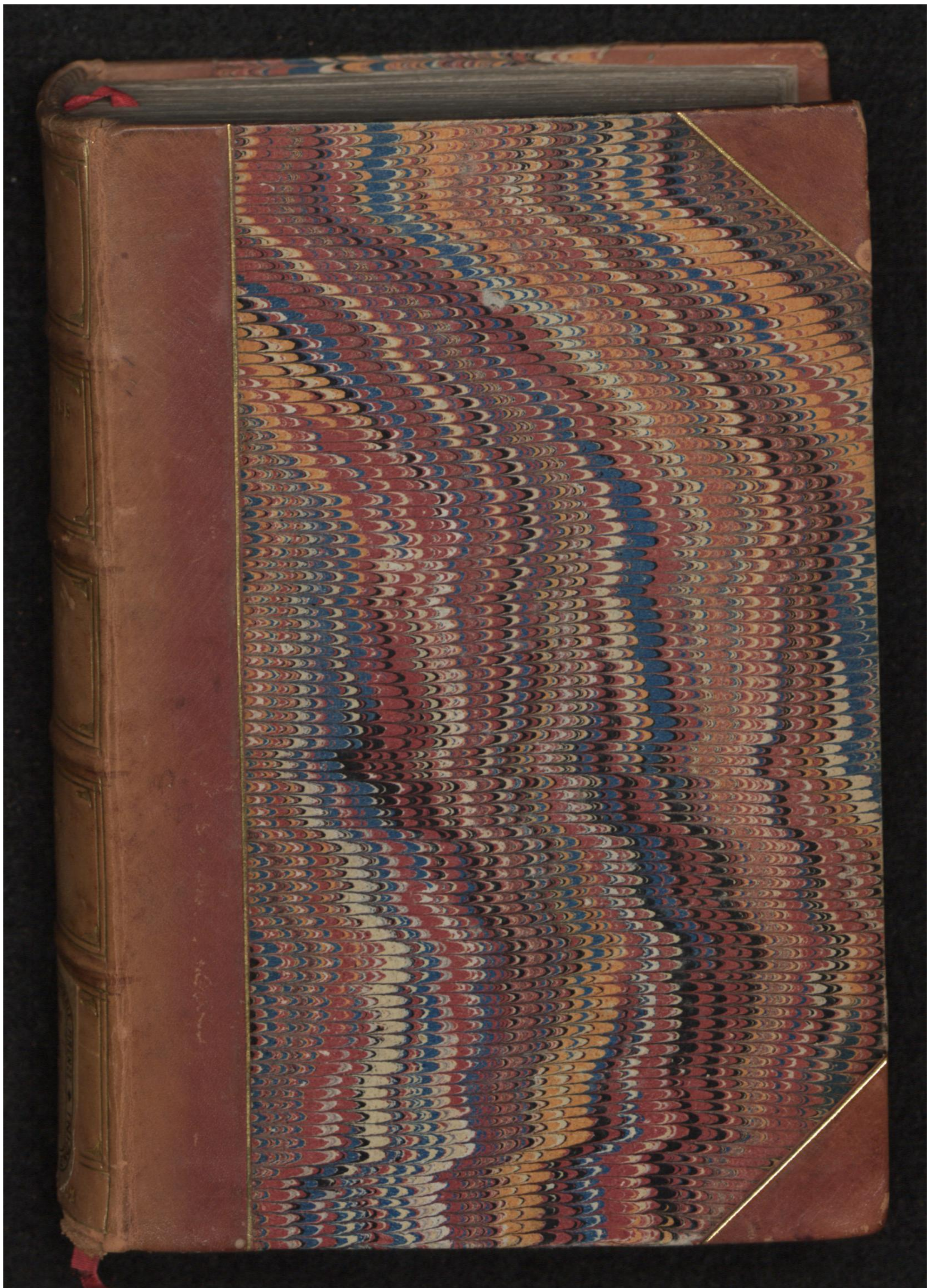

ARISTOTELES
GRÆCE
TOMVS
VI.
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
RACCOLTA NENCINI
ALDINI
II
1
69

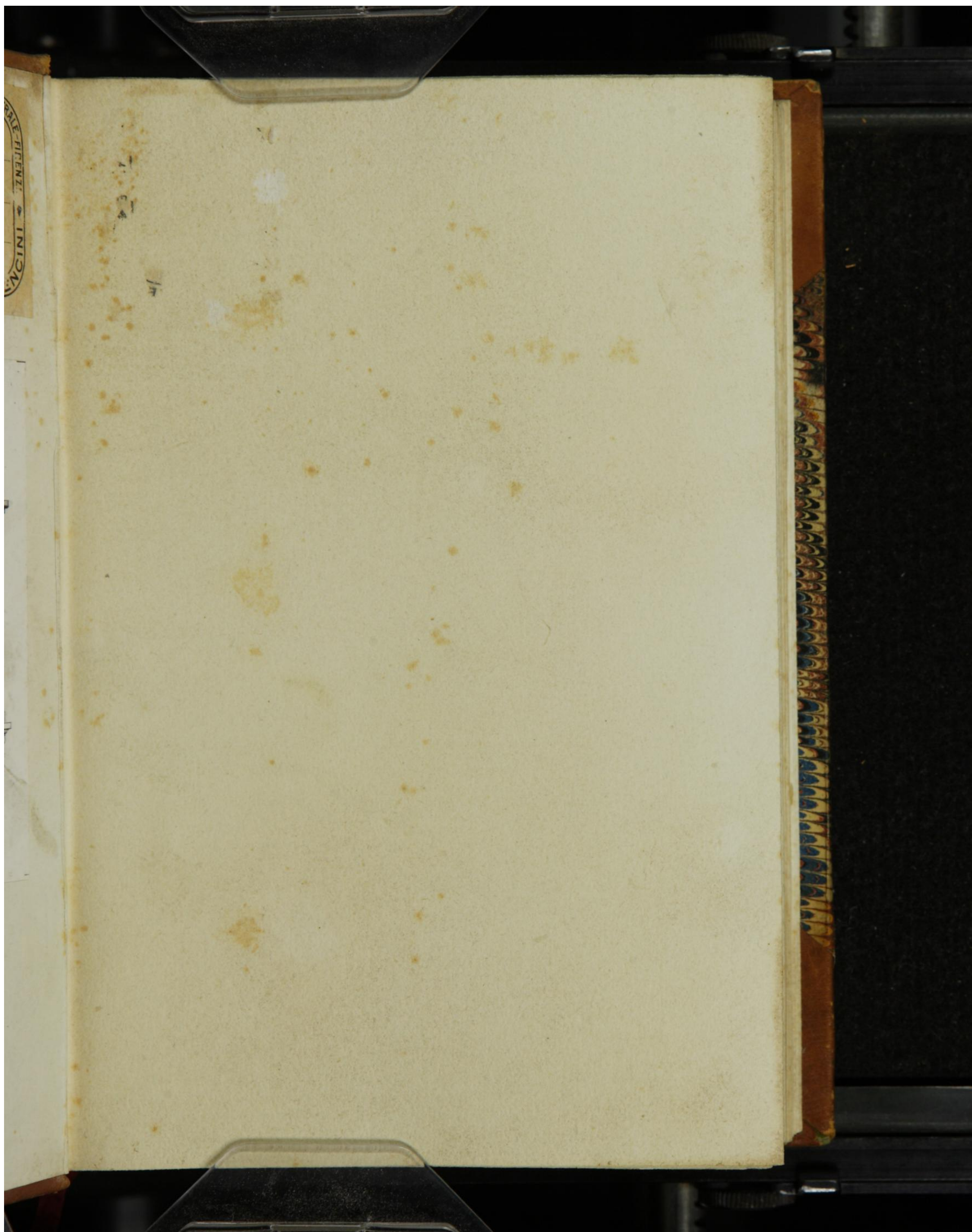

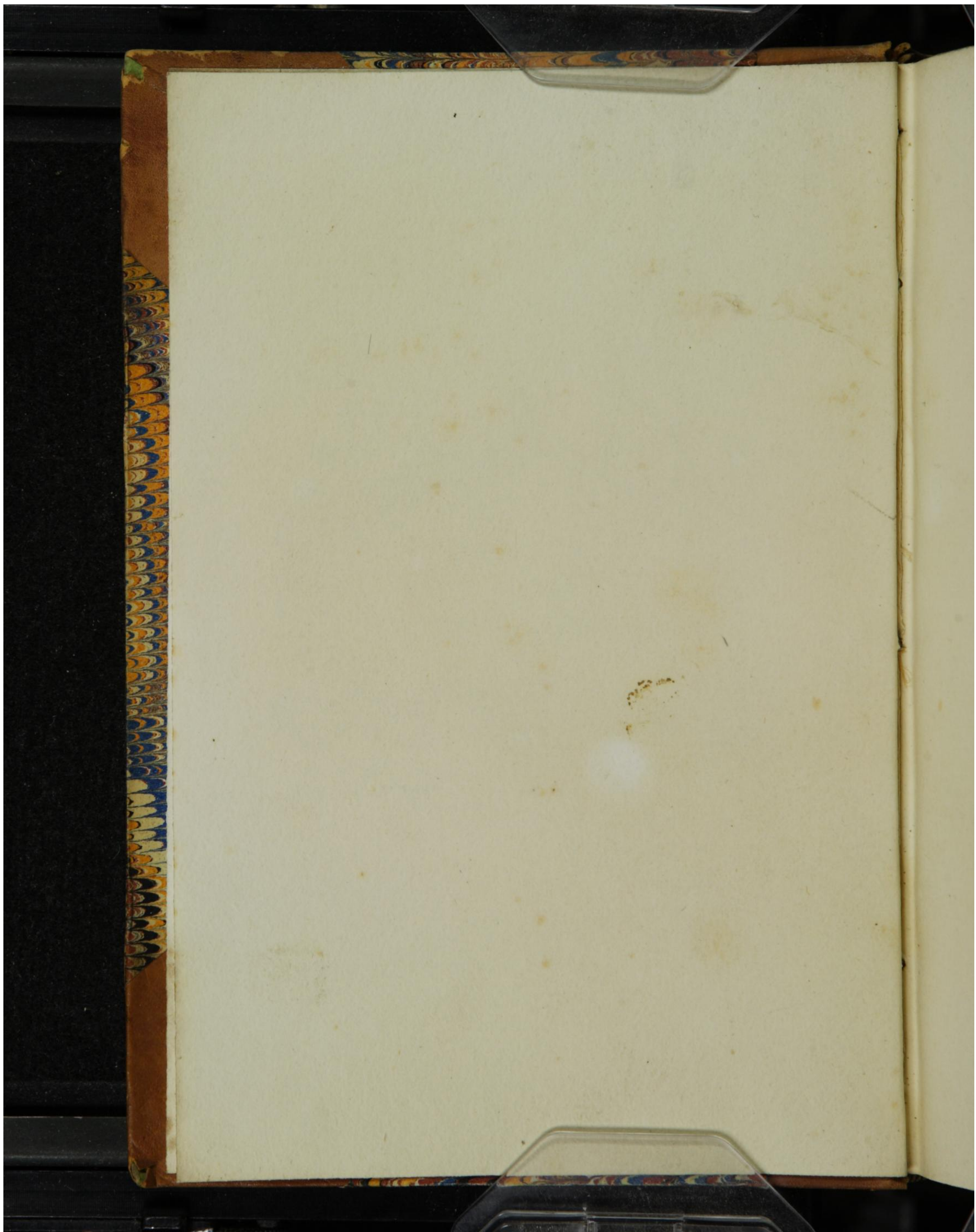

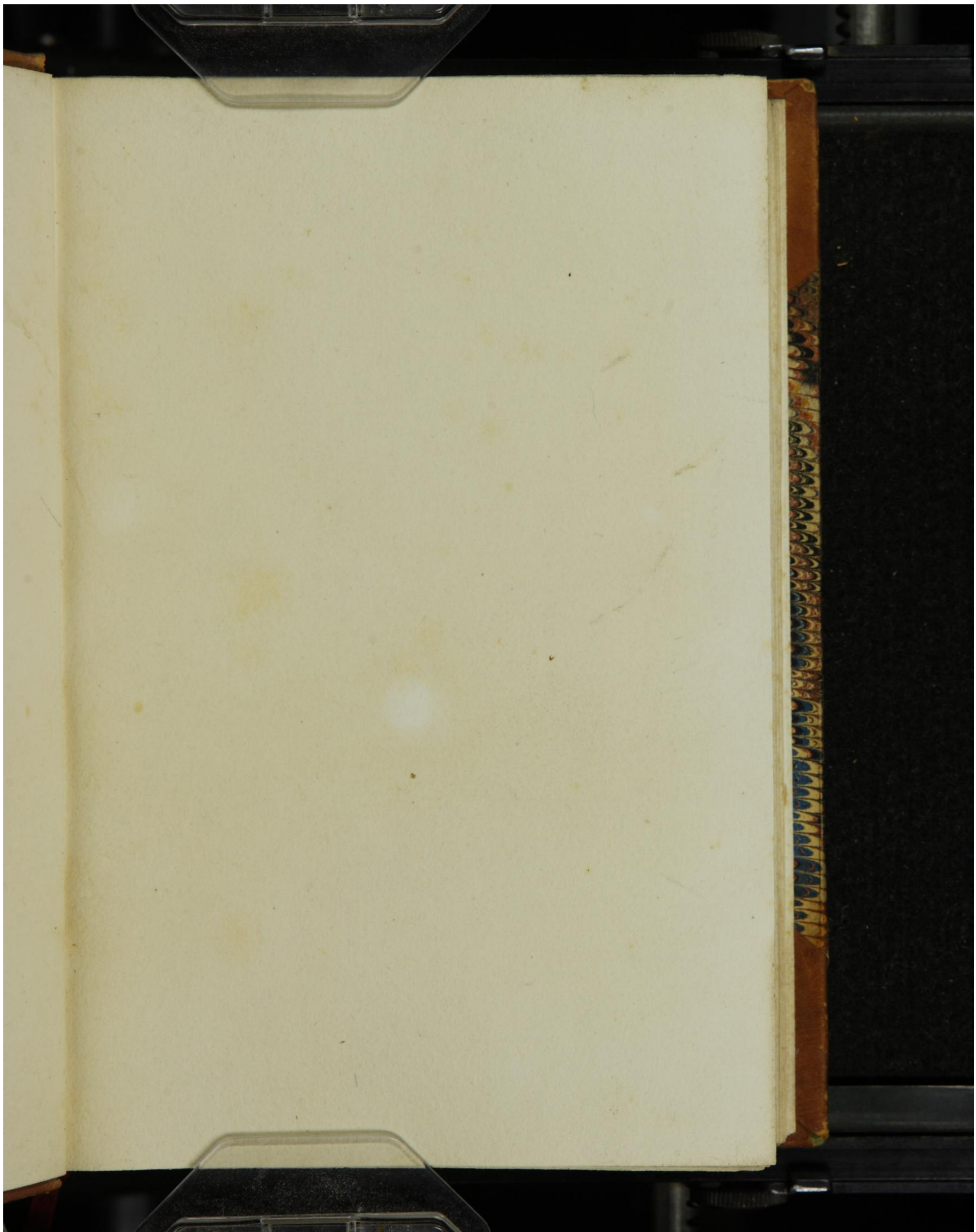

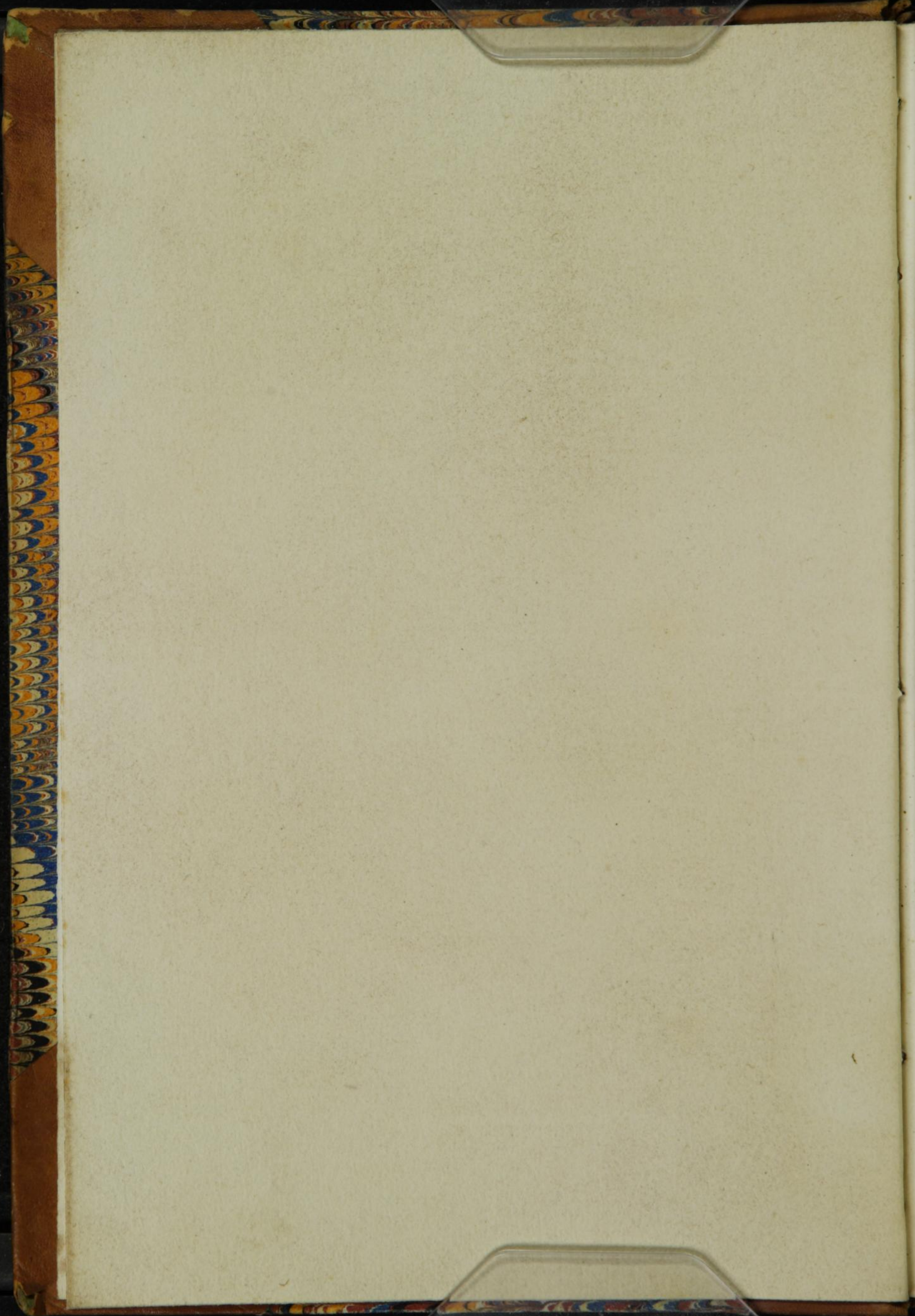

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
ALDINI
II
1
69
RACCOLTA NENCINI

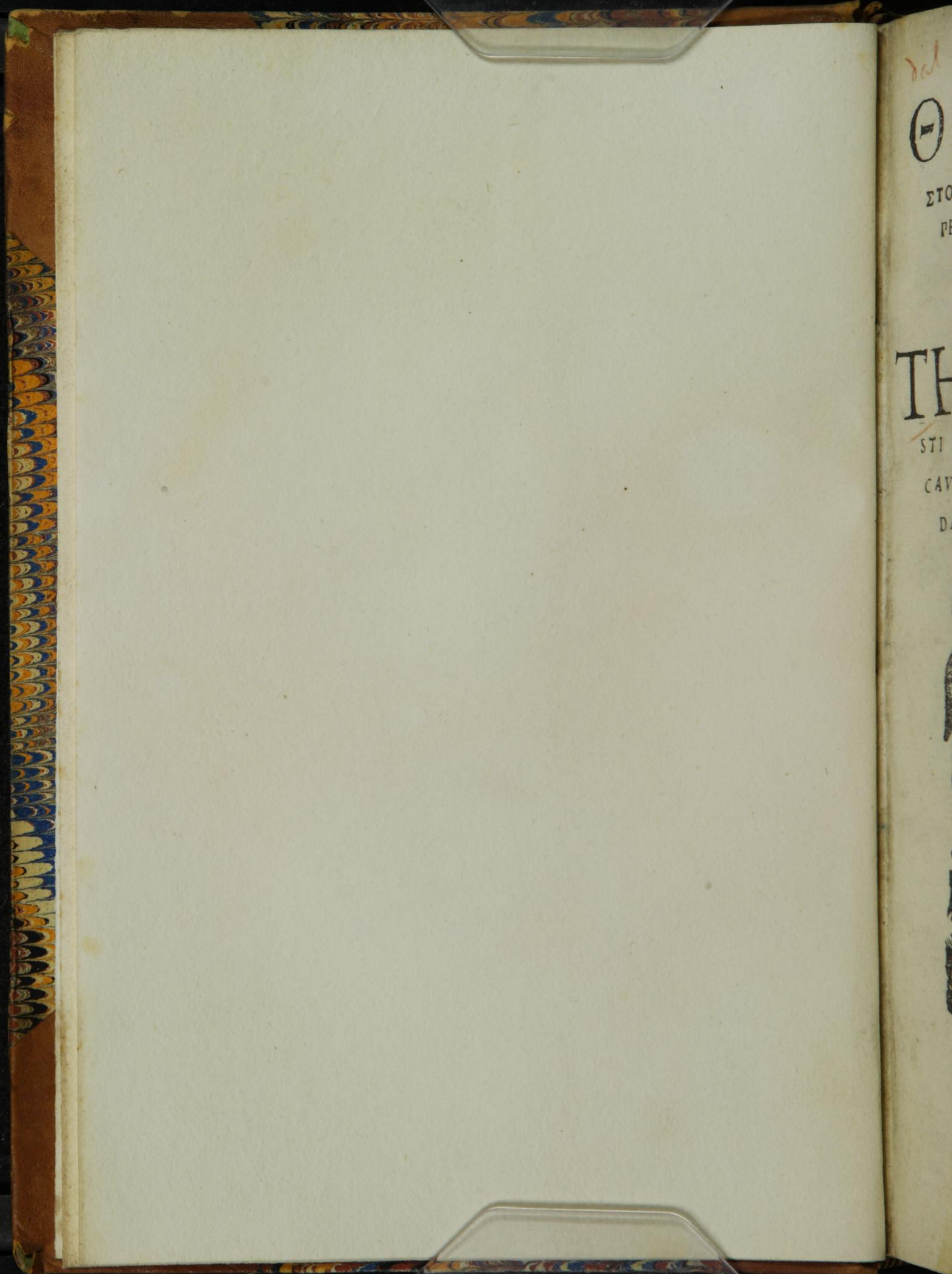

OTIVM
SINE LITERIS
MORS EST
Seneca
Ex Libris Joannis Nencini
1874

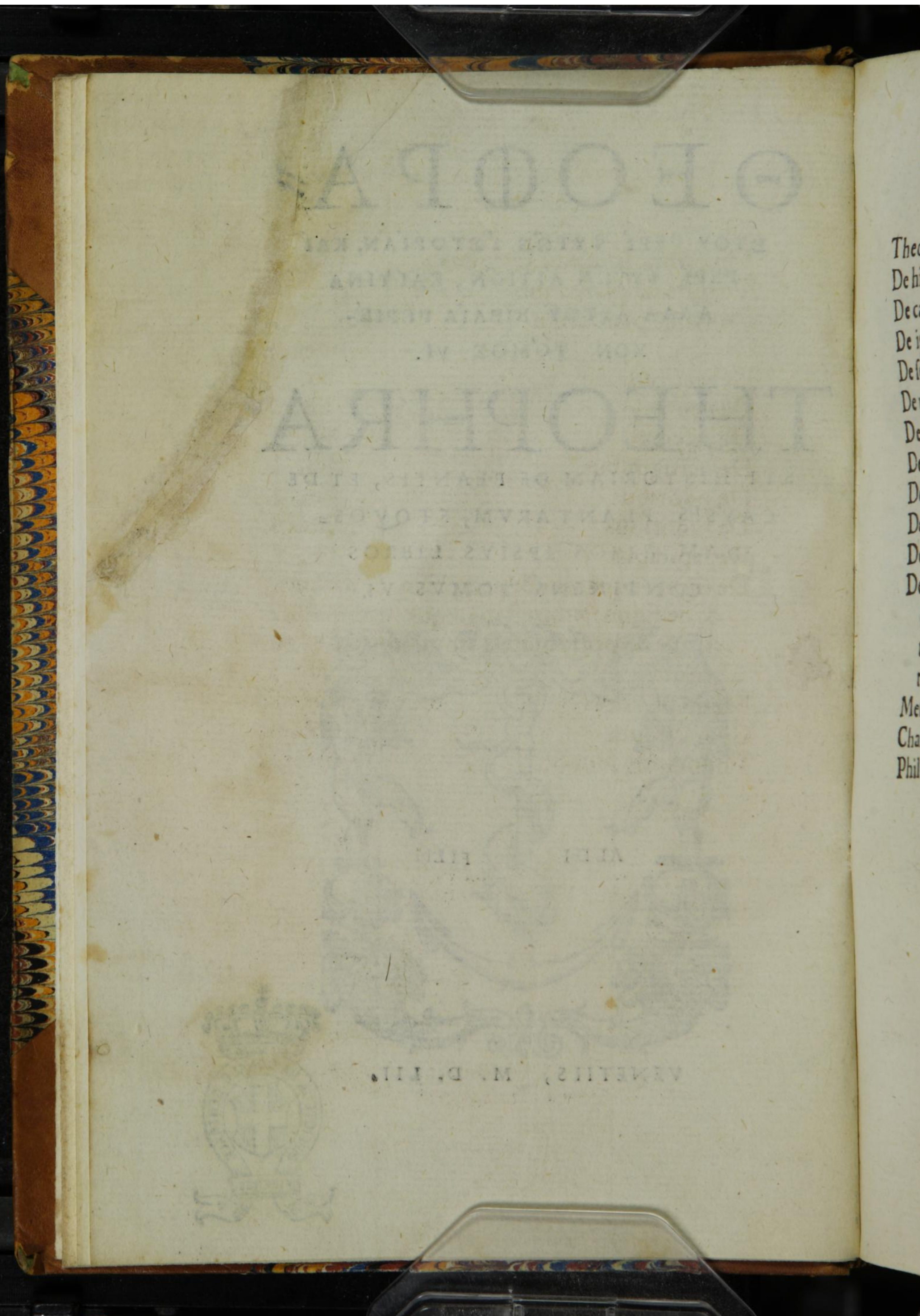
ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡῚ ΦΥΤΩ͂Ν ἹΣΤΟΡΊΑΝ, ΚΑῚ ΠΕΡῚ ΦΥΤΩ͂Ν ΑἸΤΙΩ͂Ν, ΚΑῚ ΤΙΝΑ ἌΛΛΑ ΑὐΤΟΥ͂ ΒΙΒΛΊΑ ΠΕΡΙΈΧΟΝ ΤΌΜΟΣ VI.

THEOPHRASTI HISTORIAM DE PLANTIS, ET DE CAVSIS PLANTARVM, ET QVOSDAM ALIOS IPSIVS LIBROS CONTINENS TOMVS VI.

VENETIIS, M. D. LII.

Index librorum, quæ hoc uolumine continentur.

FEDERICVS TVRRISANVS STVDIOSIS S.

Extum tomum edimus, quo quæcũq; opera Theophrasti usque in hãc diem extant, complecti uoluimus. Ipsum nanq; tantum philosophum sub classem librorum Aristotelis redigere placuit, atque ita tomos VI. in uniuersum conficere. Librum nunquam antea impressum, qui de sensibus inscribitur, optimè emendatum Cãmotius addendum curauit. itemque characteres quosdam per quam utiles & librum primum metaphysices, quem summa fide supradictus philosophus correxit, græceque nuper exposuit. Cuius hominis industriam laboresque nostros uobis omnibus prodesse cupimus. Valete.

ΒΙ'ΟΣ ΘΕΟΦΡΑ'ΣΤΟΥ ΚΑΤΑ' ΔΙΟΓΕ'ΝΗΝ.

Θεόφραστος μελάντα ἐρέσιος, κναφέως
υἱός. ὥς φησιν ἀθηνόδωρος ἐν ὀγδόῳ
περιπάτων. οὗτος πρότερον μὲν ἤκου-
1 σε λευκίππου τοῦ πολίτου ἐν τῇ πατρί-
δι. εἶτ' ἀκούσας πλάτωνος, μετέστη
πρὸς ἀριστοτέλην. κἀκείνου εἰς χαλ-
κίδα ὑποχωρήσαντος, αὐτὸς διεδέξατο
τὴν σχολὴν ὀλυμπιάδι τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ καὶ ἑκατοστῇ. φέ-
ρεται δ' αὐτοῦ καὶ δοῦλος φιλόσοφος, ὄνομα πομπύλος, κα-
θά φησι Μυρωνιανὸς ἀμαστριανὸς ἐν τῷ πρώτῳ, τῶν ὁμοίων
ἱστορικῶν κεφαλαίων. ὁ δὲ θεόφραστος γέγονεν ἀνὴρ συνετώ-
2 τατος καὶ φιλοπονώτατος, καὶ καθά φησι πάμφιλος ἐν τῷ
τριακοστῷ δευτέρῳ τῶν ὑπομνημάτων, διδάσκαλος μενάν-
δρου τοῦ κωμικοῦ, ἄλλως τε καὶ εὐεργετικὸς καὶ φιλολό-
γος. κάσανδρος γοῦν αὐτὸν ἀπεδέχετο. καὶ πτολεμαῖος ἔπεμ-
πε πρὸς αὐτόν. τοσοῦτον δ' ἀποδοχῆς ἠξιοῦτο παρ' ἀθηναί-
οις, ὥστε Ἀγνωνίδης τολμήσας ἀσεβείας αὐτὸν γράψα-
σθαι, μικροῦ καὶ προσῶφλεν. ἀπήντων τε εἰς τὴν διατριβὴν
αὐτοῦ μαθηταὶ πρὸς δισχιλίους. οὗτος τά τε ἄλλα καὶ περὶ
3 δικαστηρίου τοιαῦτα διείλεκται, ἐν τῇ πρὸς Φανίαν τὸν περι-
πατητικὸν ἐπιστολῇ. οὐ γὰρ ὅτι πανήγυριν ῥᾴδιον, ἀλλ' οὐδὲ
συνέδριον οἷόν τις βούλεται λαβεῖν. αἱ δὲ ἀναγνώσεις ποιοῦ-
σιν ἐπανορθώσεις. τὸ δὲ ἀναβάλλεσθαι πάντα καὶ ἀμελεῖν,
οὐκέτι φέρουσιν αἱ ἡλικίαι. ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ, σχολαστι-
κὸν ὠνόμακε. τοιοῦτος δὲ ὤν, ὅμως ἀπεδήμησε πρὸς ὀλί-
γον καὶ οὗτος, καὶ πάντες οἱ λοιποὶ φιλόσοφοι. σοφοκλέ-
ους τοῦ ἀμφικλείδου νόμον εἰσενεγκόντος μηδένα τῶν φιλο-
4 σόφων σχολῆς ἀφηγεῖσθαι, ἂν μὴ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δό-

ξῃ, εἰ δὲ μή, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. ἀλλὰ αὖθις ἐπανῆλ-
θον εἰς νέωτα. φιλίωνος τὸν σοφοκλέα γραψαμένου πα-
ρανόμων. ὅτε καὶ τὸν νόμον μὲν, ἄκυρον ἐποίησαν οἱ ἀθη-
ναῖοι. τὸν δὲ σοφοκλέα, πέντε ταλάντοις ἐζημίωσαν. κάθο-
δον δὲ τοῖς φιλοσόφοις ἐψηφίσαντο, ἵνα καὶ θεόφραστος κα-
τέλθῃ, καὶ ἐν τοῖς ὁμοίοις ᾖ. τοῦτον τύρταμον λεγόμενον,
θεόφραστον διὰ τὸ τῆς φράσεως θεσπέσιον Ἀριστοτέλης με-
τωνόμασεν. οὗ καὶ τοῦ υἱέος νικομάχου φησὶν ἐρωτικῶς δια- E
τεθεῖναι, καίπερ ὄντα διδάσκαλον, Ἀρίστιππος ἐν τετάρτῳ
περὶ παλαιᾶς τρυφῆς. λέγεται δ' ἐπ' αὐτοῦ τε καὶ καλλι-
σθένους τὸ ὅμοιον εἰπεῖν Ἀριστοτέλην, ὅπερ πλάτωνα καθὰ
προείρηταί φασιν εἰπεῖν ἐπί τε ξενοκράτους καὶ αὐτοῦ τού-
του· φάναι γὰρ τοῦ μὲν θεοφράστου καθ' ὑπερβολὴν ὀξύ-
τητος, πᾶν τὸ νοηθὲν ἐξερμηνεύοντος, τοῦ δὲ, νωθροῦ τὴν
φύσιν ὑπάρχοντος, ὡς τῷ μὲν, χαλινοῦ δέοι, τῷ δὲ, κέντρου.
λέγεται δ' αὐτὸν καὶ ἴδιον κῆπον σχεῖν μετὰ τὴν Ἀριστοτέλους 2
τελευτὴν, Δημητρίου τοῦ φαληρέως, ὃς ἦν καὶ γνώριμος αὐ-
τῷ τοῦτο συμπράξαντος. φέρεται δ' αὐτοῦ ἀποφθέγματα
ταυτὶ χρειώδη. θᾶττον ἔφη πιστεύειν δεῖν ἵππῳ ἀχαλίνῳ, ἢ
λόγῳ ἀσυντάκτῳ· πρὸς δὲ τὸν ἐν τῷ συμποσίῳ σιωπῶντα τὸ
ὅλον, ἔφη εἰ μὲν ἀμαθὴς εἶ, φρονίμως ποιεῖς. εἰ δὲ πεπαί-
δευσαι, ἀφρόνως. συνεχές τε ἔλεγε, πολυτελὲς ἀνάλωμα
εἶναι τὸν χρόνον. ἐτελεύτα δὴ γηραιὸς βιοὺς ἔτη πέντε καὶ
ὀγδοήκοντα ἐπειδὴ πρὸ ὀλίγου ἀνῆκε τῶν πόνων, καὶ ἔστιν ἡ- 3
» μῶν εἰς αὐτὸν, οὐκ ἄρα τοῦτο μάταιον ἔπος μερόπων τινὶ λέ-
» χθη, ῥήγνυσθαι σοφίης τόξον ἀνιέμενον. δὴ γὰρ καὶ θεόφρα-
» στος ἕως ἐπόνει μὲν ἄπηρος, ἦν δέμας. εἶτ' ἀνεθεὶς κάτθανε
» νεπηρομελής. φασὶ δ' αὐτὸν ἐρωτηθέντα ὑπὸ τῶν μαθητῶν
εἴ τι ἐπισκήπτει, εἰπεῖν. ἐπισκήπτειν μὲν ἔχειν οὐδέν. πλὴν ὅτι
πολλὰ τῶν ἡδέων ὁ βίος διὰ τὴν δόξαν καταλαζονεύεται. ἡ-
μεῖς γὰρ ὁπότ' ἀρχόμεθα ζῆν, τότ' ἀποθνήσκομεν. οὐδὲν οὖν
ἀλυσιτελέστερόν ἐστι φιλοδοξίας. ἀλλ' εὐτυχεῖτε. καὶ ἤτοι 4

τὸν λόγον ἀφεῖναι. πολὺς γὰρ ὁ πόνος, ἢ καλῶς αὐτῷ προ-
στῆναι. μεγάλη γὰρ ἡ δόξα. τὸ δὲ κενὸν τοῦ βίου, πλεῖον τοῦ
συμφέροντος. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν οὐκέτ' ἐκποιεῖ βουλεύεσθαι τί
πρακτέον. ὑμεῖς δ' ἐπισκέψασθε τί ποιητέον. ταῦθ' ὥς φασιν εἰ-
πὼν, ἀπέπνευσε. καὶ αὐτὸν ὥς λόγος ἀθηναῖοι πανδημεὶ
παρέπεμψαν, ποσὶ τὸν ἄνδρα τιμήσαντες. φαβωρῖνος δέ
φησι γηράσαντα αὐτὸν ἐν φορείῳ περιφέρεσθαι. καὶ τοῦτο
1 λέγειν ἕρμιππον παρατιθέμενον ἱστορεῖν ἀρκεσίλαον τὸν πι-
ταναῖον, ἐν οἷς ἔφασκε πρὸς λακύδην τὸν κυρηναῖον. κατα-
λέλοιπε δὲ βιβλία καὶ αὐτὸς ὅτι μάλιστα πάμπλειστα, ἃ καὶ
αὐτὰ ἄξιον ἡγησάμην ἀπογράψαι. διὰ τὸ πάσης ἀρετῆς
πεπληρῶσθαι. ἔστι δὲ τάδε. ἀναλυτικῶν προτέρων α' β' γ',
ἀναλυτικῶν ὑστέρων, α' β' γ' δ' ε' ς' ζ'. περὶ ἀναλύσεως
συλλογισμῶν, α'. ἀναλυτικῶν ἐπιτομὴ, α'. ἀναγομένων τό-
πων, α' β'. ἀγωνιστικῶν τῆς περὶ τοὺς ἐριστικοὺς λόγους θεω-
2 ρίας. περὶ αἰσθήσεως, α'. πρὸς ἀναξαγόραν, α'. περὶ τῆς
ἀναξαγόρου, α'. περὶ τῆς ἀρχελάου, α'. περὶ ἁλῶν νίτρου
στυπτηρίας, α'. περὶ τῶν λιθουμένων α' β'. περὶ τῶν ἀτό-
μων γραμμῶν, α'. ἀκροάσεως. α' β'. περὶ ἀνέμων. α'. ἀρε-
τῶν διαφοραί. α'. περὶ βασιλείας. α'. περὶ παιδείας βα-
σιλέως. α'. περὶ βίων. α' β' γ'. περὶ γήρως, α'. περὶ τῆς
δημοκρίτου ἀστρολογίας α'. τῆς μετεωρολογίας. α'. πε-
ρὶ τῶν εἰδώλων. α', περὶ χυμῶν χροῶν σαρκῶν. α'. περὶ τοῦ
3 διακόσμου, α'. περὶ τοῦ περὶ ἀνθρώπων α'. τῶν διογένους συ-
ναγωγὴ, α'. διορισμῶν. α'. β'. γ'. ἐρωτικὸς. α'. ἄλλο περὶ
ἔρωτος. α'. περὶ εὐδαιμονίας. α'. περὶ εἰδῶν, α' β', περὶ
ἐπιλήψεως, α'. περὶ ἐνθουσιασμοῦ, α'. περὶ ἐμπεδοκλέους,
α'. ἐπιχειρημάτων, α' β' γ' δ' ε' ς' ζ' η' θ' ι'. ια'. ιβ' ιγ'. ιδ'. ιε'.
ις'. ιζ. ιη'. ἐνστάσεως, α' β' γ'. περὶ ἑκουσίου, α'. ἐπιτομὴ τῆς
πλάτωνος πολιτείας, α' β'. περὶ ἑτεροφωνίας ζώων τῶν
ὁμογενῶν, α'. περὶ τῶν ἀθρόον φαινομένων, α'. περὶ δα-
3 κετῶν βλητικῶν, α'. περὶ τῶν ζώων ὅσα λέγεται φθονεῖν, α'.

περὶ τῶν ἐν ξηρῷ διαμενόντων, α'. περὶ τῶν τὰς χρόας με-
ταβαλλόντων, α'. περὶ τῶν φωλευόντων, α'. περὶ ζώων, α'
β' γ' δ' ε' ς' ζ'. περὶ ἡδονῆς ὡς Ἀριστοτέλης, α'. περὶ ἡδο-
νῆς ἄλλο, α'. θέσεις. κ' δ'. περὶ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, α'. πε-
ρὶ ἰλίγγων καὶ σκοτώσεων. α'. περὶ ἱδρώτων. α'. περὶ κατα-
φάσεως, α'. καὶ ἀποφάσεως. καλλισθένης ἢ περὶ πένθους,
α'. περὶ κόπου. α'. περὶ κινήσεως, α' β' γ'. περὶ λίθων, α'
περὶ λοιμῶν, α'. περὶ λειποψυχίας α'. μεγαρικὸς, α'.
περὶ μελαγχολίας. α'. περὶ μετάλλων. α' β'. περὶ μέ- 1
λιτος α'. περὶ τῆς μητροδώρου συναγωγῆς α'. μεταρσιολο-
γικῶν, α' β'. περὶ μέθης, α'. νόμων κατὰ στοιχεῖον. κ' δ'. νο-
μων ἐπιτομῆς. α' β' γ' δ' ε' ς' ζ' η' θ' ι'. πρὸς τοὺς ὁρισμούς. α'.
περὶ ὀσμῶν, α'. περὶ οἴνου καὶ ἐλαίου. πρώτων προτά-
σεων, α' β' γ' δ' ε' ς' ζ' η' θ' ι'. ια'. ιβ'. ιγ'. ιδ'. ιε'. ις'. ιζ'. ιη'. νο-
μοθετῶν, α' β' γ', πολιτικῶν α' β' γ' δ' ε' ς'. πολιτικῶν πρὸς
τοὺς καιρούς, α' β' γ' δ'. πολιτικῶν ἐθῶν, α' β' γ' δ'. περὶ
τῆς ἀρίστης πολιτείας, α'. προβλημάτων συναγωγῆς, α' β' 2
γ' δ' ε'. περὶ παροιμιῶν, α'. περὶ τήξεων καὶ πήξεων, α'. πε-
ρὶ πυρὸς α'. β'. περὶ πνευμάτων, α'. περὶ παραλύσεως α'.
περὶ πνιγμοῦ, α'. β'. περὶ παραφροσύνης, α'. περὶ πα-
θῶν, α'. περὶ σημείων, α'. σοφισμάτων, α' β'. περὶ συλλο-
γισμῶν. λύσεως. α'. τοπικῶν, α' β'. περὶ τιμωρίας. α' β'.
περὶ τριχῶν. α'. περὶ τυραννίδος, α'. περὶ ὕδατος, α' β' γ'.
περὶ ὕπνου καὶ ἐνυπνίων, α'. περὶ φιλίας, α' β' γ'. περὶ
φιλοτιμίας α' β'. περὶ φύσεως, α' β' γ', περὶ φισικῶν α' β' 3
γ' δ' ε' ς' ζ' η' θ' ι'. ια'. ιβ'. ιγ'. ιδ'. ιε'. ις'. ιζ'. ιη'. περὶ φισι-
κῶν, ἐπιτομῆς, α' β' φισικῶν, α' β' δ' ε' ς' ζ' η'. πρὸς τοὺς φυ-
σικοὺς, α'. περὶ φισικῶν ἱστοριῶν, α' β' γ' δ' ε' ς' ζ' η' ι', φυ-
σικῶν αἰτιῶν, α' β' γ' δ' ε' ς' ζ' η'. περὶ χυλῶν, α' β' γ' δ' ε'.
περὶ ψευδοῦς ἡδονῆς, α'. περὶ ψυχῆς θέσις μία. περὶ τῶν
ἀτέχνων πίστεων, α'. περὶ τῶν ἁπλῶν διαπορημάτων, α'. ἁρ-
μονικῶν. α'. περὶ ἀρετῆς, α'. ἀφορμαὶ ἢ ἐναντιώσεις, α'. πε- 4

ρὶ ἀφρασίας, α΄. περὶ γνώμης, α΄. περὶ γελοίου, α΄. δει-
λινῶν, α΄ β΄. διαιρέσεις α΄ β΄. περὶ τῶν διαφορῶν, α΄. περὶ
ἐπαίνου, α΄. περὶ ἐμπειρίας, α΄. ἐπιστολῶν, α΄ β΄ γ΄. περὶ τῶν
αὐτομάτων ζώων, α΄. περὶ ἐκκρίσεως, α΄. ἐγκώμια θεῶν. α΄.
περὶ ἑορτῶν, α΄. περὶ εὐτυχίας, α΄. περὶ ἐνθυμημάτων, α΄.
περὶ εὑρημάτων, α΄ β΄. ἠθικῶν σχολῶν, α΄. ἠθικοὶ χαρακτῆ-
ρες, α΄. περὶ θορύβου, α΄. περὶ ἱστορίας, α΄. περὶ κρίσεως
1 συλλογισμῶν α΄. περὶ θαλάττης α΄. περὶ κολακείας, α΄.
πρὸς Κάσανδρον περὶ βασιλείας, α΄. περὶ κωμῳδίας, α΄,
περὶ μετεώρων, α΄, περὶ λέξεως, α΄. λόγων συναγωγή, α΄
λύσεις, α΄, περὶ μουσικῆς. α΄ β΄ γ΄ ε΄ ς΄. φυσικῶν δοξῶν. α΄
β΄ γ΄ δ΄ ε΄ ς΄ ζ΄ η΄ θ΄ ι΄ ια΄ ιβ΄ ιδ΄ ιε΄ ις΄. φυσικῶν ἐπιτομῆς· α΄·
περὶ ψεύδους καὶ ἀληθοῦς. α΄. τῶν περὶ τὸ θεῖον ἱστορίας.
α΄. β΄. γ΄. ε΄. ς΄. περὶ θεῶν. α΄. β΄. γ. περὶ μέτρων, α΄, μεγα-
κλῆς. α΄. περὶ νόμων. α΄. περὶ παρανόμων, α΄. τῶν ξενοκρά-
2 τους συναγωγῆς, α΄. ὁμιλητικὸς. α΄. περὶ ὅρκου, α΄ παραγ-
γέλματα ῥητορικῆς, α΄. περὶ πλούτου, α΄ περὶ ποιητικῆς,
α΄. προβλήματα πολιτικά. ἠθικά. φυσικά. ἐρωτικά. α΄
προοιμίων. α΄. προβλημάτων συναγωγῆς α΄. περὶ προβλη
μάτων φυσικῶν. α΄. περὶ παραδείγματος α΄. περὶ προθέσεως
καὶ διηγήματος. α΄. περὶ ποιητικῆς ἄλλο, α΄. περὶ τῶν σοφῶν. α΄.
περὶ συμβουλῆς. α΄. περὶ σολοικισμῶν. α΄. περὶ τέχνης ῥη=
τορικῆς. α΄. περὶ τεχνῶν ῥητορικῶν εἴδη, ιζ΄. περὶ ὑποκρί·
3 σεως. α΄. ὑπομνημάτων ἀριστοτελικῶν ἢ θεοφραστικῶν, α΄
β΄ γ΄ δ΄ ε΄ ς΄. φυσικῶν δοξῶν. α΄ β΄ γ΄ δ΄ ε΄ ς΄ η΄ θ΄ ι΄ ια΄ ιβ΄ ιγ΄ ιδ΄
ιε΄ ις΄. φυσικῶν ἐπιτομῆς. α΄. περὶ χάριτος. α΄. χαρακτῆρες. ἠ=
θικὸν περὶ ψεύδους καὶ ἀληθοῦς, α΄. τῶν περὶ τὸ θεῖον ἱστο=
ρίας, α΄ β΄ γ΄ δ΄ ε΄ ς΄. περὶ θεῶν. α΄ β΄ γ΄. ἱστορικῶν γεωμε=
τρικῶν. α΄ β΄ γ΄ δ΄. ἐπιτομῶν Ἀριστοτέλους, περὶ ζώων φρονή=
σεως καὶ ἤθους, α΄, περὶ κινήσεως· α΄ β΄. περὶ ὄψεως α΄ β΄ δ΄
γ΄. πρὸς ὅρους α΄ β΄. περὶ τοῦ δεδόσθαι. α΄ περὶ μείζονος καὶ
4 ἐλάττονος. α΄. περὶ τῶν μουσικῶν. α΄. περὶ τῆς θείας εὐδαι=

μονίχου πρὸς τὸν ἐξ ἀκαδημίας. α'. προτρεπτικός, πῶς ἄρι-
στ' ἂν πόλεις οἰκοῖντο α'. τὰ ὑπομνήματα. α'. περὶ ῥύακος
τοῦ ἐν σικελίᾳ α'. περὶ τῶν ὁμολογουμένων. περὶ προβλη-
μάτων φυσικῶν. α'. τίνες οἱ τρόποι τοῦ ἐπίστασθαι. α'. περὶ τοῦ
ψευδομένου. α' β' γ'. τὰ πρὸ τῶν τόπων. α'. πρὸς αἰσχύλον.
α'. ἀστρολογικῆς ἱστορίας. α' β' γ' δ' ε' ς'. ἀριθμητικῶν ἱστο-
ριῶν. περὶ αὐξήσεως. α'. ἀκίχαρος. α'. περὶ δικανικῶν λόγων.
περὶ διαβολῆς. α'. ἐπιστολαὶ αἱ πρὸς ἀστυκρέοντα, φανίαν,
νικάνορα· περὶ εὐσεβείας. α'. εὐιάδος. α'. περὶ καιρῶν α' 1
β'. περὶ οἰκείων λόγων. α'. περὶ παίδων ἀγωγῆς. α'. ἄλλο διά-
φορον. α'. περὶ παιδείας ἢ περὶ ἀρετῶν, ἢ περὶ σωφρο-
σύνης, α', προτρεπτικὸς, α' περὶ ἀριθμῶν, α'. ὁριστικὰ περὶ
λέξεως συλλογισμῶν, α'. περὶ οὐρανοῦ, α'. πολιτικῶν, α'
β'. περὶ φύσεως, περὶ καρπῶν. περὶ ζώων, ἃ γίνονται στί-
χων μ' ζ' ω' ν', τοσαῦτα μὲν οὖν καὶ τῷδε τὰ βιβλία· εὗρον δ'
αὐτοῦ καὶ διαθήκας. τοῦτον ἔχουσας τὸν τρόπον. ἔσται μὲν
εὖ. ἐὰν δέ τι συμβῇ, τάδε διατίθεμαι. τὰ μὲν οἴκοι ὑπάρχον- 2
τα πάντα, μελάντῃ καὶ παγκρέοντι τοῖς υἱοῖς λέοντος. ἀπὸ
δὲ τῶν παρ' ἱππάρχου συμβεβλημένων, τάδε μοι βούλομαι
γίνεσθαι. τὰ περὶ τὸ μουσεῖον καὶ τὰς θεὰς συντελεσθῆ-
ναι καὶ εἴ τι ἄλλο δύναται περὶ αὐτὰς ἐπικοσμηθῆναι πρὸς
τὸ κάλλιον. ἔπειτα τὴν ἀριστοτέλους εἰκόνα τεθῆναι εἰς τὸ
ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ ἀναθήματα. ὅσα πρότερον ὑπῆρχεν ἐν
ἱερῷ. εἶτα τὸ στωΐδιον οἰκοδομηθῆναι τὸ πρὸς τῷ μουσείῳ
μὴ χεῖρον ἢ πρότερον. ἀναθεῖναι δὲ καὶ τοὺς πίνακας ἐν οἷς 3
αἱ τῆς γῆς περίοδοί εἰσιν εἰς τὴν κάτω στοάν. ἐπισκευασθῆναι
δὲ καὶ τὸν βωμὸν, ὅπως ἔχῃ τὸ τέλειον καὶ τὸ εὔσχημον. βού-
λομαι δὲ καὶ τὴν νικομάχου εἰκόνα συντελεσθῆναι ἴσην. τὸ
μὲν τῆς πλάσεως ἔχει πραξιτέλης. τὸ δ' ἄλλο ἀνάλωμα ἀπὸ
τούτου γινέσθω· σταθῆναι δὲ ὅπου ἂν δοκῇ, τοῖς καὶ τῶν ἄλ-
λων ἐπιμελουμένοις τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ γεγραμμένων. καὶ
τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὰ ἀναθήματα, τοῦτον ἔχει τὸν 4

τόπου. τὸ δὲ χωρίον τὸ ἐν Σταγείροις ἡμῖν ὑπάρχον, δίδωμι
Καλλίνῳ. τὰ δὲ βιβλία πάντα Νηλεῖ. τὸν δὲ κῆπον, καὶ τὸν
περίπατον, καὶ τὰς οἰκίας τὰς πρὸς τῷ κήπῳ πάσας, δί-
δωμι τῶν γεγραμμένων φίλων ἀεὶ τοῖς βουλομένοις συσχο-
λάζειν καὶ συμφιλοσοφεῖν ἐν αὐτῷ. ἐπειδήπερ οὐ δυνατὸν
ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐπιδημεῖν, μήτε ἐξαλλοτριοῦσι, μήτε ἐ-
ξιδιαζομένους μηδενός. ἀλλ' ὡς ἂν ἱερὸν κοινῇ κεκτημένοις,
1 καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους οἰκείως καὶ φιλικῶς χρωμένοις, ὥς-
περ προσῆκον καὶ δίκαιον. ἔστωσαν δὲ οἱ κοινωνοῦντες Ἵππαρχος,
Νηλεύς. Στράτων· Καλλῖνος. Δημότιμος, Δημάρατος. Καλ
λισθένης. Μελάντης. Παγκρέων. Νίκιππος. ἐξεῖναι δὲ βουλο-
μένῳ φιλοσοφεῖν καὶ Ἀριστοτέλει τῷ Μειδίου καὶ Πυθιάδος
υἱῷ. καὶ μετέχειν τούτων. καὶ αὐτοῦ πᾶσαν ἐπιμέλειαν
ποιεῖσθαι τοὺς πρεσβυτάτους. ὅπως ὅτι μάλιστα προαχθῇ κα-
τὰ φιλοσοφίαν. θάψαι δὲ καὶ ἡμᾶς ὅπου ἂν δοκῇ μάλι-
2 στα ἁρμόδιον εἶναι τοῦ κήπου, μηδὲν περίεργον περὶ τὴν τα-
φὴν, μήτε περὶ τὸ μνημεῖον ποιοῦντας. ὅπως δὲ συνείρη-
ται, μετὰ τὰ περὶ ἡμᾶς συμβάντα. περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸ
μνημεῖον καὶ κῆπον καὶ τὸν περίπατον θεραπευόμενα συνεπι
μελεῖσθαι, καὶ Πομπύλον τοῦτον ἐποικοῦντα αὐτοῦ, καὶ τὴν
τῶν ἄλλων ἐπιμέλειαν ποιούμενον, ἣν καὶ πρότερον· τῆς δὲ
λυσιτελείας ἐπιμελεῖσθαι αὐτοὺς τοὺς ἔχοντας ταῦτα. Πομ-
πύλῳ δὲ καὶ Θρέπτῃ, πάλαι ἐλευθέροις οὖσι, καὶ ἡμῖν πολ-
3 λὴν χρείαν παρεσχημένοις. εἴ τι πρότερον ἔχουσι παρ' ἡμῶν,
καὶ εἴ τι αὐτοὶ ἐκτήσαντο. καὶ ἃ νῦν παρ' Ἱππάρχου αὐτοῖς συν
τέταχα δισχιλίας δραχμάς, ἀσφαλῶς οἶμαι δεῖν αὐτοῖς ὑ-
πάρχειν ταῦτα καθάπερ καὶ αὐτοῖς διελέχθην Μελάντῃ καὶ
Παγκρέοντι πλεονάκις. καὶ πάντα μοι συγκατετίθεντο. δίδωμι
δ' αὐτοῖς καὶ Σωματάλην καὶ τὴν παιδίσκην. τῶν δὲ παί-
δων, Μόλωνα μὲν καὶ Κίμωνα καὶ Παρμένοντα, ἤδη ἐλευθέρους
ἀφίημι. Μάνην δὲ καὶ Καλλίαν, παραμείναντας ἔτη τέτταρα
4 ἐν τῷ κήπῳ, καὶ συνεργασαμένους ἀναμαρτήτως γενομένους,

ἀφίημι ἐλευθέρους. τῶν δ' οἰκηματικῶν, σκευῶν ἀποδιδόντας
πομπύλῳ, ὅσα ἂν δοκῇ τοῖς ἐπιμεληταῖς καλῶς ἔχειν, τὰ
λοιπὰ ἐξαργυρίζειν. δίδωμι δὲ καὶ κηρίωνα δημοτίμῳ. δόνακα
δὲ, νηλεῖ. εὔβοον δ' ἀποδόσθαι. δότω δ' ἵππαρχος καλλίνῳ τρισ-
χιλίας δραχμάς. μελάντῃ δὲ καὶ παγκρέοντι, εἰ μὲν μὴ ὁ-
ρῶμεν ἵππαρχον καὶ ἡμῖν πρότερον χρείαν παρεσχημένον, καὶ
νῦν ἐν τοῖς ἰδίοις μάλα νεναυαγηκότα προσετάξαμεν ἂν με-
τὰ μελάντου καὶ παγκρέοντος ἐξάγειν αὐτά. ἐπειδὴ δὲ οὔτε 1
ἐκείνοις ἑώρων ῥᾴδιον ὄντα συνοικοδομεῖν, λυσιτελέστερόν τε αὐ-
τοῖς ὑπελάμβανον εἶναι τεταγμένον τι λαβεῖν παρὰ ἱππάρ-
χου, δότω δὴ ἵππαρχος μελάντῃ καὶ παγκρέοντι ἑκατέρῳ
τάλαντον. διδόναι δ' ἵππαρχον καὶ τοῖς ἐπιμεληταῖς εἰς τὰ
ἀναλώματα τὰ ἐν τῇ διαθήκῃ γεγραμμένα κατὰ τοὺς ἑκά-
στου καιροὺς τῶν δαπανημάτων. οἰκοδομήσαντα δὲ ταῦτα ἵπ-
παρχον ἀπηλλάχθαι τῶν συμβολαίων τῶν πρὸς ἐμὲ πάν-
των. καὶ εἴ τι ὠθὶ τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος συμβέβηκεν ἵππαρχος 2
ἐν χαλκίδι, ἱππάρχῳ τοῦτο ἔσται. ἐπιμεληταὶ δὲ ἔστωσαν
τῶν ἐν τῇ διαθήκῃ γεγραμμένων, ἵππαρχος. νηλεύς. στρά-
των. καλλῖνος. δημότιμος. καλλισθένης. κτήσαρχος. αἱ δὲ δια-
θῆκαι κεῖνται ἀντίγραφα τῷ θεοφράστου δακτυλίῳ σεσημα-
σμέναι. μία μὲν παρὰ ἡγησίᾳ ἱππάρχου. μάρτυρες. κάλλιπ-
πος πελληνεὺς. φιλόμηλος. εὐώνυμος. λύσανδρος, ὑβάλης.
λέων. ἀλωπεκῆθεν. τὴν δ' ἑτέραν ἔχει ὀλυμπιόδωρος. μάρτυ-
ρες δ' οἱ αὐτοί. τὴν δ' ἑτέραν ἔλαβεν ἀδείμαντος. ἀπήνεγκε 3
δὲ ἀνδροσθένης ὁ υἱός. μάρτυρες, ἀείμνηστος κλεοβούλου.
λυσίστρατος φείδωνος θάσιος. στράτων ἀρκεσιλάου λαμψα-
κηνός. θήσιππος, θησίππου ἐκ κεραμέων. διοσκουρίδης διο-
νυσίου, ἐπικηφίσιος. ὧδε ἔχουσιν αὐτῷ καὶ αἱ διαθῆκαι. ἀ-
κοῦσαι δ' αὐτοῦ καὶ ἐρασίστρατον τὸν ἰατρόν εἰσιν οἳ λέγουσι
* καὶ εἰκός. διεδέξατο δ' αὐτοῦ τὴν σχολὴν στράτων.

ΤΈΛΟΣ. 4

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟ Α.

ΩΝ φυτῶν τὰς διαφορὰς καὶ τὴν ἄλ-
λην φύσιν ληπτέον, κατά τε τὰ μέ-
ρη, καὶ τὰ πάθη, καὶ τὰς γενέσεις, καὶ
1 τοὺς βίους. ἤθη γὰρ καὶ πράξεις οὐκ
ἔχουσιν ὥσπερ τὰ ζῶα. εἰσὶ δ' αἱ μὲν κα-
τὰ τὴν γένεσιν καὶ τὰ πάθη, καὶ τοὺς
βίους, εὐθεωρητότεραι καὶ ῥάους. αἱ
δὲ κατὰ μέρη, πλείους ἔχουσαι ποικιλίας. αὐτὸ γὰρ τοῦ-
το πρῶτον οὐχ ἱκανῶς ἀφώρισται, τὸ, ποῖα δεῖ μέρη, καὶ μὴ μέ-
ρη καλεῖν. ἀλλ' ἔχει τινὰ ἀπορίαν. τὸ μὲν οὖν μέρος, ἅτε ἐκ τῆς
ἰδίας φύσεως ὄν, ἀεὶ δοκεῖ διαμένειν ἢ ἁπλῶς ἢ ὅταν γένηται.
2 καθάπερ ἐν τοῖς ζώοις τὰ ὕστερον γεννησόμενα. πλὴν εἴ τι διὰ
νόσον ἢ γῆρας ἢ πήρωσιν ἀποβάλλεται. τῶν δ' ἐν τοῖς φυτοῖς
ἔνια τοιαῦτ' ἐστὶν, ὥστ' ἐπέτειον ἔχειν τὴν οὐσίαν. οἷον ἄνθος,
βρύον, φύλλον, καρπόν. ἁπλῶς ὅσα πρὸ τῶν καρπῶν, ἢ ἅμα γί-
νεται τοῖς καρποῖς. ἔτι δὲ αὐτὸς ὁ βλαστός. ἀεὶ γὰρ ἐπίφυσιν λαμ-
βάνει τὰ δένδρα κατ' ἐνιαυτὸν, ὁμοίως ἔν τε τοῖς ἄνω καὶ ἐν τοῖς
περὶ τὰς ῥίζας. ὥστε εἰ μέν τις ταῦτα θήσει μέρη, τό, τε πλῆ-
θος ἀόριστον ἔσται, καὶ οὐδέ ποτε τὸ αὐτὸ τῶν μορίων. εἰ δ' αὖ
3 μὴ μέρη, συμβήσεται δι' ὧν τέλεια γίνεται καὶ φαίνεται, ταῦτα
μὴ εἶναι μέρη. βλαστάνοντα γὰρ καὶ θάλλοντα καὶ καρπὸν ἔχον-
τα, πάντα καλλίω καὶ τελειότερα καὶ δοκεῖ καὶ ἔστιν. αἱ μὲν
» οὖν ἀπορίαι σχεδὸν εἰσὶν αὗται. τάχα δὲ οὐχ ὁμοίως ἅπαν-
» τα ζητητέον, οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις, οὔθ' ὅσα περὶ τὴν γένεσιν.
» αὐτά τε τὰ γεννώμενα, μέρη θετέον. οἷον τοὺς καρπούς. οὐδὲ γὰρ
τὰ ἔμβρυα, τῶν ζώων. εἰ δὲ τῇ ὥρᾳ, ὄψει τό γε κάλλιστον οὐδὲν
σημεῖον. ἐπεὶ καὶ τῶν ζώων εὐθενεῖ κύοντα. πολλὰ δὲ καὶ τὰ
4 μέρη κατ' ἐνιαυτὸν ἀποβάλλει. καθάπερ οἵ τε ἔλαφοι τὰ

κέρατα, καὶ τὰ φωλεύοντα τὰ πτερὰ καὶ τρίχας τε τὰ τετράποδα.
ὥστ' οὐδὲν ἄτοπον. ἄλλως τε καὶ ὅμοιον τῷ φυλλορροεῖν τὸ
πάθος. ὡσαύτως δ' οὐδὲ τὰ πρὸς τὴν γένεσιν. ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς
ζώοις τὰ μὲν, συνεκτίκτεται, τὰ δ' ἀποκαθαίρεται καθάπερ
» ἀλλότρια τῆς φύσεως. ἔοικε δὲ παραπλησίως καὶ τὰ περὶ τὴν
» βλάστησιν ἔχειν. ἡ γάρ τοι γένεσις, γενέσεως χάριν ἐστὶ τῆς τε-
» λείας. ὅλως δὲ καθάπερ εἴπομεν, οὐδὲ πάντα ὁμοίως καὶ ἐπὶ
» τῶν ζώων ληπτέον. διὸ καὶ ὁ ἀριθμὸς ἀόριστος. πανταχῇ γὰρ 1
βλαστικόν, ἅτε καὶ πανταχῇ ζῶν. ὥστε ταῦτα μὲν οὕτως ὑ-
πολη πτέον οὐ μόνον εἰς τὰ νῦν, ἀλλὰ καὶ τῶν μελλόντων χά-
» ριν. ὅσα γὰρ μὴ οἷόν τε ἀφομοιοῦν, περίεργον τὸ γλίχεσθαι
» πάντως ἵνα μὴ καὶ τὴν οἰκείαν ἀποβάλλωμεν θεωρίαν. ἡ δὲ
» ἱστορία τῶν φυτῶν ἐστιν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἢ κατὰ τὰ ἔξω μό-
ρια καὶ τὴν ὅλην μορφήν, ἢ κατὰ τὰ ἐντός. ὥσπερ ἐπὶ τῶν
ζώων τὰ ἐκ τῆς ἀνατομῆς. ληπτέον δὲ ἐν αὐτοῖς, ποῖά τε πᾶ-
σιν ὑπάρχει ταὐτά, καὶ ποῖα ἴδια καθ' ἕκαστον γένος. ἔτι δὲ τῶν 2
αὐτῶν, ποῖα ὅμοια. λέγω δ' οἷον, φύλλον, ῥίζαν, φλοιόν. οὐ δεῖ
δὲ οὐδὲ τοῦτο λανθάνειν, εἴ τι κατ' ἀναλογίαν θεωρητέον, ὥς
περ ἐπὶ τῶν ζώων τὴν ἀναφορὰν ποιουμένους, δηλονότι πρὸς
τὰ ἐμφερέστατα καὶ τελειότατα. καὶ ἁπλῶς δὲ ὅσα τῶν ἐν
φυτοῖς ἀφομοιωτέον τοῖς ἐν τοῖς ζώοις, ὡσαύτως ἀ-
φομοιοῦν. ταῦτα μὲν οὖν διῃρέσθω τὸν τρόπον τοῦτον. Αἱ δὲ τῶν
μερῶν διαφοραὶ σχεδὸν ὡς τύπῳ λαβεῖν, εἰσὶν ἐν τρισίν. ἢ τῷ τὰ
μὲν, ἔχειν, τὰ δὲ, μὴ, καθάπερ φύλλα καὶ καρπόν. ἢ τῷ μὴ ὅ- 3
» μοια μηδὲ ἴσα, ἢ τρίτον, τῷ μὴ ὁμοίως. τούτων δὲ ἡ μὲν ἀνομοιό
» της ὁρίζεται σχήματι, χρώματι, πυκνότητι, μανότητι, τραχύτη
» τι, λειότητι, καὶ τοῖς ἄλλοις πάθεσιν. ἔτι δὲ ὅσαι διαφοραὶ τῶν
χυλῶν. ἡ δὲ ἀνισότης ὑπεροχῇ καὶ ἐλλείψει κατὰ πλῆθος
ἢ μέγεθος. ὡς δ' εἰπεῖν τύπῳ κἀκεῖνα πάντα καθ' ὑπεροχὴν
καὶ ἔλλειψιν. τὸ γὰρ μᾶλλον καὶ ἧττον, ὑπεροχὴ καὶ ἔλλει-
ψις. τὸ δὲ μὴ ὁμοίως, τῇ θέσει διαφέρει. λέγω δὲ, οἷον τὸ τοὺς καρ-
ποὺς τὰ μὲν ἐπάνω. τὰ δ' ὑποκάτω τῶν φύλλων ἔχειν. καὶ 4

αὐτοῦ τοῦ δένδρου, τὰ μὲν ἐξ ἄκρου, τὰ δὲ ἐκ τῶν πλαγίων, ἔ-
νια δὲ καὶ ἐκ τοῦ στελέχους. οἷον ἡ αἰγυπτία συκάμινος. καὶ ὅσα
δὴ καὶ ὑπὸ γῆς φέρει καρπόν, οἷον, ἥ τε ἀραχίδνα. καὶ τὸ ἐν
αἰγύπτῳ καλούμενον οὔιγγον. καὶ εἰ τὰ μὲν ἔχει μίσχον. τὰ δὲ
μή, καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθέων ὁμοίως. τὰ μὲν γὰρ περὶ αὐτὸν τὸν καρ-
πόν, τὰ δέ, ἄλλως. ὅλως δὲ τὸ τῆς θέσεως, ἐν τούτοις καὶ τοῖς
φύλλοις καὶ ἐν τοῖς βλαστοῖς ληπτέον. διαφέρει δὲ ἔνια καὶ τῇ
1 τάξει. τὰ μὲν ὡς ἔτυχε. τῆς ἐλάτης, οἱ κλάδοι κατ' ἀλλήλους
ἑκατέρωθεν, τῶν δὲ καὶ οἱ ὄζοι δι' ἴσου τε κατ' ἀριθμὸν ἴσοι,
καθάπερ τῶν τριόζων. ὥστε καὶ τὰς μὲν διαφορὰς ἐκ τούτων
ληπτέον, ἐξ ὧν καὶ ὅλη μορφὴ συνδηλοῦται καθ' ἕκαστον. αὐ-
τὰ δὲ δὴ τὰ μέρη διαριθμησαμένους, πειρατέον περὶ ἑκάστου
λέγειν. ἔστι δὲ πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα καὶ κοινὰ τῶν πλείστων,
τάδε. ῥίζα, καυλός, ἀκρέμων. κλάδος, εἰς ἃ διέλοιτ' ἄν τις ὥσ-
περ εἰς μέρη, καθάπερ ἐπὶ τῶν ζώων. ἕκαστόν τε γὰρ ἀνόμοιον
2 καὶ ἐξ ἁπάντων τούτων τε τὰ ὅλα. ἔστι δὲ ῥίζα μέν, δι' οὗ τὴν
τροφὴν ἐπάγεται, καυλὸς δὲ εἰς ὃ φέρεται. καυλὸν δὲ λέγω, τὸ
ὑπὲρ γῆς πεφυκὸς ὑφ' ἕν. τοῦτο γὰρ κοινότατον ὁμοίως ἐπε-
τείοις καὶ χρονίοις, ὃ ἐπὶ τῶν δένδρων καλεῖται στέλεχος. ἀκρέ-
μονας δέ, τοὺς ἀπὸ τούτου σχιζομένους, οὓς ἔνιοι καλοῦσιν.
κλάδον δέ, τὸ βλάστημα, τὸ ἐκ τούτων ὑφ' ἕν. οἷον μάλιστα τὸ
ἐπέτειον. καὶ ταῦτα μὲν οἰκειότερα τῶν δένδρων. ὁ δὲ καυλὸς
ὥσπερ εἴρηται, κοινότερος. ἔχει δὲ οὐ πάντα οὐδὲ τοῦτον, οἷον
3 ἔνια τῶν ποωδῶν, τὰ μὲν, ἔχει μέν, οὐκ ἀεὶ δέ, ἀλλ' ἐπέτειον. καὶ
ὅσα χρονιώτερον ταῖς ῥίζαις. ὅλως δὲ πολύχουν τὸ τῶν φυτῶν
καὶ ποικίλον, καὶ χαλεπὸν εἰπεῖν καθόλου. σημεῖον δὲ τὸ μη-
δὲν εἶναι κοινὸν λαβεῖν, ὃ πᾶσιν ὑπάρχει. καθάπερ τοῖς ζώοις
στόμα καὶ κοιλία. τὰ δὲ ἀναλογίᾳ ταὐτά. τὰ δ' ἄλλον τρόπον. οὔ-
τε γὰρ ῥίζαν πάντ' ἔχει, οὔτε καυλόν, οὔτε ἀκρέμονα, οὔτε κλά-
δον, οὔτε φύλλον, οὔτε ἄνθος, οὔτε καρπόν, οὔτ' αὖ φλοιόν, ἢ
μήτραν, ἢ ἶνας, ἢ φλέβας. οἷον μύκης. ὕδνον. ἐν τούτοις δὲ
4 ἡ οὐσία καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ μάλιστα ταῦτα ὑπάρ-

χει καθάπερ εἴρηται τοῖσ δένδροις. κἀκείνων οἰκειότερος ὁ με-
ρισμὸς, πρὸς ἃ καὶ τὴν ἀναφορὰν τῶν ἄλλων ποιεῖσθαι δί-
καιον. σχεδὸν δὲ καὶ τὰς ἄλλας μορφὰς ἑκάστων ταῦτα διαση-
μαίνει. διαφέρουσι γὰρ πλήθει τῶν φυτῶν, καὶ ὀλιγότητι,
καὶ πυκνότητι, καὶ μανότητι. καὶ τὸ ἐφ' ἓν, ἢ εἰς πλείω σχίζε-
σθαι τοῖς ἄλλοις τοῖς ὁμοίοις. ἔστι δὲ ἕκαστον τῶν εἰρημένων οὐχ
» ὁμοιομερές. λέγω δὲ ὁμοιομερές, ὅτι ἐκ τῶν αὐτῶν ὁτιοῦν μέ-
» ρος σύγκειται τῆς ῥίζης καὶ τοῦ στελέχους. ἀλλ' οὐ λέγεται στέ- 1
λεχος τὸ ληφθὲν, ἀλλὰ μόριον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ζώων μέλεσίν
ἐστιν, ἐκ τῶν μὲν ὁτιοῦν τῆς κνήμης ἢ τοῦ ἀγκῶνος, οὐχ ὁμώνυ-
μον δὲ, καθάπερ σάρξ καὶ ὀστοῦν, ἀλλ' ἀνώνυμον. οὐ δὲ δὴ τῶν
ἄλλων, οὐδενὸς, ὅσα μονοειδῆ τῶν ὀργανικῶν. ἁπάντων γὰρ τῶν
τοιούτων, ἀνώνυμα τὰ μέρη. τῶν δὲ πολυειδῶν ὠνομασμένα,
καθάπερ ποδὸς, χειρὸς, κεφαλῆς. οἷον δάκτυλος, ῥὶς, ὀφθαλ-
μός. καὶ τὰ μὲν μέγιστα μέρη σχεδὸν ταῦτα ἐστὶν, ἄλλα δὲ, ἐξ ὧν
ταῦτα, φλοιὸς, μήτρα, ξύλα, ἢ ὅσα ἔχει μήτραν, πάντα δὲ ὁμοιο- 2
μερῆ, καὶ τὰ φυτῶν δὲ ἔτι πρότερα, καὶ ἐξ ὧν ταῦτα ὑγρὸν,
» ἴς, φλέψ, σάρξ. ἀρχαὶ γὰρ αὗται, πλὴν εἴ τις λέγοι τὰς τῶν στοι-
» χείων δυνάμεις, αὗται δὲ κοιναὶ πάντων. ἡ μὲν οὖν οὐσία
» καὶ ἡ ὅλη φύσις ἐν τούτοις. ἄλλα δ' ἐστὶν, ὥσπερ ἐπέτεια μέρη
τὰ πρὸς τὴν καρποτοκίαν, οἷον, φύλλον, ἄνθος, μίσχος. τοῦτο δ'
ἐστὶν ᾧ συνήρτηται πρὸς τὸ φυτὸν τὸ φύλλον καὶ ὁ καρπός. ἔ-
τι δὲ ἕλιξ, βρύον. οἷς ὑπάρχει. καὶ ἐπὶ πᾶσι σπέρμα τὸ τοῦ καρ-
ποῦ. καρπὸς δ' ἐστὶ τὸ συγκείμενον σπέρμα μετὰ τοῦ περικαρ- 3
πίου. πρὸς δὲ τούτοις ἐνίων ἴδι' ἄττα. καθάπερ ἡ κηκὶς δρυός.
καὶ ἡ ἕλιξ ἀμπέλου. καὶ τοῖς μὲν δενδρεσίν ἐστιν οὕτω διαλα-
βεῖν. τοῖς δ' ἐπετείοις, δῆλον ὡς ἅπαντα ἐπέτεια. μέχρι γὰρ
τῶν καρπῶν ἡ φύσις. ὅσα δὲ ἐπετειόκαρπα. καὶ ὅσα διετίζει
καθάπερ σέλινον καὶ ἄλλ' ἄττα, καὶ ὅσα δὲ πλείω χρόνον ἔ-
χει, τούτοις ἅπασιν καὶ ὁ καυλὸς ἀκολουθήσει κατὰ λόγον.
ὅταν γὰρ σπερμοφορεῖν μέλλωσι, τότε ἐκκαυλοῦσιν, ὡς ἕνε-
κα τοῦ σπέρματος ὄντων τῶν καυλῶν. ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ διῃ- 4

ῥηθῶ. τῶν δὲ ἀρτὶ εἰρημένων μερῶν πειρατέον ἕκαστον εἰπεῖν,
τί ἐστιν, ὡς ἐν τύπῳ λέγοντας. τὸ μὲν οὖν ὑγρὸν φανερὸν, ὃ
δὴ καλοῦσί τινες ἁπλῶς ἐν ἅπασιν, ὀπόν. ὥσπερ καὶ Μενέ-
στωρ. οἱ δὲ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀνωνύμως. ἐν δέ τισιν ὀπόν. καὶ ἐν
ἄλλοις δάκρυον. ἶνες δὲ καὶ φλέβες καθ' αὑτὰ γὰρ ἀνώνυ-
μα, τῇ δὲ ὁμοιότητι μεταλαμβάνουσι, τῶν ἐν τοῖς ζῴοις μο-
ρίων. ἔχει δὲ ἴσως καὶ ἄλλας διαφορὰς καὶ ταῦτα, καὶ ὅλως
1 τὸ τῶν φυτῶν γένος. πολύχουν γὰρ, ὥσπερ εἰρήκαμεν. ἀλλ' ἐ-
πεὶ διὰ τῶν γνωρίμων μεταδιώκειν δεῖ τὰ ἀγνώριστα. γνωρι-
μώτερα δὲ τὰ μείζω καὶ ἐμφανῆ τῇ αἰσθήσει δῆλον ὅτι, καθά-
περ ὑφήγηται, περὶ τούτων λεκτέον. ἐπαναφορὰ γὰρ ἕξομεν
τῶν ἄλλων πρὸς ταῦτα, μέχρι πόσου καὶ πῶς ἕκαστα μετέχει
τῆς ὁμοιότητος. εἰλημμένων δὲ τῶν μερῶν, μετὰ ταῦτα ληπτέον
τὰς τούτων διαφοράς. οὕτω γὰρ ἅμα καὶ ἡ οὐσία φανερὰ καὶ
ἡ ὅλη τῶν γενῶν πρὸς ἄλληλα διάστασις. ἡ μὲν οὖν τῶν μεγί-
2 στων σχεδὸν εἴρηται· λέγω δ' οἷον ῥίζης, καυλοῦ, τῶν ἄλλων. αἱ
γὰρ δυνάμεις καὶ ὧν χάριν ἕκαστον, ὕστερον ῥηθήσονται. ἐξ ὧν
γὰρ καὶ ταῦτα καὶ τἆλλα σύγκειται, πειρατέον εἰπεῖν ἀρξα-
μένους ἀπὸ τῶν πρώτων. πρῶτα δὲ ἐστὶ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμόν.
ἅπαν γὰρ φυτὸν ἔχει τινὰ ὑγρότητα καὶ θερμότητα σύμφυ-
τον, ὥσπερ καὶ ζῷον. ὧν ἀπολιπόντων γίνεται γῆρας καὶ φθί-
σις. τελείως δὲ ἀπολιπόντων, θάνατος καὶ αὔανσις. ἐν μὲν
οὖν τοῖς πλείστοις ἀνώνυμος ἡ ὑγρότης. ἐν ἐνίοις δὲ ὠνομα-
3 σμένη. καθάπερ εἴρηται, τὸ αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ζῴων ὑ-
πάρχει. μόνη γὰρ ἡ τῶν ἐναίμων ὑγρότης ὠνόμασται. διὸ καὶ
διῄρηνται πρὸς τούτου στερήσει. τὰ μὲν γὰρ ἄναιμα, τὰ δ' ἔναιμα
λέγεται. ἓν μὲν οὖν τοῦτο τὸ μέρος καὶ τὸ τούτῳ συνηρτη-
μένον θερμόν. ἄλλα δὲ εἴδη ἕτερα τῶν ἐντός. ἃ καθ' ἑαυτὰ
μὲν ἐστιν ἀνώνυμα· διὰ δὲ τὴν ὁμοιότητα ἀπεικάζεται τοῖς τῶν
ζῴων μορίοις. ἔχουσι γὰρ ὥσπερ ἶνας, ὅ ἐστι συνεχὲς καὶ σχι-
στὸν καὶ ἐπίμηκες. ἀπαράβλαστον δὲ καὶ ἀβλαστὸν. ἔχει φλέβας.
4 αὗται δὲ, τὰ μὲν ἄλλα εἰσὶν ὅμοιαι τῇ ἰνί. μείζους δὲ καὶ πα-

χιτῶναι. καὶ παραβλαστὰς ἔχουσαι καὶ ὑγρότητας. ἔτι ξύλον
καὶ σάρξ, τὰ μὲν γὰρ ἔχει σάρκα, τὰ δὲ ξύλον. ἔστι δὲ τὸ μὲν ξύ
λον, σχιστόν. ἡ δὲ σάρξ, πάντῃ διαιρεῖται. ὥσπερ γῆ καὶ ὅσα γῆς.
μεταξὺ δὲ γίνεται ἰνὸς καὶ φλεβός. φανερὰ δὲ ἡ φύσις ἐν ἄλ
λοις τε καὶ ἐν τοῖς τῶν περικαρπίων δέρμασι. φλοιὸς δὲ καὶ
μήτρα, κυρίως μὲν λέγεται. δεῖ δὲ αὐτὰ καὶ τῷ λόγῳ διορί=
σαι. φλοιὸς μὲν οὖν ἐστι τὸ ἔσχατον καὶ χωριστὸν τοῦ ὑποκειμέ
νου σώματος. μήτρα δὲ, τὸ μεταξὺ τοῦ ξύλου τρίτον ἀπὸ τοῦ 1
φλοιοῦ. οἷον ἐν τοῖς ὀστοῖς μυελός. καλοῦσι δέ τινες τοῦτο καρ=
δίαν. οἱ δὲ, μυελόν. τὰ μὲν οὖν μόρια σχεδόν ἐστι τοσαῦτα.
» σύγκειται δὲ τὰ ὕστερα ἐκ τῶν προτέρων. ξύλον μὲν ἐξ ἰνὸς καὶ
ὑγροῦ. καὶ ἔνια σαρκός. ξυλοῦται γὰρ σκληρυνόμενα οἷον ἐν τοῖς
φοίνιξι, καὶ νάρθηξι, καὶ ἔτι ἄλλο ἐκξυλοῦται. ὥσπερ αἱ τῶν
ῥαφανίδων ῥίζαι. μήτρα δὲ ἐξ ὑγροῦ καὶ σαρκός. φλοιὸς δ' ὁ
μέν τις ἐκ πάντων τῶν τριῶν οἷον, ὁ τῆς δρυὸς καὶ αἰγείρου καὶ
ἀπίου. ὁ δὲ τῆς ἀμπέλου, ἐξ ὑγροῦ καὶ ἰνός. ὁ δὲ τοῦ φύλλου, 2
ἐκ σαρκὸς καὶ ὑγροῦ. πάλιν δὲ ἐκ τούτων συντίθεται τὰ μέγι-
στα καὶ πρῶτα ῥηθέντα, καθάπερ ἂν εἰ μέλη, πλὴν οὐκ ἐκ τῶν
αὐτῶν πάντα. οὐ δὲ ὡσαύτως. ἀλλὰ διαφόρως. εἰλημμένων δὲ
πάντων τῶν μορίων ὡς εἰπεῖν, τὰς τούτων διαφορὰς, πειρα=
τέον ἀποδιδόναι, καὶ τὰς ὅλων τῶν δένδρων καὶ φυτῶν οὐσίας.
» ἐπεὶ δὲ συμβαίνει σαφεστέραν εἶναι τὴν μάθησιν διαιρουμένων
» κατὰ εἴδη, καλῶς ἔχει τοῦτο ποιεῖν, ἐφ' ὧν ἐνδέχεται. πρῶ-
» τα δ' ἐστὶ καὶ μέγιστα καὶ σχεδὸν ὑφ' ὧν πάντῃ τὰ πλεῖστα πε- 3
ριέχεται τάδε. δένδρον, θάμνος, φρύγανον, πόα. δένδρον μὲν
οὖν ἐστι τὸ ἀπὸ ῥίζης μονοστέλεχες, πολυκλαδὸν, ὀζωτὸν, οὐκ
εὐαπόλυτον, οἷον ἐλαία, συκῆ, ἄμπελος. φρύγανον δὲ, τὸ ἀπὸ
ῥίζης καὶ πολυστέλεχες, καὶ πολυκλαδόν. οἷον, βάτος, παλίου-
ρος. πόα δὲ τὸ ἀπὸ ῥίζης φυλλοφόρον προϊὸν ἀστέλεχες, οὗ ὁ
» καυλὸς σπερματοφόρον οἷον, ὁ σῖτος, καὶ τὰ λάχανα. δεῖ δὲ τοὺς ὅ=
» ρους οὕτως ἀποδέχεσθαι καὶ λαμβάνειν ὡς τύπῳ ὡς ἐπὶ τὸ
πᾶν λεγομένους. ἔνια γὰρ ἴσως ἐπαλλάττειν δόξειε. τὰ δὲ, καὶ 4

περὶ τὴν ἀγωγὴν ἀλλοιότερα γίνεται καὶ ἐκβαίνει τῆς φύ-
σεως. ἔτι, μαλάχη τε εἰς ὕψος ἀναγομένη καὶ ἀποδενδρουμέ-
νη. συμβαίνει γὰρ τοῦτο καὶ οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ· ἀλλ' ἐν ἓξ ἢ
ἑπτὰ μησὶν, ὥστε μῆκος καὶ πάχος δορατίου γίνεσθαι, διὸ
καὶ βακτηρίαις αὐταῖς χρῶνται. πλείονος δὲ χρόνου γινομένου,
κατὰ λόγον ἡ ἀπόδοσις. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν τεύτλων. καὶ
γὰρ ταῦτα λαμβάνει μέγεθος. ἔτι δὲ μᾶλλον ἄγνος καὶ ὁ πα-
1 λίουρος καὶ ὁ κιττὸς ὥσθ' ὁμολογουμένως ταῦτα γίνεται δέν-
δρα. καίτοι θαμνώδη ἐστίν. ὁ δὲ μύρρινος μὴ ἀνακαθαιρόμενος
ἐκθαμνοῦται. καὶ ἡ ἡρακλεωτικὴ καρύα. δοκεῖ δὲ αὕτη γε καὶ τὸν
καρπὸν βελτίω καὶ πλείω φέρειν, ἐὰν ῥάβδους τις ἐᾷ πλείους,
ὡς τῆς φύσεως θαμνώδους οὔσης. οὐ μονοστελεχὲς δ' αὖ δό-
ξειεν οὔθ' ἡ μηλέα οὔθ' ἡ ῥοιὰ ἄπιος εἶναι. οὐδ' ὅλως ὅσα πα-
ραβλαστικὰ ἀπὸ τῶν ῥιζῶν. ἀλλὰ τῇ ἀγωγῇ τοιαῦτα, παραιρου-
μένων τῶν ἄλλων. ἔνια δὲ καὶ ἐῶσι πολυστελεχῆ διὰ λεπτότη-
2 τα, καθάπερ ῥοιὰν, μηλέαν. ἐῶσι δὲ καὶ τὰς ἐλάτας, καὶ πά-
δας, καὶ τὰς συκᾶς. τάχα δ' ἄν τις φαίη, καὶ ὅλως μεγέθει
καὶ μικρότητι διαιρεῖν ἔνια. τὰ δὲ, ἰσχύϊ καὶ ἀσθενείᾳ καὶ πολυ-
χρονιότητι. τῶν τε γὰρ φρυγανωδῶν καὶ λαχανωδῶν ἔνια μο-
νοστελέχη, καὶ ὥσπερ δένδρου φύσιν ἔχοντα γίνεται καθάπερ ῥα-
φανὶς, πήγανον ὅθεν καὶ καλοῦσί τινες τὰ τοιαῦτα δενδρο-
λάχανα. τά τε λαχανώδη πάντα ἢ τὰ πλεῖστα ὅταν ἐγκατα-
μείνῃ, λαμβάνει τινὰς ὥσπερ ἀκρέμονας, καὶ γίνεται τὸ ὅλον
3 ἐν σχήματι δενδρώδει, πλὴν ὀλιγοχρονιώτερα, διὰ δὴ ταῦτα
» ὥσπερ ἐλέγομεν, οὐκ ἀκριβολογητέον τῷ ὅρῳ, ἀλλὰ τῷ τύπῳ
» ληπτέον τοὺς ἀφορισμοὺς, ἐπεὶ καὶ τὰς διαιρέσεις ὁμοίως. ἔτι,
» ἡμέρων, ἀγρίων, καρποφόρων, ἀκάρπων, ἀνθοφόρων, ἀναν-
» θῶν, ἀειφύλλων, φυλλοβόλων. τὰ μὲν γὰρ ἄγρια καὶ ἥμε-
» ρα περὶ τὴν ἀγωγὴν εἶναι δοκεῖ. πᾶν γὰρ ἄγριον καὶ ἥμε-
» ρον φησὶν ἵππων γίνεσθαι, τυγχάνον καὶ μὴ τυγχάνον θερα-
» πείας. ἄκαρπα δὲ καὶ κάρπιμα, καὶ καρποφόρα ἀνθῆ
4 περὶ τοὺς τόπους καὶ τὸν ἀέρα τὸν περιέχοντα. τὸν αὐ-

τὸν δὲ τόπον καὶ φυλλοβόλα, καὶ ἀείφυλλα. περὶ γὰρ ἐλε-
φαντίνην, οὐδὲ τὰς ἀμπέλους οὐδὲ τὰς συκᾶς φασὶ φυλλο-
βολεῖν. ἀλλ' ὅμως τοῖς αὐτοῖς αἱρετέον. ἔχει γάρ τι τῆς φυ-
σεως κοινόν, ὁμοίως ἐν δένδροις καὶ θάμνοις καὶ τοῖς φρυγα-
νικοῖς καὶ ποώδεσιν. ὑπὲρ ὧν καὶ τὰς αἰτίας ὅταν τις λέγῃ,
περὶ πάντων κοινῇ δηλονότι λεκτέον, οὐχ ὁρίζοντα καθ' ἕκα-
στον. εὔλογον δὲ καὶ ταύτας κοινὰς εἶναι πάντων. ἅμα δὲ καὶ
φαίνεταί τινα ἔχειν φυσικὴν διαφορὰν εὐθὺς ἐπὶ τῶν ἀγρίων 1
καὶ τῶν ἡμέρων, εἴπερ ἔνια μὴ δύναται ζῆν, ὥσπερ τὰ γεωρ-
γούμενα μηδ' ὅλως δέχεται θεραπείαν, ἀλλὰ καὶ χείρω γίνε-
ται. καθάπερ ἐλάτη, πεύκη, λάστρον. καὶ ἁπλῶς ὅσα ψυ-
χροὺς τόπους φιλεῖ καὶ χιονώδεις. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν φρυ-
» γανικῶν καὶ ποωδῶν, οἷον κάππαρις καὶ θέρμος. ἥμερον δὲ
» καὶ ἄγριον δίκαιον καλεῖν, ἀναφέροντα πρός τε ταύτας
» καὶ ὅλως πρὸς τὸ ἡμερώτατον. ὁ δὲ ἄνθρωπος, ἢ μόνον ἢ
μάλιστα ἥμερον. φανεραὶ δὲ καὶ κατὰ ταύτας τὰς μορφὰς 2
αἱ διαφοραὶ τῶν ὅλων τε καὶ μορίων, οἷον λέγω, μέγεθος,
καὶ σμικρότης, σκληρότης, μαλακότης, λειότης, τραχύ-
της φλοιοῦ, φύλλων. τῶν ἄλλων ἁπλῶς, εὐμορφία, καὶ δυ-
σμορφία τις. ἔτι δὲ καὶ καλλικαρπία, καὶ κακοκαρπία. πλείω
μὲν γὰρ δοκεῖ τὰ ἄγρια φέρειν, ὥσπερ ἀχράς, κότινος. καλ-
λίω δὲ τὰ ἥμερα, καὶ τοὺς χυλοὺς δὲ αὐτοὺς γλυκυτέρους
καὶ ἰδίους, καὶ τὸ ὅλον ὡς εἰπεῖν εὐκράτους. μᾶλλον αὗ-
ταί τε δὴ φυσικαί τινες ὥσπερ εἴρηται διαφοραί, καὶ ἔτι δὴ 3
μᾶλλον τῶν ἀκάρπων καὶ καρποφόρων, καὶ φυλλοβόλων
καὶ ἀειφύλλων. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. πάντων δὲ λη-
πτέον ἀεὶ καὶ πάσας τοῖς τόποις. οὐ γὰρ οὐδ' οἷόν τε ἴσως
ἄλλως. αἱ δὲ τοιαῦται δόξαιεν ἂν γεννικόν τινα ποιεῖν χω-
ρισμόν, οἷον ἐνύδρων καὶ χερσαίων, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ζώων.
ἔστι γὰρ ἔνια τῶν φυτῶν, ἃ οὐ δύναται μὴ ἐν ὑγρῷ ζῆν.
διῄρηται δ' ἄλλο κατ' ἄλλο γένος τῶν ὑγρῶν. ὥστε τὰ
μὲν, ἐν τέλμασι, τὰ δὲ, ἐν λίμναις. τὰ δ' ἐν ποταμοῖς. 4

τὰ δὲ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ θαλάττῃ φύεσθαι. τὰ μὲν ἐλάττω, καὶ
ἐν τῇ παρ' ἡμῖν. τὰ δὲ μείζω, περὶ τὴν ἐρυθράν. ἔνια δὲ, ὥσπε-
ρεὶ κάθυγρα, καὶ ἕλεια. καθάπερ ἰτέα καὶ πλάτανος. τὰ δὲ
οὐκ ἐν ὕδατι δυνάμενα ζῆν ἐν τούτοις, ἀλλὰ διώκοντα τοὺς ξη-
ροὺς τόπους. τῶν δ' ἐλαττόνων, ἔστιν ἃ καὶ τοὺς αἰγιαλοὺς. οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ τούτων εἴ τις ἀκριβολογεῖσθαι θέλοι, τὰ μὲν, ἂν εὕ-
ροι κοινὰ καὶ ὥσπερ ἀμφίβια, καθάπερ μυρρίνην, ἰτέαν, κλή-
1 θραν. τὰ δὲ καὶ τῶν ὁμολογουμένων χερσαίων πεφυκότα πο
τὲ ἐν τῇ θαλάττῃ βιοῦν, φοίνικα, σκίλλαν, ἀνθέρικον, ἀλλὰ
τὰ τοιαῦτα πάντα, καὶ ὅλως τὸ οὕτω σκοπεῖν, οὐκ οἰκείως ἐστὶ
» σκοπεῖν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἡ φύσις οὕτως οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις ἔ-
» χει τὸ ἀναγκαῖον. ταῖς μὲν οὖν διαιρέσεις καὶ ὅλως τὴν ἱστορί-
αν τῶν φυτῶν οὕτω ληπτέον. ἅπαντα δ' οὖν καὶ ταῦτα καὶ τἆλ-
λα διοίσει καθάπερ εἴρηται, ταῖς τε τῶν ἄλλων μορφαῖς καὶ
ταῖς τῶν μορίων διαφοραῖς. ἢ τῷ ἔχειν. τὰ δὲ μὴ ἔχειν, ἢ τῷ πλείω,
2 τὰ δὲ ἐλάττω, ἢ τῷ ἀνομοίως. ἢ ὅσοι τρόποι διῄρηνται πρότε-
ρον. οἰκεῖον δὲ ἴσως καὶ τοὺς τόπους συμπαραλαμβάνειν, ἐν οἷς
ἕκαστα πέφυκεν ἢ μὴ πέφυκε γίνεσθαι. μεγάλη γὰρ καὶ αὕτη
» διαφορὰ, καὶ οὐχ ἥκιστα οἰκεία τῶν φυτῶν, διὰ τὸ συνηρτῆσθαι
» τῇ γῇ καὶ μὴ ἀπολελύσθαι καθάπερ τὰ ζῷα. πειρατέον δ' εἰ-
» πεῖν τὰς κατὰ μέρος διαφορὰς ὡς ἂν καθόλου λέγοντας
» πρότερον καὶ κοινὰς, εἶτα καθ' ἕκαστον ὕστερον ἤδη πλεῖον ὥσπερ
» ἀναθεωροῦντας. ἔτι δὲ τὰ μὲν ὀρθοφυῆ καὶ μακροστελέχη,
3 καθάπερ ἐλάτη, πεύκη, κυπάριττος. τὰ δὲ σκολιώτερα καὶ
βραχυστελέχη, οἷον ἰτέα, συκῆ, ῥοιά. καὶ κατὰ πάχος δὲ καὶ λε-
πτότητα ὁμοίως. καὶ πάλιν τὰ μὲν, μονοστελέχη. τὰ δὲ, πολυ
στελέχη. ταὐτὸ δὲ αὐτῷ τρόπον τινὰ καὶ τὸ παραβλαστικὰ ἢ ἀπα-
ράβλαστα εἶναι, καὶ πολυκλαδῆ καὶ ὀλιγόκλαδα, καθάπερ ὁ
φοῖνιξ καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις, ἔτι κατὰ τὴν ἰσχὺν ἢ πάχος ἢ ταῖς
τοιαύτας διαφοράς. πάλιν τὰ μὲν, λεπτόφλοια, καθάπερ
δάφνη, φίλυρα. τὰ δὲ, παχύφλοια, καθάπερ δρῦς. ἔτι τὰ
4 μὲν, λειόφλοια, καθάπερ μηλέα, συκῆ. τὰ δὲ τραχύφλοια,

καθάπερ ἀγρία δρῦς, φελλὸς, φοῖνιξ. ταῦτα δὲ, νέα μὲν ὄντα λειοφλοιότερα. ἀπογηράσκοντα δὲ, παχυφλοιότερα. ἔνια δὲ καὶ ῥιζόφλοια, καθάπερ ἄμπελος. τὰ δὲ, καὶ ὥστε περιπίπτειν οἷον ἀνδράχνη, μηλέα, κόμαρος. ἔστι δὲ καὶ τῶν μὲν, σαρκώδης ὁ φλοιός. οἷον φελλοῦ, δρυὸς, αἰγείρου. τῶν δὲ, ἰνώδης καὶ ἄσαρκος. ὁμοίως δένδρων. καὶ θάμνων. καὶ ἐπετείων. οἷον, ἀμπέλου. καλάμου. πυροῦ. καὶ τῶν μὲν πολύλοπος, οἷον φιλ-
λύρας, ἐλάτης, ἀμπέλου, λινοσπάρτου, κρομμύων. τῶν 1
δὲ μονόλοπος, οἷον συκῆς, καλάμου, αἴρας. κατὰ μὲν δὴ τοὺς φλοιοὺς, ἐν τούτοις αἱ διαφοραί. τῶν δὲ ξύλων αὐτῶν καὶ ὅλως τῶν καυλῶν, οἱ μὲν εἰσὶ σαρκώδεις, οἷον δρυὸς, συκῆς. καὶ τῶν ἐλαττόνων, βαλαύου, τεύτλου, κωνίου. οἱ δὲ ἄσαρκοι, καθάπερ κέδρου, λωτοῦ, κυπαρίττου. καὶ οἱ μὲν, ἰνώδεις. τὰ μὲν γὰρ τῆς ἐλάτης καὶ τοῦ φοίνικος ξύλα τοιαῦτα. τὰ δὲ μανὰ, καθάπερ τῆς συκῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ μὲν, φλεβώδη, τὰ δ' ἄφλεβα. περὶ δὲ τὰ φρυγανικὰ καὶ θαμνώ- 2
δη καὶ ὅλως τὰ κλήματα, καὶ ἄλλας τις ἂν λάβοι διαφοράς. ὁ μὲν γὰρ κάλαμος, γονατώδης. ὁ δὲ βάτος καὶ ὁ παλίουρος, ἀκανθώδη. ἡ δὲ τίφη καὶ ἔνια τῶν ἑλείων ἢ λιμναίων ὁμοίως ἀδιάφρακτα καὶ ὁμαλῆ καθάπερ σχοῖνος. ὁ δὲ τοῦ κυπείρου καὶ βουτόμου καυλὸς ὁμαλότητά τινα ἔχει παρὰ τούτοις. ἔτι δὲ μᾶλλον ἴσως ὁ τοῦ μύκητος. αὗται μὲν δὴ δόξαιεν ἂν, ἐξ ὧν ἡ σύνθεσις. ἡ δὲ κατὰ τὰ πάθη καὶ τὰς δυνάμεις, οἷον
σκληρότης, γλισχρότης, κραυρότης, μανότης, κουφότης, 3
βαρύτης, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. ἡ μὲν γὰρ ἰτέα, καὶ χλωρὸν, εὐθὺ, κοῦφον, ὥσπερ ὁ φελλός. ἡ δὲ πύξος καὶ ἡ ἔβενος. οὐ δὲ αὐανθέντα, καὶ τὰ μὲν σχισθέντα, καθάπερ ὁ τῆς ἐλάτης. τὰ δὲ ἄθραυστα μᾶλλον, οἷον ὁ τῆς ἐλαίας. καὶ τὰ μὲν λοξὰ, οἷον τὰ τῆς ἀκτῆς· τὰ δὲ ὀξώδη, οἷον τὰ τῆς πεύκης καὶ ἐλάτης· δεῖ δὲ καὶ τὰς τοιαύτας ὑπολαμβάνειν τῆς φύσεως. εὔσχιστον μὲν γὰρ ἡ ἐλάτη τῷ εὐθυπορεῖν. ἄθραυστον δὲ ἡ ἐλαία
διὰ τὸ σκολιὸν καὶ σκληρόν. εὔκαμπτον δὲ, ἡ φιλύρα, καὶ ὅσα 4

ἄλλα, διὰ τὸ γλίσχρον ἔχειν τὴν ὑγρότητα. βαρὺ δὲ, ἡ μὲν
πύξος καὶ ἡ ἔβενος, ὅτι πυκνά. ἡ δὲ δρῦς, ὅτι γεώδης. ὡσαύ-
τως δὲ καὶ τὰ ἄλλα πάντα πρὸς τὴν φύσιν πως ἀνάγεται. δια-
φέρουσι δὲ καὶ ταῖς μήτραις. πρῶτον μὲν εἰ ἔνια ἔχει ἢ μὴ ἔχει.
καθάπερ τινές φασιν ἄλλά τε καὶ τὴν ἀκτήν. ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν αὐ-
τοῖς τοῖς ἔχουσι, τῶν μὲν γάρ ἐστι σαρκώδης. τῶν δὲ, ξυλώδης. τῶν
δὲ, ὑμενώδης. σαρκώδης μὲν, οἷον ἀμπέλου, συκῆς, μηλέας,
1 ῥοιᾶς, ἀκτῆς, νάρθηκος. ξυλώδης δὲ, πίτυος, ἐλάτης, πεύκης,
καὶ μάλιστα αὕτη διὰ τὸ ἔνδαδος εἶναι. τούτων δ᾽ ἔτι σκληρότε-
ραι καὶ πυκνότεραι, κρανίας, πρίνου, δρυός, κυτίσου, συκα-
» μίνου, ἐβένου, λωτοῦ. διαφέρουσι δὲ αὗται καὶ τοῖς χρώμασι. μέ-
λαιναι γὰρ δὴ πᾶσαι, καὶ τῆς δρυός, ἣν καλοῦσι μελάνδρυον. ἅ-
πασαι δὲ σκληρότεραι τῶν ξύλων, διὸ καὶ ὑπομένουσι καμπήν.
μανότεραι δέ. αἱ μὲν, αἱ δ᾽ οὔ. ὑμενώδεις δὲ, αἱ μὲν τοῖς δένδροις
οὐκ εἰσίν, ἢ σπάνιοι, ἐν δὲ τοῖς θαμνώδεσι καὶ ὅλως τοῖς ὑλήμα-
2 σιν, οἷον καλάμω τε καὶ νάρθηκι, καὶ τοῖς τοιούτοις εἰσίν. ἔχει δὲ
τὴν μήτραν, τὰ μὲν μεγάλην καὶ φανεράν, ὡς πρῖνος, δρῦς καὶ
τὰ ἄλλα τὰ προειρημένα. τὰ δὲ, ἀφανεστέραν, οἷον, ἐλαία, πύ-
ξος. οὐ γάρ ἐστιν ἀφωρισμένην οὕτω λαβεῖν. ἀλλὰ καὶ φασί τι-
νες οὐ κατὰ τὸ μέσον, ἀλλὰ κατὰ τὸ πᾶν ἔχειν, ὥστε μὴ εἶναι
τόπον ὡρισμένον. διὸ καὶ ἔνια οὐδ᾽ ἂν δόξειεν ὅλως ἔχειν, ἐπεὶ
» καὶ τοῦ φοίνικος οὐδεμία φαίνεται διαφορὰ κατ᾽ οὐδέν. διαφέρου-
» σι δὲ καὶ ταῖς ῥίζαις. τὰ μὲν γὰρ, πολύρριζα καὶ ἀκρόρριζα, κα-
3 θάπερ συκῆ, δρῦς, πλάτανος. ἐὰν γὰρ ἔχωσι τόπον, ἐφ᾽ ὅσον
ἂν προέρχονται. τὰ δὲ ὀλιγόρριζα, καθάπερ ἐλάτη ῥοιά, μη-
λέα. τὰ δὲ μονόρριζα, καθάπερ ἐλάτη, πεύκη. μονόρριζα
οὕτως, ὅτι μίαν μεγάλην τὴν εἰς βάθος ἔχει. μικρὰς δὲ ἀπὸ
ταύτης πλείους. ἔχουσι δὲ καὶ τῶν μονορρίζων ἔνια τὴν ἐκ τοῦ
μέσου μεγίστην καὶ κατὰ βάθους. ὥσπερ ἀμυγδαλαῖ, ἐλαία,
μικραὶ ταύτην, τάς τε ἄλλας μείζους καὶ ὡς κεκαρκινω-
μένας. ἔτι δὲ τῶν μὲν, παχεῖαι μᾶλλον, τῶν δὲ, ἀνωμα-
4 λεῖς, καθάπερ δάφνης, ἐλαίας. τῶν δὲ, πᾶσαι λεπταί,

καθάπερ ἀμπέλου. διαφέρουσι δὲ καὶ λειότητι καὶ τραχύτη-
τι καὶ πυκνότητι. πάντων γὰρ αἱ ῥίζαι μανότεραι τῶν ἄνω. πυ
κνότεραι δὲ ἄλλαι ἄλλων καὶ ξυλωδέστεραι, καὶ αἱ μὲν, ἰνώ-
δεις. ὡς αἱ τῆς ἐλάτης. αἱ δὲ σαρκώδεις μᾶλλον, ὥσπερ αἱ
τῆς δρυός. αἱ δ' οἷον ὀζώδεις καὶ θυσανώδεις, ὥσπερ αἱ τῆς ἐ-
λαίας. τοῦτο δέ, ὅτι τὰς λεπτὰς καὶ μικρὰς πολλὰς ἔχουσι καὶ
ἀθρόας. ἐπεὶ πᾶσαί γε καὶ ταύτας ἀποφύουσιν ἀπὸ τῶν με-
γάλων, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἀθρόας καὶ πολλάς. ἔτι δὲ καὶ τὰ 1
μὲν, βαθύρριζα, καθάπερ δρῦς. τὰ δ' ἐπιπολαιόρριζα, καθά-
περ ἐλαία, ῥοιά, μηλέα, κυπάρισσος. ἐπεὶ δ' αἱ μὲν εὐθεῖαι καὶ
ὁμαλεῖς, αἱ δὲ σκολιαὶ καὶ παραλλάττουσαι. τοῦτο γὰρ οὐ μό
» νον συμβαίνει διὰ τοὺς τόπους, τῷ μὴ εὐοδεῖν, ἀλλὰ καὶ τῆς φυ-
» σεως αὐτῆς ἐστὶν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς δάφνης καὶ τῆς ἐλαίας. ἡ δὲ
συκῆ καὶ τὰ τοιαῦτα σκολιοῦνται, διὰ τὸ μὴ εὐοδεῖν. ἅπασαι
δ' ἔμμετροι, καθάπερ καὶ τὰ στελέχη καὶ οἱ ἀκρέμονες, καὶ
εὔλογον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ μὲν, παραβλαστικαὶ εἰς 2
τὸ ἄνω, καθάπερ ἄμπελος, ῥόα. αἱ δὲ ἀπαράβλαστοι, καθά-
περ ἐλάτης, κυπαρίττου, πεύκης. αἱ αὐταὶ δὲ διαφοραὶ καὶ τῶν
φρυγανικῶν, καὶ τῶν ποωδῶν, καὶ τῶν ἄλλων, πλὴν εἰ ὅλως
ἔνια μὴ ἔχει, καθάπερ ὕδνον, μύκης, πύξος, κεραύνιον. τὰ μὲν
πολύρριζα, καθάπερ πυρὸς, τίφη, κριθὴ, πᾶν τὸ τοιοῦτον, κα
θάπερ εἰκαζούσαις. τὰ δ' ὀλιγόρριζα, καθάπερ τὰ χεδρο-
πά. σχεδὸν δὲ καὶ τῶν λαχανωδῶν τὰ πλεῖστα μονόρριζα, οἷον ῥά-
φανος, τεῦτλον, σέλινον, λάπαθος. πλὴν ἔνια καὶ παραφυά- 3
δας ἔχει μεγάλας, οἷον τὸ σέλινον, τὸ τεῦτλον. καὶ ὡς ἂν κα-
τὰ λόγον ταῦτα βαθυρριζότερα τῶν δένδρων. εἰσὶ δὲ τῶν μὲν
σαρκώδεις, καθάπερ ῥαφανίδος, γογγυλίδος, ἄρου, κρόκου.
τῶν δὲ, ξυλώδεις, οἷον εὐζώμου, ὠκίμου, καὶ τῶν ἀγρίων δὲ τῶν
πλείστων ὅσα μὴ εὐθὺς πλείους. καὶ σχιζόμενα, καθάπερ πυ-
ροῦ, κριθῆς, καὶ τῆς καλουμένης πόας. αὕτη γὰρ ἐν τοῖς ἐπε-
τείοις καὶ ἐν τοῖς ποώδεσιν ἡ διαφορὰ τῶν ῥιζῶν. ὥστε τὰς μὲν
εὐθὺς σχίζεσθαι πλείους οὔσας καὶ ὁμαλεῖς. τῶν δὲ ἄλλων μίαν 4

ἢ δύο τὰς μεγίστας δὲ ἄλλας ἀπὸ τούτων. ὅλως δὲ πλείους
αἱ διαφοραὶ τῶν ῥιζῶν ἐν τοῖς ὑλήμασι καὶ λαχανώδεσιν. εἰ-
σὶ γὰρ αἱ μὲν, λαχανώδεις, ὥσπερ αἱ τοῦ ὠκίμου. αἱ δὲ σαρ-
κώδεις, ὥσπερ αἱ τοῦ τεύτλου. καὶ ἔτι δὴ μᾶλλον τοῦ ἄρου καὶ
ἀσφοδέλου, καὶ κρόκου. αἱ δὲ ὥσπερ ἐκ φλοιοῦ καὶ σαρκός,
ὥσπερ αἱ τῶν ῥαφανίδων καὶ γογγυλίδων. αἱ δὲ, γονατώδεις,
ὥσπερ αἱ τῶν καλάμων καὶ ἀγρώστεων, καὶ εἴ τι καλαμῶδες.
1 καὶ μόναι δὴ αὗται ἢ μάλιστα ὅμοιαι τοῖς ὑπὲρ γῆς· ὥσπερ
γὰρ οἱ κάλαμοί εἰσιν ἐρριζωμένοι ταῖς λεπταῖς. αἱ δὲ, λεπυρώδεις
ἢ φλοιώδεις, οἷον αἵ τε τῆς σκύλλης καὶ τοῦ βολβοῦ καὶ ἔτι κρομμύου
καὶ τῶν τούτοις ὁμοίων. ἀεὶ γάρ ἐστι περιαιρεῖν αὐτῶν. πάντα
δὲ τὰ τοιαῦτα δοκεῖ καθάπερ δύο γένη ῥιζῶν ἔχειν· τοῖς δὲ, καὶ
ὅλως τὰ κεφαλοβαρῆ. καὶ κατὰ ῥίζα. τήν τε σαρκώδη ταύ-
την καὶ φλοιώδη, καθάπερ ἡ σκύλλα, καὶ τῆς ἀπὸ ταύτης ἀ-
ποπεφυκυίας. οὐ γὰρ λεπτότητι καὶ παχύτητι διαφέρουσι
2 μόνον, ὥσπερ αἱ τῶν δένδρων καὶ τῶν λαχάνων, ἀλλὰ λεῖον
ἔχοντες τὸ γένος. ἐκφανεστάτη δ' ἤδη ἥ τε τοῦ ἄρου καὶ ἡ τῆς κυ-
πείρου. ἡ μὲν γὰρ παχεῖα καὶ λεία καὶ σαρκώδης. ἡ δὲ λεπτὴ καὶ
ἰνώδης. διόπερ ἀπορήσειεν ἄν τις, εἰ ῥίζας τὰς τοιαύτας θε-
τέον. ἡ μὲν γὰρ κατὰ γῆς δόξειεν ἄν. ἡ δ' ὑπεναντίως ἔχουσα
ταῖς ἄλλαις, οὐκ ἂν δόξειεν. ἡ μὲν γὰρ ῥίζα λεπτοτέρα πρὸς τὸ
πόρρω, καὶ ἀεὶ συνόξεια. αἱ δὲ τῶν σκυλλῶν, καὶ τῶν βολβῶν,
καὶ τῶν ἄρων ἀνάπαλιν. ἔτι δ' αἱ μὲν ἄλλαι κατὰ τὸ πλάγιον
3 ἀφιᾶσι ῥίζας· αἱ δὲ τῶν σκυλλῶν καὶ τῶν βολβῶν οὐκ ἀφιᾶ-
σιν· οὐδὲ τῶν σκορόδων καὶ τῶν κρομύων. ὅλως δέ γε ἐν τού-
τοις αἱ κατὰ μέσον ἐκ τῆς κεφαλῆς ἠρτημέναι φαίνονται ῥί-
ζαι καὶ τρέφονται, τοῦτο δ' ὥσπερ κύημα ἢ καρπός. ὅθεν καὶ οἵ
γε τοσοῦτοις, λέγοντες οὐ κακῶς. ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων τοῦτο μὲν
ἐστιν. ἐπεὶ δὲ πλεῖον ἡ φύσις ἡ κατὰ ῥίζαν, ταύτῃ ἀπορίαν ἔχει.
τὸ γὰρ δὴ πᾶν λέγειν τὸ κατὰ τὴν ῥίζαν, οὐκ ὀρθόν. καὶ γὰρ
ἀνάκαυλος ὁ τοῦ βολβοῦ καὶ ὁ τοῦ γηθύου. καὶ ὅλως ὃ κατὰ
4 βάθος ἐστὶν, εἴησαν αἱ ῥίζαι. καὶ τὸ ὕδνον δὲ, ὃ καλοῦσί τινες

» ἀχίον, καὶ τὸ οὔιγγον καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόγειόν ἐστιν, ὧν οὐδὲν ἐστὶ ῥί-
» ζα. δυνάμει γὰρ δεῖ φυσικῇ διαιρεῖν καὶ οὐ τόπῳ. τάχα δὲ τοῦ-
το μὲν ὀρθῶς λέγεται. ῥίζα δὲ οὐδὲν ἧττόν ἐστιν, ἀλλὰ διαφο-
ράτις αὕτη τῶν ῥιζῶν. ὥστε τὴν μέν τινα, τοιαύτην εἶναι. τὴν δὲ,
τοιαύτην. καὶ τρέφεσθαι τὴν ἑτέραν ἀπὸ τῆς ἑτέρας. καί-
τοι καὶ αὐταὶ καὶ αὐτῶν αἱ σαρκώδεις ἐοίκασιν ἕλκειν. τὰς γοῦν
τῶν ἀρῶν πρὸ τοῦ βλαστάνειν τρέφουσι. καὶ γίνονται μείζους κω=
λυόμεναι διαθεῖναι πρὸς τὴν βλάστησιν. ἐπεὶ ὅτι γε πάντων 1
» τῶν τοιούτων ἡ φύσις ἐπὶ τὸ κάτω γε μᾶλλον ῥέπει, φανερόν.
» οἱ μὲν γὰρ καυλοὶ, καὶ ὅλως τὰ ἄνω, βραχέα καὶ ἀσθενῆ. τινὰ
δὲ καὶ τῶν μεγάλα καὶ πολλὰ καὶ ἰσχυρὰ οὐ μόνον ἐπὶ τῶν εἰρη=
μένων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ καλάμου καὶ ἀγρώστιδος. καὶ ὅλως ὅσα
» καλαμώδη καὶ τούτοις ὅμοια. καὶ ὅσα δὴ ναρθηκώδη. καὶ φυ=
» των ῥίζαι μεγάλαι καὶ σαρκώδεις. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ποωδῶν
ἔχει τοιαύτας ῥίζας, οἷον, ἀσπάλαξ, κρόκος, καὶ τὸ περδίκιον
καλούμενον. καὶ γὰρ τοῦτο παχείας τε καὶ πλείους ἔχει τὰς ῥί 2
ζας, ἢ φύλλα. καλεῖται δὲ περδίκιον, διὰ τὸ τοὺς πέρδικας
ἐκυλίεσθαι καὶ ὀρύττειν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἐν αἰγύπτῳ καλού
μενον οὔιγγον. τὰ μὲν γὰρ φύλλα, μεγάλα. καὶ ὁ βλαστὸς αὐτοῦ,
βραχύς. ἡ δὲ ῥίζα, μακρά. καὶ ἔστιν ὥσπερ καρπὸς διαφέρει
τε καὶ ἐσθίεται. καὶ συλλέγουσι δὲ, ὅταν ὁ ποταμὸς ἀποβῇ, στέ=
φοντες βωμούς. φανερώτατα δὲ καὶ πλείστην ἔχοντα πρὸς τὰ
ἄλλα διαφοράν, τὸ σίλφιον καὶ ἡ καλουμένη μαγύδαρις. ἀμφό
τερα γὰρ τούτων καὶ ἁπάντων τῶν τοιούτων ταῖς ῥίζαις μᾶλ 3
» λον ἡ φύσις. ταῦτα μὲν οὖν ταύτῃ ληπτέα. ἔνιαι δὲ τῶν ῥιζῶν,
» πλείω δόξαιεν ἂν ἔχειν διαφορὰς παρὰ τὰς εἰρημένας. οἷον αἵ-
» τε, τῆς ἀραχίδνης, καὶ τοῦ ὁμοίου τῷ ἀράκῳ. φέρουσι γὰρ ἀμ=
φότεραι καρπὸν, οὐκ ἐλάττω τοῦ ἄνω. καὶ μίαν μὲν ῥίζαν τὸ
σαρκῶδες τοῦτο παχεῖαν ἔχει τὴν κατὰ βάθους. τὰς δὲ ἄλ=
λας ἐφ' ὧν ὁ καρπὸς, λεπτοτέρας καὶ ἐπ' ἄκρῳ, καὶ σχιζομέ-
νας πολλαχῇ. φιλεῖ δὲ μάλιστα χωρία τὰ ὕφαμμα. φύλλον δὲ
οὐδέτερον ἔχει τούτων, οὐδ' ὅμοια τοῖς φύλλοις. ἀλλ' ὥσπερ 4

» ἀμφίκαρπα μᾶλλόν ἐστιν, καὶ φαίνεται θαυμάσιον. αἱ μὲν οὖν
» φύσεις καὶ αἱ δυνάμεις τοσαύτας ἔχουσι διαφοράς. αὐξάνεσθαι
» δὲ πάντων δοκοῦσιν αἱ ῥίζαι πρότερον τῶν ἄνω. καὶ δ' φύεσθαι
» εἰς βάθος οὐδεμία καθήκει πλέον, ἢ ὅσον ὁ ἥλιος ἐφικνεῖται. τὸ
» γὰρ θερμὸν, τὸ γεννῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα μεγάλα συμβάλ-
λεται πρὸς βαθυῤῥιζίαν. καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς μακροῤῥιζίαν
ἡ τῆς χώρας φύσις, ἐὰν ᾖ κούφη καὶ μανὴ καὶ εὐδίοδος. ἐν γὰρ
1 ταῖς τοιαύταις, πορρωτέρω καὶ μείζους αὐξήσεις. φανερὸν δὲ τοῦτο
τῶν ἡμέρων πάντων. ἔχοντα γὰρ ὕδωρ, ὅπουοῦν δίεισιν ὡς εἰπεῖν.
ἐπεὶ καὶ ὁ τόπος ᾖ κενὸς καὶ μηδὲν τὸ ἀντιστατοῦν καθάπερ φρέ-
ατος ἢ ὀχετοῦ τινος. ἡ γοῦν ἐν τῷ λυκείῳ ἡ πλάτανος, ἡ κατὰ τὸν
ὀχετὸν ἔτι νέα οὖσα περὶ τρεῖς καὶ τριάκοντα πήχεις ἀφῆκεν, ἔ-
χουσα τόπον τε ἅμα καὶ τροφήν. δόξει δὲ ὡς εἰπεῖν ἡ συκῆ μα-
κροῤῥιζότατον εἶναι. καὶ ὅλως δὲ μᾶλλον τὰ μανὰ καὶ εὐθύῤῥι-
ζα. πάντα δὲ τὰ νεώτερα τῶν παλαιῶν, ἐὰν εἰς ἀκμὴν ἥκωσιν,
2 ἤδη βαθυῤῥιζότερα καὶ μακροῤῥιζότερα. συμφθίνουσι δ' καὶ
» αἱ ῥίζαι τῷ ἄλλῳ σώματι, πάντων δὲ ὁμοίως οἱ χυλοὶ τοῖς φυ-
» τοῖς δεινότεροι. τοῖς δὲ, ὡς ἐπίπαν. διὸ καὶ ἐνίων πικραὶ, ὧν οἱ
καρποὶ γλυκεῖς. αἱ δὲ, καὶ φαρμακώδεις. ἔνιαι εὐώδεις. ὥσ-
» περ αἱ τῆς ἴρεως. ἴδια δὲ ῥίζης, φύσις καὶ δύναμις. οἷον ἡ τῆς
ἰνδικῆς συκῆς. ἀπὸ γὰρ τῶν βλαστῶν ἀφίησι, μέχρις οὗ ἂν συνά-
ψῃ τῇ γῇ καὶ ῥιζωθῇ. καὶ γίνεται περὶ τὸ δένδρον κύκλῳ συνε-
χὲς τὸ τῶν ῥιζῶν, οὐχ ἁπτόμενον τοῦ στελέχους, ἀλλὰ ἀφεστη-
3 κός. παραπλήσιον δὲ τούτῳ, μᾶλλον δὲ τρόπον τινὰ θαυμασιώ-
τερον, εἴ τις ἐκ τῶν φύλλων ἀφίησι ῥίζαν. οἷόν φασι περὶ ὀ-
ποῦντα ποάριον εἶναι, ὃ καὶ ἐσθίεσθαί ἐστιν ἡδύ. τὸ δ' αὖ τῶν θέρ-
μων θαυμαστὸν ἧττον, ὅτι ἂν ἐν ὕλῃ βαθείᾳ σπαρῇ, διαιρεῖ τὴν
ῥίζαν πρὸς τὴν γῆν, καὶ βλαστάνει διὰ τὴν ἰσχύν. ἀλλὰ δὴ τὰς μὲν
τῶν ῥιζῶν διαφορὰς ἐκ τούτων θεωρητέον τῶν δένδρων. καὶ
τὰς τοιαύτας δι' αὐτῆς λάβοι διαφοράς. ἔστι γὰρ τὰ μὲν,
ὀζώδη. τὰ δ' ἄοζα, καὶ φύσει καὶ τόπῳ, κατὰ τὸ μᾶλ-
4 λον καὶ ἧττον. ἄοζα δὲ λέγω, οὐχ ὥστε μὴ ἔχειν ὅλως

οὐδὲν γὰρ τοιοῦτο δένδρον. ἀλλ' εἴπερ ἧττον ἄλλων. οἷον, σχῖνος,
τίφη, κύπειρος. ὅλως ἔτι ἔνια τῶν λιμνωδῶν. ἀλλ' ὥστε ὀλί=
γους ἔχειν. φύσει μὲν, οἷον, ἀκτὴ, δάφνη, συκῆ. ὅλως πάντα τὰ
λειόφλοια, καὶ ὅσα κοῖλα καὶ μανά. ὀζώδη δὲ, ἐλαία, πεύ-
κη, κότινος. τούτων δὲ, τὰ μὲν, ἐν παλισκίοις, καὶ νηνέμοις, καὶ
ἐφύδροις. τὰ δὲ ἐν εὐηλίοις, καὶ χειμερίοις, καὶ πνευματώδε=
σι, καὶ λεπτοῖς, καὶ ξηροῖς. τὰ μὲν γὰρ, ἀνοζώτερα. τὰ δὲ, ὀζω-
δέστερα τῶν ὁμογενῶν. ὅλως δὲ ὀζωδέστερα τὰ ὀρεινὰ τῶν πεδει 1
» νῶν, καὶ τὰ ξηρὰ τῶν ἑλείων. ἔτι δὲ κατὰ τὴν φυτείαν τὰ μὲν
» πυκνὰ, ἄνοζα καὶ ὀρθά. τὰ δὲ μανὰ, ὀζωδέστερα καὶ σκολιώτε
» ρα. συμβαίνει γὰρ ὥστε τὰ μὲν, ἐν παλισκίῳ εἶναι, τὰ δὲ ἐν εὐη
» λίῳ. καὶ τὰ ἄρρενα δὲ τῶν θηλειῶν ὀζωδέστερα, ἐν οἷς ἐστιν ἀμ-
» φω. οἷον, κυπάριττος, ἐλάτη, ὀστρυΐς, κρανία. καλοῦσι γὰρ γέ-
νος τι, θηλυκρανίαν. καὶ τὰ ἄγρια δὲ τῶν ἡμέρων· καὶ ἁπλῶς
καὶ τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, οἷον κότινος ἐλαίας, ἐρινεὸς συκῆς,
καὶ ἀχρὰς ἀπίου. πάντα γὰρ ταῦτα, ὀζωδέστερα. καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πο 2
λὺ πάντα τὰ πυκνὰ τῶν μανῶν. καὶ γὰρ τὰ ἄρρενα πυκνότε-
ρα, καὶ τὰ ἄγρια. πλὴν εἴ τι διὰ πυκνότητα παντελῶς ἄνοζον
ἢ ὀλιγόζον. οἷον πύξος, λωτός. εἰσὶ δὲ τῶν μὲν, ἄτακτοι καὶ ὡς ἔ=
τυχεν οἱ ὄζοι. τῶν δὲ, τεταγμένοι καὶ τῷ διαστήματι καὶ τῷ πλή
θει, καθάπερ εἴρηται. διὸ καὶ ἀξιολογώτατα ταῦτα καλοῦσι·
τῶν μὲν γὰρ οἷον δι' ἴσου. τῶν δὲ μεῖζον ἀεὶ τὸ πρὸς τῷ πάχει. καὶ
τοῦτο κατὰ λόγον, ὅπερ μάλιστα ἔνδηλον καὶ ἐν τοῖς κοτίνοις
καὶ ἐν τοῖς καλάμοις. τὸ γὰρ γόνυ καθάπερ ὄζος. καὶ οἱ μὲν, 3
κατ' ἀλλήλους, ὥσπερ οἱ τῶν κοτίνων. οἱ δ' ὡς ἔτυχεν. ἔστι δὲ τὰ
μὲν, δίοζα. τὰ δὲ, τρίοζα. τὰ δὲ, πλείους ἔχοντα. ἔνια δὲ πεν=
τάοζα ἐστί. καὶ τῆς μὲν ἐλάτης ὀρθοὶ καὶ οἱ ὄζοι καὶ οἱ κλά-
δοι, ὥσπερ ἐμπεπηγότες. τῶν δὲ ἄλλων, οὔ. διὸ καὶ ἰσχυρό
τατον ἡ ἐλάτη. ἰδιώτατοι δὲ οἱ τῆς μηλέας. ὅμοιοι γὰρ θηρείων
προσώποις. εἷς μὲν ὁ μέγιστος. ἄλλοι δὲ περὶ αὐτὸν μικροὶ
πλείους. εἰσὶ δὲ τῶν ὄζων οἱ μὲν, τυφλοί. οἱ δὲ, γόνιμοι. λέγω
δὲ τυφλοὺς, ἀφ' ὧν μηδεὶς βλαστός· οὗτοι δὲ καὶ φύσει καὶ 4

πηρώσει

πηρώσει γίνονται. ἢ ὅταν ἡ μὴ λυθῇ καὶ ἐκβιάζηται καὶ ἡ ἀρ-
χὴ κοπῇ καὶ οἷον ἀποκαυθεὶς πηρωθῇ. γίνονται δὲ μᾶλλον ἐν τοῖς
» πάχεσι τῶν ἀκρεμόνων. ἐνίων δὲ καὶ ἐν τοῖς στελέχεσιν. ὅλως
» δὲ καὶ τοῦ στελέχους καὶ τοῦ κλάδου καθὸ ἂν ἀποκόψῃ ἢ ἀποτέ-
» μῃ τίς, ὄζος γίνεται. καθάπερ ἂν εἰ διαιρῶν τὸ ἓν καὶ ποιῶν
ἑτέραν ἀρχήν, εἴτε διὰ τὴν πήρωσιν, εἴτε δι᾽ ἄλλην αἰτίαν.
» οὐ γὰρ δὴ κατὰ φύσιν τὸ ἀπὸ τῆς πληγῆς. ἀεὶ δὲ ἐν ἅπασιν οἱ
1 κλάδοι φαίνονται πολυοζότεροι διὰ τὸ μήτ᾽ ἀνὰ μέσον προ-
σηυξεῖσθαι, καθάπερ καὶ τῆς συκῆς οἱ νεόβλαστοι ταχύτατοι·
καὶ τῆς ἀμπέλου τὰ ἄκρα τῶν κλημάτων. ὡς γὰρ ὁ ὄζος ἐν
τοῖς ἄλλοις, οὕτω καὶ ὀφθαλμὸς ἐν ἀμπέλῳ, καὶ ἐν καλά-
μῳ γόνυ. ἐνίοις δὲ καὶ οἷον κράδαι γίνονται. καθάπερ πτελέα
καὶ δρῦς καὶ μάλιστα ἐν πλατάνῳ. ἐὰν δὲ ἐν τραχέσι καὶ ἀνύ-
δροις καὶ πνευματώδεσι, καὶ παντελῶς. παντῶς δ᾽ ὁ πρὸς
τῇ γῇ καὶ οἷον τῇ κεφαλῇ τοῦ στελέχους ἀπογηράσκων, καὶ πα-
2 χυτέρων γίνεται. ἔνια δὲ καὶ ἴσχει τοὺς καλουμένους ὑπέζυνων,
ἢ γόγγρους, ἢ τὸ ἀνάλογον. οἷον ἡ ἐλαία. κυριώτατον γὰρ ἐπὶ
ταύτης τοῦτο τοὔνομα. καὶ πάσχειν δοκεῖ μάλιστα τὸ εἰρημένον.
καλοῦσι δ᾽ ἔνιοι τοῦτο, πρέμνον. οἱ δέ, κροτώνην. οἱ δὲ ἄλλο
ὄνομα. τοῖς δ᾽ εὐθέσι καὶ μονοῤῥίζοις καὶ ἀπαραβλάστοις οὐ
γίνεται τοῦθ᾽ ὅλως, ἢ ἧττον. φοῖνιξ δὲ παραβλαστικόν. ἡ δὲ ἐλαία
καὶ ὁ κότινος καὶ τὰς κοιλότητας ἰδίας ἔχουσι τὰς ἐν τοῖς στε-
λέχεσιν. ἔστι μὲν οὖν τὰ μὲν εἰς μῆκος αὐξητικὰ μάλιστα μό-
3 να, οἷον ἐλάτη, φοῖνιξ, κυπάριττος, καὶ ὅλως τὰ μονοστελέχη. καὶ
ὅσα μὴ πολύῤῥιζα, μὴ δὲ πολύκλαδα· τὰ δέ, ὁμοίως τούτοις
ἀνάλογως καὶ εἰς βάθος. ἔνια δὲ εὐθὺς σχίζεται. οἷον, ἡ μηλέα·
» τὰ δέ, πολύκλαδα. καὶ μείζω τὸν ὄγκον ἔχει τὸν ἄνω, καθά-
» περ ῥοά· οὐ μήν, ἀλλ᾽ οὖν μέγιστά γε συμβάλλεται πρὸς ἕκα-
στον, ἡ ἀγωγή, καὶ ὁ τόπος, καὶ ἡ τροφή. σημεῖον δ᾽ ὅτι ταῦτα πυ-
κνὰ μὲν ὄντα, μακρὰ καὶ λεπτὰ γίνεται· μανὰ δέ, παχύτερα
καὶ βραχύτερα. καὶ ἐὰν μὲν εὐθύς τις ἀφείη τοὺς ὄρους, βρα-
4 χέα. ἐὰν δὲ ἀνακαθαίρῃ, μακρά· καθάπερ ἡ ἄμπελος. ἱκανὸν

δὲ κἀκεῖνο πρὸς πίστιν, ὅτι καὶ τῶν λαχάνων ἔνια λαμβάνει
δένδρου σχῆμα. καθάπερ εἴπομεν τὴν μαλάχην, καὶ τὸ τεῦ-
τλον. ἅπαντα δὲ ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις ἰσχύει καὶ τὸ αὐτὸ
» κάλλιστον. ἐπεὶ καὶ τῶν ὁμογενῶν αὐξότερα καὶ μείζω καὶ καλ-
» λίω τὰ ἐν τοῖς οἰκείοις. οἷον, ἐλάτη ἡ μακεδονικὴ τῆς παρνασίας
καὶ τῶν ἄλλων ἅπαντα δὲ ταῦτα καὶ ὅλως ἡ ὕλη ἡ ἀγρία καλ-
λίων καὶ πλείων τοῦ ὄρους ἐν τοῖς πρὸς βορείοις, ἢ ἐν τοῖς
πρὸς μεσημβρίαν. ἔτι δὲ τὰ μὲν, ἀείφυλλα. τὰ δὲ φυλλοβό- 1
λα. τῶν μὲν ἡμέρων, ἀείφυλλα, ἐλαία, φοῖνιξ, δάφνη, μυῤῥί-
νος, πεύκης τι γένος, κυπάριττος. τῶν δ' ἀγρίων, ἐλάτη, πεύ-
κη, ἄρκευθος, σμίλαξ, θυία. καὶ ἣν ἀρκάδες καλοῦσι φελ-
λόδρυν, φιλύρεα, κέδρος, πίτυς, μυρίκη, πύξος, πρῖνος, ἀ-
γρία, κήλαστρον, φιλύκη, ὀξυάκανθος, ἀφάρκη. ταῦτα δὲ φύε-
ται περὶ τὸν ὄλυμπον, ἀνδράχνη, κόμαρος, τέρμινθος, ἀ-
γρία, δάφνη. δοκεῖ δ' ἡ ἀνδράχνη καὶ ὁ οἴναρος τὰ μὲν κάτω
φυλλοβαλεῖν. τὰ δὲ ἔσχατα τῶν ἀκρεμόνων ἀεὶ φύλλα ἔχειν. 2
ἐπιφύειν δὲ ἀεὶ τοὺς ἀκρέμονας. τῶν μὲν οὖν δένδρων, ταῦ-
τα. τῶν δὲ θαμνωδῶν, κιττός. βάτος. ῥάμνος. κάλαμος. κε-
δρὶς ἔστι γάρ τι μικρὸν, ὃ οὐ δενδροῦται. τῶν δὲ φρυγανικῶν.
καὶ ποωδῶν, πήγανον. ῥάφανος. ῥοδωνιά. ἰωνιά. ἀβρότονον.
ἀμάρακον. ἕρπυλλος. ὀρίγανον. σέλινον. ἱπποσέλινον. μή-
κων. καὶ τῶν ἀγρίων εἴδη πλείω. διαμένει δὲ καὶ τούτων ἔνια
τοῖς ἄκροις. τὰ δὲ ἄλλα ἀποβάλλει. οἷον, ὀρίγανον. σέλινον.
ἐπεὶ καὶ τὸ πήγανον κακοῦται καὶ ἀλλάττεται. πάντα δὲ καὶ τῶν 3
ἄλλων τὰ ἀείφυλλα, στενοφυλλότερα, καὶ ἔχοντά τινα λι-
παρότητα καὶ εὐωδίαν. ἔνια δὲ οὐκ ὄντα τῇ φύσει, παρὰ τὸν
τόπον ἐστὶν ἀείφυλλα. καθάπερ ἐλέχθη περὶ τῶν ἐν ἐλεφαν-
τίνῃ καὶ μέμφει. κατωτέρω δ' ἐν τῷ δέλτα μικρὸν πάνυ χρό-
νον διαλείπει τοῦ μὴ ἀεὶ βλαστάνειν. ἐν κρήτῃ δὲ λέγεται πλά-
τανόν τινα εἶναι ἐν τῇ γορτυναίᾳ πρὸς σκηνῇ τινὶ, ἣ οὐ φυλλο-
βολεῖ. μυθολογοῦσι δὲ, ὡς ὑπὸ ταύτῃ ἐμίγη τῇ εὐρώπῃ ὁ ζεύς.
τὰς δὲ πλησίον πάσας, φυλλοβολεῖν. ἐν δὲ συβάρει δρῦς 4

ἐστὶν εὐσυνόπτος ἐκ τῆς πόλεως, ἣ οὐ φυλλοβολεῖ. φασὶ δὲ
οὐ βλαστάνειν αὐτὴν ἅμα ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ μετὰ κύνα. λέ-
» γεται δὲ καὶ ἐν Κύπρῳ πλάτανος εἶναι τοιαύτη. φυλλοβο-
λεῖ δὲ πάντα τοῦ μετοπώρου, καὶ μετὰ τὸ μετόπωρον. πλὴν τὰ
» μὲν, θᾶττον. τὰ δὲ, βραδύτερον, ὥστε καὶ τοῦ χειμῶνος ἐπι-
λαμβάνειν. οὐκ ἀνάλογον δὲ αἱ φυλλοβολίαι ταῖς βλαστήσε-
σιν, ὥστε τὰ πρότερον βλαστήσαντα φυλλοβολεῖν. ἀλλ' ἔνια
1 πρωῒ βλαστάνει μὲν, οὐδὲν δὲ προτερεῖ τῶν ἄλλων. ἀλλὰ καὶ
τινῶν καὶ ὑστερεῖ. καθάπερ ἡ ἀμυγδάλη. τὰ δὲ, ὀψὲ βλαστεῖ
μέν. οὐδὲν δὲ, ὡς εἰπεῖ, ὕστερον τῶν ἄλλων, ὥσπερ ἡ συκάμι-
» νος. δοκεῖ δὲ καὶ ἡ χώρα συμβάλλεσθαι καὶ ὁ τόπος ὁ ἔνικμος,
» πρὸς τὸ διαμένειν. τὰ γὰρ ἐν τοῖς ξηροῖς καὶ ὅλως λεπτογείοις
» πρότερα φυλλοβολεῖ, καὶ τὰ πρεσβύτερα δὲ τῶν νέων. ἔνια
δὲ καὶ πρὸ τοῦ πεπᾶναι τὸν καρπὸν ἀποβάλλει τὰ φύλλα,
καθάπερ αἱ ὄψιμοι συκαῖ καὶ ἀχράδες. τῶν δ' ἀφύλλων ἡ
2 ἀποβολὴ καὶ ἡ αὔξησις κατὰ μέρος. οὐ γὰρ δὴ ταῦτα αἰεὶ δια
μένει. ἀλλὰ τὰ μὲν, βλαστάνει. τὰ δὲ, ἀφαυαίνεται. τοῦτο δὲ πε
ρὶ τροπὰς μάλιστα γίνεται θερινάς. εἰ δὲ τινῶν καὶ μετ' ἀρκτοῦ-
ρον ἢ καὶ κατ' ἄλλων χώραν, ἐπισκεπτέον. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν
φυλλοβολίαν, οὕτως ἔχει. τὰ δὲ φύλλα τῶν μὲν ἄλλων δέν-
δρων ὅμοια πάντων αὐτὰ ἑαυτοῖς. τῆς δὲ λεύκης, καὶ τοῦ κιτ-
τοῦ, καὶ τοῦ καλουμένου κρότωνος, ἀνόμοια καὶ ἑτεροσχήμο-
να. τὰ μὲν γὰρ νέα, περιφερῆ. τὰ δὲ παλαιότερα, γωνοειδῆ. καὶ
3 εἰς τοῦτο ἡ μετάστασις πάντων. τοῦ δὲ κιττοῦ, ἀνάπαλιν. νέου
μὲν ὄντος, ἐπιγωνιώτερα. πρεσβυτέρου δὲ, περιφερέστερα. με-
ταβάλλει γὰρ καὶ οὕτως. ἴδιον δὲ καὶ τὸ τῇ ἐλαίᾳ, καὶ τὸ τῇ
» φιλλύρᾳ, καὶ τῇ πτελέᾳ, καὶ τῇ λεύκῃ συμβαῖνον. στρέφειν γὰρ
» δοκοῦσι τὰ ὕπτια μετὰ τροπὰς θερινάς. καὶ τούτῳ γνωρίζουσιν,
» ὅτι γεγένηνται τροπαί. πάντα δὲ τὰ φύλλα διαφέρει, καὶ τὰ
ὕπτια καὶ τὰ πρανῆ. καὶ τῶν μὲν ἄλλων τὰ ὕπτια ποωδέστερα καὶ
λειότερα. τὰς γὰρ ἶνας καὶ τὰς φλέβας ἐν τοῖς πρανέσιν ἔχουσιν.
4 ὥσπερ ἡ χεὶρ τῆς ἐλαίας λευκοτέρα, καὶ ἧττον λεῖα. λεῖα δὲ καὶ τὰ

τοῦ κιττοῦ. πάντα δὴ ἢ τά γε πλεῖστα ἐμφανῆ ἔχει τὰ ὕπτια. καὶ
ταῦτα γίνεται τῷ ἡλίῳ φανερά, καὶ στρέφεται τὰ πολλὰ πρὸς
τὸν ἥλιον. διὸ καὶ οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν, ὁπότερον πρὸς τῷ κλωνὶ
» μᾶλλόν ἐστιν. ἡ μὲν γὰρ ὑπτιότης, μᾶλλον δοκεῖ ποιεῖν τὸ πρα-
» νές. ἡ δὲ φύσις οὐχ ἧττον βούλεται τὸ ὕπτιον. ἄλλως τε καὶ ἡ
ἀνάκλασις διὰ τὸν ἥλιον. ἴδοι δ' ἄν τις, ὅσα πυκνὰ καὶ κατάλ-
ληλα. καθάπερ ἡ τῆς μυρρίνου. οἴονται δέ τινες καὶ τὴν τρο-
φὴν τῷ ὑπτίῳ διὰ τοῦ πρανοῦς εἶναι, διὰ τὸ ἔνικμον ἀεὶ τοῦτο 1
καὶ χνοωδέστερον εἶναι, οὐ καλῶς λέγοντες. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἴσως
συμβαίνει χωρὶς τῆς ἰδίας φύσεως, καὶ διὰ τὸ μὴ ὁμοίως ἀλ
» λοιοῦσθαι. ἡ δὲ τροφὴ διὰ τῆς φλεβὸς ἢ ἰνῶν ὁμοίως. ἀμφο-
» τέροις δὲ ἐκ θατέρου εἰς θάτερον, οὐκ εὔλογον μὴ ἔχουσι πό-
ρους μηδὲ βάθος διϊὼν. ἀλλὰ περὶ μὲν τροφῆς διὰ τίνων, ἕτε-
ρος λόγος. διαφέρουσι δὲ καὶ τὰ φύλλα πλείοσι διαφοραῖς.
τὰ μὲν γάρ ἐστι πλατύφυλλα, καθάπερ ἄμπελος, συκῆ, πλά
τανος. τὰ δὲ στενόφυλλα, καθάπερ ἐλαία, ῥοιά, μυρρίνος. τὰ 2
δ' ὥσπερ ἀκανόφυλλα, καθάπερ πεύκη, πίτυς, κέδρος. τὰ
δ' οἷον σαρκόφυλλα (τοῦτο δ', ὅτι σαρκώδη ἔχουσι τὸ φύλλον)
οἷον κυπάρειττος, μυρίκη, μηλέα. τῶν δὲ φρυγανικῶν, κνέωρος,
στοιβή. καὶ τῶν ποωδῶν, ἀείζωον, πόλιον. τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τοὺς
σῆτας τοὺς ἐν τοῖς ἱματίοις, ἀγαθόν. τὰ γὰρ αὖ τῶν τευτλίων
ἢ ῥαφανίδων ἄλλον τρόπον σαρκώδη, καὶ τὰ τῶν πηγανίων κα-
λουμένων. ἐν πλάτει γὰρ καὶ οὐκ ἐν στρογγυλότητι τὸ σαρ-
κῶδες. καὶ τῶν θαμνωδῶν δὲ ἡ μυρίκη, σαρκῶδες τὸ φύλλον 3
ἔχει. ἔνια δὲ καὶ καλαμόφυλλα, καθάπερ ὁ φοῖνιξ, καὶ ὁ κόϊξ,
καὶ ὅσα τοιαῦτα. ταῦτα δὲ ὡς καθόλου εἰπεῖν γωνιόφυλλα.
καὶ γὰρ ὁ κάλαμος, καὶ ἡ κύπειρος, καὶ ὁ βούτομος. καὶ τἄλλα δὲ
τῶν λιμνωδῶν, τοιαῦτα. πάντα δὲ ὥσπερ ἐκ δυεῖν σύνθετα, καὶ
τὸ μέσον οἷον τρόπις. ὅθεν τοῖς ἄλλοις μέγας πόρος ὁ μέσος.
διαφέρουσι δὲ καὶ τοῖς σχήμασι. τὰ μὲν γὰρ περιφερῆ, καθά-
περ τὰ τῆς ἀπίου. τὰ δέ, προμηκέστερα, καθάπερ τὰ τῆς μη
λέας. τὰ δὲ εἰς ὀξὺ προήκοντα καὶ παρακωνίζοντα, καθάπερ 4

τὰ τοῦ σμίλακος. καὶ τὰ μὲν εὔσχιστα καὶ οἷον πριονώδη, καθάπερ
τὰ τῆς ἐλάτης, καὶ τὰ τῆς πτερίδος. ἕτερον δὲ ἴνα σχιστὰ καὶ τὰ
τῆς ἀμπέλου καὶ τὰ τῆς συκῆς. ὥσπερ ἂν εἴποι τις σκολοπώ-
δη. ἔνια δὲ καὶ ἐντομὰς ἔχοντα. καθάπερ τὰ τῆς πτελέας, καὶ
τὰ τῆς ἡρακλεωτικῆς, καὶ τῆς δρυός. τὰ δὲ καὶ περιακανθίζον-
τα καὶ ἐκ τοῦ ἄκρου καὶ ἐκ τῶν πλαγίων. οἷον, τὰ τῆς πρίνου, τὰ
τῆς δρυὸς, καὶ σμίλακος, καὶ βάτου, καὶ παλιούρου, καὶ τὰ
1 τῶν ἄλλων. ἀκανθώδεις δὲ ἐκ τῶν ἄκρων, καθάπερ τὸ τῆς πεύ-
» κης, καὶ πίτυος, καὶ ἐλάτης, ἔτι δὲ κέδρου, καὶ κεδρίδος. φυλλά-
» κανθον δ' ὅλως ἐν μὲν τοῖς δένδροις οὐκ ἔστιν οὐδὲν, ὧν ἡμεῖς
» ἴσμεν. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ὑλήμασιν ἐστίν. οἷον ἥ τε ἄκορνα, καὶ ἡ δρυ-
πὶς, καὶ ὁ ἄκανος, καὶ σχεδὸν ἅπαν τὸ τῶν ἀκανθωδῶν γένος. ὥσ-
περ γὰρ φύλλον, ἐστὶν ἄκανθα πᾶσιν. εἰ δὲ μὴ φύλλα τις ταῦ-
τα θήσει, συμβαίνοι ἂν ὅλως ἄφυλλα εἶναι. ἐνίοις δὲ ἄκανθαν
μὲν εἶναι, φύλλον δὲ ὅλως οὐκ ἔχειν, καθάπερ ὁ ἀσπάραγος.
2 πάλιν δὲ ὅτι τὰ μὲν ἄμισχα, καθάπερ, τὰ τῆς σκύλλης καὶ τοῦ
βολβοῦ. τὰ δὲ ἔχοντα μίσχον. καὶ τὰ μὲν, μακρὸν οἷον ἡ ἄμπε-
λος, καὶ ὁ κιττός. τὰ δὲ βραχὺν καὶ οἷον ἐμπεφυκότα, καθάπερ
ἐλαία. καὶ οὐχ ὥσπερ ἡ τῆς πλατάνου καὶ τῆς ἀμπέλου προ-
σηρτημένον. διαφορὰ δὲ, καὶ τὸ μὴ ἐκ τῶν αὐτῶν εἶναι τὴν πρόσ-
φυσιν. ἀλλὰ τοῖς μὲν πλείστοις, ἐκ τῶν κλάδων τοῖς δὲ, καὶ ἐκ τῶν
ἀκρεμόνων. τῆς δρυὸς δὲ καὶ ἐκ τοῦ στελέχους. τῶν δὲ λαχανω-
δῶν τοῖς πολλοῖς εὐθὺς ἐκ τῆς ῥίζης, οἷον κρομμύου, σκόρδου,
3 κιχωρείου. ἔτι δὲ ἀσφοδέλου, σκύλλης, βολβοῦ, ἰσυειγχίου,
καὶ ὅλως τῶν βολβωδῶν. καὶ τούτων δὲ, οὐχ ἡ πρώτη μόνον ἔκ-
φυσις, ἀλλὰ καὶ ὅλος ὁ καυλὸς ἄφυλλος. ἐνίων δ' ὅταν γίνη-
ται φύλλα, εἰκός. οἷον, θριδακίνης, ὠκίμου, σελίνου, καὶ τῶν σιτη-
ρῶν ὁμοίως. ἔχει δ' ἔνια τούτων καὶ τὸν καυλὸν. εἶτ' ἀκανθίζον-
τα, ὡς ἡ θριδακίνη. καὶ τὰ φύλλα ἀκανθώδη πάντα. καὶ τῶν θα-
» μνωδῶν. καὶ ἔτι δὲ μᾶλλον οἷον, βάτος, παλίουρος. κοινὴ δὲ δια-
» φορὰ πάντων ὁμοίως δένδρων καὶ τῶν ἄλλων. ὅτι τὰ μὲν, πο-
4 λύφυλλα, τὰ δ' ὀλιγόφυλλα. ὡς δ' ἐπὶ τὸ πᾶν τὰ πλατύ-

φύλλα. τὰ ὀξύφυλλα, καθάπερ μυρρίνος. τὰ δὲ, ἀτάκτως καὶ
ὡς ἔτυχε. καθάπερ σχεδὸν τὰ πλεῖστα τῶν ἄλλων ἴδιον δὲ
ἐπὶ τῶν λαχανωδῶν, οἷον κρομμύου, γητείου, τὸ κοιλόφυλλον.
ἁπλῶς δὲ αἱ διαφοραὶ τῶν φύλλων, ἢ μεγέθει, ἢ πλήθει, ἢ σχή-
ματι, ἢ πλατύτητι, ἢ κοιλότητι, ἢ στενότητι, ἢ τραχύτητι, ἢ
λειότητι. καὶ τῷ περιακανθίζειν, ἢ μή. ἔτι δὲ κατὰ τὴν πρόσφυ-
σιν. ὅθεν ἢ δι' οὗ. τὸ μὲν ὅθεν, ἀπὸ ῥίζης. ἢ κλάδου, ἢ καυλοῦ, ἢ
ἀκρέμονος. τὸ δὲ δι' οὗ, ἢ διὰ μίσχου, ἢ δι' αὐτοῦ. καὶ εἴδη πολ- 1
λὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ. καὶ ἔνια καρποφόρα μεταξὺ περιειληφότα
τὸν καρπόν, ὥσπερ ἡ ἀλεξανδρεία δάφνη ἐπιφυλλόκαρπος.
αἱ μὲν οὖν διαφοραὶ τῶν φύλλων κοινοτέρως πᾶσαι εἴρην-
ται, καὶ σχεδόν εἰσιν ἐν τούτοις. σύγκειται δὲ τὰ μὲν, ἐξ ἰνός, καὶ
φλοιοῦ, καὶ σαρκός. οἷον, τὰ τῆς συκῆς, καὶ ἀμπέλου. τὰ δὲ ὥς
περ ἐξ ἰνὸς μόνον. οἷον τὰ καλάμου, καὶ σίτου. τὸ δὲ ὑγρὸν ἁπάν
των, κοινόν. ἅπασι γὰρ ἐνυπάρχει καὶ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις
τοῖς ἐπετείοις, μίσχος, ἄνθος, καρπός, ἔτι ἄλλο. μᾶλλον δὲ 2
καὶ τοῖς μὴ ἐπετείοις. οὐδὲν γὰρ ἄνευ τούτου. δοκεῖ δὲ καὶ τῶν
μίσχων, τὸ μὲν, ἐξ ἰνῶν μόνων συγκεῖσθαι. καθάπερ τὰ τοῦ σί-
του καὶ τοῦ καλάμου. τὰ δὲ, ἐκ τῶν αὐτῶν. ὥσπερ οἱ καυλοί. τῶν
δὲ ἀνθῶν, τὸ μὲν, ἐκ φλοιοῦ καὶ φλεβὸς καὶ σαρκὸς μόνον. οἷον
τὰ ἐν μέσῳ τῶν αἰρῶν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν σαρκῶν. ὁ μὲν
γὰρ, ἐκ σαρκὸς καὶ ἰνός. οἱ δὲ, ἐκ σαρκὸς μόνον. οἱ δὲ, καὶ ἐκ δέρματος
σύγκεινται. τὸ δὲ ὑγρὸν ἀκολουθεῖ καὶ τούτοις. ἐκ σαρκὸς μὲν καὶ
ἰνός, τὸ τῶν κοκκυμήλων καὶ σικύων. ἐξ ὑγροῦ δὲ καὶ δέρμα- 3
τος, τὸ τῶν συκαμίνων καὶ τῆς ῥοᾶς. ἄλλοι δὲ κατ' ἄλλον τρό-
πον μεμερισμένοι πάντων δὲ ὡς εἰπεῖν, τὸ μὲν ἔξω φλοιός.
» τὸ δ' ἐντὸς σάρξ. τῶν δὲ, καὶ πυρήν. ἔσχατον δ' ἐν ἅπασι τὸ σπέρ-
» μα. τοῦτο δὲ ἔχον ἐν ἑαυτῷ ὑγρὸν καὶ θερμὸν σύμφυτον. ὧν ἐ-
» κλειπόντων, ἄγονα καθάπερ τὰ ᾠά. καὶ τῶν μὲν, εὐθὺς τὸ
σπέρμα μετὰ τὸ περιέχον. οἷον, φοίνικος, καρύου, ἀμυγδάλης.
πλείω δὲ τούτων τὰ ἐμπεριέχοντα, ὥσπερ τὰ τοῦ φοίνικος. τῶν
δὲ μεταξὺ, σὰρξ καὶ πυρήν, ὥσπερ ἐλαίας, καὶ κοκκυμηλέας, 4

καὶ ἕτερον. ἔνια δὲ καὶ ἐν λοβῷ. τὰ δ' ἐν ὑμένι. τὰ δ' ἐν ἀγ-
γείῳ. τὰ δὲ, καὶ γυμνόσπερμα τελείως. ἐν λοβῷ μὲν οὖν μό-
νον τὰ ἐπέτεια. καθάπερ τὰ χεδροπὰ, καὶ ἕτερα πλείω τῶν
ἀγρίων. ἀλλὰ καὶ τῶν δένδρων ἔνια, καθάπερ ἥ τε κερωνία
(ἣν ἔνιοι καλοῦσι συκῆν αἰγυπτίαν) καὶ ἡ κερκὶς, καὶ ἡ κολοι
τία περὶ λιπάραν. ἐν ὑμένι δ' ἔνια τῶν ἐπετείων, ὥσπερ ὅ
τε πυρὸς καὶ ἡ κέγχρος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἔνια ἀγγειοσπέρ-
1 ματα καὶ γυμνοσπέρματα. ἀγγειοσπέρματα μὲν, οἷον, ἥ τε
μήκων, καὶ ὅσα μηκωνώδη. καὶ γὰρ σήσαμον ἰδιωτέρως. γυ-
μνοσπέρματα δὲ, τῶν λαχάνων πολλὰ, καθάπερ ἄνη-
» θον, κορίαννον, κύμινον, μάραθρον, καὶ ἕτερα πλείω. τῶν
» δὲ δένδρων οὐδὲν γυμνόσπερμον, ἀλλ' ἢ σαρκὶ περιεχόμε-
νον ἢ δέρμασιν. τὰ μὲν, σπερματικοῖς, ὥσπερ ἡ βάλανος
καὶ τὸ διοϊκόν. τὰ δὲ, ξυλώδεσιν ὥσπερ ἡ ἀμυγδάλη,
καὶ τὸ κάρυον. οὐδὲν δὲ ἐναγγειόσπερμον, εἰ μή τις τὸν
2 κῶνον ἀγγεῖον θήσει, διὰ τὸ χωρίζεσθαι τῶν καρπῶν. αὐτὰ
δὲ τὰ σπέρματα, τῶν μὲν εὐθὺς σαρκώδη. καθάπερ ὅσα
καρυηρὰ καὶ βαλανηρά. τῶν δὲ, ἐν πυρῆνι τὸ σαρκῶδες
ἔχεται καθάπερ ἐλαίας καὶ δαφνίδος, καὶ ἄλλων. τῶν
δὲ ἐν πυρῆνι μόνον ἢ πυρηνώδει γε καὶ ὥσπερ ξηρὰ, καθά-
περ τὰ κνικώδη, καὶ κεγχραμιδώδη, καὶ πολλὰ τῶν λαχα-
νηρῶν. ἐμφανέστατα δὲ τὰ τοῦ φοίνικος. οὐδὲ γὰρ κοιλότη-
τα ἔχει ἔσω οὐδεμίαν. ἀλλ' ὅλον ἔξωθεν. οὐ μὴν ἀλλ' ὑγρό-
3 της δή τις καὶ θερμότης ὑπάρχει δηλονότι καὶ τούτῳ, κα-
θάπερ εἴπομεν. διαφέρουσι δὲ καὶ τῷ, τὰ μὲν, ἀθρόα μετ' ἀλ
λήλων εἶναι. τὰ δὲ, διεστῶτα καὶ σχεδόν. ὥσπερ τὰ τῆς κολοκύν
της καὶ σικύας. καὶ τῶν δένδρων, ὥσπερ συκῆς, μηλέας. καὶ
τῶν ἀθρόων, τὰ μὲν, ἔν τινι περιέχεσθαι. καθάπερ τὰ τῆς
ῥοᾶς, καὶ τῆς ἀπίου, καὶ μηλέας, καὶ τῆς ἀμπέλου, καὶ συ-
κῆς. τὰ δὲ μετ' ἀλλήλων μὲν εἶναι, μὴ περιέχεσθαι δὲ ὑφ'
ἑνὸς, ὥσπερ τὰ σταχυηρὰ τῶν ἐπετείων. εἰ μή τις θείη τὸν στά-
4 χυν ὡς περιέχον. οὕτω δ' ἔσται καὶ ὁ βότρυς, καὶ τ' ἄλλα τὰ

βοτρυώδη. καὶ ὅσα δὴ φέρει δι' εὐβοσίαν καὶ χώρας ἀρετὴν
ἀθρόους τοὺς καρπούς. ὥσπερ ἐν συρίᾳ φασὶ καὶ ἄλλοθι τὰς
ἐλαίας. ἀλλὰ, καὶ αὕτη δοκεῖ τις εἶναι διαφορά. τῷ τὰ μὲν,
ἀφ' ἑνὸς μίσχου καὶ μιᾶς προσφύσεως, ἀθρόα γίνεσθαι. κα-
θάπερ ἐπί τε τῶν βοτρυηρῶν καὶ σταχυηρῶν εἴρηται. μὴ πε-
ριεχόμενα κοινῷ τινι γίνεσθαι. τὰ δὲ, μὴ γίνεσθαι. ἐπεὶ καθέ-
καστόν γε λαμβάνουσι τῶν σπερμάτων ἢ τῶν περιεχόντων, ἰ-
δίαν ἀρχὴν ἔχει τῆς προσφύσεως. οἷον, ἥ τε σὰρξ, καὶ ἡ ῥοιά. 1
καὶ πάλιν ὁ πυρὸς, καὶ ἡ κριθὴ, καὶ ὁ πυρήν. ἥκιστα δ' ἂν δό-
ξειεν τὰ τῶν μήλων καὶ τὰ τῶν ἀπίων, ὅτι συμψαύει τε καὶ
περιείληπται, καθάπερ ὑμένι τινὶ δερματικῷ, περὶ ὃν τὸ
» περικάρπιον. ἀλλ' ὅμως καὶ τούτων ἕκαστον, ἰδίαν ἀρχὴν ἔ-
» χει καὶ φύσιν. φανερώτατα δὲ, τῷ κεχωρίσθαι τὰ τῆς ῥοιᾶς.
ὁ γὰρ πυρὴν ἑκάστῳ προσπέφυκεν· οὐχ ὥσπερ τῶν συκῶν ἄ-
δηλα διὰ τὴν ὑγρότητα. καὶ γὰρ ταῦτα ἔχουσι διαφορὰν,
καίπερ ἀμφότερα περιεχόμενα σαρκώδει τινὶ, καὶ τῷ τού- 2
το περιειληφότι μετὰ τῶν ἄλλων. τὸ μὲν γὰρ, περὶ ἕκα-
στον ἔχει τὴν πυρῆνα, τὸ σαρκῶδες ταῦτα τὸ ὑγρόν. αἱ δὲ
κεγχραμίδες ὥσπερ κοινόν τι πᾶσι, καθάπερ καὶ τὸ γί-
γαρτον, καὶ ὅσα τὸν αὐτὸν ἔχει τρόπον. ἀλλὰ τὰς μὲν τοι-
αύτας διαφοράς. κοιλότητα ἔχει ταῦτα οὐδεμίαν. ἀλλ' ὅ-
σον ἔξορθον. οὐ μὴν ἀλλὰ τάχ' αὖτις λάβοι πλείους. ὧν δεῖ
τὰς κυριωτάτας καὶ μάλιστα τῆς φύσεως μὴ ἀγνοεῖν. αἱ δὲ
κατὰ χυλοὺς καὶ τὰ σχήματα καὶ τὰς ὅλας μορφὰς, σχε- 3
» δὸν φανεραὶ πᾶσιν, ὥστε μὴ δεῖσθαι λόγου. πλὴν τοσοῦ-
» τον, ἢ ὅτι σχῆμα οὐδὲν περικάρπιον εὐθύγραμμον, οὐδὲ
γωνίας ἔχει. τῶν δὲ χυλῶν, οἱ μὲν εἰσιν οἰνώδεις, ὥσπερ ἀμ-
πέλου, συκαμίνου, μυρτοῦ. οἱ δὲ, ἐλαιώδεις, ὥσπερ ἐ-
λαίας, δάφνης, καρύας, ἀμυγδάλης, πεύκης, πίτυος,
ἐλάτης, οἱ δὲ, μελιτώδεις, οἷον σύκου, φοίνικος, δρυὸς, βαλά-
νου. οἱ δὲ, δριμεῖς, οἷον ὀριγάνου, θύμβρας, καρδάμου, νάπυος.
οἱ δὲ, πικροί, ὥσπερ ἀψινθίου, κενταυρείου. διαφέρουσι 4

δὲ καὶ ταῖς εὐωδίαις. οἷον ἀνήσου, κέδριδος. ἐνίων δὲ ὑ-
δαρεῖς ἂν δόξειεν, οἷον οἱ τῶν κοκκυμηλίων. οἱ δὲ, ὀξεῖς
ὥσπερ ῥοῶν, καὶ ἐνίων μήλων. ἁπάντων δὲ ἰνώδεις καὶ
τοὺς ἐν τούτῳ τῷ γένει θετέον. ἄλλοι δὲ ἐν ἄλλοις εἴδεσιν,
ὑπὲρ ὧν ἁπάντων ἀκριβέστερον ἐν τοῖς περὶ χυλῶν ἐπι-
τέον, αὐτά τε τὰ εἴδη διαριθμουμένους, ὁπόσα, καὶ
τὰς πρὸς ἀλλήλους διαφοράς. καὶ τίς ἡ ἑκάστου φύσις
1 καὶ δύναμις. ἔχει δὲ καὶ ἡ τῶν δένδρων αὐτῶν ὑγρότης
ὥσπερ ἐλέχθη, διάφορα εἴδη. ἡ μὲν γάρ ἐστιν ὀπώδης.
ὥσπερ ἡ τῆς συκῆς. καὶ τῆς μήκωνος. ἡ δὲ, πιττώδης οἷον,
ἐλαίας, τῆς πεύκης, τῶν κωνοφόρων. ἄλλη δ᾽ ὑδαρεῖς· οἷον,
ἀμπέλου, ἀπίου, μηλέας. καὶ τῶν λαχανωδῶν δὲ, οἷ-
ον. σικύου, κολοκύντης, θριδακίνης. αἱ δὲ, ἤδη δριμύ-
τητά τινα ἔχουσι. καθάπερ ἡ τοῦ θύμου, καὶ θύμβρας.
αἱ δὲ, καὶ εὐωδίαν. ὥσπερ αἱ τοῦ σελίνου ἀνήθου, μαρά-
2 θρου, καὶ τῶν τοιούτων. ὡς δ᾽ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἅπασαι κα-
υ τὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἑκάστου δένδρου καὶ ὡς καθόλου εἰ-
» πεῖν φυτοῦ· πᾶν γὰρ ἔχει κρᾶσιν τινὰ καὶ μίξιν ἰδίαν. εἴ-
περ οἰκεῖα δηλονότι τυγχάνει τοῖς ὑποκειμένοις καρποῖς.
ὧν τοῖς πλείστοις συνεμφαίνεταί τις ὁμοιότης, οὐκ ἀκριβὴς,
οὐδ᾽ ἐπαφής. ἀλλ᾽ ἐν τοῖς περικαρπίοις. διὸ μᾶλλον κα-
τεργασίαν λαμβάνει καὶ πέψιν καθαρὰν καὶ εἰλικρινῆ ἡ
» τοῦ χυλοῦ φύσις. δεῖ γὰρ ὥσπερ τὸ μὲν, ὕλην ὑπολα-
3 βεῖν. τὸ δὲ, εἶδος καὶ μορφήν. ἔχει δὲ αὐτὰ τὰ σπέρμα-
τα καὶ οἱ χιτῶνες οἱ περὶ αὐτὰ διαφορὰν τῶν χυλῶν. ὡς
δ᾽ ἁπλῶς εἰπεῖν ἅπαντα τὰ μόρια τῶν δένδρων καὶ τῶν φυ-
τῶν οἷον, ῥίζα, καυλὸς, ἀκρέμων, φύλλον, καρπὸς, ἔχει
τινὰ οἰκειότητα πρὸς τὴν ὅλην φύσιν. εἰ δὲ παραλλάττει κα-
τά τε τὰς ὀσμὰς καὶ τοὺς χυλοὺς, ὡς τὰ μὲν, εὔοσμα καὶ
εὐώδη, τὰ δὲ, ἄοσμα καὶ ἄχυλα παντελῶς εἶναι τῶν τοῦ αὐ-
τοῦ μορίων. ἐνίων γὰρ εὔοσμα τὰ ἄνθη μᾶλλον ἢ τὰ φύλλα.
4 τῶν δὲ, ἀνάπαλιν τὰ φύλλα μᾶλλον καὶ οἱ κλάδοι. ὥσπερ

τῶν στεφανωματικῶν. τῶν δὲ, οἱ καρποί. τῶν δ' οὐδέτε-
ρον. ἐνίων δ' αἱ ῥίζαι. τῶν δέ τι μέρος. ὁμοίως δὲ καὶ κα-
τὰ τοὺς χυλοὺς. τὰ μὲν γὰρ, βρωτά. τὰ δ' ἄβρωτα τυγ-
χάνει καὶ ἐν φύλλοις καὶ περικαρπίοις. ἰδιαίτατον δὲ
τὸ ἐπὶ τῆς φιλύρας. ταύτης γὰρ τὰ μὲν φύλλα γλυ-
κέα, καὶ πολλὰ τῶν ζώων ἐσθίει. ὁ δὲ καρπὸς, οὐδενὶ
βρωτός. ἐπεὶ τόγε ἀνάπαλιν οὐδὲν θαυμαστόν. ὥστε τὰ
μὲν φύλλα μὴ ἐσθίεσθαι, τοὺς δὲ καρποὺς οὐ μόνον ὑφ' 1
ἡμῶν ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ζώων. ἀλλὰ καὶ περὶ
τούτου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὕστερον πειρατέον θεω-
» ρεῖν τὰς αἰτίας. νῦν δὲ τοσοῦτον ἔστω δῆλον, ὅτι κατὰ
» πάντα τὰ μόρια πλείους εἰσὶ διαφοραὶ πολλαχῶς. ἐπεὶ
καὶ τῶν ἀνθῶν, τὰ μὲν ἔτι χνοώδη. καθάπερ τὸ τῆς ἀμ-
πέλου, καὶ συκαμίνου, καὶ τοῦ κιττοῦ. τὰ δὲ, φυλλώ-
δη, καθάπερ ἀμυγδάλης, μηλέας, ἀπίου, κοκκυμηλέ-
ας. καὶ τὰ μὲν μέγεθος ἔχει. τὸ δὲ τῆς ἐλαίας φυλ- 2
λῶδες ὄν, ἀμέγεθες. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπετείοις
καὶ ποώδεσι, τὰ μὲν φυλλώδη, τὰ δὲ, χνοώδη. πάντων
δὲ, τὰ μὲν, δίχροα. τὰ δὲ, μονόχροα. τὰ μὲν τῶν δέν-
δρων τάγε πολλὰ μονόχροα καὶ λευκανθῆ. μόνον γὰρ
ὡς εἰπεῖν τὸ τῆς ῥοᾶς φοινικοῦν, καὶ ἀμυγδάλων τινῶν
ὑπέρυθρον. ἄλλου δὲ οὐδενὸς τῶν ἡμέρων οὔτε ἀνθῶδες
οὔτε δίχροον. ἀλλ' ἔπινος τῶν ἀγρίων. οἷον, τὸ τῆς ἐλά-
της. κρόκινον γὰρ τὸ ταύτης ἄνθος. καὶ ὅσα δή φασιν ἐν 3
τῇ ἔξω θαλάττῃ ῥόδων ἔχειν τὴν χρόαν. ἐν δὲ τοῖς ἐπι-
τείοις σχεδὸν τάγε πλείω τοιαῦτα καὶ δίχροα καὶ διαν-
θῆ. λέγω δὲ διανθὲς, ὅτι ἕτερον ἄνθος ἐν τῷ ἄνθει ἔχει
κατὰ μέσον, ὥσπερ τὸ ῥόδον, καὶ τὸ κρίνον καὶ ἴον τὸ μέ-
λαν. ἔνια δὲ καὶ μονόφυλλα φύεται, διαγραφὴν ἔχον-
τα μόνον τῶν πλειόνων. ὥσπερ τὸ τῆς ἰασιώνης· οὐ γὰρ
κεχώρισται ταύτῃ ἐν τῷ ἄνθει τὸ φύλλον ἕκαστον. οὐδὲ δεῖ
τοῦ χειρίου τὸ κάτω μέρος, ἀλλ' ἐκ τῶν ἄκρων ἀποφυ- 4

σεις γωνιώδεις. σχεδὸν δὲ τὸ τῆς ἐλαίας τοιοῦτόν ἐστι· δια-
φέρει δὲ καὶ κατὰ τὴν ἔκφυσιν καὶ θέσιν. τὰ μὲν γὰρ ἔχει
περὶ αὐτὸν τὸν καρπόν. οἷον ἄμπελος, ἐλαία· ἧς καὶ δια-
πίπτοντα διατετρημένα φαίνεται. καὶ τοῦτο σημεῖον λαμβά-
νουσιν, εἰ καλῶς ἀπήνθηκεν. ἐὰν γὰρ συγκαυθῇ ἢ βρεχθῇ,
συναποβάλλει τὸν καρπὸν, καὶ οὐ τετρημένον γίνεται. σχε-
δὸν δὲ καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἐν μέσῳ τὸ περικάρπιον ἔχει. τά-
1 χα δὲ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ περικαρπίου, καθάπερ ῥοὰ, μη-
λέα, ἄγνος, κοκκυμηλέα, μύῤῥινος. καὶ τῶν κεφρυγανικῶν ῥο-
δωνιά. καὶ τὰ πολλὰ τῶν στεφανωτικῶν. κάτω γὰρ ὑπὸ τὸ
ἄνθος ἔχει τὰ σπέρματα. φανερώτατον δ' ἐπὶ τοῦ ῥόδου διὰ τὸν
ὄγκον. ἔνια δὲ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν σπερμάτων. ὥσπερ ὁ ἄκο-
ρος, καὶ ὁ κνίκος, καὶ πάντα τὰ ἀνθώδη. καθ' ἕκαστον γὰρ ἔχει
τὸ ἄνθος. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ποωδῶν ἔνια, καθάπερ τὸ ἀνθέ-
μιον. ἐν δὲ τοῖς λαχανηροῖς ὁ περσίκυος, καὶ ἡ κολοκύντη, καὶ
2 ἡ σικύα. πάντα γὰρ ἐπὶ τῶν ἄκρων ἔχει. καὶ περισσαυξανομένων,
ἐπιμένει τὰ ἄνθη πολὺν χρόνον. ἄλλα δὲ ἰδιωτέρως, οἷον, ὁ
κιττὸς, καὶ ἡ συκάμινος. ἐν αὐτοῖς μὲν γὰρ ἔχει τοῖς ὅλοις
περικαρπίοις. οὐ μὴν οὔτε ἐπ' ἄκροις οὔτε περιειληφόσι
καθ' ἕκαστον. ἀλλ' ἐν τοῖς ἀνὰ μέσον. εἰ μὴ ἄρα οὐ σύνδηλα
διὰ τὸ χνοῶδες. ἔστι δὲ καὶ ἄκαρπα τῶν ἀνθῶν ἔνια, καθάπερ
ἐπὶ τῶν σικυῶν. ἃ ἐκ τῶν ἄκρων φύεται τοῦ κλήματος. διὸ καὶ
ἀφαιροῦσιν αὐτά. κωλύει γὰρ τὴν τοῦ σικυοῦ βλάστησιν. φα-
3 σὶ δὲ καὶ τῆς μηλέας τῆς μηδικῆς, ὅσα μὲν ἔχει τῶν ἀνθῶν
ὥσπερ ἠλακάτην τινὰ πεφυκυῖαν ἐκ μέσου, ταῦτ' εἶναι γόνιμα.
ὅσα δὲ μὴ ἔχει, ταῦτ' ἄγονα. εἰ δὲ καὶ ἐπ' ἄλλου τινὸς ταῦτα
συμβαίνει τῶν ἀνθοφόρων, ὥστε ἄγονον ἄνθος φύειν, εἴτε κε-
χωρισμένων εἴτε μὴ, σκεπτέον. ἐπεὶ γένη γε ἔνια καὶ ἀμπέ-
λου καὶ ῥοᾶς ἀδύνατον, εἰ τελεοκαρπεῖ. ἀλλὰ μὴ μέχρι τοῦ
ἄνθους ἡ γένεσις. γίνεται δὲ καὶ τόδε τῆς ῥοᾶς ἄνθος πο-
λὺ καὶ πυκνόν. καὶ ὅλος ὁ ὄγκος πλατὺς, ὥσπερ ὁ τῶν
4 ῥόδων. κάτωθεν δ' ἕτεροι, δι' ὧν ὡς μικρὸν ὥσπερ ἐκτεταμμέ-

νη. κότινος ἔχων τὰ ἄνω μυχώδη. φασὶ δέ τινες καὶ τῶν ὁμογενῶν, τὰ μὲν ἀνθεῖν, τὰ δ' οὔ. καθάπερ τῶν φοινίκων· τὸν μὲν ἄῤῥενα ἀνθεῖν. τὸν δὲ θῆλυν οὐκ ἀνθεῖν. ἀλλ' εὐθὺς προφαίνειν τὸν καρπόν. τὰ μὲν οὖν τῷ γένει τοιαύτην τὴν διαφορὰν ἔχει. καθάπερ ὅλως ὅσα μὴ δύναται πλειοκαρπεῖν. ἡ δὲ τοῦ ἄνθους φύσις ὅτι πλείους ἔχει διαφορὰς, φανερὸν ἐκ τῶν προειρημένων. διαφέρει δὲ τὰ δένδρα καὶ τοῖς τοιούτοις κατὰ τὴν καρποτοκίαν. τὰ μὲν γὰρ, ἐκ τῶν νέων βλαστὸν φέρει. τὰ δ' ἐκ τῶν ἔνων. τὰ δ' ἐξ ἀμφοτέρων. ἐκ μὲν τῶν νέω, συκῆ, ἄμπελος. ἐκ δὲ τῶν ἔνων, ἐλαία, ῥοὰ, μηλέα, ἀμυγδαλῆ, ἄπιος, μυῤῥινος, καὶ σχεδὸν τὰ τοιαῦτα. πάντα γὰρ ἐκ τῶν ἔνων. ἐὰν δὲ ἄρα τι συμβῇ κυῆσαι καὶ ἀνθῆσαι (γίνεται γὰρ καὶ ταῦτα ἐνίοις, ὥσπερ καὶ τῷ μυῤῥίνῳ, καὶ μάλισθ' ὡς εἰπεῖν περὶ τὰς βλαστήσεις) τὰ μετ' ἀρκτοῦρον οὐ δύνανται τελειοῦν. ἀλλ' ἡμιγενῆ φθείρεται. ἐξ ἀμφοτέρων δὲ, καὶ τῶν νέων καὶ τῶν ἔνων, ἔνιαι τινὲς ἄρα μηλέαι τῶν διαφόρων, ἢ εἴ τι ἄλλο κάρπιμον. ἔτι δὲ καὶ ὁ ὄλυνθος ἐκπέττων καὶ σῦκα φέρων ἐκ τῶν νέων. ἰδιωτάτη δὲ ἡ ἐκ τοῦ στελέχους ἔκφυσις, ὥσπερ τῆς ἐν αἰγύπτῳ συκαμίνου. καὶ ταύτην γὰρ φασι φέρειν ἐκ τοῦ στελέχους. οἱ δὲ ταύτης μὲν ἐκ τῶν ἀκρεμόνων, ὥσπερ καὶ τῆς κερωνίας. αὕτη γὰρ ἐκ τούτων φέρει, πλὴν οὐ πολύ. καλοῦσι δὲ κερωνίαν, ἀφ' ἧς τὰ σῦκα τὰ αἰγύπτια καλούμενα. ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν, ἀκρόκαρπα τῶν δένδρων καὶ ὅλως τῶν φυτῶν. τὰ δὲ, πλαγιόκαρπα. τὰ δ' ἀμφοτέρως. πλείω δ' ἀκρόκαρπα τῶν ἄλλων ἢ τῶν δένδρων. οἷον τῶν τε σιτηρῶν τὰ σταχυώδη. καὶ τῶν θαμνωδῶν, ἐρείκη, καὶ σπειραία, καὶ ἄγνος, καὶ ἄλλ' ἄττα· καὶ τῶν λαχανωδῶν τὰ κεφαλόῤῥιζα. ἐξ ἀμφοτέρων δέ, καὶ τῶν δένδρων ἔνια καὶ τῶν λαχανωδῶν. οἷον βλίτον, ἀνδράφραξις, ῥάφανος. ἐπεὶ καὶ ἐλαία 4

ποιεῖ πως τοῦτο. καί φασιν ὅταν ἄκρον ἐνέγκῃ, σημεῖον
εὐφορίας εἶναι. ἀκρόκαρπος δέ πως καὶ ὁ φοῖνιξ. πλὴν
» τοῦτόν γε καὶ ἀκρόφυλλον, καὶ ἀκρόβλαστον. ὅλως γὰρ
» ἐν τῷ ἄνω πᾶν τὸ ζωτικόν· τὰς μὲν οὖν κατὰ μόρια δια=
φοράς, πειρατέον ἐκ τούτων θεωρεῖν. αἱ δὲ τοιαῦται τῆς
ὅλης οὐσίας φαίνονται, δηλονότι τὰ μὲν ἥμερα, τὰ
δ᾽ ἄγρια. καὶ τὰ μὲν κάρπιμα, τὰ δ᾽ ἄκαρπα. καὶ ἀ-
1 είφυλλα καὶ φυλλοβόλα, καθάπερ ἐλέχθη. τὰ δ᾽ ὅλως
ἄφυλλα. καὶ τὰ μέν, ἀνθητικά, τὰ δ᾽ ἀνανθῆ. καὶ
πρωϊβλαστῆ δὲ, καὶ πρωΐκαρπα· τὰ δὲ ὀψιβλαστῆ, καὶ
ὀψίκαρπα. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα παραπλήσια τούτοις.
καὶ τά γε τοιαῦτα ἐν τοῖς μέρεσιν, ἢ οὐκ ἄνευ τῶν με-
ρῶν ἐστιν. ἀλλ᾽ ἐκείνη ἰδιωτάτη καὶ τρόπον τινὰ μεγίστη διά-
» στασις, ἥπερ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων· ὅτι τὰ μέν, ἔνυδρα.
» τὰ δέ, χερσαῖα. καὶ γὰρ τῶν φυτῶν ἐστι τὸ τοιοῦτον
2 γένος, ὃ οὐ δύναται φύεσθαι ἐν ὑγρῷ· τὰ δέ, φύεται
μέν, οὐχ ὅμοια δέ, ἀλλὰ χείρω. πάντων δὲ τῶν δένδρων
ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν καὶ τῶν φυτῶν, εἴδη πλείω τυγχάνει
καθ᾽ ἕκαστον γένος· σχεδὸν γὰρ οὐδέν ἐστιν ἁπλοῦν. ἀλλ᾽ ὅ-
σα μὲν ἥμερα καὶ ἄγρια λέγεται, ταύτην ἐμφανεστάτην ἔ-
χει καὶ μεγίστην διαφοράν· οἷον, συκῆ, ἐρινεός, ἐλαία, κό=
τινος, ἄπιος, ἀχράς· ὅσα δὲ ἐν ἑκατέρῳ τούτων, τοῖς
καρποῖς τε καὶ φύλλοις καὶ ταῖς ἄλλαις μορφαῖς τε καὶ
3 τοῖς μορίοις. ἀλλὰ τῶν μὲν ἀγρίων ἀνώνυμα τὰ πλεῖ=
στα, καὶ ἔμπειροι ὀλίγοι. τῶν δὲ ἡμέρων καὶ ὠνομασμέ-
νων, πλείω. καὶ ἡ αἴσθησις κοινοτέρα. λέγω δ᾽ οἷον, ἀμ-
πέλου, συκῆς, ῥοᾶς, μηλέας, ἀπίου, δάφνης, μυῤῥί=
νης καὶ τῶν ἄλλων· ἡ γὰρ χρῆσις οὖσα κοινή, συνθεω=
ρεῖν ποιεῖ τὰς διαφοράς. ἴδιον δὲ καὶ τοῦτ᾽ ἐφ᾽ ἑκατέρων.
τὰ μὲν γὰρ ἄγρια τῷ ἄῤῥενι καὶ τῷ θήλει ἢ μόνοις ἢ μά=
4 λιστα διαιροῦσι· τὰ δὲ ἥμερα πλείοσιν ἰδέαις. ἔστι δὲ τῶν

μὲν, ῥᾷόν τι λαβεῖν καὶ διαριθμῆσαι τὰ εἴδη· τῶν δὲ, χαλεπώτερον, διὰ τὴν πολυχοΐαν. ἀλλὰ δὴ τὰς μὲν τῶν μορίων διαφορὰς καὶ τῶν ἄλλων οὐσιῶν, ἐκ τούτων πειρατέον θεωρεῖν. περὶ δὲ τῶν γενέσεων, μετὰ ταῦτα λεκτέον. τοῦτο γάρ ὥσπερ ἐφεξῆς τοῖς εἰρημένοις ἐστίν.

ΤΕΛΟΣ.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ

ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟ Β.

Ι γενέσεις τῶν δένδρων καὶ ὅλως τῶν
φυτῶν, ἢ αὐτόματοι. ἢ ἀπὸ σπέρματος· ἢ
ἀπὸ ῥίζης· ἢ ἀπὸ παρασπάδος. ἢ ἀπὸ ἀ-
1 κρέμονος. ἢ ἀπὸ κλωνός. ἢ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ
στελέχους ἐστίν. ἢ ἔτι τοῦ ξύλου κατα-
κοπέντος εἰς μικρά. καὶ γὰρ οὕτως
ἀναφύεται. τούτων δὲ ἡ μὲν αὐτόμα-
τος, πρώτη τις. ἡ δὲ ἀπὸ σπέρματος καὶ ῥίζης φυσικώταται δό-
ξαιεν ἄν. ὥσπερ γὰρ αὐτόματοι καὶ αὗται. διὸ καὶ τοῖς ἀγρίοις
ὑπάρχουσιν. αἱ δὲ ἄλλαι τέχνης ἢ προαιρέσεως. ἅπαντα δὲ βλα-
στάνει κατά τινα τῶν τρόπων τούτων. τὰ δὲ πολλὰ κατὰ πλεί-
2 ους. ἐλαία μὲν γὰρ πάντως φύεται, πλὴν ἀπὸ κλωνὸς γάρ.
οὐ δύναται καταπηγνυμένη, καθάπερ ἡ συκῆ τῆς κράδης, καὶ
ἡ ῥοὰ τῆς ῥάβδου. καίτοι φασί γέ τινες ἤδη καὶ χάρακος πα-
γείσης, καὶ πρὸς τὸν κιττὸν συμβιῶσαι καὶ γενέσθαι δένδρον.
ἀλλὰ σπάνιόν τι τὸ τοιοῦτον. θάτερα δὲ τὰ πολλὰ τῆς φύ-
σεως. συκῆ δὲ τοὺς μὲν ἄλλους τρόπους φύεται πάντας. ἀπὸ δὲ
τῶν πρέμνων καὶ τῶν ξύλων οὐ φύεται· μηλέα δὲ καὶ ἄπιος
ἀπὸ τῶν ἀκρεμόνων σπανίως. οὐ μὴν ἀλλὰ τά γε πολλὰ πάν-
3 θ' ὡς εἰπεῖν ἐνδέχεσθαι δοκεῖ καὶ ἀπὸ τούτων, ἐὰν λεῖοι καὶ
νέοι καὶ αὐξεῖς ὦσιν. ἀλλὰ φυσικώτεραι πως ἐκεῖναι. τὸ δὲ ἐν-
δεχόμενον ὡς δυνατὸν ληπτέον. ὅλως γὰρ ὀλίγα τὰ ἀπὸ τῶν ἄ-
νω μᾶλλον βλαστάνοντα καὶ γεννώμενα, καθάπερ ἄμπελος ἀ-
πὸ τῶν κλημάτων. αὕτη γὰρ οὐδ' ἀπὸ τῆς πρώρας, ἀλλ' ἀπὸ
τοῦ κλήματος φύεται. καὶ εἴ δή τι τοιοῦτον ἕτερον ἢ δένδρον ἢ φρυ-
γανῶδες. ὥσπερ δοκεῖ τό, τε πήγανον, καὶ ἡ ὠνία, καὶ τὸ σι-
» σύμβριον, καὶ ὁ ἕρπυλλος, καὶ τὸ ἑλένιον. κοινοτάτη μὲν οὖν
4 ἐστὶ πᾶσιν, ἥ τε ἀπὸ τῆς παρασπάδος, καὶ ἀπὸ σπέρματος

» ἅπαντα. καὶ ὅσα ἔχει σπέρματα, καὶ ἀπὸ σπέρματος γίνεται. ἀ-
πὸ δὲ παρασπάδος καὶ τὴν δάφνην φασὶν, ἐάν τις τὸ ἔρνος πα
ρελὼν φυτεύσῃ. δεῖ δὲ ὑπόρριζον μάλιστά γε τὸ παρασπώμε
νον ἢ ὑπόπρεμνον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο θέλει βλαστά
νειν καὶ ῥοα, καὶ μηλέα ἐαρινή. βλαστάνει δὲ καὶ ἀμυγδάλη φυ
τευομένη. κατὰ πλείστους δὲ τρόπους ὡς εἰπεῖν ἡ ἐλαία βλα-
στάνει. καὶ γὰρ ἀπὸ τοῦ στελέχους, καὶ ἀπὸ τοῦ πρέμνου κατακοπτο-
μένου, καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης, καὶ ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἀπὸ ῥάβδου καὶ ἀπὸ 1
χάρακος, ὥσπερ εἴρηται. τῶν δ' ἄλλων, ὁ μύρρινος. καὶ γὰρ
οὗτος ἀπὸ τῶν ξύλων καὶ τῶν πρέμνων φύεται. δεῖ δὲ καὶ τούτου
καὶ τῆς ἐλαίας τὰ ξύλα διαιρεῖν μὴ ἐλάττω σπιθαμιαίων,
καὶ τὸν φλοιὸν μὴ περιαιρεῖν. τὰ μὲν οὖν δένδρα βλαστάνει καὶ
γίνεται κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους. αἱ γὰρ ἐμφυλεῖαι καὶ οἱ
ἐνοφθαλμισμοὶ, καθάπερ μίξεις τινές εἰσιν, ἢ κατ' ἄλλον τρό
πον γενέσεις. περὶ ὧν ὕστερον λεκτέον. τῶν δὲ φρυγανωδῶν
καὶ ποωδῶν τὰ μὲν πλεῖστα ἀπὸ σπέρματος καὶ ῥίζης. τὰ δὲ, καὶ 2
ἀμφοτέρως. ἔνια δὲ καὶ ἀπὸ τῶν βλαστῶν, ὥσπερ εἴρηται ῥοδω
νιὰ δὲ καὶ κρινωνιὰ, κατακοπέντων τῶν καυλῶν ὥσπερ καὶ ἡ ἄ-
γρωστις. φύεται δὲ ἡ κρινωνιὰ καὶ ῥοδωνιὰ. καὶ ὅλου τοῦ καυλοῦ
τεθέντος. ἰδιωτάτη δὲ ἡ ἀπὸ δακρύων, καὶ γὰρ οὕτω δοκεῖ τὸ κρί
νον φύεσθαι, ὅταν ξηρανθῇ τὸ ἀπορρυέν. φασὶ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ
ἱπποσελίνου. καὶ γὰρ τοῦτο ἀφίησι δάκρυον. φύεται δέ τις καὶ κά-
λαμος. ἐάν τις διατεμὼν τοὺς ἢ λακάτας πλαγίας, ἢ καὶ κατα-
κρύψῃ κόπρῳ καὶ γῇ. ἰδίως δὲ ἀπὸ ῥίζης καὶ φύεσθαι καὶ τὰ κεφα 3
λόρριζα. τοσαυταχῶς δὲ οὔσης τῆς δυνάμεως, τὰ μὲν πολλὰ
» τῶν δένδρων, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον ἐν πλείοσι τρόποις ὡς
» φασὶν ἐστίν. ἔνια δὲ ἀπὸ σπέρματος φύεται μόνον. οἷον ἐλάτη,
» πεύκη. πίτυς. ὅλως πᾶν τὸ κωνοφοροῦν. ἔτι δὲ φοῖνιξ. πλὴν
εἰ ἄρα ἐν βαβυλῶνι καὶ ἀπὸ τῶν ῥάβδων ὥς φασί τινες μωλύ
ειν. κυπάριττος δὲ, παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀπὸ σπέρματος. ἐν κρή
τῃ δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ στελέχους. οἷον τὸ τῆς ὀρείας ἐν τάρρα. παρὰ
τούτοις γάρ ἐστιν ἡ κουριζομένη κυπάριττος. αὕτη δ' ἀπὸ τῆς 4

τομῆς

τομῆς βλαστάνει, πάντα τρόπον τεμνομένη, καὶ ἀπὸ γῆς, καὶ
ἀπὸ τοῦ μέσου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου. βλαστάνει δὲ καὶ ἐνια-
χοῦ ἀπὸ τῶν ῥιζῶν· σπανίως δέ. περὶ δὲ δρυὸς ἀμφισβητοῦ-
σιν. οἱ μὲν γὰρ, ἀπὸ σπέρματός φασι μόνον. οἱ δὲ καὶ ἀπὸ ῥί-
ζης γλίσχρως· οἱ δὲ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ στελέχους κοπέντος.
» ἀπὸ παρασπάδος δὲ καὶ ῥίζης οὐδὲν φύεσθαι τῶν μὴ παρα-
» βλαστανόντων. ἁπάντων δὲ ὅσων πλείους αἱ γενέσεις, ἡ ἀπὸ
1 παρασπάδος. καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ἀπὸ παραφυάδος. ταχίστη δὲ
καὶ εὐαλξὴς, ἐὰν ἀπὸ ῥίζης ἡ παραφυὰς ᾖ. καὶ τὰ μὲν οὕτως
ἢ ὅλως ἀπὸ φυτευτηρίων πεφυτευμένα πάντα δοκεῖ τοὺς καρ-
ποὺς ἐξομοιοῦν. ὅσα δ' ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῶν δυναμένων καὶ οὕ-
τω βλαστάνειν, ἅπανθ' ὡς εἰπεῖν χείρω. τὰ δὲ καὶ ὅλως ἐξίστα-
ται τοῦ γένους. οἷον ἄμπελος, μηλέα, συκῆ, ῥοιὰ, ἄπιος. ἔκ τε γὰρ
τῆς κεγχραμίδος οὐδὲν γίνεται γένος ὅλως ἥμερον, ἀλλ' ἢ
ἐρινεὸς, ἢ ἀγρία συκῆ. διαφέρουσα πολλάκις καὶ τῇ χροιᾷ.
2 καὶ γὰρ ἐκ μελαίνης λευκὴ, καὶ ἐκ λευκῆς μέλαινα γίνεται.
ἔκ τε τῆς ἀμπέλου τῆς γενναίας, ἀγεννής. καὶ πολλάκις ἕ-
τερον γένος. ὁτὲ δὲ ὅλως οὐδὲν ἥμερον, ἀλλὰ ἄγριον ἐνίοτε.
καὶ τοσοῦτον ὥστε μὴ ἐκπέττειν τὸν καρπὸν, αἱ δ' ὥστε μὴ δὲ
ἀδρύνειν. ἀλλὰ μέχρι τοῦ ἀνθῆσαι μόνον ἀφικνεῖσθαι. φυτεύον-
ται δὲ, καὶ ἐκ τῶν τῆς ἐλαίας πυρήνων ἀγριέλαιος, καὶ ἐκ τῶν
τῆς ῥοᾶς κόκκων τῶν γλυκείων ἀγεννής. καὶ ἐκ τῶν ἀπυρή-
νων, σκληρά. πολλάκις δὲ καὶ ὀξεῖα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐκ
3 τῶν ἀπίων καὶ ἐκ τῶν μήλων. ἐκ μὲν τῶν ἀπίων, μοχθηρὰ ἢ ἀ-
χράς. ἐκ δὲ τῶν μήλων, χεῖρον τε τῷ γένει. καὶ ἐκ γλυκείας
ὀξεῖα, καὶ ἐκ στρουθίου κυδώνιος. χείρων δὲ ἡ ἀμυγδάλη,
καὶ τῷ χυλῷ καὶ τῷ σκληρῷ ἐκ μαλακῆς. διὸ καὶ αὐξηθεῖσαν
ἐγκεντρίζειν κελεύουσιν. εἰ δὲ μὴ, τὸ μόσχευμα μεταφυτεύειν
πολλάκις. χείρων δὲ καὶ ἡ δρῦς. ἀπὸ γοῦν τῶν ἐν πύῤῥα πολ
λοὶ φυτεύσαντες, οὐκ ἐδύναντο ὁμοίαν ποιεῖν. δάφνην δὲ καὶ
μυῤῥίνην διαφέρειν ποτέ φασιν. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δ' ἐξίστασθαι
4 καὶ οὐδὲ τὸ χρῶμα διασώζειν, ἀλλ' ἐξ ἐρυθροῦ καρποῦ γίνεσθαι

μέλαιναν. ὥσπερ καὶ τὸν ἐν Αὐτάνδρῳ. πολλάκις δὲ καὶ τὴν
κυπάριττον ἐκ θηλείας ἄρρεναν. μάλιστα δὲ τούτων ὁ φοῖνιξ
δοκεῖ διαμένειν ὥσπερ εἴπομεν πλείω τῶν ἀπὸ σπέρματος. καὶ
πεύκη ἡ κωνοφόρος. καὶ πίτυς ἡ φθειροποιός. ταῦτα μὲν οὖν
ἐν τοῖς ἡμερουμένοις· ἐν δὲ τοῖς ἀγρίοις δηλονότι πλείω κα-
τὰ λόγον ὡς ἰσχυροτέροις. ἐπεὶ θάτερόν τι καὶ ἄτοπον. εἰ δ'
ἡ χείρων καὶ ἐν ἐκείνοις καὶ ὅλως ἐν τοῖς ἀπὸ σπέρματος μόνον.
» εἰ μή τι τῇ θεραπείᾳ δύνανται μεταβάλλειν· διαφέρουσι δὲ 1
» καὶ τόποι τόπων, καὶ ἀὴρ ἀέρος· ἐνιαχοῦ γὰρ ἐκφέρειν ἡ χώ-
ρα δοκεῖ τὰ ὅμοια καθάπερ καὶ ἐν Φιλίπποις, ἀνάπαλιν ὀ-
λίγα καὶ ὀλιγαχοῦ λαμβάνειν μεταβολήν. ὥστε ἐκ σπέρμα-
τος ἀγρίου ποιεῖν ἥμερον, ἢ ἐκ χείρονος ἁπλῶς ποιεῖν βέλ-
τιον. τοῦτο γὰρ ἐπὶ τῆς ῥοᾶς μόνον ἀκηκόαμεν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ
ἐν Κιλικίᾳ συμβαίνειν. ἐν Αἰγύπτῳ μὲν γὰρ τὴν ὀξεῖαν καὶ
σπαρεῖσαν καὶ φυτευθεῖσαν, γλυκεῖαν γίνεσθαί πως ἢ οἰνώ-
δη. περὶ δὲ Σόλους τῆς Κιλικίας περὶ ποταμὸν Πίναρον, 2
οὗ ἡ μάχη πρὸς Δαρεῖον ἐγένετο, πᾶσαι γίνονται ἀπύρηνοι·
εὔλογον δὲ καὶ εἴ τις τὸν παρ' ἡμῖν φοίνικα φυτεύει ἐν Βαβυ-
λῶνι, κάρπιμόν τε γίνεσθαι καὶ ἐξομοιοῦσθαι τοῖς ἐκεῖ. τὸν
αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ εἴ τις ἑτέρα πρὸς ἄλληλον ἔχει καρπόν. οὔ-
τω κρείττων γὰρ αὐτὸς τῆς ἐργασίας καὶ τῆς θεραπείας.
σημεῖον δὲ, ὅτι μεταφερόμενα τἀκεῖθεν, ἄκαρπα. τὰ δὲ καὶ ὅ-
λως ἀβλαστῆ γίνεται. μεταβάλλει δὲ καὶ τὴν τροφὴν καὶ διὰ
τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν. δι' ὃ καὶ τὸ ἄγριον ἐξημεροῦται, καὶ αὐ- 3
τῶν δὲ τῶν ἡμέρων ἔνια, καὶ ἀπορρεῖ, τὰ ῥόα, καὶ ἀμυγδά-
λη. πλὴν ἐκεῖνο δὲ τινὲς καὶ ἐκ κριθῶν ἀναφῦναί φασι
πυροὺς καὶ ἐκ πυρῶν κριθάς. καὶ πῶς τοῦ αὐτοῦ πυθμένος
» ἄμφω. ταῦτα μὲν οὖν ὡς μυθωδέστερα δεῖ δέχεσθαι. μετα-
» βάλλει δ' οὖν τὰ μεταβάλλοντα τὸν τρόπον τοῦτον αὐτομά-
» τως. ἐξαλλαγῇ δὲ ὥρας. ὥσπερ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Κιλικίᾳ, πε-
ρὶ τῆς ῥοῶν εἴπομεν, οὐ δὲ διὰ μίαν θεραπείαν. ὡσαύτως δὲ
καὶ ὅπου τὰ κάρπιμα ἄκαρπα γίνεται· καθάπερ καὶ τὸ περ- 4

σιον τὸ ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὁ φοῖνιξ ἐν τῇ ἑλλάδι, καὶ εἰ δή τις
κομίσειε τὴν ἐν κρήτῃ λεγομένην αἴγειρον. ἔνιοι δέ φασι καὶ
τὴν ὄην, ἐὰν εἰς ἐλεεινὸν ἔλθῃ σφόδρα τόπον, ἄκαρπον γίνε-
σθαι. φύσει γὰρ ψυχρά. εὔλογον δὲ ἀμφοτέρως συμβαίνειν
κατὰ τὰς ἀντιπτώσεις. εἴπερ μὴ δ᾽ ὅλως ἔνια φύεσθαι θέ-
λει μεταβάλλοντα τοὺς τόπους. καὶ κατὰ μὲν τὰς χώρας αἱ
τοιαῦται μεταβολαί κατὰ δὲ τὴν φυτείαν τὰ ἀπὸ τῶν σπερ
1 μάτων φυόμενα καθάπερ ἐλέχθη. παντοῖαι γὰρ αἱ ἐξαλ
λαγαὶ καὶ τούτων. τῇ θεραπείᾳ δὲ μεταβάλλει ῥοιὰ καὶ ἀμυγ
δαλῆ. ῥόα μὲν κόπρον ὑείαν λαβοῦσα, καὶ ὕδατος πλῆθος ῥυ
τοῦ. ἀμυγδαλῆ δὲ, ὅταν πάτταλόν τις ἐνθῇ, καὶ τὸ δάκρυον
ἀφαιρῇ τὸ ἐπιῤῥέον πλείω χρόνον, καὶ τὴν ἄλλην ἀποδιδῷ
θεραπείαν. ὡσαύτως δὲ δῆλον ὅτι, καὶ ὅσα ἐξημεροῦται τῶν
» ἀγρίων ἢ ἐπαγριοῦται τῶν ἡμέρων. τὰ μὲν γὰρ θεραπείᾳ. τὰ
» δ᾽ ἀθεραπευσίᾳ μεταβάλλει. πλὴν εἴ τις λέγει μὴ δὲ μετα-
2 βολὴν ἀλλ᾽ ἐπίδοσιν εἰς τὸ βέλτιον εἶναι καὶ χεῖρον. οὐ γὰρ
οἷόν τε τὸν κότινον ποιεῖν ἐλαίαν. οὐ δὲ τὴν ἀχράδα ποιεῖν ἄ-
πιον. οὐ δὲ τὸν ἐρινεὸν συκῆν. ὃ γὰρ ἐπὶ τοῦ κοτίνου φασὶ συμ-
βαίνειν. ὥστε ἂν περικόπτης τὴν θαλίαν, ὅλως μεταφυτευ-
θῇ, φέρειν θάλλος, μετακίνησίς τις γίνεται μεγάλη. ταῦτα μὲν
οὖν ὁποτέρως δεῖ λαβεῖν, οὐθὲν ἂν διαφέροι. φασὶ δὲ καὶ αὐ-
τομάτην τινὰ γίνεσθαι τῶν τοιούτων μεταβολήν. ὁτὲ μὲν τῶν
» καρπῶν, ὁτὲ δὲ καὶ ὅλως αὐτῶν τῶν δένδρων. ἃ καὶ σημεῖα νο
3 μίζουσιν οἱ μάντεις. οἷον ῥοιὰν ὀξεῖαν, γλυκεῖαν ἐξενεγκεῖν. καὶ
γλυκεῖαν, ὀξεῖαν. καὶ πάλιν ἁπλῶς αὐτὰ δένδρα. ὥστε
ἐξ ὀξείας γλυκεῖαν γίνεσθαι, καὶ ἐκ γλυκείας ὀξεῖαν. χεῖρον
δὲ καὶ τὸ εἰς γλυκεῖαν μεταβάλλειν, καὶ ἐξ ἐρινεοῦ συκῆν, καὶ
ἐκ συκῆς ἐρινεόν χεῖρον δὲ τὸ ἐκ συκῆς, καὶ ἐξ ἐλαίας. κότινον
καὶ ἐκ κοτίνου ἐλαίαν. ἥκιστα δὲ τοῦτο. πάλιν δὲ συκῆν ἐκ λευ-
κῆς μέλαιναν, καὶ ἐκ μελαίνης λευκήν· ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ
ἐξ ἀμπέλου. καὶ ταῦτα μὲν ὡς τέρατα καὶ παρὰ φύσιν λαμ-
4 βάνουσιν. ὅσα δὲ συνήθη τῶν τοιούτων, οὐ δὲ θαυμάζειν ὅλως.

ὅτι τὸ τὴν κάπνιον ἄμπελον καλουμένην. καὶ ἐκ μέλανος γὰρ
βότρυος λευκόν, καὶ ἐκ λευκοῦ μέλαν φέρειν. οὐδὲν δ' οἱ μάν-
τεις τὰ τοιαῦτα κρίνουσιν. ἐπεὶ οὐδὲ ἐκεῖνα παρ' οἷς πέφυ-
κεν ἡ χώρα μεταβάλλειν, ὥσπερ ἐλέχθη περὶ τῆς ῥοᾶς ἐν αἰ-
γύπτῳ· ἀλλὰ τὸ ἐν τούτοις θαυμαστόν. διὰ τὸ μίαν μόνον ἢ δύο.
καὶ ταύτας ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ σπανίας. ἀλλ' εἴπερ ἐν ᾧ παν-
τὶ μᾶλλον ἐν τοῖς καρποῖς γίνεσθαι τὴν παραλλαγήν, ἢ ἐν ὅ-
» λοις τοῖς δένδροις. ἐπεὶ καὶ τοιαύτη τις ἀταξία γίνεται περὶ 1
» τοὺς καρπούς. ὅτι ἤδη ποτὲ συκῆ τὰ σῦκα ἔφυσεν ἐκ τοῦ ὄπι-
σθεν τῶν ἐρινεῶν. καὶ ῥοαὶ δὲ καὶ ἄμπελος ἐκ τῶν στελεχῶν. καὶ
ἄμπελος ἄνευ φύλλων καρπὸν ἤνεγκεν. ἐλαία δὲ τὰ μὲν
φύλλα ἀπέβαλε, τὸν δὲ καρπὸν ἐξήνεγκεν. ὃ καὶ Θετταλῷ τῷ
Πεισιστράτου γενέσθαι λέγεται. συμβαίνει δὲ καὶ διὰ χειμῶ-
νας τοῦτο, καὶ δι' ἄλλας αἰτίας ἔνια τῶν δοκούντων εἶναι
παρὰ λόγον, οὐκ ὄντων δέ. ὅτι ἐλαία ποτ' ἀποκαυθεῖσα τε-
λείως, ἀνεβλάστησεν ὅλη καὶ αὐτὴ καὶ ἡ θάλεια. ἐν δὲ τῇ βοιω- 2
τίᾳ, κατεβρωθέντων τῶν ὄρπων ὑπ' ἀττελέβων, πάλιν ἀνεβλά-
στησε· τὰ δὲ ὅτι ἀπέπεσεν. ἥκιστα δὲ ἴσως τὰ τοιαῦτα ἄτοπα, διὰ
τὸ φανερὰς ἔχειν τὰς αἰτίας. ἀλλὰ μᾶλλον τῷ μὴ ἐκ τῶν οἰ-
κείων τόπων φέρειν τοὺς καρπούς, ἢ μὴ οἰκείως. μάλιστα δὲ τῆς
ἄλλης φύσεως γίνεται μεταβολή, καθάπερ ἐλέχθη. περὶ μὲν
οὖν τὰ δένδρα τοιαῦταί τινές εἰσι μεταβολαί. τῶν δὲ ἄλλων,
τό τε σισύμβριον εἰς μίνθην δοκεῖ μεταβάλλειν, ἐὰν μὴ κατέ-
» χηται τῇ θεραπείᾳ. διὸ καὶ μεταφυτεύουσι πολλάκις. καὶ 3
» ὁ πυρὸς εἰς αἶραν. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς δένδροις αὐτομά-
» τως εἴπερ γίνεται. τὰ δὲ τοῖς ἐπετείοις διὰ παρασκευῆς. οἷον,
» ἡ τίφη. καὶ ἡ ζειὰ μεταβάλλουσιν εἰς πυρόν, ἐὰν πτισθεῖσαι
σπείρωνται. καὶ τοῦτο οὐκ εὐθύς, ἀλλὰ τῷ τρίτῳ ἔτει. σχεδὸν
δὲ παραπλήσιον τούτῳ γε τῷ τὰ σπέρματα κατὰ τὰς χώρας
μεταβάλλειν. μεταβάλλει γὰρ καὶ ταῦτα καθ' ἑκάστην ὥραν,
καὶ σχεδὸν ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ καὶ ἡ τίφη. μεταβάλλουσι δὲ καὶ
οἱ ἄγριοι πυροί. καὶ αἱ κριθαὶ θεραπευόμεναι καὶ ἐξημερού- 4

μένειν κατὰ τὸν ἴσον χρόνον. καὶ ταῦτα μὲν ἔοικε χώρας τε
μεταβολῇ καὶ θεραπείᾳ γίνεσθαι. καὶ ἔνια ἀμφοτέροις. τὰ
δὲ τῇ θεραπείᾳ μόνον. οἷον πρὸς τὸ τὰ ὄσπρια μὴ γίνεσθαι ἀ-
τέραμνα, βρέξαντα κελεύουσιν ἐν νίτρῳ νυκτὶ τῇ ὑστεραίᾳ σπεί
ρειν ἐν ξηρᾷ. φακοὺς ὥστε ἁδροὺς γίνεσθαι φυτεύουσιν ἐμβό-
λου. τοὺς ἐρεβίνθους δὲ ὥστε μεγάλους αὐτοῖς τοῖς κελύφεσι
βρέξαντα σπείρειν. μεταβάλλουσι δὲ καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοὺς
1 πόρους πρὸς κουφότητα, καὶ δι' ἀλυπίαν. οἷον, ἐάν τις τοὺς ὀρό-
βους ἐαρινοὺς σπείρῃ, εὐσάλυπτοι γίνονται, καὶ οὐχ ὥσ οἱ με
τοπωρινοὶ βαρεῖς. γίνεται δὲ καὶ ἐν τοῖς λαχάνοις μεταβολὴ
διὰ τὴν θεραπείαν. οἷον, τὸ σέλινον ἐὰν σπαρὲν καταπατηθῇ
καὶ κυλινδρωθῇ ἀναφύεσθαί φασιν οὖλον, μεταβάλλει δὲ
καὶ τὴν χώραν ὑπαλλάττοντα, καθάπερ καὶ τἆλλα. καὶ τὰ μὲν
» τοιαῦτα κοινὰ πάντων ἐστὶν εἰ δέ τινα κατὰ πήρωσιν ἢ ἀφαί-
» ρεσιν μέρους, δένδρον ἄκαρπον γίνεται καθάπερ τὰ ζῶα, τοῦτο
2 ἐπισκεπτέον. οὐδὲν γοῦν φανερὸν κατά τε τὴν διαίρεσιν, εἰς τὸ
πλείω καὶ ἐλάττω φέρειν ὥσπερ κακούμενον. ἀλλ' ἢ ἀπόλλυ
ται τὸ ὅλον, ἢ διαμένοντα καρποφορεῖ. τὸ δὲ γῆρας, κοινή τις
φθορὰ πᾶσιν. ἄτοπον δ' ἂν δόξειεν, μᾶλλον δ' ἐν τοῖς ζώοις αἱ
τοιαῦται μεταβολαὶ φυσικαὶ καὶ πλείους. καὶ γὰρ κατὰ τὰς
ὥρας ἔνια δοκεῖ μεταβάλλειν, ὥσπερ καὶ ὁ ἱέραξ, καὶ ἔποψ.
καὶ ἄλλα τῶν ὁμοίων ὀρνέων. καὶ κατὰ τῶν τόπων ἀλλοιώ-
σεις· ὥσπερ ὁ ὕδρος ἐπέχει ξηραινομένων τῶν λιβάδων. φανε
3 ρώτατα δὲ καὶ κατὰ τὰς γενέσεις ἔνια. καὶ μεταβάλλει διὰ
πλειόνων ζώων. οἷον, ἐκ κάμπης γίνεται χρυσαλλὶς. εἶτ' ἐκ ταύ-
της ψύχη, καὶ ἐπ' ἄλλων δ' ἐστὶ τοῦτο πλειόνων. οὐδὲν ἴσως
ἄτοπον οὐδ' ὅμοιον τὸ ζητούμενον. ἀλλ' ἐκεῖνο συμβαίνει περὶ
» τὰ δένδρα καὶ ὅλως πᾶσαν τὴν ὕλην. ὥσπερ ἐλέχθη καὶ πρό-
» τερον, ὥστε αὐτομάτως μεταβλαστάνειν, μεταβολῆς τινος γι
» νομένης ἐκ τῶν οὐρανίων τοιαύτης· τὰ μὲν οὖν περὶ τὰς γενέ=
» σεις καὶ μεταβολὰς, ἐκ τούτων θεωρητέον. ἐπεὶ δὲ καὶ αἱ ἐρ-
4 γασίαι καὶ αἱ θεραπεῖαι μεγάλα, συμβάλλονται. καὶ ἔτι

πρότερον αἱ φυτεῖαι, καὶ ποιοῦσι μεγάλας, διαφορὰς, λε-
κτέον καὶ περὶ τούτων· καὶ πρῶτον περὶ τῶν φυτειῶν. αἱ μὲν
οὖν ὧραι πρότερον εἴρηνται, καθ᾽ ἃς δεῖ τὰ φυτὰ λαμβά-
νειν, κελεῦσιν ὡς τάχιστα καὶ ἐξ ὁμοίας γῆς, εἰς ἣν μέλλει φυ-
τεύειν ἢ χείρονος. τοὺς δὲ πυροὺς προορύττειν ὡς πλείστου χρό-
νου καὶ βαθυτέρους ἀεὶ καὶ τοῖς ἐπιπολαιορριζοτέροις. λέγουσι
δέ τινες, ὡς οὐδεμία κατωτέρω δικνεῖται τριῶν ἡμιποδίων,
διὸ καὶ ἐπιτιμῶσι τοῖς ἐν μείζονι βάθει φυτεύουσιν. οὐκ ἐοίκασι 1
δὲ ὀρθῶς λέγειν ἐπὶ πολλῶν. ἀλλ᾽ ἐὰν μὲν σώματος ἐπιλάβη-
ται βαθέως, καὶ χώρας τοιαύτης, ἢ καὶ τόπου, πολλῷ μακρό-
τερον ὠθεῖ, τὸ τῇ φύσει βαθύρριζον, πεύκην δέ τις ἔφη μετα-
φυτεύων μεμοχλευμένην, μείζω τὴν ῥίζαν ἔχειν ἢ ὀκτάπη-
χυν, καίπερ οὐχ ὅλης ἐξαιρεθείσης, ἀλλ᾽ ἀπορραγείσης. τὰ δὲ
φυτευτήρια, ἐὰν μὲν ἐνδέχηται, ὑπόρριζα, εἰ δὲ μὴ, δεῖ μᾶλλον
ἀπὸ τῶν κάτω ἢ τῶν ἄνω λαμβάνειν, πλὴν ἀμπέλου. καὶ τὰ μὲν
ἔχοντα ῥίζας, ὀρθὰ ἐμβάλλειν, τὰ δὲ μὴ ἔχοντα ἀποβάλλειν 2
τὸ φυτευτήριον, σπιθαμὴν ἢ μικρῷ πλεῖον. ἔνιοι δὲ κελεύου-
σι καὶ τῶν ἀπορρίζων ἀποβάλλειν, τιθέναι δὲ καὶ τὴν θέσιν ὁ-
μοίως, ἣν περιεῖχεν ἔνια τῶν δένδρων τὰ πρὸς βορρᾶν, καὶ τὰ
πρὸς ἕω, καὶ τὰ πρὸς μεσημβρίαν. ὅσα δὲ ἐνδέχεται τῶν φυτῶν
καὶ προμοσχεύειν. τὰ μὲν, ἐπ᾽ αὐτῶν τῶν δένδρων. οἷον ἐλαίας. μη-
λέας. ἀπίου. συκῆς. τὰ δ᾽ ἀφαιροῦντας. οἷον, ἀμπέλου. ταύτην γὰρ οὐχ
οἷόν τε ἐπ᾽ αὐτῆς μοσχεύειν. ἐὰν δὲ μὴ ὑπόρριζα, τὰ φυτὰ μὴ
δὲ ἀπόπρεμνα, λαμβάνειν καθάπερ ἐπὶ τῆς ἐλαίας καὶ συκῆς καὶ τῶν 3
ἄλλων. φυτεύεται δὲ καὶ ἡ συκῆ, ἐάν τις κράδην ταχεῖαν ἀπο-
ξύνας σφυρᾷ παίσῃ, ἄχρι οὗ ἂν ἀπολίπῃ μικρὸν ὑπὲρ τῆς γῆς.
εἶτ᾽ αὐτῆς ἄμμον βαλὼν ἄνωθεν ἐπιχώσῃ. καὶ γίνεσθαι δέ φασι,
καὶ καλλίω ταῦτα τὰ φυτὰ, μέχρι οὗ ἂν ᾖ νέα, παραπλήσια καὶ
τῶν ἀμπέλων, ὅταν ἀπὸ τοῦ παττάλου. προοδοποιεῖ γὰρ ὁ πάτ-
ταλος ἐκείνῳ τῷ κλήματι διὰ τὴν ἀσθένειαν. φυτεύουσιν οὕτω
καὶ ῥοιὰν καὶ ἄλλα τῶν δένδρων. ἡ συκῆ δὲ ἐὰν ἐν σκίλλῃ φυτευ-
θῇ, θᾶττον παραγίνεται· καὶ ἧττον ὑπὸ σκωλήκων κατεσθίεται. 4

ὅλως δὲ πᾶν ἐν σκύλλῃ φυτευόμενον ἔβλαστε, καὶ θᾶττον αὐ-
ξάνεται. ὅσα δὲ ἐκ τοῦ στελέχους καὶ διακοπτόμενα φυτεύεται,
κάτω τρέποντα τὴν τομὴν δεῖ φυτεύειν. διακόπτειν δὲ μὴ ἐλάτ-
τω σπιθαμιαίων ὥσπερ ἐλέχθη. καὶ τὸν φλοιὸν περισεῖναι. φυ-
τεύεται δὲ ἐκ τῶν τοιούτων ὄρχει. βλαστανόντων δ' ἀεὶ περιχων-
νύειν, ἄχρις οὗ ἂν γένηται ἄρτιον. αὕτη μὲν οὖν τῆς ἐλαίας ἰδία
καὶ τοῦ μυρρίνου. αἱ δ' ἄλλαι κοινότεραι πᾶσιν. ἄριστον δὲ καὶ ῥι-
1 ζῶσαι καὶ φυτείας μάλιστα τῆς τυχούσης ἡ συκῆ. φυτεύειν
δὲ καὶ ῥοὰς, καὶ μυρρίνους, καὶ δάφνας πυκνὰς κελεύουσι μὴ
πλέον διεστώσας ἢ ἐννέα πόδας. μηλέας δὲ μικρῷ μακρότε-
ρον. ἀπίους δὲ καὶ ὄχνας ἔτι μᾶλλον. ἀμυγδαλᾶς δὲ καὶ συ-
κᾶς πολλῷ πλέον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ῥοιάν. ποιεῖσθαι δὲ καὶ
» πρὸς τόπον τὰς ὑποστάσεις. ἐν γὰρ τοῖς ὀρεινοῖς ἔλαττον ἢ ἐν τοῖς
» πεδινοῖς. μέγιστον δὲ ὡς εἰπεῖν, τὸ τὴν πρόσφορον ἑκάστῳ χώραν
ἀποδιδόναι. τότε γὰρ εὐσθενεῖ μάλιστα. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν,
2 ἐλαίᾳ μὲν καὶ συκῇ καὶ ἀμπέλῳ τὴν πεδινήν φασιν οἰκειοτάτην
εἶναι. τοῖς δὲ ἀκροδρύοις τὰς ὑπωρείας. χρὴ δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς
ὁμογενέσι μὴ ἀγνοεῖν τὰς οἰκείας. ἐν πλείστῃ δὲ ὡς εἰπεῖν δια-
φορᾷ τὰ τῆς ἀμπέλου ἐστίν. ὅσα γάρ ἐστιν εἴδη, τοσαῦτα γενέας
φασὶ καὶ ἀμπέλων εἶναι. φυτευόμενα μὲν οὖν κατὰ φύσιν
ἀγαθὰ γίνεσθαι. παρὰ φύσιν δὲ ἄκαρπα. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ
κοινὰ πάντων. τῆς δὲ φοινίκων ἴδιος ἡ φυτεία παρὰ τὰ ἄλλα
καὶ ἡ μετὰ ταῦτα θεραπεία. φυτεύουσι γὰρ πλείους εἰς ταυτὸ
3 τιθέντες, δύο ἄνω, καὶ δύο κάτω ἐνδιδοῦντες. πρανεῖς δὲ πάν-
τας. τὴν γὰρ ἔκφυσιν οὔτ' ἐκ τῶν ὑπτίων καὶ κοίλων ποιεῖται, κα-
θάπερ τινές φασιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἄνω. διὸ καὶ ἐν τῇ ἐπιζεύξει τῶν
ἐπιτιθεμένων δεῖ περικαλύπτειν τὰς ἀρχὰς, ὅθεν καὶ ἐκφύ-
σεις. φανεραὶ δὲ εἰσὶ τοῖς ἐμπείροις. διὰ τοῦτο δ' εἰς τὸ αὐτὸ πλεί-
ους τιθέασιν, ὅτι ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀσθενὴς ἡ φυτεία. τούτων δὲ αἵ-
τε ῥίζαι πρὸς ἀλλήλας συμπλέκονται, καὶ εὐθὺς αἱ πρῶται
» βλαστήσεις, ὥστε ἓν γίνεσθαι τὸ στέλεχος. ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τῶν καρ-
4 πῶν φυτεία, τοιαύτη τις. ἡ δὲ ἀφ' αὐτοῦ, ὅταν ἀφέλωσι τὸ ἄνω.

ἐν ᾧ πρὸ ὁ ἐγκέφαλος· ἀφαιροῦσι δὲ ὅσον δίπηχυ. σχίσαντες
δὲ κάτω τιθέασι τὸ ὑγρόν. φιλεῖ δὲ χώραν ἀμμώδη. διὸ
καὶ ὅπου μὴ τοιαύτη τυγχάνει, περιπάττουσιν ἅλας οἱ γε-
ωργοί. τοῦτο δὲ δεῖ ποιεῖν μὴ πρὸς ταῖς αὐταῖς ῥίζαις, ἀλλ' ἄ-
ποθεν ἀφεστῶντα περιπλάττειν ὅσον ἡμίεκτον. ὅτι δὲ τοιαύ-
την ζητεῖ χώραν, κἀκεῖνο ποιοῦνται σημεῖον. πανταχοῦ γὰρ
ὅπου πλῆθος φοινίκων, ἁλμώδεις αἱ χῶραι. καὶ γὰρ ἐν Βα-
βυλῶνί φασιν ὅπου οἱ φοίνικες πεφύκασι. καὶ ἐν Λιβύῃ δὲ, 1
καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Φοινίκῃ· καὶ τῆς Συρίας δὲ τῆς κοίλης, ἐν
ᾗ δ' οἱ πλεῖστοι τυγχάνουσιν ὄντες, ἐν τρισὶ μόνοις τόποις ἁλ-
μώδεσιν εἶναι τοὺς δυναμένους θησαυρίζεσθαι. τοὺς δ' ἐν τοῖς ἄλ-
λοις οὐ διαμένειν, ἀλλὰ σήπεσθαι. χλωροὺς δ' ἡδέως εἶναι κα-
ταναλίσκειν οὕτω. φιλεῖ δὲ καὶ ὑδρείαν σφόδρα τὸ δένδρον.
περὶ δὲ κόπρου διαμφισβητοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ οὔ φασι χαίρειν, ἀλ-
λ' ἐναντιώτατον εἶναι. οἱ δὲ, κεχρῆσθαι καὶ ἐπίδοσιν πολλὴν
ποιεῖν. δεῖ δ' ὑδρεύειν οὐ μάλα κατὰ τῆς κόπρου. καθάπερ 2
» οἱ ἐν Ῥόδῳ. τάχα μὲν οὖν ὧδε σκεπτέον. ἴσως γὰρ οἱ μὲν, οὕτως,
οἱ δ' ἐκείνως θεραπεύουσι. καὶ μετὰ τοῦ ὕδατος ὠφέλιμον ἡ
κόπρος. αὐτὸ δὲ τοῦτο, βλαβερά. ὅταν δὲ ἐνιαύσια γένηται,
μεταφυτεύουσι καὶ τῶν ἁλῶν συμπαραλαμβάνουσι. καὶ πά-
λιν ὅταν διετῆ (χαίρουσι γὰρ σφόδρα τῇ μεταφυτείᾳ)· με-
ταφυτεύουσι δὲ, οἱ μὲν ἄλλοι τοῦ ἦρος, οἱ δὲ ἐν Βαβυλῶνι πε-
ρὶ τὸ ἄστρον. καὶ ὅλως οἵ γε πολλοὶ φυτεύουσιν, ὥστε καὶ πα
ραγινομένου καὶ αὐξανομένου θᾶττον. νέου μὲν ὄντος οὐχ ἅ- 3
πτονται, πλὴν ἀναδοῦσι τὴν κόμην, ὅπως ὀρθοφυῆται, καὶ
ῥάβδοι μὴ ἀποκλῶνται. μετὰ δὲ ταῦτα περιτέμνουσιν, ὁπό-
ταν ἁδρὸς ἤδη γίνηται, καὶ πάχος ἔχει. ἀπολείπουσι δὲ ὅσον
σπιθαμὴν τῶν ῥάβδων. φέρει δὲ, ἕως μὲν ἂν ᾖ νέος, ἀπύρη-
νον τὸν καρπόν. μετὰ δὲ ταῦτα πυρηνώδη. ἄλλοι δέ τινες λέ-
γουσιν, ὡς οἵ γε κατὰ Συρίαν οὐδεμίαν προσάγουσιν ἐργασί-
αν. ἀλλ' ἴδια καθαίρουσι καὶ ἐπιβρέχουσιν. ἐπιζητεῖ δὲ μᾶλ-
λον τὸ ναματιαῖον ὕδωρ ἢ τὸ ἐκ τοῦ διός. εἶναι δὲ πολὺ 4

τοιοῦτον ἐν τῷ αὐλῶνι, ἐν ᾧ καὶ τὰ φοινικόφυτα τυγχάνει. τὸν αὐ-
λῶνα δὲ τοῦτον λέγειν τοὺς σύρους, ὅτι διατείνει διὰ τῆς ἀραβίας
μέχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ πολλοὺς φάσκειν ἐληλυθέ-
ναι. τούτου δὲ ἐν τῷ κοιλοτάτῳ πεφυκέναι τοὺς φοίνικας. ταῦτα
μὲν οὖν τάχ' ἀμφοτέρως ἂν εἴη. κατὰ γὰρ τὰς χώρας ὥσπερ καὶ
αὐτὰ τὰ δένδρα διαφέρειν καὶ τὰς ἐργασίας, οὐκ ἄτοπον. γένη δὲ
τῶν φοινίκων ἐστὶ πλείω. πρῶτον μὲν καὶ ὥσπερ ἐν μεγίστῃ διαφο
1 ρᾷ τὸ μὲν, κάρπιμον, τὸ δὲ ἄκαρπον, ἐξ ὧν οἱ περὶ βαβυλῶνα τάς
τε κλίνας καὶ τὰ ἄλλα σκεύη ποιοῦνται. ἔπειτα τῶν καρπίμων οἱ
μὲν, ἄρρενες, αἱ δὲ, θήλειαι. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων, καθὸ ὁ
μὲν ἄρρην ἄνθος πρῶτον φέρει ἐπὶ τῆς σπάθης, ἡ δὲ θήλεια
καρπὸν εὐθὺ μικρόν. αὐτῶν δὲ τῶν καρπῶν διαφοραὶ πλείους.
οἱ μὲν γὰρ, ἀπύρηνοι οἱ δὲ μαλακοπύρηνοι. καὶ τὰς χροιὰς, οἱ μὲν
λευκοί, οἱ δὲ, μέλανες. οἱ δὲ, ξανθοί. τὸ δὲ ὅλον οὐκ ἐλάττω χρώ
ματά φασιν εἶναι τῶν συκῶν, οὐδ' ἁπλῶς τὰ γένη. διαφέρειν δὲ
2 καὶ κατὰ τὰ μεγέθη καὶ κατὰ τὰ σχήματα. καὶ γὰρ σφαιροειδεῖς
ἐνίους ὥσπερανεὶ μῆλα καὶ τὰ μεγέθη τηλικούτους, ὥστε τέτταρας
εἰς τὸν στάχυν εἶναι· ἑπτὰ δὲ καὶ εὐπόδους. ἄλλους δὲ μικροὺς ἡλίκους
ἐρεβίνθους· καὶ τοῖς χυλοῖς δὲ πολὺ διαφέροντας. κράτιστον δὲ καὶ
τῶν λευκῶν καὶ τῶν μελάνων τὸ βασιλικὸν καλούμενον γένος ἐν
ἑκατέρῳ καὶ μεγέθει καὶ ἀρετῇ· σπάνια δ' εἶναι ταῦτα λέγουσι. σχε-
δὸν γὰρ ἐν μόνῳ τῷ Βάττου κήπῳ τοῦ παλαιοῦ περὶ βαβυλῶνα.
ἐν κύπρῳ δὲ ἴδιόν τι γένος φοινίκων ἐστὶν, ὃ οὐ πεπαίνει τὸν καρ-
3 πὸν, ἀλλ' ὠμὸς ὢν ἡδὺς σφόδρα καὶ γλυκύς ἐστι. τὴν δὲ γλυκύτη-
τα ἰδίαν ἔχει. ἔνιοι δ' οὐ μόνον διαφέρουσι τοῖς καρποῖς, ἀλλὰ
καὶ αὐτῷ τῷ δένδρῳ κατά τε τὸ μῆκος καὶ τὴν ἄλλην μορφήν, οὐ
γὰρ μεγάλοι καὶ μακροί, ἀλλὰ βραχεῖς. ἔτι δὲ καρπιμώτεροι τῶν
ἄλλων. καὶ καρποφοροῦντες εὐθὺς τριετεῖς. πολλοὶ δὲ καὶ οὗτοι
περὶ κύπρον. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ συρίαν καὶ περὶ αἴγυπτον φοίνι-
κες, οἳ φέρουσι τετραετεῖς καὶ πενταετεῖς, ἀνδρομήκεις ὄντες. ἕ-
τερον δέ τι γένος ἐν κύπρῳ, ὃ καὶ τὸ φύλλον πλατύτερον ἔχει
4 καὶ τὸν καρπὸν μείζω πολλῷ καὶ ἰδιόμορφον, μεγέθει μὲν, ἡλίκος

ῥοά. τῷ σχήματι δὲ περιμήκεις· οὐκ εὔχυλοι δὲ ὥσπερ ἄλλοι,
ἀλλ᾽ ὁμοίως ταῖς ῥίζαις· ὥστε μὴ καταδέχεσθαι, ἀλλὰ διαμα-
σητεμένους ἐκβάλλειν. γίνεται μὲν οὖν ὥσπερ εἴρηται πολλά. θη-
σαυρίζεσθαι δὲ μόνους δύνασθαί φασι τοὺς ἐν συρίᾳ τοὺς ἐν τῷ
αὐλῶνι· τοὺς δ᾽ ἐν αἰγύπτῳ καὶ κύπρῳ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις
χλωροὺς ἀναλίσκεσθαι. ἔστι δὲ ὁ φοῖνιξ ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν
μονοστέλεχες καὶ μονοφυές. οὐ μὴν ἀλλὰ γίνονταί τινες δι-
φυεῖς, ὥσπερ ἐν αἰγύπτῳ καθάπερ δικρόαν ἔχοντες. τὸ δ᾽ 1
ἀνάστημα τοῦ στελέχους ἀφ᾽ οὗ ἡ σχίσις καὶ πεντάπηχυ· πρὸς
ἄλληλα δέ πως ἰσάζοντα. φασὶ δὲ καὶ τοὺς ἐν κρήτῃ πλείους εἶναι τοὺς
διφυεῖς. ἐνίους δὲ καὶ τριφυεῖς. ἐν δὲ τῇ λαπαίᾳ τινὰ καὶ πεντακέ-
φαλον. οὐ καλῶς γε δὴ ἐν ταῖς εὐτροφωτέραις χώραις γίνε-
σθαι πλείω τὰ τοιαῦτα. καὶ τὸ ὅλον δὲ τὰ εἴδη πλείω καὶ τὰς δια-
φοράς, ἄλλο δέ τι γένος ἐστίν, ὅ φασι γίνεσθαι πλεῖστον περὶ τὴν
αἰθιοπίαν, ὃ καλοῦσι κύκας. οὗτοι δὲ θαμνώδεις, οὐχ ἓν τὸ στέ-
λεχος ἔχοντες, ἀλλὰ πλείω καὶ ἐνίοτε συνηρτημένα μέχρι τινός 2
εἰσί. τὰς δὲ ῥάβδους οὐ μακράς, ἀλλ᾽ ὅσον πηχυαίας μὲν ἀλλὰ
λείας, ἐπὶ δὲ τῶν ἄκρων τὴν κόμην. ἔχουσι δὲ καὶ τὸ φύλλον πλατύ,
καὶ ὥσπερ ἐκ δυοῖν συγκείμενον ἐλαχίστων. καλοὶ δὲ καὶ τῇ ὄψει
φαίνονται. τὸν δὲ καρπὸν καὶ τῷ σχήματι καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ χυλῷ
διάφορον ἔχουσι. στρογγυλότερον γὰρ καὶ μεῖζον καὶ εὐστομώτερον,
ἧττον δὲ γλυκύ. πεπαίνουσι δὲ ἐν τρισὶν ἔτεσιν, ὥστε καρπὸν ἔ-
χειν. ἐπικαταλαμβάνοντος τοῦ νέου τοῦ ἕνον. ποιοῦσι δὲ καὶ ἄρτους
ἐξ αὐτῆς. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπισκεπτέον. οἱ δὲ χαμαιριφεῖς κα- 3
λούμενοι τῶν φοινίκων, ἕτερόν τι γένος ἐστίν, ὥσπερ ὁμώνυμον.
καὶ γὰρ ἐξαιρεθέντος τοῦ ἐγκεφάλου, ζῶσι, καὶ κοπέντες ἀπὸ τῶν ῥιζῶν
παραβλαστάνουσι. διαφέρουσι δὲ καὶ τῷ καρπῷ καὶ τοῖς φύλλοις·
πλατὺ γὰρ καὶ μαλακὸν ἔχουσι τὸ φύλλον. διὸ καὶ πλέκουσιν ἐξ
αὐτῶν τάς τε σπυρίδας καὶ τοὺς φορμούς, πολλοὶ δὲ καὶ ἐν τῇ κρή-
τῃ γίνονται, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν σικελίᾳ. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ πλεῖον
εἴρηται τῆς ὑποθέσεως. ἐν δὲ ταῖς τῶν ἄλλων φυτείαις τἀνάπα-
λιν τίθενται τὰ φυτευτήρια, καθάπερ τῶν κλημάτων. οἱ μὲν ἄνωθεν 4

διαφορὰν φασίν. ἥκιστα δὲ περὶ τὰς ἀμπέλους. ἔνιοι δὲ ῥοὰς γίνε-
σθαι καὶ σκιάζειν μᾶλλον τὸν καρπόν. ἔτι δ' ἧττον ἀποβάλλειν, τοὺς
κυτίνους. συμβαίνειν δὲ τοῦτό φασι καὶ περὶ τὰς συκῆς. οὐ γὰρ ἀποβάλ-
λειν ἀνάπαλιν φυτευθεῖσαν. ἔτι δ' ἄβατον τὸ δένδρον γίνεσθαι· οὐκ
ἀποβάλλειν δὲ, οὐδ' ἐάν τις ἀποκλάσῃ φυομένης εὐθὺς τὸν
» καρπόν. αἱ μὲν οὖν φυτεῖαι καὶ γενέσεις ὃν τρόπον ἔχουσι, σχε-
» δὸν ὡς τύπῳ περιλαβεῖν, εἴρηται· περὶ δὲ τῆς ἐργασίας καὶ
1 τῆς θεραπείας, τὰ μὲν ἐστι κοινά. τὰ δ' ἴδια καθ' ἕκαστον. κοινὰ
μὲν, ἥ τε σκαπάνη καὶ ἡ ὑδρεία καὶ ἡ κόπρωσις. ἔτι δὲ ἡ δια-
κάθαρσις καὶ ἡ ἀφαίρεσις τῶν αὔων. διαφέρουσι δὲ τῷ μᾶλ-
λον καὶ ἧττον· τὰ μὲν φίλυδρα καὶ φιλόκοπρα. τὰ δ' οὐχ
ὁμοίως. οἷον, ἡ κυπάριττος ὥσπερ οὐ φιλόκοπρος, οὐδὲ φίλυ-
δρον, ἀλλὰ καὶ ἀπόλλυσθαί φασιν, ἐάν γε νέαν οὖσαν ἐφυδρεύ-
ωσι πολλῷ· ῥοὰ δὲ καὶ ἄμπελος φίλυδρα. συκῆ δὲ, ἀβλα-
στοτέρα μὲν, ὑδρευομένη. τὸν δὲ καρπὸν ἴσχει χείρονα. πλὴν
2 τῆς λακωνικῆς. αὕτη δὲ φίλυδρος. διακαθαίρεσθαι δὲ πάν-
τα ζητεῖ. βελτίω μὲν τῶν αὔων ἀφαιρουμένων ὥσπερ ἀλλο-
τρίων, ἃ καὶ τὰς αὐξήσεις καὶ τὰς τροφὰς ἐμποδίζει. διὸ καὶ
ὅταν ᾖ γεράνδριον, ὅλως κόπτουσιν. ἡ γὰρ βλάστησις νέα
γίνεται τοῦ δένδρου. πλείστης δὲ δεῖ καθάρσεως φησί. Ἀν-
δροτίων δεῖσθαι, μύρρινον καὶ ἐλάαν. ὅσῳ γὰρ ἂν ἐλάτ-
τω καταλίπῃς, ἄμεινον βλαστήσει, καὶ τὸν καρπὸν οἴσει
πλείω· πλὴν ἀμπέλου δηλονότι. ταύτης γὰρ ἀναγκαιότε-
3 ρον καὶ πρὸς βλάστησιν καὶ πρὸς εὐκαρπίαν· ἁπλῶς δὲ καὶ
ταύτην τὴν ἄλλην θεραπείαν πρὸς τὴν ἰδίαν φύσιν ἑκάστῳ
κριτέον. δεῖσθαι δέ φησιν Ἀνδροτίων καὶ κόπρου δριμυτά-
της, καὶ πλείστης ὑδρείας, ὥσπερ καὶ τῆς διακαθάρσεως ἐλάαν
καὶ μύρρινον, καὶ ῥοάν. οὐ γὰρ ἔχειν μήτραν οὐδὲ νόσημα κατὰ
γῆς οὐδέν. ἀλλ' ἐπειδὰν παλαιὸν ᾖ τὸ δένδρον, ἀποτέμνειν δεῖ
τοὺς ἀκρέμονας. ἔπειτα τὸ στέλεχος θεραπεύειν ὥσπερ καὶ τὸ ἐξ
ἀρχῆς φυτευθέν. οἱ δὲ φασι πολυχρονιώτατον καὶ ἰσχυρότα-
4 τον μύρρινον εἶναι καὶ ἐλάαν. ταῦτα μὲν οὖν ἰδιοσκεπτέον αὐτοῖς

» εἰ καὶ μὴ πάντα, ἀλλὰ πλεῖ γε τὸ μίξας. ἡ δὲ κόπρος οὔτε πᾶσιν
» ὁμοίως, οὐθ' ἡ αὐτὴ πᾶσιν ἁρμόττει. τὰ μὲν γὰρ, δριμείας δεῖ-
ται, τὰ δ' ἧττον. τὰ δὲ, παντελῶς κούφης. δριμυτάτη δὲ, ἡ τῶν ἀν-
θρώπου. καθάπερ καὶ χαρτόδρας. ἀρίστην μὲν οἴεται ταύτην
φασί. δευτέραν δὲ, τὴν ὕειαν. τρίτην δὲ, αἰγὸς. τετάρτην δὲ, προ-
βάτου. πέμπτην δὲ, βοός. ἕκτην δὲ, ὄνων. ἡ δὲ συρματίτις ἄλλη
καὶ ἄλλως. ἡ μὲν γὰρ, ἀσθενεστέρα ταύτης· ἡ δὲ κρείττων. τὴν δὲ σκα-
πάνην πᾶσιν οἴονται συμφέρειν, ὥσπερ καὶ τὴν ὄσκαλσιν τοῖς ἐ- 1
λάττοσιν. εὐτραφέστερα γὰρ γίνεσθαι. τρέφειν δὲ δοκεῖ καὶ ὁ κονιορτὸς
ἔνια καὶ θάλλειν ποιεῖν. οἷον, τὸν βότρυν. διὸ καὶ ὑποκονίουσι πολ-
λάκις. οἱ δὲ, καὶ τὰς συκᾶς ὑποσκάπτουσιν ἔνθα τούτων, μεγαροὶ
δὲ καὶ τοὺς σικύους, καὶ τὰς κολοκύντας, ὅταν οἱ ἐτησίαι πνεύσω-
σι, σκάλλοντες κονιορτοῦσι. καὶ οὕτω γλυκυτέρους καὶ ἁπαλωτέ-
ρους ποιοῦσιν, οὐχ ὑδρεύοντες. ταῦτα μὲν οὖν ὁμολογούμενα.
τὴν δ' ἄμπελον οὔ φασι δεῖν ἢ ὑποκονίειν, ἢ ὅλως ἅπτεσθαι
περκάζοντος τοῦ βότρυος. ἀλλ' εἴπερ, ὅταν ἀπομαλακυνθῇ. οἱ δὲ, οὐ 2
ὅλον μὴ δὲ τότε, πλὴν ὅσον ὑποτίλαι τὴν βοτάνην. περὶ μὲν
τούτων ἀμφισβητοῦσιν. ἐὰν δέ τι μὴ φέρῃ καρπὸν, ἀλλ' εἰς βλά-
στησιν τέτραπται, σχίζουσι τοῦ στελέχους τὸ κατὰ γῆν, καὶ λίθον ἐντι-
θέασιν ὅπως ἂν ῥαγῇ, καί φασι φέρειν ὁμοίως δὲ καὶ ἐάν τις τῶν
ῥιζῶν τινα περιτέμνῃ. διὸ καὶ τῆς ἀμπέλων τοῦτο ποιοῦσιν ὅ-
ταν τραγῶσι τὰς ὑλοπλῆς. τῶν δὲ συκῶν πρὸς τῷ περιτέμνειν καὶ
τέφραν περιπλάττουσι καὶ κατασχάζουσι τὰ στελέχη, καί φασι
φέρειν μᾶλλον. ἀμυγδαλῇ δὲ καὶ πάτταλον ἐγκόψαντες σι- 3
δηροῦν. ὅταν τετράνωσιν ἄλλον ἀντεμβάλλουσι δρύινον. καὶ τῇ
γῇ κρύπτουσιν. ὃ καλοῦσί τινες κολάζειν, ὡς ὑβρίζον τὸ δέν-
δρον. ταὐτὸν δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς ἀπίου καὶ ἐπ' ἄλλων τινὲς ποιοῦ-
σιν. ἐν ἀρκαδίᾳ δὲ καὶ τὴν εὐθύνην καλοῦσι γαίαν. πολὺ γὰρ
τὸ δένδρον τοῦτο παρ' αὐτοῖς. καί φασιν ὅταν πάθῃ τοῦτο, καὶ τὰς
μὲν μὴ φερούσας φέρειν. τὰς δὲ μὴ πεττούσας, εἰς πέττειν κα-
λῶς· ἀμυγδάλην δὲ καὶ ἐκ πικρᾶς γίνεσθαι γλυκεῖαν, ἐάν τις
περιορύξας τὸ στέλεχος, καὶ τετράνας ὅσον παλαιστιαῖον, παν- 4

ταχέως τὸ ἀπορρέον δάκρυον, ἔπειτ' αὐτὸ ἐᾶ καταρρεῖν. ταῦτα
μὲν αὖ εἴη πρός τε τὸ φέρειν ἅμα καὶ πρὸς τὸ εὐκαρπεῖν. ἀπο-
βάλλει δὲ πρὸ τοῦ πέψαι τὸν καρπὸν ἀμυγδαλῆ, μηλέα, ῥόα,
ἄπιος. καὶ μάλιστα δὴ πάντων συκῆ καὶ φοῖνιξ. πρὸς ἃ καὶ τὰς
βοηθείας ζητοῦσιν. ὅθεν καὶ ὁ ἐρινασμός. ἐκ γὰρ τῶν ἐκεῖ κρε-
μαννυμένων, ψῆνες ἐκδυόμενοι, κατεσθίουσι καὶ παίνουσι τὰς
κορυφάς. διαφέρουσι δὲ καὶ χῶραι πρὸς τὰς ἀποβολάς. τὴν
1 γὰρ Ἰταλίαν οὔ φασιν ἀποβάλλειν· διὸ οὐδ' ἐρινοῦσιν. οὐδ' ἐν
τοῖς καταβορείοις καὶ λεπτογείοις. οἷον, ἐπὶ Φαλύκῳ τῆς Μεγαρί-
δος· οὐδὲ τῆς Κορινθίας ἔν τισι τόποις· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ τῶν
πνευμάτων κατάστασις. βορείοις γὰρ μᾶλλον ἢ νοτίοις ἀποβάλ-
λουσι κἂν ψυχρότερα καὶ πλείων γένηται. μᾶλλον ἔτι δ' αὐτῶν
τῶν δένδρων ἡ φύσις. τὰ πρώϊα γὰρ ἀποβάλλει, τὰ δ' ὄψια, οὐκ
ἐκβάλλει καθάπερ ἡ λακωνικὴ καὶ αἱ ἄλλαι. διὸ καὶ οὐκ ἐρι-
νάζουσι ταύτας. ταῦτα μὲν οὖν ἔν τε τοῖς τόποις καὶ τοῖς γένεσι
2 καὶ τῇ καταστάσει τοῦ ἀέρος ἔχει τὰς διαφοράς. οἱ δὲ ψῆνες, ἐκ-
δύονται μὲν ἐκ τοῦ ἐρινεοῦ, καθάπερ εἴρηται. γίνονται δὲ ἐκ τῶν
κεγχραμίδων. σημεῖον δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐπειδὰν ἐκδύωσιν, οὐκ
ἔνεισι κεγχραμίδες. ἐκδύονται δ' οἱ πολλοὶ ἐγκαταλείπον-
τες, ἢ πόδα ἢ πτερόν. γένος δέ τι καὶ ἕτερόν ἐστι τῶν ψηνῶν, ὃ κα-
λοῦσι κεντρίνας. οὗτοι δ' ἀργοὶ καθάπερ κηφῆνες· καὶ τοὺς εἰσ-
δυομένους τῶν ἑτέρων κτείνουσιν. αὐτοὶ δὲ ἐναποθνήσκουσιν. ἐ-
παινοῦσι δὲ μάλιστα τῶν ἐρινεῶν τὰ μέλανα, τὰ ἐκ τῶν πετρω-
3 δῶν χωρίων. πολλὰς γὰρ ἔχει ταῦτα κεγχραμίδας. γινώσκε-
ται δὲ τὸ ἠρινασμένον τῷ ἐρυθρὸν εἶναι καὶ ποικίλον καὶ ἰσχυρόν.
τὸ δ' ἀνερίναστον λευκὸν καὶ ἀσθενές. προστιθέασι δὲ τοῖς δεο-
μένοις ὅταν ὕσῃ. ὅπου δὲ πλεῖστος κονιορτὸς, ἐνταῦθα πλεῖστα
καὶ ἰσχυρότατα γίνεται τὰ ἐρινά. φασὶ δὲ ἐρινάζειν καὶ τὸ πόλιον,
ὁπόταν αἰγείπυρος ᾖ πολύς, καὶ τὴν τῆς πτελέας κυ[illegible]. ἐγ-
γίνεται γὰρ καὶ ἐν τόποις θηρείδι' ἄττα κνῖπες. οἳ ὅταν ἐν ταῖς συ-
καῖς γίνωνται, κατεσθίουσι τοὺς ψῆνας. ἄκος δὲ τούτου φασὶν
4 εἶναι, τοὺς καρκίνους περιπερονᾶν. πρὸς γὰρ τούτους τρέπεσθαι τοὺς

κνῖπας· ἀλλὰ γὰρ δὴ ταῖς μὲν συκαῖς αὕτη βοήθεια. τοῖς δὲ φοί=
νιξιν οἱ ἀπὸ τῶν ἀρρένων πρὸς τὰς θηλείας. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ ἐ=
πιμένειν ποιοῦντες καὶ ἐκπέττειν. ὃ καλοῦσί τινες ἐκ τῆς ὁμοιό=
τητος ὀλυνθάζειν γίνεται δὲ τόν δε τὸν τρόπον, ὅταν ἀνθῇ τὸ ἄρ-
ρεν, ἀποτέμνοντες τὴν σπάθην ἀφ' ἧς τὸ ἄνθος, εὐθὺς ὥσπερ
ἔχει, τόν τε χνοῦν καὶ τὸ ἄνθος καὶ τὸν κονιορτὸν κατασεί-
ουσι κατὰ τοῦ καρποῦ τῆς θηλείας. κἂν τοῦτο πά-
θῃ, διατηρεῖ καὶ οὐκ ἀποβάλλει φαίνεται δ' 1
ἀμφοῖν ἀπὸ τοῦ ἄρρενος τοῖς θήλεσι
βοήθειαν γίνεσθαι. θῆλυ γὰρ
καλοῦσι τὸ καρποφόρον.
ἀλλ' ἡ μὲν οἷον μίξις.
ἡ δὲ κατ' ἄλ=
λον τρό=
πον.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟ Β.

πεὶ δὲ περὶ τῶν ἡμέρων δένδρων εἴρηται,
λεκτέον ὁμοίως καὶ περὶ τῶν ἀγρίων,
εἴ τί τι ταυτὸν καὶ ἕτερον ἔχουσι τοῖς ἡ-
1 Ε μέροις, εἴθ' ὅλως ἴδιον τῆς φύσεως. αἱ
μὲν οὖν γενέσεις ἁπλαῖ τινές αὐτῶν εἰ-
σι. πάντα γὰρ ἀπὸ σπέρματος ἢ ἀπὸ ῥί-
ζης φύεται. ἐπεὶ δὲ οὐχ ὡς οὐκ ἐνδεχό-
μενον καὶ ἄλλως. ἀλλ' ἴσως διὰ τὸ μὴ πειρᾶσθαι μηδένα μηδὲ
φυτεύειν. ἐπιφύοιτο δ' ἂν εἰ λαμβάνοιεν τόπους ἐπιτηδείους
καὶ θεραπείαν ἁρμόττουσαν, ὥσπερ καὶ νῦν τὰ ἀλσώδη καὶ
ἡ φίλυδρα. λέγω δ' οἷον πλάτανον. ἰτέαν. λεύκην. αἴγειρον.
2 πτελέαν. ἅπαντα γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα φυτευόμενα
βλαστάνει καὶ τάχιστα καὶ κάλλιστα ἀπὸ τῶν παρασπάδων. τῶν
ὥστε μεγάλας οὔσας ἤδη καὶ ἰσοδένδρους αὖ πῶς μετατεθείη
διαμένειν. φυτεύεται δὲ τὰ πολλὰ αὐτῶν καὶ καταπηγνύμε-
να καθάπερ ἡ λεύκη καὶ ἡ αἴγειρος. τούτων μὲν οὖν πρὸς τῇ
σπερματικῇ καὶ τῇ ἀπὸ τῆς ῥίζης καὶ αὕτη γένεσίς ἐστι. τῶν δὲ
ἄλλων ἐκεῖναι. πλὴν ὅσα μόνον ἀπὸ σπέρματος φύεται, κα-
θάπερ ἐλάτη πεύκη. πίτυς. ὅσα δ' ἔχει σπέρμα καὶ καρ-
3 πόν, κἂν ἀπὸ ῥίζης γίνηται, καὶ ἀπὸ τούτων. ἐπεὶ καὶ τὰ δοκοῦν-
τα ἄκαρπα εἶναι, γεννᾶν φασιν. οἷον πτελέαν, ἰτέαν. σημεῖον
δὲ λέγουσιν, οὐ μόνον, ὅτι φυτεύεται πολλὰ τῆς ῥίζης ἀπηρ-
τημένα, καθ' οὓς αὖ ἢ τόπους. ἀλλὰ καὶ τὰ συμβαίνοντα θεω-
ροῦντες. οἷον ἐν Φενεῷ τῆς ἀρκαδίας, ὡς ἐπειδὴ ἐξερράγη τὸ συ-
ναθροισθὲν ὕδωρ ἐν τῷ πεδίῳ. φραχθέντων τῶν βερέθρων. ὅπου
μὲν ἐγγὺς ἦσαν ἰτέαι πεφυκυῖαι τῶν καταποθέντων τόπων. τῷ
ὕστερον ἔτει μετὰ τὴν ἀναξήρανσιν ἐνταῦθα αὖθις ἀναφύ-
4 ναι φασὶν ἰτέαν. ὅπου δὲ πτελέα, αὖθις πτελέας, καθάπερ

καὶ ὅπου πεῦκαι καὶ ἐλάται, πεύκας καὶ ἐλάτας. ὥσπερ δὴ μι-
μουμένων κἀκείνων. ἀλλὰ τὴν ἰτέαν ταχὺ προκαταβάλλειν
πρὸ τοῦ τελείως ἁδρῦναι καὶ πέψαι τὸν καρπόν. διὸ καὶ τὸν
ποιητὴν οὐ κακῶς προσαγορεύειν αὐτὴν ὠλεσίκαρπον. τῆς δὲ
» πτελέας κἀκείνης μεῖζον ἀπολαμβάνουσιν. ὅταν γὰρ ἀπὸ τῶν
» εἰς τοὺς ἐχομένους τόπους ὁ καρπὸς ἀπενεχθῇ, φύεσθαί φασι.
παραπλήσιον δὲ ἔοικεν εἶναι τὸ συμβαῖνον. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν φρυγα-
νικῶν καὶ ποωδῶν τινῶν ἐστιν. οὐκ ἐχόντων γὰρ σπέρμα φανερὸν 1
ἀλλὰ τῶν μὲν, οἷον χνοῦν, τῶν δ' ἄνθος, ὥσπερ τὸ θύμον, ὅμως
ἀπὸ τούτων βλαστάνουσιν. ἐπεὶ ἥ γε πλάτανος ἔχει φανερὰς
καὶ ἀπὸ τούτων φύεται. τοῦτο δ' ἐξ ἄλλων τε δῆλον, κἀκεῖνο
μέγιστον σημεῖον. ὤφθη γὰρ ἤδη ποτὲ πεφυκυῖα πλάτανος ἐν
ὑπερδὶ χαλκῷ. ταύτας τε δὴ τὰς γενέσεις ἀπολειπτέον εἶναι
τῶν ἀγρίων, καὶ ἔτι τὰς αὐτομάτους. ἃς καὶ οἱ φυσιολόγοι λέ-
» γουσιν. Ἀναξαγόρας μὲν τὸν ἀέρα, πάντων φάσκων ἔχειν σπέρ-
» ματα. καὶ ταῦτα συγκαταφερόμενα τῷ ὕδατι γεννᾶν τὰ φυ- 2
τά. Διογένης δὲ, σηπομένου τοῦ ὕδατος καὶ μίξιν τινὰ λαμβά-
νοντος πρὸς τὴν γῆν. Κλεόδημος δὲ συνεστάναι μὲν ἐκ τῶν αὐ-
τῶν τοῖς ζώοις. ὅσῳ δὲ θολερωτέρων καὶ ψυχροτέρων, τοσοῦ-
τον ἀπέχειν τοῦ ζῶα εἶναι. λέγουσι δέ τινες καὶ ἄλλοι περὶ τῆς
γενέσεως. ἀλλ' αὕτη μὲν ἀπηρτημένη πώς ἐστι τῆς αἰσθήσεως.
ἄλλαι δὲ ὁμολογούμεναι καὶ ἐμφανεῖς. οἷον ὅταν ἔφοδος γέ-
νηται ποταμοῦ παρεκβαίνοντος τὸ ῥεῖθρον. ἢ καὶ ὅλως ἑτέρωθι
ποιησαμένου, καθάπερ ὁ νέσσος ἐν τῇ ἀβδηρίτιδι πολλάκις 3
μεταβαίνει. καὶ ἅμα τῇ μεταβάσει τοσαύτην ὕλην συγγενᾷ
τοῖς τόποις, ὥστε τῷ τρίτῳ ἔτει συνηρεφεῖν. καὶ πάλιν ὅταν
ἐπομβρίαις κατάσχωσι πλεῖον χρόνον. καὶ γὰρ ἐν ταύταις βλα-
» στήσεις γίνονται φυτῶν. ἔοικε δὲ ἡ μὲν τῶν ποταμῶν ἔφοδος ἐ-
» πάγειν σπέρματα καὶ καρπούς. καὶ τοὺς ὀχετούς φασι τὴν τῶν
ποωδῶν, ἡ δ' ἐπομβρία τοῦτ' αὐτὸ ἐποίει. συγκαταφέρει γὰρ
πολλὰ τῶν σπερμάτων, καὶ ἅμα σῆψίν τινα τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕ-
δατος. ἐπεὶ καὶ ἡ μίξις αὐτὴ τῆς αἰγυπτίας γῆς δοκεῖ τινα γεν- 4

ναι ὕλην. ἐνιαχοῦ δὲ ἂν μόνον ὑπερτάσωνται καὶ κινήσωσιν,
εὐθὺς ἀναβλαστάνειν τὰ οἰκεῖα τῆς χώρας. ὥσπερ ἐν κρήτῃ
κυπάριττοι. γίνεται δὲ παραπλήσιόν τι τούτῳ καὶ τοῖς ἐλάτ-
τοσιν. ἅμα γὰρ κινουμένοις ἀναβλαστάνει πόα τις ἐν ἑκάστοις.
ἐν δὲ τοῖς ἡμιβρόχοις ἐὰν ὑπονεάσῃ, φαίνεσθαί φασι τρίβο-
λον. αὗται μὲν οὖν ἐν τῇ μεταβολῇ τῆς χώρας εἰσίν, εἴτε καὶ
ὑπαρχόντων σπερμάτων, εἴτε καὶ αὐτῆς πως διατιθεμένης.
1 ὅπερ ἴσως οὐκ ἄτοπον, ἐγκατακλειομένων ἅμα τῶν ὑγρῶν.
ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ὑδάτων ἐπιγινομένων, ἰδιώτερον ἀνατεῖλαι
ὕλης πλῆθος. ὥσπερ ἐν κυρήνῃ πιττώδους τινὸς γενομένου καὶ
παχέως. οὕτω γὰρ ἀνεβλάστησεν ἡ πλησίον ὕλη πρότερον οὐκ
οὖσα. φασὶ δὲ καὶ τὸ σίλφιον οὐκ ὂν πρότερον, ἐκ τοιαύτης τι
νὸς αἰτίας φανῆναι. τρόποι μὲν οὖν τοιοῦτοι τῶν τοιούτων γε
» νέσεων. πάντα δὲ κάρπιμα ἢ ἄκαρπα· καὶ ἄφυλλα ἢ φυλλο-
» βόλα· καὶ ἀνθοῦντα ἢ ἀνανθῆ. κοιναὶ γὰρ τινὲς διαιρέσεις εἰσὶ
2 πάντων εἰσὶν ὁμοίως ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων. ἴδια δὲ πρὸς τὰ
ἥμερα τῶν ἀγρίων ὀψικαρπία τε καὶ ἰσχύς, καὶ πολυκαρπία τῷ
προφαίνειν. πεπαίνει τε γὰρ ὀψιαίτερον, καὶ τὸ ὅλον ἀνθεῖ,
καὶ βλαστάνει ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν, καὶ ἰσχυρότερα τῇ φύσει. καὶ προ
φαίνει μὲν πλείω καρπόν. ἐκπέττει δ' ἧττον. εἰ μὴ καὶ πάντα τὰ
ἄλλα καὶ τὰ ὁμοιογενῆ. οἷον, ἐλαίας καὶ ἀπίου, κότινος καὶ
ἀχράς. ἅπαντα γὰρ οὕτως, πλὴν εἴ τι σπάνιον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν
κρανίων καὶ τῶν οὔων. ταῦτα γὰρ δή φασι πεπαίτερα καὶ ἡδύ
3 τερα τὰ ἄγρια τῶν ἡμέρων εἶναι. καὶ εἴ δή τι ἄλλο μὴ προσδέ-
χεται γεωργίας, ἢ δένδρον, ἢ καί τι τῶν ἐλαττόνων. οἷον τὸ σίλ-
φιον. καὶ ἡ κάππαρις. καὶ τῶν χεδροπῶν. ὁ θέρμος. ἃ καὶ μά-
» λιστ' ἄν τις ἄγρια τὴν φύσιν εἴποι. τὸ γὰρ μὴ προσδεχόμενον ἡ
» μέρωσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ζώοις, τοῦτο ἄγριον τῇ φύσει. καίτοι
» φησὶν Ἵππων, ἅπαν καὶ ἄγριον καὶ ἥμερον εἶναι. καὶ θερα-
» πευόμενον μὲν, ἥμερον. μὴ θεραπευόμενον δὲ, ἄγριον. τῇ μὲν,
ὀρθῶς λέγων, τῇ δὲ, οὐκ ὀρθῶς. ἐξαμελούμενον μὲν γὰρ ἅπαν,
4 χεῖρον γίνεται καὶ ἀπαγριοῦται. θεραπευόμενον δὲ, οὐχ ἅπαν

βέλτιον ὥσπερ εἴρηται. ὃ δὴ χωριστέον. καὶ τὰ μὲν, ἄγρια. τὰ δ' ἥμερα λεκτέον ὥσπερ τῶν ζώων τὰ συνανθρωπευόμενα. καὶ τὰ δεχόμενα τιθάσιον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲν ἴσως διαφέρει, ποτέρως ῥητέον. ἅπαν δὲ τὸ ἐξαγριούμενον, τοῖς τε καρποῖς χεῖρον γίνεται, καὶ αὐτὸ βραχύτερον, καὶ φύλλοις καὶ κλωσὶ, καὶ φλοιῷ, καὶ τῇ ὅλῃ μορφῇ. καὶ γὰρ πυκνότερα καὶ ὀρθότερα καὶ σκληρότερα καὶ ταῦτα καὶ ὅλη ἡ φύσις γίνεται, ὡς ἐν τούτοις μάλιστα τῆς διαφορᾶς τῶν ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων 1
γινομένης διὸ καὶ ὅσα τῶν ἡμερουμένων τοιαῦτα τυγχάνει, ταῦτα ἄγριά φασιν εἶναι καθάπερ τὴν πεύκην, καὶ τὴν κυπάριττον. ἢ ὅλως ἢ τὰ ἄρρενα. καὶ τὴν κρανίαν δὲ, καὶ τὴν διὸς βάλανον. ἔτι δὲ τῷ φιλόψυχρα καὶ ὀρεινὰ μᾶλλον εἶναι. καὶ γὰρ τοῦτο λαμβάνεται πρὸς τὴν ἀγριότητα τῶν δένδρων, καὶ ὅλως τῶν φυτῶν. εἴτ' οὖν καθ' αὑτὸ λαμβανόμενον, εἴτε κατὰ συμβεβηκός. ὁ μὲν τῶν ἀγρίων ἀφορισμὸς εἴθ' οὕτως εἴτε καὶ ἄλλως ληπτέον, οὐδὲν ἂν ἴσως διενέγκῃ πρὸς τὰ νῦν. ἐκεῖ- 2
νο δὲ ἀληθὲς ὡς ἐν τύπῳ καὶ ἁπλῶς γε εἰπεῖν, ὅτι μᾶλλον ὀρεινὰ τὰ ἄγρια, καὶ εὐθηνεῖ τὰ πλείω μᾶλλον ἐν τούτοις τοῖς τόποις. ἐὰν μή τις λαμβάνῃ τὰ φίλυδρα καὶ παραποτάμια, καὶ ἀλσώδη. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα τυγχάνει πεδινὰ μᾶλλον. οὐ μὴν ἀλλ' ἔν γε τοῖς μεγάλοις ὄρεσιν, οἷς παρνησῷ τε καὶ κυλλήνῃ καὶ ὀλύμπῳ τῷ πιερικῷ τε καὶ τῷ μυσίῳ, καὶ εἴ που τοιοῦτον ἕτερον, ἅπαντα φύεται διὰ τὴν πολυειδίαν τῶν τόπων. ἔχουσι γὰρ λιμνώδεις. καὶ ἐνύγρους, καὶ ξηρούς, 3
καὶ γεώδεις, καὶ πετρώδεις. καὶ τοὺς ἀνὰ μέσον λειμῶνας· καὶ σχεδὸν ὅσαι διαφοραὶ τῆς γῆς. ἔτι δὲ τοὺς μὲν, κοίλους καὶ εὐδιεινούς. τοὺς δὲ, μετεώρους καὶ προσηνέμους. ὥστε δύνασθαι παντοῖα καὶ τὰ ἐν τοῖς πεδίοις φέρον. οὐδὲν καὶ ἄτοπον οὐδ' εἰ ἔνια μὴ οὕτω πάμφορα τῶν ὀρῶν. ἀλλ' ἰδιωτέρας τινὸς ὕλης ἢ πάσης ἢ τῆς πλείστης. οἷα τὰ ἐν κρήτῃ τῇ ἰδαίᾳ. κυπάριττος καὶ ἐκεῖ. καὶ γὰρ περὶ κιλικίαν καὶ συρίαν, ἐν οἷς κέδρος. ἐνιαχοῦ δὲ τῆς συρίας τέρμινθος. αἱ γὰρ διαφοραὶ τῆς χώρας 4

» τὴν ἰδιότητα ποιοῦσιν. ἀλλ' εἴρηται τὸ ἴδιον ὡς ἐπὶ πᾶν. ἴδια
» δὲ τὰ τοιάδε τῶν ὀρεινῶν, ἃ ἐν τοῖς πεδίοις οὐ φύεται. περὶ τὴν
μακεδονίαν, ἐλάτη, πεύκη, πίτυς ἀγρία φιλύρα. ζυγία. πυ-
ξός. πύξος. ἀνδράχνη μίλος. ἄρκευθος· τέρμινθος ἐρινεός. φι-
λύκη· ἀφάρκη. καρύα. διὸς βάλανος. πρῖνος. τὰ δὲ, καὶ ἐν τοῖς
πεδίοις. μυρίκη. πτελέα· λεύκη. ἰτέα. αἴγειρος. κρανεία. θηλυ-
κρανεία. κλήθρα. δρῦς. λακάθη. ἀχράς. μηλέα. ὀστρύα. κηλά-
1 στρον. μελία. παλίουρος. ὀξυάκανθα. ἄκανθος. ἣν ἐν μὲν τῷ ὄ-
ρει πεφυκυῖαν ζυγίαν καλοῦσιν. ἐν δὲ τῷ πεδίῳ, γλεῖνον. οἱ δ'
αὖ διαιροῦσι, καὶ ἕτερον ποιοῦσιν εἶδος σφενδάμνου καὶ ζυγίας.
ἅπαντα δὲ ὅσα κοινὰ τῶν ὀρῶν καὶ τῶν πεδίων, μείζω μὲν καὶ
καλλίω τῇ ὄψει τὰ ἐν τοῖς πεδίοις γίνεται· κρείττω δὲ τῇ τε
τῶν ξύλων καὶ τῶν καρπῶν, τὰ ὀρεινά. πλὴν ἀχράδος. καὶ
ἀπίου. καὶ μηλέας. αὗται δ' ἐν τοῖς πεδεινοῖς κρείττους,
οὐ μόνον ἐν τοῖς καρποῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς ξύλοις. ἐν γὰρ τοῖς
2 ὄρεσι μικραὶ, ὀζώδεις, καὶ ἀκανθώδεις γίνονται. πάντα
δὲ καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν ὅταν ἐπιλάβωνται τῶν οἰκείων τόπων,
καὶ καλλίω φύεται. καὶ εὐθηνεῖ μᾶλλον· ὡς δὲ ἁπλῶς εἰ-
πεῖν τὰ ἐν τοῖς ὁμαλέσι τῶν ὀρῶν καὶ μάλιστα. τῶν δὲ ἄλ-
λων τὰ ἐν τοῖς κάτω καὶ κοίλοις. τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἄκρων, χεί-
ριστα. πλὴν εἴ τι τῇ φύσει φιλόψυχρον· ἔχει δὲ καὶ ταῦ-
τα αὐτῶν διαφορὰν ἐν τοῖς ἀνομοίοις τῶν τόπων, ὑπὲρ οὗ ὕ-
στερον λεκτέον. νῦν δὲ διαιρετέον ἕκαστα κατὰ τὰς διαφορὰς τὰς
3 εἰρημένας. ἀείφυλλα μὲν οὖν ἐστι τῶν ἀγρίων, ἃ καὶ πρότερον
ἐλέχθη. πεύκη. πίτυς ἀγρία. πύξος· ἀνδράχνη· μίλος. ἄρκευ-
θος. τέρμινθος. φιλύκη. ἀφάρκη. δάφνη. φελλός. δρῦς. κήλα-
στρον. ὀξυάκανθος. πρῖνος. μυρίκη. τὰ δὲ ἄλλα πάντα φυλλο-
βολεῖ. πλὴν εἴ τι περιττὸν ἐνιαχοῦ, καθάπερ ἐλέχθη περὶ τῆς
ἐν κρήτῃ πλατάνου καὶ δρυὸς, καὶ εἴπου τόπος τις ὅλως εὔ-
τροφος. κάρπιμα δὲ, τὰ μὲν ἄλλα πάντα. περὶ δὲ ἰτέας, καὶ
αἰγείρου, καὶ πτελέας, ὥσπερ ἐλέχθη διαμφισβητοῦσιν ἔνιοι.
4 τὴν αἴγειρον μόνην ἀκαρπεῖν φασιν. ὥσπερ καὶ οἱ ἐν ἀρκαδίᾳ.

τὰ δὲ ἄλλα πάντα τὰ ἐν τοῖς ὄρεσι καρποφορεῖν. ἐν κρήτῃ δὲ
καὶ αἴγειροι κάρπιμοι πλείους εἰσί. μία μὲν ἐν τῷ στομίῳ τοῦ
ἄντρου ἐν τῇ ἴδῃ, ἐν ᾧ τὰ ἀναθήματα ἀνάκειται. ἄλλη δὲ μι=
κρὰ πλησίον. ἀπωτέρω δὲ μάλιστα δώδεκα σταδίους περὶ τι
να κρήνην σαύρου καλουμένην πολλαί. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν τῷ
πλησίον ὄρει τῆς ἴδης ἐν τῷ κινδρίῳ καλουμένῳ. καὶ περὶ π
ρασίαν δὲ ἐν τοῖς ὄρεσιν. οἱ δὲ, μόνην τῶν τοιούτων τὴν πτελέαν
κάρπιμον εἶναί φασι. καθάπερ οἱ περὶ μακεδονίαν. μεγάλη 1
δὲ διαφορὰ πρὸς καρπὸν καὶ ἀκαρπίαν καὶ ἡ τῶν τόπων φύ-
σις. ὥσπερ ἐπί τε τῆς περσίας ἔχει καὶ τῶν φοινίκων. ἡ μὲν ἐν
αἰγύπτῳ καρποφορεῖ. καὶ εἴπου τῶν πλησίων τόπων. ἐν ῥόδῳ δὲ
μέχρι τοῦ ἀνθεῖν μόνον ἀφικνεῖται. ὁ δὲ φοῖνιξ περὶ μὲν βαβυ
λῶνα θαυμαστός. ἐν τῇ ἑλλάδι δὲ, οὐδὲ πεπαίνει. παρ' ἐνίοις
δὲ ὅλως οὐδὲ προφαίνει καρπόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἕτερα πλείω
τοιαῦτά ἐστιν. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἐλαττόνων παρείων καὶ ὑλημάτων
ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ καὶ σωόρῳ χώρᾳ, τὰ μὲν κάρπιμα. τὰ δ' 2
ἄκαρπα γίνεται. καθάπερ καὶ τὸ κενταύρειον ἐν τῇ ἠλείᾳ, τὸ
μὲν ἐν τῇ ὀρεινῇ κάρπιμον. τὸ δ' ἐν τῷ πεδίῳ, ἄκαρπον. ἀλλὰ
μόνον ἀνθεῖ. τὰ δ' ἐν τοῖς κοίλοις τόποις οὐδὲ ἀνθεῖ, πλὴν κα
κῶς. δοκεῖ δ' οὖν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμογενῶν καὶ ἐν μιᾷ
προσηγορίᾳ, τὸ μὲν ἄκαρπον εἶναι. τὸ δὲ, κάρπιμον. οἷον πρῖ-
νος. ὁ μὲν κάρπιμος. ὁ δ' ἄκαρπος καὶ κλήθρα δὲ ὡσαύτως. ἀν
θεῖ δὲ ἄμφω. σχεδὸν δὲ ὅσα καλοῦσιν ἄρρενα τῶν ὁμογενῶν
ἄκαρπα, τούτων τὰ πολλὰ τὰ μὲν, ἀνθεῖν φασι. τὰ δ' ὀλίγον. 3
τὰ δ' ὅλως οὐκ ἀνθεῖν. τὰ δὲ, ἀνάπαλιν, τὰ μὲν ἄρρενα μόνα
καρποφορεῖν. οὐ μὴν ἀλλ' ἀπό γε τῶν ἀνθῶν φύεσθαι τὰ δέν-
δρα, καθάπερ καὶ ἀπὸ τῶν καρπῶν ὅσα κάρπιμα. καὶ ἐν ἀμφοῖν
οὕτως ἐνίοτε πυκνὴν εἶναι τὴν ἔκφυσιν, ὥστε τοὺς ὀρεοτύπους
μὴ δύνασθαι διϊέναι μὴ ὁδοποιησαμένους. ἀμφισβητεῖ δὲ καὶ πε
ρὶ τῶν ἀνθῶν ἐνίων, ὥσπερ εἴπομεν. οἱ μὲν γὰρ καὶ δρῦν ἀνθεῖν
οἴονται, καὶ τὴν ἡρακλεωτικὴν καρύαν. καὶ διὸς βάλανον. ἔτι δὲ
πεύκην. καὶ πίτυν. οἱ δ' οὐδὲν τούτων. ἀλλὰ τὸν ἴουλον τὸν ἐν 4

ταῖς ὕλαις, καὶ στέρυον τὸ δρύϊον, καὶ τὸν κύτταρον τὸν πιτύϊνον, ὁμοίως καὶ ἀνάλογον ἔχει τοῖς προαπτῶσιν ἐρινεοῖς. οἱ δὲ περὶ μακεδονίαν οὐδὲ ταῦτά φασιν ἀνθεῖν. ἀρκευθον. ὀξύην. ἀγρίαν σφένδαμνον. ἔνιοι δὲ τὰς ἀρκεύθους δύο εἶναι. καὶ τὴν μὲν ἑτέραν ἀνθεῖν μὲν, ἄκαρπον δὲ εἶναι. τὴν δ' ἑτέραν οὐκ ἀνθεῖν, μὲν, καρπὸν δὲ φέρειν εὐθὺς προφαινόμενον. ὥσπερ καὶ τὰς συκᾶς τὰ ἐρινεά συμβαίνει σχεδὸν ὥστε καὶ δύο ἔτη τὸν καρ-
4 πὸν ἔχειν μόνον τοῦτο τὸ δένδρον. ταῦτα μὲν οὖν ἐπισκεπτέον. αἱ δὲ βλαστήσεις τῶν μὲν, ἅμα γίνεται καὶ τῶν ἡμέρων. τῶν δὲ, μικρὸν ὑπολειπομένη. τῶν δ' ἤδη πλέον. ἁπάντων δὲ κατὰ τὴν ἠρινὴν ὥραν. ἀλλὰ τῶν καρπῶν ἡ παραλλαγὴ πλείων. ὥσπερ δὲ καὶ πρότερον εἴπομεν οὐ κατὰ τὰς βλαστήσεις αἱ πεπάνεις. ἀλλὰ πολὺ διαφέρουσιν. ἐπεὶ καὶ τῶν ὀψικαρποτέρων, ἃ δή τινές φασιν ἐνιαυτοφορεῖν, οἷον ἄρκευθον, καὶ πρῖνον, ὅμως αἱ βλαστήσεις τοῦ ἦρος. αὐτὰ δ' αὐτῶν τὰ ὁμογενῆ τῷ πρότερον
2 καὶ ὕστερον διαφέρει κατὰ τοὺς τόπους. πρῶτα μὲν γὰρ βλαστάνει τὰ ἐν τοῖς ἕλεσιν. ὡς οἱ περὶ μακεδονίαν λέγουσι. δεύτερα δὲ τὰ ἐν τοῖς πεδίοις. ἔσχατα δὲ τὰ ἐν τοῖς ὄρεσιν. αὐτῶν δὲ τῶν καθ' ἕκαστα δένδρων, τὰ μὲν, συναναβλαστάνει τοῖς ἡμέροις. οἷον ἀνδράχνη, ἀβαρκή. ἀχρὰς δὲ μικρῷ ὕστερον τῆς ἀπίου. τὰ δὲ καὶ πρὸ ζεφύρου μὲν, καὶ μετὰ πνοὰς εὐθὺς ζεφύρου. καὶ πρὸ ζεφύρου μὲν κρανεία. θηλυκρανεία μετὰ ζέφυρον δὲ, δάφνη. κλήθρα. πρὸ ἰσημερίας δὲ μικρὸν, φιλύρα. ζυγία. φηγός. συκῆ.
3 πρωϊβλαστα δὲ, καὶ καρύα. καὶ δρῦς καὶ ἀκτέος. ἔτι δὲ μᾶλλον τὰ ἄκαρπα τὰ δοκοῦντα ἀλσώδη. λεύκη. πτελέα. ἰτέα. αἴγειρος. πλάτανος δὲ μικρῷ ὀψιαίτερον τούτων. τὰ δὲ, ἄλλως περὶ ἐνισταμένου τοῦ ἦρος. οἷον ἐρινεός. φιλύκη. ὀξυάκανθος. παλίουρος. τέρμινθος. καρύα. διὸς βάλανος. μηλέα δ' ὀψίβλαστος. ὀψιβλαστότατον δὲ σχεδὸν, ἴψος. ἀρία. τετραγωνία. θύεια. μίλος. αἱ μὲν οὖν βλαστήσεις, οὕτως ἔχουσιν. αἱ δὲ ἀνθήσεις, ἀκολουθοῦσιν ὡς εἰπεῖν κατὰ λόγον. οὐ μὴν ἀλλὰ παραλλάττου-
4 σι. μᾶλλον δ' ἔτι πλέον ἡ τῶν καρπῶν τελείωσις. κρανεία μὲν

γὰρ ἀποδίδωσι περὶ τὰς τροπὰς θερινάς. ἡ πρώϊος σχεδὸν, ὥσπερ
πρώτη ἡ ὄψιμος· ἣν δή τινες καλοῦσι θηλυκράνειαν. μετ᾽
αὐτὸ τὸ μετόπωρον. ἔστι δὲ ὁ ταύτης καρπὸς ἄβρωτος. καὶ τὸ
ξύλον ἀσθενὲς καὶ χαῦνον. τοσαύτη δ᾽ ἡ διαφορὰ περὶ ἄμφω·
τέρμινθος δὲ περὶ πυροῦ ἀμητὸν, ἢ καὶ μικρῷ ὀψιαίτερον
ἀποδίδωσι. μελία καὶ σφένδαμνος, τοῦ θέρους τὸν καρπόν. κλή
θρα δὲ, καὶ κάρυα, καὶ ἀχράδων τι γένος, μετοπώρου. δρῦς δὲ
καὶ διὸς βάλανος, ὀψιαίτερον ἔτι περὶ πλειάδος δύσιν. ὡ= 1
σαύτως δὲ καὶ φιλύκη, καὶ πρῖνος. καὶ παλίουρος. καὶ ὀξυά-
κανθος, μετὰ πλειάδος δύσιν. ἡ δ᾽ ἀρία, χειμῶνος ἀρχομένου.
καὶ μηλέα μὲν τοῖς πρώτοις ψύχεσιν. ἀχρὰς δὲ ὀψία χειμῶ-
νος. ἀνδράχνη δὲ καὶ ἀφάρκη, τὸ μὲν πρῶτον πεπαίνουσιν ἅμα
τῷ βότρυϊ περκάζοντι. τὸ δ᾽ ὕστερον ἀνθοῦντι. δοκεῖ γὰρ ταῦτα δί-
καρπα ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος. ἐλάτη γὰρ καὶ μίλος ἀνθοῦσι
μικρὸν πρὸ ἡλίου τροπῶν. καὶ τῆς γε ἐλάτης τὸ ἄνθος κόκκι
νον. καὶ ἄλλως καλόν· τὸν δὲ καρπὸν ἀφιᾶσι μετὰ δύσιν πλειά- 2
δος. πεύκη δὲ καὶ πίτυς προτεροῦσι τῇ βλαστήσει μικρὸν, ὅσον
πεντεκαίδεκα ἡμέραις· τοὺς δὲ καρποὺς ἀποδίδωσι μετὰ πλειά
δα κατὰ λόγον. ταῦτα μὲν οὖν μετριωτέραν ἔχει. πάντων δὲ
πλείστην ἡ ἄρκευθος. καὶ ἡ κήλαστρος, καὶ πρῖνος. ἡ μὲν γὰρ ἄρ
κευθος ἐνιαύσιον ἔχειν δοκεῖ· περικαταλαμβάνει γὰρ ὁ νέος
τὸν περυσινόν. ὡς δέ τινές φασιν οὐδὲ πεπαίνει· διὸ καὶ περιαφαι
ροῦσι, καὶ χρόνον τινὰ τηροῦσιν· ἐὰν δὲ ἐᾷ ἐπὶ τοῦ δένδρου τις,
ἀποξηραίνεται. φασὶ δὲ καὶ τὸν πρῖνον οἱ περὶ Ἀρκαδίαν ἐνιαυ- 3
τῷ τελεοῦν. ἅμα γὰρ τὸν ἔνον πεπαίνει. καὶ τὸν νέον ὑποφαί
νει. ὥστε τοῖς τοιούτοις συμβαίνει συνεχῶς τὸν καρπὸν ἔχειν.
φασὶ δὲ καὶ τὴν κήλαστρον ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ἀποβάλλειν. ὀψί
καρπον δὲ σφόδρα, καὶ φίλυρα, καὶ πύξος. τὸν δὲ καρπὸν ἄβρωτον
ἔχει παντὶ ζώῳ φίλυρα. θηλυκράνεια· πύξος. ὀξύκαρπα δὲ, καὶ
κιττός. καὶ ἄρκευθος. καὶ πεύκη καὶ ἀνδράχνη· ὡς δὲ οἱ περὶ
Ἀρκαδίαν φασὶν, ἔτι τούτων ὀψικαρπότερα, σχεδὸν δὲ πάν=
των ὀψιέστερα· ὠνία. θύεια· μίλος. αἱ μὲν οὖν τῶν καρπῶν ἀπο= 4

βολαὶ καὶ πεπαύσεις. τοιαύτας ἔχουσι διαφοράς, οὐ μόνον πρὸς τὰ ἥμερα τῶν ἀγρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτά. συμβαίνει δ' ὅταν ἄρξονται βλαστάνειν τὰ μὲν ἄλλα συνεχῆ τήν γε βλάστησιν καὶ τὴν αὔξησιν ποιεῖσθαι· πεύκην δὲ καὶ ἐλάτην καὶ δρῦν διαλείπειν. καὶ τρεῖς ὁρμὰς εἶναι. καὶ τρεῖς ἀφιέναι βλαστούς. διὸ καὶ τρισλιποι. πᾶν γὰρ δὴ δένδρον ὅταν βλαστάνῃ λιπᾶ. πρῶτον μὲν ἄκρου ἔαρος, εὐθὺς ἱσταμένου τοῦ θαργηλιῶνος. ἐν τῇ ἴδῃ περὶ πεντεκαίδεκα μάλιστα ἡμέρας. μετὰ δὲ ταῦτα διαλείποντα περὶ τριάκοντα ἢ μικρῷ πλείους, ἐπιβάλλεται πάλιν ἄλλους βλαστοὺς ἀπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς ἕως τῆς ἐπὶ τῷ προτέρῳ βλαστῷ. καὶ τὰ μὲν ἄνω, τὰ δ' εἰς πλάγια κύκλῳ ποιεῖται τὴν βλάστησιν. οἷον γόνυ ποιησάμεναι τὴν τοῦ πρώτου βλαστοῦ κορυφὴν, ὥσπερ καὶ ἡ πρώτη βλάστησις ἔχει. γίνεται δὲ ὁ χρόνος περὶ τὸν σκιρροφοριῶνα λήγοντα. κατὰ δὲ ταύτην τὴν βλάστησιν, καὶ ἡ κηκὶς φύεται πᾶσα, καὶ ἡ λευκὴ καὶ ἡ μέλαινα. φύεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ νυκτὸς ἀθρόως. ἐφ' ἡμέραν δὲ μίαν αὐξηθεῖσα πλὴν τῆς πιττώδους, ἐὰν ὑπὸ τοῦ καύματος ληφθῇ, ξηραίνεται. καὶ ἀναυξὴς ἐπὶ τὸ μεῖζον. ἐγίνετο δ' ἂν μείζων τῷ μεγέθει. διόπερ τινὲς αὐτῶν οὐ μεῖζον ἔχουσι κυάμου τὸ μέγεθος. ἡ δὲ μέλαινα, καὶ ἐπὶ πλείους ἡμέρας εὔχλωρός ἐστι, καὶ αὐξάνεται καὶ λαμβάνουσιν ἔνια μέγεθος μήλου. διαλείπουσι δὲ μετὰ τὸν χρόνον περὶ πεντεκαίδεκα ἡμέρας. πάλιν τὸ τρίτον ἐπιβάλλεται βλαστοὺς ἑκατομβαιῶνος ἐλαχίστας ἡμέρας τῶν προτέρων. ἴσως γὰρ ἓξ ἢ ἑπτὰ τὸ πλεῖστον. ἡ δὲ βλάστησις ὁμοία καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐλθουσῶν δὲ τούτων, οὐκέτι εἰς μῆκος ἀλλ' εἰς πάχος ἡ αὔξησις τρέπεται. πᾶσι μὲν οὖν τοῖς δένδροις αἱ βλαστήσεις φανεραί. μάλιστα δὲ τῇ ἐλάτῃ καὶ τῇ πεύκῃ, διὰ τὸ στοιχεῖν τὰ γόνατα, καὶ διὰ ἴσου τοὺς ὄζους ἔχειν. ὥρα δὲ καὶ πρὸς τὸ τέμνεσθαι τὰ ξύλα τότε, διὰ τὸ λιπᾶν. ἐν γὰρ τοῖς ἄλλοις καιροῖς οὐκ εὐπεριαίρετος ὁ φλοιός. ἀλλὰ καὶ περιαιρεθέντος μέλαν τὸ ξύλον γίνεται καὶ τῇ ὄψει χεῖρον. ἐπεὶ καὶ πρός γε τὴν χρείαν οὐδέν. ἀλλὰ

καὶ ἰσχυρότερον, ἐὰν μετὰ τὴν πέπανσιν τῶν καρπῶν τμηθῇ.
Ταῦτα μὲν ἴδια τῶν προειρημένων καρπῶν. αἱ δὲ βλαστήσεις ἐπὶ
» κυνὶ καὶ ἀρκτούρῳ γινόμεναι, μετὰ τὴν ἐαρινὴν σχεδὸν κοιναὶ
» πάντων. εὔδηλοι δὲ μᾶλλον αἱ τοῖς ἡμέροις καὶ τούτων μά-
λιστα συκῆ, καὶ ἄμπελος. καὶ ῥοιά. καὶ ὅλως ὅσα εὐτραφῆ. καὶ
ὅπου χώρα τοιαύτη. διὸ καὶ τὴν ἐπ' ἀρκτούρῳ πλείστην φασὶ γί-
νεσθαι περὶ θετταλίαν καὶ μακεδονίαν. ἅμα γὰρ συμβαίνει καὶ τὸ
μετόπωρον καλὸν γίνεσθαι καὶ μακρόν. ὥστε καὶ τὴν μαλα- 1
κότητα συμβάλλεσθαι τοῦ ἀέρος. ἐπεὶ καὶ ἐν αἰγύπτῳ διὰ τοῦθ' ὡς
εἰπεῖν ἀεὶ βλαστάνει τὰ δένδρα. ἢ καὶ μικρόν τινα διαλείπει χρό-
νον. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τὰς ἐκβλαστήσεις ὥσπερ εἴρηται κοινά,
τὰ δὲ περὶ τὰς διαλείψεις ἀπὸ τῆς πρώτης ἤδη τῶν λεχθέν-
των ἴδιον δ' ἐνίοις ὑπάρχει καὶ τὸ τῆς καλουμένης κάχρυος·
οἷον, τοῖς τε προειρημένοις. ἔχει γὰρ καὶ ἐλάτη, καὶ πεύκη καὶ δρῦς.
καὶ ἔτι φίλυρα, καὶ κάρυα, καὶ διὸς βάλανος, καὶ πίτυς. αὗ-
ται δὲ γίνονται δρυὶ μὲν, πρὸ τῆς βλαστήσεως ἀποφαινούσης 2
τῆς ἠρινῆς ὥρας. ἔστι δ' ὥσπερ ἡ κύησις φυλακὴ μεταξὺ πίπτου-
σα τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀνοιδήσεως καὶ τῆς φυλλικῆς βλαστήσεως. τῇ
δ' ἰδιότητι τοῦ μετοπώρου μετὰ τὴν φυλλοβολίαν, εὐθὺς αἱ
παρ' αὐτῆς. καὶ ὥσπερ ἐπῳδηκυῖα καθαπερανεὶ μέλλουσα
βλαστάνειν καὶ διαμένειν τὸν χειμῶνα μέχρι τοῦ ἦρος. ἡ δὲ ἡρα-
κλεωτική, μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ καρποῦ φύεται τὸ βοτρυώ-
δες ἡλίκος σκώληξ εὐμεγέθης ἐξ ἑνὸς μίσχου πῶ δὴ ἃ καλοῦ-
σί τινες ἰούλους. τούτων ἕκαστον ἐκ μικρῶν σύγκειται μορίων 3
φολιδωτῶν τῇ τάξει. καθάπερ οἱ στρόβιλοι τῆς πεύκης. ὥστε
μὴ ἀνομοίαν εἶναι τὴν ὄψιν στροβίλῳ νέῳ καὶ χλωρῷ. πλὴν
προμηκέστερον καὶ σχεδὸν ἰσοπαχὲς δι' ὅλου. τοῦτο δὲ αὔξεται
τὸν χειμῶνα. καὶ ἅμα τῷ ἦρι χάσκει. τὰ δὲ φολιδωτὰ καὶ
ξανθὰ γίνεται. καὶ τὸ μῆκος λαμβάνει καὶ τριδάκτυλον. ὅ-
ταν δὲ τοῦ ἦρος τὸ φύλλον βλαστάνῃ, ταῦτ' ἀποπίπτει. καὶ τὰ
τοῦ κάρυου καλυκώδη περικάρπια γίνεται, συμπεφυκότα κα-
τὰ τὸν μίσχον τοσαῦτα ὅσα καὶ καθ' αὑτήν, τούτων δ' ἐν ἑκάστῳ, 4

καρύου ἐν. περὶ δὲ τῆς φιλύρας ἐπισκεπτέον. καὶ ἔτι ἄλλο
καχρυοφόρον. ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν, εὐαυξῆ· τὰ δὲ, δυσαυξῆ. εὐαυ
ξῆ μὲν τάτε πάρυδρα οἷον, πτελέα. πλάτανος. λεύκη. αἴγειρος.
ἰτέα καίτοι περὶ ταύτης ἀμφισβητοῦσί τινες ὡς δυσαυξοῦς. καὶ
τῶν καρποφόρων δὲ, ἐλάτη πεύκη. δρῦς. δυσαυξέστατον δὲ, μί=
λος καὶ λεύκαρα. φηγὸς. ἄρκευθος, σφένδαμνον. ὀστρία. ζυ=
γία. μελία. κλῆθρος. πίτυς. ἀνδράχλη. κρανεία. πύξος. ἀχράς.
1 καρποφορεῖ δ' εὐθὺς, ἐλάτη. πεύκη. πίτυς. κἂν ὁπηλικονοῦν
μέγεθος λάβωσιν. ἡ δὲ αὔξησις καὶ ἡ βλάστησις, τῶν μὲν ἄλ=
λων, ἄτακτος κατά τε τοὺς καρποὺς καὶ τοὺς βλαστούς. τῆς δ' ἐλά
της ὡρισμένοι καὶ συνεχεῖς καὶ ὕστερον. ὅταν γὰρ ἐκ τοῦ στελέ=
χους τὰ πρῶτα σχισθῇ, πάλιν ἐξ ἐκείνου ἡ ἑτέρα, σχίζεται τὰ ἴ=
σα καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. καὶ τοῦτο ἀεὶ ποιεῖ κατὰ πάσας τὰς ἐ
πιβλαστήσεις. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις οὐδὲ οἱ ὄζοι κατ' ἀλλήλους.
πλὴν ἐπί τινων. ἔχει δὲ καὶ τῇδε διαφορὰν ἡ αὔξησις πάντων
2 κοινὴ ἡμέρων τε καὶ ἀγρίων· τὰ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἄκρου τῶν βλα
στῶν καὶ ἐκ τῶν πλαγίων φύεται. καθάπερ ἄπιος· ῥοά. συκῆ.
μυῤῥινος. σχεδὸν τὰ πλεῖστα τὰ δ' ἐκ τοῦ ἄκρου μὲν οὐκ ἀνίησιν.
ἐκ δὲ τῶν πλαγίων καὶ αὐτὸ προωθεῖται τὸ ὑπάρχον, ὥσπερ
καὶ τὸ ὅλον στέλεχος. καὶ οἱ ἀκρέμονες. συμβαίνει δ' ἐπὶ τῆς
περσικῆς τοῦ καρύου καὶ τῆς ἡρακλεωτικῆς καὶ ἄλλων. ἁ=
πάντων δὲ τῶν τοιούτων εἰς ἓν φύλλον ἀποτελευτῶσιν οἱ βλα
στοί. διὸ καὶ εὐλόγως οὐκ ἐπιβλαστάνει καὶ αὐξάνεται μὴ ἔχον-
3 τα ἀρχήν· ὁμοία δὲ τρόπον τινὰ αὔξησις καὶ τοῦ σίτου. καὶ γὰρ
οὗτος ἀεὶ τῇ προώσει τῇ ὑπαρχούσῃ αὐξάνεται. κἂν κολοβω
θῇ τὰ φύλλα καθάπερ ἐν τοῖς ἐπιβοσκομένοις. πλὴν οὗτός
γε οὐδ' ἐκ τοῦ πλαγίου παραφύει. καθάπερ ἔνια τῶν χεδρο=
πῶν. αὕτη μὲν οὖν διαφορά τις ἂν εἴη βλαστήσεως ἅμα καὶ αὐ
ξήσεως. βαθύῤῥιζα δὲ οὔ φασί τινες εἶναι τὰ ἄγρια, διὰ τὸ φύε=
σθαι πάντα ἀπὸ σπέρματος, οὐκ ἄγαν ὀρθῶς λέγοντες. ἐνδέ
χεται γὰρ ὅταν ἐμβιώσῃ πόῤῥω καθιέναι τὰς ῥίζας. ἐπεὶ καὶ
4 τῶν λαχάνων τὰ πολλὰ τοῦτο ποιεῖ καίπερ ἀσθενέστερα ὄντα.

καὶ ἐναρρώστως φυόμενα τῇ γῇ. βαθυρριζότατον δὲ δοκεῖ τῶν ἀγρίων
εἶναι ἡ πρῖνος. ἐλάτη δὲ καὶ πεύκη, μετρίως. ἐπιπολαιότατον δέ,
θραύπαλος. καὶ κοκκυμηλέα καὶ σποδιάς. αὕτη δ' ἐστὶν ὥσπερ
ἀγρία κοκκυμηλέα. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὀλιγόρριζα. ὁ δὲ θραύπα-
λος, πολύρριζον. συμβαίνει δὲ τοῖς ἄλλοις τοῖς μὴ κατὰ βά-
θος ἔχουσι, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐλάτῃ καὶ πεύκῃ, περιρρίζοις ὑπὸ
τῶν πνευμάτων ἐκπίπτειν. οἱ μὲν οὖν περὶ ἀρκαδίαν οὕτω λέ-
γουσιν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἴδης, βαθυρριζότατον ἐλάτην δρυός. ἀλλ' ἐ- 1
λάττους ἔχειν. καὶ εὐθυρριζοτέραν εἶναι. βαθυρριζότατον δὲ καὶ
τὴν κοκκυμηλέαν, καὶ τὴν ἡρακλεωτικήν. τὰς δὲ ῥίζας λεπτὰς
καὶ ἰσχυράς, τὴν ἡρακλεωτικήν· τὴν δὲ κοκκυμηλέαν πολύρρι-
ζον ἄμφω ἐμβιῶναι δεῖν· δυσόλεθρον δὲ τὴν κοκκυμηλέαν. ἐπι
πολῆς δὲ σφένδαμνον κατ' ὀλίγον. τὴν δὲ μελίαν, πλείους. καὶ τὸ
πυκνόρριζον καὶ βαθύρριζον. ἐπιπολῆς δὲ, καὶ ἄρκευθον, καὶ κέ-
δρον, κλήθρας λεπτάς, καὶ μελίας ἔτι δ' ὀξύην. καὶ ἡ τοῦτ' ἐ-
πιπολαιόρριζον καὶ ὀλιγόρριζον. τὴν δὲ οὖαν, ἐπιπολαίους 2
μὲν, ἰσχυρὰς δὲ καὶ παχείας καὶ δυσολέθρους· πλήθει δὲ μετρί-
ας. βαθύρριζα μὲν οὖν καὶ οὐκ ἐπιπόλαια, τὰ τοιαῦτά ἐστιν.
ἀποκοπέντος δὲ τοῦ στελέχους. τὰ μὲν ἄλλα πάνθ' ὡς εἰπεῖν πα-
ραβλαστάνει. πλὴν ἐὰν αἱ ῥίζαι πρότερον τύχωσι πεπονηκυῖαι.
πεύκη δὲ καὶ ἐλάτη τελέως ἐκ ῥιζῶν αὐτοετεῖς αὐαίνονται, καὶ
ἐὰν τὸ ἄκρον ἀποκοπῇ. συμβαίνει δὲ ἴδιόν τι περὶ τὴν ἐλάτην. ὅ-
ταν γὰρ κοπῇ ἢ κολουσθῇ ὑπὸ πνεύματος ἢ καὶ ἄλλου τινός,
περὶ τὸ πλεῖον τοῦ στελέχους. ἔχει γὰρ μέχρι τινός, λεῖον καὶ ἄο- 3
ζον καὶ ὅμοιον. ἢ καὶ ἡλίκον πλεῖον περιφύεται μικρὸν ὑποδεέ-
στερον. εἰς ὕψος. καὶ καλοῦσιν, οἱ μὲν ἄμφαυξιν. οἱ δέ, ἀμφίφυαν.
τῷ μὲν χρώματι μέλαν. τῇ σκληρότητι δ' ὑπερβάλλον. ἐξ οὗ
τοὺς κρατῆρας ποιοῦσιν οἱ περὶ ἀρκαδίαν. τὸ δὲ πάχος, οἷον ἐὰν
τύχῃ τὸ δένδρον, ὅσῳπερ ἂν ἰσχυρότερον καὶ ἐγχυλότερον ἢ πα-
χύτερον. συμβαίνει δὲ κἀκεῖνο ἴδιον ἐν αὐτῷ τούτῳ περὶ τὴν
ἐλάτην. ὅταν μὲν γάρ τις τοὺς ὄζους ἅπαντας ἀφελὼν ἀποκόψῃ
τὸ ἄκρον, ἀποθνήσκει ταχέως. ὅταν δὲ τὰ κατωτέρω τὸ κατὰ- 4

λῦον ἀφύλλη, ἔχει τὸ κατάλειπον περὶ ὃ δὴ καὶ ἡ ἀμφαυξις φύε-
ται. ἔχει δέ. καὶ δῆλον, ὅτι τὸ ἔγχυλον εἶναι καὶ χλωρόν. ἔτι δὲ ἀπα-
ράβλαστον. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο μὲν ἴδιον τῆς ἐλάτης. φέρει δὲ τὰ μὲν
ἄλλα, τόν, τε καρπὸν τὸν αὐτόν, καὶ τὰ κατ' ἐνιαυτὸν ὑπογινό-
μενα ταῦτα. φύλλον, ἄνθος, βλαστόν. τὰ δέ, βρύον, ἢ ἕλικα. τὰ
δὲ πλείω. καθάπερ ἥ, τε πτελέα τόν, τε βότρυν καὶ τὸ θυλακώ-
δες, τοῦτο καὶ συκῆ καὶ τὰ ἐρινὰ τὰ προαποπίπτοντα, καὶ εἴτι-
1 νες ἄρα τῶν συκῶν ὀλυνθοφοροῦσιν ἴσως δὲ τρόπον τινὰ ἄκαρ-
πος οὗτος· ἀλλ' ἡ ἡρακλεωτικὴ καρύα, τὸν ἴουλον. καὶ ἡ πρῖνος τὸν
φοινικοῦν κόκκον. ἡ δὲ δάφνη τὸ βότρυον· φέρει μὲν καὶ ἡ καρπο-
φόρος εἰ μὴ καὶ πᾶσα, ἀλλὰ καὶ γένος τι αὐτῆς. οὐ μὴν ἀλλὰ
πλέον ἡ ἄκαρπος. ἣν δὴ καὶ ἄρρενα τινὲς καλοῦσιν. ἀλλ' ἡ πεύ-
κη τὸν προαποπίπτοντα κύτταρον. πλεῖστα δὲ πάντων ἡ δρῦς φέ-
ρει τὸν καρπόν. οἷον τήν τε κηκῖδα τὴν μικράν. καὶ τὴν ἑτέραν τὴν
πιττώδη καὶ μέλαιναν· ἔτι δὲ καὶ συκαμινῶδες ἄλλο τῇ μορ-
2 φῇ πλὴν σκληρὸν καὶ δυσκάτακτον. σπάνιον δὲ τοῦτο· καὶ ἕτε-
ρον αἰδοιώδη σχέσιν ἔχον· τελειουμένης δ' ἔτι σκληρὸν κατὰ τὴν
ἐπανάστασιν. καί τε τρυπημένον. καὶ προσεμφερὲς τρόπον τι-
νά, τοῦτ' ἐστὶ καὶ ταύρου κεφαλῇ· περικαταγνύμενον δὲ ἔνδο-
θεν ἔχει πυρῆνα, ἐλαία εἰρουφυήν. φύει δὲ καὶ τὸν ὑπ' ἐνίων κα-
λούμενον πῖλον. τοῦτο δ' ἐστὶ σφαιρίον ἐριῶδες, μαλακόν. πε-
ρὶ πυρήνιον σκληρότερον πεφυκός· ᾧ χρῶνται πρὸς τοὺς λύ-
χνους. καίεται γὰρ καλῶς, ὥσπερ καὶ ἡ μέλαινα κηκίς. φύει δὲ
3 καὶ ἕτερον σφαιρίον κόμην ἔχον. τὰ μὲν ἄλλα, ἀχρεῖον. κατὰ
δὲ τὴν ἐαρινὴν ὥραν ἐπιβάπτον χυλῷ μελιτηρῷ, καὶ κατὰ
τὴν ἁφὴν καὶ κατὰ τὴν γεῦσιν. φύει δ' ἐντεριώνης τῶν ῥοπῶν
μασχαλίδας, ἕτερον σφαιρίον ἄμισχον καὶ κοιλόμισχον, ἴδιον,
καὶ ποικίλον. τοὺς μὲν γὰρ ἐπανεστηκότας ὀμφαλοὺς ὑπολεύκους.
ἢ ἐπεστιγμένους ἔχει μέλανας. τὸ δ' ἀνὰ μέσον, κοκκοβαφὲς
καὶ λαμπρόν. ἀνοιγόμενον δέ ἐστι μέλαν καὶ ἔπισαπρον. σπά-
νιον δὲ παραφύει καὶ λιθάριον κισηροειδὲς ὡς ἐπὶ πλεῖον. ἔτι
4 δ' ἄλλο τούτων σπανιώτερον φυλλικόν. συμπεπιλημένον.

πρόμηκες σφαιρίον. ἔτι δὲ τοῦ φύλλου φύει κατὰ τὴν ῥάχιν
σφαιρίον λευκὸν διαυγὲς ὑδατῶδες, ὅταν ἁπαλὸν ᾖ. τοῦτο δὲ
καὶ μυίας ἐνίοτε ἔνδον ἔχει. τελειούμενον δὲ, σκληρύνεται.
καὶ κικίδος μικρᾶς λείας τρόπον. ἡ μὲν οὖν δρῦς τοσαῦτα
» φέρει παρὰ τὸν καρπόν. οἱ γὰρ μύκητες ἀπὸ τῶν ῥιζῶν καὶ πα
» ρὰ τὰς ῥίζας φυόμενοι, κοινοὶ καὶ ἑτέρων εἰσίν. ὡσαύτως δὲ καὶ
» ἡ ἰξία. καὶ γὰρ αὕτη φύεται καὶ ἐν ἄλλοις. ἀλλ' οὐδὲν ἧττον ὥς=
» περ ἐλέχθη πλειστοφόρον ἐστίν. εἰ δέ γε δὴ καθ' ἡσίοδον φέρει μέ 1
λι καὶ μελίττας, ἔτι μᾶλλον. φύεται δ' οὖν καὶ ὁ μελιττώ=
δης οὗτος χυλὸς ἐκ τοῦ ἀέρος. ἔτι ταύτῃ μάλιστα περιΐζειν. φα
σὶ δὲ καὶ ὅταν κατακαυθῇ, γίνεσθαι λίτρον ἐξ αὐτῆς. ταῦτα
μὲν οὖν ἴδια τῆς δρυός. πάντων δ' ὥσπερ ἐλέχθη τῶν δένδρων
ὡς καθ' ἕκαστον γένος λαβεῖν, διαφοραὶ πλείους εἰσίν. ἡ μὲν, κοι=
νὴ πᾶσιν, ᾗ διαιροῦσι τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄρρεν. ὧν τὸ μὲν, καρπο
φόρον. τὸ δὲ, ἄκαρπον ἐπί τινων. ἐν οἷς δὲ ἄμφω καρποφόρα,
τὸ θῆλυ καλλικαρπότερον. πλὴν ὅσοι ταῦτα καλοῦσιν ἄρρε 2
να. καλοῦσι γάρ τινες. παραπλησία δ' ἡ τοιαύτη φορά, καὶ ὡς
τὸ ἥμερον διῄρηται πρὸς τὸ ἄγριον. ἕτερα δὲ κατ' εἶδος αὐτῶν
τῶν ὁμογενῶν. ὑπὲρ ὧν ἅμα συνεμφαίνοντας καὶ τὰς ἰδίας
μορφὰς τῶν μήτε φανερῶν καὶ γνωρίμων. δρυὸς δὲ γένη ταύ=
την γὰρ μάλιστα διαιροῦσι. καὶ ἔνιοί γε εὐθὺς τὴν μὲν, ἥμερον
καλοῦσι, τὴν δ' ἀγρίαν. οὐ τῇ γλυκύτητι τοῦ καρποῦ διαιροῦν
τες. ἐπεὶ γλυκύτατός γε ὁ τῆς φηγοῦ. ταύτην δ' ἀγρίαν ποι=
οῦσιν. ἀλλὰ τῷ μᾶλλον ἐν τοῖς ἐργασίμοις φύεσθαι. καὶ τὸ ξύ 3
λον ἔχειν λειότερον. τὴν δὲ φηγὸν, τραχὺ καὶ ἐν τοῖς ὀρεινοῖς. γέ
νη μὲν οὖν οἱ μὲν, τέτταρα ποιοῦσιν. οἱ δὲ, πέντε. διαλλάττουσι
δ' ἔνια τοῖς ὀνόμασιν. οἷον τὴν τὰς γλυκείας φέρουσαν, οἱ μὲν,
ἡμερίδα καλοῦντες, οἱ δὲ, τὸ μύδιον. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ' ἄλ-
λων. ὡς δ' οὖν οἱ περὶ τὴν ἴδην διαιροῦσι, τάδ' ἐστὶ τὰ εἴδη. ἡ
μερίς. αἰγίλωψ. πλατύφυλλος. φηγός. ἁλίφλοιος· οἱ δὲ, εὔ-
φλοιον καλοῦσι. κάρπιμα μὲν πάντα. γλυκύτατα δὲ τὰ τῆς
φηγοῦ καθάπερ εἴρηται καὶ δεύτερον τὰ τῆς ἡμερίδος. ἔπει= 4

τα τῆς πλατυφύλλου. καὶ τέταρτον ἡ ἁλίφλοιος. ἔσχατον δὲ
καὶ πικρότατον, ἡ αἰγίλωψ. οὐκ ἐν ἅπασι δὲ γλυκεῖαι τοῖς γέ-
νεσιν. ἀλλ' ἔνιαι καὶ πικραί, καθάπερ ἡ φηγός. διαφέρουσι δὲ
καὶ τοῖς μεγέθεσι καὶ τοῖς σχήμασι καὶ τοῖς χρώμασι τῶν βα-
λάνων. ἴδιον δὲ ἔχουσιν, ἥτε φηγὸς καὶ ἡ ἁλίφλοιος. ἀμφότε-
ραι γὰρ παραλιθάζουσιν ἐν ταῖς ἄρρεσιν καλουμέναις, ἐξ ἄ-
κρων τῶν βαλάνων ἑκατέρωθεν. αἱ μέν, πρὸς τῇ κελύφῃ. αἱ δὲ
1 πρὸς αὐτῇ τῇ σαρκί. διὸ καὶ ἀφαιρεθέντων, ὅμοια γίνεται κοι-
λώματα τοῖς ἐπὶ τῶν ζώων. διαφέρουσι δὲ καὶ ἐν τοῖς φύλ-
λοις καὶ τοῖς στελέχεσι καὶ τοῖς ξύλοις καὶ τῇ ὅλῃ μορφῇ. ἡ
μὲν γὰρ ἡμερὶς οὐκ ὀρθοφυής. οὐδὲ μακρά. περίκομος
γὰρ ἡ φυτεία καὶ ἀπεστραμμένη καὶ πολυμάσχαλος. ὥστε ὀ-
ζώδη καὶ πολυμάσχαλον γίνεσθαι. τὸ δὲ ξύλον ἰσχυρὸν μὲν ἀ-
σθενέστερον δὲ τῆς φηγοῦ. τοῦτο γὰρ ἰσχυρότατον. καὶ ἀσα-
πέστατον. οὐκ ὀρθοφυὴς δὲ οὐδ' αὕτη. ἀλλ' ἧττόν ἐστι τῆς
2 ἡμερίδος. τὸ δὲ στέλεχος παχύτατον. ὥστε καὶ τὴν ὅλην
βραχεῖαν εἶναι. καὶ γὰρ ἡ φυτεία περίκομος καὶ ταύτη καὶ οὐκ
εἰς ὀρθόν. ἡ δὲ αἰγίλωψ. ὀρθοφυέστατον. καὶ ὑψηλότατον. καὶ
λειότατον. καὶ τὸ ξύλον εἰς μῆκος ἰσχυρότατον. φύεται δὲ ἐν
τοῖς ἐργασίμοις ἢ σπανίως. ἡ δὲ πλατύφυλλος δεύτερον ὀρ-
θοφυΐα καὶ μήκει. πρὸς δὲ τὴν χρείαν τὴν οἰκοδομικὴν χεῖρι-
στον μετὰ τὴν ἁλίφλοιον. φαῦλον δὲ καὶ εἰς τὸ καίειν καὶ ἀν-
θρακεύειν, ὥσπερ καὶ τὰ τῆς ἁλιφλοίου. καὶ θειωδέστατον μετ'
3 ἐκείνην. ἡ γὰρ ἁλίφλοιος παχὺ μὲν ἔχει τὸ στέλεχος. χαῦνον δὲ
καὶ κοῖλον ἐὰν ἔχῃ πάχος ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. διὸ καὶ ἀχρεῖον εἰς τὰς
οἰκοδομάς. ἔτι δὲ σήπεται τάχιστα. καὶ γὰρ πεφυκός ἐστι τοῦ δέν-
δρου. διὸ καὶ κοίλη γίνεται. φασὶ δέ τινες οὐδ' ἐγκάρδιον εἶναι μό-
νην λέγουσιν ὡς καὶ κεραυνόβλητες αὗται μόναι γίνονται. καί-
περ ὕψος οὐκ ἔχουσαι. τῶν αἰολέων τινὲς οὐδὲ πρὸς τὰ ἱερὰ
χρῶνται τοῖς ξύλοις. καὶ τὰ μὲν οὕτω τὰ ξύλα καὶ τὰς ὅλας μορ-
φάς, ἐν τούτοις αἱ διαφοραί. κηκῖδας δὲ πάντα φέρει τὰ γέ-
4 νη. μόνη δὲ εἰς τὰ δέρματα χρησίμη ἡ ἡμερίς. ἡ δὲ τῆς αἰγίλω-

τερος καὶ τῆς πλατυφύλλου, τῇ μὲν ὄψει παρομοία τῇ τῆς ἡμε
ρίδος, πλὴν λειοτέρα. ἀχρεῖον δέ. φέρει δὲ καὶ τὴν ἑτέραν
τὴν μέλαιναν, ᾗ τὰ ἔρια βάπτουσιν. ὃ δὲ καλοῦσί τινες φάσκον
ὁμοίως τοῖς βραγχίοις. ἡ αἰγίλωψ μόνη φέρει πλεῖον καὶ
βράγχιον· καὶ τὸ πηχυαῖον καὶ κατακρεμάννυται, καθάπερ ξύγχες
ὀθονίου μακρόν· φύεται δὲ τοῦτο ἐκ τοῦ φλοιοῦ καὶ οὐκ ἐκ τῆς
κορύνης· ὅθεν ἡ βάλανος, οὐδ' ἐξ ὀφθαλμοῦ. ἀλλ' ἐκ τοῦ πλα-
γίου τῶν ἄνωθεν ὄζων ἔχει. ἡ δ' ἁλίφλοιος ἐστὶ μελίαν τοῦτο 1
» φύει, καὶ βραχύ. οἱ μὲν οὖν ἐκ τῆς ἴδης οὕτω διαιροῦσιν. οἱ δὲ
» περὶ μακεδονίαν, τέτταρα γένη ποιοῦσιν ἐτυμόδρυν, ἣ τὰς
» γλυκείας, πλατύφυλλον. ἣ τὰς πικρὰς, φηγόν. ἣ τὰς στρογγύ
λας, ἄσπριν. ταύτην γὰρ οἱ μὲν, ἄκαρπον ὅλως, οἱ δὲ, φαῦ-
λον τὸν καρπὸν, ὥστε μηδὲν ἐσθίειν ζῷον πλὴν ὗς, καὶ ταύτην
ὅταν ἑτέραν μὴ ἔχῃ. καὶ τὰ πολλὰ λαμβάνεσθαι περικεφά-
λαια. μοχθηρὰ δὲ καὶ τὰ ξύλα πελεκηθέντα μὲν, ὅλως ἀχρεῖα.
καταρρήγνυται γὰρ καὶ διαπίπτει. ἀπελέκητα δὲ βελτίω διὸ καὶ 2
οὕτω χρῶνται. μοχθηρὰ δὲ καὶ εἰς καῦσιν καὶ εἰς ἀνθρακίαν. ἀ-
χρεῖος γὰρ ὅλως ὁ ἄνθραξ, διὰ τὸ πηδᾶν καὶ σπινθηρίζειν, πλὴν
τοῖς χαλκεῦσι. τούτοις δὲ χρησιμώτερος τῶν ἄλλων, διὰ τὸ ἀπο-
σβέννυσθαι εὐθὺς, ὅταν παύσηται φυσώμενος. διὸ ὀλίγος ἀνα
λίσκεται. τὸ δὲ τῆς ἁλιφλοίου χρήσιμον εἰς τοὺς ἄξονας μόνον.
καὶ τοιαῦτα. δρυὸς μὲν οὖν ταύτας ποιοῦσι τὰς ἰδέας. τῶν δὲ
ἄλλων ἐλάτης. καὶ σχεδὸν τάγε πλεῖστα διαιροῦσιν ἄρρενι καὶ
θήλει, καθάπερ εἴρηται, πλὴν ὀλίγων. ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἡ πεύκη. πεύ- 3
κης γὰρ τὸ μὲν, ἥμερον ποιοῦσι, τὸ δ' ἄγριον. τῆς δ' ἀγρίας δύο
γένη. καλοῦσι δὲ, τὴν μὲν, ἰδαίαν. τὴν δὲ, παραλίαν. τούτων δὲ
ὀρθοτέρα καὶ μακροτέρα. καὶ ξύλον ἔχουσα παχύτερον, ἡ ἰ-
δαία, τὸ δὲ φύλλον λεπτότερον καὶ ἀμενηνότερον, ἡ παραλία,
καὶ λειότερον τὸ φλοιὸν καὶ εἰς τὰ δέρματα χρήσιμον. ἡ δὲ ἑ-
τέρα, οὔ. καὶ τῶν στροβίλων, ὁ μὲν τῆς παραλίας, στρογγύλος
τε καὶ διαχάσκων ταχέως· ὁ δὲ τῆς ἰδαίας μακρότερος καὶ
χλωρὸς καὶ ἧττον χάσκων, ὡς ἂν ἀγριώτερος. τὸ δὲ ξύλον ἰσχυ- 4

ρότερον τὸ τῆς πτελέας. δεῖ γὰρ καὶ τὰς τοιαύτας διαφορὰς λαμβάνειν τῶν ἀγγείων. γνώριμος γὰρ διὰ τὴν χρείαν. ὀζότερον δὲ καὶ παχύτερον ὥσπερ εἴπομεν ἡ ἰδέα καὶ πρὸς τούτοις πιττωδέστερον ὅλως τὸ δένδρον. μελαντέρα δὲ καὶ γλυκυτέρα καὶ λεπτοτέρα καὶ εὐωδεστέρα, ὅταν ᾖ ὠμή. ἑψηθεῖσα δὲ χείρων ἐκβαίνει. διὰ τὸ πολὺ ἔχειν τὸν ὀρρόν. ἐοίκασι δ' ἅπερ οὗτοι διαιροῦσιν ὀνόμασιν ἰδίοις, οἱ ἄλλοι διαιρεῖν τῷ ἄρρενι καὶ
1 θήλει. φασὶ δ' οἱ περὶ μακεδονίαν καὶ ἄκαρπόν τι γένος ὅλως εἶναι πεύκης. καὶ τὸ μὲν ἄρρεν βραχύτερόν τε καὶ σκληρότερον· τὸ δὲ θῆλυ εὐμηκέστερον. καὶ τὰ φύλλα λιπαρὰ καὶ ἁπαλὰ καὶ κεκλιμένα μᾶλλον ἔχειν. ἔστι δὲ τὰ ξύλα τῆς μὲν ἄρρενος περιμήτρια καὶ σκληρά. καὶ ἐν ταῖς ἐργασίαις στρεφόμενα· τῆς δὲ θηλείας εὔεργα καὶ εὐτραφῆ καὶ μαλακώτερα. σχεδὸν δὲ κοινή τις ἡ διαφορὰ πάντων τῶν ἀρρένων καὶ θηλειῶν. ὡς οἱ ὑλοτόμοι φασίν. ἅπαν γὰρ τὸ ἄρρεν τῇ πελεκήσει καὶ βραχύ-
2 τερον καὶ ἐπεστραμμένον μᾶλλον. καὶ δυσεργότερον καὶ τῷ χρώματι μελάντερον. τὸ δὲ θῆλυ εὐμηκέστερον. ἐπεὶ καὶ τὴν αἰγίδα τὴν καλουμένην, ἡ θήλεια τῆς πεύκης ἔχει. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ἐγκάρδιον αὐτῆς· αἴτιον δὲ ὅτι ἀπευκοτέρα, καὶ ἧττον ἔνδαδος, καὶ λειοτέρα καὶ εὐκτεανωτέρα. γίνεται δὲ ἐν τοῖς μέγεθος ἔχουσι τῶν δένδρων, ὅταν ἐκπεσόντα περισαπῇ τὰ λευκὰ καὶ τὰ κύκλῳ. τούτων γὰρ περιαιρεθέντων, καὶ καταλειφθείσης τῆς μήτρας, ἐκ ταύτης πελεκᾶται· ἔστι δὲ εὔχρουν σφόδρα καὶ λεπτόϊ-
3 νον ὃ δὴ οἱ περὶ τὴν ἴδην δαδουργοὶ καλοῦσι συκῆν. τὸ δὲ ἀθηγιγνόμενον ἐν ταῖς πεύκαις ἐρυθρότερον τὴν χροιὰν τῆς δᾳδὸς ἐν τοῖς ἄρρεσιν ἐστὶ μᾶλλον. δυσῶδες δὲ τοῦτο. καὶ οὐκ ὄζει δᾳδός. οὐδὲ καίεται, ἀλλ' ἀποπηδᾷ ἀπὸ τοῦ πυρός. πεύκης μὲν οὖν ταῦτά γε ποιοῦσιν ἥμερόν τε καὶ ἄγριον. καὶ τῆς ἀγρίας ἄρρενά τε καὶ θήλειαν, καὶ τρίτην τὴν ἄκαρπον. οἱ δὲ περὶ τὴν ἀρκαδίαν, οὔτε τὴν ἄκαρπον λέγουσιν, οὔτε τὴν ἥμερον πεύκην. ἀλλὰ πίτυν εἶναί φασι καὶ γὰρ τὸ στέλεχος ἐμφανέστερον εἶναι τῇ πίτυϊ, καὶ ἔχειν τήν τε
4 λεπτότητα τὸ μέγεθος, καὶ ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτὸ τὸ ξύλον. τὸ γὰρ

τῆς πεύκης καὶ παχύτερον, καὶ λειότερον καὶ ὑψηλότερον εἶναι. καὶ
τὰ φύλλα τὴν μὲν πεύκην ἔχειν πολλὰ καὶ λιπαρὰ καὶ βαθέα
καὶ κεκλιμένα. τὴν δὲ πίτυν καὶ τὴν κωνοφόρον ταύτην, ὀλίγα τε
καὶ αὐχμωδέστερα καὶ πεφρικότα μᾶλλον. ἔπειτα τὴν πίτυν αὖ
ἐμφανεστέραν τῆς πεύκης. καὶ γὰρ τὴν πίτυν ἔχειν ὀλίγην τε καὶ
μικράν, ὥσπερ καὶ τὴν κωνοφόρον. τὴν δὲ πεύκην, εὐώδη καὶ
πολλήν. φύεται δὲ ἐν μὲν τῇ ἀρκαδίᾳ ἡ πίτυς ὀλίγη· περὶ δὲ
τὴν ἠλείαν πολλή· οὗτοι μὲν οὖν ὅλῳ τῷ γένει διαμφισβητοῦ= 1
σιν. ἡ δὲ πίτυς δοκεῖ τῆς πεύκης διαφέρειν, τῷ λιπαρώτερά τε
εἶναι καὶ λεπτοφυλλότερα, καὶ τὸ μέγεθος ἐλάττων καὶ ἧττον ὀρ-
θοφυής. ἔτι δὲ καὶ τὸν κῶνον ἐλάττω φέρειν καὶ πεφρικότα μᾶλ
λον. καὶ τὸ κάρυον πιττωδέστερον, ἄμφω δὲ ἐπιχόφυλλα. καὶ τὰ
ξύλα λευκότερα καὶ ὁμοιότερα τῇ ἐλάτῃ καὶ τὸ ὅλον ἀπεύ-
κα. διαφορὰν δὲ ἔχει μεγάλην πρὸς τὴν πεύκην· πεύκην μὲν
γὰρ ἐκκαυθεισῶν τῶν ῥιζῶν οὐκ ἀναβλαστάνειν. τὴν πίτυν δέ φα
σί τινες ἀναβλαστάνειν. ὥσπερ καὶ εἰς λέσβον ἐμπρησθέντος τοῦ 2
πυρραίων ὄρους τοῦ πιτυώδους. νόσημα δὲ ταῖς πεύκαις τοιοῦ-
τόν τι λέγουσι συμβαίνειν οἱ περὶ τὴν ἴδην. ὥσθ' ὅταν μὴ μόνον
τὸ ἐγκάρδιον ἀλλὰ καὶ τὸ ἔξω τοῦ στελέχους ἔνδαδον γένηται, πε=
νικοῦται ὥσπερ ἀποπνίγεσθαι. τοῦτο δὲ αὐτόματον συμβαίνει,
δι' εὐτροφίαν τοῦ δένδρου ὡς ἄν τις εἰκάσειεν. ὅλον γὰρ γίνεται
δᾴς. περὶ μὲν οὖν τὴν πεύκην ἴδιόν τι τοῦτο πάθος. ἐλάτη δ'
ἐστίν, ἡ μὲν ἄρρην. ἡ δὲ θήλεια. διαφορὰς δὲ ἔχουσι, τοῖς φύλλοις.
ὀξύτερα γὰρ καὶ κεντητικώτερα τὰ τοῦ ἄρρενος καὶ ἐπεστραμμέ 3
να μᾶλλον. διὸ καὶ οὐλότερον τῇ ὄψει φαίνεται τὸ δένδρον ὅ=
λον, καὶ τῷ ξύλῳ. λευκότερον τε καὶ μαλακώτερον καὶ εὐερ
γέστερον τὸ τῆς θηλείας, καὶ τὸ ὅλον στέλεχος εὐμηκέστερον. τὸ
δὲ τοῦ ἄρρενος, ποικιλώτερον καὶ πλατύτερον καὶ σκληρότε=
ρον καὶ περιμηκέστερον μᾶλλον. ὅλως δὲ φαυλότερον τὴν ὄψιν.
ἐν δὲ τῷ κώνῳ τῷ μὲν τοῦ ἄρρενος ἔστι κάρυα, ὀλίγα ἐπὶ τοῦ ἄ=
κρου. τῷ δὲ τῆς θηλείας ὅλως οὐδέν, ὡς οἱ ἐκ μακεδονίας ἔ=
λεγον. ἔχει δὲ πτέρυγας τὸ φύλλον καὶ ἔτι ἔλαττον, ὥστε τὴν 4
ὅλην μορ

ὅλην μορφὴν εἶναι θηλώδη, καὶ παρόμοιον μάλιστα ταῖς βοιω-
τίαις κυανέαις. πυκνὸν δὲ οὕτως, ὥστε μήτε χιόνα διιέναι μήθ'
ὑετόν. ὅλως δὲ καὶ τῇ ὄψει τὸ δένδρον καλόν. καὶ γὰρ ἡ βλά-
στησις ἰδία τις ὥσπερ εἴρηται, παρὰ τὰς ἄλλας, καὶ μόνη τά-
ξιν ἔχοντα. τῷ δὲ μεγέθει καὶ μέγα καὶ πολὺ τῆς πεύκης εὐ-
μηκέστερον. διαφορὰ δὲ καὶ κατὰ τὸ ξύλον οὐ μικρόν. τὸ μὲν
γὰρ τῆς ἐλάτης ἰνῶδές τε καὶ μαλακὸν καὶ κοῦφον· τὸ δὲ τῆς πεύ-
1 κης, δαδῶδες, καὶ βαρὺ, καὶ σαρκωδέστερον. ὄζους δὲ ἔχει, πλείους
μὲν ἡ πεύκη. σκληροτέρους δὲ, ἡ ἐλάτη. σχεδὸν δὲ πάντων ὡς
εἰπεῖν σκληροτέρους. τὸ δὲ ξύλον μαλακώτερον. ὅλως δὲ οἱ
ὄζοι πυκνότατοι, καὶ στερεωτικοὶ μόνον διαφανεῖς ἐλάτης καὶ
πεύκης. καὶ τῷ χρώματι διαδήλους καὶ μάλιστα διάφοροι τοῦ
ξύλου μᾶλλον, ἢ τῆς ἐλάτης. ἔχει δὲ ὥσπερ ἡ πεύκη τὴν αἰ-
γίδα, καὶ ἡ ἐλάτη τὸ λευκὸν λεῦσσον καλούμενον ὅτι ἀντί-
στροφον αἰγίδι πλὴν τὸ λευκὸν ἡ δ' αἰγὶς, εὔχρως διὰ τὸ ἔν-
2 δαδον. πυκνὸν δὲ καὶ λευκὸν γίνεται, καὶ καλὸν, καὶ ἐκ τῶν πρε-
σβυτέρων ἤδη δένδρων, ἀλλὰ σπάνιον τὸ χρηστόν. οὐ δὲ τυχὸν,
δαψιλές. ἐξ οὗ τὰ τῶν ζωγράφων πινάκια ποιοῦσι, καὶ τὰ
γραμματεῖα τὰ πολλὰ καὶ ἐσπουδασμένα καὶ τοῦ βελτίονος.
οἱ δὲ περὶ ἀρκαδίαν ἀμφότερα καλοῦσιν αἰγίδα, καὶ τὴν
τῆς πεύκης καὶ τὴν τῆς ἐλάτης. καὶ εἶναι πλείω τὴν τῆς πεύ-
κης. ἀλλὰ καλλίω τὴν τῆς ἐλάτης· εἶναι γὰρ τῆς μὲν ἐλάτης
ὅλην τε καὶ λείαν καὶ πυκνὴν, τῆς δὲ πεύκης ὀλίγην· τὴν μέν-
3 τοι οὖσαν οὐλοτέραν καὶ ἰσχυροτέραν, καὶ τὸ ὅλον καλλίω.
οὗτοι μὲν οὖν ἐοίκασι τοῖς ὀνόμασι διαφωνεῖν. ἡ δὲ ἐλάτη, ταύ-
τας ἔχει τὰς διαφορὰς πρὸς τὴν πεύκην. καὶ ἔτι περὶ τὴν
ἀμφαυξιν ἣν πρότερον εἴπομεν. ὀξύη δ' οὐκ ἔχει διαφοράς.
ἀλλ' ἔστι μονογενές. ὀρθοφυὲς δὲ καὶ λεῖον καὶ ἄοζον. καὶ πά-
χος καὶ ὕψος ἔχον σχεδὸν ἴσον τῇ ἐλάτῃ. καὶ τἆλλα δὲ παρό-
μοιόν τε τὸ δένδρον. ξύλον δὲ εὔχρουν ἰσχυρὸν εὔινον, καὶ φλοιὸν
λεῖον, καὶ παχύφυλλον, δυσχιδές. παραμηκέστερον ἀπίου. καὶ ἐ-
4 ξακανθίζον ἐξ ἄκρου. ῥίζας δ' οὔτε πολλὰς, οὔτε κατὰ βάθος.

ὁ δὲ καρπὸς λεῖος βαλανώδης ἐν ἐχίνῳ. πλὴν οὐκ ἐν ἀκάν-
θῳ καὶ λείῳ. καὶ οὐχ ὡς ἡ διὸς βάλανος ἀκανθώδης. προσεμ-
φερὴς δὲ καὶ κατὰ τὴν γλυκύτητα, καὶ κατὰ τὸν χυλὸν ἐ-
κείνῳ, γίνεται δὲ καὶ ἐν τῷ ὄρει, λευκή τε, καὶ χρήσιμον ἔχει τὸ
ξύλον πρὸς πολλά· καὶ γὰρ πρὸς ἁμαξουργίαν. καὶ πρὸς κλι
νοπηγίαν, καὶ εἰς διφρουργίαν, καὶ εἰς τραπεζίαν, καὶ εἰς ναυ
πηγίαν. ἡ δ' ἐν τοῖς πεδίοις μέλαινα καὶ ἄχρηστος πρὸς ταῦτα.
τὸν δὲ καρπὸν ἔχουσι παραπλήσιον. μονογενὴς δὲ καὶ ἡ μίλος. 1
ὀρθοφυὴς δὲ καὶ εὐαυξής, καὶ ὁμοία τῇ ἐλάτῃ. πλὴν οὐχ ὑ-
ψηλὸν οὕτω. πολυμάσχαλον δὲ μᾶλλον. ὅμοιον δὲ καὶ τὸ φύλ
λον ἔχει τῇ ἐλάτῃ, καὶ λιπαρώτερον δὲ καὶ μαλακώτερον.
καὶ τὸ ξύλον ἡ μὲν ἐξ ἀρκαδίας, μέλαν καὶ φοινικοῦν. ἡ δ' ἐκ
τῆς ἴδης, ξανθὸν σφόδρα καὶ ὅμοιον τῇ κέδρῳ· διὸ καὶ τοὺς πω-
λοῦντας φασὶν ἐξαπατᾶν, ὡς κέδρον πωλοῦντας. πᾶν γὰρ
εἶναι καρδίαν, ὅταν ὁ φλοιὸς περιαιρεθῇ. ὅμοιον δὲ τὸν φλοιὸν
ἔχειν καὶ τῇ τραχύτητι· καὶ τῷ χρώματι τῇ κέδρῳ. ῥίζας δὲ 2
μικρὰς, καὶ λεπτὰς καὶ ἐπιπολαίους· σπάνιον δὲ τὸ δένδρον
περὶ τὴν ἴδην· περὶ δὲ μακεδονίαν καὶ ἀρκαδίαν, καὶ πολύ·
καρπὸν φέρει στρογγύλον μικρῷ μείζω κυάμου· καὶ τῷ χρώμα
τι δ' ἐρυθρὸν καὶ μαλακόν. φασὶ δὲ τὰ μὲν λόφουρα, ἐὰν φά
γῃ τῶν φύλλων ἀποθνήσκειν. τὰ δὲ μηρυκάζοντα, οὐδὲν πά-
σχειν. καὶ τὸν καρπὸν ἐσθίουσι καὶ τῶν ἀνθρώπων τινές. καὶ ἔστιν
ἡδὺς καὶ ἀσινής. ἔστι δὲ καὶ ὁ ὄστρυς μονοειδής. ἣν καλοῦσί
τινες ὀστρύαν ὁμοφυέα τῇ ὀξύᾳ. τῇ τε φυτείᾳ καὶ τῷ φλοιῷ 3
φύλλα δὲ ἀπιοειδῆ τοῖς σχήμασι. πλὴν προμηκέστερα πολλῷ.
καὶ εἰς ὀξὺ συνηγμένα καὶ μείζω. πολύϊνα δὲ ἀπὸ τῆς μέσης παρα
ῥοειδῶς. τῶν ἄλλων εὐθειῶν καὶ μεγάλων κατατεινουσῶν καὶ
πάχος ἐχουσῶν. ἔτι δὲ ῥυτιδωμένα κατὰ τὰς ἶνας. καὶ χαρα
γμὸν ἔχοντα κύκλῳ λεπτόν. τὸ δὲ ξύλον σκληρὸν καὶ ἄχροον
ἔκλευκον. καρπὸν δὲ μικρὸν πρόμακρον ὅμοιον κριθῇ ξανθόν.
ῥίζας δὲ ἔχει μετεώρους. ἄνυδρον δὲ καὶ φαραγγῶδες. λέγεται δὲ
ὡς οὐκ ἐπιτήδειον εἰς οἰκίας εἰσφέρειν. δυσθανατεῖν γάρ φησι. 4

καὶ δυσσηκεῖν οὐκ ἐᾶν ἤ. τῆς δὲ φιλύρας, ἡ μὲν, ἄρρεν ἐστὶν, ἡ δὲ θή
λεια. διαφέρουσι δὲ τῇ μορφῇ τῇ ὅλῃ καὶ τῇ τοῦ ξύλου· καὶ τὸ μὲν
εἶναι κάρπιμον, τὸ δ' ἄκαρπον. τὸ μὲν γὰρ τοῦ ἄρρενος ξύλον, ξηρὸν
καὶ ξανθὸν, καὶ ὀζωδέστερόν ἐστι καὶ πυκνότερον. τὸ δὲ τῆς θη-
λείας, λευκότερον. καὶ ὁ φλοιὸς τοῦ μὲν ἄρρενος παχύτερος.
καὶ περιαιρεθεὶς ἄκαμπτος διὰ τὴν σκληρότητα. τοῦ δὲ θηλείας
λευκότερος καὶ εὐκαμπτής ἐξ οὗ τὰς κίστας ποιοῦσιν. ἔτι δ' εὐωδέ
1 στερον οὐ τῆς θηλείας. καὶ ἡ μὲν ἄκαρπος καὶ ἀνανθής. ἡ δὲ θήλεια,
καὶ ἄνθος ἔχει καὶ καρπόν. οὗ μὲν ἄνθος καλυκῶδες παρὰ τὸν τοῦ
ξύλου μίσχον καὶ παρὰ τὴν εἰς νέωτα κάχρυν ἐφ' ἑτέρου μίσχου.
χλωρὸν δὲ ὅταν ᾖ καλυκῶδες. ἐκκαλυπτόμενον δ' ἔπιξανθον.
ἡ δὲ ἄνθησις, ἅμα τοῖς ἡμέροις. ὁ δὲ καρπὸς στρογγύλος, παράμα
κρος ἡλίκος κύαμος. ὅμοιος τῷ τοῦ κιττοῦ. γωνίας ἔχων ὁ ἁδρὸς,
πέντε. διὰ ἰνῶν ἐξεχουσῶν καὶ εἰς ὀξὺ συναγομένων. ὁ δὲ μὴ ἁ-
δρὸς, ἀδιαρθρότερος. διακνιζόμενος δὲ ὁ ἁδρὸς ἔχει μικρὰ ἄτ-
2 τα καὶ λεπτὰ σπερμάτια, ἡλίκα, καὶ ὁ τῆς ἀνδραφάξυος. τὸ δὲ
φύλλον καὶ ὁ φλοιὸς, ἡδέα καὶ γλυκέα. τὴν δὲ μορφὴν κιττώ
δες τὸ φύλλον. πλὴν ἐκ περισαγωγῆς μᾶλλον ἡ περιφέρεια καὶ
τὸ πρὸς τῷ μίσχῳ κυρτότατον. ἀλλὰ κατὰ μέσον καὶ εἰς ὀξύτερον
τὴν συναγωγὴν ἔχον καὶ μακρότερον. ἔπυλον δὲ κύκλῳ καὶ κε
χαραγμένον. μήτραν δ' ἔχει τὸ ξύλον μικρὰν, καὶ οὐ πολὺ μακρο
» τέραν τοῦ ἄλλου. μαλακόν τε καὶ τὸ ἄλλο ξύλον. τοῦ τὸ σφενδά=
» μνου καθάπερ εἴπομεν δύο γένη ποιοῦσιν. οἱ δὲ, τρία. ἓν μὲν δὴ ὃ
3 κοινῷ προσαγορεύεται σφένδαμνον. ἕτερον δὲ ζυγία. τρίτον δὲ κλι
νότροχον. ὡς οἱ περὶ στάγειρα. διαφορὰ δ' ἐστὶ τῆς ζυγίας καὶ τῆς
σφενδάμνου, ὅτι ἡ μὲν σφένδαμνος, λευκὸν ἔχει τὸ ξύλον καὶ εὐϊ
νότερον. ἡ δὲ ζυγία, ξανθὸν καὶ οὖλον. τὸ δὲ ξύλον εὐμεγέθες. ἀμ
φω τῇ σχίσει ὅμοιον τῷ τῆς πλατάνου, τετανόν. λεπτότερον δὲ καὶ ἀ
σαρκότερον καὶ μαλακώτερον καὶ περιμηκέστερον. τὰ δὲ σχίσματ' ὅ
λα εἰς ὀξὺ συνήκοντα, καὶ οὐχ οὕτω μεσοσχιδῆ. ἀλλ' ἀκροσχιδέστε
ρα οὐ πολύ. ἵνα δὲ ὡς κατὰ μέγεθος. ἔχει δὲ καὶ φλοιὸν μικρῷ
4 παχύτερον τοῦ τῆς φιλύρας. ὑποπέλιον, παχὺ καὶ πυρώτερον,

ἢ ὁ τῆς πίτυος. καὶ δυσκαμπεῖς ῥίζαι δ' ὀλίγαι, καὶ μετέωροι,
καὶ οὐχ αἱ σχεδὸν αἱ πλεῖσται. καὶ αἱ ξανθαὶ, καὶ αἱ τῆς λευ=
κης. γίνεται δὲ μάλιστα ἐν τοῖς ἐφύδροις ὡς οἱ περὶ τὴν ἴδην
λέγουσι. καὶ ἔστι σπάνιον. περὶ ἄνθους δὲ οὐκ ἤδεσαν. τὸν δὲ καρ-
πὸν οὐ λίαν μὲν περιμήκη, παρόμοιον δὲ τῷ παλιούρῳ. πλὴν
περιμηκέστερον. οἱ δ' ἐν τῷ ὀλύμπῳ, τὴν μὲν ζυγίαν ὄρειον μᾶλ
λον, τὴν δὲ σφένδαμνον καὶ ἐν τοῖς πεδίοις φύεσθαι. εἶναι δὲ
τὴν μὲν ἐν τῷ ὄρει φυομένην ξανθὴν καὶ εὔχρουν καὶ οὔλην 1
καὶ στερεάν. ἣ καὶ πρὸς τὰ πολυτελῆ τῶν ἔργων χρῶνται. τὴν
δὲ πεδεινὴν, λευκήν τε καὶ μανοτέραν καὶ ἧττον οὔλην. κα
λοῦσι δ' αὖ τὴν ἔνιοι γλῖνον, οὐ σφένδαμνον. καὶ τῆς ἄρρενος
οὐλότερα τὰ ξύλα συνεστραμμένα. καὶ ἐν τῷ πεδίῳ ταύτην
φύεσθαι μᾶλλον, καὶ βλαστάνειν πρωϊτερον. ἔστι δὲ καὶ με-
λίας γένη δύο. τούτων δ' ἡ μὲν, ὑψηλὴ καὶ εὐμήκης ἐστὶ, τὸ ξύ
λον ἔχουσα λευκὸν καὶ εὔινον, καὶ μαλακώτερον, καὶ ἀνοζό=
τερον, καὶ οὐλότερον. ἡ δὲ ταπεινοτέρα καὶ ἧττον εὐαυξής. καὶ 2
τραχυτέρα καὶ σκληροτέρα καὶ ξανθοτέρα. τὰ δὲ φύλλα, τῷ
μὲν σχήματι δαφνοειδῆ πλατυφύλλου δάφνης. εἰς ὀξύτερον δὲ
συνηγμένα· χαραγμὸν δέ τινα ἔχοντα κύκλῳ καὶ ἐπακανθί-
ζοντα. τὸ δ' ὅλον ὅπερ εἴποι τις ἄφυλλον. τῷ ἅμα φυλλοφο
ρεῖν ἀφ' ἑνὸς μίσχου. καὶ περὶ μίαν δὴ κατὰ γόνυ συζυγίαν.
τὰ φύλλα δὲ καθ' ἕκαστον πέφυκε. συχνῶν δ' ἰσχουσῶν τῶν συ-
ζυγιῶν. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς οἴης. ἔστι δὲ τῶν μὲν τραχέα τὰ γόνα
τα. καὶ αἱ συζυγίαι τὸ πλῆθος ἐλάττους. τῶν δὲ τῆς λευκῆς 3
καὶ μακραὶ καὶ πλείους. καὶ τὰ καθ' ἕκαστον φύλλα μακρό
τερα καὶ στενώτερα· τὴν δὲ χρόαν πρασώδη. φλοιὸν δὲ λεῖον
ἔχει. καὶ πυρὸν δὲ καὶ λεπτὸν καὶ τῇ χρόᾳ πυρόν. πυκνόῤῥιζον
δὲ, καὶ παχύῤῥιζον, καὶ μετέωρον. καρπὸν δὲ οἱ μὲν περὶ τὴν
ἴδην οὐχ ὑπελάμβανον ἔχειν οὐδ' ἄνθος. ἔχει δ' ἐν λοβῷ καρ=
πὸν λεπτὸν καρυηρόν, ὡς τῶν ἀμυγδαλῶν ὑπόπικρον τῇ γεύ=
σει. φέρει δὲ καὶ ἕτερ' ἄττα, ὥσπερ βρύα. καθάπερ ἡ δάφνη πλὴν
στρυφνότερα. καὶ ἕκαστον καθ' αὑτὸ σφαιροειδὲς, ὥσπερ τὰ τῶν 4

πλατάνων· αὐτῶν ἢ τὰ μέν, περὶ τὸν καρπόν. τὰ δ' ἀπηρτημέ-
να πολὺ καὶ τὰ πλεκτὰ οὕτω. φύεται δὲ ἡ μὲν λεία περὶ τὰ βα-
θύσκια μάλιστα καὶ ἔφυδρα. ἡ δὲ τραχεῖα καὶ περὶ τὰ ξηρὰ καὶ
πετρώδη. ἔνιοι δὲ καλοῦσι τὴν μέν, μελίαν, τὴν δέ, βουμελίαν,
ὥσπερ οἱ περὶ μακεδονίαν. μεῖζον δὲ καὶ μακρότερα ἡ βου-
μελία. διὸ καὶ ἧττον οὖλον. φύσει δὲ τὸ μέν, πεδεινὸν καὶ
λεῖον. τὸ δὲ ὀρεινὸν καὶ τραχύ. ἔστι δὲ ἡ μὲν ἐν τοῖς ὄρεσι φυομέ-
1 νη, εὔχρως, καὶ λεία καὶ στερεά, καὶ γλίσχρα. ἡ δ' ἐν τῷ πεδίῳ,
ἄχρους, καὶ μανή, καὶ τραχεῖα. τὸ δ' ὅλον ὡς εἰπεῖν τὰ δέν-
δρα, ὅσα καὶ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ ἐν τῷ ὄρει φύεται, τὰ μὲν ὀρει-
νὰ εὔχροά τε καὶ στερεὰ καὶ λεῖα γίνεται καθάπερ ὀξυπτε-
λέα, καὶ τἆλλα. τὰ δὲ πεδεινά, μανότερα καὶ ἀχρούστερα,
καὶ χείρω. πλὴν ἀπίου, καὶ μελίας, καὶ ἀχράδος, ὥς οἱ πε-
ρὶ τὸν ὄλυμπόν φασι. ταῦτα δ' ἐν τῷ πεδίῳ κρείττω καὶ τῷ
καρπῷ καὶ τοῖς ξύλοις. ἐν μὲν γὰρ τῷ ὄρει τραχεῖς καὶ ἀκανθώ-
2 δεις καὶ ὀζώδεις εἰσίν. ἐν δὲ τῷ πεδίῳ λειότεροι καὶ μείζους.
καὶ τὸν καρπὸν ἔχουσι γλυκύτερον καὶ σαρκωδέστερον. με-
» γέθει δὲ αἰεὶ μείζω τὰ πεδεινά. κρανείας δέ, τὸ μὲν ἄρρεν,
» τὸ δέ, θῆλυ. ἣν δὴ καὶ θηλυκράνειαν καλοῦσιν. ἔχουσι δὲ
φύλλον μὲν ἀμυγδαλῇ ὅμοιον. πλὴν λιπωδέστερον καὶ πα-
χύτερον. φλοιὸν δ' ἰνώδη, λεπτόν. τὸ δὲ στέλεχος οὐ παχὺ
λίαν. ἀλλὰ παραφύει ῥάβδους ὡς ἄγνος ἐλάττους ἡ θηλυκρα-
νεία. καὶ θαμνωδέστερόν ἐστι. τοὺς δὲ ὄζους ὁμοίους ἔχουσιν ἄμφω
3 τῇ ἄγνῳ. καὶ κατὰ δύο καὶ κατ' ἀλλήλους. τὸ δὲ ξύλον, τὸ
μὲν τῆς κρανείας ἀκάρδιον καὶ στερεὸν ὅλον. ὅμοιον κέρατι
τὴν πυκνότητα καὶ τὴν ἰσχύν. τὸ δὲ τῆς θηλυκρανείας, ἐν-
τεριώνην ἔχον καὶ μαλακώτερον καὶ κοιλαινόμενον. διὸ καὶ
ἀχρεῖον εἰς τὰ ἀκόντια. τὸ δ' ὕψος τοῦ ἄρρενος, δώδεκα μά-
λιστα πηχῶν, ἡλίκη τῶν σαρισσῶν ἡ μεγίστη. τὸ γὰρ ὅλον στέλε-
χος, ὕψος οὐκ ἴσχει. φασὶ δ' οἱ μὲν ἐν τῇ ἴδῃ τῇ τρωάδι, τὸ μὲν
ἄρρεν, ἄκαρπον εἶναι. τὸ δὲ θῆλυ, κάρπιμον. πυρῆνα δ' ὁ καρ-
4 πὸς ἔχει παραπλήσιον ἐλαίᾳ. καὶ ἐσθιόμενος γλυκὺς καὶ

εὐώδης. ἄνθος δὲ ὅμοιον τῷ τῆς ἐλαίας. καὶ ἀπανθεῖ δὲ, καὶ
καρποφορεῖν τὸν αὐτὸν τρόπον, τῷ δὲ ἐνὸς μᾶλλον πλείους ἔ-
χειν. σχεδὸν δὲ καὶ τοῖς χρόνοις παραπλησίως. οἱ δ᾽ ἐν μακεδο-
νίᾳ, καρποφορεῖν μὲν ἄμφω φασίν. τὸν δὲ τῆς θηλείας ἄβρω-
τον εἶναι. τὰς ῥίζας δ᾽ ὁμοίως ἔχειν τοῖς ἄγνοις ἰσχυρὰς καὶ ἀ-
νωλέθρους. γίνεται δὲ καὶ περὶ τὰ ἔνυδρα, καὶ οὐκ ἐν τοῖς ξη-
ροῖς. φύεται δὲ ἀπὸ σπέρματος καὶ ἀπὸ παρασπάδος. κέδρον
δὲ, οἱ μὲν φασιν εἶναι διττὴν, τὴν μὲν, λυκίαν, τὴν δὲ, φοινι- 1
κήν. οἱ δὲ μονοειδῆ, καθάπερ οἱ ἐν τῇ ἴδῃ. παρόμοιον δὲ τῇ ἀρ-
κεύθῳ· διαφέρει δὲ μάλιστα τῷ φύλλῳ. τὸ μὲν γὰρ τῆς κέ-
δρου, σκληρὸν καὶ ὀξὺ καὶ ἀκανθῶδες. τὸ δὲ τῆς ἀρκεύθου
μαλακώτερον. δοκεῖ δὲ καὶ ὑψηλοφυέστερον εἶναι ἡ ἄρκευ-
θος. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔνιοί γε οὐ διαιροῦσι τοῖς ὀνόμασιν, ἀλλ᾽ ἀμ-
φω καλοῦσι κέδρους, πλὴν παρασήμως. κέδρον, ὀξυκέ-
δρον. ὀζώδη δ᾽ ἄμφω καὶ πολυμάσχαλα, καὶ ἐπεστραμμένα
ἔχοντα τὰ ξύλα. μᾶλλον δ᾽ ἡ μὲν ἄρκευθος ἔχει μικρὰν καὶ 2
πυκνὴν, καὶ ὅταν κοπῇ ταχὺ σηπομένην· ἡ δὲ κέδρος τὸ πλεῖ-
στον ἐγκάρδιον καὶ ἀσαπές. ἐρυθροκάρδια δ᾽ ἄμφο. καὶ ἡ μὲν
τῆς κέδρου, εὐώδης· ἡ δὲ τῆς ἑτέρας, οὔ. καρπὸς δ᾽ ὁ μὲν τῆς
κέδρου ξανθὸς μύρτου μέγεθος ἔχων. εὐώδης, ἡδὺς ἐσθίεσθαι.
ὁ δὲ τῆς ἀρκεύθου τὰ μὲν ἄλλ᾽ ὅμοιος. μέλας δὲ καὶ στρυ-
φνὸς καὶ ὥσπερ ἄβρωτος. διαμένει δ᾽ εἰς ἐνιαυτόν. εἶθ᾽ ὅταν
ἄλλος ἐπιφυῇ, ὁ περισινὸς ἀποπίπτει. ὡς δὲ οἱ ἐν ἀρκαδίᾳ λέ-
γουσι, τρεῖς ἅμα καρποὺς ἴσχει. τόν τε περισινὸν οὔπω πέπο- 3
να καὶ τὸν προπερισινὸν ἤδη πέπονα καὶ εὐώδιμον. καὶ τρί-
τον τὸν νέον ὑποφαίνει. ἔφη δὲ Σάτυρος καὶ κομίσαι τοὺς ὀρεο-
τύπους αὐτῷ ἀνανθεῖς ἄμφω. τὸν δὲ φλοιὸν ὅμοιον ἐδόκει κυ-
παρίττῳ, τραχύτερον δέ. ῥίζας δὲ μανὰς ἀμφοτέρους καὶ ἐ-
πιπολαίους. φύονται δὲ περὶ τὰ πετρώδη καὶ χειμέρια, καὶ
τούτοις τοῖς τόποις ζητοῦσι. μεσπίλης δ᾽ ἐστὶ τρία γένη. ἀνθη-
δών. σατάνειος. ἀνθηνοειδής. ὡς οἱ περὶ τὴν ἴδην διαιροῦσι.
φέρει δὲ ἡ μὲν σατάνειος τὸν καρπὸν μείζω καὶ λευκότερον 4

χαυνότερον, καὶ τοὺς πυρῆνας ἔχοντα μαλακωτέρους. αἱ δ' ἕτεραι, ἐλάττω εἰσὶ καὶ εὐωδέστεραι καὶ στρυφνότεραι, ὥστε δύνασθαι πλείω χρόνον θησαυρίζεσθαι· πυκνότερον δὲ καὶ τὸ ξύλον τούτων καὶ ξανθότερον. τὰ δ' ἄλλα ὅμοιον. τὸ δ' ἄνθος πασῶν ὅμοιον ἀμυγδάλῃ. πλὴν οὐκ ἐρυθρὸν ὥσπερ ἐκεῖνα ἀλλ' ἔγχλωρον. μεγέθει μέγα τὸ δένδρον καὶ περίνομενον. φύλλον δέ, τὸ μέν, ὑπόλυχιδὲς καὶ ἐν ἄκρῳ σελινοειδές,
1 μείζοσι σχήμασι. πέτανον. ἰνῶδες. λεπτότερον σελίνου καὶ περιμηκέστερον, καὶ τὸ ὅλον κατασχίσματα. περικεντρωμένον δὲ ὅλον. μίσχον δ' ἔχει λεπτόν, μακρόν. περὶ τοῦ φυλλορροεῖν δ' ἐρυθραίνεται σφόδρα· πολύρριζον δὲ τὸ δένδρον καὶ βαθύρριζον. διὸ καὶ χρόνιον, καὶ δυσώλεθρον. καὶ τὸ ξύλον ἔχει πυκνὸν καὶ στερεὸν καὶ ἀσαπές· φύεται δὲ καὶ ἀπὸ σπέρματος καὶ ἀπὸ παρασπάδος νόσημα δὲ αὐτῆς ἐστίν, ὥστε γηράσκοντα σκωληκόβρωτα γίνεσθαι. καὶ οἱ σκώληκες μεγάλοι, καὶ ἴδιοι ἢ οἱ
2 ἐκ τῶν δένδρων τῶν ἄλλων. τῆς δὲ οὔων δύο γένη ποιοῦσι· τὸ μὲν δὴ καρποφόρον, θῆλυ· τὸ δὲ ἄρρεν, ἄκαρπον. οὐ μὴν ἀλλὰ διαφέρουσι τοῖς καρποῖς. τῷ τοὺς μέν, στρογγύλον, τοὺς δέ, περιμήκη, τοὺς δέ, ᾠοειδῆ φέρειν. διαφέρουσι δὲ καὶ τοῖς χυλοῖς· ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πᾶν εὐωδέστερα καὶ γλυκύτερα τὰ στρογγύλα. τὰ δ' ᾠοειδῆ πολλάκις ἐστὶν ὀξεῖα καὶ ἧττον εὐώδη. φύλλον δ' ἀμφοῖν τὸ μέν, μίσχον μακρὸν ἰνοειδῆ. πεφύκασι δὲ στοιχηδὸν ἐκ τῶν πλαγίων πτερυγοειδῶν ὡς ἑνὸς ὄντος τοῦ ὅλου, λο-
3 βοὺς δὲ ἔχοντος ἐσχισμένους ἕως τῆς ἰνός. πλὴν διεστᾶσιν ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ συχνοῦ τοῦ κατὰ μέρος. φυλλοβολεῖ δὲ οὐ κατὰ μέρος, ἀλλ' ὅλον ἅμα τὸ πτερυγῶδες. εἰσὶ δὲ παρὰ μὲν τὰ ἐπιπαλαιότερα καὶ βραχύτερα, ἐλάττους· πάντων δ' ἐπ' ἄκρων τὸ τοῦ μίσχου φύλλον περιττόν. ὥστε καὶ πάντ' εἶναι περιττά. τῷ δὲ σχήματι δαφνοειδῆ τῆς λεπτοφύλλου. πλὴν χαραγμὸν ἔχοντα καὶ βραχύτερον. καὶ οὐκ εἰς ὀξὺ τὸ ἄκρον συνῆκον. ἀλλ' εἰς περιφερέστερον. ἄνθος δὲ ἔχει βοτρυῶδες ἀπὸ μιᾶς κορύ-
4 νης καὶ πολλῶν μικρῶν καὶ λευκῶν συγκείμενον, καὶ ὁ καρπὸς

ὅταν εὐθὺς ἐκφύῃ βοτρυώδης. πολλὰ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς κορύνης.
ὥστ᾽ εἶναι καθάπερ κηρίον σκωληκόβρωτον, ἐπεὶ τοῦ δένδρου
ὁ καρπὸς ἄπεπτος ὤν. ἔτι γίνεται μᾶλλον τῶν μεσπίλων καὶ
ἀπίων καὶ ἀχράδων, καίτοι πολὺ στρυφνότερος. γίνεται δὲ
καὶ αὐτὸ τὸ δένδρον σκωληκόβρωτον, καὶ οὕτως αὐαίνεται
γηράσκον, καὶ ὁ σκώληξ ἴδιος. ἐρυθρὸς δασύς. καρποφορεῖ δ᾽
ἐπιεικῶς, νέα. τριετὲς γὰρ εὐθὺς φύει. τοῦ μετοπώρου δ᾽ ὅταν
ἀποβάλῃ τὸ φύλλον, εὐθὺς ἴσχει τὴν καχρυώδη κορύνην 1
λιπαρὰν καὶ ἐπῳδηκυῖαν, ὡς ἂν ἤδη βλαστικήν. καὶ διαμένει
τὸν χειμῶνα. ἀνάκανθον δέ ἐστι καὶ ἡ οἴη καὶ ἡ μεσπίλη.
φλοιὸν δὲ ἔχει λεῖον ὑπολίπαρον, ὥσπερ τὰ γεράνδρυα. τὴν
δὲ χρόαν ξανθὸν ἐπιλευκαίνοντα. τὰ δὲ γεράνδρυα τραχὺν,
καὶ μέλανα. τὸ δὲ δένδρον, εὐμεγέθες. ὀρθοφυές. εὔρυθμον
τῇ κόμῃ. σχεδὸν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ στροβιλοειδὲς σχῆμα λαμβάνει
κατὰ τὴν κόμην, ἐὰν μή τις ἐμποδίσῃ. τὸ δὲ ξύλον, στερεόν. πυκ=
νόν. ἰσχυρόν. ῥίζας δὲ οὐ πολλὰς μὲν οὐδὲ κατὰ βάθους. ἰσχυ 2
ρὰς δὲ καὶ παχείας, καὶ ἀνωλέθρους ἔχει. φύεται δὲ, καὶ ἀπὸ
ῥίζης, καὶ ἀπὸ παρασπάδος, καὶ ἀπὸ σπέρματος. τόπον δὲ ζητεῖ
» ψυχρὸν ἔνικμον. φιλόζωον δ᾽ ἐν τούτῳ καὶ δυσώλεθρον. οὐ
» μὴν ἀλλὰ καὶ φύεται ἐν τοῖς ὄρεσιν. ἴδιον δὲ τῇ φύσει δένδρον
» ὁ κέρασός ἐστι. μεγέθει μὲν μέγα. καὶ γὰρ εἰς τέσσαρας καὶ
» εἴκοσι πήχεις. ἔστι δ᾽ ὀρθοφυὲς σφόδρα. πάχος δὲ, ὥστε καὶ
δίπηχυν τὴν περίμετρον. ἀπὸ τῆς ῥίζης ἔχειν. φύλλον δ᾽ ὅμοιον
τῷ τῆς μεσπίλης, σκληρὸν δὲ σφόδρα καὶ πλατύτερον. ὥσ 3
τε τῇ χροιᾷ πόρρωθεν φανερὸν εἶναι τὸ δένδρον. φλοιοῦ δὲ
τὴν λειότητα καὶ τὴν χρόαν καὶ τὸ πάχος, ὅμοιον φιλύρᾳ.
διὸ καὶ τὰς κίστας ἐξ αὐτῶν ποιοῦσιν, ὡς καὶ ἐκ τῶν τῆς φιλυ
ρας. περιπέφυκε δὲ οὗτος οὔτε ὀρθοφυὴς. οὔτε κύκλῳ κατ᾽
ἴσον. ἀλλ᾽ ἑλικηδὸν περιείληφε, κάτωθεν ἄνω περιστατῶν. ὥσ-
περ ἡ διαγραφὴ τῶν φύλλων. καὶ λεπιζόμενον οὕτως ἐκ-
δέρεται. ἐκεῖνος δὲ ἐπίτομος γίνεται. καὶ οὐ δύναται μέ-
ρος αὐτοῦ τι τὸν αὐτὸν τρόπον ἀφαιρεῖσθαι, κατὰ πάχος 4

σχιζόμενον λεπτὸν ὡς ἂν φύλλον· τὸ δὲ λοιπὸν περισμήχειν τε
δύναται καὶ σώζειν τὸ δένδρον, ὡσαύτως περιπεφυκώς. πε-
ριαιρουμένου δὲ ὅταν λοιπὰ τοῦ φλοιοῦ, συνεκραίνει καὶ τό-
τε τὴν ὑγρότητα, καὶ ὅταν ὁ ἔξω χιτὼν περιαιρεθῇ, μόνον ὁ ὑ-
πολειπὴς ἤδη μελαίνεταί πως μυξώδει ὑγρασίᾳ, καὶ πάλιν ὑ-
ποφύεται τῷ δευτέρῳ ἔτι χιτὼν ἄλλος ἀντ' ἐκείνου. πλὴν
λεπτότερος πέφυκε, καὶ τὸ ξύλον ὅμοιον ταῖς ἰσὶ τῷ φλοιῷ
1 στρεπτῷ ἑλιττομένῳ. καὶ αἱ ῥάβδοι φύονται τὸν αὐτὸν τρόπον
εὐθύς. τοὺς ὄζους δὲ αὐξανομένους συμβαίνει, τοὺς μὲν, καὶ τῷ
ἀεὶ ἀπόλλυσθαι. τοὺς δ' ἄνω αὔξειν. τὸ δ' ὅλον οὐ πολύοζον τὸ
δένδρον ἀλλ' ἀνοζότερον πολὺ τῆς αἰγείρου. πολύρριζον δὲ καὶ
ἐπιπολαιόρριζον, οὐκ ἄγαν δὲ παχύρριζον. ἡ δὲ στροφὴ καὶ τῆς
ῥίζης καὶ τοῦ φλοιοῦ τοῦ περὶ αὐτὴν ἡ αὐτή. ἄνθος δὲ λευκὸν
ἀπίῳ καὶ μεσπίλῃ ὅμοιον. ἐκ μικρῶν ἀνθῶν συγκείμενον κη-
ριῶδες. ὁ δὲ καρπὸς ἐρυθρός, ὅμοιος διοσπύρῳ τὸ σχῆμα· τὸ
2 δὲ μέγεθος ἡλίκος κύαμος. πλὴν τοῦ διοσπύρου μὲν ὁ πυρὴν
σκληρός, τοῦ δὲ κεράσου, μαλακός· φύεται δ' ὅπου καὶ ἡ φιλύ
ρα· τὸ δ' ὅλον ὅπου ποταμοὶ καὶ ἔνυδρα· φύεται δὲ καὶ ἡ ἀκτὴ
μάλιστα περὶ ὕδωρ καὶ ἐν τοῖς σκιεροῖς. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς
τοιούτοις θαμνώδης ῥάβδοις ἐπετείοις αὐξανομένη μέχρι τῆς
φυλλορροίας εἰς μῆκος· εἶτα μετὰ ταῦτα εἰς πάχος· τὸ δὲ ὕ=
ψος τῶν ῥάβδων οὐ μέγα λίαν. ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἑξάπηχυ,
τῶν δὲ στελεχῶν πάχος τῶν γεράνδρυων, ὅσον περικεφαλαί-
3 ας. φλοιὸς δὲ λεῖος λεπτὸς, καὶ πυρός. τὸ δὲ ξύλον χαῦνον
καὶ κοῦφον, ξηρανθέν. ἐντεριώνην δ' ἔχον μαλακήν. ὥστε διό
λου καὶ κοιλαίνεσθαι ταῖς ῥάβδοις. ἐξ οὗ καὶ τὰς βακτηρίας
ποιοῦσι τὰς κούφας. ξηρανθὲν δὲ, ἰσχυρόν. καὶ ἀγήρω ἐὰν βρέ=
χηται, κἂν ᾖ λελεπισμένον. λεπίζεται δὲ αὐτόματον ξηραινό-
μενον. ῥίζας δὲ ἔχει μετεώρους. οὐ πολλὰς δ' οὐδὲ μεγάλας.
φύλλον δὲ τὸ μὲν καθ' ἕκαστον μαλακὸν περιμήκες, ὡς τὸ τῆς
πλατυφύλλου δάφνης. μεῖζον δὲ καὶ πλατύτερον καὶ περι
4 φερέστερον ἐκ μέσου καὶ κάτωθεν. τὸ δ' ἄκρον εἰς ὀξὺ μᾶλλον

σωνῆκον. κύκλῳ δ' ἔχον παρακεχαραγμένον. τὸ δ' ὅλον περὶ ἐν ἄμι-
σχον, παχὺ, καὶ ἰνώδη, ὡς ἂν κλωνίον. τὰ μὲν, ἔνθεν, τὰ δὲ,
ἔνθεν κατὰ γόνυ καὶ συζυγίαν πεφύκασι τῶν φύλλων διέχον
τα ἀπ' ἀλλήλων. ἐν δὲ ἐξ ἄκρου τοῦ μίσχου. ὑπέρυθρα τὰ φύλ
λα ἐπιεικῶς, καὶ χαῦνα καὶ σαρκώδη· φυλλορροεῖ δ' ἄθρουν ὅ-
λον. διό περ φύλλον αὐτῆς εἶπε τὸ ὅλον. ἔχουσι δὲ καὶ οἱ κλῶ-
νες οἱ νέοι γονοειδῆ τινα. τὸ δὲ ἄνθος λευκὸν ἐκ μικρῶν, λευ-
κῶν πολλῶν, ἐπὶ τῇ τοῦ μίσχου σχίσει κηριῶδες. εὐωδίαν δὲ 1
ἔχει λειριώδη, ἐπὶ βαρεῖαν· ἔχει δὲ καὶ τὸν καρπὸν ὁμοίως
πρὸς ἑνὶ μίσχῳ παχεῖ. βοτρυώδη δέ. γίνεται δὲ καὶ πεπαινόμε-
νος μέλας. ὠμὸς δὲ ὤν, ὀμφακώδης. μεγέθει δὲ μικρῷ μείζων
ὀρόβου. τὴν ὑγρασίαν δὲ οἰνώδη τῇ ὄψει· καὶ τὰς χεῖρας δὲ τε-
λείους· ἀναβλαστεῖ δὲ καὶ τὰς κεφαλάς. ἔχει δὲ καὶ τὰ ἐντὸς
σησαμοειδῆ τὴν ὄψιν· πάρυδρον δὲ καὶ ἡ ἰτέα καὶ πολυειδές, ἡ
μέλαινα καλουμένη, τῷ τὸν φλοιὸν ἔχειν μέλανα καὶ φοινικοῦν.
ἡ δὲ λευκή, τῷ λευκῷ, καλλίους δὲ ἔχει τὰς ῥάβδους καὶ χρησι- 2
μωτέρους εἰς τὸ πλέκειν ἡ μέλαινα. ἡ δὲ λευκὴ καὶ πυροτέ-
ρας. ἔστι δὲ καὶ τῆς μελαίνης καὶ τῆς λευκῆς ἴδιον γένος μι-
κρόν, καὶ οὐκ ἔχον αὔξησιν εἰς ὕψος. ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων τού-
των δένδρων. οἷον, κέδρου, φοίνικος. καλοῦσι δὲ οἱ περὶ ἀρκα-
» δίαν οὐκ ἰτέαν ἀλλὰ ἑλίκην, τὸ δένδρον. οἴονται δ' ὥσπερ ἐλέ-
» χθη καὶ καρπὸν ἔχειν αὐτὴν γόνιμον. ἔστι δὲ καὶ τῆς πτελέας
δύο γένη. καὶ τὸ μὲν, ὀρειπτελέα καλεῖται. τὸ δέ, πτελέα. δια-
φέρει δὲ τῷ θαμνωδέστερον εἶναι τὴν πτελέαν. εὐαξέστερον δὲ τὴν 3
ὀρειπτελέαν. φύλλον δὲ ἀσχιδές, περικεχαραγμένον ἡσυχῆ.
περιμηκέστερον δὲ τοῦ τῆς ἀπίου. τραχὺ δὲ καὶ οὐ λεῖον· μέγα δὲ
τὸ δένδρον καὶ τῷ ὕψει καὶ τῷ μεγέθει. πολὺ δ' οὐκ ἔστι περὶ
τὴν ἴδην, ἀλλὰ σπάνιον. τόπον δὲ ἔφυδρον φιλεῖ. τὸ ξύλον
ξανθὸν καὶ ἰσχυρόν, καὶ εὔινον. καὶ αἰχρόν· ἅπαντα γὰρ καρ-
δία. χρῶνται δ' αὐτῷ καὶ πρὸς θυρώματα πολυτελῆ. καὶ
χλωρὸν μέν, εὔτομον. ξηρὸν δέ, δύστομον. ἄκαρπον δὲ νομίζου-
σιν· ἀλλ' ἐν ταῖς καρύκισι, τὸ κόμμι, καὶ θηρί' ἄττα κωνωποει- 4

δὲ φέρει. ταῖς δὲ κάχρυς, ἰδίας ἴσχει τοῦ μετοπώρου πολλὰς καὶ μικρὰς καὶ μελαίνας· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις χώραις οὐκ ἐπισκέπτεται. ἡ δὲ λεύκη καὶ ἡ αἴγειρος, μονοειδής· ὀρθοφυῆ δὲ ἄμφω. πλὴν μακρότερον καὶ λειότερον ἡ αἴγειρος, τὸ δὲ σχῆμα τῶν φύλλων παρόμοιον. ὅμοιον δὲ καὶ τὸ ξύλον τεμνόμενον τῇ λευκότητι. οὐδέτερον δὲ τούτων οὐδὲ ἄνθος ἔχειν δοκεῖ. ἡ κερκὶς δὲ παρόμοιον τῇ λεύκῃ, καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ τοὺς
1 κλάδους ἐπιλεύκους ἔχειν. τὸ δὲ φύλλον κιττῶδες μὲν, ἀγώνιον δὲ ἐκ τοῦ ἄλλου. τὴν δὲ μίαν περμήκη καὶ εἰς ὀξὺ συνήκουσαν. τῷ δὲ χρώματι σχεδὸν ὅμοιον τὸ ὕπτιον καὶ τὸ πρανές. μίσχῳ δὲ προσηρτημένον μακρῷ καὶ λεπτῷ· διὸ καὶ οὐκ ὀρθὸν ἀλλ' ἐγκεκλιμένον. φλοιὸν δὲ τραχύτερον τῆς λεύκης καὶ μᾶλλον ὑπόλεπρον ὥσπερ ὁ τῆς ἀχράδος. ἄκαρπον δὲ μονογενὲς καὶ ἡ κλήθρα· φύσει δὲ ὀρθοφυές. ξύλον δ' ἔχον μαλακὸν καὶ ἐντεριώνην μαλακήν ὥστε δι' ὅλου κοιλαίνεσθαι τὰς λε-
2 πτὰς ῥάβδους. φύλλον δὲ ὅμοιον ἀπίῳ· πλὴν μεῖζον καὶ ἰνωδέστερον· τραχύφλοιον δέ. καὶ ὁ φλοιὸς ἔσωθεν ἐρυθρός. διὸ καὶ βάπτει τὰ δέρματα. ῥίζας δὲ ἐπιπολαίους ἡλίκον δάφνης. φύεται δὲ ἐν τοῖς ἐφύδροις, ἄλλοθι δ' οὐδαμοῦ. σημύδα δὲ, τὸ μὲν φύλλον ἔχει ὅμοιον τῇ καλουμένῃ καρύᾳ. πλὴν μικρῷ στενώτερον. τὸν φλοιὸν δὲ ποικίλον. ξύλον δὲ ἐλαφρόν· χρήσιμον δὲ εἰς βακτηρίας μόνον. εἰς ἄλλο δὲ οὐδέν. ἡ δὲ κολυτέα ἔχει τὸ μὲν φύλλον ἐγγύθεν τοῦ τῆς ἰτέας. πολύοζον δὲ καὶ πο-
3 λύφυλλον. καὶ τὸ δένδρον ὅλως μέγα. τὸν δὲ καρπὸν ἔλλοβον καθάπερ τὰ χέδροπα λοβοῖς πλατέσι καὶ οὐ στενοῖς. καὶ τὸ σπερμάτιον τὸ ἐνὸν, μικρὸν καὶ οὐ μέγα· σκληρὸν δὲ μετρίως, οὐκ ἄγαν. οὐ δὲ πολύκαρπον ὡς κατὰ μέγεθος. σπάνιον δὲ τὸ ἐν λοβοῖς ἔχειν τὸν καρπόν. ὀλίγα γὰρ τοιαῦτα τῶν δένδρων. ἡ δὲ ἡρακλεωτικὴ καρύα, φύσει γὰρ καὶ τοῦτ' ἄγριον, τῷ τε μηδὲν μὴ δὲ πολὺ χεῖρον γίνεσθαι τῶν ἡμέρων τὸν καρπόν. καὶ τῷ δύνασθαι χειμῶνας ὑποφέρειν. καὶ
4 τῷ πολὺ φύεσθαι κατὰ τὰ ὄρη, καὶ πολύκαρπον ἐν ταῖς

φορῶς. ἔτι δὲ τῷ μὴ δὲ στελεχώδης, ἀλλὰ θαμνώδης εἶναι
ῥάβδοις λείοις μακρῶν καὶ ἀνόζοις. μακραῖς δὲ καὶ παχεί-
αις. ἐνίαις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐξημεροῦται· διαφορὰν δὲ ἔχει τῷ
τὸν καρπὸν ἀποδιδόναι βελτίω, καὶ μεῖζον τὸ φύλλον. κεχα-
ραγμένον δ' ἀμφοῖν ὁμοιότατον τὸ τῆς κλήθρας, πλὴν πλα-
τύτερον, καὶ αὐτὸ τὸ δένδρον μεῖζον. καρπιμώτερον δὲ καὶ
αἰεὶ γίνεται κατακοπτόμενον τὰς ῥάβδους. γένη δὲ δύο, ἀμφοῖν.
αἱ μὲν γὰρ στρογγύλον αἱ δὲ περίμακρον φέρουσι τὸ κάρυον. 1
ἐκλευκότερον δὲ τὸ τῆς ἡμέρων, καὶ καλλικαρπεῖ. μάλιστα
δ' ἐν τοῖς ἐφύδροις. ἐξημεροῦται δὲ τὰ ἄγρια μεταφυτευόμε-
να. φλοιὸν δὲ ἔχει πλέον ὡς ἐπὶ τὸ λεῖον, λεπτὸν. λιπαρὸν, ἰδίως
στιγμὰς λευκὰς ἔχοντα ἐν αὐτῷ. τὸ δὲ ξύλον σφόδρα γλί-
σχρον. ὥστε καὶ τὰ λεπτὰ πάνυ ῥαβδία περιλοπίσαντες, νέα
ποιοῦσι. καὶ τὰ παχέα δὲ καταξύσαντες. ἔχει δὲ καὶ ἐντεριώ-
νην λεπτὴν, ξανθὴν ἣ κοιλαίνεται· ἴδιον δ' αὐτῆς τὸ περὶ τὸν
ἴουλον ὥσπερ εἴπομεν. τῆς δὲ τερεβίνθου, τὸ μὲν ἄρρεν· τὸ δὲ 2
θῆλυ, τὸ μὲν οὖν ἄρρεν, ἄκαρπον. διὸ καὶ καλοῦσιν ἄρρεν·
τῶν δὲ θηλειῶν, ἡ μὲν ἐρυθρὸν εὐθὺς φέρει τὸν καρπὸν ἡλί-
κον φακὸν καὶ ἄπεπτον. οἱ δὲ χλωρὸν ἐνέγκασα, μετὰ ταῦτα ἐ-
ρυθραίνει. καὶ ἅμα τῇ ἀμπέλῳ πεπαίνουσα, τὸ ἔσχατον ποιεῖ
μέλαινα. μέγεθος ἡλίκον κύαμον. ῥητινώδη δὲ καὶ θειωδέστε-
ρον. ἔστι δὲ τὸ δένδρον περὶ μὲν τὴν ἴδην καὶ τὴν μακεδονί-
αν βραχὺ, θαμνῶδες, ἐστραμμένον. περὶ δὲ δαμασκὸν τῆς συ-
ρίας, μέγα καὶ πολὺ καὶ καλόν. ὄρος γάρ τί φασιν εἶναι παμ- 3
μέγιστον τερεβίνθων. ἄλλο δὲ οὐδὲν πεφυκέναι· ξύλον δὲ ἔχει
γλίσχρον. καὶ ῥίζας ἰσχυρὰς κατὰ βάθους, καὶ τὸ ὅλον ἀνώ-
λεθρον. ἄνθος δὲ ὅμοιον τῷ τῆς ἐλαίας. τῷ χρώματι δὲ ἐρυ-
θρὸν φύλλον. περὶ ἕνα μίσχον πλείω δαφνοειδῆ κατὰ συζυ-
γίαν. ὥσπερ καὶ τὸ τῆς οἴης, καὶ τὸ ἐξ ἄκρου περιττόν. πλὴν
ἀγωνιώτερον τῆς οἴης. καὶ δαφνοειδέστερον δὲ κύκλῳ. καὶ λιπα-
ρὸν ἅμα ἅπαν τῷ καρπῷ. φέρει δὲ καὶ κορυώδη τινὰ κοῖλα.
καθάπερ ἡ πτελέα. ἐν οἷς θηρίδια ἐγγίνεται κωνοποειδῆ. ἐγγί- 4

νεται δὲ ἡ ῥυτινώδης ἐν τούτοις καὶ γλίσχρον. οὐ μὴν ἐντεῦ-
θέν γε, ἡ ῥυτίνη συλλέγεται, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ξύλου. ὁ δὲ καρπὸς
οὐκ ἀφίησι ῥυτίνης πλῆθος. ἀλλὰ προσέχεται μὲν ταῖς χερσί.
κἂν μὴ πλυθῇ μετὰ τὴν συλλογὴν συνέχεται. πλυνόμενος δὲ,
ὁ μὲν λευκὸς καὶ ἄπεπτος ἐπιπλεῖον. ὁ δὲ μέλας ὑφίσταται.
ἡ δὲ πύξος μεγέθει μὲν οὐ μεγάλη· τὸ δὲ φύλλον ὅμοιον ἔχει
μυρρίνῳ. φύεται δ' ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις καὶ τραχέσι. καὶ γὰρ
1 τὰ κύτωρα τοιοῦτον, οὗ ἡ πλείστη γίνεται. ψυχρὸς δὲ ὁ ὄλυμ-
πος ὁ μακεδονικός. καὶ γὰρ ἐνταῦθα γίνονται· πλὴν οὐ με-
γάλοι. μέγιστοι δὲ καὶ κάλλιστοι ἐν κύρνῳ. καὶ γὰρ εὐμήκεις καὶ
πάχος ἔχουσαι πολὺ παρὰ τὰς ἄλλας· διὸ καὶ τὸ μέλι οὐχ ἡ-
δὺ, ὄζον τῆς πύξου. πλήθει δὲ πολύ. κράταιγος δ' ἐστὶν, οἱ δὲ κρα-
ταιγόνα καλοῦσιν. ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον ὅμοιον μεσπίλῃ. τε-
τανὸν, πλὴν μεῖζον ἐκείνου καὶ πλατύτερον καὶ προμηκέστε-
ρον. τὸν δὲ χαραγμὸν οὐκ ἔχον, ὥσπερ κἀκεῖνο. γίνεται δὲ τὸ
2 δένδρον οὔτε μέγα λίαν, οὔτε παχύ· τὸ δὲ ξύλον, ποικίλον,
ἰσχυρόν, ξανθόν ἔχει δὲ φλοιὸν λεῖον ὥσπερ μεσπίλη. μονόρριζον
δ' εἰς βάθος ὡς ἐπὶ τὸ πολύ καρπὸν δὲ ἔχει στρογγύλον ἡλί-
κον ἡ κότινος. πεπαινόμενος δὲ, ξηρὸς γίνεται, καὶ ὑπομελαί-
νεται. κατὰ δὲ τὴν γεῦσιν καὶ τὸν χυλὸν μεσπιλώδης. διό-
περ οἷον ἀγρία δόξειεν ἂν εἶναι. μονοειδὲς δὲ καὶ οὐκ ἔχον δια-
φοράς. ὁ δὲ πρῖνος φύλλον μὲν ἔχει δρυῶδες, ἔλαττον δὲ ἐ-
πακανθίζον. τὸν δὲ φλοιὸν, λειότερον δρυός. αὐτὸ δὲ τὸ δένδρον
3 μέγα καθάπερ ἡ δρῦς ἐὰν ἔχῃ τόπον καὶ ἔδαφος. ξύλον δὲ
πυκνὸν καὶ ἰσχυρόν. βαθύρριζον δ' ἐπιεικῶς καὶ πολύρριζον. καρ-
πὸν δὲ ἔχει βαλανώδη μικρὰ δὲ ἡ βάλανος. περικαταλαμβά-
νει δὲ ὁ νέος τὸν ἔνον. ὀψὲ γὰρ πεπαίνει· διὸ καὶ διφορεῖν τινές
φασι. φέρει δὲ καὶ παρὰ τὴν βάλανον κόκκον τινὰ φοινικοῦν. ἴ-
σχει δὲ καὶ ἰξίαν καὶ ὑφέαρ. ὥστε ἐνίοτε συμβαίνει τέτταρας ἅ-
μα καρποὺς ἔχειν αὐτόν· δύο μὲν τοὺς ἑαυτοῦ, δύο δ' ἄλλους,
τόν τε τῆς ἰξίας καὶ τὸν τοῦ ὑφέαρος. καὶ τὴν μὲν ἰξίαν φέρει ἐκ τοῦ
4 πρὸς βορρᾶν. τὸ δὲ ὑφέαρ, ἐκ τῶν πρὸς μεσημβρίαν. οἱ δὲ

περὶ ἀρκαδίαν δένδρον τι σμίλακα καλοῦσιν· ὅ ἐστιν ὅμοιον
τῷ πρίνῳ. τὰ δὲ φύλλα οὐκ ἀκανθώδη ἔχει ἀλλ' ἁπαλώτε-
ρα καὶ βαθύτερα καὶ διαφορὰς ἔχοντα πλείους. οὐδὲ τὸ ξύ-
λον ὥσπερ ἐκεῖνο στερεὸν καὶ πυκνόν. ἀλλὰ μαλακὸν ἐν ταῖς ἐρ-
γασίαις. ὃ δὲ καλοῦσιν οἱ ἀρκάδες φελλόδρυν, τοιαύτην ἔχει
τὴν φύσιν· ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν ἀνὰ μέσον πρίνου καὶ δρυός
ἐστι· καὶ ἔνιοι ὑπολαμβάνουσιν εἶναι θῆλυν πρῖνον. διὸ καὶ
ὅπου μὴ φύεται πρῖνος, τούτῳ χρῶνται πρὸς τὰς ἁμάξας. 1
καὶ τὰ τοιαῦτα. καθάπερ οἱ περὶ λακεδαίμονα καὶ ἠλείαν.
καλοῦσι δὲ οἱ δωριεῖς καὶ ἀρίαν τὸ δένδρον. ἔστι δὲ μαλα-
κώτερον καὶ μανότερον τοῦ πρίνου. σκληρότερον δὲ καὶ πυ-
κνότερον τῆς δρυός. καὶ τὸ χρῶμα φλοιωθέντος τοῦ ξύλου,
λευκότερον μὲν τοῦ πρίνου, οἰνωπότερον δὲ τῆς δρυός. τὰ δὲ
φύλλα προσέοικε μὲν ἀμφοῖν. ἔχει δὲ μείζω μὲν ἢ ὡς πρῖνος,
ἐλάττω δὲ, ἢ ὡς δρῦς. καὶ τὸν καρπὸν τοῦ μὲν πρίνου κατὰ μέ-
γεθος ἐλάττω. ταῖς ἐλαχίσταις δὲ βαλάνοις ἴσον. καὶ γλυκύ- 2
τερον μὲν τοῦ πρίνου, πικρότερον δὲ τῆς δρυός. καλοῦσι δέ τι-
νες τὸν μὲν τοῦ πρίνου καὶ τὸν ταύτης καρπὸν, ἄκυλον. τὸν δὲ
τῆς δρυὸς βάλανον· μήτραν δὲ ἔχει φανερωτέραν ἢ ὁ πρῖ-
νος. καὶ ἡ μὲν φελλόδρυς, τοιαύτην τινὰ ἔχει φύσιν. ἡ δὲ κόμα-
ρος ἡ τὸ μεμαίκυλον φέρουσα τὸ ἐδώδιμον, ἐστὶ μὲν οὐκ ἄγαν
μέγα· τὸν δὲ φλοιὸν ἔχει λεπτὸν μὲν, παρόμοιον δὲ μυρίκῃ. τὸ
δὲ φύλλον μεταξὺ πρίνου καὶ δάφνης. ἀνθεῖ δὲ τοῦ πυανεψιῶ-
νος. τὰ δὲ ἄνθη πέφυκεν ἀπὸ μιᾶς κρεμάστρας ἐπ' ἄκρων βο- 3
τρυδόν. τὴν δὲ μορφὴν ἕκαστόν ἐστιν ὅμοιον μύρτῳ προμήκει.
καὶ τῷ μεγέθει δὲ τηλικοῦτον. ἄφυλλον δὲ καὶ κοῖλον ὥσπερ
ὠὸν ἐγκεκολαμμένον. τὸ στόμα δ' ἀνεῳγμένον. ὅταν δ' ἀπαν-
θήσῃ, καὶ ἡ πρόσφυσις τετρύπηται. τὸ δ' ἀπανθῆσαν λεπτὸν,
ὥσπερ σφόνδυλος περὶ ἄτρακτον, ἢ καρνεῖος δωρικός. ὁ δὲ
καρπὸς, ἐνιαυτῷ πεπαίνεται. ὥσθ' ἅμα συμβαίνει τοῦτόν τε
ἔχειν, καὶ τὸν ἕτερον ἀνθεῖν. παρόμοιον δὲ τὸ φύλλον καὶ ἡ
ἀνδράχνη ἔχει τῷ κομάρῳ. μέγεθος δ' οὐκ ἄγαν μέγα· τὸν δὲ 4

φλοιὸν, λευκὸν ἔχει καὶ περιερρηγμένον. καρπὸν δὲ ἔχει
ὅμοιον τῇ κομάρῳ. ὅμοιον δ' ἐστὶ τούτοις τὸ φύλλον καὶ τῆς κοκ
κυμηλέας. τὸ δὲ δένδρον μικρόν. ἴδιον δὲ ἔχει καὶ τὸ ἐκ
παπποῦσθαι τὸν καρπόν. ἕτερον γὰρ οὐδὲ ἐφ' ἑνὸς ἀκηκόαμεν
ἄλλου δένδρου. ταῦτα μὲν οὖν κοινότερα πλείοσι χώραις
καὶ τόποις. ἔνια δ' ἰδιώτερα καθάπερ καὶ ὁ φελλὸς. ὃς γί-
νεται μὲν ἐν τυρρηνίᾳ. τὸ δὲ δένδρον ἐστὶ στελεχῶδες μὲν καὶ
1 ὀλιγόκλαδον. εὐμηκὲς δ' ἐπιεικῶς. καὶ εὐαξές. ξύλον ἰσχυ-
ρόν. τὸν δὲ φλοιὸν παχὺν σφόδρα καὶ καταρρηγνύμενον. ὥσ-
περ ὁ τῆς πίτυος, πλὴν κατὰ μείζω. τὸ δὲ φύλλον, ὅμοιον
ταῖς μελίαις, παχὺ, περιμηκέστερον. οὐκ ἀείφυλλον. ἀλλὰ
φυλλοβολοῦν. καρπὸν δὲ αἰεὶ φέρει βαλανηφόρον ὅμοιον
» τῇ ἀγρίᾳ. περιαιροῦσι δὲ τὸν φλοιόν. καὶ φασὶ δεῖν πάντα δι-
» αιρεῖν. εἰ δὲ μὴ, χεῖρον γίνεται τὸ δένδρον. ἐξαναπληροῦται δὲ πά
» λιν σχεδὸν ἐν τρισὶν ἔτεσιν. ἴδιον δὲ καὶ ἡ κολουτέα περὶ λιπά-
2 ραν. δένδρον μὲν εὐμέγεθες. τὸν δὲ καρπὸν φέρει ἐν λοβοῖς
ἡλίκον φακὸν ὃς πιαίνει τὰ πρόβατα θαυμαστῶς. φύεται δὲ ἀ-
πὸ σπέρματος καὶ ἐκ τῆς τῶν προβάτων κόπρου μάλιστα. ὥρα
δὲ τῆς φυτείας, ἅμα ἀρκτούρῳ δυομένῳ. δεῖ δὲ φυτεύειν προ-
βρέχοντας. ὅταν ἤδη διαφύηται ἐν τῷ ὕδατι. φύλλον δ' ἔχει
παρόμοιον τῇ τήλῃ. βλαστάνει δὲ τὸ πρῶτον μονοφυὲς, ὡσθ' ἔτη
μάλιστα τρία. ἐν οἷς καὶ τὰς βακτηρίας τέμνουσι. δοκοῦσι γὰρ
εἶναι καλαί. καὶ ἐάν τις κολούσῃ, ἀποθνήσκει. καὶ γὰρ ἀπα-
3 ράβλαστόν ἐστιν. εἶτα σχίζονται καὶ ἀποδενδροῦται τῷ τετάρτῳ
ἔτει. ἡ δὲ περὶ τὴν ἴδην, ἣν καλοῦσι κολυτέαν, ἕτερον εἶ-
δός ἐστι. θαμνῶδες δὲ καὶ ὀζῶδες, καὶ πολυμάσχαλον. σπά
νιον δὲ, οὐ πολύ. ἔχει δὲ φύλλον δαφνοειδὲς πλατυφύλλου
δάφνης. πλὴν στρογγυλώτερον καὶ μεῖζον, ὥσθ' ὅμοιον φαί-
νεσθαι τῷ τῆς πτελέας. περιμηκέστερον δέ. τὴν χρόαν ἐπι-
θάτερα χλωρόν. ὄπισθεν δ' ἐπιλευκαῖον. καὶ πολύϊνον ἐκ τῆς
ὄπισθεν ταῖς λεπταῖς εἰσι καὶ ταῖς ῥίζαις. καὶ μεταξὺ τῆς
4 πλευροειδῶν ἀπὸ μέσης κατατεινουσῶν. φλοιὸν δ' οὐ λεῖον,

ἀλλ' οἷον τὸ τῆς ἀμπέλου. τὸ δὲ ξύλον σκληρὸν καὶ πυκνόν. ῥί-
ζας δὲ ἐπιπολαίους καὶ λεπτὰς καὶ μανάς· οὔλας δ' ἐνίοχει καὶ
ξανθὰς σφόδρα. καρπὸν δ' οὐκ ἔχειν φασὶν οὐδὲ ἄνθος· τὴν
δὲ κερωνώδη κάχρυν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν τὸν περὶ τὰ φύλλα
λείους σφόδρα καὶ λιπαροὺς καὶ λευκούς. τῷ χείματι δὲ κάχρυ
ώδης. ἀκροκοπεὶν δὲ καὶ ἐπικαυθέν, παραφύεται καὶ ἀναβλαστάνει.
ἴδια δὲ καὶ τάδε περὶ τὴν Ἴδην ἐστίν· ἥ τε ἀλεξανδρεία κα-
λουμένη δάφνη καὶ συκῆ τις καὶ ἄμπελος. τῆς μὲν οὖν δάφνης ἐν 1
τούτῳ τὸ ἴδιον, ὅτι ἐπιφυλλόκαρπόν ἐστιν. ὥσπερ καὶ ἡ κέντρο
μυρρίνη· ἀμφότεραι γὰρ τὸν καρπὸν ἔχουσιν ἐκ τῆς ῥάχεως τοῦ
φύλλου. ἡ δὲ συκῆ θαμνώδης μὲν, καὶ οὐχ ὑψηλόν. πάχος δ'
ἔχον ὥστε καὶ πηχυαῖον εἶναι τὴν περίμετρον. τὸ δὲ ξύλον ἐπε-
στραμμένον, γλίσχρον. κάτωθεν μὲν λεῖον καὶ ἄοζον. ἄνωθεν δὲ
περίκομον. χρῶμα δὲ καὶ φύλλου καὶ φλοιοῦ, πελιόν· τὸ δὲ σχῆ-
μα τῶν φύλλων ὅμοιον τῷ τῆς φιλύρας. καὶ μαλακὸν δὲ καὶ πλα
τὺ, καὶ τὸ μέγεθος παραπλήσιον ὡς ἄνθος μεσπιλώδους. καὶ 2
ἀνθεῖ ἅμα τῇ μεσπίλῃ· ὁ δὲ καρπὸς, ὃν καλοῦσι σῦκον, ἐρυ-
θρὸς ἡλίκος ἐλαίας. πλὴν στρογγυλώτερος. ἐσθιόμενος δὲ,
μεσπιλώδης· ῥίζας δὲ ἔχει παχείας, ὡς ἂν συκῆς ἡμέρου καὶ
γλίσχρας. ἀσαπὲς δὲ ἐστὶ τὸ δένδρον. καὶ καρδίαν ἔχει στερεὰν οὐκ
ἐντεριώνην. ἡ δὲ ἄμπελος φύεται μὲν τῆς ἴδης, περὶ δὲ τὰς
φαλάκρας καλουμένας· ἔστι δὲ θαμνώδης ῥαβδίοις μικροῖς.
τείνονται δὲ οἱ κλάδοι ὡς πυγωνιαῖοι. πρὸς οἷς ῥᾶγες εἰσὶν ἐκ
πλαγίου μέλαιναι. τὸ μέγεθος, ἡλίκος κύαμος. γλυκεῖαι. ἔ- 3
χουσι δ' ἐντὸς γιγαρτῶδές τι μαλακόν· φύλλον στρογγύλον
ἀσχιδὲς μικρόν. ἔχει δὲ καὶ τ' ἄλλα σχεδὸν ὄρη φύσεις τινὰς ἰδί-
ας τὰ μὲν, δένδρων. τὰ δὲ, θάμνων. τὰ δ' ἄλλων ὑλημάτων.
ἀλλὰ γὰρ περὶ μὲν τῆς ἰδιότητος εἴρηται πολλάκις, ὅτι γίνεται
καθ' ἑκάστους τόπους. ἡ δὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὁμογενέσιν ἡ διαφο-
ρά. καθάπερ ἡ τῶν δένδρων καὶ τῶν θάμνων ὁμοίως ἔστηκε τῶν
ἄλλων ὥσπερ εἴρηται τῶν πλείστων. ὥσπερ καὶ ῥάμνου. καὶ πα-
λιούρου. καὶ ἴτυ. καὶ ῥοῦ. καὶ κιττοῦ. καὶ βάτου. καὶ ἑτέρων πολλῶν· 4

ῥάμνος

ῥάμνος τε· γὰρ ἡ μέν ἐστι μέλαινα. ἡ δὲ, λευκή. καὶ ὁ καρπὸς διά
φορος. ἀνανθηφορεῖ δὲ ἄμφω. τοῦ τε ἴσου τὸ μὲν, λευκόν. τὸ δὲ,
μέλαν. καὶ τὸ ἄνθος ἑκατέρου καὶ ὁ καρπὸς κατὰ λόγον. ὁ
μὲν, λευκός. ὁ δὲ, μέλας. ἐνίων δὲ καὶ ὥσπερ ἀνὰ μέσον ὂν
τὸ ἄνθος ἐπιπορφυρίζει. καὶ οὔτε οἰνωπὸν, οὔτε ἔκλευκόν
ἐστιν, ὥσπερ τινων. ἔχει δὲ καὶ τὰ φύλλα λεπτότερα καὶ λειό
τερα καὶ ταῖς ῥάβδοις, τὸ λευκόν. ὅ, τε παλίουρος ἔχει διαφο
1 ρὰς. ἅπαντα δὲ ταῦτα καρποφόρα. καὶ ὅγε παλίουρος ἐν λο-
βῷ τινι τὸν καρπὸν ἔχει, καθάπερ τὸ φύλλον. ἐν ᾧ τρία ἢ τέτ-
ταρα γίνεται. χρῶνται δὲ αὐτῷ πρὸς τὰς βῆχας οἱ ἰατροὶ κό-
πτοντες. ἔχει γάρ τινα γλισχρότητα καὶ λίπος. ὥσπερ τὸ τοῦ λί
νου σπέρμα. φύεται δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἐφύδροις. καὶ ἐν τοῖς ξη-
ροῖς. ὥσπερ ὁ βάτος. οὐχ ἧττον δέ ἐστι τὸ δένδρον πάρυδρον.
» φυλλοβόλον δὲ καὶ οὐχ ὥσπερ ἡ ῥάμνος ἀείφυλλον. ἔτι δὲ
» καὶ τοῦ βάτου πλείω μέρη, μεγίστην δὲ ἔχοντες διαφοράν. ὅτι ὁ
2 μὲν, ὀρθοφυὴς καὶ ὕψος ἔχων. ὁ δὲ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εὐθὺς κά
» τω νεύκως. καὶ ὅταν συνάψῃ τῇ γῇ ῥιζούμενος πάλιν. ὃν δὴ κα
λοῦσί τινες χαμαίβατον. τὸ δὲ κυνόσβατον τὸν καρπὸν ὑπέρυ
θρον ἔχει, καὶ παραπλήσιον τῷ τῆς ῥόας. ἔστι δὲ δένδρου καὶ θά
μνου μεταξὺ, καὶ παρόμοιον ταῖς ῥόαις. τὸ δὲ φύλλον ἀγνῶ-
δες. τῆς δὲ ῥοῦ, τὸ μὲν ἄρρεν. τὸ δὲ θῆλυ καλοῦσι, τῷ τὸ μὲν,
ἄκαρπον εἶναι, τὸ δὲ, κάρπιμον. οὐκ ἔχει δὲ οὐδὲ ταῖς ῥάβδοις
ὑψηλὰς οὐδὲ παχείας. φύλλον δὲ ὅμοιον πτελέᾳ· πλὴν μι
3 κρὸν καὶ περιμηκέστερον καὶ ἐπίδασυ. τῶν δὲ κλωνίων τῶν νέων
ἐξ ἴσου τὰ φύλλα εἰς δύο, κατάλληλα δὲ ἐκ τῶν πλαγίων, ὥς
τε στοιχεῖν. βάπτουσι δὲ τούτῳ καὶ οἱ σκυτοδέψαι τὰ λευκὰ δέρ
ματα. ἄνθος λευκὸν βοτρυῶδες. τῷ σχήματι τὸ ὁλοσχερὲς ὅ-
στυπον ἔχον ὥσπερ καὶ ὁ βότρυς. ἀπανθήσαντος δὲ ὁ καρπὸς
ἅμα τῇ σταφυλῇ ἐρυθραίνεται. καὶ γίνονται οἷον φακοὶ λεπτοὶ
συγκείμενοι· βοτρυδὸν δὲ τὸ σχῆμα καὶ τὸν τύπον. ἔχει δὲ τὸ φαρ-
μακῶδες τοῦτο, ὃ καλεῖται ῥοῦς ἐν αὐτῷ ὀστῶδες. ὃ καὶ τῆς ῥοῦ
4 διηττημένης ἔχει πολλάκις. ῥίζα δ' ἐπιπόλαιος καὶ μονοφυὴς,

ὥστε ἀνασκάπτεσθαι ῥαδίως ὁλόῤῥιζα· τὸ δὲ ξύλον ἐντεριώ-
νην· ἄφθαρτον δὲ, κοπτόμενον. ἐν πᾶσι δὲ γίνεται τοῖς τόποις.
εὐθηνεῖ δὲ μάλιστα ἐν ταῖς ἀργιλώδεσι. πολυειδὴς δὲ ὁ κιτ-
τὸς καὶ γὰρ ἐπίγειος. ὁ δὲ, εἰς ὕψος αἰρόμενος. καὶ τῶν ἐν ὕ-
ψει πλείω γένη. τρία δ᾽ οὖν φαίνεται τὰ μέγιστα· ὅ, τε λευκὸς,
καὶ ὁ μέλας. καὶ τρίτον ἡ ἕλιξ. εἴδη δὲ ἑκάστου τούτων πλείω.
λευκὸς γὰρ, ὁ μὲν τῷ καρπῷ μόνῳ, ὁ δὲ καὶ τοῖς φύλλοις ἐστί.
πάλιν δὲ τῶν λευκοκάρπων μόνων, ὁ μὲν ἁδρὸν καὶ πυκνὸν καὶ 1
συνεστηκότα τὸν καρπὸν ἔχει καθάπερ εἰς σφαῖραν. ὃν δὴ κα-
λοῦσί τινες κορυμβίαν. οἱ δὲ Ἀθήνησιν ἀχαρνικὸν ἁδρυνόμε-
νον. ὁ δὲ, ἐλάττω διακεχυμένος, ὥσπερ καὶ ὁ μέλας. ἔχει δὲ
καὶ ὁ μέλας διαφοράς. ἀλλ᾽ οὐχ ὁμοίως φανεράς. ἡ δὲ δὴ
ἕλιξ ἐν μεγίσταις διαφοραῖς. καὶ γὰρ τοῖς φύλλοις πλεῖστον δια-
φέρει, τῇ τε μικρότητι καὶ τῷ γωνοειδῆ, καὶ εὐρυθμότερα εἶ-
ναι. τὰ δὲ τοῦ κιττοῦ περιφερέστερα καὶ ἁπλᾶ. καὶ τῷ μήκει τῶν κλη-
μάτων. καὶ ἔτι τῷ ἄκαρπος εἶναι. διατείνονται γάρ τινες ὡς μὴ 2
ἀποκιττοῦσθαι τῇ φύσει τὴν ἕλικα, ἀλλὰ τῇ ἐκ τοῦ κιττοῦ τε-
λειουμένην. εἰ δὲ πᾶς ἀποκιττοῦται καθάπερ τινές φασιν, ἡλι-
κίας ἂν εἴη καὶ διαθέσεως, οὐκ εἴδους ἡ διαφορά. καθάπερ
καὶ τῆς ἀπίου πρὸς τὴν ἀχράδα. πλὴν τό γε φύλλον καὶ
ταύτης, πολὺ διαφέρει πρὸς τὸν κιττόν. σπάνιον δὲ τοῦτο καὶ
ἐν ὀλίγοις ἐστίν. ὥστε παλαιούμενον μεταβάλλειν ὥσπερ ἐπὶ
τῆς λεύκης καὶ τοῦ κρότωνος. εἴδη δ᾽ ἐστὶ πλείω τῆς ἕλικος. ὡς
μὲν τὰ περιφανέστατα καὶ μέγιστα λαβεῖν τρία. ἥ τε χλωρὰ καὶ 3
ποώδης, ἥπερ καὶ πλείστη. καὶ ἑτέρα ἡ λευκή. καὶ τρίτη, ἡ ποι-
κίλη, ἣν δὴ καλοῦσί τινες θρακίαν. ἑκάστη δὲ τούτων δοκεῖ δια-
φέρειν. καὶ γὰρ τῆς χλοώδους, ἡ μὲν λεπτοτέρα καὶ μακρο-
φυλλοτέρα καὶ ἔτι πυκνοφυλλοτέρα. ἡ δ᾽ ἧττον πάντα ταῦτ᾽
ἔχουσα. καὶ τῆς ποικίλης, ἡ μὲν μεῖζον, ἡ δ᾽ ἔλαττον τὸ φύλλον,
καὶ τὴν ποικιλίαν διαφέρουσα· ὡσαύτως δὲ καὶ τῷ μεγέθει
καὶ τῇ χροιᾷ διαφέρουσιν. εὐαξεστάτη δὲ ἡ ποώδης· καὶ ἐπὶ πλεῖ-
στον προϊοῦσα. φανερὰν δ᾽ εἶναί φασι τὴν ἀποκιττουμένην, οὐ 4

μόνον τοῖς φύλλοις ὅτι μείζω καὶ πλατύτερα ἔχει, ἀλλὰ καὶ
τοῖς βλαστοῖς. εὐθὺς γὰρ ὀρθοὺς ἔχει. καὶ οὐχ ὥσπερ κατακε-
καμμένη καὶ διὰ τὴν λεπτότητα καὶ διὰ τὸ μῆκος. τῆς δὲ κιτ
τώδους, καὶ βραχύτεροι καὶ παχύτεροι. ὁ καὶ κιττὸς ὅταν ἄρ-
χηται ἀπερμυχεῖν. μετέωρον ἐστὶ καὶ ὀρθὸν τὸν βλαστόν. πολύρ-
ριζος μὲν οὖν ἅπας κιττὸς καὶ πυκνόρριζος. συνεστραμμένος
ταῖς ῥίζαις δὲ ξυλώδεσι καὶ παχείαις καὶ οὐκ ἄγαν βαθυῤῥί-
1 ζοις. καὶ μάλιστα δ' ὁ μέλας καὶ τοῦ λευκοῦ ὁ τραχύτατος καὶ
ἀγριώτατος. διὸ καὶ χαλεπὸς παραφύεσθαι πᾶσι τοῖς δέν-
δροις. ἀπόλλυσι γὰρ πάντα καὶ ἀφαυαίνει, παραιρούμενος τὴν
τροφήν. λαμβάνει δὲ μάλιστα πάχος οὗτος καὶ ἀποδενδροῦ-
ται. καὶ γίνεται αὐτὸ καθ' αὑτὸ κιττοῦ δένδρον. ὡς δ' ἐπὶ τὸ
πλεῖον ἀεὶ πρὸς ἑτέρῳ φιλεῖ καὶ ζητεῖ· καὶ ὥσπερ ἐπαλλό-
καλόν ἐστιν. ἔχει δ' εὐθὺς καὶ τῆς φύσεώς τι τοιοῦτον. καὶ γὰρ
τῶν βλαστῶν ἀφίησιν ἀεὶ ῥίζας ἀνὰ μέσον τῶν φύλλων. αἷς
2 ὥσπερ ἐνδύεται τοῖς δένδροις καὶ τοῖς τειχίοις. οἷον ἐξεπίτηδες
πεποιημέναις ἀπὸ τῆς φύσεως. διὸ καὶ ἐξαιρούμενος τὴν ὑ-
γρότητα καὶ ἕλκων ἀφαυαίνει· καὶ ἐὰν ἀποκοπῇ κάτωθεν,
δύναται διαμένειν καὶ ζῆν. ἔχει δὲ καὶ ἑτέραν διαφορὰν κα-
τὰ τὸν καρπὸν οὐ μικράν. ὁ μὲν γὰρ, ἐπίγλυκύς ἐστιν. ὁ δὲ, σφό-
δρα πικρὸς καὶ τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ μέλανος. σημεῖον δ' ὅτι τὸν
μὲν ἐσθίουσιν οἱ ὄρνιθες. τὸν δ' οὔ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν κιττόν, οὕ-
τως ἔχει. ἡ δὲ σμίλαξ. ἔστι μὲν ἐπαλλόκαρπον. ὁ δὲ καρπὸς ἀκαν
3 θώδης. καὶ ὥσπερ ὀρθάκανθον. τὸ δὲ φύλλον, κιττώδες μικρὸν ἀ-
γώνιον, κατὰ τὴν μίσχου πρόσφυσιν νοτηρόν. ἴδιον δ' ὅτι τήν τε
διὰ μέσου ταύτην ὥσπερ ῥάχιν λεπτὴν ἔχει, καὶ τὰς σημαίας δια-
λήψεις οὐκ ἀπὸ ταύτης ὥσπερ τὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ περὶ αὐτὴν
περιφερεῖς ἠγμένας ἀπὸ τῆς προσφύσεως τοῦ μίσχου τῷ φύλ-
λῳ. περὶ δὲ τὸν καυλὸν τοῦ ἄζονον τὰ περὶ τὰς διαλείψεις τὰς
φυλλικὰς, ἐκ τοῦ αὐτοῦ μίσχων τοῖς φύλλοις παραπέφυκεν
ἴουλος λεπτὸς καὶ ἑλικτός. ἄνθος δὲ λευκὸν καὶ εὐῶδες λειρινόν.
4 τὸν δὲ καρπὸν ἔχει προσεμφερῆ τῷ στρύχνῳ καὶ τῷ μηλώθρῳ καὶ

μάλιστα τῇ καλουμένῃ σταφυλῇ ἀγρίᾳ. κατακρέμανται δ' οἱ βό-
τρυες κιττοῦ τρόπον· προσέοικε δὲ ὡς πρὸς τὴν σταφυλήν. ἀπὸ
γὰρ ἑνὸς σημείου οἱ μίσχοι ὀραχικοί. ὁ δὲ καρπὸς ἐρυθρὸς ἔχων
πυρῆνας, τὸ μὲν ἐπίπαν δύο. ἐν τοῖς μείζοσι δὲ τρεῖς, ἐν δὲ τοῖς
μικροῖς ἕνα. σκληρὸς δ' ὁ πυρὴν εὖ μάλα. καὶ τῷ χρώματι
μέλας ἔξωθεν, ἰδίαν δὲ τῶν βοτρύων, ὅτι ἐκ πλαγίων τε τῶν
καυλῶν παραθειγγίζουσι. καὶ κατ' ἄκρον ὁ μέγιστος βότρυς τὸν
καυλόν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ῥάμνου καὶ τῆς βάτου. τοῦτο δὲ δῆλον 1
ὡς καὶ ἀκρόκαρπον, καὶ πλαγιαπαλαιόκαρπον. τὸ δ' εὐώνυ-
μον προσαγορευόμενον δένδρον, φύεται μὲν ἄλλοθί τε, καὶ
τῆς λέσβου ἐν τῷ ὄρει τῷ ὀρκωνίῳ ὀρδύνῳ καλουμένῳ. ἔστι δὲ
ἡλίκον ῥόα. καὶ τὸ φύλλον ἔχει ῥοῶδες. μεῖζον δὲ ἢ χαμαιδά-
φνη. καὶ μαλακὸν ὥσπερ ἡ ῥόα. ἡ δὲ βλάστησις ἄρχεται μὲν αὐ-
τῆς περὶ τὸν ποσειδεῶνα. ἀνθεῖ δὲ τῷ ἦρος. τὸ δ' ἄνθος ὅμοιον
τὴν χρόαν τῷ λευκῷ ἴῳ, ὄζει δὲ δεινὸν ὥσπερ φόνου. ὁ δὲ καρ-
πὸς ἐμφερὴς τὴν μορφὴν μετὰ τοῦ κελύφους τῷ τῆς σησάμου 2
λοβῷ. ἔνδοθεν δὲ στερεὸν πλὴν διῃρημένον κατὰ τὴν τετραστοι-
χίαν. τοῦτο ἐσθιόμενον ἀπὸ τῶν προβάτων, ἀποκτείνει
καὶ τὸ φύλλον καὶ ὁ καρπός. καὶ μάλιστα τὰς αἶ-
γας, ἐὰν μὴ καθάρσεως τύχῃ. καθαίρεται
δὲ ἀνόχῳ. περὶ μὲν οὖν δένδρων καὶ
θάμνων εἴρηται. ἐν δὲ τοῖς
ἑξῆς περὶ τῶν λειπο-
μένων λεκτέον. 3

ΤΕ΄ΛΟΣ.

ΘΕΟΦΡΑ'ΣΤΟΥ ΠΕΡΙ' ΦΥΤΩ͂Ν

ΙΣΤΟΡΙ'ΑΣ ΤΟ' Δ'.

ΑΙ μὲν οὖν διαφοραὶ τῶν ὁμογενῶν τε
θεωρεῖσθαι πειρατέον. ἅπαντα δ' ἐν
τοῖς οἰκείοις τόποις καλλίω γίνεται, καὶ
1 μᾶλλον εὐθενεῖ. καὶ πρὸς τοῖς ἀγρίοις
εἰσὶν ἑκάστοις οἰκεῖοι, καθάπερ τοῖς ἡμέ-
ροις. τὰ μὲν γὰρ φιλεῖ τοὺς ἐφύδρους καὶ
ἑλώδεις. οἷον αἴγειρος, λεύκη, ἰτέα. καὶ
ὅλως τὰ περὶ τοὺς ποταμοὺς φυόμενα. τὰ δὲ, τοὺς εὐσκεπεῖς
καὶ εὐηλίους. τὰ δὲ μᾶλλον τοὺς παλισκίους. πεύκη μὲν γὰρ
ἐν τοῖς προσηλίοις καλλίστη καὶ μεγίστη φύεται. ἐν δὲ τοῖς πα-
λισκίοις ὅλως οὐ φύεται. ἐλάτη δὲ ἀνάπαλιν, ἐν τοῖς παλι-
2 σκίοις καλλίστη. τοῖς δ' εὐηλίοις οὐχ ὁμοίως. ἐν ἀρκαδίᾳ γοῦν
περὶ τὴν κράνην καλουμένην, τόπος δέ τις κοῖλος καὶ ἄ-
πνους, εἰς ὃν οὐδέποθ' ὅλως ἥλιον ἐμβάλλειν φασίν. ἐν τούτῳ
δὲ πολὺ διαφέρουσιν αἱ ἐλάται καὶ τῷ μήκει καὶ τῷ πάχει.
οὐ μὴν ὁμοίως γε πυκναὶ, οὐδ' ὡραῖαι. ἀλλ' ἥκιστα καθάπερ αἱ
πεῦκαι, αἱ ἐν τοῖς παλισκίοις. διὸ καὶ πρὸς τὰ πολυτελῆ
τῶν ἔργων, οἷον θυρώματα καὶ εἴ τι ἄλλο σπουδαῖον, οὐ χρῶν-
ται τούτοις. ἀλλὰ πρὸς τὰς ναυπηγίας μᾶλλον καὶ τὰς οἰ-
3 κοδομίας. καὶ γὰρ δοκεῖ κάλλισται καὶ τανεῖναι καὶ ἀκέραιαι
αἱ ἐκ τούτων. ἔτι δὲ ἰσοὶ τῷ μήκει διαφέροντες. ἀλλ' οὐχ ὁ-
μοίως ἰσχυροὶ, τοῖς ἐκ τῶν προσηλίων. ἀλλὰ τῇ βραχύτητι πυκ-
νότεροί τε ἐκείνων καὶ ἰσχυρότεροι γίνονται. χαίρει δὲ σφόδρα.
καὶ ἡ μίλητος τοῖς παλισκίοις, καὶ ἡ πάδος, καὶ θραύπαλος.
περὶ δὲ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ τοὺς ψυχροὺς τόπους, θεία
μὲν φύεται εἰς ὕψος. ἐλάτη δὲ καὶ ἄρκευθος φύεται μέν. οὐκ
εἰς ὕψος δέ. καθάπερ καὶ περὶ τὴν ἄκραν κυλλήνην. φύεται
4 δὲ καὶ ἡ κήλαστρος ἐπὶ τῶν ἄκρων καὶ χειμεριωτάτων. ταῦτα

μὲν οὕτω ἄν τις θείη φιλόψυχρα. τὰ δ' ἄλλα πάντα ὡς εἰπεῖν
μᾶλλον χαίρει τῆς προσηλίοις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο συμβαί-
νει. κατὰ τὴν χώραν οἰκείαν ἑκάστῳ τῶν δένδρων. ἐν κρήτῃ γοῦν
φασιν ἐν τοῖς ἰδαίοις ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς λευκοῖς καλουμένοις, ὅθεν
τῶν ἄκρων οὔπερ οὐδέποτε ἐκλείπει χιών, κυπάριττον εἶναι.
πλείστη γὰρ αὕτη τῆς ὕλης καὶ ὅλως ἐν τῇ νήσῳ καὶ ἐν τοῖς ὄ-
ρεσιν. ἔστι δὲ ὥσπερ καὶ πρότερον εἴρηται καὶ τῶν ἀγρίων καὶ
τῶν ἡμέρων, τὰ μὲν, ὀρεινά· τὰ δὲ πεδινὰ μᾶλλον. ἀναλογία 1
δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὄρεσι, τὰ μὲν ἐν τοῖς ἀποκάτω, τὰ δὲ,
περὶ τὰς κορυφάς. ὥστε καὶ καλλίω γίνεται καὶ εὐθενῆ. παν-
ταχοῦ δὲ καὶ πάσης τῆς ὕλης πρὸς βορρᾶν τὰ ξύλα πυκνότε-
ρα καὶ καλλίω φέρει, καὶ ἁπλῶς καλλίω. καὶ ὅλως δὲ πλείω
ἐν τοῖς προσβορείοις φύεται. αὐξάνεται δὲ καὶ ἐπιδίδωσι τὰ πυ-
κνὰ μὲν ὄντα μᾶλλον εἰς μῆκος. διὸ καὶ ἄοζα. καὶ εὐθέα καὶ ὀρθο-
φυῆ γίνεται. καὶ κωπεῶνες ἐκ τούτων κάλλιστοι. μᾶλλον δὲ εἰς
βάθος καὶ πάχος. διὸ καὶ σκολιώτερα καὶ ὀζωδέστερα, καὶ τὸ ὅλον 2
στερεώτερα καὶ πυκνότερα φύεται. σχεδὸν δὲ τὰς αὐτὰς ἔχει δια-
φορὰς ταύταις, καὶ ἐν τοῖς παλισκίοις, καὶ ἐν τοῖς εὐηλίοις, καὶ
ἐν τοῖς εὐπνόοις ὀζωδέστερα τε καὶ βραχύτερα καὶ ἧττον εὐθέα
τὰ ἐν τοῖς εὐηλίοις ἢ τοῖς προσηνέμοις. ὅτι δὲ ἕκαστον ζητεῖ καὶ
χώραν οἰκείαν καὶ κρᾶσιν ἀέρος, φανερόν, τῷ τὰ μὲν, φέρειν ἐ-
νίους τόπους, τὰ δὲ μὴ φέρειν, μήτε αὐτὰ γινόμενα μήτε φυ-
τευόμενα ῥᾳδίως. ἐὰν δὲ καὶ ἀντιλάβηται μὴ καρποφορεῖν,
ὥσπερ ἐπὶ τοῦ φοίνικος ἐλέχθη, καὶ τῆς αἰγυπτίας συκαμίνου. 3
» καὶ ἄλλως. εἰσί τε πλείω. καὶ ἐν πλείοσι χώραις. τὰ μὲν, ὅλως
» φυτευόμενα, αὐξάνει δὲ καὶ ἄκαρπα καὶ τὸ ὅλον φαῦλα. πε-
» ρὶ ὧν ἴσως λεκτέον ἐφ' ὅσον ἔχομεν ἱστορίας. ἐν αἰγύπτῳ γάρ
» ἐστιν ἴδια δένδρα πλείω, ἥ, τε συκάμινος, καὶ ἡ περσέα καλου-
μένη, καὶ ἡ βάλανος. καὶ ἡ ἄκανθος, καὶ ἕτερ' ἄττα. ἔστι δ' ἡ μὲν
συκάμινος παραπλησία πως τῇ ἐνταῦθα συκαμίνῳ. καὶ γὰρ
τὸ φύλλον ἔχει καὶ τὸ μέγεθος, καὶ τὴν ὅλην πρόσοψιν. τὸν
δὲ καρπὸν ἰδίως φέρει παρὰ τὰ ἄλλα, καθάπερ ἐλέχθη καὶ ἐν 4

τρὶς ἐξ ἀρχῆς. οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν βλαστῶν, οὐδ' ἀπὸ τῶν ἀκρεμόνων,
ἀλλ' ἐκ τοῦ στελέχους. μέγεθος μὲν, ἡλίκον σῦκον καὶ τῇ ὄψει δὲ
παραπλήσιον. τῷ χυλῷ δὲ καὶ τῇ γλυκύτητι τοῖς ὀλύνθοις.
πλὴν γλυκύτερον πολὺ, καὶ κεγχραμίδας ὅλως οὐκ ἔχοντα.
πλῆθος δὲ πολύ. καὶ πέττειν οὐ δύναται, ἂν μὴ ἐπικνισθῇ. ἀλλ' ἔ
χοντες ὄνυχας σιδηρᾶς, ἐπικνίζουσιν. ἃ δ' ἂν ἐπικνισθῇ, τεταρ-
ταῖα πέττεται. τούτων δ' ἀφαιρεθέντων, πάλιν ἄλλα φύεται,
1 καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου μηδὲν παραλλάσσοντα καὶ τοῦθ' οἱ μὲν, τρὶς,
οἱ δὲ πλεονάκις φασὶ γίνεσθαι πολύοπον δὲ τὸ δένδρον σφόδρα
ἐστί. καὶ τὸ ξύλον αὐτῆς, εἰς πολλὰ χρήσιμον. ἴδιον δὲ ἔχειν δο-
κεῖ παρὰ τὰ ἄλλα. μηθὲν γάρ ἐστιν εὐθὺς χλωρόν. αὐαίνεται δὲ
εἰς βυθόν. εἰς βόθυνον δὲ ἐμβάλλουσι καὶ εἰς τὰς λίμνας εὐθὺς,
καὶ ταριχεύουσι βρεχόμενον δ' ἐν τῷ βυθῷ, ξηραίνεται. καὶ ὅταν
τελέως ξηρὸν γένηται, τότε ἀναφέρεται καὶ ἐπινεῖ. καὶ δοκεῖ
καλῶς τότε τεταριχεῦσθαι. γίνεται γὰρ κοῦφον καὶ μανόν. ἡ
2 μὲν οὖν συκάμινος ἔχει ταύτας τὰς ἰδιότητας. ἔοικε δὲ παρα-
πλησία τις ἡ φύσις εἶναι καὶ τῆς ἐν κρήτῃ καλουμένης κυπρίας
συκῆς. καὶ γὰρ ἐκείνη φέρει τὸν καρπὸν ἐκ τοῦ στελέχους, καὶ ἐκ
τῶν παχυτάτων ἀκρεμόνων. πλὴν ὅτι βλαστόν τινα ἀφίησι μι
κρὸν ἄφυλλον ὥσπερ ῥιζίον. πρὸς ᾧ δὲ ὁ καρπός. τὸ δὲ στέλεχος
μέγα καὶ παρόμοιον τῇ λεύκῃ. φύλλον δὲ τῇ πτελέᾳ. πεπαίνει
δὲ τέτταρας καρπούς. ὅσαι περ αὐτοῦ καὶ αἱ βλαστήσεις. οὐδὲ
νὶ δὴ πεπαίνει, μὴ ἐπιτμηθέντος τοῦ ἐρινοῦ καὶ ἐκρυέντος τοῦ
3 ὀποῦ. ἡ δὲ γλυκύτης, προσεμφερὴς τῷ σύκῳ καὶ ἔσωθεν τοῖς
ἐρινεοῖς. μέγεθος ἡλίκον κοκκύμηλον. ταύτῃ δὲ παραπλησία καὶ
ἣν οἱ ἴωνες κερωνίαν καλοῦσιν. ἐκ στελέχους γὰρ καὶ αὐτὴ φέ-
ρει τὸν πλεῖστον καρπόν. ἀπὸ δὲ τῶν ἀκρεμόνων ὥσπερ εἴπομεν ὀλί
γον. ὁ δὲ καρπὸς ἔλλοβος. ὃν καλοῦσί τινες αἰγύπτιον σῦκον, διη
μαρτηκότες. οὐ γίνεται γὰρ ὅλως περὶ αἴγυπτον, ἀλλὰ περὶ συρί
αν. καὶ ἐν ἰωνίᾳ δὲ, περὶ κνίδον καὶ ῥόδον. ἀείφυλλον δὲ, καὶ ἄνθος
λευκὸν ἔχον καὶ ἔτι βαρύτατον. μὴ μετεωρίζον δὲ σφόδρα, καὶ ὅ-
4 λως ἐκ τοῦ κάτω παραβλαστητικόν. αὔωθεν δὲ ὑποξηραινόμενον.

ἔχει δὲ ἅμα καὶ τὸν ἔνον καὶ τὸν νέον καρπόν. ἀφαιρουμένου
γὰρ θατέρου μεμενηκυῖα, καὶ ὁ ἕτερος εὐθὺς φανερὸς κυού-
μενος. κύει γὰρ ὥσπερ βότρυς ὁμοσχήμων. εἶτ' αὐξηθεὶς αἰθεῖ
περὶ ἀρκτοῦρον καὶ ἰσημερίαν. ἀπὸ τούτων δὴ διαμένει τὸν
χειμῶνα μέχρι κυνός. ἡ μὲν οὖν ὁμοιότης, ὅτι στελεχόκαρπα
καὶ ταῦτα. διαφοραὶ δ' αἱ εἰρημέναι πρὸς τὴν συκάμινον. ἐν
αἰγύπτῳ δ' ἐστὶν ἕτερον, περσέα καλούμενον· τῇ μὲν προσόψει
μέγα καὶ καλόν. παραπλήσιον δὲ μάλιστα τῇ ἀπίῳ, καὶ φύλ- 1
λοις, καὶ ἄνθεσι, καὶ ἀκρέμοσι, καὶ τῷ ὅλῳ σχήματι. πλὴν
τὸ μὲν, ἀείφυλλον. τὸ δὲ φυλλοβόλον. καρπὸν δὲ φέρει πο-
λύν. καὶ πᾶσαν ὥραν πεπαίνει· περικαταλαμβάνει γὰρ ὁ νέος
ἀεὶ τὸν ἔνον. πέττει δὲ ὑπὸ τοὺς ἐτησίας. τὸν δὲ ἄλλον ὠμότε-
ρον ἀφαιροῦσι καὶ τιθέασι. ἔστι δὲ μέγεθος ἡλίκον ἄπιος. τῷ
σχήματι δὲ πρόμακρος. ἀμυγδαλώδης· χρῶμα δ' αὐτοῦ ποώ-
δες. ἔχει δὲ ἐντὸς κάρυον ὥσπερ τὸ κοκκύμηλον. πλὴν ἔλατ-
τον πολὺ καὶ μαλακώτερον. τὴν δὲ σάρκα γλυκεῖαν σφόδρα 2
καὶ ἡδεῖαν καὶ εὔπεπτον· οὐδὲν γὰρ ἐνοχλεῖ, πολὺ προσενεγ-
καμένων. εὔριζον δὲ τὸ δένδρον καὶ μήκει καὶ πάχει καὶ πλή-
θει πολύ. ἔχει δὲ καὶ ξύλον ἰσχυρὸν καὶ καλὸν τῇ ὄψει μέλαν,
ὥσπερ ὁ λωτός. ἐξ οὗ καὶ τὰ ἀγάλματα, καὶ τὰ κλινίδια. καὶ
τραπέζια, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα ποιοῦσιν. ἡ δὲ βάλανος ἔ-
χει μὲν τὴν προσηγορείαν ἀπὸ τοῦ καρποῦ. φύλλον δ' αὐτῆ πα-
ραπλήσιον, τῷ τῆς μυρρίνης. πλὴν προμηκέστερον. ἔστι δὲ τὸ
δένδρον ἀπαθὲς μὲν καὶ εὐμέγεθες. οὐκ ἀφυὲς δὲ, ἀλλὰ πα- 3
ρεστραμμένον. τοῦ καρποῦ δὲ τοῖς κελύφεσι χρῶνται οἱ μυρε-
ψοὶ, κόπτοντες. εὐώδες γ' ἔχει. τὸν δὲ καρπὸν αὐτοῦ ἀχρεῖον.
ἔστι δὲ καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὄψει παραπλήσιον τῷ τῆς καπ-
πάρεως. ξύλον δὲ ἰσχυρόν. καὶ εἰς ἄλλα τε χρήσιμον, καὶ εἰς τὰς
ναυπηγίας. τὸ δὲ καλούμενον κουκιόφορον, ἔστιν ὅμοιον τῷ φοί-
νικι. τὴν δὲ ὁμοιότητα κατὰ τὸ στέλεχος ἔχει καὶ τὰ φύλλα.
διαφέρει δὲ, ὅτι ὁ μὲν φοῖνιξ μονοφυὲς καὶ ἁπλοῦν ἐστι, τοῦτο
δὲ προσαυξηθὲν σχίζεται καὶ γίνεται ἄκρον. εἶτα πάλιν ἑκάτε- 4

ρον τούτων ὁμοίως. ἔτι δὲ τὰς ῥάβδους βραχείας ἔχει καὶ οὐ
πολλάς. χρῶνται δὲ τῷ φλοιῷ καθάπερ τῷ φοίνικι πρὸς τὰ
πλέγματα. καρπὸν δὲ ἴδιον ἔχει πολὺ διαφέροντα καὶ με-
γέθει καὶ σχήματι καὶ χυλῷ. μέγεθος μὲν γὰρ ἔχει σχεδὸν χειρο-
πληθές, στρογγύλον δὲ καὶ οὐ περιμήκη· χρῶμα δὲ ἐπίξανθον.
χυλὸν δὲ γλυκὺν καὶ εὔστομον. οὐκ ἀθρόον δὲ ὥσπερ ὁ φοίνιξ,
ἀλλὰ κεχωρισμένον καθ᾽ ἕνα. πυρῆνα δὲ μέγαν καὶ σφόδρα
1 σκληρόν. ἐξ οὗ τοὺς κρίκους τορνεύουσι τοὺς εἰς τοὺς στρωματεῖς
τοὺς διαποικίλους· διαφέρει δὲ πολὺ τὸ ξύλον τοῦ φοίνικος. τὸ
μὲν γὰρ μανὸν καὶ ἰνῶδες καὶ χλωρόν· τὸ δὲ, πυκνόν. καὶ βα-
ρὺ καὶ σαρκῶδες. καὶ διατμηθέν, οὖλον σφόδρα καὶ σκλη-
ρόν ἐστιν. καὶ οἵ γε δὴ πέρσαι πάνυ ἐτίμων αὐτὸν καὶ ἐκ τούτου
» τῶν κλινῶν ἐποιοῦντο τοὺς πόδας. ἡ δέα, καλεῖται μὲν, διὰ τὸ
» ἀκανθῶδες ὅλον τὸ δένδρον εἶναι, πλὴν τοῦ στελέχους. καὶ γὰρ
» ἐπὶ τῶν βλαστῶν καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων ἔχει, μεγέθει δὲ μέγα. καὶ
2 γὰρ δωδεκάπηχυς ἐξ αὐτῆς ἐρέψιμος ὕλη τέμνεται· διττὸν δὲ
τὸ γένος αὐτῆς. ἡ μὲν γάρ ἐστι λευκή, ἡ δέ, μέλαινα. καὶ ἡ μὲν,
ἀσθενής τε καὶ εὔσηπτος. ἡ δὲ μέλαινα. ἰσχυροτέρα τε καὶ ἄση-
πτος. διὸ καὶ ἐν τοῖς ναυπηγίοις χρῶνται πρὸς τὰ ἐγκοίλια
αὐτῇ. τὸ δένδρον δὲ οὐκ ἄγαν ὀρθοφυές. ὁ δὲ καρπὸς ἔλλο-
βος, καθάπερ τῶν χεδροπῶν. ᾧ χρῶνται οἱ ἐγχώριοι πρὸς
τὰ δέρματα ἀντὶ κικίδος· τὸ δ᾽ ἄνθος καὶ τῇ ὄψει, καλὸν, ὥστε
καὶ στεφάνους ποιεῖν ἐξ αὐτοῦ. καὶ φαρμακῶδες. διὸ καὶ συλ-
3 λέγουσιν οἱ ἰατροί. γίνεται δὲ ἐκ ταύτης καὶ τὸ κόμμι. καὶ ῥεῖ, καὶ
πληγείσης καὶ αὐτόματον ἄνευ σχάσεως. ὅταν δὲ κοπῇ, μετὰ τρί-
τον ἔτος εὐθὺς ἀναβεβλάστηκε. πολὺ δὲ τὸ δένδρον ἐστί· καὶ δρυ-
μὸς μέγας περὶ τὸν θηβαϊκὸν νομόν. οὗπερ καὶ δρῦς, καὶ ἡ
περσία πλεκτή, καὶ ἡ ἐλαία. καὶ γὰρ ἡ ἐλαία περὶ ἐκεῖνον τὸν
τόπον ἐστί. τῷ ποταμῷ μὲν οὐκ ἀρδευομένη, πλείω γὰρ ἢ τριακ-
κόσια στάδια ἀπέχει ναματιαίοις δ᾽ ὕδασιν· εἰσὶ γὰρ κρῆναι πολ-
λαί. τὸ δ᾽ ἔλαιον οὐδὲν χεῖρον τοῦ ἐνθάδε· πλὴν κακωδέστερον,
4 διὰ τὸ σπανίως τοῖς ἁλσὶ χρῆσθαι τῇ φύσει· τὸ δὲ ξύλον τοῦ

δένδρον καὶ σκληρὸν καὶ παραπλήσιόν τι γινόμενον τὴν χρό-
αν τῷ λωτίνῳ. ἄλλο δέ τι δένδρον ἡ κοκκυμηλέα. μέγα μὲν τῷ
μεγέθει. καὶ τὴν φύσιν ὅμοιον τοῖς μεσπίλοις· καὶ τὸ μέγεθος
παραπλήσιον· πλὴν ἔχον τὸν πυρῆνα στρογγύλον. ἄρχεται δὲ
ἀνθεῖν μηνὸς πυανεψιῶνος· τὸν δὲ καρπὸν πεπαίνει περὶ ἡ-
λίου τροπὰς χειμερινάς· φύλλον δ' ἐστίν· οἱ δὲ περὶ τὴν θηβαΐ-
δα κατοικοῦντες, διὰ τὴν ἀφθονίαν τοῦ δένδρου ξηραίνουσι
τὸν καρπόν. καὶ τὸν πυρῆνα ἐξαιροῦντες, κόπτουσι καὶ ποιοῦ- 1
σι, παλάθας. οἴδημα δὲ ἴδιόν τι φύεται περὶ μέμφιν· ὃ καὶ
φύλλα καὶ βλαστοὺς καὶ τὴν ὅλην μορφὴν ἔχει οὐ τὸ ἴδιον,
ἀλλ' εἰς τὸ συμβαῖνον περὶ αὐτὸ πάθος· ἡ μὲν γὰρ περίσσωσις
ἀκανθώδης ἐστὶν αὐτοῦ καὶ τὸ φύλλον παρόμοιον ταῖς πτερί-
σιν. ὅταν δέ τις ἅψηται τῶν κλωνίων, ὥσπερ ἀφαυαινόμενα τὰ
φύλλα συμπίπτειν φασίν. εἶτα μετά τινα χρόνον ἀναβιώσκε-
σθαι πάλιν καὶ θάλλειν. καὶ τὰ μὲν ἴδια τῆς χώρας, ὡς ἂν εἰ
δένδρα τις ἢ θάμνους εἴποι. τὰ δ' ἐπιφανέστατα ταῦτ' ἐστί· 2
περὶ γὰρ τῶν ἐν τῷ ποταμῷ καὶ τοῖς ἕλεσιν ὕστερον ἐροῦμεν,
ὅταν καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐνύδρων. ἅπαντα δὲ ἐν τῇ χώ-
ρᾳ τὰ δένδρα τὰ τοιαῦτα μεγάλα καὶ τοῖς μήκεσι καὶ τοῖς πά-
χεσιν. ἐν γοῦν μέμφιδι τηλικοῦτον δένδρον εἶναι λέγεται τὸ
πάχος, ὃ τρεῖς ἄνδρες οὐ δύνανται περιλαμβάνειν. ἔστι δὲ καὶ
τμηθὲν τὸ ξύλον καλόν· πυκνόν τε γὰρ σφόδρα καὶ τῷ χρώ-
ματι λωτειδές· ἐν λιβύῃ δὲ ὁ λωτὸς πλεῖστος καὶ κάλλιστος,
καὶ ὁ παλίουρος. καὶ ἐν τισι μέρεσι, τῇ τε νασαμωνικῇ, καὶ παρ' ἄμ- 3
μωνι καὶ ἄλλοις, ὁ φοῖνιξ. ἐν δὲ τῇ κυρηναίᾳ κυπάρισσος, ἐλαῖαι
τε κάλλισται, καὶ ἔλαιον πλεῖστον. ἰδιώτατον δὲ πάντων τὸ σίλ-
φιον. ἔτι καὶ κρόκον πολλὴν ἡ χώρα φέρει καὶ εὔοσμον. ἔστι δὲ
τοῦ λωτοῦ, τὸ μὲν ἴδιον γένος ἐν μεγέθει, ἡλίκον ἄπιος ἢ μι-
» κρὸν ἔλαττον. φύλλον δέ, ἐντομὰς ἔχον καὶ πρινῶδες. τὸ μὲν
» ξύλον, μέλαν· γένη δὲ αὐτοῦ πλείω διαφορὰς ἔχοντα τοῖς καρ-
» ποῖς. ὁ δὲ καρπὸς ἡλίκος κύαμος. πεπαίνεται δὲ ὥσπερ οἱ βό-
τρυες, μεταβάλλων τὰς χροιάς· φύεται δὲ καθάπερ τὰ μύρτα 4

περὶ μῆλα. πυκνός ἐστι τῆς βλαστῶν. ἐσθιόμενος δὲ ἐν τοῖς Λωτοφάγοις καλουμένοις, γλυκὺς ἡδὺς καὶ ἀσινής· καὶ ἔτι πρὸς τὴν κοιλίαν ἀγαθόν. ἡδίων δὲ ὁ ἀπύρηνος. ἔστι γὰρ καὶ τοιοῦτον γένος. ποιοῦσι δὲ καὶ οἶνον ἐξ αὐτοῦ. πολὺ δὲ τὸ δένδρον καὶ πολύκαρπον. τὸ γοῦν Ὀφέλλου στρατόπεδον ἡνίκα ἐβάδιζεν εἰς Καρχηδόνα καὶ τούτῳ φασὶ πλείους ἡμέρας ἐπιλειπόντων τῶν ἐπιτηδείων χρῆσθαι. ἔστι μὲν οὖν ἐν τῇ νήσῳ τῇ Λωτοφα-
1 γίᾳ Φαρίδι καλουμένῃ, πολὺς· αὕτη δὲ ἀπόκειται καὶ ἀπέχει μικρόν. οὐ μὴν ἐνταῦθα μόνον, ἀλλὰ πολλῷ πλείων ἐν τῇ ἠπείρῳ· πλεῖστον γὰρ ὅλως ἐν τῇ Λιβύῃ καθάπερ εἴρηται, οὗτος, καὶ ὁ παλίουρός ἐστιν. ἐν γὰρ Εὐεσπερίσι, τούτοις εἰς καῦσιν χρῶνται. διαφέρει δὲ οὗτος ὁ λωτὸς τοῦ περὶ τοῖς Λωτοφάγοις. ὁ δὲ παλίουρος θαμνωδέστερος τοῦ λωτοῦ. φύλλον δὲ παρόμοιον ἔχει τῷ ἐνταῦθα. τὸν δὲ καρπὸν διάφορον· οὐ γὰρ πλατύν, ἀλλὰ στρογγύλον καὶ ἐρυθρόν· μέγεθος δὲ ἡλίκον τὰς
2 κέδρους ἢ μικρῷ μεῖζον· πυρῆνα δὲ ἔχει οὐ συνεσθιόμενον καθάπερ ταῖς ῥοαῖς. ἡδὺν δὲ τὸν καρπόν· καὶ ἐάν τις οἶνον ἐπιχέῃ, καὶ αὐτὸν ἡδίω γίνεσθαί φασι, καὶ τὸν οἶνον ἡδίω ποιεῖν· ἔνιοι δὲ τὸ τοῦ λωτοῦ δένδρον θαμνῶδες εἶναι καὶ πολύκλαδον. τῷ στελέχει δὲ εὔσταχυς· τὸν δὲ καρπὸν μετὰ τὸ κάρυον ἔχειν. τὰ δὲ ἐκτὸς οὐ σαρκώδη· ἀλλὰ δερματωδέστερον. ἐσθιόμενον δὲ, οὐχ οὕτω γλυκύ, ὡς εὔστομον. καὶ τὸν οἶνον ὃν ἐξ αὐτοῦ ποιοῦσιν οὐ διαμένειν. ἀλλ' ἢ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας· εἶτ' ὀξύνει.
3 ἡδίω μὲν οὖν τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς Λωτοφάγοις. ξύλον δὲ κάλλιστον τοῦ ἐν Κυρηναίᾳ· θερμοτέραν δὲ εἶναι τὴν χώραν τῆς Λωτοφάγων. τοῦ δὲ ξύλου τὴν ῥίζαν εἶναι μελαντέραν μὲν πολύ. πυκνὴν δὲ ἧττον καὶ εἰς ἐλάττω χρησίμην. εἰς γὰρ τὰ ἐγχειρίδια καὶ τὰ ἐνθικολλήματα χρῆσθαι. τῷ ξύλῳ δὲ εἴς τε τοὺς αὐλοὺς καὶ εἰς ἄλλα πλείω. ἐν δὲ τῇ μὴ ὑομένῃ τῆς Λιβύης ἄλλα τε πλείω φύεσθαι, καὶ φοίνικας μεγάλους καὶ καλούς. οὐ μὴν ἀλλ' ὅπου μὲν φοῖνιξ ἁλμυρίδα τε εἶναι
4 καὶ ἔφυδρον τὸν τόπον οὗ ἐστιν ἐν πολλῷ βάθει σφόδρα. καὶ ἡδύ. ἔνθα

δὲ ἁλικῶν πλησίον ὄντων ἀλλήλοις. ὅπου τε τὰ ἄλλα φύεται, καὶ ξηρὸν καὶ ἄνυδρον· ἐνιαχοῦ δὲ καὶ τὰ φρέατα εἶναι ἑκατὸν ὀργυιῶν, ὥστε ἀποζυγίοις ἀπὸ τροχηλιᾶς ἀνιμᾶν. διὸ καὶ θαυμαστόν, πῶς ποτε ὠρύχθη τηλικαῦτα βάθη. τὸ δ' ὕδωρ τῶν ὑδάτων τῶν ἀπὸ τοῦ φοίνικος καὶ ἐν ἄμμωνος εἶναι· διαφορὰν δὲ ἔχον τὴν εἰρημένην. φύεσθαι δὲ ἐν τῇ μὴ ὑομένῃ τὸ θάμνον πολύ. καὶ ἄλλα ἰδίᾳ τε καὶ πλείω γίνεσθαι ἐν ταῦθα. καὶ πτάκα· καὶ δορκάδα. καὶ στρουθόν· καὶ ἕτερα τῶν θηρίων. 1
ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄδηλον, εἰ ἐκποτίζει πυπιόμενα. διὰ γὰρ τὸ τάχος δύναται καὶ ταχὺ παραγίνεσθαι. ἄλλως τε καὶ δι' ἡμερῶν τινῶν πίνουσι, καθάπερ καὶ τὰ ἥμερα παρὰ τρίτην ἢ τετάρτην ποτίζεται ταῦτα· τὰ δὲ τῶν ζώων. οἷον ὄφεων, σαυρῶν. καὶ τῶν τοιούτων, φανερὸν ὅτι ἄποτα. τοὺς δὲ λίβυας λέγειν, ὅτι τὸν ὄνον ἐσθίειν ταῦτα· ὡς καὶ παρ' ἡμῖν γίνεται πολύπουν καὶ μέλαν. συσπειρόμενον εἰς ἑαυτό. ἀφρὸν δὲ πολὺ γίνεσθαι σφόδρα. καὶ ὑγρὸν τὴν φύσιν εἶναι. δρόσον δὲ ἀεὶ ἐν τῇ μὴ ὑομένῃ 2
πολλήν· ὥστε δῆλον ὅτι τὸν μὲν φοίνικα καὶ εἴ τι ἄλλο φύεται ἐν ἀνύδροις. τό, τε ἐκ τῆς γῆς ἀνιὸν ἐκτρέφει, καὶ πρὸς τούτοις ἡ δρόσος. ἱκανὴ γὰρ ὥστε τὰ μεγέθη καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν ξηρὰν οὖσαν ἐκ τοιούτων συνεστηκυῖαν. καὶ δένδροι μὲν πλεῖστα καὶ ἰδιώτατα. περὶ δὲ τοῦ σιλφίου λεκτέον ὕστερον. ποιόν τι τὴν φύσιν· ἐν δὲ τῇ ἀσίᾳ παρ' ἑκάστοις ἴδια ἄττα τυγχάνει. τὰ μὲν γὰρ φέρουσιν αἱ χῶραι, τὰ δ' οὐ φύουσιν. οἷον κιττὸν καὶ ἐλάτην οὔφασιν εἶναι τῆς ἀσίας ἐν τοῖς ἄνω τῆς συρίας· ἀπὸ θαλάττης 3
πέντε ἡμερῶν· ἀλλ' ἐν ἰνδοῖς φανῆναι, καὶ τῷ ὄρει τῷ μηρῷ καλουμένῳ. ὅθεν δὴ καὶ τὸν διόνυσον εἶναι μυθολογοῦσι. διὸ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐξ ἰνδίας ποτὲ ἀπιὼν ἐστεφανωμένος ᾔει καὶ αὐτὸς καὶ ἡ στρατιά· τῶν δὲ ἄλλων ἐν μηδίᾳ μόνον. περικλείειν γὰρ αὐτὴ δοκεῖ καὶ συνάπτειν πως τῷ πόντῳ. καὶ τοίγε διεφιλοτιμήθη Ἅρπαλος ἐν τοῖς παραδείσοις τοῖς περὶ βαβυλῶνα φυτεύων πολλάκις καὶ πραγματευόμενος, ἀλλ' οὐδὲν ἐποίει πλέον. οὐ γὰρ ἐδύνατο ζῆν ὥσπερ τἄλλα τὰ ἐκ τῆς 4

ἐλλάδος. τρόπον μὲν οὖν δέχεται ἡ χώρα διὰ τὴν τοῦ ἀέρος κρά-
σιν. ἀναγκαίως δὲ δέχεται καὶ πύξον καὶ φιλύραν. καὶ γὰρ περὶ
εἰ ταῦτα πονοῦσιν οἱ ἐν τοῖς παραδείσοις. ἕτερα δ' ἴδια φέρει καὶ
δένδρα καὶ ὑλήματα· καὶ ἔοικεν ὅλως ὁ τόπος ὁ πρὸς ἀνατο-
λάς, καὶ μεσημβρίαν, ὥσπερ καὶ ζῷα καὶ φυτὰ φέρειν ἴδια
παρὰ τοὺς ἄλλους. οἷον ἡ, τε μηδία χώρα καὶ περσίς, ἄλλα τε ἔ-
χει πλείω, καὶ τὸ μῆλον τὸ μηδικὸν καὶ τὸ περσικὸν καλούμε-
1 νον. ἔχει δὲ τὸ δένδρον τοῦτο φύλλον μὲν ὅμοιον καὶ σχεδὸν ἴσον τῷ
τῆς ἀνδράχνης. ἀκάνθας δέ, οἵας ἄπιος, ἢ ὀξυάκανθος. λεί-
ας δὲ καὶ ὀξείας σφόδρα καὶ ἰσχυράς· τὸ δὲ μῆλον οὐκ ἐσθίε-
ται μέν, εὔοσμον δὲ πάνυ, καὶ τὸ φύλλον τοῦ δένδρου. κἂν εἰς ἱμά-
τια τεθῇ τὸ μῆλον, ἄκοπα διατηρεῖ. χρήσιμον δέ, ἐπειδὰν τύ-
χῃ τις πεπωκώς, εἰς φάρμακον, ἢ πρὸς στόματος εὐωδίαν. ἐὰν γάρ
τις ἑψήσας ἐν τῷ ζωμῷ ἢ ἐν ἄλλῳ τινί, τὸ ἔσωθεν τοῦ μήλου ἐκ
πιέσῃ εἰς τὸ στόμα καὶ καταροφήσῃ, ποιεῖ τὴν ὀσμὴν ἡδεῖαν.
2 σπείρεται δὲ τοῦ ἦρος εἰς πρασιὰς ἐξαιρεθὲν τὸ σπέρμα καὶ ἐρ-
γασμένας ἐπιμελῶς· εἶτα ἀρδεύεται διὰ τετάρτης ἢ πέμ-
πτης ἡμέρας· ὅταν δὲ ἁδρόν τι διαφυτεύεται, πάλιν τοῦ ἔαρος
εἰς χωρίον μαλακὸν καὶ ἔφυδρον καὶ οὐλίαν λεπτόν· φιλεῖ γὰρ
τοιαῦτα. φέρει δὲ τὰ μῆλα πᾶσαν ὥραν. τὰ μὲν γάρ, ἀφήρη.
τὰ δὲ ἀνθεῖ. τὰ δέ, ἐκπέττει· τῶν δὲ ἀνθῶν ὅσα ὥσπερ εἴπομεν
ἔχει καθάπερ ἠλακάτην ἐκ μέσου τὴν ἐξέχουσαν, ταῦτα ἐστὶ γό-
νιμα. ὅσα δὲ μή, ἄγονα. σπείρεται δὲ καὶ εἰς ὄστρακα διατετρη-
3 μένα, καθάπερ οἱ φοίνικες. τρόπον μὲν οὖν ὥσπερ εἴρηται περὶ
τὴν περσίδα καὶ τὴν μηδίαν ἐστίν. ἡ δὲ ἰνδικὴ χώρα τήν τε κα-
» λουμένην ἔχει συκῆν. ἣ καθίησιν ἐκ τῶν κλάδων τὰς ῥίζας ἀν'
» ἕκαστον ἔτος, ὥσπερ εἴρηται πρότερον. ἀφίησι δὲ οὐκ ἐκ τῶν νέων
» ἀλλ' ἐκ τῶν ἔνων καὶ ἔτι παλαιοτέρων. αὗται δὲ συνάπτουσαι
τῇ γῇ, ποιοῦσιν ὥσπερ δρύφακτον κύκλῳ περὶ τὸ δένδρον·
ὥστε γίνεσθαι καθάπερ σκηνήν. οὗ δὴ καὶ εἰώθασι διατρί-
βειν· εἰσὶ δὲ αἱ ῥίζαι φυόμεναι διάδηλοι πρὸς τοὺς βλαστούς·
4 λευκότεραι γὰρ καὶ δασεῖαι καὶ σκολιαὶ καὶ ἄφυλλοι. ἔχει δὲ

τὴν ἄνω κόμην πολλήν· καὶ τὸ ὅλον δένδρον, εὔκυκλον· καὶ
τῷ μεγέθει μέγα σφόδρα· καὶ γὰρ ἐπὶ δύο στάδια ποιεῖν φασι
τὴν σκιάν. καὶ τὸ πάχος τοῦ στελέχους ἔνια, πλειόνων ἢ ἑξήκον-
τα βημάτων, τὰ δὲ πολλὰ τετταράκοντα. τὸ δέ γε φύλλον
οὐκ ἔλαττον ἔχει πέλτης. καρπὸν δὲ σφόδρα μικρόν, ἡλί-
κον ἐρέβινθος· ὅμοιον δὲ σύκῳ. διὸ καὶ ἐκάλουν αὐτὸ οἱ ἕλλη-
νες συκῆν. ὀλίγον δὲ θαυμαστῶς τὸν καρπὸν οὐχ ὅτι κα-
τὰ τὸ τοῦ δένδρου μέγεθος ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλον· φύεται δὲ τὸ δέν- 1
δρον περὶ τὸν ἀκεσίνην ποταμόν. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον δένδρον.
καὶ τῷ μεγέθει μέγα. καὶ ἡδύκαρπον θαυμαστῶς καὶ μεγαλόκαρ-
πον. καὶ χρῶνται τροφῇ τῶν ἰνδῶν οἱ σοφοὶ καὶ ἀπεχόμενοι. ἕτε-
ρον δέ, οὗ τὸ φύλλον τὴν μὲν μορφὴν περιμήκης τοῖς τῶν στρου-
θῶν πτεροῖς ὅμοιον. ἃ παρατίθενται παρὰ τὰ κράνη. μῆκος δέ,
ὡς διπηχυαῖον. ἄλλο τέ ἐστιν οὗ ὁ καρπὸς μακρὸς καὶ οὐκ εὐ-
θύς, ἀλλὰ σκολιός. ἐσθιόμενος δέ, γλυκύς· οὗτος ἐν τῇ κοιλίᾳ
δηγμὸν ποιεῖ καὶ δυσεντερίαν. διὸ καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ἀπεκήρυ- 2
ξε μὴ ἐσθίειν. ἔστι δὲ ἕτερον οὗ ὁ καρπὸς ὅμοιος τοῖς κρανείοις·
καὶ ἕτερα δὲ πλείω καὶ διαφέροντα τῶν ἐν τοῖς ἕλλησιν. ἀλλ' ἀ-
νώνυμα. θαυμαστὸν δ' οὐδὲν τῆς ἰδιότητος· σχεδὸν γάρ ὥσγε δή τι-
νές φασιν. οὐδὲν ὅλως τῶν δένδρων, οὐδὲ τῶν ὑλημάτων, οὐ-
δὲ τῶν ποωδῶν, ὅμοιόν ἐστι τοῖς ἐν τῇ ἑλλάδι, πλὴν ὀλίγων.
ἴδιον δὲ καὶ ἡ ἐβένη τῆς χώρας ταύτης· ταύτης δὲ δύο γένη. τὸ
μέν, εὔξυλον καὶ καλόν. τὸ δέ, φαῦλον. σπάνιον δὲ τὸ κα-
λόν. θάτερον δὲ πολύ· τὴν δὲ χρόαν οὐ θησαυριζομένην λαμ- 3
βάνει τὴν εὔχρουν. ἀλλ' εὐθὺς τῇ φύσει. ἔστι δὲ τὸ δένδρον θα-
μνῶδες. ὥσπερ ὁ κύτισος· φασὶ δ' εἶναι καὶ τέρμινθον. οἱ δ' ὅ-
μοιον τῇ τερμίνθῳ. ὃ τὸ μὲν φύλλον καὶ τοὺς κλῶνας καὶ τἆλλα
πάντα ὅμοια ἔχει τῇ τερμίνθῳ. τὸν δὲ καρπὸν διάφορον. ὅ-
μοιον γὰρ ταῖς ἀμυγδάλαις, εἶναι γὰρ καὶ ἐν βάκτροις τὴν τέρμιν-
θον ταύτην, καὶ κάρυα φέρειν, ἡλίκα τὰ ἀμύγδαλα, διὰ τὸ μὴ
μεγάλα. καὶ τῇ ὄψει δὲ παρόμοια. καὶ ἡ ἡδονὴ κρείττων τῶν ἀμυγδά-
λων. διὸ κεχρῆσθαι τοῖς ἐκεῖ μᾶλλον. ἐξ ὧν δὲ τὰ ἱμάτια ποιοῦ- 4

σι. τὸ μὲν φύλλον ὅμοιον ἔχει τῇ συκαμίνῳ. τὸ δὲ ὅλον φυτὸν
τοῖς κυνοροδίοις ὅμοιον. φυτεύουσι δὲ ἐν τοῖς πεδίοις αὐτὸ κατ'
ὄρχους· διὸ καὶ πόρρωθεν ἀφορῶσιν ἄμπελοι φαίνονται. ἔχει δὲ
καὶ φοίνικας ἔνια μέρη πολλούς. καὶ ταῦτα μὲν ἐν δένδρου φύ-
σει. φέρει δὲ καὶ σπέρματα ἴδια τὰ μὲν τοῖς χεδροποῖς ὅμοια. τὰ
δὲ τοῖς πυροῖς καὶ ταῖς κριθαῖς. ἐρέβινθος μὲν γὰρ, καὶ φακὸς, καὶ τ'
ἄλλα τὰ παρ' ἡμῖν οὐκ ἔστιν. ἕτερα δέ ἐστιν ὥστε παραπλήσια
1 ποιεῖν τὰ ἑψήματα, καὶ μὴ διαγινώσκειν ὥς φασιν, ἂν μή τις ἀ-
κούσῃ. κριθαὶ δὲ καὶ πυροὶ καὶ ἄλλο τι γένος ἀγρίων κριθῶν. ἐξ ὧν καὶ
ἄρτοι ἡδεῖς, καὶ χόνδρος καλὸς, ταύτας οἱ ἵπποι ἐσθίοντες τὸ πρῶ
τον διεφθείροντο. κατὰ μικρὸν δὲ οὖν ἐθισθέντες ἐν ἀχύροις οὐ-
δὲν ἔπασχον. μάλιστα δὲ σπείρουσι τὸ καλούμενον ὄρυζον. ἐξ οὗ τὰ
ἑψήματα. τοῦτο δὲ ὅμοιον τῇ ζειᾷ καὶ περιπτισθὲν, οἷον χόνδρος. εὔπε
πτον δὲ τὴν ὄψιν πεφυκὸς ὅμοιον ταῖς αἴραις καὶ τὸν πολὺν χρό
νον ἐν ὕδατι. ἀφίεται δὲ οὐκ εἰς στάχυν, ἀλλ' οἷον φόβην ὥσπερ
2 ὁ κέγχρος, καὶ ὁ ἔλυμος. ἄλλο δὲ ὃ ἐκάλουν οἱ Ἕλληνες φακόν.
τοῦτο δ' ὅμοιον μὲν τῇ ὄψει καὶ τὸ βούκερας. ὁρίζεται δὲ καὶ περὶ
πλειάδος δύσιν. διαφέρει δὲ καὶ αὐτὴ ἡ χώρα, ὥστε τὴν μὲν, φέρειν
ἔνια, τὴν δὲ μὴ φέρειν. ἡ γὰρ ὀρεινὴ καὶ ἄμπελον ἔχει καὶ ἐλαίαν. καὶ
τὰ ἄλλα ἀκρόδρυα. πλὴν ἄκαρπον τὴν ἐλαίαν σχεδὸν δὲ καὶ τὴν
φύσιν ὥσπερ μεταξὺ κοτίνου καὶ ἐλαίας. ἔστι δὲ τῇ ὅλῃ μορφῇ
καὶ τὸ φύλλον τοῦ μὲν πλατύτερον τοῦ δὲ, στενώτερον. ταῦτα μὲν
οὖν κατὰ τὴν ἰνδικήν. ἐν δὲ τῇ ἀρίᾳ χώρᾳ καλουμένῃ ἄκανθά ἐ-
3 στιν. ἐφ' ἧς γίνεται δάκρυον ὅμοιον τῇ σμύρνῃ καὶ τῇ ὄψει καὶ τῇ
ὀσμῇ. τοῦτο δ' ὅταν ἐπιλάμψῃ ὁ ἥλιος καταρρεῖ. πολλὰ δὲ καὶ
ἄλλα παρὰ τὰ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἐν τοῖς ποταμοῖς γί
νεται. ἐν ἑτέροις δὲ τόποις ἐστὶν ἄκανθα λευκὴ τρίοζος ἐξ ἧς καὶ
σκυτάλια καὶ βακτηρίας ποιοῦσιν ὀπώδης δὲ καὶ μανή. ταύ
την δὲ καλοῦσιν ἡρακλέα ἄλλο δὲ ὕλη, μέγεθος μὲν ἡλίκον
ῥάφανος. τὸ δὲ φύλλον, ὅμοιον δάφνῃ, καὶ τῷ μεγέθει καὶ
τῇ μορφῇ· τοῦτο δ' εἴ τι φάγοι ἀποθνήσκει. διὸ καὶ ὅπου
4 ἵπποι, τούτους ἐφύλαττον διὰ χειρῶν. ἐν δὲ τῇ κεδρωσίᾳ

χώρᾳ πεφυκέναι φασίν, ἐν μὲν ὅμοιον τῇ δάφνῃ φύλλον ἔχον
οὗ τὰ ὑποζύγια καὶ ὅπου εἰ φάγοι, μικρὸν ἐπισχόντα διε-
φθείρεσθαι παραπλησίως, διατιθέμενα καὶ σπώμενα ὁμοίως τοῖς
ἐπιληπτοῖς. ἕτερον δέ, ἀκανθάνθινα εἶναι. τούτου φύλλον μὲν
οὐδὲν ἔχειν. πεφυκέναι δ' ἐκ μιᾶς ῥίζης. ἐφ' ἑκάστῳ δὲ τῶν ὄζων
ἄκανθαν ἔχειν ὀξεῖαν σφόδρα. καὶ τούτων δὲ καταμιγνυμέ-
νων ἢ πρὸς τριβομένων, ὀπὸν ἐκρεῖν πολύν. ὃς ἂν τυφλοῖ τὰ
ἄλλα ζῷα πάντα, καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. τῖς αὐ- 1
τοῖς· ἐν δὲ τῷ νησιω πεφυκέναι τινὰ βοτάνην ἐφ' ἣ συνεσπειρα
μένους ὄφεις εἶναι μικροὺς σφόδρα. τούτοις δ' εἴ τις ἐμβαίς
πληγείη, θνήσκειν. ἀποπνίγεσθαι δὲ καὶ ἀπὸ τῶν φοινίκων τῶν
ὠμῶν εἴ τις φάγοι· καὶ τὸν ὕδρον καταγνοηθῆναι. τοιαῦται
» μὲν οὖν δυνάμεις καὶ ζώων καὶ φυτῶν, ἴσως καὶ παρ' ἄλλοις
» εἰσί· περιττότερα δὲ τῶν φυομένων καὶ πλεῖστον ἐξηλλαγμένα
» πρὸς τ' ἄλλα τὰ εὔοσμα, τὰ περὶ ἀραβίαν καὶ συρίαν καὶ
» ἰνδούς. οἷον ὅ τε λιβανωτὸς καὶ ἡ σμύρνα καὶ ἡ κασία, καὶ τὸ ὀπο- 2
βάλσαμον, καὶ τὸ ὀποκινάμωμον, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. περὶ
ὧν ἐν ἄλλοις εἴρηται διὰ πλειόνων. ἐν μὲν οὖν τοῖς πρὸς ἕω τε
καὶ μεσημβρίαν, καὶ ταῦτ' ἴδια. καὶ ἕτερα δὲ πλείω τούτων
ἐστίν· ἐν δὲ τοῖς πρὸς ἄρκτον, οὐχ ὁμοίως· οὐθὲν γὰρ ὅ, τι ἄξιον
λόγου λέγεται, παρὰ τὰ κοινὰ τῶν δένδρων. ἃ καὶ φυλόψυχρα
τυγχάνει. καὶ ἔτι καὶ παρ' ἡμῖν· οἷον πεύκη, δρῦς. ἐλάτη. πύξος.
διὸς βάλανος, φίλλυρα, καὶ τ' ἄλλα δὲ τὰ τοιαῦτα. σχεδὸν τ'
οὐδὲν ἕτερον παρὰ ταῦτά ἐστιν. ἀλλὰ μᾶλλον τῶν ἄλλων ὑ- 3
λημάτων ἔνια τοὺς ψυχροὺς ἐζήτει τόπους. καθάπερ κενταύ-
ριον, ἀψίνθιον. ἔτι δὲ φαρμακώδη ταῖς ῥίζαις καὶ τοῖς ὀποῖς.
οἷον ἐλλέβορος ἐλατήριον, σκαμμωνία· σχεδὸν πάντα τὰ ῥιζοτο-
μούμενα. τὰ μὲν ἐν τῷ πόντῳ καὶ τῇ θράκῃ γίνεται. τὰ δὲ περὶ
τὴν οἴτην καὶ τὸν παρνασὸν καὶ τὸ πήλιον. καὶ τὴν ὄσσαν. καὶ τὸ παρ-
θένιον καὶ ἐν τούτοις δὲ τινά φασι πλεῖστον· πολλὰ δὲ καὶ ἐν τῇ
ἀρκαδίᾳ καὶ ἐν τῇ λακωνικῇ. φαρμακώδεις γὰρ αὗται· τῶν δὲ
εὐωδῶν οὐδὲν ἐν ταύταις. πλὴν ἶρις ἐν τῇ ἰλλυρίδι καὶ περὶ 4
τὸν ἀδρίαν.

τὸν ἀδρίαν. αὕτη δὲ χρηστὴ καὶ πολὺ διαφέρουσα τῶν ἄλλων. ἀλλ' ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς καὶ τοῖς πρὸς μεσημβρίαν, ὥσπερ ἀντικείμενα τὰ εὐώδη. ἔχουσι δὲ καὶ τὴν κυπάριττον οἱ ἀλεεινοὶ μᾶλλον ὥσπερ κρήτη. λυκία. ῥόδος. κέδρον δὲ, καὶ τὰ θράκια ὄρη καὶ τὰ φρύγια. τῶν δὲ ἡμερουμένων ἥκιστά φασιν ἐν τοῖς ψυχροῖς ὑπομένειν δάφνην καὶ μυρρίνην. καὶ τούτων ἔτι ἧττον ὡδὶ τῶν μυρρίνων. σημεῖον δὲ λέγουσιν ὅτι ἐν τῷ ὀλύμπῳ δά-
1 φνη μὲν πολλὴ, μύρρινος δὲ ὅλως οὐκ ἔστιν· ἐν δὲ τῷ πόντῳ περί παντὶ, καὶ ποῖον, οὐδ' ἕτερον· καίπερ σπουδαζόντων καὶ πάντα μηχανωμένων πρὸς τὰς ἱερωσύνας, συκαῖ δὲ πολλαὶ καὶ εὐμεγέθεις. καὶ ῥοιαὶ δὲ περισκεπαζόμεναι. ἄπιοι δὲ καὶ μηλέαι, καὶ παντοδαπώταται καὶ χρησταί. αὗ δ' ἐαριναί. πλὴν εἰ ἄρα ὄψιαι· τῆς δὲ ἀγρίας ὕλης, ἔστι δρῦς, πτελέα· μελία, καὶ ὅσα τοιαῦτα. πεύκη δὲ, καὶ ἐλάτη, καὶ πίτυς, οὐκ ἔστιν. οὐδ' ὅλως οὐδὲν ἔνδαδον. ὑγρὰ δὲ αὕτη, καὶ χείρων πο-
2 λὺ τῆς σινωπικῆς. ὥστ' οὐ πολὺ χρῶνται αὐτῇ, πλὴν πρὸς τὰ ὑπαίθρια. ταῦτα μὲν οὖν περὶ τὸν πόντον, ἢ ἔν τισί γε τόποις αὐτοῦ. ἐν δὲ τῇ προποντίδι γίνεται καὶ μύρρινος. καὶ δάφνη πολλαχοῦ ἐν τοῖς ὄρεσιν. ἴσως δ' ἔνια καὶ τῶν τόπων ἴδια θετέον. ἕκαστοι γὰρ ἔχουσι τὰ διαφέροντα. ὥσπερ εἴρηται κατὰ τὰς ὕλας, οὐ μόνον τῷ βελτίω καὶ χείρω τὴν αὐτὴν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τῷ φέρειν, ὅτι. ὁ μὲν τμῶλος ἔχει καὶ ὁ μυσινὸς ὄλυμπος πολὺ τὸ κάρυον. καὶ τὴν διὸς βάλανον. ἔτι δὲ καὶ ἄμ-
3 πελον καὶ μηλέαν. καὶ ῥόαν. ἡ δὲ ἴδη τὰ μὲν οὐκ ἔχει τούτων, τὰ δὲ, σπάνια. περὶ δὲ μακεδονίαν καὶ τὸν πιερικὸν ὄλυμπον, τὰ μὲν ἔστι, τὰ δ' οὐκ ἔστι τούτων, ἐν δὲ τῇ εὐβοίᾳ καὶ περὶ τὴν μαγνησίαν, τὰ μὲν εὐβοϊκὰ πολλά. τῶν δὲ ἄλλων οὐθὲν, οὐδὲ δὴ περὶ τὸ πήλιον, οὐ δὲ τὰ ἄλλα τὰ ἐν τούτοις ὄρει βραχὺς δ' ἐστὶ τόπος ἐκεῖ, καὶ ὅλως τὴν ναυπηγήσιμον ὕλην· τῆς μὲν εὐρώπης δοκεῖ τὰ περὶ τὴν μακεδονίαν, καὶ ὅσα τῆς θράκης, καὶ περὶ ἰταλίαν. τῆς δὲ ἀσίας. τά τε ἐν κιλικίᾳ καὶ τὰ ἐν
4 σινώπῃ καὶ ἀμυσῷ. ἔτι δὲ ὁ μύσιος ὄλυμπος, καὶ ἡ ἴδη, πλὴν

ἐπ' πολύ, ἡ γὰρ συρία κέδρον ἔχει, καὶ ταύτῃ χρῶνται πρὸς τὰς
τριήρεις. ἀλλὰ καὶ τὰ φίλυδρα καὶ τὰ παραποτάμια ταῦθ' ὁ-
μοίως. ἐν μὲν γὰρ τῷ ἀδρίᾳ πλάτανον οὔ φασιν εἶναι· πλὴν
περὶ τὸ διομήδους ἱερόν. σπανίαν δὲ καὶ ἐν ἰταλίᾳ πάσῃ. καί-
τοι πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοὶ παρ' ἀμφοῖν. ἀλλ' οὐκ ἔοικε
φέρειν ὁ τόπος. ἐν ῥηγίῳ γοῦν, ἃς διονύσιος πρεσβύτερος ὁ
τύραννος ἐφύτευσεν ἐν τῷ παραδείσῳ, αἵ εἰσι νῦν ἐν τῷ γυ-
μνασίῳ φιλοτιμηθεὶς οὐδὲ δύνανται λαβεῖν μέγεθος. ἔνιοι 1
δὲ πλείστην ἔχουσι πλάτανον οἱ δὲ πτελέαν, καὶ ἰτέαν, οἱ δὲ μυ-
ρίκην. ὥσπερ ὁ αἷμος, ὥστε τὰ μὲν τοιαῦτα καθάπερ ἐλέ-
χθη τῶν τόπων ἴδια θετέον, ὁμοίως ἔν τε τοῖς ἀγρίοις καὶ τοῖς
ἡμέροις οὐ μὴν ἀλλὰ τάχα ἂν εἴη καὶ τούτων ἐπί τινων, ὥστε
διακοσμηθέντων δύνασθαι τὴν χώραν φέρειν. ὃ καὶ νῦν συμ-
βαῖνον ὁρῶμεν καὶ ἐπὶ ζώων ἐνίων καὶ φυτῶν. μεγίστην δὲ δια-
φορὰν αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν δένδρων καὶ ἁπλῶς τῶν ὑλη-
μάτων ὑποληπτέον, ἣ καὶ πρότερόν γε εἴπομεν. ὅτι τὰ μέν, 2
ἔγγεια. τὰ δ' ἔνυδρα τυγχάνει, καθάπερ τῶν ζώων καὶ τῶν
φυτῶν. οὐ μόνον ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ ταῖς λίμναις καὶ τοῖς ποτα-
μοῖς γάρ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ φύεται ὑλήματα ἔνια, ἔν-
τε τῇ ἔξω καὶ τῇ περὶ ἡμᾶς, καὶ δένδρα. ἐν μὲν γὰρ τῇ πε-
ρὶ ἡμᾶς μικρὰ πάντα φυόμενα, καὶ οὐδὲν ὑπερέχον ὡς εἰ-
πεῖν τῆς ἐλάτης. ἐν ἐκείνῃ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ὑπερέχον-
τα, καὶ ἕτερα δὲ μείζω δένδρα. τὰ μὲν οὖν περὶ ἡμᾶς, ἔστι
τάδε. φανερώτατα μὲν καὶ κοινότατα καὶ ἰδιώτατα τοῦ τό- 3
που. ἐλάτη. συκῆ. δρῦς. ἄμπελος. φοῖνιξ. τούτων δὲ τὰ
μὲν πρόσγεια, τὰ δέ, πόντια. τὰ δ' ἀμφοτέρων τῶν τόπων
κοινά. καὶ τὰ μὲν πολυειδῆ, καθάπερ ὁ φῦκος. τὰ δέ, μίαν
ἰδέαν ἔχοντα. τοῦ γὰρ φύκους, τὸ μέν ἐστι πλατύφυλλον ται-
νιοειδές, χρῶμα ποῶδες ἔχον. ὃ δὴ καὶ πράσον καλοῦσί τι-
νες· οἱ δὲ ζωστῆρα. ῥίζαν δὲ ἔχει δασεῖαν ἔξωθεν· ἔσωθεν δὲ
λεπύρια. μακρὰ δὲ ἐπιεικῶς καὶ ὑπαχῆ παρομοίαν τοῖς
κρομμυγητείοις. τὸ δὲ τριχόφυλλον ὥσπερ τὸ μάραθρον 4

οὐ ποῶδες, οὐδὲ ἔξωχρον. οὐδὲ ἔχον καυλόν. ἀλλ' ὀρθόν πως ἐν αὐτῷ. φύεται δὲ τοῦτο ἐπὶ τῶν ὀστράκων καὶ ἐπὶ τῶν λίθων. οὐχ ὥσπερ θάτερον πρὸς τῇ γῇ. πρόσγεια δ' ἄμφω. καὶ τὸ μὲν τριχόφυλλον πρὸς αὐτῇ τῇ γῇ. πολλάκις δὲ ὥσπερ ἐπικλύζεται μόνον ὑπὸ τῆς θαλάττης. θάτερον δὲ ἀνωτέρω. γίνεται δὲ ἐν μὲν τῇ ἔξω τῇ περὶ ἡρακλείας στήλας θαυμαστόν τι τὸ μέγεθος ὥς φασι, καὶ τὸ πλάτος μεῖζον ὡς
1 παλαιστιαῖον. φέρεται δὲ τοῦτο εἰς τὴν ἔσω θάλατταν τῷ ῥῷ τῷ ἔξωθεν. καλοῦσι δὲ αὐτὸ πράσον. ἐν ταύτῃ δὲ, ἔνισι τόποις ὥστ' ἐπάνω τοῦ ὀμφαλοῦ. λέγεται δὲ ἐπέτειον εἶναι. καὶ φύεσθαι μὲν τοῦ ἦρος λήγοντος. ἀκμάζειν δὲ τοῦ θέρους. τοῦ μετοπώρου δὲ φθίνειν. κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἀπόλλυσθαι καὶ ἐκπίπτειν. ἅπαντα δὲ καὶ ἄλλα τὰ φυόμενα χείρω καὶ ἀμαυρότερα γίνεσθαι τοῦ χειμῶνος. ταῦτα μὲν οὖν δὴ πρόσγεια περί γε τὴν θάλατταν τὸ δὲ πόντιον φῦκος, ὃ οἱ σπογγεῖς ἀνα-
2 κολυμβῶσι, πελάγιον. καὶ ἐν κρήτῃ δὲ φύεται πρὸς τῇ γῇ ἐπὶ τῶν πετρῶν πλεῖστον καὶ κάλλιστον, ᾧ βάπτουσιν οὐ μόνον τὰς ταινίας, ἀλλὰ καὶ ἔρια καὶ ἱμάτια, καὶ ἕως ἂν ᾖ πρόσφατος ἡ βαφή, πολὺ καλλίων ἡ χρόα τῆς πορφύρας· γίνεται δὲ καὶ ἐν τῇ πρὸς βορρᾷ καὶ πλεῖον καὶ καλόν. ὥσπερ αἱ σπογγιαὶ καὶ ἄλλα τοιαῦτα. ἄλλα γάρ ἐστιν ὅμοια τῇ ἀγρώστει. καὶ γὰρ τὸ φύλλον παραπλήσιον ἔχει. καὶ τὴν ῥίζαν γονατώδη καὶ πεφυκυῖαν πλαγίαν, ὥσπερ τὴ τῆς ἀ-
3 γρώστιδος· ἔχει δὲ καὶ καυλὸν καλαμώδη καθάπερ ἡ ἄγρωστις· μεγέθει δὲ ἔλαττον πολὺ τοῦ φύκεος. ἄλλο δὲ βρύον, ὃ φύλλον ἔχει ποῶδες τῇ χρόᾳ. πλατὺ δὲ καὶ οὐκ ἀνόμοιον ταῖς θριδακίναις· πλὴν χρισιωδέστερον, καὶ ὥσπερ συνεσπασμένον. καυλὸν δὲ οὐκ ἔχει. ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς πλείω τὰ τοιαῦτα καὶ πάλιν ἀπ' ἄλλης. φύεται δὲ ἐπὶ τῶν λίθων τὰ τοιαῦτα πρὸς τῇ γῇ καὶ τῶν ὀστράκων καὶ τὰ μὲν ἐλάττω σχεδὸν ταῦτ' ἐστιν. ἡ δὲ δρῦς καὶ ἡ ἐλάτη, πρόσγειοι μὲν ἄμφω. φύονται δ' ἐπὶ λί-
4 θοις καὶ ὀστράκοις· ῥίζας μὲν οὐκ ἔχουσαι, προσπεφυκυῖαι δὲ,

ὥσπερ αἱ λεπάδες. ἀμφότεραι μὲν, δὴ σαρκόφυλλα. περιμη-
κέστερον δὲ τὸ φύλλον παχὺ, καὶ παχύτερον τῆς ἐλάτης. πο-
λὺ δὲ καὶ οὐκ ἀνόμοιον τοῖς τῶν ὀσπρείων λοβοῖς. κοῖλον δ' ἐν-
δοθεν. καὶ οὐδὲν ἔχον ἐν αὑτοῖς. τὸ δὲ τῆς δρυὸς, λεπτὸν καὶ
μυρικωδέστερον. χρῶμα δ' αὖθι πορφυροῦν ἀμφοῖν. ἡ δ' ὅλη μορ-
φὴ τῆς μὲν ἐλάτης ὀρθὴ καὶ αὐτῆς καὶ τῶν ἀκρεμόνων. τῆς
δὲ δρυὸς σκολιωτέρα καὶ μᾶλλον ἔχουσα πλάτος. γίνεται δὲ
ἄμφω καὶ πολύκαυλα. καὶ μονοκαυλότερον δὲ ἡ ἐλάτη. τὰς 1
δὲ ἀκρεμονικὰς καὶ ἀποφύσεις, ἐλάτη μὲν μικρὰς ἔχει καὶ
εὐθείας καὶ μανάς. ἡ δὲ δρῦς βραχυτέρας καὶ σκολιω-
τέρας καὶ πυκνοτέρας· τὸ δ' ὅλον μέγεθος ἀμφοτέρων ὡς
πυγωνιαῖον ἢ μικρὸν ὑπεραῖρον. μεῖζον δὲ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν
τὸ τῆς ἐλάτης. χρήσιμος δὲ ἡ δρῦς εἰς βαφὴν ἐρίων ταῖς γυ-
ναιξίν. αὖθι μὲν τῶν ἀκρεμόνων προσηρτημένα τῶν ὀστρακοδέρ-
μων ζώων ἔνια. καὶ κάτω δὲ πρὸς αὐτῷ τῷ καυλῷ περιπε-
φυκότων τινῶν ὅλων, ἐν τούτοις δεδυκότες οἱ ὀνίννι καὶ ἄλλ' 2
ἄττα, καὶ τὸ ὅμοιον πολύποδι. ταῦτα μὲν οὖν πρόσγεια καὶ
ῥάδια θεωρηθῆναι. φασὶ δέ τινες καὶ ἄλλην δρῦν εἶναι πον-
τίαν. ἣ καὶ καρπὸν φέρει. καὶ ἡ βάλανος αὐτῆς χρησίμη. τοὺς δὲ
σκινθοὺς, καὶ κολυμβητὰς λέγειν, ὅτι καὶ ἕτεραι μεγάλαι τι-
νὲς τοῖς μεγέθεσιν εἴησαν. ἡ δὲ ἄμπελος ἀμφοτέρωσε γίνεται.
καὶ γὰρ πρὸς τῇ γῇ, καὶ πόντιαι. μείζω δ' ἔχει καὶ τὰ φύλλα
καὶ τὰ κλήματα καὶ τὸν καρπὸν ἡ ποντία. ἡ δὲ συκῆ ἄφυλλος
μὲν, τῷ μεγέθει δ' οὐ μεγάλη. χρῶμα δὲ τοῦ φλοιοῦ φοινι- 3
κοῦν. ὁ δὲ φοῖνιξ ἐστὶ μὲν πόντιον, βραχυστέλεχες σφόδρα. καὶ
σχεδὸν εὐθεῖαι αἱ ἐκφύσεις τῶν ῥάβδων, κάτωθεν, οὐ κυκλω-
θεν αὗται καθάπερ τῶν ῥάβδων οἱ ἀκρέμονες. ἀλλ' ὡς αἱ ἐν
πλάτει κατὰ μίαν συνεχεῖς. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἀπαλάττονται.
τῶν δὲ ῥάβδων ἡ τῶν ἀποφυάδων τούτων, ὁμοία τρόπον τινὰ ἡ
φύσις, τοῖς τῶν ἀκανθῶν φύλλοις τῶν ἀκανικῶν. οἷον, σόγκοις, καὶ
τοῖς τοιούτοις. πλὴν ὀρθαῖς, οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνα, καὶ περικεκλα-
σμέναι, καὶ τὸ φύλλον ἔχουσαι διαβεβρωμένον, ἀπὸ τῆς ἀλ 4

μης. ἐπεὶ τῶν γε διόλου ἥκειν τὸν μέσον γε καυλὸν, καὶ ἡ ἄλλη
ὄψις παραπλησία. τὸ δὲ χρῶμα τούτων καὶ τὸν καυλὸν καὶ
ὅλον τοῦ φυτοῦ ὑπέρυθρόν τε σφόδρα καὶ φοινικοῦν. καὶ τὰ μὲν
ἐν τῇδε τῇ θαλάττῃ, τοσαῦτά ἐστιν. ἡ γὰρ σπογγιὰ, καὶ αἱ πλύ-
σιαι καλούμεναι καὶ ἔτι τοιαῦτα, ἑτέραν ἔχει φύσιν· ἐν δὲ
τῇ ἔξω τῇ περὶ ἡρακλέους στήλας, τό τε πράσον ὥσπερ εἴρη-
ται φύεται, καὶ τὰ ἀπολιθούμενα ταῦτα. οἷον θύμα. καὶ τὰ δα-
1 φνοειδῆ καὶ τὰ ἄλλα. τῆς δὲ ἐρυθρᾶς καλουμένης ἐν ἀραβία
» μικρὸν ἐπάνω κόλπου, ἐν μὲν τῇ γῇ δένδρον οὐδὲν φύεται.
» πλὴν τῆς ἀκάνθης τῆς διψάδος καλουμένης. σπανία δὲ καὶ
αὕτη διὰ τὰ καύματα, καὶ διὰ τὴν ἀνυδρίαν. οὐκ ὕει γὰρ, ἀλ-
λ' ἢ δι' ἐτῶν τεττάρων ἢ πέντε. καὶ τότε λάβρως καὶ ἐπ' ὀλίγον
χρόνον· ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ φύεται καὶ καλοῦσιν αὐτὰ δάφνην
καὶ ἐλαίαν. ἔστι δὲ ἡ μὲν δάφνη ὁμοία τῇ ἀρίᾳ. ἡ δὲ ἐλαία τῷ
φύλλῳ. καρπὸν δὲ ἔχει ἡ ἐλαία. παραπλήσιον δὲ ταῖς ἐλαίαις
2 ἀφίησι δὲ καὶ δάκρυον. ἐξ οὗ οἱ ἰατροὶ φάρμακον ἔναιμον
συντιθέασιν. ὃ γίνεται σφόδρα ἀγαθόν· ὅταν δὲ ὕδατα πλείω
γένηται, μύκητες φύονται πρὸς τῇ θαλάττῃ κατά τινα τό-
πον· οὗτοι δὲ ἀπολιθοῦνται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ἡ δὲ θάλαττα θη-
ριώδης. πλείους δὲ ἔχει τῶν καρχαρίων, ὥστε μὴ εἶναι κολυμ-
βῆσαι. ἐν δὲ τῷ κόλπῳ τῷ καλουμένῳ ἡρώων. ἐφ' ὃν καταβαί-
νουσιν οἱ ἐξ αἰγύπτου, φύεται μὲν δάφνη τε καὶ ἐλαία καὶ θύ-
μον. οὐ μὴν χλωρά γε. ἀλλὰ λιθώδη τὰ ὑπερέχοντα τῆς θα-
3 λάττης. ὅμοια δὲ καὶ τοῖς φύλλοις καὶ τοῖς βλαστοῖς τοῖς χλω-
ροῖς. ἐν δὲ τῷ θύμῳ καὶ τὸ τοῦ ἄνθους χρῶμα διάδηλον, ὡς
ἂν μή πω τελείως ἐξηνθηκός. μῆκος δὲ τῶν δενδρυφίων, ὅσον
εἰς τρεῖς πήχεις· οἱ δὲ, ὅτι ὁ ἀνάπλους ἦν τῶν ἐξ ἰνδῶν ἀποσταλέν-
των ἀπὸ ἀλεξάνδρου, τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ φυόμενα μέχρις οὗ
ἂν ᾖ ἐν τῷ ὑγρῷ, χρῶμά φασιν ἔχειν ὅμοιον τοῖς φυκίοις. ὁπό-
ταν δ' ἐξενεχθέντα τεθῇ πρὸς τὸν ἥλιον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἐξο-
μοιοῦσθαι τῷ ἁλί. φύεσθαι δὲ καὶ σχοίνους λιθίνους παρ' αὐ-
4 τὴν τὴν θάλατταν. οὓς οὐδεὶς ἂν διαγνοίη τῇ ὄψει πρὸς τοὺς

ἀληθινούς. θαυμασιώτερον δὲ τούτου λέγουσι. φύεσθαι γὰρ δένδρυφα ἅττα, τὸ μὲν χρῶμα ἔχοντα ὅμοιον κέρατι βοός. τοῖς δ' ὄζοις τραχέα καὶ ἀπ' ἄκρου πυρρά. ταῦτα δὲ θραύεσθαι μὲν, εἰ συγκλάσειέ τις. ἐκ δὲ τούτων πῦρ ἐμβαλλόμενα καθάπερ τὸν σίδηρον, διάπυρα γινόμενα. πλὴν ὅταν ἀποψυχθῇ καθίστασθαι καὶ τὴν αὐτὴν χρόαν λαμβάνειν. ἐν δὲ ταῖς νήσοις ταῖς ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος καταλαμβανομέναις, δένδρα μεγάλα πεφυκέναι ἡλίκαι πλάτανοι· συμβαίνει δὲ ὅθ' ἡ 1
πλημμυρὶς ἐπέλθοι, τὰ μὲν ἄλλα κατακρύπτεσθαι ὅλα. τῶν δὲ μεγίστων ὑπερέχειν τοὺς κλάδους, ἐξ ὧν τὰ πρυμνήσια ἀνάπτειν. εἶθ' ὅτε πάλιν ἄμπωτις γίνοιτο, ἐκ τῶν ῥιζῶν. ἔχειν δὲ τὰ δένδρα φύλλον μὲν ὅμοιον τῇ δάφνῃ. ἄνθος δὲ τοῖς ἴοις καὶ τῷ χρώματι καὶ τῇ ὀσμῇ. καρπὸν δ' ἡλίκον ἐλαία. καὶ τοῦτον εὐώδη σφόδρα. καὶ τὰ μὲν φύλλα οὐκ ἀποβάλλειν. τὸ δὲ ἄνθος καὶ τὸν καρπὸν ἅμα τῷ φθινοπώρῳ γίνεσθαι. τοῦ δ' ἔαρος ἀπορρεῖν. ἄλλα δ' ἐν αὐτῇ τῇ θαλάττῃ πεφυ- 2
κέναι, ἀείφυλλα μὲν, τὸν δὲ καρπὸν ὅμοιον ἔχειν τοῖς θέρμοις· περὶ δὲ τὴν περσίδα τὴν κατὰ καρμανίαν, καθ' ὃ ἡ πλημμυρὶς γίνεται, δένδρα ἐστὶν εὐμεγέθη, ὅμοια τῇ ἀνδράχνῃ καὶ τῇ μορφῇ καὶ τοῖς φύλλοις. καρπὸν δὲ ἔχει πολὺ ὅμοιον τῷ χρώματι ταῖς ἀμυγδάλαις ἔξωθεν. τὸ δὲ ἐκτὸς συνελίττεται καθάπερ συνηρτημένον πᾶσιν. ὑποβέβρωται δὲ ταῦτα τὰ δένδρα πάντα κατὰ μέσον ὑπὸ τῆς θαλάττης. καὶ ἕστηκεν ὑπὸ τῶν ῥιζῶν ὥσπερ πολύπους. ὅταν γὰρ ἡ ἄμ- 3
πωτις γένηται, θεωρεῖν ἐστιν. ὕδωρ δὲ ὅλως ἐν τῷ τόπῳ. καταλείπονται γάρ τινες διώρυχες δι' ὧν διαπλέουσιν. αὗται δ' εἰσὶ θαλάττης. ὃ καὶ δῆλον οἴονταί τινες, ὡς τρέφονται ταύτῃ καὶ οὐ τῷ ὕδατι. πλὴν εἴ τι ταῖς ῥίζαις ἐκ τῆς γῆς ἕλκονται. εὔλογον δὲ καὶ τοῦθ' ἁλμυρὸν εἶναι. καὶ γὰρ οὐδὲ κατὰ βάθους αἱ ῥίζαι. τὸ δ' ὅλον ἓν τὸ γένος εἶναι τῶν δ' ἐν τῇ θαλάττῃ φυομένων, καὶ τῶν ἐν τῇ γῇ ὑπὸ τῆς πλημμυρίδος καταλαμβανομένων, καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ θαλάττῃ μι- 4

κρὰ καὶ φυκώδη. φυόμενα δ' ἐν τῇ γῇ, μεγάλα καὶ χλωρὰ
» καὶ ἄνθος μὲν ἔχοντα. καρπὸν δ' οἷον θέρμος. ἐν τύλῳ δὲ τῇ
» νήσῳ (κεῖται δ' αὕτη ἐν τῷ ἀραβικῷ κόλπῳ) τὰ μὲν πρὸς
» ἕω τοσοῦτον πλῆθος εἶναί φασι δένδρων ὅτ' ἐκβαίνῃ ἡ πλήμ-
» μυρις, ὥστ' ἀποχυροῦσθαι· πάντα δὲ ταῦτα μεγέθη μὲν ἔ-
χειν ἡλίκα συκῆ. τὸ δὲ ἄνθος ὑπερβάλλον τῇ εὐωδίᾳ. καρ-
πὸν δὲ ἄβρωτον, ὅμοιον τῇ ὄψει τῷ θέρμῳ. φέρειν δὲ τὴν νῆ-
» σον καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ ἐριοφόρα πολλά· ταῦτα δὲ φύλ-
λον μὲν ἔχειν ὅμοιον τῇ ἀμπέλῳ. πλὴν μικρόν. καρπὸν δὲ
οὐδένα φέρειν· ἐν ᾧ δὲ τὸ ἔριον, ἡλίκον μῆλον ἐαρινὸν συμ-
μεμυκός. ὅταν δὲ ὡραῖον ᾖ, ἐκπετάννυσθαι καὶ ἐξαίρειν τὸ
ἔριον, ἐξ οὗ τὰς σινδόνας ὑφαίνουσι, τὰς μὲν εὐτελεῖς. τὰς
δὲ πολυτελεστάτας. γίνεται δὲ τοῦτο καὶ ἐν ἰνδοῖς ὥσπερ ἐ-
λέχθη καὶ ἐν ἀραβίᾳ. εἶναι δὲ καὶ ἄλλα δένδρα τὸ ἄνθος ἔ-
χοντα ὅμοιον τῷ λευκοΐῳ, πλείονα ὀδμὴν τῷ μεγέθει, τετρα-
2 πλάσιον τῶν ἴων, καὶ ἕτερόν τι δένδρον πολύφυλλον ὥσ-
περ τὸ ῥόδον. τοῦτο δὲ τὴν μὲν νύκτα συμμύειν. ἅμα δὲ τῷ
ἡλίῳ ἀνιόντι διοίγνυσθαι. μεσημβρίας δὲ τελείως διαπτύ-
σθαι. πάλιν δὲ τῆς δείλης συνάγεσθαι. καὶ κατὰ μικρὸν
τὴν νύκτα συμβαίνειν. λέγειν δὲ καὶ τοὺς ἐγχωρίους, ὅτι κα-
θεύδει. γίνεσθαι δὲ καὶ τοὺς φοίνικας ἐν νήσῳ καὶ ἀμπέλους,
καὶ τἆλλα ἀκρόδρυα καὶ συκᾶς. αἳ φυλλοροοῦσιν. ὕδωρ δὲ
οὐράνιον γίνεσθαι μὲν, οὐ μὴν χρῆσθαί γε πρὸς τοὺς καρπούς.
3 ἀλλ' εἶναι κρήνας μὲν ἐν τῇ νήσῳ πολλὰς ἀφ' ὧν πάντα βρέ-
χειν· ἃ καὶ συμφέρει μᾶλλον τῷ σίτῳ καὶ τοῖς δένδρεσι. διὸ
καὶ ὅταν ὕσῃ, τοῦτο ἐπαφιέναι καθαπερεὶ καταπλύνον-
τας ἐκεῖνο. καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ ἔξω θαλάττῃ δένδρα τάγε νῦν
τεθεωρημένα, σχεδὸν τοσαῦτά ἐστιν. ὑπὲρ δὲ τῶν ἐν τοῖς ποτα-
μοῖς καὶ ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ ταῖς λίμναις, μετὰ ταῦτα λεκτέον,
τρία δ' ἐστὶν εἴδη τῶν ἐν τούτοις· τὰ μὲν δένδρα τὰ δ' ὥσπερ
ποώδη, τὰ δὲ, λοχμώδη. λέγω δὲ ποώδη μὲν, οἷον τὸ σέλι-
4 νον, τὸ ἔλαφον, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. λοχμώδη δὲ, κάλαμον.

κύπειρον· φλεώ. σχοῖνον· βούτομον. ἅπερ σχεδὸν κοινὰ πάντων
τῶν ποταμίων καὶ τῶν τοιούτων τόπων ἐστίν. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ βά-
τοι. καὶ παλίουροι. καὶ τὰ ἄλλα. δένδρα δὲ, καθάπερ ἰτέα.
λεύκη. πλάτανος. τὰ μὲν. ὥστε τὸ κατακρύπτεσθαι. τὰ δὲ, ὥς-
τε μικρὸν ὑπερέχειν· τῶν δὲ, αἱ μὲν ῥίζαι καὶ μικρὸν τοῦ στε-
λέχους ἐν τῷ ὑγρῷ. τὸ δὲ ἄλλο πᾶν σῶμα ἔξω. τοῦτο γὰρ καὶ
ἰτέᾳ, καὶ κλήθρᾳ. καὶ πλατάνῳ· καὶ φιλύρᾳ. καὶ πᾶσι τοῖς φι-
λύδροις συμβαίνει. σχεδὸν δὲ καὶ ταῦτα κοινὰ πάντων τῶν πο- 1
ταμίων ἐστίν. ἐπεὶ καὶ ἐν τῷ νείλῳ πέφυκεν· οὐ μὴν πολλή γε ἡ
πλάτανος, ἀλλὰ σπανιωτέρα, ἔτι ταύτης ἡ λεύκη. πλείστη δὲ
μελία. καὶ βουμέλιος. τῶν δ' ἐν αἰγύπτῳ φυομένων, τὸ μὲν
ὅλον πολὺ πλῆθός ἐστιν εἰς τὸ ἀριθμήσασθαι καθ' ἕκαστον. οὐ
μὴν ἀλλ' ὥστε ἁπλῶς εἰπεῖν, ἅπαντα ἐδώδιμα, καὶ χυλοὺς
ἔχοντα γλυκεῖς. διαφέρειν δὲ δοκεῖ τῇ γλυκύτητι καὶ τῷ τρό-
φιμα μάλιστα εἶναι, τρία ταῦτα. ὅ, τε πάπυρος. καὶ τὸ καλού-
μενον, σάρι. καὶ τρίτον ὃ μνάσιον καλοῦσι. φύεται δὲ ὁ πάπυ- 2
ρος οὐκ ἐν βάθει τοῦ ὕδατος, ἀλλ' ὅσον ἐν δύο πήχεσιν. ἐνιαχοῦ
δὲ καὶ ἐλάττονι πάχος μὲν οὖν τῆς ῥίζης ἡλίκος καρπὸς ἀνδρὸς εὐ-
ρώστου. μῆκος δὲ, ὑπὲρ δέκα πήχεις. φύεται δὲ ὑπὲρ τῆς γῆς
αὐτῆς, πλαγίας ῥίζας εἰς τὸν πηλὸν καθιεῖσα λεπτὰς καὶ
πυκνάς. ἄνω δὲ, τοὺς παπύρους καλουμένους τριγώνους, μέγε-
θος ὥς τε τετραπήχεις κόμην ἔχοντας ἀχρεῖαν ἀσθενῆ. καρπὸν
δὲ ὅλως οὐδένα. τούτοις δ' ἀναδίδωσι κατὰ πολλὰ μέρη. χρῶν-
ται δὲ ταῖς μὲν ῥίζαις ἀντὶ ξύλων, οὐ μόνον τῷ καίειν, ἀλλὰ 3
καὶ τῷ σκεύη ἄλλα ποιεῖν ἐξ αὐτοῦ παντοδαπά. πολὺ γὰρ ἔχει
τὸ ξύλον καὶ καλόν. αὐτὸς δὲ ὁ πάπυρος πρὸς πλεῖστα χρή-
σιμος. καὶ γὰρ πλοῖα ποιοῦσιν ἐξ αὐτοῦ. καὶ ἐκ τῆς βίβλου ἱ-
στία τε πλέκουσι καὶ ψιάθους καὶ ἐσθῆτάς τινας καὶ στρω-
μνάς, καὶ σχοινία τε καὶ ἕτερα πλείω. καὶ ἐμφανέστατα δὴ
τοῖς ἔξω τὰ βιβλία· μάλιστα δὲ καὶ πλείστη βοήθεια πρὸς τὴν
τροφὴν ἀπ' αὐτοῦ γίνεται· μασῶνται γὰρ ἅπαντες οἱ ἐν τῇ χώ-
ρᾳ πάπυρον καὶ ὠμὸν καὶ ἑφθὸν καὶ ὀπτόν. καὶ τὸν μὲν χυ- 4

λὸν καταπίνουσι· τὸ δὲ μάσημα ἐκβάλλουσιν. ὁ μὲν οὖν πάπυ-
ρος τοιοῦτός τε καὶ τοιαύτας παρέχεται τὰς χρείας. γίνεται
δὲ ἐν συρίᾳ περὶ τὴν λίμνην, ἐν ᾗ καὶ ὁ κάλαμος ὁ εὐώδης·
ὅθεν καὶ Ἀντίγονος εἰς τὰς ναῦς ἐποιεῖτο τὰ σχοινία. τὸ δὲ σά=
ρι, φύεται μὲν ἐν τῷ ὕδατι περὶ τὰ ἕλη καὶ τὰ πεδία, ἐπει-
δὰν ὁ ποταμὸς ἀπέλθῃ· ῥίζαν δὲ ἔχει σκληρὰν καὶ συνεστραμ=
μένην· καὶ ἐξ αὐτῆς φύεται τὰ σάρια καλούμενα. ταῦτα δὲ,
1 μῆκος μὲν εἰς δύο πήχεις· πάχος δὲ ἡλίκος ὁ δάκτυλος ὁ μέ-
γας τῆς χειρός· τρίγωνον δὲ τοῦτο. καθάπερ ὁ πάπυρος. καὶ κό-
μην ἔχον παραπλήσιον. μασώμενοι δὲ ἐκβάλλουσι καὶ τοῦτο
τὸ μάσημα· τῇ ῥίζῃ δὲ οἱ σιδηρουργοὶ χρῶνται. τὸν γὰρ ἄνθρα=
κα ποιεῖ χρηστὸν, διὰ τὸ σκληρὸν εἶναι τὸ ξύλον. τὸ δὲ μναύσιον
ποῶδές ἐστιν, ὥστε οὐδεμίαν παρέχεται χρείαν, πλὴν εἰς τρο-
φήν· καὶ τὰ μὲν γλυκύτητι διαφέροντα, ταῦτα ἐστί· φύεται δὲ
καὶ ἕτερον ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ ταῖς λίμναις, ὃ οὐ συνάπτει τῇ γῇ·
2 τὴν μὲν φύσιν ὅμοιον τοῖς κρίνοις· πολυφυλλότερον δὲ, καὶ
παράλληλα τὰ φύλλα καθάπερ ἐν διστοιχίᾳ. χρῶμα δὲ χλω-
ρὸν ἔχει σφόδρα· χρῶνται δὲ οἱ ἰατροὶ πρός τε τὰ γυναικεῖα αὐ-
» τῷ, καὶ πρὸς τὰ κατάγματα· σημαίνει δὲ ὥσπερ καὶ ἀναφέ-
» ρεσθαι· ἕτερα δὲ ἀπ' αὐτῆς τὰ πλεῖα. ταῦτα δὲ γίνεται ἐν τῷ
ποταμῷ. εἰ μὴ ὁ ῥοῦς ὑπερφέρει. ὁ δὲ κύαμος φύεται μὲν ἐν τοῖς
ἕλεσι καὶ ταῖς λίμναις· καυλὸς δὲ αὐτοῦ μῆκος μὲν ὁ μακρό-
τατος εἰς τέτταρας πήχεις· πάχος δὲ δακτυλιαῖος· ὅμοιος δὲ
3 καλάμῳ μαλακῷ ἀγονάτῳ. διαφύσεις δὲ ἔνδοθεν ἔχει δι' ὅλου
διειλημμένας ὁμοίως τοῖς κηρίοις· ἐπὶ τούτῳ δὲ ἡ κωδία πα=
ρομοία σφηκίῳ περιφερεῖ. καὶ ἐν ἑκάστῳ τῶν κυττάρων κύα-
μος μικρὸν ὑπεραίρων αὐτῆς. πλῆθος δὲ οἱ πλεῖστοι τριάκον-
τα. τὸ δὲ ἄνθος διπλάσιον ἢ μήκωνος· χρῶμα δὲ ὅμοιον ῥόδῳ
κατακορές· ἐπάνω δὲ τοῦ ὕδατος ἡ κωδία. παραφύεται δὲ φύλλα
μεγάλα παρ' ἕκαστον τῶν κυάμων· ὧν καὶ τὰ μεγέθη πίλῳ θεττα-
λικῷ τὸν αὐτὸν ἔχοντα καυλὸν τῷ τῶν κυάμων. συντρίψαντι δ'
4 ἕκαστον τῶν κυάμων, φανερόν ἐστι τὸ πικρὸν συνεστραμμένον ἐξ

οὐ γίνεται ἡ πῖλος. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν καρπὸν τοιαῦτα. ἡ δὲ ῥί-
ζα παχυτέρα τοῦ καλάμου τοῦ παχυτάτου, καὶ διαφύσεις ὁμοί-
ως ἔχουσα τῷ καυλῷ. ἐσθίουσι δ' αὐτὴν καὶ ὠμὴν, καὶ ἑφθὴν, καὶ
ὀπτὴν. καὶ οἱ περὶ τὰ ἕλη τούτῳ σίτῳ χρῶνται. φύεται μὲν οὖν
καὶ πολὺς αὐτόματος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καταβάλλουσιν ἐν πηλῷ.
ἀχυρώσαντες εὖ μάλα πρὸς τὸ κατενεχθῆναί τε καὶ μεῖναι καὶ
διαφθαρῆναι. καὶ οὕτω κατασκευάζουσι τοὺς κυαμῶνας. ἂν δ' ἅ-
παξ ἀντιλάβηται, μένει διὰ τέλους. ἰσχυρὰ γὰρ ἡ ῥίζα καὶ οὐ πόρ- 1
ρω τῆς τῶν καλάμων. πλὴν ἐπακανθίζουσα. διὸ καὶ ὁ κροκόδει-
λος φεύγει, μὴ προσκόψῃ τῷ ὀφθαλμῷ, τῷ μὴ ὀξὺ καθορᾶν.
γίνεται δὲ οὗτος καὶ ἐν συρίᾳ καὶ κατὰ κιλικίαν· ἀλλ' οὐκ ἐκ-
πέττουσιν αἱ χῶραι καὶ περὶ τορώνην τῆς χαλκιδικῆς ἐν λί-
μνῃ τινὶ μετρίᾳ τῷ μεγέθει, καὶ αὕτη πέττει καὶ τελειοῖ καὶ τε-
λεοκαρπεῖ. ὁ δὲ λωτὸς καλούμενος, φύεται μὲν ὁ πλεῖστος ἐν
τοῖς πεδίοις. ὅταν ἡ χώρα κατακλυσθῇ, τούτου δὲ ἡ μὲν τοῦ καυ-
λοῦ φύσις ὁμοία τῇ τοῦ κυάμου. καὶ οἱ πέταλοι δὲ ὡσαύτως, πλὴν 2
ἐλάττους καὶ λεπτότεροι· ἐπιφύεται δ' ὁμοίως ὁ λωτὸς τῷ τοῦ
κυάμου. τὸ δ' ἄνθος αὐτοῦ λευκὸν ἐμφερὲς τῇ στενότητι τῶν φύλ-
λων τοῖς τῶν κρίνων· πολλὰ δὲ καὶ πυκνὰ ἐπ' ἀλλήλοις φύεται.
ταῦτα δ' ὅταν μὲν ὁ ἥλιος συμμύῃ, συγκαλύπτει τὴν κωδίαν.
ἅμα δὲ τῇ ἀνατολῇ διοίγεται, καὶ ὑπὲρ τοῦ ὕδατος γίνεται. τοῦ-
το δὲ ποιεῖ, μέχρις ἂν ἡ κωδία ἐκπελεωθῇ, καὶ τὰ ἄνθη περιρ-
ρυῇ. τῆς δὲ κωδίας τὸ μέγεθος ἡλίκον μήκωνος τῆς μεγί-
στης καὶ διέζωσται ταῖς κατατομαῖς τὸν αὐτὸν τρόπον τῇ μήκω- 3
νι. πλὴν πυκνότερος ἐν ταύταις ὁ καρπός· ἔστι δὲ παρόμοιος
τῇ κέγχρῳ· ἐν δὲ τῷ εὐφράτῃ τὴν κωδίαν φασὶ δὲ τὰ ἄνθη δύ-
νειν, καὶ ἀποκαταβαίνειν τῆς ὥρας, μέχρι μεσονυκτίου, καὶ
τῷ βάθει πόρρω· οὐδὲ γὰρ καθιέντα τὴν χεῖρα λαβεῖν εἶναι.
μετὰ δὲ ταῦτα ὅταν ὄρθρος ᾖ, πάλιν ἐπανιέναι. καὶ πρὸς ἡμέ-
ραν ἔτι μᾶλλον ἅμα τῷ ἡλίῳ φανερὸν ὑπὲρ τοῦ ὕδατος καὶ
ἀνοίγειν τὸ ἄνθος. ἀνοιχθέντος δὲ ἔτι ἀναβαίνειν. συχνὸν δὲ τὸ
ὑπεραῖρον εἶναι τὸ ὕδωρ. τὰς δὲ κωδίας ταύτας οἱ αἰγύπτιοι- 4

συνθέντες εἰς τὸ αὐτὸ, σήπουσιν· ἐπὰν δὲ σαπῇ, κέλυφος ἐν τῷ πο-
ταμῷ κλύζοντες, ἐξαίρουσι τὸν καρπόν· ξηράναντες δὲ καὶ ὀ-
πτήσαντες, ἄρτους ποιοῦσι καὶ τούτῳ χρῶνται σιτίῳ. ἡ δὲ ῥίζα
τοῦ λωτοῦ καλεῖται μὲν κόρσιον. ἔστι δὲ στρογγύλη τὸ μέγεθος.
ἡλίκον μῆλον κυδώνιον· φλοιὸς δὲ περίκειται περὶ αὐτὴν μέ-
λας, ἐμφερὴς τῷ κασταναϊκῷ καρύῳ. τὸ δὲ ἐντὸς λευκὸν. ἑψόμε-
νον δὲ καὶ ὀπτόμενον γίνεται λεκυθῶδες. ἡδὺ δὲ ἐν τῇ προσφο-
1 ρᾷ· ἐσθίεται δὲ καὶ ὠμόν. ἀρίστη δ' ἐν τοῖς ὕδασιν αὐτὴ ὠμή· καὶ
τὰ μὲν ἐν τοῖς ὕδασι σχεδὸν ταῦτά ἐστιν. ἐν δὲ τοῖς ἀμμώδεσι χω-
ρίοις, ἅ ἐστιν οὐ πόρρω τοῦ ποταμοῦ, φύεται κατὰ γῆς ὃ καλεῖ-
ται μαλιναθάλλη στρογγύλον τῷ σχήματι. μέγεθος δὲ ἡλίκον
μέσπιλον, ἀπύρηνον δὲ, ἄφλοιον· φύλλα δὲ ἀφίησιν ἀπ' αὐ-
τοῦ ὅμοια κυπείρῳ· ταῦτα συνάγοντες οἱ κατὰ τὴν χώραν, ἕ-
ψουσιν ἐν βρυτῷ τῷ ἀπὸ τῆς κριθῶν, καὶ γίνεται γλυκέα
σφόδρα· χρῶνται δὲ πάντες ὥσπερ τραγήμασι. τοῖς δὲ βου-
2 σὶ καὶ τοῖς προβάτοις ἅπαντα μὲν τὰ φυόμενα ἐδώδιμά ἐστιν.
ἓν δέ τι γένος ἐν ταῖς λίμναις καὶ τοῖς ἕλεσι φύεται διαφέ-
ρον ὃ καὶ χλωρὸν νέμονται. καὶ ξηραίνοντες παρέχουσι κατὰ
χειμῶνα τοῖς βουσὶν, ὅταν ἐργάζωνται. καὶ τὰ σώματα ἔχου-
σιν εὖ σιτοῦτα, λαμβάνοντες. οὐθὲν ἔστι καὶ ἄλλο παραφυό-
μενον αὐτόματον ἐν τῷ σίτῳ· τοῦτο δὲ ὅταν ὁ σῖτος ᾖ καθαρὸς,
ἀποπήξαντες καταβάλλουσι τοῦ χειμῶνος ὑγρὰν τὴν γῆν·
βλαστήσαντος δὲ, τεμόντες καὶ ξηράναντες παρέχουσι καὶ
3 τοῦτο βουσὶ καὶ ἵπποις καὶ τοῖς ὑποζυγίοις, σὺν τῷ καρ-
πῷ τῷ ἐπιγινομένῳ. ὁ δὲ καρπὸς, μέγεθος μὲν ἡλίκον
σήσαμον· στρογγύλος δὲ καὶ τῷ χρώματι χλωρός. ἀγα-
θὸς δὲ διαφερόντως· ἐν αἰγύπτῳ μὲν οὖν τὰ πάντα σχε-
» δὸν ταῦτα ἄν τις λάβοι· ἕκαστοι δὲ τοῦ ποταμοῦ ἐοίκασιν ἰ-
» διόν τι φέρειν, ὥσπερ καὶ τῶν χερσαίων. ἐπεὶ οὐδὲ ὁ τρί-
» βολος ἐν ἅπασιν, οὐδὲ πανταχοῦ φύεται, ἀλλ' ἐν τοῖς ἑλώ-
δεσι τοῦ ποταμοῦ· ἐν μεγίστῳ δὲ βάθει πενταπήχει ἢ μικρῷ
4 μείζονι, καθὰ οἱ περὶ τὸν στρυμόνα· σχεδὸν δ' ἐν τοσούτῳ καὶ ὁ

κάλαμος καὶ τὰ ἄλλα. ὑπερέχει δὲ οὐθὲν αὐτοῦ, πλὴν αὐ-
τὰ τὰ φύλλα, ὥσπερ ἀθινέοντα καὶ κρύπτοντα τὸν τρίβολον.
ὁ δὲ τρίβολος αὐτὸς ἐν τῷ ὕδατι νεύει εἰς βυθόν. τὸ δὲ φύλλον
ἐστὶ πλατὺ προσεμφερὲς τῷ τῆς πτελέας· μίσχον δὲ ἔχει σφό-
δρα μακρόν. ὁ δὲ καυλὸς ἐξ ἄκρου βαθύτατος. ὅθεν τὰ φύλ-
λα καὶ ὁ καρπός. τὰ δὲ κάτω λεπτότερος ἀεὶ μέχρι τῆς ῥί-
ζης. ἔχει δὲ ἀποπεφυκότα ἀπ' αὐτοῦ τριχώδη· τὰ μὲν πλεῖστα
παράλληλα· τὰ δέ, καὶ παραλλάττοντα κάτωθεν ἀπὸ τῆς ῥί- 1
ζης μεγάλα· τὰ δὲ ἄνω ἀεὶ ἐλάττω προϊοῦσιν. ὥστε τὰ τελευ-
ταῖα μικρὰ πάμπαν εἶναι· καὶ τὴν διαφορὰν μεγάλην τὴν
ἀπὸ τῆς ῥίζης πρὸς τὸν καρπόν. καὶ παραβλαστήματα πλείω·
καὶ γὰρ τρία καὶ τέτταρα. μέγιστον δ' ἀεὶ τὸ πλησιέστερον τῆς ῥί-
ζης· εἶτα τὰ μετὰ τοῦτο, καὶ τὰ ἄλλα κατὰ λόγον· τὸ δὲ παρα-
βλάστημά ἐστιν ὥσπερ καυλὸς ἄλλος, λεπτότερος μὲν τοῦ πρώ-
του· τὰ δὲ φύλλα καὶ τὸν καρπὸν ἔχων ὁμοίως· ὁ δὲ καρπὸς
μέλας. καὶ σκληρὸς σφόδρα· ῥίζαν δὲ ἡλίκην καὶ ποίαν ἔ- 2
χει, σκεπτέον. ἡ μὲν οὖν φύσις, τοιαύτη. φύεται μέντοι ἀπὸ τοῦ
καρποῦ πίπτοντος, καὶ ἀφίησι βλαστὸν τοῦ ἦρος· φασὶ δ' οἱ μὲν
εἶναι, ἐπέτειον· οἱ δὲ διαμένειν τὴν μὲν ῥίζαν εἰς χρόνον. ἐξ ἧς
καὶ τὴν βλάστησιν εἶναι τοῦ καυλοῦ. τοῦτο μὲν οὖν σκεπτέον ἴδιον
δὲ παρὰ τῶν ἄλλων, τὸ τῶν παραφυομένων ἐκ τοῦ καυλοῦ τρι-
χωδῶν· οὔτε γὰρ φύλλα ταῦτα, οὔτε καυλός· ἐπεὶ τό γε τῆς
παραβλαστήσεως, κοινὸν καλάμου καὶ ἄλλου· τὰ μὲν οὖν ἴδια
θεωρητέον ἰδίως δηλονότι· τὰ δέ, κοινῶς· διαιρεῖν δὲ χρὴ καὶ 3
κατὰ τόπους. οἷον εἰ τὰ μὲν ἕλεια· τὰ δέ, λιμναῖα, τὰ δὲ ποτά-
μια μᾶλλον, ἢ καὶ κοινὰ πάντων τῶν τόπων· διαιρεῖν δέ, ποῖα
ταῦτα ἐν τῷ ὑγρῷ καὶ τῷ ξηρῷ φύεται, καὶ ποῖα ἐν τῷ ὑγρῷ
μόνον· ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν κοινότατα προσειρημένα πρότε-
ρον. ἐν οὖν τῇ λίμνῃ τῇ περὶ ὀρχομενόν τὸ δ' ἐστί· τὰ φυόμενα
δένδρα καὶ ὑλήματα. ἰτέα. ἐλαίαγνος. σίδη. κάλαμος, ὅ, τε αὐ-
λητικὸς καὶ ὁ ἕτερος. κύπειρος. φλεώ. τίφη. ἔτι γε μὴν μύαν-
θος καὶ τὸ καλούμενον ἴπνον. ὃ γὰρ προσαγορεύουσι λέμνα, 4

ἔτι πλεῖον τὸ καθ' ὕδατός ἐστι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἄλλα γνώρι-
μα· ἡ δὲ ἐλαίαγνος. καὶ ἡ σίδη. καὶ ἡ μίνανθος. καὶ ἡ ἴκμη,
καὶ τὸ ἵππον. ἴσως μὲν φύεται καὶ ἑτέρωθι. προσαγορεύεται
δὲ ἄλλοις ὀνόμασι. λεκτέον δὲ περὶ αὐτῶν. ἔστι δὲ ἡ μὲν ἐλαία-
γνος, φυτὸν θαμνῶδες, καὶ παρόμοιον τοῖς ἄλλοις, φύλλον
δὲ ἔχει τῷ μὲν σχήματι παραπλήσιον. μαλακὸν δὲ, ὥσπερ αἱ
μηλέαι, καὶ χνοῶδες· ἄνθος δὲ, τῷ τῆς λεύκης ὅμοιον ἔλατ-
1 τον. καρπὸν δὲ οὐδένα φέρει· φύεται δὲ ὁ πλεῖστος μὲν ἐπὶ
τῶν πλοάδων νήσων. εἰσὶ γάρ τινες καὶ ἐνταῦθα πλοάδες,
ὥσπερ ἐν αἰγύπτῳ περὶ τὰ ἕλη καὶ ἐν θεσπρωτίδι ἢ ἐν ἄλ-
λαις λίμναις· ἐλάττω δὲ καθ' ὕδατος. ἡ μὲν οὖν ἐλ γνος τοι-
οῦτον. ἡ δὲ σίδη, τὴν μὲν μορφὴν ἐστὶν ὁμοία τῇ μήκωνι καὶ γὰρ
τὸ ἄνω κυτινῶδες τοιοῦτον ἔχει, πλὴν μεῖζον ὡς κατὰ λόγον·
μέγεθος δὲ ὅλος ὁ ὄγκος, ἡλίκον μῆλον. ἔστι δ' οὐ γυμνὸν, ἀλ-
λὰ ὑμένες περὶ αὐτὴν λευκοί· καὶ ἐπὶ τούτοις ἔξωθεν φυλ-
2 λα ποώδη, παραπλήσια τοῖς τῶν ῥόδων, ὅταν ἐν κάλυξιν ὦσι
τέτταρα τὸν ἀριθμόν· ἀνοιχθεῖσα δ' ἐστὶ, τοὺς κόκκους ἐρυθροὺς μὲν
ἔχει, τῷ σχήματι δ' οὐχ ὁμοίους ταῖς ῥίζαις, ἀλλὰ περιφερεῖς.
μικροὺς δὲ καὶ οὐ πολλῷ μείζους κέγχρου· τὸν δὲ χυλὸν ὑ-
δατώδη τινὰ. καθάπερ ὁ τῶν πυρῶν. ἀδρύνεται δὲ τοῦ θέρους.
μίσχον δὲ ἔχει μικρὸν, τὸ δὲ ἄνθος ὅμοιον ῥόδου κάλυκι. μεῖ-
ζον δὲ καὶ σχεδὸν διπλάσιον τῷ μεγέθει. τοῦτο μὲν οὖν καὶ τὸ
φύλλον ἐπὶ τοῦ ὕδατος· μετὰ δὲ ταῦτα ὅταν ἀπανθήσῃ καὶ συστῇ
3 τὸ κατακάρπιον, κατακλίνεσθαί φασιν εἰς τὸ ὕδωρ μᾶλλον.
τέλος δὲ συνάπτειν ἐπὶ τῇ γῇ. καὶ τὸν καρπὸν ἐκχεῖν. καρπο-
φορεῖν δὲ τῶν ἐν τῇ λίμνῃ ἔτι. καὶ τὸ βούτομον. καὶ τὸ φλε-
ώς. εἶναι δὲ τοῦ βουτόμου μέλανα· τῷ δὲ μεγέθει παραπλήσι-
ον τοῦ τῆς σίδης, τοῦ δὲ φλεὼς τὴν καλουμένην ἀνθήλην. ᾧ
χρῶνται πρὸς τὰς κονίας. ἔτι δ' ἐστὶν, ὅτι πλακουντῶδές τι
μαλακὸν ἐπίπυρον. ἔτι δὲ καὶ τοῦ φλεὼς καὶ τοῦ βουτόμου, τὸ
μὲν θῆλυ ἄκαρπον· χρήσιμον δὲ πρὸς τὰ πλέγματα· τὸ δὲ ἄρ-
4 ῥεν ἀχρεῖον. περὶ δὲ τῆς ἴκμης καὶ τοῦ μινυάνθους καὶ τοῦ ἵππου

σκεπτέον ἰδιώτατον τὸ τούτων ἐστὶν ἡ τίφη, καὶ τὸ ἄφυλλον εἶ-
ναι, καὶ τῷ μὴ πολύρριζον τοῖς ἄλλοις ὁμοίως· ἐπεὶ τ' ἄλλα
οὐχ ἧττον εἰς τὰ κάτω τὴν ὁρμὴν ἔχει καὶ τὴν δύναμιν· μά-
λιστα δὲ τὸ κύπειρον ὥσπερ καὶ ἡ ἄγρωστις· διὸ καὶ δυσώλεθρα
καὶ ταῦτα, καὶ ὅλον ἅπαν τὸ γένος τὸ τοιοῦτον· ἡ δὲ ῥίζα τοῦ κυ-
πείρου πολύ τι τῶν ἄλλων παραλλάττει τῇ ἀνωμαλίᾳ, τῷ τὸ
μὲν, εἶναι παχύ τι καὶ σαρκῶδες αὐτῆς· τὸ δὲ λεπτὸν καὶ ξυ-
λῶδες, καὶ τῇ βλαστήσει καὶ τῇ γενέσει. φύεται γὰρ ἀπὸ τοῦ 1
πρεμνώδους ἑτέρα λεπτὴ κατὰ τὸ πλάγιον. εἶτ' ἐν ταύτῃ συ-
νίσταται πάλιν τὸ σαρκῶδες ἀφ' οὗ ὁ καυλός· ἐν ᾧ καὶ ὁ βλα-
στός· ἀφίησι δὲ καὶ εἰς βάθος τὸν αὐτὸν τρόπον ῥίζας· διὸ καὶ πάν-
των μάλιστα δυσώλεθρον, καὶ ἔργον ἐξελεῖν· σχεδὸν δὲ παρα-
πλησίως φύεται ἡ ἄγρωστις ἐκ τῶν γονάτων· αἱ γὰρ ῥίζαι γονα-
τώδεις· ἐξ ἑκάστου δὲ ἀφίησιν ἀνάβλαστον καὶ κάτωθεν ῥίζαν.
ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἄκανθα κεκίωθος· ἀλλ' οὐ καλαμώδης, οὐ-
δὲ γονατώδης ἡ ῥίζα ταύτης· ταῦτα μὲν οὖν διὰ τὴν ὁμοιότητα 2
πλείω εἴρηται· φύεται δ' ἐν ἀμφοῖν καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῷ ὕ-
δατι, ἰτέα. κάλαμος ὁ αὐλητικός· κύπειρον· τίφη· φλεώς· βού-
τομος· ἐν δὲ τῷ ὕδατι μόνον σίδη· περὶ γὰρ τῆς τίφης ἀμφισ-
βητοῦσιν· καλλίω δὲ καὶ μείζω τῶν ἐν ἀμφοῖν φυομένων αἰεὶ
τὰ ἐν τῷ ὕδατι γίνεσθαί φασι. φύεσθαι δ' ἔνια τούτων καὶ ἐπὶ
τῶν πλοάδων· οἷον, τὸ κύπειρον καὶ τὸ βούτομον καὶ τὸ φλε-
ώς. ὥστε πάντα τὰ μέρη ταῦτα κατέχειν· ἐδώδιμα δ' ἐστὶ τῶν ἐν
τῇ λίμνῃ τά δε ἡ μὲν σίδη. καὶ αὐτὴ καὶ τὰ φύλλα, τοῖς προ- 3
βάτοις· ὁ δὲ βλαστὸς, τοῖς ὑσίν. ὁ δὲ καρπὸς, τοῖς ἀνθρώποις·
τοῦ δὲ φλεώ, καὶ τῆς τίφης, καὶ τοῦ βουτόμου· τὸ πρὸς ταῖς ῥί-
ζαις ἁπαλόν. ὃ μάλιστα ἐσθίει τὰ παιδία. ῥίζα δ' ἐδώδιμος ἡ τοῦ
φλεώ μόνη τοῖς βοσκήμασιν· ὅταν δὲ αὐχμὸς ᾖ, καὶ μὴ γίνη-
ται τὸ κατὰ κεφαλὴν ὕλην, ἅπαντα αὐχμεῖ τὰ ἐν τῇ λί-
μνῃ· μάλιστα δὲ ὁ κάλαμος. περὶ οὗ καὶ λοιπὸν εἰπεῖν·
περὶ γὰρ τῶν ἄλλων σχεδὸν εἴρηται. τοῦ δὴ καλάμου δύο φασὶν
εἶναι γένη· τόν τε αὐλητικὸν, καὶ τὸν ἕτερον. ἓν γὰρ εἶναι τὸ γέ- 4

νος τοῦ ἑτέρου. διαφέρειν δ' ἀλλήλων ἰσχύι καὶ λεπτότητι καὶ
ἀσθενείᾳ. καλοῦσι δὲ τὸν μὲν ἰσχυρὸν καὶ παχὺν, χαρακίαν· τὸ
δ' ἕτερον πλόκιμον. φύεσθαι δὲ, τὸν μὲν πλόκιμον ἐπὶ τῶν
πλοάδων· τὸν δὲ χαρακίαν, ἐπὶ τοῖς κώμυσι· κώμυθας δὲ κα-
λοῦσι, οὗ ἂν ᾖ συνηθροισμένος κάλαμος καὶ συμπεπλεγμέ-
νος ταῖς ῥίζαις· τοῦτο δὲ γίνεται καθ' οὓς ἂν τόπους τῆς λίμνης
εὔγειον ἢ χεῖρον. γίνεσθαι δέ ποτε τὸν χαρακίαν καὶ οὗ αὐ-
1 λητικός· μακρότερον μὲν τοῦ ἄλλου χαρακίου· σκωληκόβρω-
τον δέ. τούτου μὲν οὖν ταύτας λέγουσι τὰς διαφοράς· περὶ δὲ
τοῦ αὐλητικοῦ τὸν μὲν, φύεσθαι δι' ἐνναετηρίδος, ὥσπερ τινές
φασι. καὶ ταύτην εἶναι τὴν τάξιν οὐκ ἀληθές· ἀλλὰ τὸ μὲν ὅ-
λον αὐξηθείσης γίνεται τῆς λίμνης· ὅτι δὲ τοῦτο δοκεῖ συμβαί-
νειν ἐν τοῖς πρότερον χρόνοις, μάλιστα δι' ἐνναετηρίδος, καὶ
τὴν γένεσιν τοῦ καλάμου ταύτην ἐποίουν, τὸ συμβεβηκὸς ὡς τά-
ξιν λαμβάνοντες· γίνεται δ' ὅταν ἐπομβρίας γινομένης διαμ-
2 μείνῃ τὸ ὕδωρ διετῆ τοὐλάχιστον ἂν πλείω καὶ κάλλιω· τοῦτο
δὲ μάλιστα μνημονεύουσι γεγονότα τῶν ὕστερον χρόνων, ὅτε συ-
νέβη τὰ περὶ χαιρώνειαν. πρὸ τούτων γὰρ ἔφασαν ἔτι πλεῖον
βαθυνθῆναι τὴν λίμνην· μετὰ δὲ ταῦτα ὕστερον ὡς ὁ λοιμὸς ἐ-
γένετο σφοδρός, πληθῆναι μὲν αὐτήν· οὐ μείναντος δὲ τοῦ ὕ-
δατος, ἀλλ' ἐκλιπόντος χειμῶνος, οὐ γενέσθαι τὸν κάλα-
μον. φασὶ γὰρ καὶ δοκεῖ βαθυνομένης τῆς λίμνης μένοντα τὸν
ἐθιόντα ἐνιαυτὸν ἁδρύνεσθαι καὶ γίνεσθαι τὸν μὲν ἁδρυνθέν-
3 τα ζευγίτην· ᾧ δ' ἂν μὴ συμπεριμείνῃ τὸ ὕδωρ, βομβυκίαν· τὴν
μὲν οὖν γένεσιν, τοιαύτην. διαφέρει δὲ τῶν ἄλλων καλάμων ὡς
καθόλου λαβεῖν ἁδρότητί τινι τῆς φύσεως· ἀπληθέστερον γὰρ
εἶναι καὶ ἀσαρκότερον, καὶ ὅλως δὲ θῆλυν τῇ προσόψει· καὶ
γὰρ τὸ φύλλον πλατύτερον ἔχει καὶ λευκότερον. τὴν δὲ ἀνθή-
λην ἐλάττω τῶν ἄλλων· τινὰς δὲ ὅλως οὐκ ἔχειν. οὓς καὶ προσαγο-
ρεύουσιν εὐνουχίας. ἐξ ὧν ἄριστα μέν φασί τινες γίνεσθαι τὰ ζεύ-
γη· κατορθοῦν δὲ ὀλίγα παρὰ τὴν ἐργασίαν. τὴν δὲ τομὴν ὡραί-
4 αν εἶναι. πρὸ Ἀντιγενίδου μὲν ἡνίκ' ηὔλουν ἀπλάστως ὑπ' ἀρκτοῦρον,

βοηδρομιῶνος μηνός· τὸν γὰρ οὕτω τμηθέντα συχνοῖς μὲν ἔτεσιν ὕστερον γίνεσθαι χρήσιμον· καὶ προκαταυλήσεως δεῖσθαι πολλῆς· συμμύειν δὲ τὸ στόμα τῶν γλωττίδων, ὃ πρὸς τὴν διακτορίαν εἶναι χρήσιμον. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν πλάσιν μετέβησαν, ἡ τομὴ μετεκινήθη· τέμνουσι γὰρ δὴ νῦν τοῦ σκιρροφοριῶνος καὶ ἑκατομβαιῶνος, ὥσπερ πρὸ τροπῶν μικρὸν ἢ ὑπὸ τροπάς. γίνεσθαι δέ φασιν ἐνιαυτόν τι χρήσιμον, καὶ καταυλήσεως βραχείας δεῖσθαι. καὶ καταστόματα τὰς γλώττας ἔχειν. τοῦ- 1
το δὲ ἀναγκαῖον τοῖς μετὰ πλάσματος αὐλοῦσι· τῶν μὲν οὖν ζευγῶν ταύτας εἶναι τὰς ὥρας τῆς τομῆς· ἡ δ' ἐργασία γίνεται τὸν αὐτὸν τρόπον. ὅταν συλλέξωσι, τιθέασιν ὑπαίθριον τοῦ χειμῶνος ἐν τῷ λέμματι· τοῦ δ' ἦρος περικαθάραντες καὶ ἐκτρίψαντες, εἰς τὸν ἥλιον ἔθεσαν· τοῦ θέρους δέ, μετὰ ταῦτα συντεμόντες εἰς τὰ μεσογόνια, πάλιν ὑπαίθριον τιθέασι χρόνον τινά. προσλείπουσι δὲ τῷ μεσογονατίῳ τὸ πρὸς τοὺς βλαστοὺς γόνυ· τὰ δὲ μήκη τὰ τούτων οὐ γίνεται διπαλαιστῶν ἐλάττω· 2
βέλτιστα μὲν οὖν εἶναι τῶν μεσογονίων πρὸς τὴν ζευγοποιΐαν ὅλου τοῦ καλάμου τὰ μέσα· μαλακώτατα δὲ ἔχει ζεύγη τὰ πρὸς τοὺς βλαστούς. σκληρότατα δὲ τὰ πρὸς τῇ ῥίζῃ. συμφωνεῖν δὲ τὰς γλώττας τὰς ἐκ τοῦ αὐτοῦ μεσογονατίου. τὰ δὲ ἄλλα οὐ συμφωνεῖν. καὶ τὴν μὲν πρὸς τῇ ῥίζῃ ἀριστερὰν εἶναι. τὴν δὲ πρὸς τοὺς βλαστοὺς δεξιάν. τμηθέντος δὲ δίχα τοῦ μεσογονίου, τὸ στόμα τῆς γλώττης ἑκατέρας γίνεται κατὰ τὴν τοῦ καλάμου τομήν· ἐὰν δὲ ἄλλον τινὰ τρόπον ἐργασθῶσιν αἱ γλῶτ- 3
ται, ταύτας οὐ πάνυ συμφωνεῖν. ἡ μὲν οὖν ἐργασία, τοιαύτη· φύεται δὲ πλεῖστος μὲν μεταξὺ τοῦ κηφισσοῦ· καὶ τῆς μέλανος. οὗτος δὲ ὁ τόπος προσαγορεύεται πελεκανία. τούτου δ' ἐστὶν ἄττα χύτροι καλούμενοι βαθύσματα τῆς λίμνης. ἐν οἷς κάλλιστόν φασι. γίνεσθαι δὲ καθ' ὃν ἡ προβατία καλουμένη καταφέρεται. τοῦτο δ' ἐστὶ ποταμὸς ῥέων ἐκ λεβαδίας· κάλλιστος δὲ δοκεῖ γίνεσθαι πάντων περὶ τὴν ὀξεῖαν καλουμένην καμπήν. ὁ δὲ τόπος οὗτός ἐστιν ἐμβολὴ τοῦ κηφισσοῦ· γειτνιᾷ δ' αὐτῷ πεδίον 4

εὔγειον, ὃ προσαγορεύουσιν ἱππίαν. πρόσβορρος δὲ τόπος
ἄλλος τῆς τε ὀξείας καμπῆς ἐστιν, ὃν καλοῦσι βοηδρίαν. φύε-
σθαι δέ φασι καὶ κατὰ ταύτην εὐγενῆ τὸν κάλαμον. τὸ δ᾽ ὅ-
λον οὗ ἂν ἡ βαθύγειον καὶ εὔγει χωρίον καὶ ἰλυῶδες, καὶ ὁ
κηφισὸς ἀναμίγνυται, καὶ πρὸς τούτοις βάθυσμα τῆς λίμνης,
κάλλιστον γίνεσθαι κάλαμον· περὶ γὰρ τὴν βοηδρίαν, ταῦτα
πάντα ὑπάρχει. ὅτι δὲ ὁ κηφισὸς μεγάλην ἔχει ῥοπὴν εἰς τὸ
1 ποιεῖν καλὸν κάλαμον, σημεῖον ἔχουσι. καθ᾽ ὃν γὰρ τόπον ὁ μέ-
λας καλούμενον ἐμβάλλει, βαθείας οὔσης τῆς λίμνης καὶ
τοῦ ἐδάφους εὐγείου καὶ ὑλώδους, ἢ ὅλως μὴ φύεσθαι ἢ φαῦ-
λον. ἡ μὲν οὖν γένεσις καὶ φύσις τοῦ αὐλητικοῦ, καὶ ἡ κατερ-
γασία, καὶ τίνας ἔχει διαφορὰς πρὸς τοὺς ἄλλους, ἱκανῶς εἰ-
ρήσθω. γένη δ᾽ οὐ ταῦτα μόνον, ἀλλὰ πλείω τοῦ καλάμου τυγ-
χάνει, φανερὰς ἔχοντα τῇ αἰσθήσει διαφοράς. ὁ μὲν γὰρ πυκνὸς
καὶ τῇ σαρκὶ καὶ τοῖς γόνασιν. ὁ δὲ, μανὸς καὶ ὀλιγογόνατος. καὶ
4 ὁ μὲν κοῖλος. ὃν καλοῦσί τινες σύριγγα. οὐδὲν γὰρ ὡς εἰπεῖν
ἔχει ξύλου καὶ σαρκός. ὁ δὲ, στερεὸς καὶ συμπλήρης μικροῦ. καὶ
ὁ μὲν, βραχύς. ὁ δὲ, εὐαξὴς καὶ ὑψηλὸς καὶ παχύς. ὁ δὲ, λε-
πτὸς καὶ πολύφυλλος. ὁ δὲ, ὀλιγόφυλλος καὶ μονόφυλλος.
ὅλως δὲ πολλαί τινές εἰσι διαφοραὶ κατὰ τὰς φύσεις καὶ τὰς
χρείας. ἕκαστος γὰρ πρὸς ἕκαστα χρήσιμος. ὀνόμασι δὲ ἄλ-
λοις προσαγορεύουσι. κοινότατον δέ πως ὁ δόναξ· ὃν καὶ λοχ-
μωδέστατόν γέ φασιν εἶναι. καὶ μάλιστα φύεσθαι περὶ τοὺς πο-
3 ταμοὺς καὶ τὰς λίμνας. διαφορὰν δ᾽ ὅμως παντὸς καλάμου
πολὺ, τόν τε ἐν τῷ ξηρῷ καὶ τὸν ἐν τοῖς ὕδασι φυόμενον. ἴδιος
δὲ καὶ ὁ τοξικὸς, ὃν δὴ κρητικόν τινες καλοῦσιν. ὀλιγογόνατος
δὲ· σαρκωδέστερος δὲ πάντων, καὶ μάλιστα κάμψιν δεχόμενος.
καὶ ὅλως ἄγεσθαι δυνάμενον, ὡς ἂν θέλῃ τις θερμαινόμε-
νος. ἔχουσι δὲ ὥσπερ ἐλέχθη καὶ κατὰ τὰ φύλλα μεγάλας
διαφορὰς, οὐ πλήθει καὶ μεγέθει μόνον, ἀλλὰ καὶ χροιᾷ. ποι-
κίλος γὰρ ὁ λακωνικὸς καλούμενος. ἔτι δ᾽ αὐτῇ τῇ θέσει καὶ
4 προσφύσει. κάτωθεν γὰρ ἔνιοι πλεῖστα φέρουσι τῶν φύλλων.

αὐτὸς δὲ ὥσπερ ἐκ θάμνου πέφυκε. σχεδὸν δέ τινές φασι καὶ
τῆς λιμναίων ταύτην εἶναι τὴν διαφοράν, πολύφυλλον καὶ
ὀλιγόφυλλον. καὶ παρόμοιον ἔχειν τρόπον τινὰ τὸ φύλλον τῷ
τοῦ κυπείρου καὶ φλεὼ, καὶ βρύου καὶ βουτόμου, σκέψασθαι
δὲ τοῦτο. γένος δέ τι καλάμου φύεται καὶ ἐπίγειον. ὃ οὐκ εἰς ὀρ-
θὸν ἀλλ' ἐπὶ γῆς ἀφίησι τὸν καυλὸν, ὥσπερ ἡ ἄγρωστις, καὶ οὕ-
τω ποιεῖται τὴν αὔξησιν. ἔστι δὲ ὁ μὲν ἄρρην στερεός. ὁ δὲ θῆλυς,
κοῖλος. διαιροῦσι γὰρ καὶ τοῦτον τῷ ἄρρενι καὶ θήλει. φύον- 1
ται δ' ἐξ ἑνὸς πυθμένος πολλοὶ, καὶ οἱ λοχμώδεις. τὸ δὲ
φύλλον οὐ μακρόν. ἀλλ' ὅμοιον τῇ ἰτέᾳ. τῷ μεγέθει μεγάλοι
καὶ εὐπαχεῖς. ὥστε ἀκοντίοις χρῆσθαι· φύονται δὲ οὗτοι πε-
ρὶ τὸν ἀκεσίνην ποταμόν. ἅπας δὲ κάλαμος εὔζωος καὶ τε-
μνόμενος καὶ ἐπικαιόμενος κάλλιον βλαστάνει. ἔτι δὲ παχύ-
ρριζος καὶ πολύρριζος· διὸ καὶ δυσώλεθρος· ἡ δὲ ῥίζα γονατώ-
δης, ὥσπερ ἡ τῆς ἀγρώστιδος. πλὴν οὐ παντὸς ὁμοίως ἀλλά
» περὶ μὲν καλάμων ἱκανῶς εἰρήσθω· καὶ τὸ λοιπὸν δὲ εἰπεῖν ὡσ- 2
» αὖ ἐκ τοῦ γένους τούτου περὶ σχοίνου, καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τῆς ἐνύ-
» δρων θετέον. ἔστι δὲ αὐτοῦ τρία εἴδη, καθάπερ τινὲς διαιροῦσιν
ὅ τε ὀξὺς καὶ ἄκαρπος ὃν δὴ καλοῦσιν ἄρρενα· καὶ ὁ κάρπι-
μος. ὃν μελαγκρανισμὸν καλοῦμεν, διὰ τὸ μέλανα τὸν καρ-
πὸν ἔχειν· παχύτερον δὲ τοῦτον καὶ σαρκωδέστερος καὶ τρίτος
τῷ μεγέθει καὶ τῇ παχύτητι καὶ εὐσαρκίᾳ διαφέρων, ὁ κα-
λούμενος ὁ ὁλόσχοινος. ἡ μὲν οὖν μελαγκρανὶς, αὐτὴ τις καθ'
αὑτόν. ὁ δ' ὀξὺς, καὶ ὁ ὁλόσχοινος, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φύονται. ὃ καὶ ἄ- 3
τοπον φαίνεται καὶ θαυμαστὸν ἐνιδεῖν, ὅλης γε συντεθείσης τῆς
σχοινιᾶς. οἱ πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἄκαρποι πεφυκότες ἐκ τοῦ αὐτοῦ.
κάρπιμοι δὲ ὀλίγοι. τοῦτο μὲν οὖν ἐπισκεπτέον. ἐλάττους γὰρ
ὅλως οἱ κάρποι. πρὸς γὰρ τὰ πλέγματα χρησιμώτερος ὁ
ὁλόσχοινος, διὰ τὸ σαρκῶδες καὶ μαλακόν. κάρωα δ' ὅλως ὁ
κάρπιμος, ἐξ αὐτοῦ τοῦ γραμμώδους ἐξοιδήσας. κἄπειτα
ἐκπίπτει καθάπερ ὠά. πρὸς μιᾷ γὰρ ἀρχῇ γραμμώδεις ἔ-
χει τοὺς περισταχυώδεις μίσχους. ἐφ' ὧν ἄχρων περὶ πλαγίους 4

ταῖς τῶν ἀγγείων ἔχει στρογγυλότητας, ὥσπερ χαζούσας. ἐν τού-
τοις δὲ τὸ σπερμάτιον ἀκιδῶδές ἐστι μέλαν ἑκάστῳ προσεμφε-
ρὲς τῷ τοῦ ἀσδρίσκου· πλὴν ἀμβλυώτερον· ῥίζαν δὲ ἔχει μα-
κρὰν καὶ παχυτέραν πολὺ τοῦ σχοίνου. αὕτη δὲ αὐαίνεται
καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. εἶθ' ἑτέρα πάλιν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ
σχοίνου καθίεται. τοῦτο δὲ καὶ ἐν τῇ ὄψει φανερὸν ἰδεῖν, τὰς
μὲν, αὔας, τὰς δὲ, χλωρὰς καθιεμένας. ἡ δὲ κεφαλὴ ὁμοία
1 τῇ τῶν κρομμύων καὶ τῇ τῶν γητείων, συμπεφυκυῖα πως ἐκ
πλειόνων εἰς ταὐτό. καὶ πλατεῖα κάτωθεν, ἔχουσα κελυ-
φη ὑπέρυθρα· συμβαίνει δ' αὖ ἴδιον ὥσπερ τῶν ῥιζῶν εἶναι· αὐαί-
νονται κατ' ἐνιαυτόν. καὶ ἡ τοῦ ἄνωθεν πάλιν ἡ γένεσις. τῶν
μὲν οὖν σχοίνων τοιαύτη τις φύσις. ἤδη δὲ καὶ ὁ βάτος καὶ
ὁ παλίουρος, ἔνυδρά πώς ἐστιν ἢ πάρυδρα, καθάπερ ἐνια-
χοῦ. φανεραὶ δὲ σχεδὸν καὶ αἱ τούτων διαφοραί. περὶ ἀμ-
φοῖν γὰρ εἴρηται πρότερον. τῶν δὲ νήσων τῶν πλοάδων τῶν
2 ἐν ὀρχομενῷ, τὰ μὲν μεγέθη παντοδαπὰ τυγχάνει. τὸ δὲ
μέγιστον αὐτῶν ἐστιν ὅσον τριῶν σταδίων τὴν περίμετρον. ἐν αἰ-
γύπτῳ δὲ μεγάλας σφόδρα συνίστασθαι, ὥστε καὶ ὗς ἐν
αὐταῖς ἐγγίνεσθαι πολλούς. οὓς καὶ κυνηγετοῦσι διαβαί-
» νοντες. καὶ περὶ μὲν ἐνύδρων ταῦτ' εἰρήσθω. περὶ δὲ βρα-
» χυβιότητος φυτῶν καὶ δένδρων, τῶν μὲν ἐνύδρων ὥσπερ το-
» σοῦτον ἔχομεν, ὡς ἂν καθόλου λέγοντες, ὅτι βραχυβιώ-
τερα τῶν χερσαίων ἐστὶ καθάπερ καὶ τὰ ζῷα. τοὺς δὲ καθ'
3 ἕκαστα βίους ἱστορῆσαι δεῖ τῶν χερσαίων. τὰ μὲν οὖν ἄ-
γρια φασὶν οὐδεμίαν ἔχειν ὡς ἂν εἴποιεν οἱ ὀρεοτύποι δια-
φοράν. ἀλλὰ πάντα εἶναι μακρόβια καὶ οὐθὲν βραχύβιον·
αὐτὸ μὲν τοῦτο ἴσως ἀληθὲς λέγοντες. ἅπαντα γὰρ ὑπερ-
τείνει πολὺ τὴν τῶν ἄλλων ζωήν. οὐ μὴν ἀλλ' ὅμως ἐστὶ τὰ
μὲν, μᾶλλον. τὰ δ' ἧττον μακρόβια, καθάπερ ἐν τοῖς ἡμέ-
ροις. ποῖα δὲ ταῦτα, σκεπτέον. τὰ δὲ ἥμερα, φανερῶς δια-
φέρει. τῷ τὰ μὲν, εἶναι μακρόβια· τὰ δὲ βραχύβια. ὡς δ'
4 ἁπλῶς εἰπεῖν, τὰ ἄγρια τῶν ἡμέρων μακροβιώτερα. καὶ

ὅλως τῷ γένει τὰ ἀντιδιῃρημένα καθ' ἕκαστον. οἷον κότινος, ἐ-
λαίας. καὶ ἀχρὰς, ἀπίου. ἐρινεὸς, συκῆς. ἰσχυρότερα γὰρ
καὶ πυκνότερα. καὶ ἀγονώτερα τοῖς περικαρπίοις. τὴν δὲ
μακροβιότητα μαρτυροῦσιν ἐπί γε τινῶν καὶ ἡμέρων καὶ
ἀγρίων, καὶ αἱ παραδεδομέναι φῆμαι περὶ τῶν μυθολόγων.
ἐλαίαν μὲν γὰρ λέγουσι τὴν Ἀθήνησι· φοίνικα δὲ τὸν ἐν Δή-
λῳ· κότινον δὲ τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἀφ' οὗ ὁ στέφανος. φηγοὺς
δὲ τὰς ἐν Ἰλίῳ τὰς ἐπὶ τοῦ Ἴλου μνήματος. τινὲς δέ φασι 1
καὶ τὴν ἐν Δελφοῖς πλάτανον Ἀγαμέμνονα φυτεῦσαι, καὶ
τὴν ἐν Καφύαις τῆς Ἀρκαδίας. ταῦτα μὲν οὖν ὅπως ἂν ἔ-
χῃ, τάχ' ἂν ἕτερος εἴη λόγος. ὅτι δὲ ἐστι μεγάλη διαφορὰ
τῶν δένδρων, φανερόν. μακρόβια μὲν γὰρ τά τε προειρη-
μένα καὶ ἕτερα πλείω. βραχύβια δὲ τὰ τοιαῦτα ὁμολογου-
μένως. οἷον, ῥοιά. συκῆ· μηλέα. καὶ τούτων ἡ ἠρινὴ μᾶλλον καὶ ἡ
γλυκεῖα τῆς ὀξείας, ὥσπερ τῶν ῥοῶν ἡ ἀπύρηνος. βραχύβια
δὲ καὶ ἀμπέλων ἔνια γένη καὶ μάλιστα τὰ πολύκαρπα. δοκεῖ 2
δὲ τὰ πάρυδρα βραχυβιώτερα τῶν ἐν τοῖς ξηροῖς εἶναι. οἷον, ἰ-
τέα. λεύκη. ἀκτῆ. αἴγειρος ἔνια δὲ γηράσκει μὲν καὶ σήπεται τα-
χέως· παραβλαστάνει δὲ πάλιν ἐκ τῶν αὐτῶν, ὥσπερ καὶ αἱ δά-
φναι. καὶ μηλέαι. καὶ ῥοιαὶ, καὶ τῶν φιλύδρων τὰ πολλά· πε-
ρὶ ὧν καὶ σκέψαιτ' ἄν τις. πότερα ταὐτὰ δεῖ λέγειν ἢ ἕτερα.
καὶ καθάπερ εἴ τις τὸ στέλεχος ἀποκόψας, ὥσπερ ποιοῦσιν οἱ
γεωργοί. πάλιν ἀναθεραπεύει διὰ βλαστοὺς. καὶ εἰ καλῶς ἐκ-
κόψειεν ἄχρι τῶν ῥιζῶν καὶ ἐπικαύσειεν. καὶ γάρ τοι ταῦτα 3
ποιοῦσιν. ὁτὲ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτομάτου συμβαίνει· πότερα δὴ
τοῦτο ταὐτὸ δεῖ λέγειν, ἢ ἕτερον. ἢ μὲν γὰρ ἀεὶ τὰ μέρη τὰς αὐ-
ξήσεις καὶ φθίσεις φαίνεται παραλλάττοντα καὶ ἔτι τὰς δια-
καθάρσεις τὰς ὑπ' αὐτῶν, ταύτῃ μὲν ἂν δόξειεν ταὐτὸν εἶναι. τί
γὰρ ἂν ἐπὶ τούτων ἢ ἐκείνων διαφέροι. ἢ δ' ὥσπερ οὐσία καὶ φύ-
σις τοῦ δένδρου, μάλιστ' ἂν φαίνοιτο τὸ στέλεχος, ὅταν μεταλ-
λάττῃ τοῦτο, κἂν τὸ ὅλον ἕτερον ὑπολάβοι τις. εἰ μὴ ἄρα διὰ
τὸ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν εἶναι, ταὐτὸ θείη. καί τοι πολλὰ καὶ 4

συμβαίνει καὶ τὰς ῥίζας ἑτέρας εἶναι· καὶ μεταβάλλειν τῆς
μὲν, σηπομένων, τῆς δ' ἐξ ἀρχῆς βλαστανουσῶν· ἐπεὶ ὥς γέ τι-
νές φασι τὰς ἀμπέλους μακροβιωτάτας εἶναι, τῷ μὴ φύειν
ἑτέρας, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς ἀεὶ συναναπληροῦσθαι, γελοῖον ἂν ἴ-
σως δικαιοτάτη σύγκρισις, ἐὰν μὲν ᾖ τὸ στέλεχος. αὕτη γὰρ οἷον
ὑπόθεσις καὶ φύσις δένδρων. τοῦτο μὲν οὖν ὁποτέρως ποτὲ
λεκτέον, οὐδὲν ἂν διενέγκῃ πρὸς τὰ νῦν. τάχα δ' ἂν εἴη μακρο-
1 βιώτατον, τὸ πάντως δυνάμενον ἀνταρκεῖν, ὥσπερ ἡ ἐλαία,
» καὶ τῷ στελέχει καὶ τῇ παραβλαστήσει, καὶ τῷ δυσωλέθρους ἔ-
» χειν τὰς ῥίζας. δοκεῖ δὲ ὁ βίος τῆς γε μιᾶς εἶναι, καθ' ὃ στέλεχος ἤ-
» δη τὴν ἀρχὴν τεθέντα μέτρον, ἀναμετρεῖν τὸν χρόνον μάλιστα
περὶ ἔτη διακόσια. εἰ δ' ὅπερ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων λέγουσί τινες,
ὡς παραιρουμένων τῶν ῥιζῶν κατὰ μέρος, δύναται διαμένειν
τὸ στέλεχος καὶ ἡ ὅλη φύσις ὁμοία καὶ ὁμοιοφόρος ὁποσο-
νοῦν χρόνον, μακροβιώτατον ἂν εἴη πάντων. φασὶ δὲ δεῖν οὕ-
2 τω ποιεῖν, ὅταν ἤδη δοκῇ καταφθείρεσθαι κλήματά τε ἐπιβάλ-
λειν, καὶ καρποῦσθαι ἐνιαυτόν. μετὰ δὲ ταῦτα κατασκάψαντα
ἐπὶ θάτερα τῆς ἀμπέλου, περικαθᾶραι πάσας τὰς ῥίζας.
εἶτ' ἐμπλῆσαι φρυγάνων καὶ ἐπαμήσασθαι τὴν γῆν· τούτῳ μὲν
οὖν τῷ ἔτει κακῶς φέρειν σφόδρα. τῷ δ' ὑστέρῳ βέλτιον. τῷ δὲ
τρίτῳ καὶ τετάρτῳ, καθίστασθαι καὶ φέρειν πολλοὺς καὶ κα-
λούς. ὥστε μηδὲν διαφέρειν, ἢ ὅτε ἤκμαζεν· ἐπειδὰν δὲ πά-
λιν ἀπογηράσῃ, θάτερον μέρος κατασκάπτειν καὶ θεραπεύειν
3 ὁμοίως, καὶ οὕτως αἰεὶ διαμένειν. ποιεῖν δὲ τοῦτο μάλιστα δι'
ἐτῶν δέκα. διὸ καὶ οὐκ ἐκλείπειν οὐδέποτε τοὺς τοῦτο ποιοῦντας,
ἀλλ' ἐπὶ γενεὰς πολλὰς ταὐτὰ τὰ στελέχη διαμένειν. ὥστε μὴ
δὲ μεμνῆσθαι τοὺς φυτεύσαντας. τοῦτο μὲν οὖν ἴσως τῶν πεπει-
ραμένων ἀκούοντα δεῖ πιστεύειν. τὰ δὲ μακρόβια καὶ βραχύ-
» βια, διὰ τῶν εἰρημένων θεωρητέον. νοσήματα δὲ τοῖς μὲν ἀγρίοις
» φασὶ ξυμβαίνειν, ὑφ' ὧν ἀναιροῦνται. φαύλως δὲ διατίθεσθαι
» καὶ μάλιστα ἐπιδήλως, ὅταν χαλαζοκοπηθῇ, ἢ βλαστάνειν μέλ-
4 λοντα, ἢ ἀρχόμενα, ἢ ἀνθοῦντα. καὶ ὅταν ἢ πνεῦμα ψυχρὸν

ἢ ὁρμὴν ἐπιγίνηται κατὰ τοὺς τοιούτους καιρούς. ἀπὸ δὲ τῶν ὡραίων χειμώνων οὐδὲ ἂν ὑπερβάλλοντες ὦσιν, οὐδὲν πάσχειν. ἀλλὰ καὶ ξυμφορὸν πᾶσι χειμασθῆναι. μὴ χειμασθέντα γὰρ κακοβλαστότερα γίνεσθαι. τοῖς δὲ ἡμέροις, ἔστι πλείω νοσήματα. καὶ τὰ μὲν, ὥσπερ κοινὰ πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις. τὰ δ' ἴδια καὶ κατὰ γένη. κοινὰ δὲ, τό τε, σκωληκοῦσθαι. καὶ ἀστροβολεῖσθαι. καὶ ὁ σφακελισμός. ἅπαντα γὰρ ὡς εἰπεῖν καὶ σκώληκας ἔχει. πλὴν τὰ μὲν ἐλάττους. τὰ δὲ πλείους. καθάπερ 1
συκῆ. μηλέα. καὶ ἄπιος. ὡς δὲ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἥκιστα σκωληκοῦται τὰ δριμέα καὶ ὀπώδη καὶ ἀστροβολεῖται ὡσαύτως. μᾶλλον δὲ τοῖς ἐν ἀκμῇ τούτων συμβαίνει. πάντων δὲ μάλιστα τῇ τε συκῇ καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ἡ δ' ἐλαία πρὸς τὸ τοὺς σκώληκας ἔχειν (οἳ δὴ, καὶ τὴν συκῆν διαφθείρουσιν ἐντίκτοντες) φύει καὶ ἧλον. οἱ δὲ, μύκητα καλοῦσιν. ἔνιοι δὲ λοπάδα. τοῦτο δ' ἐστὶν οἷον ἧλοι αὐτῶν. διαφθείρονται δ' ἐνίοτε καὶ αἰνέαι ἐλαῖαι διὰ τὴν ἀποβολὴν τῆς πολυκαρπίας. ἡ δὲ ψώρα καὶ 2
οἱ προσφυόμενοι κοχλίαι, συκῆς εἰσιν. οὐ πανταχοῦ δὲ τοῦτο συμβαίνει ταῖς συκαῖς· ἀλλ' ἔοικε καὶ τὰ νοσήματα γίνεσθαι κατὰ τοὺς τόπους, ὥσπερ τοῖς ζῴοις. ἐπεὶ παρ' ἐνίοις οὐ ψωριῶσι. καθάπερ οὐδὲ περὶ τὴν αἰνείαν. ἁλίσκεται συκῆ μάλιστα, καὶ σφακελισμῷ καὶ κράδῳ· καλεῖται δὲ σφακελισμὸς μὲν, ὅταν αἱ ῥίζαι μελανθῶσι. κράδος δ' ὅταν οἱ κλάδοι. καὶ γὰρ καλοῦσί τινες κράδους ὅθεν καὶ τοὔνομα τῇ νόσῳ. ὁ δ' ἐρινεὸς, οὔτε κραδᾷ, οὔτε σφακελίζει, οὔτε ψωριᾷ, οὔτε σκωληκοῦ- 3
ται ταῖς ῥίζαις ὁμοίως. οὐδὲ δὴ τὰ ἐρινά τινες ἀποβάλλουσιν, οὐδὲ ἐὰν ἔνια φυτευθῶσιν εἰς συκῆν ἡ δὲ ψώρα μάλιστα γίνεται, ὅταν ὕδωρ ἐπὶ πλειάδι γίνηται μὴ πολύ. ἐὰν δὲ πολὺ, ἀποκλύζεται. συμβαίνει δὲ τότε καὶ τὰ ἐρινὰ ἀποῤῥεῖν καὶ τοὺς ὀλύνθους. τῶν δὲ σκωλήκων τῶν ἐν ταῖς συκαῖς, οἱ μὲν, ἐξ αὐτῆς γίνονται. οἱ δ' ἐν τίκτονται ὑπὸ τοῦ καλουμένου κεράστου. πάντες δὲ εἰς κεράστην ἀποκαθίστανται. φθίζονται δὲ οἷον τρισμόν. νοσεῖ δὲ συκῆ καὶ ἐὰν ἐπομβρία γίνηται τά γε πρὸς τὴν 4

ῥίζαν ὥσπερ μαδᾶν. τοῦτο δὲ καλοῦσι λοπάδα. ἡ δ' ἄμπελος
σπᾶται. τοῦτο δὲ μάλιστα αὐτῆς ἐστι πρὸς τῷ ἀστροβολεῖσθαι,
ἢ ὅταν ὑπὸ πνευμάτων βλαστοὺς πάθῃ· ἢ ὅταν ἡ ἐργασία συμ
πάθῃ, ἢ τρίτον ὕπτια τμηθῇ· ῥοὰς δὲ γίνεται, ὃ καλοῦσί τινες ψί=
νεσθαι, ὅταν ἐπινιφθῇ κατὰ τὴν ἀπάνθησιν. ἢ ὅταν κραιπαλω-
θῇ. τὸ δὲ πάθος ἐστὶν ὥστε ἀπορρεῖν τὰς ῥάγας. καὶ τὰς ἐπιμενού
σας εἶναι μικράς. ἔνια δὲ καὶ ῥιγώσαντα νοσεῖ καθάπερ ἡ ἄμ-
1 πελος. ἀμβλοῦνται γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς περιττοτόμου. καὶ
πάλιν ὑπερθερμανθέντα. ζητεῖ γὰρ καὶ τούτων τὴν συμμε-
» τρίαν, ὥσπερ καὶ τῆς τροφῆς. ὅλως δὲ πᾶν τὸ παρὰ φύσιν ἐπι
» κίνδυνον. μεγάλα δὲ ξυμβάλλεται καὶ τὰ τραύματα καὶ αἱ
πληγαὶ τῶν περισκαπτόντων, εἰς τὸ μὴ φέρειν τὰς μετα-
βολὰς ἢ καυμάτων ἢ χειμώνων. ἀσθενὲς γὰρ ὂν διὰ τὴν
ἕλκωσιν καὶ τὸν πόνον, εὐχειρότατόν ἐστι ταῖς ὑπερβο-
λαῖς· σχεδὸν δὲ ὥς τινες οἴονται τὰ πλεῖστα τῶν νοσημάτων,
2 ἀπὸ πληγῆς γίνεται. καὶ γὰρ τὰ ἀστροβόλητα καλούμενα,
καὶ τὰ σφακελίζοντα, διὰ τὸ ἀπὸ ταύτης εἶναι τῶν ῥιζῶν
τὸν τόπον. οἴονται δὲ καὶ δύο ταύτας εἶναι μόνας νόσους.
οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτο γ' οὐκ ἄγαν ὁμολογούμενόν ἐστι. πάν-
των δ' εὐασθενέστατον ἡ μηλέα ἡ ἠρινή. καὶ τούτων ἡ γλυ-
κεῖα. ἔνιαι δὲ πηρώσεις οὐκ εἰς φθορὰν γίνονταί τινων, ἀλ-
λ' εἰς ἀκαρπίαν. οἷον ἐάν τις τῆς πίτυος ἀφέλῃ τὸ ἄκρον, ἢ
τοῦ φοίνικος, ἄκαρπα γίνεσθαι ἄμφω δοκεῖ, καὶ οὐκ ὅλως
3 ἀναιρεῖσθαι. γίνονται δὲ νόσοι καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐὰν
μὴ κατὰ καιρὸν τὰ πνεύματα, καὶ τὰ οὐράνια γίνηται.
συμβαίνει γὰρ ὁτὲ μὲν ἀποβάλλειν, γινομένων ἢ μὴ γε-
νομένων ὑδάτων. οἷον τὰς συκᾶς ὁτὲ χείρους, γίνεσθαι
σηπομένας καὶ καταπνιγομένας. ἢ πάλιν ἀναξηραινο-
μένας κατὰ τὸ δέον. χείριστον δὲ ἐὰν ἐπανθοῦσί τισιν ἐ-
φύσῃ, καθάπερ ἐλαίᾳ, καὶ ἀμπέλῳ. συναπορρέει γὰρ
ὁ καρπὸς δι' ἀσθένειαν. ἐν Μιλήτῳ δὲ τὰς ἐλαίας, ὅ-
4 ταν ὦσι περὶ τὸ ἀνθεῖν, κάμπαι κατεσθίουσιν, αἱ μὲν,

τὰ φύλλα. αἱ δέ, τὰ ἄνθη ἕτεραι τῷ γένει. καὶ ψιλοῦσι τὰ
δένδρα· γίνονται δέ, ὅταν ἡ νοτία καὶ τὰ εὐδιεινά. ἐὰν δὲ ἐπι-
λάβῃ καύματα, ῥήγνυνται· περὶ δὲ τάραντα προφαίνουσι
» μὲν πολὺν καρπὸν ἀεί· ἀπὸ δὲ τὴν ἄνθησιν τὰ πολλ᾽ ἀπόλλυ-
» ται. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τῶν τόπων ἴδια. γίνεται δὲ καὶ ἄλλο
» νόσημα περὶ τὰς ἐλαίας ἀράχνιον καλούμενον. φύεται γὰρ
τοῦτο καὶ διαφθείρει τὸν καρπόν. ἐπικάει δὲ καὶ καύματά τι-
να, καὶ ἐλαίαν καὶ βότρυν καὶ ἄλλους καρπούς. οἱ δὲ καρποὶ 1
σκωληκοῦνται τινῶν. οἷον ἐλαίας. ἀπίου. μηλέας. μεσπίλης.
ῥοᾶς. καὶ ὅγε τῆς ἐλαίας σκώληξ, ἐὰν μὲν ὑπὸ τὸ δέρμα γέ-
νηται, διαφθείρει τὸν καρπόν. ἐὰν δὲ τὸν πυρῆνα διαφάγῃ, ὠ-
φελεῖ. καὶ λύεται δὲ ὑπὸ τῷ δέρματι εἶναι ὕδατος ἀπ᾽ ἀρ-
κτούρου γινομένου. γίνονται δὲ καὶ ἐν ταῖς δρυπεπέσι σκώλη-
κες. αἵπερ χείρους εἰς τὴν ῥύσιν. ὅλως δὲ καὶ δοκοῦσιν εἶναι
σαπροί. διὸ καὶ γίνονται τοῖς νοτίοις, καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς ἐφύ-
δροις. ἐγγίνονται δὲ καὶ κνῖπες ἐν τισὶ τῶν δένδρων· ὥσπερ ἐν 2
τῇ δρυῒ καὶ τῇ συκῇ. καὶ δοκοῦσιν ἐκ τῆς ὑγρότητος συνίστα-
σθαι τῆς ὑπὸ τὸν φλοιὸν συνισταμένης. αὕτη δὲ ἐστι γλυκεῖα
γινομένοις. γίνονται δὲ καὶ ἐν λαχάνοις τισίν. ἔνθα δὲ κάμ-
παι, διαφθορούσης δηλονότι τῆς ἀρχῆς· καὶ τὰ μὲν νοσήμα-
τα σχεδὸν ταῦτα καὶ ἐν τούτοις ἐστίν. ἔνια δὲ πάλιν τῶν κατὰ
τὰς ὥρας καὶ τῶν καθ᾽ αὑτὰ γινομένων ἀναιρεῖν πέφυκεν, ἃ
οὐκ ἄν τις εἴποι νοσήματα. οἷον λέγω τὴν ἔκπληξιν. καὶ ὃ καλοῦ-
σί τινες κλαυθμόν. ἄλλα δὲ παρ᾽ ἑκάστοις πέφυκε πνεύματα 3
ἀπολλύναι καὶ ἀποκάειν. οἷον ἐν χαλκίδι τῆς εὐβοίας, ὀλυμ-
πίας ὅταν πνεύσῃ μικρὸν πρὸ τροπῶν ἢ μετὰ τροπὰς χειμερι-
νάς, ψυχρός· ἀποκάει γὰρ τὰ δένδρα. καὶ οὕτως αὖα ποιεῖ καὶ
ξηρά, ὡς οὐδ᾽ ἂν ὑφ᾽ ἡλίου καὶ χρόνου πολλοῦ γένοιτ᾽ ἄν. διὸ
καὶ καλοῦσι κλαυθμόν. ἐγένετο δὲ πρότερόν τε πολλάκις ἤ-
δη καὶ ἐπ᾽ Ἀρχίππου δι᾽ ἐτῶν τετταράκοντα, σφοδρός. πο-
νοῦσι δὲ μάλιστα τῶν τόπων οἱ κοῖλοι καὶ οἱ αὐλωνοειδεῖς, καὶ ὅ-
σοι περὶ τοὺς ποταμούς. καὶ ἁπλῶς οἱ ἀπνευστότατοι. τῶν 4

δένδρων δὲ μάλιστα συκῆ. δεύτερον δὲ ἐλαίας μᾶλλον ὁ κότινος
ἐπόνησεν ἰσχυρότερος ὤν. ὃ καὶ θαυμαστὸν ἦν. αἱ δὲ ἀμυγδάλαι τὸ
πάμπαν. ἀπαθεῖς δὲ αἱ μηλέαι, καὶ αἱ ἄπιοι, καὶ αἱ ῥοαὶ ἐγένοντο.
διὸ καὶ τοῦτο ἦν θαυμαστόν. ἀποκαίεται δὲ εὐθὺς ἐκ τοῦ στελέχους.
καὶ ὅλως δὲ μᾶλλον καὶ πρότερον ὡς εἶπον, ἅπτεται τῆς κάτω·
φανερὸν δὲ γίνεται, τὰ μὲν ἅμα περὶ τὴν βλάστησιν. ἡ δὲ ἐλαία
διὰ τὸ ἀείφυλλον, ὕστερον· ὅσαι μὲν οὖν ἂν φυλλοβολήσωσιν, ἀνα
1 βιβρώσκονται πάλιν· ὅσαι δ' ἂν μὴ τελέως, ἀπόλλυνται· πρὸ ἐνί=
οις δέ τινες ἀποκαυθεῖσαι, καὶ τῶν φύλλων αὐανθέντων, ἀνεβλά
στησαν πάλιν αὖθις τοῦ ἀποβαλεῖν· καὶ τὰ φύλλα ἀνεβίωσεν· ἐνια
χοῦ δὲ καὶ πολλάκις τοῦτο συμβαίνει. καθάπερ καὶ ἐν Φιλίπποις.
τὰ δ' ἐκπληγέντα, ὅταν μὴ τελέως ἀπόλλυται, τάχιστα ἀνα-
βλαστάνει. ὥστε εὐθὺς τὴν ἄμπελον καρποφορεῖν, ὥσπερ ἐν=
Θετταλίᾳ. ἐν δὲ τῷ πόντῳ, περὶ Παντικάπαιον, αἱ μὲν ἐκπλή-
ξεις γίνονται διχῶς· ὅτε μὲν ὑπὸ ψύχους, ἐὰν χειμέριον ᾖ τὸ ἔ-
2 τος. ὅτε δὲ ὑπὸ πάγων, ἐὰν πολὺν χρόνον διαμένωσί γε. ἀμ-
φότερα δὲ μάλιστα γίνεται μετὰ τροπὰς, μετὰ τετταράκοντα· γί=
νονται δὲ, οἱ μὲν πάγοι ταῖς αἰθρίαις. τὰ δὲ ψύχη μάλιστα ὑφ' ὧν
ἡ ἔκπληξις, ὅταν αἰθρίας οὔσης αἱ ῥεπίδες καταφέρονται. τοῦ
το δ' ἐστὶν ὥσπερ τὰ ξύσματα. πλὴν πλατύτερα καὶ φερόμε
να φανερά. πεσόντα δὲ οὐ διαμένει. περὶ δὲ τὴν Θρᾴκην, ἐκπή-
γνυνται. ἀλλὰ γὰρ αἱ μὲν νόσοι, πόσαι τε καὶ ποῖαι καὶ τίνες γίνον=
ται, καὶ πάλιν αἱ δι' ὑπερβολὴν χειμῶνος ἢ καυμάτων φθοραὶ
3 καὶ αἱ διὰ πνευμάτων ψυχρότητα ἢ θερμότητα, διὰ τούτων
θεωρείσθωσαν. ὡς ἐνίας οὐδὲν ἂν κωλύοι καὶ τοῖς ἀγρίοις εἶναι
κοινάς· καὶ κατὰ τὴν ὅλην τῶν δένδρων φθοράν, καὶ ἔτι μᾶλ=
λον κατὰ τὴν τῶν καρπῶν. ὃ καὶ συμβαῖνον ὁρῶμεν· οὐκ ἐκκαρ
πεῖ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνα πολλάκις· ἀλλ' οὐχ ὁμοίως οἶμαι παρατε-
» τήρηται· λοιπὸν δ' εἰπεῖν ὅσα περιαιρουμένων τινῶν μορίων ἀ=
» πόλλυται κοινὴ μὲν δὴ πᾶσι φθορὰ τοῦ φλοιοῦ περιαιρεθέντος
» κύκλῳ. πᾶν γὰρ ὡς εἰπεῖν οὕτως ἀπόλλυσθαι δοκεῖ. πλὴν ἀνδρά
4 χνη. καὶ αὕτη δὲ ἐάν τις τὴν σάρκα σφόδρα πιέσῃ, καὶ τὸ μέλλοντα

καρπὸν διακόψῃ πλὴν εἰ ἄρα φελλοῦ. τοῦτον γάρ φασι καὶ εὐ-
σθενεῖν μᾶλλον περιαιρουμένου, δηλονότι τοῦ ἔξω καὶ κάτω
πρὸς τῇ σαρκί. καθάπερ καὶ τῆς ἀνδράχνης. ἐπεὶ καὶ τοῦ κε-
ράσου περιαιρεῖται καὶ τῆς ἀμπέλου, καὶ τῆς φιλύρας·
ἐξ οὗ τὰ σχοινία, καὶ μαλάχης τῶν ἐλαττόνων. ἀλλ' οὐχ'
ὁ κύριος οὐδ' ὁ πρῶτος, ἀλλ' ὁ ἐπιπολῆς· ὃς καὶ αὐτόματος
ἐνίοτε ἀποπίπτει, διὰ τὴν ἀπόφυσιν θατέρου· καὶ γὰρ φυλλορ-
ροΐα μία τῶν δένδρων ἐστίν. ὥσπερ καὶ ὁ ἀνδράχλος καὶ ἡ πλά- 1
τανος· ὥς δέ τινες οἴονται πάλιν ὑποφύεται νέος. ὁ δὲ ἔξωθεν, ἀ-
ποξηραίνεται καὶ ῥήγνυται καὶ αὐτόματος ἀποπίπτει πολλῶν. ἀλ-
λ' οὐχ' ὁμοίως ἐπίδηλος. φθείρονται μὲν οὖν ὡς οἴονται πάντα
περιαιρούμενα· διαφέρει δὲ τῷ θᾶττον καὶ βραδύτερον. καὶ μᾶλ-
λον καὶ ἧττον. ἔνια γὰρ πλείω χρόνον διαμένει, καθάπερ συκαῖ.
καὶ φιλύρα καὶ δρῦς. οἱ δὲ καὶ ζῆν φασί ποτε ταῦτα καὶ οὐκ ἀπόλλυ-
σθαι τὸν φλοιόν, διὸ πωροῦσθαι ἰδίαν τινὰ φύσιν ἔχειν. βοηθεῖν
δὲ πειρῶνται, διαπλάττοντες πηλῷ, καὶ περιδοῦντες φλοιοῖς 2
καὶ καλάμοις καὶ τοῖς τοιούτοις, ὅπως μὴ ψύχηται μηδ' ἀποξηραί-
νηται. καὶ ἤδη φασί που φῦναι καθάπερ καὶ ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ Τραχι-
νίᾳ ταῖς συκαῖς. δεῖ δὲ ἅμα τῇ τῆς χρείας ἀρετῇ καὶ τῇ τοῦ ἀέρος
κράσει, τὰ ἐπιγινόμενα τοιαῦτα εἶναι. χειμώνων γὰρ ἢ καὶ καυμά-
των ἐπιγινομένων σφοδρῶν, εὐθὺς ἀπόλλυνται. διαφέρουσι δὲ
καὶ αἱ ὧραι. περὶ γὰρ τὴν βλάστησιν ἐλάτης καὶ πεύκης ὅτε καὶ λο-
πῶσι, τοῦ θαργηλιῶνος, ἢ σκιροφοριῶνος, ἄν τις περιέλῃ, πα-
ραχρῆμα ἀπόλλυνται. τοῦ δὲ χειμῶνος πλείω χρόνον ἀντέχει. καὶ 3
ἔτι μᾶλλον τὰ ἰσχυρότατα, καθάπερ πρῖνος. καὶ δρῦς. χρονιω-
τέρα γὰρ ἡ τούτων φθορά. δεῖ δὲ καὶ τὴν περιαίρεσιν ἔχειν τι
πλάτος, πάντων μὲν, μάλιστα δὲ τῶν ἰσχυροτάτων. ἐπεὶ ἄν τις παν-
τελῶς ποιήσῃ, οὐθὲν ἄτοπον τὸ μὴ ἀπόλλυσθαι· καίτοι φασί γέ
τινες ἐὰν ὁποσονοῦν, συμφθείρεσθαι πάντως. ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀσθενε-
στέρων τοῦτ' εἰκός· ἔνια δὲ καὶ ἂν μὴ κύκλῳ περιαιρεθῇ, φθείρεσθαί
φασιν. ἃ καὶ λυπρὰν ἔχειν χώραν καὶ ἄτροφον. αὕτη μὲν δὴ καθά-
» περ εἴρηται, κοινὴ φθορὰ πάντων. ἣν δὴ καλοῦσιν ἐπικοπὴν τῶν 4

» δένδρων μόνον πεύκης. ἐλάτης. πίτυος φοίνικος. οἱ δὲ καὶ, κέ-
» δρου καὶ κυπαρίττου φασί ταῦτα γὰρ ἐὰν περιαιρεθῇ τὴν κόμην,
καὶ ἄνωθεν ἐπικοπῇ τὸ ἄκρον, φθείρεται πάντα καὶ οὐ βλαστάνει.
καθάπερ οὐδ᾽ ἐπικαυθέντα ἢ πάντα, ἢ ἔνια. τὰ δ᾽ ἄλλα πάντα
καὶ περικοπέντα βλαστάνει. καὶ ἔνια καὶ κάλλιον γίνεται. καθάπερ ἡ
ἐλαία. διαφθείρεται δὲ τὰ πολλά, κἂν σχισθῇ τὸ στέλεχος. οὐδὲν γὰρ
ὑπομένειν δοκεῖ, πλὴν ἀμπέλου, καὶ συκῆς, καὶ ῥοᾶς, καὶ μηλέας ἔ-
1 νια δὲ κἂν ἑλκωθῇ, καὶ μεῖζον καὶ βαθύτερον ἀπόλλυται. τὰ δ᾽ οὐδὲν
πάσχει. καθάπερ ἡ πεύκη δαδουργουμένη. καὶ ἐξ ὧν δὴ τὰς ῥητί-
νας συλλέγουσιν ἔτι, ἐλάτας τερμίνθους. καὶ γὰρ δὴ τούτων εἰς
βάθος ἡ ῥῶσις καὶ ἕλκωσις. καὶ ἔτι ἐξ ἀφόρων φορίδες γίνονται.
καὶ ἐξ ὀλιγοφόρων πολύφοροι τὰ δέ. καὶ πελέκεσιν ἀποτμηθέντα καὶ
ὀρθὰ καὶ πεσόντα, ἀπὸ τοῦ πνεύματος ὥστε πάλιν ἀνίστασθαι καὶ
ζῆν καὶ βλαστάνειν. ἔτι ἰτέα καὶ πλάτανος. ὅπερ συνέβη καὶ ἐν Ἀν-
τάνδρῳ, καὶ ἐν Φιλίπποις. ἐκπεσούσης γάρ, ὡς ἀπέκοψαν τοὺς
2 ἀκρέμονας καὶ ἐπελέκησαν, ἀνέφυ νύκτωρ πλάτανος, κου-
φισθεῖσα τοῦ βάρους, καὶ ἀνεβίω. καὶ ὁ φλοιὸς περιέφυ πάλιν.
περιπεπελεκημένη δ᾽ ἐτύγχανεν ἐκ τῶν δύο μερῶν. ἦν δὲ τὸ δέν-
δρον μέγα. μῆκος μὲν μεῖζον ἢ δεκάπηχυ πάχος, ὥστε μὴ ῥᾳ-
δίως ἂν περιλαβεῖν τέτταρας ἄνδρας ἡ δὲ ἐν Φιλίπποις ἰτέα,
περιεκόπη μὲν τοὺς ἀκρέμονας, οὐ μὴν περιεπελεκήθη. μάντις δέ
τις ἔπεισεν αὐτούς, θυσίαν τε ποιεῖσθαι, καὶ τηρεῖν τὸ δένδρον ὡς
σημεῖον ἀγαθὸν γεγονός. ἀνέστη δὲ καὶ ἐν Σταγείροις ἐν τῷ μουσείῳ
3 λεύκη τις ἐκπεσοῦσα. τὸ δὲ μήτρας ἐξαιρουμένης, οὐθὲν ὡς εἰπεῖν
φθείρεται δένδρον· σημεῖον δὲ ὅτι πολλὰ κοῖλα τῶν μέγεθος ἐχόντων
δένδρων ἐστίν. οἱ δὲ περὶ Ἀρκαδίαν φασὶ μέχρι τινὸς ἐξαιρεθείσης τοῦ
δένδρου. τελέως δ᾽ ἐξ ἅπαντος ἐξαιρεθείσης. καὶ πεύκην φθείρε-
» σθαι. καὶ ἐλάτην καὶ ἄλλο πᾶν. κοινὴ δὲ φθορὰ πάντων, κἂν αἱ ῥίζαι
» περικοπῶσιν, ἢ πᾶσαι ἢ αἱ πλεῖσται καὶ μέγισται καὶ κυριώταται
τοῦ ζῆν. αὕτη μὲν οὖν ἐξ ἀφαιρέσεως ἡ δ᾽ ὑπὸ τοῦ ἐλαίου, προσθέσει
τινὶ μᾶλλον ἢ ἀφαιρέσει. πολέμιον γὰρ δὴ καὶ τοῦτο πᾶσιν ἔλαιον
4 ἐπιχεῦσι τοῖς ὑπολείμμασι τῶν ῥιζῶν· ἰσχύει δὲ μᾶλλον τὸ ἔλαιον

ἐν τοῖς νέοις καὶ ἄρτι φυομένοις ἀσθενέστερα τι. διὸ καὶ ἀπείθεσθαι
κωλύουσι. φθοραὶ δὲ καὶ ὑπ' ἀλλήλων εἰσί, τῷ παραιρεῖσθαι τὰς
τροφὰς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἐμποδίζειν. χαλεπὸς δὲ καὶ ὁ κιττὸς
παραφυόμενος. χαλεπὸς δὲ καὶ ὁ κύτισος, ἀπολλύει γὰρ πάνθ'
ὡς εἰπεῖν. ἰσχυρότερον δὲ τούτου τὸ ἅλιμον. ἀπόλλυσι γὰρ τὸν
κύτισον. ἔνια δέ, οὐ φθείρει μέν, χείρω δὲ ποιεῖ ταῖς δυνάμεσι
τῶν χυλῶν καὶ τῶν ὀσμῶν. οἷον, ἡ ῥάφανος καὶ ἡ δάφνη τὴν ἄμ
πελον. ὀσφραίνεσθαι γάρ φασι καὶ ἕλκειν. διὸ καὶ ὅταν ὁ πλη 1
σίον βλαστὸς γίνηται, πάλιν ἀναστρέφειν καὶ ἀφορᾶν, ὡς πολε=
μίας οὔσης τῆς ὀσμῆς. Ἀνδροκύδης δὲ καὶ παραδείγματι τού=
τῳ κατεχρήσατο πρὸς τὴν βοήθειαν τὴν ἀπὸ τοῦ ῥαφά-
νου πινομένην πρὸς τὸν οἶνον, ὡς ἐξελαύνουσαν τὴν
μέθην. φεύγειν γὰρ δεῖ καὶ ζεῦσαν τὴν ἄμ-
πελον τὴν ὀσμήν. αἱ μὲν οὖν φθο-
ραὶ πῶς τε γίνονται καὶ πόσαι
καὶ ποσαχῶς, φανερὸν 2
ἐκ τῶν προειρη-
μένων.

ΤΕΛΟΣ.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟ Ε.

Περὶ δὲ τῆς ὕλης ποία τέ ἐστιν ἑκάστη, καὶ
πόθ᾽ ὡραία τέμνεσθαι, καὶ πρὸς ποῖα
τῶν ἔργων χρησίμη, καὶ ποία δύσεργος
1 ἢ εὔεργος. καὶ εἴ τι ἄλλο τῆς τοιαύτης
ἱστορίας ἔχεται, πειρατέον ὁμοίως εἰ-
πεῖν. ὡραῖα δὴ τέμνεσθαι ξύλα, τὰ μὲν
στρογγύλα καὶ ὅσα πρὸς φλοισμόν, ὅ-
ταν βλαστάνῃ. τότε γὰρ εὐπεριαίρετος ὁ φλοιός, ὃ δὴ καλοῦσι
λοπᾶν, διὰ τὴν ὑγρότητα τὴν ἀπογινομένην αὐτῷ· μετὰ δὲ
ταῦτα δυσπερικάθαρτος, καὶ τὸ ξύλον μέλαν γίνεται καὶ δυ-
σειδές. τὰ δὲ τετράγωνα μετὰ τὴν λόπησιν. ἀφαιρεῖται γὰρ ἡ
2 πελέκησις τὴν δυσείδειαν. ὅλως δὲ πᾶν πρὸς ἰσχὺν ὡραιότερον,
οὐ μόνον τὸ πεπαυμένον τῆς βλαστήσεως. ἀλλ᾽ ἔτι μᾶλλον ἐκπε-
παῖνον τὸν καρπόν. ἀλλὰ διὰ τὸν φλοισμὸν ἀώροις οὖσιν, ὡ-
ραίοις συμβαίνει γίνεσθαι τοῖς στρογγύλοις. ὥστε ἐναντίαι αἱ
ὧραι κατὰ συμβεβηκός. εὐχρούστερα δὲ τὰ ἐλάτινα γίνεται κα-
τὰ τὸν πρῶτον κοπητόν. ἐπεὶ δὲ μάλιστα μόνον περιαιροῦσι
τὸν φλοιόν, ἐλάτης. πίτυος, ταῦτα μὲν τέμνεται τοῦ ἦρος. τό-
τε γὰρ ἡ βλάστησις. τὰ δὲ ἄλλα, ὅτε μὲν μετὰ πυροτομίαν, ὅτε
3 δὲ μετὰ ζυγητὸν καὶ ἀρκτοῦρον. οἷον, ἀρία. πτελέα. σφένδαμνος.
μελία. ζυγία. ὀξύα. φιλύρα. πηζόσιν τε καὶ ὅλως ὅσα ὀρύτ-
τεται. δρυὸς δέ, ὀψιαίτατα κατὰ χειμῶνα μετὰ τὸ μετόπω-
ρον. ἐὰν δὲ ἀπὸ τὸν λοπητὸν τμηθῇ, σήπεται τάχιστα ὡς εἰ-
πεῖν ἐάν τε ἔμφλοιος. ἐάν τε ἄφλοιος. καὶ μάλιστα μὲν τὰ ἐν
τῷ πρώτῳ λοπητῷ. δεύτερα δέ, τὰ ἐν τῷ δευτέρῳ. τρίτα δέ.
τὰ ἐν τῷ τρίτῳ. τὰ δὲ μετὰ τὴν πέπανσιν τῶν καρπῶν ἄβρωτα
διαμένει κἂν ἀλόπιστα ᾖ, πλὴν ἀπὸ τὸν φλοιὸν ἀποδυόμε-
4 νοι σκώληκες. οὓς ἐπιπολῆς ἐγγράφουσι τὸ στέλεχος. οἷς καὶ σφρα-

γίστι χρῶνταί τινες, ὡραῖον δὲ τμηθῆναι τὸ δρύϊνον. ἀσαπές τε καὶ
ἀθριπηδέστατον γίνεται καὶ σκληρὸν καὶ πυκνὸν ὥσπερ κέρας.
πᾶν γὰρ ὅμοιόν ἐστιν ἐγκαρδίῳ. πλὴν τό γε τοῦ ἁλιφλοίου, καὶ
τότε φαῦλον. συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτο ὑπεναντίως, ὅταν τε κα-
τὰ τὴν βλάστησιν τέμνωνται. καὶ ὅταν μετὰ τοὺς καρπούς. τότε
μὲν ἀναξηραίνεται τὰ στελέχη καὶ οὐ παραβλαστάνει τὰ δένδρα·
μετὰ δὲ τοὺς καρπούς, παραβλαστάνει. δυστομώτερα δὲ διὰ τὴν
σκληρότητα καὶ ταύτην τὴν ὥραν. κελεύουσι δὲ καὶ δεδυκυίας 1
τῆς σελήνης τέμνειν, ὡς σκληροτέρων καὶ ἀσαπεστέρων γινο-
μένων. ἐπεὶ δὲ αἱ πέψεις τῶν καρπῶν παραλάττουσι, δηλονό-
τι καὶ αἱ ἀκμαὶ πρὸς τὴν τομὴν παραλάττουσιν. ἀεὶ γὰρ ὀψιαί-
τεραι τῶν ὀψικαρποτέρων. δι' ὧν καὶ πειρῶνταί τινες ὁρίζειν
καθ' ἕκαστον. πεύκην μὲν καὶ ἐλάτην, ὅταν ὑπελινδῶσιν· ἔτι
δὲ ὀξύαν, καὶ φιλύραν, καὶ σφένδαμνον, καὶ ζυγίαν. τῆς ὀ-
πώρας. δρῦν δὲ ὥσπερ εἴρηται μετὰ τὸ φθινόπωρον. φασὶ δέ-
τινες καὶ τὴν ὡραίαν εἶναι τοῦ ἦρος, ὅταν γε ἔχῃ. τὴν καλου- 2
μένην κάχρυν. καὶ τὴν πίτυν, ὅταν ὁ βότρυς αὐτῆς ἀνθῇ. ποῖα
μὲν οὖν ὡραῖα καθ' ἕκαστον χρόνον, οὕτω διαιροῦνται. πάντων
δὲ δηλονότι βελτίω τὰ τῶν ἀκμαζόντων δένδρων, ἢ τῶν νέων
κομιδῆ, καὶ γεγηρακότων. τὰ μὲν γὰρ ὑδατώδη. τὰ δὲ γεώδη.
πλείστας δὲ χρείας καὶ μεγίστας ἡ ἐλάτη καὶ ἡ πεύκη παρέ-
χονται. καὶ αὐτὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα τῶν ξύλων ἐστί. διαφέ-
» ρουσι δὲ ἀλλήλων ἐν πολλοῖς. ἡ μὲν γὰρ πεύκη, σαρκωδεστέρα
» τε καὶ ὀλιγόϊνος. ἡ δὲ ἐλάτη, καὶ πολύϊνος καὶ ἄσαρκος. ὥσ- 3
τε ἐναντίως ἑκάτερον ἔχει τῶν μερῶν. τὰς μὲν γὰρ ἶνας, ἰσχυ-
ρὰς· τὴν δὲ σάρκα μαλακὴν καὶ μανήν· διὸ τὸ μὲν βαρύ, τὸ δὲ
κοῦφον· ἔνδαδον γάρ. τὸ δὲ ἄδαδον, ἢ καὶ λευκότερον. ἔχει δὲ
καὶ ὄζους πλείους μὲν ἡ πεύκη σκληροτέρους δὲ ἡ ἐλάτη πολ-
λῷ μᾶλλον δὲ καὶ σκληροτάτους πάντων. ἄμφω δὲ πυκνοὺς
καὶ κερατώδεις καὶ τῷ χρώματι ξανθούς, καὶ δᾳδώδεις. ὅ-
ταν δὲ τμηθῶσι, ῥεῖ καὶ ἐκ τῶν τῆς ἐλάτης καὶ ἐκ τῶν τῆς πεύ-
κης ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑγρότης· καὶ μᾶλλον ἐκ τῶν τῆς ἐλάτης. 4

ἔστι δὲ καὶ πολύλοπον ἡ ἐλάτη, καθάπερ τὸ κρόμυον. ἀεὶ γὰρ ἔ-
χει τινὰ ὑποκάτω τοῦ φαινομένου, καὶ ἐκ τοιούτων ἡ ὅλη. διὸ
καὶ τὰς κώπας ξύοντες ἀφαιρεῖν ὧν πειρῶνται καθ' ἕνα καὶ ὁ-
μαλῶς. ἐὰν γὰρ οὕτως ἀφαιρῶσιν, ἰσχυρὸς ὁ κωπεών. ἐὰν δὲ
παραλλάξωσι καὶ μὴ κατὰ πάντα ὁμοίως, ἀσθενής. πληγὴ
γὰρ οὕτως· ἐκείνως δὲ, ἀφαίρεσις. ἔστι δὲ καὶ μακρότατον ἡ ἐ-
λάτη καὶ ὀρθοφυέστατον. διὸ καὶ τὰς κεραίας καὶ τοὺς ἱστοὺς ἐκ
1 ταύτης ποιοῦσιν. ἔχει δὲ καὶ τὰς φλέβας καὶ τὰς ἶνας εὐθυγενε-
στάτας πάντων· αὐξάνεται καὶ πρῶτον εἰς μῆκος ἄχρις οὗ ἀφί-
κηται τοῦ ἡλίου. καὶ ὄζος οὐδεὶς, οὔτε παραβλάστησις οὔτε πά-
χος γίνεται. μετὰ δὲ ταῦτα εἰς βάθος. καὶ πάχος. οὕτως αἱ τῶν
ὄζων ἐκφύσεις καὶ παραβλαστήσεις. ταῦτα μὲν οὖν ἴδια τῆς ἐ-
λάτης. τὰ δὲ, κοινὰ καὶ πεύκης καὶ ἐλάτης. καὶ τῶν ἐλατῶν
καὶ ἄλλων. ἔστι γὰρ ἡ μὲν, τετράζοος. ἡ δὲ δίζοος. καλοῦσι δὲ τε-
τραζόους μὲν, ὅσαις ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἐντεριώνης δύο κτηδόνες
2 εἰσὶν, ἐναντίαν ἔχουσαι τὴν φύσιν. ἔπειτα καθ' ἑτέραν τὴν
κτηδόνα ποιοῦνται τὴν πελέκησιν. ἐναντίας τὰς πληγὰς κα-
τὰ κτηδόνα φέροντες ὅταν ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἐντεριώνης ἡ πε-
λέκησις ἀναστρέφῃ. τοῦτο γὰρ ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει διὰ τὴν φύ-
σιν τῶν κτηδόνων. τὰς δὲ τοιαύτας ἐλάτας καὶ πεύκας τετρα-
ζόους καλοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ πρὸς τὰς ἐργασίας αὗται κάλλι-
σται. πυκνότατα γὰρ ἔχουσι τὰ ξύλα καὶ τὰς αἰγίδας αὗται.
φύουσι δέ. αἱ δίζοοι δὲ κτηδόνα μὲν ἔχουσι μίαν ἐφ' ἑκάτερα
3 τῆς ἐντεριώνης, ταύτας δὲ ἐναντίας ἀλλήλαις· ὥστε καὶ
τὴν πελέκησιν εἶναι διπλῆν. μίαν δὲ καθ' ἑκατέραν κτηδόνα
ταῖς πληγαῖς ἐναντίας. ἁπαλότητα μὲν οὖν ταῦτά φασιν
ἔχειν τὰ ξύλα. χείριστα δὲ πρὸς τὰς ἐργασίας. διαστρέφεται
γὰρ μάλιστα. μονοζόους δὲ καλοῦσι, τὰς ἐχούσας μίαν μό-
νον κτηδόνα. τὴν δὲ πελέκησιν αὐτῶν γίνεσθαι τὴν αὐτὴν
ἐφ' ἑκάτερα τῆς ἐντεριώνης. φασὶ δὲ μανότητα μὲν ἔ-
χειν τῇ φύσει τὰ ξύλα. ταῦτα δὲ πρὸς τὰς διαστροφὰς
4 ἀσφαλέστατα. διαφορὰς δὲ ἔχουσι τοῖς φλοιοῖς καθ' ἃς

γνωρίζουσιν ἰδόντες εὐθὺς τὸ δένδρον τὸ πεφυκὸς ποῖόν τί ἐστι. τὸ
μὲν γὰρ εὐκτηδόνων καὶ ἀστράβων, καὶ ὁ φλοιὸς λεῖος καὶ ὀρ=
θός. τῶν δ' ἐναντίων τραχύς τε καὶ διεστραμμένος. ὁμοίως καὶ
ἐπὶ τῶν λοιπῶν. ἀλλ' ἔστι τινὰ ἐπάξοα μὲν ὀλίγα. μονόξοα δὲ πλείω
τῶν ἄλλων. ἅπασα δὲ ἡ ὕλη, μείζων καὶ ὀρθοτέρα καὶ ἀστρα-
βεστέρα καὶ στριφνοτέρα, καὶ ὅλως καλλίων καὶ πλείων ἡ ἐν
τοῖς προσβορείοις, ὥσπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη. καὶ αὐτοῦ τοῦ
δένδρου δὴ τὰ πρὸς βορρᾶν. πυκνότερα καὶ νευρικώτερα. ὅσα 1
δὲ ἀπὸ παραβορρα ἢ ἐν περίπνῳ, ταῦτα στρέφει καὶ παραλή=
γει παρὰ μικρὸν ὁ βορέας. ὥστε εἶναι παρεστραμμένην αὐτῶν
τὴν μήτραν. καὶ οὐ κατ' ὀρθόν. ἔστι δ' ὅλα μὲν τὰ τοιαῦτα, ἰσχυ
ρά. τμηθέντα δὲ ἀσθενῆ, διὰ τὸ πολλὰς ἔχειν παραλλαγάς. κα
» λοῦσι δὲ οἱ τέκτονες ἐπίτοκα ταῦτα διὰ τὸ πρὸς τὴν χρείαν οὔ
» πω τέμνειν. ὅλως δὲ χείρω τὰ ἐκ καὶ ἐφύγρων καὶ εὐδινῶν καὶ παλι
» σκίων καὶ τῶν συνηρεφῶν, καὶ πρὸς τὴν τεκτονικὴν χρείαν καὶ πρὸς
» τὴν πυρευτικήν. αἱ μὲν οὖν τοιαῦται διαφοραὶ πρὸς τοὺς τόπους εἰ 2
σὶν αὐτῶν τῶν ὁμογενῶν. ὡς δὲ ἁπλῶς εἰπεῖν. διαιροῦσι γάρ τινες
κατὰ τὰς χώρας, καὶ φασὶν ἀρίστην μὲν εἶναι τῆς ὕλης πρὸς τὴν τε
κτονικὴν χρείαν, τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα παραγινομένην· τὴν μα=
κεδονικὴν λεία τε γάρ ἐστι καὶ ἀστραβὴς, καὶ ἔχουσα τυίον. δευ
τέραν δὲ τὴν ποντικήν. τρίτην δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ ῥυνδάκου. τετάρ
την δὲ τὴν αἰνιανικήν· χειρίστην δὲ, τήν τε παρνασιακὴν καὶ τὴν
εὐβοϊκήν. καὶ γὰρ ὀζώδεις καὶ τραχείας καὶ ταχὺ σήπεσθαι.
περὶ δὲ τῆς ἀρκαδικῆς σκεπτέον. ἰσχυρότατα δὲ τῶν ξύλων ἐ= 3
στὶ, τὰ ἄοζα καὶ λεῖα καὶ τῇ ὄψει δὲ ταῦτα καὶ μάλιστα ὀζώδη
γίνεται τὰ κακοτροφηθέντα. καὶ ἢ τῷ χειμῶνι πιεσθέντα, ἢ καὶ
ἄλλῳ τινὶ τοιούτῳ. τὸ γὰρ ὅλον τὴν πολυοζίαν εἶναι ἔνδειαν
εὐτροφίας. ὅταν δὲ κακοτροφήσαντα ἀναλάβῃ πάλιν καὶ εὐθε
νήσῃ, συμβαίνει καταπίνεσθαι τοὺς ὄζους ὑπὸ τῆς περιφύσεως·
εὐτροφοῦν γὰρ καὶ αὐξανόμενον ἀναλαμβάνει· καὶ πολλάκις
ἔξωθεν μὲν λεῖον τὸ ξύλον, διαιρούμενον δὲ ὀζῶδες ἐφάνη.
διὸ καὶ σκοποῦνται τῶν σχιστῶν ταῖς μήτραις· ἐὰν γ' αὗται ἔχωσιν 4
ὄζους,

ὄζους, ὀζώδη καὶ τὰ ἐκτὸς καὶ φανεροί. γίνονται δὲ καὶ αἱ σπεῖ-
ραι διὰ χειμῶνάς τε καὶ κακοτροφίαν. σπείρας δὲ καὶ καλοῦσιν
ὅταν ἡ συστροφή τις ἐν αὐτῇ μείζων, καὶ κύκλοις περιεχομένη
οὐλότης ἢ πλείοσιν. οὐθ' ὥσπερ, ὁ ὄζος ἁπλῶς, οὔθ' ὡς ἡ ἐν αὐ-
τῷ τῷ ξύλῳ. δι' ὅλου γάρ πως αὕτη καὶ ὁμαλίζουσα. χαλε-
πώτερον δὲ τοῦτο πολὺ καὶ δυσεργότερον τῶν ἀόζων. ἔοικε δὲ
παραπλησίως καὶ ὡς ἐν τοῖς λίθοις ἐγγίνεσθαι τὰ καλούμε-
1 να κέντρα. ὅτι δὲ περίφυσις, καταλαμβάνει τοὺς ὄζους, φανερώ-
τατον ἐξ αὐτῆς τῆς αἰσθήσεως. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων
τῶν ὁμοίων. πολλάκις γὰρ αὐτοῦ τοῦ δένδρου μέρος τι αὐτοῦ
συνελήφθη ὑπὸ θατέρου συμφυοῦς γινομένου· καὶ ἐάν τις
ἐκλιθασθῇ λίθον εἰς τὸ δένδρον ἢ καὶ ἄλλό τι τοιοῦτο, κατα-
κρύπτεται περιληφθὲν ὑπὸ τῆς περιφύσεως. ὅπερ καὶ πε-
ρὶ τὸν κότινον συνέβη τὸν ἐν μεγάροις τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ. οὗ καὶ
ἐκκοπέντος, λόγιον ἦν ἁλῶναι καὶ διαρπασθῆναι τὴν πό-
2 λιν ὥσπερ ἔλεγε Δημήτριος. ἐν τούτῳ γὰρ διασχιζομένων κνη-
μῖδες εὑρέθησαν καὶ ἄλλ' ἄττα τοῦ ἀττικῆς κερμησί. ὅ ἐστιν ἐν κο-
τίνῳ. οὗ ἀνετέθη τὸ πρότερον ἐγκοιλασθέντος. τούτου δὲ ἔτι μικρὸν
τὸ λοιπόν. πολλαχοῦ δὲ καὶ ἄλλοθι γίνεται πλείονα τοιαῦτα. καὶ
» ταῦτα μὲν ὥσπερ εἴρηται κοινὰ πλειόνων. κατὰ δὲ τὰς ἰδίας
» ἑκάστου φύσεις αἱ τοιαῦταί εἰσι διαφοραί. οἷον, πυκνότης μανό-
της βαρύτης. κουφότης. σκληρότης. μαλακότης. ὡσαύτως δὲ,
καὶ εἴ τις ἄλλη τοιαύτη, κοιναὶ δὲ ὁμοίως αὗται καὶ τῶν ἡμέ-
3 ρων καὶ τῶν ἀγρίων. ὥστε περὶ πάντων λεκτέον. πυκνότατα
μὲν οὖν δοκεῖ καὶ βαρύτατα, πύξος εἶναι καὶ ἔβενος· οὐδὲ γὰρ
οὐδ' ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ταῦτ' ἐπινεῖ. καὶ ἡ μὲν πύξος, ὅλη· τῆς δὲ
ἐβένου, ἡ μήτρα, ἐν ᾗ καὶ ἡ τοῦ χρώματός ἐστι μελανία. τῶν δ'
ἄλλων ὁ λωτός, πυκνὸν δὲ καὶ ἡ τῆς δρυὸς μήτρα ἣν καλοῦσι
μελάνδρυον. καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ τοῦ κυτίσου. παρομοία γὰρ αὕτη
δοκεῖ τῇ ἐβένῳ εἶναι. μέλαν δὲ σφόδρα καὶ πυκνὸν τὸ τῆς τερ-
μίνθου· περὶ γοῦν συρίαν μελάντερόν φασιν εἶναι τῆς ἐβέ-
4 νου. ἐκ ταύτης γὰρ καὶ τὰς λαβὰς τῶν ἐγχειριδίων ποιεῖσθαι.

τορνεύεσθαι δ' ἐξ αὐτῆς καὶ κυλικας θηρικλείους, ὥστε μη-
δ' ἂν ἕνα διαγνῶναι πρὸς τὰς κεραμέας· λαμβάνειν δὲ τὸ ἐγ-
κάρδιον. δεῖν δὲ ἀλείφειν τὸ ξύλον οὕτω γὰρ γίνεσθαι καὶ κάλ-
λιον καὶ μελάντερον. εἶναι δὲ καὶ ἄλλο τι δένδρον, ὃ ἅμα τῇ
μελανίᾳ καὶ ποικιλίαν τινὰ ἔχει ὑπέρυθρον, ὥστε εἶναι τὴν
ὄψιν ὡς ἂν ἐβένου ποικίλης· ποιεῖσθαι δ' ἐξ αὐτῆς καὶ κλί-
νας, καὶ δίφρους καὶ τὰ ἄλλα τὰ σπουδαζόμενα. τὸ δένδρον
δὲ μέγα σφόδρα καὶ καλλίφυλλον εἶναι, ὅμοιον ταῖς ἀπίοις. 1
ταῦτα μὲν οὖν ἅμα τῇ μελανίᾳ, καὶ πυκνότητα ἔχει. πυκνὸν
δὲ καὶ ἡ σφένδαμνος καὶ ἡ ζυγία, καὶ ὅλως πάντα τὰ οὖλα·
καὶ ἡ ἐλαία δὲ καὶ ὁ κότινος. ἀλλὰ καὶ αὖρα. μανὰ δέ, τῶν μὲν
ἀγρίων καὶ ἐρεψίμων, τὰ ἐλάτινα μάλιστα. τῶν δ' ἄλλων τὰ
ἄκτινα, καὶ τὰ σύκινα. καὶ τὰ τῆς μηλέας, καὶ τὰ τῆς δάφνης.
σκληρότατα δέ, τὰ δρύϊνα, καὶ τὰ ζύγια, καὶ τὰ τῆς ἀρίας.
καὶ γὰρ ἀποβρέχουσι ταῦτα πρὸς τὴν τόρνευσιν μαλάξεως χά-
ριν. μαλακὰ δὲ καθόλου μὲν τὰ μανὰ καὶ τὰ χαῦνα. τῶν δὲ 2
σαρκωδῶν μάλιστα φιλύρα. δοκεῖ δὲ καὶ θερμότατον εἶναι
τοῦτο. σημεῖον δέ, ὅτι μάλιστα ἀμβλύνει τὰ σιδήρια. τὴν γὰρ
βαφὴν ἀνίησι διὰ τὴν θερμότητα. θερμὸν δὲ καὶ κιττὸς καὶ
δάφνη, καὶ ὅλως ἐξ ὧν τὰ πυρεῖα γίνεται. Μενέστωρ δέ φησι καὶ
συκάμινος. ψυχρότατα δὲ τὰ ἔνυδρα καὶ ὑδατώδη, καὶ γλί-
σχρα δὲ· τά τε ἰτέϊνα καὶ ἀμπέλινα. διὸ καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκ
τούτων ποιοῦσι. συμμύει γὰρ πληγέντα. κουφότερον δὲ τὸ
τῆς ἰτέας. μανότερον γάρ. διὸ καὶ τούτῳ μᾶλλον χρῶνται· 3
τὸ δὲ τῆς πλατάνου γλισχρότητα μὲν ἔχει. φύσει δὲ ὑγρότε-
ρον τούτου, καὶ τὸ τῆς πτελέας· σημεῖον δὲ ὅτι μετὰ τὴν τομήν,
ὅταν ὀρθὰ σταθῇ, πολὺ ὕδωρ ἀφίησι. τὸ δὲ τῆς συκαμίνου, πυ-
κνὸν ἅμα καὶ γλίσχρον. ἔστι δὲ καὶ ἀστραβέστατον τὸ τῆς πτε-
λέας. διὸ καὶ τοὺς στροφεῖς τῶν θυρῶν ποιοῦσι πτελείνους.
ἐὰν γὰρ οὗτοι μένωσι, καὶ αἱ θύραι μένουσιν ἀστραβεῖς. εἰ δὲ
μή, διαστρέφονται· ποιοῦσι δὲ αὐτούς, ἔμπαλιν τιθέντες τὰ
ξύλα, τό, τε ἀπὸ τῆς ῥίζης καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ φύλλου τὸ ἄνω. 4

ἐναρμοσθέντα γὰρ ἀλλήλοις, ἑκάτερον κωλύει πρὸς τὴν ὁρμὴν ἐναντίως ἔχον. εἰ δὲ ἐκεῖνο κατὰ φύσιν, ἢ πρὸς ἣ ῥοπή, ἐν ταύτῃ πάντως ἂν ἡ φορά. τὰς δὲ θύρας οὐκ εὐθὺς συντελοῦσιν. ἀλλὰ πήξαντες ἀφιστᾶσι. κἄπειτα ὕστερον. οἱ δὲ, τῷ τρίτῳ ἔτει συντελέσαντες, ἐὰν μᾶλλον σπουδάζωσι. τοῦ μὲν γὰρ θέρους ἀναξηραινομένων διΐστανται. τοῦ δὲ χειμῶνος συμμύουσιν· αἴτιον δ' ὅτι τῆς ἐλάτης τὰ μανὰ καὶ σαρκώδη ἕλ-

1 κει τὸν ἀέρα ἔνικμον ὄντα. ὁ δὲ φοῖνιξ, κοῦφος καὶ εὔεργος, καὶ μαλακὸς, ὥσπερ ὁ φελλός. βελτίων δὲ τοῦ φελλοῦ, ὅτι γλίσχρος. ἐκεῖνο δὲ θραυστόν διὰ τοῦτο τὰ εἴδωλα νῦν ἐκ τῶν φοινίκων ποιοῦσι. τοῦτο δ' ὡς φαῦλον παρήκασι. τὰς ἶνας δὲ οὐ δι' ὅλου ἔχει. οὐ δ' εὐθὺ πολὺ καὶ μακρὰς, οὐδ' ὡσαύτως τῇ θέσει ἐγκειμένας πάσας. ἀλλὰ παντοδαπῶς. ἀναξηραίνεται δὲ καὶ λεαινόμενον καὶ πριόμενον τὸ ξύλον.

» τὸ δὲ θύον, οἱ δὲ θύαν καλοῦσι, παρ' ἄμμωνί τε γίνεται καὶ

2 ἐν τῇ κυρηναίᾳ· τὴν μὲν μορφὴν ὅμοιον κυπαρίττῳ καὶ τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς φύλλοις καὶ τῷ στελέχει καὶ τῷ καρπῷ· μᾶλλον δ' ὥσπερ κυπάρισσον ἀγρίαν. πολὺ μὲν καὶ ὅπου νῦν ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ ἔτι διαμνημονεύουσιν ὀροφάς τινας τῶν ἀρχαίων οὔσας. ἄσαπὲς γὰρ ὅλως τὸ ξύλον. οὐλότατον δὲ τὴν ῥίζαν ἐστὶ, καὶ ἐκ ταύτης τὰ σπουδαιότατα ποιεῖται τῶν ἔργων. τὰ δὲ ἀγάλματα γλύφουσιν, ἐκ τῶν κέδρων. κυπαρίττου. λωτοῦ. πύξου. τὰ δὲ ἐλάττω καὶ ἐκ τῶν

3 ἐλαΐνων ῥιζῶν· ἀρραγεῖς γὰρ αὗται, καὶ ὁμαλῶς πως σαρκώδεις. ταῦτα μὲν οὖν ἰδιότητά τινα τόπων καὶ φύσεως καὶ χρείας ἀποδηλοῖ. βαρέα δὲ καὶ κοῦφα, δῆλον ὡς τῇ πυκνότητι καὶ μανότητι καὶ ὑγρότητι καὶ ξηρότητι, καὶ τῷ γλισχρώδει. καὶ σκληρότητι καὶ μαλακότητι, ληπτέον. ἔνια μὲν οὖν ἅμα καὶ σκληρὰ καὶ βαρέα, καθάπερ πύξος, καὶ δρῦς, ὅσα δὲ κραῦρα, καὶ τῇ σκληρότητι σκληρότατα, ταῦτ' οὐκ ἔχει βάρος· ἅπαντα δὲ τὰ ἄγρια τῶν ἡμέρων, καὶ

4 τὰ ἄρρενα τῶν θηλειῶν πυκνότερά τε καὶ σκληρότερα καὶ

βαρύτερα, καὶ τὸ ὅλον ἰσχυρότερα καθάπερ καὶ πρότερον εἴπομεν. ὡς δὲ ὡς ἐπὶ πᾶν καὶ τὰ ἀκαρπότερα τῶν καρπίμων, καὶ τὰ χείρω τῶν καλλικαρποτέρων. εἰ μή που ἀκαρπιμώτερον τὸ ἄρρεν, ὥσπερ ἄλλα τέ φασι, καὶ τὴν κυπάριττον, καὶ τὴν κρανίαν. ἀλλὰ τῶν γε ἀμπέλων φανερῶς αἱ ὀλιγοκαρπότεραι, καὶ πυκνοφθαλμότεραι καὶ στερεώτεραι· καὶ μηλέων δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἡμέρων. ἄσαπτα δὲ φύσει, κυπάριττος κέδρος. ἔβενος. λωτός. πύξος. ἐλαία κότινος πεύκη. ἔνδαδος. ἀ- E
ρία, δρῦς· κάρυα εὐβοϊκή. τούτων δὲ χρονιώτατα δοκεῖ τὰ κυπαρίττινα εἶναι. τὰ γοῦν ἐν ἐφέσῳ ἐξ ὧν αἱ θύραι τοῦ νεωστὶ νεὼ, τεθησαυρισμένα, τέτταρας ἔκειτο γενεάς. μόνα δὲ καὶ στιλβηδόνα δέχεται. διὸ καὶ τὰ σπουδαζόμενα τῶν ἔργων, ἐκ τούτων ποιοῦσι· τῶν δὲ ἄλλων ἀσαπέστατον, μετὰ τὰ κυπαρίττινα καὶ τὰ θυώδη, τὴν συκάμινον εἶναί φασι. καὶ ἰσχυρὸν ἅμα καὶ εὔεργον τὸ ξύλον καὶ παλαιούμενον μέχριν ὥσπερ λωτός.
ἔστι δὲ ἄλλο πρὸς ἄλλο καὶ ἐν ἄλλῳ ἀσαπές. ἡ πτελέα μὲν 2
ἐν τῷ ἀέρι. δρῦς δὲ κατορυττομένη, καὶ ἐν ὕδατι καταβρεχομένη. δοκεῖ γὰρ ὅλως ἀσαπὲς εἶναι. διὸ καὶ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὰς λίμνας ἐκ τούτων ναυπηγοῦσιν. ἐν δὲ τῇ θαλάττῃ σήπεται. τὰ δὲ ἄλλα διαμένει μᾶλλον. ὥσπερ καὶ εὔλογον ταριχευόμενα τῇ ἅλμῃ. δοκεῖ δὲ καὶ ἡ ὀξύη πρὸς τὸ ὕδωρ ἀσαπὴς εἶναι, καὶ βελτίων γίνεσθαι βρεχομένη. καὶ ἡ καρύα δὲ ἡ εὐβοϊκή, ἀσαπές. φασὶ δὲ καὶ τὴν πεύκην ἐλάτης μᾶλλον ὑπὸ τερηδόνος ἐσθίεσθαι. τὴν μὲν γὰρ εἶναι ξηράν. τὴν δὲ πεύ- 3
κην ἔχειν γλυκύτητα· καὶ ὅσῳ ἐνδαδωτέρα μᾶλλον. πάντα δ' ἐσθίεσθαι τερηδόνι, πλὴν κοτίνου καὶ ἐλαίας. ταῦτα γὰρ οὐκ ἐσθίεται διὰ πικρότητα ὑπὸ τερηδόνος. ἐσθίεσθαι δὲ τὰ μὲν ἐν τῇ θαλάττῃ σηπόμενα ὑπὸ τερηδόνος· τὰ δ' ἐν τῇ γῇ ὑπὸ σκωλήκων καὶ θριπῶν. οὐ γὰρ γίνεται τερηδών, ἀλλ' ἢ ἐν τῇ θαλάττῃ. ἔστι δὲ ἡ τερηδὼν τῷ μὲν μεγέθει, μικρόν· κεφαλὴν δ' ἔχει μεγάλην καὶ ὀδόντας. οἱ δὲ θρῖπες ὅμοιοι τοῖς σκώληξιν, ὑφ' ὧν τετραίνεται κατὰ μικρὸν τὰ ξύλα. καὶ ἔστι ταῦ- 4

τὰ δι' αἴτια. πιττοκοπηθέντα γάρ, ὅταν εἰς τὴν θάλατταν ἑλ-
κυσθῇ, στέγει. τὰ δὲ ὑπὸ τῶν τερηδόνων ἀνίατα. τῶν δὲ σκωλή-
κων τῶν ἐν τοῖς ξύλοις, οἱ μὲν εἰσὶν ἐκ τῆς οἰκείας σήψεως. οἱ
δὲ ἐντικτόντων ἑτέρων. ἐντίκτει γὰρ ὥσπερ καὶ τοῖς δένδροις
ὁ κεράστης καλούμενος. ὅταν λεάνῃ καὶ κοιλάνῃ περιστραφεὶς
ὥσπερ οἱ μυόχοδοι. φεύγει δὲ τά τε ὀσμώδη καὶ πικρὰ καὶ
σκληρὰ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τετρᾶναι, καθάπερ τὴν πύξον.
1 φασὶ δὲ καὶ τὴν ἐλάτην φλοισθεῖσαν ὑπὸ τὴν βλάστησιν ἄ-
σαπτον διαμένειν ἐν τῷ ὕδατι. φανερὸν δὲ γίνεσθαι ἐν Φενεῷ
τῆς Ἀρκαδίας. ὅτε αὐτοῖς ἐλιμνώθη τὸ πεδίον βραχέντος τοῦ
βαράθρου. τότε γὰρ τὰς γεφύρας ποιοῦντες ἐλατίνας καὶ ὅ-
ταν ἐπαναβαίνῃ τὸ ὕδωρ ἄλλην καὶ ἄλλην ἐφιστάντες ὡς ἐρ-
ράγη καὶ ἀπῆλθε, πάντα εὑρεθῆναι τὰ ξύλα ἄσαπτα. τοῦτο
» μὲν οὖν ἐκ συμπτώματος. ἐν Τύλῳ δὲ τῇ νήσῳ τῇ περὶ τὴν Ἀ-
» ραβίαν, εἶναί τί φασι ξύλον, ἐξ οὗ τὰ πλοῖα ναυπηγοῦνται.
2 τοῦτο δὲ ἐν μὲν τῇ θαλάττῃ σχεδὸν ἄσηπτον εἶναι. διαμένει γὰρ
ἔτη πλείω ἢ διακόσια καταβυθιζόμενον. ἐὰν δὲ ἔξω, χρόνιον
μὲν, θᾶττον δὲ σήπεται. θαυμαστὸν δὲ καὶ ἕτερον λέγουσιν. οὐ-
δὲν πρὸς τὴν σῆψιν. εἶναι γάρ τι δένδρον, ἐξ οὗ τὰς βακτηρίας
τέμνεσθαι καὶ γίγνεσθαι καλὰς σφόδρα ποικιλίαν δὲ τινα ἐ-
χούσας ὅμοιον τῷ τοῦ τίγριος δέρματι. βαρὺ δὲ σφόδρα τὸ
ξύλον τοῦτο. ὅταν δέ τις ῥίψῃ πρὸς στερεώτερον τόπον καταγί-
νεσθαι, καθάπερ τὰ κεράμια. καὶ τὸ τῆς μυρίκης δὲ ξύλον,
3 οὐχ ὥσπερ ἐνταῦθα ἀσθενές. ἀλλὰ ἰσχυρὸν ὥσπερ πρίνινον. ἢ
καὶ ἄλλο τι τῶν ἰσχυρῶν. τοῦτο μὲν οὖν ἅμα μηνύει χώρας τε
καὶ ἀέρος διαφορὰς καὶ δυνάμεις. τῶν δὲ ὁμογενῶν ξύλων
οἷον δρυΐνων πευκίνων, ὅταν ταριχεύωνται. ταριχεύουσι γὰρ
οὐκ ἐν ἴσῳ βάθει πάντα δύοντες τῆς θαλάττης. ἀλλὰ τὰ μὲν
πρὸς αὐτῇ τῇ γῇ. τὰ δὲ μικρὸν ἀνωτέρω. τὰ δ' ἐν πλείονι βά-
θει. πάντων δὲ τὰ πρὸς τὴν ῥίζαν θᾶττον δύεται καθ' ὕδατος,
καὶ ὠθεῖ μᾶλλον. ἔστι δὲ καὶ τὰ μὲν εὔεργα τῶν ξύλων, τὰ
4 δὲ, δύσεργα· εὔεργα μὲν, τὰ μαλακά, καὶ πάντων μάλιστα

φιλύρα. δύσεργα δὲ καὶ τὰ σκληρά, καὶ τὰ ὀζώδη, καὶ οὔ-
λας ἔχοντα συστροφάς· δυσεργότατα δὲ, ἀρία καὶ δρῦς.
ὡς δὲ κατὰ μέρος ὁ τῆς πεύκης ὄζος καὶ τῆς ἐλάτης. ἀεὶ δὲ
τῶν ὁμογενῶν τὸ μαλακώτερον τοῦ σκληροτέρου κρεῖττον
σαρκωδέστερον γάρ. καὶ εὐθὺ σκοποῦνται τὰς σανίδας οἱ τέκ-
τονες οὕτως. τὰ δὲ μοχθηρὰ σιδήρια δύναται τέμνειν τὰ
σκληρὰ τῶν μαλακῶν. ἀνίησι γὰρ ἐν τοῖς μαλακοῖς, ὥσπερ
ἐλέχθη περὶ τῆς φιλύρας. παρακονᾷ δὲ μάλιστα ταῦτα· διὸ 1
καὶ οἱ σκυτοτόμοι ποιοῦνται τοὺς πίνακας ἀχράδος. μήτραν δὲ
πάντα μὲν ἔχει, ἥ φασιν οἱ τέκτονες. φανερὰν δ' εἶναι μάλι-
στα ἐν τῇ ἐλάτῃ. φαίνεσθαι γὰρ ἐπὶ φλοιώδη τινὰ τὴν σύνθε-
σιν αὐτῆς τῶν κύκλων. ἐν ἐλαίᾳ δὲ καὶ πύξῳ καὶ τοῖς τοιού-
τοις οὐχ ὁμοίως· διὸ καὶ οὔ φασί τινες ἔχειν τῇ δυνάμει πύ-
ξον καὶ ἐλάτην. μάλιστα γὰρ ἕλκεσθαι ταῦτα τῶν ξύλων. ἔστι
δὲ τὸ ἕλκεσθαι, τὸ συμπεριίστασθαι κινουμένης τῆς μήτρας. ζῇ
γὰρ ὡς ἔοικεν ἐπὶ χρόνον πολύν. διὸ πανταχόθεν μὲν ἅμα· μά- 2
λιστα δ' ἐκ τῶν κερωμάτων ἐξαιροῦσιν ὅπως ἀστραβῆ, καὶ διὰ
τοῦτο σχίζουσιν. ἄτοπον δ' ἂν δόξειεν, ὅτι ἐν μὲν τοῖς ξύλοις τοῖς
στρογγύλοις, ἄλυπος ἡ μήτρα καὶ ἀκίνητος. ἐν δὲ τοῖς περικι-
νηθεῖσιν, ἐὰν μὴ ὅλως ἐξαιρεθῇ, κινεῖ καὶ περιστρέφει. μᾶλλον
γὰρ εἰκὸς γυμνωθεῖσαν ἀποθνήσκειν. ὅμως δὲ οὐχ ἴσοι καὶ αἱ
κεραῖαι ἐξαιρεθείσης ἀχρεῖοι. τοῦτο δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ὅτι χι-
τῶνας ἔχει ἄλλους. ἰσχυρότατον δὲ καὶ λεπτότατον, τὸν ἔσχα-
τον. ξηρότατον γὰρ καὶ τοὺς ἄλλους ἀνάλογον. ὅταν οὖν σχισθῇ, 3
περιαιρεῖται τὰ ξηρότατα. ἡ δὲ μήτρα διὰ τὸ ξηρὸν σκεπτέον.
διαστρέφει δὲ ἑλκομένη τὰ ξύλα, καὶ ἐν τοῖς σχιστοῖς καὶ πρι-
στοῖς ὅταν μὴ ὡς δεῖ πρίωσι. δεῖ γὰρ ὀρθὴν τὴν πρίσιν εἶναι καὶ
μὴ πλαγίαν. οἷον οὔσης τῆς μήτρας ἐφ' ἧς τὸ α καὶ μὴ παρὰ
τὴν β γ τέμνειν, ἀλλὰ παρὰ τὴν β δ. φθείρεσθαι γὰρ οὕτω φα-
» σίν. ἐκείνως δὲ ζῆν. ὅτι δὲ πᾶν ξύλον ἔχει μήτραν, ἐκ τούτων οἷον-
» ται. φανερὸν γὰρ ὅτι καὶ τὰ δοκοῦντα πάντ' ἔχειν, ἐπὶ πύξον.
λωτόν. πρῖνον. σημεῖον δέ. τοὺς γὰρ στρόφιγγας τῶν θυρῶν τῶν 4

πολυπλαδῶν ποιοῦσι μὲν ἐκ τούτων, συγγράφονται δὲ οἱ ἀρχι-
τέκτονες ὅπως ἐκ μήτρας. τοῦτο δὲ τούτου σημεῖον, καὶ ὅτι πᾶ-
σα μήτρα ἕλκεται, καὶ αἱ τῶν σκληροτάτων, ἃς δή τινες καρ-
δίας καλοῦσι. παντὸς δὲ ὡς εἰπεῖν ξύλου σκληροτάτου, μα-
νοτάτη ἡ μήτρα, καὶ αὐτῆς τῆς ἐλάτης μανοτάτη μὲν οὖν, ὅτι
τὰς ἶνας ἐκεῖ καὶ διὰ πολλοῦ. καὶ τὸ σαρκῶδες τὸ ἀνὰ μέσον,
πολὺ σκληροτάτη δὲ, ὅτι καὶ αἱ ἶνες σκληρόταται καὶ τὸ σαρ-
1 κῶδες. διὸ καὶ οἱ ἀρχιτέκτονες συγγράφονται περιαιρεῖν τὰ
πρὸς τὴν μήτραν, ὅπως λάβωσι τοῦ ξύλου τὸ πυκνότατον καὶ
μαλακώτατον. τῶν δὲ ξύλων, τὰ μὲν, σχιστά. τὰ δὲ πελεκητά·
τὰ δὲ στρογγύλα. σχιστὰ μὲν, ὅσα διαιροῦντες κατὰ τὸ μέσον πρί-
ουσι. πελεκητὰ δὲ, ὅσων ἀποπελεκοῦσι τὰ ἔξω. στρογγύλα δὲ, δη-
λονότι τὰ ὅλως ἄψαυστα. τούτων δὲ, τὰ σχιστὰ μὲν, ὅλως ἀρ-
ραγῆ, διὰ τὸ γυμνωθεῖσαν τὴν μήτραν ξηραίνεσθαι καὶ ἀποθνή-
σκειν. τὰ δὲ πελεκητὰ καὶ τὰ στρογγύλα. διὰ τὸ ἐναπειλῆ-
2 φθαι τὴν μήτραν. οὐδὲν γὰρ ὅλως τῶν ἁπάντων οὐ ῥήγνυται. τοῖς
δὲ λωτίνοις καὶ τοῖς ἄλλοις εἰς τὰς στρόφιγγας χρῶνται πρὸς
τὸ μὴ ῥήγνυσθαι, βόλβιτον περιπλάττουσιν, ὅπως ἀναξηραίνη-
ται καὶ διαπνευσθῇ κατὰ μικρὸν ἡ ἐκ τῆς μήτρας ὑγρότης. ἡ μὲν
οὖν μήτρα τοιαύτην ἔχει δύναμιν. βάρος δὲ ἀνενεγκεῖν, ἰσχυρὰ,
καὶ ἡ ἐλάτη καὶ ἡ πεύκη, ἀπλαγιαὶ τιθέμεναι. οὐδὲν γὰρ ἐνδι-
δόασιν ὥσπερ ἡ δρῦς καὶ τὰ γεώδη. ἀλλ' ἀντωθοῦσι. σημεῖον
δὲ ὅτι οὐδέποτε ῥήγνυνται καθάπερ ἐλαία καὶ δρῦς. ἀλ-
3 λὰ πρότερον σήπονται, καὶ ἄλλως ἀπαυδῶσιν. ἰσχυρὸν δὲ
καὶ ὁ φοίνιξ. ἀνάπαλιν γὰρ καὶ ἡ κάμψις ἢ τοῖς ἄλλοις γίνε-
ται. τὰ μὲν γὰρ εἰς τὰ κάτω κάμπτεται. ὁ δὲ φοίνιξ εἰς τὰ ἄ-
νω. φασὶ δὲ καὶ τὴν πεύκην καὶ τὴν ἐλάτην ἀντωθεῖν. τὸ δὲ
τῆς εὐβοϊκῆς καρύας, γίνεται γὰρ μέγα, καὶ χρῶνται πρὸς
τὴν ὄρεψιν, ὅταν μέλλῃ ῥήγνυσθαι ψόφοις, ὥστε προαισθά-
νεσθαι πρότερον. ὅπερ καὶ ἐν ἀντάνδρῳ συνέπεσεν ἐν τῷ
βαλανείῳ καὶ πάντες ἐξεπήδησαν. ἰσχυρὸν δὲ τὸ τῆς συκῆς.
4 πλὴν εἰς ὀρθόν. ἡ δὲ ἐλάτη μάλιστα ὡς εἰπεῖν ἰσχυρόν. πρὸς

δὲ ταῖς τῶν τεκτόνων χρείαις, ἐχίκολλον μάλιστα ἡ ἐλάτη, διὰ
τὴν μανότητα καὶ τὴν εὐθυπορείαν. οὐδὲ γὰρ ὅλως οὐδὲ ῥή-
γνυσθαί φασιν. ἐὰν δὲ κολληθῇ. εὐτορνώτατον δὲ φιλύκη. καὶ ἡ
λευκότης ὥσπερ ἡ τοῦ κηλάστρου. τῶν δὲ ἄλλων ἡ φιλύρα. τὸ δ'
ὅλον εὔεργον ὥσπερ ἐλέχθη διὰ μαλακότητα. εὔκαμπτα δὲ
ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅσα γλίσχρα. διαφέρειν δὲ δοκεῖ συκά-
μινος καὶ ἐρινεός. διὸ καὶ τὰ ἴκρια καὶ ταῖς στεφάναις, καὶ ὅ-
» λως ὅσα περὶ τὸν κόσμον, ἐκ τούτων ποιοῦσιν. εὔπριστα δὲ 1
» καὶ εὔσχιστα τὰ ἐνικμότερα τῶν πάμπαν ξηρῶν. τὰ μὲν γὰρ
» παύονται, τὰ δὲ, ἵστανται. τὰ δὲ χλωρὰ λίαν συμμύει, καὶ ἐν-
δέχεται ἐν τοῖς ὀδοῦσι τὰ πρίσματα, καὶ ἐμπλάττει. διὸ καὶ
παραλλάττουσιν ἀλλήλων τοὺς ὀδόντας, ἵνα ἐξάγηται. ἔστι δὲ καὶ
δυστρυπητότερα λίαν χλωρά. βραδέως γὰρ ἀναφέρεται τὰ
ἐκτρυπήματα, διὰ τὸ βαρέα εἶναι. τῶν δὲ δρυῶν ταχέως καὶ
εὐθὺς ὁ ἀὴρ ἀναπερμυνόμενος ἀναδίδωσι. πάλιν δὲ τὰ λεῖα
καὶ ξηρὰ διὰ τὴν σκληρότητα, δύσπειστα. καθάπερ ὄστρακον 2
συμβαίνει πρίειν. διὸ καὶ φυπῶντες ἐπιβρέχουσιν. εὐπελεκη-
τότερα δὲ καὶ εὐτορνότερα καὶ εὐξοώτερα, τὰ χλωρά. προσ-
κάθηται γὰρ τὸ τορνευτήριον μᾶλλον, καὶ οὐκ ἀποπηδᾷ. καὶ
ἡ πελέκησις διὰ τῶν μαλακωτέρων ῥάων, καὶ ἡ ξέσις ὁμοίως.
καὶ ἔτι λειοτέρα. ἰσχυρότατον δὲ καὶ ἡ κρανία. τῶν δὲ ἄλλων
οὐχ ἥκιστα ἡ πτελέα. διὸ καὶ τοὺς στροφέας ὥσπερ ἐλέχθη ταῖς
θύραις πτελεΐνους ποιοῦσιν. ὑγρότατον δὲ μελία. καὶ ὀξύη· καὶ
γὰρ τὰ κλινάρια τὰ ἐνδιδόντα, ἐκ τούτων. ὅλως δὲ πρὸς ποῖα 3
τῆς ὕλης ἑκάστη χρησίμη, καὶ ποία ναυπηγήσιμος, καὶ οἰκο-
δομική (πλείστη γὰρ αὕτης χρεία καὶ ἐν μεγίστοις) πειρατέον
εἰπεῖν, ἀφορίζοντα καθ' ἕκαστον τὸ χρήσιμον. ἐλάτη μὲν οὖν καὶ
πεύκη καὶ κέδρος ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ναυπηγήσιμα. τὰς μὲν γὰρ
τριήρεις καὶ τὰ μακρὰ πλοῖα, ἐλάτινα ποιοῦσι διὰ κουφότη-
τα. τὰ δὲ στρογγύλα, πεύκινα διὰ τὸ ἀσαπές. ἔνιοι δὲ καὶ τὰς
τριήρεις, διὰ τὸ μὴ εὐπορεῖν ἐλάτης. οἱ δὲ κατὰ Συρίαν καὶ Φοι-
νίκην, ἐκ κέδρου. σπανίζουσι γὰρ πεύκης. οἱ δ' ἐν Κύπρῳ πί- 4

τυος. ταύτην γὰρ ἡ νᾶσος ἔχει καὶ δοκεῖ κρείττων εἶναι τῆς πεύ-
κης. καὶ τὰ μὲν ἔνια ἐκ τύπων. τὴν δὲ τρόπιν, τριήρεσι μὲν δρυΐ-
νην, ἵνα ἀντέχῃ πρὸς τὰς νεωλκίας. ταῖς δ' ὁλκάσι, πευκίνην.
ὑποτιθέασι δ' ἔτι καὶ δρύϊνον, ἐπὰν νεωλκῶσι τοῖς μὲν ἐλάτ-
τοσι ὀξύη. καὶ ὅλως ἐκ τούτου τὸ χέλυσμα. οὐχ ἅπτεται δὲ οὐ-
δὲ κατὰ τὴν κόλλησιν ὁμοίως τὸ δρύϊνον τῶν πευκίνων καὶ ἐ-
λατίνων· τὰ μὲν γὰρ πυκνά. τὰ δὲ μανά. καὶ τὰ μὲν ὅμοια, τὰ
1 δὲ οὔ· δεῖ δὲ ὁμοιοπαθῆ εἶναι τὰ μέλλοντα συμφύεσθαι, καὶ μὴ
ἐναντία καθάπερ εἰ λίθον καὶ ξύλον. ἡ δὲ τορνεία τοῖς μὲν
πλοίοις γίνεται συκαμίνου. μελίας. πτελέας, πλατάνου. γλι-
σχρότητα γὰρ ἔχειν δεῖ καὶ ἰσχύν. χειρίστη δὲ ἡ τῆς πλατάνου.
ταχὺ γὰρ σήπεται. ταῖς δὲ τριήρεσιν ἔνιοι καὶ πιτυΐνας ποιοῦ-
σι, διὰ τὸ ἐλαφρόν. τὸ δὲ στερέωμα πρὸς ὃ τὸ χέλυσμα, καὶ τὰς
ἐπωτίδας, μελίας καὶ συκαμίνου καὶ πτελέας. ἰσχυρὰ γὰρ
δεῖ ταῦτ' εἶναι. ναυπηγήσιμος μὲν οὖν ὕλη σχεδὸν αὕτη. οἰκο-
2 δομικὴ δὲ πολλῷ πλείων. ἐλάτη τε, καὶ πεύκη, καὶ κέδρος καὶ
ἄρκευθος. ἁπλῶς δὲ ὡς εἰπεῖν πᾶσα χρησίμη· πλὴν εἴ τις ἀ-
σθενὴς πάμπαν. οὐκ εἰς ταὐτὸ δὲ πᾶσαι· καθάπερ οὐδ' ἐν τῇ
ναυπηγίᾳ. αἱ δ' ἄλλαι πρὸς τὰ ἴδια τῶν τεχνῶν, [οἷον], σκεύη
καὶ ὄργανα, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἕτερον. πρὸς πλεῖστα δὲ σχεδὸν ἡ
ἐλάτη παρέχεται χρείαν, καὶ γὰρ πρὸς τοὺς πίνακας τοὺς γρα-
φομένους. τεκτονικῇ μὲν οὖν ἡ παλαιοτάτη ἢ κρατίστη ἐὰν ᾖ ἀ-
σαπής. εὐθετεῖ δὲ ὡς εἰπεῖν πᾶσι χρῆσθαι. ναυπηγικῇ δὲ ἡ ἔνικ-
3 μοτέρα διὰ τὴν κάμψιν, ἀναγκαῖον. ἐπεὶ πρός γε τὴν κόλλη-
σιν ἡ ξηροτέρα συμφέρει. ἵσταται δὲ καὶ νῦν τὰ ναυπηγούμενα,
καὶ ὅταν συμπίῃ καθελκυσθέντα, συμμύει καὶ στέγει. πλὴν ἐάν γε
παντάπασιν ἐξικμασθῇ. τότε δὲ οὐ δέχεται κόλλησιν, ἢ οὐχ ὁ-
μοίως. δεῖ δὲ καθ' ἕκαστον λαμβάνειν εἰς ποῖα χρήσιμος ἐστιν. ἐ-
λάτη μὲν οὖν καὶ πεύκη καθάπερ εἴρηται καὶ πρὸς ναυπη-
γίαν καὶ πρὸς οἰκοδομίαν, καὶ ἔτι πρὸς ἄλλα τῶν ἔργων· εἰς
πλείω δὲ ἡ ἐλάτη· πίτυϊ δὲ χρῶνται μὲν εἰς ἄμφω, καὶ οὐχ'
4 ἧττον εἰς ναυπηγίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ ταχὺ διασήπεται· δρῦς δὲ

πρὸς οἰκοδομίαν καὶ πρὸς ναυπηγίαν, ἔτι δὲ πρὸς τὰ κατὰ
γῆς κατορυττόμενα· φιλύρα δὲ πρὸς τὰ σανιδώματα τῶν μα-
κρῶν πλοίων, καὶ πρὸς κιβώτια, καὶ πρὸς τὴν τῶν μέτρων κα-
τασκευήν. ἔχει δὲ καὶ τὸν φλοιὸν χρήσιμον· πρός τε τὰς κίστας
(ποιοῦσι γὰρ ἐξ αὐτῆς, σφένδαμνός τε, καὶ ζυγία, πρὸς κλι-
νοπηγίαν) καὶ πρὸς τὰ ζυγὰ τῶν λοφούρων. καὶ ὅλως πρὸς
τὰ πολυτελῆ τῶν ἔργων. μίλος δὲ εἰς προσκολλήματα κιβω-
τοῖς καὶ ὑποβάθροις καὶ ὅλως τοῖς τοιούτοις, πρῖνος δὲ πρὸς 1
ἄξονάς τε, καὶ μονοστρόφοις ἁμάξαις, καὶ ὀξυγα λύραις καὶ
ψαλτηρίοις. ὀξύα δὲ πρὸς ἁμαξοπηγίαν καὶ διφροπηγίαν
τὴν εὐτελῆ· πτελέα δὲ πρὸς θυροπηγίαν καὶ γαλεάγρας. χρῶν-
ται δὲ καὶ εἰς τὰ ἁμαξικὰ μετρίως, πύξος δέ, εἰς ἄξονάς τε ταῖς
ἁμάξαις καὶ εἰς ἔλκηθρα τοῖς ἀρότροις. ἀνδράχνη δὲ ταῖς γυ-
ναιξὶν εἰς τὰ πολλὰ τοὺς ἰσούς. ἀρκευθος δὲ εἰς τε κτενιας καὶ εἰς
τὰ ὑπαίθρια καὶ εἰς τὰ κατορυττόμενα κατὰ γῆς διὰ τὸ ἀσα-
πές· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ εὐβοϊκὴ καρύα. καὶ πρός γε τὴν κατό- 2
ρυξιν ἔτι μᾶλλον ἁπάσης. πύξῳ δὲ χρῶνται μὲν πρὸς ἔνια. οὐ
μὴν ἀλλ' ἥγε ἐν τῷ ὀλύμπῳ γινομένη· διὰ τὸ βραχεῖά τε εἶναι
καὶ ὀζώδης, ἀχρεῖος. τερμίνθῳ δέ, οὐδὲν χρῶνται. πλὴν τῷ
καρπῷ καὶ τῇ ῥητίνῃ. οὐδὲ φιλύκῃ. πλὴν τοῖς προβάτοις. ἀεὶ
γάρ ἐστι δασεῖα τῇ δὲ ἀφάρκῃ, εἰς χάρακάς τε καὶ τὸ καίειν. κη-
λάστρῳ δὲ καὶ μύα, πρὸς βακτηρίας· ἔνιοι δὲ καὶ δάφνῃ. τὰς γὰρ
γεροντικὰς καὶ κούφας ταύτας ποιοῦσιν. ἰτέᾳ δέ, πρός τε τὰς ἀ-
σπίδας καὶ τὰς κίστας καὶ τὰ κανᾶ. καὶ τἄλλα. προσαναλαβεῖν 3
» δὲ ἔστι καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὁμοίως διήρηται δὲ καὶ πρὸς τὰ τε-
» κτονικὰ τῶν ὀργάνων ἕκαστα κατὰ τὴν χρείαν. οἷον, σφυρεῖον μὲν
» καὶ τερέτρον, ἄριστα μὲν γίνεται κοτίνου. χρῶνται δὲ καὶ πυξί-
» νοις καὶ μελεΐνοις καὶ πτελεΐνοις. τὰς δὲ μεγάλας σφύρας πιτυΐ-
νας ποιοῦσιν ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ἔχει τινὰ τάξιν.
καὶ ταῦτα μὲν αἱ χρεῖαι διαιροῦσιν. ἑκάστη δὲ τῆς ὕλης ὥσπερ
καὶ πρότερον ἐλέχθη διαφέρει κατὰ τοὺς τόπους. ἔνθα μὲν γὰρ
λωτός, ἔνθα δὲ κέδρος γίνεται θαυμαστή, καθάπερ καὶ περὶ 4

συρίᾳ· ἐν συρίᾳ γὰρ ἔν τε τοῖς ὄρεσι διαφέροντα γίνεται τὰ
δένδρα τῆς κέδρου καὶ τῷ ὕψει καὶ τῷ πάχει· τηλικαῦτα
γάρ ἐστιν, ὥστ' ἔνια μὲν μὴ δύνασθαι τρεῖς ἄνδρας περιλαμ-
βάνειν· ἐν τοῖς δὲ παραδείσοις ἔτι καὶ μείζω καὶ καλλίω· φαίνε-
ται δέ, ἐάν τις ἐᾷ καὶ μὴ τέμνῃ, τὸ τὸν οἰκεῖον ἕκαστον ἔχον γίνε-
σθαι θαυμαστὸν τῷ μήκει καὶ πάχει. ἐν κύπρῳ γοῦν οὐκ ἔτε-
μνον οἱ βασιλεῖς· ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ δυσκόμιστον εἶναι. μῆκος
1 μὲν ἦν τῆς εἰς τὴν ἐνδεκήρη τὴν δημητρίου τμηθέντων, τρεῖς
καὶ δεκαόργυιον. αὐτὰ δὲ τὰ ξύλα τῷ μήκει θαυμαστὰ καὶ ἄο-
ζα καὶ λεῖα. μέγιστα δὲ καὶ παρὰ πολὺ τὰ ἐν τῇ κύρνῳ φασὶν
εἶναι· τῆς γὰρ ἐν τῇ λατίνῃ καλῶν γινομένων ὑπερβολῇ, καὶ
τῶν ἐλατίνων καὶ τῶν πευκίνων, μείζω ταῦτα καὶ καλλίω τῶν
ἰταλικῶν. οὐδὲν γὰρ εἶναι πρὸς τὰ ἐν τῇ κύρνῳ. ἀποδῦσαι
γάρ ποτε τοὺς ῥωμαίους βουλομένους κατασκευάσασθαι
πλοῖον ἐν τῇ νήσῳ πέντε καὶ εἴκοσι ναυσί, καὶ τηλικοῦτον εἶ-
2 ναι τὸ μέγεθος τῶν δένδρων. ὥστε τοὺς πλέοντας εἰς κόλπους
τινὰς καὶ λιμένας διαχέεσι τοῖς ἱστοῖς ὑπὸ τὸν πύκνον. καὶ ὅλως
πᾶσαν τὴν νῆσον δασεῖαν καὶ ὥσπερ ἠγριωμένην τῇ ὕλῃ. διὸ καὶ
ἀποστῆναι τὴν πόλιν οἰκίζειν. διαβάντα δέ τινα ἀποτέμνεσθαι
πάμπολυ πλῆθος ἐκ τόπου βραχέος. ὥστε τηλικαύτην ποιῆ-
σαι σχεδίαν, ἣ ἐχρήσαντο οἱ πεντήκοντα ἱστίοις. οὐ μὴν ἀλλὰ δια-
πεσεῖν αὐτὴν ἐν τῷ πελάγει. κύρνος μὲν οὖν εἴτε διὰ τὴν αὔξη-
σιν, εἴτε καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τὸν ἀέρα, πολὺ διαφέρει τῶν ἄλλων.
3 ἡ δὲ τῶν λατίνων ἔφυδρος πᾶσα. καὶ ἡ μὲν πεδάνη δάφνην ἔ-
χει καὶ μυρρίνην καὶ ὀξύην θαυμαστήν· τηλικαῦτα γὰρ τὰ μήκη
τέμνουσι, ὥστ' εἶναι διὰ νεὼς τῶν τυρρηνίδων ὑπὸ τὴν τρόπιν
ἡ δὲ ὀρεινή, πεύκην καὶ ἐλάτην· τὸ δὲ κιρκαῖον καλούμενον, εἶναι
μὲν ἄκραν ὑψηλήν. δασεῖαν δὲ σφόδρα, καὶ ἔχειν δρῦν καὶ δά-
φνην πολλὴν καὶ μυρρίνην· λέγειν δὲ τοὺς ἐγχωρίους, ὡς ἐνταῦ-
θα ἡ κίρκη κατῴκει, καὶ δεικνύναι τὸν τοῦ ἐλπήνορος τάφον.
ἐξ οὗ φύονται μυρρίναι καθάπερ αἱ στεφανώτιδες. τῶν ἄλ-
4 λων ὄντων μεγάλων μυρρίνων· τὸν δὲ τόπον εἶναι πρόσχον εἰς

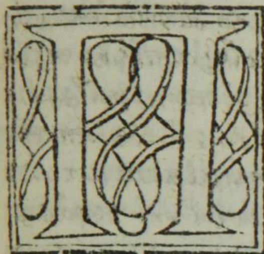
αἴδρος θέσιν καὶ πρότερον μὲν οὖν νῆσον εἶναι τὸ κιρκαῖον. νῦν δὲ ὑπὸ ποταμῶν τινων προσκεχῶσθαι καὶ εἶναι ἠιόνα. τῆς δὲ νήσου τὸ μέγεθος, περὶ ὀγδοήκοντα σταδίους. καὶ τὰ μὲν τῆς τόπων ἴδια πολλὴν εἶναι διαφοράν, ὥσπερ εἴρηται πολλάκις. τὸ
» δὲ πρὸς τὴν πύρωσιν πῶς ἑκάστη τῆς ὕλης ἔχει, λοιπὸν ὁμοίως
» καὶ πειρατέον λαβεῖν. ἄνθρακες μὲν οὖν ἄριστοι γίνονται τῶν πυκνοτάτων. οἷον, ἀρίας· δρυὸς κομάρου· στερεώτατοι γάρ, ὥστε πλεῖστον χρόνον ἀντέχουσι, καὶ μάλιστα ἰσχύουσι. διὸ καὶ ἐν τοῖς ἀρ- 1
γυρείοις, τούτοις χρῶνται πρὸς τὴν πρώτην τούτων ἕψησιν· χείριστοι δὲ τούτων οἱ δρύϊνοι. γεωδέστατοι γάρ. χείρους δὲ καὶ οἱ τῶν πρεσβυτέρων τῶν νέων, καὶ μάλιστα οἱ τῶν γεραιδρύων διὰ τὴν αὐτήν. ξηρότατοι γάρ· διὸ καὶ πηδῶσι καόμενοι· δεῖ δὲ ἔνικμον εἶναι. βέλτιστοι δὲ οἱ τῶν ἐν ἀκμῇ· τῶν μάλιστα οἱ τῶν κολάβων. συμμέτρως γὰρ τῷ πυκνῷ καὶ γεώδει καὶ τῷ ὑγρῷ. βελτίους δὲ οἱ τῶν εὐηλίων καὶ ξηρῶν καὶ προσβορείων, ἢ οἱ ἐκ τῶν παλισκίων καὶ ὑγρῶν καὶ πρὸς νότον. καὶ οἱ ἐν ἀκμητοτέρας ὕλης, 2
πυκνῆς. ὑγροτέρα γὰρ ἡ πυκνή. καὶ ὅλως ὅσα ἢ φύσει ἢ διὰ τὸν τόπον πυκνότερα, ξηρότερα· ἐξ ἁπάντων βέλτιον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. χρεία δὲ ἄλλων ἄλλη. πρὸς ἔνια γὰρ ζητοῦσι τοὺς μαλακούς. οἷς ἐν τοῖς σιδηρείοις τοὺς τῆς καρύας τῆς εὐβοϊκῆς, ὅταν ἤδη κεκαυμένος ᾖ. καὶ ἐν τοῖς ἀργυρείοις τοὺς πιτυΐνους. χρῶνται δὲ καὶ αἱ τέχναι τούτοις. ζητοῦσι δὲ καὶ οἱ χαλκεῖς τοὺς πευκίνους μᾶλλον ἢ δρυΐνους, καίτοι εὐσθενέστεροι ἀλλ' εἰς τὴν φύσησιν ἀμείνους, ὡς ἧσσον καταμαραινόμενοι. ἔστι δὲ ἡ φλὸξ 3
ὀξυτέρα τούτων. τὸ δὲ ὅλον ὀξυτέρα φλὸξ καὶ ἡ τούτων, καὶ τῶν ξύλων ἡ τῶν μανῶν καὶ κούφων, καὶ ἡ τῶν αὔων. ἡ δὲ ἐκ τῶν πυκνῶν καὶ χλωρῶν, νωθροτέρα καὶ παχυτέρα. πασῶν δὲ ὀξυτάτη ἐκ τῶν ὑλημάτων. ἄνθρακες δὲ οὐ γίνονται διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸ σωματῶδες. τέμνουσι δὲ καὶ ἐκζητοῦσιν εἰς τὰς ἀνθρακιὰς τὰ εὐθέα καὶ τὰ νέα. δεῖ γὰρ ὡς πυκνότατα θεῖναι πρὸς τὴν κατάπληξιν. ὅταν δὲ περιαλείψωσι τὴν κάμινον, ἐξάπτουσι. περικεντοῦντες ὀβελίσκοις. εἰς μὲν τὴν ἀνθρακιὰν τὰ τοι- 4

αὐτὰ ζητοῦσι. δύσκαπνα δὲ τῷ γένει μὲν ὅλως τὰ ὑγρά. καὶ τὰ
χλωρὰ διὰ τοῦτο δύσκαπνα. λέγω δὲ ὑγρὰ τὰ ἕλεια. οἷον πλάτα-
νον. ἰτέαν λεύκην. αἴγειρον. ἐπεὶ καὶ ἡ ἄμπελος ὅτι ὑγρά, δύ-
σκαπνος. ἐκ δὲ τῆς ἰδίας φύσεως, ὁ φοῖνιξ· ὃν δὴ καὶ μάλιστά
» τινες ὑπειλήφασι δύσκαπνον. ὅθεν καὶ Χαιρήμων ἐποίησε. τοῦ τε
» δυσκαπνοτάτου φοίνικος ἐκ γῆς ῥιζοφοιτήτους φλέβας. δρι-
μύτατος δὲ ὁ καπνὸς συκῆς καὶ ἐρινεοῦ, καὶ ἔτι ἄλλο ὀπῶδες·
1 αἰτία δὲ ἡ ὑγρότης. φλοιωθέντα δὲ καὶ ἀποβρεχθέντα ἐν ὕδα-
τι ἐπιῤῥύτῳ, καὶ μετὰ ταῦτα ξηρανθέντα, πάντων ἀκαπνότατα.
καὶ φλόγα μαλακωτάτην ἀφίησιν. ἅτε καὶ τῆς οἰκείας ὑγρό-
τητος ἐξῃρημένης. δριμεῖα δὲ καὶ ἡ τέφρα καὶ ἡ κονία ἡ ἀπ' αὐ-
τῆς. μάλιστα δέ φασι τὴν ἀπὸ τῆς ἀμυγδάλης. πρὸς δὲ τὰς κα-
μινίας καὶ τὰς ἄλλας τέχνας ἀλλήλοις ἐστὶ χρησίμη. ἐμπορεύε-
ται δὲ ἀρίστη συκῆ καὶ ἐλαία. συκῆ μὲν ὅτι γλίσχρον τε καὶ μα-
νόν. ὥστε ἕλκει τε καὶ οὐ διίησιν. ἐλαία δέ, ὅτι πυκνὸν καὶ λιπα-
2 ρόν. πυρεῖα μὲν, γίνεται δὲ ἐκ πολλῶν. ἄριστα δὲ ὥς φησι Μενέ-
στωρ ἐνκχρύου. τάχιστα γὰρ καὶ πλεῖστον ἀναπνεῖ. πυρεῖα δέ φα-
σιν, ἄριστον μὲν ἐκ τῆς ἀθραγένης καλουμένης ὑπό τινων. τοῦτο
δέ ἐστι τὸ δένδρον ὅμοιον τῇ ἀμπέλῳ καὶ τῇ οἰνάνθῃ τῇ ἀγρίᾳ·
ὥσπερ ἐκεῖνα καὶ τοῦτο ἀναβαίνει πρὸς τὰ δένδρα. δεῖ δὲ τὴν
ἐσχάραν ἐκ τούτων ποιεῖν. τὸ δὲ τρύπανον ἐκ δάφνης. οὐ γὰρ ἐκ τοῦ
αὐτοῦ ποιοῦν καὶ πάσχον, ἀλλ' ἕτερον εὐθὺ δεῖ κατὰ φύσιν·
καὶ τὸ μὲν δεῖ παθητικὸν εἶναι, τὸ δὲ, ποιητικόν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
3 ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐγγίνεται. καὶ ὥς γέ τινες ὑπολαμβάνουσιν οὐδὲν
διαφέρει. ἀγαθαὶ δὲ καὶ ἐκ ῥάμνου. ποιεῖ δὲ τοῦτο καὶ τὴν ἐσχά-
ραν χρηστήν. πρὸς γὰρ τῷ ξηρὰν καὶ ἄχυμον εἶναι, δεῖ καὶ μα-
νωτέραν ἵν' ἡ τρῖψις ἰσχύῃ. τὸ δὲ τρύπανον ἀπαθέστερον. διὸ τὸ τῆς
δάφνης ἀπαθέστερον ἐργάζεται τῇ δριμύτητι· γίνεται γὰρ ἐκ ῥά-
μνου καὶ πρίνου καὶ φιλύρας καὶ σχεδὸν ἐκ τῶν πλείστων, πλὴν
ἐλαίας. ὃ καὶ δοκεῖ ἄτοπον εἶναι· καὶ γὰρ σκληρότερον καὶ λι-
παρὸν ἡ ἐλαία. τοῦτο μὲν οὖν ἀσύμμετρον ἔχει δηλονότι τὴν ὑ-
4 γρότητα πρὸς τὴν πύρωσιν· πάντα δὲ τὰ πυρά, βορείοις μὲν

θᾶττον καὶ μᾶλλον ἐκχεῖται. νοτίοις δὲ ἧττον. καὶ ἐν μὲν τοῖς
μετεώροις μᾶλλον. ἐν δὲ τοῖς κοίλοις ἧττον. αἰεὶ δὲ τῶν ξύλων
τὰ κέδρινα, καὶ ἁπλῶς ὧν ἐλαιώδης ἡ ὑγρότης. διὸ καὶ τὰ
ἀγάλματά φασιν ἰδίειν ἐνίοτε. ποιοῦσι γὰρ ἐκ τούτων. ὃ δὲ κα-
λοῦσιν ἰλεῖαν τῆς εἰληθυίας ἔφυδρον, ὥσπερ οὗ καὶ ἐκθύονται
πρὸς τοὺς ἑκατίνους, γίνεται συνισταμένης τῆς ὑγρότητος τῷ χρώ-
ματι μὲν στρογγύλης, μέγεθος δὲ ἡλίκον ἄπιος, ἢ καὶ μι-
κρῷ μεῖζον ἢ ἔλαττον. ἐκβλαστάνει δὲ μάλιστα τὰ 1
ἐλάϊνα, καὶ ἀργὰ κείμενα καὶ εἰργασμένα πολ-
λάκις, ἐὰν ἰκμάδα λαμβάνῃ καὶ ἔχῃ
τόπον νοτερόν. ὥσπερ ἤδη τις
στροφεὺς τῆς θύρας ἐβλάστησε.
καὶ εἰς κιλίκιον πλίνθι-
νον τεθεὶς τῇ κώ-
πῃ πηλός.
2

ΤΕΛΟΣ.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟ Ζ.

Περὶ μὲν οὖν δένδρων καὶ θάμνων εἴρη-
ται πρότερον, ἑπόμενον δ' εἰπεῖν περί-
τε τῶν φρυγανικῶν καὶ ποωδῶν, καὶ εἴ-
1 τινες ἐν τούτοις ἕτεραι συμπεριλαμ-
βάνονται φύσεις, ὅσαι γε σιτηρὰ ποώ-
δης ἐστί. πρῶτον δὲ λέγωμεν περὶ τῆς
φρυγανικῆς. αὕτη δ' ἐγγυτέρω τῶν προει-
ρημένων διὰ τὸ ξυλώδης εἶναι. πανταχοῦ μὲν ἴσως αἰεὶ τὸ ἄ-
γριον τοῦ ἡμέρου πλεῖον. εἰ δὲ μὴ, περί τε τὴν φρυγανικὴν οὐ-
σίαν. ὀλίγον γὰρ τὸ ἥμερον αὐτῆς. ὅπερ σχεδὸν ἐν τοῖς στεφανωτι-
κοῖς ἐστιν. οἷον ῥοδωνιά ἰωνιά διὸς ἄνθος. ἀμάρακος ἡμεροκα-
2 λλίς. ἔτι δὲ ἕρπυλλος. σισύμβριον. ἑλένιον. ἀβρότονον. ἅπαντα
γὰρ ταῦτα ξυλώδη καὶ μικρόφυλλα. διὸ καὶ φρυγανικά. καὶ
ἐπὶ τῶν λαχανηρῶν δ' ὁμοίως οἷον, ῥάφανος. πήγανον. καὶ ὅσα
παραπλήσια τούτοις ἐστίν. ὥσπερ οὖν οὐχ ἧττον ἴσως ἁρμόττει
κατὰ τὴν οἰκείαν προσηγορίαν εἰπεῖν, ὅταν περὶ στεφανωμά-
των καὶ λαχάνων ποιώμεθα μνείαν. νῦν δὲ πρῶτον περὶ
τῶν ἀγρίων λέγωμεν. ἔστιν αὐτῶν εἴδη καὶ μέρη πλείω. καὶ τοῖς
καθ' ἕκαστον γένος καὶ τοῖς ὅλοις εἴδεσιν, ἃ δεῖ διαιρεῖν. μεγί-
3 στην δ' ἄν τις λάβοι διαφορὰν τῶν ὅλων γενῶν, ὅτι τὰ μὲν, ἀ-
νάκανθα, τὰ δὲ ἀκανθώδη τυγχάνει. πάλιν δ' ἐν ἑκατέ-
ρῳ τούτων πολλαὶ διαφοραὶ γενῶν καὶ εἰδῶν. ὥσπερ οὖν καθ'
ἑκάτερα πειρατέον εἰπεῖν. τῶν ἀκανθικῶν δὴ, τὰ μὲν ἁπλῶς
εἰσιν ἄκανθαι. καθάπερ ἀσπάραγος καὶ σκορπίος. οὐδὲ γὰρ
ἔχουσι φύλλον οὐδὲν παρὰ τὴν ἄκανθαν. τὰ δὲ, φυλλάκαν-
θα. καθάπερ ἄκανος. ἠρύγγιον. κνῆκος. ταῦτα γὰρ καὶ τὰ
τοιαῦτα ἐπὶ τῶν φύλλων ἔχει τὴν ἄκανθαν. διὸ καὶ φυλ-
4 λάκανθα καλεῖται. τὰ δὲ καὶ παρὰ τὴν ἄκανθαν ἕτερον

ἔχει φύλλον. ὥσπερ ἡ ὀνωνίς. καὶ ὁ τρίβολος. καὶ ὁ φλεώς.
ὃ δή τινες καλοῦσι στοιβήν. ὁ δὲ τρίβολος καὶ ἡ πολυκαρπία
φυλλάκανθόν ἐστιν. ἔχει γὰρ ἄκανθας ἐν τῷ περικαρπίῳ. διὸ
καὶ τοῦτο ἴδιον πρὸς ἅπαντα ὡς εἰπεῖν. ἐπεὶ πορθάκανθά-
γε πολλὰ καὶ τῶν δένδρων καὶ τῶν θαμνωδῶν ἐστιν. οἷον, ἄ-
χρας· ῥόα. παλίουρος. βάτος. ῥωδωνία. κάππαρις. ἐν μὲν
τοῖς ἀκανθικοῖς ταύτας ἄν τις ὡς εἰπεῖν τύπῳ λάβοι τὰς δια-
φοράς. ἐν δὲ τοῖς ἀνακάνθοις οὐκ ἔστιν ὅλως διαλαβεῖν τοῖς 1
γένεσιν. ἡ γὰρ τῶν φύλλων ἀνωμαλία, μεγέθει καὶ μικρότη-
τι καὶ σχήμασιν, ἄπειρος, καὶ ἀσαφής. ἀλλὰ δεῖ πειρᾶσθαι
κατ' ἄλλον τρόπον διαιρεῖν. πλείω δέ ἐστι τὰ γένη τὰ τούτων καὶ
διαφορὰς ἔχοντα μεγάλας. οἷον κιττός· μήλωθρον. ὀρουθε-
δανόν. σμηρέα. κνέωρον. ὠρίγανον. θύμβρας. φακός. ἐλε-
λίσφακος. πράσιον. κόνυζα. μελισσόφυλλον· ἕτερα τοιαῦ-
τα. καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, ἔτι τὰ ναρθηκώδη καὶ νευρόκαυ-
λα. καθάπερ μάραθον. ἱππομάραθον. ναρθηκία. νάρ- 2
θηξ. καὶ τὸ καλούμενον ὑπό τινων μυόφωνον. καὶ ὅσα ὅμοια
τούτοις. ἅπαντα γὰρ ἄν τις καὶ ταῦτα καὶ ὅλως ἔτι ναρθη-
κώδεις ἐστι, τῆς φρυγανικῆς φύσεως θείη· εἴδη δὲ καὶ διαφο-
ραὶ καθ' ἕκαστον τῶν εἰρημένων εἰσί· τῶν μὲν φανερώτεραι. τῶν
» δὲ, ἀφανέστεραι. καὶ γὰρ κιττοῦ δύο γένη διαιροῦσι, τὸ μὲν
» ἄρρεν, τὸ δὲ, θῆλυ· τῷ τὸ μὲν μεῖζον καὶ σκληρότερον καὶ
» λιπαρώτερον ἔχειν, καὶ τὸ ἄνθος ὑποπορφυρίζον. ἄμφω δ'
» ὅμοια τοῖς ἀγρίοις. πλὴν ἐλάττω καὶ ἄοσμα· δύο δὲ εἴδη καὶ 3
τοῦ κνεώρου. ὁ μὲν γὰρ λευκός· ὁ δὲ, μέλας. ἔχει δ' ὁ μὲν
λευκὸς τὸ φύλλον δερματῶδες, καὶ προμῆκες. ὁμοιόσχημον
τρόπον τινὰ τῇ ἐλαίᾳ. ὁ δὲ μέλας, οἷον, ἡ μυρίκη σαρκῶ-
δες. ἐπίγειος δὲ μᾶλλον ὁ λευκός. ἔστι δὲ ὀσμώδης. ὁ δὲ μέ-
λας εὔοσμος. τὴν δὲ ῥίζαν τὴν εἰς βάθος, ἄμφω μεγάλην
ἔχουσι. καὶ τοὺς ἀκρέμονας πολλοὺς καὶ παχεῖς καὶ ξυλώδεις
ἀπ' αὐτῆς τῆς γῆς. ἢ μικρὸν ἄνω σχιζομένους. ξυλωδεστάτην
δέ. γλίσχρον δὲ σφόδρα διὸ καὶ χρῶνται πρὸς τὸ καταδεῖν 4

καὶ πρὸς λαμ

καὶ περιλαμβάνειν, ὥσπερ τῷ οἴσῳ. βλαστάνει δὲ καὶ ἀνθεῖ μετ'
ἰσημερίαν μετοπωρινήν. καὶ ἀνθεῖ πολὺν χρόνον. καὶ τῆς ὀ-
ριγάνου δὲ ἡ μὲν μέλαινα ἄκαρπος· ἡ δὲ λευκή, κάρπιμος. καὶ θύ-
μου τὸ μὲν, λευκόν. τὸ δὲ μέλαν· εὐανθὲς δὲ σφόδρα. περὶ τρο-
πὰς καὶ γὰρ ἀνθεῖ θερινάς ἀφ' οὗ καὶ ἡ μέλιττα λαμβάνει τὸ
μέλι. καὶ τοῦτό φασιν οἱ μελιττουργοὶ δῆλον εἶναι, πότερον εὖ-
μελιττοῦσιν ἢ οὔ. ἄλλως τ' ἀπανθήσαντος, οὐκ εὖ μελιττεῖ. βλά-
1 πτει δὲ καὶ ἀπόλλυσι τὴν ἄνθησιν, ἐὰν ὕδωρ ἐπιγένηται. σπέρ
μα δὲ κάρπιμον, ἡ μὲν θύμβρα καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ὀρίγανος ἔ-
χει φανερόν. τοῦ θύμου δ' οὐκ ἔστι λαβεῖν ἀλλ' ἐν τῷ ἄνθει πως
ἀναμέμικται. σπείρουσι γὰρ τοῦτο καὶ ἀναβλαστάνει ζητοῦσι δὲ
καὶ λαμβάνουσιν οἱ ἐξάγειν Ἀθήνηθεν βουλόμενοι τοῦ γένους. ἴδιον
δὲ ἔχει καὶ πρὸς ταῦτα καὶ σχεδὸν πρὸς τὰ ἄλλα, καὶ κατὰ τοὺς
τόπους. οὐ γάρ φασι δύνασθαι φύεσθαι καὶ λαμβάνειν. ὅπου
μὴ ἀναπνοὴ διϊκνεῖται ἡ ἀπὸ τῆς θαλάσσης διὸ οὐδὲν Ἀρκαδίᾳ
2 γίνεται θύμβρά τι καὶ ὀρίγανον καὶ τοιαῦτα πολλὰ καὶ
πολλαχοῦ. παραπλήσιον δ' ἴσως τὸ συμβαῖνον τούτῳ καὶ ἐπὶ τῆς
ἐλέας. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνο δοκεῖ ὑπὲρ τριακοσίων σταδίων ἀπὸ θα-
λάσσης ἐπάνω φύεσθαι. σφάκελος δὲ καὶ ἐλελίσφακος δια-
φέρουσιν, ὡς ἂν τὸ μὲν ἥμερον, τὸ δὲ, ἄγριον. λειότερον γὰρ τὸ
φύλλον τοῦ σφακέλου καὶ ἔλαττον καὶ ἧττον αὐχμηρότερον·
τὸ δὲ τοῦ ἐλελισφάκου βαρύτερον. δύο γένη καὶ τοῦ πρασίου.
τὸ μὲν γὰρ ἔχει τεφρῶδες τὸ φύλλον καὶ μᾶλλον ἐπικεχαραγ-
3 μένον. ἔτι δὲ τὰς ἐντομὰς ἐντόμους ἐνδήλους σφόδρα καὶ βα
θείας. ᾧ καὶ οἱ φαρμακοπῶλαι χρῶνται πρὸς ἔνια· τὸ δὲ ἕτε
ρον στρογγυλότερον καὶ ἀχνῶδες σφόδρα, καθάπερ τοῦ σφα
κέλου, καὶ τὰς ἐντομὰς ἀμαυροτέρας ἔχον καὶ ἐπικεχαραγ
μένον ἧττον. κονύζης δὲ τὸ μὲν ἄρρεν, τὸ δὲ θῆλυ. διαφορὰς δὲ
ἔχει, καθάπερ τὰ ἄλλα τὰ οὕτω διαιρούμενα. τὸ μὲν γὰρ θῆ
λυ λεπτοφυλλότερον, καὶ ξυνεστηκὸς μᾶλλον. καὶ τὸ ὅλον ἔ-
λαττον. τὸ δὲ ἄρρεν, μεῖζόν τε καὶ παχυκαυλότερον, καὶ πο
4 λυκλωνότερον καὶ τὸ φύλλον μεῖζον καὶ λιπαρώτερον ἔχον.

ἔτι δὲ τὸ ἄνθος λαμπρότερον. καρποφόρα δὲ ἄμφω. τὸ δ᾽ ὅ-
λον ὀψιβλαστεῖ καὶ ὀψιανθεῖ περὶ ἀρκτοῦρον, καὶ μετ᾽ ἀρ-
κτοῦρον λαμβάνει. βαρεῖα δὲ ἡ ὀσμὴ τοῦ ἄρρενος. ἡ δὲ τῆς θη-
λείας δριμυτέρα. διὸ καὶ πρὸς τὰ θηρία χρησίμη. ταῦτα μὲν
οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ διαφέροντα. πάλιν δὲ ἄλλα μο-
νοειδῆ τυγχάνοντα καὶ τῶν πρότερον εἰρημένων. καὶ ἕτερα πα-
ρὰ ταῦτα. πλείω γάρ ἐστι. τὸ δὲ ναρθηκῶδες (γένος γὰρ καὶ
τοῦτο τῶν φρυγανικῶν) πολλὰς περιείληφεν ἰδέας. ἐν οἷς 1
πρῶτον ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πᾶσι λεκτέον, ὑπὲρ νάρθηκός τε
καὶ ναρθηκίας, εἴτε τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶν ἀμφοῖν, διαφέρον ἢ
κατὰ μέγεθος, εἴτε καὶ ἕτερον ὥσπερ τινές φασιν. ἡ δ᾽ οὖν φα-
νερὰ φύσις ἀμφοῖν ὁμοία, πλὴν κατὰ τὸ μέγεθος. ὁ μὲν γὰρ
νάρθηξ γίνεται μέγας σφόδρα. ἡ δὲ ναρθηκία μικρά· μονό-
καυλα δ᾽ ἄμφω, καὶ γονατώδη ἀφ᾽ ὧν τά τε φύλλα βλαστάνει
καὶ καυλοὶ τινὲς μικροί. βλαστάνει δὲ παραλλὰξ τὰ φύλλα.
λέγω δὲ παραλλὰξ, ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους τῶν γονάτων, 2
ἀλλ᾽ ἐναλλάξ. περιειληφότα δὲ τὸν καυλὸν ὠθεῖ καθάπερ
τὰ τοῦ καλάμου· πλὴν ἀπεκεκλιμένα ταῦτα μᾶλλον διὰ τὴν
μαλακότητα καὶ τὸ μέγεθος. μέγα γὰρ τὸ φύλλον καὶ μα-
λακὸν καὶ πολυσχιδὲς, ὥστε εἶναι τριχῶδες. ἔχει δὲ μέγιστα τὰ
κάτω πρὸς τὴν γῆν, καὶ ἀεὶ κατὰ λόγον. ἄνθος δὲ μηλινοει-
δὲς, ἀμαυρόκαρπον δὲ, παρόμοιον τῷ ἀνήθῳ. πλὴν μεῖζον. ἐξ ἄ-
κρου δὲ σχίζεται καὶ ἔχει τινὰς οὐ μεγάλους καυλούς. ἐνταῦ-
θα δὲ τό τε ἄνθος καὶ ὁ καρπός. ἔχει δὲ καὶ ἄνθος καρπόν. καὶ 3
ἐν τοῖς παρακαυλίζουσι δι᾽ ὅλου, καθάπερ τὸ ἄνηθον. ἐπετειό-
καυλον δὲ καὶ ἡ βλάστησις τοῦ ἦρος, πρῶτον μὲν τῶν φύλλων,
ἔπειτα τοῦ καυλοῦ καθάπερ τῶν ἄλλων· ῥίζαν δὲ ἔχει βαθεῖαν.
ἔστι δὲ μονόρριζον. ὁ μὲν οὖν νάρθηξ τοιοῦτος. τῶν δ᾽ ἄλλων
τὰ μὲν, ὁμοιότερον τούτῳ τὸν καυλὸν ἔχει καθάπερ ὁ μαν-
δραγόρας καὶ τὸ κώνειον, καὶ ὁ ἐλλέβορος, καὶ ὁ ἀνθέρικος.
τὰ δ᾽ οἷον ἐκνευρόκαυλα τυγχάνει. καθάπερ μάραθρον, μυό-
φωνον. τὰ ὅμοια τούτοις. ἴδιος δὲ ὁ καρπὸς τοῦ μανδραγόρου, 4

τῷ μέλανός τε καὶ ῥαπώδης. καὶ οἰνώδης εἶναι τῷ χυμῷ. μέγι=
σται δὲ καὶ ἰδιαίταται φύσεις, ὅτε τοῦ σιλφίου, καὶ ἡ τοῦ παπύ
ρου τοῦ ἐν αἰγύπτῳ. ναρθηκώδη δὲ καὶ ταῦτα ἐστίν. περὶ ὧν τοῦ
μὲν παπύρου πρότερον εἴπομεν ἐν τοῖς ἐνύδροις. περὶ δὲ θα-
» τέρου δὲ νῦν λεκτέον. τὸ δὲ σίλφιον ἔχει ῥίζαν μὲν πολλὴν καὶ
» παχεῖαν, τὸν δὲ καυλόν, ἡλίκον νάρθηξ. σχεδὸν δὲ καὶ τῷ πά-
» χει παραπλήσιον. τὸ δὲ φύλλον ὃ καλοῦσι μάσπετον, ὅμοιον
1 τῷ σελίνῳ. σπέρμα δ᾽ ἔχει πλατὺ φυλλῶδες, ὃ δὴ τὸ λεγό=
μενον φύλλον. ἐπέτειος καυλὸς δ᾽ ἐστίν, ὥσπερ ὁ νάρθηξ. ἅμα
μὲν οὖν τῷ ἦρι τὸ μάσπετον τοῦτο ἀφίησιν. ὃ καθαίρει τὰ πρό
βατα καὶ παχύνει σφόδρα. καὶ τὰ κρέα θαυμαστὰ ποιεῖ τῇ
ἡδονῇ. μετὰ δὲ ταῦτα καυλὸν ἐσθίεσθαι πάντα τρόπον, ἑφθόν.
ὀπτόν. καθαίρειν δὲ καὶ τοῦτό φασι τὰ σώματα τετταρά-
κοντα ἡμέραις. ὀπὸν δὲ διττὸν ἔχει. τὸν μὲν ἀπὸ τοῦ καυλοῦ,
τὸν δὲ ἀπὸ τῆς ῥίζης. διὸ καλοῦσι τὸν μὲν καυλίαν, τὸν δὲ ῥι=
2 ζίαν. ἡ δὲ ῥίζα τὸν φλοιὸν ἔχει μέλανα καὶ τοῦτον περιαι=
ροῦσιν. ἔστι δὲ ὥσπερ μέτρα τῆς ῥιζοτομίας αὐτῆς. ἐξ ὧν ὁπό-
σον ἂν δοκῇ συμφέρειν τα μισθούμενοι πρὸς τὰς τομάς, καὶ
τὸ ὑπάρχον τέμνουσιν. οὐκ ἔστι γὰρ οὔτε παρατέμνειν, οὔτε
πλεῖον τῶν τεταγμένων. καὶ γὰρ διαφθείρεται καὶ σήπεται
τὸ ἀργὸν ἐὰν χρονίζῃ. κατεργάζονται δὲ ἄγοντες εἰς τὸν πει-
ραιᾶ τὸν δὲ τὸν τρόπον. ὅταν βάλλωσιν εἰς ἀγγεῖα καὶ ἄλευρα
μίξωσι, σείουσι χρόνον συχνόν. ὅθεν καὶ τὸ χρῶμα λαμ-
3 βάνει. καὶ ἐργασθέν, ἄσηπτον ἤδη διαμένει. τὰ μὲν οὖν κα-
τὰ τὴν ἐργασίαν καὶ τομὴν οὕτως ἔχει. τόπον δὲ πολὺν ἐπέ=
χει τῆς λιβύης. πλείω γάρ φησιν ἢ τετρακισχιλίων. τὰ πλείο
να δὲ γίνεσθαι περὶ τὴν σύρτιν ἀπὸ τῶν εὐεσπερίδων. ἴδιον δὲ
τὸ φεύγειν τὴν ἐργαζομένην. καὶ δὴ συνεργαζομένης καὶ
ἀεὶ συνημερουμένης ὑποχωρεῖν, ὡς οὐ δεομένην δηλονό-
τι θεραπείας, ἀλλ᾽ ὄντος ἀγρίου. φασὶ δὲ οἱ κυρηναῖοι φα-
νῆναι τὸ σίλφιον ἔτεσι πρότερον αὐτοὶ τὴν πόλιν ᾤκησαν ἑ-
4 πτά. οἰκοῦσι δὲ μάλιστα περὶ τριακόσια, εἰς Σιμωνίδην ἄρχοντα

ἀθήνησιν. οἱ μὲν οὖν οὕτω λέγουσιν· οἱ δὲ τοῦ σιλφίου τὴν ῥί-
ζαν φασὶ γίνεσθαι πηχυαίαν ἢ μικρῷ μείζονα. ταύτην δὲ ἔ-
χειν ἐπὶ τοῦ μέσου κεφαλὴν, ὃ καὶ μετεωρότατόν ἐστι, καὶ σχε-
δὸν ὑπὲρ γῆς, ἐξ ἧς δὴ φύεσθαι. καλεῖσθαι δὲ γάλα· μετὰ ταῦ-
τα δὲ τὸν καυλόν. ἐκ δὲ τούτου, μαγύδαριν, καὶ τὸ καλούμε-
νον φύλλον· τοῦτο δ' εἶναι σπέρμα· καὶ ὅταν νότος λαμπρὸς
πνεύσῃ μετὰ κύνα, διαρρίπτεται ἐξ ὧν φύεσθαι τὸ σίλφιον. τῷ
αὐτῷ δὲ ἔτει τήν τε ῥίζαν γίνεσθαι καὶ τὸν καυλόν. οὐδὲν δὲ 1
τούτου ἴδιον· καὶ γὰρ τῶν ἄλλων. εἰ μὴ τοῦτο λέγουσιν ὅτι εὐθὺς
φύεται μετὰ τὴν ἔκρειψιν. καὶ τοῦτο ἴδιον καὶ διαφέρον τοῖς πρό-
τερον ὅτι φασὶ δεῖν ὀρύττειν ἐπέτειον. ἐὰν δὲ ἐαθῇ, φθείρειν πᾶν
τὸ σπέρμα καὶ τὸν καυλόν. χεῖρω δὲ γίνεσθαι καὶ ταῦτα καὶ
τὴν ῥίζαν. ὀρυττομένας δὲ, βελτίους γίνεσθαι διὰ τὸ μεταβάλ-
λεσθαι τὴν γῆν. ἐναντίον δὲ τοῦτο τῷ φεύγειν τὴν ἐργάσιμον.
ἐσθίεσθαι καὶ τὰς ῥίζας προσφάτους κατατεμνομένας εἰς
ὄξος. τὸ δὲ φύλλον τῇ χροιᾷ χρυσοειδὲς εἶναι. ἐναντίον δὲ καὶ 2
τὸ καθαίρεσθαι τὰ πρόβατα τὸ φύλλον ἐσθίοντα· φασὶ γὰρ
καὶ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ χειμῶνος εἰς ὄρος ἀφιέναι. νέμεσθαι δὲ
τοῦτό τε καὶ ἕτερον ὅμοιον ἀβροτόνῳ· θερμαντικὰ δ' ἄμφω
δοκεῖ εἶναι. καὶ κάθαρσιν μὲν οὐ ποιεῖν. ἀναξηραίνειν δὲ καὶ
συμπέττειν. ἐὰν δέ τι νοσοῦν ἢ κακῶς ἔχον εἰσέλθῃ πρόβατον,
ὑγιάζεσθαι ταχέως ἢ ἀποθνήσκειν. ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ σώζεσθαι
μᾶλλον. ταῦτα μὲν, ὁποτέρως ἔχει, σκεπτέον. ἡ δὲ καλουμέ-
νη μαγύδαρις, ἕτερόν ἐστι τοῦ σιλφίου. μανότερόν τε καὶ ἧττον 3
δριμὺ καὶ τὸν ὀπὸν οὐκ ἔχει. διάδηλος δὲ ἐστι καὶ τῷ ὄψει καὶ
τοῖς ἐμπύροις. γίνεται δὲ περὶ συρίαν, καὶ οὐκ ἐν κυρήνῃ. φα-
σὶ δὲ καὶ ἐν τῷ παρνασίῳ ὄρει πολλήν. ἔνιοι δὲ σίλφιον τοῦτο
καλοῦσιν. εἰ δὲ φεύγει τὴν ἐργάσιμον ὥσπερ τὸ σίλφιον, σκε-
πτέον. ὡσαύτως δὲ καὶ εἴ τι ὅμοιον ἢ παραπλήσιον ἔχει, φύλ-
λου τε πέρι καὶ καυλοῦ. καὶ εἰ ὅλως ἀφίησί τι δάκρυον. τὴν
μὲν οὖν ναρθηκώδη φύσιν ἐν τοῖς τοιούτοις θεωρητέον· τῆς
δ' ἀκανθικῆς, ἑπόμενον γὰρ τοῦτο εἰπεῖν, ἐπειδὴ διῄρηται τὸ 4

μὲν ἀκανθῶδες ὅλως. τὸ δὲ φυλλάκανθον, ὥσπερ ἑκατέρου
χωρὶς λεκτέον. καὶ στίχυ γὰρ ὥσπερ τὸ καὶ περὶ τὴν ἄκανθαν ἔχον-
τος φύλλον. ὥσπερ ὅτε φλεὼς καὶ ὁ τρίβολος. καὶ ἡ κάππα-
ρις, ἴδιον ἔχει τὸ μὴ μόνον τὴν ἐκ τῶν καυλῶν ἄκανθαν ἔχειν,
ἀλλὰ καὶ τὸ φύλλον ἐπακανθίζον. τῶν δὲ διῃρημένων εἰδῶν,
πλεῖστον μὲν ἐστὶ τὸ φυλλάκανθον. ἐλάχιστον δὲ ὡς εἰπεῖν τὸ
ἀκανθῶδες ὅλως. βραχὺ γάρ τι πάμπαν ἐστὶν, ὥσπερ ἐλέ-
1 χθη. καὶ σχεδὸν οὐ ῥᾴδιον λαβεῖν πλήν τι τὸν ἀσπάραγον καὶ
τὸν σκορπίον. ἀμφότερα δὲ ταῦτα ἀνθεῖ μετὰ ἰσημερίαν φθι-
νοπωρινήν. ὁ μὲν γὰρ σκορπίος ἐν τῷ σαρκώδει τῷ ἐπανοδοῦν-
τι τὸ ὑπὸ τὸ ἄκρατον τῆς ἀκάνθης ἔχον τὸ ἄνθος, ἐξ ἀρ-
χῆς μὲν λευκὸν, ὕστερον δὲ ὑποπορφυρίζον. ὁ δὲ ἀσφάραγος ἐκ
φύων περὶ τὰς ἀκάνθας κερωνῶδες μικρόν. ἐκ τούτου δὲ ἐστὶ
τὸ ἄνθος μικρόν. ὁ δὲ σκορπίος μονόρριζον καὶ βραχύρριζον
καὶ βαθύρριζον· ὁ δὲ ἀσφάραγος, βαθύρριζόν τι οὐ μάλα,
2 καὶ πολύρριζον, πυκναῖς ταῖς ῥίζαις. ὥστε τὸ ἄνω συνεχὲς
εἶναι αὐτῷ ἀφ᾽ οὗ καὶ αἱ βλαστήσεις αὐτῶν τῶν καυλῶν. ἀνα
βλαστάνει δὲ ὁ καυλὸς ἐκ τῆς ἀσφαραγιᾶς τοῦ ἦρος καὶ ἐδώ
διμός ἐστιν· εἶθ᾽ οὕτως ἀποτραχύνεται καὶ ἐξανθεῖται περιούσης
τῆς ὥρας. ἡ δὲ ἄνθησις οὐκ ἐκ τούτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν
πρότερον. ὁ γὰρ ἐπετειόκαυλόν ἐστιν. τὰ μὲν οὖν ὅλως ἀκαν-
θώδη, τοιαύτην τινὰ ἔχει φύσιν. τῶν δὲ φυλλακάνθων τὸ
πλεῖστον γένος ὡς εἰπεῖν ἀκανθῶδες τυγχάνει. λέγω δὲ τὸ ἀκαν
3 θῶδες, ὅτι τὸ κύημα καὶ ἐν ᾧ τὸ ἄνθος ἢ καὶ ὁ καρπὸς, ἄκανος ἢ
ἀκανῶδες, πάντων ἐστί. διαφορὰς γὰρ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καὶ μέγεθος.
καὶ σχήματι καὶ χρώματι καὶ πλήθει καὶ ὀλιγότητι τῶν ἀκαν-
θῶν καὶ τῶν ἄλλων. ἔξω γὰρ ὀλίγων πάνυ, καθάπερ τοῦ στρου-
θίου τε καὶ τοῦ σόγκου καὶ εἴ τινων ἑτέρων, τὰ λοιπὰ πάντα
ὡς εἰπεῖν τοιαύτην ἔχει φύσιν· ἐπεὶ καὶ ὁ κνῆκος τήν γε φύσιν
ἀκανθώδη ἔχει. τὸ δὲ σπερματικὸν οὐχ ὅμοιον. ἀλλὰ τά γε
τοιαῦτα πάντα. εἰσὶν ἄκορνα. λευκάκανθα. χάλκειος κνῆκος. πο
4 λυάκανθος. ἀτρακτυλίς. ὀνόπυξος. ἰξίνη. χαμαιλέων. πλὴν

οὐ χρυσοῦ φυλάκανθος σκόλυμος. ἡ λυλειμωνία, φυλλάκαν-
θα. καὶ τἆλλα. πλείω γάρ ἐστι. διαφέρουσι δ' ἀλλήλων πρὸς τοῖς
εἰρημένοις, τῷ τὰ μὲν, πολύκαυλα εἶναι καὶ ἀποφύσεις ἔχειν ὥσ-
περ ὁ κνῆκος. ἔνια δὲ ἄνωθεν ἔχειν ἐξ ἄκρου, καθάπερ τὸ ἐρύ-
γγος. καὶ τὰ μὲν εὐθὺς τοῖς πρώτοις ὕδασιν βλαστάνει. τὰ δ' ὕστε-
ρον. ἔνια δὲ καὶ τοῦ θέρους. ὥσπερ ἡ τετράλιξ ὑπό τινων καλουμένη,
καὶ ἡ ἰξίνη. καὶ ἡ ἐπὶ τῶν αἰθῶν ὁμοίως. εὐανθὴς δὲ ὁ σκόλυμος καὶ
» ἐπὶ πολὺν χρόνον. διαφοραὶ δὲ τῆς μὲν ἀκάνου οὐκ εἰσί. τῆς κνήκου 1
» δ' εἰσίν. ἡ μὲν γὰρ ἀγρία. ἡ δ' ἥμερος. τῆς δ' ἀγρίας, δύο εἴδη. τὸ
» μὲν, περισυμφερὲς σφόδρα τῷ ἡμέρῳ. πλὴν εὐθυκαυλότε-
ρον. διὸ καὶ ἀπηνίοις ἔνιαι τῶν ἀρχαίων ἐχρῶντο γυναικῶν.
καρπὸν δὲ ἔχει μέλανα καὶ μέγαν καὶ πικρόν. ἡ δ' ἑτέρα δα-
σεῖα καὶ τοὺς καυλοὺς ἔχει σομφώδεις. ὥστε τρόπον τινὰ ἐπιγειό-
καυλος γίνεται. διὰ γὰρ μαλακότητα τῶν φύλλων κατακλίνε-
σθαι πρὸς τὰς ἀρούρας. καρπὸν δὲ ἔχει πικρὸν πάντων σπερ-
ματωδέστατα. πλὴν μείζοσι καὶ πυκνοτέραις ἄγριαι. ἴδιον 2
δ' ἔχει πρὸς τὰ ἄλλα ἄγρια τὰ μὲν γὰρ σκληρότερα καὶ ἀκαν-
θωδέστερα τῶν ἡμέρων. αὕτη δὲ μαλακωτέρα καὶ λειοτέρα.
ἡ δ' ἄκαρνα περισυμφερὴς ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν κατὰ τὴν πρό-
σοψιν τῇ κνήκῳ τῇ ἡμέρᾳ. χρῶμα δ' ἐπίξανθον ἔχει καὶ λιπαρόν.
ἀτρακτυλὶς δέ τις καλεῖται καὶ λευκοτέρα τύπον ἴδιον δ' ἔχει
τὸ φύλλον, ὅτι ἀφαιρούμενον καὶ τῇ σαρκὶ προσφερόμενον, αἱ-
ματώδη ποιεῖ τὸν χυλόν. διὸ καὶ φόνον ἔνιοι καλοῦσι τὴν ἄκαν-
θαν ταύτην. ἔχει δὲ τὴν ὀσμὴν δεινὴν καὶ φονώδη. ὀψὲ δὲ καὶ 3
τελειοῖ τὸν καρπὸν πρὸς τὸν μετόπωρον. τὸ δ' ὅλον ὡς ἁ-
πλῶς εἰπεῖν, ἅπασα ἡ ἀκανθικὴ φύσις, ἐπίκαρπος. ἅπαντα
δὲ ταῦτα φύεται καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης. ὥστε βρα-
χύν τινα γίνεσθαι τὸν ἀνὰ μέσον χρόνον τῆς ἐκφύσεώς τε καὶ
τῆς τοῦ σπέρματος τελειώσεως. τοῦ σκολύμου δ' οὐχ ὅτι τοῦτο
μόνον ἴδιον, ὅτι τὴν ῥίζαν ἐδώδιμον ἔχει καὶ ἑφθὴν καὶ ὠμήν.
ἀλλὰ καὶ ὅτι τὴν ἀρίστην ἔχει, καὶ ὅτι σκληρυνομένη ἀφίησιν
ὀπόν. ἴδιον δὲ καὶ τὸ τῆς ἀνθήσεως. ἐπεὶ περὶ τροπάς. σαρκώ- 4

δης δὲ καὶ ἐδώδιμος ἡ τοῦ ὄπου. ἡ δὲ κνῆσις οὐκ ἀκανθώδης,
ἀλλὰ περιμήκης αὐτοῦ. καὶ τοῦτ᾽ ἴδιον μόνον ἔχει τῶν φυλλα=
κάνθων αὐτὸ γεγραμμένως, ἢ ὁ χαμαιλέων. ὁ μὲν γὰρ ἀφυλλά
κανθος ὤν, κακανίζει. γηράσκων δὲ τὸ ἄνθος ἐκπαππουται,
καθάπερ τὸ τῆς δάφνης καὶ τὸ τῆς μυῤῥίνης. καὶ ὅσα παραπλή
σια τούτοις παρακολουθεῖν μέχρι τοῦ θέρους. τὸ μὲν κνῆκον. τὸ
δὲ αἰθοῦν. ὃ δέ, σπέρματος μὲν μικρὰν ἰνμάδα καὶ μέτρον ἔ-
1 χον, ξηραινόμενον δὲ τὸ φύλλον διαχεῖται καὶ οὐκέτι κεντεῖ. ἡ
ἰξίνη δὲ φύεται μὲν οὐ πολλαχοῦ. ῥιζόφυλλον δέ ἐστιν. ἀπὸ
δὲ τῆς ῥίζης μέσης ὁ σπερματικὸς ἄκανος ἐπιπέφυκεν, ὥσπερ
μῆλον εὖ μάλα ἐπικεκρυμμένον ἐπὶ τῶν φύλλων. οὗτος δὲ
ἐπὶ τοῦ ἄκρου φέρει τὸ δάκρυον εὔστομον. καὶ τοῦτο ἐστὶν ἡ ἀ=
κάνθη καὶ ἡ μαστίχη. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα πανταχοῦ
χοῦ. σχεδὸν ἐστὶν. ἡ δὲ κάκτος καλουμένη περὶ σικελίαν μόνον. ἐν
τῇ ἑλλάδι δὲ οὐκ ἔστιν. ἴδιον δὲ παρὰ τὰ ἄλλα τὸ φυτόν. ἀφίη
2 σι γὰρ εὐθὺς ἀπὸ τῆς ῥίζης καυλοὺς ἐπιγείους. τὸ δὲ φύλλον
ἔχει καὶ ἀκανθῶδες. καλοῦσι δὲ τοὺς καυλοὺς. ἐδώδιμοι δὲ
εἰσι περιλεπόμενοι μικρὸν ἐπίπικροι. καὶ θησαυρίζουσιν
αὐτοὺς ἐν ἅλμῃ, ἕτερον δὲ καυλὸν ὀρθὸν ἀφίησιν. ὃν καλοῦσι
πτέρνικα. γίνεται δὲ καὶ οὗτος ἐδώδιμος, πλὴν ἀθησαύρι-
στος τὸ δὲ περικάρπιον ἐν ᾧ τὸ σπέρμα, τὴν μὲν μορφὴν ἀ-
κανθῶδες. ἀφαιρεθέντων δὲ τῶν παππωδῶν σπερματίων, ἐδώ=
διμον καὶ τοῦτο καὶ ἐμφερὲς τῷ τοῦ φοίνικος ἐγκεφάλῳ. κα-
3 λοῦσι δὲ αὐτὸν σκαλίαν. τὰ μὲν οὖν φυλλάκανθα σκεπτέον
ἐν τοιαύταις διαφοραῖς. τὰ δὲ καὶ παρὰ τὴν ἄκανθαν ἔχον=
τα φύλλον, οἷον τὰ τοιαῦτα, φλεώς. ὀνωνίς. παντάδουσα. τρί-
» βολος. ἱππόφυον· μυάκανθός τε σφόδρα καὶ τὸ φύλλον ἔχει
» σαρκῶδες. πολυσχιδὲς δὲ καὶ πολύῤῥιζον. οὐ μὴν κατὰ βά=
» θος γε τὰς ῥίζας ἔχον. βλαστάνει δὲ ἅμα πλειάδι καὶ τοῖς
πρώτοις ἀρότοις. καὶ ἀφίησι τοῦτο τὸ φύλλον. οὐ γάρ ἐστιν
ἐπέτειον, ἀλλὰ χρονιώτερον. τὸ δὲ τῆς καππάριος ἴδιον ὥς
4 περ ἐλέχθη παρὰ ταῦτα. καὶ γὰρ τὸ φύλλον ἐπακανθίζον ἔχει.

καὶ τὸν καυλὸν οὐχ ὥσπερ ὄφεως καὶ ἱππόφεως ἀκάνθα
τοῖς φύλλοις· μονόρριζον δὲ καὶ ἐπίγειον καὶ χαμαίκαυλον.
βλαστάνει δὲ καὶ ἀνθεῖ τοῦ θέρους καὶ διαμένει τὸ φύλλον χλω-
ρὸν ἄχρι πλειάδος. χαίρει δὲ ὑφάμμοις καὶ λεπτογείοις χω-
ρίοις. λέγεται δὲ ὡς ἐν τοῖς ἐργασίμοις οὐ θέλει φύεσθαι. καὶ
ταῦτα περὶ τὰ ἄστη καὶ ἐν εὐηλίοις τόποις φυομένη, καὶ οὐχ
ὥσπερ σίλφιον ἐν ὀρεινοῖς. τοῦτο μὲν οὐ πάντως ἀληθές· ὁ δὲ
τρίβολος ἴδιον ἔχει, διό τι περικάρπιον ἀκανθός ἐστι. δύο δ' αὐτοῦ 1
γένη. τὸ μὲν γὰρ ἔχει φύλλον ἐρεβινθῶδες, ἕτερος δὲ φυλλά-
κανθος. καὶ ἐπίγειοι δὲ ἄμφω, καὶ πολλαχοῦ σχεδὸν σχιζόμε-
νοι. ἐμβλαστής δὲ μᾶλλον ὁ φυλλόκανθος περιφύεται ταῖς
αὐλάς. τὸ δὲ σπέρμα τοῦ μὲν πρωΐου, σησαμῶδες. τοῦ δὲ ὀ-
ψίου, στρογγύλον ἐπίμελαν ἐν λοβῷ. καὶ τὰ μὲν ὥσπερ ἀκά-
φυλλα καὶ ἄκανθα ἔχοντα σχεδὸν ἐν τούτοις. ἡ δ' ἀδωνίς ἐστι
πορθάκανθον. ἐπέτειον δὲ φύλλον ἔχει. πηγανῶδες· περιπε-
φυκὸς παρ' ὅλον τὸν καυλόν. ὥσπερ στεφάνη τὴν ὅλην ἐστὶ μορ- 2
φὴν διαλαμβανομένην ὑπ' ἀλλήλων κολλοβοανθὴς ἐστὶ καὶ ἐλ-
λοβοανθὴς ἀδιαφράκτως. φύεται δ' ἐν τῇ γλίσχρᾳ καὶ γεώδει,
καὶ μάλιστα ἐν τῇ σπορίμῳ καὶ γεωργουμένῃ. διὸ καὶ πολέμιον
τοῖς γεωργοῖς. καὶ ἔτι δυσώλεθρος. ὅταν γὰρ λάβῃ χώρας βά-
θος, ὠθεῖ τὰ κάτω εὐθύς· καὶ καθ' ἕκαστον ἔτος ἀποφύσεις ἀ-
φειμένη εἰς τὰ πλάγια, πάλιν εἰς τὸ ἕτερον ὠθεῖται κάτω. στα-
θεῖσα μὲν οὕτως ὅλη. τοῦτο δὲ βραχείσης γίνεται τῆς γῆς. καὶ
ἀπόλλυται ῥᾷον. ἐὰν δὲ μικρὸν ἀπολειφθῇ, ἀπὸ τούτου πά- 3
λιν βλαστάνει. ἄρχεται δὲ τῆς βλαστήσεως θέρους· τελειοῦται
δὲ μετοπώρου. τὰ μὲν οὖν ἄγρια τῶν φρυγανικῶν, ἐκ τούτων
» θεωρείσθω. τὰ δὲ ἥμερα βραχεῖαν τινὰ ἔχει θεωρίαν, εἴπερ ἐν
» τοῖς στεφανωτικοῖς ἐστι. τὰ δὲ καθόλου πειρατέον περὶ στεφα-
νωμάτων εἰπεῖν. ὅπως ἅπαν περιληφθῇ τὸ γένος. ἡ γὰρ στε-
φανωματικὴ φύσις ἰδίαν τινὰ ἔχει τάξιν, ἐπιμιγνυμένη δὲ,
τὰ μὲν τοῖς φρυγανικοῖς, τὰ δὲ, τοῖς ποώδεσι δι' ἃ κἀκεῖνα συμ-
περιληπτέον. ἅμα μιμνησκομένους ὡς ἂν ᾖ ὁ καιρὸς, ἀρξαμέ- 4

νους πρότερον ἀπὸ τῆς φρυγανικῶν· διχῆ δὲ ἡ τούτων διαίρεσις
ἡ κατὰ τὴν χρείαν. τῆς μὲν γὰρ τὸ ἄνθος χρήσιμον μόνον. καὶ
τούτων τὸ μὲν, εὔοσμον ὥσπερ ἴον. τὸ δὲ, ἄοσμον. ὥσπερ διὸς ἄν-
θος. φλόξ· τῆς δὲ, καὶ οἱ κλάδοι. καὶ τὰ φύλλα· καὶ ὅλως ἡ πᾶσα
φύσις εὔοσμος, οἷον ἑρπύλλου. ἐλενίου· σισυμβρίου τῶν ἄλλων. ἀμ-
φω δὲ φρυγανικά. κἀκείνων τῆς ἀνθικῶν πολλὰ ἡ φύσις φρυ-
γανώδης, ἡ μὲν ἐπέτειος οὖσα μόνον. ἡ δὲ, πολυχρονιωτέρα.
1 πλὴν τῆς ἰωνίας τῆς μελαίνης. αὕτη γὰρ ἀκλώνητος. ἀλλὰ
περιειζόφυλλος καὶ ἀείφυλλος. ὡς δέ τινες φασὶ καὶ δυναμένη
διόλου φέρειν τὸ ἄνθος, ἐάν τόπῳ τινὶ θεραπεύηται· τούτων μὲν
ἴδιον ἂν ἔχοι. τῆς δὲ ἄλλων μᾶλλον τῶν πάντων αἱ μὲν ὅλαι μορ-
φαὶ σχεδὸν πᾶσαι φανεραί. εἰ δέ τινας ἄλλας ἰδιότητας ἔχουσι,
ταύτας λεκτέον ὅτι τὰ μὲν, ἁπλᾶ δοκεῖ τοῖς εἴδεσιν εἶναι, τὰ δὲ,
ἔχειν διαφοράς. ἁπλᾶ μὲν, οἷον τὰ ξυλώδη. καθάπερ ἑρπυλλος.
σισύμβριον ἐλένιον. πλὴν εἰ τὰ μὲν, ἄγρια. τὰ δ' ἥμερα καὶ
2 εὔοσμα. τὰ δὲ, ἀοσμότερα εἶναι. τούτων δὲ καὶ αἱ θεραπεῖαι καὶ αἱ
χῶραι διάφοροι. καὶ ἀέρες. ἔνιοι δὲ τῆς ἀνθῶν οἷον, τὸ μελάνιον. τὸ
γὰρ ἔχειν δοκεῖ τούτων διαφοράν. ὥσπερ τὸ λευκόν. ἐμφανὴς γὰρ
ἡ τούτων χροιὰ διαλλάττουσα. καὶ ἔτι δὴ μᾶλλον ἡ τῆς κρίνων. εἴ-
περ δὴ καθάπερ φασὶν ἔνια καὶ πορφυρᾶ ἦ. τῆς δὲ ῥόδων πολ-
λαὶ διαφοραί. πλήθει τε φύλλων, καὶ ὀλιγότητι· καὶ τραχύτητι
καὶ λειότητι. καὶ χροιᾷ. καὶ εὐοσμίᾳ. τὰ μὲν γὰρ πλεῖστα, πεντάφυλ-
λα. τὰ δὲ δωδεκάφυλλα. καὶ εἰκοσάφυλλα. τὰ δ' ἔτι πολλῷ
3 πλεῖον ὑπεραίροντα τούτων. ἔνια γὰρ εἶναί φασιν, ἃ καὶ καλοῦ-
σιν ἑκατοντάφυλλα. πλεῖστα δὲ τοιαῦτά ἐστι περὶ φιλίππους.
οὗτοι γὰρ λαμβάνοντες ἐκ τοῦ παγγαίου, φυτεύουσιν. ἐκεῖ γὰρ γί-
νεται πολλά. σμικρὰ δὲ σφόδρα τὰ ἐντὸς ἡ γὰρ ἔκφυσις αὐτῶν
οὕτως, ὥστε εἶναι τὰ μὲν, ἐκτός. τὰ δ' ἐντός. οὐκ εὔοσμα δὲ οὐδὲ
μεγάλα τοῖς μεγέθεσιν. ἐν δὲ τοῖς μεγάλοις εὐώδη μᾶλλον,
ὧν τραχὺ τὸ κάτω. τὸ δὲ ὅλον ὥσπερ ἐλέχθη, καὶ ἡ εὐοσμία
καὶ ἡ εὔχροια παρὰ τοὺς τόπους ἐστίν. ἔπειτα. καὶ τὰ ἐν γῇ τοι-
4 αῦτα γινόμενα ποιεῖ τινα παραλλαγὴν εὐοσμίας καὶ ἀοσμίας.

εὐοσμότατα δὲ τὰ ἐν Κυρήνῃ. διὸ καὶ τὸ μύρον ἥδιστον. ἁπλῶς
δὲ καὶ τῶν ἴων καὶ τῶν ἄλλων ἀνθῶν ἄκρατοι μάλιστα αἱ ἐκεί-
νου αἱ ὀσμαὶ διαφερόντως δὴ τοῦ χρόνου. πλεῖστον γὰρ οὗτος δο-
κεῖ παραλλάττειν. φύεται μὲν οὖν ἡ ῥοδωνία καὶ ἐκ τοῦ σπέρμα-
τος. ἔχει δὲ ὑπὸ τὸ ἄνθος ἐν τῷ μήλῳ κνηκώδη ἢ ἀνθώδη,
ἔχον δέ τινα χνοῦν, ὥστε ἐγγὺς εἶναι τῶν πρώτων σπερμάτων· οὐ
μὴν ἀλλὰ διὰ τὸ βραδέως παραγίνεσθαι κατακόπτοντες, ὡς ἐ-
λέχθη, τὸν καυλὸν φυτεύουσιν, ἀποκαιομένη δὲ καὶ ἀποτεμνο- 1
μένη, βέλτιον φέρει τὸ ἄνθος. ἐωμένη γὰρ ἐξαύξεται καὶ ἀπο-
λοχμοῦται. δεῖ δὲ καὶ καταφυτεύειν πολλάκις. καὶ γὰρ οὕ-
τω φασὶ κάλλιον γίνεσθαι τὸ ῥόδον. αἱ δ' ἄγριαι τραχύτεραι καὶ
τοῖς ῥαβδίοις καὶ τοῖς φύλλοις· ἔτι δὲ τὸ ἄνθος ἀχρούστερον καὶ
ἀοσμότερον ἔχουσι καὶ ἔλαττον. τὸ δὲ ἴον τὸ μέλαν τοῦ λευκοῦ
διαφέρει, καθάπερ τά τε ἄλλα καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἰωνιάν. ὅτι πλα-
τύφυλλος καὶ ἐγγειόφυλλος, καὶ σαρκόφυλλός ἐστι, πολλὴν
ἔχουσα ῥίζαν· τὰ δὲ κρίνα τῇ μὲν χροιᾷ τὴν εἰρημένην ἔχει δια- 2
φοράν. μονόκαυλα δέ ἐστιν ὡς ἐπίπαν· δίκαυλα δὲ σπανίως.
τάχα δὲ τοῦτο χώρας καὶ ἀέρος διαφορά. καθ' ἕκαστον δὲ καυ-
λόν, ὁτὲ μὲν ἓν κεῖνον, ὁτὲ δὲ πλείω γίνεται. βλαστάνει γὰρ τὸ
ἄκρον· σπανιώτερα δὲ ταῦτα. ῥίζαν δ' ἔχει πολλὴν σαρκώδη
καὶ στρογγύλην. ὁ δὲ καρπὸς ἀφαιρούμενος ἐκβλαστάνει καὶ
ἀποδίδωσι τὸ κρίνον, πλὴν ἔλαττον. ποιεῖ δέ τινα καὶ δακρυ-
ώδη συῤῥοήν. ἣν καὶ φυτεύουσιν ὥσπερ εἴπομεν. ὁ δὲ ναρ-
κισσος ἢ τὸ λείριον, οἱ μὲν γὰρ τοῦτο, οἱ δ' ἐκεῖνο καλοῦσι, τὸ 3
μὲν ἐπὶ τῇ γῇ φύλλον ἀσφαλαθῶδες ἔχει, πλατύτερον δὲ πο-
λύ, καθάπερ ἡ κρινωνία. τὸν δὲ καυλὸν ἄφυλλον μέν, ποώδη
δέ, καὶ ἐξ ἄκρου τὸ ἄνθος. καὶ ἐν ὑμένι τινὶ καθάπερ ἐν ἀγ-
γείῳ μέγεθος εὖ μάλα καὶ μέλανα τῇ χροιᾷ, σχήματι δὲ περι-
μήκη. οὗτος δ' ἐκπίπτων ποιεῖ βλάστησιν αὐτόματον. οὐ μὴν ἀλ-
λὰ καὶ συλλέγοντες πηγνύουσι. καὶ τὴν ῥίζαν φυτεύουσιν.
ἔχει ῥίζαν σαρκώδη στρογγύλην μεγάλην, ὄψιον δὲ σφόδρα.
μετὰ γὰρ ἀρκτοῦρον ἡ ἄνθησις, καὶ περὶ ἰσημερίαν. ὁ δὲ καρ- 4

πὸς, ποώδης μὲν τῇ φύσει καθάπερ καὶ ταῦτα, πλὴν φυλ-
λωστενῷ. σχεδὸν γὰρ ὥσπερ ἐπιχόφυλλόν ἐστιν. ὀψιανθὲς δὲ
σφόδρα καὶ ὀψιβλαστές. ἢ πρωΐανθες, ὁποτέρως τις λαμ-
βάνει τὴν ἀρχήν. πλειάδι γὰρ ἀνθεῖ καὶ ὀλίγας ἡμέρας.
εὐθὺς δ' ἅμα τῷ φύλλῳ καὶ ἄνθος ὠθεῖ. δοκεῖ δὲ καὶ ἕτε=
ρον· ῥίζα δὲ πολλὴ καὶ σαρκώδης καὶ τὸ ὅλον εὔζωον. φιλεῖ δὲ
καὶ πατεῖσθαι. καὶ γίνεται κάλλιον καταθλιβομένης κάτω τῆς
1 ῥίζης. διὸ καὶ παρὰ τὰς ὁδοὺς καὶ ἐν τοῖς κροτητοῖς, κάλλιστος.
ἡ δὲ φυτεία ἀπὸ ῥίζης ταῦτα μὲν οὖν οὕτω γεννᾶται. τὰ δ' ἄλ=
λα ἄνθη τὰ προειρημένα πάντα σπείρεται, οἷον, ἰωνία. διὸς ἄν=
θος ἴφυον. φλὸξ ἡμεροκαλλές. καὶ γὰρ αὗται καὶ αἱ ῥίζαι ξυ-
» λώδεις. σπείρεται δὲ καὶ ἡ οἰνάνθη. καὶ γὰρ καὶ τὰ ἄλλα ἀνθώ-
» δη. τὰ μὲν οὖν ἀκανθικὰ σχεδὸν ἐν τούτοις καὶ τοῖς ὁμοίοις
» ληπτέον· τὰ δὲ ἕτερα, πάντα μὲν ἀνθεῖ καὶ σπερμοφορεῖ. δο-
κεῖ δὲ οὐ πάντα, διὰ τὸ μὴ φανερὸν εἶναι τινῶν τὸν καρπόν. ἐ=
2 πεὶ καὶ τὸ ἄνθος ἐνίων, ἀμαυρόν. ἄλλα δὲ βραδέως καὶ χαλε-
πωτέρως περιγίνεσθαι τῇ φυτείᾳ. χρόνῳ δὲ μᾶλλον ὥσπερ
ἐλέχθη καὶ κατ' ἀρχάς. καίτοι διατείνονταί τινες ὡς οὐκ ἐχόν=
των καρπόν. αὐτοί τ' ἐξηράναι πολλάκις καὶ ἀποτῖλαι καὶ σπεῖ-
ραι οὐδέποτε βλαστεῖν, οὔτε ἕρπυλλον οὔτε ἑλένιον οὔτε σι-
σύμβριον οὔτε μίνθον. πεπειρᾶσθαι γὰρ καὶ ταύτης. ἀλλ' ὅμως
ἐκεῖνο ἀληθέστερον. οἵ τε πεπειρᾶσθαι φάσκοντες καὶ τούτων
ἐστίν. ἥ τε τῶν ἀγρίων φύσις ἐπιμαρτυρεῖ. καὶ γὰρ ἕρπυλλός
3 ἐστιν ἄγριος. ὃν κομίζοντες ἐκ τῶν ὀρῶν φυτεύουσι, καὶ ἐν συ-
κιῶνι καὶ Ἀθήνησιν ἐκ τοῦ ὑμηττοῦ. παρ' ἄλλοις δὲ ὅλως ὄρη πλή=
ρη καὶ τόποι καθάπερ ἐν τῇ θράκῃ. καὶ σισύμβριον δὲ καὶ τ'
ἄλλα δριμύτερον ἔχοντα τὴν ὀσμήν. ἕρπυλλος δὲ ἐνίοις
καὶ παντελῶς θυμώδης. ἄδηλον ὅτι πάντα τὴν γένεσιν
λαμβάνει. ἀβρότονον δὲ μᾶλλον ἀπὸ σπέρματος βλαστάνει ἢ
ἀπὸ ῥίζης καὶ παρασπάδος. χαλεπῶς δὲ καὶ ἀπὸ σπέρμα=
τος περιμαχόμενον ἐν ὀστράκοις. ὥσπερ οἱ ἀδώνιδος κῆποι
4 τοῦ θέρους. δύσειγον γὰρ σφόδρα καὶ ὅλως ἐπίκηρον. ὅπου καὶ ὁ

ἥλιος σφόδρα λάμπει. ἐμβιώσαν δὲ καὶ αὐξηθὲν, μέγα καὶ ἰσχυ-
ρὸν καὶ δενδρῶδες ὥσπερ τὸ πήγανον. πλὴν ξυλωδέστερον πο-
λὺ τοῦτο καὶ ξηρότερον καὶ ἀχμωδέστερον. ὁ δὲ ἀμάρακος, ἀμφο-
τέρως φύεται καὶ ἀπὸ παρασπάδος, καὶ ἀπὸ σπέρματος. πολύ-
σπερμον δὲ καὶ τὸ σπέρμα εὔοσμον ὀσμὴν μαλακωτέραν. δύναται
δὲ καὶ μεταφυτεύεσθαι. πολύσπερμον δὲ καὶ τὸ ἀβρότονον καὶ οὐκ ἄο-
σμον. τοῦτο δὲ ῥίζας μὲν ἔχει ὀρθὰς καὶ κατὰ βάθους ἐστί τ' ὥσ-
περ μονόρριζον τῇ παχείᾳ. τὰς δ' ἄλλας ἀπ' αὐτῆς. ὁ δ' ἀμά- 1
ρακος, καὶ ὁ ἕρπυλλος καὶ τὸ σισύμβριον, καὶ τὸ ἑλένιον, ὥστε πο-
λοὺς καὶ πολυσχιδεῖς καὶ ταρρώδεις. ξυλώδεις δὲ πᾶσαι. πολὺ δὲ
μᾶλλον ἢ τοῦ ἀβροτόνου, καὶ διὰ τὸ μέγεθος, καὶ τῇ ξηρότητι. τοῦ δὲ
ἑρπύλλου, ἴδιος ἡ αὔξησις ἡ τῶν βλαστῶν. δύναται γὰρ ἐφ' ὁσο-
νοῦν προϊέναι κατὰ μῆκος, χάρακα λαβὼν, ἢ πρὸς αἱμασι-
αῖς φυτευθεὶς, ἢ κάτω καθιέμενος. εὐεξέταστος δὲ εἰς φρέαρ.
εἴδη δὲ τοῦ μὲν ἡμέρου λαβεῖν οὐκ ἔστι καθάπερ ἐλέχθη. τοῦ δὲ ἀ-
γρίου φασὶν εἶναι. τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι, τὸν μὲν θυμβρώδη 2
τινὰ καὶ δριμύτατον. τὸν δ' εὔοσμον εἶναι καὶ μαλακώτερον. ὥρα
δὲ τῆς φυτείας πλεῖστον μετόπωρον. ἐν ᾧ σπεύδουσιν ὡς πρῶ-
τα φυτεύειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἔνια καὶ τοῦ ἦρος φυτεύουσιν ἅπαντα, φι-
λοίκια καὶ φίλυδρα καὶ φιλόκοπρα μάλιστα. αὐχμὸν δὲ δέχε-
ται. καὶ ὅλως ὀλιγοϋδρότατος ὁ ἕρπυλλος. κόπρῳ δὲ χαίρει. μά-
λιστα δὲ καὶ τῇ τῶν λοφούρων· φασὶ δὲ καὶ μεταφυτεύειν δεῖν
πολλάκις. κάλλιον γὰρ τὸ δὲ σισύμβριον, ὥσπερ ἐλέχθη καὶ ἐξή-
τασται μὴ καταφυτευόμενον. τῶν δ' ἀνθῶν τοῦ μὲν, πρῶτον ἐκ- 3
φαίνεται τὸ λευκόϊον. ὅπου μὲν ὁ ἀὴρ μαλακώτερος, εὐθὺς τοῦ
χειμῶνος· ὅπου δὲ σκληρότερος, ὕστερον. ἐνιαχοῦ τοῦ ἦρος. ἅμα δὲ
τούτῳ ἢ μικρότερον τι γέρον· καὶ τὸ φλόγινον καλούμενον τὸ ἄ-
γριον. ταῦτα γὰρ ὧν οἱ στεφανηπλόκοι χρῶνται, πολὺ ἐκτρέ-
χει τῶν ἄλλων. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ νάρκισσος· καὶ τὸ λείριον. καὶ τὸ
τοῦ βολβοῦ κώδιον. ἐμπλέκουσι γὰρ ἔνιοι καὶ τοῦτο εἰς τοὺς στεφά-
νους. ἔπειτα δὲ τούτοις ἡ οἰνάνθη, καὶ τὸ μελάνιον. καὶ τῶν ἀγρίων ὅ τε
ἑλειόχρυσος, καὶ τῆς ἀνεμώνης, ἡ λειμωνία καλουμένη, καὶ τὸ 4

ξίφιον, καὶ ὑάκινθος· καὶ σχεδὸν ὅσοις ἄλλοις χρῶνται τῶν ὀ-
ρείων. τὸ δὲ ῥόδον ὑστερεῖ τούτων καὶ τελευταῖον μὲν φαίνεται.
πρῶτον δ' ἀπολείπει τῶν ἐαρινῶν. ὀλιγοχρόνιος γὰρ ἡ ἄνθη-
σις. ὀλιγοχρόνια δὲ καὶ τῶν ἀγρίων τὰ λοιπὰ, πλὴν τῆς ὑα-
κίνθου καὶ τῆς ἀγρίας καὶ τῆς σπαρτῆς· αὕτη δὲ διαμένει καὶ
τὸ λευκόϊον. καὶ ἔτι μᾶλλον τὸ φλόγιον· τὸ δὲ δὴ μελάνιον
ὥσπερ εἴρηται, δι' ἐνιαυτοῦ θεραπείας τυγχάνον. ὡσαύτως
1 δὲ καὶ ἡ οἰνάνθη. καὶ γὰρ ὑπάρχον ἀνθηκὸν μὲν, πρώϊον δὲ τὴν
φύσιν, ἐάν τις ἀποκνίζῃ καὶ ἀφαιρῇ τὸ ἄνθος καὶ μὴ ἐᾷ σπερ-
ματοῦσθαι. καὶ ὅτι τόπον εὔηλον ἔχει. τὸ δὲ ἄνθος βοτρυῶδες
καὶ λευκὸν, καθάπερ τῶν ἀγρίων. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ ἐαρι-
νὰ φαίνεται. τὰ δὲ θερινὰ μᾶλλον, ἥτε λυχνὶς, καὶ τὸ διὸς
ἄνθος. καὶ τὸ κήρινθον. καὶ τὸ ἴφυον καὶ ὁ ἀμάρακος ὁ φρύ-
γιος. ἔτι δὲ ὁ πόθος καλούμενος, οὗτος δ' ἐστὶ διττός· ὁ μὲν ἔ-
χων τὸ ἄνθος ὅμοιον τῷ ὑακίνθῳ. ὁ δ' ἕτερος, ἄχρους, λευκός.
2 ᾧ χρῶνται περὶ τοὺς τάφους, καὶ χρονιώτερος οὗτος. ἀνθεῖ δὲ
καὶ ἡ ἶρις τοῦ θέρους. καὶ τὸ στρουθίον καλούμενον τῇ ὄψει κα-
λὸν τὸ ἄνθος. εὔοσμον δὲ μετοπώρου. τὸ δὲ λείριον τὸ ἕτερον,
καὶ ὁ κρόκος ὅτε ὀρεινὸς εὔοσμος καὶ ὁ ἥμερος. εὐθὺς γὰρ ἀν-
θοῦσι τοῖς πρώτοις ὕδασι· χρῶνται δὲ καὶ τῶν ἀγρίων τῷ τῆς
ὀξυακάνθου καρπῷ, καὶ τῷ ἄνθει τῷ τῆς μάλακος. καὶ ταῖς
μὲν ὥρ' οὕτως ἑκάστων ἡ γένεσις· ὡς δὲ ἁπλῶς εἰπεῖν οὐδεὶς
διαλείπεται χρόνος οὐδ' ἔστιν ἀνανθής· ἀλλὰ καὶ ὁ χειμὼν ἔ-
3 χει, καίπερ ἄγονος δοκῶν εἶναι διὰ τὴν κατάψυξιν τῶν μετο-
πωρινῶν μεταλαμβανόντων. ἐὰν δὲ δὴ καὶ μαλακὸς ᾖ, πολ-
λῷ μᾶλλον. ἁπλῶς γὰρ πάντη τὰ πολλὰ καὶ ἐπεκτείνεται τῆς
οἰκείας ὥρας. καὶ ἐὰν ὁ τόπος εὔηλος ᾖ, μᾶλλον. διὸ καὶ συ-
νέχεια γίνεται. χρόνοι μὲν οὖν οὗτοι καὶ ὧραι κατὰ τὰς γενέ-
σεις. βίος δὲ, ἰωνιᾶς μὲν τῆς λευκῆς, ἔτη μάλιστα τρία. γηράσκου-
σα δὲ ἐλαττοῦται, καὶ ἀεὶ λευκότερα φέρει. ῥοδωνίας δὲ πέντε
τὰ πρὸς τὴν ἀκμὴν ἢ ὑποκαιομένης δηλονότι μὴ δ' ὑποτεμνο-
4 μένης. χείρω δὲ καὶ ταύτης τὰ ῥόδα γηρασκούσης. πρὸς εὐο-

σμίαν δὲ καὶ ῥόδων καὶ ἴων καὶ τῶν ἄλλων ἀνθῶν μέγιστον ὁ
τόπος συμβάλλεται καὶ ὁ ἀὴρ πρὸς ἕκαστον οἰκείως. ἐν αἰγύ-
πτῳ γὰρ τὰ μὲν πάντα ἄλλα εὔοσμα καὶ ἀνανθῆ καὶ ἀρώματα.
αἱ δὲ μυρρίναι θαυμασταὶ τῇ εὐοσμίᾳ. προτερεῖν δέφασι τῶν
ἐνταῦθα καὶ ῥόδα καὶ ἴα καὶ τὰ ἄλλα ἄνθη καὶ διμήνῳ. καὶ δια-
μένειν πλείω τῶν παρ᾿ ἡμῖν οὐκ ἐλάττω χρόνον τούτων. δοκεῖ δὲ
πρὸς εὐοσμίαν διαφέρειν, ὥσπερ ἐλέχθη καὶ ὁ ἐνιαυτὸς, ποῖος
ἢ τοῖος γινόμενος, οὐ μόνον ἐπομβρίαις καὶ αὐχμοῖς, ἀλλὰ καὶ 1
τῷ καιρόν τινα γίνεσθαι καὶ ὕδατα καὶ πνεύματα, καὶ ἁπλῶς
τὰς τοῦ ἀέρος μεταβολάς. τὰ δ᾿ ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς ἁ-
πλῶς εἰπεῖν καὶ ῥόδα καὶ ἴα καὶ τὰ ἄλλα ἄνθη,
τῇ ὀσμῇ πολλῷ χείρω γίνεσθαι. καὶ περὶ
μὲν τῶν στεφανωματικῶν καὶ ἁπλῶς
τῶν φρυγανικῶν, σχεδὸν ἐν
τούτοις καὶ τοῖς ὁ-
μοίοις ἐστὶν ἡ 2
ἱστορία.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟ Η.

χόμενον δὲ τοῖς εἰρημένοις περὶ τῶν πω-
δῶν εἰπεῖν. ταῦτα γάρ ἐστι λοιπὸν τῶν ἐξ
ἀρχῆς διαιρεθέντων γενῶν ἐν ᾧ συμ-
1 Ε περιλαμβάνονταί πως καὶ τὰ λαχανη-
ρά. καὶ τὰ σιτώδη, καὶ πρῶτον περὶ τῶν
λαχανωδῶν λεκτέον, ἀρξαμένοις ἀπὸ
τῶν ἡμέρων. ἐπεὶ γνώρισμα μᾶλλον
τυγχάνει τῶν ἀγρίων. εἰσὶ δὲ τρεῖς ἄροτοι πάντων τῶν κηπευο-
μένων, ἐν οἷς ἕκαστα σπείρουσι διαιροῦντες ταῖς ὥραις εἷς μὲν
οὖν ὁ χειμερινὸς, ἄλλος δὲ ὁ θερινὸς, τρίτος δὲ ὁ μεταξὺ τού-
των μετὰ ἥλιον τροπὰς χειμερινὰς, καλοῦσι δ' οὕτως οὐ πρὸς
2 τὴν σπορὰν βλέποντες, ἀλλὰ πρὸς τὴν γένεσιν καὶ τὴν χρεί-
αν ἑκάστου. ἐπεί γε σπορὰ σχεδὸν ἐν τοῖς ἐναντίοις γίνεται. τοῦ χει-
μερινοῦ μὲν γὰρ ἀρχὴ μετὰ τροπὰς χειμερινάς. τοῦ δὲ μετα-
γειτνιῶνος μηνὸς, ἐν ᾧ σπείρουσι ῥάφανον, ῥαφανίδα. γογγυ-
λίδα. καὶ τὰ καλούμενα ἐπίσπορα, ταῦτα δ' ἐστὶ, τεῦτλιον, θει-
δακίνη, εὔζωμον λάπαθον, νᾶπυ, κορίαννον. ἄνηθον, κάρδα-
μον. καλοῦσι δὲ πρῶτον τοῦτον τῶν ἀρότων. τοῦ δὲ δευτέρου
πάλιν μετὰ ἥλιον τροπὰς τοῦ γαμηλιῶνος μηνός. ἐν ᾧ σπείρου-
3 σι καὶ πηγνύουσι. πράσον. σέλινον. γήθυον. ἀνάφραξιν. τοῦ
τρίτου δὲ, ὃν καλοῦσι θέρει τοῦ μουνυχιῶνος ἐν τούτῳ δὲ σπεί-
ρεται σίκυος. κολοκύντη. βλίτον, ὤκιμον. ἀνδράχνη. θύμ-
βρον. ποιοῦνται δὲ πλείους ἀρότους τῶν ὁμοίων καθ' ἑκάστην ὥ-
ραν. οἷον ῥαφανίδος, ὠκίμου. τῶν ἄλλων. πᾶσι δὲ σπείρεται
τοῖς ἀρότοις τὰ ἐπίσπορα. διαφύεται δὲ οὐκ ἐν ἴσοις πάντα
χρόνοις, ἀλλὰ τὰ μὲν, θᾶττον, τὰ δὲ βραδύτερον. ὅσα δυσφυῆ
τάχιστα μὲν οὖν ὤκιμον καὶ βλίτον, καὶ εὔζωμον. καὶ τῶν
4 χειμερινῶν ῥαφανίς. τριταῖα γὰρ ὡς εἰπεῖν. θειδακίναι δὲ,

τεταρταῖαι ἢ πεμπταῖαι. σίκυος δὲ καὶ κολοκύντη, περὶ τὰς
πέντε ἢ ἕξ· οἱ δέ φασιν ἑπτά. πρότερον δὲ καὶ θᾶττον ὁ σίκυος.
ἀνδράχνη δ' ἐν πλείοσι τούτων. ἄνηθον δὲ τεταρταῖον. κάρδα-
μον δὲ καὶ νᾶπυ, πεμπταῖα. τεύτλιον δὲ, θέρους μὲν ἑκταῖον,
χειμῶνος δὲ δεκαταῖον. ἀνδράφαξις δὲ, ὀγδοαία. ῥάφανος δὲ
δεκαταία, πράσον δὲ καὶ γήθυον, οὐκ ἐν ἴσοις. ἀλλὰ τὸ μὲν
ἐννεακαιδεκαταῖον. ἐνιαχοῦ δὲ εἰκοσταῖον. γήθυον δὲ, δεκαταῖον. ἢ
δωδεκαταῖον. κορίαννον δὲ, δυσφυές, οὐ γὰρ ἐθέλει βλαστάνειν τὸ νέον 1
ἐὰν μὴ ἐλιχθῇ. θύμβρα δὲ καὶ ὀρίγανος, ἐν πλείοσιν ἢ τριάκοντα.
δυσφυέστατον δὲ πάντων τὸ σέλινον τεσσαρακοσταῖον γάρ φα-
σιν, οἱ τὰ συντομώτερα λέγοντες, οἱ δὲ πεντηκοσταῖον, καὶ τοῦ-
το κατὰ πάντας τοὺς χρόνους· ἐπισπείρουσι γάρ τινες ἐπὶ πᾶ-
σιν· ὅλως δὲ ὅσα κατὰ πλείους ὥρας σπείρεται ταῦτ' οὐθὲν
θᾶττόν γε πολλὰ γίνεσθαι τοῦ θέρους. καὶ θαυμαστὸν. εἰ καὶ μη-
θὲν ἡ ὥρα συμβάλλεται καὶ ὁ ἀὴρ πρὸς τὸ θᾶττον. ἐὰν δὲ μο-
χθηρὰ καὶ ψυχρὰ καὶ τῷ ἀέρι περισκεπὴς βραδύτερον. ἐπεὶ 2
καὶ χειμώνων ἢ εὐδιῶν ἐπιγινομένων τοῖς ἀρότοις, ὁτὲ μὲν βρα-
δύτερον ὁτὲ δὲ, θᾶττον ἡ βλάστησις· διαφορὰ δὲ ταῦτα κατὰ τοὺς
ἀρότους ἕκαστον. περιαίτατον γὰρ ἐν τοῖς εὐήλοις καὶ εὔκρα-
σιν. ὡς γὰρ ἁπλῶς εἰπεῖν ἐν πλείοσι δεῖ τὰς αἰτίας ἀπολα-
βεῖν τῶν τοιούτων, ἔν τε τοῖς σπέρμασιν αὐτοῖς καὶ ἐν τῇ χώρᾳ.
καὶ τῷ ἀέρι καὶ ταῖς ὥραις. αἷς ἕκαστα σπείρουσι καὶ χειμώνων
καὶ εὐδιῶν. ἀλλὰ τούτων μὲν σκεπτέον, ἐφ' ὧν τε παραλλάττου-
σιν οἱ χρόνοι καὶ ἐφ' ὧν οὔ· καὶ γὰρ τὴν ῥαφανίδα φασί τινες τρι- 3
ταίαν καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. τὸ δὲ τελευταῖον ὥσπερ εἴρη-
ται παραλλάττει κατὰ τὰς ὥρας· χρόνοι δ' οὗτοι τῆς βλα-
στήσεώς εἰσι καὶ λέγονται καθ' ἕκαστον διαφορὰ γὰρ πρὸς τὸ θᾶτ-
τον καὶ βραδύτερον καὶ ἡ τῶν σπερμάτων παλαιότης. τὰ μὲν
γὰρ ἀπὸ νέων προγίνεται θᾶττον, οἷον, πράσον, γήθυον, σίκυος.
κολοκύντη. ἔνιοι δὲ καὶ προβρέχουσι τὸ μὲν σίκυον πρὸς τὸ θᾶτ-
τον ἢ ἐν γάλακτι ἢ ἐν ὕδατι. τὰ δ' ἀπὸ παλαιῶν. οἷον, σέλινον.
τεύτλιον. κάρδαμον. θύμβρα. κορίαννον, ὀρίγανον, εἴπερ μὴ 4

φυτεύεται

φυτεύεται, οὐ τὸ ἀπὸ τοῦ νέου καθάπερ εἴπομεν. ἴδιον δὲ φα
σὶν ἐπὶ τοῦ τευτλίου συμβαίνειν. οὐ γὰρ διαφύεσθαι πᾶν εὐ-
θὺς, ἀλλ' ὕστερον πολλῷ τῷ δεχομένῳ ἔτει καὶ τῷ τρίτῳ. διὸ
καὶ ἐκ πολλοῦ σπέρματος ὀλίγον ἐκβλαστάνειν. ἕκαστον δὲ τῶν
σπερμάτων ἐὰν ἀνδρωθέντα. ἀποπέσῃ, διαμένει πρὸς τὴν
ὥραν τὴν ἑαυτοῦ, καὶ οὐ πρότερον ἐκβλαστάνει. καὶ κατὰ λό
γον δεῖ. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀγρίων ὁρῶμεν συμβαῖνον, ἐὰν μὴ φθα
1 ρῇ. αἱ δὲ τελειώσεις τῶν καρπῶν ἁπάντων ἐγγίνονται τοῦ θέρους.
πρότερον δὲ καὶ θᾶττον. ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν πρότερον τῶν σπα
ρέντων διαφέρει γὰρ καὶ ἡ ὥρα. τὰ δ' ἐν ταῖς θερμημερίαις
σπαρέντα, θᾶττον ἐκκαυλοῖ καὶ ἐκ σπερματοῦται καθάπερ ῥα
φανὶς. γογγυλίς. ἔνια δὲ καὶ οὐκ ἐνιαύσια φέρει τὸν καρπόν.
ἀλλὰ δίενα· καθάπερ σέλινον πράσιον γήθυον, ἃ καὶ διαμέ
νει χρόνον πλείονα. καὶ οὐκ ἔστιν ἐπέτεια. τὰ γὰρ πολλὰ του-
των ἅμα τῇ τελειώσει τῶν σπερμάτων αὐαίνεται. πάντα δὲ
2 ὡς εἰπεῖν ὅσα ἐκκαυλοῖ καὶ τελειοῖ τὸν καρπὸν, ἀποτελειοῦ-
ται κατὰ τὸ σχῆμα, τῷ παραβλαστήσεις ἐκ τῶν καυλῶν ἔχειν
ἀκρεμονικὰς, πλὴν ὅσα μονόκαυλα, καθάπερ πράσιον
καὶ γήθυον. καὶ κρόμμυον. καὶ σκόροδον. φίλυδρα δὲ καὶ φι-
λόκοπρα πάντα. μᾶλλον δὲ τὰ ἀσθενέστερα, καὶ πλείονος ἐ-
» πιμελείας δεόμενα. τὰ δὲ καὶ τροφῆς. φύεται δὲ πάντα ἀπὸ
» τοῦ σπέρματος. ἔνια δὲ καὶ ἀπὸ παρασπάδος. καὶ κλωνὸς καὶ
» ῥίζης. ἀπὸ μὲν παρασπάδος ἡ ῥάφανος. ἀεὶ γάρ τι καὶ ῥιζῶδες
3 προσλαβεῖν· ἀπὸ δὲ τῶν βλαστῶν, πήγανον, ὀρίγανος, ὤκιμον.
ἀποφυτεύουσι γὰρ καὶ τοῦτο, ὅταν σπιθαμιαῖον ἢ μεῖζον γέ-
νηται, τεμόντες εἰς τὸ ἥμισυ· ἀπὸ ῥίζης δὲ, σκόροδον. καὶ κρόμ
μυον. καὶ βολβὸς, καὶ ἄρρον. καὶ ἁπλῶς τὰ τοιαῦτα τῶν κε-
φαλορρίζων. φύεται δὲ καὶ εἴ τινων αἱ ῥίζαι διαμένουσιν ἐπὶ
πλειόνα χρόνον ἐπετειοκαύλων ὄντων. ὅτι δ' ἀπὸ τοῦ σπέρμα
τος πάντα βλαστάνει, φανερόν. καὶ γὰρ τὸ πήγανον. ὅπερ οὔ
φασί τινες, ἀλλὰ βραδέως. διὸ καὶ ἀποφυτεύουσιν· ὅσα δ'
4 ἀπὸ ῥίζης φύεται, τούτων, ἡ μὲν ῥίζα χρόνιος, αὐτὰ δὲ ἐπετειό

καυλά. διὸ καὶ παραβλαστάνουσιν αἱ ῥίζαι τῶν τοιούτων· καὶ
γίνονται πλείους οὐ μόνον ἐν τοῖς ἡμέροις καὶ κηπευομένοις,
ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀγρίοις ὥσπερ εἴρηται. ἐπὶ βολβοῖς. γηθύοις.
σκίλλαις. καὶ τοῖς ἄλλοις. παραβλαστάνει δ' ἔνια καὶ τῶν μὴ κε
φαλορρίζων, χρονιωτέρων δὲ, ἐπὶ σέλινον καὶ τεύτλιον. ἀ=
φιᾶσι γὰρ ῥίζας, ἀφ' ὧν φύονται φύλλα καὶ καυλοί. παραβλα
στάνει δὲ καὶ γήθυον καὶ πράσιον. καὶ παραφύει κάτωθεν οἷον
βολβώδη τινὰ κεφαλὴν, ἐξ ἧς ἡ βλάστησις γίνεται τῶν φυλ 1
λων. αὐανθέντος δὲ τοῦ καυλοῦ, καὶ τοῦ σπέρματος ἀφαιρε-
θέντος. ἀλλὰ μὴ διὰ τὸ χρησίμας εἶναι τὰς τούτων κεφαλὰς
οὐ συλλέγουσι μὲν εἰς ξηρασίαν. διὸ καὶ οὐ φυτεύουσι. τάχα
δὲ ταῦτα καὶ ὁμογενῆ, καὶ σύνεγγύς πως τῇ τοῦ κρομμύου
φύσει. διὸ καὶ οὐ θαυμαστόν. ἀλλ' ὅμως καὶ ἐπὶ πάντων καὶ
ἡμέρων καὶ ἀγρίων, ὅσα χρονιώτερα μέν ἐστιν, ἐπιγειότερα
δὲ τούτων, αἱ ῥίζαι ἐπιβλαστάνουσιν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν φρυ=
γανικῶν καὶ τῶν θαμνωδῶν. ἀλλ' ἐπὶ τῶν κρομμύων καὶ σκο- 2
ρόδων καὶ βολβῶν, καὶ ὥσπερ ἀριθμός τις γίνεται τούτων. ἡ
δὲ γένεσις ὥσπερ εἴρηται διχῶς ἐστιν. ἀπὸ σπέρματος μὲν πάν
των, ἀπὸ δὲ καυλοῦ καὶ ῥίζης τῶν εἰρημένων. τῶν δὲ καυλῶν
κολουθέντων. πάντων μὲν ὡς εἰπεῖν βλαστάνει, πλὴν τῶν
ἀπὸ καυλῶν. ἐμφανέστατα δ' ὥσπερ καὶ εἰς χρείαν, ὤκιμον.
θρίδαξ, ῥάφανος. καὶ τῆς μὲν θρίδακος ἰδίους φασὶ τοὺς παλι
βλάστους εἶναι καυλούς. τὸν γὰρ πρῶτον ὀπώδη καὶ πι
κρὸν εἶναι, ὡς ὑπέπτον. οἱ δὲ τὸν ἐναντίον, ὀπωδεστέρους τού- 3
τοις. ἀλλ' ἕως ἂν ὦσιν ἁπαλοὶ, φαίνεσθαι γλυκυτέρους. ἀλλ'
ἐπὶ τῆς ῥαφανίδος τοῦτο ὁμολογούμενον. ὡς εἰ πάλιν βλαστή-
σει, ἡδίων ἀφαιρεθέντων τε τῶν φύλλων πρὶν ἢ διακαυλίζειν.
διαμένουσι δὲ αἱ ῥίζαι πλειόνων. ἀλλ' αἱ μὲν βλαστάνουσι πά-
λιν, αἱ δ' οὔ. ῥαφανὶς οὖν καὶ γογγυλὶς διαμένουσι γῆς ἐ-
πιβληθείσης ἄχρι θέρους. καὶ αὔξησιν λαμβάνουσιν. ὅπερ
ποιοῦσι τινὲς ἐξεπίτηδες τῶν κηπωρῶν. οὐ βλαστάνουσι δὲ, οὐ
δ' ἀφιᾶσι φύλλον, οὐδ' εἴ τις ἀφέλοι τὴν ἐπισεσαγμένην γῆν. 4

ἰδεῖν δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐστί. τά τε πλεῖστα τῶν λαχα-
νωδῶν, μονόῤῥιζα τῇ παχείᾳ καὶ τῇ βαθείᾳ ῥίζῃ. καὶ γὰρ ὅσα
παραφύει ταῖς ἰσοπαχέσι ταύταις. ὥσπερ σέλινον καὶ τεῦ-
τλιον. ἀπὸ τῆς μέσης πως ἡ παράφυσίς ἐστι καὶ οὐκ εὐθὺς ἀπὸ
τῆς ἀρχῆς ἡ σχίσις. εἰς δὲ ταύτην τὴν μίαν, ἡ ἀπ' αὐτῆς τε καὶ
τῆς ἀποφυάδος, καὶ μικρὰ καὶ τῆς ῥαφανίδος καὶ τῆς γογγυ-
λίδος καὶ αὗται μὲν δή φασι φανεραὶ διὰ τὴν χρείαν. ἡ δὲ τοῦ
1 τευτλίου μία μὲν μακρὰ καὶ παχεῖα καὶ ὀρθή, καθάπερ ἡ
τῶν ῥαφανίδων. ἀποφύσεις δὲ ἔχει παχείας. ὁτὲ μὲν δύο. ὁ-
τὲ δὲ καὶ τρεῖς. ὁτὲ δὲ καὶ μίαν. ταῖς δὲ μὴ ἐκ τούτων. σαρκώδης
δὲ ἡ ῥίζα, καὶ τῇ γεύσει γλυκεῖα, καὶ ἡδεῖα. διὸ καὶ ὠμὴν
ἐσθίουσί τινες. ὁ δὲ φλοιὸς οὐ παχύς. οὐδὲ ἀφαιρετός, ὥσ-
περ ὁ τῶν ῥαφανίδων. ἀλλὰ μᾶλλον οἷον ὁ τῶν ἱπποσελή-
νων. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ τῆς ἀνδραφάξυος· μία μὲν εἰς βά-
θος. ἐκ ταύτης δὲ ἄλλαι, μονοῤῥιζότατον δὲ τούτων πάν-
2 των τὸ λάπαθον. οὐ γὰρ ἔχει παχείας ἀποφύσεις. ἀλλὰ τὰς
λεπτάς, βαθυῤῥιζότατον δὲ πάντων· ἔχει γὰρ μείζω ἢ τριῶν ἡμι-
ποδίων. τὸ δ' ἄγριον, βραχύτερον· πολύκαυλον δὲ καὶ πολύ-
κλαδον. καὶ ἡ ὅλη μορφὴ τελειωθεῖσα, παραπλησία τῇ τοῦ τευ-
τλίου. πολυχρονώτερον δὲ καὶ τοῦ ἀγρίου. καὶ ὅλως δὲ πάντων
τῶν λαχάνων ὡς εἰπεῖν. διαμένει γὰρ ὁποσονοῦν χρόνον ὥς φα-
σιν. ἔχει δὲ σαρκώδη τὴν σάρκα καὶ ἔνικμον, διὸ καὶ ἐξαιρεθεῖσα,
ζῇ πολὺν χρόνον. τὸ δ' ὤκιμον, μίαν μὲν τὴν παχεῖαν τὴν κα-
3 τὰ βάθους. τὰς δ' ἄλλας τὰς ἐκ πλαγίου λεπτὰς ἐπιεικῶς εὐ-
μήκεις. ἔνια δὲ οὐκ ἔχει τὴν μίαν τὴν ὀρθὴν οἷον τὸ βλίτον· ἀλ-
λ' εὐθὺς πολλὰς ἐξ ἄκρου καὶ εὐπαχεῖς καὶ μακροτέρας τῆς
» ἀνδραφάξυος. τῶν δὲ ῥιζῶν ξυλωδέσταται πασῶν αἱ τοῦ ὠκίμου.
» καθάπερ καὶ ὁ καυλός. ἡ γὰρ τοῦ βλήτου, καὶ τῆς ἀνδραφά-
» ξυος καὶ τῶν τοιούτων, ἧττον ξυλώδης. εἰσὶ δ' ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν
παρ' ὧν μὲν σαρκώδεις, αἱ δὲ ξυλώδεις. οἷον ἡ τοῦ τευτλίου. καὶ τοῦ σε-
λίνου καὶ ἱπποσελίνου. καὶ λαπάθου, καὶ ῥαφανίδος καὶ γογ-
4 γυλίδος καὶ πάντων μάλιστα τῶν κεφαλοβαρῶν. ὃ δὲ δ' ἀναξηραι

νόμενα σκληρύνονται τελείως ξυλώδεις δέ, ὥσπερ αἱ τοῦ ὠκί
μου, καὶ βλήτου. καὶ ἀνδραφάξυος, καὶ εὐζώμου. καὶ ἀνήθου.
καὶ λαπάθου. καὶ κοριάννου. καὶ ἁπλῶς τῶν ῥοκαύλων. ἔχει
γὰρ δὴ καὶ ἄνηθον. καὶ τὸ κορίαννον, τὰ μονόῤῥιζα ξυλώδη τε
τὴν ῥίζαν καὶ οὐ μακρὰν οὐδὲ τὰς λεπτὰς ἀποφυάδας ἔ-
χουσαν πολλάς. πολύκαυλα δὲ ἄμφω καὶ πολύοζα. διὸ καὶ
οὐ κατὰ λόγον οὐδενὶ τούτων ἄνω πρὸς τὸ κάτω, βραχύῤῥι
ζα δὲ τὰ τοιαῦτά ἐστιν. ἔτι θρίδαξ. ἀνδράχνη τῇ ὀρθῇ καὶ ταῖς 1
εἰς τὰ πλάγια. ἡ δὲ θρίδαξ ὥσπερ οὐκ ἔχει τὰς τοιαύτας ἀπο
φύσεις. ἀλλὰ μόνον τὰς λεπτάς, καὶ μάλιστα δὴ μονόῤῥιζον ὡς
εἰπεῖν. ἁπλῶς δὲ πάντα τὰ θερινὰ βραχύῤῥιζα. καὶ γὰρ ὁ σί-
κυος, καὶ ἡ κολοκύντη. καὶ ἡ σικύα. καὶ διὰ τὴν ὥραν καὶ ἴσως
ἔτι μᾶλλον διὰ τὴν φύσιν. ἥπερ συνηκολούθηκε τῇ ὥρᾳ. ἡ δὲ
μεταφυτευομένη θρίδαξ, βραχυτέραν ἔχει τὴν ῥίζαν τῆς σπα
ρείσης. παραβλαστάνει γὰρ ἐκ τῶν πλαγίων μᾶλλον. βραχυτέ-
ρα δὲ καὶ ἡ ἀγρία τῆς ἡμέρου καὶ ἐκ τῶν ἄνω. τὰ δὲ πολυκαυλό 2
τερα. ἀνθεῖ δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἕκαστον ἀθρόον. τὸ δὲ ὤκιμον κα
τὰ μέρος κάτωθεν πρῶτον. εἶθ' ὅταν ταῦτα ἀπανθήσῃ, τὰ ἄνω.
διὸ καὶ πολυχρόνιον ἐν τῷ ἀνθεῖν. καθάπερ κύαμος καὶ τῆς
πόας τὸ ἡλιοτρόπιον καλούμενον καὶ ἄλλα δὲ τῶν ἀγρίων.
ἀνθεῖ δὲ καὶ ὁ σίκυος καλούμενος. καὶ γὰρ ἐπιβλαστάνειν τού-
τῳ γε συμβαίνει. τὰ δ' ἄνθη τῶν μὲν ἔκλευκα. τῶν δὲ μηλινοει
δῆ. τῶν δὲ μικρὸν ὑποπορφυρίζοντα. εὔχρουν δ' οὐθέν. τὰ δὲ
σπέρματα διαφέρει καὶ τοῖς σχήμασι· τὰ μὲν γὰρ πλεῖστα στρογ 3
γύλα. τὰ δὲ περιμήκη. τὰ δ' αὖ πλατέα καὶ φυλλώδη καθά
περ τὰ τῆς ἀνδραφάξυος. ὅμοιον γὰρ τῷ τοῦ σιλφίου. τὰ δὲ στε
νὰ καὶ γραμμώδη. καθάπερ τοῦ κυμίνου. καὶ τοῖς χρώμασιν
ὁμοίως τὰ μὲν μέλανα. τὰ δὲ ξυλώδη. τὰ δὲ λευκότερα. πάν
τα δὲ ἐλεβοσπέρματα ἢ γυμνοσπέρματα, ἢ ἐμφλοιοσπέρμα
τα, ἢ πασσοσπέρματα. ῥαφανὶς μὲν γάρ. καὶ νάπυ. καὶ γογ
γυλίς. ἐλεβοσπέρματα. κορίαννον δὲ καὶ μάραθρον. καὶ ἄνη-
θον. καὶ κύμινον. γυμνοσπέρματα. βλίτον δέ. καὶ τεύτλιον. καὶ 4

ἀνδράφαξις. καὶ ὤκιμον. ἐμφλοιοσπέρματα. θριδακί-
νη δὲ, παρασπέρματα. πάντα δὲ πολύκαρπα καὶ πολυβλα
στῆ. πολυκαρπότερον δὲ τὸ κύμινον. ἴδιον δὲ καὶ ὃ λέγουσι κα
τὰ τοῦτον. φασὶ γὰρ δεῖν καταρᾶσθαί τε καὶ βλασφημεῖν σπεί
ροντας, εἰ μέλλει καλὸν ἔσεσθαι καὶ πολύ. δυσξήραντα δὲ πάν
τα μὲν ὡς εἰπεῖν, πλὴν τοῦ κυμίνου. οὐχ ὡς σῖτος, κἂν ἅπαξ ἁ-
δρυνθῇ, ταχὺ ξηραίνεται καὶ ἀποπίπτει. δυσξηραντότερα δὲ τὰ
1 ἐμφλοιοσπέρματα καὶ τούτων μάλιστα ὤκιμον. πάντα δὲ ξη
ρανθέντα πολυκαρπότερα γίνονται. διὸ καὶ περιαφαιροῦντες
αὐτὰ ξηραίνουσιν. ἅπαντα δὲ πολύκαρπα καὶ πολυσπέρματα. πο
λυκαρπότατον δὲ τὸ ὤκιμον. πράσον. κρόμμυον. τὰ δὲ πλα-
γιόκαρπα μᾶλλον. οἷον ῥαφανίς. γογγυλίς. καὶ τὰ τοιαῦτα. τὰ
δ' ἀμφοτέρως. οἷον βλῆτον, ἀνδράφαξις. ἀμφότερα γὰρ ταῦτα
καὶ ἐκ τοῦ πλαγίου. καὶ τότε πλεῖστον εὐθὺς παρ' ἕκαστον ὄζον
προσκαθήμενον, ἔχει τὸ σπέρμα βοτρυῶδες. τὰ δ' ἐκ παλαιο-
2 τέρων σπερμάτων θᾶττον ἐκκαυλεῖ. τάχιστα δὲ τὰ ἐκ τῶν ἀκ
μαζόντων. ἔστι γάρ τις ἀκμὴ καὶ τούτων. ἀνάλογον δὲ καὶ τὸ
κάλλιος ἀκολουθεῖ, ἐὰν τὰ ἄλλα τὴν αὐτὴν ἔχωσι θεραπείαν.
δοκεῖ δὲ καὶ εἰς τὸ ἀθρόον αὐτὰ τιθεμένων, κάλλιω γίνεσθαι καὶ
βλαστάνειν. οὕτω δὲ τὸ τοῦ πράσου καὶ τὸ τοῦ σελίνου τιθέασιν,
ἀποδήσαντες εἰς ὀθόνιον. καὶ γίνονται μεγάλαι. συμβάλλεται
δέ τι καὶ ὁ τόπος πρὸς αὔξησιν. κελεύουσι γοῦν ὅταν τις μέγα
φυτεύῃ τὰ σέλινα, πάτταλον κατακρούειν. ἡλίκον ἂν βού-
3 ληται ποιεῖν δὲ σέλινον. τιθέναι δὲ καὶ τὸν ἐν τῷ ὀθονίῳ πάτ
ταλον, κατακρούσαντα καὶ πλήσαντα κόπρου καὶ γοῦς. ἔνια
δὲ καὶ τοῖς σχήμασιν ἐξομοιοῦται καὶ τοῖς τόποις. ἡ γὰρ σικύα ὁ-
μοιοσχήμων γίνεται ἐν ᾧ ἂν τεθῇ, διαφορὰς δὲ καὶ λαμβάνει
κατὰ τοὺς χυμοὺς ἔνια προθεραπευθέντα τῶν σπερμάτων. οἷον
» τὸ τοῦ σικύου. ἐὰν ἐν γάλακτι βρέξαντες σπείρωσιν. ἀλλὰ ταῦ
» τα ἴσως οἰκειότερα τῆς θεραπείας. γένη δὲ τῶν μὲν ἔστι πλείω.
» τῶν δ' οὐκ ἔστιν. οἷον, ὠκίμου. λαπάθου. βλήτου, καρδάμου. εὐζώμου.
4 ἀνδραφάξυος. κοριάννου. ἀνήθου, πηγάνου. τούτων δ' οὔ φασιν εἶ

γένους διαφοραί. τῶν δὲ ἀνάπαλιν πλείω γένη. τῶν δέ ἐστι, ῥα-
φανίδος, ῥαφανίου. τεύτλου, σικύου. κολοκύντης. κυμίνου. σκο=
ρόδου, θριδακίνης. διαφέρουσι δὲ τοῖς τε φύλλοις, καὶ ταῖς ῥί-
ζαις καὶ τοῖς χρώμασι. καὶ τοῖς χυλοῖς. καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τοιού-
τοις. ἔστι τῆς ῥαφανίδος γένη, κορίνθιον. κλεωναῖον. λειοθάλ-
σιον. βοιώτιον. εὐαυξεστάτην δέ φασιν τὴν κορινθίαν. ἣ καὶ τὴν ῥί-
ζαν ἔχει γυμνήν. ὠθεῖται γὰρ εἰς τὸ ἄνω, καὶ οὐχ ὥσπερ αἱ ἄλλαι κά-
τω. τὴν δὲ λειοθαλασσίαν, ἣν ἔνιοι καλοῦσι θρακίαν ἰσχυροτά- 1
την πρὸς τοὺς χειμῶνας. τὴν δὲ βοιωτίαν, γλυκυτάτην καὶ τῷ σχή-
ματι στρογγύλην. οὐχ ὥσπερ τὴν κλεωναίαν μακράν. ὅσων δ' αὖ
ἡ λεῖα τὰ φύλλα· γλυκύτεραι καὶ ἡδίους. ὅσων δ' αὖ τρα-
χέα, δριμύτεραι. γένος δέ τι παρὰ ταῦτά ἐστιν. ὃ ἔχει τὸ φύλλον
εὐζώμῳ ὅμοιον. ῥαφανίδος μὲν οὖν ταῦτα. γογγυλίδος δέ, οἱ μὲν
φασὶν εἶναι. οἱ δ', οὔ φασιν. ἀλλὰ καὶ τῷ ἄρρενι καὶ τῇ θηλείᾳ δια-
φέρειν. γίνεσθαι δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος ἄμφω· πρὸς δὲ τὸ
ἀποθηλύνεσθαι, πηγνύναι δεῖ μανάς· ἐὰν γὰρ πυκνάς, πάσας ἀ- 2
παρρενοῦσθαι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἂν ἐν γῇ μοχθηρᾷ σπαρῶσι.
διὸ καὶ τοὺς σπερματισμοὺς μεταφέροντες, φυτεύουσι ταῖς ἐκ
φύσεις καὶ πλατείας. ἔστι δὲ καὶ τὸ σπέρμα τῇ ὄψει τὸ χεῖρον
καὶ βέλτιον φανερόν. τῆς μὲν γὰρ χρηστῆς, λεπτόν. τὸ δὲ μοχθη-
ρᾶς, ἁδρόν. χειμαζομένη δὲ χαίρει καὶ αὐτὴ καὶ ἡ ῥαφανίς.
οἴονται γὰρ ἅμα γλυκαίνεσθαί τε καὶ τὴν αὔξησιν εἰς τὴν ῥί=
ζαν τρέπεσθαι, καὶ οὐκ εἰς τὰ φύλλα. τοῖς δὲ νοτίοις, καὶ ταῖς
εὐδίαις ἐκκαυλεῖ ταχύ. τούτων μὲν οὖν λόγου δεῖται τῆς ὁμοιώ= 3
σεως ἐν ἀμφοῖν εἶναι τὰς διαφοράς. τῆς δὲ ῥαφανίου τυχῇ διαι=
ρουμένης, οὐλόφυλλόν τε καὶ λειόφυλλον, καὶ ἔτι τῆς ἀ-
γρίας ἣ τὸ μὲν φύλλον ἔχει λεῖον, μικρὸν δὲ καὶ περιφερὲς
πολύκλαδος καὶ πολύφυλλος, ἔτι δὲ χυλὸν ἔχουσα δριμὺν
καὶ φαρμακώδη. διὸ καὶ πρὸς τὰς κοιλίας αὐτῷ χρῶνται
οἱ ἰατροί. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ἐκείνῳ εἶναι δοκοῦσι διαφοραὶ καθ' ἑ-
τέραν. ἐπεὶ ἄσπερμόν τι γένος αὐτῆς ἐστιν ἢ κακόσπερμον. τὸ
δὲ ὅλον, ἡ οὔλη τῆς λείας εὐχυλοτέρα καὶ μεγαλοφυλλο- 4

τερα. ψυχρότερον δὲ καὶ τῆς τευτλίων τὸ λευκὸν τοῦ μέλα
νος, καὶ ὀλιγοσπερμότερον, ὃ καλοῦσί τινες σικελικόν. ὡσαύ
τως δὲ καὶ τῆς θριδακίνης. ἡ γὰρ λευκὴ γλυκυτέρα καὶ ἁπα
λωτέρα. γένη δὲ αὐτῆς ἐστὶν ἄλλα τρία. τό, τε πλατύκαυλον,
καὶ στρογγυλόκαυλον. καὶ τρίτον τὸ λακωνικόν. αὕτη δὲ τὸ μὲν
φύλλον ἔχει σκολυμῶδες. ὀρθὴ δὲ καὶ εὐαυξὴς καὶ ἀπαράβλα
στος ἐκ τοῦ καυλοῦ· τῆς δὲ πλατείων οὕτω τινὲς πλατύκαυ-
1 λοι γίνονται, ὥστ' ἐνίους φασὶ καὶ θύραις χρῆσθαι κηπωρι-
καῖς· τὸ δὲ ὀπῶδες σφόδρα καὶ μικρόφυλλον καὶ λευκο-
καυλότερον, ἔοικεν ἀγρίᾳ. τῆς δὲ σελίνων καὶ ἐν τοῖς φυλ-
λοις καὶ ἐν τοῖς καυλοῖς αἱ διαφοραί. τὸ μὲν γὰρ πυκνόν, καὶ
οὖλον καὶ δασὺ τὸ φύλλον ἔχει. τὰ δὲ μανώτερον καὶ πλα-
τύτερον καυλὸν δὲ μείζω· τούτων δὲ πάλιν τὰ μὲν λευκόκαυ
λα, τὰ δὲ πορφυρόκαυλα ἢ ποικιλόκαυλα· τὸ δ' ὅλον ἅπαντα
τοιοῦτον ἐμφερέστατον τῷ ἀγρίῳ· σικύου δὲ καὶ κολοκύντης
2 τῆς μὲν εἶναί φασι γένη. τῆς δ' οὐκ εἶναι. καθάπερ τῆς ῥαφανί-
δος καὶ τῆς γογγυλίδος. ἀλλ' ἐν τῷ αὐτῷ γένει τὰς μέν, βελτίους·
τὰς δὲ χείρους. τοῦ δὲ σικύου τρία, λακωνικόν, σκυταλίαν. βοιώ-
τιον. τούτων δέ, ὁ μὲν λακωνικὸς ὑδρευόμενος βελτίων. οἱ δ'
ἕτεροι ἄνυδροι· διαφορὰ δὲ γένει καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ τὰ
σκόροδα. πλείω δὲ τοῦ κρομμύου τὰ γένη. οἷον τὰ κατὰ τὰς χώ
ρας ἐπικαλούμενα γαρδια. κνίδια, σαμοθράκια. καὶ πάλιν τὰ
σητάνια καὶ σχιστά, ἀσκαλώνια. τούτων δὲ τὰ μὲν σητάνια μι-
3 κρά. γλυκέα δὲ εὖ μάλα. τὰ δὲ σχιστὰ καὶ ἀσκαλώνια. καὶ ταῖς
θεραπείαις διαφέροντα. καὶ δῆλον ὅτι, τῇ φύσει γὰρ σχιστὸν τὸ
μὲν χειμῶνι μετὰ τῆς κομήσεως ἀργόν. ἅμα δὲ τῷ ἦρι τὰ φύλ
λα περικάγνυσι τὰ ἔξω, καὶ τὰ ἄλλα θεραπεύουσι· περιαιρε
θέντων δὲ τῶν φύλλων τὰ ἕτερα βλαστάνει. καὶ ἅμα κάτω σχί
ζεται. διὸ καλοῦσι σχιστά. οἱ δὲ καὶ ἅλως φασὶ πάντα δεῖν. ὅπως
ἡ δύναμις εἰς τὰ κάτω, καὶ μὴ σπερμοφυῇ. τῶν δὲ ἀσκαλωνίων
ἰδία τίς ἡ φύσις. μόνα γὰρ σχιστὰ καὶ ὥσπερ ἄτονα ἀπὸ τῆς ῥίζης.
4 ἔτι δὲ ἐν αὐτοῖς ἀναυξῆ καὶ ἀντιπίδοτα. διὸ καὶ οὐ πηγνύουσιν.

ἀλλὰ σπείρουσιν αὐτά. καὶ σπείρουσιν ὀψὲ πρὸς τὸ ἔαρ. εἶθ' ὅταν
βλαστήσῃ, μεταφυτεύουσι. τελειοῦται δὲ τοῖς ἄλλοις ταχέως.
ὥσθ' ἅμα τοῖς ἄλλοις ἢ καὶ πρότερον ἐξαιρεῖσθαι. πλείω δὲ χρόνον
ἐαθέντα ἐν τῇ γῇ, σήπεται. φυτευθέντα δὲ καυλὸν ἀφίησι, καὶ
σπέρμα φύει μόνον. εἶτα καύνεται καὶ αὐαίνεται. τούτων μὲν οὖν
τοιαύτη τις ἡ φύσις. διαφέρει δ' ἔνια καὶ τοῖς χρώμασιν. ἐν νή-
σῳ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὅμοια τοῖς λευκοῖς. λευκὰ δὲ σφόδρα τῇ
χροιᾷ, φέρειν δέ φασιν ὅμοια τοῖς σαρδιανοῖς. ἰδιωτάτη δὲ ἡ 1
φύσις ἡ τῶν κρητικῶν. παραπλήσια δὲ τρόπον τινὰ τοῖς ἀσκα-
λωνίοις, εἰ μὴ ἄρα καὶ ἡ αὐτή. ἐν κρήτῃ γάρ ἐστί τι γένος, ὃ
σπειρόμενον μὲν ῥίζαν ποιεῖ· φυτευόμενον δὲ καυλὸν δὲ σπέρ-
μα. κεφαλὴν δὲ οὐκ ἴσχει. γλυκὺ δὲ τῷ χυμῷ. τοῦτο γὰρ δὴ ἀ-
νάπαλιν ἔχει τοῖς ἄλλοις. ἅπαντα δὲ καὶ πηγνύμενα καὶ βελτίω
καὶ θᾶττον παραγίνεται. πάντα δὲ φύεται μετ' ἀρκτοῦρον ἔτι θερ-
μῆς οὔσης τῆς γῆς. ὅπως τὰ ὕδατα πεφυτευμένα καταλαμβά-
νῃ. καὶ ὅλα δὲ φύεταί τε καὶ διατεμνόμενα παρὰ τὴν κεφαλήν. 2
οὐχ ὅμοιαι δὲ αἱ ἐκβλαστήσεις. ἀλλ' ἐκ μὲν τοῦ κάτω γίνεται
κρόμμυον. ἐκ δὲ τοῦ ἄνω, χλόη μόνον. ὀρθὸν δὲ διατμηθὲν ὅ-
λως, ἀβλαστές ἐστι. τὸ δὲ γήτειον καλούμενον, ἀκέφαλόν τι καὶ
ὥσπερ αὐχένα μακρὸν ἔχον. ὅθεν καὶ ἡ βλάστησις ἄκρα, καὶ ἐ-
πικείρεται πολλάκις ὥσπερ τὸ πράσον. διὸ καὶ σπείρουσιν
αὐτὸ καὶ οὐ φυτεύουσι. τὰ μὲν οὖν κρόμμυα σχεδὸν ταύτας
ἔχει τὰς ἰδέας. τὸ δὲ σκόροδον, φυτεύεται μὲν μικρὸν πρὸ τρο-
πῶν ἢ μετὰ τροπάς. διαιρούμενον κατὰ γλίνη. διαφορὰ δέ ἐστιν 3
αὐτοῦ, ἥ τε τῶν ὀψίμων πρὸς τὰ πρώϊα. γένος γάρ τι τυγχά-
νει τοιοῦτον. ὅθεν ἑξήκονθ' ἡμέραις τελειοῦται καὶ μεγέθει καὶ
μικρότητι. καὶ τῷ μεγέθει γένος τι διαφέρον ἐστί· μάλιστα δὲ
τὸ κύπριον καλούμενον τοιοῦτον. ὅπερ οὐχ ἕψουσιν. ἀλλὰ
πρὸς τοὺς μυττωτοὺς χρῶνται. καὶ ἐν τῇ τρίψει θαυμαστὸν
ποιεῖ τὸν ὄγκον ἐκπνευματούμενον. καὶ ἔτι τῷ μὴ ἔχειν ἔνια
τὰς γέλγεις. ἡ δὲ γλυκύτης καὶ ἡ εὐωδία καὶ ἡ ἁδρότης,
σχεδὸν παρὰ τὰς ὥρας γίνεται, καὶ τὰς θεραπείας. ὥσπερ 4

καὶ τῶν ἄλλων. πλειοῦται δὲ καὶ ἀπὸ σπέρματος. ἀλλὰ
βραδέως. τῷ πρώτῳ γὰρ ἔτει κεφαλὴν ἡλίκην πράσου λαμ
βάνει. τῷ δ' ὑστέρῳ, γελγιδοῦται. καὶ τῷ τρίτῳ, τέλειον γίνεται.
καὶ οὐδὲν χεῖρον. ἀλλ' ἔνιοί γε καὶ κάλλιόν φασι τοῦ πηκτοῦ. τῆς
δὲ ῥίζης ἡ γένεσις, οὐχ ὁμοία· τοῦ τε σκορόδου ὅταν ἀνοιγήσῃ
ἡ γελγὶς, κυρτοῦται πᾶσα. καὶ ἐνταῦθα αὐξηθεῖσα, διαιρεῖται
πάλιν εἰς τὰς γέλγεις. καὶ ἐξ ἑνὸς πολλὰ γίνεται ὥστε πλεῖσθαι
1 τὴν κεφαλήν. τὸ δὲ κρόμμυον εὐθὺς ἐκ τῆς ῥίζης ἄλλο καὶ ἄλ
λο παραφύησι καθάπερ καὶ βολβοί. καὶ σκίλλα. καὶ πάντα
τὰ τοιαῦτα. καὶ γὰρ τὰ κρόμμυα καὶ τὰ σκόροδα, μὴ αἰωρου
μένων, ἀλλ' ἐώντων, πολλὰ γίνεται· φθείρει δέ φασι καὶ τὸ σκό-
» ροδον ἐπὶ τῆς σφυειγγος, σκόροδα καὶ τὰ κρόμμυα. περὶ μὲν
» οὖν τῶν γενῶν ἱκανῶς εἰρήσθω· φίλυδρα δὲ πάντα τὰ ἄλλα λά
» χανα καὶ φιλόκοπρα· πλὴν πηγάνου. τοῦτο δὲ ἥκιστα φιλόκο
» προν. τὰ χειμερινὰ δὲ οὐχ ἧττον τῶν θερινῶν. καὶ τὰ ἐπίκηρα
2 τῶν ἰσχυρῶν· κόπρον δὲ μάλιστα ἐπαινοῦσι τὴν συρματίτην.
τὴν δὲ τῶν ὑποζυγίων μοχθηράν, διὰ τὸ μάλιστα ἐξικμάζε-
σθαι· ἐνδύουσι δὲ τὴν κόπρον ἅμα τῷ σπόρῳ μάλιστα συνανα-
μιχθεῖσαν. οἱ δὲ καὶ σπείροντες ἐπιβάλλουσι. χρῶνται δὲ καὶ
τῇ ἀνθρωπίνῃ ὠμῇ πρὸς τὴν χύλοσιν. φιλυδρότερα δὲ τὰ χει
μερινὰ τῶν θερινῶν, καὶ τὰ ἀσθενῆ τῶν ἰσχυρῶν. ἔτι δὲ τὰ πλεῖ
στα δεόμενα τροφῆς, φίλυδρα. καὶ τὸ κρόμμυον. καὶ τὸ γήθυον.
καίτοι φασί τινες οὐ ζητεῖν, ἐὰν τὸ πρῶτον ἐγγένηται δὶς ἢ τρίς.
3 τῶν δὲ ὑδάτων, ἄριστα τὰ πότιμα. καὶ τὰ ψυχρά. χείριστα δὲ
τὰ ἁλικὰ καὶ δυσμαινῆ. διὸ καὶ ἐκ τῶν ὀχετῶν εὔχρηστα· συμ-
περιφέρει γὰρ σπέρματα. πόας. ἀγαθὰ δὲ τὰ ἐκ διός. ταῦτα
γὰρ δοκεῖ καὶ φθείρειν τὰ θηρία γινόμενα γόνιμα, κατεσθίοντα.
φασὶ δέ τινες οὔτε τοῖς σικύοις συμφέρειν, οὔτε τοῖς κρομμύ
οις. ἀρδεύουσι δὲ τὰ μὲν ἄλλα πρωῒ ἢ πρὸς ἑσπέραν. ὅπως
μὴ καταθάλπηται· τὸ δὲ ὤκιμον, καὶ μεσημβρίας· καὶ γὰρ διὰ
βλαστάνειν θᾶττόν φασι θερμῷ τὸ πρῶτον ἀρδευόμενον. τὸ
4 δὲ πολὺ λίαν ὕδωρ δοκεῖ συμφέρειν ἄλλως τε καὶ ἐὰν μὴ ἔχῃ

κόπρῳ. πολλάκις γὰρ πεινῆν τὰ λάχανά φασι· καὶ ταῦτα γνωρίζειν τοὺς ἐμπείρους τῶν κηπωρῶν. μεταφυτευόμενα δὲ πάντα, καλλίω καὶ μείζω γίνεται. καὶ γὰρ τὰ τῶν πράσων μεγέθη καὶ τὰ τῶν ῥαφανίδων, ἐκ μεταφυτείας. μάλιστα δὲ μεταφυτεύουσι πρὸς τοὺς σπερματικούς. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὑπομένει, οἷον ἄνηθον. πράσον. ῥάφανος. σίκυος. σέλινον. γογγυλίς, θρίδαξ. γλήχων ἅπαντα καὶ διαρκέστερα καὶ μείζω πηγνυμένων τῶν σπερμάτων ἢ σπειρομένων· θηρία δὲ γίνεται, 1
ταῖς μὲν ῥαφανῖσι, ψύλλαι· τῇ δὲ ῥαφάνῳ, κάμπαι καὶ σκώληκες. καὶ ἐν τῇ θριδακίνῃ καὶ ἐν τοῖς πράσοις. καὶ ἐν ἄλλοις πλείοσιν αἱ πρασικουρίδες· ταῦτα μὲν οὖν ἡ κρᾶσις ἀθροισθεῖσα ἀπόλλυσι· καὶ ὅταν κόπρος ἀθρόα που καταλάβῃ, φιλόπονον τὸ θηρίον ἀναδύεται· καὶ ἐν αὐτῇ κοιμᾶται ἐν τῇ κόπρῳ. διὸ δὴ ῥᾴδιον θηρεύειν· ἄλλως δ' οὐκ ἔστι· ταῖς δὲ ῥαφανῖσι πρὸς τὰς ψύλλας πρὸς τὸ ἐπισπείρειν ὀρόβους. πρὸς δὲ τὸ μὴ γίνεσθαι ψύλλας, οὔ φασιν εἶναι φάρμακον οὐδέν. ὑπὸ 2
δὲ τὸ ἄστρον ὤκιμον μὲν λευκαίνεται· κορίαννον δὲ ἀλμᾷ. τὰ
» μὲν οὖν συμβαίνοντα διὰ τούτων θεωρητέον. τῶν δὲ σπερμά-
» των τὰ μέν ἐστιν ἰσχυρότερα· τὰ δέ, ἀσθενέστερα πρὸς διαμονήν·
» ἰσχυρότερα μὲν· οἷον κορίαννον. τεῦτλιον· πράσον. κάρδαμον, νᾶπυ. εὔζωμον. θύμβρα· ἄλλως τὰ δριμέα πάντα. ἀσθενέστερα δὲ ἄνηθον. τοῦτο γὰρ οὐκ ἐθέλει μένειν. ἀνδράφαξυς, ὤκιμον. κολοκύντη. σίκυον. ἁπλῶς τὰ θερινὰ τῶν χειμερινῶν μᾶλλον. διαμένει δὲ οὐδὲν πλέον τι τεττάρων ἐτῶν ὥς τι ἐστὶ χρήσι- 3
μον εἶναι πρὸς τοὺς σπόρους· ἀλλὰ δίετα μὲν βελτίω. διὰ δὲ τρεῖς οὐδὲν χείρω. τὸ δ' ὑπέργαιον ἤδη χεῖρον. πρὸς δὲ τὴν μαγειρικὴν χρείαν ἔστι πλείω διαμένει· πλὴν ἀσθενέστερα πάντα ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τὴν ἀνάπνοιαν καὶ τὴν κάλυσιν. φθορὰ δὲ μάλιστα μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων. γίνεται γὰρ ἐν ἅπασι, καὶ τοῖς δριμέσιν, ἥκιστα δὲ ἐν τῷ σικυῶνι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐξικμαζόμενα πικρὰ γίνεται τῇ γεύσει. διὸ καὶ πρὸς τὴν χρείαν χείρω. καὶ περὶ μὲν τῶν σπερμάτων. καὶ ἁπλῶς τῶν κηπευομένων, ἱκανῶς εἰρή- 4

θω. περὶ δὲ τῶν ἀγρίων καὶ τῶν καλουμένων ἀρουραίων, πειρα=
τέον ὁμοίως εἰπεῖν. τυγχάνει δὲ τὰ μὲν ὁμώνυμα τοῖς εἰρημένοις
ἅπαντα γάρ ἐστι τὰ γένη ταῦτα καὶ ἄγρια. καὶ σχεδὸν τά γε πολλὰ
παραπλησίαν ἔχοντα τὴν ὄψιν τοῖς ἡμέροις, πλὴν τοῖς γε-
φύλλοις ἐλάττω ταῦτα καὶ ταχύτερα, καὶ τοῖς καυλοῖς· καὶ μά
λιστα τοῖς χυλοῖς δριμύτερα καὶ ἰσχυρότερα. καθάπερ ἥ τε θύμ
βρα. καὶ ἡ ὀρίγανος. ἥ τε ῥάφανος καὶ τὸ πήγανον ἐπεὶ καὶ τὸ λάπα
1 θον ἄγριον. καίπερ εὐστομώτερον τῆς ἡμέρου. τὸν δὲ χυλὸν ὅμως
ὀξύτερον ἔχει καὶ τούτῳ μάλιστα διαφέρει. πάντα δὲ καὶ ξηρότε
ρα τῶν ἡμέρων καὶ ἴσως αὐτῷ τούτῳ τά τε πολλὰ καὶ δριμύτε
ρα καὶ ἰσχυρότερα. ἰδίως δὲ ἡ ῥάφανος ἔχει παρὰ τὰ ἄλλα τοὺς
καυλοὺς περιφερεστέρους καὶ λειοτέρους τῆς ἡμέρου. καὶ τὴν
τοῦ φύλλου πρόσθεσιν, ἐκείνη μὲν ἔχει πλατεῖαν, αὕτη δὲ πε-
ριφερεστέραν. καὶ αὐτὸ δὲ τὸ φύλλον ἀγονώτερον. ἐπεὶ τά γε ἄλ
λα ταχύτερον καὶ τοῖς καυλοῖς καὶ τοῖς φύλλοις. ἡ δὲ γογ=
2 γυλὶς καὶ τὴν ῥίζαν ἔχει μακρὰν καὶ ῥαφανιδώδη, καὶ τὸν
καυλὸν βραχύν. θριδακίνη δὲ τό τε φύλλον βραχύτερον τῆς
ἡμέρου καὶ τελειούμενον ἀκανθοῦται, καὶ τὸν καυλὸν ὁμοίως,
τὸν ὀπὸν δὲ δριμὺν καὶ φαρμακώδη· φύεται δ' ἐν ταῖς ἀρού=
ραις. ὀπίζουσι δὲ αὐτὴν ὑπὸ τὸν ἀμητόν, καὶ φασὶ καθαίρειν ὕ-
δρωπα. καὶ ἀχλὺν ἀπ' ὀφθαλμῶν ἀπάγειν, καὶ ἄργεμα ἀφαι
ρεῖν ἐν γάλακτι γυναικείῳ. τὸ δ' ἱπποσέλινον καὶ ἐλειοσέλη-
νον, καὶ ὀρεοσέλινον, καὶ πρὸς ἑαυτὰ διαφορὰν ἔχει καὶ πρὸς τὸ
3 ἥμερον. τὸ μὲν τὸ ἐλειοσέλινον. τὸ παρὰ τοὺς ὀχετοὺς καὶ ἐν τοῖς ἕ=
λεσι φυόμενον, μανόφυλλόν τε καὶ οὐ δασὺ γίνεται. προσεμφε-
ρὲς δέ πως τῷ σελίνῳ καὶ τῇ ὀσμῇ καὶ τῷ χυλῷ καὶ τῷ σχήματι.
τὸ δ' ἱπποσέλινον, φύλλον μὲν ἐμφερὲς τῷ ἐλειοσελίνῳ. δα
σὺ δὲ καὶ μεγαλόκαυλον, καὶ τὴν ῥίζαν ὥσπερ ῥαφανὶς ἔχει τὸ
πάχος μέλαιναν. μέλας δὲ καὶ ὁ καρπός. μέγεθος δὲ μεῖζον
ὀρόβου. χρήσιμα δὲ ἄμφω φασὶ πρὸς στραγγουρίαν εἶναι ἐν
οἴνῳ γλυκεῖ λευκῷ καὶ τοῖς λιθιῶσι. φύεται δὲ ὅμως πανταχ
4 χοῦ. γίνεται δὲ καὶ τὸ δάκρυον ἐξ αὐτοῦ ὅμοιον τῇ μύρρᾳ. οἱ

δὲ, φασὶν ὅλως μυῤῥαν. τὸ δὲ ὀρεοσέλινον μείζους ἔτι διαφο-
ρὰς ἔχει. τὸ μὲν γὰρ φύλλον ἔοικε κωνίῳ· ῥίζα δὲ λεπτή· τὸν δὲ
καυλὸν ἔχει καθάπερ ἄνηθον. πλὴν ἐλάττω, διδόασι δὲ τοῦ-
τον ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ τῶν γυναικείων χάριν. ἔνια δὲ ὅλως ἀσύμ-
βλητα τοῖς εἰρημένοις ἐστὶ, καίτοιγε τοὺς χυλοὺς καὶ τὰς δυνά-
μεις· ὥσπερ σίκυος ὅ τε ἄγριος καὶ ὁ ἥμερος· ἀλλ᾽ ἐκ τῆς προσό-
ψεως ἔχει τὴν ὁμοιότητα, καθάπερ καὶ ἐν τοῖς στεφανώμα-
σιν ἡ ἰωνία. τὸ γὰρ φύλλον ἔχει παρόμοιον· τούτων μὲν οὖν ἐν 1
» τοῖς εἰρημένοις αἱ διαφοραί. τῶν δ᾽ ἀγρίων λεγομένων μετὰ ταῦτα
» ῥητέον. καὶ ὅλως ἐγγειοποιῶδές ἐστιν. ὃ μὴ τυγχάνει βρωτόν. καλοῦ-
» μεν γὰρ λάχανα τὰ πρὸς τὴν ἡμετέραν χρείαν· ἐν δὲ τῷ κα-
θόλου κἀκεῖνα περιέχεται. διὸ καὶ περὶ ἐκείνων λεκτέον· λά-
χανα μὲν δὴ τὰ τοιαῦτα καλεῖται κιχώρη. ἀφάκη· ἀνδρυάλα.
ὑποχοιρὶς, ἠριγέρων. καὶ ὅλως ὅσα κιχωριώδη ταῦτα τοὺς τὴν
ὁμοιότητα τῶν φύλλων. πάντα γὰρ πως ἐμφερῆ ἔχει τῷ κιχω-
ρίῳ πάλιν καυκαλὶς, ἐνθρυσκὸν ἡδύοσμον. οἱ δὲ μυεῖα ἄλ- 2
λα, καλοῦσιν, ὃ τὴν μὲν ῥίζαν ἔχει μακρὰν, καὶ γλυκεῖαν, τὰ
δὲ φύλλα τῷ κρόκῳ ὅμοια, πλὴν μακρότερα τὸν καυλὸν διὸ
βραχὺν ἐφ᾽ οὗ τὴν κάλυκα μεγάλην, καὶ ἐξ ἄκρου μέγαν τὸν
παγητὸν πόλιον. ἀφ᾽ οὗ καλεῖται τραγοπώγων· ὁμοίως δὲ καὶ
ἄλλα τοιαῦτα τὰς μὲν ἰδέας ἔχει, τοὺς δὲ χυλοὺς ἐδωδίμους ἢ
ὠμοὺς ἢ ἑφθούς. ἔνια γὰρ λέγεται πυρώδως. ὥσπερ μαλάχη.
καὶ τευτλὶς, καὶ τὸ λάπαθον. καὶ ἡ ἀκαλύφη. καὶ τὸ παρθέ-
νιον. τὸν δὲ στρόχνον καὶ ὠμὸν ἐσθίουσιν ὃ καὶ εὐήπατόν τινες πρό- 3
τερον. καὶ ἕτερα δὲ πλείω τούτων. ἐν οἷς καὶ παροιμιαζόμενός
ἐστι διὰ πικρότητα κέρχορος ἔχων τὸ φύλλον ὠκιμῶδες. πάν-
των δὲ, τὰ μὲν ἐπέτεια, τὰ δὲ, ἐπετειόκαυλα τυγχάνει· τὰ
μὲν τι ἐξαυαίνονται. ὧν δὲ διαμένουσιν εἰς πλείω χρόνον αἱ ῥί-
ζαι· σχεδὸν δὲ οὐκ ἔλαττον τὰ τοιαῦτά ἐστι. φύεται δὲ τὰ μὲν, καὶ
ἀπὸ τῶν ῥιζῶν καὶ ἀπὸ τῶν σπερμάτων. τὰ δὲ ἕτερα μόνον ἀ-
» πὸ σπέρματος, εἰ μή τι καὶ αὐτόματον, ἡ δὲ βλάστησις καὶ τού-
» των δὲ καὶ τῶν ἄλλων, τῶν μὲν ἅμα τοῖς πρώτοις ὑετοῖς ἐστι 4

μετ' ἰσημερίαν. ἔστι δ' ἀφάκεις. καὶ τὸ τῆς κνίκωπος. καὶ ἣν καλοῦ-
σί τινες βούπρηστιν, τῷ μετὰ πλειάδα, καθάπερ καὶ κιχωρεῖς,
καὶ σχεδὸν τῶν ἄλλων τῶν κιχωριωδῶν, καὶ τὰ μὲν εὐθὺς ἅ-
μα τῇ βλαστήσει τὸ ἄνθος ἀφίησι, καθάπερ ἡ ἀφία· τὰ δὲ, ὕστε-
ρον οὐ πολλῷ. καθάπερ ἡ ἀνεμώνη. τὰ δὲ, ἅμα τῷ ἦρι καὶ ἐκ-
καυλεῖ καὶ ἀνθεῖ, καθάπερ τὸ κιχώριον καὶ τὰ κιχωριώδη, καὶ
τῶν ἀκανθικῶν, ὅσα λαχανώδη. διαφοραὶ δὲ τῶν ἀνθῶν πολ-
1 λαὶ, περὶ ἧς ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται. σχεδὸν γάρ ἐστι κοινὸν ἁ-
πάντων. ἔνια δὲ καὶ ὅλως ἀνανθῆ, καθάπερ καὶ τὸ ἐπίμε-
τρον. συμβαίνει δὲ οἷς ἅμα τῷ καρπῷ τὸ ἄνθος ἀφίησι ταχεῖαν
εἶναι τὴν ἀπάνθησιν. πλὴν ἡ μὲν, ἀπογηράσαντος πάλιν τοῦ
πρώτου, πάλιν ἄλλο καὶ ἄλλο παραφύει καὶ τοῦτο ποιεῖ παρ'
ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἔαρ, ἄχρι τοῦ θέρους· πολὺν δὲ χρόνον
καὶ ὁ ἠριγέρων· τὰ δὲ ἄλλα οὐ ποιεῖ τοῦτο. καθάπερ οὐδὲ ὁ
κρόκος. οὔτε ὁ εὔοσμος. οὔθ' ὁ λευκὸς, οὔθ' ὁ ἀκανθώδης οὔ-
2 τοι δ' εὔοσμοι. κοινὴ δὲ διαφορὰ πάντων τῶν ποωδῶν ἡ τοιάδε. τὰ
μὲν γάρ ἐστιν ὀρθόκαυλα καὶ νευρόκαυλα. τὰ δὲ ἐπιτειόκαυλα.
καθάπερ μαλάχη. σκανδίξ. σίκυος ἄγριος. τὸ δὲ ἡλιοτρόπιον,
ἔτι μᾶλλον ὡς εἰπεῖν τούτων. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἀκανθώδε-
σιν οὖσι τρίβολος καὶ ἡ κάππαρις καὶ ἄλλα πλείω. καὶ γὰρ
ἐκείνων ἡ διαφορὰ πλείων· ἔνια δὲ περιαλλόκαυλα, μὴ ἔχον-
τα δὲ πού περιστήσωσιν, ἐπιγειόκαυλα, καθάπερ ἡ πιτίνη. καὶ
ἡ παρείνη. καὶ ἁπλῶς ὧν ὁ καυλὸς λεπτὸς καὶ μαλακὸς, καὶ μα-
3 κρός· διὸ καὶ φύονται ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν ἐν ἄλλοις. κοινὴ δὲ
καὶ αὕτη ἡ διαφορὰ πάντων, οὐ μόνον τῶν ποωδῶν καὶ φρυγανι-
κῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν θαμνωδῶν. καὶ γὰρ ἡ ἕλιξ, καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ
σμίλαξ, περιαλλόκαυλον. ἔτι δὲ καὶ τῶν ποωδῶν, τὰ μὲν πο-
λύκαυλα. τὰ δὲ, μονόκαυλα. καὶ τῶν μονοκαύλων, τὰ μὲν ἀπα-
ράβλαστα κατὰ τὸν καυλόν. τὰ δὲ παραβλαστικά. καθάπερ καὶ
ἐν τοῖς ἡμέροις, ἥ τε ῥαφανὶς καὶ ἄλλ' ἄττα. πολύκαυλα δὲ ὡς
ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ ἐπιγειόκαυλα. μονόκαυλα δὲ καὶ ὀλιγόκαυ-
4 λα, τὰ ὀρθόκαυλα· τούτων δὲ ἀπαράβλαστα τὰ λειόκαυλα.

κρόμμυον. πράσον· σκόροδον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἡμέροις ὑπάρ-
» χει. διαφορὰ δέ τις καὶ τριάς τῶν ποωδῶν ἐστι. τὰ μὲν ἐπιγειόφυλ-
» λα. τὰ δ' ἐπικαυλόφυλλα. τυγχάνει δὲ ἀμφοτέρων, ἐπιγειό-
φυλλα μέν, κορονόπους. ἄνθεμον. ἄγχουσα· πόα. ἀνεμώνη. ἀ-
φυλλανθές. ἀπαργία. ἀρνόγλωσσον. ἀπάτη. καὶ ἐπικαυλόφυλ-
λα δέ. κρηπίς. ἄνθεμον τὸ φυλλῶδες. λωτὸν λευκόϊον. ἀμφο-
τέρως δὲ τὸ κιχώριον. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν καυλῶν ἅμα ταῖς ἐκφύ-
σεσι ταῖς ἀκρεμονικαῖς, ἐκφύει καὶ ἄνθος. καὶ τῶν φυλλακάν- 1
θων ἔνια πλὴν ἀκανθώδεσι κομιδῇ καθάπερ ὁ σόγκος. ἔστι δὲ
καὶ τὰ μὲν ἄκαρπα. τὰ δὲ κάρπιμα. καὶ ὅλως τῶν ποωδῶν τὰ
μέν, ἄχρι τῶν φύλλων ἀφικνεῖται. τὰ δὲ καυλὸν ἔχει καὶ ἄνθος
καρπὸν δὲ οὔ. τὰ δὲ καὶ καρπὸν ὥσπερ τὰ πλεῖστα. τὴν φύσιν εἰ
μή τι καὶ αὐτῷ τῷ ἄνθει καρποφορεῖ· ὥσπερ ἔνια τῶν δένδρων. δια-
φέρει δὲ καὶ τὰ φύλλα σχεδὸν οὐκ ἐλάττοσιν. ἀλλὰ πλείοσι δια-
φοραῖς, ἢ τὰ τῶν δένδρων. καὶ πρὸς αὐτὰ δὲ ἐκεῖνα διαφορὰς ἔ-
χει· μεγίστην μὲν ὡς εἰπεῖν, ὅτι τὰ μὲν ἄνευ μίσχου προσπέφυ- 2
κε. τὰ δέ, αὐτὰ μὲν ὡς ἁπλῶς· τὰ δέ, καυλικῇ τινι προσφύσει, καὶ
τῶν μέν, ἐν τῇ βλαστήσει προτερεῖ. τῶν δὲ πλείστων τὰ φύλλα καὶ σχε-
δὸν ἐν τῇ ἀρχῇ μέγιστα γίνονται καὶ μάλιστα ἐδώδιμα. τὰ δέ,
ἐκ τῶν δένδρων προωθεῖ τινα καυλόν· διαφέρουσι δὲ καὶ τοῖς ἄν-
θεσι πολύ. ἐν μὲν γὰρ τοῖς δένδροις τάγε πλεῖστα λευκά. τὰ
δέ, μικρὸν ἐπιπορφυρίζοντα. τὰ δὲ ποώδη, καὶ χλοώδη. κεχρω-
σμένων δὲ ἀνθικῶν πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ χροιαὶ καὶ εὔκρα-
τοι καὶ μεμιγμέναι καὶ εὔοσμοι δὴ καὶ ἄοσμοι. καὶ ἐνίων τὰ μὲν 3
δένδρα τὴν ἄνθην ἀθρόαν ποιεῖται· τούτων δ' ἔνια κατὰ μέ-
ρος, ὥσπερ ἐλέχθη καὶ περὶ τοῦ ὠκίμου διὸ καὶ πολὺν χρόνον ἀν-
θεῖ. καθάπερ ἄλλα τε πολλὰ καὶ τὸ ἡλιοτρόπιον καὶ τὸ κιχώ-
ριον. πολλαὶ δὲ καὶ τῶν ῥιζῶν διαφοραί· καὶ τρόπον τινὰ τούτων
φανερώτεραι. εἰσὶ γὰρ αἱ μέν, ξυλώδεις· αἱ δὲ σαρκώδεις καὶ ἰνώ-
δεις· ὥσπερ καὶ τῶν ἡμέρων. καθάπερ αἵ τε τοῦ σίτου καὶ τῆς πόας
τῆς πλείστης. ἐν τῷ δὲ τούτων ἑκάστου πλείστας ἔχουσι διαφοράς.
χρώμασιν. ὀσμαῖς· χυλοῖς. μεγέθεσιν. αἱ μὲν γὰρ λευκαί. αἱ δέ, 4

μέλαιναι, αἳ δ' ἐρυθραί. καθάπερ ἥ τε τῆς ἀγχούσης, καὶ τοῦ ἐ=
ρυθροδάνου. αἳ δ' ὥσπερ ξανθαὶ καὶ ξυλοειδεῖς. καὶ γλυκεῖαι
δὲ καὶ πικραὶ καὶ δριμεῖαι. καὶ εὐώδεις καὶ κακώδεις. καὶ ἔνιαι
φαρμακώδεις, ὡς ἐν ἄλλοις εἴρηται. διαφοραὶ δὲ καὶ τῶν σαρ-
κωδῶν. αἳ μὲν γὰρ στρογγύλαι. αἳ δὲ περιμήκεις καὶ βαλανώδεις,
ὥσπερ ἀσφοδέλου καὶ κρόκου· καὶ αἳ μὲν, λεπυριώδεις ὥσπερ
ἥ τε βολβοῦ καὶ τῆς σκύλλης, καὶ ὅσαι βολβώδεις. καὶ κρομμύου
1 δὲ καὶ γηθύου, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια· αἳ δὲ, ὁμαλεῖς, καὶ λαθηραὶ
καὶ μάλα καὶ δι' ὅλου. καὶ ὥσπερ ἄφλοιοι καθάπερ τοῦ ἄρρου.
αἳ δὲ καὶ φλοιὸν ἔχουσι περὶ τῇ σαρκί. καθάπερ ἡ τοῦ κυκλαμί-
νου, καὶ τῆς σπυλίδος. οὐχ ἅπασαι δὲ εὐώδεις. ἢ γλυκεῖαι ἢ εὔστο
μοι. ἢ ἐδώδιμοι. οὐδ' αἱ πικραὶ ἄβρωτοι. ἀλλ' ὅσαι ἀβλαβεῖς εἰσι
τῷ σώματι μετὰ τὴν προσφοράν. ἔνιαι γὰρ γλυκεῖαι μέν. θανάσι=
μοι δὲ καὶ νοσώδεις· αἱ δὲ, πικραὶ μὲν ἢ κακώδεις. ὠφέλιμοι δέ.
τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ φύλλα καὶ καυλοί. καθάπερ τοῦ ἀψινθίου. καὶ
2 καὶ τοῦ κενταυρίου. διαφοραὶ δὲ καὶ κατὰ τὴν βλάστησιν καὶ κατὰ τὴν
ἄνθησιν. ἔτι ἀρχομένου χειμῶνος, καὶ μεσοῦντος καὶ πάλιν ἦρος. ἢ
θέρους. ἢ μετοπώρου καὶ τοῦτο τῶν καρπῶν δὲ ὁμοίως, οὐ βρωτά ἐστι. καὶ
καυλοὺς ἐστι. καὶ φύλλα. καὶ σπέρματα καὶ ῥίζας. καὶ ἐν αὐτοῖς του-
τοις κατὰ τοὺς χυλούς. ἔτι, ὀξύτητι. καὶ γλυκύτητι. καὶ αὐστηρότη
τι καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς τοιαύταις. ἁπλῶς τε καὶ κατὰ τὸ μᾶλ
» λον. τὰς μὲν οὖν διαφορὰς ἐν τούτοις ληπτέον. διῃρημένων δὲ κατὰ
» τὰς ὥρας ἑκάστων, περί τε τὰς βλαστήσεις, καὶ κατὰ τὰς ἀνθήσεις καὶ
3 τελειώσεις τῶν καρπῶν, οὐδὲν ἀναβλαστεῖ καὶ περὶ τῆς οἰκείας ὥρας
οὔτε τῶν ῥιζοφυῶν οὔτε τῶν σπερμάτων. οὔτε τῶν σπερμοφυῶν. ἀλλ' ἕ
καστον ἀναμένει τὴν οἰκείαν. οὐθ' ὑπὸ τοῦ ὕδατος οὐδὲν πάσχον. ἔνια
γὰρ θερμὰ κομιδῇ καὶ τῇ ἀνθήσει. καὶ τῇ βλαστήσει. καθάπερ ὅ, τε
σκόλυμος, καὶ ὁ σίκυος ἄγριος. ὥσπερ καὶ περὶ τῶν φρυγανικῶν
ἐλέχθη περὶ κονύζης τε καὶ καππάρεως καὶ τῶν ἄλλων. οὐδὲν γὰρ οὐ
δὲ ἐκείνων ἀνθεῖ καὶ βλαστάνει περὶ τῆς οἰκείας ὥρας. διὸ καὶ ταύτῃ δό
ξαιεν ἂν διαφέρειν τῶν δένδρων. τῶν μὲν γὰρ ἅμα πως πάντων ἐγ-
4 γύς ἡ βλάστησις εἰ δὲ μή, κατὰ μίαν γε ὥραν ὡς εἰπεῖν. τούτων

δὲ ἐν πολλαῖς, μᾶλλον δ' ἐν ἁπάσαις ἡ βλάστησις. καὶ ἔτι μᾶλ-
λον ἡ ἄνθησις. ὥστε εἴ τις ἐθέλει κατανοεῖν, σχεδὸν συνεχὴς γί-
νεται καθόλου ἐνιαυτὸν καὶ ἡ βλάστησις καὶ ἡ ἄνθησις. αἰεὶ γὰρ
ἕτερον ἐξ ἑτέρου διαδεχόμενον, πάσας ἀναλαμβάνει τὰς ὥρας·
οἷον μετὰ τὴν ἀφάκην, ἔσται ἡ ἀνεμωνία, καὶ ὁ ἠριγέρων, καὶ τὰ
ἄλλα χειμερινά. μετὰ δὲ ταῦτα, τὰ ἠρινά. καὶ μετοπωρινά· πολ-
λὰ δ' ὥσπερ ἐλέχθη καὶ τὴν κατὰ μέρος ἄνθησιν ἐπιτείνεται
ταῖς ὥραις. ἔνια γὰρ οὕτως ἀνθεῖ καθάπερ ἥ τε ἀφάκη καὶ ὁ ὀ- 1
νοκίχλης. καὶ τὸ κιχώριον. καὶ τὸ ἀρνόγλωσσον, καὶ ἄλλα. διὰ
δὲ τὴν συνέχειαν καὶ τὴν περικατάληψιν τὴν ὑπ' ἀλλήλων,
οὐ φαίνεται ῥᾴδιον ἐν ἐνίοις, οὐδ' ὁρίσαι ποῖα πρῶτα βλα-
στάνει. καὶ ὅλως ποῖα πρωϊβλαστάνει. καὶ ποῖα ὀψιβλαστεῖ, ἵνα
ζῇ. καὶ αὐτῶν τε τούτων τὰς γενέσεις καὶ τὰς ὥρας. ὅταν τε-
λειωθέντων τῶν καρπῶν, πάλιν ἄλλας ἀρχὰς ἐνιστῶντες τῆς
γενέσεως. ὅπερ μάλιστα δοκεῖ συμβαίνειν μετ' ἰσημερίαν μετο-
πωρινήν. τότε γὰρ ἤδη τὰ σπέρματα πλεῖστα τελειοῦται. καὶ 2
τῶν δενδρικῶν καρπῶν οἱ πολλοί. καὶ ἅμα μεταβολή τις αὐ-
τοῦ τούτου προσγίνεται καὶ τῆς ὥρας. ὅσα δὲ ἀτελῆ καὶ ἄπε-
πτα καὶ περικαταλαμβάνεται, τούτοις κατὰ λόγον ἐκ περιό-
δου καὶ ἡ βλάστησις γίνεται, καὶ ἡ ἄνθησις καὶ ἡ τελείωσις. διὸ
συμβαίνει. τὰ μὲν, ἀπὸ πλειάδος ἀνθεῖν, τὰ δ' ἀπὸ κυνός. τὰ δὲ
μετὰ ἀρκτοῦρον καὶ ἰσημερίαν μετοπωρινήν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ἔοικε κοινοτέραν ἔχειν σκέψιν, εἰς ἀφορισμὸν ἀρχῆς. ὅτι δ' αἱ
διαφοραὶ πλείους ἢ οὐκ ἐλάττους, ἐν τούτοις φανερόν. ἐπεὶ καὶ 3
ἀείφυλλα τῶν τοιούτων ἐστὶν ἔνια, καθάπερ τὸ ἡλιοτρόπιον.
καὶ τὸ ἀδίαντον. ἀφωρισμένων δὲ τούτων περὶ τὰς διαφορὰς
ἐν οἷς γίνονται καὶ πῶς, λεκτέον ἤδη τὰς καθ' ἕκαστον ἱστορίας.

ὅσα καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ἑκάστου φυ-
σιν· λέγω δ' οἷον τὰ σταχυώδη, καὶ τὰ σκανδικώδη. καὶ μυοφωδα.
καὶ εἴ τι ἕτερόν ἐστι τοιοῦτο κοινὸν ἐπὶ πάντων λαβεῖν. ὃ τῇ αἰσθή-
σει γνώριμον τοῖς φύλλοις, ἢ ἄνθεσιν ἢ ῥίζαις. ἢ καρποῖς. ἐκ 4
γὰρ τῶν

γὰρ τῶν φανερῶν ὁ μερισμός. ὥσπερ καὶ τὴν ῥίζαν. σταχυώ-
δη μὲν οὖν ἐστιν, ὅ, τε ἀχύνωψ ἀπὸ * μένιος τε-
λείους ἔχων ἰδέας ἐν ἑαυτῷ. καὶ ὁ ἀλωπέκουρος καὶ ὁ στε-
λεφοῦρος. ὑπ' ἐνίων δὲ ἀρνόγλωσσον. τῶν δὲ ὄρτυξ καλού-
μενος. παρόμοιον δὲ τούτῳ τρόπον τινὰ καὶ ἡ θρυαλλίς. ἁπλᾶ
δὲ καὶ μονοειδῆ τρόπον τινὰ ταῦτα καὶ στάχυν οὐκ ὀξὺν ἀλλ' ἀνθηρώ-
δη ἔχοντα. ὁ δὲ ἀλωπέκουρος, μαλακὸν χνοωδέστερον, ὅτι καὶ
1 ὅμοιον ταῖς τῶν ἀλωπέκων οὐραῖς, ὅθεν καὶ τοὔνομα μετεί-
ληφεν. ὅμοιος δὲ τούτῳ καὶ ὁ στελεφοῦρος. πλὴν οὐχ ὥσ-
περ ἐκεῖνος ἀνθεῖ κατὰ μέρος. ἀλλὰ δι' ὅλου τοῦ στάχυος ὥσ-
περ ὁ πυρός. ἡ δὲ ἄνθησις ἀμφοῖν χνοώδης. καθάπερ καὶ τοῦ
σίτου· παρόμοιον δὲ τῇ ὅλῃ μορφῇ τῷ πυρῷ. πλὴν πλατυ-
φυλλότερον· ὡσαύτως δὲ τούτοις καὶ τὰ ἄλλα τὰ σταχυώδη
» λεκτέον. τὰ δὲ κιχωριώδη, πάντα μὲν ἐπιγειόφυλλα καὶ ῥι-
» ζόφυλλα. βλαστάνει δὲ μετὰ πλειάδα πλὴν τῆς ἀπάτης. τοῖς
2 δὲ καυλοῖς καὶ αἱ ῥίζαι μεγάλας ἔχουσι διαφοράς. οἱ μὲν
γὰρ τῶν ἄλλων ἁπλούστεροι καὶ θάττους. ὁ δὲ τοῦ κιχωρίου
μέγας, καὶ ἀποφύσεις ἔχων πολλάς. ἔτι δὲ γλίσχρος καὶ
δυσδιαίρετος. διὸ καὶ δεσμῷ χρῶνται. παραβλαστικὸν δὲ καὶ
τῇ ῥίζῃ, καὶ ἄλλως μακρόρριζον. διὸ καὶ δυσώλεθρον. ὅταν
γὰρ ἐκλαχανίσωνται, πάλιν τὴν ὑπόλοιπον ἀρχὴν λαμβά-
νει γενναίως. συμβαίνει δὲ καὶ περιανθεῖν αὐτοῦ μέρος ἄλλο
καὶ ἄλλο. καὶ τοῦτο ἄχρι τοῦ μετοπώρου, σκληροῦ δοκοῦν-
3 τος εἶναι τοῦ καυλοῦ. φέρει δὲ καὶ λοβὸν, ἐν ᾧ τὸ σπέρμα
περὶ τὰ ἄκρα τῶν καυλῶν. ἡ δὲ ἀποχώρησις λειοτέρα καὶ
ἡμερωτέρα τῇ περσόψει καὶ γλυκυτέρα. καὶ οὐχ ὥσπερ
ἡ χανδράς. ἀλλὰ τὸ ὅλον οὐκ ἐδώδιμος. αὕτη γὰρ ἄβρω-
τος· καὶ ἐν τῇ ῥίζῃ δριμὺν ὀπὸν ἔχει καὶ πολύ. ἄβρωτος
δὲ καὶ πικρὰ ἡ ἀφάκη. περιτμηθεὶς δὲ, καὶ ταχὺ γηράσκει
καὶ ἀποπαύονται. εἶτ' ἄλλο φύεται πάλιν καὶ ἄλλο. καὶ
τοῦτο παρ' ὅλον ποιεῖ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ ἔαρ, ἄχρι τοῦ θέ-
4 ρους· τὸ δ' ἄνθος μηλινοειδές. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ πικρίς·

καὶ γὰρ αὕτη τῷ ἦρι καὶ θέρει καὶ παραπλήσια δι' ὅλου τοῦ χει-
μῶνος καὶ τοῦ θέρους παρανθεῖ. τῇ γεύσει δὲ πικρά. διὸ καὶ τοὔ-
νομα εἴληφε. ταῦτα μὲν οὖν ἐν ταύταις ταῖς διαφοραῖς. πει-
ρατέον δὲ ὡς ἐλέχθη καὶ τῶν ἄλλων λαμβάνειν ὁμοίως. πολὺ
δέ τι γένος ἐστὶ καὶ τῶν σαρκορρίζων ἢ κεφαλορρίζων. ἃ καὶ πρὸς
τὰ ἄλλα καθ' ἃ καὶ τὰς διαφορὰς ἔχει, ῥίζαις τε καὶ φύλλοις
καὶ καυλοῖς καὶ ταῖς ἄλλαις μορφαῖς. τῶν γὰρ ῥιζῶν ὥς-
περ εἴρηται πρότερον, αἱ μὲν λεπυρώδεις. αἱ δὲ σαρκώδεις. 1
καὶ αἱ μὲν ἔχουσι φλοιόν αἱ δ' ἄφλοιοι. ἔτι δὲ αἱ μὲν, στρογ
γύλαι. αἱ δὲ προμήκεις. καὶ αἱ μὲν ἐδώδιμοι· αἱ δὲ ἄβρωτοι ἐ-
δώδιμοι μὲν γὰρ οὐ μόνον βολβοί, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις. ἀλ-
λὰ καὶ ἡ τοῦ ἀσφοδέλου ῥίζα, καὶ ἡ τῆς σκίλλης. πλὴν οὐ πά-
σης, ἀλλὰ τῆς ἐπιμενιδείου καλουμένης, ἣ ἀπὸ τῆς χρή-
σεως ἔχει τὴν προσηγορίαν. αὕτη δὲ στενοφυλλοτέρα τε καὶ
λειοτέρα τῶν λοιπῶν ἐστιν· ἐδώδιμος δὲ καὶ ἡ τοῦ ἄρου καὶ
αὐτὴ καὶ τὰ φύλλα προσαφεψηθέντα ἐν ὄξει· καὶ ἔστιν ἡ 2
δεῖά τε καὶ πρὸς τὰ ῥήγματα ἀγαθή. πρὸς δὲ τὴν αὔξησιν
αὐτῆς ὅταν ἀποφυλλάσωσιν. ἔχει δὲ μέγα σφόδρα τὸ φύλ
λον ὃ ἀνορύξαντες, στρέφουσιν ὅπως ἂν μηδὲν βλαστάνῃ, ἀλ-
λὰ πᾶσαν ἕλκῃ τὴν τροφὴν εἰς ἑαυτήν. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν βολβῶν
τινὲς ποιοῦσι συμπιθέντες. ἡ δὲ τοῦ δρακοντίου (καλοῦσι γάρ
τι δρακόντιον ἄρον διὰ τὸ τὸν καυλὸν ἔχειν τινὰ ποικιλίαν)
ἄβρωτος καὶ φαρμακώδης. ἀλλὰ ἡ τοῦ φασγάνου καλου-
μένου γλυκεῖά τε ἑψηθεῖσα. καὶ τριφθεῖσα μιγνυμένη τῷ ἀ- 3
λεύρῳ, ποιεῖ τὸν ἄρτον γλυκὺν καὶ ἀσινῆ. στρογγύλη δέ ἐστι
καὶ ἄφλοιος καὶ ἀποφύσεις ἔχουσα μικράς, ὥσπερ τὸ γή-
θυον. πολλὰς δὲ εὑρίσκουσι ταῖς σκολοπίαις. χαίρει γὰρ
καὶ συλλέγει τὸ ζῷον· ἡ δὲ τοῦ θησείου, τῇ μὲν γεύσει πι-
κρά. τριβομένη δὲ, κοιλίαν ἀποκαθαίρει. φαρμακώδεις
δέ τινές εἰσι καὶ ἕτεραι. πολλῶν δὲ οὔτε φαρμακώδεις
» οὔτε ἐδώδιμοι. καὶ αὗται μὲν ἐν ταῖς ῥίζαις αἱ διαφοραί.
» κατὰ δὲ τὰ φύλλα, τοῖς τε μεγέθεσι καὶ τοῖς σχήμασιν, ὃ 4

» μὲν ἀσφόδελος μακρὸν καὶ στενώτερον καὶ ὑπόγλισχρον ἔ-
» χει τὸ φύλλον. ἡ δὲ σκίλλα, πλατὺ καὶ εὐδιαίρετον. τὸ δὲ φάσγανον, ὑπό τινων δὲ καλούμενον ξίφος, ξιφοειδές. ὅθεν ἔχει καὶ τοὔνομα. ἡ δὲ ἶρις, καλαμωδέστερον. τὸ δὲ τοῦ ἄρου, πρὸς τῇ πλατύτητι καὶ ἔγκοιλον καὶ σικυώδές ἐστιν. ὁ δὲ νάρκισσος, στενὸν καὶ πολὺ καὶ λιπαρόν. βολβὸς δὲ, καὶ τὰ βολβώδη, παντελῶς στενά. καὶ τοῦ κρόκου δέ τι στενώτερον.

1 καυλὸν δὲ, τὰ μὲν, οὐκ ἔχει τὸ ὅλον. οὐκ ἄνθος, ὥσπερ τὸ ἄρον τὸ ἐδώδιμον· τὰ δὲ τὸν τοῦ ἄνθους μόνον. ὥσπερ ὁ νάρκισσος καὶ ὁ κρόκος· ἔνια δὲ ἔχει. καθάπερ ἡ σκίλλα, καὶ ὁ βολβός. καὶ τὰ βολβώδη. καὶ ἡ ἶρις καὶ τὸ ξίφιον· μέγιστον δὲ πάντων, ὁ ἀσφόδελος. ὁ γὰρ ἀνθέρικος μέγιστος. ὁ δὲ τῆς ἴριδος, ἐλάττων μὲν, σκληρότερος δέ. τὸ δὲ ὅλον ἀνθερικώδης. ἔστι δὲ καὶ πολύκαρπος ὁ ἀσφόδελος, καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ ξυλώδης. τῇ μὲν μορφῇ, τρίγωνος. τῷ δὲ χρώ-

2 ματι, μέλαν. γίνεται δὲ ἐν τῷ στρογγύλῳ τῷ ὑποκάτω τοῦ ἄνθους. ἐκπίπτων δὲ τοῦ θέρους, ὅταν ἤδη διαχάνῃ, τὴν αὔανσιν ποιεῖται κατὰ μέρος ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῆς σκύλλης. ἄρχεται δὲ πρῶτον ἀπὸ τῶν κάτωθεν. ἐν δὲ τῷ ἀνθερίκῳ συνίσταται σκώληξ, ὃς εἰς ἄλλο μεταβάλλει ζῷον πτηνὸν ἀνθηνοειδές. εἶθ' ὅταν ὁ ἀνθέρικος αὐανθῇ, διεσθίων ἐκπέταται. δοκεῖ δὲ ἴδιον ἔχει πρὸς τὰ ἄλλα τὰ λειόκαυλα. διότι στενὸς ὢν ἀποφύσεις ἄνωθεν ἔχει. πολ-

3 λὰ δὲ εἰς τροφὴν παρέχεται χρήσιμα. καὶ γὰρ ὁ ἀνθέρικος ἐδώδιμος σταθευόμενος. καὶ τὸ σπέρμα φρυγόμενον. πάντων δὲ μάλιστα ἡ ῥίζα κοπτομένη μετὰ σύκου. καὶ πλείστην ὄνησιν ἔχει καθ' Ἡσίοδον. ἅπαντα μὲν οὖν φιλόζωα, τὰ κεφαλόρριζα. μάλιστα δ' ἡ σκύλλα. καὶ γὰρ κρεμαμένη ζῇ. καὶ πλεῖστόν γε χρόνον διαμένει· δύναται δὲ καὶ τὰ θησαυριζόμενα σώζειν, ὥσπερ τὴν ῥόαν ἐκπηγνυμένου τοῦ μίσχου. καὶ τῶν φυτευομένων δ' ἔνια, βλαστάνει θᾶττον ἐν

4 αὐτῇ. λέγεται δὲ καὶ περὶ τῶν θυρῶν τῆς εἰσόδου φυ-

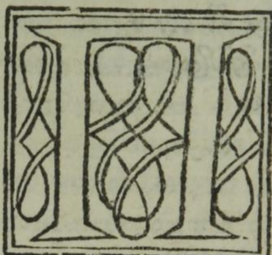
τεθεῖσαν, ἀλεξιτήριον εἶναι τῆς ἐπιφερομένης δηλήσεως.
πάντα δὲ ταῦτα ἀθρόα φύεται καθάπερ καὶ τὰ κρόμμυα
καὶ τὰ σκόροδα· παραβλαστάνουσι γὰρ ἀπὸ τῆς ῥίζης. ἔνια
δὲ ἀπὸ τοῦ σπέρματος φανερῶς. οἷον ὅ, τε ἀνθέρικος καὶ
τὸ λείριον. καὶ τὸ φάσγανον. καὶ ὁ βολβός. ἀλλ' ἴδιον τοῦ=
το τοῦ βολβοῦ λέγεται, τὸ μὴ ἀπὸ πάντων βλαστάνειν ἅμα
τῶν σπερμάτων. ἀλλὰ τοῦ μὲν, αὐτοετές. τοῦ δὲ, εἰς νέωτα. κα-
θάπερ τὸν αἰγίλωπά φασι, καὶ τὸν λωτόν. τοῦτο μὲν οὖν εἴ- 1
περ ἀληθές. κοινὸν ἑτέρων. κοινὸν δὲ ἴσως καὶ τὸ μῆκον λέ=
γεσθαι, πλὴν οὐ πολλῶν. θαυμαστὸν δὲ ἐπὶ πάντων, ὅπερ ἐ=
πί τε τῆς σκίλλης καὶ τοῦ ναρκίσσου συμβαίνει. τῶν μὲν γὰρ
ἄλλων, καὶ τῶν ἐξ ἀρχῆς φυτευομένων καὶ τῶν βλαστανόν-
των, καθ' ὥραν τὸ φύλλον ἀνατέλλει πρῶτον· εἶθ' ὕστερον ὁ
καυλός. ἐπὶ δὲ τούτων, ὁ καυλὸς πρότερον. τοῦ ναρκίσσου
δὲ, ὁ τοῦ ἄνθους μόνον εὐθὺ πρότερον τὸ ἄνθος. τῆς δὲ σκίλλης
καθ' αὑτὸν εἰς ὕστερον, ἐπὶ τούτω δ' ἄνθος ἀνίσχον προκαθήμε- 2
νον. ποιεῖται δὲ τὰς ἀνθήσεις τρεῖς. ὧν ἡ μὲν πρώτη δοκεῖ ση-
μαίνειν τὸν πρῶτον ἄροτον. ἡ δὲ δευτέρα, τὸν μέσον. ἡ δὲ τρί-
τη, τὸν ἔσχατον· ὅσαι γὰρ ἂν αὗται γίνωνται, καὶ οἱ ἄροτοι σχε-
δὸν οὕτως ἐκβαίνουσιν. ὅταν δὲ οὕτως ἀπογηράσῃ, τότε ἡ τῶν
φύλλων βλάστησις πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον. ὡσαύτως δὲ καὶ
ἐπὶ τοῦ ναρκίσσου. πλὴν οὔτε καυλὸν ἕτερον ἔχει παρὰ τὸν
τοῦ ἄνθους ὥσπερ εἴπομεν, οὔτε καρπὸν φανερόν. ἀλλὰ καὶ αὐ-
τὸ τὸ ἄνθος ἅμα τῷ καυλῷ καταφθίνει. καὶ ὅταν αὐανθῇ, 3
τότε τὰ φύλλα ἀνατέλλει. πρὸς μὲν οὖν τὰ ἄλλα τὰ συνάμ-
φω ταῦτα ἴδια. πρὸς δὲ τὰ προανθοῦντα τῶν φύλλων καὶ
τῶν καυλῶν, ὅπερ δοκεῖ ποιεῖν τὸ τίφυον καὶ ἕτερα τῶν ἀν=
θικῶν. ἔτι τε τῶν δένδρων, ἡ ἀμυγδάλη μάλιστα ἢ μόνον·
ὅτι ταῦτα μὲν ἅμα τῷ ἄνθει προφαίνει τὸ φύλλον εὐθὺς κα-
τόπιν. ὥστε καὶ διαζητεῖσθαι περί τινων. ἐπὶ δὲ τούτων δὴ
ἀφ' ἑτέρας ἀρχῆς φαίνεται· καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἡμε-
ρῶν. καὶ διὰ τὸ μὴ πρότερον βλαστάνειν, πρὶν τοῦ μὲν, τὸ ἀν- 4

θος. τότε δὲ καὶ ὁ καυλὸς ὅλος ἀπογηράσῃ. ἡ δὲ βλάστησις,
προτέρα μὲν τῆς σκύλλης, ὑστέρα δὲ ναρκίσσου. πολὺ δὲ καὶ
τὸ φύλλον οὕτως ἀφίησι. καὶ ἔστιν ἡ ῥίζα αὕτη οὐ μικρὰ καὶ
οὐ μεγάλη. προσεμφερὴς κατὰ τὸ σχῆμα τῷ βολβῷ. πλὴν
» οὐ δὲ πυρώδης. ταῦτα μὲν οὖν ἔχει σκέψιν. τῶν δὲ βολβῶν ὅτι
» πλείω γένη, φανερόν. καὶ γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῇ χρόᾳ καὶ τοῖς
» σχήμασι διαφέρουσι καὶ τοῖς χυλοῖς. ἐνιαχοῦ γὰρ οὕτω γλυ-
1 κεῖς, ὥστε καὶ ὠμοὺς ἐσθίεσθαι καθάπερ ἐν χερρονήσῳ τῇ
ταυρικῇ. μεγίστη δὲ καὶ ἰδιωτάτη διαφορὰ τῶν ἐριοφόρων.
ἔστι γάρ τι γένος τοιοῦτον, ὃ φύεται μὲν αἰγιαλοῖς. ἔχει δὲ
τὸ ἔριον ὑπὸ τοὺς πρώτους χιτῶνας, ὥστε ἀνὰ μέσον εἶναι
τοῦ τε ἐδωδίμου τοῦ ἐντὸς, καὶ τοῦ ἔξω. ὑφαίνεται δὲ ἐξ αὐ-
τοῦ καὶ πόδια καὶ ἄλλα ἱμάτια. διὸ καὶ ἐριώδεις τοῦτο. καὶ
οὐχ ὥσπερ τὸ ἐν ἰνδοῖς τριχῶδες. πλείω δὲ καὶ τὰ βολβώ-
δη καὶ ἐλάττω. ταῦτα δὲ καθάπερ τὸ λευκόϊον καὶ βολβί-
2 νη. καὶ ὀπιτίων. καὶ κνὺξ. καὶ ἕτερον τινὰ τὸ σισυρίγχιον. βολ-
βώδη δὲ ταῦτα, ὅτι στρογγύλα ταῖς ῥίζαις. ἐπεὶ τοῖς τε χρώ-
μασι λευκὰ καὶ οὐ λεπυρώδη. ἴδιον δὲ τοῦ σισυριγχίου, τὸ
τῆς ῥίζης αὐξάνεσθαι τὸ κάτω πρῶτον, ὃ καλοῦσι χειμῶ-
να. τοῦ δὲ ἦρος ὑποφαίνοντος, τοῦτο μὲν ταπεινοῦσθαι. τὸ
δὲ ἄνω τὸ ἐδώδιμον αὐξάνεσθαι. καὶ τὰ μὲν, τοιαύτας ἔχει
τὰς διαφοράς. ἴδια δὲ καὶ ταῦτα ἐν τοῖς ποώδεσιν τό, τε ἐπὶ
τοῦ ἀδιάντου συμβαῖνον. οὐ δὲ γὰρ ὑγραίνεται τὸ φύλλον
3 βρεχόμενον. οὐδ᾽ ἐπίδηλόν ἐστι, διὰ τὸ τὴν νοτίαν ἐπιμένειν.
ὅθεν καὶ ἡ προσηγορία. γένη δ᾽ αὐτοῦ δύο. τὸ μὲν, λευκόν.
τὸ δὲ, μέλαν. χρήσιμα δὲ ἀμφότερα πρὸς ἔκφυσιν κεφα-
λῆς τριχῶν ἐν ἐλαίῳ τριβόμενα. φύεσθαι δὲ μάλιστα πρὸς τὰ
ὑδρηλά. ὡς δὲ οἴονταί τινες καὶ πρὸς στραγγουρίαν τὸ τρι-
χομανὲς ποιεῖν. ἔχειν δὲ τὸν καυλὸν ὅμοιον τῷ ἀδιάντῳ τῷ
μέλανι· φύλλα δὲ μικρὰ σφόδρα καὶ πυκνά. καὶ πεφυκό-
τα κατεναντικρὺ ἀλλήλων· ῥίζα δὲ οὐχ ὑπέστη. χωρία δὲ φι-
4 λεῖ σκιερά. τῶν δὲ κατὰ μέρος ἀνθούντων ἴδιον τὸ περὶ τὸ

ἄνθεμον. ὅτι τῶν μὲν ἄλλων πάντων ἴδιον τὸ κάτω πρῶτον
ἀπανθεῖν. τούτου δὲ, τὰ ἄνω τυγχάνει δ' αὐτοῦ τὸ μὲν κύ-
κλῳ τὸ λευκὸν ἄνθος. τὸ δὲ ἐν τῷ μέσῳ, τὸ χλωρόν. καὶ
καρπὸς ὃς ἐκπίπτει καθάπερ τοῖς ἀκανθώδεσι, καταλιπὼν
» τὴν πρόσφυσιν κενήν. εἴδη δ' αὐτοῦ πλείω. ἴδιον δὲ καὶ τὸ
» περὶ τὴν ἀπαρίνην. ἣ καὶ τῶν ἱματίων ἀντέχεται διὰ τὴν
» τραχύτητα. καὶ ἔστι δυσαφαίρετον· ἐν τούτῳ γὰρ ἐγγίνεται
τῷ τραχεῖ τὸ ἄνθος οὐ προϊὸν, οὐδὲ ἐκφαῖνον, ἀλλ' ἐν ἑαυ- 1
τῷ πεττόμενον καὶ σπερμογονοῦν. ὥστε παρόμοιον εἶναι τὸ
συμβαῖνον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν γαλέων καὶ κηλωδῶν. ἐκεῖνά τε
γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ὠοτοκήσαντα ζῳογονεῖ. καὶ αὕτη τὸ ἄνθος
ἐν ἑαυτῇ κατέχουσα καὶ πέττουσα καρποτοκεῖ. ὅσα δὲ τὰς
ἀνθήσεις βλαστάνουσιν, ἀκολουθοῦντα τοῖς ἀγρίοις, οἷον τὸ
ἡλιοτρόπιον καλούμενον. καὶ ὁ σκόλυμος. (ἅμα γὰρ ταῖς
τροπαῖς καὶ οὗτος) ἔτι δὲ τὸ χελιδόνιον (καὶ γὰρ τοῦτο ἅ-
μα τῇ χελιδονίᾳ ἀνθεῖ) ταῦτα δὲ δόξειεν ἂν τῇ μὲν φυσι- 2
κὴν ἔχειν τὴν αἰτίαν, τῇ δὲ, συμπτωματικήν. πολλὰ δὲ τοι-
αῦτά ἐστι καὶ ἐν ἑτέροις ἴδια. διὸ καὶ ἡ τοῦ ἀειζώου φύσις,
τὸ διαμένειν ὑγρὸν ἀεὶ καὶ χλωρὸν, φύλλον σαρκῶδες ἔ-
χον καὶ λεῖον καὶ προμήκες. φύεται δὲ ἔν τε τοῖς ἀλοπέ-
δοις τοῖς ἐπὶ τῶν τοίχων αὐδήροις, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ τῶν
κεράμων. ὅταν ἐπιγένηται γῆς τις ἀμμώδης συῤῥοή. πολ-
λὰ δ' ἄν τις ἴσως λάβοι καὶ ἕτερα τοιαῦτα. χρὴ δὲ ὥσπερ
πολλάκις εἴρηται τὰς ἰδιότητας θεωρεῖν καὶ τὰς διαφορὰς 3
πρὸς τὰ ἄλλα. τὰ μὲν, ἐν πλείοσιν ἰδέαις ἐστὶ καὶ σχεδὸν οἷον
ὁμωνύμοις. ὥσπερ ὁ λωτός. τούτου γὰρ εἴδη πολλὰ, δια-
φέροντα καὶ φύλλοις καὶ καυλοῖς καὶ ἄνθεσι καὶ καρ-
ποῖς. ἐν οἷς καὶ ὁ μελίλωτος σῖτος καλούμενος καὶ δυνάμει
διπλαῖς κατὰ τὴν προσφοράν. ὅτι τε τῷ μὴ τοὺς αὐτοὺς
τόπους ζητεῖν. ὁμοίως δὲ καὶ ἕτερα πλείω. τὰ δὲ ἐν ἐ-
λάττοσιν. ὥσπερ ὁ στρύχνος ὁμωνυμίᾳ τινὶ παντελῶς εἰ-
λημμένος. ὁ μὲν γὰρ ἐδώδιμος καὶ ὥσπερ ἥμερον καρπὸν 4

ἔχων ῥαγώδη. ἕτεροι δὲ δύο εἰσίν. ὧν ὁ μὲν, ὕπνον. ὁ δὲ μανίαν ἐμποιεῖν δύναται. πλείων δ' ἔτι δοθεὶσ, καὶ κτείνει. ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐφ' ἑτέρων ἐστὶ λαβεῖν, ἃ πολλὴν ἔχει διάστασιν. περὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων τῶν ποωδῶν, ἱκανῶς εἴρηται. περὶ δὲ σίτου καὶ τῶν σιτωδῶν, μετὰ ταῦτα λεκτέον. τοῦτο γὰρ ἔτι κατάλοιπον ἦν.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟ Θ.

Ερὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων τῶν ποωδῶν, ἱκανῶς εἰρήσθω. περὶ δὲ σίτου καὶ τῶν σιτωδῶν λεκτέον ὁμοίως τοῖς πρότερον. ἔστι γὰρ καὶ ταῦτα λοιπὸν ἓν τῶν ποωδῶν. δύο δ' αὐτῶν γένη τὰ μέγιστα τυγχάνει. τὰ μὲν γὰρ σιτώδη, οἷον πυροί. κριθαί. τίφαι. ζειαί. τὰ ἄλλα τὰ ὁμοιόπυρα. ἢ ὁμοιόκριθα. τὰ δὲ, χεδροπά. οἷον, κύαμος. ἐρέβινθος. πισός· καὶ ὅλως τὰ ὄσπρια προσαγορευόμενα. τρίτον δὲ παρ' αὐτά, κέγχρος. ἔλυμος. σήσαμον. καὶ ἁπλῶς τὰ ἐν τοῖς θερινοῖς ἀρότοις ἀνώνυμα κοινῇ προσηγορίᾳ. ἔστι δὲ ἡ μὲν γένεσις 1
2 αὐτῶν, μία καὶ ἁπλῆ. φύεται γὰρ ἀπὸ σπέρματος, ἐὰν μή τι 2
σπάνιον καὶ ὀλίγον ἀπὸ τῆς ῥίζης. ὧραι δὲ τοῦ σπόρου τῶν πλείστων δύο. πρώτη δὲ καὶ μάλιστα, ἡ περὶ πλειάδων δύσιν. ᾗ καὶ Ἡσίοδος ἠκολούθηκε καὶ σχεδὸν οἱ πλεῖστοι· διὸ καὶ καλοῦσί τινες αὐτὴν ἄροτον. ἄλλη δὲ ἀρχομένη τοῦ ἦρος μετὰ τὰς τροπὰς τοῦ χειμῶνος. οὐ τῶν αὐτῶν δὲ ἑκατέρα· τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν θέλει πρωῒ σπείρεσθαι. τὰ δὲ, ὀψέ. διὰ τὸ μὴ δύνασθαι φέρειν τὸν χειμῶνα. τὰ δὲ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ὥρας οὐ κακῶς
3 ἔχει καὶ πρὸς χειμῶνα καὶ πρὸς ἔαρ. πρώϊσπορα μὲν οὖν ἐστι, 3
πυρός. κριθή. καὶ τούτων, ἡ κριθὴ πρωϊσπορώτερον. ἔτι δὲ ζειά. τίφη. ὀλύρα. καὶ εἴ τι ἕτερον ὁμοιόπυρον· ἁπάντων γὰρ σχεδὸν ὁ αὐτὸς χρόνος τῆς σπορᾶς. τῶν δὲ χεδροπῶν μάλιστα ὡς εἰπεῖν, κύαμος. καὶ κέγχρος. ταῦτα γὰρ διὰ τὴν ἀσθένειαν προλαβεῖν τῇ ῥιζώσει βούλεται τοῦ χειμῶνος. πρώϊσπορον δὲ καὶ ὁ θέρμος. ἀπὸ τῆς ἅλω γάρ φασι δεῖν καταβάλλειν εὐθύς. ὀψίσπορα δὲ, τούτων αὐτῶν ὅσα διαφορὰ τοῖς γένεσιν οἷον πυρῶν τι
4 γένος καὶ κριθῶν, ὃ καλοῦσι τρίμηνον διὰ τὸ ἐν τοσούτῳ πε- 4

λειοῦσθαι. καὶ τῶν χεδροπῶν τὰ τοιάδε· φακός. ἀφάκη· πισός.
ἐν ἀμφοτέραις δὲ ταῖς ὥραις, τῶν χεδροπῶν καθάπερ ὄρο-
βος. ἐρέβινθος· οἱ δὲ καὶ τὸν κύαμον ὀψὲ σπείρουσιν, ἐὰν ὑστε-
ρίσωσι τῶν πρώτων ἀρότων. ἁπλῶς δὲ πρωϊσπειροῦσι τὰ
μὲν, διὰ ἰσχὺν ὡς οὐ δυνάμενα φέρειν τὸν χειμῶνα. τὰ δὲ δι' ἀ-
σθένειαν, ὅπως περιλάβωσι ταῖς εὐδίαις τὴν αὔξησιν. δύο μὲν
οὖν αὗται. τρίτη δὲ ἡ τῶν θερινῶν, ἣν εἴπομεν, ἐν ᾗ κέγχρος σπεί-
1 ρεται τὴν μέλινος. καὶ σήσαμον. ἔτι δ' ἐρύσιμον, καὶ ὅρμινον·
χρόνοι μὲν οὖν ἑκάστων οὗτοι. βλαστάνει δὲ τὰ μὲν, θᾶττον. τὰ
δὲ, βραδύτερον. καὶ κριθὴ μὲν καὶ πυρὸς, ἑβδομαῖα μάλιστα·
προτερεῖ δὲ ἡ κριθὴ μᾶλλον. τὰ δ' ὄσπρια τεταρταῖα, ἢ πεμ-
πταῖα, πλὴν κυάμων· κύαμος δὲ καὶ τῶν σιτωδῶν ἐν πλείο-
σιν. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ πεντεκαιδεκαταῖος. ὅτε δὲ καὶ εἰκοσταῖος·
δυσφυέστατον γὰρ σχεδὸν πάντων. ἐὰν δὲ δὴ καὶ σπαρέντος ἐπι-
πλέον ὕδωρ ἐπιγένηται, καὶ παντελῶς. εἰ δὲ τῶν ἐν τοῖς ἐαρι-
2 νοῖς ἀρότοις θᾶττον ἡ ἔκφυσις διὰ τὴν ὥραν, σκεπτέον. χρὴ δὲ
τὰς ἀναβλαστήσεις, καὶ τὰς διαφύσεις ταύτας ὥσπερ ἐπὶ τὸ πᾶν
διαλαβεῖν. ἐνίοτε γὰρ ἐνιαχοῦ καὶ ἐν ἐλάττοσιν ἡμέραις, κα-
θάπερ ἐν αἰγύπτῳ τριταῖον γάρ φησι καὶ τεταρταῖον ἀνατέλ-
λειν. παρ' ἄλλοις δὲ, ἐν πλείοσι τῶν εἰρημένων· ὅπερ καὶ οὐκ ἄ-
λογον ὅταν καὶ χώρα καὶ ἀὴρ διαφέρῃ, καὶ πρωϊαίτερον ἢ ὀ-
ψιαίτερον ἀρόσειν. καὶ τὰ ἐπιγινόμενα οὐχ ὅμοια τυγχάνει. ἡ
μὲν γὰρ μανὴ καὶ κούφη καὶ εὔκαρπος ἀέρι, ταχὺ καὶ ῥᾳδίως
3 ἀναδίδωσιν ἡ δὲ γλίσχρα καὶ βαρεῖα, βραδέως· ἡ δὲ τοῖς τόποις
αὐχμωδεστέρα βραδέως. ἔτι δὲ ἂν χειμῶνες ἐπιγίνωνται καὶ
αὐχμοὶ καὶ εὐδίαι καὶ πάλιν ὕδατα. καὶ γὰρ ἐν τούτοις πο-
λὺ παραλλάττουσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐὰν ἡ γῆ ὡς περιειργα-
σμένη καὶ κόπρον ἔχουσα τυγχάνῃ. καὶ ἐὰν μηδὲν τούτων.
ἐπεὶ καὶ περὶ τοῦ πρωϊσπορεῖν ἕκαστα καὶ ὀψισπορεῖν, αἱ χῶ-
ραι διαφέρουσιν. ἔνιοι δὲ καὶ περὶ τὴν ἑλλάδα πάντα πρωϊ-
σπορεῖν εἰώθασι διὰ ψυχρότητα τῆς χώρας, ὥσπερ οἱ φωκεῖς
4 ὅπως ἂν οἱ χειμῶνες μὴ νήπια καταλαμβάνωσι. βλαστάνει δὲ

» τὰ μὲν, ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὴν ῥίζαν ἀφιᾶσι καὶ τὸ φύλλον. τὰ δὲ, ἑ
» κάτερον ἐξ ἑκατέρου τοῦ ἄκρου. πυρὸς μὲν οὖν καὶ κριθὴ καὶ τί
φη καὶ ὅλως ὅσα σιτώδη, πάντα ἐξ ἑκατέρου. πάντα ἐν τῷ
στάχει πέφυκεν. ἀπὸ μὲν τοῦ κάτω τοῦ παχέος τὴν ῥίζαν. ἀπὸ δὲ
τοῦ ἄνω, τὸν βλαστόν. ἐν δὲ τῷ καὶ συνεχὲς γίνεται τὸ ἀμφοῖν τό
τε ῥίζης καὶ τοῦ καυλοῦ. κύαμος καὶ τὰ ἄλλα χεδροπὰ, οὐχ
ὁμοίως. ἀλλ᾽ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τὴν ῥίζαν καὶ τὸν καυλόν. καθὸ καὶ
ἡ πρόσφυσις αὐτοῖς ἐστι πρὸς τὸν λοβόν, ἐν ᾧ καὶ ἔχουσιν οἷον ἀρ- 1
χήν τινα φανεράν. ἐπ᾽ ἐνίων δὲ καὶ αἰδοιώδης φαίνεται κα-
θάπερ ἐπὶ τῶν κυάμων καὶ τῶν ἐρεβίνθων. καὶ μάλιστα τῶν
θέρμων. ἐκ τούτων γὰρ ἡ μὲν ῥίζα κάτω. τὸ δὲ φύλλον καὶ ὁ καυ
λὸς ἄνω χωρεῖ. ταύτῃ μὲν οὖν τῇ διαφορᾷ. τῇ δὲ ὁμοίως ἔχει,
τῷ πάνυ γε κατὰ τὴν πρόσφυσιν τοῦ λοβοῦ καὶ τοῦ στάχυος ἀφι-
έναι τὴν ῥίζαν καὶ μὴ καθάπερ ἐν τοῖς δενδρικοῖς ἐστὶν ἀνά
παλιν. οἷον, ἀμυγδάλῃ. καρύῳ. βαλάνῳ. τοῖς τοιούτοις. ἐν ἅπα
σι δὲ ἡ ῥίζα μικρῷ πρότερον ἐκφύεται τοῦ καυλοῦ συμβαίνει 2
δὲ ἔνγε τοῖς σιτώδεσιν, ὥστε τὸν μὲν βλαστὸν ἐν αὐτῷ τῷ σπέρ-
ματι βλαστάνειν πρῶτον. αὐξανομένου δὲ, διΐστασθαι τὰ σπέρμα-
τα. πάντα γάρ πως καὶ ταῦτα διαμερῆ. τὰ δὲ δὴ χεδροπὰ φα-
νερῶς πάντα δίθυρα καὶ συνθετά. τὴν δὲ ῥίζαν εὐθὺς ἔξω προω
θεῖσθαι. ἐν δὲ τοῖς χεδροποῖς διὰ τὸ καθ᾽ αὑτὰ εἶναι ἐπὶ μὲν
οὖν συμβαίνει. πρότερον δὲ ἡ ῥίζα μικρόν. ἀναφύεται δὲ, ἡ μὲν
κριθὴ καὶ ὁ πυρὸς, μονόφυλλα. ὁ δὲ πισὸς, καὶ ὁ κύαμος. καὶ
ὁ ἐρέβινθος, πολύφυλλα. ῥίζαν δὲ ἔχει τὰ μὲν χεδροπὰ πάν- 3
τα ξυλώδη καὶ μίαν. ἀπὸ δὲ ταύτης καὶ ἀποφύσεις λεπτάς.
βαθυῤῥιζότατον δὲ ὡς εἰπεῖν τούτων ὁ ἐρέβινθος. ἐνίοτε δὲ καὶ
παρακαθίησιν. ἀλλ᾽ ὁ πυρὸς καὶ ἡ κριθὴ καὶ τὰ ἄλλα τὰ σιτώ-
δη, πολύῤῥιζα καὶ λεπτόῤῥιζα. διὸ καὶ τὰ ῥοβώδη πολυκλα-
δα. καὶ πολύκαυλα πάντα τὰ τοιαῦτα. σχεδὸν δὲ καὶ ἐναντίω
σις ἑκατέρῳ ἐστί. τὰ μὲν γὰρ χεδροπὰ, μονόῤῥιζά εἰσι, πολ-
λὰς ἄνωθεν ἀπὸ τῶν καυλῶν ἀποφύσεις ἔχοντα. πλὴν κυά-
μου. τὰ δὲ σιτηρὰ, πολύῤῥιζα. πολλοὺς γὰρ ἀφίησι βλαστούς. 4

ἀποβλαστάνει δὲ οὐχὶ πλὴν ἓν γένος πυρῶν τοιοῦτο, οὓς κα-
λοῦσι σητανίους καὶ κριθανίας. τὸν μὲν οὖν χειμῶνα ἐν τῇ
χλόῃ μένει τὰ σιτώδη· διαγελώσης δὲ τῆς ὥρας, καυλὸν ἀφί-
ησιν ἐκ τοῦ μέσου, καὶ γονατοῦται. συμβαίνει δ' εὐθὺς ἐν τῷ τρί-
τῳ γόνατι, τοῖς δὲ, ἐν τῷ τετάρτῳ, καὶ τὸν στάχυν ἔχειν. ἀλλ'
οὐ φανερὸν ἐν τῷ ὅπῳ. γίνεται δ' ἐν τῷ ὅλῳ καλάμῳ πλείω
τούτων. ὥστε σχεδὸν ἅμα τῷ καλαμοῦσθαι συνίστασθαι μι-
1 κρὸν ὕστερον. ἀλλ' οὐ πρότερον φανερὸς γίνεται, πρὶν ἂν προ-
αυξηθεὶς ἐν τῇ κάλυκι γένηται· τότε δ' ἡ κύησις φανερὰ διὰ
τὸν ὄγκον. ἀπολυθεὶς δ' εὐθὺς ἀνθεῖ μετὰ ἡμέρας τέτταρας
ἢ πέντε καὶ πυρὸς καὶ κριθή. καὶ ἀνθεῖ σχεδὸν τὰς ἴσας. οἱ δὲ τὰς
πλείστας λέγοντες, ἐν ταῖς ἑπτά φασιν ἀπανθεῖν. ἀλλὰ τῶν χε-
δροπῶν χρόνιος ἡ ἄνθησις. χρονιωτάτη δὲ τῶν μὲν ἄλλων, ὀ-
ρόβου καὶ ἐρεβίνθου. τούτων δὲ ἁπάντων, τοῦ κυάμου. καὶ ἐν
μεγίστῃ διαφορᾷ. τετταράκοντα γὰρ ἡμερῶν ἀνθεῖν λέγουσι.
2 πλὴν οἱ μὲν ἀεὶ προανθοῦντος ἕτερον καὶ ἕτερον λέγουσι. κα-
τὰ μέρος γὰρ ἀνθεῖν. οἱ δὲ ἁπλῶς. ἡ γὰρ ἄνθησις τῶν μὲν στα-
χυηρῶν, ἀθρόα. τῶν δὲ λοβωδῶν καὶ χεδροπῶν πάντων, κα-
τὰ μέρος. πρῶτα γὰρ ἀνθεῖ τὰ κάτω. καὶ ὅταν ταῦτα ἀπαν-
θήσῃ, τὰ ἐχόμενα. καὶ οὕτως ἀεὶ βαδίζει πρὸς τὰ ἄνω. διὸ πολ-
λὰ τῶν ὀρόβων τίλλεται. τὰ μὲν κάτω κατερρυηκότα. τὰ δ' ἄ-
νω χλωρὰ πάμπαν· μετὰ δὲ τὴν ἀπάνθησιν, ἁδρύνονται. πυρὸς,
» μὲν καὶ κριθὴ τετταράκοντα μάλιστα. παραπλησίως δὲ τί-
3 φη. καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα. τετταράκοντα δέ φασι καὶ τὸν
» κύαμον. ὥστε ἐν ἴσαις ἀνθεῖν καὶ τελειοῦσθαι. τὰ δ' ἄλλα ἐν
ἐλάττοσιν· ἐλαχίσταις δ' ὁ ἐρέβινθος. εἴπερ ἀπὸ τῆς σπορᾶς
ἐν τετταράκοντα τελειοῦται ταῖς ἁπάσαις, ὥσπερ τινές φα-
σιν. ἐπεὶ τόν γ' ὅλον ὅτι τάχιστα φανερόν. οἱ δὲ κέγχροι, καὶ
τὰ σήσαμα. καὶ οἱ μέλινοι καὶ ὅλως τὰ θερινὰ σχεδὸν ὁμολο-
γεῖται ταῖς τετταράκονθ' ἡμέρας λαμβάνειν. οἱ δέ φασι καὶ
ἐλάττους. διαφέρει δὲ καὶ πρὸς τὴν τελείωσιν, χώρα τε χώ-
4 ρας, καὶ ἀὴρ ἀέρος. ἐν ἐλάττοσι γὰρ ἔνιαι δοκοῦσιν ἐκφέρειν.

ὥσπερ ἄλλαι τε καὶ μάλιστα ἐπιδήλως Αἴγυπτος. ἐκεῖ γὰρ κρι
θαὶ μὲν ἐν ἑξαμήνῳ. πυροὶ δὲ ἑβδόμῳ. περὶ δὲ τὴν Ἑλλάδα, πυ=
ροὶ μὲν ἐν τῷ ἑβδόμῳ. πλεῖστα δὲ τοῖς πλείστοις ὀγδόῳ. πυροὶ δὲ
ἔτι προσεπιλαμβάνουσιν. οὐ μὴν οὐδὲ ἐκεῖ τόγε πᾶν πλῆθος
οὕτως. ἀλλ' ὅσον εἰς ἀπαρχήν. κομίζεται γὰρ πρὸς ἱερῶν
τινῶν χρείαν. ἄλφιτα νέα τῷ ἕκτῳ μηνί. καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἄ-
νω τόπων ὑπὲρ μέμφιν. λέγεται δὲ καὶ ἐν Σικελίᾳ τῆς Μεσση=
νίας ἐν ταῖς καλουμέναις Μύλαις, ταχεῖαν τινὰ γίνεσθαι 1
τὴν τελείωσιν τῶν ὀψίων. τὸν τῶν ὀσπρίων μὲν γὰρ σπορητὸν
ἓξ μηνῶν. τὸν δὲ τῷ ὑστάτῳ σπείραντα θερίζειν ἅμα τοῖς πρώ
τοις. ἀγαθὸν δὲ διαφερόντως εἶναι τὴν χώραν ὥστε τριάκοντα
χόας ποιεῖν. ἔχειν δὲ καὶ νομὰς θαυμαστὰς ὅλην. ἐν Μήλῳ
δέ τι θαυμασιώτερον λέγουσιν. ἐν γὰρ τριάκοντα ἡμέραις σπα
ρέντα θερίζουσι. διὸ καὶ λέγειν αὐτοὺς ὅτι μέχρι τούτου δεῖ
σπείρειν, ἕως ἂν ἴδῃ τις δράγμα. γίνεσθαι δὲ οὔτε ὄψιμα
ταῦτα οὔτε πολλὰ παρ' αὐτοῖς. δεινὴν δέ τινα διαδοῦναι τὴν χώ 2
ραν τροφήν. καὶ γὰρ εἶναι σιτοφόρον μὲν καὶ ἐλαιοφόρον ἀ-
γαθήν, ἀμπελοφόρον δὲ μετρίαν· ὑπερβάλλον δέ τι τούτου καὶ
πάντων θαυμασιώτερον, τὸ περὶ Χαλκίαν τὴν νῆσον τὴν Ῥο-
δίων γινόμενον. ἐκεῖ γάρ φασιν εἶναί τινα τόπον πρώϊον καὶ
εὔφορον, ὡς σπαρεισῶν κριθῶν, ἅμα ταῖς ἄλλαις θερίσαν-
τες ταύτας, σπείρουσιν εἶτα πάλιν. εἶτα θερίζουσιν ἅμα τοῖς
λοιποῖς. μεγίστη μὲν οὖν εἴπερ ἀληθῶς αὕτη διαφορά· τὸ
γὰρ εἰς ἑτέραν χώραν μετενεγκόντας σπείρειν, ὥσπερ ἐκ Κιλι 3
κίας φασὶν εἰς Καππαδοκίαν καὶ ὅλως τὴν ἐπέκεινα τοῦ Ταύ
ρου, ἧττον ἄτοπον· φανερὰ γὰρ ἡ τῶν τόπων διάστασις. τὸ δὲ
τὴν αὐτὴν διαφορὰν, ἐν ᾧ περ γε ἅπαξ ἄλλαι, σπόρον οὖ=
σαν καὶ μίαν, θαυμασιώτατον· αὕτη μὲν οὖν ἐν μεγίστη δια-
φορᾷ. τὸ δὲ κατὰ τὰς ἄλλας χώρας οὐ πολλὴν οὐδὲ μίαν
τοῦ γε χρόνου λαμβάνει διαφοράν. προτερεῖ γὰρ ταῖς ὥραις
τὰ Ἀθήνησι τῶν περὶ Ἑλλήσποντον ἡμέραις τριάκοντα ἢ οὐ πολ-
λῷ πλείοσιν. εἰ μὲν οὖν καὶ ὁ σπορητὸς πρότερον, μετάθεσις 4

ἂν εἴη τῆς χώρας. εἰ δ' ἅμα, δῆλον ὅτι πλείων ἂν ὁ χρόνος. οὐ
μικρὰς δὲ ποιοῦσι διαφορὰς οὐδὲ οἱ τόποι, καίπερ ἐνίοι σύ-
νεγγυς ὄντες. τὰ γὰρ ἐν σαλαμῖνι πρωϊαίτερα πολὺ, τῶν ἄλλων
τῶν ἐν τῇ ἀττικῇ. καὶ ὅλως τὰ ἐπιθαλάττια καὶ εἰς ταῦτα καὶ
εἰς τοὺς ἄλλους καρπούς. ὡς τὰ περὶ τὴν ἀκτὴν καλουμένην
τῆς πελοποννήσου, καὶ τὰ ἐκ φαλύκου τῆς μεγαρίδος. πλὴν
ἐνταῦθά γε συμβάλλεται καὶ τὸ λεπτόγεων εἶναι καὶ ψαφα-
1 ρὰν τὴν χώραν. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν γένεσιν καὶ τὴν πλείω-
σιν, οὕτως ἔχει. διαφέρει δὲ καὶ ὅλα τὰ γένη τὰ διῃρημένα τῶν
γενῶν. οἷον, σῖτος. χέδροπα τὰ θερινά. καὶ καθ' ἕκαστον γένος τὰ
ὁμογενῆ. τὰ μὲν γὰρ σιτώδη, τὸ φύλλον ἔχει καλάμου· τῶν
δὲ χεδροπῶν, τὰ μὲν περιφερές. οἷον, ὁ κύαμος. καὶ σχεδὸν τὰ
πλεῖστα. τὰ δὲ, προμηκέστερον. οἷον, ὁ πισός. καὶ ὁ λάθυρος. καὶ
ὁ ὦχρος. καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ τὰ μὲν ἰνώδη. τὰ δ' ἄφλεβα καὶ
ἄϊνα· τὸ δὲ σήσαμον, καὶ τὸ ἐρύσιμον, ἰδιώτερα παρὰ ταῦτα·
2 πάλιν ὁ καυλὸς τῶν μὲν γονατώδης καὶ κοῖλος. διὸ καὶ καλεῖ-
ται κάλαμος. τῶν δ' ἄλλων χεδροπῶν ξυλωδέστερος. ξυλω-
δέστατος δὲ ὁ ἐρέβινθος. τῶν δὲ θερινῶν, κέγχρου μὲν καὶ με-
λίνου, καλαμώδης. σησάμου δὲ καὶ ἐρυσίμου, ναρθηκώδης
μᾶλλον. καὶ τὰ μὲν ἐστὶν, ὀρθόκαυλα καθάπερ πυρὸς καὶ κρι-
θὴ καὶ ὅλως τὰ σιτώδη καὶ θερινά. τὰ δὲ, πλαγιόκαυλα μᾶλ-
λον. οἷον ἐρέβινθος. ὄροβος. φακός. τὰ δ' ἐπιγειόκαυλα. καθά-
περ ὦχρος. πισὸς λάθυρος. ὁ δὲ δόλιχος, ἐὰν παρακαταπήξῃ
3 τις ξύλα μακρά, ἀναβαίνει καὶ γίνεται κάρπιμος εἰ δὲ μή, φαῦ-
λος καὶ ἐρυσιβώδης. μόνος δὲ μάλιστα τῶν χεδροπῶν ὀρθό-
καυλος ὁ κύαμος. ἔχει δὲ καὶ τὰ ἄνθη διαφορὰς καὶ τῇ θέσει.
περὶ ὧν σχεδὸν ἐν τοῖς καθόλου διείλομεν, ὅτι τὰ μὲν, χνοώδη
καθάπερ που καὶ πάντες τοῦ ξυλώδους. τὰ δὲ, φυλλώδη. κα-
θάπερ τῶν χεδροπῶν καὶ τῶν πλείστων κολοβά. τὰ γὰρ πολ-
λὰ κολοβανθῆ. χνοώδης δὲ καὶ τὸ τοῦ κέγχρου καὶ μελίνου.
τοῦ δὲ σισάμου καὶ τοῦ ἐρυσίμου, φυλλῶδες· καὶ ὅτι δὴ τὰ μὲν,
4 ἔχει περὶ αὐτὸν τὸν καρπόν· οἷον τὰ σιτώδη καὶ κεγχρώδη

περὶ τὸν στάχυν· τὰ δὲ χεδροπά, ἐξ αὐτοῦ πως τοῦ αἰθρίου, ἢ
ἅμα τι τῆς αὐτῆς ἀρχῆς γίνεται. καὶ τὴν αὔξησιν ὅτι τὰ μὲν
ἀθρόαν, τὰ δὲ κατὰ μέρος ποιεῖται. καὶ τἄλλα δὲ τὰ παραπλή-
σια τούτοις. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ κατὰ τοὺς καρπούς ὅτι τὰ μὲν ἔχει
στάχυν· τὰ δὲ χεδροπά, λοβόν. τὰ δὲ κεγχρώδη, φόβην. ἡ γὰρ
καλαμώδης ἀπόφυσις φόβη. τὸ δὲ ὅλον τὰ μέν, ἀγγειόσπερ-
μα. τὰ δέ. ἐνυμενόσπερμα· τὰ δέ, γυμνόσπερμα. καὶ ἔτι τὰ μέν,
ἀκρόκαρπα. τὰ δέ, παραγιόκαρπα. καὶ ὅσα δὴ ἄλλα ταύτης ἔ- 1
χεται τῆς θεωρίας. ὅλως δὲ πολυκαρπότερα καὶ πολυχού-
στερα τὰ χεδροπά. τούτων δὲ ἔτι μᾶλλον τὰ θερινά, κέγχρος.
καὶ σίσαμον. αὐτῶν δὲ τῶν χεδροπῶν μάλιστα φακός. ἁπλῶς
δὲ τὰ μικροσπερμότερα μᾶλλον ὡς εἰπεῖν ὥσπερ καὶ τῶν λα
χανωδῶν κύμινον, ἁπάντων ὄντων πολυσπέρμων. ἰσχυρότερα
δέ, πρὸς μὲν τὸν χειμῶνα καὶ ὅλως τὰ τοῦ ἀέρος. τὰ σιτηρά.
πρὸς δὲ τὴν τροφήν, τὰ χεδροπά. τάχα δὲ τοῦτό γε ἡμῖν τοῖς
» ἄλλοις ἀνάπαλιν τὰ μὲν οὖν ὅλα γένη τοιαύτας ἔχει διαφο 2
» ρὰς τὰ μὴ ὁμοιογενῆ. τὰ δὲ ὁμοιογενῆ. δηλονότι κατὰ τὴν τῶν
» μερῶν ἀνωμαλίαν. οἷον τῶν σιτωδῶν, πυρός. κριθή, στεφανο-
φυλλότερον. καὶ λειοκαυλότερον. καὶ πυκνότερον. καὶ γλι-
σχρότερον ἔχει τὸν καυλὸν καὶ δυσαλθατώτερον. ἅμα δὲ καὶ
ὁ μέν, ἐν χιτῶσι πολλοῖς. ἡ δέ, γυμνή. μάλιστα γὰρ δὴ γυμνο-
σπέρματον ἡ κριθή. πολύλοβον δὲ καὶ ἡ τίφη. καὶ ἡ ὄλυρα. καὶ
πάντα τὰ τοιαῦτα. καὶ μάλιστα πάντων ὡς εἰπεῖν ὁ κρόκος.
ἔστι δὲ καὶ ὑψηλότερον ὁ κάλαμος τοῦ πυροῦ καὶ τῆς κριθῆς. 3
καὶ τὸν στάχυν ἀπηρτημένον ἔχει τοῦ φύλλου μᾶλλον ὁ πυρός.
ἴδιον δὲ καὶ τὸ ἄχυρον τοῦ κριθίνου τὸ πύρινον. ἐγχυλότερον
γὰρ τὸ μαλακώτερον. διαφέρει δὲ ἡ κριθὴ καὶ τούτῳ τῶν πυ-
ρῶν. ἡ μὲν γὰρ στοιχειώδης· ὁ δὲ πυρὸς ἄστοιχος. καὶ πανταχό-
θεν ὁ μαλήτις. τῷ μὲν ὅλῳ γένει πρὸς τὸ γένος. τοιαῦταί τι-
νές εἰσι διαφοραί. καθ᾿ ἑκάτερον δὲ τούτων πάλιν οἷον πυρῶν
καὶ κριθῶν, πολλὰ γένη, καὶ τοῖς καρποῖς αὐτοῖς διαφέροντα
καὶ τοῖς στάχυσι, καὶ ταῖς ἄλλαις μορφαῖς, καὶ ἔτι ταῖς δυνά- 4

μεσι καὶ τοῖς πάθεσι. τῶν μὲν κριθῶν αἱ μὲν, εἰσὶ δίστιχοι. αἱ δὲ
τρίστιχοι αἱ δὲ τετράστιχοι καὶ πεντάστιχοι. πλεῖσται καὶ ἑξάστιχοι.
καὶ γὰρ τοιοῦτό τι γένος ἐστί. πυκνότεραι δὲ ἀεὶ κατὰ τὴν θέσιν
ὡς ἐπίπαν αἱ πολυστιχότεραι. διαφορὰ δὲ μεγάλη καὶ τὸ πα-
ραβλαστικήν τι εἶναι καθάπερ εἴπομεν τὴν ἰνδικήν καὶ οἱ στά-
χυες δὲ τῶν μὲν, μεγάλοι καὶ μανότεροι τῆς κριθῆς· τῶν δὲ ἐ-
λάττους καὶ πυκνότεροι καὶ ἀπέχοντες δὲ τῶν φύλλων. τῶν μὲν,
1 πολύ. τῶν δὲ μικρόν ὥσπερ τῶν ἀχιλλείων καλουμένων· καὶ αὐ-
τῶν δὲ τῶν κριθῶν αἱ μὲν, στρογγυλότεραι καὶ ἐλάττους. αἱ δὲ,
προμηκέστεραι καὶ μείζους καὶ μανώτεραι κατὰ τὸν στάχυν.
ἔτι δὲ αἱ μὲν, λευκαὶ, αἱ δὲ, ὥσπερ φυρίζουσαι. αἵπερ καὶ
πολυάλφιτοι δοκοῦσιν εἶναι. καὶ πρὸς τοὺς χειμῶνας δὲ καὶ
τὰ πνεύματα καὶ ὅλως τὸν ἀέρα τῶν λευκῶν ἰσχυρότεραι.
πολλὰ δὲ γένη καὶ τῶν πυρῶν εὐθύς ἐστιν, ἀπὸ τῶν χωρῶν ἔ-
χοντα τὰς ἐπωνυμίας· οἷον, λιβυκοί. πόντιοι. θρᾷκες. ἀσ-
2 σύριοι. αἰγύπτιοι. σικελοί. διαφέροντες δὲ καὶ ταῖς χροιαῖς.
καὶ τοῖς μεγέθεσι. καὶ τοῖς εἴδεσι. καὶ ταῖς ἰδιότησιν. ἔχουσι
δὲ ἐν ταῖς δυνάμεσι ταῖς τε ἄλλαις, καὶ μάλιστα ταῖς πρὸς
τὴν σίτησίν τινες καὶ ἀπ' ἄλλων τὰς προσηγορίας οἷον καγ-
χρυδίας. στλεγγὺς. ἀλεξάνδρειος. ὧν ἁπάντων ἐν τοῖς εἰρη-
μένοις τὰς διαφορὰς ληπτέων. οὐχ ἥκιστα δ' οἰκεῖον, εἴ τις λαμ-
βάνοι τὰς τοιαύτας. οἷόν εἰσιν οἱ μὲν πρώϊοι, οἱ δὲ, ὄψιοι. καὶ
εὐαξεῖς. καὶ πολύχοι. οἱ δὲ καὶ ὀλίγοχοι καὶ μεγαλο-
3 στάχυες· οἱ δὲ μικροστάχυες. καὶ οἱ μὲν ἐν κάλυκι πολ-
λὺν χρόνον, οἱ δ' ὀλίγον ἔχοντες ὥσπερ ὁ λιβυκός. καὶ κά-
λαμον οἱ μὲν. λεπτόν· οἱ δὲ παχύν. καὶ τοῦτον ὁ λιβυκὸς ἔχει.
παχὺν δὲ ὁ καχρυδίας· ἔτι δὲ χιτῶνας, οἱ μὲν ὀλίγους, οἱ
δὲ πολλούς. ὥσπερ ὁ θράκιος. καὶ ὁ μὲν μονοκάλαμος. ὁ δὲ πο-
λυκάλαμος. καὶ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον. ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τι παρα-
πλήσιον τούτοις ἢ τοῖς πρότερον εἰρημένοις κατὰ τὰς δυνά-
μεις. αἱ γὰρ τοιαῦται φυσικώτεραι δόξαιεν ἂν εἶναι τῶν δια-
4 φορῶν· ἐν αἷς καὶ τὸ τῶν τριμήνων, καὶ τὸ τῶν διμήνων καὶ εἴ τι

γένος ἐν ἐλάττοσιν ἡμέραις τελειοῦται καθάπερ φασὶν εἶναι
περὶ τὴν εὔβοιαν τετταράκοντα ἡμέραις ἀπὸ τῆς σπορᾶς ἁ-
δρύνονται καὶ τέλος ἴσχουσιν· εἶναι δ' ἰσχυρὸν τοῦτον καὶ βαρύν.
οὐχ ὥσπερ τὸν τρίμηνον κοῦφον. διὸ καὶ τοῖς οἰκέταις παρέ-
χειν. καὶ γὰρ οὐδὲ πίτυρον ἔχειν πολύ. σπανιώτατος μὲν οὖν
καὶ τάχιστος εἰς τελείωσιν οὗτος. εἰσὶ δὲ καὶ δίμηνοί τινες. οἷ-
περ καὶ ἐκ σικελίας ἐκομίσθησαν εἰς ἀχαΐαν. ὀλιγόχοι δὲ καὶ
ὀλιγόγονοι καὶ κοῦφοι κατὰ τὴν προσφορὰν καὶ ἡδεῖς, καὶ ἄλ 1
λοι δέ τινες οἱ περὶ εὔβοιαν εἰσὶ, καὶ μάλιστα ἐν τῇ καρυστίᾳ.
τρίμηνοι δὲ πολλοὶ καὶ πανταχοῦ κοῦφοι. οὗτοι καὶ ὀλιγόχοοι
καὶ μονοκάλαμοι κατὰ τὴν ἔκφυσιν, καὶ τὸ ὅλον ἀσθενεῖς. κου-
φότατος μὲν οὖν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, πυρὸς ὁ ποντικός. βαρύ-
τερος δὲ τῶν εἰς τὴν ἑλλάδα παραγινομένων ὁ σικελός. τούτου
δ' ἔτι βαρύτερος ὁ βοιωτός. σημεῖον δὲ λέγουσιν ὅτι οἱ μὲν ἀ-
θληταὶ ἐν τῇ βοιωτίᾳ τριημιχοίνικα μόλις ἀναλίσκουσιν. ἀθή-
ναζε δὲ ὅταν ἔλθωσι, πενθημιχοίνικα ῥᾳδίως. κοῦφος δὲ καὶ 2
ἐν τῇ λακωνικῇ. τούτων μὲν οὖν ἔντε ταῖς χώραις καὶ τῷ ἀέ-
ρι τὸ αἴτιον. ἐπεὶ καὶ περὶ τὴν ἀσίαν πόῤῥω βάκτρων, ἐν μέν
τινι τόπῳ οὕτως ἁδρὸν εἶναί φασι τὸν σῖτον, ὥστε πυρῆνος ἐ-
λαίας μέγεθος λαμβάνειν. ἐν δὲ τοῖς πιστώτοις καλουμέ-
νοις, οὕτως ἰσχυρὸν, ὥστε εἴ τις πλεῖστον προσενέγκοιτο διαῤ-
ῥήγνυσθαι. καὶ τῶν μακεδόνων πολλοὺς τοῦτο παθεῖν. ἄτοπον
δὲ καὶ ὁμολογούμενον πρὸς τὴν τῶν τριμήνων κουφότη-
τα, τὸ περὶ τοὺς ποντικοὺς συμβαῖνον. εἰσὶ γὰρ οἱ μὲν σκληροὶ, 3
ἠρινοί. οἱ δὲ μαλακοὶ, χειμερινοί. πολὺ γὰρ διαφέρει τῇ κου-
φότητι ὁ μαλακός. ὁμοίως δὲ καὶ δύο ἀρότους ὡς ἔοικε παν-
» τὸς τοῦ σίτου ποιοῦνται. τὸν μὲν χειμερινὸν, τὸν δὲ, ἠρινόν.
• ἐν ᾧ καὶ τὰ ὄσπρια καταβάλλουσιν. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ μὲν καθα-
ροὶ αἰρῶν. ὥσπερ ὁ ποντικὸς καὶ ὁ αἰγύπτιος· καθαρὸς δὲ
ἐπιεικῶς καὶ ὁ σικελὸς, καὶ μάλιστα ὁ ἀκραγαντῖνος οὐκ αἰ-
ρώδης· ὁ δὲ σικελὸς, ἴδιον ἔχει τὸ μελάμπυρον καλούμενον.
ὃ ἐστιν ἀβλαβές· καὶ οὐχ ὥσπερ αἶρα βαρὺ καὶ κεφαλαλγές. 4

ἀλλὰ τὰ

ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοιαῦτα καθάπερ ἐλέχθη ταῖς χώραις ἀναθε-
τέον καὶ ὅσον ἐπιβάλλει τοῖς γένεσιν. ἐν δὲ τοῖς σπερμείοις οὐχ
ὁμοίως ἐστὶ λαβεῖν τὰς τοιαύτας διαφοράς. εἴτ' οὖν διὰ τὸ μὴ
ἐξετάζειν ὁμοίως, εἴτε καὶ διὰ τὸ μονοειδέστερα τυγχάνειν. ἔξω
γὰρ ἐρεβίνθου καὶ φακοῦ καὶ ἐπ' ὀλίγον κυάμου, καὶ ὀρόβου.
καθόσον ἡ τῶν χρωμάτων καὶ τῶν χυλῶν διαφορά. τῶν τε ἄλ-
λων οἱ ποιοῦσιν ἰδέας. οἱ δὲ ἐρέβινθοι καὶ τοῖς μεγέθεσι καὶ
1 τοῖς χυλοῖς καὶ τοῖς χρώμασι καὶ ταῖς μορφαῖς διαφέρου-
σιν. ἔτι κριοὶ ὀροβιαῖοι ἀνὰ μέσον. ἐπὶ πᾶσι δὲ τὰ λευκὰ γλυ-
κύτερα. καὶ γὰρ ὁ ὄροβος. καὶ φακός. καὶ ἐρέβινθος. καὶ κύα-
μος. καὶ σήσαμον. ἔστι γὰρ καὶ σήσαμον λευκόν. ἀλλὰ μᾶλλον
ἐν τοῖς τοιοῖς δὲ ποιεῖν ἐστι τὰς διαφοράς. ἔτι ἐπὶ πάντα τὰ ἐλλέ-
βορα. τὰ μὲν, αὐτῶν διάφρακτα καὶ ὥσπερ συμψαύοντα τυγ-
χάνει. καθάπερ ὄροβος. πισός. καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα. τὰ δὲ λεῖα
πεφραγμένα. καθάπερ θέρμος. ἔτι δὲ μᾶλλον καὶ ἰδίως τὸ
2 σήσαμον. καὶ τὰ μὲν μακρόλοβα τὰ δὲ στρογγυλόλοβα. κα-
θάπερ ἐρέβινθος· ἀνάλογον δὲ ἀκολουθεῖ καὶ τὰ πλήθη τῶν
σπερμάτων. ἐλάττω γὰρ ἐν τοῖς μικροῖς. ὥσπερ ἔν τε τῷ τῶν
ἐρεβίνθων καὶ ἐν τῷ τῶν φακῶν. καὶ παραπλήσιαι δὲ ἴσως αἱ
τοιαῦται. καὶ ἃς ἐπὶ τῶν σιτηρῶν ἐλέγομεν περὶ τῶν σταχύων καὶ
αὐτῶν τῶν καρπῶν. ἐπεὶ καὶ οἱ καλούμενοι λοβοί, σχεδὸν ἀκό-
λουθοι τοῖς σπέρμασίν εἰσιν. οἱ μὲν ἐπὶ πλατεῖς ὥσπερ οἱ τοῦ
φακοῦ καὶ τῆς ἀφάκης. οἱ δὲ κυλινδρώδεις μᾶλλον. ὡς οἱ τοῦ
3 ὀρόβου. τοῦ πίσου τε τὰ σπέρματα ἑκατέρωθεν τοιαῦτα τοῖς
σχήμασιν. ἀλλὰ τὰς μὲν τοιαύτας διαφορὰς πολλὰς ἄν τις εὕ-
ροι καθ' ἕκαστον. ὧν αἱ μὲν, κοιναὶ πᾶσιν. αἱ δ' ἴδιαι κατὰ γένος.
ὅτι δὲ πάντα προσπέφυκε τοῖς λοβοῖς, καὶ ἔχει καθάπερ ἀρ-
χήν τινα, τὰ μὲν, προέχουσαν. ὥσπερ ὁ κύαμος, καὶ ὁ ἐρέβιν-
θος, τὰ δὲ, καὶ ἔγκοιλον, ὥσπερ θέρμος καὶ ἄλλ' ἄττα. τὰ δὲ,
οὕτω μὲν οὐ φανεράς. ἐλάττω δὲ καὶ ὥσπερ ἀποσημαίνουσαν
μόνον. δῆλον μὲν, ἀπὸ τῆς ὄψεως. ἐξ ἧς καὶ ὅταν σπαρῇ βλα-
4 στάνει καὶ ῥιζοῦται. καθάπερ ἐλέχθη. κατ' ἀρχὰς δὲ καὶ αὐτὰ

τρέφεται προσηρτημένα τῷ λοβῷ, μέχρι οὗ ἂν τελειωθῇ. φα-
» νερὸν δὲ ἔστι καὶ ἐκ τῶν νῦν, καὶ ἐκ τῶν προειρημένων. ταῦτα μὲν
» οὖν τῆς κατὰ τὰς διαφορὰς, ἅλις. σπείρειν δὲ ξυμφέρει πάν-
» τα μάλιστα μὲν ἐν τοῖς ἀρότοις οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ ἐν ξηρᾷ τι-
νὲς καταβάλλουσι. καὶ οὐχ ἥκιστα πυροὺς καὶ κριθὰς, ὡς
μάλιστα αὐταρκεῖν δυνάμενα, ὅπου μὴ ὄρνισιν ἢ ἄλλοις θη-
ρίοις εὐθηνὴς ἡ χώρα. δοκεῖ γὰρ ὡς ἔτι πάνθ᾽ ὁ πρῶτος ταῖς ἡμι-
βρόχοις. ἀπόλλυνται γὰρ καὶ ἐκγαλακτοῦνται τὰ σπέρματα· 1
καὶ ἅμα ξυμβαίνει πᾶσαν ἀναφύεσθαι πολλήν. μετὰ δὲ τὴν
σπορὰν ὕδωρ ἐπιγίνεσθαι πᾶσι ξυμφέρει. πλὴν ὅσα δυσβλα-
στῆ γίνεται μᾶλλον. ὥσπερ ὅτι κύαμος ἐδόκει· καὶ τῶν θερι-
νῶν, σήσαμον, καὶ κύμινον, καὶ ἐρύσιμον. πυκνοσπορεῖν δὲ καὶ
μανοσπορεῖν καὶ πρὸς τὰς χώρας βλέποντα χρή. πλεῖον γὰρ
ἡ πίειρα καὶ ἀγαθή. δύναται φέρειν τῆς ὑφάμμου τε καὶ λε-
πτῆς. καίτοι λέγεταί τις λόγος, ὡς ὅτε μὲν πλεῖον. ὅτε δὲ ἔ-
λαττον ἡ αὐτὴ δέχεται χώρα. καὶ οἰωνίζονται τὸ πλέον ὡς οὐκ 2
ἀγαθόν. πεινῆν γάρ εὐθύς φασι τὴν γῆν. οὗτος μὲν οὖν ἴσως
εὐηθέστερος λόγος. εἰ δέ τις πρὸς τὰ σπέρματα θεωροίη, καὶ
μάλιστά γε πρὸς αὐτοὺς τοὺς τόπους, ἅμα τῷ ἐδάφει καὶ τὴν
θέσιν. ἀναθεωρῶν τήν γε πρὸς τὰ πνεύματα καὶ τὸν ἥλιον,
οἰκειότερον ἀναλαμβάνει τὰς διαφοράς. ἀνάλογον δὲ ἔχει καὶ
ἡ κόπρωσις πρὸς τὰς χώρας. νειὸς δ᾽ ἀμείνων ἡ χειμέριος τῆς
ἐαρινῆς. ἐνιαχοῦ δὲ οὐ ξυμφέρει. βαθείας δὲ ἀρόσεις ὥσπερ
καὶ ἐν συρίᾳ. διὸ μικροῖς ἀρότροις χρῶνται. παρ᾽ ἄλλοις δὲ τὸ 3
λίαν ἐργάζεσθαι βλάπτει. καθάπερ ἐν σικελίᾳ. διὸ καὶ τῶν
ξένων ὡς ἔοικε πολλοὶ διαμαρτάνουσι. ταῦτα μὲν πρὸς τὰς
χώρας. διαιροῦσι δὲ καὶ τὰ σπέρματα, ποίᾳ ποῖον πρόσφο-
ρον. ἐν γὰρ ταῖς χειμεριναῖς πυρὸν μᾶλλον ἢ κριθήν. καὶ ὅ-
λως σῖτον ἢ χεδροπά. καὶ ὅλως ἐν ταῖς χέρσοις καὶ διὰ χρό-
νου καινουμέναις. καὶ γὰρ αὗται πυρὸν φέρουσι μᾶλλον ἢ κρι-
θήν. δέχεται δὲ καὶ ἐπομβρείαν μᾶλλον πυρὸς ἢ κριθή. καὶ
ἐν ταῖς ἀκόπροις φέρει μᾶλλον. ὡσαύτως δὲ καὶ αὐτῶν τῶν 4

πυρῶν ποῖος τῇ ποίᾳ πρόσφορος. δεῖ ἀγαθή· καὶ πίειρα καὶ
ψαφαρὰ· καὶ λεπτὴ ταῖς ἄλλαις ὁμοίως. ὕδωρ δὲ ὅταν μὲν
χλοηφορήσῃ καὶ κυήσῃ πλεῖον, ἅπασι ξυμφέρει· ἀνθοῦσι δὲ
πυροῖς μὲν καὶ κριθαῖς καὶ τοῖς σιτώδεσι βλαβερόν. ἀπόλ=
λυσι γάρ. ὀσπρίοις δ' ἀβλαβές, πλὴν ἐρεβίνθων οὗτοι δ' ἀ-
ποκλύσεως τῆς ἅλμης, ἀπόλλυνται σφακελίζοντες, καὶ ὑπὸ
καμπῶν κατεσθιόμενοι. ἰσχυρότερος δὲ ὁ μέλας ἐρέβινθος καὶ
1 ὁ λευκὸς, τοῦ πυροῦ. συμφέρει δέ φασιν ἐν τοῖς ἐφύδροις τόποις
ὀψὲ σπείρειν αὐτόν. κύαμος δὲ ἀνθῶν μάλιστα φιλεῖ βρέχε-
σθαι. διὸ καὶ οὐκ ἐθέλουσιν ὁμαλῶς σπορεῖν ὥσπερ εἴπομεν, ὅτι
πολὺν ἀνθεῖ. μετὰ δὲ τὴν ἀπάνθησιν ὀλίγου πάμπαν ὕδατος
δεῖσθαι. συνέγγιον γὰρ ἡ τελείωσις. ἀλλ' ὅταν ἁδρυνθῇ, καὶ
βλάπτειν δοκεῖ τὰ σιτώδη, καὶ κριθὴν δὲ πυροῦ μᾶλλον. ἐν
αἰγύπτῳ δὲ καὶ βαβυλῶνι καὶ βάκτροις, ὅπου μὴ ὕεται ἡ χώ-
ρα σπανίως αἱ δρόσοι τὸ ὅλον ἐκτρέφουσιν. ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ
2 κυρήνην καὶ δροσοειδεῖς τόποι. καρπιμώτατα δὲ πᾶσιν ὡς
ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ ἠρινά. διὸ καὶ ἡ σικελία πολύσιτος. πολ=
λὰ γὰρ τοῦ ἦρος καὶ μαλακὰ γίνεται. τοῦ δὲ χειμῶνος ὀλίγα.
ζητεῖ δὲ ἡ μὲν λεπτόγεως, πολλὰ καὶ κατὰ μικρόν. ἡ δὲ πίειρα
καὶ πλῆθος μὲν ἐνεγκεῖν δύναται καὶ ἀνυδρίαν· πρὸς δὲ τὴν
χώρας ἀνυδρίαν, πάντα τὰ πνεύματα καὶ αὖραι δοκοῦσι ξυμ-
φέρειν. ἄλλα δὲ παρ' ἄλλοις τοιαῦτα, καθάπερ καὶ πρότε-
ρον εἴρηται. ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν δὲ μᾶλλον αὐχμὸς ἢ ἐπομβρία
3 ξυμφέρει τῷ σίτῳ. οἱ γὰρ ὄμβροι καὶ ἄλλως ἐναντίοι καὶ
πολλάκις αὐτὰ τὰ σπέρματα διαφθείρουσιν. εἰ δὲ μή,
πλῆθός γε ποιοῦσι βοτάνης. ὥστε καταπνίγεσθαι καὶ ἀ-
τροφεῖν. τῶν μὲν οὖν ἄλλων σπερμάτων οὐδὲν εἰς ἄλλο πέ-
φυκε μεταβάλλειν σπειρόμενον. πυρὸν δὲ καὶ κριθὴν εἰς
αἶραν φασὶ καὶ μᾶλλον τὸν πυρόν. γίνεσθαι δὲ τοῦτ' ἐν
ταῖς ἐπομβρίαις. καὶ μάλιστα ἐν τοῖς εὐύδροις καὶ ὀμβρώ-
» δεσι χωρίοις. ὅτι δ' οὐκ ἔστιν ἠρινὸν ἡ αἶρα καθάπερ ἡ ἄλ-
4 λη πόα, ἃ πειρῶνται, * αἰτιῶνται γάρ τινες τοῦτο λέγειν,

ἐκεῖθεν δῆλον. εὐθὺς τὰ τοῦ χειμῶνος φανερὰ γίνεται πεφυ-
κότα. καὶ διαφέρει τοῖς ἄλλοις. ἔχει γὰρ τὸ φύλλον στενόν. καὶ δα
σὺ καὶ λιπαρόν. καὶ τούτων ἰδιώτατον τὸ λιπαρόν. ἡ γὰρ δασύ-
της καὶ τῆς τοῦ αἰγίλωπος ὑπάρχει τοῦ ἦρος· τοῦτο μὲν ἴδιον
τούτων. καὶ ἔτι τοῦ λινοῦ. καὶ γὰρ ἐκ τούτου φασὶ γίνεσθαι τὴν
αἶραν. τοῦ δὲ ἐρεβίνθου πρὸς τὰ ἄλλα χεδροπὰ, τότε περὶ
τὴν αὔξησιν λεχθέν. καὶ τὸ τάχιστα τελειοκαρπεῖν ἰσχυρότα=
τον ὂν καὶ ξυλωδέστατον. καὶ τὸ ὅλον μὴ ποιεῖν νειὸν καρπόν. 1
τήν γε πόαν ἐξαπόλλυσι. μάλιστα δὲ καὶ τάχιστα τὸν τρίβο-
λον. ὅλως δὲ οὐδὲ ἡ τυχοῦσα δύναται φέρειν αὐτόν· ἀλλὰ
μελάγγειόν τινα δεῖ καὶ πίειραν εἶναι. τῶν δὲ ἄλλων καλλίστην
νειὸς ἀπὸ τῶν κυάμων, καὶ περὶ πυκνοσπορουμένων καὶ πολὺν
καρπὸν φερόντων. τὰ δὲ ἐν τοῖς θερινοῖς ἀρότοις ὀλίγου δεῖ
πάντα. φασὶ δὲ καὶ τὰ ναματιαῖα συμφέρειν μᾶλλον αὐτοῖς
τῶν ἐκδικός. μελῖνοι δὲ καὶ κέγχροι ἐλάττονος ὕδατος. ἐὰν
γὰρ ἔχωσι πλεῖον, φυλλοβολοῦσιν. ἰσχυρότερον δὲ ὁ κέγ- 2
χρος. οἱ δὲ μελῖνοι, γλυκύτεροι εἰ καὶ ἀσθενέστεροι. σήσαμον δ'
οὐδεὶς ἐσθίει χλωρὸν οὐδὲ θέρμον. εἰ δὲ μὴ ἐρύσιμον, μηδὲ
ὅρμινον, σκεπτέον καὶ ταῦτα εἰ πικρά. ἔστι δὲ τὸ μὲν ἐρύσιμον
ὅμοιον σησάμῳ. καὶ λίπος ἔχει. τὸ δὲ ὅρμινον. κυμινῶδες,
μέλαν. σπείρεται δὲ ἅμα καὶ τὸ σήσαμον. περὶ μὲν οὖν του-
των σκεπτέον. ἐν δὲ ταῖς ἀγαθαῖς χώραις πρὸς τὸ μὴ φυλλο=
μανεῖν, ἐπινέμουσι καὶ ἐπικείρουσι τὸν σῖτον. ὥσπερ καὶ ἐν=
θετταλίᾳ. συμβαίνει δ' ἂν μὲν ἐπινέμωσιν ὁποσακισοῦν, μη- 3
δὲν ἀλλοιοῦσθαι τὸν καρπόν. ἂν δὲ ἐπικείρωσιν, ἅπαξ μόνον
ἐξίστασθαι τὸν πυρόν. καὶ γίνεσθαι μακρὸν καὶ οὐχ ἀδρόν, ὃν
καλοῦσι καμακίαν. καὶ οὐκ ἀποκαθίστασθαι πάλιν σπειρό-
μενον· τοῦτο μὲν οὖν ὡς παύροις συμβαῖνον θετταλοὶ λέγου=
σιν. ἐν βαβυλῶνι δὲ ἀεὶ καὶ ὥσπερ τεταγμένως ἐπικείρουσι μὲν
δίς. τὸ δὲ τρίτον τὰ πρόβατα ἐπαφιᾶσιν. οὕτω γὰρ φύει τὸν
καυλόν. εἰ δὲ μὴ, φυλλομανεῖ. γίνεται δὲ μὴ καλῶς εἰργασ-
μένοι πεντηκοντόχοα. τοῖς δὲ ἐπιμελῶς, ἑκατοντόχοα· ἡ δὲ 4

ἐργασία, τὸ ὡς πλεῖστον χρόνον ἐμμένειν τὸ ὕδωρ. ὅπως ὕ-
λην ποιήσῃ πολλήν. πίειραι γὰρ οὖσαι καὶ πυκνὴν τὴν γῆν,
δεῖ ποιῆσαι μανήν· ὕλην δὲ οὐ φέρει καὶ πόαν ὥσπερ ἐν αἰ-
γύπτῳ. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα χώρας ἀρετῆς· φύεται δὲ καὶ
ἀπὸ τῶν ῥιζῶν πυρὸς καὶ κριθὴ πολλαχοῦ τῷ ὑστέρῳ ἔτει. αὐ-
τοετὴς δὲ καὶ ἀπὸ τῶν εἰς κρᾶσιν κειρομένων ἑτέρου καλά-
μου παραβλαστάνοντος· ὡσαύτως δὲ καὶ ἀπὸ χειμῶνος ἐκ πά-
1 σης γῆς. παραβλαστάνει γὰρ ὑδάτων ἐπιγινομένων. ὁ δὲ στάχυς εὐτε-
λὴς καὶ μικρὸς ἀπὸ τῶν τοιούτων. βλαστάνουσι δὲ τῷ ὑστέρῳ
ἔτει καὶ ἀπὸ τῶν καταπατουμένων καὶ συμπατουμένων, ὥσ-
τε μηδὲν εἶναι δῆλον ὡς εἰπεῖν. δι' ὅταν διέλθῃ στρατόπεδον,
καὶ οἱ στάχυες μικροί, καὶ τούτους οὓς καλοῦσι ἄρνας. τῆς
» δὲ χειροπῶν οὐδὲν δύναται τοιοῦτο ποιεῖν ἢ οὐχ ὁμοίως καὶ
» αἱ βλαστήσεις τοιαυταχῶς. πρὸς αὔξησιν δὲ καὶ τροφὴν μέγι-
» στα μὲν ἡ τοῦ ἀέρος κρᾶσις συμβάλλεται. καὶ ὅλως, ἡ τοῦ ἔτους
2 κατάστασις. εὐκαίρων γὰρ ὑδάτων καὶ εὐδιῶν καὶ χειμώνων
γινομένων, ἅπαντα εὔφορα καὶ πολύκαρπα. κἂν ἐν ἁλμώ-
δεσι καὶ λεπτογείοις ᾖ. διὸ καὶ παροιμιαζόμενοι λέγουσιν, οὐ
κακῶς, ὅτι Ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα. μέγα δὲ καὶ αἱ χῶραι
διαφέρουσιν· οὐ μόνον τῷ πίειραι καὶ λεπταὶ καὶ ἔπομβροι
καὶ αὐχμώδεις, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀέρι τῷ περιέχοντι, καὶ τοῖς
πνεύμασιν. ἔνιαι γὰρ οὖσαι λεπταὶ καὶ φαῦλαι τελεσφο-
ροῦσι. διὰ τὸ πρὸς τὰ πνεύματα τὰ πόντια κεῖσθαι καλῶς.
3 ἄλλα δὲ ἄλλοις τοιαῦτα· καθάπερ πολλάκις εἴρηται· ταῖς
μὲν γὰρ τὰ ζεφυρικά, ταῖς δὲ τὰ βόρεια· ταῖς δέ, τὰ νότια.
συμβάλλεται δὲ καὶ οὐ μικρὰ ἡ ἐργασία, καὶ μάλισθ' ἡ τοῦ
σπόρου κατεργασθεῖσα γὰρ ῥαδίως ἐκφέρει. καὶ ἡ κόπρος δὲ
μεγάλα βοηθεῖ, τῷ διαθερμαίνειν καὶ συμπέττειν. περιέχει
γὰρ τὰ κοπριζόμενα τῶν ἀκόπρων καὶ εἴκοσιν ἡμέραις, ἅπα-
σι δὲ οὐ ξυμφέρει. καὶ χρήσιμος οὐ μόνον τοῖς περὶ τὸν σῖ-
τον. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις. πλὴν πτερία. ταύτην δὲ φθείρειν
4 φασὶν ἐπιβαλλομένην ἀπόλλυται δὲ καὶ ἡ πτερὶς καὶ ἐπι-

κοιμωμένων τῶν προβάτων. ὥς δέ τινες λέγουσι καὶ ἡ μηδική
διὰ τὴν κόπρον καὶ τὸ οὖρον. τῶν δὲ σπερμάτων ἕκαστα καὶ
πρὸς τὴν τῆς ὥρας φύσιν ἁρμόττει. καὶ ὅλως γῆν πρὸς γέ
νος καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὁμογενέσιν ἣν δὴ πειρῶνται διαιρεῖν·
μεταβάλλει δὲ τὰ ξενικὰ τῶν σπερμάτων. μάλιστα μὲν ἐν τρι
σὶν ἔτεσιν εἰς τὰ ἐπιχώρια. συμφέρει δ' ἐκ τῶν ἀλεεινῶν εἰς τὰ
μικρὸν ἧττον ἀλεεινὰ καὶ ἐκ τῶν ψυχρῶν ἀνάλογον ποιεῖσθαι
τὴν μεταβολήν. τὰ δ' ἐκ τῶν δυσχειμερινῶν ἐν τοῖς πρωΐοις 1
ὀψὲ ἀπόκειται ὥστ' ἀπ' αὐχμοῦ φθείρεται ἐὰν μὴ ὄψιον ὕδωρ
σώσῃ. διὰ τοῦτο καὶ εὐβλαβητικόν φασὶ τὸ μίσγειν τὰ ξενικὰ
τοῖς ἐπιχωρίοις ἐὰν μὴ ᾖ ὁμοίας. ἔτι ἀσύμφωνα τῇ ὥρᾳ κα=
τὰ τὸν σπόρον καὶ κατὰ τὴν γένεσιν. ὥστε καὶ ἐργασίας ἑ-
τέρας δεῖται. τάς τε τῆς γῆς διαφορὰς καὶ τὰς τῶν σπερμά
των δυνάμεις. καὶ ἔτι τὰς ἑκάστων ὥρας. ὅταν δὲ εὐετηρία γέ
νηται, καὶ πλεονεκτότερα τὰ σπέρματα γίνεται. ἀθήνησι δ' οὖν
αἱ κριθαὶ τὰ πλεῖστα ποιοῦσι τὰ ἄλφιτα. κριθοφόρος γὰρ ἀ= 2
ρίστη. τοῦτο δ' οὐχ ὅταν πλεῖσται γίνονται. ἀλλ' ὅταν λάβῃ τι
νὰ κρᾶσιν. ἐν δὲ τῇ φωκίδι περὶ ἐλάττουσιν οἱ πυροὶ καὶ αἱ κρι
θαί. καὶ παρ' ἄλλοις ἄλλα πρὸς ἅπερ εὐφυὴς ἑκάστη. βελτίω
μὲν οὖν καὶ χείρω τὰ σπέρματα. καὶ διὰ τὴν ἐργασίαν καὶ διὰ
τὴν γῆν γίνεται. καὶ γὰρ ἀπαγριοῦται καὶ ἡμεροῦται καθά-
περ τὰ δένδρα. καὶ ὅλως. μεταβάλλει τὴν χώραν. ὥσπερ ἐπὶ
τῶν δένδρων εὐθὺς ἔστηκε πρὸς τὸ χεῖρον. γένος δ' ὅλον ἐξαλ-
λάττειν εἰς ἕτερον, οὐδὲν ἕτερον ἄλλο πέφυκε. πλὴν τίφη καὶ 3
ὕεα καθάπερ εἴπομεν ἐν τοῖς πρώτοις λόγοις. καὶ ἡ αἶρα δ'
ἐκ τῶν πυρῶν καὶ κριθῶν διαφθειρομένων. ἢ εἰ μὴ τοῦτο,
ἀλλὰ φιλεῖ γε μάλιστα ἐν τοῖς πυροῖς γίνεσθαι καθάπερ καὶ
ὁ μελάμπυρος ὁ ποντικὸς καὶ τὸ τῶν βολβῶν σπέρμα. καὶ ἄλ
λα δὲ ἐν ἄλλοις τῶν σπερμάτων. ἐπεὶ καὶ ὁ αἰγίλωψ δοκεῖ μᾶλ-
λον ἐν ταῖς κριθαῖς. ἐν δὲ τοῖς ἀφάκοις ἄρακος τὸ τραχὺ καὶ
σκληρόν. ἐν δὲ ταῖς ἀφάκαις ὁ πελεκῖνος ὅμοιον τῇ ὄψει τῷ
πελέκει. σχεδὸν δὲ καθ' ἕκαστόν ἐστι τὸ συνεκτρεφόμενον καὶ συ= 4

συναμεμιγμένον. ἔτι δὲ ταῖς χώραις (ὅπερ οὐκ ἄλογον)
ἔτι δ' ἄλλην αἰτίαν. ἔνια δὲ καὶ φανερῶς ἐστι κοινὰ πλειό-
νων. ἀλλὰ διὰ τὸ μάλιστα ἐν τισιν ἀσθενεῖν ἴδια τούτων φαί-
νεται, καθάπερ ἡ ὀροβάγχη τῶν ὀρόβων καὶ ἡ ἀπανίνη τῶν
φακῶν. ἀλλὰ ἡ μὲν, μάλιστα ἐπικρατεῖ τῶν ὀρόβων διὰ
τὴν ἀσθένειαν. ἡ δὲ ἀπαρίνη μάλιστα ἐν τοῖς φακοῖς εὐτρο-
φεῖ. τρόπον δέ τινα παραπλήσιόν ἐστι τῇ ὀροβάγχῃ ἐπιβάλ-
1 λειν καὶ κατέχειν ὅλον ὥσπερ περιεκτάνην· ἀποπνίγει γὰρ
οὕτως· ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα εἴληφε. τὸ δ' ἀποφυόμενον
εὐθὺς ἐκ τῆς ῥίζης τῷ κυμίνῳ καὶ τῷ βουκέρῳ τὸ αἱμόδω-
ρον, μονόκαυλον. οὐκ ἀπεμφερὲς τῷ καυλῷ πλὴν βρα-
χύτερόν τι πολὺ, καὶ ἄνωθέν τι κεφαλῶδες ἔχει. ῥίζαν
δὲ ἀποστρόγγυλον. οὐδὲν δ' ἕτερον ἀφαυαίνεται παρὰ τὸ
βούκερας. γίνεται δὲ ταῦτα ἐν ταῖς λεπταῖς οὐκ ἐν ταῖς πι-
είραις. ὥσπερ καὶ τῆς εὐβοίας ἐν τῷ ληλαίτῳ μὲν οὐ γί-
2 νεται. περὶ δὲ τὸν καύηθον καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος τόπος.
ταῦτα μὲν οὖν κοινὰ πλειόνων ὄντα κατισχύει μᾶλλον ἐν τοῖς
» εἰρημένοις διὰ τὴν ἀσθένειαν. τὸ δὲ τεράμον καὶ ἀτέραμον,
» λέγεται μὲν ἐπὶ τῶν ὀσπρίων μόνον. οὐκ ἄλογον δὲ καὶ
» ἐπὶ τῶν σιτωδῶν παραπλήσιον ἢ καὶ ταυτό τι συμβαίνειν. ἀλ-
λὰ διὰ τὸ μὴ τὴν αὐτὴν εἶναι χρείαν οὐχ ὁμοίως ἐμφανές.
ἐπεὶ οὐδ' ἐπὶ τούτων ἁπάντων ὁμοίως. ἀλλὰ μάλιστα ἐπὶ
τῶν κυάμων λέγεται καὶ φακῶν. ἔτ' οὖν καὶ μάλιστα πα-
3 σχόντων ἔτι καὶ διὰ τὴν χρείαν φαινομένων. γίνεται γοῦν
πλέον. πολλαχῶς γὰρ τόποι τινές εἰσιν, οἳ αἰεὶ φέρουσι τε-
ράμονα. καὶ ἄλλοι πάλιν ἀτεράμονα. τὸ δὲ ὡς ἐπίπαν, οἱ
λεπτόγεω μᾶλλον τεράμονα, καὶ ἀέρος κατάστασίς τις ποιεῖ
τὴν τοιαύτην παραλλαγήν. σημεῖον δέ. ὅτι ταῦτα τὰ χωρία καὶ
ὁμοίως ἐργασθέντα φέρει ποτὲ μὲν τεράμονα. περὶ φιλίπ-
πους δὲ ὁ κύαμος λιχμώμενος ἐὰν ἀπὸ πινδύματος ἐγχω-
ρίου ληφθῇ, τεράμων ὤν, ἀτεράμων γίνεται. ταῦτα μὲν οὖν μη-
4 νύει διότι πολλαχῶς τῶν δὲ τῶν χωρίων ἔνια σπορᾷ καὶ ὁμοίως

καθήμενα καὶ οὐδὲ μίαν ἔχοντα κατὰ τὴν γῆν διαφοράν, τὸ
μὲν τεράμονα, τὸ δ᾽ ἀτεράμονα φέρει. καὶ ἔνιοί γε μόνον αὔλα-
κος διοριζούσης ὑπερπίζεται τὴν γῆν μάλιστα πυρός. εἶτα κει-
θή. διὸ καὶ ὁ μὲν ἀγαθὴν ζητεῖ χώραν. ἡ δὲ κριθὴ δύναται καὶ ἐν
ταῖς ψαφαρωτέραις ἐκφέρειν. τῶν δὲ χεδροπῶν μάλιστα ἐ-
ρέβινθος, καὶ ὑπὲρ ἐλάχιστον χρόνον ἐν τῇ γῇ μένων. ὁ δὲ κύα-
μος ὥσπερ ἐλέχθη καὶ ἄλλως οὐ βαρύ. καὶ ὅτι κοπρίζειν δο-
κεῖ τὴν γῆν διὰ μανότητα καὶ διασηψίαν. διὸ καὶ οἱ περὶ μα- 1
κεδονίαν καὶ θετταλίαν. ὅταν ἀνθῶσιν, ἀναστρέφουσι τὰς ἀ-
ρούρας. τῶν δὲ ὁμοιοπύρων καὶ ὁμοιοκρίθων, οἷον ζειᾶς. τί-
φης. ὀλύρας. βρόμου. αἰγίλωπος. ἰσχυρότερον καὶ μάλιστα
καρπιζόμενον, ἡ ζειά. καὶ γὰρ πολύῤῥιζον, καὶ βαθύῤῥι-
ζον. καὶ πολυκάλαμον. ὁ δὲ καρπὸς κουφότατος καὶ προσ-
φιλὴς πᾶσι τοῖς ζώοις. τῶν δὲ ἄλλων ὁ βρόμος πολύῤῥι-
ζος. καὶ γὰρ οὗτος πολυκάλαμος. ἡ δὲ ὄλυρα, μαλακώ-
τερον καὶ ἀσθενέστερον τούτων. ἡ δὲ τίφη, πάντων κουφότα- 2
τον. καὶ γὰρ καὶ μονοκάλαμον. διὸ καὶ χώραν ζητεῖ λεπτήν.
οὐχ ὥσπερ ἡ ζειᾶ, πίειραν καὶ ἀγαθήν. ἔστι δὲ δύο ταῦτα καὶ
ὁμοιότατα τοῖς πυροῖς. ὅτ᾽ αἰγίλωψ καὶ ὁ βρόμος. ὥσπερ
ἄγρι᾽ ἄττα καὶ ἀνήμερα. ἐκκαρπίζεται δὲ σφόδρα καὶ ὁ
αἰγίλωψ τὴν γῆν καὶ ἔστι πολύῤῥιζον καὶ πολυκάλαμον.
ἡ δὲ αἶρα παντελῶς ἀπηγριωμένον. τῶν δὲ ἐν τοῖς θερι-
νοῖς ἀρότοις, τὸ σήσαμον δοκεῖ χαλεπώτατον εἶναι τῇ γῇ.
καὶ μάλιστα καρπίζεσθαι. καὶ πολυκαλαμώτερον καὶ πα- 3
χυκαλαμώτερον καὶ πολυῤῥιζότερον κέγχρου. διαφέρει
δὲ ταῦτα πρὸς τὴν γῆν κοῦφα. καὶ πρὸς τὴν ἡμετέραν τρο-
φήν. ἔνια γὰρ ἐναντίως. ὥσπερ τὰ χεδροπά. καὶ οἱ κέγ-
χροι. καὶ τὰ πρὸς ἡμᾶς δὲ ὥσπερ ἐλέχθη τι. καὶ τὰλ-
» λαζωδα δὲ τῶν σπερμάτων, τὰ μέν, κοινὰ πάντων ἐστίν, οἷ-
» ον ἐρυσίβη, τὰ δ᾽ ἴδια τινῶν. οἷον ὁ σφακελισμὸς τοῦ ἐρεβίν-
» θου. καὶ τὸ ὑπὸ καμπῶν. κατεσθίεσθαι καὶ ὑπὸ ψύλ-
λων θηρίων. ἔνια δὲ καὶ ψώραις καὶ ἄλμαις καθάπερ τὸ 4

κύμινον. τὰ δὲ ἐπιγινόμενα ζῷα εἰ μὴ ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔξω-
θεν, οὐχ ὁμοίως βλάπτει. ἐπιγίνεται γὰρ ἡ μὲν καθάπερ ἐν τοῖς
πυροῖς. τὸ δὲ φαλάγγιον ἐν ὀρόβοις. ἄλλα δ' ἐν ἄλλοις. ἐρυσίβαι
δ' ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν εἰς τὰ σιτώδη μᾶλλον τῶν ὀσπρίων. αὐ-
τῶν δὲ τούτων ἡ κριθὴ μᾶλλον ἢ πυρός. καὶ τῶν κριθῶν ἕτεραι
ἑτέρων, μάλιστα δ' ὡς εἰπεῖν ἡ ἀχιλληΐς. διαφέρει δὲ καὶ ἡ τῶν
χωρίων θέσις καὶ ἡ φύσις. οὐ μικρὸν γὰρ προσήκεμα καὶ μετέω-
1 ρα. οὐκ ἐρυσίβαι ἢ ἧττον ἀλλὰ τὰ ἔγκοιλα καὶ ἄπνοα. γίνεται
δὲ ἡ ἐρυσίβη πανσελήνοις μάλιστα. ἀπόλλυται δὲ καὶ ἀπὸ τῶν
πνευμάτων καὶ πυρὸς καὶ κριθή, ὅταν ἢ ἀνθοῦντα ληφθῇ. ἢ ἄρ-
τι ἀπηνθηκότα καὶ ἀσθενῆ. μᾶλλον καὶ κριθή. πολλάκις δ' ἤδη ἐν
τῷ ἀδρύνεσθαι οὐ. ἐὰν μεγάλη καὶ πλείω χρόνον ἐπιγένηται. ξη-
ραίνει γὰρ καὶ ἀφαυαίνει. ὃ καλοῦσι τινὲς ἐξανεμοῦσθαι. διαπόλ-
λυσι δὲ καὶ ἥλιος ὁ ἐκνέφελος ἄμφω. καὶ μᾶλλον πυρὸν ἢ κριθήν.
ὥστε μὴ δ' ἐπίδηλον εἶναι τὸν στάχυν τῇ ὄψει ὄντα κενόν. τὸν
2 δὲ πυρὸν ἀπολλύουσι καὶ οἱ σκώληκες. οἱ μὲν εὐθὺς κατεσθίον-
τες φυόμενον, τὰς ῥίζας. οἱ δέ, ὅταν αὐχμῶντες ἀπολυθῆναι
μὴ δύωνται. τότε γὰρ ἐγγινόμενος ὁ σκώληξ ἐσθίει τὸν ἀποπη-
νιζόμενον κάλαμον. ἐσθίει δὲ ἄχρι τοῦ στάχυος. εἶτ' ἐξαναλώσας
ἀπόλλυται· καὶ ἐὰν μὲν ὅλον ἐκφάγῃ τελέως αὐτὸς ὁ πυρός.
ἐὰν δὲ ἐπὶ θατέρου τοῦ καλάμου καὶ ἐκβιάσηται τὴν ἀπόχυσιν.
τοῦτο μὲν ἓν τοῦ στάχυος. θάτερον δὲ ὑγιές. γίνεται δὲ οὐ πάντα-
χοῦ τὸ περὶ τοὺς πυρούς. οἷον ἐν θετταλίᾳ. ἀλλὰ κατὰ χώρας τι-
3 νὰς ὥσπερ ἐν τῇ λιβύῃ. καὶ τῆς εὐβοίας, ὥσπερ ἐν τῷ ληλάν-
τῳ. σκώληκες δὲ γίνονται καὶ ἐν τοῖς ὄχροις καὶ ἐν τοῖς λαθύροις
καὶ τοῖς πισοῖς, ὅταν ὑγρανθῶσι καὶ θερμημερίαι γίνωνται. καὶ
καθάπερ ἐν τοῖς ἐρεβίνθοις αἱ κάμπαι. τὰ δὲ ἐξαναλώσαντα
τὰς τροφὰς ἀπόλλυται καὶ ἐν τοῖς χλωροῖς καὶ ἐν τοῖς καρποῖς
οἷον οἵ τε ἶπες. καὶ οἱ ἐν τοῖς κυάμοις ἐγγινόμενοι καὶ ἐν τοῖς ἄλ-
λοις. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς δένδρεσι καὶ ἐν τοῖς ξύλοις ἐλέχθη·
πλὴν τῶν κεραστῶν καλουμένων. πρὸς ἅπαντα δὲ ταῦτα με-
4 γάλως διαφέρουσιν αἱ χῶραι οὐκ ἀλόγως. ὅ τε ἀὴρ εὐθὺς διά-

φορος τῷ θερμὸς ἢ ψυχρὸς εἶναι. ἢ ὑγρὸς ἢ ξηρὸς. οὗτος δ' ἦν
ὁ νοτίων. διὸ καὶ ἐν αἷς εἰώθασι γίνεσθαι, οὐκ ἀεὶ γίνονται. τῶν
δὲ σπερμάτων οὐχ ἡ αὐτὴ δύναμίς ἐστιν, εἴς τε τὴν βλάστη-
σιν καὶ εἰς θησαυρισμόν. ἔνια μὲν γὰρ βλαστάνει καὶ τελειοῦ-
ται τάχιστα καὶ θησαυρίζεται κράτιστα. καθάπερ ἔλυμος, καὶ
κέγχρος. ἔνια δὲ βλαστάνει μὲν. οὐ ταχέως δέ. καθάπερ ὁ κύα
μος. καὶ μᾶλλον ὁ τοράμων. ταχὺ δ' ἡ ἀφάκη καὶ ὁ δόλιχος. κρι
θὴ δὲ πυροῦ. θᾶττον δὲ καὶ ὁ κονιορτώδης καὶ ὁ κονιορτὸς. καὶ ὁ ἐν 1
τοῖς κονιορτοῖς ἐν ἅπασιν, οἷον κονιάτοις ἢ ἀκονιάτοις γίνεται
διαφθειρομένοις ἴδια ζῶα, καθάπερ ἐλέχθη. πλὴν ἐρεβίνθου.
μόνος γὰρ οὗτος οὐ ζωογονεῖ. καὶ σηπομένοις μὲν πᾶσι σκώληξ·
κοπτομένοις δὲ, καθ' ἕκαστον ἴδιον. πάντων δὲ μάλιστα διαμέ-
νουσιν ἐρέβινθος καὶ ὄροβος. τούτων δ' ἔτι μᾶλλον ὁ θέρμος.
ἀλλ' ἔοικεν οὗτος ὥσπερ ἀγρίῳ. διαφέρει δὲ ὡς ἔοικε χώρα χώ
ρας, καὶ ἀὴρ ἀέρος εἰς τὸ κόπτεσθαι καὶ μή, τὰ σπέρματα·
ἐν ἀπολλωνίᾳ γοῦν τῇ περὶ τὸν ἰόνιον, οὐκ ἐσθίεσθαί φασιν ὅ- 2
λως κύαμον. διὸ καὶ εἰς θησαυρισμὸν ἀποτίθεσθαι. διαμένει
δὲ καὶ περὶ κύζικον ἔτη πλείω. μέγα δὲ πρὸς διαμονὴν καὶ
τὸ ξηρὰ θερίζειν. ἐλάττων γὰρ ἡ ὑγρότης. θερίζουσι δ' εὐχυ-
λότερα τὰ μὲν χεδροπὰ πρὸς τὸ μᾶλλον καὶ ῥᾶον συλλέ-
ξαι. ταχὺ γὰρ καταρρεῖ. καὶ αὐανθέντα, θρύπτεται· τὰς δὲ κρι
θὰς, καὶ γένος τι κριθῶν, διὰ τὸ βελτίους εἰς τὰ ἄλφιτα
γίνεσθαι μὴ ἀπεξηραμένας. διὸ καὶ εἰς θωμοὺς συντιθέασι
καὶ πυροὺς καὶ κριθάς. καὶ δοκοῦσιν ἀδρύνεσθαι ἐν θωμῷ 3
μᾶλλον ἠλίκως σωρῶν. οὐκ ἐσθίεται δὲ σῖτος ὁ ταννυθεὶς πε-
ριφυῆ. ἀθέριστος δὲ μάλιστα διαμένει ὁ πυρός. ἔτι δὲ μᾶλ-
λον ὁ θέρμος. οὐδὲ γὰρ θερίζουσι ἕως τὸν τρόπον ὕδωρ
γίνεσθαι, διὰ τὸ ἐκ πηδᾶν θεριζόμενον καὶ ἀπόλλυσθαι τὸ
» σπέρμα. πρὸς ἔκφυσιν δὲ καὶ τὴν ὅλην φορὰν ἄριστα δο-
» κεῖ τὰ ἐνάγωνα. τὰ δὲ δίενα χείρω· καὶ τὰ τρίενα· τὰ δ' ὑ-
περτείνοντα σχεδὸν ἄγονα. πρὸς δὲ τὴν σίτησιν ἀρκοῦντα.
ἴδιος γάρ ἐστιν ἑκάστοις ὡρισμένος εἰς γονήν. καίτοι καὶ ταῦτα 4

παραλλάττει ταῖς δυνάμεσι διὰ τοὺς τόπους, ἐν οἷς ἂν θησαυ-
ρίζωνται. τῆς γοῦν Καππαδοκίας ἐν χωρίῳ τινὶ τῷ καλου-
μένῳ πέτρᾳ καὶ τετταράκοντα ἔτη διαμένειν φασί. γόνιμα δὲ
καὶ χρήσιμα πρὸς σπόρον· εἰς δὲ τὴν σίτησιν ἑξήκοντα ἢ ἑ-
βδομήκοντα. τὸ γὰρ ὅλον οὐ κόπτεσθαι. τὰ δὲ ἱμάτια καὶ
τὴν ἄλλην γάζαν κόπτεσθαι· τὸ γὰρ χωρίον ἄλλως τε ὑψηλὸν
εἶναι, καὶ εὔπνουν. καὶ ἔναυρον αἰεί. καὶ ἐπὶ ἀνατολῆς ἔ-
1 χει καὶ δύσεως καὶ μεσημβρίας· φασὶ δὲ καὶ ἐν Μηδίᾳ καὶ
ταῖς ἄλλαις ὑψηλαῖς χώραις, διαμένειν θησαυριζόμενα πο-
λὺν χρόνον. ἐρέβινθον δὲ καὶ θέρμον καὶ ὄροβον καὶ κέγ-
χρον καὶ τὰ τοιαῦτα. δηλονότι πολλῷ πλείω τούτων. ὥς-
περ καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ὥσπερ εἴρηται τῶν τόπων ἴδια. δοκεῖ δὲ καὶ γῆ τις εἶναι πα-
ράπισιν, ἢ διαπλαττομένη συντηρεῖ τὸν πυρόν, ὥσπερ ἥ τε ἐν
Ὀλύνθῳ, καὶ ἐν Κηρίνθῳ τῆς Εὐβοίας. ποιεῖ δὲ χείρω μὲν εἰς
2 τὴν σίτησιν. ἀδρότερον δὲ τῇ προσόψει· παραπάττουσι δὲ
χοίνικα εἰς τὸν μέδιμνον· πυρωθέντα δὲ πάντα τὰ σπέρματα
ἀπόλλυται καὶ ἀβλαστῆ γίνεται· καίτοι περί γε Βαβυλῶνά
φασι τὰς κριθὰς καὶ τοὺς πυροὺς ἐπὶ τῆς ἅλω πηδᾶν. ὥς-
περ τὰ φρυγόμενα. ἀλλὰ δῆλον ὅτι διαφορά τις ἐστὶ τῆς
θερμότητος ἢ ἁπλῶς πῶς θερμασία γίνεται καὶ ἡ πήδησις·
καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα σχεδὸν ὥσπερ ἐκείνου δόξειεν ἂν εἶναι
πάντων ἢ τῶν πλείστων. ἔνια δὲ ἔχει τινὰ ἰδιότητα ἢ τῶν δο-
3 κούντων ὥσπερ ἀγρίων εἶναι κατὰ τὴν γένεσιν καὶ ἔκφυσιν
ὥσπερ ὁ θέρμος. καὶ ὁ αἰγίλωψ. ὁ μὲν γὰρ θέρμος καί-
περ ἰσχυρότατος ὤν, ὅμως ἐὰν μὴ εὐθὺς ἅλω καταβληθῇ,
κακοφυὴς γίνεται καθάπερ ἐλέχθη. καὶ τὸ ὅλον δὲ οὐκ ἐ-
θέλει κρύπτεσθαι τῇ γῇ. διὸ καὶ οὐχ ὑπαροῦντες σπεί-
ρουσι. πολλάκις δὲ κἂν εἰς ὕλην ἢ βοτάνην τινὰ πέσῃ. διω-
σάμενος ταύτην, συνάπτει τὴν ῥίζαν τῇ γῇ καὶ βλαστάνει χώ-
ραν δὲ ὕφαμμον ζητεῖ καὶ φαύλην μᾶλλον. τὸ δὲ ὅλον οὐκ
4 ἐθέλει φύεσθαι τῇ εἰργασμένῃ. ὁ δὲ αἰγίλωψ ἀνάπαλιν. ἐν

γὰρ τῇ γεωργουμένῃ κάλλιον· καὶ ἐνιαχοῦ δὲ πρότερον ἀβλαστὴς ὤν, ἐὰν γεωργηθῇ, βλαστάνει καὶ γίνεται πολύς, καὶ ὅλως δὲ φιλεῖ χώραν ἀγαθήν. ἴδιον δὲ αὐτοῦ λέγεται πρὸς τὰ ἄλλα τὰ σιτώδη σπέρματα, καὶ ἡ περὶ ἐνιαυτὸν βλάστησις ἑκατέρου τῶν σπερμάτων. διὸ καὶ οἱ βουλόμενοι τελέως φθεῖραι (δύσφθαρτον γὰρ δὴ φύσει τυγχάνει) τὰς ἀρούρας ἀνιᾶσιν ἀσπόρους ἐπὶ δύο ἔτη. καὶ ὅταν ἀναβλαστήσῃ, τὰ πρόβατα ἀφιᾶσι πολλάκις ἕως ἂν ἐκνεμηθῶσι· καὶ αὕτη γίνεται φθορὰ παντελής, ἅμα δὲ τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ τὴν παρὰ μέρος βλάστησιν.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟ Ι.

ὑγρότης ἡ οἰκεία τῶν φυτῶν, ἣν δὴ κα-
λοῦσί τινες ὀπὸν ὀνόματι κοινῷ προσα-
γορεύοντες. δύναμιν δὲ ἔχει δηλονότι
1 τὴν καθ' αὑτὴν ἑκάστη. χυμὸς δὲ ταῖς
μὲν μᾶλλον, ταῖς δ' ἧττον ἀκολουθεῖ.
ταῖς δ' ὅλαις οὐκ ἂν δόξειεν. ὅπως ἀσθε-
νὴς καὶ ὑδαρής τις ἐστι. πλείστη μὲν οὖν ὑ-
πάρχει πᾶσι κατὰ τὴν βλάστησιν. ἰσχυροτάτη δὲ μάλιστα ἐκ
φαίνουσα τὴν ἑαυτῆς φύσιν, ὅταν ἤδη παύσηται καὶ βλαστά=
νοντα καὶ καρπογονοῦντα. συμβαίνει δέ τισι τῶν φυτῶν καὶ
χρόας ἰδίας ἔχειν. τοῖς μὲν λευκάς. ὥσπερ τοῖς ὀπώδεσι. τοῖς δ'
2 αἱματώδεις. ὥσπερ τῇ κενταυρείᾳ καὶ τῇ δακτυλίδι καλουμένῃ
ἀκάνθῃ. τοῖς δὲ, χλωρόν, τοῖς δ' ἐν ἄλλῃ χρόᾳ. ἔνδηλα δὲ μᾶλ
λον ταῦτα τοῖς ἐπετείοις καὶ ἐν τοῖς ἐπετειοκαύλοις ἢ τοῖς
δένδροις. ἡ δ' ὑγρότης, τῶν μὲν πάχος ἔχει μόνον, ὥσπερ τῶν
ὀπωδῶν. τῶν δὲ καὶ δακρυώδης γίνεται. καθάπερ ἐλάτης.
πεύκης. τερμίνθου. πίτυος. ἀμυγδάλης. κεράσου. προύνης,
ἀρκεύθου, κέδρου. πτελέας τῆς ἀκάνθης τῆς αἰγυπτίας. καὶ
γὰρ αὕτη φέρει κόμμι. πλὴν οὐκ ἐκ τοῦ φλοιοῦ ἀλλ' ἐν τῷ ἀγ
3 γείῳ ἔτι δὲ ἀφ' ὧν ὁ λίβανος. καὶ ἡ σμύρνα. δάκρυα γὰρ καὶ
ταῦτα. καὶ τὸ βάλσαμον. καὶ χαλβάνη, καὶ ἔτι τοιοῦτον ἕτε=
ρον οἷόν φασι τὴν ἄκανθαν τὴν ἰνδικὴν, ἀφ' ἧς γίνεται τὸ ὅμοι=
ον τῇ σμύρνῃ συνίσταται δὲ καὶ ἐπὶ τῆς σχίνου καὶ ἐπὶ τῆς ἀκάν
θης τῆς ἰξίνης καλουμένης, ἐξ ὧν ἡ μαστίχη. ἅπαντα δὲ ταῦτα
εὔοσμα καὶ σχεδὸν ὅσα πιότητα τινὰ ἔχει καὶ λίπος. ὅσα δ' ἀλι=
πῆ, ταῦτα δ' ἄοσμα καθάπερ τὸ κόμμι, καὶ τὸ τῆς ἀμυγδάλης.
ἔχει δὲ δάκρυον καὶ ἡ ἰξία ἡ ἐν κρήτῃ, καὶ ἡ τραγάκανθα κα=
4 λουμένη. ταύτην δὲ πρότερον ᾤοντο μόνον ἐν κρήτῃ φύεσθαι.

νῦν δὲ φανερὰ καὶ ἐν ἀχαΐᾳ τῆς πελοποννήσου καὶ ἄλλοθι·
καὶ τῆς ἀσίας περὶ μιλησίαν. καὶ τούτων μὲν πάντων ἔν τε
τοῖς καυλοῖς καὶ τοῖς στελέχεσι καὶ τοῖς ἀκρέμοσι τὸ δάκρυ-
ον. ἐνίων δ᾽ ἐν ταῖς ῥίζαις. ὥσπερ τοῦ ἱπποσελίνου καὶ τῆς
σκαμμωνίας. καὶ τῶν ἄλλων πολλῶν φαρμακωδῶν· τῶν δὲ
καὶ ἐν τῷ καυλῷ καὶ ἐν τῇ ῥίζῃ· καὶ γὰρ τὸν καυλὸν ὀπίζουσι
καὶ ἐνίων τὰς ῥίζας ὥσπερ καὶ τοῦ σιλφίου. τὸ μὲν οὖν τοῦ
ἱπποσελίνου παρόμοιον τῇ σμύρνῃ· καί τινες ἀκούσαντες 1
ὡς ἐντεῦθεν ἡ σμύρνη, ἡγοῦνται βλαστάνειν ἐν αὐτοῖς ἱππο-
σέλινον. φυτεύεται γὰρ ὥσπερ ἐλέχθη καὶ ἀπὸ δακρύου τὸ
ἱπποσέλινον, ἢ καθάπερ ἡ σκαμμωνία, καὶ ἄλλα. τὸ δὲ τοῦ
σιλφίου δριμύ. καθάπερ αὐτὸ τὸ σίλφιον. ὁ γὰρ ὀπὸς καλού-
μενος τοῦ σιλφίου, δάκρυόν ἐστιν. ἡ δὲ σκαμμωνία, καὶ εἴ τι ἄλ-
λο τοιοῦτον ὥσπερ ἐλέχθη φαρμακώδεις ἔχει τὰς δυνάμεις.
πάντων δὲ τῶν εἰρημένων, τὰ μὲν αὐτομάτως συνίσταται. τὰ
δὲ, ἀπ᾽ ἀνατομῆς. τὰ δ᾽ ἀμφοτέρωθεν. τέμνουσι δὲ δῆλον ὅτι 2
τὰ χρήσιμα καὶ τὰ μᾶλλον. ἔστι γοῦν ὁ ἀπὸ τῆς ἀμυγδάλης,
οὐδὲ μία χρεία δακρύου. διὸ κἂν ἀφέλκωσι. πλὴν ἐκεῖνό γε
φανερόν. ὅτι ὧν αὐτόματος ἡ πῆξις, τούτων πλείων ἡ ἐπιῤ-
ῥοὴ τῆς ὑγρότητος, οὐ τὴν αὐτὴν δ᾽ ὥραν ἁπάντων αἱ ἐντο-
μαὶ καὶ ἡ πῆξις. ἀλλὰ τοῦ μὲν τῆς ἀμπέλου μάλιστα συνίστα-
σθαί φασιν, ἐὰν μικρὸν πρὸ τῆς βλαστήσεως τμηθῇ. τῶν δὲ
μετοπώρου καὶ ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος, ἧττον. καίτοι πρός
γε καρποτοκίαν καὶ ὡραιότητα. ταῖς δὲ πλείσταις αὗται. 3
τῆς δὲ τερμίνθου καὶ τῆς πεύκης, καὶ ἡ ἔκ τινων ἄλλων ῥητί-
» νη γίνεται μετὰ τὴν βλάστησιν. τὸ δ᾽ ὅλον οὐκ ἐπέτειος ἡ τού-
» των. ἀλλ᾽ εἰς πλείω χρόνον ἡ ἐντομή· τὸν δὲ λιβανωτὸν καὶ
» τὴν σμύρναν ὑπὸ κύνα φασὶ καὶ ταῖς θερμοτάταις ἡμέ-
ραις ἐντέμνειν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἐν συρίᾳ βάλσαμον. ἀ-
κριβεστέρα δὲ καὶ ἐλάττων καὶ ἡ τούτων ἐντομή. καὶ γὰρ ἡ συῤ-
ῥοὴ τῆς ὑγρότητος ἐλάττων. ὧν δὲ καὶ ὁ καυλὸς ἐκτέμνεται
καὶ ἡ ῥίζα, τούτων ὁ καυλὸς πρότερον ὥσπερ καὶ τοῦ σιλ- 4

ίου. καλοῦσι δὲ τῶν ὀπῶν τούτων, τὸν μὲν, καυλίαν. τὸν
δὲ, ῥιζίαν· καὶ ἔστι βελτίων ὁ ῥιζίας. καθαρὸς γὰρ καὶ δια-
φανὴς καὶ ξηρότερος. ὁ δὲ καυλίας ὑγρότερος. καὶ διὰ
τοῦτο ἄλευρον αὐτῷ περιπλάττουσι πρὸς τὴν πῆξιν. τὴν δ᾽
ὥραν τῆς ἐκτομῆς ἴσασιν οἱ λίβυες. οὗτοι γὰρ οἱ σιλφιολέ-
γοντες. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ῥιζοτόμοι. καὶ οἱ τῶν φαρμακώ-
δεις ὀποὺς συλλέγοντες. καὶ γὰρ οὗτοι τοὺς καυλοὺς ὀ-
1 πίζουσι πρότερον ἁπλῶς δὲ πάντες καὶ οἱ τὰς ῥίζας καὶ
οἱ τοὺς ὀποὺς συλλέγοντες, τὴν οἰκείαν ὥραν ἑκάστων τηροῦ-
σι. καὶ τοῦτο μὲν δὴ κοινόν. ἡ δὲ ῥητίνη γίνεται τον δὲ τὸν τρό-
πον. ἐν μὲν τῇ πεύκῃ, ὅταν ἀφελκωθείσης, ἡ δαδὰ ὑπαιρεθῇ.
συρρεῖ γὰρ εἰς τὸ ἕλκωμα τοῦτο πλείων ἡ ὑγρότης· ἐν δὲ τῇ
ἐλάτῃ καὶ τῇ πίτυι, ὅταν χυσάμενοι τῶν ξύλων ἀφελκώ-
σωσιν. οὐ γὰρ πᾶς ἀφορισμὸς ὁμοίως. ἀφελκοῦσι γὰρ καὶ
τὰς τερμίνθους ἐν ἀμφοῖν. καὶ ἐν τῷ στελέχει καὶ ἐν τοῖς
2 ἀκρέμοσιν. ἀεὶ δὲ πλείων καὶ βελτίων ἡ εἰς τὸ στέλεχος συρ-
ρέουσα, τῆς εἰς τοὺς ἀκρέμονας. διαφέρουσι δὲ καὶ ταῦτα
τὰ δένδρα. βελτίστη μὲν γὰρ ἡ τέρμινθος. καὶ γὰρ συ-
νεστηκυῖα καὶ εὐωδεστάτη καὶ κουφοτάτη τῇ ὀσμῇ. ἀλλ᾽ ὀλί-
γη. δευτέρα δὲ ἡ ἐλατίνη καὶ πιτυίνη. κουφότεραι γὰρ
τῆς πευκίνης. πλείστη δὲ ἡ πευκίνη καὶ βαρυτάτη καὶ πιτ-
τωδεστάτη, διὰ τὸ μάλιστα ἔνδαδον εἶναι τὴν πεύκην· ἄγε-
ται δὲ ἐν ἀσκοῖς ὑγρά. κἄπειτα οὕτως συνίσταται. καίτοι
3 φασὶ. καὶ τὴν τέρμινθον πιττωθεῖσαν περὶ συρίαν. ἔστι γὰρ
ὄρος καθάπερ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν εἴπομεν μέγα, τερμίνθων
μεστὸν ἅπαν μεγάλων. ἔνιοι δέ φασι καὶ τὴν πίτυν. καὶ τὴν
κέδρον, καὶ τὴν φοινίκην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐνδεχόμενα
ληπτέον διὰ τὸ σπάνιον. ἐπεὶ οἵ γε περὶ μακεδονίαν οὐδὲ
τὴν πεύκην πιττοκαυτοῦσιν ἀλλὰ τὴν ἄρρενα. καλοῦσι γὰρ
ἄρρενα τήν γε καρποφόρον. τῆς δὲ θηλείας ἐάν τινα τῶν
ῥιζῶν λάβωσιν. ἅπασα γὰρ ἔνδαδος πεύκη ταῖς ῥίζαις. κα-
4 λίστη δὲ πίττα γίνεται καὶ καθαρωτάτη, ἡ ἐκ τῶν σφόδρα

προσήλων καὶ προσβόρρων. ἐκ δὲ τῶν παλισκίων, βλοσηροτέ-
ρα καὶ βορβορώδης. ἐν δὲ τοῖς σφόδρα παλισκίοις οὐδὲ φύε-
ται πεύκη τὸ παράπαν. ἔστι δὲ καὶ εὐφορία τις καὶ ἀφορία καὶ
πλήθους καὶ καλλονῆς. ὅταν μὲν δὲ χειμὼν μέτριος γίνηται,
πολλὴ γίνεται καὶ καλὴ καὶ τῷ χρώματι λευκοτέρα. ὅταν δὲ
ἰσχυρὸς, ὀλίγη καὶ μοχθηροτέρα. καὶ ταῦτά γε ἐστὶ τὰ ὁρίζοντα
πλῆθος καὶ καλλονὴν πίττης, οὐχ ἡ πολυκαρπία τῶν πευ-
κῶν. οἱ δὲ περὶ τὴν ἴδην φασὶ, διαιροῦντες τὰς πεύκας. καὶ 1
τὴν μὲν καλοῦντες ἰδαίαν, τὴν δὲ, παραλίαν τὴν ἐκ τῆς ἰδαί-
ας πλείω καὶ μελαντέραν γίνεσθαι καὶ γλυκυτέραν. καὶ τὸ
ὅλον εὐκρινωδεστέραν ὠμὴν. ἑψηθεῖσαν δὲ ἐλάττω ἐκβαίνειν.
πλείω γὰρ ἔχει τὸν ὀρὸν. διὸ καὶ λεπτοτέραν εἶναι. τὴν δὲ τῆς
παραλίας ξανθοτέραν καὶ παχυτέραν ὠμὴν. ὥστε καὶ τὴν
ἄφεψιν ἐλάττω γίνεσθαι. δᾳδωδεστέραν δὲ τὴν ἰδαίαν. ὡς δὲ
ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐκ τῆς ἴσης δᾳδὸς πλείω καὶ ὑδαρεστέραν, ἐν ταῖς
ἐπομβρίαις γίνεσθαι, ἢ ἐν τοῖς αὐχμοῖς καὶ ἐκ χειμερινῶν καὶ 2
παλισκίων τόπων, ἢ ἐκ τῶν εὐήλων καὶ εὐδιεινῶν. ταῦτα μὲν
οὖν οὕτως ἑκάτεροι λέγουσιν. ἀναπληροῦσθαι δὲ συμβαίνει
τὰ κοιλώματα πρὸς τὸ πάλιν ἐξαίρειν τῶν μὲν ἀγαθῶν πευ-
κῶν, ἐνιαυτῷ. τῶν δὲ μετριωτέρων, ἐν δυσὶν ἔτεσιν. τῶν δὲ μο-
χθηρῶν, ἐν τρισίν. ἡ δὲ ἀναπλήρωσις, οὐ τοῦ ξύλου καὶ τῆς συμ-
φύσεως ἀλλὰ τῆς πίττης ἐστίν. ἐπεὶ τὸ ξύλον ἀδύνατον συμφύ-
ναι καὶ ἓν γενέσθαι πάλιν. ἀλλ᾽ ἡ ἐργασία διὰ τοσούτου χρό-
νου γίνεται τῆς πίττης. ἀναγκαῖον δὲ δηλονότι καὶ τῷ ξύλῳ 3
γενέσθαι τινὰ πρὸς φύσιν. εἴπερ ἐξαιρουμένης τῆς δᾳδὸς καὶ
καιομένης τῆς πίττης, ἡ ἐκροὴ γίνεται. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω ληπτέον. οἱ
δὲ περὶ τὴν ἴδην φασὶν, ὅταν λεπίσωσι τὸ στέλεχος. λεπίζου-
σι δὲ τὸ πρὸς ἥλιον μέρος ὡσεὶ δύο ἢ τρεῖς πήχεις ἀπὸ τῆς γῆς,
ἐνταῦθα τὴν ἐπιρροὴν γινομένην ἔνδαδον ἐνιαυτῷ μάλι-
στα. γίνεται δ᾽ ὅταν ἐκπελεκήσωσιν, ἐν ἑτέρῳ πάλιν ἐνδαδοῦσθαι.
καὶ τὸ τρίτον ὡσαύτως· τὰ δὲ τοιαῦτα διὰ τὴν ἀποτομὴν ἐκ-
πίπτειν σφόδρα ὑπὸ τῶν πνευμάτων. σαπέντα. δεῖν δ᾽ ἐξαίρειν 4

αἴτιον τὴν ὑγρασίαν. ταύτῃ γὰρ μάλιστα δαδώδεις. ἐξαίρειν δὲ ἐκ
τῶν ῥιζῶν. καὶ γὰρ ταύτας ὥσπερ εἴπομεν ἐνδαδίους πασῶν.
εἰκὸς δὲ δηλονότι ταῖς μὲν ἀγαθαῖς ὥσπερ ἐλέχθη συνεχῶς τὸ
τὸ δρᾶν. ταῖς δὲ χείροσι διὰ πλείονος χρόνου. καὶ ταμιευο-
μένων μὲν, πλείω χρόνον ἀντέχειν· ἐὰν δὲ πάντα ἐξαίρωσιν,
ἐλάττω. δύνανται δ' ὡς ἔοικε τρεῖς μάλιστα τοιαύτας ἐξαιρέ-
σεις ὑπομένειν. οὐχ ἅμα δὲ καρποφοροῦσιν αἱ πεῦκαι καὶ δα-
1 δοφοροῦσι· καρποφοροῦσι μὲν γὰρ εὐθὺς νέαι. δαδοφοροῦσι δὲ
» ὕστερον πολλῷ πρεσβύτεραι γινόμεναι. τὴν δὲ πίτταν καίου-
» σι τόνδε τὸν τρόπον. ὅταν κατασκευάσωσιν ὁμαλῆ τόπον ὥσ-
» περ ἅλω ποιήσαντες ἔχουσαν εἰς τὸ μέσον συῤῥοῦν, καὶ ταύτην
ἐδαφίσωσι κατασχίσαντες τοὺς κορμοὺς συντιθέασι παραπλη-
σίαν σύνθεσιν τῆς τῶν ἀνθρακευόντων· πλὴν οὐκ ἔμβοθρον· ἀλ
λὰ ταῖς σχίζαις ὀρθαῖς πρὸς ἀλλήλαις. ὥστε λαμβάνειν ὕψος
αἰεὶ κατὰ πλῆθος. γίνεσθαι δέ φασιν ὅταν ἡ σύνθεσις ᾖ κυ-
2 κλῳ μὲν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν πηχῶν. εἰς ὕψος δὲ ἑξήκον-
τα πλέον ἢ πεντήκοντα. ἢ ἑκατὸν ἀμφοτέροις. ἐάνπερ ἡ δὰς
τυγχάνῃ πίειρα. συνθέντες δ' οὖν αὐτὴν οὕτως, καὶ κατασκε-
πάσαντες ὕλῃ, γῆν ἐπιβάλλοντες κατακρύπτουσιν, ὅπως μη-
δαμῶς ἐπιδιαλάμψῃ τὸ πῦρ. ἀπόλλυται γὰρ ἡ πίττα τούτου
συμβαίνοντος. ὑφάπτουσι δὲ κατὰ τὴν ὑπολειπομένην δίοδον.
εἶτα δὲ καὶ ταύτην ἐπάξαντες τῇ ὕλῃ καὶ ἐπιχώσαντες, τηροῦ-
σιν ἀναβαίνοντες κατακλίμακος, ᾗ ἂν ὁρῶσι τὸν καπνὸν ὠ-
3 θούμενον. καὶ ἐπιβάλλουσιν αἰεὶ τῆς γῆς, ὅπως μὴ διαλάμ-
ψῃ. κατεσκεύασται δὲ ὀχετὸς τῇ πίττῃ, διὰ τῆς συνθέσεως τῆς
ἀποῤῥοῆς εἰς βόθυνον· ὅσον ἀπέχοντα πεντεκαίδεκα πήχεις.
ἡ δ' ἀποῤῥέουσα τῆς πίττης, ψυχρὰ γίνεται κατὰ τὴν ἁφήν.
καίεται δὲ μάλιστα δύο ἡμέρας καὶ νύκτας. τῇ γὰρ ὑστεραίᾳ
πρὸ ἡλίου δύναντος ἐκκεκαυμένη γίνεται. καὶ συνδέδωκεν ἡ πυ-
ρά. τοῦτο γὰρ συμβαίνει μηκέτι ῥεούσης. τὸν δὲ δὲ τὸν τρόπον
ἅπαντα τηροῦσιν ἀγρυπνοῦντες. ὅπως μὴ διαλάμπῃ. καὶ
4 θύουσι δὲ καὶ ἑορτάζουσιν εὐχόμενοι πολλήν τε καὶ καλὴν

γίνεσθαι τὴν πίτταν. οἱ μὲν οὖν περὶ μακεδονίαν καίουσι τὸν τρόπον τοῦτον. ἐν δὲ τῇ ἀσίᾳ φασὶ περὶ συρίαν οὐκ ἐκπλήττοντες τὴν δᾷδα, ἀλλ' ἐπ' αὐτῷ τῷ δένδρῳ προσκαίειν, φορόν τι ὄργανόν τι περιπεπηγμένον, καὶ τοῦτο περιαλείφοντες, εἶθ' ὅταν ἐκτήξωσι ταύτην πάλιν ἐπ' ἄλλο καὶ ἄλλο μεταφέρειν. ὅρος δέ ἐστιν αὐτοῖς τις καὶ σημεῖα τοῦ παύεσθαι. καὶ μάλιστα δῆλον ὅτι τὸ μηκέτι ῥεῖν. πιττοκαυτοῦσι δ' ὥσπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη ταῖς τερμίνθοις. ἰπνοὺς γὰρ οὐ φοροῦσιν οἱ τόποι. τὰ μὲν οὖν περὶ τὴν ῥητίνην καὶ τὴν πίτταν, οὕτως ἔχει· 1

περὶ δὲ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ βαλσάμου, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἕτερον, ὅτι μὲν καὶ δι' ἀποτομῆς γίνεται καὶ αὐτομάτως, εἴρηται. πολλὴ δέ τις, ἡ τῶν δένδρων φύσις. καὶ εἴ τι περὶ τὴν γένεσιν ἢ τὴν συλλογὴν ἢ τῶν ἄλλων ἴδιον αὐτοῖς ὑπάρχει, πειρατέον εἰπεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν εὐόσμων. σχεδὸν γὰρ τά γε πλεῖστα ἀπὸ τῶν τόπων ἐστὶ, τῶν τε πρὸς μεσημ-

» βρίαν καὶ ἀνατολήν. γίνεται μὲν οὖν ὁ λίβανος. καὶ ἡ σμύρνα καὶ ἡ 2
» κασία, καὶ ἔτι τὸ κινάμωμον, ἐν τῇ τῶν ἀῤῥάβων χώρᾳ, νήσῳ πε-
» ρί τε σαβὰ, καὶ ἀδραμύττα. καὶ κιτίβαινα. καὶ μαμάλι. φύεται δὲ
» τὰ τοῦ λιβανωτοῦ καὶ τῆς σμύρνης δένδρα, τὰ μὲν, ἐν τῷ ὄρει τὰ

δ' ἐν ταῖς ἰδίαις γεωργίαις ὑπὸ τὴν ὑπώρειαν. διὸ καὶ τὰ μὲν, θεραπεύεται, τὰ δ' οὔ. τὸ δ' ὄρος εἶναί φασιν ὑψηλὸν καὶ δασὺ καὶ νιφόμενον. ῥεῖν δ' ἐξ αὐτοῦ καὶ ποταμοὺς εἰς τὸ πεδίον. εἶναι δὲ τὸ μὲν τοῦ λιβανωτοῦ δένδρον, οὐ μέγα. πεντάπηχυ δέ τι καὶ πολύκλαδον. φύλλον δὲ ἔχειν ἐμφερὲς τῇ ἀπίῳ. πλὴν 3 ἔλαττον πολὺ, καὶ τῷ χρώματι ποῶδες σφόδρα, καθάπερ τὸ πήγανον. λειόφλοιον δὲ πᾶν ὥσπερ τὴν δάφνην. τὴν δὲ σμύρναν ἔλαττον ἔτι τῷ μεγέθει καὶ θαμνωδέστερον δὲ, τὸ δὲ στέλεχος ἔχει σκληρὸν καὶ συνεστραμμένον ἐπὶ τῆς γῆς· παχύτερον δὲ ἢ κνημοπαχές· φλοιὸν δ' ἔχει λεῖον ὅμοιον τῇ ἀνδράχνῃ. ἕτεροι δὲ οἱ φάσκοντες τεθεωρηκέναι, περὶ μὲν τοῦ μεγέθους, σχεδὸν οὐ συμφωνοῦσιν. οὐδέτερον γὰρ εἶναι μέγα τῶν δένδρων. ἔλαττον δὲ τὸ τῆς σμύρνης καὶ ταπεινότερον. φύλλον δὲ 4

ἔχειν τὸ τοῦ λιβανώτου. ἀλλὰ τοῦ μὲν, δαφνοειδὲς καὶ λειόφυλλον
εἶναι. τὸ δὲ τῆς σμύρνης ἀκανθῶδες καὶ οὐ λεῖον· φύλλον δὲ
προσεμφερὲς ἔχειν τῇ πτελέᾳ. πλὴν οὖλον· ἐξ ἄκρου δὲ ἐπα-
κανθίζον, ὥσπερ τὸ τῆς πρίνου. ἔφασαν δὲ οὗτοι κατὰ τὸν πα-
ράπλουν, ὃν ἐξ ἡρώων ἐποιοῦντο κόλπου, ζητεῖν ἐκβάντες ὕδωρ
ἐν τῷ ὄρει καὶ οὕτως θεωρῆσαι τὰ δένδρα καὶ τὴν συλλο-
γήν. εἶναι δ' ἀμφοτέρων ἐντετμημένα καὶ τὰ στελέχη καὶ τοὺς
1 κλάδους. ἀλλὰ τὰ μὲν, ὥσπερ ἀξίνῃ δοκεῖν πεπλῆχθαι. τὰ δὲ,
λεπτοτέρας ἔχειν τὰς τομάς. τὸ δὲ δάκρυον, τὸ μὲν κατα-
πίπτειν. τὸ δὲ, καὶ πρὸς τῷ δένδρῳ προσίσχεσθαι. ἐνιαχοῦ μὲν
ὑποβεβλῆσθαι ψιάθους ἐκ τῶν φοινίκων πεπλεγμένας. ἐνια-
χοῦ δὲ, τὸ ἔδαφος μόνον ἠδαφίσθαι καὶ καθαρὸν εἶναι. τὸν
μὲν ἐπὶ τῶν ψιάθων λιβανωτὸν εἶναι καὶ καθαρὸν καὶ διαφα-
νῆ. τὸν δ' ἐπὶ τῆς γῆς, ἧττον. τὸν δ' ἐπὶ τοῖς δένδροις προσεχόμε-
νον ἀποξέειν σιδήροις. διὸ καὶ φλοιὸν ἐνίοις προσεῖναι. τὸ δ' ὄ-
2 ρος ἅπαν μεμερίσθαι τοῖς σαβαίοις. τούτους γὰρ εἶναι κυρίους.
δικαίους δὲ τὰ πρὸς ἀλλήλους. διὸ καὶ οὐδένα τηρεῖν. ὅθεν καὶ
αὐτοὺς δαψιλῶς εἰς τὰ πλοῖα λαβόντας ἐνθέσθαι τοῦ λιβανω-
τοῦ καὶ τῆς σμύρνης, ἐρημίας οὔσης, καὶ ἀποπλεῖν. ἔλεγον
δ' οὗτοι καὶ τόδε καὶ ἔφασαν ἀκούειν, ὅτι συνάγεται πανταχό-
θεν ἡ σμύρνα καὶ ὁ λιβανωτὸς εἰς τὸ ἱερὸν τὸ τοῦ ἡλίου. τοῦτο
δ' εἶναι μὲν τῶν σαβαίων· ἁγιώτατον δὲ πολὺ τῶν περὶ τὸν τό-
πον. τηρεῖν δ' ἔχειν τοὺς ἄρραβας ἐνόπλους. ὅταν δὲ κομίσω-
3 σιν ἕκαστον, σωρεύσαντα τὸν ἑαυτοῦ καὶ τὴν σμύρναν ὁμοίως κα-
ταλιπεῖν τοῖς ἐπὶ τῆς φυλακῆς. τιθέναι δὲ ἐπὶ τοῦ σωροῦ πινά-
κιον, γραφὴν ἔχον τοῦ τε πλήθους τῶν μέτρων καὶ τῆς τιμῆς. ἧς
δεῖ πραθῆναι τὸ μέτρον ἕκαστον. ὅταν δὲ οἱ ἔμποροι παραγίνων-
ται, σκοπεῖν τὰς γραφάς. ἥτις δ' ἂν αὐτοῖς ἀρέσκῃ, μετρησα-
μένους τιθέναι τὴν τιμὴν εἰς τοῦτο τὸ χωρίον, ὅθεν ἂν ἕλωνται.
τὸν δὲ ἱερέα παραγινόμενον, τὸ τρίτον μέρος λαβόντα τῆς τιμῆς τῷ
θεῷ, τὸ λοιπὸν αὐτοῦ καταλιπεῖν. καὶ τοῦτο σῶν εἶναι τοῖς κυρίοις,
4 ἕως ἂν ἕλωνται παραγινόμενοι. ἄλλοι δέ τινές φασι τὸ μὲν τοῦ λιβανωτοῦ

δένδρον ὅμοιον εἶναί φασι σχίνῳ· καὶ τὸν καρπὸν ταῖς σχινίσι.
φύλλον δὲ ὑπέρυθρον. εἶναι δὲ τὸν μὲν ἐκ τῶν νέων λιβανωτὸν,
λευκότερον καὶ ἀοσμότερον. τὸν δ᾽ ἐκ τῶν παρακμαζόντων
ξανθότερον καὶ εὐοσμότερον. τὸ δὲ τῆς σμύρνης ὅμοιον τῇ
τερμίνθῳ. τραχύτερον δὲ καὶ ἀκανθωδέστερον. φύλλον δὲ μι-
κρῷ στρογγυλότερον. τῇ δὲ γεύσει διαμασωμένοις, ὅμοιον τῷ
τῆς τερμίνθου. εἶναι δὲ καὶ τούτων τὰ παρηκμακότα, εὐδοκι-
μώτερα. γίνεσθαι δὲ ἀμφότερα ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. τὴν γὰρ 1
γῆν ὑπάργιλον καὶ πλακώδη. καὶ ὕδατα πηγαῖα, σπάνια.
ταῦτα μὲν οὖν ὑπεναντία τῷ νίφεσθαι καὶ ὕεσθαι καὶ ποτα-
μοὺς ἐξιέναι. τὸ δὲ παρόμοιον εἶναι τὸ δένδρον τῇ τερμίνθῳ,
καὶ ἄλλοι τινὲς λέγουσιν. οἱ δὲ καὶ ὅλως τέρμινθον εἶναι. κο-
μισθῆναι γὰρ ξύλα πρὸς Ἀντίγονον ὑπὸ τῶν ἀρράβων, τῶν
τὸν λιβανωτὸν καταγαγόντων, ἃ οὐδὲν διέφερε τῶν τῆς τερ-
μίνθου. πλὴν οὗτοί γε μεῖζον ἕτερον ἀγνόημα προσηγνόουν.
ᾤοντο γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ δένδρου τόν, τε λιβανωτὸν γίνεσθαι καὶ 2
τὴν σμύρναν. διόπερ ἐκεῖνος ὁ λόγος πιθανώτερος, ὁ παρὰ
τῶν ἀναπλευσάντων ἐξ ἡρώων πόλεως· ἐπεὶ καὶ τὸ ὑπὲρ
σάρδεων πεφυκὸς τοῦ λιβανωτοῦ δένδρον ἐν ἱερῷ τινι, δαφνοει-
δὲς ἔχει τὸ φύλλον, εἴπερ δεῖ σταθμᾶσθαι τούτῳ. ὁ λιβανωτὸς
δίεται, καὶ ὁ ἐκ τοῦ στελέχους καὶ ὁ ἐκ τῶν ἀκρεμόνων, ὁ-
μοίως καὶ τῇ ὄψει καὶ τῇ ὀσμῇ θυμιώμενος τῷ ἄλλῳ λιβα-
νωτῷ. πέφυκε δὲ τοῦτο μόνον τὸ δένδρον οὐ χεμιᾶς τυγ-
χάνειν. ἔνιοι δὲ λέγουσιν, ὡς ἡδίων μὲν ὁ λιβανωτὸς ἐν τῇ 3
ἀῤῥαβίᾳ γίνεται. καλλίων δὲ ἐν ταῖς ἐπικειμέναις νήσοις ὧν
ἐνυπάρχουσιν· ἐνταῦθα γὰρ καὶ σχηματοποιεῖν ἐπὶ τῶν δένδρων
οἷον ἂν θέλωσι· καὶ τάχα τοῦτό γε οὐκ ἀπίθανον ἐνδέχεται, ὁ-
ποίαν ἂν βούληται ποιεῖν τὴν ἐντομήν· εἰσὶ δὲ τινὲς καὶ μεγά-
λοι σφόδρα τῷ χόνδρῳ· ὥστε εἶναι τῶν μὲν ὄγκῳ χειροπλη-
θιαίους, σταθμῷ δὲ πλεῖον ἢ τρίτον μέρος μνᾶς. ἀργὸς δὲ κο-
μίζεται πᾶς ὁ λιβανωτός. ὅμοιος δὲ τῇ προσόψει φλοιῷ. τῆς
σμύρνης δὲ, ἡ μὲν, στακτή. ἡ δὲ, πλαστή· δοκιμάζεται δὲ ἡ μὲν ἀ- 4

μένων τῇ γεύσει. καὶ ἀπὸ ταύτης τὴν ὁμόχρουν λαμβάνουσι.
περὶ μὲν οὖν λιβανωτοῦ καὶ σμύρνης, ἄχρι γε τοῦ νῦν σχεδὸν το-
» σαῦτα ἀκηκόαμεν. περὶ δὲ κιναμώμου καὶ κασίας ταῦτα λέ
» γουσι. θάμνους μὲν ἀμφότερα ταῦτ' εἶναι οὐ μεγάλους, ἀλ
» λ' ἡλίκους ἄγνου· πολυκλάδους δὲ καὶ ξυλώδεις. ὅταν δὲ ἐκ
κόψωσι τὸ κινάμωμον, ὅλον διαιρεῖν εἰς πέντε μέρη. τούτου
δὲ τὸ πρῶτον πρὸς τοῖς βλαστοῖς βέλτιστον εἶναι. ὃ τέμνεται
1 σπιθαμιαῖον, ἢ μικρῷ μεῖζον. ἑπόμενον δὲ τὸ δεύτερον. ὃ καὶ
τῇ τιμῇ ἔλαττον εἶτα τὸ τρίτον καὶ τέταρτον. ἔσχατον δὲ τὸ χεί-
ριστον, τὸ πρὸς τῇ ῥίζῃ. φλοιὸν γὰρ ἐλάχιστον ἔχει. χρήσιμος δ'
οὗτος οὐ τὸ ξύλον. διὸ καὶ τὸ ἀκροφυὲς κράτιστον. πλεῖστον
γὰρ ἔχειν καὶ τὸν φλοιόν. οἱ μὲν, οὕτω λέγουσιν. ἄλλοι δὲ θα-
μνώδεις φασι. δύο δ' αὐτοῦ γένη, τὸ μὲν μέλαν, τὸ δὲ λευκόν.
λέγεται δέ τις καὶ μῦθος περὶ αὐτοῦ. φύεσθαι μὲν γάρ φα
σιν ἐν φάραγξιν. ἐν ταύταις δ' ὄφεις εἶναι πολλοὺς δῆγμα θα
2 νάσιμον ἔχοντας. πρὸς οὓς φραξάμενοι τὰς χεῖρας καὶ τοὺς
πόδας, καταβαίνουσι καὶ συλλέγουσιν. εἶθ' ὅταν ἐξενέγκωσι,
διελόντες τρία μέρη, διακληροῦνται πρὸς τὸν ἥλιον. καὶ ἣν ἂν
λάχῃ ὁ ἥλιος, καταλείπουσιν. ἀπιόντες δ' εὐθὺς, ὁρᾶν φασι
καιομένην ταύτην. οὗτος μὲν οὖν τῷ ὄντι μῦθος. τὴν δὲ κα-
σίαν φασὶ τὰς μὲν ῥάβδους πλατυτέρας ἔχειν. ἰνώδεις δὲ
σφόδρα, καὶ οὐκ εἶναι περιφλοῦσαι· χρήσιμον δὲ καὶ ταύ-
της τὸν φλοιόν. ὅταν οὖν τέμνωσι τὰς ῥάβδους, κατακόπτειν
3 ὡς διδάκτυλα τὸ μῆκος ἢ μικρῷ μείζω. ταῦτα δ' εἰς νεόδε-
ρον βύρσαν καταρράπτειν. εἶτ' ἐκ ταύτης καὶ τῶν ξύλων σηπο-
μένων, σκωλήκια γίνεσθαι, ἃ τὸ μὲν ξύλον κατεσθίει τοῦ φλοιοῦ
δὲ οὐχ ἅπτεται, διὰ τὴν πικρότητα καὶ δριμύτητα τῆς ὀ-
» σμῆς. καὶ περὶ μὲν κασίας καὶ κιναμώμου, τοσαῦτα λέγε-
» ται. τὸ δὲ βάλσαμον γίνεται μὲν ἐν τῷ αὐλῶνι τῷ περὶ συ-
» ρίαν. παραδείσους δ' εἶναί φασι δύο μόνους. τὸν μὲν, ὅσον εἴ-
» κοσι πλέθρων. τὸν δ' ἕτερον πολλῷ ἐλάττονα· τὸ δὲ δένδρον
4 μέγεθος μὲν, ἡλίκον ῥόα μεγάλη. πολύκλαδον δὲ σφόδρα.

φύλλον δὲ ἔχειν ὅμοιον πηγάνῳ, πλὴν ἔκλευκον. ἀείφυλλον
δὲ εἶναι. καρπὸν δὲ παρόμοιον τῇ τερμίνθῳ, καὶ μεγέθει καὶ
σχήματι καὶ χρώματι. εὐώδης σφόδρα καὶ τοῦτο καὶ μᾶλλον
τοῦ δακρύου. τὸ δὲ δάκρυον ἀπὸ ἐντομῆς συλλέγειν. ἐντέμνειν
δὲ ὄνυξι σιδηροῖς ὑπὸ τὸ ἄστρον, ὅταν μάλιστα πνίγη ὦσι, καὶ
τὰ στελέχη καὶ τὰ ἄνω. τὴν δὲ συλλογὴν ὅλον τὸ θέρος ποιεῖ-
σθαι. οὐκ εἶναι δὲ πολὺ τὸ ῥέον. ἀλλ' ἐν ἡμέρᾳ τὸν ἄνδρα συλ-
λέγειν ὅσον κόγχην· τὴν δ' ὀσμὴν διάφορον εἶναι καὶ πολ- 1
λὴν, ὥστε ἀπὸ μικροῦ πολλὴν ἐφικνεῖσθαι τόπον. ἀλλ' οὐ-
φοιτᾶν ἐνταῦθα ἄκρατον. ἀλλὰ τὸ συνηγμένον κεκραμμέ-
νον. πολλὴν γὰρ δέχεσθαι κρᾶσιν· καὶ τὸ ἐν τῇ ἑλλάδι πολ-
λάκις εἶναι κεκραμμένον. εὔοσμα δὲ σφόδρα καὶ τὰ ῥαβδία.
καθαίρειν γὰρ καὶ τούτου ἕνεκα, καὶ τοῦ διαφόρου πωλεῖσθαι
τίμια. καὶ τὴν ἐργασίαν τὴν περὶ τὰ δένδρα σχεδὸν ταύτην
αἰτίαν εἶναι. καὶ τὴν βροχήν. βρέχεσθαι δὲ συνεχῶς. συναι-
τίαν δὲ δοκεῖν εἶναι τοῦ μὴ μεγάλα γίνεσθαι τὰ δένδρα, καὶ 2
τὴν τῶν ῥαβδίων τομήν. διὰ γὰρ τὸ πολλάκις ἀφαιρεῖσθαι,
ῥάβδους ἀφιέναι. καὶ οὐκ εἰς ἓν ἐκτείνειν τὴν ὁρμήν. ἄγριον
δὲ οὐδὲν εἶναι βάλσαμον οὐδαμοῦ. γίνεσθαι δὲ ἐκ μὲν τοῦ
μείζονος παραδείσου, ἀγγεῖα δώδεκα ὅσον ἡμιχόα. ἐκ δὲ τοῦ
ἑτέρου, δύο μόνον. πωλεῖσθαι δὲ τὸ μὲν ἄκρατον δὶς πρὸς
ἀργύριον. τὸ δ' ἄλλο κατὰ λόγον τῆς μίξεως· καὶ τοῦτο
» μὲν διαφέρον τι φαίνεται κατὰ τὴν εὐοσμίαν. ὁ δὲ κά-
» λαμος γίνεται καὶ ὁ σχοῖνος ὑπερβάλλοντι τὸν λίβανον, 3
» μεταξὺ τοῦ τε λιβάνου καὶ ἄλλου τινὸς ὄρους μικροῦ ἐν
» τῷ αὐλωνίσκῳ τούτῳ. καὶ οὐχ ὥς τινες φασὶ τοῦ ἀντιλι-
βάνου. καὶ μεταξὺ τούτων ἐστὶν, ὃν αὐλῶνα καλοῦσι πε-
δίον πολὺ καὶ καλόν. ὅπου δὲ ὁ κάλαμος καὶ ὁ σχοῖνος φύε-
ται, λίμνη μεγάλη τυγχάνει. πρὸς ταύτῃ δὲ ἐν τῷ ἕλει τῷ
ἀνεξηραμμένῳ πεφύκασι. τόπον δὲ ἔχουσι πλεῖον ἢ τριάκον-
τα σταδίων. οὐ δοκοῦσι δὲ χλωροί. ἀλλὰ ξηρανθέντες. τῇ
προσόψει δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων. εἰσβάλλοντι δὲ 4

εἰς τὸν τόπον, εὐθὺς ὀσμὴ προσβάλλει. οὐ μὴν πορρωτέ-
ρω γε ἡ ἀπόπνοια γίνεται, καθάπερ τινὲς φασι ταῖς προ-
σφερομέναις εἶναι πρὸς τὴν χώραν. καὶ γὰρ ὁ τόπος οὗ-
τος ἀπὸ θαλάττης ἀπέχει πλείους ἢ ἑκατὸν πεντήκοντα στα-
δίους· ἀλλ' ἐν τῇ ἀρραβίᾳ τὴν ἀνάπνοιαν εἶναί φασι τὴν ἀ-
πὸ τῆς χώρας εὔοσμον. ἐν μὲν οὖν συρίᾳ τὰ περιττὰ τῇ ὀ-
σμῇ, σχεδὸν ταῦτ' ἐστιν. ἡ γὰρ χαλβάνη, βαρύτερον καὶ μᾶλ-
1 λον φαρμακῶδες. ἐπεὶ καὶ γίνεται αὕτη περὶ συρίαν, ἐκ
τοῦ πάνακος καλουμένου. τὰ δὲ ἄλλα πάντα τὰ εὔοσμα, οἷς
πρὸς τὰ ἀρώματα χρῶνται, τὰ μὲν ἐξ ἰνδῶν κομίζεται.
κἀκεῖθεν ἐπὶ θάλατταν καταπέμπεται. τὰ δὲ ἐξ ἀρραβίας.
οἷον πρὸς τῷ κινναμώμῳ καὶ τῇ κασίᾳ, καὶ κώμακον. ἕτερον
δ' εἶναι τὸ κώμακον, καρπόν. τὸ δ' ἕτερον παραμίσγουσιν εἰς
τὰ σπουδαιότατα τῶν μύρων. τὸ δὲ καρδάμωμον καὶ ἄμω-
μον, οἱ μὲν ἐκ μηδείας, οἱ δ' ἐξ ἰνδῶν, καὶ ταῦτα, καὶ τὴν
2 νάρδον, καὶ τὰ ἄλλα ἢ τὰ πλεῖστα. οἷς μὲν οὖν εἰς τὰ ἀρώ-
ματα χρῶνται, σχεδὸν τάδ' ἐστι. κασία. κινάμωμον. καρ-
δάμωμον. νάρδος. ναῖρον. βάλσαμον. ἀσπάλαθος. στύραξ
ἶρις. νάρτη. κόστος. πάνακες. κρόκος. σμύρνα. κύπειρον.
σχοῖνος. κάλαμος. ἀμάρακον. λωτός. ἄνηθον. τούτων δὲ
τὰ μὲν, ῥίζαι. τὰ δὲ, φλοιοί. τὰ δὲ κλάδοι. τὰ δὲ ξύλα·
τὰ δὲ σπέρματα. τὰ δὲ δάκρυα. τὰ δὲ ἄνθη· καὶ τὰ μὲν
πολλαχοῦ γίνεται. τὰ δὲ περιττότατα καὶ εὐοσμότα-
2 τα, πάντα ἐκ τῆς ἀσίας καὶ ἐκ τῶν ἀλεεινῶν τόπων. ἐκ
γὰρ τῆς εὐρώπης οὐδέν ἐστιν ἔξω ἴρεως. αὕτη δὲ ἀρίστη ἐν
ἰλλυριοῖς, οὐκ ἐν τῇ πρὸς θάλατταν χώρᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ ἀ-
νακεχωρηκυίᾳ. κειμένη δὲ μᾶλλον πρὸς ἄρκτον. τόποι δὲ
τούτων διαφέρουσιν, ἐν οἷς ἀμείνων. ἐργασία δὲ περὶ αὐ-
τὴν οὐδεμία. πλὴν τοῦ περικαθήραντα ἀναξηραίναι. τὰ
γὰρ ἐν τῇ θράκῃ φυόμενα ῥιζία, καθάπερ τό τε τῇ νάρδῳ
προσεμφερῆ τὴν ὀσμὴν ἔχειν, καὶ ἕτερα ἄττα μικρά τι-
4 να καὶ ἀσθενῆ τὴν εὐωδίαν ἔχει. καὶ περὶ μὲν τῶν εὐόσμων

» ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. περὶ δὲ τῶν ὀπῶν, ὅσα μὴ πρότερον εἴρη=
» ται, λέγω δ' οἷον εἴ τινες φαρμακώδεις ἢ καὶ ἄλλας ἔχουσι δυ
» νάμεις, πειρατέον ὁμοίως εἰπεῖν. ἅμα δὲ καὶ περὶ ῥιζῶν. καὶ
γὰρ τῶν ὀπῶν τινες, ἐκ τούτων. καὶ χωρὶς αὗται καθ' αὑτὰς
πολλὰς ἐναντίας ἔχουσι δυνάμεις. ὅλως δὲ περὶ πάντων
φαρμακωδῶν οἷον, καρποῦ. χυλισμοῦ. φύλλων. ῥιζῶν. πόας.
καλοῦσι γὰρ καὶ πόαν ἔνια τῶν φαρμακωδῶν οἱ ῥιζοτόμοι·
τῶν δὲ ῥιζῶν πλείους μὲν εἰσὶ δυνάμεις, καὶ πρὸς πλείω. ζη 1
τοῦνται δὲ μάλιστα αἱ φαρμακώδεις ὡς χρησιμώταται, δια
φέρουσι τῷ τε μὴ πρὸς ταὐτὰ, καὶ τῷ μὴ ἐν αὐταῖς ἔχειν τὴν
δύναμιν. ὡς δ' οὖν ἐπίπαν, αἱ πλεῖσται μὲν ἐν αὐταῖς ἔχουσι
καὶ τοῖς καρποῖς καὶ τοῖς ὀποῖς. ἔνιαι δὲ καὶ ἐν τοῖς φύλλοις.
τὰς δὲ φυλλώδεις δυνάμεις, τὰς πολλὰς σχεδὸν πόας καλοῦ
σιν ὥσπερ εἴρηται οἱ ῥιζοτόμοι. ὁ μὲν οὖν ὀπισμὸς γίνεται τῶν
ὀπιζομένων ὡς ἐπίπαν τοῦ θέρους. τῶν μὲν, ἱσταμένου. τῶν δὲ,
περιεληλυθότος. τὴν δὲ ῥιζοτομίαν, γίνεσθαι μέν τινων καὶ 2
ἀπὸ πυροτομίας, ἢ μικρῷ πρότερον. οὐ μὴν ἀλλ' ἥγε πλείων,
τοῦ μετοπώρου μετ' ἀρκτοῦρον, ὅταν φυλλορροήσωσιν. ὅσων
δὲ καὶ ὁ καρπὸς χρήσιμος, ὅταν ἀμέρσωσι τὸν καρπόν. ἔστι δὲ
ὀπισμὸς, ἢ ἀπὸ τῶν καρπῶν ὥσπερ τοῦ τιθυμάλλου. καὶ
τῆς θριδακίνης, καὶ σχεδὸν τῶν πλείστων, ἢ ἀπὸ τῶν ῥιζῶν. ἢ
τρίτον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. ὥσπερ τῆς μήκωνος. ταύτης γὰρ
μόνης καὶ τοῦτο ἴδιον αὐτῆς. τῶν μὲν οὖν, καὶ αὐτόματος ὁ
ὀπὸς συνίσταται δακρυώδης. ὥσπερ τῆς τραγακάνθης. ταύ- 3
της γὰρ οὐδὲν τέμνειν ἐστί. τῶν δὲ πλείστων δι' ἐντομῆς. ὧν τι-
νὰς μὲν εὐθὺς εἰς ἀγγεῖα συνάγουσιν. ὥσπερ καὶ τιθυμάλ-
λου ἢ τοῦ μηκωνίου. καλοῦσι γὰρ ἀμφοτέρως. καὶ ἁπλῶς
ὅσα πολύοπα τυγχάνει. τῶν δὲ μὴ πολυόπων, ἐρίῳ λαμ-
βάνουσιν· ὥσπερ καὶ τῆς θριδακίνης· ἐνίων δὲ οὐδὲ ὀπισμὸς,
ἀλλ' οἷον χυλισμός ἐστιν. ὥσπερ ὅσα καίοντες καὶ ὕδωρ ἐπι-
χέαντες, ἀπηθοῦσι καὶ λαμβάνουσι τὴν ἀπόσταξιν. ξηρὸς δὲ
δηλονότι καὶ ἐλάττων ὁ χυλὸς τούτων. ἔστι δὲ τῶν μὲν ἄλλων 4

ῥιζῶν τὸ χύλισμα ἀσθενέστερον τοῦ καρποῦ. τοῦ κωνείου δ' ἰσχυ-
ρότερον. καὶ τὴν ἀπαλὴν ῥᾳδίως ποιεῖ καὶ θᾶττον μικρὸν
πάνυ καταπότιον δοθέν. ἀοργότερον δὲ καὶ εἰς τὰς ἄλλας
χρείας. ἰσχυρότερον δὲ καὶ τὸ τῆς θαψίας. τὰ δ' ἄλλα πάν-
τα ἀσθενέστερα. οἱ μὲν οὖν ὀπισμοὶ σχεδὸν τοσαυταχῶς γίνον-
ται. τῆς δὲ ῥιζοτομίας, οὐκ ἔστι ταύτῃ διαφορά, πλὴν ἐν
ταῖς ὥραις. ὅτι θέρους ἢ μετοπώρου. καὶ τὰς δὲ ἢ τὰς δὲ τῶν ῥιζῶν·
1 ἐπὶ τοῦ ἐλλεβόρου ταῖς κάτω τὰς λεπτάς. τὴν γὰρ ἄνω τὴν πα-
χεῖαν τὴν κεφαλώδη, φασὶν ἀχρεῖον εἶναι, καὶ διδόναι ταῖς κυ-
σὶν, ὅταν βούλωνται καθαίρειν· καὶ ἐφ' ἑτέρων δέ τινων τοιαύ-
» τας λέγουσι διαφοράς· ἔτι δὲ ὡς οἱ φαρμακοπῶλαι καὶ οἱ
» ῥιζοτόμοι, τὰ μὲν ἴσως, οἰκείως. τὰ δὲ καὶ ἐπιτραγῳδοῦντες λέ-
» γουσι. κελεύουσι γὰρ τὰς μὲν, κατ' ἄνεμον ἱσταμένους τέμνειν,
ὥσπερ ἑτέρας τινάς, καὶ τὴν θαψίαν, ἀλειψαμένους λί-
πα. τὸ γὰρ σῶμα οἰδεῖν, ἐὰν ἐξ ἐναντίας. κατ' ἄνεμον δὲ καὶ
2 τοῦ κυνοσβάτου τὸν καρπὸν συλλέγειν. εἰ δὲ μή, κίνδυνον εἶ-
ναι τοῖς ὀφθαλμοῖς. τὰς δὲ νύκτωρ. τὰς δὲ, μεθ' ἡμέραν εἶ-
ας δὲ πρὶν ἂν τὸν ἥλιον ἐπιβάλλειν. οἷον καὶ τὸ καλούμενον
κλύμενον. καὶ ταῦτα μὲν καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις, τάχ'
ἂν οὐκ ἀλλοτρίως δόξαιεν λέγειν. ἐπιπολαστικαὶ γὰρ ἱκαναὶ δυνά-
μεις. ἅπτεσθαι γάρ φασιν ὥσπερ πῦρ καὶ κατακαίειν. ἐπεὶ καὶ
ὁ ἐλλέβορος ταχὺ καρηβαρεῖν ποιεῖ, καὶ οὐ δύνανται πολὺν
χρόνον ὀρύττειν· διὸ καὶ προεσθίουσι σκόροδα. καὶ ἄκρατον
3 ἐπιπίνουσιν. ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ ἐπίθετα καὶ πόρρω-
θεν. οἷον τὴν παιωνίαν, οἱ δὲ γλυκυσίδην καλοῦσι. νύκτωρ
κελεύουσιν ὀρύττειν. ἐὰν γὰρ ἡμέρας, καὶ ὀφθῇ τις ὑπὸ
δρυοκολάπτου, τὸν μὲν καρπὸν ἀγλείων κινδυνεύει τοῖς
ὀφθαλμοῖς· τὴν δὲ ῥίζαν τέμνων, ἐκπίπτει τὴν ἕδραν. φυ-
λάσσεσθαι δὲ καὶ τὴν κενταυρείδα τέμνοντα τὸν τριόρχην. ὅπως
ἂν ἄτρωτος ἀπέλθῃ. καὶ ἄλλας δέ τινας ὁμοίως. τὸ δ' ἐπευ-
χόμενον τέμνειν, οὐδὲν ἴσως ἄτοπον. ἀλλ' ἔτι καὶ ἄλλο προσ-
4 τιθέασιν, οἷον τὸ πανάκες, τὸ ἀσκληπίειον καλούμενον ἀν-

τεμβάλλειν γὰρ τῇ γῇ παγκαρπίαν μελιτοῦτταν· ὅταν δὲ τὴν
ξίφιον, τιμήνους μελιτούττας, ἀντεμβάλλειν μισθόν. τέμνειν δὲ
ἀμφήκει ξίφει περιγράψαντα εἰς τρεῖς. καὶ ὅτι ἂν πρῶτον τμη-
θῇ, μετέωρον ἔχειν. εἶθ' οὕτω τὸ λοιπὸν τέμνειν. καὶ ἄλλα δὲ τοι-
αῦτα πλείω. περιγράφειν δὲ καὶ τὸν μανδραγόραν εἰς τρεῖς
ξίφει· τέμνειν δὲ πρὸς ἑσπέραν βλέποντα· τὸν δ' ἕτερον κύκλῳ
περιορχεῖσθαι καὶ λέγειν ὡς πλεῖστα περὶ ἀφροδισίων. τοῦτο
δὲ ὅμοιον ἔοικε τῇ περὶ τοῦ κυμίνου λεγομένῃ κατὰ τὴν βλα- 1
σφημίαν, ὅταν σπείρωσι. περιγράφειν δὲ καὶ τὸν ἐλλέβορον τὸν
μέλανα ἱστάμενον πρὸς ἕω. καὶ προσευχόμενον δέ. ἀετὸν
δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐκ δεξιᾶς καὶ ἐξ ἀριστερᾶς. κίνδυνον γὰρ
εἶναι τοῖς τέμνουσιν. ἐὰν δὲ ὁ ἐγγὺς μὴ διατέμνῃ, ὁ ἀετὸς ἀπο-
» θνήσκει ἐνιαυτῷ. ταῦτα μὲν οὖν ἐπιθέτως ἔοικεν ὥσπερ εἴρη-
» ται. τρόποι δ' οὐκ εἰσὶ τῶν ῥιζοτομιῶν, πλὴν οὓς εἴπομεν. ἔτι δ'
» ὥσπερ ἐλέχθη τῶν μὲν πάντα χρήσιμα καὶ ἡ ῥίζα καὶ ὁ καρ-
πός. καὶ ὁ ὀπός. ὥσπερ ἄλλων τε καὶ τοῦ πανάκεως. τῶν δὲ, ἡ ῥί- 2
ζα καὶ ὁ ὀπὸς ὥσπερ τῆς σκαμμωνίας, καὶ τοῦ κυκλαμίνου. καὶ τῆς
θαψίας, καὶ ἑτέρων. καθάπερ καὶ τοῦ μανδραγόρου, τὸ μὲν
φύλλον χρήσιμον εἶναί φασι πρὸς τὰ ἕλκη μετ' ἀλφίτου· τὴν
δὲ ῥίζαν πρὸς ἐρυσίπελας. ξυσθεῖσάν τε καὶ ὄξει δευθεῖσαν.
καὶ πρὸς τὰ ποδαγρικά. καὶ πρὸς ὕπνον καὶ φίλτρα. διδόασι
δὲ ἐν οἴνῳ ἢ ἐν ὄξει. τέμνουσι δὲ τροχίσκους ὥσπερ ῥαφανῖδος.
ἐνείραντες δὲ ἐν γλυκεῖ ἐκρέμασαν ὑπὲρ καπνοῦ. ὁ δὲ ἐλλέ-
βορος ἐπὶ ταῦτα, τῇ τε ῥίζῃ καὶ τῷ καρπῷ χρήσιμος. εἴπερ οἱ 3
ἐν Ἀντικύρᾳ καθάπερ φασὶ τῷ καρπῷ καθαίρουσιν. ἔχει δὲ ση-
σαμώδη τοῦτον. πλείω δὲ καὶ τοῦ πάνακος τὰ χρήσιμα καὶ οὐ
πάντα πρὸς τὸ αὐτό. ἀλλ' ὁ μὲν καρπὸς πρὸς τὰς ἐξαμβλώ-
σεις, καὶ πρὸς τὰ σπασμάτια, καὶ τοὺς τοιούτους πόνους. ἔτι δὲ
πρὸς τὰ ὦτα καὶ τὰς φωνασκίας. ἡ δὲ ῥίζα πρός τε τοὺς τό-
κους καὶ τὰ γυναικεῖα, καὶ πρὸς ὑποζυγίων φύσεις. χρήσι-
μοι δὲ καὶ πρὸς τὸ ἴρινον μύρον διὰ τὴν εὐωδίαν· ἰσχυρότερον
δὲ τὸ σπέρμα τῆς ῥίζης. γίνεται δὲ περὶ συρίαν. καὶ τέμνεται 4

περὶ πυραμητόν. τοῦ δὲ κυκλαμίνου, ἡ μὲν ῥίζα πρός τε τὰς ἐκ
πυήσεις τῶν φλεγμονῶν, καὶ προσθετὸν ταῖς γυναιξί, καὶ
πρὸς τὰ ἕλκη, ἐν μέλιτι. ὁ δὲ ὀπὸς πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς κεφα-
λῆς καθάρσεις ἐν μέλιτι ἐγχεόμενος· καὶ πρὸς τὸ μεθύ-
σκειν, ἂν ἐν οἴνῳ διαβρέχων διδῷ τις πιεῖν. ἀγαθὴ δὲ τὴν ῥί-
ζαν καὶ εἰς ὠκυτόκιον περιάπτειν, καὶ εἰς φίλτρα. ὅταν δὲ ὀρύ-
ξωσι, κατακαίουσι. εἶτ' οἴνῳ διαλύσαντες τροχίσκους ποιοῦσιν,
1 ὡς τῆς τρυγὸς ἣ ῥιπτόμεθα. καὶ τοῦ σικυοῦ δὲ τοῦ ἀγρίου, τὴν
μὲν ῥίζαν ἀλφοῦ καὶ ψώρας βοσκήμασι. τὸ δὲ σπέρμα χυ-
λιωθὲν ποιεῖ τὸ ἐλατήριον. τίλλεται δὲ τοῦ φθινοπώρου· τότε
γὰρ βέλτιστον. τῆς δὲ χαμαίδρυος, τὰ μὲν φύλλα πρὸς τὰ
ῥήγματα καὶ πρὸς θραύματα ἐν ἐλαίῳ τριβόμενα. πρός τε
τὰ νεμόμενα, ἕλκη. τὸν δὲ καρπὸν καθαίρειν χολήν. ἀγα-
θὸν δὲ καὶ ὀφθαλμοῖς. πρὸς δὲ τὰ ἀργέματα, προσάγειν
τὸ φύλλον τρίψαντα ἐν ἐλαίῳ. ἔχει δὲ τὰ φύλλα οἷά περ δρυός.
2 τὸ δὲ ἀνάστημα τῆς ὅλης ὅσον σπιθαμιαῖον. εὔοσμον δὲ καὶ
ἡδύ. τὸ μὲν οὖν μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ πάντα τὰ μέρη χρήσιμα
τυγχάνειν, οὐκ ἴσως ἄτοπον. τὸ δὲ τῆς αὐτῆς ῥίζης τὰ μὲν,
ἄνω, τὰ δὲ, κάτω καθαίρειν, θαυμαστότερον. οἷον τῆς τε
θαψίας καὶ τῆς ἰσχάδος. οἳ δ' ἄπιον καλοῦσι. καὶ τῆς λιβα-
νώτιδος. τὸ γὰρ αὖ καὶ κάτω καὶ ἄνω τὰ αὐτὰ δύνασθαι κα-
θαίρειν καθάπερ τὸ ἐλατήριον, οὐδὲν ἄτοπον. ἔχει δὲ ἡ θαψία,
φύλλον μὲν ὅμοιον μαράθρῳ, πλὴν πλατύτερον. καυλὸν δὲ
3 ναρθηκώδη· ῥίζαν δὲ λευκήν. ἡ δ' ἰσχὰς ἢ ἄπιος, φύλλον μὲν
ἔχει πηγανώδες βραχύ. καυλοὺς δ' ἐπιγείους τρεῖς, ἢ τέττα-
ρας. ῥίζαν δὲ, οἷον ἀσφόδελος, πλὴν λεπυρώδη φιλεῖ δὲ ὀρεινὰ
χωρία καὶ κοχλακώδη. τίλλεται δὲ, τοῦ ἦρος. τοῦτο μὲν οὖν ἴδιον
τῶν εἰρημένων. ὁ δὲ ἐλέβορος ὅ, τε μέλας καὶ λευκὸς, ὥσπερ ὁ-
μώνυμοι φαίνονται. περὶ δὲ τῆς ὄψεως διαφωνοῦσιν. οἱ μὲν γὰρ,
ὁμοίους εἶναι, πλὴν τῷ χρώματι μόνον διαφέρειν. τὴν δὲ ῥίζαν
τοῦ μὲν λευκήν, τοῦ δὲ, μέλαιναν. οἱ δὲ τὸ μὲν μέλανος τὸ φύλλον δα-
4 φνοειδὲς. τὸ δὲ λευκοῦ, πρασῶδες. τὰς δὲ ῥίζας ὁμοίας, πλὴν

τῶν χρωμάτων· οἱ δ' οὕτως ὁμοίους λέγοντες, ἰδίαν δέ φασιν
εἶναι τὴν μορφήν. καυλὸν δὲ ἀνθερικώδη βραχὺν σφόδρα.
φύλλον δὲ πλατύσχιστον ὅμοιον τῷ τοῦ νάρθηκος. μῆκος ἔχον
εὔμηκες. εὐθὺς δ' ἐκ τῆς ῥίζης ἠρτημένον τε καὶ ἐπιγειόφυλ-
λον. πολύρριζον δ' εὖ μάλα ταῖς λεπταῖς καὶ χρησίμοις. ἀ-
ναιρεῖν δὲ τὸν μὲν μέλανα καὶ ἵππους καὶ βοῦς. καὶ ὗς· διὸ
καὶ οὐδὲ νέμεσθαι τοῦτον. τὸν λευκὸν δὲ νέμεσθαι τὰ πρό-
βατα καὶ ἐκ τούτου πρῶτον συνοφθῆναι τὴν δύναμιν, καθαι- 1
ρομένων ἐκείνων. ὡραῖος δὲ μετοπώρου. τοῦ δ' ἦρος, ἄωρος.
ἀλλὰ πρὸς τὴν πυλαίαν οἱ ἐκ τῆς οἴτης συλλέγουσι. πλεῖστος
γὰρ ἐνταῦθα φύεται καὶ ἄριστος. μοναχοῦ δὲ φύεται τῆς οἴ-
της περὶ τὴν πυράν. μίσγεται δὲ πρὸς τὴν πόσιν. ὅπως εὐε-
μέσῃ, τὸ τῆς ἐλλεβορίνης σπέρμα. τοῦτο δ' ἐστὶ ποάριον. φύε-
ται δὲ ὁ μὲν μέλας πανταχοῦ. καὶ γὰρ ἐν τῇ βοιωτίᾳ καὶ ἐν
εὐβοίᾳ καὶ παρ' ἄλλοις πολλοῖς. ἄριστος δὲ ὁ ἐκ τοῦ ἑλικῶνος.
καὶ ὅλως τὸ ὄρος εὐφάρμακον. ὁ δὲ λευκὸς, ὀλιγαχοῦ. βέλ- 2
τιστοι δὲ καὶ οἷς γε χρῶνται μάλιστα τέτταρες. ὁ οἰταῖος. πον-
τικός. ἐλεάτης. μασσαλιώτης. φασὶ δὲ τὸν ἐλεάτην ἐν ταῖς
ἀμπέλοις φύεσθαι, καὶ ποιεῖν τὸν οἶνον οὕτω διουρητικὸν, ὥσ-
τε λαγαροὺς εἶναι πάνυ τοὺς πίνοντας. ἄριστος δὲ πάντων καὶ
τούτων καὶ τῶν ἄλλων ὁ οἰταῖος. ὁ δὲ παρνάσιος καὶ ὁ αἰτώ-
λιος (γίνονται γὰρ καὶ ἐνταῦθα πολλοί· καὶ ὠνοῦνται καὶ
πωλοῦσιν οὐκ εἰδότες) σκληροί τε καὶ ἄγαν περισκελεῖς. ταῦ-
τα μὲν οὕτως ὅμοια ταῖς μορφαῖς ὄντα, δυνάμεις ἰδίας ἔχου- 3
σι. καλοῦσι δὲ τὸν μέλανά τινες ἐκ τοῦ τεμόντος καὶ καθαι-
ρόντος μελαμπόδιον, ὡς ἐκείνου πρῶτον τεμόντος· καθαίρου-
σι δὲ καὶ οἰκίας αὐτῷ καὶ πρόβατα, συνεπᾴδοντες τινὰ ἐ-
» πῳδήν. καὶ εἰς ἄλλα δὲ πλείω χρῶνται. πολλὰ δ' ἐστὶ καὶ
» τὰ πανάκη καὶ οἱ τιθύμαλλοι καὶ ἕτερα ἅττα. πανάκη γὰρ κα-
» λοῦσιν πρῶτον μὲν τὸ ἐν συρίᾳ, περὶ οὗ μικρὸν πρότερον
εἴρηται. ἄλλα δὲ τρία τὸ μὲν χειρώνειον καλούμενον. τὸ δὲ, ἡρά-
κλειον. τὸ δ' ἀσκληπιεῖον. ἔχει δὲ τὸ μὲν χειρώνειον, φύλλον μὲν 4

ὅμοιον λαπάθῳ. μεῖζον δὲ καὶ δασύτερον. ἄνθος δέ, χρυσοει-
δές· ῥίζαν δέ, μακράν. φιλεῖ δὲ τὰ χωρία τὰ πίονα. χρῶνται
δὲ πρός τε τοὺς ἔχεις καὶ τὰ φαλάγγια καὶ τοὺς σῆπας καὶ τἆλ-
λα θηρία. διδόντες ἐν οἴνῳ, καὶ ἀλείφοντες μετ᾽ ἐλαίου. τοῦ
δὲ ἔχεος τὸ δῆγμα καταπλάττοντες ἐν ὀξίνῃ, καὶ πιεῖν διδόν
τες. ἀγαθὴν δέ φασι καὶ ἑλκῶν ἐν οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ, καὶ φυμά-
των ἐν μέλιτι. τὸ δ᾽ ἀσκληπίειον τὴν ῥίζαν μῆκος μέν ἐστιν ὡς
1 σπιθαμήν. λευκὴν δὲ καὶ παχεῖαν σφόδρα. καὶ φλοιὸν πα-
χὺν καὶ ἁλικώδη· καυλὸν δὲ ἔχει γονατώδη πανταχόθεν. φύλ
λον δὲ ὅμοιον τῇ θαψίᾳ, πλὴν παχύτερον. ἀγαθὸν δὲ εἶναί
φασιν ἑρπετοῖς τε ξύοντα πίνειν, καὶ σπληνὸς ὅταν αἷμα ἀνάγῃ
αὐτὸν ἐν μελικράτῳ. καὶ κεφαλῆς τρίβοντα ἐν ἐλαίῳ ἀλεί-
φειν. καὶ ἄλλο τι ἐὰν κνῇ τις ἀφανές. καὶ γαστρὸς ὀδύνης ἐν
οἴνῳ ξύοντα. δύνασθαι δὲ καὶ τὰς μακρὰς ἀρρωστίας ἐκκλί-
νειν. ἔπειτα τῶν ἑλκωδῶν, τῶν μὲν ὑγρῶν, ξηρὸν ἐπιπάττοντα,
2 προκαταπλύζοντα οἴνῳ θερμῷ. τῶν δὲ ξηρῶν, ἐν οἴνῳ λύσαι
καὶ καταπλάττειν. τὸ δὲ ἡράκλειον, φύλλον μὲν ἔχει μέγα καὶ
πλατὺ καὶ τρισπίθαμον πανταχῇ. ῥίζαν δ᾽ ὡς δακτύλου τὸ
πάχος, δικρανῆ ἢ τρικρανῆ. τῇ γεύσει μὲν ὑπόπικρον. τῇ δ᾽ ὀ-
σμῇ καθάπερ λιβανωτοῦ καθαροῦ. ἀγαθὴν δὲ τῆς ἱερᾶς νό-
σου μιγνυμένην φώκης πιτύᾳ, ὅσον τε ταρτημόριον, πίνειν. καὶ
ὀδύναι κατὰ γαστέρα, ἐν οἴνῳ γλυκεῖ. καὶ ἑλκῶν τῶν μὲν ὑ-
γρῶν, ξηρά. τῶν δὲ ξηρῶν, ἐν μέλιτι. αὗται μὲν οὖν ταύτας ἔ-
3 χουσι τὰς διαφοράς τε καὶ δυνάμεις. ἄλλα δὲ πανάκη τὸ μὲν
λεπτόφυλλον. τὸ δέ, πλατύφυλλον. αἱ δὲ δυνάμεις ἀμφοῖν αἱ
αὐταί· προσθετέον τε ταῖς γυναιξί, καὶ κατάπλασμα μετ᾽ ἀλ
φίτων, καὶ πρὸς τὰ ἕλκη τὰ ἄλλα καὶ πρὸς τὰ νεμόμενα. συ-
νώνυμοι δὲ καὶ οἱ στρύχνοι καὶ οἱ τιθύμαλλοι. τῶν γὰρ στρύχνων
ὁ μέν, ὑπνώδης. ὁ δέ, μανικός. καὶ ὁ μὲν ὑπνώδης ἐρυθρὰν ἔχων
τὴν ῥίζαν ὥσπερ αἷμα· ξηραινομένην, ὀφυττομένην δὲ λευκήν.
καὶ καρπὸν ἐρυθρότερον κόκκου· φύλλον δὲ τιθυμάλλῳ ὅ-
4 μοιον, ἢ μηλέᾳ τῇ γλυκείᾳ. καὶ αὐτὸ δασὺ καὶ πυθμὴν μέγας.

τούτου τῆς ῥίζης τὸν φλοιὸν κόπτοντες λίαν, καὶ βρέχοντες ἐν
οἴνῳ ἀκράτῳ, διδόασι καὶ πιεῖν καθόλου. φύεται δ᾽ ἐν χαρά-
δραις καὶ τοῖς μνήμασιν. ὁ δὲ μανικὸς, οἱ μὲν, θρύορον καλοῦ-
σιν αὐτὸν, οἱ δὲ περιττόν. λευκὴν δὲ ἔχει τὴν ῥίζαν, καὶ μακρὰν
ὡς πῆχυς. καὶ κοίλην, δίδοται δ᾽ αὐτῆς, ἐὰν μὲν οὕτως ὥστε
παίζειν καὶ δοκεῖν ἑαυτῷ κάλλιστον εἶναι, δραχμῆς σταθμός. ἐὰν
δὲ μᾶλλον μαίνεσθαι καὶ φαντασίας τινὰς φαίνεσθαι, δύο
δραχμάς. ἐὰν δὲ ὥστε μὴ παύσασθαι μαινόμενον, τρεῖς. καὶ 1
συμπαραμιγνύουσι, φασὶν ὡς τὸ κένταυρον. ἐὰν δὲ ὥσπερ ἀπο-
κτεῖναι, τέτταρας. ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον ὅμοιον εὐζώμῳ,
πλὴν μεῖζον. τὸν δὲ καυλὸν ὥσπερ ὀργυιᾶς. κεφαλὴν δὲ ὥσ-
περ κηθίου. μείζω δὲ καὶ παχυτέραν. ἔοικε δὲ καὶ πλατάνου
καρπῷ. τῶν δὲ τιθυμάλλων, ὁ μὲν παράλιος καλούμενος κόκ-
κος, φύλλον ἔχει περιφερὲς καυλὸν δὲ καὶ τὸ ὅλον μέγεθος
ὡς σπιθαμῆς. τὸν δὲ καρπὸν λευκόν. ἀμᾶται δὲ ὅταν ἄρτι
περκάζῃ σταφυλή. καὶ ξηρανθεὶς ὁ καρπὸς δίδοται ποιεῖν τρι- 2
φθεὶς, ὅσον τρίτον μέρος ὀξυβάφου. ὁ δ᾽ ἄρρην καλούμενος, τὸ
μὲν φύλλον ἐλαιῶδες ἔχει. τὸ δ᾽ ὅλον μέγεθος, διπηχυαῖον.
τοῦτον ὀπίζουσιν ἅμα φυγητῷ. καὶ ὑποραπίσαντες, οὕτω χρῶν-
ται. καθαίρει δὲ κάτω μᾶλλον. ὁ δὲ μυρτίτης καλούμενος τι-
θύμαλλος λευκὸς, τὸ μὲν φύλλον ἔχει καθάπερ ὁ μύρρινος.
πλὴν ἀκανθῶδες ἐπ᾽ ἄκρου. κλημάτια δ᾽ ἀφίησιν ἐπὶ γῆν,
ὡς σπιθαμιαῖα. ταῦτα δ᾽ οὐχ᾽ ἅμα φέρει τὸν καρπόν. ἀλλὰ
τὸ ἔτος. τὰ μὲν, νῦν, τὰ δ᾽ εἰς νέωτα πεφυκότα ἀπὸ τῆς αὐτῆς 3
ῥίζης. φιλεῖ δὲ ὀρεινὰ χωρία. ὁ δὲ καρπὸς αὐτοῦ καλεῖται κά-
ρυον, ἀμῶσι δ᾽ ὅταν ἁδρύνωνται αἱ κριθαί. ξηραίνοντες δὲ καὶ
ἀποκαθαίροντες αὐτὸν τὸν καρπὸν, πλύναντες ἐν ὕδατι καὶ
πάλιν ξηράναντες, διδόασι πιεῖν συμμιγνύντες δύο μέρη τῆς
μελαίνης μήκωνος. τὸ δὲ συναμφότερον ὅσον ὀξύβαφον. κα-
θαίρει δὲ φλέγμα κάτω. ἐὰν δὲ τὸ κάρυον αὐτὸ διδῶσι, τρί-
ψαντες ἐν οἴνῳ γλυκεῖ διδόασιν ἢ ἐν σησάμῳ πεφρυγμένῳ
κατατραγεῖν. ταῦτα μὲν οὖν τοῖς τε φύλλοις καὶ τοῖς ὀποῖς 4

καὶ τοῖς καρποῖς, χρήσιμα· τῶν δὲ λιβανωτίδων (δύο γάρ εἰ-
σιν) ἡ μὲν ἄκαρπος. ἡ δὲ κάρπιμος καὶ ἡ μὲν καὶ τῷ καρ-
πῷ καὶ τῷ φύλλῳ χρησίμη. ἡ δὲ μόνον τῇ ῥίζῃ· καλεῖται δὲ ὁ
καρπὸς κάχρυς. ἔχει δὲ αὕτη τὸ μὲν φύλλον ἐοικὸς σε-
λίνῳ ἐλείῳ. μεῖζον δὲ πολύ. καυλὸν δὲ μέγεθος πήχεος
ἢ μείζω. ῥίζαν δὲ μεγάλην καὶ παχεῖαν λευκὴν ὄζουσαν ὥσ-
περ λιβανωτοῦ. καρπὸν δὲ λευκὸν τραχὺ περιμήκη. φύε-
1 ται δὲ μάλιστα ὅπου ἂν αὐχμηρὰ χωρία ᾖ καὶ πετρώδη. χρη-
σίμη δὲ ἡ μὲν ῥίζα, πρός τε τὰ ἕλκη καὶ πρὸς τὰ γυναικεῖα πι-
νομένη ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ μέλανι. ὁ δὲ καρπὸς πρός τε τὰς στραγ-
γουρίας, καὶ πρὸς τὰ ὦτα καὶ ἄργεμα. καὶ πρὸς ὀφθαλ-
μίας, καὶ ὥστε γάλα γυναιξὶν ἐμποιεῖν. ἡ δὲ ἄκαρπος, ἔχει τὸ
φύλλον ὅμοιον θριδακίνης τῆς πικρᾶς. τραχύτερον δὲ καὶ λευ-
κότερον. ῥίζαν δὲ βραχεῖαν. φύεται δὲ ὅπου περ εἴρηται πλείστη.
δύναται δὲ καθαίρειν ἡ ῥίζα καὶ ἄνω καὶ κάτω. τὸ μὲν γὰρ πρὸς τὴν
2 βλάστησιν ἄνω. τὸ δὲ πρὸς τὴν γῆν κάτω. κωλύει δὲ καὶ εἰς ἱμά-
» τια τιθεμένη τοὺς σῆτας. συλλέγεται δὲ περὶ πυροτομίας. χα-
» μαιλέων δὲ ὁ μὲν λευκός. ὁ δὲ, μέλας. αἱ δὲ δυνάμεις τῶν ῥι-
» ζῶν, καὶ αὗται δὲ αἱ ῥίζαι τοῖς εἴδεσι διάφοροι. τοῦ μὲν γὰρ λευ-
κὴ, καὶ γλυκεῖα. καὶ παχεῖα. καὶ ὀσμὴν ἔχουσα βαρεῖαν. χρη-
σίμη δέ φασι πρὸς τοὺς ῥοῦς ὅταν ἑψηθῇ κατατμηθεῖσα, ὥσπερ
ῥαφανὶς ἐνειρομένη ἐφ᾽ ὁλοσχοίνου. καὶ πρὸς τὴν ἕλμινθα τὴν
πλατεῖαν. ὅταν ἀσταφίδα προφάγῃ, πίνειν ἐπιξύοντα ταύτην,
3 ὅσον ὀξύβαφον ἐν οἴνῳ αὐστηρῷ. ἀναιρεῖ δὲ καὶ κύνα καὶ σῦν.
κύνα μὲν, ἐν ἀλφίτοις ἀναφυραθεῖσα μετὰ ἐλαίου καὶ ὕδατος.
σῦν δὲ, μετὰ ῥαφάνων μιγνυμένη τῶν ὀρείων. γυναικὶ δὲ δίδο-
ται ἐν τρυγὶ γλυκεία καὶ ἐν οἴνῳ γλυκεῖ. καὶ ἐὰν βούληταί τις ἀ-
σθενοῦντος ἀνθρώπου διαπειράσασθαι εἰ βιώσιμος, λούειν κελεύ-
ουσι τρεῖς ἡμέρας. κἄνπερ περιγένηται, βιώσιμος. φύεται δὲ ὁμοίως
πανταχοῦ. καὶ ἔχει τὸ φύλλον ὅμοιον σκολύμῳ. μεῖζον δέ. αὐτὸ δὲ
πρὸς τῇ γῇ. τὴν δὲ κεφαλὴν ἔχει ὁμοίαν ἀκάνθῳ μεγάλην. οἱ δ᾽ ἄ-
4 κανον καλοῦσιν. ὁ δὲ μέλας, τὸ μὲν φύλλον παρόμοιος. σκολυκώδες

γὰρ ἔχει, πλὴν ἔλαττον καὶ λειότερον. αὐτῆς δ' ὅλης ἐστὶν ὥσ-
περ σκιάδιον. ἡ δὲ ῥίζα παχεῖα καὶ μέλαινα. διαρραγεῖσα δέ, ὑ-
πόξανθος. φιλεῖ δὲ χωρία ψυχρὰ καὶ ἀργά. δύναται δὲ λέπραν
ἐξελαύνειν ἐν ὄξει τριβόμενος, καὶ τριβεὶς ἐπαλειφόμενος. καὶ
ἀλφὸν ὡσαύτως. ἀναιρεῖ δὲ καὶ τὰς κνίσας. μήκωνος δ' εἰσὶν ἄ-
γριαι πλείους. ἡ μὲν κερατῖτις καλουμένη. ἡ δὲ μέλαινα. ταύτης
τὸ φύλλον ὡς φλόμου τῆς μελαίνης ἧττον δὲ μέλαν. τὸ δὲ καυ-
λοῦ τὸ ὕψος ὡς πηχυαῖον. ῥίζα δὲ βραχεῖα, καὶ ἐπιπόλαιος. ὁ 1
δὲ καρπὸς καμπύλος ὥσπερ τῶν κερατίων. συλλέγεται δὲ περὶ
πυρῶν ἀκμήν. δύναται δὲ καθαίρειν κοιλίαν· τὸ δὲ φύλλον ἄργε-
μα προβάτοις ἀφαιρεῖ. φύεται δὲ παρὰ τὴν θάλατταν, οὗ ἂν ἦ
πετρώδη χωρία. ἑτέρα δὲ μήκων ῥοιὰς καλουμένη παρομοία κι-
χωρίῳ τῷ ἀγρίῳ· διὸ καὶ ἐσθίεται. ἐν τοῖς ἀρουραίοις δὲ φύεται
μάλιστα ἐν ταῖς κριθαῖς· ἄνθος δ' ἔχει ἐρυθρόν. κώδυαν δ' ὅσην
ὄνυχα τοῦ δακτύλου. συλλέγεται δὲ πρὸ τοῦ θερισμοῦ τῶν κρι-
θῶν. ἐγχλωροτέρα δὲ μᾶλλον· καθαίρει δὲ κάτω. ἑτέρα δὲ μή- 2
κων, ἡρακλεία καλεῖται. τὸ μὲν φύλλον ἔχουσα οἷον στρουθός,
ᾧ τὰ ὀθόνια λευκαίνουσι· ῥίζαν δὲ λευκὴν ἐπιπόλαιον. τὸν δὲ
καρπόν, λευκόν. καθαίρει ἄνω ταύτης ἡ ῥίζα. χρῶνται δὲ ἔνιοι
πρὸς τοὺς ἐπιλήπτους ἐν μελικράτῳ. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ ὁ-
μώνυμά τινα συνείληπται. τῶν δὲ ῥιζῶν καὶ ἐν τοῖς χυλοῖς αἱ
διαφοραὶ καὶ ἐν ταῖς ὀσμαῖς. αἱ μέν, γάρ εἰσι δριμεῖαι. αἱ δέ,
πικραὶ αἱ δὲ γλυκεῖαι. καὶ αἱ μὲν εὔοσμοι. αἱ δὲ βαρεῖαι. γλυ-
κεῖα μέν, ἥ τε νυμφαία καλουμένη. φύεται δὲ ἐν ταῖς λίμναις, καὶ 3
ἐν τοῖς ἑλώδεσιν. οἷον ἔν τε τῇ ὀρχομενίᾳ, καὶ μαραθῶνι. καὶ
περὶ κρήτην. καλοῦσι δ' αὐτὴν οἱ βοιωτοὶ μαδωναΐν. καὶ τὸν
καρπὸν ἐσθίουσιν. ἔχει δὲ τὸ φύλλον μέγα ἐπὶ τοῦ ὕδατος. εἶναι
δέ φασιν ἴσχαιμον, ἐὰν τρίψας τις ἐπὶ τὴν πληγὴν ἐπιθῇ. χρη-
σίμη δὲ καὶ πρὸς τὰς δυσεντερίας πινομένη. γλυκεῖα δὲ καὶ ἡ
σκυθική. καὶ ἔνιοί γε καλοῦσιν αὐτὴν εὐθὺ γλυκεῖαν αὐτήν.
γίνεται δὲ περὶ τὴν μαιῶτιν. χρησίμη δὲ πρός τε τὰ ἄσθματα,
καὶ πρὸς βῆχα ξηρόν, καὶ ὅλως τοὺς περὶ τὸν θώρακα πόνους. 4
ἔτι δὲ πρὸς

ἔτι δὲ πρὸς τὰ ἕλκη ἐν μέλιτι· δύναται δὲ καὶ τὴν δίψαν
παύειν, ἐάν τις ἐν τῷ στόματι ἔχῃ. διὸ ταύτῃ τε καὶ τῇ ἱππα-
κῇ διάγειν φασὶ τοὺς σκύθας ἡμέρας καὶ ἕνδεκα καὶ δώδεκα.
ἡ δὲ ἀριστολοχία τῇ ὀσφρήσει μὲν εὔοσμος. τῇ δὲ γεύσει πι-
κρὰ σφόδρα. τῇ χροιᾷ δὲ μέλαινα. φύεται δὲ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἡ
βελτίστη. φύλλον δὲ ἔχει προσεμφερὲς τῇ ἀλσίνῃ. πλὴν στρογ-
γυλώτερον. χρησίμη δὲ πρὸς πολλά· καὶ ἀρίστη πρὸς κεφα-
1 λήν. ἀγαθὴ δὲ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ἕλκη, καὶ πρὸς ἑρπετὰ καὶ
πρὸς ὕπνον καὶ πρὸς ὑστέρα. τὰ μὲν οὖν προσάγειν κελεύου-
σιν ἐν ὕδατι ἀναδεύοντα καὶ καταπλάττοντα· τὰ δὲ ἄλ-
λα εἰς μέλι ἐγχύσαντα καὶ ἔλαιον. πρὸς δὲ τὰ τῶν ἑρπετῶν
ἐν οἴνῳ ὀξίνῃ πίνειν, καὶ ἐπὶ τὸ δῆγμα ἐπιπλάττειν· εἰς ὕπνον
δὲ ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ κνίσας. ἐὰν δὲ αἱ μῆτραι προπέσω-
σι τῷ ὕδατι ἀποκλύζειν. αὗται μὲν οὖν γλυκεῖαι. ἄλλαι δὲ πι-
κραί. αἱ δὲ βαρεῖαι τῇ γεύσει. γίνονται δέ τινες τῶν γλυκειῶν·
2 αἱ μὲν, ἐκστατικαί. καθάπερ ἡ ὁμοία τῇ σκολύμῳ ἡ περὶ τέ-
γεαν. ἣν καὶ Γαῦλος ὁ ἀνδριαντοποιὸς φασὶν ἐργαζόμενος
ἐν ᾧ ἱερῷ ἐξέστη. αἱ δὲ, θανατηφόροι. καθάπερ αἱ περὶ τὰ μέ-
ταλλα τὰ ἐν τῇ θράκῃ. κούφη δὲ καὶ ἡ λεία πάνυ τῇ γεύσει.
καὶ τὸν θάνατον ὑπνώδη τινὰ ποιοῦσα καὶ ἐλαφρόν. ἔχουσι δὲ
καὶ τοῖς χρώμασι διαφοράς, οὐ τῷ λευκῷ καὶ μέλανι καὶ ξαν-
θῷ μόνον, ἀλλ᾽ ἔνιαι καὶ οἰνοχρώτες καὶ ἐρυθραὶ καθάπερ
» ἡ τοῦ ἐρυθροδάνου· ἡ δὲ τοῦ πενταφύλλου ἢ πενταπέτου, (κα-
3 λοῦσι γὰρ ἀμφοτέρως) ὀρυττομένη ἐρυθρά. ξηραινομένη δὲ μέ-
» λαινα γίνεται καὶ τετράγωνος. ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον ὥσπερ
οἴναρον. μικρὸν δὲ καὶ τὴν χροιὰν ὅμοιον. καὶ αὐξάνεται καὶ
φθίνει ἅμα τῇ ἀμπέλῳ· πάντα δὲ πέντε τὰ φύλλα. διὸ καὶ
ἡ προσηγορία. καυλοὺς δὲ ὑπὲρ γῆς ἵησι λεπτούς. καὶ κνήμας
ἔχει πυκνάς. τὸ δὲ ἐρυθρόδανον καὶ φύλλον ὅμοιον κιττῷ,
πλὴν στρογγυλώτερον. φύεται δ᾽ ὑπὲρ γῆς ὥσπερ ἄγρωστις. φι-
λεῖ δὲ καὶ παλίσκια χωρία. οὐρητική δέ. διὸ καὶ χρῶνται πρὸς
4 τὰ τῆς ὀσφύος ἀλγήματα καὶ πρὸς τὰ τῆς ἰσχιάδος. ἔνιαι δὲ

ἰδιόμορφοί τινες. ὥσπερ ἥ τε τοῦ σκορπίου καλουμένη, καὶ ἡ
τοῦ πολυποδίου. ἡ μὲν γὰρ ὁμοία σκορπίῳ. καὶ χρησίμη δὲ πρὸς
τὴν πληγὴν αὐτοῦ καὶ πρὸς ἄλλ' ἄττα. ἡ δὲ τοῦ πολυποδίου δα
σεῖα. καὶ ἔχουσα κοτυληδόνας ὥσπερ αἱ τοῦ πολύποδος πλε
κτάναι. καθαίρει δὲ κάτω. κἂν περιάψηταί τις ὥς φασιν ἐμ-
φύεσθαι πολύπουν. ἔχει δὲ φύλλον ὅμοιον τῇ πτερίδι τῇ με-
γάλῃ καὶ φύεται ἐν ταῖς πέτραις. πασῶν δὲ τῶν ῥιζῶν αἱ μὲν,
πλείω χρόνον. αἱ δὲ, ἐλάττω διαμένουσιν. ὁ μὲν γὰρ ἐλέβορος 1
καὶ τριάκοντα ἔτη χρήσιμος. ἡ δὲ ἀριστολοχία πέντε καὶ ἕξ. χα
μαιλέων δέ γε ὁ μέλας, τετταράκοντα. κενταυρεὶς, δὲ δέκα
καὶ δώδεκα. πίειρα δὲ ἡ ῥίζα καὶ πυκνή. πευκέδανον δὲ πέντε
ἢ ἕξ. ἀμπέλου δὲ ἀγρίας, ἐνιαυτόν, ἐὰν ἐν σκιᾷ ᾖ καὶ ἄπλη-
κτος. εἰ δὲ μὴ σήπεται καὶ σκωληκώδεις. ἄλλαι δὲ ἄλλους ἔχουσι
χρόνους. πάντων δὲ ὅλως τῶν φαρμάκων πλεῖστον διαμένει
χρόνον, τὸ ἐλατήριον καὶ ὅσῳ παλαιότερον ἄριστον. ἰατρὸς δ' οὖν
τις ἔλεγεν οὐκ ἀλαζὼν οὐδὲ ψεύστης, ὡς εἴη παρ' αὐτῷ διακο- 2
σίων ἐτῶν. θαυμαστὸν δὲ τῇ ἀρετῇ. δοῦναι δὲ τινὰ αὐτῷ δῶρον·
αἰτία δὲ τῆς χρονιότητος ἡ ὑγρότης. διὸ γὰρ ταύτην καὶ ὅταν
κόψωσι τιθέασιν εἰς τέφραν ὑγράν. καὶ οὐδ' ὡς ξηρὸν γίνεται.
ἀλλ' ἄχρι πεντήκοντα ἐτῶν σβέννυσι προσαγόμενον τοὺς λύχ-
νους. φασὶ δὲ μόνον μάλιστα ὑπὲρ ἴνων ἄνω ποιεῖν τῶν φαρ
μάκων. αὕτη μὲν οὖν ἰδιότης τῆς δυνάμεως. τῶν δὲ ῥιζῶν ὅ-
σαι μὲν γλυκύτητά τινα ἔχουσι, συμβαίνει θριπηδέστους γίνε-
σθαι χρονιζομένας. ὅσαι δὲ δριμεῖαι, ταύτας μὲν μὴ πάσχειν. 3
ἀμαυροῦσθαι δ' αὐτῶν τὰς δυνάμεις μανουμένων καὶ κενου-
μένων. τῶν δ' ἔξω θηρίων, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἅπτεται ῥίζης οὐδε-
μιᾶς. ἡ δὲ σφονδύλη πασῶν. τοῦτο μὲν οὖν ἴδιον τῆς τοῦ ζώου
φύσεως. πᾶσαν δὲ χείρω γίνεσθαι ῥίζαν, ἐὰν ἐάσῃ τις τελειω-
θῆναι καὶ ἀδρυνθῆναι τὸν καρπόν· ὁσαύτως δὲ καὶ τὸν καρ-
πὸν ἐὰν ὀπίσῃ τὴν ῥίζαν, ὡς ἐπὶ πολὺ δὲ αἱ φαρμακώδεις,
οὐκ ὀπίζονται. ὧν δ' αὖ τὰ σπέρματα φαρμακώδη, αὗται δὲ
ὀπίζονται. χρῆσθαι δέ τινες μᾶλλόν φασι ταῖς ῥίζαις. ὅτι ἰσχυ 4

ρότερος ὁ καρπὸς, ὥστε ὑπενεγκεῖν τὸ σῶμα. φαίνεται δὲ οὐ κα-
θόλου τοῦτο ἀληθές. ἐπεὶ καὶ οἱ ἐν ἀντικύρᾳ τῆς σησαμοειδοῦς
» ἐλλεβόρου διδόασιν. ὅτι ὁ καρπὸς ὅμοιος σησάμῳ. φαρμακώ-
» δεις δὲ δοκοῦσιν εἶναι τόποι. μάλιστα μὲν ἔξω τῆς ἑλλάδος οἱ
περὶ τυῤῥηνίαν καὶ τὴν λατίνην. ἐν ᾗ καὶ τὴν κίρκην εἶναι λέ
γουσι καὶ ἔτι γε μᾶλλον ὡς ὅμηρός φησι περὶ αἴγυπτον. ἐκεῖ
» θεν γὰρ τὴν ἑλένην λαβεῖν, ἐσθλὰ τά οἱ πόρε πολυδάμνα
1 θῶνος παράκοιτις, αἰγυπτίη. τῇ πλεῖστα φύει ζείδωρος ἄρου
» ρα φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ τετυγμένα. πολλὰ δὲ λυγρά.
ἐν οἷς δὲ καὶ τὸ νηπενθὲς ἐκεῖνό φησιν εἶναι καὶ ἄχολον, ὥστε
λήθην ποιεῖν καὶ ἀπάθειαν τῶν κακῶν. καὶ σχεδὸν αὗται μὲν
ἐοίκασιν ὥσπερ ἀπὸ τῆς ποιήσεως ἀποδεδεῖχθαι, καὶ γὰρ αἰ-
σχύλος ἐν ταῖς ἐλεγείαις ὡς πολυφάρμακον λέγει τὴν τυῤ-
» ῥηνίαν. τυῤῥηνὸν γενεάν φαρμακοποιὸν ἔθνος. οἱ δὲ τόποι
πάντες πως φαίνονται μετέχειν τῶν φαρμάκων. ἀλλὰ τῷ
2 μᾶλλον καὶ τῷ ἧττον διαφέρειν. καὶ γὰρ οἱ πρὸς ἄρκτον καὶ
μεσημβρίαν καὶ οἱ πρὸς ἀνατολὰς, ἔχουσι θαυμαστὰς δυνά-
μεις. ἐν αἰθιοπίᾳ γὰρ ἣ τοὺς οἰστοὺς χρίουσι ῥίζα τίς ἐστι θανατη
φόρος. ἐν δὲ σκύθαις αὐτή τε καὶ ἕτεραι πλείους· αἱ μὲν πα
ραχρῆμα ἀπολλύουσαι τοὺς προσενεγκαμένους. αἱ δ' ἐν χρό
νοις. αἱ μὲν, ἐλάττοσιν. αἱ δὲ, πλείοσιν. ὥστ' ἐνίους καταφθί-
νειν. εἰς ἰνδούς τε καὶ ἕτερα μέρη πλείω. περιττοτάτη δὲ,
εἴπερ ἀληθῆ λέγουσιν. ἥ τε δυναμένη τὸ αἷμα διαχεῖν, καὶ
3 οἷον ἀποφεύγειν. καὶ πάλιν ἡ συνάγουσα καὶ πρὸς ἑαυ-
τὴν ὠθιζομένη. ἃ δή φασιν εὑρῆσθαι πρὸς τὰ τῶν ὄφεων τῶν
θανατηφόρων δήγματα. περὶ δὲ τὴν θρᾴκην εἶναι μὲν καὶ
ἑτέρας οὐκ ὀλίγας. ἰσχυρότατον δὲ ὡς εἰπεῖν τὴν ἴσχαιμον.
ἣν δὴ λέγουσιν. οἱ μὲν κεντηθείσης τῆς φλεβὸς, οἱ δὲ καὶ σφο-
δροτέρως διατμηθείσης ἴσχειν καὶ κωλύειν τὴν χύσιν. ταῦ-
τα μὲν οὖν ὥσπερ εἴπομεν ἔοικε δηλοῦν τὸ κοινόν. καὶ τῶν ἔξω
τόπων οἱ φαρμακωδέστατοι, οὗτοί εἰσι. τῶν δὲ περὶ τὴν ἑλλάδα
4 τόπων, φαρμακωδέστατον τό, τε πήλιον τὸ ἐν θετταλίᾳ. καὶ τὸ

τελέθριον τὸ ἐν τῇ εὐβοίᾳ. καὶ ὁ παρνασός. ἔτι δὲ ἡ ἀρκαδία.
καὶ ἡ λακωνική. καὶ γὰρ αὗται φαρμακώδεις ἀμφότεραι·
διὸ καὶ οἵγε ἀρκάδες εἰώθασιν ἀντὶ τοῦ φαρμακοποτεῖν, γα
λακτοποτεῖν περὶ τὸ ἔαρ. ὅταν οἱ ὀποὶ μάλιστα τῶν βιούντων
φύλλων ἀκμάζωσι. τότε γὰρ φαρμακωδέστατον τὸ γάλα· πί-
νουσι δὲ τὸ βόειον. δοκεῖ γὰρ πολυωμότατον καὶ παμφαγώτα
τον πάντων ὁ βοῦς. φύεται δὲ παρ' αὐτοῖς, ὅτε ἐλλέβορος ἀμφό
τερος καὶ ὁ λευκὸς καὶ ὁ μέλας. ἔτι τε δαῦκον δαφνοειδὲς 1
κροκόεν. καὶ ἣν ἐκεῖνοι μὲν ῥάφανον ἀγρίαν καλοῦσι. τῶν δ'
ἰατρῶν τινὲς, κέραν. καὶ ἣν οἱ μὲν ἀλθαίαν. ἐκεῖνοι δὲ μαλάχην
ἀγρίαν. καὶ ἡ ἀριστολοχία. καὶ τὸ σέσελι, καὶ τὸ ἱπποσέλι-
νον. καὶ τὸ πευκέδανον, καὶ ἡ ἡράκλεια, καὶ ὁ στρύχνος ἀμφό=
τερον, ὅ, τε φοινικοῦν ἔχων τὸν καρπόν. καὶ ὁ μέλανα. φύεται
δὲ καὶ ὁ σίκυος ὁ ἄγριος. ἐξ οὗ τὸ ἐλατήριον συντίθεται. καὶ
τὸ τιθύμαλλον ἐξ οὗ τὸ ἱππομανές. ἄριστον δὲ τὸ περὶ τέ-
γεαν, καὶ ἐκεῖ μάλιστα σπουδάζεται. φύεται δὲ καὶ τὸ πλέον· 2
πλεῖστον δὲ καὶ κάλλιστον φύεται περὶ τὴν κλειτορίαν. ἡ δὲ
πανάκεια γίνεται καὶ τὸ πηγάνιον περὶ ψωφῖδα καὶ πλείστη καὶ
ἀρίστη. τὸ δὲ μῶλυ περὶ φανεὸν καὶ ἐν τῇ κυλλήνῃ. φασὶ δ'
εἶναι καὶ ὅμοιον ὡς Ομηρος εἴρηκε. τὴν μὲν ῥίζαν ἔχον στρογγύ-
λην. προσεμφερὲς κρομμύῳ. τὸ δὲ φύλλον ὅμοιον σκίλλῃ·
χρῆσθαι δὲ αὐτῷ πρός τε τὰ ἀλεξιφάρμακα καὶ τὰς μα-
γείας. οὐ μὴν ὀρύττειν γε εἶναι χαλεπὸν ὡς Ομηρός φησι. τὸ
δὲ κώνειον, ἄριστον περὶ σοῦσα, καὶ ἐν τοῖς ψυχροτάτοις τό- 3
ποις. γίνεται δὲ καὶ ἐν τῇ λακωνικῇ τὰ πολλὰ τούτων. καὶ γὰρ
αὕτη πολυφάρμακος. ἐν ἀρκαδίᾳ δὲ ἡ τε τραγάκανθα πολ
λὴ καὶ οὐδὲν χείρων ὡς οἴονται τῆς κρητικῆς. ἀλλὰ καὶ τῇ ὄψει
καλλίων. καὶ δαῦκον, περὶ τὴν παλίνην διάφορον. τοῦτο δὲ
θερμαντικὸν φύσει. ῥίζαν δὲ ἔχει μέλαιναν. φύεται δὲ τὰ πολ
λὰ τούτων καὶ ἐν τῷ παρνασῷ. καὶ περὶ τὸ τελέθριον. καὶ ταῦτα
» μὲν κοινὰ πλειόνων χωρῶν. τὸ δὲ δίκταμον, ἴδιον τῆς κρήτης.
» θαυμαστὸν δὲ τῇ δυνάμει καὶ πρὸς πλείω χρήσιμον. μάλιστα 4

» δὲ πρὸς τοὺς τόκους τῶν γυναικῶν. ἔστι δὲ τὸ μὲν φύλλον παρό-
» μοιον τῇ βληχοῖ. ἔχει δέ τι κατὰ τὴν γεῦσιν ἐμφερές. τὰ δὲ κλω-
νία λεπτότερα. χρῶνται δὲ τοῖς φύλλοις. οὐ τοῖς κλωσὶν, οὐδὲ
τῷ καρπῷ. χρήσιμον δὲ πρὸς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα. μάλιστα
δὲ ὥσπερ ἐλέχθη πρὸς τὰς δυστοκίας τῶν γυναικῶν. ἢ γὰρ εὐ-
τοκεῖν φασι ποιεῖν. ἢ παύειν γε τοὺς πόνους ὁμολογουμένως.
δίδοται δὲ πίνειν ἐν ὕδατι. σπάνιον δέ ἐστι. καὶ γὰρ ὀλίγος ὁ τό-
1 πος ὁ φέρων. καὶ τοῦτον αἱ αἶγες ἐκνέμονται διὰ τὸ φιληδεῖν.
ἀληθὲς δέ φασιν εἶναι καὶ τὸ περὶ τῶν βελῶν ὅτι φαγοῦσας
ὅταν τοξευθῶσιν ἐκβάλλειν. τὸ μὲν οὖν δίκταμον τοιοῦτόν
γε. καὶ τοιαύτας ἔχει τὰς δυνάμεις. τὸ δὲ ψευδοδίκταμον, τῷ
μὲν φύλλῳ ὅμοιον. τοῖς κλωνίοις δ' ἔλαττον. τῇ δυνάμει δὲ πο-
λὺ λειπόμενον. βοηθεῖ μὲν γὰρ καὶ ταῦτα. χεῖρον δὲ πολλῷ καὶ
ἀσθενέστερον. ἔστι δὲ εὐθὺς ἐν τῷ στόματι φανερὰ ἡ τοῦ δικτά-
μου δύναμις. θερμαίνει γὰρ ἀπὸ μικροῦ σφόδρα. τιθέασι δὲ
2 καὶ τὰς δεσμίδας ἐν νάρθηκι καὶ καλάμῳ πρὸς τὸ μὴ ἀπο-
πνεῖν. ἀσθενέστερον γὰρ, ἀποπνευσθέν. λέγουσι δέ τινες ὡς ἡ μὲν
φύσις μία ἡ τοῦ δικτάμου καὶ ἡ τοῦ ψευδοδικτάμου. διὰ δὲ
τὸ ἐν χειροτέροις φύεσθαι τόποις, χεῖρον γίνεσθαι. καθάπερ
ἄλλα πολλὰ πλείω τούτων κατὰ τὰς δυνάμεις. τὸ γὰρ δί-
κταμον φιλεῖ χώραν τραχεῖαν. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον δίκταμον
ὥσπερ ὁμώνυμον οὔτε τὴν ὄψιν ἔχον, οὔτε τὴν δύναμιν τὴν αὐ-
τήν. φύλλον τε γὰρ ἔχειν ὅμοιον σισυμβρίῳ. τούς τε κλῶνας
3 μείζους. ἔτι δὲ τὴν χρείαν καὶ τὴν δύναμιν οὐκ ἐν τοῖς αὐ-
τοῖς. τοῦτο μὲν οὖν ὥσπερ ἐλέχθη θαυμαστὸν ἅμα καὶ ἴδιον τῆς
νήσου. φασὶ δέ τινες ὅλως τῶν φύλλων καὶ τῶν θάμνων καὶ
ἁπλῶς τῶν περὶ γῆς τὰ ἐν κρήτῃ διαφέρειν· τῶν δὲ ἄλλων
τῶν γε πλείστων τὰ ἐν τῷ παρνασῷ. τὸ δ' ἀκόνιτον γίνεται μὲν
ὥς φασι καὶ ἐν κρήτῃ καὶ ἐν ζακύνθῳ. πλεῖστον δὲ καὶ ἄρι-
στον ἐν ἡρακλείᾳ τῇ ἐν τῷ πόντῳ. ἔχει δὲ φύλλον μὲν κιχω-
ριώδες. ῥίζαν δὲ ὁμοίαν τῷ σχήματι καὶ τῷ χρώματι καρύα.
4 τὴν δὲ δύναμιν τὴν θανατηφόρον ἐν ταύτῃ. τὸ δὲ φύλλον καὶ

τὸν καρπὸν οὐδὲν φασι ποιεῖν καρπὸς δὲ ἐστι πόας καὶ οὐχ ὑλήματος. βραχεῖα δ' ἡ πόα καὶ οὐδὲν ἔχουσα περιττόν. ἀλλὰ παρομοία τῷ σίτῳ· τὸ δὲ σπέρμα οὐ σταχυηρόν. φύεται δὲ πανταχοῦ καὶ οὐκ ἐν ταῖς ἀκόναις μόνον, ἀφ' ὧν ἔχει τὴν προσηγορίαν. αὕτη δὲ ἐστι κώμη τις τῶν περιανδυνῶν. φιλεῖ δὲ μάλιστα τοὺς πετρώδεις τόπους. οὐ νέμεται δὲ οὔτε πρόβατον οὔτε ἄλλο ζῷον οὐδέν. συντίθεσθαι δὲ τρόπον τινὰ πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι. καὶ οὐ παντὸς εἶναι. διὸ καὶ τοὺς ἰατροὺς οὐκ ἐπισταμένους συντιθέναι, σηπτικῷ τε χρῆσθαι. καὶ πρὸς ἄλλα ἄττα πινόμενον οὐδεμίαν αἴσθησιν ποιεῖ, οὔτ' ἐν οἴνῳ οὔτ' ἐν μελικράτῳ· συντίθεσθαι δέ, ὥστε κατὰ χρόνους τακτοὺς ἀναιρεῖν, εἰς δίμηνον. τρίμηνον. ἑξάμηνον. ἐνιαυτόν. ἐνίους δέ, καὶ δύο ἔτη. 1
χείριστα δὲ ἀπαλλάττειν τοὺς ἐν πλείστῳ χρόνῳ καταφθίοντας τὸ σῶμα. ῥᾷστα δὲ τοὺς παραχρῆμα. λυτικὸν δὲ φάρμακον οὐχ εὑρῆσθαι ὥσπερ ἀκούομεν ἕτερόν τι φύεσθαι. ἀλλά τινες τοῖς ἐνεγκαμένοις βοήθειαι εὑρίσκονται· τοὺς γὰρ ἐγχωρίους 2
ἀνασώζειν τινὰς μέλιτι καὶ οἴνῳ καὶ τοιούτοις τισί. σπανίως δὲ καὶ τούτοις καὶ ὀρθῶς· ἀλλὰ καὶ τὸ ἐφημέρου φάρμακον εὑρῆσθαι. ἕτερον γάρ τι ῥιζίον εἶναι ὃ οὐκ ἐφήμερον ἀπαλλάττει. τοῦτο δὲ τὸ φύλλον ὅμοιον ἔχειν τῷ ἐλεβόρῳ ἢ τῷ αἰρίῳ. καὶ τοῦτο πάντας εἰδέναι. διὸ καὶ τὰ ἀνδράποδα πολλάκις προοργισθέντα χρῆσθαι. κἄπειτα ἰατρεύειν αὐτὰ πρὸς τοῦτο ὁρμῶντα. καὶ γὰρ οὐδὲ ταχεῖαν ποιεῖσθαι τὴν ἀπαλλαγὴν οὐδὲ ἐλαφράν. ἀλλὰ δυσχερῆ καὶ χρόνιον, εἰ μὴ ἄρα διὰ 3
τὸ ἀνδράποδον εἶναι καὶ ἀκατασκεύαστον ὡς δεῖ. φασὶ γοῦν καὶ παραχρῆμα ἀπαλλάττεσθαι. καὶ ὕστερον χρόνῳ τοὺς δὲ καὶ εἰς ἐνιαυτὸν ἄγειν. καὶ τὰς δόσεις εὐβοηθήτους εἶναι ταῦτα δ' ἐξακριβωθῆναι μάλιστα παρὰ τοῖς τυράννοις τοῖς ἐν ἡρακλείᾳ. τοῦτο μὲν οὐδὲν ἄτοπον. εἰ τρόπον μέν τινα ἀβοήθητον ἄλλως δὲ βοηθήσιμον ὥσπερ καὶ ἕτερα τῶν θανατηφόρων. τό γε μὴν ἀκόνιτον, ἄχρηστον ὥσπερ εἴρηται τοῖς μὴ ἐπισταμένοις. οὐδὲ κεκτῆσθαι δὲ ἐξῆν. ἀλλὰ θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. τὴν δὲ τῶν 4

χρόνων διαφορὰν ἀκούειν εἶναι κατὰ τὰς συλλογάς. ἰσοχρό-
νους γὰρ τοὺς θανάτους γίνεσθαι τοῖς ἀπὸ τῆς συλλογῆς χρό-
» νοις. Θρασύας δὲ ὁ Μαντινεὺς εὑρηκέναι τι τοιοῦτον ὥσπερ ἔλε-
» γεν ὥστε ῥᾳδίαν ποιεῖν καὶ ἄπονον τὴν ἀπόλυσιν. τοῖς ὀποῖς
» χρώμενος, κωνείου τε καὶ μήκωνος καὶ ἑτέρων τοιούτων. ὥσ-
τε εὔογκον εἶναι πάνυ καὶ μικρὸν ὅσον εἰς δραχμῆς ὁλκήν.
ἀβοήθητον δὲ πάντῃ καὶ δυνάμενον διαμένειν ὁποσονοῦν χρό-
1 νον καὶ οὐδὲν ἀλλοιούμενον. ἐλάμβανε δὲ τὸ κώνειον, οὐχ ὅ-
θεν ἐτύγχανεν. ἀλλ' ἐκ Σούσων, καὶ εἴ τις ἄλλος τόπος ψυ-
χρὸς καὶ παλίσκιος. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἄλλα. συνετίθει δὲ
καὶ φάρμακα πολλὰ ἐκ πολλῶν. δεινὸς δὲ καὶ Ἀλεξίας ὁ μα-
θητὴς αὐτοῦ, καὶ οὐχ ἧττον ἔντεχνος ἐκείνου. καὶ γὰρ τῆς ἄλλης
ἰατρικῆς ἔμπειρος. ταῦτα μὲν οὖν εὑρῆσθαι δοκεῖ πολλῷ μᾶλ-
λον νῦν ἢ πρότερον. ὅτι δὲ διαφέρει τὸ χρῆσθαί πως ἑκάστῳ,
φανερὸν ἐκ πολλῶν. ἐπεὶ καὶ Κίους φασὶ τῷ κωνείῳ πρότε-
2 ρον οὐχ οὕτω, ἀλλὰ τρίβοντας καθάπερ οἱ ἄλλοι χρῆσθαι.
νῦν δὲ οὐδ' ἂν εἰς τρίψειν ἀλλὰ περιπτίσαντες καὶ ἀφελόν-
τες τὸ κέλυφος (τοῦτο γὰρ τὸ τὴν δυσχέρειαν παρέχον δυσκα-
τέργαστον ὄν) μετὰ ταῦτα κόπτουσιν ἐν τῷ ὅλμῳ, καὶ διαπτή-
σαντες λεπτὰ, ὡδὶ πάττοντες ἐφ' ὕδωρ πίνουσιν, ὥστε τα-
» χεῖαν καὶ ἐλαφρὰν γίνεσθαι τὴν ἀπαλλαγήν. ἁπάντων δὲ τῶν
» φαρμακωδῶν αἱ δυνάμεις ἀσθενέστεραι τοῖς συνεθισμένοις.
» τοῖς δὲ, καὶ ἀνενέργεις τὸ ὅλον. ἔνιοι γὰρ ἐλλέβορον ἐσθίοντες
3 πολὺν ὥστε ἀναλίσκειν δέσμας ὅλας, οὐδὲν πάσχουσιν ὅπερ
ἐποίει καὶ Θρασύας δεινότατος ὢν ὡς ἐδόκει τὰ περὶ τὰς ῥί-
ζας. ποιοῦσι δὲ τοῦθ' ὡς ἔοικε καὶ τῶν νομέων τινές. διὸ καὶ πρὸς
τὸν φαρμακοπώλην τὸν θαυμαζόμενον ὡς κατήσθιε μίαν
ῥίζαν ἢ δύο, παραγενόμενος ὁ ποιμὴν καὶ ἀναλώσας ὅλην
τὴν δέσμην, ἐποίησεν ἀδόκιμον. ἔλεγε δὲ ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέ-
ραν τοῦτο ποιεῖ καὶ αὐτὸς καὶ ἕτεροι. κινδυνεύει δ' ἔνια τῶν φαρ-
μάκων τῇ ἀσυνηθείᾳ φάρμακα γίνεσθαι. τάχα δὲ ἀληθέστε-
4 ρον εἰπεῖν ὡς τῇ συνηθείᾳ οὐ φάρμακα. προσδεξαμένης γὰρ

τῆς φύσεως καὶ κατακρατούσης, οὐκέτι φάρμακα. καθά-
περ καὶ Θρασύας ἔλεγεν. ἐκεῖνος δ' ἔφη τὸ αὐτὸ, τοῖς μὲν, φάρ
μακον εἶναι τοῖς δὲ, οὐ φάρμακον, διὰ τὸ τὰς φύσεις ἑκάστων.
ὥστε δ' δεῖν καὶ τὴν δεινὸς διαγνῶναι: ποιεῖ δέ τι δηλονότι πρὸς
τῇ φύσει καὶ τὸ ἔθος. Εὔδημος γοῦν ὁ φαρμακοπώλης εὐδο-
κιμηθεὶς σφόδρα κατὰ τὴν τέχνην, συνθέμενος μηδὲν πείσεσθαι
πρὸ ἡλίου δύνοντος, κατέφαγε μέτριον πάνυ καὶ οὐ κατέσχεν
οὐδ' ἐκράτησεν. ὁ δὲ Χῖος Εὔδημος πίνων ἐλέβορον οὐκ ἐκαθαί 1
ρετο. καί ποτε ἔφη πιεῖν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ δύο καὶ εἴκοσι πόσεις
ἐν τῇ ἀγορᾷ, καθήμενος ἤδη τῶν σκευῶν. καὶ οὐκ ἐξαναστῆναι
πρὸ τοῦ δείλην γενέσθαι. τότε δ' ἐλθὼν ἐκλούσασθαι, καὶ δει
πνεῖν ὥσπερ εἰώθει, καὶ οὐκ ἐξεμέσαι· πλὴν οὗτος βοηθείαν τι
να παρασκευασάμενος κατέσχε. κίσσηριν δ' ἤδη πάττων ἐπ' ὄξος
δριμὺ, πιεῖν ἔφη μετὰ τὴν ἑβδόμην πόσιν, καὶ πάλιν ὕστερον ἐν
οἴνῳ τὸν αὐτὸν τρόπον. τὴν δὲ τῆς κισσήριδος οὕτως ἰσχυρὰν εἶ-
ναι δύναμιν, ὥστε ἐάν τις εἰς πίθον ζέοντα ἐμβάλλῃ, παύειν τὴν 2
ζέσιν, οὐ παραχρῆμα μόνον. ἀλλὰ καὶ ὅλως. καταξηραίνουσάν
τε δηλονότι, καὶ ἀναδεχομένον τὸ πνεῦμα καὶ ἔξω διεῖσαν. οὗ
τος μὲν οὖν τό γε πλῆθος, ταύτῃ τῇ βοηθείᾳ κατέσχεν. ὅτι δὲ καὶ
τὸ ἔθος ἰσχυρὸν, ἐκ πολλῶν φανερόν. ἐπεὶ καὶ τὸ ἀψίνθιον, τὰ
μὲν ἐνταῦθα πρόβατα, οὔ φασί τινες νέμεσθαι· τὰ δ' ἐν τῷ
πόντῳ νέμεται, καὶ γίνεται πιότερα καὶ καλλίω. καὶ ὥς δή-
τινες λέγουσιν οὐκ ἔχοντα χολήν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἑτέρας ἂν
τινος εἴη θεωρίας. αἱ δὲ ῥίζαι καὶ τὰ ὑλήματα, καθάπερ εἴρη 3
ται πολλὰς ἔχουσι δυνάμεις, οὐ πρὸς τὰ ἔμψυχα σώματα μό
» νον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἄψυχα· λέγουσι γὰρ ἄκανθάν τινα εἶναι,
» ἣ πήγνυσι τὸ ὕδωρ ἐμβαλλομένη. πηγνύναι δὲ καὶ τὴν τῆς ἀλ
» θαίας ῥίζαν, ἐάν τις τρίψας ἐμβάλλῃ, καὶ θῇ ὑπαίθριον. ἔχει δὲ
» ἡ ἀλθαία, φύλλον μὲν ὅμοιον τῇ μαλάχῃ. πλὴν μεῖζον καὶ δα
σύτερον. ἔχει δὲ καυλοὺς μαλακούς. ἄνθος δὲ μήλινον. καρπὸν
δ' οἷον μαλάχη. ῥίζαν δὲ ἰνώδη λευκήν. τῇ γεύσει δὲ ὥσπερ τῆς
μαλάχης ὁ καυλός. χρῶνται δὲ αὐτῇ πρός τε τὰ ῥήγματα 4

καὶ τοῦ βήχιος ἐν οἴνῳ γλυκεῖ. καὶ ταῦτα ἕλκει ἐν ἐλαίῳ. ἑτέ-
ραν δέ τινα συνεψομένην τοῖς κρέασι συνάπτειν εἰς τὸ αὐτό.
καὶ τὰς μὲν πηγνύναι τὰς δὲ καὶ ἕλκειν. ὥσπερ ἡ λίθος καὶ τὸ
ἤλεκτρον. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τοῖς ἀψύχοις. τὸ δὲ θηλυφόνον, οἱ
δὲ σκορπίον καλοῦσι διὰ τὸ τὴν ῥίζαν ὁμοίως ἔχειν τῷ σκορ-
πίῳ. ἐπιξυόμενον ἀποκτείνειν τὸν σκορπίον. ἐὰν δέ τις ἐλλέβο-
ρον λευκὸν καταπάσῃ, πάλιν ἀνίστασθαί φασιν. ἀποκτείνει δὲ καὶ
1 βοῦς, καὶ ὑποζύγια, καὶ πρόβατα, καὶ ἁπλῶς πᾶν τετράπουν
ἐὰν εἰς τὰ αἰδοῖα τεθῇ ἡ ῥίζα ἢ φύλλον αὐθημερόν. χρήσιμον
δὲ πρὸς σκορπίου πληγὴν πινόμενον. ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον,
ὅμοιον κυκλαμίνῳ. τὴν δὲ ῥίζαν ὥσπερ ἐλέχθη σκορπίου. φύε-
ται δὲ ὥσπερ ἡ ἄγρωστις. καὶ γόνατα ἔχει. φιλεῖ δὲ χωρία σκιώ-
δη. εἰ δὲ ἀληθῆ τὰ περὶ τῶν σκορπίων, ἤδη καὶ τἄλλα οὐκ ἀ-
πίθανα τὰ τοιαῦτα. καὶ τὰ μυθώδη δὲ οὐκ ἀλόγως σύγκειται.
ἐν δὲ τοῖς ἡμετέροις σώμασι χωρὶς τῶν πρὸς ὑγείαν καὶ νό-
2 σον καὶ θάνατον καὶ πρὸς ἄλλας δυνάμεις, ἔχειν φασὶν οὐ μό-
νον περὶ τῶν σωματικῶν, περὶ τὸ γεννᾶν καὶ ἀγονεῖν καὶ ἐνί-
ας ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τἄμφω καθάπερ ἐπὶ τοῦ ὄρχεως κα-
λουμένου. δυοῖν γὰρ ὄντοιν, τοῦ μὲν μεγάλου, τοῦ δὲ μικροῦ, τὸν
μὲν μέγαν, εὐθετώτερον ποιεῖ πρὸς τὰς ὁμιλίας ἐν γάλακτι
διδόμενον αἰγὸς ὀρεινομόμου. τὸν δὲ ἐλάττω γίνεσθαι καὶ κωλύ-
ειν. ἔχει δὲ τὸ μὲν φύλλον σιλφῶδες. λειότερον δὲ καὶ ἔλατ-
τον. τὸν δὲ καυλὸν ὁμοιότατον ἀπίῳ ἀπύρῳ. ἤτοι ἀκανθῆ. ἄ-
3 τοπον δὲ ὥσπερ ἐλέχθη τὸ ἀπὸ μιᾶς φύσεως καὶ τῆς αὐτῆς.
ἐπεὶ τὸ δύο εἶναι τινὰς τοιαύτας δυνάμεις, οὐκ ἄτοπον. καὶ γὰρ
καὶ ἄλλοι τινὲς καὶ Ἀριστόφιλος ἔλεγεν ὁ πλαταιικὸς ὁ φαρ-
μακοπώλης, ὅτι πρὸς ἀμφότερα δυνάμεις τινὰς ἔχει. τὴν
μὲν ὥστε μᾶλλον δύνασθαι, τὴν δὲ ὥστε ἁπλῶς μὴ δύνα-
σθαι. ταύτης δὲ καὶ τὸ ὅλον δύνασθαι τὴν ἀδυναμίαν. καὶ γὰρ
εἰς χρόνον ὡρισμένον ἢ διμήνου ἢ τριμήνου. ᾗ κεχρῆσθαι πρὸς
τοὺς παῖδας ὁπότε βούλοιντό τινα κολάσαι καὶ σωφρονίσαι.
4 ἐνίας δ' εἶναι καὶ εἰς τὸ ἀρρενογονεῖν ἢ θηλυγονεῖν. διὸ καὶ κα-

λοῦσι φύλλον, τὸ μὲν ἀρρενόγονον· τὸ δὲ θηλύγονον. ὅμοια δ' ἄμφω. καὶ μορφὴν ἔχοντα ὠκίμου. ὁ δὲ καρπὸς, τοῦ μὲν θηλυγόνου, καθάπερ ἐλαίας βρύου· ὠχρότερος δὲ τοῦ ἀρρενογόνου. οἷόνπερ ἐλαία ὅταν ἄρτι φύηται ἐκ τοῦ βρύου. δίκρουν δὲ ὥσπερ ὄρχεις ἀνθρώπων. πρὸς δὲ τὸ μὴ γόνιμον εἶναι τὸ σπέρμα, τοῦ ἀλικευδίτου τὸν καρπόν φασι. πρὸς δ' αὐτὸ γόνιμον, τὸν τῆς κραταίου καρπὸν ἐν ὕδατι. φύεται δὲ τοῦτο ὥσπερ λίνον πύρινον. ὁ δὲ καρπὸς οἷον κέγχρος. ἀδυνατεῖν δέ- 1
φασι γεννᾶν, καὶ ἐάν τις τοῦ κλυμένου τὸν καρπὸν πίνῃ συνεχῶς τριάκοντα ἡμέρας ἐν οἴνῳ λευκῷ. συμμίξας ὅσον χοίνικα τὸ ἴσον ἀν' ἑκάστην ἡμέραν. ἐὰν γὰρ ἐκτελέσῃ τὴν πόσιν, ἀγονεῖν τὸ ὅλον. τῆς δ' ἡμιόνου τὸ φύλλον, ταῖς γυναιξὶν εἰς τὸ ἀγονεῖν. μίγνυσθαι δέ φασι καὶ τῆς ὁπλῆς τῆς ἡμιόνου καὶ τοῦ δέρματος. ὅμοιον δὲ τὸ φύλλον σκολοπενδρίῳ. ῥίζας δὲ λεπτάς. ὀρεινὰ δὲ χωρία φιλεῖ καὶ πετρώδη. χαίρειν δὲ σφόδρα καὶ τὴν ἡμίονον αὐτῷ. χρῆσθαι δὲ καὶ πρὸς τοὺς σπλῆνας ὥσπερ 2
» τῷ κλυμένῳ. ἡ δὲ θηλυπτερὶς χρήσιμον πρὸς τὰς ἕλμινθας,
» τάς τε πλατείας καὶ τὰς λεπτάς. πρὸς μὲν τὰς πλατείας,
» ἀναδευομένη μέλιτι. πρὸς δὲ τὰς λεπτὰς ἐν οἴνῳ γλυκεῖ μετ' ἀλφίτων διδομένη. γυναικὶ δὲ ἐάν γε δοθῇ, ἐὰν μὲν ἐγκυμονῇ, ἐκβάλλειν φασίν. ἐὰν δὲ μὴ, τὸ ὅλον ἄτεκνον γίνεσθαι. διαφέρει δὲ τῆς πτερίδος θηλυπτερίς. τῷ τὴν μὲν φύλλον ἔχειν μονόκωλον, ῥίζαν δὲ μεγάλην καὶ μακρὰν καὶ μέλαιναν. τούτων μὲν οὖν αἱ δυνάμεις πρὸς τὰς γενέσεις. θαυμασιωτά- 3
τη δὲ ἣν ὁ ἰνδὸς εἶχεν. οὐ γὰρ προσενηνεγμένοις, ἀλλ' ἀλειφομένοις ἔφασαν αὐτὸ τὸ αἰδοῖον τείνεσθαι. τὴν δύναμιν δ' οὕτως ἰσχυρὰν εἶναι, ὥσθ' ὁπόσας ἂν βούλοιντο, πλησιάζειν τοὺς δὲ χρησαμένους φάναι καὶ δώδεκα. αὐτὸν γοῦν λέγειν (καὶ γὰρ ἦν ἰσχυρὸς καὶ μέγας) ὅτι ἑβδομήκοντά ποτε πλησιάσειε. τὴν δὲ πρόεσιν αὐτῷ τοῦ σπέρματος εἶναι κατὰ στράγγα. τελευτῶν δὲ εἰς αἷμα ἀγαγεῖν. ἔτι δὲ σφοδροτέρως ὁρμᾶν τὰς γυναῖκας, ὅταν χρήσωνται τῷ φαρμάκῳ, αὕτη μὲν οὖν εἰ- 4

περ ἀληθὴς ὑπερβάλλουσά τις δύναμις· τὸ δ' ὅλον εἶναι
φύσεις τινὰς τοιαύτας, αἳ ποιοῦσιν ὁρμητικωτέρους, οὐκ ἄ-
τοπον. ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς ἐδωδίμοις χυλοῖς ὁρῶμεν οὔσας καὶ
ἐν ὑγροῖς, καὶ ἐν ξηροῖς. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἄλλα δυνάμε-
να πάθη ποιεῖν. ἐνιαχοῦ μὲν γάρ φασι τὸ ὕδωρ παιδογόνον
εἶναι γυναιξὶν ὥσπερ καὶ ἐν Θεσπιαῖς. ἐνιαχοῦ δὲ ἄγονον, ὥσ
ἐν Πύρρᾳ. τοῦτο γὰρ ἡ πιδνὺς οἱ ἰατροί. ἐν Ἡρακλείᾳ δὲ ὥς φασι
1 τῆς Ἀρκαδίας οἶνός ἐστιν ὃς τοὺς μὲν ἄνδρας πινόμενος ἐξίστη-
σι. τὰς δὲ γυναῖκας ἀτεκνούσας ποιεῖ. πάλιν δ' ἐν Ἀχαΐᾳ καὶ
μάλιστα περὶ Κερυνείαν, ἀμπέλου τι γένος ἐστὶν ἀφ' οὗ ὁ οἶνος
ἐξαμβλοῦν ποιεῖ τὰς γυναῖκας ἐγκύμονας οὔσας. κἂν αἱ κύ-
νες φάγωσι τῶν βοτρύων ἐξαμβλοῦσι καὶ αὗται. κατὰ δὲ τὴν
γεῦσιν, οὔθ' ὁ βότρυς οὐδὲ μίαν αἴσθησιν ποιεῖ παρὰ τοὺς ἄλλους
οὔθ' ὁ οἶνος. ἐν Τροιζηνίᾳ δὲ ὁ οἶνος ἀγόνους ποιεῖ τοὺς πίνοντας·
ἐν Θάσῳ δὲ αὐτοί τινα ποιοῦσιν ὑπνωτικὸν οἶνον. ἕτερος δὲ ὁ ἀ-
2 γρυπνεῖν ποιῶν τοὺς πίνοντας. ἀλλὰ αὗται μὲν αἱ δυνάμεις
πρὸς τὰ σώματα καὶ ἐν τοῖς σωματικοῖς. πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν,
» τὸ μὲν στρύχνον ὥσπερ παρακινεῖν καὶ ἐξιστάναι καθάπερ ἐλέχθη
» πρότερον. ἡ δὲ τοῦ οἰνοθήρα ῥίζα δοθεῖσα ἐν οἴνῳ πραότερον ποι-
» εῖ καὶ ἱλαρώτερον τὸ ἦθος. ἔχει δὲ ὁ οἰνοθήρας, τὸ μὲν φύλλον ὅ-
μοιον ἀμυγδάλῃ πλατύτερον δέ. τὸ δὲ ἄνθος ἐρυθρὸν ὥσπερ ῥό-
δον. αὐτὸς δὲ μέγας ὡς θάμνος ῥίζα δὲ ἐρυθρὰ καὶ μεγάλη. ὄζει
δὲ αὐανθείσης ὥσπερ οἴνου. φιλεῖ δὲ ὀρεινὰ χωρία. φαίνεται δὲ
3 οὐ τοῦτο ἄτοπον. εἰ γὰρ προσφορά τις γίνεται. δύναμιν ἔχοντος
οἰνώδη. ἀλλὰ τὰ εὐηθέστερα καὶ πιθανώτερα, τά τε τῶν περιά-
πτων καὶ ὅλως τῶν ἀλεξιφαρμάκων λεγομένων, τοῖς τε σώμασι
καὶ ταῖς οἰκίαις. καὶ ὡς δή φασι τὸ τριπόλιον καθ' Ἡσίοδον καὶ Μου-
σαῖον εἰς πᾶν πρᾶγμα σπουδαῖον χρήσιμον εἶναι. διὸ καὶ ὀρύττουσιν
αὐτὸ νύκτωρ σκηνὴν πηξάμενοι. καὶ τὰ περὶ τῆς εὐκλείας δὲ καὶ εὐ-
δοξίας ὁμοίως καὶ μᾶλλον. εὔκλειαν γάρ φασιν ἀεὶ ποιεῖν τὸ ἀντίρ-
ριζον καλούμενον. τοῦτο δ' ὅμοιόν ἐστι τῇ ἀπαρίνῃ ῥίζα δὲ οὐχ
4 ὕπεστιν. ὁ δὲ καρπὸς ὥσπερ μόσχου ῥῖνας ἔχει. τὸν δ' ἀπὸ τούτου

ἀλειφόμενον εὐδοξεῖν. εὐδοξεῖ δὲ, καὶ ἐάν τις τοῦ ἑλειοχρύσου
τῷ ἄνθει στεφανοῦται, μύρῳ ῥαίνων ἐκ χρυσίου ἀπύρου. ἔχει δὲ
ὁ ἑλειόχρυσος, τὸ μὲν ἄνθος χρυσοειδές. φύλλον δὲ λευκόν.
καὶ τὸν καρπὸν δὲ λεπτὸν καὶ σκληρὸν ῥίζαν δὲ ἐπιπόλαιον καὶ
λεπτήν. χρῶνται δὲ αὐτῷ πρὸς τὰ δακετὰ ἐν οἴνῳ καὶ πρὸς
τὰ πυρίκαυστα κατακαύσαντες καὶ μίξαντες μέλιτι. τὰ μὲν οὖν
τοιαῦτα, καθάπερ, καὶ πρότερον ἐλέχθη, συναύξειν βουλο-
μένων ἐστὶ τὰς ἑαυτῶν τέχνας, αἱ δὲ τῶν ῥιζῶν καὶ τῶν καρπῶν 1
καὶ τῶν ὀπῶν φύσεις, ἐπεὶ πολλὰς ἔχουσι καὶ παντοίας δυνά-
μεις, ὅσαι ταὐτὸ δύνανται καὶ τῶν ἀπὸ τῶν αἰτίαι, καὶ πάλιν ὅ-
σαι τὰ ἐναντία, διαπορήσειεν ἄν τις κοινὸν ἴσως ἀπόρημα καὶ
ἐφ' ἑτέρων ἀπόρων. πότερον ὅσα τῶν αὐτῶν αἴτια κατὰ μίαν
τινὰ δύναμίν ἐστιν, ἢ καὶ ἑτέρων ἐνδέχεται ταὐτὸ γίνεσθαι. τοῦ-
το μὲν οὖν ταύτῃ ἀφορίσθω. εἰ δέ τινων καὶ ἄλλων τὰς φύσεις. ἢ
» τὰς δυνάμεις ἔχομεν εἰπεῖν, ταῦτα ῥητέον· τὸ δὲ πέπερι, καρ-
» πὸς μέν ἐστι. διττὸν δὲ αὐτοῦ τὸ γένος. τὸ μὲν γὰρ στρογγύλον 2
» ὥσπερ ὄροβος. κέλυφος ἔχον καὶ σάρκα καθάπερ αἱ δαφνί-
» δες ὑπέρυθρον. τὸ δὲ πρόμηκες, μέλαν. σπερμάτια μηκωνι-
κὰ ἔχον. ἰσχυρὸν δὲ πολὺ τοῦτο θατέρου· θερμαντικὰ δὲ ἄμ-
φω. διὸ καὶ πρὸς τὸ κώνειον βοηθεῖ ταῦτά τε καὶ ὁ λιβανωτός. ὁ
δὲ κνίδιος κόκκος, στρογγύλον ἐρυθρὸν τῇ χροιᾷ. μεῖζον δὲ τοῦ πε-
πέρεως ἰσχυρότερον δὲ πολὺ τῇ θερμότητι· διὸ καὶ ὅταν διδῶ-
σι κατὰ ποτὸν (διδόασι γὰρ πρὸς κοιλίας λύσιν) ἐν ἄρτῳ ἢ
στέατι περιπλάττοντες. κάει γὰρ ἄλλως τὸν φάρυγγα. θερ- 3
μαντικὸν δὲ καὶ ἡ τοῦ πευκεδάνου ῥίζα. διὸ καὶ ἄλειμμά τι ποι-
οῦσιν ἐξ αὐτῆς ἱδρωτικόν. ὥσπερ ἐξ ἄλλων. δίδοται δὲ ἡ τοῦ πευ-
κεδάνου καὶ πρὸς τοὺς σπλῆνας. τὸ δὲ σπέρμα οὐ χρήσιμον, οὐ-
δὲ ὁ ὀπὸς αὐτῆς. γίνεται δὲ ἐν ἀρκαδίᾳ, δαψιλὲς δὲ περὶ τὴν
σπαρτικὴν τῆς ἀχαΐας διάφορον θερμαντικὸν φύσει. ῥίζαν
δὲ ἔχει μέλαιναν. θερμαντικὸν δὲ καὶ δριμὺ καὶ τῆς ἀμπέλου τῆς
ἀγρίας ἡ ῥίζα· διὸ καὶ εἰς ψίλωθρον χρήσιμον, καὶ ἐφηλίδας ἐ-
πάγειν. ᾧ δὲ καρπῷ ψιλοῦσι τὰ δένδρα. τέμνεται δὲ πᾶσαν 4

ὥραν. ὀπώρας δὲ μάλιστα. δρακοντίου δὲ ῥίζα, βῆχας ἐν μέ-
λιτι διδομένη παύειν χρησίμη. καυλὸν δὲ ἔχει ποικίλον ὀφιώ-
δη. σπέρματι δὲ οὐ χρῶνται. ἡ δὲ τῆς θαψίας ἐμετική. ἐὰν δέ
τις καθαίρῃ, καθαίρει καὶ ἄνω καὶ κάτω. δύναται δὲ καὶ τὰ πελι-
ώματα ἐξαίρειν ὑπώπια δὲ ποιεῖ. ἀλλὰ ἐκλύει. ὁ δὲ ὀπὸς ἰ-
σχυρότερος αὐτῆς. καθαίρει δὲ καὶ ἄνω καὶ κάτω. σπέρματι
δ᾽ οὐ χρῶνται. γίνεται δὲ καὶ ἄλλοθι μέν. ἀτὰρ καὶ ἐν τῇ ἀττι-
1 κῇ καὶ τὰ βοσκήματα ταύτης οὐχ ἅπτεται τὰ ἐγχώρια. τὰ δὲ ξέ-
να βόσκεται καὶ διάῤῥοια αὐτοῖς γίνεται. ἢ διαφθείρεται. τὸ δὲ πο-
λυπόδιον μετὰ τὰ ὕδατα ἀεὶ βάλλει σπέρμα δὲ οὐ φύει. τὸ
δὲ τῆς ἐβένου ξύλον, κατὰ μὲν τὴν πρόσοψιν ὅμοιον πύξῳ.
φλοισθὲν δὲ, μέλαν γίνεται. χρήσιμον δὲ πρὸς ὀφθαλμίας
ἀκόνῃ τριβόμενον. ἡ δὲ ἀριστολοχία, παχεῖα, καὶ ἐσθιομένη, πι-
κρὰ τῷ χρώματι μέλαινα καὶ εὔοσμος. τὸ δὲ φύλλον στρογ-
γύλον. οὐ πολὺ δὲ τὸ ὑπὲρ τῆς γῆς. φύεται δὲ μάλιστα καὶ ἐν
2 τοῖς ὄρεσι. καὶ αὕτη βελτίστη. τὴν δὲ χρείαν αὐτῆς εἰς πολλὰ
καταριθμοῦσιν. ἀρίστη μὲν πρὸς τὰ κεφαλόθλαστα. ἀγαθὴ δὲ
πρὸς τὰ ἄλλα ἕλκη, καὶ πρὸς ὕπνον, καὶ πρὸς τὰ ἑρπετὰ, καὶ
πρὸς ὑστέραν ὥστε πεσσόν. τὰ μὲν σὺν ὕδατι ἀναδευομένη καὶ κα-
ταπλαττομένη τὰ δ᾽ ἄλλα εἰς μέλι ξυομένη καὶ ἔλαιον. τῶν δὲ
ἑρπετῶν ἐν οἴνῳ ὀξίνῃ πινομένη· καὶ ἐπὶ τὸ δῆγμα πλαττομένη.
εἰς ὕπνον δὲ ἐν οἴνῳ μέλανι αὐστηρῷ κνισθεῖσα. ἐὰν δὲ αἱ μῆτραι
προπέσωσι, τῷ ὕδατι ἀποκλύζειν. αὕτη μὲν οὖν ἔοικε διαφέ-
3 ρειν τῇ πολυχρηστίᾳ. τῆς δὲ σκαμμωνίας ὥσπερ ἐξ ἐναντίας
ὁ ὀπὸς μόνος χρήσιμος. ἄλλο δ᾽ οὐδέν. ἡ δὲ τῆς πτερίδος ῥί-
ζα μόνον τῷ χυλῷ γλυκύστρυφνος. ἕλμινθα δὲ πλατεῖαν ἐκ-
βάλλει. σπέρμα δὲ οὐκ ἔχει οὐδὲ ὀπόν. τέμνεσθαι δὲ ὡραίαν,
μετοπώρου φασίν. ἡ δὲ ἕλμις σύμφυτος ἐνίοις ἔθνεσιν. ἔχου-
σι γὰρ ὡς ἐπίπαν αἰγύπτιοι. ἄραβες. ἀρμένιοι. μεταδίδες. σύ-
ροι. κίλικες. θρᾷκες δ᾽ οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ φρύγες. τῶν δὲ ἑλλήνων
θηβαῖοι τε οἱ περὶ τὰ γυμνάσια. καὶ ὅλως βοιωτοί. ἀθηναῖοι
4 δ᾽ οὔ. πάντων δὲ τῶν φαρμάκων ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν βελτίω τὰ

ἐκ τῶν χειμερινῶν καὶ προσβόρρων καὶ ξηρῶν. διὸ καὶ τὸν ἐν Εὐ-
βοίᾳ τὰ ἐν ταῖς αἰγαῖς, ἢ τὰ ἐν τῷ τελεθρίῳ φασί. ξηρότερα
γάρ. τὸ δὲ τελέθριον εὔσκιον. περὶ δὲ τῶν ῥιζῶν, ὅσαι φαρμα
κώδεις καὶ ὁποίας ἔχουσι δυνάμεις, εἴτε ἐν αὐταῖς, εἴτε ἐν
τοῖς ὀποῖς, ἢ καὶ ἐν ἄλλῳ τῳ τῶν μορίων, ἢ καὶ τὸ ὅλον εἴ τι φρυ
γανικὸν ἢ ποῶδες ἔχει τοιαύτας δυνάμεις, καὶ περὶ τῶν χυλῶν
τῶν τε εὐόσμων, καὶ τῶν ἀόσμων, ποιοῦσι διαφοράς, αἵπερ μάλιστ'
οὐθὲν ἧττον φυσικαί. τῶν δὲ ῥιζῶν, πλείους μὲν εἰσὶν αἱ δυνάμεις 1
καὶ πρὸς πλείω. ζητοῦνται δὲ μάλιστα αἱ φαρμακώδεις ὡς χρη
σιμώταται. διαφέρουσι, τῷ τε μὴ πρὸς ταῦτα καὶ τῷ μὴ
ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔχειν τὴν δύναμιν. ὥσπερ εἴρηται μι
κρῷ πρότερον. ὡς δ' οὖν ἐπίπαν αἱ πλεῖ-
σται μὲν ἐν αὐταῖς ἔχουσι. καὶ τοῖς καρ
ποῖς καὶ τοῖς ὀποῖς. ἔνιαι δὲ καὶ τοῖς
τοῖς φύλλοις σχεδὸν δὲ τάς τε
φυλλώδεις δυνάμεις 2
τὰς πολλὰς πόας
καλοῦσιν οἱ
ῥιζοτό-
μοι.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ
ΑἸΤΙΩ͂Ν ΤΟ᾽ Α´.

Τῶν φυτῶν αἱ γενέσεις, ὅτι μὲν εἰσὶ πλεί-
ους, καὶ πόσαι, καὶ τίνες, ἐν ταῖς ἱστορίαις
εἴρηται πρότερον. ἐπεὶ δὲ οὐ πᾶσιν οἰ-
1 κείως ἔχει διελθεῖν, τίνες ἑκάστοις καὶ διὰ
τίνας αἰτίας ἀποδιδόναι μέλλουσι, κα-
τὰ τὰς ἰδίας οὐσίας πειρατέον εἰπεῖν.
ἀρχὴν γὰρ χρὴ συμφωνεῖσθαι τοὺς λόγους
τοῖς εἰρημένοις. ἡ μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ σπέρματος γένεσις, κοινὴ πάν-
των ἐστὶ τῶν ἐχόντων σπέρμα. πάντα γὰρ δύναται γεννᾶν. τοῦτο
δὲ καὶ τῇ αἰσθήσει φανερόν, ὅτι συμβαίνει. κατὰ δὲ τὸν λόγον
ἴσως ἀναγκαῖον. ἡ γὰρ φύσις οὐδὲν ποιεῖ μάτην. ἥκιστα δὲ ἐν
2 τοῖς πρώτοις καὶ κυριωτάτοις. πρῶτον δὲ καὶ κυριώτατον τὸ
σπέρμα. ὥστε τὸ σπέρμα μάτην ἂν εἴη μὴ δυνάμενον γεννᾶν·
εἴπερ τούτου χάριν ἀεὶ τὸ σπέρμα. καὶ πρὸς τοῦτο πέφυκεν ὅ-
περ ἐκ τῶν ἄλλων πάντων λαμβάνειν ἐστὶν ὁμολογούμενον. ἀλλὰ διὰ
τὸ μὴ χρῆσθαι τοὺς γεωργοὺς ἐπ' ἐνίων ὅτι θᾶττον ἀπ' αὐτομάτου
παραγίνεται. καὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι ῥαδίως ἐπὶ τινων λαμβάνειν μήτε
τῶν δένδρων μήτε τῶν ποωδῶν τὰ σπέρματα, διὰ τοῦτ' οὐκ οἴονταί
τινες πάνυ ἀπὸ τοῦ σπέρματος ἐνδέχεσθαι. καίτοι καθάπερ ἐν
3 ταῖς ἱστορίαις εἴρηται, φανερώτατον ἐπὶ τῶν συκῶν. ἔτι δὲ κατ' ἄλλον
τρόπον ἡ βλάστησις αὐτῶν, εἰ μήτι τῶν αὐτομάτων ἐκ συρροῆς καὶ σή-
ψεως, μᾶλλον δὲ ἀλλοιώσεως γινομένης φυσικῆς. ὅτι μὲν οὖν κοι-
νὴ πᾶσιν ἡ διὰ τοῦ σπέρματος γένεσις, φανερόν. εἰ δ' ἀμφοτέρως
ἔνια καὶ αὐτόματα καὶ ἐκ σπέρματος, οὐδὲν ἄτοπον. ὥσπερ καὶ
ζῶά τινα καὶ ἐξ ἀλλήλων καὶ ἐκ τῆς γῆς. διὰ καὶ αἱ γενέσεις κατὰ
τὰς ἰδίας ἑκάστων φύσεις. ὅσα μὲν οὖν ξηρὰ καὶ μονοφυῆ καὶ ἀπαρά-
βλαστα, ταῦτ' οὐδεμίαν ὡς εἰπεῖν ἔχει φυτείαν, οὔτε ἀπὸ πα-
4 ραστάδος. οὔτε ἀπ' ἀκρέμονος. τὴν μὲν ἀπὸ παραστάδος, τὴν μὴ

ἔχειν τὰ μονοφυῆ. τὴν δὲ ἀπὸ ἀκρέμονος, καὶ κλωνὸς, διὰ τὴν
ξηρότητα. ἀεὶ γὰρ τὸ μέλλον βλαστάνειν ἔχειν τε δεῖ τὴν ἔμβρυον
ὑγρότητα, καὶ ταύτην δύνασθαι τηρεῖν· τὰ δὲ φύσει ξηρὰ, διὰ τὸ
ὀλίγην ἔχειν, ὅταν ἀπὸ τοῦ δένδρου ἀφαιρεθῇ, ταχὺ διαπνεῖ-
ται καὶ ἀτμίζεται, συνεξάγον θ' ἅμα καὶ τὸ σύμφυτον θερμόν. καὶ
ταῦτα μὲν διὰ ταῖς εἰρημέναις αἰτίαις. τὰ δὲ ἀπαράβλαστα, συμ-
μετρίᾳ τινὶ τοῦ θερμοῦ καὶ ὑγροῦ, καὶ μονοφυῆ δέχεται καὶ ταῖς
ἄλλαις δύναται τηρεῖν τὴν ὑγρότητα καὶ θερμότητα τὴν σύμ- 1
φυτον. ὥστε βλαστάνειν καὶ μόνον ἀπὸ παραφυάδος. ἀλλ' ἔνια καὶ
ἀπὸ τῶν ἄκρων. οἷον συκῆ· καὶ ἄμπελος· καὶ τῶν ἀκάρπων δὲ καὶ
φιλύδρων· ὥσπερ ἰτέα· καὶ ἀκτῆ. καὶ λεύκη. καὶ αἴγειρος. καθό-
λου μὲν οὖν καὶ τύπῳ, τοῦτον διορίσθω τὸν τρόπον. οὐ μὴν ἀλ-
» λὰ μάλιστα μόνος τῶν ξηρῶν καὶ μονοφυῶν καὶ ἀπαραβλάστων
» ὁ φοῖνιξ, δέχεται καὶ ἑτέρας γενέσεις παρὰ τὴν σπερματικήν.
» τάς τε γὰρ ῥαβδίοις φασὶ μοσχεύειν περὶ Βαβυλῶνα ταῖς ἁπα-
λωτάταις, καὶ ὅταν ἐμβιώσωσι μεταφυτεύουσι. καὶ ἐν τοῖς πε- 2
ρὶ τὴν Ἑλλάδα τόποις ἐὰν ἀποκόψας τις χλω. φυτεύσῃ ῥιζοῦσι.
καὶ βλαστάνειν οὐκ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου μόνον, ἀλλὰ καὶ κάτωθεν
αὔξειν ταῖς ῥίζαις· ἔτι δὲ ἂν πλάγιος ἐν ᾧ καὶ ἔνικμός ἡ γῆ τυγ-
χάνῃ, πολλαχόθεν ῥιζοφυεῖν καὶ ἐκβλαστάνειν. οὐ μέντοι μέγε-
θος τοῦτο λαμβάνειν. ἐπὶ δὲ πεύκης, καὶ ἐλάτης, καὶ εἴ τι παρα-
πλήσιον τούτοις, τοιοῦτον συμβαίνειν οὐδέν. οὐδ' ἐπὶ κυπαρίσ-
σου. πλὴν εἴ που καὶ παραβλαστάνει. καθάπερ φασὶν ἐν Κρή-
τῃ περὶ τοὺς καλουμένους δρυΐτας ἐνταῦθα γὰρ ἄλογον οὐ- 3
δέν, ὥστε καὶ ταῖς ἄλλαις παραφυάδας ἀπορρίζουσιν οὕτως
καὶ ἐνύδρους καὶ ταύτας βλαστάνειν. ἐπεὶ εἴγε μὴ ἦσαν ὑπόρει-
ζοι, χαλεπὸν ἢ ἀδύνατον. τοῦτο μὲν οὖν ὡς πρὸς ὑπόθεσιν λε-
γόμενον. ὁ δὲ φοῖνιξ, ἀπὸ μὲν τῶν ῥάβδων βλαστάνει, χώρας εὐ-
βοσίᾳ καὶ εὐφυΐᾳ πρὸς τὸ θᾶττον βλαστάνειν. τὸ δ' ἀπὸ τῶν ἁπα-
λωτάτων, εὔλογον εἰς ὑγρότητα τοιαῦτα καὶ τμητικώτατα. ἀ-
πὸ δὲ τοῦ ἐγκεφάλου διὰ τὸ ὑποκάτω μᾶλλον εἶναι τοῦτο εὔλο-
γον. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ ἡ τῶν ῥάβδων φύσις. καὶ ὅλως οἷον ἀρχὴ 4
τῆς αὐτῆ

τῆς αὐτῆ ζωτικῆ. διὸ καὶ ἐξαιρουμένου καὶ πρυνισθέντος, θνή-
σκει. ἐπεὶ καὶ ἡ ἐκ τῶν πλαγίων ἔκφυσις, ἔχοντός ἐστι τὸν ἐγκέ-
φαλον. ἐξαιρουμένου γὰρ αὐαίνεσθαι κατὰ λόγον. εἴπερ καὶ
πεφυκότος καὶ ἐρριζωμένου τοῦτο συμβαίνει. ἡ δὲ ἔκφυσις, δῆ-
λον ὅτι πανταχόθεν. πανταχοῦ γὰρ διαμένει μέχρι τινὸς ἡ ὑ-
γρότης καὶ ἡ θερμότης. διὰ τὸ μὴ εὐξήραντον εἶναι τῇ πυκνό-
τητι τῶν πόρων, διὸ καὶ δυσιάπνοτον. ὁ μὲν οὖν φοῖνιξ διὰ ταῦ-
1 τα πλεοναχῶς γίνεται. τῶν δὲ ἄλλων τῶν ὁμοφυῶν οὐδέν. διὰ
» τὸ μὴ τοιαύτην ἔχειν τὴν φύσιν. ὅσα δὲ πλείους γεννᾶται τρό-
» ποις, ἔχει καὶ ἐν αὐτοῖς διαφοράν. τὰ γὰρ ἀπὸ παρασπάδος
» καὶ ῥίζης καὶ κλωνὸς, οὐ πάντως δύνανται καὶ ἀπὸ ξύλου
καὶ ἀπὸ ἀκρέμονος. καθάπερ ἄμπελος καὶ συκῆ. τὰ δὲ πά-
λιν ἀπὸ τῶν βλαστῶν ὥσπερ καὶ ἡ ἐλαία· τὸ δὲ αἴτιον ἐν ἀμ-
φοῖν, ταυτὸν καὶ παραπλήσιον. ἀμπέλου μὲν γὰρ καὶ συκῆς
καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, ξηρὰ καὶ ξυλώδη τὰ μέσα. καὶ
2 ἐνίων ταχύ. τὸ δὲ ταχὺ, δυσβλαστές· τὰ δὲ ἄκρα, ἁπαλὰ καὶ
ἔνυγρα, καθάπερ τὸ κλῆμα καὶ ἡ κραδία. καὶ ἡ τῆς ἰτέας δὲ
καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ἐλαίας δὲ, τὰ μὲν τῶν ἀκρεμόνων ἔ-
νικμα, διὰ τὴν λιπαρότητα καὶ πυκνότητα. καὶ ἀμφοτέρως
εὐξήραντα· τὰ δ᾽ ἄκρα διὰ λεπτότητα ξηρὰ καὶ οὐ δυνά-
μενα διαμένειν· ὡσαύτως καὶ ἀπίου. καὶ ἀμυγδάλης. καὶ μη-
λέας. καὶ δάφνης, καὶ ἄλλων. ἀβλάστητα γὰρ τὰ τούτων, διὰ
τὴν αὐτὴν αἰτίαν. πλὴν καὶ εἴτι σπάνιον καὶ ὡς παραλόγω.
3 καὶ γὰρ τὸ ἀπὸ ἀκρεμόνων ἐνίων, σπάνιον. οἷον ἀμυγδάλης. δά-
φνην δὲ ἀδύνατον. ἐπεὶ οὐδὲ ἀπὸ παρασπάδος ἐθέλει ῥαδίως·
αἰτία δ᾽ ὥσπερ ἐλέγομεν ἡ ξηρότης. καὶ τούτου γ᾽ ἔτι ἡ πυκνό-
της. ἀσθενέστερον γὰρ καὶ πρὸς τὸ διατηρῆσαι ὥστε πλεῖον οὖ μᾶλ-
λον. ὅσα δὲ καὶ ἀπὸ ξύλων ἔμβια καὶ δύναται βλαστάνειν, οἷον,
ἐλαία μύρρινος. κότινος. καὶ αὐτὰ τῇ πυκνότητι καθάπερ ἐ-
λέχθη τηρεῖν τὴν ζωτικὴν ἀρχὴν, ἔχοντα τινὰ ὑγρότητα τοιαύ-
την. οὐ γὰρ ἱκανὸν ἐὰν ᾖ πυκνόν γε ἢ ξηρὸν καὶ ἀπαράβλαστον.
4 ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ παραβλάστησις τῶν τοιούτων. διὰ τὸ πρεμνώδη

καὶ ξυνεστραμμένην πως εἶναι τὴν ῥίζαν, ὥσπερ καὶ τῆς δά-
φνης· ἰσχύει γὰρ μᾶλλον, ἢ καὶ δυσώλεθρα τὰ τοιαῦτα. τὸ γὰρ
καταλειπόμενον ἀεὶ βλαστητικόν. τῶν δὲ μακροῤῥίζων, διὰ
τὴν τῶν ῥιζῶν ἰσχὺν ὥσπερ ἀπίου καὶ κοκκυμηλέας καὶ ἑτέρων.
τάχα δὲ καθόλου περὶ πάντων ὧδε λεκτέον. πρῶτον μὲν ὅτι
μετέωρα καὶ οὐ βαθύῤῥιζά ἐστι, εἰ καὶ τινὰς εἰς βάθος καθιᾶ-
σιν, ἀλλ' ἐνίας καὶ ἐπιπολῆς. ἔπειθ' ὅτι πάντων, ὅταν συῤῥοῆς
γινομένης συνθερμανθῇ τοῦτο, καὶ πεμφθὲν ὑπὸ τοῦ ἡλίου κα- 1
θάπερ κυήματα ἐκτέκῃ. καὶ γὰρ ἐκ τῶν ἀκρεμόνων, οὕτω καὶ ἐκ
τῶν ἄλλων οἱ βλαστοί. τούτων δὲ ὑποκειμένων, κατὰ λόγον
ἤδη τὸ παραβλαστάνειν. ἡ γὰρ ῥίζα μετέωρος οὖσα καὶ συῤῥοὴν
λαμβάνουσα, ταύτην ἐκθερμαίνουσα καὶ πέττουσα, μεθίησι
τὸν βλαστόν· τὰ μὲν οὖν πλεῖστα παρ' αὐτὸ τὸ στέλεχος ἐκβλα-
στάνει. μετεωρόταται γὰρ αὗται. καὶ ἥγε ἐλαία καὶ ἐκ τῶν πρέ-
μνων. ἄπιος δὲ καὶ ῥόα, καὶ ὅσα μὴ μόνον συνέστιος, ἀλλὰ διὰ
πολλοῦ μακρόῤῥιζα ὄντα, ἢ ὧν ἂν ἡ ῥίζα μετέωρος ᾖ, ταύτῃ τὸν 2
βλαστὸν ἀφίησι. ἐνταῦθα γὰρ ἡ συῤῥοὴ καὶ πέψις θερμαινο-
μένης. διὸ καὶ ἄτακτος ὁ τόπος. ἄτακτος ὁ μετεωρισμὸς καὶ
ἡ συῤῥοή. τὰ δ' ἄκαρπα καὶ εὔζωα καθάπερ αἴγειρος καὶ λεύ-
κη καὶ συμπληροῦν δύνανται βλαστάνειν. τὰ δ' ἄλλα οὐχ ὁμοίως,
ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὑλημάτων καὶ ποωδῶν ἐνίων τοῦτο συμβαίνει.
» περὶ ὧν καὶ δεῖ μεταβιβάσαι τὸν λόγον. ὑπὲρ μὲν τῶν δένδρων
» ἱκανῶς εἴρηται· τούτων δὲ τὰς μὲν γενέσεις ἐκ τῶν αὐτῶν θεω-
» ρητέον, κοινοτάτην πᾶσι τὴν ἀπὸ σπέρματος τιθέντας. οὐ μὴν 3
» ἀλλὰ καὶ πλείους εἰσὶ καὶ τούτων. εἰ δὲ ἕκαστα τῶν προειρημέ-
νων ἐφάπτεται, ταύτῃ διαιρετέον. ἔτι ὑπὲρ ἧς νῦν λέγομεν τῆς
ἀπὸ τῶν ῥιζῶν· ἔνια γὰρ καὶ αὐτόματα βλαστάνει, καὶ φυτεύου-
σιν ἀπὸ τῶν ῥιζῶν. ὥσπερ τὰ κεφαλόῤῥιζα, καὶ ὅλως ὧν πα-
χεῖα καὶ σαρκώδης ἐστὶν ἡ ῥίζα. δεῖ δὲ καὶ τὸ μὲν ὑδατῶδες μὴ
δὲ μίαν ἔχειν. ὥσπερ τῆς γογγυλίδος καὶ ῥαφανίδος. εὐξήραν-
τοι γὰρ αὗται καὶ ἀσθενεῖς εἰς διαμονήν. ἀλλ' ἤτοι χιτῶνας ἔ-
χειν πλείους καὶ ἅμα γλισχρότητά τινα καθάπερ καὶ τοῦ βολ 4

βοῦ, καὶ σκίλλης. καὶ ὅλως εὔχυλόν τινα καὶ εὔσαρκον εἶναι κα-
θάπερ αἱ τοῦ ἀμαράκου τοῦ χλωροῦ καὶ τοῦ λειρίου καὶ τῶν ὁ-
μοειδῶν. αἱ δὲ τοιαῦται, φυτείαν μόνον δέχονται καὶ μέταρσιν.
καὶ τούτων αἱ μὲν, καὶ πλείω χρόνον διαμένουσιν· αἱ δὲ, ἐλάτ-
τω κατὰ τὰς ἰδίας φύσεις ἑκάστου ἄλλαι δ' αὖ πάλιν εἰσὶ π-
νοῦ, αἳ μένουσαι μὲν ἐν ταῖς ἑαυτῶν χώραις ἀφιᾶσι βλαστόν. οἷον
αἱ τῶν ἐπετειοκαύλων. μεταφερόμεναι δ' οὐ δύνανται διὰ τὴν
1 ξηρότητα. τὴν γὰρ αὐτὴν αἰτίαν ὑπολειπτέον καὶ ἐπὶ τούτων,
ἥνπερ ἐπί τινων. ἔστι δέ τινων καὶ ἀπὸ παρασπάδος, καὶ ἀπὸ τῶν
ἄκρων φύεται καὶ γένεσις. ἀπὸ παρασπάδος μὲν, ῥαφανίου καὶ
πηγάνου. τῶν δὲ στεφανωτικῶν, οἷον ἀβροτόνου καὶ σισυμβρίου καὶ
ἑρπύλλου· καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐνίων τῶν αὐτῶν πηγάνου τε καὶ
ἀβροτόνου καὶ τῶν στεφανωτικῶν· καὶ γὰρ ἔχει ταῦτά γε, καὶ κα-
θίησιν εὐθὺς ῥίζας ἐκ τῶν βλαστῶν, ὥσπερ ὁ κιττός. οὗτος γὰρ
δὴ μάλισθ' ὅλως ἔμβρυος, καὶ εἰς δυόμενος εἰς αὐτὰ τὰ δέν-
2 δρα, καὶ ἐν τῇ γῇ κρυπτόμενος. τῶν δὲ λαχανωδῶν, τὸ ὤκι-
μον. καὶ γὰρ τοῦτ' ἀπὸ φυτείας ἐκ τῶν ἄνω δέχεται. καίπερ ξυ-
λῶδες ὄν, ἀλλ' ἔτι δυσξήραντόν ἐστι, ταύτῃ φύεται. διὸ καὶ πο-
λὺν χρόνον διαμένει. καὶ κολουόμενον, πάλιν βλαστάνει. ξυ-
λῶδες δὲ καὶ τὸ ἀβρότονον. ἀλλ' ἔχει τινὰ τῇ πυκνότητι καὶ δρι-
μύτητι φυλακήν, ὥσπερ ὁ κιττός. καὶ οὕτω φύεται κατατεμ-
νόμενος. αὗται μὲν οὖν κοιναὶ πλειόνων. αἱ δὲ τοιαῦται καὶ
σπάνιαι καὶ ἐλάττους. ὥσπερ τῆς κρινωνίας καὶ ῥοδωνίας.
3 καὶ ὁ κάλαμος ὀκλασθεὶς φύεται καὶ βλαστάνει. ταῦτα δὲ ὅμοια
καὶ παραπλήσια, καὶ τὰ τῆς ἐλαίας, καὶ εἴ τι ἄλλο βλαστητι-
κὸν ἀπὸ τοῦ ξύλου. διὸ καὶ ὑπὸ τὴν αἰτίαν πίπτειν δύναιντ' ἄν,
καὶ διατηρεῖν τὴν ὑγρότητα καὶ θερμότητα τὴν γόνιμον. καὶ
τό τε κατακόπτειν καὶ κατασχίζειν εὔλογον. ἐκ γὰρ τοῦ ἐλάττονος
καὶ ἀνεῳγμένου, θᾶττον ἡ ἀρχὴ καὶ εὐκολωτέρα. τὸ δὲ μέγα
καὶ συμπεπτωκὸς, οὐχ ὁμοίως παθητικὸν οὐδὲ βλαστητι-
κόν. διὸ καὶ τὰ σκόροδα διαιροῦσιν εἰς τὰς γέλγεις. καὶ τῶν
4 κρομμύων ἀφαιροῦσι τὰς ῥίζας τὰς κάτω καὶ τὰ κελύφη.

ταῦτα γὰρ παρέχει πᾶν τὸ ἀλλότριον. ἀλλότριον δὲ τῶν ζωτι-
κῶν, τὸ μὴ ζῶν. ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τὰ ἀφαυαινόμενα.
τῆς μὲν οὖν ἐλαίας καὶ τῶν μυρρίνων οὐ δεῖ περιαιρεῖν τὸν
φλοιόν. ἀντέχει γὰρ καὶ τηρεῖ τὴν ζωήν· τῶν δὲ κρομμύων
καὶ σκορόδων δεῖ, διὰ τὸ μὴ τοὺς ζῶντας μὴ δὲ τοὺς κυρίους ἀ-
φαιρεῖν. ἐπεὶ κἀκείνων εἴ τις ἀφαιρεῖ τούτους, βλαστάνει. ἰδιω-
τάτη δὲ βλάστησις ἡ ἐκ τῶν δακρύων. δῆλον ἐπὶ τοῦ θ' ἱπποσελίνου·
καὶ τοῦ κρίνου, καὶ ἄλλων ἑτέρων. οὐκ ἄλογος δὲ ἀλλ' ὁμολο- 1
γουμένη τῇ ἐκ τῶν καυλῶν. οὐδὲν γὰρ ἕτερον, ἀλλ' ἢ ξυνηθροι-
σμένοις δεῖ εἶναι, καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀρχὴν τὴν γόνιμον. οὐ γὰρ
αὕτη θερμότης ἢ τοιαύτη ὑγρότης. ὅτι δ' οὐ πάντων οἱ ὀ-
ποὶ καὶ τὰ δάκρυα γεννητικά, περὶ τὰς ἐπάνω καὶ περὶ ταύτας
αἰτίας ἀνεπισκεπτέον· ὅτι δ' οὐδ' οἱ καυλοί, οὐδ' αἱ ῥίζαι. κατὰ
λόγον δὲ καὶ τοῦτ' ἐστίν, ὅπερ ἐλέχθη περὶ τούτων. ὅτι πλείους
αἱ γενέσεις καὶ τῶν ἄλλων ἢ τῶν ἄλλων, ῥᾴδιον γεννῆσαι τὰ
ἀπλέστερα, καὶ ἀπ' ἐλάττονος ἀρχῆς. αἱ μὲν οὖν ἐκ τῶν με- 2
ρῶν, ὁποῖαι καὶ διὰ τίνας αἰτίας, ἐκ τούτων θεωρείσθω. καὶ
» γὰρ εἴ τι παραλέλειπται, προσθεῖναι καὶ συνιδεῖν οὐ χαλεπόν.
» αἱ δ' αὐτόματοι, γίνονται μὲν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν τῶν ἐλαττό-
» νων, καὶ μάλιστα τῶν ἐπετείων καὶ ποωδῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ
τῶν μειζόνων ἐστὶν ὅτε συμβαίνουσιν, ὅταν ἢ ἐπομβρίαι κατά-
σχωσιν, ἢ ἄλλη τις ἰδιότης γένηται περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὴν γῆν.
οὕτω γὰρ καὶ τὸ σίλφιον ἀνατεῖλαί φασιν ἐν λιβύῃ, πιττώδους
τινὸς ὕδατος γενομένου καὶ παχέος. καὶ τὴν ὕλην δὲ τὴν νῦν 3
οὖσαν ἐξ ἑτέρας τινὸς τοιαύτης αἰτίας. οὐ γὰρ ἦν πρὸ τούτου.
αἱ δ' ἐπομβρίαι, καὶ σήψεις τινὰς ποιοῦσι καὶ ἀλλοιώσεις, ἅτε
πολὺ διικνουμένου τοῦ ὑγροῦ. καὶ τρέφειν καὶ ἐπαύξειν δύναν-
ται τὰ συνιστάμενα θερμαίνοντος τοῦ ἡλίου καὶ καταξηραίνον-
τος. ὥσπερ καὶ τὴν τῶν ζῴων γένεσιν οἱ πολλοὶ ποιοῦσιν. εἰ δὲ
δὴ καὶ ὁ ἀὴρ σπέρματα δίδωσι συγκαταφέρων, ὥσπερ φησὶν
Ἀναξαγόρας, καὶ πολλῷ μᾶλλον. ἄλλας τ' αὖ ποιοῦσιν ἀρχὰς
καὶ τροφάς. ἔτι δ' οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ συρροαὶ καὶ ἐκρήγματα τῶν 4

ὑδάτων πολλαχόθεν ἐπάγουσι σπερμάτων καὶ δένδρων καὶ
ὑλημάτων. διὸ καὶ αἱ μεταστάσεις τῶν ποταμῶν πολλοὺς τό-
πους ποιοῦσιν ὑλώδεις τοὺς πρότερον ψιλούς. ἀλλ' αὗται μὲν
οὐκ αὐτόματοι δόξαιεν ἄν. ἀλλ' ὥσπερ σπειρόμεναι τινῶν ἢ φυ-
τευόμεναι. τὸ δὲ τῶν καρπῶν, οἰηθείη τις ἂν μᾶλλον αὐτόμα-
τον εἶναι, μήτε φυτευομένων μήτε ἀπὸ σπέρματος γινομένων.
ὅπερ δὴ ἀναγκαῖον μὴ δι' ἑτέρου τούτων. ἀλλὰ μή ποτ' οὐκ ᾖ
1 τοῦτ' ἀληθὲς ἐπί γε τῶν μειζόνων. ἀλλὰ μᾶλλον λανθάνουσιν
αἱ πᾶσαι τῶν σπερμάτων φύσεις, ὅπερ καὶ ἐν ταῖς ἱστορίαις
ἐλέχθη περί τε τῆς ἰτέας καὶ τῆς πτελέας. ἐπεὶ καὶ τῶν ἐ-
λαττόνων πολλαὶ διαλαμβάνουσι τῶν ποωδῶν. ὥσπερ καὶ περὶ
τοῦ θύμου καὶ ἑτέρων ὡς εἴπομεν, κατὰ μὲν τὴν ὄψιν οὐ φανε-
ρά, κατὰ δὲ τὴν δύναμιν φανερά σπειρομένων γὰρ τῶν ἀνθῶν
γεννᾶται καὶ δυσόρατα καὶ μικρά. καὶ τῶν δένδρων ἔνια σπέρ-
ματα τυγχάνει. καθάπερ καὶ τῆς κυπαρίττου. ταύτης γὰρ οὐχ
2 ὅλος ὁ καρπὸς σφαιροειδής ἐστιν. ἀλλὰ τὸ ἐγγινόμενον ἐν τού-
τῳ λεπτὸν καὶ ὥσπερ πιτυῶδες καὶ ἀμενηνόν. ἅπερ ἐκπέτα-
ται διαχασκόντων τῶν σφαιρῶν. διὸ καὶ ἐμπείρου τινός ἐστι συλ-
λέξαι τὴν θεωρίαν παρατηρῶν αὐτὸ τὸ σπέρμα γνωρίζειν δυ-
νάμενον. ἐπὶ πολλῶν μὲν οὖν καὶ τοῦτο συμβαίνει. καὶ μάλιστα
ὅσα συνεχῶς ἐν ταῖς ὕλαις ταῖς ἀγρίαις καὶ τοῖς ὄρεσίν ἐστιν.
οὐ γὰρ ῥᾴδιον αὐτομάτως συνισταμένων διαμένειν τὸ συνεχές.
ἀλλὰ δυοῖν θάτερον, ἢ ἀπὸ ῥίζης ἢ ἀπὸ σπέρματος βλαστάνειν.
3 ὀλίγα δὲ ἄκαρπα τῶν ὁμογενῶν οἱ ὑλοτόμοι φασὶν εἶναι ταῦ-
τα, ἤτοι λανθάνειν εἰκός, ἢ διὰ τὸ καταναλίσκειν εἰς ἄλλα τὴν
τροφὴν ἄκαρπα γίνεσθαι καθάπερ ταῖς ἀμπέλοις ταῖς ξυλώσαις,
καὶ ὅσοις ἄλλοις τοῦτο συμβαίνει γινόμενον, ἐπὶ τῶν καρπίμων
ἢ καρποφόρων. τί δὴ κωλύει τοῦτο συμβαίνειν ἐπὶ τῶν ὅλων ὥς-
περ τηρουμένων πρὸς καρπογονίαν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὡς ἐπι-
δοξαζόμενον εἰρήσθω. δεῖ δὲ ἀκριβέστερον ὑπὲρ αὐτοῦ σκέψα-
σθαι καὶ ἱστορῆσαι τὰς αὐτομάτους γενέσεις. ὡς δὲ ἁπλῶς
4 εἰπεῖν, ἀναγκαῖον γίνεσθαι διαθερμαινομένης τῆς γῆς, καὶ

ἀλλοιουμένης τῆς ἀθροισθείσης μίξεως ὑπὸ τοῦ ἡλίου. κα-
» θάπερ ὁρῶμεν καὶ ταῖς τῶν ζώων. λοιπὸν δ' εἰπεῖν περὶ τῆς
» ἐν ἄλλοις γενέσεων, οἷον τῆς κατὰ τὰς ἐμφυτείας καὶ τοὺς
» ἐνοφθαλμισμούς. ἁπλοῦς δέ τις λόγος καὶ σχεδὸν εἰρημέ-
» νος πρότερον. ὥσπερ γὰρ γῇ χρῆται τὰ ἐφυτευόμενα καὶ
φυτεία δέ τις καὶ ὁ ἐνοφθαλμισμός, οὐ μόνον παράταξις.
ἀλλ' ἐνταῦθα δηλονότι καὶ τὸ βλαστάνον καὶ τὸ γεννῶν, ἡ ὑ-
γρότης ἐστὶν ἡ γόνιμος. ἣν ὥσπερ ὀφθαλμὸς ἔχων ἁρμόττεται 1
θατέρῳ. καὶ τὴν τροφὴν ἔχων ἀποδίδωσι τὴν οἰκείαν βλάστη-
σιν. εὔλογα δὲ πάντα τὰ τοιαῦτα, διὰ τὸ κατειργάσθαι τὰς τρο-
φὰς, καὶ ταύτας διὰ τῶν ἐνοφθαλμισμῶν ἔτι μᾶλλον. καθαρο-
τάτη γὰρ αὕτη. καὶ ὥσπερ ἐν τοῖς στελέχεσιν ἤδη τῶν καρπῶν.
εὐπρόσφυτον δ' αἰεὶ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον. ὁ δὲ ὀφθαλμὸς ὥς
περ ὁμογενές. εὐλόγως δὲ καὶ ἡ ἀντίληψις μάλιστα τῶν ὁμο-
φλοιῶν. ἐλαχίστη γὰρ ἡ ἐξαλλαγὴ τῶν ὁμογενῶν, καὶ ὥσπερ
μετάθεσις γίνεται μόνον ἅμα γὰρ συμβαίνει καὶ τοὺς καρποὺς 2
ὀργᾶν καὶ τὰ ὅλα δένδρα πρὸς τὴν βλάστησιν. ὥσθ' ὅταν ὅ-
μοιόν τι ᾖ καὶ ὁμοιοπαθὲς τοῖς καρποῖς, ἐξ ἀμφοτέρων εὔλο-
γον τὸ τάχος τῆς αὐξήσεως· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν ἧττον. ὁ καὶ
τοῖς γένεσι καὶ τοῖς ὀποῖς καὶ τοῖς καιροῖς παραλλαγή. εὔλο-
γοι δὲ καὶ αἱ ὧραι. μᾶλλον δὲ ἴσως ἀναγκαῖαι, καθ' ἃς καὶ ὅ-
λως ἐπιβλαστήσεις γίνονται, μετόπωρόν τε καὶ ἔαρ καὶ κυνὸς
ἐπιτολή. δεῖ γὰρ ὀργῶν φορεῖν. παραπλήσιοι δὲ καὶ οἱ λόγοι
καὶ περὶ ἑκάστης, οἷπερ καὶ περὶ τῆς φυτείας. οἱ μὲν γὰρ 3
τὴν ἐαρινὴν ἐπαινοῦσιν ἐπ' ἰσημερίαις, ἔτι κυόντων. ἅμα γὰρ
τῇ ἐγκύσει βλαστήσει καὶ ὁ φλοιὸς ἐπιφύεται καὶ περιλαμ-
βάνει. οἱ δὲ περὶ τὴν ἐπ' ἀρκτούρῳ. παραχρῆμα μὲν γὰρ οἷον
ῥιζοῦται, καὶ οὐκ ἐπισημαίνει. προσφυὴς δὲ γενομένη πρὸς τὸ ἔ-
αρ, ἀθρόον ἀποδίδωσι τὴν βλάστην ἀπὸ ἰσχυροτέρας ἀρχῆς·
εὐλόγως δὲ καὶ τὸ τὰς μασχάλας ἐνοφθαλμίζειν τὰς πλειο-
τάτας καὶ νεωτάτας. ἀντιλαμβάνεται γὰρ ἐντεῦθεν μάλι-
στα διὰ τὴν πλειότητα καὶ ἡλικίαν. εὔζωα γὰρ καὶ εὐβλαστῆ 4

ἔστι τὰ νέα. μάλιστα δὲ εὐφυῆ πρὸς ἐνοφθαλμισμόν. ὡς οὐκ ἔνι λαβεῖν ὅσων ἡ ὑγρότης ἔχει τι γλίσχρον. ἔτι δὲ μαλακόφλοια καὶ ὁμοιόφλοια καὶ ὁμοιοπαθῆ. διὸ καὶ εἰς τὰ παραπλήσια φύσει καὶ ἡλικίᾳ, κάλλιστος ὁ ἐνοφθαλμισμός. ἥ τε γὰρ γλισχρότης, καὶ ἀντιληπτική. ὅ τε φλοιὸς μαλακὸς ὤν, καὶ ὁμοίως εὐμενής, καὶ οὐ ποιεῖ μεγάλην τὴν μεταβολήν. ἔτι δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις βραχὺς ὁ καιρός, διὰ τὸ ταχεῖαν εἶναι
1 τὴν βλάστησιν. τῇ ἐλαίᾳ δὲ πλείω χρόνον, διὰ τὸ πλείω χρόνον ποιεῖν τοὺς ὀφθαλμούς. ἔτι δὲ ἁπαλὰ ἐρνὰ καὶ ἀθρόα διὰ τέλους, καὶ τὸν τόπον αὐτῆς ὑγρὸν εἶναι πᾶν τὸ θέρος, καὶ ἀπὸ τούτων μάλιστα πάντων βλαστάνει. διὰ γὰρ τούτων οἴονταί τινες καὶ τέτταρας καὶ πέντε μῆνας δεῖσθαι τὴν ἐμφυτείαν. τὸ δ᾽ ὕδωρ τῷ μὲν ἐνοφθαλμισμῷ, πολέμιον. ἐκσήπει γὰρ καὶ ἀπόλλυσι παραῤῥέον διὰ τὴν ἀσθένειαν. διὸ καὶ εὐθὺ καὶ δοκεῖ ἀσφαλέστατος εἶναι. καὶ τοίνυν γέ τινες οὕτω περι-
2 δοῦσι τοῖς φλοιοῖς, ὥστε μὴ παραῤῥεῖν. τῇ δ᾽ ἐμφυτείᾳ χρήσιμον, ἂν μὴ ᾖ ὑγρὸν τῇ φύσει. διὸ καὶ οἱ μὲν, αὐτῆς πηλὸν εὐθὺς ἀλλαίουσιν. οἱ δὲ, χύτραν προσβάλλουσιν ὕδατος, ὥστε κατὰ μικρὸν ἐπιῤῥεῖν. ἀναξηραίνεται γὰρ ἂν ταχὺ, μὴ ἔχον ὑγρότητα διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἑλκώσεως. ὀρθῶς δὲ εἰς τὸ διατηρεῖν ἀῤῥαγῆ τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸν φλοιὸν καὶ τὸ ἔνθεμα οὕτως ἀποξύειν, ὥστε μὴ γυμνοῦν τὴν μήτραν. ῥαγέντος γὰρ ἢ γυμνωθείσης, ἀναξηραίνεται καὶ δια-
3 φθείρεται. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ περιδοῦσι φιλυρᾳ κενωθὲν φλοιοί καὶ εὐθὺ τούτοις περιαλείφουσι πηλῷ τετριχωμένῳ, ὅπως ἔμμονος ἡ ὑγρότης ᾖ, καὶ μήθ᾽ ἥλιος μήθ᾽ ὕδωρ μήτε ψῦχος παραλυπῇ. καὶ ὅταν σχίσαντες ἐνθῶσι τὸ ἔνθεμα, σφηνοειδὲς ποιήσαντες, ἐν σφύρᾳ ἐλαύνουσιν, ὅπως ὅτι μάλιστα προσαχθῇ. χρὴ δὲ καὶ τῆς ὑγρότητος τῆς αὐτοῦ, συμμετρίαν τινὰ ὑπάρχειν. διὸ καὶ τὴν μὲν ἄμπελον προαποτέμνουσιν ἡμέραις τισὶ πρότερον, ὅπως προαποῤῥυῇ τὸ δά-
4 κρυον καὶ μὴ σήπηται μηδ᾽ εὐρωτιᾷ. ῥόα δὲ καὶ συκῆ καὶ

» ὅσα φυτῶν ἐστὶ ξηρότερα, παρὰ χρῆμα. δεῖ δὲ καὶ πρὸς τὰς
» χώρας προσλαμβάνειν τὰς οἰκείας ὥρας καὶ πρὸς τὰς τῶν
» δένδρων φύσεις. ἐπεὶ τὰ μὲν, ἔνυδρα. τὰ δὲ, ξηρὰ καὶ λε-
» πτόγεια. καὶ ἄμεινον τὸ ἔαρ. οἰκεῖον γὰρ οὕτως διὰ τὸ ὀλίγον
ἔχειν τὸ ὑγρόν. ἐν δὲ τῇ εὐγείῳ καὶ πηλώδει, τὸ μετόπωρον.
τοῦ γὰρ ἦρος, πολλὴ λίαν ὑγρότης πρὸς τὸ διατηρεῖν, ἕως ἔ-
τι διαμένει τὸ δάκρυον. ὁρίζονται δέ τινες ἐντὸς τριάκονθ' ἡ-
μέραις. εὔλογον δὲ καὶ τὸ καλλικαρπότερα ταῦτα γίνεσθαι. 1
καὶ μάλιστα ἐὰν τὰ ἥμερα εἰς τὰ ἄγρια τιθῆται τῶν φλοι-
ῶν. εὐτροφία γὰρ συμβαίνει πλείων, διὰ τὴν ἰσχὺν τῶν ὑπο-
κειμένων. διὸ καὶ κελεύουσι, κοτίνους φυτεύοντας, ἐνο-
φθαλμίζειν ἢ ἐμφυτεύειν ὕστερον. ἀντιλαμβάνονται γὰρ μᾶλ-
λον ἰσχυρότερον. καὶ τροφὴν ἐπισπώμενα πλείω, καλλίκαρ-
πον τὸ δένδρον ποιεῖ. ἐπεὶ εἴγέ τις ἀνάπαλιν τὸ ἄγριον εἰς τὸ
ἥμερον ἐμβάλλοι, διαφορὰν μέν τινα ποιήσει. τὸ δὲ καλλι-
καρπεῖν, οὐχ ἕξει. καὶ τὰ μὲν περὶ τὰς φυτείας καὶ τὰς ἐμ- 2
φυτείας, ἱκανῶς εἰρήσθω· τὰ δὲ σπέρματα πάντων ἔχειν τι-
νὰ τροφὴν ἐν αὑτοῖς, ἣ συναποτίκτεται τῇ ἀρχῇ, καθάπερ
ἐν τοῖς ᾠοῖς. ἣ καὶ οὐ κακῶς, Ἐμπεδοκλῆς εἴρηκε, φάσκων
ᾠοτοκεῖν μακρὰ δένδρα. παραπλησία γὰρ τῶν σπερμάτων
ἡ φύσις τοῖς ᾠοῖς. πλὴν ἔδει περὶ πάντων εἰπεῖν καὶ μὴ μό-
νον τῶν δένδρων. ἅπαν γὰρ ἔχει τινὰ τροφὴν ἐν αὑτῷ. διὸ καὶ
δύνανται διαμένειν εἰς χρόνους. οὐχ ὥσπερ τὰ τῶν ζώων
εὐθὺ φθείρεται χωριζόμενα, πλὴν τὰ τῶν ᾠοτόκων. ταῦτα 3
γὰρ ὥσπερ εἴρηται τροφὴν ἔχοντα καὶ φυλακὴν ἅμα τῆς ἀρ-
χῆς διαμένει. χρονιώτερα δὲ ἑτέρων ἕτερα. καὶ μάλιστα τὰ
πυκνὰ καὶ ξηρὰ καὶ ξυλώδη. καθάπερ τὰ τοῦ φοίνικος. οὐκ
ἔχει γὰρ οὔτε ἔξωθεν οὐδεμίαν παρείσδυσιν, οὔτε ἐν αὐ-
τοῖς ὑγρότητα τὴν διαφθειρομένην. ὅθεν καὶ οὔτε θηριοῦ-
ται, καθάπερ τὰ σιτηρὰ τῶν σπερμάτων, οὔτε ἀναξηραί-
νεται, καθάπερ τὰ τῶν λαχάνων. ἀλλ' ἐν αὑτῷ περιστέρον σώ-
ζει τὴν ἀρχήν. ὅτι δ' ἐν ἅπασι σπέρματα, κἀκεῖθεν δῆλον. 4

ἃ γὰρ δοκεῖ ξηρὰ καὶ ὥσπερ κελυφανώδη πάμπαν, οἷα τὰ τῶν
λαχάνων, ταῦτα κινεῖται κατὰ τὰς οἰκείας χώρας, ἐὰν καὶ ὁτι-
οῦν ἰκμάδος λάβῃ. καὶ διὰ τοῦτο ἐν ἀποβρώοις τιθέασι, καὶ κρε-
μαννύουσιν ἐν ἀρρίχοις. καὶ οὔτε ῥαίνουσιν, οὔθ' ὕδωρ ὅλως
εἰσφέρουσιν εἰς τὰ οἰκήματα. τῶν δὲ δὴ λοιπῶν καὶ τῇ αἰσθήσει
φανερὰ τὰ περισσόντα. καὶ τά γε δὴ τῶν σαρκωδῶν ὥσπερεὶ γα-
λακτοῦται διαλαμβανόντων. σχεδὸν δὲ ὁμολογούμενον τοῦτο
1 καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ἐστίν. οὐδὲ γὰρ ἐν τούτοις ἅπαν τὸ κάτω περιὸν
» σπέρμα, καθαρὸν καὶ εἰλικρινὲς ἀπολειπτέον. ὅσα δὲ ξυλώ-
» δη καὶ πυρρηνώδη περιείληπταί τισι, φυλακῆς χάριν οἰητέον. ὥς-
» περ καὶ τὰ δερματικὰ καὶ ὑμενώδη. πάντα γὰρ ταῦτα πρὸς
τὴν σωτηρίαν ἐστίν. ὑγρὰ γὰρ ἡ ἀρχὴ δυνάμει πάντων. ἔχουσι
δὲ τὰς ζωτικὰς ἀρχὰς ὥσπερ ἐλέχθη, καὶ ῥίζαι καὶ ἀκρέμο-
νες καὶ ξύλα καὶ καυλοὶ χωριζόμενοι τῶν φυτῶν. ὥστε κινεῖν
καὶ μέχρι τοῦ βλαστάνειν. οἷαί τε σκίλλαι, καὶ ὅσα σκιλλώδη.
2 καὶ τὰ τῆς ἐλαίας ξύλα, καὶ οἱ τῶν κρίνων καυλοί. καὶ οἱ τῆς
βλήχρου κλῶνες. αὔξει γὰρ καὶ αὐτὴ περὶ τροπάς. ὃ καὶ μά-
λιστα θαυμαστόν. ἐπεὶ τά, τε ἄλλα φαίνεται τινὰ ἔχειν ὑγρό-
τητα κούφην καὶ γλίσχρον. τὰ δὲ λιπαρὰ καὶ ἔτι περιέχε-
σθαι τὰ μὲν, χιτῶσι, τὰ δὲ, πυκνότητι τῇ αὐτῶν. ὥστε μὴ συξη-
ραντα εἶναι τοῦ ἀέρος μεταβάλλοντος. καὶ τῆς οἰκείας χώρας
συμπαθῆ τε γίνεται καὶ βλαστάνει. ἡ δὲ βλῆχρος ξηρὰ φαίνεται
παντελῶς. ἀλλὰ δῆλον ὡς ἔχει τινὰ τοιαύτην ἀρχὴν, ἣ κι-
3 νεῖται τῇ τοῦ ἀέρος ἅμα μεταβολῇ καὶ ἀλλοιώσει. θαυμαστὸν
δὲ τὸ τῆς χώρας. οὐ γὰρ ἀνιεμένης, ἀλλ' οὖν μᾶλλον ἐπιτεινού-
σης, εἰ μὴ ἄρα περὶ τὰς ἀλκυονίδας. ἱκανὸς γὰρ ὁ τοσοῦτος χρό-
νος εἰς τὰς τῶν ἀσθενῶν καὶ μικρῶν μεταβολάς. αἱ μὲν οὖν γε-
νέσεις, πόσαι τε καὶ ποσαχῶς καὶ τίνες ἑκάστοις οἰκεῖαι, φανε-
ρὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. εὐβλαστῆ δὲ καὶ εὐαυξῆ τὰ ἐκ τῶν φυτευο-
μένων μᾶλλον ἢ τῶν σπερμάτων, εὐλόγως. ἄλλως τε καὶ ἀπὸ
ῥίζαν ληφθῇ. προϋπάρχει γὰρ πολλὰ τῶν μορίων, ἃ δεῖται μό-
4 νον τροφῆς. τὰ δ' ἐκ τῶν σπερμάτων ἅπαντα ταῦτα ἀνάγκη γεν-

νάσθαι πρῶτον. ἔπειθ' οὕτως αὐξηθῆναι. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ
ὅσα ῥιζοφυῆ τυγχάνει. καθάπερ τὰ κεφαλόρριζα. καὶ γὰρ ἐν
τούτοις περιίσταται τῆς φύσεως· ἐξ ὧν πλείων ἡ ὁρμὴ πρὸς τὴν
βλάστησιν, ἢ τῶν σπερμάτων. ῥιζωθῆναι γὰρ ἐκεῖνα δεῖ πρότε-
ρον. ὅσα δὲ κατὰ τὰς ἰδίας φύσεις, ὡς ἂν γένος πρὸς γένος ὁ
συγκρίνων λάβοι τις ποτέρῳ κατὰ τὰς εὐθύτητας τῶν πό-
ρων ληπτέον ὥσπερ Δημόκριτος. εὔρους γὰρ ἡ φορὰ καὶ ἀνεμ-
πόδιστος, ὥς φησιν. ἢ μᾶλλον ὅσα μανότερα καὶ ὑγρότερα. τὰ 1
μὲν γὰρ πυκνὰ καὶ ξηρά, δυσαύξητα. πᾶν γὰρ ἔμπυρον τὸ πυκνὸν
καὶ ξηρὸν καὶ πικρόν, ὥστε βραδεῖαν εἶναι τὴν ἐπίδοσιν. θά-
τερον δὲ ὀλίγον μὲν πολλῷ διὰ τὴν μανότητα. καὶ ὅλως ἡ ὑ-
γρότης εὔβλαστόν τι καὶ εὔτροφον. σημεῖον δὲ καὶ τὸ κατὰ τοὺς
τόπους καὶ τὰς φυτείας συμβαῖνον. ἐν μὲν γὰρ τοῖς εὐδιεινοῖς
καὶ ἀπνευμάτοις, ἔτι δ' ὅταν ἡ φυτεία πυκνή, εὐαυξῆ μὲν τὰ
δένδρα. μανὰ δὲ καὶ ὑγρὰ μᾶλλον. ἐν δὲ τοῖς πνευματώδεσι
καὶ ψυχροῖς καὶ τῇ φυτείᾳ μανῇ, ἀναυξέστερα μέν, πυκνότερα 2
δὲ καὶ ξηρότερα. συνίστησι γὰρ τὰ πνεύματα καὶ τὰ ψύχη, ὅ-
λως ὁ προσπίπτων ἀήρ. ἅμα δὲ καὶ συστέλλεται καὶ οὐ λαμ-
βάνει τὸν ἴσον ὄγκον. ὡσαύτως δὲ ὅταν ἡ φυτεία μανή· καὶ γὰρ
ἐνταῦθα πυκνότερα καὶ εἰς βάθος αὐξανόμενα μᾶλλον. ἐν δὲ
» ταῖς πυκναῖς ἀνάπαλιν. φανερῶς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων
» ἰδεῖν συμβαῖνον. καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. εὐαυξέστερα
» γὰρ τὰ θήλεα τῶν ἀρρένων, ὑγρότερα καὶ μανότερα τὴν φύ-
σιν ὄντα. δῆλον δὲ ὅτι καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν δένδρων, ῥόα μὲν καὶ 3
συκῆ, καὶ ἄμπελος, εὐαυξῆ. φοίνιξ δὲ καὶ κυπάριττος καὶ δά-
φνη καὶ πεύκη καὶ ἐλαία, δυσαυξῆ. καίτοι τὸ εὐθυπορεῖν ὑπάρ-
χει τισὶ τούτων· ἀλλ' ἤτοι πυκνότης ἢ ξηρότης ἢ ἄμφω κωλύει.
καὶ γὰρ ἡ ξηρότης ἀναυξής. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἔνια τῆς ἀσθε-
νείας· καὶ γὰρ τοιαῦτα δυσαυξῆ καὶ δύστροφα. δεῖ δ' μὴ κρα-
τεῖσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τὴν καρδίαν ὑπὸ τῶν περιεχόντων.
ἐπεὶ καὶ τὸ εὐθυπορεῖν προσδεῖται δυνάμεως καὶ τῆς κατεργα-
στικῆς καὶ τῆς ἀπαθοῦς. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν ὄφελος. εὐαυξῆ 4

μὲν ὅπου καὶ δυσαυξῆ τοῖς τοιούτοις ἀφοριστέον. ἅπαντα δὲ χεί=
ρω τὰ ἐκ σπέρματος ὡς ἐπίπαν. ἐν δὲ τοῖς ἡμέροις, οἷον ῥόα. συ=
κῆ. ἄμπελος. ἀμυγδάλη. καὶ γὰρ ὅλα γένη μεταβάλλει καὶ ἐκ
παλαιοῦνται πολλάκις ἔνια. καθάπερ ἐν ταῖς ἱστορίαις εἴρη-
ται. τούτου δ' αἴτιον ἡ ἀσθένεια τῶν σπερμάτων. κρατεῖται γὰρ ὑ-
πὸ τῆς ὑπεροχῆς πλείονος οὔσης. καὶ ὥσπερ ἄκαρπα γίνεται διὰ
πλῆθος τροφῆς οὐ δυνάμενα πέττειν, οὕτω καὶ χείρω γίνεται διὰ
1 τὸ μὴ κρατεῖν. καὶ διὰ τοῦτο θάσιοι τὰς ἀμυγδάλας, ὅταν προ=
σαυξηθῶσιν, ἐνοφθαλμίζουσιν· ἐκ γὰρ μαλακῶν σκληραὶ γί-
νονται μετὰ τὴν φυτείαν. εἴη δ' ἂν τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ποιεῖν·
ὅσα δὲ ἰσχυρὰ τῶν σπερματικῶν, ταῦτα διαμένει μᾶλλον. ὥσπερ
ὅ, τε φοίνιξ, καὶ πεύκη ἡ κωνοφόρος καλουμένη. καὶ πίτυς ἡ φθει
ροφόρος. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ τῶν ἀγρίων. ἴσως δ' οὐκ ἔχει παν-
τάπασι μετάβασιν εἰς τὸ χεῖρον. ἡ γὰρ ἀγριότης ἔσχατον· ἀλλ' ἡ εὐχυ
λία καὶ ἡ συσσαρκία τούτων πρὸς ἄλληλα γίνεται, διὰ τὸν ἀέρα
2 καὶ ἁπλῶς τοὺς τόπους. ἐπεὶ καὶ τὰ ἥμερα εἰς τοῦτο διαφέρει. δύ-
νανται γὰρ τινὲς χῶραι διατηρεῖν τὰς φύσεις. αἱ μὲν μέχρι τι-
νὸς, αἳ δ' ἁπλῶς. αἱ δὲ, καὶ μεθίστανται πρὸς τὸ βέλτιον, καθά-
περ εἴρηται περί τε τῶν ἐν αἰγύπτῳ καὶ κιλικίᾳ ῥοῶν. αἱ μὲν γὰρ γλυ
κεῖαι καὶ οἰνώδεις. αἳ δ' ἀπύρηνοι καὶ καλλίκοκκοι γίνονται περὶ
τὸν πίναρον ποταμόν· ἁπλῶς δ' ὅταν οἰκείαν χώραν λάβωσιν
οἱ καρποὶ, μᾶλλον δύνανται τὰ γένη διατηρεῖν. ὅταν μάλιστ'
εὐθενῇ καὶ καλλικαρπῇ τὰ δένδρα. ἐν δὲ τοῖς ἐπετείοις σπέρ
3 μασι πανταχοῦ πρὸς τὴν χώραν ἡ μεταβολὴ γίνεται, πλὴν
οὐκ εὐθὺς σπαρέντων. ὀλίγος γὰρ ὁ ἐν τῇ γῇ χρόνος. ἀλλὰ τρίτῳ δὴ
ἔτει. τότε γὰρ ἀλλοιοῦνται πρὸς τὴν ἐκπλέωσιν ὥσπερ καὶ τὰ
ζῶα. καὶ γὰρ ταῦτα ἐκγονήσαντα συνεξομοιοῦται. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπίδη
λονότι ποιεῖ καὶ ὁ πρῶτος ἐνιαυτός. καὶ τὰ μὲν ἐκ τῶν σπερμάτων
» χείρω διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. ἡ δ' ἐπέτειος βλάστησις (αὕτη γὰρ
» οἷον δευτέρα γένεσίς ἐστιν) οὐκ ἅμα γίνεται πᾶσιν. ἀλλὰ παραλλάτ
» τει ταῖς ὥραις. ὥστε σχεδὸν ἐν ταῖς ἐναντίαις ἐνίων. καὶ τὰ μὲν
4 θέρους. τὰ δὲ, χειμῶνος βλαστάνειν. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ καρπογονία.

καὶ γὰρ αὕτη διέστηκε τοῖς χρόνοις. ὡς μὲν οὖν ἁπλῶς εἰπεῖν
τὰ πρὸς ἑκάστην ὥραν σύμμετρον ἔχοντα τὴν κρᾶσιν, ταῦτα καὶ
ταῖς βλαστήσεσιν ἐν ἑκάστῃ καὶ ταῖς τελειώσεσι τῶν καρπῶν ἀπο-
δίδωσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ καὶ τοῖς καθ᾽ ἕκαστα πειρᾶσθαι διαι-
ρεῖν· ἔνια μὲν γὰρ εὐβλαστῆ. καὶ ἡ βλάστησις δι᾽ ἰσχὺν καὶ πολυ-
τροφίαν. ὥσπερ ἀμυγδάλη ῥοιὰ καὶ ὅλως τὰ ἄγρια τῶν ἡμέ-
ρων μᾶλλον. ἔνια δὲ δι᾽ ἀσθένειαν. ὥσπερ τὰ ποώδη καὶ ἐπέ-
τεια. καὶ γὰρ ἀνθεῖ πολλὰ τοῖς τῶν κατὰ χειμῶνα καθάπερ καὶ 1
ἡ ἀνεμώνη. φαίνεται δὲ οὐδ᾽ ἡ μηλέα προανθεῖν δι᾽ ἰσχύν, ἀλλ᾽
ἄλλην αἰτίαν· ἑκάτερα δ᾽ εὐλόγως πρωϊβλαστεῖ καὶ τὰ ἰσχυ-
ρὰ καὶ τὰ ἀσθενῆ. τὰ μὲν γὰρ τῇ δυνάμει καὶ τῷ πλήθει προω-
θεῖ. τὰ δὲ ὑπὸ μικρῶν εὐκίνητα τῶν κατὰ τὸν ἀέρα. μέγα δὲ
καὶ ἡ ὑγρότης καὶ ἡ μαλακότης εἰς τὸ προϊέναι. ὥσπερ καὶ ἐπὶ
τῆς πρώτης φύσεως ἐλέχθη. τὸ γὰρ ξηρὸν καὶ πυκνὸν οὔτ᾽ εὐδίο-
δον ὁμοίως, οὔθ᾽ ὕλης ἔχει πλῆθος. ὅσα δὲ ἐν ταῖς ἐναντίαις ὥ-
ραις ἐκβλαστάνει, τούτων αἰτιατέον τήν τε ὑγρότητα καὶ 2
θερμότητα· τὰ μὲν ψυχρὰ τοῦ θέρους, τὰ δὲ θερμὰ τοῦ χειμῶ-
νος βλαστάνειν. ὥστε ἑκατέραν τὴν φύσιν σύμμετρον εἶναι πρὸς
ἑκατέραν τῶν ὡρῶν. οὕτω γὰρ οἴεται καὶ Κλείδημος, οὐ κακῶς
μὲν οὖν ἴσως οὐ δὲ τελείως λέγεται. δεῖ δὲ καὶ τὴν ὀλιγότητα
καὶ ἀσθένειαν, καὶ εἴ τι ἄλλο συναίτιον προστιθέναι, καθάπερ
καὶ ἐπὶ τῶν λαχανωδῶν ὁρῶμεν. ἡ μὲν γὰρ ἀνδράχνη καὶ ὁ σύ-
κιος καὶ ὅλως τὰ τοιαῦτα, κάθυγρα καὶ ψυχρά. τὸ δ᾽ ὤκιμον,
ξηρὸν καὶ ξυλῶδες. ἀλλ᾽ ὅμως οὐ δύνανται περὶ τῶν θερμη- 3
μεριῶν βλαστάνειν, εἴς γε διαμονὴν καὶ τελείωσιν. αἴτιον δὲ ἡ
ἀσθένεια. καθάπερ καὶ τῆς σικύας καλουμένης. αὕτη γὰρ δέν-
δρου ὕψος λαμβάνουσα καὶ σχιζομένη τοῖς κλωσὶν ὥσπερ ἡ ἀνα-
δενδράς, ὅμως ἐπὶ κηρόντι καὶ οὐ δύναται περὶ τῶν θερινῶν.
ἀλλὰ δεῖται πορρωτέρω ταῖς ὥραις παρατείνειν πρὸς τὸ με-
τόπωρον, καὶ τὰ ἀκανθώδη καὶ ποώδη καὶ ῥιζοκέφαλα. κα-
θάπερ ὅ τε σκόρπιος καλούμενος, καὶ τὰ τίφυα καὶ ἡ ἄκαν-
θα βασιλική. καὶ τὸ λείριον. ἔνια δὲ καὶ μετ᾽ ἀρκτοῦρον. εἴτε 4

ὅσων ὕστερα χρὴ καὶ ὀψιαίτερα ταῦτα λέγειν, εἴτε καὶ πρωϊαί-
τερα, γινομένων τῶν πρώτων ὑδάτων (οὐδὲν γὰρ διαφορὰ πρόσ-
γε τὸ νῦν) ἀλλ' ἐκεῖνο φανερὸν, ὡς οὔτε μεγέθει καὶ σμικρότη-
τι τὸ πρωϊβλαστὲς καὶ ὀψιβλαστὲς ἀφοριστέον, οὔτ' ἴσως θερ-
μότητι καὶ ὑγρότητι καὶ ξηρότητι μόνον. ἀλλὰ δεῖ τινα συμ-
μετρίαν ἕκαστον ἔχειν πρὸς τὴν ὥραν. γίνεται γὰρ ἁπαλωτάτη.
φαίνεται γὰρ ἅπαντα τὴν οἰκείαν ἀναμένειν τελείωσιν. τὰ δὲ,
1 καὶ βλαστάνει. τελείως δὲ καὶ ἀκίνητα ὄντα ὁμοίως δένδρα καὶ
ὑλήματα καὶ ποώδη. φανερώτατον γὰρ τοῦτ' ἐν τοῖς ἀγρίοις. ἐν
οἷς δὴ καὶ ἡ γένεσις αὐτοφυὴς καὶ αὐτὴ παρασκευῆς. πάντα δ'
ὡς εἰπεῖν ἢ τάγε πλεῖστα τῶν μετοπωρινῶν ἐν τοῖς ὑλήμασι καὶ
τοῖς φρυγανικοῖς καὶ ποώδεσίν ἐστιν. ἐπεὶ δένδρον γε οὐδὲν,
πλὴν εἰ μή τι κατὰ τὴν ἐπιβλάστησιν. ὑποβλαστάνει γὰρ ἔνια
» μετ' ἀρκτοῦρον. ὡς δ' ἐπίπαν καὶ καθόλου λαβεῖν τὰ ἀείφυλ-
» λα τῶν δένδρων, καὶ ὀψιβλαστότερα καὶ ὀψικαρπότερα, διά
2 τε πυκνότητα καὶ ξηρότητα. κατὰ μικρὸν γὰρ ἡ ἐπιρροὴ, καὶ
διὰ τὸ συνεχὲς ἀεὶ τῆς εἰς τὰ φύλλα διδομένης τροφῆς. οὐ γί-
νεται δ' ἀθροισμὸς ὥστε παρορμᾶν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὥρας κινεῖται
τῆς οἰκείας τὸ καθῆκον. σπάνια γὰρ ἄν τις λάβοι τὰ πρωϊβλα-
στῆ καὶ πρωϊκαρπα τῶν ἀειφύλλων οἷον τόν, τε κιττὸν καὶ τὴν
ῥάμνον καὶ εἴτι τοιοῦτον ἡ δὲ ἰδιότης, εἴτε διὰ θερμότητα τού-
των, εἴτε μανότητα καὶ ὑγρότητα, εἴτε καὶ διὰ ταύτας πάσας
τὰς αἰτίας συμβαίνει, διαιρετέον, αὐτὸ τοῦτο πρῶτον ἴσως εἰ-
3 πόντας, ποῖα θερμὰ, καὶ ποῖα ψυχρά. καὶ τοῖς ποίοις ληπτέον.
ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς ὕστερον πειρατέον εἰπεῖν. διὰ τί
δὲ τὰ μὲν, πρωϊβλαστῆ, τὰ δὲ, ὀψιβλαστῆ, ταύτας ἄν τις ἀποδοίη
τὰς αἰτίας. ὅσα δὲ κατὰ πᾶσαν ὥραν βλαστάνει τε καὶ ἀνθεῖ
καὶ καρποτοκεῖ, καθάπερ ἡ περσικὴ μηλέα, καὶ εἴτι ἄλλο τοι-
οῦτον, ἀπορήσειεν ἄν τις, οὐ μόνον ὅτι οὐ πρὸς πάσας ἁρμότ-
τει τὰς ὥρας ἡ κρᾶσις, ἀλλ' ὅτι οὐ δι' αὐτὰ αὐτοῖς ὁμοιοβλα-
στάνει τὰ γένη καὶ ὁμοιοκαρπεῖ· τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς κεχωρισμέ-
4 νοις τῶν ὁμογενῶν ἀξιοῦμεν καὶ ὁρῶμεν συμβαῖνον. τὸ μὲν οὖν

πάθος, ὅμοιον φαίνεται τοῖς ἐπικυϊσκομένοις ζώοις παράγια.
τοῖς μὲν, φανερά· τοῖς δὲ, λόγου δεομένη. τὰ μὲν γὰρ οὐχ ἅμα
λαμβάνοντα τὰς περὶ ἑτέρων ἀρχάς, οὐδ' ἴσως εἰς τὸν αὐτὸν τό=
πον, οὐδ' ἅμα κυΐσκεται. εἰ μὴ καθάπερ ἅμα καταλάβοι· τῶν
δὲ, διὰ τί ἡ βλάστησις οὐχ ἅμα, οὐ ῥᾴδιον εἰπεῖν· ἀνάγκη γὰρ διὰ
τὰς ῥίζας μηδαμῇ μὴ δ' ὁμοίως ἔχειν ἢ τοὺς ἀκρεμόνας, μὴ
δέχεσθαι μὴ δ' ἐκπέττειν ἐξ ὧν ἡ πρώτη βλάστησις· ταῦτα δὲ διὰ
τί καὶ τίνος ἕνεκα γίνοιτ' ἄν, οὐκ εὔλογον εἰπεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἀμ- 1
πέλους σημαινομένους, τάχα δόξειεν οὐκ ἀλόγως δέχεσθαι· τὸ
μὲν γὰρ μὴ ἐκπέττειν τὸν καρπὸν, ὑπόλειμμα τὰ πολλὰ ποι-
εῖται ὑγρότητος γονίμου. ταῦτα δ' ὅταν ἀὴρ ἐπιλάβῃ μαλακὸς,
ἐκτίκτει. καθάπερ καὶ ἄλλοις τῶν δένδρων αἱ πρῶται βλα
στήσεις ἐπιγίνονται. ἡ δὲ μελία καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, πλεογο
νεῖ καὶ ἐκπέττει διὸ τὸ μερίζεσθαι ἄλλοτ' ἄλλο βλαστάνειν, ἄ=
τοπον. καὶ ταῦτ' ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς· αἱ μὲν οὖν ἀπορίαι σχεδὸν
αὗται καὶ τοιαῦτα εἴρηνται περὶ τούτων. πρὸς δὲ τὴν αἰ- 2
» τίαν τοῖς ἀπορουμένοις λέγειν, πρῶτον ληπτέον ὅπερ εἴρηται
» καὶ πρότερον. ὅτι πᾶν δένδρον ἀρχὰς πολλὰς ἔχει πρὸς τὴν
» βλάστησιν, καὶ τὴν καρποτοκίαν. ἔστι γὰρ δ' ὥσπερ ἐλέχθη τῆς
οὐσίας ὅτι καὶ πολλαχόθεν ζῇ. διὸ καὶ βλαστητικόν. εἰ δ' οἱ πρῶ
τοι τούτων ἀναγκαιότεροι. ἐκ τῶν ἀρχῶν δὲ τούτων, οὔθ' ὅμοιοι
πάντες, οὔτ' ἴσοι· οὔθ' ἅμα βλαστάνουσιν οἱ βλαστοί. ἀλλ' ὅταν ἡ
πλείων συρροὴ καὶ ἰσχυροτέρα, κατὰ ταῦτα θᾶττον καὶ πλεῖον.
ἕκαστος γὰρ αὐτῶν ὥσπερ φυτόν ἐστιν ἐν τῷ δένδρῳ καθάπερ 3
ἐν τῇ γῇ. μὴ ἅμα δὲ τῆς βλαστήσεως οὔσης, μὴ δ' ἴσης τῆς ἰσχύ=
ος, εὐλόγως οὐδὲ τῶν καρπῶν ἡ πέψις ἅμα γίνεται πάντων. ἐ-
πεὶ καὶ ἡ θέσις διαφορὰν ποιήσει τῶν μερῶν. οἷον, ἡ πρὸς ἀνατο
λάς. ἢ δύσεις ἢ πρὸς ἄρκτον. ἢ μεσημβρίαν. ὥσπερ γὰρ καὶ ὅ-
λων τῶν δένδρων ἐν εὐδιεινῷ τόπῳ πρωϊβλαστῆ γὰρ ταῦτα
καὶ πρωϊκαρπα· τοιαύτης δὲ τῆς φύσεως οὔσης τῆς κοινῆς, ὅ=
που μὲν ὁ ἀὴρ μαλακὸς καὶ εὐδιεινὸς, ὀλίγον χρόνον βλαστητι
κὰ τὰ δένδρα γίνεται. καθάπερ καὶ περὶ Αἴγυπτον. ὅπου δὲ 4

χειμέριος καὶ σκληρός, πλείω. τὸ γὰρ ὅλον βραχεῖά τις γίνοιτο
διάλειψις· ἢ, τὰ ἐκ τῆς γῆς τροφὴ δαψιλὴς εἴη, καὶ ὁ ἀὴρ εὔκρα-
ής. ἐπεὶ καὶ τὰ μὴ φυλλορροοῦντα περίεστι, οἷον συκῆ καὶ ἄμ-
πελος, διὰ τοῦτο οὐ φυλλορροεῖ καθάπερ εἴρηται, διότι διαρ-
κὴς ἡ τροφή· τοῦτο μὲν οὖν κοινὸν ἐπὶ πλειόνων ἐστί. τὰ μὲν γὰρ
διὰ τὴν φύσιν, τὰ δὲ, διὰ τὸν τόπον ἔχει τι τοιοῦτον. διῃρημένων
δὲ τῶν μὲν, φυλλοβόλων, τῶν δὲ ἀειφύλλων, αἰτίας δὲ οὔσης
1 τοῖς ἀειφύλλοις τῆς διαρκείας τῆς τροφῆς, δι᾽ ὧν τὰ μὲν, διὰ
τὴν ἰδίαν φύσιν, τὰ δὲ διὰ τὸν τόπον τοιαῦτα. ἴδιον δὲ καὶ ὥς
περ ἐφεξῆς τούτοις τὴν ἀειβλάστησιν θετέον. ὅτι τὸ ἀείφυλ-
λον οὐκ ἀειβλαστές. ἀλλ᾽ ἐκεῖνα μὲν ὥσπερ διατηρεῖν μόνον δύ-
νανται τὰ προϋπάρχοντα. ταῦτα δὲ καὶ προσεπιγεννᾶν ἕτερα
διὰ τὴν ἰδίαν δηλονότι φύσιν. τοῦτο δὲ καὶ ἐν ἄλλοις μέχρι
τινός. ἐπιβλαστάνει μὲν γὰρ, τὰ μὲν, ἅμα τοῖς ἄστροις, τὰ δὲ
καὶ ἀορίστως. ὥσπερ καὶ ἄμπελος· ὁ δὲ τούτοις μέχρι τινὸς
2 δι᾽ ὅλου δέδωκεν ἡ φύσις, ὥστε καὶ ὑπερποφυεῖν· οὔσης δὲ τοι-
αύτης τῆς οὐσίας, οὐδὲν ἄτοπον ἤδη, τὰ μὲν, τελειοῦν, τὰ
δ᾽ ἀνθεῖν, τὰ δὲ βλαστάνειν. τὰ δὲ, μέλλειν. ἐπείπερ οὐδ᾽ ἐν
τοῖς ἄλλοις δένδρεσιν ἅπανθ᾽ ἅμα τὰ μέρη. διαφέρει τε τοῖς
χρόνοις, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα πρὸ ὀλίγου τῶν ἐφεξῆς. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο
μᾶλλον ζητητέον, τίς ἢ πόθεν ἡ κρᾶσις καὶ ἡ σύστασις τῶν τοιού-
των. ἔοικε δὲ παραπλήσιον πλὴν χαλεπωτέρως· καὶ τίς ἡ τῶν
ἀειφύλλων. προσεπειπεῖν γὰρ δεῖ. καὶ διατί τοσαύτην λαμ-
3 βάνει. καὶ δύναται πέττειν ὥστε γεννᾶν. ἡ γὰρ ἐπιβλάστησις
καρποτοκίας γέννησις. ἐπεὶ τότε πλείους ἅμα καρποὺς ἔ-
χειν. τὸν μὲν τέλειον. τὸν δ᾽ ἀτελῆ, τὸν δ᾽ ὑποφυόμενον συμ-
βαίνει καὶ τῇ ἀρκεύθῳ καὶ ἄλλοις. ὧν βραδεῖά τε ἡ ἔκπεψις, καὶ δυ-
σεπέπαντος ὁ καρπός ἡ μὲν οὖν τούτων αἰτία, μέχρι τούτων
» εἰρήσθω ταύτῃ. πότερα δ᾽ ἡ βλάστησις καὶ αὔξησις ἅμα τῶν ἄνω τε
» γίνεται καὶ τῶν ὑπὸ γῆς, ἢ διῃρημέναι τοῖς χρόνοις ὥσπερ τινές
» φασι, τὰς μὲν ῥίζας αὐξάνεσθαι μετοπώρου καὶ χειμῶνος. τὰ δὲ
4 στελέχη καὶ τοὺς ἀκρέμονας, ἔαρος καὶ θέρους. καὶ μάλιστ᾽ ὑπὸ

τὸ ἄστρον. ἔοικε δὲ κατὰ λόγον οὕτω συμβαίνει. ἐν γὰρ τῇ πρώ-
τῃ γενέσει κατακολουθεῖν. ἐν ἐκείνῃ γὰρ τὴν ῥίζαν πρότερον ἢ
τὸν βλαστὸν ἀφιέναι πάντα. προϋπάρχειν δ' ἀναγκαῖον, ᾧ τὴν
τροφὴν ἐπάξεται. φανερὸν δὲ καὶ ἐν ταῖς μετοπωριναῖς φυ-
τείαις. τότε δ' ῥιζοῦται. οὐ βλαστάνει δὲ τὰ φυτευόμενα ἢ ἐπὶ
βραχύτητα τοῦ ἀέρος· εἰ δ' ἦν ἀργεῖα, ἐστί πῃ τ' αὖ. ἀλλὰ διὰ τοῦ-
το ἐπαινοῦσι ταύτην τὴν φυτείαν, ὅτι μᾶλλον τὰς ἀρχὰς ἰσχυ-
ροτέρας ποιεῖ δι' ὧν καὶ ἡ τοῦ στελέχους καὶ ἡ τῶν ἄλλων γένε- 1
σις. ὡς τά γ' εὐθὺς ἀνατρέχοντα πρὸς τὴν βλάστησιν, ἀσθενῆ καὶ
ἄκαρπα γίνεται, καθάπερ ἐπὶ τῶν σπερμάτων οἱ ἀδώνιδος κῆ-
ποι. πιθανὸς δὲ καὶ ταύτῃ δόξειεν ὁ λόγος, ὅτι τὰ μὲν ἄνω κω-
λύεται διὰ τὸν πέριξ ἀέρα ψυχρὸν ὄντα. τὰ δὲ κάτω στεγαζό-
μενα τῇ γῇ, καὶ ἅμα συγκατακλειόμενα ὑπὸ τοῦ θερμοῦ διὰ
τὴν ἀντιπερίστασιν. ἔτι τε ὑγρότητα καὶ τροφὴν προσαύξε-
ται. πάντα δ' αὐτοῖς ὑπάρχει, δι' ὧν ἡ αὔξησις καὶ ἡ γένεσις. ση-
μεῖον δὲ καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ σίτου συμβαῖνον. ὃς ὑπὸ τοῦ χειμῶνος 2
πιλούμενος, ῥιζοῦται μᾶλλον, ὃ δὴ καρκινοῦσθαι λέγουσιν.
ὡς τὴν ἀπὸ τοῦ ἄνω δύναμιν καὶ τροφὴν εἰς τὰ κάτω τρεπομέ-
νην. ταύτῃ μὲν οὖν δόξειεν ἂν μερίζεσθαι τὸ τῆς αὐξήσεως. τῇ-
δε δή γε πάλιν οὐκ ἂν δόξειεν. οὔτε δ' τῇ πρώτῃ γενέσει προτε-
ρεῖ μὲν ἡ ῥίζα τῶν βλαστῶν· οὐ μὴν τοσοῦτον, ὥστε χρόνου γίνε-
σθαι πλῆθος. ἀλλὰ βραχύτατον πάντων, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν
» ζώων ἡ καρδία καὶ τὰ περὶ καρδίαν. ἁπλῶς γὰρ ὡς εἰπεῖν ἡ
φύσις οὐδὲν καθάπερ ἡ τέχνη ποιεῖ κατὰ μέρος. ἀλλὰ πάντ' 3
ἀθρόα καταβάλλεται. συντελεῖ δὲ ἑτέρων ἕτερα πρότερον· εἰ
δὲ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ γενέσει τοῦτ' ἐπί τινων ἀναγκαῖόν ἐστιν. ἀλ-
λ' οὔτε γε ἐν τῇ τροφῇ καὶ αὐξήσει· τὰ μὲν, πρότερον τρέφε-
σθαι, τὰ δ' ὕστερον· ὥσπερ οὐδ' ἐπὶ τῶν ζώων ἀλλ' ἅμα πῶς μά-
λιστα πάντων καὶ ὅλος ὄγκος. ὥστε κατὰ συνέχειαν καὶ τρέ-
φεται καὶ ἐπιδίδωσιν· ὃ καὶ κατὰ τὴν αὔξησίν ἐστι φανερόν. ἐ-
πεὶ καὶ ἄτοπόν ἐστι τὸ θερμαντικὸν ὃ δὴ διαπλάττει καὶ δίδωσι
τροφάς. διαιρεῖται δὲ κατὰ μέρη τὴν ἐνέργειαν. ἢ πάλιν ἐπὶ

τῶν σωματικῶν τὸ εὔδρομον. οἷον, πνεῦμα. ἢ πῦρ. οὐδὲ γὰρ ταῦ-
τα εἰκός. ἀλλ' ὅταν ἅμα ταῖς ὥραις κινηθῶσιν, ὁμοίως δι' ὅ-
λων διήκειν τῶν φυτῶν. ἓν γάρ τι τὸ γεννῶν, οὐχ ὥσπερ Εμ-
πεδοκλῆς διαιρεῖ καὶ μερίζει, τὴν μὲν γῆν εἰς τὰς ῥίζας, τὸν
δ' αἰθέρα, εἰς τοὺς βλαστούς, ὡς ἑκάτερον ἑκατέρῳ χωριζόμε-
νον. ἀλλ' ἐκ μιᾶς ὕλης, καὶ ὑφ' ἑνὸς αἰτίου γεννῶντος. ὡς ἡ τῶν
ὅλων σύστασις μικρά, εἴπερ ἐλάμβανε πρὸς ἕξιν, καὶ κατὰ
1 τὰς τροφὰς καὶ κατὰ τὰς αὐξήσεις. ὥστε δι' ὅλαις χώραις χω-
ρίζειν, μέγα κομιδῆ τὸ διάστημα τῶν χρόνων ἢ δι' ὑπὸ τοῦ ψύ-
χους κώλυσις τῆς βλαστήσεως, ἀληθὴς μέν, οὐκ ἔτι δὲ ποιεῖ με-
ρισμὸν φυσικόν. ἀλλ' ὥσπερ εἰ συμβαίνοντί τινι πρὸς αὐξητέ-
ρας τὰς ῥίζας. ὃ καὶ καθηκούσης ἐνίοτε γίγνεσθαι τῆς ὥρας·
ὅταν ἀντικόψῃ ὁ χειμών. ἡ μὲν γὰρ βλάστησις κατέχεται. τὸ δὲ
τῶν ῥιζῶν οὐ κωλύεται διὰ τὴν ἀλέαν. ὅταν δ' ἤδη προωρω-
μέναι τύχωσιν, εἰς ἔκφυσιν καὶ αὔξησιν ἄρχονται. ἀλλὰ τοῦτο
2 οὕτω φυσικῶς θετέον. ὃ διακωλύειν ποτὲ συμβαίνει τι τῶν ἐκ-
τός. ἀλλ' ὅσα τῇ ὁρμῇ γίνεται τῇ αὐτῆς. ὡραίων δὲ χειμώνων
καὶ εὐδιεινῶν γινομένων, ἅμα τά, τε ἄνω καὶ τὰ κάτω λαμ-
βάνει τὰς αὐξήσεις. ἐπεὶ ὅπου ἀὴρ εὐβλαστὴς καὶ μαλακός, βρα-
χύν τινα χρόνον ὥσπερ εἴρηται διαλείπουσιν αἱ βλαστήσεις, οὐ
μεριζομένων τοὺς χρόνους. τοὺς δὲ χειμῶνας οὐ μόνον τὰς βλα-
στήσεις καὶ τὰς ῥίζας εὔλογον κατέχειν, εἴπερ ἀπὸ τῆς τοῦ ἡ-
λίου θερμότητος καὶ αἱ τούτων αὐξήσεις καὶ γενέσεις. οὐκ
3 εἰς πλεῖον καταλαμβάνουσαι βάθος, ἀλλ' ὁ ἥλιος ἐφικνεῖται.
πλὴν ἐάν που τόπος εὐδίοδος ᾖ καὶ μανὸς καὶ κενός. μὴ γὰρ
τούτου συμβαίνοντος ἀπορήσειεν ἄν τις εὐλόγως. διατί ποτ'
οὖν αὐξάνονται τοῦ χειμῶνος, τροφήν τε λαμβάνοντα καὶ ἀ-
πεστέγοντες τοῦ ψύχους. τάχα δὲ καὶ τοῦτο κοινὸν ἀπόρημα καὶ
ἐπὶ τῶν ἄλλων μερῶν. ἅπαν μὲν γὰρ ζῶον τρέφεται. τὸ δ' ἐν ὄρ-
μῇ τῆς αὐξήσεως ὄν, οὐκ αὔξεται. τὰ δὲ φυτὰ πανταχῆ, καὶ τὰ
νέα καὶ τὰ παλαιὰ προορμᾷ πρὸς αὔξησιν εἰ μὴ ἄρα συμβαί-
4 νει, τό τε μὲν αὐξάνεσθαι τοὺς ὅλους ὄγκους, ἅμα δὲ τῇ ὥρᾳ

διαγελώσῃ ταῖς ἐκβλαστήσεις γίνεσθαι. τοῦτο δὲ ὅτι γενέσεώς τις
ἤδη· διὸ καὶ οὐκ ἄλογον ἐπ᾽ αὐτοῖς ὥσπερ κύοντα κατέχειν ἢ
συναθροίζοντα καὶ λαμβάνοντα πρὸς τὴν κύησιν. ἐν οἷς ὄγ-
κος γίνεται καὶ αὔξησιν. εἶθ᾽ ἅμα ταῖς ὥραις ἀποτίκτουσιν. ἔ-
χουσι γὰρ δή τινας οἱ κλάδοι καὶ οἱ ἀκρέμονες ἐν ἑαυτοῖς ἀρ-
χὰς ζωτικάς. αἳ διαθερμαινόμεναι τῇ ὥρᾳ, προΐενται τοὺς
βλαστούς, καὶ μὴ ῥιζουμένων τῶν κάτω. τοῦτο δὲ μάλιστα φα-
νερὸν ἐν τοῖς ἀφαιρουμένοις φυτοῖς τῶν ἀμπέλων τε καὶ ἑ- 1
τέρων καὶ συντιθεμένοις ἐν πίθοις. προβλαστάνουσι γὰρ οἱ
βλαστοὶ τῆς ὥρας καθηκούσης. ὅτι δὲ καὶ τὰ πηγνύμενα κλή
ματα. καὶ κράδαι, καὶ χάρακες. ἐξ ὧν ἄνωθεν ἐβλάστησεν ὅ-
σον εἰς ἀρχήν. κάτωθεν δὲ οὐκ ἐρριζώθησαν ὡς ἔχοντα μὲν ἐν
ἑαυτοῖς ἤδη τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς δυνάμεις. τροφῆς δὲ δεόμενα
κατὰ τὸν τόπον. ἧς μὴ γινομένης καταξηραίνεται. διὸ καὶ οὐκ
ἐοίκασι κακῶς λέγειν, οἱ φάσκοντες δὶ θὺσ ἀνθεῖν τοὺς νέους
καρπούς, ἔτι τῶν ἑτέρων ἐπόντων. τοῦτο γὰρ δῆλον, οὐ δυνά- 2
μεις λέγουσιν· ὡς μὲν οὖν αὐξήσεις, εἴη ἂν ἀμφοτέρως συμ-
βαίνειν· οὐ μὴν ἀλλὰ διὰ ταῦτά γε μᾶλλον ἄν τις ὅλων τῶν δέν
» δρων μειζομένας ὑπολαμβάνοι γίνεσθαι· ζητήσει δ᾽ ἄν τις
» ἐκ τῶν μικρῷ πρότερον εἰρημένων, πότερον τὰ δένδρα κατὰ
» χειμῶνα κύει πρὸς καρπογονίαν, τοῦ δ᾽ ἦρος ἀποτίκτει, καὶ
» τοῦθ᾽ ὅτι περίοδός ἐστι χρόνοις ὡρισμένοις καθάπερ τοῖς ζώοις, ἢ
διὰ τὴν ἔνδειαν τῆς τροφῆς συμβαίνει, καὶ διὰ τὴν ψυχρότη-
τα τοῦ ἀέρος. εἰ γὰρ ἐν τοῖς εὐδιεινοῖς καὶ μαλακοῖς ἀεὶ βλα- 3
στάνουσιν, οὐκ ἂν εἴη τεταγμένη ἐν τοῖς χρόνοις ἡ κύησις. εἰ δὲ
μὴ οὔτι γε ταύταις ταῖς ὥραις. ὡς ὅλον ἅμα βλαστάνειν πάλιν
καὶ εἶτα τὸ ὀρπῶν ἀποτίκτειν, ἔτι καὶ συνεχῶς ὁ ἀὴρ ἀκολου-
θοίη τούτοις ἴσως, οὐδὲ τὰ παρὰ τῶν ποιητῶν λεγόμενα, δόξειεν
ἀνάλογως ἔχειν, οὐδ᾽ ὡς Ἐμπεδοκλῆς ἀείφυλλα καὶ ἐμπεδό-
» καρπα φησὶ θάλλειν, καρπῶν ἀφθονίῃσι κατ᾽ ἠέρα πάντ᾽ ἐνιαυ-
τόν. ὑποτιθέμενος τινὰ τοῦ ἀέρος κρᾶσιν τὴν ἠρινὴν κοινήν.
ἐκεῖνο δ᾽ ἄν τις ἴσως ἐν τούτοις ἀπορήσειε, πότερα καὶ τὰ πάν- 4

σεις ὅμοιαι τῶν καρπῶν ἢ ἐνδεέστεραι γίνονται. ἀσθενεστέρου ὄν-
τος τοῦ θερμοῦ καὶ τῆς ὥρας ὑγροτέρας. ταῦτα μὲν οὖν ὡς
καθ᾽ ὑπόθεσιν θεωρείσθω. ἐν δὲ τῇ νῦν περιόδῳ τῶν ὡρῶν, ἔοι-
κε τὰ δένδρα κενωθέντα τοῦ θέρους, ἐκ τῆς βλαστήσεως καὶ τῆς
καρπογονίας ἀντιπληροῦσθαι πάλιν. εἶτ᾽ ἐκ ταύτης τῆς ἀν-
τιπεριστάσεως ἀποτίκτειν καὶ βλαστάνειν καὶ τοὺς κινουμένους
καιροὺς ἔχοντάς πως τὴν κίνησιν καὶ ἐν τοῖς μέρεσι καὶ ἐν
1 τοῖς ὅλοις. εὐλόγως δὲ καὶ αἱ φυτεῖαι καὶ αἱ ἐπιβλαστήσεις
γίγνονται κατὰ πλείους ὥρας. δοκοῦσι δ᾽ ἐναντία πως εἶ-
ναι μετόπωρόν τε καὶ ἔαρ καὶ κυνὸς ἐπιτολή. εἰ γὰρ ἐπιτο-
πὰς βραχεῖα, ἀλλὰ μετ᾽ ἀρκτοῦρον ἐπιβλαστάνει πλείω καὶ
ἀπὸ κυνὸς. τὸ μὲν οὖν ἔαρ οὐδὲ θαυμάζεται. ζωτικωτάτη
γὰρ ἡ ὥρα καὶ μάλιστα γόνιμος, ὑγρά τις οὖσα καὶ θερμή.
τὸ δὲ θέρος ὥσπερ ἐναντίον. ξηρά τε γὰρ καὶ ἐμπυροτάτη
καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ ἄστρον. ἔτι δὲ τὸ μετόπωρον οὐ μόνον ξη-
1 ρὸν ἀλλὰ καὶ ψυχρόν· ἤδη μεταβάλλον ἐπιλαμβανούσης
τῆς ὥρας. ἐναντιωτάτη δὲ βλαστήσει ψυχρότης καὶ ξηρό-
της. ἀλογία μὲν γὰρ δή τις φαίνεται διὰ τούτων. οὐ μὴν οὔ-
τε πρὸς τὰς βλαστήσεις ἐναντία ταῦτά ἐστιν, οὔτε αὖ ἀσύμφω-
να κατὰ τὰς δυνάμεις. ἀλλ᾽ ἔχοντά τινα ὁμοιότητα. δεῖ γὰρ
δὴ τὴν ὥραν ὑγρότητά τινα καὶ θερμότητα ἔχειν. ὥσπερ
» καὶ τὸ ἔαρ. αὕτη μὲν ὁμολογουμένη μάλιστα πρὸς βλάστη-
» σιν· ἐν ἀμφοῖν δὲ τοῦτο συμβαίνει. καὶ ἐν τῇ τοῦ κυνὸς ἐπι-
3 τολῇ μετ᾽ ἀρκτοῦρον. ἀπὸ γὰρ αὐτὸ τὸ ἄστρον, καὶ παρόν-
τος ἐμπύρου τοῦ ἀέρος, ὅμως καὶ νότια πνεῖ. καὶ νέφη συ-
νίσταται. καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα διυγραίνεται φανερῶς· καὶ
ἀπὸ τὸν φλοιὸν αὐτῶν διαδίδοταί τις ὑγρότης, ὅθεν καὶ
ῥόαι κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν, εἴτ᾽ οὖν συνελαυνομένου τοῦ
ὑγροῦ καὶ ἀντιπεριστάσεως γινομένης, εἴτε δι᾽ ἄλλην αἰτίαν·
πλὴν συμβαίνει γε τοῦτο καὶ τοῖς ἀνθρώποις. διὸ καὶ κοιλίαι
μάλιστα λύονται. καὶ πυρετοὶ πολλοὶ γίνονται, καθυγραινο-
4 μένων τῶν σωμάτων· δοκεῖ δὲ καὶ ἡ γῆ τότε καθυγραίνεσθαι

μᾶλλον. ὅθεν καὶ ὑδάτων ἀναδύσεις καὶ ἕτεραι μεταβολαὶ
γίνονται πλείους. ἀλλὰ δι' ἣν μὲν αἰτίαν ἕκαστα συμβαίνει τού=
των, ἕτερος λόγος. ὅτι δὲ ἐξυγραινομένων τῶν φυτῶν καὶ τοῦ
ἔξωθεν ἀέρος οὐκ ἀντιπίπτοντος, ἡ ἐπιβλάστησις οὐκ ἄλογος,
φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. τὸ δὲ μετόπωρον οὐχ ὥσπερ ἐλέ
χθη ξηρὸν καὶ ψυχρόν ἐστιν. ἀλλὰ μᾶλλον θερμόν. ἅμα δὲ ἐν
τῇ τοῦ ἄστρου μεταβολῇ, ἐν τῷ ἀέρι γίνεται. διὸ καὶ ὥσπερ μί
ξιν τινὰ συμβαίνει γίνεσθαι τοῦ ὑγροῦ καὶ θερμοῦ, καθάπερ 1
καὶ ἐν τῷ ἦρι προσγίνεται τὸ θερμὸν ἀπὸ τῆς ὥρας. ἐνταῦ-
θα δὲ τοῦ θερμοῦ προϋπάρχοντος ὑγρότης ἐπιγίνεται διὰ τὴν
πύκνωσιν καὶ κατάψυξιν τοῦ ἀέρος. εὐλόγως δὲ καὶ τὰ μὴ κάρ
πιμα, καὶ ὅλως τὰ νέα τῶν πρεσβυτέρων ἐπιβλαστικώτερα.
καὶ τὰ ἐν ταῖς ὑγραῖς καὶ χειμερίοις ὥραις. τὰ μὲν γὰρ κάρ-
πιμα καὶ πρεσβύτερα, ξηρότερα, τὰ μὲν εἰς τοὺς καρποὺς κα-
τηναλωκότα. τὰ δὲ καὶ τῇ φύσει τοιαῦτα. τὰ δὲ ἄκαρπα καὶ
νέα, καὶ ὑγρότητα ἔχει καὶ θερμότητα πλείω· πάλιν δὲ ὅ- 2
που μὲν οἱ τόποι χειμέριοι καὶ ὑγροὶ τυγχάνουσι καὶ ὁ ἀὴρ
εὔπνους, ἐνταῦθα καὶ τὰ μετοπωρινὰ γίνεται μακρὰ καὶ ὑ-
γρὰ καὶ καλά. πολλάκις δὲ καὶ ὕδατα θερινὰ κατά γε τὰς
πλείστας. ὥσθ' ὑγροῦ τοῦ ἀέρος ὄντος, ἐπιγινομένου ἑτέρου, εὐ=
βλαστότερα γίνεται καὶ εὐαυξῆ μᾶλλον. ἐπεὶ καὶ τὰ δοκοῦν-
τα διακαρπεῖν μηλεῶν τέ τινα καὶ ἀπίων, ἐν τούτοις μάλιστα
γίνεται τοῖς τόποις, ἅτε περιεμπιπτούσης ἐπὶ πολὺ τῆς ὥρας
καὶ ταχὺ τῶν προτέρων ἀφαιρουμένων. ἃ καὶ πρωϊκαρποῦν= 3
τα, ὅμως διαφέρει. θᾶττον γὰρ πάλιν ἀναπληροῦνται, διὸ καὶ
χρῶνταί τινες αὐτῷ τῶν πρὸς τὴν ἀγορὰν βλεπόντων καὶ κυΐ
σκονταί τινες αὐτῶν τῶν πρὸς τὴν ὥραν βλεπόντων. οὐ μὴν
ἀλλ' οὐδέν γε ὡς εἰπεῖν τῶν διακαρπούντων ὅμοιον γίνεται τοῖς
ἐξ ἀρχῆς. ἀλλ' ὡς ὁρμὴν μόνον τοῦ φυτοῦ λαμβάνοντος, οὐ συν=
εκτελέσαντος τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος. καὶ ἐφ' ἑτέρων ἔτι
μᾶλλον συμβαίνει. προφαίνει γὰρ καρπὸν καὶ ἡ ῥόα. καὶ ἡ
μυρρίνος. ἀλλὰ μέχρι τοῦ προδεῖξαι μόνον. ἐπεὶ καὶ βλαστικώ 4

ταῦτα, βλαστικώτατα δ' οὖν ὡς εἰπεῖν τὰ μάλιστα εὐαυξῆ τῇ φύσει. πλὴν ἔτι διὰ ξηρότητα κωλύεται καθάπερ ἡ ἀμυγδάλη. καὶ ἐνίων ὑπόγειος ἡ ἀφαίρεσις τῶν καρπῶν πρὸς τὴν τῆς ὥρας ἐπιβλάστησιν. ἐπεὶ οὖν μακρὸν γίνεται τὸ μετόπωρον, οὐκ ἄλογον καὶ ῥόδα γίνεσθαι καὶ ἄλλ' ἄττα τῶν τοιούτων. ὥσπερ καὶ περὶ δῖον φασὶ τῆς μακεδονίας. οὐκ ἰσχυρῶς γε δεόμενα τῆς πέψεος, χρόνον δὲ λαβόντα ἱκανὸν, ἐξέφηνε τὸ

1 ἄνθος. ὅλως δὲ ὃ πλεονάκις εἴρηται, μαλακοῦ καὶ ὑγροῦ τοῦ ἀέρος καὶ τὸ σύνολον εὐκράτου, ἀεὶ δυνατὸν βλαστάνειν, οὐ πάντα, ἀλλ' ἔνια τῶν δένδρων. τὰ δ' ἐλάττω τούτων, ἔτι μᾶλλον. ὃ καὶ νῦν ἐπί τινων στεφανωμάτων συμβαίνει τόποις ἐχόντων εὐσκεπεῖς καὶ προσηλίους. διατελεῖν γὰρ αἰθοῦντα δοκεῖ καὶ ἡ οἰνάνθη. καὶ τὸ ἴον τὸ μέλαν, καὶ ἄλλ' ἄττα. θεραπείας δέ τινος προσγινομένης, ἔτι μᾶλλον. ὅτι δὲ μεγάλην ῥοπὴν ὁ τόπος παρέχεται πρόσηλος ὢν καὶ εὐσκεπὴς, καὶ αὐτὰ τὰ

2 δένδρα μαρτυρεῖ. φύεται γὰρ ἐν τούτοις ἔνια, κατὰ τὴν ἄλλην χώραν οὐ φυόμενα καὶ καρποφορεῖ, τῶν ἄλλων οὐ φερόντων. καὶ προανθεῖ. καὶ προβλαστάνει πρότερον τῶν λοιπῶν.
» περὶ μὲν οὖν τούτων, ἱκανῶς εἰρήσθω. τὸ δ' ἴδιον τῶν δια-
» φορόντων δένδρων, ὅμοιόν τινα τρόπον ἐστὶ τῷ ἐπὶ τῶν προβά-
» των γινομένῳ. ἐκεῖνα γὰρ εὐτοκήσαντα καὶ εὐγονοῦντα, πά-
» λιν ὁρμᾷ πρὸς κύησιν ἐκ περιούσης ἔτι τῆς ὥρας· καὶ τὰ δέν-
δρα παραιρεθέντων τῶν πρώτων καρπῶν, γονεύει πάλιν ἑτέρους.

3 δεῖται δ' ἴσως χώρας τε εὐτρόφου τὰ τοιαῦτα, τῆς τε θεραπείας πλείονος ἢ ἀμφοῖν. καὶ μάλισθ' ὡς εἰπεῖν τῆς τοῦ ἀέρος κράσεως. ὅπως λάβῃ τὸν χρόνον ἱκανὸν εἰς τὴν κύησιν. διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ ἐάν τις ἀφέλῃ τὸν καρπὸν ἢ ἄνθος, δύναται πάλιν ἕτερα γεννᾶν. διὰ τὸ μὴ λαμβάνειν τὸν τῆς κυήσεως χρόνον. οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὸ τοῦ κυῆσαι γεννᾶν. ἐξανηλωμένου τοῦ προϋπάρχοντος. ἅμα δὲ ὥσπερ πηροῦσθαι συμβαίνει τὴν ἀρχὴν διὰ τὴν ἕλκωσιν, ὥστε μὴ βλαστάνειν

4 ἀπὸ τούτου καινῆς ἄλλης γινομένης οὐκ ἐκποιεῖ τῆς ὥρας·

τούτων μὲν οὖν οὕτως ταύτας ἀποληπτέον τὰς αἰτίας. αἱ δ' αὐξήσεις τῶν καρπῶν οὐ κατὰ τὰς βλαστήσεις γίνονται. βλαστάνει γὰρ τά γε πολλὰ σύνεγγυς αὐτοῖς κατὰ μίαν ὡς εἰπεῖν ὥραν· τοῦ δὲ πεπαίνειν τοὺς καρποὺς πολλοῖς χρόνοις ὕστερον, ἐκείνην τὴν αἰτίαν ἀποληπτέον. ὅτι τῶν μὲν φύλλων καὶ βλαστῶν εὐκινητότερα, καὶ ῥᾷον αὖ σωματικώτερα ἔχοντα καὶ περιττωματικὴν τὴν ὕλην. οἱ δὲ καρποὶ καθαρώτεροι. καὶ μάλιστα δὴ τοὺς χυλοὺς αὐτούς· αὕτη δ' ἡ τῶν καρ- 1
πῶν πέπανσις, εἰς ἣν πλείονος δεῖται κατεργασίας. ἔτι δὲ μεγάλας εὐθὺς διαφορὰς ἔχουσιν οἱ καρποί. τῷ ξυλώδεις ἢ γεώδεις ἢ ξηροὶ ἢ λιπαροὶ τὴν φύσιν εἶναι. δυσκατεργαστότεροι γὰρ οἱ τοιοῦτοι. διὸ καὶ προανθοῦντα ἔνια τὸν καρπὸν ἔχειν πολὺν χρόνον, ὥσπερ ἀμυγδαλῆ. δυσαπέπαστος γὰρ ὁ ξυλώδης. τὸ δ' ἄνθος ὠθεῖ διὰ τὴν προτέραν λεχθεῖσαν αἰτίαν· ὑπερβάλλοντα δὲ ταῦτα συμμετρίαν τινὰ ἔχει καὶ τά-
ξιν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τῶν ἀνθῶν. ὅσα μετὰ τῶν σωματικῶν 2
» ἄτκων ὀψιαίτερον γίνεται, καθάπερ τὸ τῆς ῥόας. ἐν γὰρ τῷ
» κτίνῳ τὸ ἄνθος. τὰ δ' ἀργὰ τῶν εἰργασμένων πρωϊβλαστό-
» τερα. καθάπερ ἄμπελος. μηλέα. ἐλαία. συκῆ· τὰ δ' ἄλλα διὰ τὸ κατέχειν ἔνια τὴν θερμότητα μᾶλλον, μὴ ἀνασκαπτομένης τῆς γῆς, μὴ δὲ γυμνουμένης τῶν ῥιζῶν. αὕτη γὰρ ἡ κινοῦσα. καὶ διὰ τὸ μηδεμίαν ἐν τοῖς ἄνω γίνεσθαι πληγήν, κλωμένων ἢ καρπολογουμένων. ἀφελκυσμένα γὰρ πόνον τε παρέχει, καὶ καταψύχει, καὶ εἰς ὀλίγον συστέλλει. 3
τοῖς δὲ πολλοῖς διαδίδοται καὶ τὰ μικρά. διὸ ταύταις ταῖς ὥραις ὑπακούει. καὶ ἔτι δὲ καὶ μάλισθ' ὡς εἰπεῖν, διὰ τὸ ἀβλάστων ὄντων καὶ ἀκαθάρτων ἐν πολλοῖς εἶναι, καὶ τὰ μικρὰ τὰς μονίμους ἀρχάς. ὧν ἕκαστον διὰ τὴν ὀλιγότητα δεῖται μικρᾶς κινήσεως. καὶ εὐθὺς ποιεῖται τὰς ἐκβλαστήσεις. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἀπίων ξυμβαίνει. καὶ γὰρ ἐκεῖνα εὐβλαστότερα τῶν ἡμέρων ἐστί, διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας. εἰς πλείω γὰρ καὶ
κατὰ μικρὰ μεμερισμένων τῶν ἀρχῶν εὐκίνητα γίνεται τῷ 4

περιέχοντι πρὸς βλάστησιν. ἔτι δὲ καὶ ἡ ξηρότης συμβάλ-
λεται. καὶ γὰρ διὰ τοῦτ' ἐλάττων ἡ ὑγρότης. τὸ δὲ ἔλατ-
τον εὐκινητότερον. καλλίων μὲν οὖν καὶ ἀθροωτέρα τῶν εἰρ-
γασμένων ἡ βλάστησις καὶ ἡ καρπογονία. προτέρα δὲ, ἐκεί-
νη. αὐτὸ δὲ τοῦτ' ἄν τις ἀπορήσειε. διατί τὰ ἄγρια τῶν ἡμέ-
ρων ἰσχυρότερα ὄντα, τοὺς καρποὺς οὐ πεπαίνει. κατὰ γὰρ
τὰς δυνάμεις ἐχρῆν καὶ τὰς πέψεις εἶναι· μία μὲν δή τις
1 αἰτία τὸ πλῆθος τῶν καρπῶν. οὐ γὰρ τοσοῦτον ὑπερισχύου-
σι τῷ ἰσχύειν, ὅσῳ πλείω τοῦ συμμέτρου τὸν καρπὸν ἔχου-
σιν. ἅμα δὲ πλῆθος πολὺ, καὶ οὐκέτι γίνεται πέψις. διὸ
καὶ οἱ γεωργοὶ παραιροῦσιν, ὅταν ὦσι πλείω. ἑτέρα δ' ὅτι
πυκνότερα καὶ ξηρότερα καὶ εἰς ἑαυτὰ μᾶλλον ἕλκοντα
τὸ ὑγρόν. ἡ δὲ τροφὴ καὶ ἡ πέψις ἐν δόσει τῆς ὑγρότητος.
ἣν οὐ ῥάδιον ἄν τις ἀπωσμένην λαμβάνειν. ἁπλῶς δ' οὐ τὰ
ἰσχυρότερα καὶ τροφιμώτερα. καθάπερ οὐδ' ἐπὶ τῶν ζώων.
2 ἀλλ' ἑτέρα τις καθ' ἑαυτὴν πρὸς καρπογονίαν ἰσχὺς καὶ δύ-
ναμις. μανὸν γὰρ καὶ εὐδίοδον καὶ ὑγρὸν εἶναι δεῖ τὸ καρ-
ποτοκῆσον. ἡ δὲ πυκνότης ἐναντίον. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν γυ-
ναικῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων. ὃ καὶ ἡ γεωργία βούλεται
ποιεῖν. ἀφαιροῦσά τε τὰ περιττὰ καὶ τροφὴν παρέχουσα
καὶ εὔδηλα καὶ εὔπνοα ποιοῦσα. προφαίνει μὲν οὖν πλείω
καρπὸν, διὰ τὸ πρότερον εἰρημένον. τοῦτον δὲ οὐκ ἐκπέττει
» διὰ ταύτας τὰς αἰτίας. ἡ δὲ πέψις ἐστὶν ἐν τῷ περικαρπίῳ.
3 τοῦτο δὲ δεῖ γίνεσθαι καὶ λαβεῖν χυλὸν ἁρμόττοντα πρὸς
» τὴν ἡμετέραν φύσιν. ἴσως δ' αὐτὸ τοῦτο πρότερον εὖ ἔ-
χει διελεῖν, ὅ,τι πέψις ἐστίν. ἡ μὲν οὖν τῶν περικαρπίων. ἡ
δ' αὐτῶν τῶν καρπῶν. καὶ ἡ μὲν πρὸς τὰς ἡμετέρας τρο-
φάς. ἡ δὲ πρὸς γέννησιν, καὶ διαμονὴν τῶν δένδρων. οἱ
γὰρ καρποὶ, καὶ τὰ σπέρματα τούτων χάριν. ἑκατέρα
δέ πως ἐναντιοῦται πρὸς τὴν ἑτέραν. ἅμα γὰρ τὸ ἐ-
πικάρπιον ὑγρότερον καὶ πλεῖστον, καὶ ὁ καρπὸς ἐλάτ-
4 των. καὶ ἅμα μείζων οὗτος· καὶ τὸ περικάρπιον ἔλαττον

καὶ σκληρότερον καὶ δυσχυλότερον. πρὸς ὃ δὴ καὶ ἡ γεωργία
μεμηχάνηται, κωλύουσα τὴν τούτων αὔξησιν καὶ τροφήν. ἅ-
παν γὰρ ὡς εἰπεῖν καὶ ἥμερον ἀγρίου καὶ γεωργούμενον ἀγεωρ-
γήτου, καὶ κάλλιον εἰργασμένον τοῦ χείρονος. μικροπυρηνότε-
ρον ἂν ὑγραινόμενόν τε μᾶλλον καὶ τὴν τροφὴν παραδιδοῦν
εἰς τὸ περικάρπιον. ἔτι δὲ τοὺς χυλοὺς ἐκπέττον εἰς συμμε-
τρίαν τῆς ἡμετέρας χρείας. αἱ μὲν οὖν πέψεις τοσοῦτον διε-
στᾶσιν, εἴπερ χρὴ καὶ τὴν μὴ εἰωθυῖαν πέψιν λέγειν. τάχα δ' 1
αὖ τις ἀπορήσειεν ἐκεῖνο καὶ ἀξιώσειεν. ὃ τὰ ἰσχυρότερα κατα-
κρατεῖ, τοῦτο καὶ τὰ ἀσθενέστερα κατακρατεῖν. τὸ δὲ σπέρμα
πάντων ἰσχυρότατον. κοινὸν γὰρ τέλος πάντων τῶν φυτῶν ἐστίν.
ἐπείπερ ἡ τοῦ ὁμοίου γένεσις τέλος. ἅμα δὲ καὶ ἐν τοῖς ζώοις
δοκεῖ τελειουμένης ἐγγίνεσθαι τῆς φύσεως. ὅταν δὲ ἐλλεί-
πῃ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἢ πράγμασιν διὰ τὸ γῆρας, ἐξαδυνατεῖ
τὸ γεννᾶν. οὐκ ἀλόγως δ' ἂν οὔτε ἀπορήσειεν, οὔτε ἀξιώσειεν.
ἔν τε λειότητι μὲν γάρ τινι τὸ σπερμοφυεῖν. καὶ τῶν ζώων ὡς 2
ἂν ἡλικίαν λάβοι τις ἄν. οὐ μήν γε οὔτε τὰ ἰσχυρώτατα σπερ-
ματικώτατα, ἀλλὰ σχεδὸν ἐναντίως. ἑτέρωθεν μεριζομένης
τῆς τροφῆς καὶ δυνάμεως. ὃ δὴ καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν σημαίνει
κατὰ λόγον συμβαῖνον. οὕτω δὲ καὶ τὴν ἀναλογίαν λαμβά-
νειν. ὡς ὁπότερον ἂν τούτων ὁμήσῃ, θάτερον ἐλλειπέστερον ἔ-
σται· διαρκεῖν γὰρ οὐ δύναται πρὸς ἄμφω. τοῦτο γὰρ σχεδὸν ἐν
ἅπασιν ὁμολογούμενον. ἐν δὲ τοῖς φυτοῖς φασί τινες εἰσιν οἱ
μερισμοὶ πρὸς αὐτὸ τὸ δένδρον καὶ τὴν βλάστησιν. ὅπερ ἐ- 3
ναντίον τοῖς καρποῖς, ἐὰν πλεῖον γένηται τοῦ συμμέτρου. διὰ
τοῦτο γὰρ ἀκαρπία, καὶ πάλιν ἐν ἑαυτῷ καὶ τοῖς περικαρ-
πίοις. ἡ γὰρ εἰς τὸ ἕτερον ὁρμὴ, κωλύει τὴν ἑτέραν. ὥσπερ
οὖν ἐπ' ἐκείνων οὐκ ἄλογον, οὐδ' ἐπὶ τούτων ἀλλ' ἔχει τὸ ἀνά-
λογον. τὰ γὰρ ἄγρια καὶ εἰς τὴν τροφὴν καὶ εἰς αὐτὴν ὑγρό-
τητα ἄγοντα, παραίτια τε τῶν περικαρπίων, ὥστε μείζω γί-
νεσθαι τὸν καρπόν. τάχα δ' οὐδ' ἂν ποι δόξειεν ὅλως ἄτοπον
εἶναι. τὸ μᾶλλον ἐκκινεῖσθαι τὰ ἄγρια τῶν σπερμάτων 4

ὥσπερ ὄντα πυκνότερά τε καὶ ξηρότερα τὴν φύσιν. διαθηλύ-
νουσι γὰρ αἱ κατεργασίαι καὶ αἱ τροφαί. τοῦτο μὲν οὖν ὡς καθ᾽
ὁμοιότητά τινα λεγέσθω πορρωτέρω κείμενον. τῶν δὲ τε πάν-
των, εἰς μὲν τὴν γένεσιν, αὕτη κυριωτέρα. πρὸς δὲ τὴν ἡμετέ-
ραν χρείαν ἡ τῶν περικαρπίων, ἐν ποτέρᾳ δὲ δεῖ θέσθαι τὸ τε-
λειότερον, ἄλλος λόγος. ἐπεὶ οὕτω γε καὶ ἐν τοῖς φύλλοις μό-
νον χρώμεθα καὶ ἐν ταῖς ῥίζαις, ὥσπερ τῶν λαχάνων, αὕτη
1 κυριωτέρα πέψις ἔσται. καίτοι γε τοῦτο πλέον ἐν τοῖς σπέρμα-
σιν, οἷς ἡμεῖς οὐδὲν χρώμεθα πρὸς τὴν τροφήν. ἔστι δέ τις καὶ
οὗτος ὁ λόγος, ὡς διὰ τὴν ψυχρότητα τῶν ἀγρίων οὐ δυναμέ-
νων πέττειν. τοὺς δὲ πυρῆνας ἐκ τῆς ξυλώδους καὶ περιττώμα-
τικῆς γίνεσθαι τροφῆς, ὥσπερ τὰ ἐν τοῖς ζώοις. αὐτὸ μὲν τοῦτ᾽
ἴσως οὐ κακῶς εἰ ὁ πυρὴν ἐκ τοῦ γεώδους καὶ ξυλώδους. ἀλλὰ
τὸ σπέρμα οὐκ ἔθ᾽ ὁμοίως. ἀλλ᾽ ἐκ γῆς καθαρωτάτης, ὥσπερ
ἐν τούτῳ. πέφυκε δὲ τὰ θερμὰ μάλιστα σπερμοφυεῖν, εἰ θερ-
2 μότερα ἂν εἴη. καὶ τό γε τῆς τῶν ἡμέρων θερμότητος ἐκεῖνο φέ-
ρεται σημεῖον ἡ τῶν ὀπῶν δύναμις. ὁ μὲν γὰρ τῆς συκῆς, τὸ γά-
λα πήγνυσιν· ὁ δὲ τοῦ ἐρινεοῦ, οὐ πήγνυσιν, ἢ κακῶς. πρὸς αὐτὸ
δὲ τοῦτο πάλιν ἀντίκειταί τις ἑτέρα καθόλου πίστις ὑπὲρ τῆς
θερμότητος. ὅτι τὰ ἄγρια μᾶλλον ἐν τῷ ψυχρῷ δύνανται
διαμένειν, καὶ ὅλως δὲ διὰ θερμότητα ἡ ἰσχύς. ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν
τούτων τάχα ἂν ὕστερον εἴη λεκτέον. πλείων γὰρ ὁ λόγος, καὶ ἔ-
χων τινὰ ἀπορίαν. τὰ θερμὰ καὶ ψυχρὰ καὶ τοῖς ποίοις διο-
3 ριστέον· καὶ πρὸς τί τῶν ποίων τὸ αἴτιον, εἴτε μόνον, εἴτε μεθ᾽
ἑτέρων. καὶ τίνων δὲ ἡ πέψις δόξειεν ἂν ἔχειν διαίρεσιν καὶ ἁ-
πλῶς καὶ πρὸς ἡμᾶς. δῆλον ὅτι ταῖς δριμύτησι. καὶ ὅσα τοῖς
φαρμακώδεσι χυλοῖς, ἃ δὴ καὶ ἐπαινοῦσι, καὶ μάλιστα χρῶν-
ται τοῖς τοιούτοις. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ ἰδιότης τις φύσεως.
πρὸς ἣν δηλονότι καὶ αἱ τροφαὶ καὶ αἱ κατεργασίαι τείνου-
σιν, ἢ τοὐναντίον αἱ ἀργίαι, καθάπερ τῷ σιλφίῳ καὶ τῇ καπ-
πάρει. καὶ εἴ τι ἄλλο φεύγει τὴν ἐργασίαν. καὶ ἔτι πάλιν αὖ
4 διώκει τὴν ξηρὰν καὶ ὑγρὰν καὶ χειμερινήν. ἐξ αὐτοῦ δὲ τούτου

τάχ' ἄν τις πάλιν ἀπορήσειε κοινήν τινα ἀπορίαν καὶ καθό=
λου, ποτέρως τὴν φύσιν ἐκ τῶν αὐτομάτων μᾶλλον θεωρη-
» τέον, ἢ ἐκ τῶν κατὰ τὰς ἐργασίας. καὶ ἐν ὁποτέροις τὸ κατὰ
» φύσιν. σχεδὸν δὲ ταὐτὸ· μᾶλλον δὲ μέρος τούτου. καὶ πό-
» τερον ἐκ τῶν ἀγρίων ἢ ἐκ τῶν ἡμέρων· ἡ μὲν γὰρ φύσις ἐν αὑτῇ
» τὰς ἀρχὰς ἔχει. καὶ λέγομεν τὸ κατὰ φύσιν. τὸ δ' ἐκ τῶν αὐ-
» τομάτων τοιοῦτον. τὸ δ' ἔξωθεν ἄλλως τε καὶ κατὰ τέχνην.
» ἀφ' ἑτέρας γὰρ ἀρχῆς. οὐδ' ἐν τοῖς ζώοις ὅσα πλάττεται, ἢ κα 1
» ταναγκάζεται πρὸς μικρότητα καὶ μέγεθος καὶ τὸν ὅλον τύ
» πον τῆς μορφῆς, οὐ θετέα ταῦτα κατὰ φύσιν. ἡ δ' ἀεὶ πρός τι
» τὸ βέλτιστον ὁρμᾷ. καὶ τοῦθ' ὥσπερ ὁμολογούμενόν ἐστι. ταύτῃ δὲ
» τὰ ἐκ τῆς θεραπείας. ἅμα γὰρ τελείωσις γίνεται τῆς φύσεως.
ὅταν οὖν ἐλλειπὴς τυγχάνῃ, ταῦτα προσλαμβάνει διὰ τέχνης.
οἷον τροφῆς τε ποιότητα καὶ ἀφθονίαν. καὶ τῶν ἐμποδιζόντων
καὶ τῶν κωλυόντων ἀφαίρεσιν. ἃ παρέχουσι δηλονότι καὶ οἱ οἰ
κεῖοι τόποι πρὸς ἕκαστον. ἐν οἷς δὴ φαμὲν δεῖν θεωρεῖν τὰς φύ 2
σεις αὐτῶν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν μόνον παρέχουσιν,
οἷον ἀέρος. καὶ πνεύματος. καὶ ἐδάφους, καὶ τροφῆς. ἡ δὲ γεωρ
γία καὶ ἐν αὐτοῖς μετακινεῖ καὶ μετατίθησιν. ὥστ' εἴπερ ἐκεῖ
νό γε προσαπαιτεῖ πρὸς τὸ βέλτιον, καὶ ταῦτα προσδέχοιτ'
ἄν, ὡς ἂν οἰκεῖα προσαπαιτῇ. ἡ δ' αὐτὴν καὶ ζητεῖν εὔλογον,
ἄλλως τε καὶ ἐκ τούτων ἠρτημένην καὶ ἐν τούτοις ἔχουσαν τὰς
ἀρχάς. ἐπεὶ κἀκεῖνο τοῖς αὐτομάτοις ἄτοπον συμβαίνει, καὶ ὥς
περ παρὰ φύσιν, τὸ ἐκ τῶν σπερμάτων χείρω γίνεσθαι, καὶ ὅ= 3
λως μὴ ἐξίστασθαι τοῦ γένους· οὐδὲ γὰρ δὴ τοῦτο κατὰ φύσιν, ἀλ
λ' εἰς τὸ ὅμοιον ἀπογεννᾶν. αἱ μὲν οὖν ἀπορίαι σχεδὸν αὗταί τε
» καὶ τοιαῦται. φαίνεται δὲ καὶ ἐκ τούτων πρότερον εἶναι δηλο
» νότι διαιρετέον τὰς φύσεις, ὥσπερ καὶ τὰς πέψεις λέγομεν. τοῖς
» μὲν γὰρ ἡ αὐτόματος ἐστὶν οἰκειοτέρα. τοῖς δ' ἡ τῆς θεραπείας
καὶ γεωργίας. ἔνια δ' ἀμφοτέρως. ἐξ ὧν καὶ θεωρητέον. ὥσπερ
καὶ ἡ φύσις διῄρηται ἡμέροις καὶ ἀγρίοις. ὁμοίως ἐν τοῖς ζώ-
οις καὶ φυτοῖς. ἑκατέροις γάρ ἐστι φῦλα φυσικὰ καὶ οἰκεῖα. 4

καὶ πρὸς σωτηρίαν καὶ πρὸς διαμονὴν καὶ πρὸς αὔξησιν καὶ
βλάστησιν, καὶ πρὸς τὴν τῶν καρπῶν γέννησιν. ἴσως δὲ καὶ ἐν
αὐτοῖς τοῖς καρπίμοις πάλιν αὖτις δῆλοι, τὰ μὲν εἰς τὸ αὐ-
τόματον ἀφιείς τὰ δ' εἰς ἐπιμέλειαν καὶ κατεργασίαν μόνον.
ἀλλ' ἐπὶ τούτων μὲν ἐνταῦθ' ὁ διορισμός. περὶ δὲ τῆς πέψε-
ως, ὅθεν ὁ λόγος ἐξέβη, πάλιν τὰ ἐπίλοιπα λεκτέον, ὡς ἐπὶ τὸ
πᾶν· ὧν μὲν ὁ καρπὸς ὑγρὸς καὶ γυμνὸς ἢ λεπτὸν ἔχων περὶ
1 αὑτὸν κέλυφος, ταῦτα μὲν πρωϊκαρπα, καθάπερ ἄμπελος.
καὶ συκῆ. μάλιστα δὲ συκάμινος. αὕτη μὲν γὰρ γυμνὸν ἔχει τὸν
καρπόν. ὥσθ' ὅσον ἂν ὁ ἥλιος ἐπιθῇ ταχὺ περιηλλοίωσε, βρα-
χείας δεόμενος ὑπερμετρότητος· ἅμα δὲ καὶ ἐν αὐτῷ συνεργάζε-
ται δύναμις ἰσχυρὰ καὶ ἀθρόως ἐπιοῦσα, καθάπερ καὶ πρὸς
τὴν βλάστησιν· ἡ γὰρ ὀψιότης ἐποίησεν ἀθροισμόν. ὅθεν αἵ τε
βλαστήσεις ἀθρόοι, καὶ μετὰ φορᾶς γίνονται νεανικῆς, ὥστε καὶ
ψόφον ποιεῖν καθάπερ τινές φασι, καὶ πέψεις ταχεῖς. πα-
2 ρόμοιον γὰρ τὸ συμβαῖνον, ὥσπερ καὶ τοῖς σίτοις ἀπὸ τῶν χει-
μώνων κατεχομένοις. ἀναθέντες γὰρ οὗτοι ταχείας ποιοῦνται
τὰς αὐξήσεις. ὥστε μὴ πολὺ καθυστερεῖν, εἰ μὴ κατὰ λόγον
τοῖς εὐδιεινοῖς. ἔτι δὲ καὶ ταύτῃ συμβαίνει τὸ μὴ ἀθρόον ἀλλὰ
κατὰ μέρος πέττειν. διὰ καὶ πολὺν διαμένει χρόνον, καὶ ἔτι
» πλεῖον δὴ τούτοις ἡ ὑγρότης λεπτὴ καὶ ὑδατώδης. ἡ μὲν οὖν
» τῆς συκαμίνου, διὰ τοῦτο πρώϊος. ὡς δὲ Μενέστωρ φησὶν, ἡ
» μὲν βλάστησις αὐτῆς ὀψία, διὰ τῆς ψυχρότητος τοῦ τόπου.
3 ἡ δὲ πέψις ταχεῖα διὰ τὴν ἀσθένειαν. ἡ δὲ τῆς ἀμπέλου
καὶ τῆς συκῆς ὀψιαίτεραι. ὅτι καὶ τὰ κελύφη περίκειται,
καὶ ὑγρότης πλείων καὶ παχυτέρα. καὶ τὸ μὲν σῦκον,
μεῖζον τῷ ὄγκῳ, καὶ ἀθροωτέρα πῶς ἡ πέψις αὐτοῦ. οἱ δὲ
βότρυες καὶ τῷ πλήθει πλείους ὡς πρὸς τὴν δύναμιν. καὶ ἐν
τούτοις ἀθρόος ὁ καρπὸς καὶ οὐ διειλημμένος. ἔτι δὲ ὑπόσκιος
καὶ οὐχ ὁμοίως ὑπαίθριος· καὶ ἡ ὑγρότης πολλή. φύσει γὰρ ὁ
διένυδρον φίλυδρόν ἐστιν. ἅπαντα γὰρ τὰ γλυκέα βραχυτέρας
4 ποιεῖ τὰς πεπάνσεις. ἐὰν δὲ δή τις καὶ πρὸς τὰς ἡμετέρας

χρείας ποιῇ τὰς ἀφαιρέσεις, ἔτι μᾶλλον. αἱ τῶν μὲν οὖν τού-
των σχεδὸν ἐν τούτοις αἱ αἰτίαι τοῦ πρότερον καὶ ὕστερον. οὐ μὴν
καθόλου τῶν δένδρων ἐστὶ τὸ πρώϊον. πολλαὶ γὰρ διαφοραὶ
καὶ ἀμπέλων καὶ συκῶν. ὥστ᾽ ἐνίων πόρρω πάνυ πεπαίνεσθαι.
διόπερ ἴσως τὰς καθόλου λεκτέον αἰτίας. πρωΐκαρπα μὲν,
ὅσα μήτε κάθυδρα μήτε ψυχρὰ τοῖς ὀποῖς. ἔτι δὲ γυμνὰ ἢ
λεπτοῖς ὑμέσι περιεχόμενα, καὶ τὴν πέψιν ἔχοντα τῶν χυλῶν
ὑδαρῆ καὶ μὴ παχεῖαν. ὀψίκαρπα δὲ τ᾽ ἀναντία τούτων. ὅσα 1
κάθυγρα καὶ ψυχρὰ τοῖς καρποῖς, ἢ τοῖς περικαρπίοις, ξυ
λώδη καὶ ξηρά. καὶ ὧν αἱ περιοχαὶ τοιαῦται, καὶ ἅμα πλείους·
ἔτι δὲ ὧν οἱ χυλοὶ καὶ πρὸς τὰς πέψεις λιπαροί, καὶ ἄλλην τι-
νὰ ἔχοντες παραπλησίαν δύναμιν. ἐὰν ξηροί τε καὶ ὀλίγην ἔ-
χοντες ἅμα καὶ τοιαύτην ὑγρότητα πρὸς τὴν πέψιν. ἅπαντα
γὰρ ταῦτα κωλυτικὰ τῶν πέψεων. ἐκ δὲ τῶν καθ᾽ ἕκαστα θεωροῦ
σι συμφώνως ὁ λόγος τῶν γινομένων. τῶν γὰρ ἀειφύλλων, ἅ-
πανθ᾽ ὡς εἰπεῖν ὀψίκαρπα. ξυλώδεις δὲ καὶ οἱ καρποὶ καὶ τὰ 2
περικάρπια. καθάπερ πεύκης. πίτυος κυπαρίττου. τούτων γὰρ
ξηροὶ ἢ λιπαροὶ ἢ γλισχρότητά τινα ἔχοντες. ὥσπερ ὁ τῆς κέ-
δρου. καὶ τῆς ἰξύας. διὸ καὶ οὐκ ὄντες μεγάλοι δυσκατέργα
στοι τῷ εἶναι τοιοῦτοι. καὶ ἅμα διὰ τὴν πυκνότητα, μικρὰ καὶ ἡ
ὑπερροὴ καὶ ἡ ἐπίστασις ὅλη. τῶν δὲ μὴ ἀειφύλλων, ὅσα κάθυ=
γρά τε καὶ ψυχρά. καὶ ὅσα γεώδη, καὶ γὰρ ἡ ψυχρότης καὶ τὸ
πλῆθος, δυσέργαστον, καὶ τὸ γεῶδες· καὶ ἡ ξηρότης. ὥσπερ τῶν
ἀχράδων, καὶ τῶν βαλάνων. ὅσα δὲ κέκραται πρὸς ταῦτα καὶ 3
ἐν θερμασίᾳ τυγχάνει καὶ μανά, ταῦτα καὶ πρωϊβλαστῆ καὶ
πρωΐκαρπα, συμμετρίαν ἔχοντα τῆς μίξεως καὶ ἐν αὑτοῖς καὶ
πρὸς τὸ περιέχον. χρὴ δὲ λαμβάνειν ἕκαστα ὥσπερ τῶν εἰρη-
μένων, ἐὰν μή τις ᾖ κώλυσις. οὐδὲν γὰρ ἐν τούτῳ κύριον ἐπι=
νεγκεῖν. οὔτε πρωϊκαρπίαν οὔτε ὀψικαρπίαν, οὐδέ γε πλείω
πάντα, ἐὰν ἕτερα ἄττα ἐναντιώτατα. λέγω δ᾽ ὅτι ἔνια γυμνό-
καρπα μὲν, ὄψια δὲ καθάπερ σμίλαξ καὶ ἄλλ᾽ ἄττα βοτρυώ=
δη. τὰ δέ, πρὸς τῷ ὀψίῳ καὶ κατὰ μέρος πεπαίνεται. καθά- 4

περ ὁ βάτος. τούτων γὰρ τὰ μὲν, ψυχρά, τὰ τῇ φύσει ὀψίκαρ
πα καὶ ὀψιβλαστῆ. ὅσα δὲ γυμνὰ καὶ ἀκέλυφα, οὐχ ἱκανὰ πε
ριλαμβανομένων τῇ ὥρᾳ. τὰ δ' ὅτι ξηρὰ τῇ φύσει. πᾶν δὲ τὸ ξη
ρὸν ἰκμάδος δεῖται καὶ πρὸς τροφὴν καὶ πρὸς πέψιν. ὡς δὲ ὁ
βλαστὸς ἀμφοτέρων μετέχει τῶν ὡρῶν, ἐπὶ πολὺν χρόνον πα
ρεκτείνων. ἀλλ' ὥστε τύπῳ εἰπεῖν ταύτας ὑποληπτέον εἶναι
τὰς αἰτίας. ἐπεὶ καθ' ἡλικίαν ὀψικαρπότερα. καὶ μὴ κατὰ
1 τὰς ἐνιαυσίους χώρας. διὰ τὰ νέα τῶν φυτῶν διὰ πλῆθος ὑγρό-
τητος καὶ τὸ ὅλον τροφῆς, ὀψίκαρπα. τὰ δ' αὖ πάλιν ὡς ὅτι
φορὰ πόρρω τῆς ἡλικίας ὄντα, καθάπερ τὸ ἐν αἰγύπτῳ λε-
γόμενον δένδρον. ὃ ἑκάστῳ ἔτει μυθολογοῦσι φέρειν καρπόν. ἡ
δ' αὖ συκάμινος οὐ δὲ πέττειν δύναται, δι' εὐτροφίαν καὶ πλῆ-
θος ὑγρότητος, μὴ ἐπικνισθέντων καὶ ἐπαλειφθέντων ἐλαίῳ
τῶν καρπῶν. οὐ μόνον δὲ τὸ πλῆθος ὀψιοκαρπεῖν ποιεῖ τῆς
τροφῆς, ἀλλὰ καὶ ἀκαρπεῖν ἔνια. καθάπερ ἐπί τε τῶν ἀμπέλων
2 εἴρηται καὶ ἐπὶ τῶν ἀμυγδάλων, καὶ ὅλως τῶν διαπιαινομέ
νων καὶ κολαζομένων. ἅπαντα γὰρ ὅταν τοῦτο πάθωσι τῆς ὑγρό-
τητος ἀπελαθείσης, τὰ μὲν ἐξ ἀκάρπων κάρπιμα, τὰ δὲ καλ
λικαρπότερα καὶ ἐγχυλότερα γίνεται. τῆς δὲ ἀμυγδαλῆς ἐ-
άν τις ἐκκόψας τὸν πάτταλον ἐπικαθαρῇ τὴν ἐπιρροὴν τῆς ὑ
γρότητος, ἐπὶ ἔτη δύο ἢ τρία καὶ γλυκεῖαν ἐκ πικρᾶς γίνε-
σθαί φασι. δοκεῖ δὲ καὶ ἡ συκῆ ῥιζοτομηθεῖσα καὶ κατασχισθεῖσα,
εὔφορός τε ἐξ ἀφόρου γίνεσθαι, καὶ πολυκαρπεῖν μᾶλλον.
3 σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τὰς ἀμπέλους τὰς τραχώσας ὅμοιόν ἐστι. καὶ
γὰρ τούτων ἀφελεῖν δεῖ καὶ ἀντισπᾶσαι τὴν βλάστησιν καὶ ὁρ-
μήν. ὅπως καρποτοκῶσιν. ἐν τῷ αὐτῷ δέ πως γένει τῆς αἰ-
» τίας ἐστί, καὶ τὸ μὴ τὴν ἀρίστην καὶ πιείραν καὶ βαθύγειον ἀ-
» ρίστην εἶναι τοῖς δένδροις. ἀλλὰ τὴν δευτέραν. τῷ δὲ σίτῳ ἐκεί-
» νην. ἐν μὲν γὰρ τῇ κατὰ βάθος ἰούσης τῆς ῥίζης, καὶ τῆς χώρας
ἀτρεφοῦς, πλείω τῆς συμμέτρου τροφὴν ἐπισπῶνται. ἐν δὲ τῇ
λεπτογείῳ καὶ μὴ βαθείᾳ, τὰς ῥίζας ἀναγκαῖον ἐπιπολαιοτέ-
4 ρας εἶναι, καὶ τροφὴν ἐλάττω καὶ σύμμετρον. ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς

ψαφαραῖς καὶ ταῖς πετρώδεσι δύνανται λαμβάνειν ἱκανὴν
καθιέμενα καὶ βιαζόμενα ταῖς ῥίζαις. ἔτι δὲ καὶ καταψύχειν
ταῖς ῥίζαις, εἴγε πετρώδης δοκεῖ μᾶλλον, ὅπερ ἐπιζητεῖ τὰ δέν-
δρα. ὁ δὲ σῖτος ἐν μὲν ταῖς ἀγαθαῖς συλλαμβάνει μὲν πλείω.
διὰ τὸ μὴ κατὰ βάθους εἶναι ταῖς ῥίζαις. ἐν δὲ ταῖς μοχθηραῖς,
καὶ καταξηραίνεται, διὰ τὸ μὴ ἔχειν πολλὰς καταψύξεως δεῖ-
ται, διὰ τὸ μὴ κατὰ βάθους εἶναι. ὅταν δὲ ἐπομβρίαι γίνων-
ται καὶ πολὺς ὁ διασωζόμενος, χείρων ἐστίν. ἐπεὶ καὶ οἱ τῶν δέν- 1
δρων καρποὶ διὰ τὸ κρατεῖσθαι τῷ πλήθει τῆς τροφῆς, ἐξί-
στανται τῶν γλυκέων, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον. ἄτοπον δ' ἂν δό-
ξειεν τὸ τῶν ὁμογλυκέων ἔνια, τὰ μὲν, εἶναι πρώϊα, τὰ δ' ὄψια
καθάπερ συκαῖ τέ τινες, καὶ ἄμπελοι, καὶ μηλέαι, καὶ ἄπιοι.
καὶ τ' ἄλλα· τῶν γὰρ ζώων οὐδὲν τοιοῦτο, πλὴν κυνός. ἀλλὰ πε-
ριττότερα κατὰ τὰς κυήσεις καὶ τὰς ἐκτροφάς· ἀλλὰ μόνον
παραλλάττει ταῖς ὥραις κατὰ τοὺς τόπους. καὶ μάλιστά γε ξυ-
νανθρωπευόμενα. τάχα μὲν οὖν καὶ αἱ βλαστήσεις ἐνίων ὕ- 2
στεραι, καὶ παραδιδόασι τὸ ἀνάλογον. οὐ μὴν ἀλλ' ἐφ' ὧν τοῦ-
το μέν ἐστιν, ἔοικεν ὥσπερ ἐν ὁμωνυμίᾳ γίνεσθαι τὸ ἀπόρη-
μα, ἔστι γὰρ εὐθὺ τῇ φύσει καὶ τοῖς ζώοις καὶ τοῖς φυτοῖς,
ὥσπερ τὰ ἥμερα καὶ τὰ ἄγρια καὶ πολύκαρπα. τὰ δ' ὀ-
λιγόκαρπα. τὰ δ' ὅλως ἄκαρπα· τὰ γὰρ τῶν ἐρινεῶν,
ἕτερον γένος. οὐ δυνάμενον πέττειν, οὐδὲ δικνεῖσθαι πρὸς
τὴν τελείωσιν. ἕτερον δὲ τὸ τῶν ἀμπέλων τῶν μαινομένων
καλουμένων· αἳ οὐ μόνον βλαστάνουσιν, ἀλλὰ καὶ πέττουσι 3
καὶ ἀνθοῦσι καὶ βοτρυοῦνται, καὶ οὐ δύνανται τελειοῦν ὡ-
σαύτως δὲ καὶ τῶν ῥοῶν. καὶ εἴ τι ἄλλο μέχρι τοῦ ἄνθους
ἀφικνεῖται μόνον. ἐν γὰρ τῇ ἰδίᾳ φύσει τὰς διαφορὰς ἑκά-
στα τῶν τύπων ἔχοντα, δικαίως ἕτερα ἂν λέγοιντο κατὰ τὸ εἶδος.
ὅσα δὲ δύνανται πεπαίνειν καὶ βλαστάνειν καὶ ἀνθεῖν, καὶ τὰ
ἄλλα μέρη καθάπερ ἡ μηδικὴ μηλέα, ταῦτα μείζω τινὰ ἔχει
καὶ ἰδιωτέραν δύναμιν ἐν ἑαυτοῖς. εἴπερ ἀεὶ διὰ τέλους
τοῦτο δρᾷ. παρόμοιον γὰρ τὸ συμβαῖνον, ὥσπερ ἐν τῷ ἀνδρὶ 4

περότερον ἐλέχθη τῷ μαλακῷ καὶ εὐκράτῳ. καθ' ὃν ἡ καρ=
ποφορία καὶ ἡ βλάστησις. πλὴν ἐκείνων μὲν ὁ ἀὴρ αἴτιος. διὸ
καὶ πᾶσι κοινός· ἐνταῦθα δὲ ἡ τοῦ δένδρου φύσις καὶ δύ=
ναμις, εὔκρατος πρὸς ἁπάσας τὰς ὥρας. ἐπεὶ δ' ἕτερον τὸ
» περικάρπιον (ὥσπερ γὰρ πρὸς τὴν χρῆσιν ἡμῶν) κὀάτημ μὲν
» τούτων ὅρον τινὰ τὸν χρόνον εἶναι. τὸν δὲ ὑπερβάλλοντα, λυ
» μαίνεσθαι, χειμώνων τε καὶ ὑδάτων καταλαμβανόντων. τὸν
1 δὲ καρπὸν μὴ εἶναι. συγκαταρρέουσι γὰρ τούτοις προσεκπι
δῶσιν, ὥσπερ οἱ τῆς πιτυώδους πεύκης, καὶ ὅλως τῶν κω-
νοφόρων. προσηρτημένων γὰρ ἔτι τῶν κώνων, ἐκπηδᾶ τὰ κά-
ρυα. καὶ καταλείπονται κενοί· ταὐτὸ δὲ συμβαίνει ὥσπερ καὶ
ἐπὶ τῶν κυπαρίττων· ἀλλ' ἔνθα μὲν τὸ σπέρμα καρυῶδες, ἔν=
θα δὲ ὑμενῶδες καὶ ἀμενηνόν. ὅσα μὲν οὖν ξυλώδεσιν ἢ δερ
ματικοῖς τισι περιέχεται, καθάπερ τά τε κάρυα καὶ βάλα-
νοι, ταῦτα μὲν περιστεγόμενα διατηρεῖται πρὸς τὴν τῆς βλα=
2 στήσεως ὥραν. ὧν δὲ σαρκώδη τὰ περικάρπια, ταῦτα δὲ ση-
πομένων καὶ περιρρεόντων, αὐτὰ καθ' αὑτὰ σώζεται τὰ μέ=
νοντα ξυλώδη· καθάπερ τὸ γίγαρτον καὶ τὸ τοῦ φοίνικος, καὶ
ὁ τῆς ἐλαίας πυρήν. τὰ δὲ, ἐν ὑμέσι καὶ χιτῶσι περιεχόμε-
να πλείοσι. τὰ δὲ καὶ ἀλλήλοις πως συνημμένα, καὶ κοινὴν
περιοχὴν ἔχοντα, καθάπερ καὶ τὰ τῶν ἀπίων καὶ μήλων.
ἅπαντα γὰρ ταῦθ' ὡς εἰπεῖν ἐν μείζοσι περικαρπίοις, ἵνα
πλείω διαμένῃ χρόνον. τῶν μὲν οὖν καρπῶν, αὕτη φυλακὴ
3 καὶ σωτηρία πρὸς τὴν γένεσιν. ἡ δὲ τῶν περικαρπίων ὁμοί-
ως ὅρον τινὰ ἔχει καθάπερ ἐλέχθη πρὸς τὴν χρείαν. ἐπεὶ καὶ
οἱ χυλοὶ χρονιζόμενοι καὶ ἀναξηραινόμενοι, χείρους γίνονται·
τῶν δὲ, οὐ δὲ πλείους. οὐ δὲ ἀπό τινος ὥρας, ὥσπερ οὐδὲ
τὸ ἐλαιῶδες ἀπαρ' ἀρκτοῦρον. μέχρι τούτου γὰρ τὸ ἔλαιον ἐγ=
γίνεσθαι δοκεῖ. κατὰ δὲ ὥσπερ τῆς σαρκὸς ἡ αὔξησις καὶ ἐάν γε δὴ
πλείω ποιῇ ὕδατα. καὶ χεῖρον γίνεται τὸ ἔλαιον, ἀμόργην λαμβά
νον πλείω. πολλάκις δὲ καὶ σηπομένου τοῦ καρποῦ. περιμένουσι
4 δὲ πέπανσιν, καὶ οὐκ εὐθὺς ἀφαιροῦσιν. ὅτι καὶ ἡ κατεργασία

καὶ ἡ ἀφαίρεσις χαλεπωτέρα. καὶ ἔτι τὰ δένδρα λυμαίνοι-
τ' ἂν ῥαβδιζόμενα. φαίνεται δ' οὖν εἴπερ τοῦτ' ἀληθές, ἡ τοῦ θερ-
μοῦ φύσις, δημιουργεῖν τὸ ἔλαιον καὶ τὴν λιπαρότητα τοῦ χυ-
λοῦ, συμμετρίαν ἔχουσα πρὸς τὸ ὑποκείμενον. ἡ δὲ πλείων
ὥσπερ ἀλλοτρία καὶ ἐπίθετος πρὸς περιττώματος χῶρον. οἱ δ'
αἰτιῶνται μᾶλλον εἰς τὴν σάρκα τὴν τοῦ χυλοῦ δύναμιν. ὃ
καὶ τοῦ θέρους καὶ τοῦ χειμῶνος συμβαίνει, γινομένων ὑδάτων
ἐκ Διός, καὶ βρεχομένων τοῖς ναματίοις, ἐν ὁρμῇ τῆς αὐξήσεως 1
οὔσης. ἐκθερμοῦνται γάρ. καὶ ἀπολλύουσι τὸ ἔλαιον, διὰ τὴν
πολυϋδρίαν. ἂν μὴ μετὰ ταῦτα αἴθριαι γινόμεναι καταξηράνω-
σιν. οὕτω δὲ σώζεται καὶ πληθύνει μᾶλλον. ὅπερ ἤδη καὶ πρό-
τερον πολλάκις γέγονε. καὶ τὸ τελευταῖον ἤδη ἐπ' ἄρχοντος
Νικοδώρου· διὸ καὶ ἡ ῥύσις ἐγένετο καλλίων. ἐκ γὰρ τῶν ἡμι-
σέων ἡ αὐτή. τὰς μὲν πέψεις, ὅτι πρὸς τὴν χρείαν τὴν ἡμετέ-
ραν εὑρίσκομεν, ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν πρότερον δῆλον. ἐν οἷς
» ὑπὲρ τῶν ἀγρίων εἴπομεν. φέρει δὲ τοὺς καρποὺς τὰ μὲν, ἐκ τῶν 2
» ἕνων. τὰ δὲ, ἐκ τῶν νέων βλαστῶν, διεστῶτα ταῖς φύσεσιν εὐθὺς
» κατὰ τὰς κράσεις· ὅσα μὲν ξηρὰ καὶ πυκνὰ καὶ ξυλώδη, ταῦτα
μὲν ἐκ τῶν ἕνων. ἅτε μικρᾶς καὶ βραχείας οὔσης τῆς ὑπερροῆς.
ἅμα δὲ καὶ ὁ βλαστὸς ἀσθενής, ὥστε μήτε μετενεγκεῖν δύνα-
σθαι μήτε κατασχεῖν. ὥσπερ ὁ τῆς ἐλαίας· ὅσα δὲ ὑγρὰ καὶ
μανὰ καὶ τὸ ὅλον εὔτραφῆ, ταῦτα ἐκ τῶν ἀθρόως τε ἡ ὁρμὴ καὶ
πολλή. διὸ ἄμφω δύναται ποιεῖν ἅμα τόν τε βλαστὸν καὶ τὸν
καρπόν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἕνων φέροντ' ἀποβλάστημά τι 3
ποιεῖται μικρόν. καὶ οὐκ εὐθὺς ἐκ τοῦ ξυλώδους ὁ καρπός. οὐ-
δὲ γὰρ οὐδὲ πέφυκεν, ἂν μή τι παράλογον. ἰδιωτάτη δὲ καὶ
πρὸς τὰ ἄλλα καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ ξυλώδη τῶν καρπῶν, ἡ γέ-
νεσις τοῦ φοίνικος. οὔτε φέρει ἀπό τινων ἕνων ἢ νέων, ἀλλὰ τῶν
κυουμένων πρότερον· ὥσπερ τὰ σταχυηρὰ τῶν σπερμάτων ἐκ-
φαίνει. ἐκ γὰρ τῶν ὁμογενῶν ἐκφαίνεται καθάπερ στάχυς ἡ
ῥάβδος, ἔχουσα πρὸς ἑαυτῇ τὸν καρπόν. αἰτιάσαιτο δ' ἄν τις
τὴν ξηρότητα τοῦ δένδρου καὶ τὴν ὅλην μορφήν. ἐπεὶ γὰρ 4

φυλακῆς οἱ καρποὶ δέονται, καὶ ἔξω συνιστάμενοι, καὶ ἐξ
αὐτῶν περιφαινόμενοι, τοῖς μὲν ἄλλοις, τὰ φύλλα τοσαῦ-
τα ποιεῖ καθάπερ εἴρηται, τούτου δὲ ἐπείπερ ὁ πέρα τὸ φύλ-
λον ὁ καρπὸς, ἀναγκαῖον ἐν τούτῳ πως τὴν σύστασιν γίνε-
σθαι, ὅπως ἰσχύον ἤδη καὶ μεμορφωμένον ἀποδοθῇ τῷ ἀέ-
ρι. διόπερ ἐν τῷ συγγενεῖ καὶ οἰκείῳ τὴν κύησιν ἐξέτικεν. ἴ-
σως δὲ εἴπερ ὅμοιον τῷ σταχυοβολεῖν. τοῦτο δὲ πλειόνων ἐστί.
1 καὶ τὴν αἰτίαν κοινήν τινα λεκτέον. ἀλλ' εἰ ἄρα μόνον τῶν
δένδρων τῷ φοίνικι τοῦτο συμβαίνει. τὸ γὰρ ἴδιον ἐν τοῖς ὁ-
μοιογενέσι θαυμάζεται. περὶ μὲν οὖν τούτου σκεπτέον. πα-
ρενιαυτόφορα δὲ καὶ οὐκ ἐπιτειόφορα τῶν δένδρων ὡς τύ-
πῳ λαβεῖν, τὰ ξηρὰ καὶ ξυλώδη καὶ ὅσα μὴ ἐκ τῶν νέων ἀλ-
λ' ἐκ τῶν ἕνων φέρει τοὺς καρπούς. οἷον γὰρ περισυλλέξαι δεῖ
καὶ περιγεννῆσαι τὸ γεννῶν. οὐ δύναται δ' ἅμα ταῦτα διὰ
τὴν πρότερον λεχθεῖσαν αἰτίαν. ὥσπερ τὰ εὔξυλα καὶ εὔ-
2 τροφα. μάλιστα δ' ἐπιδήλως ἡ ἐλαία τοιοῦτο. καὶ γὰρ ἀ-
σθενέστατον καὶ ἐπικηρότατον. καὶ ἅμα ῥαβδιζομένη πονεῖ καὶ
κατακεκομμένη τὰς θαλείας. ἐπεὶ καὶ ὅσοι γε μὴ οὕτω
συλλέγουσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτομάτως ἀεὶ τὴν ἀπορρέουσαν ἀ-
ποσείοντες ἐπιτειοφορεῖν φασι μᾶλλον. μέγα δὲ καὶ αἱ χῶ-
ραι διαφέρουσιν. ἐν γοῦν τῇ ἀληθείᾳ φασὶν ὡς αἰεὶ καρπο-
φορεῖ. παραλλαγὴν δὲ ποιοῦνται κατὰ διετίαν ὅσα ἰσχυρό-
τερα τῶν ἐκ τῶν νέων φερόντων, οἵας ἂν ὁ θεὸς ἄγῃ τὰς ὥ-
3 ρας, οὕτως καὶ τὰ τῶν καρπῶν ἀποδιδόασιν, ὥσπερ καὶ
» τὰ ἐκ τῶν νέων καρποφοροῦντα. καὶ γὰρ ταῦτα συνακολου-
» θεῖ ταῖς ὥραις καὶ τῇ κράσει τοῦ ἀέρος· συμβαίνει δὲ ὅταν
» μὲν εὐβλαστῶσιν ἄγαν, ἀκαρπεῖν μᾶλλον. ὅταν δ' εὐκαρ-
πῶσιν, ἀβλαστεῖν, ὡς οὐ δυναμένης εἰς ἄμφω διήκειν τῆς
φύσεως, ἀλλὰ καὶ καταναλισκούσης θάτερον πρὸς θάτε-
ρον. ἴδιον δὲ τὸ ἐπὶ τῆς συκῆς καὶ τῶν λευκῶν ἀμπέλων ὡς
τινές φασι συμβαῖνον. ταῦτα γὰρ ὅταν εὐβλαστῶσι. τότε
4 μάλιστα εὐκαρπεῖν. εἰ δὲ τοῦτ' ἔστι, καὶ τὸ πρότερον εἰρη-

μένον ἀληθές. ἡ γὰρ εὐβλαστεία ἀφαιρεῖται τοὺς καρπούς.
γίνεσθαι δὲ τοῦτο μάλιστα χώρας ἀρετῇ καὶ ἰσχύϊ τῶν δέν-
δρων. ἐν τῇ μὲν γὰρ ἄφθονα. τὰ δὲ, ἑλκύεται δεινὰ διὰ τὴν
ἰσχύν. ὥσπερ ἡ ἀμυγδαλῆ καὶ ἡ ῥόα. δῆλον δὲ ὡς ὅσα τὴν
φύσιν ἀσθενῆ, ταῦθ' ἥκιστα ὑπερβλαστάνει. ἀλλὰ σύμμετρος
αὐτῶν ἡ εὐβλαστία γίνεται πρὸς τὴν καρπογονίαν. δεῖ γὰρ
μήθ' ὑπερβλαστεῖς μήτε κακόβλαστεῖς εἶναι τὸ καρποτοκῆσον.
ἡ δὲ συκῆ καὶ ἡ ἄμπελος ἡ τοιαύτη μάλιστα λαμβάνει τὸ 1
ξύμμετρον διὰ τὴν ἀσθένειαν. δεῖ δὲ ἴσως καὶ χώραν εἶναι μὴ
ἀγαθὴν, ἵνα μὴ δ' ἐκ ταύτης ἡ ὑπερβολή. διόπερ εἰς τὰς νή-
σους τὰ τοιαῦτα μᾶλλον ξυμβαίνει. κοινὸς δὲ ὁ λόγος περὶ
πάντων τῶν ἀσθενῶν. τούτων μὲν οὖν ἐνταῦθα τοῦτο αἴτιον ὑ-
πολειπτέον. ἐν ἅπασιν δὲ τοῖς καρποῖς τὸ περικάρπιον πρό-
τερον μᾶλλον, ἢ αὐτός γε ὁ καρπὸς καὶ τὸ σπέρμα γίνε-
ται. τοῦτο δ' οὐ μόνον ὅτι ξυλώδη καὶ πυρηνώδη γίνεται τὰ
πολλὰ τῶν σπερμάτων, τὰ δὲ τοιαῦτα συνίσταται βραδύτε- 2
ρον. ἀλλὰ καὶ ὅτι τέλος ὥσπερ ἐλέχθη τὸ σπέρμα. δεῖ δὲ
τὸ ἕνεκα ἄλλου πρότερον, ἢ ἐκείνου γε εἶναι. ἐν προϋπάρ-
χοντι γὰρ ἡ τῶν τοιούτων γένεσις. διὸ οὐχ ἅπαντα ἐνίων
τὰ περικάρπια σπερμοφόρα, καθάπερ τῶν βοτρύων μι-
κραὶ ῥάγες, ὡς οὐκέτι δυναμένης τελειῶσαι τῆς φύσεως
ταύτας. γλυκεῖα δ' οὐδὲν ἧττον τῶν μεγάλων. ἢ καὶ δῆλον
ὡς ἀραιὸν ἐκπέψαι τὸ περικάρπιον ἔοικεν, ὥσπερ ὑπὸ τοῦ
ἀέρος καὶ τῆς ὥρας συνέψεσθαι. τὸ δὲ σπέρμα τῆς φύ- 3
σεως ἰδιώτερον εἶναι. πρὸς ἡμᾶς δὲ τὰ μὲν, οὐδέν. τὰ δὲ, ἐν
ἐλάττονι χρόνῳ. ἔλαττον γὰρ ἡ χρεία. διὸ καὶ τὰ πύρηνα
μάλιστα ζητοῦμεν καὶ ἐφ' ὅσον δυνάμεθα τοῦτο ἀποδίδομεν.
ὥσπερ οἱ τοὺς βότρυς τοὺς ἀγιγάρτους ποιοῦντες. ἡ δὲ φύ-
σις δῆλον ὡς ἀμφοῖν ἀποδιδόναι βούλεται τὸ σύμμετρον. ὁ-
πότερον δ' ἂν πλεονάζῃ, θάτερον ἔλαττον. τοῦτο δὲ τῶν
μὲν, δι' ὑγρότητα καὶ ἁπλῶς εὐτροφίαν γίνεται. διὸ καὶ
τὴν γεωργίαν ἔφαμεν ξυμπονεῖν· τῶν δὲ διὰ ξηρότητα, καὶ 4

πυκνότητα καὶ τὸ ὅλον εὐτροφίαν. καὶ πρὸς μὲν τὴν ἑκα-
τέρου πλείωσιν καὶ πέψιν, τάχα δὲ καὶ τὴν φυτῶν γένε-
σιν ὅλως καὶ προβλαστίαν, ἅπαντα τὰ τοιαῦτα, τήν τε
τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ἡλίου δύναμιν αἰτιατέον, καὶ τὰς ἰδίας
ἑκάστων φύσεις. εἴτ' οὖν ὑγρότητι καὶ ξηρότητι καὶ μανό-
τητι καὶ τοῖς τοιούτοις διαφερούσας, εἴτε θερμότητι καὶ
ψυχρότητι. καὶ γὰρ ταῦτα τῆς φύσεως. τούτων δὲ τὰ μὲν
1 ἄλλα σχεδὸν τῇ αἰσθήσει φανερά. τὸ δὲ θερμὸν καὶ ψυχρὸν,
διαμφισβητεῖται καὶ ἀντιλέγεται. καθάπερ τὰ ἄλλα τὰ
τῷ λόγῳ κρινόμενα. περὶ οὖν καλῶς ἔχει διωρεῖσθαι πως
ἄλλως. ἐπεὶ καὶ πολλὰ πρὸς ταύτας ἀνάγεται τὰς ἀρχάς.
ἀνάγκη δὲ ἐκ τῶν συμβεβηκότων ἅπαντα τὰ τοιαῦτα σκο-
πεῖν. ἐκ τούτων γὰρ κρίνομεν καὶ θεωροῦμεν τὰς δυνάμεις.
» μία μὲν οὖν αἰτία λέγεται τῶν θερμῶν καὶ ψυχρῶν, ἡ εἰς
» τὸ κάρπιμον ἀνάγουσα καὶ ἄκαρπον. ὡς τῶν μὲν θερμῶν
2 καρπίμων ὄντων. καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων τῶν γονίμων
καὶ ἀγόνων καὶ τῶν ζωοτόκων καὶ ᾠοτόκων. ἑτέρα δὲ κα-
τὰ τὰς χώρας. οἷον ψυχράς. τὰ γὰρ ἐναντία ἐν ταῖς ἐ-
ναντίαις δύνασθαι διαμένειν. τὰ μὲν θερμὰ ἐν ταῖς θερ-
μαῖς. τὰ δὲ ψυχρὰ ἐν ταῖς ψυχραῖς. οὕτω γὰρ εὐθὺς καὶ
τὴν φύσιν γενναῖν, ὡς ὑπὸ μὲν τοῦ ὁμοίου φθειρομένων διὰ
τὴν ὑπερβολήν. ὑπὸ δὲ τοῦ ἐναντίου σωζομένων οἷον εὐ-
κρασίας τινὸς γινομένης· ὥσπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς λέγει
3 περὶ τῶν ζώων. τὰ γὰρ ὑπέρπυρα τὴν φύσιν ἄγειν εἰς τὸ
ὑγρόν. συνηκολούθηκε δὲ ταύτῃ τῇ δόξῃ καὶ Μενέστωρ, οὐ
μόνον ἐπὶ τῶν ζώων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν. θερμότε-
ρα γὰρ εἶναί φησι τὰ μάλιστα ἔνυγρα. οἷον. σχοῖνον. κάλα-
μον. κύπειρον. διὸ καὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων οὐκ ἐκπήγνυ-
σθαι. καὶ τῶν ἄλλων, ὅσα μάλιστα ἐν τοῖς ψυχροῖς δύνα-
σθαι διαμένειν. οἷον, ἐλάτην· πεύκην. κέδρον. ἄρκευθον.
κιττόν· ἐπὶ τούτων γὰρ οὐδὲ τὴν χιόνα τῇ θερμότητι ἐπιμέ-
4 νειν. ἔτι δὲ σκολιὸν εἶναι διὰ τὴν ἐντεριώνην θερμὴν οὖσαν

καὶ διαστρέφειν. ἔτι τὴν δ᾽ αἰτίαν λέγειν, τοῦ πρωϊβλαστῆ καὶ
πρωΐκαρπα εἶναι. φύσει γὰρ καὶ ὁ ὀπὸς αὐτῶν θερμὸς,
καὶ βλαστάνειν πρωῒ ποιεῖ, καὶ πέττει τοὺς καρπούς. σημεῖον
δὲ ποιεῖ καὶ τοῦτον τόν τε κιττὸν καὶ ἕτερα ἄττα. τετάρτη
δὲ ἡ τῶν ἀειφύλλων. διὰ γὰρ θερμότητα καὶ ταῦτα οἴεται
διατηρεῖν τὰ δὲ, ἐνδείᾳ τοῦ φυλλοβολεῖν. προσεπιλέγειν
δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τὰ τοιαῦτα, σημειούμενος, ὅτι τὰ πύ-
ρια ἄριστα καὶ κάλλιστα ἐκπυροῦται καὶ τῶν δένδρων. ὥστ᾽ 1
ἀεί τις τὰ τοῦ πυρὸς ὄντα τάχιστα, ἐκπυρούμενα. καὶ τὰ μὲν
» ὑπὲρ τῆς θερμότητος λεγόμενα, σχεδὸν ταῦτ᾽ ἐστιν. ἔχει δ᾽
» ἀπορίαν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου λεχθέντος, ὡς οὐκ ἔστι τὰ
» καρπιμώτερα θερμότερα. τὰ γὰρ θήλεα τῶν δένδρων πο-
» λυκαρπιμώτερα μὲν, ἧττον δὲ θερμὰ τῶν ἀρρένων. ὥσπερ
ἐκ τῆς τῶν ζώων ὁμοιότητος ληπτέον καὶ μὴ ὁμώνυμον. ἔτι δὲ
τὰ ζῷα τὰ πολυγονώτερα, θερμότερα. καὶ καθάπερ σαρ-
κοφάγα καὶ λαίμαργα. μόνα γὰρ τῶν θερμῶν δοκεῖ, κύων 2
καὶ ὗς πολυτοκεῖν. αὐτῶν δὲ τῶν ὁμογενῶν τὰ ὁμοιότερα
πολυγονώτερα. καθάπερ ἐπὶ τῶν ὀρνίθων. ἡ γὰρ θερμό-
της αὔξειν φαίνεται καὶ διαρθροῦν τὰ μέλη καὶ σκληρύ-
νειν. ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ζωογονίαν καὶ εἰς τὴν καρποτοκίαν
καὶ πέπανσιν, συμμετρίας τινὸς δεῖ τοῦ θερμοῦ καὶ οὐχ ὑ-
περβολῆς. εἴπερ αὕτη μὲν ξηραίνει καὶ πυκνοῖ μᾶλλον. ὥς
τε ταῦτα μὲν ἐν ἀμφιδόξῳ. προσδεόμενα δέ τινος διορισμοῦ
περὶ τῶν ἐνύδρων ῥᾷον ἡ ἀμφισβήτησις. οὐ γὰρ οὔτε γεν- 3
νᾶν, οὔτε εὖ τρέφειν. οὔτε σώζειν πέφυκε τὸ ἐναντίον, ἀλ-
λὰ τὸ ὅμοιον. ἐπεὶ καὶ Ἐμπεδοκλεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ
τοῦτ᾽ ἄτοπον, ὅπερ καὶ ἐν ἑτέροις εἴρηται. τὸ γεννήσασαν
τῷ ξηρῷ τὴν φύσιν μεταφέρειν εἰς τὸ ὑγρόν. πῶς γὰρ ἂν διέ-
μεινε, καὶ πῶς οἷόν τε καὶ διαμένειν ὁντινοῦν χρόνον, εἴπερ
ἦν ὅμοια τοῖς νῦν. ἔτι δ᾽ αὐτὸ τὸ συμβαῖνον κατὰ τὴν νῦν
γένεσιν ἀποσημαίνει. ἅπαντα γὰρ φαίνεται τὰ ζῷα καὶ τὰ
φυτὰ καὶ διαμένοντα καὶ γεννώμενα ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις, 4

ὁμοίως ἔνυδρα καὶ χερσαῖα, καὶ εἴ τις ἄλλη τοιαύτη δια-
φορά. διὸ καὶ ἀπαθῆ μὲν ὑπὸ τούτων, παθητικὰ δ' ὑπὸ
τῶν ἐναντίων, ἅτε μεγάλης τῆς μεταβολῆς γινομένης. ἀ-
σύμφωνοι δὲ αἱ δόξαι πρὸς αὑτάς, ὅταν ἅμα τε τὰ ἔνυγρα
θερμότερα ἢ καὶ καρπιμώτερα. πολλὰ γὰρ ἄκαρπα τῶν
ἐνύδρων. καὶ πάλιν ὅταν τά τε πρωϊβλαστῆ καὶ πρωΐκαρ-
πα. καὶ τὰ ἀείκαρπα καὶ ἀείφυλλα, θερμὰ λέγωσιν. ὀλι-
1 καρπώτατα γὰρ ὡς εἰπεῖν τὰ ἀείφυλλα. καὶ τὸ ὅλον ὥσ-
περ πρότερον εἴρηται πρωϊβλαστῆ καὶ πρωΐκαρπα δι' ἀσθέ-
νειαν. ἔνια δὲ καὶ συμπερακλεισθεῖ βλαστάνοντα καὶ αἰ-
θοῦντα πλείω χρόνον. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἐπιτείοις ὁ ἠρι-
γέρων, ἔχει δηλονότι συμμετρίαν τινὰ κατὰ τὴν ὑπερβολὴν
τῆς τροφῆς. ὁ δὲ προσεπιλέγειν περὶ τῶν πυρείων, οὐκ αὐ-
τίς ἴσως φαίη θερμότητος ἀλλ' αἰθηρότητος εἶναι σημεῖον.
ἡ γὰρ τρῖψις ἐστὶν ἡ ποιοῦσα τὸ πῦρ. σφοδροτέρα δὲ ἐν τού-
2 τοις ἢ καὶ μᾶλλον ἐξαυροῦν δυναμένη τὸ ὑγρόν. ἀλλὰ δὴ
μάλιστα ἐκεῖνα φαίνεται καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν θερμὰ καὶ
κατὰ λόγον, τὰ λιπαρά τε καὶ τὰ δριμέα καὶ εὔοσμα οὕ-
τως ἔχει. πάντα γὰρ ταῦτα ἐν θερμότητι δοκεῖ εἶναι. διὸ καὶ
ξηρά τε ὄντα καὶ ὡς ἐπίπαν πυκνὰ καὶ ἄσαπῆ. καὶ τοὺς χυ-
λοὺς ἔχοντα λιπαρεῖς καὶ δριμεῖς. ὅθεν τέ ἐστι καὶ ἄφρων.
καὶ ἡ πεύκη θερμὴ καὶ εὐπύρωτός ἐστιν. οὐ μὴν μόνα γε ταῦ-
τα. ἀλλὰ καὶ ἄλλα δοκεῖ θερμὰ εἶναι καθάπερ καὶ ὀλύ-
3 ρα. καὶ ὅλως ὅσα τὴν τοῦ σιδήρου βαφὴν ἀνίησι. χρὴ δὲ καὶ
ταῖς τοιαύταις δυνάμεσιν ἀθρεῖν τὰ θερμὰ καὶ ἐπικρίνειν.
οἷον, ὅσα κατὰ τὰς προσφορὰς τοῖς σώμασι θερμότητάς
τινας ἐμποιεῖ καὶ πέψεις, ἢ συντάξεις, ἢ καὶ τὸ ὅλον κα-
τὰ τὴν ἁφὴν καὶ τὴν γεῦσιν διαδίδωσι τὴν αἴσθησιν. οὐ γὰρ
ἔτι τοῦ λόγου δεῖται πρὸς τὴν πίστιν. ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ἰα-
τρῶν χρεία μαρτυρεῖ, καὶ ἡ αἴσθησις. ὡς δ' ἐπὶ τὸ πᾶν πλείω
ταῦτα ἐν τοῖς θερμοῖς ἢ ψυχροῖς ἢ οὐκ ἐλάττω γίνεται. διὸ
4 καὶ πρὸς τοῖς ἐναντίοις γένεσι καὶ τοῦτ' ἀμφισβητεῖται. τὸ

μέντοι παρέπεσθαί τινα τροφὴν εἰς τὸ διαμένειν ἐν τοῖς ψυ-
χροῖς διὰ τὴν θερμότητα, τάχ' ἄν τις συγχωρήσειεν. ἀλλὰ
τὰ ποῖα καὶ πῶς ἔτι πειρατέον διορίζειν, εἰ μὴ ἄ-
ρα ἁπλῶς ἰσχύι τινὶ μᾶλλον ἢ ῥιζῶν ἢ τῶν ὅλων
σωμάτων ἡ διαμονή, καθάπερ καὶ τῆς ἀ-
πίου. καὶ τῆς ἀχράδος καὶ τῆς ἀ-
μυγδαλῆς. καὶ δὴ, καὶ ἥκι=
στα ἐμπήγνυσθαι. καὶ πε-
ρὶ μὲν θερμότητος
ἐκ τούτων λη-
πτέος ὁ διο=
ρισμός.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ

ΑΙΤΙΩΝ ΤΟ Β.

Ερὶ δὲ τὰς βλαστήσεις καὶ καρποτοκίας
τῶν δένδρων καὶ ἁπλῶς τῶν φυτῶν, ὅ-
σα μὴ πρότερον εἴρηται, πειρατέον ὁ-
1 μοίως ἀποδοῦναι, διαιροῦντας χωρὶς
ἕκαστα, τά τε κατὰ τὰς ἐνιαυσίους ὥ-
ρας γινόμενα, καὶ ὅσα κατὰ τὰς γεωργι
καὶ θεραπείας. δύο γὰρ δὴ μέρη ταῦτ'
ἐστί. τὸ μὲν, ὥσπερ φυσικὸν καὶ αὐτόματον· τὸ δὲ, τέχνης καὶ πα
ρασκευῆς δεόμενον εἰς τὸ εἶναι. ὁ λόγος δ' ἀμφοῖν ἐστιν οὐχ ὁ
» αὐτός. ἀλλ' ὁ μὲν, ὅτι φυσικός. ὁ δὲ, ἐπινοητικός. οὔτε γὰρ ἡ φύ
» σις οὐδὲν μάτην, ἥ, τε διάνοια, βοηθεῖν θέλει τῇ φύσει. ἐπεὶ δὲ
2 πρότερα τὰ τῆς φύσεως, ὑπὲρ τούτων καὶ ῥητέον πρότερον.
» μέγιστον μὲν οὖν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν παντὶ δένδρῳ καὶ ἡμέρῳ
» καὶ ἀγρίῳ καὶ ὅλως δὲ φυτῷ παντὶ πρὸς εὐβλαστίαν καὶ εὐ-
» καρπίαν, τὸ χειμασθῆναι χειμῶσιν ὡραίοις καὶ καλοῖς· οὕτω
» γὰρ αἱ βλαστήσεις κάλλισται καὶ αἱ καρποτοκίαι γίνονται. κα-
λὸς δὲ χειμὼν, ἐὰν πολυϋδρίαν τε ἔχῃ βόρειον, καὶ χιόνος πλῆ
θος, καὶ τὸ ὅλον ψύχη χωρὶς πάγου. δεῖ γὰρ κεκενωμένα τὰ
δένδρα μετὰ τοὺς καρποὺς, ἀντιπληρωθῆναι πάλιν τῆς τρο-
3 φῆς, καὶ ταύτην πέψαι καὶ κατασχεῖν, εἴπερ εὐβλαστῆ καὶ εὔ-
καρπα μέλλει γενήσεσθαι. τροφὴ μὲν οὖν πλῆθος ἐν ὄμβρου
πλήθει. τὸ δὲ κατασχεῖν καὶ πέψαι ταύτην, ἐὰν ὁ χειμὼν πιέ
σῃ καὶ μὴ εὐθὺς ἡ ἐκδρομὴ γίνηται. ταῖς γὰρ ῥίζαις ὀρεγομέ-
ναις ἀφθόνου τροφῆς, διαδιδόναι δεῖ παντὶ τῷ δένδρῳ. καὶ
ταύτην ὥσπερ κυουμένην καὶ πεττομένην χρόνον λαμβάνειν
σύμμετρον· οὐκ ἔσται δὲ τοῦτο ἐὰν μὴ κατέχῃ τὰ ψύχη. ταχὺ
γὰρ ἡ μαλακότης τοῦ ἀέρος ἐκκαλεῖται τὴν βλάστησιν· διὸ
4 τοῖς τε ὄμβροις συμφορὴ βορείους, μὴ νοτίους εἶν, καὶ πλῆθος

χιόνος. ὅπως τηκομένη κατὰ μικρὸν διαδύηται πρὸς τὸ ἔδαφος καὶ μὴ ἀθρόον τὸ ὑγρὸν ἀπορρυῇ προσπεσόν. ἅμα τε καὶ τὴν γῆν ἀναζυμοῖ συγκατακλείουσιν καὶ ἐναπολαμβάνουσιν τὸ θερμόν. ὃ καὶ τοῖς σπέρμασι συμφέρει. ῥιζωθέντα γὰρ καὶ ἐπισχίσαντα τῇ πιλήσει καὶ τῇ καταπιέσει τοῦ ψύχους, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ διαγελώσῃ, ταχεῖαν ποιεῖ καὶ ἀθρόαν ἀνάδοσιν. ἀλλὰ τὰ μὲν σπέρματα προσεπιζητεῖ καὶ τοὺς ὀρεινοὺς ὑετοὺς μᾶλλον κατὰ μικρούς τε καὶ πλείους γινομένους, διὰ 1
τὴν ἀσθένειαν καὶ τὸ ἐπιπόλαιον τῶν ῥιζῶν. ταχὺ γὰρ αὖ ξηραίνονται, καὶ ταχὺ πάλιν δέονται. τὰ δὲ δένδρα, καὶ ἰσχυρότερα καὶ βαθυρριζότερα, καὶ ἅμα διάπλεα τροφῆς ἐν ἑαυτοῖς. ὥστε τρόπον τινὰ μᾶλλον τοῦ συνεργήσοντος δεῖσθαι πρὸς τὴν πέψιν καὶ τὴν βλάστησιν. σημεῖον δέ, τὸ μὴ βλαστάνειν πρὸ τοῦ ἦρος.

» ὅτι δὲ πολυϋδρία συμφέρει τοῖς δένδροις, κἀκεῖθεν
» φανερόν. ἐν γὰρ ταῖς ἐπομβρίαις ἅπανθ' ὡς εἰπεῖν εὐθενεῖ μᾶλ-
» λον. ἀλλ' ὅταν μὲν ὦσι νότιαι, διυγραίνονται καὶ ἀσθενέστεραι γί- 2
νονται. βορείων δ' οὐσῶν, ἰσχυραί τε καὶ ἐκπέττει μᾶλλον. ἅτε τῆς μὲν γῆς διακέρου οὔσης, αὐτά τε ξυνεστῶτα καὶ ἐναπειληφότα οἰκεῖον θερμόν. ὅπου γὰρ ἀεὶ μαλακὸς ὁ ἀήρ, ἐνταῦθ' ἡ εὐβλαστία καὶ εὐκαρπία γίνεται τῶν δένδρων. ὥσπερ ἐν αἰγύπτῳ, διά τε τὴν ἀτροφίαν καὶ διὰ τὸ μηδὲν ἀντικόπτειν τῶν ἔξωθεν· ἀφθόνου γὰρ τῆς τροφῆς οὔσης καὶ τοῦ ἀέρος εὐτρόφου, εὐλόγως ἡ εὐβλαστία καὶ ἡ εὐκαρπία. πρὸς δὲ τὸ ποιεῖν αὐτῶν ἢ πάντων ἢ τινῶν δεῖται τινος ἴσως ἑτέρας κράσεως. ἐνταῦθα δὲ ἐὰν μὴ καθ' ὥραν 3
ἕτοιμοι αἱ βλαστήσεις ὦσιν, ἀλλὰ προεκδράμωσι δι' εὐτροφίαν καὶ ἄνεσιν τοῦ ἀέρος, ἐπιγινόμενα ψύχη διελυμήναντο καὶ ἐπέκαυσε. διὸ καὶ οἱ ὄπισθεν χειμῶνες χαλεποὶ τοῖς δένδροις. ὅταν γὰρ ἅπαξ ἐκτέκωσιν, εὐθὺς οἱ καρποὶ μαλακοῦ τινος ἀέρος δέονται καὶ εὐμενοῦς εἰς τὴν ἐκτροφήν. καὶ μάλιστ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς. τότε γὰρ ἀσθενέστατοι. τὸ δὲ ἀσθενές, οἷόν τι θηλάσεως δεῖται. καὶ γὰρ ὅλως πᾶσα μεταβολὴ καὶ γένεσις, δεῖται τῆς τοιαύτης εὐκρασίας. μεταβολαὶ δ' ἅμα καὶ ὥσπερ γενέσεις τινὲς 4

ἤ, τε βλάστησις καὶ ἡ αὔξησις, καὶ ἔτι τοιοῦτον ἕτερον. ἐν αἷς
καὶ πλεῖσται φθοραὶ γίνονται τῶν καρπῶν ἀποσβεννυμένων τε
καὶ ἀποκεκομμένων καὶ ἀποπιπτόντων, καὶ τὸ ὅλον χειμαζο-
μένων· ἐπεὶ καὶ τὰ ἄγρια μάλιστα συμβαίνει πονεῖν ὅταν μά=
λιστα ἀρτιβλαστῶν ὄντων ἐπιγίνηται τι πνεῦμα ψυχρὸν ἄγαν
καὶ θερμόν. ἀπορρεῖ γὰρ ἄμφω καὶ ἀπόλλυσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν
ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα δεῖ θεωρεῖν. ἡ δ' ὅλη διάθεσις καὶ κατάστα-
1 σις τοῦ ἀέρος εἰς τὴν τῶν δένδρων εὐθένειαν ὅτι δὲ ταύτῃ ξυμ=
φέρει, φανερόν ἐστιν, διὰ τῶν εἰρημένων. ἑπόμενον δέ πως τούτοις
» ἐστὶ περὶ τῶν ὡραίων ὑδάτων εἰπεῖν. ὡραιότατα μὲν γὰρ τὰ χει-
» μερινὰ διὰ τὰς λεχθείσας αἰτίας. δεύτερα δὲ τὰ περὶ τῆς βλα-
» στήσεως. οὕτω γὰρ ἀθροωτέρα τε καὶ καλλίων ἡ βλάστησις, ἐκ-
πληρωθέντων πάντων ταῖς μορφαῖς. εἰ δὲ μή, ἀβλαστεῖς καὶ
ἄμπελοι γίνονται, καὶ τἆλλα. τῶν μὲν, ἐχόντων, τῶν δὲ πεπο-
μένων εἶτα δὲ μετὰ τὴν ἀπάνθησιν, ἃ πρὸς τὴν τροφὴν ἤδη καὶ
2 τελειῶσιν ἐστι. ταῦτα δὲ μὴ εὐθύς. ἀλλ' ὅταν ὁ καρπὸς ἰσχύσῃ.
εἰ δὲ μή, συμβαίνει τὰ μὲν ἄλλα καὶ ἀπορρεῖν. κἂν μὴ τοῦτο πά-
θῃ διυγραινόμενα χείρω καὶ ἀσθενέστερα γίνεσθαι. τὴν δ' ἐλαίαν
καὶ ἐπιβλαστοῦσαν ἀποβάλλειν, ἅτε τῆς τροφῆς ἰούσης εἰς τὸν
βλαστόν. ἀώρια μὲν οὖν ταῦτα. χείριστα δὲ καὶ παρακαιρότατα
περὶ τὰς αὐξήσεις ἑκάστων. ἅπαντα γὰρ ἀσθενῆ καὶ πάνθ' ὡς εἰ-
πεῖν ἤ τά γε πλεῖστα ἀπόλλυται καὶ ἀποπίπτει, τὰ μὲν ἀποσι=
βούμενα. τὰ δὲ ὑγραινόμενα, τὰ δ' ἐπιμένοντα χεῖρον αὔξει.
3 πλὴν ἐπ' ἐνίων ὀλίγων· καὶ τοῦτ' οὐχ ἧττόν ἐστιν ἐν τοῖς φρυγα-
νικοῖς καὶ ποώδεσιν. οἷον, τὰ στεφανωτικὰ καὶ ὅλως τὰ ἄγρια
καὶ αὐτόματα τῶν αὐτῶν. ἔτι δὲ τῶν ποωδῶν ἔνια, καὶ τῶν ἡ-
μέρων σπερμάτων τὰ χεδροπά. ταῦτα δὲ διὰ μὲν, δυεῖν θά=
τερον. ἢ δι' ἰσχὺν ἑαυτῶν τε καὶ τῶν περισφυαζῶν, καθάπερ καὶ
τὸ ῥόδον, καὶ τὸ κρίνον, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα τούτοις ὅμοια, ἢ διὰ ξη=
ρότητα τῆς ὅλης φύσεως, ἀναλαμβανόντων τι ὑγρόν. ἐπικρα-
τεῖ γὰρ οὕτω τὸ κρατοῦν, ἀπαθές. ὧν δὲ οἱ καρποὶ χρονιώτε-
4 ροι, καὶ πλείονος δεόμενοι τροφῆς καὶ πέψεως, τούτοις ὡραῖα

καὶ τὰ ὀψιαίτερα. καθάπερ ἀμπέλῳ ῥόᾳ. ἐλαίᾳ τοῖς ἄλλοις.
ἁπλῶς δὲ ἑκάστοις πρὸς τὴν ἑαυτοῦ τελείωσιν. διὸ καὶ οὐχ ὁ
αὐτὸς ἅπασι καιρός, ὥσπερ ὁ τοῦ χειμῶνος πρὸς τὴν βλάστη-
σιν. ἀλλ᾽ ἕτερος ὁ τοῖς ὀψικάρποις. καὶ πρωϊκάρποις. ὥσπερ
καὶ τῶν σπερμάτων τοῖς τριμήνοις. καὶ ἁπλῶς τοῖς ὀψίοις καὶ
πρωΐοις. ἁπλῶς δ᾽ αἰεὶ τὰ βόρεια βελτίω τῶν νοτίων. καὶ γὰρ
ψυχρότερα. καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ποιεῖ πλείω, ξυνεστηκότων καὶ
ἰσχυόντων καὶ τῶν καρπῶν καὶ τῶν δένδρων. ἔτι δὲ ἀφαιρεῖ τὸ 1
περιττόν. καὶ ἀποξηραίνεται καὶ οὐκ ἐᾷ προσκαθήμενον διυ-
γραίνειν. οὐδ᾽ ὑπὸ τοῦ ἡλίου συνεψόμενον λυμαίνεσθαι. διὸ
καὶ τὰ ἐπιγινόμενα πνεύματα ὠφελεῖ. καὶ μάλιστα ἐὰν ᾖ βό-
ρεια. περιαιρεῖ γὰρ ταῦτα καὶ ἀπόλαυσιν ποιεῖ πλείω· διὰ ταῦ-
τα γὰρ καὶ τὰ παραπλήσια, καὶ τὰ νυκτερινὰ βελτίω τῶν ἡμε-
ρινῶν. ἀπόλαυσίς τε γὰρ γίνεται πλείων, μὴ συνθεὸς ἀφαιρουμέ-
» νου τοῦ ἡλίου. καὶ τῶν ἄλλων ἀκινδυνότερα. τὸν αὐτὸν δὲ τρό-
» πον, καὶ τῶν πνευμάτων, τὰ βόρεια τῶν νοτίων βελτίω. καὶ τὰ 2
» πόντια τῶν ἀπογείων. ὅτι ψυχρότερα. καὶ τὰ ἀπὸ δύσεως, τῶν
» ἀφ᾽ ἕω. καθόλου γὰρ ὡς εἰπεῖν τὰ ψυχρὰ τῶν θερμῶν, ἐὰν μὴ
ἀρτιβλαστῆ ᾖ καὶ ἐν αὐξήσει λαμβάνῃ. τότε γὰρ ἀποκάει τὰ
ψυχρά, καθάπερ εἴρηται. βελτίω δὲ καὶ τὰ ζεφύρεια, καὶ αἱ τρο-
παί. καὶ ὅλως αἱ αὖραι τῶν σκληρῶν καὶ διατόνων. τὸ μὲν γὰρ
τρέφει. θάτερον δὲ τιλοῖ καὶ κωλύει τὰς αὐξήσεις. ἰσχύει δ᾽ ἕ-
καστον κατὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας. ἄλλα γὰρ ἄλλοις τοιαῦτα.
καθάπερ ἐλέχθη καὶ πρότερον. διὸ καὶ ὡς ἐπίπαν εἰπεῖν, βελ- 3
τίω τὰ βόρεια τῶν νοτίων. οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἐπείπερ αἱ παραλλαγαὶ
καὶ τῆς χώρας ποιοῦσι τὰς δυνάμεις, καὶ δεῖ τοῦ μὲν χειμῶ-
νος εἶναι θερμά. τοῦ δὲ θέρους ψυχρά. βοηθεῖ γὰρ οὕτως ἑκά-
τερα πρὸς τὰς ὥρας ὥσπερ εἴπομεν· ἐὰν δὲ ὅμοια, βλάπτει.
ποιεῖ γὰρ ὑπερβολήν. εὔλογον δ᾽ ἤδη μὴ τὰ αὐτὰ πᾶσιν εὔ-
τροφα καὶ ὠφέλιμα καὶ βλαβερὰ γίνεσθαι. διὸ τοῖς μὲν, νό-
τος ἐπισινής. τοῖς δ᾽ ὠφέλιμος. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ζέφυρος
καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος. ἅπασι δὲ χαλεπὰ καθάπερ εἴρηται κα- 4

τὴν βλάστησιν εὐθύς, ἢ θερμὰ λίαν ἢ ψυχρὰ πνέοντα. δια-
φθείρει γὰρ ἄμφω διὰ τὴν ἀσθένειαν. ὡς δὲ τὸ σύνολον εἰπεῖν,
εὔπνουν εἶναι χρὴ τὸν τόπον. ἕτερος δ' ὁ εὔπνους καὶ ὅλως ὁ
προσήνεμος ἀναυξής. σχεδὸν δ' ὁμολογουμένη τις καὶ ἡ τοῦ ἀέ-
ρος διάθεσίς ἐστι. τούτοις γὰρ ὁ εὐκρατὴς ἀὴρ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν
ἄριστος τοῖς δένδροις. συμβλαστὴς ὢν καὶ εὔκαρπος. οἱ δὲ πε-
ρισκελεῖς ἐφ' ἑκάτερα διαφθείρουσιν. οἱ μὲν τοὺς καρποὺς· οἱ δ'
1 ὅλως καὶ τὰ δένδρα. πλὴν ὅσα πέφυκεν οἰκεῖα τούτοις. ἔνια
γὰρ δὴ ταῖς ὑπερβολαῖς χαίρει. καὶ τὰ μέν ἐστι φιλόθερμα.
καθάπερ φοίνιξ. τὰ δὲ φιλόψυχρα μᾶλλον. ὥσπερ ὁ κιττὸς
καὶ ἡ ἐλάτη. ταῦτα γὰρ ὅλως ἐν τοῖς ἐμπύροις οὐ φύεται· χα-
λεπὸς δὲ καὶ πύξος καὶ φιλύρα καθάπερ ἐν ταῖς ἱστορίαις εἴ-
ρηται. αἴτιον δὲ ἡ θερμότης καὶ ἡ ξηρότης· ἐπεὶ πῦρ ἐπὶ πῦρ
γίνεται. συμμετρίας δέ τινος δεῖται καὶ τὸ ὅμοιον· ὡσαύτως
δὲ οὐδ' ἐν τοῖς ψυχροῖς ἔνια φύεται τῶν ψυχρῶν, διὰ τὴν
2 αὐτὴν αἰτίαν. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἐναντίων δηλονότι συμμετρία
τις πρὸς ἄλληλα ὥστε τὰ μὲν δύνασθαι βλαστάνειν. ἀεὶ γὰρ
δῆλον τινὰ ἔχειν τὴν κρᾶσιν τῆς φύσεως πρὸς τὸ περιέχον.
ἔοικε δὲ κοινὸν εἶναι τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ζώων. καὶ γὰρ τὰ ζῶα
καθ' ἑκάτερον τῶν τόπων ἴδια τυγχάνει, τὰ μὲν, δεχόμενα,
τὰ δ' οὐ δεχόμενα τὴν τοῦ ἀέρος διάθεσιν. ὅτε δὲ καὶ τρο-
φὰς οὐκ ἔχοντα τὰς οἰκείας. ἐνδέχεται γὰρ καὶ τοῦτο κω-
λύειν ὁμοίως καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτά. τάχα δὲ καὶ ἕ-
3 τεραι πλείους αἰτίαι, αἳ πρὸς τὰς ἰδίας φύσεις εἰσὶν ἐ-
ναντίαι. μεγίστη δ' οὖν διαφορὰ κατὰ τὰ ἔνυγρα καὶ χερ-
σαῖα ζῶα καὶ φυτά. περὶ ὧν οὐ δὲ ζητοῦμεν λόγον ὡς εἰπεῖν.
πλὴν ὑπὲρ τοῦ πότερα θερμότερα καὶ ψυχρότερα. τοῦτο
γὰρ ἀμφισβητεῖται. καὶ ἄλλα δὲ οὐ συγκεχωρημένα τῇ φύ-
σει τίθεται. καίτοι τὰ καθόλου καὶ κοινὰ πρῶτα ἔδει ζητεῖν·
εὑρεθέντων γὰρ τούτων, καὶ τὰ κατὰ μέρος φανερά. τοῦτο
μὲν ἴσως κωλύοι τ' ἂν οὖν διὰ τὸ χαλεπὸν, εἴτε πλείους αἰτίαι
4 τυγχάνουσιν, εἴτε μία. περὶ δὲ τῶν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα μᾶλλον

εὐτεροῦμεν. ἡ γὰρ αἴσθησις δίδωσιν ἀρχὰς ἐπ' ἄμφω. καὶ ἔτι
μᾶλλον πλείους ἐπὶ τῆς φυτῆς. ἐμφανέστατα γὰρ τὰ συμβαί-
νοντα περὶ αὐτά. μεγίστη δὲ διαίρεσις κατά γε τὸν αὐτὸν τό-
πον τοῖς ἡμέροις καὶ ἀγρίοις. ἀεὶ γάρ τι μαλακωτέρου καὶ
ὑγροτέρους ζητεῖ τοῦ ἀέρος. οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιά γε καὶ τῶν ἡμέ-
ρων ἀδυνατεῖ βλαστάνειν ἐν τοῖς θερμοῖς καὶ ψυχροῖς. οὐ μό-
νον διὰ τὴν ἀσθένειαν ἢ τὴν κρᾶσιν. ἀλλὰ δι' ἑτέρας αἰτίας. καθά-
περ ἡ ἐλαία καὶ θερμὸν καὶ πυκνὸν ἐν τοῖς φυτοῖς, διὰ τὸ με- 1
τέωρον τῶν ῥιζῶν. ἐμπήγνυται γὰρ ἡ δὲ ἀρχὰς ἐν τοῖς σφόδρα
θερμοῖς. ὥσπερ περὶ αἴγυπτον. μοχθηραὶ δὲ καὶ αἱ ἄπιοι καὶ
μηλέαι, καὶ σητάνιαι. τὴν δ' αἰτίαν σκεπτέον. ἐπεὶ οὐκ ἂν θερ-
μὰ δόξειεν εἶναι. τὰ μὲν οὖν ὅλως οὐδὲ βλαστάνειν ἐνιαχοῦ δύ-
ναται. τὰ δὲ βλαστάνει μέν. ἄκαρπα δὲ γίνεται. καθάπερ ἡ περ-
σέα ἡ αἰγυπτία περὶ ῥόδον. προϊόντι δὲ οὕτω, φέρει μέν, ὀλί-
γον δὲ καὶ μαλλικαρπεῖ καὶ γλυκυκαρπεῖ ἐκεῖ μόνον. ὁμοίως
δὲ καὶ ὁ φοῖνιξ. καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν τοῖς περὶ βαβυλῶνα καὶ συ- 2
ρίαν καλλίκαρπος. ὁ γὰρ ἀὴρ διὰ ψυχρότητα μὲν ὅλως οὐ δέ-
χεται. τὰ δ' ὅσον εἰς βλάστησιν. ἔνια εἰς καρπόν. ὁ δὲ οἰκεῖος ἤ-
δη διὰ τὴν λεπτότητα τῆς φύσεως. διὰ τὴν αὐτὴν δὲ αἰτίαν οὐδὲ
αἱ συκαῖ περὶ αἴγυπτον, οὐδ' ὅλως ἐκείνοις τοῖς τόποις χρη-
σταί. θερμὸς γὰρ ὢν ἄγαν ὁ ἀήρ, περικάει καὶ οὐ ποιεῖ πέψιν:
ἀλλ' ἡ ἐκ τῆς γῆς ἐπιτροφία διυγραίνει μόνον ἀπέπαντος οὖσα.
διὸ καὶ τοῖς μεγέθεσι γίνεται μικρά. τοὐναντίον δὲ ὁ ψυχρός.
ἐξαίρει γὰρ τὴν ὑγρότητα. τὴν δ', οὐ δύναται πρὸς τὴν οἰκείαν 3
πέψιν ἀγαγεῖν. ὥσπερ ἐν ταῖς ἐλαίαις. διὸ καὶ αἱ μέν, ἄσαρκοι
πάμπαν. μεγαλόρριζοι δὲ τῶν ἐν τοῖς ψυχροῖς. αἱ δέ, σαρκώ-
δεις μέν, ἀνέλαιοι δέ. πλείονος γὰρ [illegible] θερμότητος δεῖται
πρὸς τὴν πέψιν. αἱ μὲν οὖν τοῦ ἀέρος κράσεις καὶ διαθέσεις
τοιαύτας τινὰς παρέχονται δυνάμεις. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ ἐδάφη
» μεγάλας ἔχει διαφοράς, λεκτέον καὶ περὶ τούτων. καὶ γὰρ αὐ-
» τὰ τῆς φύσεως. ἔτι δὲ εὐβλαστῆ ἄμφω γίνεται καὶ διὰ τὸν ἀέρα
» καὶ διὰ τὴν γῆν πολλάκις. ὅτι μὲν γὰρ τὰ κάτω χρηστότατα, τὰ 4

δ' ὥσπερ γῆς φαῦλα. καθάπερ ὅταν ἀμμώδης ἢ κεραμὶς ἢ κα-
τακεκαυμένη τις τυγχάνῃ. ῥιζοῦσι γὰρ, καὶ τροφὴν οὐδεμίαν
τῶν τοιούτων ἔχει. καὶ σχεδὸν αἱ μὲν ἀβλαστεῖς εἰσὶν αὗται. καὶ
εἴ τις ἄρα δίυγρος ὅλως ἢ πηλώδης, βλαστητικῶν καὶ ἀκάρ-
πων. οὐ κακῶς δὲ ἡ διαίρεσις ἡ πρὸς τὰ σπέρματα καὶ τὰ δέν
δρα λέγεται. τῷ τὴν μὲν πίειραν, ἀμείνω σιτοφόρον. τὴν δὲ λε
πτοτέραν δενδροφόρον εἶναι. λαμβάνει γὰρ ὥσπερ καὶ πρό-
1 τερον εἴπομεν ὁ σῖτος καὶ ἁπλῶς τὰ ἐπέτεια τὴν ἐπιπολῆς τρο
φήν. ἣν δεῖ μὴ ὀλίγην μηδὲ ξηρὰν εἶναι. καθάπερ ἐν
ταῖς λεπταῖς τὰ δένδρα διὰ τὸ μεγάλας καὶ ἰσχυρὰς ἔχειν τὰς
ῥίζας καὶ τὴν ἐκ βάθους. αὕτη δὲ ἐν μὲν τῇ πιείρᾳ, λευκὴ λίαν
οὖσα, βλάστην μὲν ποιεῖ καλὴν καὶ μέγεθος τοῖς δένδροις. καρ
πὸν δ' οὐ ποιεῖ διὰ τὸ μὴ ἐκπέττειν. ἐν δὲ τῇ λεπτοτέρᾳ, ξύμ-
μετρος γίνεται πρὸς ἄμφω καὶ κρατοῦντα τὰ δένδρα δύναται
καρποτοκεῖν. ἡ δὲ πέτρα πάμπαν οὐδενὶ ξυμφέρει φυτῷ. ξη-
2 ρικὴ γὰρ μᾶλλον τοῦ δέοντος, ὥσπερ καὶ Μενέστωρ φησί. τοιαύ-
την δ' εἶναι τὴν σπιλάδα. χρῶμα δ' ὑπόλευκον. ἀρίστη δὲ δῆ
λον ὡς ἡ ἀρίστα κρεμαμένη, καὶ ὅλως μανή τις οὖσα καὶ μὴ
ψυχρὰ καὶ ἔνικμος. καὶ εὐδίοδος γὰρ οὕτω ταῖς ῥίζαις ἐστὶ καὶ εὔ-
τροφος. ὅπερ βούλονται καὶ αἱ ἡμερώσεις καὶ αἱ κατεργασίαι
καὶ κεπρίσεις ποιεῖν. ἄλλη δὲ πρὸς ἄλλα τῶν δένδρων ἁρ-
μόττει μᾶλλον, ὥσπερ καὶ διαιροῦσιν. οἷον ἡ σπιλάς. καὶ ἔτι μᾶλ
λον ἡ λευκόγειος ἐλαιοφόρος. ἰκμάδα τε γὰρ ἔχει καὶ πνεῦ-
3 μα πολύ. δεῖται δὲ καὶ ἀμφοῖν. ἡ δὲ λειμωνία καὶ ἔφαμμος,
ἀμπελοφόρος ἀγαθή. καὶ ὅλως ἥτις ἂν ἡ μανὴ καὶ κούφη καὶ λε-
πτὴ ἢ ἔφυδρος οὕτως, ὥστε τὸ οὐράνιον ὕδωρ συνικνεῖσθαι
πρὸς τὸ ἐν αὐτῇ τροφῆς γὰρ πολλῆς ἡ ἄμπελος δεῖται. διὰ τὸ
ὥσπερ ἣ καὶ μανὴ καὶ ὑγρὰ καὶ πολύκαρπος εἶν. τάχα δὲ καὶ δι' αὐ-
τὰ ταῦτα καὶ πολύκαρπος. ἔτι δὲ οὐκ εὔσηπτοι τῶν ὑγρῶν αἱ ῥί
ζαι καθάπερ αἱ τῶν ξηρῶν, ὥστε δύνασθαι καὶ ἐπισπᾶσθαι καὶ
ἀπέχειν καὶ διδόναι τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ τῶν ἄλλων ἑκάστοις
4 ἐστί τις οἰκεία πρὸς τὴν φύσιν καὶ ἡ αὐτὴ τοῖς μὲν, μᾶλλον τοῖς

» δ' ἢ τοὐναντίον. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν τοῖς μὲν πλείοσιν οὐ συμφέρει
» ἡ πίειρα. δοκεῖ γὰρ κατεξηραίνειν μᾶλλον τοῦ μετρίου. διὸ καὶ
» λυμαίνεσθαι καὶ νοσεῖν. ὅσα δὲ λυπρά, τούτοις ξυμφέρει. ση-
μεῖον δὲ ὅτι τὰ λάχανα καὶ ὁ δημήτειος καρπὸς ἐν ταῖς τοι-
αύταις εὐθενεῖ· πάντα δὲ ταῦτα λυπρὰ τῇ φύσει. τὰ γὰρ φύ-
σει λυπρὰ πιοτέρας τροφῆς δέονται. δηλοῦν δὲ οἴονται καὶ
τὴν τῶν ἀνθρώπων τοιαύτην φύσιν. τοὺς γὰρ ἐκ λιμοῦ, καὶ χαί-
ρειν μάλιστα ταύτῃ καὶ ἐπιδιδόναι πρὸς εὔχροιαν καὶ ἰσχύν. ὑ- 1
γρὰ γὰρ ὄντα τὰ σώματα δεῖσθαι τροφῆς πολλῆς καὶ πιείρας.
ὑπὸ δὲ τῶν ξηρῶν καὶ λυπρῶν οὐθὲν ὠφελεῖσθαι, διὰ τὸ μὴ
ἀπολαύειν, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνα εἶναι πρὸς νόσους ἄλλας
τε καὶ μάλιστα δὲ τὰς τῆς κοιλίας. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν δέν-
δρων ἔχει τοῦτο. πλὴν ταῦτα μὲν ὅμοια, διαπλεῖ. τὸ δὲ σῶμα,
ὅταν ἀνακομισθῇ, μεταβαίνει εἰς τὴν τε ἐμμελίαν καὶ ἄκνισιν.
οὗτος μὲν οὖν καθόλου τις διορισμός. διαφοραὶ δὲ πολλαὶ
καὶ τῆς γῆς καὶ τῶν δένδρων ὥσπερ καὶ τῶν ἀμπέλων, ταῖς 2
μὲν, ἡ πεδινή, ταῖς δ' ἡ ὀρεινὴ μᾶλλον ἁρμόττει. καὶ ἐν αὐταῖς
» ταύταις αἱ τοιαίδε ταῖς τοιαῖσδε. μικραὶ δὲ παραλλαγαὶ φαι-
» νόμεναι, μεγάλας ποιοῦσι ῥοπὰς εἰς τὴν φύσιν. τὸ δ' ἁπλοῦν,
ῥᾴδιον εἰπεῖν ὥσπερ καὶ κελεύουσι, τὰ μὲν στερεὰ καὶ πυκνὰ
φυτεύειν. τὰ δ' ἀραιὰ καὶ ὑγρὰ ἐν τοῖς μαλακωτέροις καὶ ἐ-
φυγροτέροις. ἑκατέροις γὰρ οὕτως. αἱ τροφαὶ δὲ δῆλον ὅτι
σύμμετροι, τοῖς μὲν, πολλῶν δεομένοις τοῖς δ' ὀλίγων. καὶ τὸ
καθόλου λεχθὲν ὑπὲρ πάντων ἴσως τῶν δένδρων ἀληθές. 3
ὅτι καθ' ἑκατέρας τὰς χώρας ἑκάτερα δεῖται τῶν δένδρων
φυτεύειν. ἀλλ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὸ ἀκριβὲς μᾶλλον ἴσως αἰ
σθητικῆς δεῖται συνηθείας. λέγω δὲ οὐκ εὐμαρὲς ἀφορίσαι. ἐ-
πεὶ καὶ τὰς πρὸς ἥλιον διαφορὰς, οἷον ἀνιόντα, ἢ δυόμενον, ἢ
μεσοῦντα, ἢ πῶς ἄλλως ἔχοντα, δεῖ μὴ ἀγνοεῖν, ποῖος τῶν φυ-
τῶν οἰκεῖος. καὶ ὅλως τῶν ὁμογενῶν. ὥσπερ οἱ γ' ἀμπελουργοὶ πει-
ρῶνται διαιρεῖν. ὅταν συνάγειν τινα λαβόντες φυτεύσωσιν.
οὐ γὰρ ταὐτὰ τιθέασιν εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος. ἀλλὰ διαιροῦσι, 4

καὶ ποιεῖ μεγάλην διαφορὰν οὕτω τε φυτευθέντα καὶ ἀνάπα-
λιν. ὁμοίως δὲ τοῦτ᾽ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν. ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐλέχθη
πρότερον, αἰσθητικῆς ταῦτα δεῖται συνέσεως. ὡς δ᾽ ἁπλῶς εἰ-
πεῖν ἡ μέσην ἔχουσα τῶν ἐναντίων κρᾶσιν, πυκνοῦ καὶ ἀραιοῦ. καὶ
ξηροῦ. καὶ ὑγροῦ. καὶ κούφου καὶ βαρέος. ἔτι δὲ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κά-
τω σύμμετρα τούτοις, πασῶν ἀρίστη πρὸς ἅπαντα ὡς εἰπεῖν δέν-
δρα τε καὶ σπέρματα. φαίνεται γὰρ ὁμοίαν τινὰ ἔχειν τῷ ἀνδρὶ
1 πρὸς τὰς ἄλλας χώρας· οὐ μὴν ἀλλ᾽ αὐτῆς γε ταύτης ἡ πρὸς θά-
τερον μέρος ἀποκλίνουσα τῶν ἐναντιώσεων κρείττων. ἣν καὶ ἁ-
πλῶς τιθέασί τινες ἀρίστην. ὅτι τὴν κούφην καὶ μανὴν καὶ ἔν-
ικμον. ἔχει τε γὰρ τροφὴν ἐν ἑαυτῇ. καὶ εὐδίοδός ἐστι ταῖς ῥίζαις.
ἡ δὲ πυκνὴ καὶ βαρεῖα καὶ ξηρά, δῆλον ὡς ἐναντία. κατὰ δὲ τὰς πα-
ραλλαγὰς τῶν αἰσθήσεων, καὶ τὰς πρὸς ἕκαστον ἔχουσιν ἤδη διαφο-
ράς. ὅτι, ἐὰν ἡ μανὴ μὲν καὶ λεπτή, βαθύγεως δὲ καὶ ξηρὰ καὶ ἄνυ-
δρος, δενδροφόρος μὲν ἀγαθή. σιτοφόρος δὲ κακή. διὰ γὰρ τὴν
2 μανότητα δίεισιν εἰς βάθος τὸ χειμερινὸν ὕδωρ. ὥστε τῶν μὲν σί-
των μὴ ἐφικνεῖσθαι διὰ τὸ ἐπιπολῆς εἶναι· τὰ δένδρα δ᾽ εἰς βάθος
καθιέντα ταῖς ῥίζαις ἐφικνεῖσθαι καὶ ἕλκειν· ὡσαύτως δὲ καὶ εἴ-
τις ἄλλη τοιαύτη διαφορά. τὸ γὰρ πρόσφορον ἀποδώσει τινὶ γέ-
νει διὰ τὴν παραλλαγήν. οὐκ ἀηδῶς δὲ οὐδ᾽ ὅσοι ταύτην ἀρίστην
ὑπολαμβάνουσιν, ἥτις ἂν ᾖ εὐθρυμής τε καὶ ἔνικμος. ἄμφω γὰρ
ἔχειν ἃ δεῖ, τροφήν τε καὶ τὸ κατεργαζόμενον. εὐλόγως δὲ καὶ
μετὰ τὸ πρῶτον ὕδωρ ἀτμίζειν· ἀλλὰ τὴν μὲν, ἔνικμον αὐτῆς
3 εἶναι, τὴν δὲ, ξηράν. τὴν μὲν οὖν ἔνικμον σιτοφόρον ἀγαθήν.
ἱκανὸν γὰρ ἔχειν πρὸς τὴν ἐκ τροφῆς ὑγρὸν τῷ σίτῳ. τοῖς δὲ δέν-
δροις ἔλαττον. τὴν δὲ ξηράν, σιτοφόρον φαύλην, διὰ τὸ μὴ
ἔχειν μηδὲ τούτῳ τροφὴν ἀρκοῦσαν. ἐνθεῖτ᾽ αὐτὸ δέ πως
φθείρονται, καὶ ὅσοι φασὶ δεῖν πιειράν τε εἶναι καὶ μὴ πα-
ρώδη μηδὲ πυκνὴν μηδ᾽ ἁλμυράν. ἀλλά ποτε μὲν καὶ
ψαθυράν. τροφήν τε γὰρ οἴονται δεῖν ἔχειν καὶ εὐθρυμό-
τητα, καὶ ἔτι ταῖς ῥίζαις εὐδίοδον εἶναι. πάντα δὲ ταῦτα
4 οἰκεῖα πρὸς αὔξησιν καὶ καρποτοκίαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τὴν

μελάγγειον ἐπαινοῦντες, ὥσπερ Λεωφάνης. εὐθὺς γὰρ ἀποδι-
δόναι πειρᾶται τὰς αἰτίας· ὅτι δύναται καὶ ὄμβρον καὶ αὐχμὸν
φέρειν, δεκτικὴ οὖσα καὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ. τὴν μὲν οὖν ἀ-
ρετὴν τῆς χώρας, σχεδὸν ὥσπερ εἴρηται, διὰ τῶν αὐτῶν πως καὶ
ἐν τοῖς αὐτοῖς ἔστι λαβεῖν. ἐν οἷς καὶ ἀποδιδόασι πάντες. αἱ δια-
φοραὶ δ᾽ ἐπεὶ πλείους εἰσὶ καὶ ταύτης καὶ τῶν φυτῶν, πειρατέον
» πρὸς ἕκαστον λαμβάνειν καὶ θεωρεῖν. τὰς δὲ τῶν ὑδάτων διαφο-
» ρὰς τῶν ἐπιγείων (καὶ γὰρ ταῦτα οὐ μικρὰν ἔχει μερίδα πρὸς 1
» αὔξησιν καὶ τροφὴν) ὁμοίως τούτοις ληπτέον. ὅσα μὲν οὖν θερ-
» μὰ καὶ νιτρώδη καὶ στυπτηριώδη, καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος χυλός,
ἄτροφα καὶ ἄγονα φυτῶν ὡς ἁπλῶς ἐστιν εἰπεῖν. πλὴν εἴ τι συγ-
γενὲς αὐτοῖς ἐκτρέφειν δύναται. καθάπερ καὶ ἡ θάλαττα βρα-
χὺ δέ τι τούτων ἢ οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐστιν. ἐνιαχοῦ δὲ ποτίμων πλεί-
στων ὄντων ἡ ἐκτροφή. καθάπερ τοῖς ἐν Θράκῃ θερμοῖς. καθ᾽ αὑ-
τὰ δ᾽ ὥσπερ καὶ ζῴων καὶ φυτῶν ἄγονα. ἡ δὲ θάλαττα πολλὰ καὶ
παντοῖα φύει. καὶ ἔστιν ὥσπερ ζῴων τι γένος ἐν αὐτῇ καὶ φυτῶν. 2
ἔνια δ᾽ ἐν τῇ ἀπωτέρω δένδρα μέγεθος ἔχοντα καὶ καρπὸν τυγ-
χάνει, περὶ τούτων οὐκ ἄν τις ἴσως ἀποδοίη τῇ θαλάττῃ τὴν
τροφήν. ἀλλ᾽ ἐνδέχεσθαι πότιμον ἕλκειν ἐν τῇ γῇ τὰς ῥίζας. τὴν
δὲ θάλατταν ἀβλαβῆ περιέχουσαν εἶναι καθάπερ καὶ τὸ ὕδωρ
τοῖς ἐνύγροις. ἀλλὰ τούτων μὲν πέρι, λόγος ἕτερος. καὶ ὅσα
δὴ πρὸς αὐτῇ τῇ θαλάσσῃ φύεται, χρῆταί πως τῇ ἁλμυρίδι
πρὸς εὐθένειαν καὶ τροφήν. ἔοικε γὰρ καὶ τοῦτο ἴδιόν τι γένος εἶναι.
καθάπερ τὰ εἰρημένα, καθάπερ ἀνὰ μέσον ὄντα. τὰ δ᾽ ἁλικὰ 3
τῶν ὑδάτων ὕδατα, τρέφει μὲν καὶ τὰ ἔγγεια. χεῖρον δὲ τῶν γλυ-
κέων. αὐχμηρὰ γὰρ ποιεῖ καὶ ἐπικάει. τὸ δ᾽ ἀλυπότερα τοῖς δέν-
δροις ἢ τοῖς λαχανώδεσιν ἢ ὅλως ἐπετείοις εἶναι καθάπερ τι-
νές φασιν, οὐκ ἄλογον, ὅσῳ περ ἰσχυρότερα. τάχα γὰρ κἂν εἴη
προσφορὰ τὸ ὅλον ὥσπερ τοῖς φοίνιξιν. εἴπερ καὶ οἱ ἅλες περι-
βαλλόμενοι. παραπλήσιος γὰρ ὁ αὐτὸς χυλός οὐ μὴν ἀλλὰ
καὶ τῶν λαχανωδῶν ἐστί τισι τὰ ἁλικὰ πρόσφορα. καθάπερ ῥα-
φανῷ. τεύτλῳ. πηγάνῳ. εὐζώμῳ. βελτίω γὰρ γίνεται τοῖς 4
ἁλυκοῖς

ἁλυκοῖς ἀρδόμενα ταῦτα. διὸ πρός γε τὴν ῥάφανον νίτρον τι-
νὲς παραμιγνύουσιν ἐν τῷ βρέχειν. ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ γί-
νεται πολλῷ γλυκυτέρα, καὶ ἁπαλωτέρα. καθάπερ καὶ ἡ ἑ-
ψομένη. τοῦτο δὲ συμβαίνει· καὶ ὅλως ἡ ἁλυκότης πρόσφορος.
ὅτι πικρότητά τινα ἔχουσα ἐν τῇ φύσει. ταύτην δὲ διαδυό-
μενον καὶ ὥσπερ ἀναστομοῦν τὸ ἁλυκὸν ἐξάγει. διὸ καὶ ἐν ταῖς
ἁλμυρίσιν ἡ ῥάφανος ἀρίστη. τὸ δὲ πικρὸν ἄτροφόν τι καὶ δύ-
1 χυλον. ὥστε ἐξαγομένου τούτου, καὶ γλυκυτέρα καὶ ἁπαλω-
τέρα καὶ εὐαυξεστέρα γίνεται. τὰ δ' ἄλλα χείρω. διὰ τὸ μὴ ἐξά-
γειν τὸ ἀλλότριον ἀλλὰ τὸ οἰκεῖον, ἐπικαίουσα. δῆλον δ' ὅτι καὶ
ἐπὶ τῶν λοιπῶν πικρῶν ὁμοίως ἂν ἔχοι. καθάπερ καὶ ὁ κορω-
νόπους παρὰ τὰ κιχώρεια τοῖς δριμέσιν, οἷον κρομμύῳ. σκορό-
δῳ τοῖς ἄλλοις οὐκέτι πρόσφορον. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖ τὴν δρι-
» μύτητα, ἀλλὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν χυλῶν. τὸ γὰρ ὅμοιον ἐπὶ τὸ
ὅμοιον φέρεται. καὶ εἰς τοὺς πόρους ἐνδύεται. καθάπερ ἐπὶ τῶν
2 καθαιρόντων καὶ ἐξαγόντων ταῖς ἐπιχρίσεις, καὶ τὰ μὲν ἁλυ-
κὰ τοῖς τοιούτοις πρόσφορα διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. εἰ δὲ
ἀληθὲς ὃ ἔλεγεν Ἀνδροσθένης, περὶ τῶν ἐν Τύλῳ τῇ νήσῳ τῇ
περὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν, ὅτι τὰ ναματιαῖα μᾶλλον συμ-
φέρει τῶν οὐρανίων, ἁλυκὰ ὄντα τοῖς δένδροις καὶ πᾶσι τοῖς
ἄλλοις, διὸ καὶ ὅταν ὕσῃ τούτοις ἐπαρέχειν, αἰτιᾶσθαι τ' ἄν τις
» τὴν συνήθειαν. τὸ γὰρ ἔθος ὥσπερ φύσις γέγονε. συμβαίνει δὲ
» τὰ μὲν οὐράνια σπάνια γίνεσθαι. τούτοις δ' ἐκτρέφεσθαι καὶ τὰ
3 δένδρα καὶ τὸν σῖτον καὶ τ' ἄλλα. διὸ καὶ παρὰ τὴν ὥραν ἀπείρου-
» σι. ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἐξ ὑποθέσεως εἰρήσθω. τῶν δὲ ποτίμων
» τὰ ψυχρὰ βέλτιστα. καὶ γὰρ πέψιν ποιεῖ μάλιστα, διὰ τὴν ἀν-
» τιπερίστασιν τοῦ θερμοῦ, καὶ κατάψυξιν ταῖς ῥίζαις. δεῖται δὲ
τὰ δένδρα ταύτης. ὅτι δὲ βελτίω, σημεῖον τὸ γλυκύτερα γίνε-
σθαι καὶ εὐχυλότερα τοῖς ψυχροῖς ἀρδευόμενα, καὶ λάχα-
να καὶ ῥίζας καὶ καρποὺς καὶ τὰ ἄλλα ὁμοίως. ἔοικε δὲ κα-
τὰ λόγον ἔχειν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν διὸς ὑδάτων τὰ νυκτερί-
4 δια καὶ τὰ βόρεια. καὶ ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶν πνευμάτων, ὅταν τὰ

βόρεια καὶ μὴ νότια. καὶ ὅλως ὅταν ψυχρὰ καὶ μὴ θερμά.
τὴν γὰρ αὐτὴν ὄνησιν πάντα ἔχει. καὶ διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας
τὰ θερμὰ διαχεῖ καὶ ἀνυγραίνει. καὶ ἀσθενὲς ποιεῖ τὸ σύμφυ-
τον θερμόν. ὑπερβολὴ δέ τις ἐστὶν ἴσως καὶ τοῦ ψυχροῦ καὶ
πρὸς τροφὴν καὶ πρὸς γένεσιν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων. εἴ-
περ ἀφαιρεῖται τὴν τοῦ θερμοῦ δύναμιν, ἀφαιρεῖται τὴν τρο-
φήν. ἀφαιρεῖται γὰρ τὴν ζωήν. οὐ μὴν πολλή γε, οὐδὲ ἐν πολ-
λοῖς ἐὰν μή τινα καὶ ἄλλον ἔχῃ χυλὸν ἀλλότριον. οὐδὲ γὰρ οὐ- 1
δ' ὅμοιον καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ἐστὶ τῶν ἐν αὐτοῖς. ἐκεῖναι μὲν γὰρ
ὅλως ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ περιέχονται καὶ ἐν τούτῳ ξυνίστανται.
ταῦτα δ' ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῷ ἀέρι. μιγνυμένου δὲ τοῦ ὕδατος
τούτοις, οὔτε τὴν ἐκ τῆς γῆς οὔτε τὴν οἰκείαν ἀφαιρεῖται θερ-
μότητα· πλὴν γ' εἴπου καὶ ὁ ἀὴρ ὅλος, τοιοῦτος. οὕτως γὰρ
ἀβλαστὴς, καὶ ἄγονος ἡ γῆ τὸ ὅλον. τὰ μὲν οὖν ψυχρὰ διὰ
ταῦτα βελτίω. τὰ δὲ πότιμα τῶν ἀπότων, ὅτι τροφιμώτερα.
μιγνυμένη γὰρ ἡ ἁλμυρὶς, καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος χυλὸς, οὐ μό- 2
νον ἀτροφίαν, ἀλλὰ καὶ ἄλλας βλάβας ἐμποιεῖ, καθάπερ
ἐπὶ τῶν σωμάτων. ἡ δὲ μίξις τῶν ὑδάτων ἡ τοιαύτη χρήσιμος,
ὅταν τὸ μὲν ἄγαν σκληρὸν ᾖ καὶ ὥσπερ ἄπεπτον καὶ ὠμόν. τὸ
δὲ θῆλυ καὶ μαλακὸν ᾖ, καὶ ἔνια γεώδη συνεπιφέρει χυ-
λόν. ὅπερ ἔχει τὰ θολερὰ καὶ κοπριώδη. καὶ τὰ τῆς τοιαύτης
δέονται τροφῆς, διὸ πολλάκις ἐναρμόσειε λεπτὸν καὶ καθα-
ρὸν μὴ καθαρῷ καὶ παχεῖ. καὶ φρεατιαῖον ναματιαίῳ, καὶ ἐν
τὸν ὀμβρίῳ εἰ μὴ τῷ καὶ ἁπλῶς αἰτίῳ. θαυμασιώτερον δ' 3
ἂν δόξειεν, εἴ τι γλυκὺ καὶ ἀπότιμον ἢ ὅλως ἄτροφον, εἰ μὴ τε-
λεσφόρον ἐστίν. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ περὶ τὴν πυραίαν. ὃ καὶ ἐν ταῖς
ἱστορίαις, εἴρηται. τὴν δ' αἰτίαν ἐν δυσὶν ἄν τις λάβοι τούτων. ἢ
ὅτι πάντως ἀσθενές. ὅπερ οὐκ ἔοικεν ἐπεὶ καὶ ὁ ἀὴρ δοκεῖ τρέ-
φειν, ἢ ὅτι χυλόν τινα ἔχει κακοποιὸν, ὃς λανθάνει τὴν γεῦ-
σιν. ὅπερ ἐκδηλούμενον φαίνεται καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ ὕδατος.
καὶ γὰρ ἄνθρωποι λουόμενοι λεπροὶ γίνονται, καὶ τὰ φυτὰ
περὶ πλησίαν τινὰ λαμβάνει διάθεσιν. οὐ γὰρ δὴ τό γε ἄγαν 4

τρόφιμον εἶναι λεκτέον, ὡς διὰ τὸ μὴ δύνασθαι κρατεῖν ἀτρο-
» φῆ καὶ χείρω γίνεται. περὶ μὲν οὖν τούτων ἱκανῶς εἰρήσθω. τοὺς
» δὲ τόπους ζητεῖ τοὺς οἰκείους οὐ μόνον τὰ περιττὰ καὶ ἴδια τῶν
» δένδρων ὥσπερ εἴπομεν ἀλλὰ καὶ τὰ κοινότερα γινόμενα. τὰ
μὲν γὰρ φιλεῖ ξηρούς. τὰ δὲ, ἐνύδρους, τὰ δὲ χειμερινούς. τὰ
δὲ προσηλίους. τὰ δὲ, παλισκίους. καὶ ὅλως, τὰ μὲν ὀρεινούς.
τὰ δὲ, ἑλώδεις ὥσπερ καὶ διαιροῦσιν. οὐκ ἀεὶ δὲ πάντας τοὺς
1 αὐτοὺς ἴσως. οὐ δὲ διὰ μίαν αἰτίαν. ἀλλὰ διὰ πλείους, ὥσπερ
» καὶ ἐν τοῖς πρότερον ἐλέχθη. καὶ διὰ τὸ συγγενὲς τῆς φύ-
» σεως ἕκαστον ἄγει πρὸς τὸν οἰκεῖον. ἐν ᾧ περ καὶ τὰ αὐτόματα
φύεται. τὸ δ' αὐτόματον μιμεῖται τὴν φύσιν. ὥσπερ ἐκ τῶν αὐ-
τῶν αἱ τροφαὶ καὶ αἱ γενέσεις, καὶ αἱ καθ' ἕκαστον διαιρέσεις.
οἷον ἡ θερμότης. καὶ ἡ ψυχρότης. καὶ ἡ ξηρότης καὶ ἡ ὑγρότης.
ζητεῖ γὰρ πρόσφορα κατὰ τὴν κρᾶσιν. ἔτι δὲ τὰ ἀσθενῆ. καὶ
ἰσχυρά. καὶ βαθύρριζα. καὶ ἐπιπολαιόρριζα, καὶ εἴ τις ἄλλη δια-
2 φορὰ κατὰ τὰ μέρη. πολλάκις δὲ καὶ διὰ πλείω τούτων. καὶ
ἔνιοι τὰ μὲν ἔχοντα, τὰ δὲ, οὐκ ἔχοντα. πάντα γὰρ ταῦτα, ἔτι
δὲ τὰ ὅμοια ζητεῖ τὸ ὅμοιον. καὶ τὰ ἀνόμοια μὴ τὸν αὐτὸν, ὅταν
ᾖ τις παραλλαγὴ τῆς φύσεως. ἐν οἷς καὶ τὰ περὶ τὴν ἐλάτην
καὶ πεύκην ἐστίν. ἡ μὲν γὰρ χαίρει παλισκίοις. ἡ δὲ πεύκη, τοῖς
προσηλίοις. ἐν ἐκείνοις δὲ οὐ φύεται πᾶν. ἢ κακῶς. θερμὰ μὲν
ἴσως ἄμφω. καθάπερ φασιν. ἀλλ' ἡ μὲν ἐλάτη, ξηρόν. ἡ δὲ
πεύκη, ὑγρόν. σημεῖον δὲ καὶ ἡ τῆς πεύκης γένεσις. ἅμα
3 δ' ὑγρότητος πλῆθος καὶ ὁ πρόσηλος τόπος οἰκεῖος. πέψις
γὰρ οὔπω μᾶλλον. ἀεὶ δὲ κατὰ τὸ ὑπεραῖρον, ἡ ὄρεξις ᾖ. καὶ
δῆλον ὡς ἐν τοῖς δοκοῦσι παραλλάττειν τῶν ὁμογενῶν, ἀεί τι-
να ζητητέον τοιαύτην διαφοράν ἐπεὶ ὅτε μὴ ὁμογενῆ, τὸν αὐ-
τὸν ζητεῖ. καθάπερ ὁ κιττὸς, καὶ τὰ πάρυδρα καὶ ἀλσώδη ῥᾳ-
διον εἰπεῖν. ὁ μὲν γὰρ θερμὸς καὶ ξηρός. τῶν δὲ, ἡ φύσις ὅλως
συγγενής. ἔνια δὲ καὶ τούτων ἐν ταῖς καθ' ἕκαστα διαφοραῖς ἔ-
δειξε τὴν αἰτίαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσα φυλλόσκεπα τυγχάνει
4 καὶ τῶν ἀγρίων καὶ τῶν ἡμέρων. ὥσπερ ἡ ῥόα. καὶ ὁ μύρρινος.

καὶ ὁ μὲν πυκνὸς ὢν καὶ ξηρός ἡ δὲ μανὴ καὶ ξηρά. τὸν μὲν γὰρ καρπὸν ἀμφότερα πυρηνώδη καὶ οὐχ ὑγρὸν ἔχει· τῷ μὲν γὰρ ἡλίῳ παραδιδόμενος, ταχὺ καταξηραίνεται. σκιατροφούμενος δὲ, καὶ μετρίως εἰσλάμποντος, σώζει τε τὴν οἰκείαν ὑγρότητα καὶ πεπαίνει. διὸ καὶ τὰς ῥόας πυκνὰς φυτεύουσι καὶ τὰς μυρρίνους ἵνα συσκεπάζωσιν ἄλληλα, καὶ περιβολὴν ἔχωσι τοῦ ἡλίου ἅμα δὲ καὶ τῷ μὴ πολυρρίζα τυγχάνειν, οὐκ ἐνοχλοῦνται κατὰ τὰς τροφάς. εἰ γὰρ αὖ τἀναντία τις οὕτω φυτεύει, κα- 1
θάπερ ἄμπελον καὶ συκῆν, οὐκ ἂν ὁμοίως εὐκαρποῖ. ἄνυγρα γὰρ ὄντα, καὶ πέψεως δεῖται πλειόνος. αἱ μὲν οὖν τῶν τόπων παραλλαγαὶ, διὰ τοιαύτας τινὰς εἰσὶν αἰτίας, ὅπου μὴ καὶ ἄλλο τι συμβαίνει κώλυμα καὶ σίνος πρὸς εὐκαρπίαν. ὥσπερ περὶ Τάραντα τῆς ἐλαίας. ἡ γὰρ ἄπνοια κατὰ τὴν ἄνθησιν. ἀκμάζεται γὰρ πολλὰ καὶ ὅταν πνέῃ τοιοῦτόν τι πνεῦμα πόντιον, ἡ τῇ ἅλμῃ τῇ ἐπιφερομένῃ κατεσθίει καὶ λυμαίνεται τὰ ἄνθη.
δοκεῖ δὲ καὶ ὁ μίχλιτις αὐτοῦ πνοῆς ἐκβαίνειν. ἢ ὅταν ἅπτηται 2
τῶν ἀνθῶν ἀκμάζει διὸ καὶ μάντεις θύουσιν, ὥστε μὴ ἐκβῆναι, καί φασι κωλύειν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἔτι πάλιν σωτήριον ἢ μὴ πρόσφορόν ἐστι τοῦ ἀέρος ἐνίοτε γὰρ τῶν ἐδάφων ὄντων φαύλων, ὁ ἀὴρ ἐκτρέφει τῇ εὐκρασίᾳ καθάπερ ἐλέχθη
» καὶ τοῖς οἰκείοις πνεύμασιν. εἰ δέ γε ἡ πέψις τῶν καρπῶν, τοῖς
» μὲν, ὑπὸ θερμοῦ δοκεῖ, τοῖς δ' ὑπὸ ψυχροῦ γίνεσθαι, κατὰ
» συμβεβηκὸς ἤγε ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ γινομένη. τὸ γὰρ θερμὸν
» ἐν ἀμφοῖς πέττει. καὶ μία τις ἡ αἰτία. φανερὸν δὲ οὐχ ὁ- 3
μοίως διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν. ὅλως γὰρ πάντως τῶν τοιούτων τὰς αὐτὰς δυνάμεις ὑποληπτέον αἰτίας εἶναι. ξυμβαίνει δὲ δὴ τοῖς ὀψικάρποις ὑπὸ τοῦ χειμῶνος πεπαίνεσθαι, περικαταλαμβανομένοις τῇ ὥρᾳ· ὀψίκαρπα δ' ὥσπερ ἐλέχθη διὰ πλείους αἰτίας. ὅσα μὲν οὖν ὑγρὰ τῇ φύσει. συντονωτέρων δεῖται τῶν ψυχρῶν, ὥσπερ ἡ ἄμπελος. οὕτω γὰρ μᾶλλον ἡ πέπανσις. ὅσα δὲ ξηροκαρπότερα καθάπερ ὁ μύρρινος. καὶ γὰρ τοῦτο τῶν ὀψικάρπων ἐλαφροτέρων. ἀποξηραί- 4

νει γὰρ καὶ ἀποστρίφει τὸ ἄγαν. ἡ δ' εὐκρασία καὶ ὁ ὑγρότερος, καὶ ὁ ἀπὸ νότου ἀήρ, εὐτροφώτατος· ἐπεὶ οὐδὲ τὰ ὑγρότερα τῇ φύσει πίπτουσιν αἱ ὑποβολαὶ τῶν χειμώνων. ἀλλὰ τὰ μὲν ὅλως ἀναξηραίνουσι. τῶν δ' ὑπεξαιροῦνται τὸν οἰκεῖον χυλόν, ὥσπερ τῶν συκῶν. ἀντέχει δὲ μάλιστα καὶ δύναται, τά, τε ἐν ὑγρότητι μᾶλλον πλείονι καθάπερ τῶν ὑγρῶν τὰ μιμαίκυλα. καὶ ἔνια γεώδη καὶ στρυφνὰ καὶ ἰσχυρὰ τὴν φύ-
1 σιν, οἷον βάλανος. ἀχράς· οὖον. ὀψὲ γὰρ ταῦτά γε λαμβάνει τὴν οἰκείαν ὑγρότητα. τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ μέσπιλα. καὶ τὰ μῆλα τὰ ἄγρια. καὶ πάνθ' ὅλως πεπαίνεσθαι· καθάπερ ἡ ἀχράς. καὶ τὸ οὖον. οὐ τὴν αὐτὴν μὲν πέπανσιν, ἥνπερ ἐπὶ τῷ δένδρῳ τὴν φυσικήν. ἔχουσι δὲ τινα γλυκύτητα τὴν ποιοῦσαν ἐδώδιμα. εἴτ' οὖν σῆψιν αὐτὴν χρὴ λέγειν. ὥσπερ ἐπὶ τῶν δρυπετῶν ἐλαιῶν φασιν, εἴτε καὶ ἄλλην τινὰ διάθεσιν ἥνπερ οὖν. οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐθὲν ἂν κωλύῃ καὶ τῇ ἔξωθεν θερ-
2 μότητι πέττεσθαι, καθάπερ τὰ οὖα. πεπαινομένης ἤδη τῆς ὑπερροῆς ἐκ τῶν δένδρων· τότε μὲν γὰρ αἰεί τινος ὑπιούσης, οὐκ ἐκράτει κωλυόμενον ἅμα διὰ τὰ ψύχη, μὴ προσγινομένης δ' ἑτέρας. ἅμα δὲ καὶ τοῦ θερμοῦ συγκατακλειομένου, δι' ἄμφω πέττεται καὶ λαμβάνει τὴν μεταβολήν. ἐπεὶ καὶ οἱ ἐπὶ τῶν δένδρων καρποὶ πεπαινόμενοι καθάπερ οἱ βότρυες, ἀφαιρεθέντες γλυκύτεροι γίνονται, τοῦ ὑδατώδους ὑπὸ τοῦ ἡλίου καταξηραινομένου. ἐπ' αὐτῶν δὲ τῶν ἀμπέλων ὅταν ὑποστρέ-
3 ψωσι, ἢ καὶ γηράσαντες ἀποσταφιδωθῶσι. σχεδὸν δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις γίνεταί τις τοιαύτη μεταβολή. τῶν μὲν ἐπ' ἔλαττον. τῶν δ' ἐπὶ πλεῖον. ἔνια δ' ἐναντίως. καὶ γὰρ ἐπ' αὐτῶν τῶν δένδρων ἐν τόποις θερμοῖς καὶ οἰκείοις ἀπέπαντα, σκνιπωθέντα καὶ ἐπαλειφθέντα ἐλαίῳ. καθάπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη διὰ τὴν εὐτροφίαν. ὥσπερ τὰ ἐν αἰγύπτῳ συκάμινα. τοῦτο δὲ παθόντα καὶ ἀπέρασιν τινα ἔλαβεν ὑγροῦ καὶ πνεύματος. καὶ τὸ θερμὸν εἰσδέχεται. τῶν δὲ λαχανωδῶν ἔνια καὶ τὸ ὅ-
4 λον ἀπέπαντα καὶ ἀμετάβλητα, καθάπερ ἡ κολοκύνθη. πε-

ψεως μὲν οὖν καὶ ἁπλῶς τῶν γινομένων μεταβολῶν, ἐν τούτοις ἡ αἰτία. τῶν δὲ δένδρων αὐτῶν ἀεὶ τὰ ἐν τοῖς ἀπνόοις καὶ παλισκίοις ὀρθὰ καὶ ἀστραβῆ, καὶ λειότερα καὶ εὐμηκέστερα γίνεται. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον κἂν πυκνὰ τυγχάνῃ πεφυκότα. τὰ δ' ἐν τοῖς εὐπνόοις καὶ προσηνέμοις καὶ εὐηλίοις, ἔτι δὲ μανοῖς καὶ πεφυκόσιν, ἧττον ἥ, τε γὰρ εἰς βάθος αὔξησις κωλύεται τἀκεῖ καὶ τὰ πνεύματα τραχύνει, καὶ ὄζους ἐμποιεῖ καθάπερ ἐλέχθη, διὰ τὴν ἐπίστασιν. ἐκείνοις δὲ ἀφῃρημένων τούτων, ἡ εἰς τὸ μῆκος αὔξησις μόνη γίνεται. διὸ καὶ τὰ μὴ ὁμοίως ὀρθοφυῆ μηδ' εὐμήκη, τὴν αὐτὴν διάθεσιν λαμβάνει τοῖς ὀρθοφυέσι καὶ μακροῖς. ὅταν ἐν τόποις γίνηται τοιούτοις. ὥσπερ αἱ δρῦς. λεῖαι γὰρ καὶ εὐθεῖαι, καὶ σχεδὸν ἰσομήκεις γίνονται ταῖς ἐλάταις, καθάπερ φασὶ καὶ περὶ τὸν αἷμον. ἅμα δὲ μανότερα καὶ ὑγρὰ καὶ ἀσθενέστερα τὰ τοιαῦτα γίνεται. διὰ τὸ μήτε ἀπὸ τοῦ ἡλίου, μήτε ἀπὸ τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ ψύχους λαμβάνειν πύκνωσιν. ἀποβλητικὰ δὲ μάλιστα τῶν καρπῶν πρὶν πεπᾶναι, συκῆ καὶ φοίνιξ. καὶ ἀμυγδαλῆ. καὶ διὰ τὴν ἐναπόληψιν ὑγρότητός τινος, καὶ πνεύματος, ὥσπερ συκαῖ. τὰ δὲ τῷ τὴν προσάρτησιν ἔχειν ἀσθενῆ, τοὺς δ' ὄγκους μείζους. ὥσπερ ἡ ἀμυγδαλῆ. καὶ μηλέα καὶ ἄπιος. ἱκανὸν γὰρ καὶ ὁπουοῦν διυγρᾶναι καὶ ἀσθενὲς ποιῆσαι. καὶ ἅμα τούτοις γε καὶ πνευμάτων ἐπιγίνεται μέγεθος. ἡ δὲ ῥόα τοῖς μὲν αὖ τινος, εὐάτμωτος. ἀσθενὴς γὰρ αὐτῆς ἡ πρόσφυσις. ὡς δ' ὅταν ψεκάδια καὶ δρόσοι πέσωσιν, εἰσδυόμενα κατὰ τὸ ἄνθος, ἀνυγραίνει καὶ ποιεῖ τὴν βολήν. διὸ καὶ κατάγουσι τὰ δένδρα, καὶ οὐκ ἀφιᾶσιν εἰς ὕψος. ὅπως οἱ κύτινοι μὴ ὀρθοὶ γινόμενοι δέχωνται τὸ ὑγρόν. οἱ δὲ, καὶ ἀνάπαλιν κελεύουσι φυτεύειν ταῖς ῥάβδοις. τούτου χάριν ὅπως εὐθὺ κατανεύσωσιν. ὅτι δ' ὑγρότης αἰτία τῆς ἀποβολῆς, κἀκεῖθεν δῆλον. αἱ γὰρ ἄπιοι καὶ ἀμυγδαλαῖ, κἂν μὴ βρέχῃ, νότιος δὲ ᾖ ὁ ἀὴρ καὶ ἐπινεφὴς, ἀποβάλλουσι καὶ τὰ ἄνθη καὶ τοὺς πρώτους καρποὺς ἐὰν εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπάνθησιν ᾖ. καὶ τούτων μὲν καὶ τῶν τοιού- 4

των ἐν τῇ περισταρτήσει καὶ τοῖς ὁμοίοις ἡ αἰτία. καὶ δὲ συκῶν
» καὶ τῶν φοινίκων, οὐκ ἐν τούτοις ἐστὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ αὐ-
» τῶν διαστάσει διὸ καὶ ἐρινάζουσι τὰς συκάς. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν,
» ὅπως οἱ ψῆνες οἱ ἐκ τῶν ἐρινεῶν τῶν ἐπικρεμαννυμένων γινό-
μενοι, διοίγωσι τὰ ἤδη τῆς συκῆς. ἡ μὲν γὰρ γένεσις ἐξ ἐκείνων.
ζητοῦντες δὲ τὴν ὁμοίαν τροφὴν, ἐκπέτονται καὶ προσίπταν-
ται τῶν ἤδη τῆς συκῆς ἐρινεῶν· συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ ἤδη τῶν
1 ἐριναζομένων, ὅταν ἐπ' αὐτῶν τῶν συκῶν ἤδη γένωνται. διὸ καὶ
παραφυτεύουσι ταῖς συκαῖς ἐρινοὺς ἤδη τῶν ἄκρων. ὅπως
κατ' ἄνεμον ἡ πτῶσις οὐρία γίνεται, ταῖς μὲν πρωΐαις, πρωΐους.
ταῖς δ' ὀψίαις, ὀψίους. ταῖς δὲ μέσαις, μέσους, ἵνα κατὰ τὴν οἰ-
κείαν χώραν ἑκάστοις ὁ ἐρινασμὸς ᾖ. διοιχθέντος δὲ τοῦ μέσου
τὴν ὑγρότητα ἐκβόσκονται τὴν πλείω. καὶ τῷ ἔξωθεν ἀέρι
δίοδον διδόασι καὶ τὸ ὅλον εὐπροούστερα ποιοῦσι. συμβαίνει
γὰρ ἅμα τῇ θερμότητι τῇ κατειργασμένῃ, συγκατακλείεσθαί
2 τι, πνεῦμα, καθάπερ τοῖς ἐλλομένοις. οὗ χωρισθέντος ἅμα τῇ
ὑγρότητι καὶ διεκπνεύσαντος, ἐπιμένει. τὰ γὰρ αἴτια τοῦ ἀπο-
βάλλειν ταῦτ' ἐστίν. εὐλόγως δὲ καὶ γίνονται καὶ εἰσδύονται
πάλιν οἱ ψῆνες εἰς τὰ ἐρινεά. γίνονται μὲν γὰρ διὰ τὸ μὴ δύ-
νασθαι πεπαίνειν μὴ δὲ τελειουργεῖν τοὺς ἐρινεούς. ὥσπερ γὰρ
καὶ τῶν ἄλλων σηπομένων καὶ ἐν τούτοις ζωοποιὸς ἡ φύσις.
οὐκ ἔχοντες τροφὴν, ζητοῦντες δὲ τὴν οἰκείαν, φέρονται
πρὸς τὸ ὅμοιον. ἡ γὰρ ἐπιθυμία πᾶσι τοῦ συγγενοῦς, ὥσ-
3 περ τοῖς φθείρεσιν αἵματος. ἐξ οὗ διαφθαρέντος, γένεσις.
εὐλόγως δὲ καὶ ἐν ταῖς λεπτογείοις καὶ κατὰ βορέοις οὐκ ἐπι-
ζητοῦσι τὸ ἐρινισμόν. ξηρὰ γὰρ γίνονται τῇ φύσει δι' ὀλιγό-
τητα τῆς τροφῆς. οὐ δὲ δὴ εἴ τις ἑτέρα χώρα τοιαύτην ἔχει
τὴν κρᾶσιν ὥστε σύμμετρον ἐκδιδόναι τὴν τροφήν. ἡ γὰρ
ἀποβολὴ δι' ἀπεψίαν καὶ τὸ μὴ κρατεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ
ὅπου κονιορτὸς πολύς. ἀναξηραίνει γὰρ καὶ οὗτος. ἄτο-
πον δ' ἂν δόξειεν, ὅτι βορείοις ἀποβάλλουσι μᾶλλον ἢ νο-
4 τίοις. ξηροτέρων ὄντων. αἴτιον δὲ ὅτι πυκνούμενα μᾶλλον τὰ

ἐρινεὰ κωλύει διεκπνεῖν, ἅμα δ᾽ ἴσως καὶ πῆξίς τις γίνεται τοῦ
ὀποῦ. ταύτην γὰρ καὶ τῆς φυλλοβολίας αἰτίαν φέρουσί
τινες, ὥσπερ εἴρηται. ὅσα δ᾽ ὄψια πάμπαν τῶν γενῶν οὐκ ἀπο-
βάλλει, διὰ τὴν ὀψιότητα τῆς βλαστήσεως. οὐ γὰρ ἔτι συμβαί-
νει κατακλείεσθαι καὶ ἐναπολαμβάνεσθαι τὸ πνεῦμα διὰ τὴν
ὥραν. ἀλλ᾽ ἐπικρατεῖ αὐτὴ προεξισάμενον τὸ θερμόν. ἅμα δὲ
καὶ φύσει ξηρά πως ἐστὶ, καὶ ὀψὲ διυγραίνεται. διὸ καὶ τὴν ἄρ-
δευσιν αἱ τοιαῦται ζητοῦσι, καὶ δέχονται μᾶλλον. ἔοικε δ᾽ εἴ- 1
περ ἡ ἄνοιξις ποιεῖ τὴν ἐπιμονὴν εὔπνοιάν γε καὶ ἀποδιδρασίαν
ποιοῦσα, παραπλησίως τρόπον τινὰ συμβαῖνον ἐπὶ τῶν ἐν Αἰ-
» γύπτῳ συκαμίνων. ἀλλὰ τοῦτο διαμφισβητοῦσί τινες ὡς ἄρ᾽
» οὐκ ἀνοίγουσιν οἱ ψῆνες. ἀλλὰ συμμύειν ποιοῦσιν, ὅταν εἰς δύω-
» σιν. ὅθεν καὶ τὴν αἰτίαν ἐστὶν ἐκ τοῦ ἐναντίου φέρειν, ὡς τούτων
τῶν ἐρινάζομένων· ἐὰν γὰρ συμμύωσιν, οὔθ᾽ ἡ δρόσος, οὔ-
τε τὰ ψεκάδια, δύνανται παραφέρειν. ὑφ᾽ ὧν ἀποπίπτουσι
διαθερμαινομένων, ὥσπερ καὶ οἱ κύτινοι τῶν ῥοῶν. ὅτι δὲ ταῦ- 2
τα αἴτια, μηνύει τὸ συμβαῖνον. ἃ δὲ καὶ λέγουσί τινες, ἀπο-
βάλλουσι γὰρ μᾶλλον ὑδατίων γινομένων. σημεῖον δ᾽ ὅτι
κἀκεῖνό ἐστι τοῦ συμμύεσθαι τῶν. ἐὰν γὰρ μὴ ἔχωσι προσιά-
πτειν τῇ ἄμμῳ ἐπιπάττουσιν ἵνα συμμύσῃ· καὶ ὁ κονιορτὸς
δὲ ποιεῖ διὰ τοῦτο ἐπιμένειν, ὅτι συμμύει κονιορτούμενα· τὰ
δὲ τῶν ὀψίων, οὐ διοίγεται κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρόν. ἀλλὰ συμ-
μύει. διὸ καὶ ἐπιμένει. καὶ οὐδὲ ὅλως θαυμασμοῦ δέονται
μετὰ ταῦτα ἰσχύοντα· καὶ ἅμα τῆς ὥρας μεταβεβληκυίας. 3
ἀνοίγεταί τε καὶ οὐκ ἀποπίπτει· τὴν μὲν οὖν αἰτίαν ἀμφο-
τέρως λαβεῖν ἐνδέχεται. τάχα δ᾽ ἄν τις φαίη ταῦτά γε οὐδὲν
ὑπεναντιοῦσθαι. καὶ γὰρ ὑδάτων ἐπιγινομένων, ἀσθενέστε-
ρα τὰ ἐρινεὰ καὶ πλείων ὑγρότης γίνεται. δι᾽ ἣν ἐκ πνευ-
ματουμένων ἡ ἀποβολή. καὶ τῇ ἄμμῳ πάττειν ἀποξηραίνειν
βουλομένους. διὸ καὶ τὸν κονιορτὸν ὠφελεῖν. ἐξαιρεῖν γὰρ
τὸ ὑγρὸν τὸ τῆς ἀποβολῆς αἴτιον. εἰ μὲν οὖν μηθὲν ἀντιλέ-
γει, δῆλον ὡς ἐν ἐκείνῳ τὸ αἴτιον. εἰ δὲ ἐναντιοῦται, συμβαίνει 4

ἂν ἐκείνως μὲν ἀπὸ τῆς ἐντὸς εἶναι τὴν ἀρχήν. καὶ ἔτι δ' ἂν
πρὸς ἐπιγίνοιτο τῆς ἐκτός. οὕτως δ' ἀπὸ τῆς ἔξωθεν ὑγρότη-
τος, ὑφ' ἧς μάλιστ' ἂν ἀποπίπτῃ τὰ ὀρθὰ πεφυκότα καὶ μὴ κα-
τακλινῆ καθάπερ οἱ κύτινοι. πιθανὸν δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τινὰς αἰ-
τίας εἶναι τῆς ἀποβολῆς ὥσπερ νοσησάντων. πλὴν ἡ μὲν νό-
σος ἴσως κοινὴ πάντων τῶν καρπῶν. τοῦ δὲ συμμύειν ὅταν εἰς-
δύωσιν οἱ ψῆνες, ἀνάγκη τινὰ λέγειν αἰτίαν. ἐπεὶ τό γ' ἐν βό-
1 σκεσθαι τὴν ὑγρότητα τὴν ἐνυπάρχουσαν οἰκείαν οὖσαν, ἀλη-
θές. διόπερ πρὸς τὴν ἐπιμονήν, χρήσιμον. τὰ μέντοι σῦκα χεί-
ρω ποιεῖ. κενωθέντα δὲ τὰ ἐρινεά, μᾶλλον ἐπισπᾶται καὶ πλείω
τὸν ὀπόν. ὅθεν ἔνιοί γ' οὐδ' ἐρινεάζουσιν. ἀλλὰ καὶ πωλοῦντες
κηρύττουσιν, ὡς ἀνερίναστα. καὶ δοκεῖ πολὺ διαφέρειν. ἔτι δ' ἔ-
χειν τοῖς βορείοις ἧττον ἀποπίπτειν. συμμύει γὰρ μᾶλλον, εἰ
μὴ ἄρα τῷ ξηρᾶσθαι διαχάσκει. φαίνεται δ' οὖν πλείους αἰ-
τιολογίας ἔχειν τὸ πρότερον. εἰ μὴ ἄρ' ἀμφοτέρως συμβαίνει
2 καὶ ἐνδέχεται. τὸ δ' ἐνίους τόπους μὴ δεῖσθαι τῶν ἐρινασμῶν,
οὐκ ἄτοπον ὥσπερ ἐλέχθη. συμμετρίαν ἔχοντας ἅμα τῆς ἐκ
τροφῆς τοῦ ἀέρος. ἐπεὶ ὅτι γε ἡ ὑγρότης πολλὴ καθ' ὅλον τὸ γέ-
νος, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀγρίων δῆλον. καὶ γὰρ ἡ ἀπεψία διὰ τοῦ-
το γίνεται. καὶ ἐρινάζουσι κἀκείνους ὅπως ἐπιμείνωσι, διὰ τὰς
αὐτὰς αἰτίας καὶ διφοροῦσιν. ἔνιοι δὲ καὶ τριφοροῦσιν αὐτῶν
διὰ πλῆθος τροφῆς ἀφαιρουμένων δὲ τῶν πρώτων, ῥαδίως ἕ-
τερα φύουσι. καὶ πάλιν τούτων ἕτερα, πληθύοντές τε τῇ ὑ-
3 γρότητι καὶ μέχρι τούτου κρατοῦντες. τὸ πλεῖον δὲ οὐ δυνά-
μενοι διὰ τὴν ὑπερβολήν. μόνον γὰρ δὴ τοῦτο τῶν ἀγρίων ἢ με-
τ' ὀλίγων ἀτελῆ φέρει τὸν καρπὸν εἰ μὴ ἄρα ἐνταῦθα αὐτῶν
ἦν τὸ τέλος. φύεται γοῦν καὶ αὐτόματον. ἡ δὲ τῶν αὐτομάτων
γένεσις, ἐκ σπέρματος. καὶ ὅσα δὴ διὰ σῆψίν τινα, μᾶλλον δ' ἀλ-
λοίωσιν γίνεται τῆς γῆς. ὥστε καὶ τοῦτο ὠλεσίκαρπον αὐτὴς
ἔφη καθάπερ ὁ ποιητὴς τὴν ἰτέαν. ἐπεὶ τ' ἄλλα κἂν ἀκαρπώ-
τατα ἔχῃ πᾶσι τοὺς καρπούς, ὅμως ἐκτελεῖ καὶ πεπαίνει κα-
4 τὰ τὴν τῆς φύσεως ὁρμήν. ἀλλὰ δὲ αὕτη μὲν ἰδιότης αὐτῆς εἴη

πρὸς τὰ ἄλλα. τὸ δ' ἐπὶ τῶν φοινίκων συμβαῖνον, οὐ ταυτὸν
μὲν, ἔχει δέ τινα ὁμοιότητα τούτῳ. διὸ καλοῦσιν ὀλυνθάζειν
αὐτούς. τὸ γὰρ ἀπὸ τῆς ἄρρενος ἄνθος, καὶ ὁ κονιορτὸς καὶ χνοῦς
συγκαταπαττόμενος, ποιοῦσί τινα τῇ θερμότητι καὶ τῇ ἄλ-
λῃ δυνάμει ξηρότητα καὶ εὔπνοιαν. διὰ τούτων δὲ ἡ ἐπιμονή·
φαίνεται δὲ τρόπον τινὰ ὅμοιον τούτῳ καὶ ἐπὶ τῶν ἰχθύων συμ-
βαῖνον. ὅταν ὁ ἄρρην ἐπιρραίνῃ τοῖς ᾠοῖς ἀποτικτομένοις τὸν
θορόν. ἀλλὰ ταύτας μὲν ὁμοιότητας, καὶ ἐκ τῶν ἀπηρτημένων ἔστι 1
» λαμβάνειν· τῶν δὲ ὁμογενῶν, ἐν οἷς τὰ μὲν ἄκαρπα, τὰ δὲ,
» κάρπιμα τῶν ἀγρίων, ἃ δὲ θήλεα, τὰ δ' ἄρρενα καλοῦσιν, ἐν
» ἐκείνῃ τῇ αἰτίᾳ περιλαμβάνεται τῇ καὶ πρότερον εἰρημένῃ πε-
ρὶ τῶν καρπῶν· ὅτι διὰ πυκνότητα καὶ ἰσχὺν καὶ εὐτροφίαν ἄ-
καρπα γίνεται. συμβαίνει γὰρ ἅπαντα, εἰς ἑαυτὰ καταναλί-
σκειν. ἡ δὲ καρποτοκία, δεῖται μὲν τῆς φυσικῆς περιττώσεως.
ἐκ ταύτης γὰρ ὁ καρπὸς, ὥσπερ καὶ τοῖς ζώοις τὸ σπέρμα. τρε-
πομένης δ' εἰς ἕτερον ἀεὶ καὶ καταναλισκομένης, ἀφαιρεῖται 2
τὴν γένεσιν ἡ γὰρ φύσις οὐ διαρκὴς εἰς ἄμφω μὴ λαμβάνου-
σα τὸ σύμμετρον. οἷς μὲν οὖν ἐνίοτε τοῦτο συμβαίνει, τότε ἄ-
καρπα γίνεται. οἷς δ' εὐθὺς, ἐνταῦθα ἡ ὁρμὴ τῆς φύσεως, ὅ-
λως ἄκαρπα. διὸ δὴ καὶ τῶν ἀγρίων ἔνια τοιαῦτ' ἐν τοῖς ὁμο-
γενέσιν. ἅπερ ἰσχυρότερα καὶ πυκνότερα καὶ ὡς ἐπὶ πᾶν μεί-
ζω γίνεται διὰ τὴν εὐτροφίαν. ἐπεὶ καὶ μικρόκαρπα πάνθ' ὡς
ἐπὶ πολὺ μείζω. καὶ τὰ εἰς μέγεθος ὡρμημένα μικροκαρπό-
τερα. καθάπερ καὶ ἡ ἰνδικὴ συκῆ καλουμένη. θαυμαστὴ γὰρ 3
οὖσα τῷ μεγέθει, μικρὸν ἔχει φύσει σφόδρα τὸν καρπὸν καὶ
ὀλίγον. ὡς εἰς τὴν βλάστησιν ἐξαναλίσκουσα πᾶσαν τὴν τρο-
φήν. καὶ γὰρ σφόδρα μεγαλόφυλλος. ἀφ' ὧν ἔοικε διὰ τὴν εὐ-
βοΐαν καὶ ἡ τῶν ῥιζῶν τῶν καθιεμένων εἶναι γένεσις. ἴσως δ' ἀ-
νάπαλιν. ὅτι καὶ εἰς ταῦτα καταμερίζεται. διὰ τοῦτο οὖν ἀσθε-
νέστερός ἐστι καὶ ἐλάττων ὁ καρπός. περὶ δὲ τῶν ῥιζῶν ἐν ἑτέ-
ροις εἴρηται· μόνα δὲ καὶ μάλιστα τῶν μονοκάρπων αὔξησιν
λαμβάνει μεγέθους, ἄμπελος καὶ συκῆ. δύναται γὰρ ἡ μὲν, 4

ἐφ' ὅσον οὖν ἀφικνεῖσθαι κληματουμένη καὶ ἔδαφος εὔγειον ἔ-
χουσα καὶ εὔτροφον. ἡ δὲ καὶ εἰς ὕψος αἴρεσθαι. καὶ πολυκλα-
δος γινομένη, πολὺν καταλαμβάνει τόπον. εὐλόγως δὲ καὶ μα-
κροβιώτερα τὰ ἄκαρπα τῶν καρπίμων. καὶ τὰ ὀλιγόκαρ-
» πα τῶν πολυκάρπων. ὅσα μὴ δι' ἀσθένειαν ἢ ὑγρότητα ἢ δι' ἄλλην
» τινὰ αἰτίαν ἄκαρπα, ἢ ὀλιγόκαρπα καθάπερ τά τε πάρυδρα
» καὶ ἀλσώδη καὶ ὅσα μανὰ καὶ εὔσηπτα, καθάπερ ἡ δάφνη.
1 ταῦτα μὲν γὰρ καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἄλλο, διὰ τὰς εἰρημένας αἰτί-
ας. ἡ δὲ καρποτοκία πολὺ τῆς φύσεως ἀφαιρεῖ καὶ τὸ κυριώτα-
τον. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων συμβαίνει. τὰ γὰρ πολυτοκώτατα
καὶ γηράσκει τάχιστα καὶ ἀπόλλυται. φανερὸν δὲ ἁμέλει καὶ ἐπ'
αὐτῶν ἔστι τῶν δένδρων. ὅσα γὰρ πολύφορα καὶ πολύκαρπα, ταῦτα
καὶ ὅλως καταγηρᾷ θᾶττον. καὶ ἐν τοῖς ὁμογενέσιν. οἷον ἀμπέλοις.
συκαῖς τοῖς ἄλλοις. τὰ δὲ στέριφα καὶ ὀλιγόκαρπα χρονιώτερα
ὡς εἰπεῖν δήποτε, μᾶλλον δὲ πολλάκις ὑπερκαρπήσαντα τὰ
2 δένδρα, δι' ἀσθένειαν ἀφαυαίνεται. καὶ μάλιστα τοῦθ' αἱ ἄμπελοι
πάσχουσι. καὶ τἆλλα δὲ τὰ πολύκαρπα. διὰ τὸ ἐξαναλοῦσθαι
τὴν φύσιν εἰς τοὺς καρπούς. καὶ τοῖς σιτηροῖς σπέρμασι, καὶ ὅ-
λως τοῖς ἐπετείοις συμβαίνει· διὸ καὶ ἐπέτεια συνεξαυαίνονται
γὰρ εὐθὺς αἱ ῥίζαι τελειουμένων τῶν καρπῶν. διὰ τὰς αὐτὰς
αἰτίας ἐκ διδομένης πάσης τῆς φύσεως, τὰ δὲ δένδρα παρα-
χρῆμα μὲν ἢ οὐ πάσχει τοῦτο, ἢ οὐ φανερὰ γίνεται. περιϊσταμέ-
νης δὲ τῆς ὥρας ἐξεδήλωσεν· ἐὰν δέ τι ἐπιγένηται τοιοῦτον ἐκ
3 τοῦ ἀέρος. ὥστε πιέσαι καὶ κακῶσαι καὶ θᾶττον, οὐ μόνον οὕτω
τὰ ὑπερκαρπήσαντα, ἀλλὰ καὶ πολυκαρπήσαντα, πονεῖ πολ-
λάκις ἢ καὶ φθείρεται. κενωθὲν γὰρ ἅπαν ἀσθενές. ἐνασθενεῖ δὲ καὶ
τὸ μὴ ἰσχυρόν. διὰ τοῦτο καὶ τὰ γεωργούμενα, τῶν ἀγεωργήτων θᾶτ-
τον γηράσκει. καὶ τὰ βελτίω τῶν χειρόνων. καὶ τὰ ἥμερα ὅλως
τῶν ἀγρίων. καίτοι τάχ' ἂν δόξειεν ἄτοπον, τὰ μᾶλλον τυγ-
» χάνοντα θεραπείας. ἀλλ' ἡ θεραπεία πρὸς καρποτοκίαν,
οὐ πρὸς ἰσχύν. αὕτη δ' ἀναιρεῖ· τὸ δὲ μακρόβιον ἐν τῷ ἰσχύειν ἰ-
4 σχυρὸν δὲ τὸ πυκνὸν καὶ στέριφον. ὅθεν καὶ θάσιοι τὰς γεωργίας

ἀπὸ μαθούσης, οὐ φροντίζουσι τῶν ἄλλων ἐτῶν. ἀλλὰ καὶ βού-
λονται κακουργεῖν. ὥσπερ δὲ τοῦ τε λοιποῦ συγγράφονται
πρὸς τὴν αὐτῶν κατάληψιν. συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν
ζώων. καὶ γὰρ τὰ ὅλως εὔτοκα, βραχύβια. καὶ τὰ ὑπερκυή-
σαντα πολλάκις ἀπόλλυται, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν τε συναν-
θρωπινομένων αἱ ὄρνιθες. αὕτη τε δὴ βραχυβιότητος αἰτία. καὶ
ἡ ἐναντία δηλονότι μακροβιότητος ὥσπερ εἴρηται. καὶ ὅσα
διὰ ἀσθένειαν εὔφθαρτα, μὴ πάντως ὄντα πολύκαρπα. ἀλλ᾿ ἔ- 1
νια καὶ ἄκαρπα καθάπερ ἐν τοῖς ἐπιτείοις, ὡς ἡ σκιά. περὶ
ἧς καὶ πρότερον ἐλέχθη. ταῦτα γὰρ οὐδ᾿ εἰς τελείωσιν ἀφικνεῖ-
σθαι δύνανται τῆς φύσεως. ἔνια δὲ καὶ τῶν δένδρων εὔφθαρ-
τα διὰ μανότητα καὶ ἀσθένειαν οὐκ ὄντα πολύκαρπα. καθά-
περ ἡ δάφνη. ταύτης γάρ ἐστιν, ἡ καὶ ἄκαρπος, ὥσπερ ἡ βρυο-
» φόρος. πλὴν οὐχ ἁπλῶς ταύτῃ γε· ἀλλὰ κατὰ μέρος καὶ ἡ
» φθορὰ καὶ τὸ γῆρας. εἰ γὰρ τὸ μάλιστα παχυνόμενον ὡς εἰ-
» πεῖν σήπεται καὶ φθείρεται, παραβλαστήσεις δὲ ἔχει πολλάς, 2
ὡς ὅμοιον εἶναι τρόπον τινὰ τοῖς ἀφαυαινομένοις ἀκρέμοσιν
ἐπὶ τῶν δένδρων, ἀλλ᾿ ἡ διαφορὰ τοῖς μὲν, ὅτι τὸ κυριώτατον.
τοῖς δὲ τῶν ἀπηρτημένων τι μορίων. ἀλλ᾿ ὅτι ἡ παραβλάστησις
ἀπὸ τῶν αὐτῶν, διὰ τοῦτο ταὐτὸ δοκεῖ καὶ τὸ δένδρον εἶναι. πε-
ρὶ οὗ καὶ διηπορήθη πρότερον. ἀρχαὶ δὲ φθορᾶς τοῖς ἀσθενέ-
σι, καὶ ἀπὸ πληγῆς, καὶ ἀπὸ πνευμάτων μεγέθους, καὶ ἀφ᾿
ἑτέρων τινῶν τοιούτων. ἐκ πολλῶν γὰρ εὐκίνητον τὸ ἀσθενές.
ἐὰν δὲ πρὸς τούτῳ καὶ πολύκαρπον ᾖ, καθάπερ ἡ ῥόα καὶ 3
μηλέα ἡ ἐαρινή, καὶ μᾶλλον. ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ, τάχα δ᾿ ἐκ
πολλῶν αἱ ἀρχαί. καὶ αἵ γε μηλέαι καὶ σκωληκοῦνται τάχι-
στα. θᾶττον δὲ αἱ γλυκεῖαι. καὶ τοῦτο πάσχουσι. καὶ ὅλως γηρά-
σκουσιν, οὐχ αἱ μηλέαι μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ ῥόαι· τὸ γὰρ ποτι-
μώτατον ἀφαιρεῖται τῆς φύσεως. ἅμα δὲ καὶ αἱ μὲν, ὥσπερ ἀ-
γριαί τινες. αἱ δ᾿ ἥμεραι τυγχάνουσιν. ἀνάλογον δὲ καὶ αἱ ἀ-
πύρηνοι τῶν πυρηνωδῶν. καὶ αἱ μαλακοπύρηνοι τῶν σκλη-
ρῶν. καὶ τῶν μυρρινῶν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. καὶ ἔτι πλεῖον 4

ἀφαιρεῖται τῆς φύσεως. καὶ τὸ ὅλον ἀσθενέστερα καὶ μανότε-
ρα ταῦτα. διὸ καὶ πρωϊκαρπότερα. θᾶττον γὰρ καὶ μᾶλλον
ὑπακούει τῷ ἀέρι τὸ ἀσθενές. ὡς δὲ Δημόκριτος αἰτιᾶται, τὰ
εὐθέα τῶν σκολιῶν βραχυβιώτερα καὶ πρωϊβλαστότερα διὰ
τὰς ἀνάγκας εἶναι. τοῖς μὲν γὰρ ταχὺ διαπέμπεσθαι τὴν τρο-
φὴν, ἀφ᾽ ἧς ἡ βλάστησις καὶ οἱ καρποί. τοῖς δὲ, βραδέως, διὰ τὸ
μὴ εἶναι εὔρουν τὸ ὑπὲρ γῆς. ἀλλ᾽ αὐτὰς τὰς ῥίζας ἀπολαύειν.
1 καὶ γὰρ μακρόρριζα ταῦτα εἶναι καὶ παχύρριζα· δόξειε δ᾽ ἂν οὐκ
καλῶς λέγειν. καὶ γὰρ τὰς ῥίζας ἀσθενεῖς φησὶν εἶναι τῶν εὐ-
θέων. ἐξ ὧν ἀμφοτέρων, θᾶττον γίνεσθαι τὴν φθοράν. ταχὺ τε
ἐκ τοῦ ἄνω διϊέναι, καὶ τὸ ψῦχος καὶ τὴν ἀλέαν ἐπὶ τὰς ῥίζας
διὰ τὴν εὐθυπορίαν ἀσθενεῖς δ᾽ οὔσας οὐχ ὑπομένειν. ὅλως
δὲ τὰ πολλὰ τῶν τοιούτων κάτωθεν ἄρχεσθαι γηράσκειν. διὰ
τὴν ἀσθένειαν τῶν ῥιζῶν. ἔτι δὲ τὰ ὑπὲρ γῆς διὰ τὴν λεπτότη-
τα, καμπτόμενα ὑπὸ τῶν πνευμάτων, κινεῖν τὰς ῥίζας· τούτου
2 δὲ συμβαίνοντος, ἀπορρήγνυσθαι καὶ πηροῦσθαι. καὶ ἀπὸ τού-
των τῷ ὅλῳ δένδρῳ πήγνυσθαι τὴν φθοράν. ἃ μὲν οὖν λέ-
γει, ταῦτά ἐστιν οὐ μὴν δόξειε γ᾽ ἂν ὥσπερ εἴρηται καλῶς λέγειν·
οὔτε γὰρ τὸ τῶν ῥιζῶν ἐστιν ἀληθές, ὥσπερ καὶ πρότερον ἐλέ-
χθη ὅτι τῷ μακροβίῳ ἐστὶ μακρὰς καὶ παχείας. ὅ τε μακρόβιον, οὐθ᾽
ἡ συκῆ οὔθ᾽ ἕτερα τῶν μακρορρίζων καὶ παχυρρίζων, οὔτε τὰ
εὐθέα καὶ τὰ ὀρθὰ βραχύβια. ἔτι ἐλάτη, φοῖνιξ, κυπάριττος. οὐ
δ᾽ εὐαυξῆ δὲ ταῦτα. οὐ γὰρ πρωϊκαρπα οὐδὲ πρωϊκαρπεῖ. καί-
3 τοι καὶ ταῦτα ἔχει τὴν εὐθύτητα τοιούτων γε τῶν πόρων ὄντων καὶ
τῶν ῥιζῶν μὴ μακρῶν ὅσα γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας, ἅπαν-
τα δεῖ συνακολουθεῖν τοῖς αὐτοῖς· ἀλλὰ μή ποτε οὐ τοῦτο ᾖ
τὸ αἴτιον. ἀλλὰ τὰ προειρημένα πρότερον. ἐν αἷς καὶ τὸ δυ-
σφυὲς ὅλως καὶ μικρόκαρπον καὶ ὀλιγόκαρπον καὶ ὅλως
τὸ ἰσχυρόν ἐστιν ἡ γὰρ πυκνότης. καὶ ἡ ξηρότης καὶ ἡ στερεότης. καὶ
ἡ λιπαρότης, ἐν οἷς ὑπάρχει καὶ μακροβιότης καὶ πάντων
τῶν τοιούτων, αἴτια τὰ δ᾽ ἐναντία τῶν ἐναντίων. ὅσα δὲ πολυ-
4 καρποῦται, μὴ βραχύβια, μὴ ταχὺ γηράσκει. καθάπερ ἄπιος

ἀμυγδαλῆ, δρῦς, καὶ πρεσβύτερα γινόμενα, καρπιμώτερα
καθάπερ ἐλέχθη πρότερον· μείζονος γὰρ τῆς ἰσχύος, περιαιρεῖται τὸ
πλῆθος τῆς τροφῆς. ὥσπερ ῥᾴδιον καταπέττειν τὴν λοιπήν. ἅ-
μα δ' ἴσως συμβάλλεται καὶ τὸ μὴ ἐντελεχὲς, ἢ πᾶσιν, ἢ τισίν.
ἡ γὰρ ἄπιος καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ ἀμυγδαλῆ περιφαίνουσι πολύ.
ἐκτρέφουσι γὰρ πολλάκις ἐνίοτε. ἔστι δὲ ἐν τῇ πλειώσει ὁ πόνος
καὶ ἡ ἀπόκρασις. ἡ δὲ συκάμινος ἐλαφρόν τινα καὶ ὑδατώδη καὶ
μικρὸν, ὡς πρὸς τὸ μέγεθος ἔχει τοῦ δένδρου τὸν καρπόν ἀλ- 1
» λὰ γὰρ περὶ μὲν μακροβιότητος, ἐν τούτοις ἔστωσαν αἱ αἰτίαι.
» περὶ δὲ πολυκαρπίας τῶν δένδρων, εἴρηται πρότερον. ὅτι
» τὰ ἔνθερμα καὶ μανὰ καὶ ὑγρά. τῶν δὲ σπερμάτων ὡς ἁπλῶς
εἰπεῖν τὰ ἐλάττω πολυχούστερα καὶ γὰρ τὰ ἐλάχιστα, μάλι-
στα. καθάπερ κέγχρος, σήσαμον, θρύσιμον· μήκων. κύμινον. αἴ-
τιον δὲ δοκεῖ καθόλου μὲν καὶ κοινῶς εἰπεῖν, ὅτι τὰ ἐλάττω, ῥᾷ-
ον ἐπιτελεῖν. ἐν δὲ τῷ ῥᾳδίῳ τὸ πλῆθος. ὥστε ἐγγυτέρω. ὅτι
πάντα τὰ τοιαῦτα, ἀβλαστότερα καὶ θᾶττον ὑπακούει τῷ ἀέ- 2
ρι. σημεῖον δὲ καὶ ἡ ὀλιγοχρονιότης τῆς πλειώσεως. ἐπεὶ καὶ
τὰ σπέρματα διὰ τοῦθ' ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν πολυκαρπότερα τῶν
δένδρων. καὶ αὐτῶν τῶν φυτῶν τὰ χεδροπὰ τῶν σιτωδῶν. θᾶττον
γὰρ ἡ πλείωσις καὶ ἡ ἄδρωσις. ἔτι δ' οἱ καυλοὶ τῶν πλείστων
ἰσχυροί. καὶ οὐ ξυλώδεις καὶ οὐ μονοφυεῖς, ἀλλὰ πλείους καὶ
ἀκρεμονικοί. πολλῶν δὲ καὶ ἰσχυρῶν ὄντων, εὔλογον ἤδη καὶ τὸ
τοῦ καρποῦ πλῆθος. ἄλλως τε καὶ αἱ ῥίζαι μὴ αἴτιαι ὦσιν.
ὥσπερ τῶν ναρθηκωδῶν καὶ κεφαλορρίζων. ἀλλ' αἰεὶ διαδι- 3
δῶσιν ὧν ἂν λαμβάνωσιν, ὅπερ ἐπὶ τῶν χεδροπῶν ἐστι, καὶ ἐπὶ
τῶν ἄλλων τῶν πλείστων. μονόρριζα γὰρ καὶ οὐ παχύρριζα. ἀλ-
λ' εἰς τὰ ἄνω φερόμενα τῇ ὁρμῇ καὶ μάλιστα ὡς εἰπεῖν τὸ κύ-
μινον. μικρὰ γάρ τις ἡ ῥίζα τούτων πάμπαν. ὅσα δὲ ἰσχυρόρρι-
ζα τούτων (ἔνια γὰρ τοιαῦτα καθάπερ ὁ κέγχρος καὶ ὁ μή-
λινος) ταῦτα δὲ κατὰ λόγον ἀποδίδωσι τοὺς καυλοὺς ἀπ' ἰσχυ-
ρῶν ἰσχυροὺς καὶ πολυσχιδεῖς. ὥσθ' ὅταν ἀπὸ μικρᾶς ἀρχῆς
πολλοὶ γίνωνται, κατὰ λόγον ἤδη καὶ τὸν καρπὸν εἶναι πο- 4

λιᾷ. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν πυρῶν καὶ κριθῶν. ὅταν ᾖ ὁ νεὸς πλειό-
νας ἐκβλαστῶσι κάλαμοι. πλείους γὰρ οἱ στάχυς. ταὐτὸ δὲ
σχεδὸν καὶ ἐπὶ τῶν λαχανηρῶν ἐστιν, ὅτι πολύσπερμα καὶ ἰ-
σχυρόρριζα τυγχάνει. τὰ μὲν γὰρ πλείστους καυλοὺς ἀφιᾶ-
σι. τὰ δ' ἀπὸ τοῦ νεὸς ἀκρέμονας πλείους. ἅπαντα γὰρ ἀ-
ποδενδροῦται τῇ ὄψει διακαυλίζοντα. πανταχόθεν δὲ καὶ ἐκ
πολλῶν πολὺς ὁ καρπός. ὅταν οὖν κατὰ τοῦ ἀέρος συμμένη
1 τυγχάνῃ. βραχὺς γὰρ ἤδη καὶ ἀχείμαντος τοῖς ὀψισπόροις.
καὶ ἡ φύσις εἰς τὰ κάτω μᾶλλον ὁρμᾷ. καὶ μὴ ἀντισπᾷ τῶν
ῥιζῶν. ἀλλὰ συνεργῇ καὶ προσέτι μανῇ, σπείρεται κατὰ λό-
» γον. καὶ ἤδη ταῦτα πολυκαρπότερα γίνεται τῶν ἄλλων. ὁ δὲ
» κύαμος καὶ ἔτι τῶν χεδροπῶν ἄλλο μὴ πολυκαρπεῖν, δι' ἀσθέ-
» νειαν ὀλιγόκαρπον. διὸ δὴ καὶ πρωϊσπορεῖται. προλαμβάνον
» των τὸν χειμῶνα εἰς τὴν ῥίζωσιν. ἔτι δὲ ἐπίκηρον ἐν πολλοῖς
καὶ πολλάκις. ὥστε ἂν καὶ προφανῇ μὴ δύνασθαι τελεοῦν.
2 ἡ δὲ ἀσθένεια, καὶ τῇ αἰσθήσει φανερά· μανὸν γὰρ καὶ κενὸν
καὶ οὐ πολύρριζον. ὥστε εὐδίοδον τῷ κακοποιοῦντι. τοῦ μὲν
οὖν πολυκαρπεῖν, ἐν τούτοις αἱ αἰτίαι καὶ τοῖς ἐπετείοις
καὶ τοῖς χρονιωτέροις· ἐπεὶ καὶ αἱ διακαθάρσεις τῶν δέν-
δρων καὶ αἱ κατακοπαὶ, ποιοῦσι πολυκαρπεῖν. ὅτι τὰ μὲν
αὐτὰ κωλύει τὰ δ' αὐτὰ λαμβάνει τὰς τροφάς. τούτων
οὖν ἀφαιρεθέντων, εἰς τὸν καρπὸν ἡ ὁρμή· καὶ διὰ τοῦτο
τὰς ἡρακλεωτικὰς καρύας θαμνώδεις ποιοῦσι κατακόπτον-
3 τες. ἐξαναλίσκουσι γὰρ ἀποδενδρούμεναι πᾶσαν τὴν τρο-
φήν. αἱ δὲ μεταβολαὶ τῶν καρπῶν κατὰ τὰς χώρας. δῆλον ὅ-
τι κατὰ τὸν ἀέρα καὶ τὰ ἐδάφη γίνονται. διὰ τούτων γὰρ καὶ ἐκ
τούτων αἱ τροφαὶ πᾶσιν. ἰσχυρὸν δ' ἡ τροφὴ πρὸς ὁμοίωσιν, εἴγε καὶ
ἐν τοῖς ζώοις οὕτως ἡ ἐν τοῖς θήλεσιν ὁμοιότης. φαίνεται δὲ οὐ μό-
νον τὰ σπέρματα καὶ τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα μεταβάλλειν. ἀλ-
λὰ καὶ τὰ ζῶα καὶ τρόπον τινὰ μᾶλλον ταῦτα. καὶ κατὰ τὰς τροφὰς ἐξο-
μοιοῦται κατὰ τοὺς τόπους. ἐν δὲ τοῖς καρποῖς οὐχ ὁμοίως τοῦτο ἐ-
4 πίδηλον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα γίνεται καὶ μάλιστα ἐκδήλως καὶ

τὰ χρώματα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ τοὺς χυλούς. χρώματα μὲν
δὴ τὰ σπέρματα. λευκὰ δ' ἐκ μελαίνων, καὶ μέλανα ἐκ λευ=
κῶν μεταβάλλει. χυλοὺς δὲ καὶ οἱ καρποί. τὸ δ' ἐκ τῶν χρω-
μάτων ἢ οὐκ ἐμφανὲς, ἢ οὐχ ὁμοίως συμβαίνει. πλὴν ἐὰν ὅ=
λον μεταστῇ τὸ δένδρον, ὥστε ἐκ μέλανος γίνεσθαι λευκὸν,
ὅπερ ἐνίοτε συμβαίνει τοῖς ἐκ σπέρματος φυομένοις. κοινοῦ δὲ
τοῦ πάθους ὄντος ὁμοίως ζώων τε καὶ φυτῶν, κοινήν τινα δεῖ
καὶ τὴν αἰτίαν ζητεῖν. ἐπεὶ κἀκεῖνο ὅμοιον ἔν τε τοῖς σπέρμα- 1
σι καὶ ἐν τοῖς ζώοις, ὥστε μὴ εὐθὺς ἀλλὰ ἐγγονήσαντα με-
ταβάλλειν ἅπαντα δ' κατὰ μικρὸν ἐξαλλοιοῦται καὶ μεθί=
στασθαι τὰ δ' ἐπὶ τῶν δένδρων ἀνάπαλιν εὐλόγως. ἀσθενέστατα
γὰρ ἐν ἀρχῇ. καὶ μάλισθ' ὅταν ἐκ σπέρματος. ἀτοπώτατον δ'
καὶ θαυμάζεται μάλιστα ἐπὶ τῶν δένδρων εἰς τὸ βέλτιον μετα-
βολή. καθάπερ ἐν αἰγύπτῳ τε καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν κιλικίᾳ τῶν
ῥοῶν. ἔτι δ' ἡ τῆς μυρρίνης περὶ αἴγυπτον εὐωδία. τοῖς δ' ἐπὶ τὸ
χεῖρον καὶ πολλὰς ὁρῶμεν καὶ πανταχοῦ. διὸ καὶ θαυμάζο= 2
μεν. ἔστιν οὖν δῆλον ὅτι καὶ ἐπὶ τῶν σπερμάτων συμβαῖνον. ὅταν
εἰς τὸ βέλτιον ἢ σχεδὸν ὅμοιον. ἐν τούτῳ γὰρ ἡ διαφορά. ἃ τό-
τε μὲν ἀεὶ τοιαῦτα μένειν ὅταν φυτευθῇ, τὸ δ' ἄλλο μεταβάλ=
λειν. ἐπεὶ τό γε γινόμενον ταὐτό. προαιρεῖται γὰρ ἀεὶ τῆς φύ-
σεως ἐπικρατῶν ὡσαύτως ἀμφοῖν. ξυμβαίνει γὰρ τοῦτο καὶ ἐπὶ
τῶν ζώων ἐκ μελαίνων γὰρ λευκὰ γίνεται καὶ ἐκ τραχέων μα-
λακά. αἴτιον δὲ ἐνταῦθα δοκεῖ τῶν μὲν φανερῶν εἶναι τὸ ὕ=
δωρ. τῶν δὲ καὶ ὅλως αἱ τροφαὶ καὶ ὁ ἀήρ. ὥστε κἀκεῖ χρὴ νο= 3
μίζειν, καὶ εἴπου ἄλλοθι τοιοῦτόν τι συμβαίνει, ταῖς αὐταῖς εἶναι
καὶ παραπλησίαις αἰτίαις. τὰ δὲ καθ' ἕκαστα μᾶλλον ἴσως δ'
καὶ μόνως ἄν τις δοθείη, τὴν ἐμπειρίαν προσλαβὼν, χώρας
» καὶ τόπου διὰ ταῖς ἱστορίαις. ὅμοιον γοῦν τούτῳ καὶ παραπλή-
» σιον φαίνεται, καὶ ὅσα διὰ τῆς θεραπείας ἀλλοιοῦται. πρῶ-
» τον μὲν καὶ καθόλου πᾶσιν εἰπεῖν ἡμερούμενα. δεύτερον δ' ἐν
» αὐτῷ τῷ τόπῳ βέλτιον καὶ χαίρει γεωργούμενα καὶ δ' τοὺς πυ
ρῆνας ὥσπερ εἴπομεν ἐλάττους ἔχειν. τὰ δὲ βελτίονα. ἔτι 4

δή που ὑδρία γλυκαίνει τε τὰς ῥοὰς καὶ μαλακωτέρας ποιεῖ.
δῆται τί ἡ στρυφνότης τοιαύτης καὶ ἡ σκληρότης ἐνδικουείας.
καὶ γὰρ τὸ ἐνδεὲς δεῖται βοηθείας. οὐ μόνον γὰρ δὴ τοῦτο δι-
χῶς. ἢ πρόσθεσίν τινα λαμβάνον, ἢ ἀφαιρέσεως θατέρου γινο-
μένου. καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀμυγδαλῶν ἐλέχθη τῶν κολαζομέ-
νων καὶ περιαιρουμένων τὰς ῥίζας. καὶ ἐπὶ τῶν συκῶν τῶν κα-
ταχιζομένων. ἀφαιρεθέντος γὰρ τοῦ πλήθους τῆς τροφῆς, ἰσχύει
1 μᾶλλον τὸ σύμφυτον θερμὸν εἰς τὸ καταλοιπον. ἰδιωτάτη
δ' ἂν δόξειεν ἡ ἀπὸ τῆς τῶν ῥιζῶν εἶναι θεραπείας. τῆς τε κό-
πρου τῆς ὑείας ταῖς ῥόαις περιβαλλομένης. καὶ εἴτις ἄλλη
τοιαύτη τινὶ δίδοται τροφὴ δι' ἧς γλυκαίνει τὸν χυλόν. λέγεται
δὲ καὶ ὡς ἡ πολυϋδρία καὶ ψυχροϋδρία ποιεῖ τινα μεταβο-
λήν. καὶ ἐμφανέσταται δὴ καὶ μάλιστα αἱ τῶν ἐδάφων ἐνίων
καὶ τοῦ ἀέρος φύσεις. ὥσπερ καὶ ἐν αἰγύπτῳ καὶ ἐν κιλικίᾳ.
ἐν τούτοις γὰρ καὶ ζητεῖν ὅλως δεῖ τὰς ἀλλοιώσεις καὶ μετα-
2 βολάς, ἐδάφει καὶ ὕδατι καὶ ἀέρι καὶ ἐργασίᾳ. καὶ γὰρ ἁπλῶς
ἡ γεωργία μεθίστησιν. ἐξημεροῦσα τὰ δένδρα καὶ τοὺς καρπούς.
ὑπὲρ μὲν οὖν τῶν λοιπῶν ἕτεραι τινὲς αἰτίαι· ὑπὲρ δὲ τῆς ἀ-
πὸ τῶν ῥιζῶν μεταβολῆς, ὑπὲρ ἧς ταννῦν ὁ λόγος, ἐκεῖνο δεῖ
» λαβεῖν. ὅτι καθάπερ ἀρχαί τινές αἱ ῥίζαι τῶν δένδρων. ἀκο-
» λουθεῖν δὲ φιλεῖ ταῖς ἀρχαῖς τὰ ἄλλα. διὸ καὶ τὸ τῶν συκίων
ἐλέχθη πρότερον. ὅτι βρεχομένων ἐν γάλακτι τῶν σπερμάτων
ἢ ἐν μελικράτῳ, γλυκύτεροι γίνονται. καὶ ἐπ' ἄλλων., αὗται
3 δὲ καὶ τὴν τροφὴν πεπεμμένην μᾶλλον λαμβάνουσι· καὶ αὐ-
ταὶ μεταβάλλουσαι, συμμεταβάλλειν ποιοῦσι καὶ τὸ δένδρον.
ἀπὸ γὰρ τούτων ἡ διάδοσις. ἐπεὶ καὶ αἱ πολυϋδρίαι καὶ τὰ ἐ-
δάφη καὶ αἱ κατεργασίαι, περὶ ταύτης πρῶτον καὶ ἀπὸ τούτων
ἀρχόμεναι, τὰ ἄλλα συναλλοιοῦσι· πρὸς ἕτερα δ' ἴσως καὶ ἕ-
τεραι βοήθειαι συνεργοῦσιν. οἷον αἱ σχάσεις συκῶν. καὶ κλάσεις
περὶ ἀμπέλων. καὶ αἱ κολούσεις τῶν ἀμυγδαλῶν ἢ πληγαί,
ἢ διειρόντων τοὺς πατάλους. ἀπορρεούσης γὰρ τῆς ὑγρότητος,
4 ἡ καταλειπομένη ῥᾷον ἐκπέπτεται γλυκύτης. τοὺς δὲ ὀφθαλ-

μυζομένοις οὐ πέφυκε μεταβάλλειν. ὅτι καθάπερ ἀρχή τις
ἑτέρα τῶν τύπων ἐστὶν, ἧς οὐκέτι δύναται κατακρατεῖν. ὥσπερ
γὰρ γῇ χρῆται τῷ ἀποκειμένῳ τὸ ἐμφυτευόμενον ἢ ἐνοφθαλ
μιζόμενον, ὥσπερ ἐλέχθη. καὶ εἰσὶν αὗται δύο μεταβολαὶ καὶ
ἀπὸ δυοῖν, ἥ τε ἀπὸ τῶν ῥιζῶν καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμιζομένων
ἢ ἐγκεντριζομένων ἢ ἐμφυτευομένων. ἡ μὲν αὐτῶν τῶν ἀπο-
κειμένων ἀλλοιουμένων. ἡ δὲ ἑτέρων τινῶν ἐμβαλλομένων·
διὸ καὶ ἧττον ἐστὶ ταύτης τὸ θαυμαστόν. διὰ τί δ' ἡ ῥόα μάλι- 1
στα μὲν μεταβάλλει τὴν μανότητα καὶ τὴν ἀσθένειαν, αἰτιά
σαιτ' ἄν τις. εὐκινητότατα γὰρ τὰ τοιαῦτα πρὸς μεταβολήν.
ἐπισκεπτέον δὲ καὶ εἴ τις ἄλλη τῆς φύσεως ἰδιότης. εἰς δὲ τὸ
χεῖρον μεταβολαὶ δῆλον ὡς ἐναντίαι, καὶ ἐμφανεστάτη γε
» κοινοτάτη πᾶσιν ὡς ἀγεωργησία· πάντα γὰρ ὡς εἰπεῖν ἀπα-
» γριοῦται. ἐνίοτε δὲ καὶ οἱονεὶ πηρώσει τινὶ μεταβάλλουσιν εἰς
» τὸ χεῖρον, κολουόμενα κατὰ τὴν πρώτην γένεσιν τὰ φυτά·
» καθάπερ ἡ ἀμυγδάλη. πικρὰ γὰρ ἐκ γλυκειῶν γίνεται, καὶ 2
ἐκ μαλακῆς σκληρά. τὰ δ' ἄλλα οὐκ ἔστιν ἐπίδηλα μεταβάλ-
λοντα. καίτοι τά γε τῆς ἀμπέλου φυτὰ καὶ ἀπόλλυται πο
νοῦντα. τὰ δὲ καὶ μεταβάλλειν εἰκὸς μᾶλλον ἦν. τῇ γὰρ ἀμυγ
δάλῃ καὶ τὸ ὅλον φαίνεται παράλογον. ἰσχυρότερον γὰρ τῶν
δένδρων· ἔνια δὲ καὶ βελτίω κολουόμενά φασι γίνεσθαι, καὶ κα
θάπερ οἱ Χῖοι τὴν ἄπιον τὴν Φωκίδα. τὸ μὲν οὖν ἰσχυρὸν τῆς
ἀμυγδαλῆς, οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ λαμβάνεται δένδρῳ. κολουθεῖ-
σα μὲν γὰρ ἰσχυρά. φυομένη δὲ ἀσθενής. ἄλλως τε καὶ ἀπὸ σπέρ 3
ματος· ἐπεὶ καὶ μὴ κολουθεῖσαι, πικραὶ γίνονται καὶ σκληραί,
καθάπερ ἐν τοῖς πρότερον ἐλέχθη. πᾶν γὰρ ὅλως ἀπὸ σπέρ
ματος ἐξαλλοιοῦται πρὸς τὸ χεῖρον. κινηθείσης δὲ τῆς φυσικῆς
ὁρμῆς, εἰκὸς ἔτι μᾶλλον. ἔτι γὰρ ἄλλη καὶ ἀσθενέστερα γίνονται.
ἐπεὶ καὶ τὰ ἐφόμενα κωλύεται μὴ ἐν καιρῷ κινούμενα. καὶ ἡ
γῆ δυσδιάδηκτος, ἢ βρεχομένη. ὃ δὲ ἐν ἀρχῇ μέγα, καὶ διατε
νὲς πρὸς τὴν τελείωσιν. ἐστὶ μόνης δὲ ταύτης μάλιστ' ἔνδηλον
εἶναι τὴν μεταβολὴν, οὐκ ἄτοπον καὶ διὰ τὰς προειρημένας 4

αἰτίας. καὶ διότι τῆς μὲν ἀμπέλου καὶ τῶν ἄλλων οὐθενὸς ὁ
καρπὸς τελειούμενος, πικρὸς ἢ ὀξύς. ἀλλ' ἤτοι γλυκὺς, ἢ
οὐκ ἐπέφθη. ταύτης δὲ οὐχ ὑπάρχει τοιοῦτος εὐθὺς ἐν τοῖς
τελείοις καὶ εὐκαρποῦσι. τάχα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἔστι τις καὶ
εἰς τὸ στρυφνότερον, ἢ ὑδαρέστερον, ἢ μὴ ὁμοίως γλυκύ. λαν-
θάνει δὲ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν· καὶ γὰρ αὐτῶν τῶν ὁμογενῶν,
αἱ μὲν μᾶλλον, αἱ δ' ἧττον τοιαῦται. συμβαίνει δὲ ταῖς κολου-
1 θείσαις, ἂν πρεσβύτεραι γινόμεναι πάλιν ἀνθικόπτωνται καὶ
διακαθαίρωνται, γλυκύτεραι γίνεσθαι, καὶ τέλος ἀποκαθί-
στασθαι πρὸς τὴν φύσιν. αἴτιον δὲ ἔτι πρὸς τῷ εἰρημένῳ, διό-
τι τῷ μὲν, ἡ κόλουσις κωλύσασα τὴν εἰς τὸν ὄγκον βλάστην κα-
τέμιξε, καὶ χείρω τὴν ὑγρότητα τὴν εἰς τὸν καρπὸν ἐποίησε.
πλείονος δὲ οὔσης, ἄπεπτος. ὥστε πικρός. καὶ κατακοπτομέ-
νη δὲ λαμβάνει τινὰ ἀποπνοὴν καὶ ἀφαίρεσιν. ὥσπερ καὶ ὅταν
οἱ σφῆνες διακρουσθῶσιν. ἐλάττονος δὲ γινομένης, καὶ αὐτοῦ
2 μᾶλλον ἰσχύοντος διὰ τὴν ἀσθένειαν, ἐκπέττει τε μᾶλλον καὶ ἀπο-
καθίσταται. ταύτης μὲν οὖν ὥσπερ ἀνασώζεται πάλιν ἡ φύσις.
ἔνια δὲ ἐὰν μὴ κολουθῇ, τὸν καρπὸν οὐ πέττει. καθάπερ ἡ ἄμ-
πελος ἡ κανθαρέος καλουμένη. διὸ καὶ κολούουσιν ἄκρον
τὸν βότρυν. εἰ δὲ μή, σήπει καὶ διαφθείρει. δῆλον οὖν ὡς ἁπλῶς
εἰπεῖν, ὅτι ἀφαιρέσεως δεῖται τῆς ὑγρότητος. ἡ δὲ φοῖνιξ κα-
λουμένη, βελτίων πρὸς δένδρωσιν, οὐ πρὸς εὐκαρπίαν. ἐκτρέ-
φει γὰρ ἄγαν μὴ κολουθεῖσα, καὶ γίνεται μονόκωλος ἢ ἀσθενής.
3 εἰ δὲ μή, παραβλαστάνουσα δενδροῦται. τάχα δ' αὐτῆς συμβά-
λοιτο ἂν πρὸς εὐκαρπίαν. ἰσχυροτέρας καὶ γινομένης, ἡ πέ-
ψις καλλίων. τῶν δὲ λαχανωδῶν ἢ ποωδῶν ὅσα κακούμενα καὶ
κειρόμενα, βελτίω. καθάπερ τά, τε πράσα καὶ ἡ ῥάφανος, ἢν
πάλιν βλαστήσῃ, καὶ ἡ μηδική. καὶ ἡ θρίδαξ καὶ τὸ ὤκιμον. ἅ-
παντα ταῦτα τῇ ἁπαλότητι καὶ εὐτροφίᾳ βελτίω καὶ εὐχυ-
λότερα γίνεται. παραιρεῖται γὰρ ἡ δριμύτης καὶ ἡ ξηρό-
της, καὶ εἴ ἔν τινι τὸ ὀπῶδες ἀπὸ τούτων. ἁπαλὰ δὲ καὶ
4 εὐτραφῆ γίνεται, διὰ τὸ τὰς ῥίζας ἰσχυροτέρας εἶναι, καὶ

ὅλως αὐξανομένων ἔτι μᾶλλον κλημάτων ἰσχύος· αἱ δὲ, καὶ
ἐπισπῶνται πλείω, καὶ καταπέττουσι μᾶλλον. ἔτι δὲ ἀφαι-
ρουμένων τῶν ξυλωδῶν καὶ σκληρῶν, ἡ ἐπίδοσις πλείων μη-
δενὸς ἐμποδίζοντος. ἡ δὲ πρώτη βλάστησις ἐξ ἀσθενοῦς ὡρμη-
μένη, μᾶλλον χείρων. αὗται μὲν οὖν ἐν τοῖς χυλοῖς αἱ μετα-
» βολαί. γίνονται δὲ καὶ κατὰ τὰς ὀσμὰς μάλιστα μὲν αὐτομά
» τως διὰ τὸ ἀέρα καὶ τὴν χώραν. εὐοσμότεραι γάρ ὡς ἐπὶ πᾶ
» σιν αἱ ξηραὶ ποιοῦσι. καὶ ὁ ἀὴρ τοιοῦτος· διὸ καὶ τὰ ἄγρια εὐο 1
σμότερα. τάχα δὲ οὐ πάντως οὐδ᾽ ὀσμωδέστερα. δριμύτερα
γάρ. ἀρίστη δὲ ἡ μέση καὶ ὁ μέσος. ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ ὑδα-
ρῆ καὶ ἄοσμα. καὶ περὶ μὲν ὀσμῶν καὶ χυλῶν, αὐτὰ καθ᾽ αὑ
τὰ δεῖ θεωρεῖν ἐπὶ πλέον ἐν τοῖς ὕστερον. αἱ δὲ μεταβολαὶ,
διότι καὶ ἐν τούτοις γίνονται καὶ φυσικῶς ἐκ θεραπείας, φα-
νερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων. ἔνιαι δὲ δοκοῦσιν ὅλων τῶν δένδρων καὶ
φυτῶν αὐτόματοί τινες εἶναι μεταβολαί. καθάπερ τὴν λεύ-
κην ἐξαιγειροῦσθαί φασι, καὶ φύλλοις καὶ τῇ ὅλῃ προσόψει. 2
καὶ τὸ σισύμβριον, εἰς μίνθον μεταβάλλειν μὴ κατεχόμενον
ταῖς ἐργασίαις, καὶ μεταφυτευόμενον πολλάκις. ἔτι δὲ καὶ
τὸν πυρὸν ἐξαιροῦσθαι, καὶ τὸ λίνον. αὕτη μὲν οὖν εἴπερ ἀλη
θὴς ὥσπερ φθορά τις ἔοικεν εἶναι, διὰ πλῆθος ὑγροῦ. γίνεται
γὰρ δι᾽ ἐπομβρίαν ἀλλοιωθείσης δὲ τῆς ἀρχῆς, ἀλλοῖον τὸ ἀ-
ναβλαστάνον. ἡ δ᾽ αἶρα φίλυδρον. ἢ, τὸ τῆς λεύκης. εἰ ἄρα ἐστὶ
μεταβολὴ γινομένη τις ἂν εἴη, παχυνομένου τοῦ δένδρου μᾶλ
λον. ὃ συμβαίνει διὰ τὴν ἡλικίαν. εἰς βάθος γὰρ ἡ αὔξησις ἀ- 3
πογηρασκόντων. ἐν ὧπερ οἵ, τε φλοιοὶ παχύτεροι, καὶ οἱ ἀκρέ
» μονες μείζους καὶ πλείους. ὁ δὲ τῶν φύλλων μετασχηματι-
» σμὸς, καὶ ἑτέρων κοινός. ἐπεὶ καὶ τὰ τοῦ κρότωνος, ἔνια περι
» φερῆ φυόμενα τὴν ἀρχὴν, ὕστερον ἀπογωνιοῦται, καθάπερ ἀ
» ναδιαρθρούμενα. τοῦτο δ᾽ ὅτι ῥᾴδιον τὸ ἁπλοῦν ἢ τὸ πολυει-
δές. ἀσθενὴς δ᾽ ἡ ἀρχή. τὸ δὲ σισύμβριον εἰς μίνθην κατὰ τὴν
ὀσμήν. εἴπερ ἄρα μεταβάλλει μόνον ἀμβλύνον τὴν οἰκείαν,
ἐξαμαυρούμενον διὰ τὴν ἀγρίαν. ἐκείνην δ᾽ οὐ λαμβάνον, ἀλ- 4

» λ' ὥσπερ ὅμοιον ταῖς καλαμίνθαις γινόμενον. ἡ γὰρ μεταβο-
» λὴ πᾶσιν εἰς ὅμοιόν τι, καὶ οὐ πόῤῥω τελέως φθειρομένων. ἡ
» δὲ θεραπεία καὶ ἡ μεταφυτεία, κατέχει καὶ σώζει τὴν φύ-
σιν. σημεῖον δὲ ὅτι καὶ τὸ ἄγριον τοιοῦτον τῇ ὀσμῇ. καὶ γὰρ δὴ
κἀκεῖνο τὸ τῆς φύσεως ἐναντίον. ἡ μὲν γὰρ μίνθη βαθύῤῥι-
ζον. τὸ δὲ σισύμβριον ἐπιπολῆς, καὶ οὐχ ὁμοίως πολύῤῥιζον.
ὥστε μᾶλλον ἔοικεν ἐπί γε τῶν τοιούτων κατὰ φαντασίαν ἡ
1 μεταβολὴ γίνεσθαι. καὶ ὡς περὶ τὸ ἥμερον εἰς τὸ ἄγριον. οὐ-
δετέρως δ' ἄτοπον ἐπεί γε καὶ οἱ τόποι μεταβάλλουσιν. εἰ δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν ζώων τοῦτο συμβαίνει καθάπερ φασὶν ἐπὶ τῶν ὀρ
νίθων καὶ χρώμασι καὶ σχήμασι καὶ δυνάμεσι, καὶ τοῦτο καθ'
ἕκαστον ἐνιαυτὸν οὐκ ἐν πλήθει χρόνου πλείονι, κἂν θαυμά-
σειεν αὖτις μᾶλλον, εἰ μή τι συμβαίνει καὶ ἐνταῦθα τοιοῦ-
τον. ἀτακτοτέραν γὰρ καὶ μᾶλλον ξυγκεχυμένην εἰκὸς εἶναι
ταύτην τὴν φύσιν τάχα δ' ἰσχυροτέραν. διὸ καὶ μεταβάλλειν.
2 οὔτε χρώμασιν οὔτε ἐν τοῖς ἄλλοις φθειρομένην. καὶ τοῦτο
ἐν ὀλίγοις. ὥστε εἰς ἄλλο γε μεταλλάττεσθαι φυτόν. οὔτε
γὰρ κατὰ τὴν γένεσιν οὐδὲν μεταβάλλει τὰς μορφάς, ὥσ-
περ ἔνια τῶν ζώων ἀλλ' ἁπλῆ τις ἡ φύσις πάντων. ἀλλ' αἱ με
ταβολαὶ γίνονται καθάπερ πολλάκις λέγεται, τοῖς τε χυ-
λοῖς μάλιστα καὶ ταῖς ὀσμαῖς καὶ τοῖς μεγέθεσιν, αἱ τῶν τε
τῶν καρπῶν καὶ τῶν φύλλων· καὶ γὰρ τὰ στενόφυλλα, πλα-
τυφυλλότερα γίνεται καὶ ὅλων τῶν δένδρων τούτων. διὰ τοῦ-
3 το καὶ ζητεῖ τόπον ἕκαστον οἰκεῖον. οἰκεῖος δὲ ἐν ᾧ περ εὐσθενεῖ.
διόπερ καὶ οὐ πᾶσιν ἄριστος. ἀλλ' ἔνια λεπτὴν καὶ λυπρὰν
χώραν φιλεῖ. τὰ δ' ὕφαμμον. ἔνια δὲ καὶ ἀμμώδη τινὰ, καθά-
περ ἡ ῥάφανος. διττὸν δὲ καὶ τὸ τῆς χώρας πρόσφορον. ἢ γὰρ
τὸ οἰκεῖον τῆς φύσεως, ἢ τὸ πρὸς ἰσχὺν καὶ δύναμιν ἁρμότ-
τον. οἷον ταῖς ἀμυγδαλαῖς ἡ λεπτή. βαθείας γὰρ οὔσης καὶ
πιείρας, ἐξυβρίσασαι διὰ τὴν εὐτροφίαν, ἀκαρποῦσι. καθό-
λου δὲ περὶ τῶν δένδρων. ἀλλὰ δὴ τὸ μὲν περὶ τὰς ἀλλοιώ-
4 σεις καὶ μεταβολὰς ἄχρι τούτων διωρίσθω. θαυμασιώτα-

» τὸν δ' αὖ δόξειε, καὶ ὅλως, ἄτοπόν τι καὶ παράδοξον εἶναι, τὸ
» ἔνια μὴ δύνασθαι βλαστάνειν ἐν τῇ γῇ καὶ σπέρματα καὶ φυ-
» τά. καθάπερ ἡ ἰξία καὶ ἡ στελίς. καὶ τὸ ὑφέαρ. ὧν τὴν μὲν,
καλοῦσιν Εὐβοεῖς. τὸ δ' ὑφέαρ, Ἀρκάδες. ἡ δὲ ἰξία κοινή. φα-
σιν, οἱ μὲν, εἶναι πάντα μίαν τινὰ φύσιν. τῷ δὲ ἐν ἑτέροις
φύεσθαι διαφέρειν καὶ δοκεῖν. τὸ γὰρ ὑφέαρ ἐν ταῖς ἐλά-
ταις καὶ πεύκαις γίνεται καὶ ἡ στελίς. ἡ δ' ἰξία καὶ ἐν δρυῒ, καὶ
ἐν τερμίνθῳ, καὶ ἐν ἑτέροις πλείοσιν. οἱ δὲ, διαφέρειν. καὶ 1
σημεῖον λέγουσιν, οὐ μικρόν. εἰ γὰρ ἀληθὲς ὡς οὐ μόνον
ἐν τοῖς ὁμογενέσιν ἕκαστον ἐμφύεται τούτων, οἷον, ἐλάταις
καὶ πεύκαις, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ αὐτῷ πλείω καθ' ἑκάτερον τῶν
μερῶν. ἔνθεν μὲν στελίς, ἡ ἰξία, ἔνθεν δὲ ὑφέαρ. ἔτι δ' οὐ μό-
νον τὰς μορφὰς οὐδὲ καρποὺς ὁμοίως ἔχειν φασί. καὶ τοῦ-
τό γε πανταχόθεν διατηρεῖται, καὶ ἐν ταῖς πλεῖστον διαφερού-
σαις χώραις. ἐπεὶ, τό γε τὴν μὲν ἀείφυλλον εἶναι τὴν ἰξίαν, οὐ-
θὲν ἄτοπον. κἂν ἡ μὲν, ἀειφύλλοις ἡ δὲ, ἐν φυλλοβόλοις ἐ- 2
βιῷ. συμβαίνει γὰρ ἔνθα μὲν ἔχειν, ἔνθα δὲ μὴ ἔχειν διαρ-
κῆ τὴν τροφήν. αἰτία δὲ αὕτη τῆς ἀειφυλλίας καὶ μὴ, κα-
θάπερ εἴπομεν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁποτέρως ποτ' ἔχει, πρὸς
τὸ νῦν ζητούμενον οὐθὲν διαφέρει. τὸ δὲ μὴ φύεσθαι χα-
μαὶ μηδαμῶς ἄτοπον. ἄλλως τε καὶ οὔπω πλείω καὶ ἰ-
σχυρὸν ἔχουσαν καρπόν. εἰ δὲ καὶ σπέρματα τὰ ἰδιαίτατά ἐστιν,
οἷον τὸ περὶ Βαβυλῶνα τῇ ἀκάνθῃ περὶ τὸ ἄστρον ἐπισπει-
ρόμενον, φασὶν αὐθημερὸν ἀναβλαστάνειν, καὶ ταχὺ περι- 3
λαμβάνειν, καὶ τὴν ἄκανθαν. ἔτι δὲ τὸ συριακὸν βοτάνιον, ὁ
καλούμενος κασύτας, καὶ δένδροις καὶ ἀκάνθαις ἐμφύεται
καὶ ἄλλοις τισί. τῇ μὲν, ἐλάττων εἴη, τῇ δὲ, πλείων τὸ θαυ-
μαστόν· ἀμφότερα γὰρ ποιεῖ τὸ πλῆθος ἐν ταῖς παραδόξοις.
ὅτι μὲν ὡς πεφυκὸς οὔπω μὴ θαυμάζειν, ὅτι δὲ μᾶλλον θαυ-
μάζειν διὰ τὸ πλῆθος. ἐπεὶ τό γε ἐμφύεσθαι καὶ ἐν δένδροις
καὶ ἐν φυτοῖς ἑτέροις· τὸ καὶ ἐν τῇ γῇ φυόμενον οὐκ ἄτοπον.
ἀλλὰ καὶ γινόμενον ὥσπερ ὁ κιττὸς ἐν πολλοῖς. ἔτι γὰρ τὸ- 4

τὸ παραδοξότερον· ἔτι καὶ ἐλάφου κέρασιν ὦπται, καὶ ἡ τέρ-
μινθος δὲ ἐν ἐλαίᾳ καὶ τὸ πολυπόδιον ἐπί τισι δένδροις. καὶ
ὅσα δὴ σπανιώτερα καὶ τερατωδέστερα φαίνεται, καθάπερ ἡ
δάφνη ποτὲ ἐν πλατάνῳ καὶ ἐν δρυΐ, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ὡς
τέρατα προφαίνουσιν. ὅταν γὰρ εἰς κοιλότητας γεγενημένας
διὰ σῆψιν ἐμπέσῃ τὸ σπέρμα, διεβλάστησεν. εἶτα ζῇ τὴν τρο-
φὴν τὴν ἐκ τοῦ δένδρου λαμβάνον. καὶ ὧδι τοῦ κιττοῦ τοῦ πε-
1 ρὶ τὰ κέρατα βλαστοῦντος, εἴπερ ἦν οὐκ ἄλογον. ἀλλὰ τὰ
ἐν ἑτέρῳ μόνον φύεσθαι, χαμαὶ δὲ μή, τοῦτ' ἄτοπον. προσφι-
λῆ μὲν γὰρ δὴ ἀλλήλοις καὶ σύμβρια, καθάπερ καὶ τὰ φυ-
τά, τάχ' ἂν εἴη, τὸ δ' ὅλως ἐπὶ τῆς γῆς μὴ φύεσθαι, θαυμα-
στόν. ἄλλως τε καὶ καρπὸν ἔχον καὶ σπέρμα καὶ ἀπὸ τούτου
βλαστάνον. εἰ γὰρ ἦν ἐκ διαφορᾶς τινος τῆς ἐν τοῖς δένδροις ἡ
γένεσις, ὥσπερ ἐν τοῖς ζώοις ἐγγίνεται τοιαῦτα ζῷα, λόγον τι-
νὰ εἶχεν· ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐδὲ γίνεται. πλὴν ἀπὸ σπέρματος. ὅ-
2 ταν οἱ ὄρνιθες ἐσθίοντες τὸν καρπὸν προαιρῶνται τὴν περίτ-
τωσιν τῶν δένδρων. τότε γὰρ αὐτὸς ὁ καρπὸς σωζόμενος καὶ
ἐπιμείνας, διεβλάστησε. τὸ μὲν οὖν θαυμαστόν, πολὺ καὶ ἐκ
πολλῶν. ἔοικεν οὖν ὅμοιόν τι συμβαίνειν ταῖς ἐμφυτείαις καὶ
τοῖς ἐνοφθαλμισμοῖς. ἑτοιμοτέραν γὰρ λαμβάνει τροφήν,
καὶ ὥσπερ κατειργασμένην καὶ πεπεμμένην σχεδόν. ὃ καὶ ἡ
ἰξία ζητεῖν φαίνεται. τὸ δὲ τοιαύτης δεόμενον, ἀσθενὲς ἂν εἴη
τῇ φύσει, τοῦτο δὲ πάλιν οὐκ ἔοικεν. ἀλλ' ἰσχυρὸν εἶναι καὶ τρό-
3 φιμον, καὶ ἡ ἰξία. καὶ ἡ στελίς. καὶ τὸ ὕφεαρ. τούτοις γὰρ δὴ
καὶ τοὺς βοῦς καὶ τὰ ὑποζύγια χιλοῦσιν καὶ ἀναστρέφουσι
μετὰ τοὺς θερισμούς. ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ καρπὸς τῆς ἰξίας μη-
νύει τὴν ἰσχύν. ἀλλὰ μὴν εἴγε ἰσχυρὰ καὶ μὴ ἀσθενῆ, διά τί πο-
τ' οὐ βλαστάνει καθ' αὑτὰ καὶ φύεται. διαβιάσεσθαι γὰρ τὴν
γῆν, τῶν ἰσχυόντων ἐστίν. ὅπερ ποιεῖ καὶ ὁ θερισμός. εἰ δ' αὖ ψυ-
χρὸν ἔχει τὸ σπέρμα καὶ δύσπεπτον, ἀλλὰ χρονιωτέραν ἐ-
χρῆν εἶναι τὴν ἔκφυσιν, ὥσπερ καὶ ἑτέρων. ἐπεὶ καὶ σευτλίων
4 ἔνιά φασι τῷ ὑστέρῳ ἔτει διαφύεσθαι, καὶ διαβλαστάνειν.

οὐδὲ γὰρ ταύτῃ κίνδυνος, ὥστε σαπῆναι. διαμένον γὰρ καὶ
ἔσω φαίνεται καὶ ἕτερα πολλὰ τούτων ἀσθενέστερα. ταῦτα
μὲν οὖν οὐ λύει τὴν ἀπορίαν, ἀλλ' ὑποδείκνυσι μᾶλλον ἢ δ' ἀρ-
» χὴ ληπτέα φυσικῶς ἀκολουθοῦσι κατὰ τὸ γινόμενον, ὅτι πέ-
» φυκεν ἐν ἑτέρῳ μόνον ταῦτα γίνεσθαι, καθάπερ καὶ ζῶα ἐν
» ζώοις. οἷον τά, τε ἐν ταῖς πίναις ἢ καὶ ἄλλα ὅσα ζωοτροφεῖ.
» πλὴν τῶν μὲν, οὐκ ἔχομεν τὴν γένεσιν, τῶν δ' ἔχομεν λέγειν.
τὸ δὲ ἀπὸ τῆς τῶν ὀρνίθων προσφορᾶς εἶναι τὴν ἀρχὴν, ὥσ- 1
περ συμβεβηκός ἐστι πρὸς τὴν γένεσιν. ὅπερ ἐπ' ἄλλων γίνε-
ται. καθερύττει γὰρ ἡ κίττα θησαυριζομένη τὰς βαλάνους καὶ
ἄλλα τῶν ὀρνέων. περιαιρεθέντος γὰρ τοῦ ἰξοῦ καὶ κατεργα-
σθέντος ἐν ταῖς κοιλίαις, ὅπερ ἐστὶ ψυχρότατον σὺν τῷ πε-
ριττώματι καταπίπτον τὸ σπέρμα καθαρὸν, καὶ τοῦ δένδρου
λαμβάνοντός τινα μεταβολὴν ἀπὸ τῆς κόπρου διαβλαστά-
νει καὶ φύεται. τὴν δ' ἰσχὺν εὐλόγως ἔχει καὶ διὰ τὴν εὐτρο-
φίαν, καὶ μάλιστ' ἴσως διὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν. ἰσχυρότερα δὲ 2
εἰκὸς τὰ ἐν ταῖς ἐλάταις καὶ πεύκαις εἶναι. πλείων γὰρ ἡ
τροφὴ καὶ λιπαρωτέρα. πολλὰ δ' ἡ φύσις φαίνεται καὶ ἐν
τοῖς ζώοις τοιαῦτα ποιεῖν. ὥσθ' ἕτερον ἑτέρῳ χρήσιμον εἶ-
ναι πρὸς σωτηρίαν καὶ γένεσιν, ἅπερ ἐν ταῖς ἱστορίαις ταῖς
περὶ τούτων εἴρηται. διὸ καὶ ἐνταῦθα ἴσως οὐ θαυμαστέον
τὸ τῶν ὀρνίθων, εἴτε ἐπιτηδὲς εἴτε κατὰ συμβεβηκὸς γινό-
μενον. οὐδὲ λεκτέον ὅτι οὐκ ἂν ἦν ἡ γένεσις εἰ μὴ διὰ τούτου.
οὔτε γὰρ ἴσως ταῖς πίναις βίος, εἰ μὴ διὰ τὸν καρκῖνον. οὔ- 3
θ' ἡ τῶν μελιττῶν φύσις, εἰ μὴ διὰ τὸν γόνον ὥς φασί τινες.
δ' ἡ τοῦ κόκκυγος, εἰ μὴ ἦν ἡ ὑπολαῒς καὶ εἰς τὴν νεοτ-
τίαν τὰ ὠὰ τίθησιν: ἀλλ' ὥσπερ καὶ φθοραὶ καὶ σωτηρίαι τι-
νὲς γίνονται ἀλλήλων καὶ εἰς τοὺς βίους καὶ εἰς τὰς γενέσεις.
οὕτω καὶ πρὸς τὰ φυτὰ διήκειν οὐθὲν κωλύει περὶ τῶν
ζώων. ὥστε ταύτην ἢ τοιαύτην αἰτίαν ὑπολειπτέον εἶναι τῶν
ἀπορηθέντων. ἐν δὲ τοῖς ὑποσπειρομένοις ἀφῄρηται καὶ τὸ
ξυμβεβηκός. προαιρέσει γὰρ δρῶσιν. ἀλλὰ τὸν καιρὸν 4

δηλονότι λαμβάνουσι τῆς ἐπιφορᾶς, ὅταν ὀργᾷ τὸ ὑπο-
κείμενον, ὥσπερ ἡ ἄκανθα φαίνεται περὶ τὸ ἄστρον. εὔικμον
γὰρ δεῖ καὶ διάφορον εἶναι. πρὸς τὴν διαβλάστησιν δὲ παρὰ
τῆς ἐκ φύσεως, οὐ μόνον διὰ τοῦτο καὶ τὴν ὥραν, ἀλλὰ δηλο-
» νότι καὶ διὰ τὴν ἰδίαν γίνεται φύσιν. καὶ περὶ μὲν τούτων, ἅ=
» λις. ὅτι δὲ καὶ ἐν ταῖς φυτείαις ἔνια συνεργεῖ πρὸς τὴν ἀλλή=
» λων σωτηρίαν καὶ γένεσιν, καὶ ἐκ τῶν δε φανερόν. ἐν μὲν γὰρ
1 τοῖς ἀγρίοις τὰ φυλλοβόλα τοῖς ἀειφύλλοις ὅτι σκεπομένων
συμβαίνει καθάπερ κοπρίζεσθαι τὴν γῆν ὃ καὶ πρὸς εὐτροφί-
αν καὶ πρὸς τὴν βλάστησιν τῶν σπερμάτων χρήσιμον. ἐν δὲ
τοῖς ἡμέροις, ὅτι τοῖς φυτοῖς ἐπισπείρουσι τῶν ἀμπέλων,
ἀφαιρεῖν βουλόμενοι τὸ πλῆθος τῆς ὑγρότητος. καὶ τοῖς λα-
χάνοις, ἢ τούτου χάριν ἢ τῶν γινομένων θηρίων ἐν ταῖς ῥα-
φανίσι. τοὺς ὀρόβους πρὸς τὰς ψυχάς. καὶ ἔτι τοιοῦτον ἕτε=
ρον ἑτέροις. οἴεσθαι γὰρ χρὴ τοιαῦτα καὶ ἐν τοῖς αὐτομά-
2 τοις τῆς φύσεως ὑπάρχειν. ἄλλως τε εἰ καὶ ἡ τέχνη μιμεῖται
τὴν φύσιν. ἔτι δὲ ὅσα πρὸς δένδρα καὶ περὶ ἄλλον καυλὸν
τυγχάνει. ταῦτα γὰρ τὰ πρὸς ἑτέρῳ διώκει καθάπερ ὅ, τε
κιττὸς καὶ ἡ σμίλαξ, καὶ ἡ συκύα, καὶ ἄλλ᾽ ἄττα. καὶ τῶν ἐ=
λαττόνων, ἕρπυλον, καὶ ἡ ἀσίνη. πάντα γὰρ ταῦτα ζῆ πρὸς ἕ=
τερον. μὴ ἔχοντα δὲ, χαμαίκαυλα γίνεται, πλὴν ὅσα καὶ
δενδροῦσθαι πέφυκε. καθάπερ ὁ κιττός. ἔστι δὴ καὶ ἄμ-
πελος τοιοῦτον. οὐ γὰρ ἂν δύναιτο φέρειν τὰ κλήματα καὶ
3 τὴν βλάστησιν, ἢ οὐχ ὁμοίως καὶ ἀκμὴν ἔχουσα τὸ ὑπερεῖ-
σον. ἀλλὰ καὶ τὴν ἕλικα δοκεῖ τούτου χάριν ἔχειν, ὅπως εὐ-
θὺς ἀντίληψις γίνηται καὶ οἷον δεσμός ὥσπερ ὁ κιττὸς τὰ εἰ=
χεια τὰ ἐκ τῶν βλαστῶν. ὅσα δὲ κοῦφα καὶ λεπτὰ, ῥαδίως ἀ=
ναβαίνει καὶ πημαίνει, καθάπερ ἡ ἀσίνη. καὶ ὁ θέρμος. καὶ
ὁ δόλιχος. πάντα δὲ ταῦτα βλάπτει τὰ δένδρα καταπνίγον-
τά τε καὶ ἐπισκιάζοντα καὶ τὴν τροφὴν ἀφαιρούμενα τὰ μὲν,
τῷ κωλύειν. ὁ δὲ κιττὸς καὶ τὸ ἐμφυόμενον ἐξαιρεῖσθαι· διὸ
4 χαλεπώτατος τοῖς δένδροις οὗτος. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις,

ἀείφυλλος ὢν καὶ ἰσχυρὸς, ἀεὶ δεῖται τροφῆς καὶ πολλῆς. ἀ-
φαυαίνεται δὲ τελείως, ὅταν ἐπὶ τὰ ἄκρα συναυξηθῇ. τότε
γὰρ πέττει καὶ ἐξαιρεῖται πανταχόθεν τὴν τροφήν. οὐ χαλε-
πὸν δ᾽ ἴσως οὐδὲ ἐν ἄλλοις τε πλείοσι λαβεῖν τὰς βλάβας·
πολλῷ γὰρ πλείους εἰσὶ τῶν ὠφελίμων, ὥσπερ καὶ τοῖς ζώ-
οις· ἐπεὶ καὶ ταῖς ὀσμαῖς ἔνια βλάπτεται. καθάπερ ἡ ἄμπε-
λος τῇ τῆς δάφνης καὶ τῇ τῆς ῥαφαίου. καὶ τοῦτο εὐθὺς ἐκ-
δηλοῖ κατὰ τὴν βλάστησιν. ὅταν γὰρ πλησίον ᾖ τῆς ῥαφαίου 1
καὶ τῆς δάφνης ὁ βλαστὸς, ἀποστρέφεται τὸ ἄκρον αὐτοῦ καὶ
ὥσπερ ἀνακάμπτει διὰ δριμύτητα τῆς ὀσμῆς. ὀσφραντικὸν
γὰρ ἡ ἄμπελος, ὥσπερ καὶ ὁ οἶνος δεινὸς ἕλκυσθαι τὰς ἐκ τῶν
παρακειμένων ὀσμάς. καὶ μᾶλλον καὶ θᾶττον ὁ κατεστα-
μνισμένος διὰ τὴν ὀλιγότητα καὶ τὸ γυμνόν. ἀλλὰ τὸ μὲν
τοιοῦτον γένος ῥᾴδιον ἐν πολλοῖς ὥσπερ ἐλέχθη συνιδεῖν. ὅ-
» σα δὲ κοινὰ γένους τινὸς, ἢ καὶ πλειόνων μὴ ὁμογενῶν. οἷον
» τὸ στρέφειν τὰ φύλλα τὴν φιλύραν καὶ τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν 2
» πτελέαν ταῖς τροπαῖς ταῖς θεριναῖς. καὶ ὡς ἔνια τῶν ἀν-
θῶν, νύκτωρ μὲν συμμύει, μεθ᾽ ἡμέραν δὲ διεκπετάννυται.
καὶ ὡς ἐν τῷ εὐφράτῃ λέγουσιν, οὐ μόνον τοῦ λωτοῦ τὸ ἄν-
θος ἀνοίγεσθαι καὶ συμμύειν, ἀλλὰ καὶ τὸν καυλὸν, ὁ τὲ
μὲν, ἀναβαίνειν, ὁ τὲ δὲ, δύεσθαι, καὶ ἀποβαίνειν ἀπὸ δυ-
σμῶν μέχρι μέσων νυκτῶν. ὡσαύτως δὲ καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦ-
τον, ἐν ἅπασι καὶ πανταχοῦ κοινήν τινα αἰτίαν ὑποληπτέ-
ον εἶναι. ῥᾴδιον δὲ ἴσως ἐν τοῖς ὁμογενέσιν ἰδεῖν. ἐπεὶ δ᾽ οὖν 3
τῶν εἰρημένων, ἡ μὲν τῶν φύλλων στροφὴ γίνεται, διὰ τὸ περὶ
τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ μάλιστά πως ἀεὶ φυλλορροεῖν. ἡ δ᾽ αἰ-
τία πρότερον εἴρηται περὶ πάντων τούτων. γινομένης οὖν τῆς
φυλλορροίας, ἀνάγκη μάλιστα πάσχειν τι τὰ φύλλα. καὶ τὰ
μὲν ἀσθενῆ καὶ ὥσπερ γεγηρακότα, καταξηρανθέντα πίπτειν.
τὰ δ᾽ ἄλλα τὴν ἀποστροφὴν μόνον λαμβάνειν. ἅπασι μὲν
οὖν τοῦτο συμβαίνει, ἢ μᾶλλον ἢ ἧττον. ἔνδηλον δὲ μάλιστα
ἐπὶ τούτων, ὅτι μεγίστη διαφορὰ τῶν χρωμάτων τοῖς πρα- 4

νέσι πρὸς τὰ ὕπτια, τὰ μὲν χλωρά, τὰ δὲ ὑδατώδη καὶ ὑγρά. μᾶλλον δ' ἐπὶ τῆς φιλύρας· μείζω γὰρ καὶ ἐκλυκότερα. δεῖ δ' αὖ ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῆς πεύκης· τῶν δ' ἀειφύλλων, οἷς μὴ συμβαίνει τοῦτο διὰ τὸ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀκμήν τινα καὶ ὥσπερ ἰσχύν τινα εἶναι τῆς βλαστήσεως, διὰ τοῦτο οὐκ ἂν συμβαίνοι. τῶν γὰρ ἰσχυόντων οὐδὲν εὐπαθές. ἡ δὲ τῶν ἀνθῶν σύμμυσις καὶ δίοιξις, ἐλαφροτέρα καὶ ῥάων ἰδεῖν.

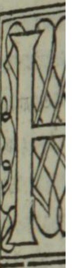
1 ἀπὸ γὰρ τοῦ ψύχους καὶ τῆς ἀλέας γίνεται ψυχρῶν ὄντων καὶ ἀσθενῶν. συμμύει μὲν γὰρ ξυνιόντος καὶ οἷον πηγνυμένου τοῦ ὑγροῦ. συναπολείπει γὰρ καὶ τὸ θερμόν· ἀνοίγεται δὲ πάλιν διαχεομένου καὶ ἀνιέντος, ὅπερ ὁ ἥλιος ποιεῖ. τὰ δὲ πλέον καταδυόμενα καὶ ὑπερισχύοντα, δηλονότι ψυχρότερα καὶ ἀσθενέστερα. διὸ μᾶλλον συμπάσχει ταῖς μεταβολαῖς. ἡ δὲ αἴσθησις οὕτως ὀξεῖα γινομένη τοῖς καθ' ὕδατος, οὐκ ἄλογος. ἄλλως τε καὶ ἐν τόποις θερμοῖς καὶ ἐκπύροις.

2 ἐπεὶ καὶ ἐν τοῖς μὴ τοιούτοις αἱ διαδόσεις ταχεῖαι πάντων ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἄστρων. φαίνεται γοῦν συμπάσχειν οὐ μόνον τὰ ἐπὶ γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ὕδατα τροπαῖς τε καὶ ἐπιτολαῖς. ἐπ' ἐνίων δὲ ἄστρων καὶ αὐτὴ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλαττα μεταβάλλει. πάσχει δέ τι παραπλήσιον τούτῳ καὶ τῶν ἀνθῶν πολλὰ μεθ' ἡμέραν. ἀεὶ γὰρ συμπεριφέρεται τῷ ἡλίῳ, νεύοντα καὶ ἐγκλίνοντα πρὸς αὐτόν. μᾶλλον δ' ἔστι τοῦτο καταμαθεῖν ἐν τοῖς ἐλάττοσιν.

3 ἐνίων δὲ καὶ τὰ φύλλα συμπάσχει ταὐτό. καθάπερ τῆς μαλάχης καὶ τῶν τοιούτων. αἴτιον δὲ τοῦ ὑγροῦ ἡ ἀφαίρεσις. ἣν γὰρ ἂν ἐξάγει θερμαίνων ὁ ἥλιος, ἐν τούτῳ ἡ ἔγκλισις. ἐξάγει δὲ καθ' αὑτὸν ὡς καὶ τοῦτο ποιοῦντος. ἀποστρέφεται γὰρ καὶ περιάγεται. τοῦτο μὲν οὖν ὡς πίστεως χάριν εἰρήσθω πρὸς τὸ πρότερον ῥηθέν. ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων ὅσα συμβαίνει τοῖς δένδροις ἢ φυτοῖς, πειρατέον ἐκ τῶν δένδρων μετιέναι καὶ θεωρεῖν, τὴν ἰδίαν οὐσίαν ἑκάστου λαμβάνοντος

4 καὶ τὴν τῆς χώρας φύσιν. ἐκ τούτων γὰρ τὰ κοινὰ πάθη, καὶ

αἱ κατὰ γῆν ὑπαλλαγαί, καὶ τὸ ἁρμόττον, καὶ τὸ οἰκεῖον ἑκάστοις γίνεται φανερόν. δεῖ δὲ καὶ τὸ ὅμοιον καὶ τὸ αὐτὸ δύνασθαι θεωρεῖν. πολλὰ γὰρ δοκεῖ διαφέροντα οὐ διαφέρειν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. καὶ ταῦτα μὲν ἐνταῦθα ἐχέτω τὸ πέρας. ὅσα δὲ κατὰ τὰς γεωργίας συμβαίνει, καὶ ὧν χάριν ἕκαστα ποιοῦσι, λεκτέον ὁμοίως.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡῚ ΦΥΤΩ͂Ν ΑἸΤΙΩ͂Ν ΤῸ Γ.

Περὶ τῶν φυτῶν θεωρία διττὰς ἔχει τὰς
σκέψεις καὶ ἐν δυσί. μίαν μὲν, τὴν ἐν
τοῖς αὐτομάτοις γινομένην, ἥπερ ἀρ-
1 χὴ τῆς φύσεως. ἑτέραν δὲ τὴν ἐκ τῆς ἐ-
πινοίας καὶ παρασκευῆς. ἣν δὴ φαμὲν
συνεργεῖν τῇ φύσει πρὸς τὸ τέλος. ἐπεὶ
δὲ περὶ τῆς προτέρας εἴρηται, λεκτέον
ὁμοίως καὶ περὶ ταύτης, ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου τὸ πρῶτον εἰ-
πόντας. ὅτι καὶ τῶν δένδρων ἔνια καὶ τῶν ἐλαττόνων ὑλημά-
των, οὐ δέχεται γεωργίαν. ἄτοπον γὰρ ἂν εἴη τῶν μὲν, ὅτι πέρας,
τῶν δὲ ἀρχὴ, μεταβαίνουσιν ἐκ τῶν αὐτοφυῶν, εἰς τὰ διὰ τέ-
2 χνης. ἄτοπον δ' ἂν ἴσως δόξειε τὸ νῦν λεχθὲν, εἰς τὸ προσλαμ-
βάνον θεραπείαν, ὥσπερ χώραν οἰκείαν, μὴ μᾶλλον εὐθενεῖν
καὶ καλλικαρπεῖν συνεργούσης τῇ φύσει τῆς τέχνης. ἀλλ' οὐκ
ἔστιν ἄτοπον οὐδ' ἀλλότριον· ἀρχὴν δὲ αὐτοῦ ληπτέον ταύτην,
τὴν φύσιν ἑκάστου μὴ ἐκ τῶν αὐτῶν εἶναι, μηδὲ ἐκ μιᾶς τινος ὕ-
λης. μηδ' αὖ πᾶσι ταὐτὸ τέλος τῆς πέψεως καὶ δυνάμεως
τῶν καρπῶν ἀλλ' ἑκάστου πρὸς ὃ πέφυκε, χυλοῖς καὶ ὀσμαῖς
καὶ τοῖς ἄλλοις μάλιστα δέ πως ἐν δυοῖν τούτοιν ὁρίζομεν τὴν
3 πέψιν ὀσμαῖς καὶ χυλοῖς, ἀναφέροντες καὶ ταῦτα πρὸς τὴν
ἡμετέραν χρείαν, ὥσπερ διορίζει καὶ πρότερον. ἐπεὶ δ' ἐξ ὧν
συνέστηκεν ἕκαστον καὶ τρέφεται, καὶ τὸ πρόσφορον οὐ κατὰ τὸ
ποιὸν μόνον ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ποσὸν, ἐν ἀμφοτέροις ἂν
εἴη ταὐτὸν οἰκεῖον ἡ δὲ γεωργία πλῆθός τι τροφῆς καὶ ποιό-
τητα κατασκευάζει. κατεργαζομένη γὰρ ἡ γῆ, καὶ ἀπόλαυσιν
πλείω δίδωσι, καὶ μεταβάλλει τοὺς χυλούς. ὥστ' εὐλόγως οὐκ
ἂν εἴη πρόσφορος ἐνίοις. ὅτι, ὅσα ξηρά τε καὶ δριμέα καὶ πικρά.
4 ἁπλῶς ὅσα φαρμακώδη. καὶ ἐν τούτοις περιέχεται τὴν χρείαν

ἡμῖν. ἐκθηλύνεται γὰρ ἀφαιρουμένων τῶν δυνάμεων. καὶ
τὰ μὲν ὅλως οὐκ ἐκφέρει καρπούς· τὰ δ' ὑγροτέρους
καὶ χείρους· ἃ καὶ ὑδαρέστερα γίνεται. καθάπερ τὸ ἀψίν-
θιον καὶ τὸ κενταύρειον. καὶ ὅλως δὲ πᾶσα φαρμακώδης
δύναμις, ἢ κατὰ ῥίζαν, ἢ κατὰ καυλὸν, ἢ κατὰ καρπὸν ἢ
κατὰ κλῶνας. ἀνάλογον δὲ τούτοις καὶ ὅσα δριμύτητά
τινα ἔχει δὴ κατὰ τὴν γεῦσιν. ὧν καὶ ἡ κάππαρις ἔοικεν
εἶναι, καὶ τὸ σίλφιον, καὶ τὸ λάπαθον, καὶ ἡ θύμβρα, καὶ 1
τὸ θύμιον. τὰ μὲν γὰρ ὅλως οὐδὲ φύεται τούτων ἐν τοῖς
ἡμέροις, ἢ κακῶς. τὰ δὲ, χείρω πολλῷ. καθάπερ τὸ λά-
παθον, καὶ ἡ θύμβρα, καὶ ἡ κάππαρις. ἔνια δὲ καὶ τὰς γλυ-
κύτητας αὐτῶν λαμβάνει καθυγραινόμενα καὶ πληθυνόμε-
να ταῖς τροφαῖς. ὥσπερ τὸ κρανίον· καὶ γὰρ τοῦτο χεῖρον ἡμε-
ρούμενον γίνεται· καὶ ἁπλῶς δὲ αὐτὸ τὸ δένδρον ὑδαρές τε
καὶ μανὸν καὶ ἀσθενές. τῆς δ' ἡδονῆς γλυκύτερος μὲν ὁ καρ-
πός, ἧττον δ' εὐώδης. ἀφαιρεῖται γὰρ τὴν εὐτροφίαν καὶ τὸ 2
εὔοσμον. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ σιλφίου καὶ θέρμου, καὶ
ἔτι τοιούτων ἑτέρων· τὸ μὲν γὰρ οὐχ ὁμοίως ἔχει τὴν δριμύ-
τητα, διὰ τὸ πλείω καὶ ὑδαρεστέραν εἶναι τὴν τροφήν. ὁ δὲ
θέρμος ἄκαρπος γίνεται, καθάπερ ὑλομανῶν, καὶ ἐξυβρί-
ζων. ποιεῖ γὰρ καὶ ταύτην τὴν ἐναντίωσιν κατεργασία καθά-
περ εἴρηται, πλῆθος παρέχουσα τροφῆς. ἐκ δὲ τῆς ἀρχῆς τα-
μιεύεται τὸ σύμμετρον ἕκαστον ἑαυτῷ, καὶ λαμβάνει τὴν οἰ-
κείαν χώραν. ἡ γὰρ αὐτοφυὴς γένεσις ἐν ταύταις. ἁπλῶς γὰρ 3
τὸ μέγιστον ὥσπερ πολλάκις εἴρηται, τὸ λαβεῖν οἰκεῖον ἀέρα
καὶ τόπον. ἐκ τούτων γὰρ ἡ εὐθένεια καὶ ἡ ἀκαρπία. ταῦτα δὲ
ἐναντία φαίνεται τοῖς παρὰ φύσιν ἡμερουμένοις. εἴς τε γὰρ ἀέρα
μαλακώτερον μετατίθενται, καὶ τροφὴν ἀλλοιοτέραν λαμ-
βάνουσιν. ἐξ ἀμφοτέρων δὲ τούτων ἡ μεταβολὴ καὶ οἷον ἔκ-
στασις τῆς φύσεως. ἐπιμαρτυρεῖ δέ πως καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς γε-
ωργουμένοις, τὸ μὴ φιλεῖν ἔνια τὴν ἀκριβῆ καὶ τὴν πολλὴν
ἄγαν ἐξεργασίαν. ὥστε καὶ ταύτην ζητεῖν τινα ὅρον. καὶ τρόπον 4

τινά, οὐδὲν κωλύει κατὰ τὴν μετάβασιν οὕτως, ἔνια μὴ δὲ ζη=
τεῖν ὅλως. ὅτι μὲν οὖν οὐ πάντα προσδέχεται τὰς γεωργίας, φα=
νερὸν ἔστω διὰ τούτων. ἴσως δὲ τὰ μὲν, ὅλως οὐ δεῖται. τῶν δ' οὐκ ἐξευ
» ρίσκομεν τὰς αἰτίας. ἡ δὲ γεωργία, δυοῖν ὄντων ἐξ ὧν αἱ τροφαὶ καὶ
» αἱ εὐθένειαι, τῶν τε γῆς παρασκευάζει βοήθειαν. τὸν ἀέρα δ' οὐκ ἐπ'
» αὐτῇ ποιόν τινα ποιεῖν. ἀλλὰ δεῖ πρὸς μεταβολὰς καὶ τὰς ὥρας
τὰς γινομένας, αὐτά τε τὰ δένδρα καὶ τὴν χώραν διακεῖσθαί πως.
1 ἵνα τε ἀπολαύῃ τὴν προσαύξησιν καὶ τροφὴν, καὶ μὴ πάσχῃ μη-
δὲν ὑπὸ τῶν ἐναντίων. δεῖ δὲ καὶ πρὸς ταῦτα φυλακῆς. λέγω δ'
οἷον τομάς τε καὶ διακαθάρσεις. καὶ βλαστολογίας. καὶ κοπρί
σεις. καὶ σκεπάνην, καὶ ὅσα ἄλλα πραγματεύονται. καὶ περὶ
τοῦ ἀροσίμου δὲ καὶ σπερματουμένης ὁμοίως. τοῖς μὲν γὰρ, οὐ ταυ
τά. τοῖς δ' οὐκ ἴσα. τοῖς δ' οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον οὐδὲ τὴν αὐτὴν ὥραν
ἀποδιδόναι δεῖ. τοῖς δὲ, ἴσως οὐδὲ ποιεῖν ἔνια τὸ ὅλον. ἃ δὴ καὶ φαί
νονται διαιροῦντες οἱ γεωργοί. καθάπερ καὶ ἐν τῇ διακαθάρ-
2 σει, τὰ μὲν σιδήροις, τὰ δὲ ταῖς χερσὶ, τὰ δ' ἀγκύραις τισὶ κε=
λεύοντες ἀφαιρεῖν. οἷον τῆς τε ἐλαίας καὶ τῆς ἀπίου καὶ τῆς μη
λέας. ὅπως μὴ ἑλκούμενα πονῇ διὰ τὴν λεπτότητα καὶ ξηρό-
τητα τῶν κλάδων καὶ δ' ἀφαιρεῖν δεῖ τούτων ταῦτά τε καὶ τὰ τρώξα-
να μόνον. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ τῶν ἀμπέλων διαιρετέον, τάς τε πρωτο
τόμους, καὶ τὰς ὀψιτόμους, καὶ τὰς βραχυτόμοις, καὶ τὰς μακροτό=
μοις, καὶ τοῖς ἄλλοις ὡσαύτως. ἀναφέροντας ἀεὶ πρὸς τὸ τέ-
» λος ὁ μὲν οὖν σκοπὸς οὗτος, καὶ ἡ καθ' ἕκαστα διαίρεσις. ὑπὲρ ἑκά
3 στου δὲ ἐστὶν ὁ λόγος, ὁ τὴν αἰτίαν ἔχων, ὃν δεῖ μὴ λανθάνειν. ὁ δὲ
» ἄνευ ταύτης ποιῶν, καὶ ἀπὸ ἔθει καὶ τοῖς συμβαίνουσι κατακολουθῶν
» κατορθοῖ μὲν ἴσως, οὐκ οἶδε δὲ καθάπερ ἐν ἰατρικῇ. τὸ δὲ πλέον ἐξ
» ἀμφοῖν. ὅσοι δὲ καὶ τὸ θεωρεῖν μᾶλλον ἀγαπῶσιν, αὐτὸ τοῦτο
» ἴδιον τοῦ λόγου καὶ τῆς αἰτίας. αἴτι λέγεται δὲ περὶ πολ-
» λῶν. καὶ τὰ μὲν ἁπλῶς. τὰ δ' εἰς τὸ βέλτιον καὶ χεῖρον. ὥσ=
» περ κατὰ τὰς ἄλλας τέχνας. ἐνταῦθα δὲ καὶ ἰδιώτερόν τι συμ
» βαίνει. πρὸς δὲ τὴν χώραν ἔνιοι τεταμμένοι, τὰ πρόσφορα πολ
4 λάκις καθόλου λέγουσιν. ὅτε δὲ καὶ ἀμφοτέρως γινομένων,

ἄκριτόν ἐστι τὸ βέλτιον. ὅπῃ γὰρ ἂν ᾖ τὰ ἀπὸ θέρους συμβαί
νοντα, τοιαῦτα ἀποβαίνει καὶ τὰ κατὰ τὰς ἐργασίας. οὐδὲ δὴ
δεῖ μᾶλλον ἀκολουθεῖν τῇ τοῦ ὅλου καταστάσει καὶ περιφο=
ρᾷ τῶν δένδρων, καὶ φυτῶν καὶ σπερμάτων, ὡς πολλάκις ἁ=
μαρτανόμενα τῇ ἀπὸ τούτων ἀκρασίᾳ. καὶ τῇ αὐτῶν δυνάμει,
τὰ μὲν, ὑπομένει, τὰ δὲ οὐκ ἀναμάχεται. καθάπερ καὶ τῶν
ἀνθρώπων ἡ φύσις ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς. ὥστε αἱ μὲν ἀντιλογίαι
πρὸς ταῖς κοιναῖς τῶν τεχνῶν, καὶ διὰ ταύτας γίνονται ταῖς αἰ= 1
τίαις· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ συνομολογεῖται πολλάκις περὶ πάν
των, ὥσπερ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων εἰληφότα πίστιν. τὰ μὲν
καθόλου, τὰ δὲ, διαιρούμενα γενέσει καὶ χώρᾳ. ἔτι δ' εὐθὺς τὰ
περὶ γενέσεις καὶ φυτείας. ὑπὲρ ὧν οὐ χαλεπὸν εἰπεῖν ταῖς
» αἰτίαις ἀεὶ γὰρ δεῖ φυτεύειν καὶ σπείρειν εἰς ὀργῶσαν τὴν γῆν.
» οὕτω δὴ καὶ ἡ βλάστησις καλλίστη καθάπερ τοῖς ζώοις ὅταν εἰς
» βουλομένην πέσῃ τὸ σπέρμα τὴν γαστέρα. ὀργᾷ δ' ὅταν ἐν κι=
νήσει ᾖ, καὶ θερμὴ καὶ τὰ τοῦ ἀέρος ἔχῃ σύμμετρα τότε γὰρ εὐ 2
διάχυτός τε καὶ εὐβλαστὴς καὶ ὅλως εὐτραφής ἐστι. τοῦτο δ' ἐν
δυοῖν ὥραιν γίνεται μάλιστα τοῖς γε δένδροις, ἔαρι καὶ μετο
πώρῳ. καθ' ἃς καὶ φυτεύουσι μᾶλλον. καὶ κοινοτέρως ἐν τῷ ἦρι
τότε γὰρ ἥ,τε γῆ ἔνυγρος. καὶ ὁ ἥλιος θερμαίνων ἄγει καὶ ὁ
ἀὴρ μαλακός ἐστι καὶ δροσώδης. ὥστε ἐξ ἁπάντων εἶναι τὴν ἐκ
τροφὴν καὶ τὴν εὐβλαστίαν. ἔχει δέ τινα καὶ τὸ μετόπωρον τοι
αύτην κρᾶσιν. διὸ καὶ τὰς ἐκ βλαστήσεις ἔφαμεν γίνεσθαι τῶν
δένδρων οἱ δὲ ἐπαινοῦντες αὐτὴν μᾶλλον τοῦ ἔαρος, τοιαῦ= 3
τα λέγουσιν. ὅτι τὰ φυτὰ θερμῆς οὔσης ἔτι τῆς γῆς ῥιζοῦται
κάλλιον· δεῖ δ' ἀεὶ τὴν ἀρχὴν ἰσχυροτέραν ποιεῖν, ἀφ' ἧς καὶ
» ἡ τῶν ἄλλων γένεσις καὶ ὅλως ἡ ζωή. διὸ καὶ τὴν βλάστησιν ἅ=
» μα τῷ ἦρι καλὴν γίνεσθαι καὶ ἀθρόως· ἐκ βεβηκυίας ἤδη καὶ
κυούσης τῆς γῆς. τοῦ δὲ ἦρος εἰς ψυχρὰν τιθεμένων τὴν γῆν (ψυ
χρὰν γὰρ ἔτι διαμένειν ἐκ τοῦ χειμῶνος) ῥιζοῦν καὶ κακοβλα
στεῖς γίνεσθαι ταῖς ῥίζαις. καὶ διὰ τοῦτο πάντα κελεύουσι τοῦ με-
τοπώρου μᾶλλον φυτεύειν, ὅσα δύναται βλαστάνειν. ἔνια γὰρ οὐ 4
δύναται.

δύναται. καθάπερ ἄπιος. καὶ μηλέα, καὶ ὅλως τὰ λεπτὰ καὶ
ξυλώδη. καὶ γὰρ ξηρὰ φύσει. καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν οὐχ ὑπο
μένει τοῦ χειμῶνας· ὅτι τὸ μὲν μετόπωρον, ἔνικμον εἶναι καὶ
ἐπίφορον. τὸ δὲ ἐαρινὸν ἄρτι κυΐσκεσθαι. τὸ δὲ τίκτειν ἀμφο-
τέρας τὴν αὐτὴν ὥραν. ὥστε συμβαίνει τῶν μὲν ἄρτι κυϊσκο
μένων, πολλὰ τυφλὰ τίκτειν τῶν βλαστημάτων. τῶν δὲ πάλαι
» κυόντων καὶ εὐθυφόρων τὰ πλεῖστα τέλεια καὶ καλά. σχεδὸν γὰρ
1 ταύτας καὶ τοιαύτας λέγουσι τὰς αἰτίας. οὐ μὴν ἀλλὰ κα-
» θάπερ εἴρηται, κοινότερα πᾶσιν ἢ τοῖς πλείστοις καὶ τοῖς
» ὁποῖς καὶ φυτείοις ἡ τοῦ ἔαρός ἐστιν. ἅμα τε γὰρ τὰ φυτὰ παρωρ-
μημένα, καὶ ἀὴρ μαλακὸς καὶ εὐβλαστής, καὶ ὅλως ἡ ὥρα γο
νιμωτάτη. καὶ αἱ ἡμέραι θερμότεραι καὶ μῆκος ἔχουσαι, τα
χείας ποιοῦσι τὰς βλαστήσεις. ἡ δὲ ῥίζωσις ἰσχυρά. καὶ οὕτω
διά τε τὴν τῶν φυτευτηρίων ὁρμὴν (εἰς ἄμφω γὰρ ὁμοίως ἐστί)
καὶ διὰ τὸ τὴν γῆν ὀργᾶν. ἢ καὶ ἔτι τὸν ἀέρα συνεκτρέφειν. ὁ γὰρ
2 ἥλιος οὐ μόνον δοκεῖ τὰ ὑπὲρ γῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὸ γῆς εὐ-
τραφέστερα καὶ καλλίω ποιεῖν. σημεῖον δ᾽ ὅτι τῶν ῥιζῶν ἡ βλά-
στησις ἢ οὐ γίνεται πορρωτέρω τῆς τοῦ ἡλίου δυνάμεως. ἢ χεί
ρων. ὁ δὲ χειμὼν ὑπολαμβάνων τὴν φυτείαν, ἔνιά γε δοκεῖ
φθείρειν. οἷον τῆς μὲν ἐλαίας ἀφιστὰς τὸν φλοιόν. τῆς δὲ συκῆς
παχύνων, καὶ πηγνὺς τὸν ὀπὸν τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ. καὶ τῶν ἄλ-
λων σχεδὸν τῶν πλείστων τοιούτων τι ποιούντων. ἀλλὰ γὰρ
ταῦτα μὲν ἴσως ἀφορίζοιτ᾽ ἂν ὁ φάσκων τὴν μετοπωρινὴν εἶ
3 ναι τὴν βελτίω, τοῖς δὲ χειμερίοις λέγων. ἔτι δὲ πλείω ταῦτα τῆς
φύσεως αὐτῆς ἐστι σημεῖα τῶν πρὸς τὴν φυτείαν ὡρῶν. τό, τε
παρορμᾶν αὐτὰ τὰ δένδρα τοῦ ἦρος, καὶ τό, κοινοτέραν εἶναι
πᾶσι ταύτην. δῆλον οὖν, ὡς φυσικώτερον ἄν τις θείη ταύτην.
ἐπεὶ καὶ ὅπου περὶ κύνα καὶ τοὺς ἐτησίας εὐσθενεῖ καὶ εὐθυβλα
στάνει τὰ δένδρα, τηνικαῦτα καὶ τὰς φυτείας ποιοῦνται, πολ-
λαχοῦ δέον ἀκολουθεῖν τῇ τοῦ ἀέρος κράσει καὶ τῇ τῶν φυτῶν ὁρ
μῇ. τάχα δὲ καὶ ἡ ὁρμὴ γίνεται διὰ τὸ περιέχον. ὅπου δ᾽ αὖ θε
4 ρινὸς ὄμβρος πολύς, ὥσπερ ἐν αἰθιοπίᾳ καὶ ἐν ἰνδοῖς, ἢ πε-

εἰ αἴγυπτον ὁ νεῖλος, ἐνταῦθα δὴ περὶ τούτων ἢ μετὰ τοῦτον εἰκὸς τὴν φυτείαν ἁρμόττειν. τηνικαῦτα γὰρ ἡ τοῦ ἀέρος κρᾶσις, σύμμετρος. εἴη δ' ἂν διελεῖν καὶ τοῖς κατὰ φύσιν τόποις πρὸς τὰς ὥρας. ὅτι τοὺς μὲν εὐκράτους τῷ ἀέρι, τοῦ ἦρος. τοὺς δὲ ῥοώδεις καὶ ἐπόμβρους καὶ ἑλείους, θέρους ὑπὸ τὸ ἄστρον. ὥσπερ καὶ ἐν τῇ λακωνικῇ πολλὰ φυτεύουσι· τοὺς δ' αὐχμώδεις, μετοπώρου. συμβήσεται γὰρ οὔπω θερμῆς οὔσης ἐγκάθει τῆς γῆς κατὰ χειμῶνα, ψυχροῦ δὲ τοῦ περιέξ, τὴν αὔ- 1
ξησιν κατακλειομένην εἰς τὰς ῥίζας ἰέναι· πλείονος δ' ὄντος καὶ ἰσχυροτέρου τοῦ ῥιζώματος, πλείων ἡ βλάστησις ἔσται καὶ
» καλλίων· καὶ περὶ μὲν ὡρῶν τῶν εἰς τὰς φυτείας, ἱκανῶς εἰ-
» ρήσθω. ἐπεὶ δὲ ὑπόκειται τὴν γῆν ἔνικμόν τε δεῖν καὶ εὐδίοδον
» εἶναι ταῖς ῥίζαις, ὅπως εὐμήκεις καὶ ταχεῖαι καὶ ἰσχυραὶ γίνωνται, διὰ ταῦτα δεῖ τούς τε γύρους προορύττειν ἐκ πολλοῦ. μάλιστα δὲ ἔνια τῷ πρότερον ὅπως ἡ γῆ καὶ ἡλιωθῇ καὶ χειμασθῇ καθ' ἑτέραν τὴν ὥραν. ἄμφω γὰρ ταῦτα ποιεῖ μανὴν καὶ 2
χαύνην ἔνιοι δὲ καὶ διορίζουσι τοὺς χρόνους. ἀπὸ γὰρ τῶν τροπῶν θερινῶν, μέχρι ἀρκτούρου. τότε γὰρ τήν τε γῆν διακεῖσθαι μάλιστα καὶ τὴν ἔξω καὶ τὴν ἐν τοῖς γύροις καὶ βλαστάνειν ὅλως οὐδέν. φυτεύουσι δὲ τὴν μετοπωρινὴν φυτείαν μετὰ πλειάδος δύσιν· δεξάμενοί τε τὸ ἐπὶ τῷ ἄστρῳ ὕδωρ. ὅπως ἔνικμος ἡ γῆ γενομένη, παρέχῃ τροφήν. καὶ τοὺς γύρους οὐκ εὐθὺς συμπληροῦσιν, ὅπως ῥιζωθῇ τὰ κάτω πρότερον. εἰ δὲ μή, φθείρονται
» πρὸς τὰ ἄνω· τρέφει γὰρ καὶ αὔξει πάνθ' ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀήρ. ὄν- 3
» των δὲ τῶν μὲν, βαθυρείζων. τῶν δ' ἐπιπολαιορείζων, διὰ τοῦτο τοὺς γύρους οὐκ ἰσοβαθεῖς ὀρύττουσι τοῖς ἐπιπολαιορείζοις. οἷον ἐλαίᾳ καὶ συκῇ, βουλόμενοι πιέσθαι, καὶ ὥσπερ ἀντιταττόμενοι πρὸς τὰς φύσεις· ὅπως δὲ καὶ τῶν ὑδάτων τοῦ χειμῶνος ἀπολαύωσι καὶ τοῦ θέρους καταψύχωνται (δεῖ γὰρ δὴ πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ὥρας παρεσκευάσθαι) διὰ τοῦθ' ὑποβάλλουσι κάτω λίθους, ὅπως συρροὴ γίνηται τοῦ ὕδατος, καὶ τοῦ θέρους οὗτοι καταψύχωσι τὰς ῥίζας. οἱ δὲ, κληματίδας ὑποτι- 4

θέασιν. οἱ δὲ, κέραμον παρακατορύττουσιν ὕδατος· οἱ δὲ, ξύλον
κἂν εἰ μὴ παχύς. εἶτ' ἐξαίρουσιν, ὅπως ἔχῃ τροφὴν ἀεὶ τὰ φυ-
τὰ, διικμαζομένης τῆς γῆς, καὶ συῤῥεόντων τῶν ὑδάτων. ἁπλῶς
γὰρ τοῦτο δεῖ τηρεῖν, ὅπως καὶ πρὸς τοὺς ὄμβρους τοὺς γινομέ-
νους καὶ πρὸς τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον ἔχει συμμέτρως. αἱ γὰρ τρο-
φαὶ καὶ αἱ αὐξήσεις διὰ τούτων. ἐπεὶ δὲ ἡ γῆ βορείοις μὲν, πε-
πηγυῖα, καὶ ξηρά. νοτίοις δὲ, κεχυμένη καὶ εὔικμος, ὡσαύτως δὲ
1 καὶ τὸ φυτὸν ὑγρότερον καὶ αὐτὸ ἑαυτοῦ μᾶλλον, διὰ ταῦτα βελ-
» τίων ἡ τοῖς νοτίοις φυτεία ταχεῖα γὰρ ἡ ῥίζωσις καὶ ἡ βλάστη-
» σις, ὅταν ὀργώντων εἰς ὀργῶσαν τεθῇ, καὶ τὰ τοῦ ἀέρος ᾖ μαλακὰ καὶ
εὐμενῆ. δεῖ δὲ δὴ τὸ μέλλον ἔσεσθαι καλὸν, ἅμα κάτωθεν καὶ ἄνω-
θεν βλαστάνειν. τοῖς δὲ βορείοις ἅπαντα τἀναντία γίνεται. ῥιγοῦν δὲ
καὶ κακοπαθεῖν τὸ φυτόν. ἔτι δὲ τῆς γῆς πεπηγυίας, οὔτε ῥι-
ζοῦσθαι δύναιντ' ἂν ὁμοίως οὔτε βλαστάνειν. ἡ μὲν οὖν τοιαύτη
» παρατήρησις, τοῦ ἀέρος ἂν εἴη. τὰ δὲ φυτευτήρια δεῖ λαμβά-
2 νειν ἀπὸ νέων τε τῶν δένδρων ἢ ἀκμαζόντων. καὶ ὅλως λεῖα ταῦ-
» τα καὶ ἰθύτατα καὶ ὡς κάλλιστα. καὶ γὰρ ἀντιλαμβάνεται καὶ
ἰσχύει τὰ τοιαῦτα μάλιστα. καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ πάχος,
εὐβλαστότερα τυγχάνει τό, τε γὰρ λεῖον ὥσπερ ὑγιὲς καὶ ἀ-
πήρωτον. τὸ δὲ τραχὺ καὶ ὀζόμενον ἄλλως τε τυφλοῖς ὄζοις,
ὥσπερ πεπηρωμένον, ἐάν τε ζῶσιν ἐκβεβλαστηκὸς εἰς τοῦτο
ἀσθενέστερον. ὅσον μὴ δι' ἡ φύσις τοιαύτη. καθάπερ τῶν κλημά-
των. διὰ τοῦτο γὰρ ἤδη τῶν δένδρων ἔνιοι μοσχεύουσιν. οἱ δὲ
3 περιαιροῦσι τὴν θάλειαν τῶν κλάδων. ὅπως μὴ ἐξαναλώσῃ
τὴν δύναμιν εἰς τὴν βλάστησιν. ἔτι δ' εὐθύτης λειότητος, εὔρουν
καὶ εὐδίοδον ποιεῖ τὴν ῥοὴν, ὥστε ταχείας εἶναι τὰς αὐξή-
σεις. ὀρθῶς δὲ καὶ τὸ μᾶλλον ἐξ ὁμοίας γῆς, εἰ δὲ μὴ, μὴ χεί-
ρονος λαμβάνειν. ἡ μὲν γὰρ, οὐδεμίαν ποιήσει μεταβολήν. ἡ
δ' ἤδη τὸ βέλτιον συντροφοῦντος. μέγα δὲ καὶ αἱ μεταβολαὶ τοῖς
ἀσθενέσιν. ἀσθενὲς δὲ τὸ φυτόν. διὰ ταῦτα γὰρ καὶ τὰς θέσεις
τῶν φυτευομένων τὰς αὐτὰς ἀποδιδόασι κατὰ τὰ πρόσβο-
4 ρα καὶ νότια καὶ πρὸς ἕω καὶ δυσμάς. ὡς ἤδη τῶν δένδρων

ἔχει βουλόμενοι τηρεῖν, ἔτι μάλιστα καὶ μηδὲν τῆς φύσεως καὶ
τῶν ἔξωθεν τόπων μετακινεῖν, ὡς οὐκ ἂν ῥᾳδίως ἀνεχόντων μετα-
βολήν. ἐπεὶ καὶ τοὺς τόπους ὅτι μάλιστα ὁμοίως ζητοῦσι. διὰ
τὰς αὐτὰς αἰτίας καὶ περιμοσχεύοντες φυτεύουσιν. ἰσχυρό-
τερα γὰρ καὶ ὥσπερ ἤδη βεβιωκότα. καὶ τὰ φυτὰ μάλιστα
μὲν ὑπόρριζα λαμβάνουσιν. ἔχει γὰρ εὐθὺς καὶ ἀρχάς. εἰ δὲ
μή, μᾶλλον ἀπὸ τῶν κάτω ἢ τῶν ἄνω. καὶ γὰρ ταῦτα ἐμβιώτε-
ρά ἐστι, πλὴν ἀμπέλου καὶ συκῆς, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑγρὸν ὥσπερ 1
εἴρηται. τὰ γὰρ ὑγρά, κάλλιον ἀπὸ τῶν ἄνω βλαστάνει. τὰ δ'
ἄλλα διὰ τὴν ξηρότητα καὶ τὴν λεπτοδερμίαν, τὰ μὲν ὅλως
οὐ βλαστάνει, τὰ δέ, χεῖρον. τὰ δ' ἀπὸ ῥιζῶν. ὡς προπεπονη-
μένον τι τῆς φύσεως ἔχει, καθάπερ τὸ μεμοσχευμένον, ᾧ δεῖ
χρῆσθαι. καὶ διὰ τοῦτο βέλτιον λέγουσιν, ὀρθὰ κελεύοντες τὰ
τοιαῦτα τιθέναι. καὶ μὴ ἀποβάλλοντες τι μέρος, ὥσπερ τοῖς
ἀρρίζοις, ὅπως ἡ ῥίζα βλαστάνῃ. συμβαίνειν γὰρ δοκεῖ πλαγίων
τιθεμένων ἀφαναίνεσθαι τὰς πρότερον. ἄτοπον δὲ ζητεῖν ἑ- 2
τέρας, ἀποβάλλοντα τὰς ὑπαρχούσας. ὀρθῶς δὲ καὶ τὸ μὴ
πολὺ τῆς γῆς ὑπερέχειν τὸ φυτόν, εἰ δὲ μή, γίνεται δυσαυ-
ξές, ὅταν ᾖ πλέον τοῦ τρεφομένου τὸ ποιοῦν. ἔνια δὲ καὶ ἀφαυαί-
νεται, καθάπερ ἡ συκῆ, καὶ εἴ τι ἄλλο μανόν. ἅμα δὲ καὶ ἀθρόω-
τέρα φέρεται μᾶλλον ἡ τροφὴ πρὸς τὴν βλάστησιν. ὃ καὶ ἐπὶ
τῶν κατακοπτομένων συμβαίνει. τὰ γὰρ περὶ τὴν γῆν ὅτι μά-
λιστα κοπέντα, θᾶττον περιγίνεται τῶν ἐν ὕψει. φανερὸν δὲ καὶ
ἐπὶ τῶν τῆς ἀμπέλου φυτῶν, καὶ εἴ τι ἄλλο τομὴν ζητεῖ κατὰ 3
τὴν φυτείαν. τῶν δὲ τῆς ἐλαίας καὶ τῶν μυρρίνων καὶ ὅλως
ὅσα φυτεύεται, μείζων πάντων ἀποστέγουσι τὰς τομάς, ὅπως μή-
θ' ἥλιος μήθ' ὕδωρ λάβῃ. κίνδυνος γὰρ νοσῆσαι ῥαγέν. περια-
λείφουσι δὲ οἱ μέν, πηλὸν μόνον. οἱ δέ, σκίλλαν ἐπιτιθέντες.
εἶτ' ἄνωθεν τὸν πηλόν. ἐπὶ τούτῳ δὲ τὸ ὄστρακον. δοκεῖ γὰρ ἡ
» μὲν σκίλλα, χλωρὸν παρέχειν. ὁ δὲ πηλὸς ἐκείνην τηρεῖν. τὸ
» δ' ὄστρακον τὸν πηλόν. ὁ δὲ κόπρος, ὅτι μὲν καὶ μανοῖ τὴν γῆν
» καὶ διαθερμαίνει, δι' ὧν ἀμφοτέρων ἡ εὐβλαστεία. φανερόν.

ὑπὲρ δὲ τῆς χρήσεως ἀμφισβητοῦσι, καὶ οὐχ ὡσαύτως χρῶνται πάντες. ἀλλ' οἱ μὲν, εὐθὺς ἀναμίξαντες τῇ γῇ, πρὸς τὸ φυτὸν προσβάλλουσιν. οἱ δ' ἀνὰ μέσον ποιοῦσι τῆς τε πρώτης γῆς καὶ τῆς ἐπάνω. κάτωθεν γὰρ παραλαμβανομένην, εἰς τὸ ἄνω φέρεσθαί φασιν ὅταν ὕσῃ. βέλτιστον γὰρ εἶναι τὸν χυλὸν ἄνωθεν δ' ἐξικμάζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου· καὶ ὕοντος οὐ διικνεῖσθαι τὸ κάτω. πάντες δὲ τό γε τοσοῦτον συμφωνοῦσιν. ὥστε
1 μὴ δριμεῖαν καὶ ἰσχυρὰν, ἀλλὰ κούφην. διὸ καὶ μάλιστα χρῶνται τῇ τῶν λωφούρων. ἡ γὰρ δριμεῖα καὶ ἰσχυρὰ, διαθερμαίνει μᾶλλον. ἡ δὲ καὶ ξηραίνει, χρὴ δὲ καὶ πρὸς τὴν χώραν ἑκάστην ποιεῖν τὸ ἁρμόττον. δεῖ ἐὰν μέν τις ἐμπύρῳ φυτῷ φυτεύσῃ τοὺς γύρους, ὕδατος ἐμπιπλάναι πρότερον. καὶ ἐπειδὰν ἀναπίωσι, τότε βάλλειν. ὅπως ἔνικμος ἡ γῆ γινομένη, μᾶλλον δέχηται καὶ καλλίω ποιῇ τὴν ῥίζωσιν. ἐὰν δὲ ἐν ἁλμώδει ἢ ἐφάμμῳ, λίθους περιτιθέναι περὶ τὸ πρέμνον τοῦ φυτευ-
2 τηρίου, καὶ περιχωννύναι γῆν. ὅπως ἀπείργωσι τὴν ἁλμυρίδα. συμφέρει δὲ καὶ ἄμμον ποταμίαν παραβάλλειν. καὶ ψήφους ἐκ ποταμοῦ ἢ χαράδρας. ἀπείργει γὰρ καὶ ταῦτα καὶ ἅμα δι' αὐτῶν παρέχεταί τινα δύναμιν. ἐὰν δὲ ἔφυδρα καὶ ναματώδη, τάφρους ὀρύσσοντα, τὰς μὲν πλαγίους· ἵνα τὸ ὕδωρ δέχωνται. τὰς δὲ, ὀρθίας, καὶ λίθων πληροῦντα καὶ γῆς, ὥστε μὴ ἅπτεσθαι τῆς σκαπάνης. εἶτα ἄμμον ἐμβάλλοντα καὶ χοῦν. ἅπαντα γὰρ ταῦτα ὠφελεῖ πρὸς τὴν ὑποβολήν. αἵ τε γὰρ πλά-
3 γιοι τάφροι δεχόμεναι τὸ ὕδωρ, ξηροτέραν ποιοῦσιν. αἵ τ' ὄρθιαι κάτω λίθους ἔχουσαι, δέχονται τὴν συῤῥοήν. ὅτι δ' ἡ ἄμμος καὶ ὁ χοῦς ἀναξηραίνουσι, διὰ τοῦτ' ἐὰν οἷ γε ὦσι λίθοι ταῖς τοιαύταις, οὐκ ἐκλεκτέοι. ὑπάρχει γὰρ φύσει τὸ βοηθοῦν ὅλως ἐν ὁποίᾳ οὖν. ἐὰν ὀρύττων τις λίθους εὕρῃ ἢ τρόχμαλον, ἢ ἄμμον, ἢ γῆν μοχθηρὰν, οὐκ ἄξιος τὸ μὴ συμμιγνύναι μὴ δὲ σκεδαννῦναι ταύτην. ἀλλὰ τοσούτῳ βαθύτερον τὸν γῦρον ἢ τὴν τάφρον ὀρύξαντα, τόν τε τρόχμαλον ὑποστρωννύναι, καὶ τὴν ἄμ-
4 μον. ὁ μὲν γὰρ λίθος, ὁ μὲν πλατὺς καὶ συμφυὴς, βλάπτει τὰ

δένδρα· ὁ δὲ τόχμαλος ἀποκάπτω τι θεὶς ψῦχός τε περιέχει.
τόθ' ὕδωρ δέχεται· καὶ ταῖς ῥίζαις δίοδον ποιεῖ τὸν τόπον. ἁ-
πλῶς δὲ τοῦτό γε λίθοις ἐκλέγειν. οὐδ' ἐκ γῆς ψιλῆς οἷον τοί-
νυν δεῖ φέρειν. καὶ γὰρ ἀλέαν παρέχειν τοῦ χειμῶνος, καὶ ψῦχος τοῦ
θέρους. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ἄλλας διαφορὰς τῆς χώρας,
τὰ πρόσφορα ληπτέον. ὡς γὰρ ὅλως εἰπεῖν, οὐδενὸς ἔλαττον.
ἀλλὰ πάντων πρῶτον καὶ μέγιστον τὸ δύνασθαι θεωρῆσαι ποῖον
ἐν ποίᾳ χώρᾳ φυτευτέον· οὐ μόνον ἁπλῶς ἀλλὰ καὶ αὐτῆς 1
τῆς συνεχοῦς, ὅταν ἀνώμαλος ᾖ κατὰ τοὺς τόπους ἑκάστους.
ὥσπερ γὰρ λέγεται πολλάκις ἡ οἰκεία μεγίστην ἔχειν ῥοπὴν καὶ
πρὸς ἀντίληψιν καὶ πρὸς εὐκαρπίαν. ὃ καὶ καθ' ὅλων τῶν γενῶν
ἐστὶ· καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ὁμογενέσιν. οἷον, ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν ἡ συ-
κῆ φιλεῖ τοὺς ξηροὺς τόπους· οἱ γὰρ ὑγροὶ σήπουσιν. ἢ οὐ καλῶς
πεπαίνουσι, διὰ τὸ καὶ αὐτὸν εἶναι τὸν καρπὸν ὑγρόν. οὐ μήν, ἀλ-
λ' ὅσοι γε ὑδρεύεσθαι ζητοῦσι καθάπερ ἡ λακωνική, τὰ ἔφυ-
δρα ζητοῦσιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἀμπέλων, αἱ μὲν στερεαὶ καὶ 2
πυκναὶ καθάπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη, τὴν ὀρεινὴν μᾶλλον φι-
λοῦσιν. αἱ δὲ μαναὶ καὶ ὑγραί, τὴν πεδινήν. ἑκατέραις γὰρ ἡ τρο-
φὴ πρὸς τὴν φύσιν σύμμετρος, ταῖς μὲν ἐλάττων οὖσα, ταῖς δὲ
πλείων. ὅλως δὲ τὰ ἀκρόδρυα καλὰ δοκεῖ περὶ τὰς ὑπωρείας
γίνεσθαι. σημεῖα δὲ ποιοῦνται τὴν αὐτομάτην γένεσιν. ὅπου γὰρ
ἡ φύσις αὐτὴ γεννᾷ, τοῦτον οἰκειότατον εἶναι τόπον. αἱ δὲ καθ' ἕ-
κασα διαφοραί, δῆλον ὅτι κυριώταται. καὶ γὰρ ὑπώρειαι πολ-
λαὶ καὶ παντοῖαι. καὶ τὸ ὅλον ὥσπερ μία τις αὕτη διαφορὰ κα- 3
θ' ὕψος καὶ ταπεινότητα, πολλῶν οὐσῶν ἑτέρων καὶ μειζόνων.
ὥσπερ ἐν ταῖς ἱστορίαις εἴπομεν. ὧν ἔδει μίαν θετέον εἶναι χρή.
τὴν γοῦν χειμωνίαν καὶ ἔφυδρον, σχεδὸν οἱ πλεῖστοι ὁμολογοῦ-
σιν ἀγαθὴν εἶναι ταῖς ἀμπέλοις. ὥσπερ καὶ τὴν εὔγεον ἐλαίαις
καὶ συκαῖς. αἱ μὲν γάρ, ὑγροτέρας δέονται καὶ μαλακωτέρας
τροφῆς. αἱ δέ, ξηροτέρας καὶ σωματωδεστέρας. ὅλως δ' ἀεὶ τὰ
μὲν ξηρά, ξηρὰς ζητεῖ χώρας. τὰ δὲ ὑγρά, ὑγράν. ὡς δ' ἁπλῶς
εἰπεῖν, ἀρίστη πᾶσιν ἡ μανὴ καὶ κούφη, καὶ εὔικμος. εὐτραφὴς 4

γὰρ μάλιστα καὶ εὐαυξῆ. εἰ μὴ ὅσα διὰ τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντα πλῆθος τροφῆς, ἐξυβρίζει. καθάπερ ἡ ἀμυγδαλῆ. ταύτῃ τε ἡ λεπτόγειος ὑγροτέρα καὶ τόπος εὐδιεινὸς καὶ ἥλιος, ἐν ἀντίσσῃ δὲ τῇ εὐβοῇ πάλισκιος καὶ δροσερός. οὐ μικρὸν δὲ οὐδὲ πρὸς τὰ πνεύματα καλῶς κεῖσθαι τοὺς τόπους. ὥστε καὶ τοῦτο θεωρητέον. εὔπνουν μὲν γὰρ ἅπαντα ζητεῖ. τροφαί τε γὰρ ἐν τοῖς τοιούτοις βελτίους. καὶ οἱ καρποὶ πεπειρότεροι. πνευμα-
1 τώδη δὲ καὶ προσήνεμον, οὐδὲν ὡς εἰπεῖν τῶν γε ἡμέρων. δυσαυξῆ τε καὶ μικρὰ καὶ καυλώδη γίνεται διὰ τὰς πληγὰς τὰς ὑπὸ τῶν πνευμάτων. ἔνια δὲ οὐδὲ τῶν ἀγρίων. οὐ γὰρ πλειοκαρπεῖν. καθάπερ ἐν δὲ τὴν εὐβοϊκὴν φασιν. ἀλλὰ μέχρι τοῦ αὔθοις ἀφικνεῖσθαι. τοῖς δ' ἐν τοῖς ὑπηνέμοις, εὐαυξεῖς τε καὶ πολυκάρ-
» ποις γίνεσθαι. τὸ γὰρ ὅλον ὥσπερ πολλάκις εἴρηται, συμμετρίας
» τινὸς ἔοικεν ἕκαστα δεῖσθαι πρὸς τὴν φύσιν. ὁμοίως ἔν τε ταῖς
» ἄλλαις τροφαῖς, καὶ ταῖς τοῦ ἀέρος μεταβολαῖς· ἀλλὰ τοῦτο
2 μὲν ἂν εἴη καθόλου καὶ κοινόν. ταῖς δὲ μανότησι καὶ πυκνότη-
» σι τῶν φυτευομένων, οὐχ οὕτω πρὸς τὸν τόπον ὡς πρὸς αὐτὰ τὰ φυτευόμενα σκεπτέον, ὅσα τε φιλόσκια καὶ μή. καὶ ὅσα μακρόρριζα καὶ βραχύρριζα, τὰ μὲν γὰρ δῆλον ὅτι μανά, τὰ δὲ πυκνὰ φυτευτέον· φιλόσκια δὲ ὧν οἱ καρποὶ ξηρότεροι καὶ πυρώδεις, ὥσπερ ῥόας καὶ μυρρίνου. καὶ ὅσα φύσει μανά τε καὶ ξηρὰ καὶ μὴ μακρόρριζα, καθάπερ ἡ δάφνη· τῶν μὲν γὰρ ὁ καρπὸς ἡλιούμενος στρυφνὸς γίνεται. τὰ δὲ, ὥσπερ προβο-
3 λῆς δεῖται καὶ πρὸς τοὺς χειμῶνας καὶ πρὸς τὰ καύματα διὰ τὴν ἀσθένειαν. οὐκ ἐνοχλεῖ τε τῷ ταρρῷ διὰ τὴν βραχυρριζίαν. καί τοι τινὲς ἅπαντα κελεύουσι διὰ πολλοῦ φυτεύειν, ὅπως μὴ συνώταρρα γίνηται μὴ δ' ἀναυξῆ, τροφήν τε ἐλάττω λαμβάνοντα, καὶ τοῖς πνεύμασιν ἀποκλειόμενα. οὐ μὴν ὀρθῶς γε λέγουσιν. ἀλλ' ἑκάτερα διαιρετέον ὥσπερ εἴρηται· χρὴ δὲ καὶ πρὸς τὸν τόπον ὁρῶντα ποιεῖσθαι τὰς ἀποστάσεις. ἐν γὰρ τοῖς ὀρεινοῖς ἐλάττους ἢ ἐν τοῖς πεδινοῖς. ἐπ' ἔλαττον τε αἵ τε ῥίζαι προ-
4 αύξονται καὶ ἡ κόμη. ἅπαν δὲ φυτὸν ὅταν ἐκβλαστῇ τὸ πρῶτον,

» ἐὰν ῥιζωθῆναι μηδὲν κινοῦντα τῶν ἄνω. καθάπερ ἐπὶ τῶν ἀμ-
» πέλων ποιοῦσιν. ἀφιέντες τὰς ῥάχας. εἶθ' ὅταν ἰσχύσῃ, τότε πε-
ριαιρεῖν τὰ ἄνω καταλιπόντα τὰ κάλλιστα καὶ ἤδη τελειό-
τατα πεφυκότα. κατὰ γὰρ τὰ δένδρα, τοῦτ' ἀναγκαῖον οὐχ
ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀφαιρεῖν ἐνδέχεται πάντα καὶ τέμνειν
ἰσογεῶν. ἀρρίζου γὰρ ὄντος, ἐὰν περιαιρῇ καὶ κινῇ τις ἀσθε-
νὲς ὄν, σωθήσεται μᾶλλον. ἐὰν δ' ἐρριζωμένου καὶ ἰσχύοντος,
αὐτό τε ἀπαθὲς ἔσται, καὶ τὴν τροφὴν ἀποδώσει πλείονα τοῖς 1
καταλείποις. ἡ δὲ ἀναγωγὴ καὶ ἣν καλοῦσιν οἱ πολλοὶ τῶν φυ-
τειῶν παιδείαν, οἷον σχηματισμός ἐστι, καὶ μόρφωσις τῶν δέν-
δρων, ὕψει τε καὶ ταπεινότητι, καὶ πλάτει καὶ τοῖς ἄλλοις. ὡς
δ' ἐπίπαν φυτεύουσι τὰ ὑψηλά. πλὴν ὅσα φύσει τοιαῦτα καὶ
ἔστι καὶ βούλεται. καθάπερ φοίνιξ. πεύκη. κυπάριττος εὐκαρπό-
τερα. γίνεται γὰρ διὰ πολλοῦ τῆς τροφῆς ἰούσης καὶ ἐνταῦθα
καταναλισκομένης· ἀλλὰ δεῖ πολυκλαδῆ καὶ πολυβλαστῆ
ποιεῖν. ἅμα γὰρ τῇ πολυκαρπίᾳ καὶ εὐζυγότερα καὶ τὸ ὅλον 2
εὐθεραπευτότερα γίνεται. διὸ καὶ περιαιρετέον καὶ κωλυτέον
τὰς μὴ κατὰ καιρὸν βλαστήσεις. σχεδὸν δ' ἡ τοιαύτη θεραπεία
καὶ κατάστασις ὁμοία τῇ διακαθάρσει τυγχάνει τελείων ὄν-
των τῶν δένδρων. ὑπὲρ ἧς καὶ λεκτέον πρότερον τῶν κατὰ τὰς
θεραπείας. εἶθ' οὕτω περὶ τῶν ἄλλων. ὥσπερ τὸ ἐφεξῆς ταῦ-
τα τῶν περὶ τὴν φυτουργίαν ἐστί. κοινοτάτη μὲν οὖν καὶ μάλι-
στα ἔνδηλος ἐπὶ τῶν ἀμπέλων τυγχάνει. πάντες γὰρ χρῶνται,
καὶ πάντες ἀμπελουργοῦσιν. ὥσπερ ὑπ' αὐτῆς ἀναγκαζόμενοι 3
τῆς φύσεως, διὰ τὴν εὐβλαστίαν καὶ πολυβλαστίαν. ὑπὲρ ἧς
ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ βλαστήσει καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις διηκρίβωται μά-
λισθ' ἡ θεραπεία, πειρατέον αὐτὰ καθ' αὑτὰ θεωρεῖν ὕστερον.
νῦν δ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων λέγωμεν. ὁ δὲ γὰρ οὐδ' ἐπὶ τούτων μικρόν
ἐστι, τὸ καταστήσασθαί πως τὰ δένδρα, καὶ τὰ κακῶς πεφυκό-
τα καὶ τὰ ἐμποδίζοντα τοὺς καρποὺς ἀφαιρεῖν. ἐμποδίζει γὰρ
οὐ ταῦτα μόνον. ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπηρτημένα, καὶ αὐτὰ ὅ-
λως τὰ παρακαίρως πεφυκότα· διὸ δεῖ ταῦτ' ἐξαιροῦντα 4

μετατιθέναι τὴν βλάστησιν εἰς τὸ δένδρον. ἔοικε γὰρ ὥσπερ ὀ-
χετείας τις εἶναι τῆς τροφῆς τῶν δένδρων. ὅπως ἀνάγκη τις. εἰς
γὰρ τὰ καταλειπόμενα ῥεῖ. καὶ ταῦτ' αὔξει. τοῦτο δὲ ξυμβαί-
νει, διότι τοῖς μέρεσιν ἄριστα πέφυκε καὶ ἔτι προσεπιβλαστά-
νει κατ' ἐνιαυτόν. ἐπεὶ καὶ εἴ τις ἀεὶ βούλεται κολούειν τὰ ἄνω
πρὸς τὰς ῥίζας ἡ τροφὴ πᾶσα φέρεται. κἀκεῖναι λαμβάνου-
σιν αὔξησιν. ὥστε συνταράττεσθαι τὰ χεῖρα καὶ τέλος ἄνω
1 ξηρὰ γίνεται τὰ ἄνω, πάσης ἐνταῦθ' ὡρμηκυίας τῆς τροφῆς. οἷον
γὰρ ἤδη φύσις γίνεται χρονισθέντων. ἡ μὲν οὖν ἄμπελος ἀεὶ
τὴν τομὴν ἀπαιτεῖ κατ' ἐνιαυτὸν διὰ τὸ εὐαυξές. τὰ δὲ ἄλλα,
τὰ μὲν παρ' ἔτος. τὰ δὲ, διά τινα τριετίας. οὐδὲν γὰρ οὕτως εὐαυ-
ξές. ἐπεὶ εἴγέ τι τοιοῦτον εἴη, δέοιτ' ἂν ἀφαιρεῖν ἀπὸ τῶν ὑγρῶν
περίεργον. ἅμα δ' ἡ ἕλκωσις πόνον παρέχει καὶ κακοῖ τὰ δέν-
δρα. διὸ καὶ μετὰ τὴν διακάθαρσιν, εὐθὺς οἴονται δεῖν κο-
πρίζειν, καὶ τὴν ἄλλην ἀποδιδόναι θεραπείαν. ὅπως ἐπα-
2 ναλάβωσι τῇ τροφῇ τὴν κακοπάθειαν. ἀλλὰ μόνον τόγε συ-
νεχὲς ἐν τῇ τῶν ἄνω ἀφαιρέσει ποιεῖσθαι. ταῦτα γὰρ οὔτε
πόνον ποιεῖ τῇ ἑλκώσει, κωλύει τε προσηρτημένα τροφάς. ἐν δὲ
τῇ διακαθάρσει, τά τε μὴ κάρπιμα διαιρετέον, καὶ ὅσα τῶν ἑ-
τέρων αὔξησιν ἀφαιρεῖται, καὶ ὅσα διαπέφυκεν. ἐν τοῖς ἔξω τε
δεῖ τὴν βλάστησιν εἶναι. καὶ ἔτι τὰ πυκνὰ καὶ ἀλλήλοις ἐπιβάλ-
λοντα, καὶ ὅσα τὴν ἔκφυσιν ἐκ τῶν μέσων ἔχει. πάντα γὰρ ταῦ-
τα καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸν ἥλιον ἀφαιρεῖται. δεῖ δὲ καὶ εὔ-
3 πνουν εἶναι καὶ πρόσηλον τὸ δένδρον. διὸ καὶ οὐ κακῶς οἱ οὕ-
τω ῥυθμίζοντες, ὥστε πρὸς μεσημβρίαν βλέπειν. καθά-
περ οἱ τὰς συκέας, καὶ τὰ ἄλλα, καὶ μάλιστα τὴν ἐλαίαν.
ἐπεὶ δ' ἐπίπονος ἡ διακάθαρσις διὰ τὰς πληγάς, διὰ τοῦτ' οὐ
τὴν τυχοῦσαν ὥραν, ἀλλὰ μετὰ πλειάδα ληπτέον. ἰσχυρότατα
γὰρ τότε καὶ μάλιστα αὐτῶν τὰ δένδρα, καταναλωκότα τὸ
ὑγρὸν εἰς τοὺς καρπούς. ἕτερον δὲ οὐδέπω δεδεγμένα. τὰ δ' ὀ-
ψικαρπότερα δηλονότι κατὰ λόγον μετὰ τὴν τῶν καρπῶν
4 ἀφαίρεσιν. ἴδιον δ' ἐπὶ τῆς συκῆς. μόνη γὰρ διακαθαίρεται μικρὸν

περὶ τῆς βλαστήσεως. αἴτιον δ' ὅτι τότε μάλιστα εὐσύμφυτος.
δεῖ δὲ ταὐτὸ ἀπευδιεῖν. ἀσθενὲς γὰρ ὂν καὶ μανὸν πονεῖ μάλιστα
διὰ τὸ μετόπωρον καὶ περὶ πλειάδα. ξηροτέρας οὔσης τῆς ὥρας,
οὐ δυναμένης συμφῦναι ἐκπίπτει παραρρέοντος τοῦ ὕδατος.
καὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων κακοπαθεῖ. καὶ τὸ ὅλον διαφθείρεται.
τοῦτο μὲν οὖν ἴδιον τῶν ἀσθενῶν καὶ μανῶν. οὐκ ἴση δὲ πάντων ἡ
ἀφαίρεσις. ἀλλὰ πλείων τῶν μᾶλλον δεομένων· δεῖ δὲ τὰ εὐ=
βλαστοῦντα πολλῆς γινομένης. διὸ ἐλαία δοκεῖ καὶ ῥόα καὶ μυρ 1
ρινος. ὅσῳ γὰρ ἄν τις ἐλάττω τούτοις καταλείπῃ, βέλτιον βλα
στάνει καὶ τοὺς καρποὺς φέρει βέλτιον. τοῦτο δ' ὅτι πυκνόβλα-
στα καὶ λεπτόβλαστά ἐστι καὶ ταχὺ παραυαινόμενα. διὸ καὶ φρυ=
γανικώτατα πάντων τῇ προσόψει. χρὴ δὲ καὶ ὅσα περὶ τὰς
τομὰς ἀσθενῆ, καθάπερ ἄπιος καὶ μηλέα, καὶ εἴ τι ἄλλο ξη=
ρὸν καὶ λεπτόφλοιον. καὶ γὰρ ταῦτα πονεῖ. διὸ τὰ τοιαῦτα τοῦ
των ἢ ταῖς χερσὶν ἀφαιρεῖν, ὥσπερ ἐλέχθη τε καὶ κελεύου-
σιν, ἢ τοῖς σιδήροις, ὡς ἐλαφρότατα. κίνδυνος γὰρ ἅμα τῷ πό 2
νῳ διὰ τὴν ἕλκωσιν· ὥσπερ γὰρ καὶ τῶν ῥιζῶν ἐν τῇ σκαπάνῃ
τιτρωσκομένων χεῖρω γίνεται, πολλάκις δὲ καὶ νοσεῖ καὶ ἀφαυαί
νεται, τὸν αὐτὸν τρόπον οἴεσθαι χρὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἄνωθεν ἐν
τοῖς μὴ δυναμένοις φέρειν. καὶ περὶ μὲν καθάρσεως ἀρκείτω
τὰ εἰρημένα. ῥιζοῦται δὲ μετὰ τὴν φυτείαν, καὶ ὅταν ᾖ νέα
πάνθ' ὡς εἰπεῖν, ὅπως τε κατὰ βάθους ὠθῶνται, καὶ πλείω
λαμβάνωσιν αὔξησιν. μάλιστα δ' ὧν ἐπιπολῆς αἱ ῥίζαι. καθά-
περ ἐλαία καὶ ἄμπελος. ὅταν δὲ πρεσβύτερα γίνηται, τὰς 3
μὲν ἐπετείους καὶ ὅλως τὰς ἐπιπολῆς ἀφαιρετέον. ὅπως αἱ
κάτω πλείους καὶ ἰσχυρότεραι γίνωνται. φθείρουσι γὰρ ἐκεί=
νας αὗται, καὶ ἐμποδίζουσιν. αὐτοῖς δ' οὐ δύνανται παρέχειν
τροφήν. ἀλλὰ καὶ πονοῦσι, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ὑπὸ τοῦ
ψύχους. ἀφαιρετέον δὲ καὶ τὰς αὔας. περιστερημέναι γὰρ
καὶ ἄλλως λυμαίνονται, καὶ σκώληκας ἐμποιοῦσι τοῖς δέν-
δροις. τὰς δὲ ἄλλας οὐ κινητέον. οὐδὲ γὰρ τὴν διακάθαρ=
σιν ἐστὶν ὥσπερ τῶν ἄνω ποιεῖσθαι. καὶ γὰρ τὸ γυμνοῦν ἐπὶ 4

πλέον χαλεπὸν, καὶ ὅλως οὐκ εὔσημον. ὅθεν ἀφαιρετέον.
ἅμα δὲ καί ποθεν οὔσῃ φυομένη, μόνον δὲ ἰσχύουσα τὴν τρο-
φὴν ἀποδώσει. κάλλιον δ' ἐὰν πανταχόθεν. τὸ δὲ δὴ μῆκος
καὶ πλάτος, ὅσον ἂν ᾖ πλέον, ὠφελιμώτερον. ὥστε τὰ πρὸς
τὴν βλάστησιν καὶ τὴν εὐτροφίαν μόνον δεῖ παρασκευάζειν.
περὶ δὲ ἀρδεύσεως καὶ ὑδάτων, σχεδὸν εἴρηται πρότερον. ὅ-
σα γὰρ ἐν τοῖς οὐρανίοις ὠφέλιμα, κατὰ ποίας ὥρας, ἢ
1 ἔτους, ἢ νύκτωρ, ἢ μεθ' ἡμέραν, δηλονότι καὶ ἐν τοῖς ἐπιῤ-
ῥύτοις καὶ ὀχετευομένοις ὁμοίως ἔσται. τοῦ δὲ θέρους εὐλόγως
μάλιστα χρῶνται, διὰ τὴν σπάνιν τοῦ ἐκ διός. καὶ ἅμα πρὸς
τὴν ἐκτροφὴν τῶν καρπῶν ἀναγκαῖον. οἱ δὲ, καὶ οἴονται
τότε μάλιστα δεῖσθαι, πλείστης ἀφαιρέσεως καὶ κυριωτά-
της γινομένης. ἰσχυρὸν δ' ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ ἐν τούτοις
» τὸ ἔθος. οἷον γὰρ φύσις γίνεται. διὸ καὶ τὰ ἐν τοῖς ξηροῖς
καὶ ἀνύδροις, οὐδὲν ζητεῖ, πλὴν τὸ ἀναγκαῖον, καὶ χείρω
2 γίνεται βρεχόμενα, καθάπερ τὰ εἰωθότα μὴ βρέχεσθαι. καὶ
κίνδυνος δὲ, ἂν μὴ συνεχῶς ἀποδιδῷ, βρέχειν ἀρξάμενος. ἐ-
κείνην τε γὰρ ἀφαιρεῖται τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν τροφὴν, καὶ ἑτέραν
οὐ δίδωσιν ἀμφοτέρων πλεῖον διαμαρτάνει. ὥστε πολλάκις
ὑπὸ τῶν καυμάτων αὐαίνεται. σχεδὸν δὲ οἱ καρποὶ χείρους
τῶν γε πλεῖστον δεχομένων. ἐὰν δὲ συμμέτρως, ἀλλὰ καὶ πλεῖ-
» ον καὶ πολλῷ μᾶλλον. περὶ δὲ κοπριάσεως ἀκολούθως δη-
» λονότι τῇ ἰδίᾳ καθάρσει μετὰ τοὺς χρόνους. ἄλλως τε εἰ καὶ μετ'
3 ἐκείνην εὐθὺς κοπρίζειν δεῖ. ἅμα δὲ καὶ οὐδ' ἂν δύναιντο δέ-
χεσθαι συνεχῶς. ἀλλ' ἀφαυαίνονται διὰ τὴν θερμότητα. τὸ
γὰρ τὴν ψιλὴν κοπρίζειν, οὐχ ὅμοιον. ἐν ἐκείνῃ μὲν γ' εἰς πολ-
λὰ μερίζεται καὶ ἐξαναλίσκεται. τὰ δὲ οὐ μόνον τῶν σπερμάτων.
ἐνταῦθα δὲ εἰς αὐτὰς τὰς ῥίζας δύεται. καὶ οὐ δύναται πᾶν δια
διδόναι τοῖς καρποῖς οὐχ ὁμοίως εὔτροφον οὐδὲ πολύχουν.
ὥστε πάλιν ἄλλης καὶ ἄλλης ἐπιγινομένης, ὡς ἐκ θερμαινόμε-
νον, αὐαίνεται. ἐπεὶ καὶ ὁ σῖτος, ἄν τις κατακόρως χρῆται, καὶ ἐπι-
4 γίνηται πλῆθος ὕδατος. διὸ καὶ ταῖς ἐπομβρίαις χρησιμώτερος

ὅγε συνεχὴς καὶ πλείων κοπρισμός. ἐν δὲ ταῖς αὐχμώδεσι καὶ λεπταῖς ὁ σύμμικτος, διὰ ταῦτα δὲ ἴσως οὐδὲ ἡ δριμυτάτη τοῖς δένδροις ἁρμόττει. καίτοι δόξειεν ἂν ἄτοπον εἶναι, τὸ μὴ τοῖς ἰσχυροτάτοις, ἀλλ' ἐν τῷ προειρημένῳ τὸ αἴτιον ληπτέον. ἐπεὶ καὶ τοῖς λαχάνοις διὰ τοῦθ' ἁρμόττει· διὰ τοῦτο μεθ' ὑδρείας ἡ χύλωσις καὶ ὅλως ὅτι πολλῷ τῷ ὑγρῷ χρῶνται καὶ καθ' ἡμέραν, καὶ αὐτὰ φύσει ὑγρά. φυλλοφορεῖν γὰρ ἐθέλουσιν οὐ καρπογονεῖν αὐτά. οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίαις τε χρῶνται καὶ 1
πρὸς τὰ δένδρα τῶν ἰσχυροτέρων. καὶ μάλιστα εἰς μαλακότητα καὶ μεταβολὴν τῶν καρπῶν. οἷον τῇ πρὸς τὸ γλυκαίνειν καὶ ἀπύρους ποιεῖν τὰς ῥόας, καὶ τὰς ἀμυγδαλᾶς ἐκ πικρῶν γλυκείας. καὶ ὡς περὶ τὰς μυρρίνους κελεύουσιν ἰσχυροτέραν ἔτι περιβάλλειν, οἷον τὴν βυρσοδεψικήν. καὶ οὖρον περιχεῖν ὅταν ἐκβλαστήσωσιν. ὡς ἂν ἀπυρήνων γινομένων· οἱ δὲ καὶ τῇ ἐλαίᾳ συμφέρειν οἴονται πρὸς εὐκαρπίαν. ἔοικε δὲ τοῦτο ἐν τῇ ἀρχῇ. μέγα διαφέρειν· εἴγε καὶ τὰ τῶν σικύων σπέρματα γάλα- 2
κτι βρεχόμενα καὶ μελικράτῳ, γλυκυτέρους ποιεῖ. νομίσειε δ' ἄν τις ταῦτα καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων γίνεσθαι λαχάνων. ἀλλ' ἴσως τὸ δριμὺ χρησιμώτερον. ἡ δὲ ῥίζα τῶν δένδρων ἀρχή τις οὖσα, καὶ τὰ περικάρπια συνεξομοιοῖ τὰ ἐφ' ἑαυτῆς. περὶ μὲν οὖν τούτων καὶ πρότερον εἴρηται. τὴν δὲ χρησίμην ἀεὶ πρὸς τὰς δυνάμεις ἀποδοτέον. τῆς μὲν δριμυτέρας, ἐλάττονα. τῆς
» δὲ μαλακωτέρας, πλείονα. δεῖ δὲ καὶ τὴν πρόσφορον ἑκά-
» στοις τῶν δένδρων μὴ ἀγνοεῖν. οὐ γὰρ ὥσπερ ὕδωρ τὸ αὐτὸ πᾶ- 3
» σιν, οὕτω καὶ κόπρος. ἀλλ' ὥσπερ τὰ ἐδάφη πρὸς ἕκαστον οἰκεῖα, οὕτω καὶ ἡ κόπρος. ἐπεὶ καὶ κατὰ τὰς ἡλικίας τῶν δένδρων ἔστι τις διαφορά. διὸ καὶ φυτεύοντες, ὑποβάλλουσιν εὐθὺς ὥσπερ ἐλέχθη τὴν τῶν λοφούρων, ὅτι κουφοτάτη. τὸ δ' ἀσθενὲς, κουφοτάτης δεῖται. τὸ δ' ὅλον, ἐν ταῖς θεραπείαις τῶν δένδρων, ὅσα μὲν κοινὰ πᾶσίν ἐστι, ταῦτα τῷ ποσῷ καὶ τῷ ποιῷ διοίσει καὶ τοῖς καρποῖς. οἷον, τομή. διακάθαρσις, σκαπάνη. κόπρισις. ταῖς δ' οὖν ἀμπέλοις ἢ διὰ τεττάρων ἢ πλειό- 4

νων ἐπὶ τῆς περιβάλλουσι κόπρον· οὐ γὰρ δύνανται φέρειν δι' ἐ-
λαττόνων. οὐδ' ἔστι βοήθεια καθάπερ τοῖς δένδροις ἡ ὕδρευ-
σις. ἀλλ' ἐκκαίονται. διὸ καθάπερ ἐλέχθη ταῖς ἐπομβρίαις
χώραις συμφέρειν μᾶλλον. ἄλλως γὰρ κίνδυνος μὴ ὠθιπνο-
» μένων τῆς ἐκδιός. σκαπάνη δὲ πᾶσι συμφέρει. ταῦτα γὰρ ἐμ-
» ποδίζονται, καὶ τὰ παραιρούμενα τὰς τροφὰς ἐξαιρεῖ. καὶ αὐτὴν
» τὴν γῆν εὐικμοτέραν ποιεῖ καὶ κουφοτέραν. ἔτι δ' ὁ ἀὴρ εἰσκα-
1 ταμιγνύμενος (ἀνάγκη γὰρ ἐγκαταμίγνυσθαι κινούμενον) ἰκ-
μάδα τινὰ δίδωσι καὶ παρέχει τροφήν. διὸ καὶ τὴν αὐχμώ-
δη καὶ ἄνυδρον σκάπτειν δεῖ καὶ μεταβάλλειν πολλάκις, ὥσ-
περ καὶ πρότερον εἴρηται. συμφέρει δ' ἡ σκαπάνη καὶ τοῖς ἑ-
λώδεσι καὶ τοῖς ἐφύδροις. καίτοι δόξειεν ἂν ἄτοπον εἰ τοῖς ἐ-
ναντίοις, ἀλλ' οὐδὲν ἄτοπον. τὴν μὲν γὰρ ξηραίνει, τὴν δ' ὑγραί-
νει. δεῖται δὲ ἑκατέρα τοῦ ἐναντίου· τροφῆς δὲ πλείονος γινο-
μένης καὶ βελτίονος, αὐτό τε τὸ δένδρον εὐσθενεῖ. καὶ οἱ καρποὶ
2 καλλίους. ποιεῖ γὰρ καὶ τοὺς πυρῆνας ἐλάττους, καὶ ὅσα ξυ-
λώδη καὶ δερματικὰ τὰ ἐκτὸς οἷον ἀμυγδαλῆς. καρύας. εὐ-
βοϊκῆς. τούτων λεπτότερα ταῦτα. τὰ δ' ἐντὸς, μείζω. τὸ γὰρ
ὅλον ἡ εὐτροφία διϋγραίνει, καὶ τὸ σαρκῶδες αὔξει. διὰ ταῦτα
καὶ κατὰ λόγον ἀμφοῖν τὸ συμβαῖνον. ποιεῖ δὲ καὶ εὐχυλότε-
ρα καὶ μείζω καὶ ἡδίω μετὰ τῆς ἄλλης θεραπείας. ὅτι καὶ τρο-
φὴ πλείων καὶ πέψις γίνεται μᾶλλον. ἐπὶ δὲ τοῦ κηρχίου (περὶ
τούτου γὰρ μάλιστα αὐτὸ λέγεται) δῆλον εἴπερ ὡς ἀληθὲς
3 πλεῖον ἀναλαμβάνει τῆς συμμέτρου τροφῆς. ὥσθ' ἧττον ποιεῖν
εὔχυλον. ὅπερ καὶ ἐπ' ἄλλων συμβαίνει πολυκαρπιῶν, ἐν ταῖς
πιείραις λίαν χώραις καὶ εὐτρόφοις. ἡ μὲν οὖν σκαπάνη, πάν-
» τα ταῦτα συναπεργάζεται. καὶ τὸ ὅλον ὠφελεῖ διὰ τὸ ἐξαιρεῖν
» τὰ παραιρούμενα. ἐπεὶ καὶ τὰ παραφυτευόμενα καὶ τὰ παρα-
» σπειρόμενα διὰ τοῦτο βλάπτει πάντα. τὰ δὲ καὶ ὅλως ἀναιρεῖ,
πλὴν ὅσα γ' ἐν φαρμάκου μέρει. λέγω δὲ ὡς οἱ τὰς κριθὰς ἐ-
πισπείροντες τοῖς τῶν ἀμπέλων φυτοῖς, ἢ εἴ τι ἄλλο ξηρὸν, ὅ-
4 πως τῆς ὑγρότητος ἀφαιρεθῇ· καὶ ὡς ταῖς ῥαφανίοις τοὺς ὀρό-

βους πρὸς τὸ μὴ καταπίθεσθαι. καὶ εἰ δή τι ἄλλο τοιοῦτο. καὶ
ὅλως προσφιλῆ τυγχάνει. καθάπερ ἐλαία δοκεῖ τῶν δένδρων
καὶ μύρρινος· τάς τε γὰρ ῥίζας συμπλέκεσθαί φησι τῶν δέν-
δρων Ἀνδροτίων, καὶ τοὺς τοῦ μυρρίνου ῥάβδους φύεσθαι διὰ
τῶν ἀκρεμόνων τῆς ἐλαίας. τόν τε καρπὸν ἔχοντα τοῦ ἡλίου
καὶ τῶν ἀνέμων προσβολὴν, ἐλαίαν ἁπαλὴν γίνεσθαι καὶ γλυ-
κύ. ἔλαττον δὲ τοῦ ἐν τοῖς προσήλοις. ἄλλο δ' οὐδὲν ἐθέλει φυ-
τεύεσθαι πρὸς ταῖς ἐλαίαις. δυσμενὴς δὲ καὶ πεύκη δοκεῖ πα- 1
σιν εἶναι. διά τε τὸ μονόρριζον εἶναι καὶ βαθύρριζον. ὑποφυ-
τεύεται δ' ὑπ' αὐτῇ καὶ μύρρινος καὶ δάφνη καὶ ἕτερα πλείω.
καὶ αὔξησιν λαμβάνει καὶ φανερὸν ὅτι μᾶλλον προσοχλοῦσιν
αἱ ῥίζαι ταῖς σκίλλαις. σκιὰν γὰρ πολλὴν ποιεῖ ἡ πεύκη. κατὰ
λόγον δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὀλιγόρριζα καὶ βαθύρριζα. καὶ πρὸς
τοῖς, ὧν μὴ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἡ βλάστησις καὶ καρποτοκία.
τροφήν τε γὰρ ἐλαχίστην παραιρεῖται ταῦτα. καὶ παραλλάττον-
τες οἱ χρόνοι τῇ τε βλαστήσει καὶ τῇ τελειώσει τῶν καρπῶν, 2
ἧττον λυποῦσι. χαλεπώτατα δὲ καὶ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ἄλλοις,
συκῆ καὶ ἐλαία. καὶ γὰρ τροφὴν πολλὴν ἀμφότερα λαμβά-
νει, καὶ σκιὰν παρέχει πλείστην. χαλεπὸν δὲ καὶ ἡ ἀμυγδαλῆ,
διά τε τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν πολυρριζίαν. καίτοι φυτεύουσί τινες
ἐν ταῖς ἀμπέλοις ὡς ἀσινέστατον, τροφῆς τε ἐλαφρᾶς δεομέ-
νην, καὶ ἅμα διὰ τὸ πρωΐκαρπον καὶ μὴ πολύσκιον ἥκιστα ἐνο-
χλοῦσαν. οὐ μὴν ὀρθῶς γε λέγουσιν. οὐ γὰρ οὕτως ἡ σκιὰ λυπεῖ
καθάπερ εἴρηται, καὶ τὸ ὄψιον, ὡς ἡ ἰσχὺς τῶν ῥιζῶν. ἀφαιρεῖται 3
γὰρ τὴν τροφὴν σιώταρρον γινόμενον. ἀλλὰ κουφότατον καὶ ἀσι-
νέστατον πάντων ἐστὶ, μηλέα, καὶ ῥόα. καὶ γὰρ οὐ πολύρριζα, καὶ
τροφῆς ἐλαφρᾶς δεῖται, καὶ ταχὺ γηράσκουσιν. ὥστε μὴ πο-
λὺν χρόνον ἐνοχλεῖν. ἁπλῶς δ' ἁπάντων ὠθισνεῖ καὶ βλά-
πτει τῇ παραφύσει. καίτοι συμβαίνει γ' ἐνίοτε τῶν παραφυτῶν
παραιρουμένους θατέρου καὶ θάτερον αὐαίνεσθαι. τοῦτο γὰρ ἤδη
τινὶ συνέπεσεν ἅμα πεφυκυιῶν ἀναδενδράδων καὶ συκῶν. ὡς
αἱ συκαῖ παρῃρέθησαν. αἴτιον δ' ὅτι μεγάλην ἐποίησε μεταβο- 4

λῶν, συνηυξημένων ἤδη καὶ συνεκτεθραμμένων. ὥσπερ δ᾽ ἂν μία
φύσις ἐγγεγένηται διὰ τὸν χρόνον ὑμενέων ὄντων εὐθὺς περιεῖ-
λεν. οὐχ ὅτι ἀνέφυσαν, ἀλλὰ καὶ εὐαυξεστέρας καὶ καλλί-
ους ἐποίησε. καὶ περὶ μὲν τῶν ἄλλων δένδρων θεωρείσθω· πε-
» ρὶ δὲ ἀμπέλων, ὅσα μὴ κοινὰ καὶ ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται, λε-
» κτέον ὁμοίως. ἐπεὶ δὲ καὶ τὰ γένη διαφέρει καὶ αἱ χῶραι, τοῦ-
» το χρὴ πειρᾶσθαι διαιρεῖν τὰ ποῖα καὶ ταῖς ποίαις οἰκεῖα. κα-
1 τὰ φύσιν μὲν γὰρ ἐὰν φυτεύῃ τις, ἀγαθά· παρὰ φύσιν δέ, ἄ-
καρπα γίνεται. τὸ δὲ κατὰ φύσιν, σχεδὸν καθ᾽ ὁμοιότητά τινα
λαμβάνουσιν ὡς εἴπομεν. ἐν μὲν τῇ στερεᾷ καὶ αὐχμώδει τὰ
στερεὰ καὶ τῶν λευκῶν καὶ τῶν μελάνων. ὡς δ᾽ ἐπὶ τὸ πᾶν, τὰ
μέλανα στερεώτερα. ἐν δὲ τῇ ἐπόμβρῳ, τὰ μανά. διάδηλα δὲ
τὰ πυκνὰ καὶ τὰ μανὰ ταῖς μήτραις, ἃς δεῖ θεωρεῖν ἀποτέ-
μνοντας τὰ νέα τῶν κλημάτων· ἔχει γὰρ ἡ μὲν μανὴ πολλήν.
τὸ δὲ ξύλον λεπτόν, ἡ δὲ πυκνή, μικράν. τὸ δὲ ξύλον, παχύ.
2 ὅτι δὲ ἑκάτερον ἑκατέρᾳ τῇ χώρᾳ συμφέρει, διὰ τῶνδε φα-
νερόν. ὧν μὲν γὰρ ἡ μήτρα μεγάλη, τούτων καὶ οἱ πόροι εὐ-
ρεῖς· ὧν δὲ μικρά, στενοί τε καὶ ὀλίγοι. διὸ καὶ αὐτὰ στερεᾶς
τροφῆς ἐλάττονος δεῖται τὰ πυκνά. καὶ ἅμα διατηρεῖν δύναται
τὸ ὑγρὸν εἰς τὸ θέρος. ὁ γὰρ ἥλιος οὐχ ὁμοίως ἐξάγει διὰ τὴν
πυκνότητα. διὸ μικρᾶς τῆς ἀφαιρέσεως γινομένης, ἐπαρκοῦ-
σιν αἱ ῥίζαι τὸ σύμμετρον εἰς τὸν καρπόν. αἱ δὲ μαναί, πολλῆς
μὲν τῆς ἀφαιρέσεως οὔσης, ὀλίγης δὲ τῆς ἐπιρροῆς διὰ τὴν
3 ξηρότητα τῆς γῆς, τά τε κλήματα ἀσθενῆ καὶ τοὺς καρποὺς
ἀτελεῖς φέρουσι. τῇ δὲ ἐπόμβρῳ, προσφορώτατον τὸ γέ-
νος. ἅτε πολλῆς τροφῆς δεόμενον. καὶ μεγάλης ἀφαιρέσε-
ως γινομένης, ὁ ἥλιος ἐξάγει. καὶ τοσούτῳ πλέον ἐπιδίδου-
σι καὶ εἰς μέγεθος καὶ εἰς εὐκαρπίαν. ἄφθονον μὲν γὰρ τρο-
φὴν ἔχει. ταύτης δὲ κατακρατοῦσα καὶ πέττουσα ῥᾳδίως. διὰ
τοῦτο γὰρ καὶ ἡ λειμωνία δοκεῖ ταῖς ἀμπέλοις εἶναι κρατί-
στη. διότι πρὸς τῷ κούφη καὶ μὴ πίειρα εἶναι, καὶ ἔφυδρός
4 ἐστιν. ὥστε μὴ δύνασθαι τὸ οὐράνιον ὕδωρ διικνεῖσθαι πρὸς

τὸ ἐκ τῆς γῆς. ἡ δ' ἄμπελος, ὕδατος πλείστου δεῖται. διὰ τὸ αὐ-
τῷ καρπῷ πλεῖστον ἔχειν τὸ ὑγρόν. ἔτι δὲ μάλιστ' ἀντέχειν δύ-
ναται ἐν ταῖς ἐπομβρίαις. ἐὰν δὲ ἡ χώρα μήτε αὐχμηρὰ μήτε
ἔπομβρος, ἀλλὰ μέση τυγχάνῃ, τὰ ἀνὰ μέσον φυτεύειν, ὅσα
μήτε πυκνὰ μήτε μανά. γένη μὲν οὖν πρὸς ἑκάστην ταῦτα οἰ-
κεῖα διαιρεῖται· περὶ δὲ τῶν σπερμάτων, ἐπεὶ περ ἰσχυρότατα
δεῖ, διὰ τοῦτο τινὲς κελεύουσιν ὡς ἐκ ψυχροτάτης χώρας λαμ-
βάνειν. πυκνότατα γὰρ ὄντα μᾶλλον ἔχειν ὥστε καὶ ἐν ταῖς 1
λεπταῖς ἀντιλαμβάνεσθαι. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὰ μοσχεύματα
δεῖν ἐς τὰς ἐπομβρίους μᾶλλον ἐμβάλλειν. ἢ τὰ φυτεύματα
πάντων τῶν δένδρων. ὅτι τὰς ῥίζας τὰς καθιεμένας τῶν φυ-
τευμάτων ἀσθενεῖς οὔσας ἐκ σήπει, ἢ τῶν μεμοσχευμένων ἰσχυ-
ρότερα. καὶ εὐθὺς ἀντιλαμβάνεται. τὰ δὲ πάχη τῶν φυτῶν εἰς
μὲν τὴν ἔπομβρον, οἰκεῖα. δεῖ γὰρ μάλιστα ἰσχυρὰ καθάπερ λέ-
γομεν. εἰς δὲ τὴν αὐχμηρὰν, μήτε παχέα, μήτε ἄγαν λεπτά.
τὰ μὲν γὰρ, οὐκ ἂν δύναιντο σηψαι. τὰ δὲ ἀσθενῆ, κίνδυνος μὴ 2
πρὸ τῆς βλαστήσεως ἀποξηρανθῇ. παραλλάττουσι δὲ καὶ οἱ χρό-
νοι τῆς φυτείας καθ' ἑκατέραν. τὴν μὲν γὰρ ἔπομβρον καὶ ψυ-
χρὰν, ὀλίγον πρὸ ἰσημερίας δεῖ· τότε γὰρ ξηρότατα καὶ θερμό-
τατα. τὴν δ' αὐχμηρὰν καὶ θερμὴν, μετὰ ἡλίου τροπάς. ὅσῳ γὰρ
ἂν μᾶλλον βρέχηται, τοσούτῳ βελτίων ἡ βλάστησις. τὴν δ' ἄλ-
λην ἅπασαν τεκμαιρόμενον πρὸς τοῦτον τὸν χρόνον. χρὴ δὲ καὶ
τὴν ἐργασίαν ποιεῖσθαι πρὸς τὴν χώραν εὐθὺς ἀπ' αὐτῶν τῶν
γύρων ἀρξαμένους. δεῖ ἐν τῇ ἐπόμβρῳ μήτε μεγάλους ὀρύττον- 3
τας μήτε βαθεῖς. ὅπως μὴ πολὺ συνιστάμενον ἐκ σήπῃ τὸ ὕ-
δωρ. διὰ τοῦτο γὰρ ἐὰν σφόδρα κάθομβρος ᾖ τοῖς πατάλοις
τοῖς σιδηροῖς φυτεύουσι. μὴ δὲ δεῖ συσκάπτειν αὐτὸ ἔτι, μὴ δὲ
τὸ ὕστερον, ὅπως μᾶλλον ὁ ἥλιος ξηραίνῃ τὴν κατὰ τὸ φυτὸν
γῆν. ἐὰν δὲ αὐχμηρὰ καὶ ξηρὰ, δῆλον ὡς ἐναντίως. οὐ γὰρ
γύρους ἅμα πάντας εἰ δυνατὸν ὀρυκτέον. ἵν' ὡς μάλιστα συνομβρ-
γαθεῖσα, δέχηται τὸ ὕδωρ. εἰ δὲ μὴ, τάφρους ὡς βαθυτάτας
καὶ μεγίστας ποιοῦντας, συσκάπτειν ὅτι μάλιστα πρὸς αὐτὸ τὸ 4
φυτὸν, ὅπως

φυτὸν, ὅπως ἥκιστα διαπαραμαίνηται τοῦ θέρους. ὁμοίως δὲ καὶ
τἄλλα τούτοις ἀκόλουθα ποιεῖν. ὡς γὰρ ἁπλῶς εἰπεῖν ἀλη-
θὲς τὸ καὶ πρότερον λεχθὲν, ὅτι δεῖ ταῖς ἐργασίαις, τὴν μὲν
ὑγρὰν, ξυραίνειν, τὴν δὲ ξηρὰν, ὑγραίνειν· διὸ καὶ τοῦ ἔαρος κε-
λεύουσιν ὡς βαθύτατα σκάπτειν. ὅπως ὅτι πλεῖστον ἐγκατα-
μιχθὲν πνεῦμα, κατάσχῃ τὴν τροφήν. ὥσπερ γὰρ εἴρηται πολλά-
κις οὐκ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ἡ τροφή. λαμβάνουσι δὲ καὶ κατὰ τὰς
1 ὀρεινὰς καὶ ἀνεμώδεις τὰ πρόσφορα ταῖς φυτείαις. δεῖ τοὺς
τε γύρους ὀρύττοντες τοῖς καθεστῶσι πνεύμασι· καὶ τὸ φυ-
τὸν τιθέντες τὸν αὐτὸν τρόπον. ὅπως ἡ βλάστησις μὴ ἐναντία
γίνηται τῷ πνεύματι. θραύεσθαι γὰρ ἐκείνως ἀνάγκη. μὴ δ' ἔμ-
παλιν ὑπερπίπτουσα παρὰ φύσιν αὔξηται. τούτων γάρ τι πά-
σχουσα, χείρων ἡ ἄμπελος. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀκό-
λουθα πρὸς τὴν χώραν. ταῖς μὲν οὖν φυτείαις, ἐν ἑκάστοις οὕ-
τω καὶ διὰ ταῦτα ποιοῦνται. ταῖς δὲ τομαῖς πανταχοῦ τῆς φυ-
2 τείας βραχείας, ὡς ἂν ῥιζωθῶσι καὶ αὐξηθῶσιν. ἅμα δὲ ἡ γῆ
αὐχμηρὰ καὶ τρέφειν ἀδύνατος τὰ πολλά. κατὰ δὲ τὴν ὀρει-
νὴν καὶ ψυχρὰν, ἢ καὶ ὅλως ἔναστρον καὶ τὸ ἔαρ τέμνειν βού-
λονται. τὸ γὰρ ψῦχος ἀποξηραίνει. ὥραν δὲ τῆς τομῆς σχε-
δὸν τὴν αὐτὴν πᾶσιν ἀποδιδόασιν ὑπ' αὐτὴν τὴν βλάστησιν.
ὅπως τὸ φυτὸν πλῆρες ὂν τοῦ ὑγροῦ πρὸς τὴν ἀφαίρεσιν ὁρ-
μήσῃ, καὶ ὁ βλαστὸς ὅτι κάλλιστος γένηται. τὴν γὰρ τομὴν οὐ καρ-
ποῦ χάριν, ἀλλὰ βλαστοῦ γίνεσθαι. τὴν δὲ μετοπωρινὴν, καρ-
3 ποῦ. διόπερ ἐκείνην ποιητέον εὐθὺς μετὰ πλειάδος δύσιν. τό-
τε γὰρ εἶναι συνεστηκότα τε μάλιστα καὶ ἥκιστα τεμνόμενα δα-
κρυρροεῖν καὶ ῥήγνυσθαι. μετὰ ἡλίου δὲ τροπὰς καὶ μετὰ ζεφύ-
ρου πνοὰς, ἀμφότερα πάσχει ταῦτα τεμνόμενα. καὶ τότε φυ-
τὸν ποιεῖ. καὶ τὸν βλαστὸν ἐξ ἄκρου φύεσθαι πρὸς τῇ τομῇ. διὰ
τὸ τὴν τροφὴν τὴν μὲν περιερρυηκέναι. τὴν δ' ἐν τοῖς ἄκροις κα-
ταλελεῖφθαι. τέμνειν δὲ, τὰ μὲν, ἐν τῇ χέρσῳ φυτευόμενα τῷ
τρίτῳ ἔτει. θᾶττον γὰρ παραγίνεσθαι. διὰ τὸ ἀργοτάτην εἶναι
4 τὴν γῆν καὶ ἀκάρπωτον. τὰ δ' ἐν τῇ γεωργουμένῃ, ὀψιαίτε-

ρον. τὴν δ' ἄμπελον ἄγειν δεῖ κύκλῳ περὶ τὸν πυθμένα· πανταχόθεν γὰρ ὁμαλοῦς οὔσης, καλλίων καὶ εὐκαρποτέρα. τοῦτο δ' οὐ χαλεπόν, ἐὰν τι καταλίπῃ μὴ τὰ κάλλιστ' ὡρμηκότα τῶν κλημάτων, ἀλλὰ τὰ ἄριστα πεφυκότα πρὸς τὴν ἀπαγωγήν. ἀρκεῖ γὰρ εἷς ὀφθαλμὸς ληφθεὶς εἰς τὸ δένδρον· ἐὰν δέ πῃ ἀρρῇ, καὶ τοῦτ' οὐ δεῖ τὴν ἄμπελον ὡρμηκέναι, κατὰ τὸ αὐτὸ τῶν ληφθέντων κλημάτων ἀφελεῖν τοὺς ἐντὸς ὀφθαλμούς, ὅπως εἰς τοὺς ἔξω ῥέουσα ἡ τροφὴ σχίσῃ τὴν ἄμ- 1
πελον. ἀεὶ γὰρ πρὸς τὸ ζῶν καὶ τὸ δεχόμενον ἡ ἐπιρροή. διὸ καθάπερ ἐλέχθη ῥᾴδιον ποιεῖσθαι τὰς ἀπαγωγάς. τοῦτο δ' ἐν ταῖς ἐνίκμοις καὶ ἀγαθαῖς. ἐν δὲ ταῖς αὐχμώδεσι καὶ ξηραῖς, ἀνάγκη τὰ βέλτιστα λιπεῖν. ξηρὰ γὰρ οὖσα καὶ ὀλιγότροφος, οὐ ῥᾳδίως ἑτέρας περιίσταται. διὸ συνακολουθητέον τῇ ὁρμῇ. χρὴ δὲ καὶ πρὸς τὰ πνεύματα τῇ αὐτῇ τομῇ χρῆσθαι καὶ μὴ βιάζεσθαι παρὰ φύσιν. τῶν μὲν οὖν φυτῶν τοιαῦται καὶ διὰ
» ταῦτα, ποιοῦνται τὰς θεραπείας· τῶν δ' ἀμπέλων τῶν τελέ- 2
» ων ἤδη, πρῶτον μὲν καὶ μέγιστόν ἐστιν ἡ κλάσις· καλῶς γὰρ
» ἀμπέλου ἐργουμένη, καὶ εὐβλαστοτέρα, καὶ εὐκαρποτέρα, καὶ πολυχρονιωτέρα γίνεται. δεύτερον δὲ καὶ τρόπον τινὰ τούτῳ παραπλήσιον, ἡ βλαστολογία. καὶ γὰρ ἐνταῦθα εἰδέναι δεῖ, τὰ ποῖα συμφέρει καταλιπεῖν καὶ τὰ ποῖα ἀφαιρεῖν. καὶ πρὸς τοὺς ἑτέρους καρποὺς καὶ πρὸς τὴν ὅλην φύσιν· τὰ δ' ἄλλα ἤδη κοινότερα καὶ ῥᾴω. πάντα δ' ἔχοντα διάνοιαν, ὥστε καινὸν ζητεῖν καὶ τρόπον. αἱ δὲ διαφοραὶ κατὰ τὰς ὥρας 3
τῶν ἔργων, τὰ μὲν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εἰσίν, οὐ μὴν ἀλλὰ πλείστη γε κατὰ τὴν κλάσιν καὶ τὴν ἀμπελουργίαν. περὶ ἧς καὶ πειρῶνταί γε διαιρεῖν. ὅσα τοῖς γένεσι ποιούμενοι καὶ ταῖς χώραις τὸν ἀφορισμόν. ὁ δ' ἀφορισμὸς ἐν δυοῖν. ἐν ποίαις ἑκάσταις ὥραις δεῖ. καὶ ἐν τῷ βραχυτομεῖν ἢ μακροτομεῖν. ἐπεὶ τά γ' εἰς τὴν ἀπαγωγὴν καὶ τὴν ὅλην τομὴν τῶν ἀμπέλων, πανταχοῦ τὰ αὐτά. σχεδὸν δ' ἔνιοί γε τὸν αὐτὸν ἀποδεδώκασιν ἐπί τε τῶν γενῶν καὶ τῆς ὁμοίας χώρας ἀφορι- 4

σιμόν. οἷον, τὸ βραχυτομεῖν, ἔν τε ταῖς καυσώδεσι καὶ ξηραῖς,
καὶ τῶν ἀμπέλων ὅσαι τοιαῦται τυγχάνουσι. ἐγκαρπότε-
ραι γὰρ γίνονται. διὰ τὸ μᾶλλον δύνασθαι τρέφειν. μακροτο-
μεῖν δὲ ταῖς ἐναντίαις καὶ τὰς ἐναντίας. ἔτι ἐν τοῖς ἐφύγροις
καὶ εὐτραφέσι. καὶ ὅσαι τῶν ἀμπέλων τοιαῦται· φύσει τε γὰρ
καὶ ποτέρας εἶναι. καὶ τὸν γινόμενον καρπὸν ἐν ἄκροις μᾶλ-
λον φύεσθαι τοῖς κλήμασιν· ἔνιοι δὲ καθόλου περὶ πασῶν
1 διαιροῦσιν οὐκ εἰς τὰς χώρας ἀποβλέποντες. ἀλλ' εἰς αὐτὰ τὰ
γένη καὶ τὰς διαθέσεις. κελεύοντες σκοπεῖν πρὸς τὴν μήτραν.
ὥσπερ ἐπὶ τῶν αὐτῶν εἴπομεν ἐν τοῖς ἀποτεμνομένοις τῶν νέ-
ων κλημάτων. ἐὰν μὲν γὰρ ἔχῃ πολλήν, πολλὰ καὶ βραχέα
καταλιπεῖν· ὅπως βραχέων μὲν ὄντων δύνηται φέρειν. ἀπὸ
πολλῶν δὲ πολὺς ὁ καρπὸς γίνεται. ἐὰν δὲ ὀλίγην καὶ πολὺ
τὸ ἐνοῦ κλήματος ἔχουσιν, ἐλάττω μὲν τὸ πλῆθος, μείζω
δὲ τὸ μέγεθος. δεῖ δὲ ὅσῳ ἐλάττω τὴν μήτραν, τοσούτῳ μα-
2 κρότερα λείπειν ἐν ἁπάσαις. καθόλου μὲν οὖν οὕτω τὸ μέ-
γεθος τὴν βραχύτητα τῶν κλημάτων καθ' ἑκάστην ποιεῖσθαι
πρὸς τὴν μήτραν τὴν ἐν τοῖς ἀποτόμοις, ὅπως ἴση τὸ πλά-
τος ᾖ τῷ περιειληφότι κλήματι. τῆς γὰρ ἀμπέλου τεμνο-
μένης ἐξίσου, πρός τε τὴν ἕξιν τὴν ἑαυτῆς, καὶ πρὸς τὴν τοῦ
καρποῦ φορὰν, πολυχρόνιον ἔσεσθαι καὶ ἀγαθὴν διὰ τέ-
λους. ἐὰν δὲ ἡ μήτρα πλέον μέρος κατέχῃ τῆς τομῆς, καρ-
πὸν μὲν γίνεσθαι πολύν, τὰ δὲ κλήματα ἀμενηνά, διὰ τὴν
3 τῆς τροφῆς ἀσθένειαν. ἐὰν δὲ τὸ κλῆμα τὸ ἐν τῇ τομῇ δυνα-
τὸν ᾖ καὶ νεανικόν, καρπὸν ὀλίγον ἀπὸ μικρᾶς τῆς μήτρας. γί-
νεσθαι γὰρ τὸν μὲν βότρυν, ἀπὸ τῆς μήτρας. τὸ δὲ κλῆμα, ἀπὸ
τοῦ περιειληφότος κλήματος. δηλοῖ δὲ τὴν ἄμπελον αὐ-
τήν. τὰ γὰρ ἐκ τῶν ἐνίων νέως βλαστήματα πάντα ἄκαρπα
γίνεσθαι διὰ τὴν μικρότητα τῆς μήτρας. καὶ τὰς νέας τῶν
παλαιῶν ἀφορωτέρας διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ὡς ἀπὸ τῆς
μήτρας τῆς τε σαρκός. καὶ τουτὶ γὰρ τοῦ γινομένου. ὅ-
4 περ οὐκ ἀπολαμβάνουσιν, οὐδ' ἔοικεν. εἴπερ ἐξαιρεθείσης, ἡ μὲν

σὰρξ γίνεται, τὸ δὲ γίγαρτον οὐ γίνεται. πλὴν εἰ ἄρα τῷ ἐνδο-
τάτῳ τῆς μήτρας ἐξαιρουμένης ἐνταῦθα μὲν οὕτω ἐπισκεπτέον. εἰ
δ' ὅλως αἱ μείζους ἔχουσαι τὰς μήτρας εὐκαρπότεραι καὶ πο-
λυκαρπότεραι τυγχάνουσιν, οὐδὲν ἂν διαφέροι πρὸς τὰ νῦν.
κοινοτάτην μὲν δεῖ ταύτην εἶναι πάσαις. ὅσαι δὲ κλήματα μὲν
πολλὰ φύουσι, καρπὸν δ' ὀλίγον, τούτων τὰ μὲν ἐξ ἄκρας
τὰς πρώτας ὡς μακρότατα λείπειν. τὰ δὲ πρὸς αὐτὸ τὸ στέ-
λεχος βραχέα. ὅπως ἀπὸ μὲν βραχείας τομῆς, ἡ ἄμπελος αὔ- 1
ξηται ἀπὸ δὲ τῶν ἐξ ἄκρου κλημάτων ὁ καρπὸς, ἀπὸ μεγάλης
τῆς μήτρας πολύς. ὅταν δὲ βλαστάνῃ, περιαιρεῖν τὰ ἄλλα πάν-
τα. πλὴν ὅσα καρπὸν ἔχει, τούτων ἀποκνίζειν τὰς κορυφὰς ἐν
αὐταῖς ταῖς οἰνάνθαις, ἵνα μήθ' ἡ ἄμπελος εἰς ὕψος τὸ κλῆ-
μα ἀφῇ τὴν αὔξησιν ὅπερ ἀποτέμνεται, ἥ τε περιοῦσα τρο-
φὴ συνειληθεῖσα, ἐπὶ ταῖς οἰνάνθαις αὔξει τὸν βότρυν. ἀεὶ γὰρ
δεῖ ἐνταῦθα ζητεῖν ἐκ τῆς τομῆς, ὅπως ἥ τε ἄμπελος ἰσχύσῃ, καὶ
ὁ καρπὸς ἔσται πολύς. αὕτη μὲν δὴ καθόλου τις ἐστὶ κοινὴ πά- 2
» σαις. ὥραν δὲ τῆς ἀμπελουργίας, οἱ μὲν, ταῖς χώραις μόνον
» διαιροῦσιν. οἱ δὲ τῶν γλυκέων ἐφάπτονται. κελεύουσι δὲ τὰς μὲν,
» ἐν τῇ ξηρᾷ καὶ θερμῇ πρωΐας ἀμπελουργεῖν, ὅταν τάχιστα
παύσωνται φυλλοβολοῦσαι. τὰς δ' ἐν τῇ ψυχρᾷ καὶ ἐπόμ-
βρῳ, μικρὸν πρὸ τῆς βλαστήσεως. αἱ μὲν γὰρ ἐν τῇ ξηρᾷ δια-
σώζουσαι τὸ ὑγρὸν, αὗταί τε βελτίους γίνονται, καὶ ὁ καρπὸς
ἡ δυοινότερος. αἱ δ' ἐν τῇ ψυχρᾷ μεθεῖσαι τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν
οὐδὲν χείρους. ὁ δὲ καρπὸς ἀσηπότερος καὶ ἡ δυοινότερος. τὰς 3
δ' ἐν τῇ μέσῃ καὶ εὐκράτῳ, κατὰ τὸ μέσον τῶν ὡρῶν. ἔνιοι δὲ
ὅλως πρωῒ πάσας κελεύουσιν, ὅπερ εἴπομεν. ὅτι παχύτε-
ρόν τε τὸ κλῆμα γίνεται καὶ ἀμβλωπὲς οὐκ ἔσονται. καὶ ἐὰν
εὐδία συμβήσεται, τὰς τομὰς ἐπιξηραίνεσθαι. πάντα δὲ ταῦτα
συμφέρει. χειμῶνος μὲν γὰρ οἱ πολλοὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπόλ-
λωνται ῥίγει. καὶ ἡ τομὴ βίᾳ ξηραινομένη ῥήγνυται. τοῦ δ' ἔα-
ρος ῥεῖ, τό, τε δάκρυον, καὶ ἀμβλωπεῖς ἐπιγίνονται πολλοί.
καί τοι τινὲς οὐ διὰ ταῦθ' ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ' ὡς τίκτου- 4

ξειν τὴν ἄμπελον εὐθὺς ὅταν τρυγηθῇ, καὶ τό τε γινόμενον τὸν
καρπόν. οὐ γὰρ οἷόν θ' ἅμα δύο γονὰς ἔχειν. οὐκ ὀρθῶς λέγον-
τες. γίνεσθαι γὰρ θέρους τὸν καρπὸν ὅταν ᾖ πολὺ τὸ ὑγρόν.
ἐκ τούτου γὰρ τὴν γένεσιν εἶναι. τεκμήριον δέ. ἐὰν δέ τις ἐργά-
σηται τὰς τοῦ χειμῶνος ὀργὰς ἀρχομένου τοῦ θέρους, εὐθὺς τὰ
κλήματα πυκνόφθαλμα γίνεσθαι διὰ τὸ πλῆθος τοῦ ὑγροῦ·
τοῦτο δὲ τὴν ἐργασίαν ποιεῖν, ὅτι πληροῖ. τὸν δ' ἥλιον ὕστερον μαί-
1 νονται πηγνύναι, καὶ πυκνοτέρους τοὺς ὀφθαλμοὺς γίνεσθαι,
καὶ βότρυς πλείους. οἱ δὲ ταῦτα κελεύοντες, ἄλλως πως τὰς
αἰτίας λέγουσι. φασὶ γὰρ τοῦτο δεῖν ἐν τῇ θέρμῃ· καὶ λεπτῇ
καὶ διὰ τοῦτο πρωΐ. κἂν ὅπως τὸ ὕδωρ εἰς τὰ καιριώτατα τῶν
κλημάτων ἔλθῃ, καὶ ἔχῃ τροφὴν ἐν τῷ θέρει. τὰς δ' ἐν τοῖς ἐ-
φύδροις ἢ ὅσα τῶν γενῶν ὑβριστικά, τοῦ ἦρος. ὅπως διεσκεδα-
σμένον τὸ ὑγρὸν, καὶ τμηθείσης ἐν ὥρᾳ, τοῦτ' ἀπορρυῇ. διὰ γὰρ
τὸ πλῆθος οὐ πέττουσας, τοῦθ' ὑβρίζειν. ἀλλὰ καὶ ἐκκληματοῦ-
2 σθαι. φυτοῖς δὲ οὖσι τοῖς τοιούτοις, καὶ ἐπισπείρειν τὰ αὐ-
θηρὰ δεῖ κριθὰς καὶ κυάμους. ἐπειδὴ ταῦτα ξηραντικώτα-
τα πάντων. αἱ μὲν οὖν αἰτίαι, σχεδὸν αὗται παρ' ἑκάστων. ἀκρι-
βεστάτη δ' ἡ ἐν ἀμφοῖν διαίρεσις, ἔν τε ταῖς χώραις καὶ τοῖς γέ-
νεσι, καὶ πρὸς τὰς ὥρας, καὶ πρὸς τὸ βραχυτομεῖν ἢ μακρο-
τομεῖν. ἔνια γὰρ οὐ φέρουσι, κἂν βραχὺ τμηθῶσιν. ἀλλ' εἰς τὴν
βλάστησιν τρέπονται. καθάπερ ἡ ἀφυταῖος καλουμένη. καὶ ἐν
Ἀκάνθῳ καὶ ἐπὶ τέτταρας ὀφθαλμοὺς ἐλαχίστην τέμνου-
3 σιν· αἱ δὲ μακροτομούμεναι, ταχὺ καταγηράσκουσι διὰ τὴν
πολυκαρπίαν. νέας δ' οὖν οὔσας, ἀναγκαῖον βραχυτομεῖν,
ὅπως καὶ ῥιζωθῶσι· καὶ περὶ μὲν ἀμπελουργίας, ἐκ τού-
» των ἄν τις θεωρήσειεν. ἐπεὶ δ' ὅμοιον τῷ τοιούτῳ, καὶ ὥσπερ
» δεύτερον ἡ βλαστολογία, δεῖ καὶ ταύτην εὐθὺς ποιεῖσθαι καὶ
» βλαστολογεῖν, ὅταν διαφαίνωσι τὸν καρπόν. μετὰ δὲ ταῦτα εὐ-
» θὺς τὸ δένδρον σκάπτειν, ὅταν ὁ καρπὸς καὶ ὁ βλαστὸς νέος ὢν
καὶ ἐν ὁρμῇ τοῦ βλαστάνειν, ὡραίαν λάβῃ τὴν σκαπάνην. ἔπει-
4 τα πάλιν, βλαστολογεῖν πρὸ τοῦ ἀνθεῖν. συμβαίνει γὰρ ἐν τού-

τῷ τὸ στρύχιον αὔξεσθαι, διὰ τὸ μήπω συνεστάναι τὰς ῥάγας.
ὅταν δὲ ἀπανθήσῃ, τὸ μὲν, συνέστηκεν· αἱ δὲ, συνίστανται καὶ
αὔξονται. τὸ δ᾽ ὅλον αὐχμαῖα μάλιστ᾽ ἀποδίδοσθαι ζητεῖ τῶν
ἔργων, ἥτε βλαστολογία καὶ ὁ σκαφητὸς ὁ μέσος. τῇ γὰρ ἀμ-
πέλῳ τότε συμβαίνει πρὸς αὔξησιν ὁρμᾶν τῶν τε παρόντων
καρπῶν καὶ τῶν βλαστῶν, ἐν οἷς ἄρχεται γονεύειν τὸν εἰς νέω-
τα καρπόν. ἐὰν οὖν ὁ καρπὸς μὴ παρεθῇ, καλῶς γονεύσει.
βλαστάνει δὲ μέχρι τῆς κυνὸς ἐπιτολῆς. ὅταν δὲ ἐπιτείλῃ, 1
παύεται τὰ μέλλοντα καλῶς ἐγκυμονα γίνεσθαι. θερμαί-
νοντος γὰρ τοῦ ἡλίου, τὸ προηγούμενον τῶν βλαστῶν ἁπαλόν
ἀποσκληρύνεται καὶ παύεται. πεπαυμένης δὲ τῆς αὐξήσεως,
φύσιν ἔχει συνίστασθαι τὴν ὑγρότητα τοῦ βλαστοῦ, καὶ ἐκ ταύ-
της φύεσθαι τὸν καρπόν. ὅσα δ᾽ ἐν παλισκίοις ἢ ἐνύδροις οὐ
κρατεῖ τοῦ ἡλίου καὶ πλείω χρόνον αὔξεται. καιρὸν δέ τινα ζη-
» τεῖ καὶ ἡ διαστολὴ καὶ ἡ κόλουσις. οὐ μὴν ἄσημόν γ᾽ ὁμοίως οὐ-
» δὲ χαλεπὸν καταμαθεῖν. τὴν δ᾽ ἀποκόνισιν, τὸ μὲν ἐν τοῖς 2
» πρώτοις καιροῖς, ὅταν ἄρχωνται περκάζειν οἱ βότρυες, μὴ
» ἐᾶν ἄχρις οὗ πεπανθῶσιν, ὀρθῶς ἔχει. κωλύουσι γὰρ τὴν
ὁρμὴν τῆς πέψεως ἀντισπῶντες ἑτέρᾳ κινήσει. διὸ οὐδὲ τὴν
πόαν οἷόν τε δεῖν ἐκτίλλειν, ὡς ὅλως ἀχρεῖον καὶ βλαπτὸν οὐκ
ὀρθῶς. ἥτε γὰρ χρεία μαρτυρεῖ, καὶ τὸ ἐφ᾽ ἑτέρων γινόμενον.
οἱ γὰρ σίκυοι δοκοῦσι τρέφεσθαι τούτῳ καὶ ἁπαλώτεροι γί-
νεσθαι, κατακρυπτόμενοι τῷ κονιορτῷ. διὸ καὶ μεγαρεῖς κρύ-
πτουσι, θαυμάζεται δ᾽ εἰ ξηρὸς ὢν τρέφει. τὸ δ᾽ αἴτιον ἴσως ἐκ 3
πλειόνων ἂν εἴη. καὶ τῷ κινουμένης τῆς γῆς ἀναδίδοσθαι τρο-
φὴν ἐνίκμου τινὸς ἀέρος, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀτμωδῶν ἐλέχθη.
καὶ τῷ προβολὴν ἅμα πρὸς τὸν ἥλιον εἶναι. καὶ ἔτι καταξηραινό-
μενον ἁπλῇ ξηρότητι καὶ μαλακῇ, μᾶλλον ἐπισπᾶται τὴν
τροφὴν ἐκ τῆς ἀμπέλου. πάντα γὰρ ταῦτα συνεργεῖ καὶ πρὸς
εὐτροφίαν καὶ πέψιν. ἡ τῶν σικύων κατάκρυψις, οὐκ ἄλογος.
ἀναξηραίνων γὰρ ὁ ἥλιος σκληρύνει. διὸ καὶ ὑπὸ τὰ φύλλα
κρύπτουσιν. ὥστ᾽ ἐπιβολὴν ἔχοντες καὶ βρεχομένων ἀμφο- 4

τέρων, εὐτραφεῖς γίνονται καὶ ἁπαλοί. καὶ περὶ μὲν ἀμπέ-
λων, ἱκανῶς εἰρήσθω. πάντων δὲ ἰδιώτατον εἶναι δοκεῖ τὴν κα-
τὰ τὰς θεραπείας οἱ ἅλες οἱ τοῖς φοίνιξι περιβαλλόμενοι.
καὶ γὰρ πρὸς εὐβλαστίαν καὶ πρὸς εὐκαρπίαν χρήσιμον. ἐ-
πεὶ ὅσα γε πρὸς ἰατρείαν τινὰ τῶν τοιούτων ἢ φυλακὴν, οὐ-
δὲν ἄτοπον. οἷον, ἡ τέφρα ταῖς συκαῖς καὶ τῷ πηγάνῳ. ξηρὰ γὰρ
πρὸς τὸ μὴ σκωληκοῦσθαι μηδὲ σήπεσθαι τὰς ῥίζας. βοηθεῖ
1 γὰρ καταξηραίνουσα. περὶ δὲ τῶν ἅλων ἢ τῆς ἅλμης ἣν πε-
ριχέουσιν (οἱ μὲν γὰρ οὕτω ποιοῦσιν, οἱ δ' ἐκείνως) ἁπλῆ μέν τις αἰ-
τία, διότι φιλεῖ χωρία ἁλμυρώδη. σημεῖον δ' ὅτι παρ' οἷς πλῆ-
θος φοινίκων, ἐν τούτοις ἐστίν. οἷον, λιβύη. συρία ταῖς ἄλλαις. κα-
θάπερ γὰρ οἰκείαν τινὰ βοήθειαν βοηθοῦσι διὰ τῶν ἅλων. ὅ-
τι μὲν γὰρ ὁ φοῖνιξ χαίρει τῷ ἁλμώδει, κοινή τις αἰτία λέγοι-
τ' ἂν περὶ πάντων. ὅσα ζητεῖ τόπους διαφόρους, ἀπὸ τῶν πρώ-
των γὰρ μεγίστων ἀρχομένοις. οἷον ἐνύδρων. χερσαίων. καὶ ὅ-
2 σαι δὴ καθ' ἑκάτερα τούτων διαφοραί. δῆλον γὰρ ὡς τῇ κρά-
σει πως σύμμετροί τε καὶ οἰκεῖοι καθ' ἕκαστα τυγχάνουσιν. ὥσ-
περ ἐπὶ τῶν ζώων. ὁ γὰρ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τούτων, καὶ
ἡ αὐτὴ ζήτησις. οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε καὶ περὶ τοῦ τὸ ἴδιον χρὴ
ποιεῖν, ἐν ἀμφοῖν τὴν αἰτίαν ζητητέον. ἔν τε τῷ τὴν γῆν
ποιάν τινα ποιεῖν, καὶ ἐν τῷ τὰς ῥίζας, ἅπερ ἄμφω συμ-
βαίνει διὰ τῶν ἅλων. τὴν μὲν γὰρ ποιοῦσι κούφην καὶ χαύ-
νην. τὰς δὲ ῥίζας εὐτραφεστέρας καὶ παχυτέρας ἑλκυστι-
3 ρας τε ποιοῦντες, τῷ πόρους τινὰς ἀνοίγειν, καὶ ἔτι τῷ κα-
ταψύχειν. ὅπερ ἡ κόπρος οὐ ποιεῖ. διὰ τὸ ἔμπυρον. ὁ δὲ φοῖ-
νιξ, τὸν μὲν ἀέρα τὸν περιέχοντα ζητεῖ θερμόν. οὕτως ἡ
πέπανσις τοῦ καρποῦ. τὰς δὲ ῥίζας καταψύχεσθαι διὰ τὴν
ξηρότητα. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν οἱ ἅλες. ὅθεν καὶ τοῖς μὲν χρῶν-
ται βαβυλώνιοι. τῇ κόπρῳ δὲ οὐ χρῶνται. τῷ δὲ, μό-
νῳ τούτῳ συμφέρει, τὴν ἰδιότητα τῆς φύσεως αἰτιατέον.
ὥσπερ γὰρ τὸ ξύλον, καὶ αἱ ῥίζαι διάφοροι τῶν ἄλλων.
4 διόπερ ἀναδειχθεῖσαι μᾶλλον ὠθιαστοῦνται τὴν τροφὴν,

καὶ αὗται ἀρήγονται· καὶ τὸ ὅλον δένδρον αὔξουσι. ποιεῖ δὲ
» καὶ ὡς ἡ γεωργία τὰς ῥίζας πάντων ἀλκιμωτέρας. οὕτω δ'
» καὶ ἐξημεροῦνται τῶν ἀγρίων ἔνια. καὶ ἡ κόπρος δὴ ἰσχυροτά-
» τη τὸ αὐτὸ τοῦτο δρᾷ. καθάπερ ἡ σκυροδεψικὴ τὰς τῶν μυῤ-
ῥίνων, καὶ οὖρον περιχεόμενον· ἄμφω γὰρ διαδύονται μᾶλ-
λον. αἱ δὲ ῥίζαι δέονται τῆς ἀναλείξεως καὶ τῶν ἄλλων, ὡσαύ-
τως καὶ τῶν ῥοιῶν. καὶ γὰρ ταύταις περιχέουσι. καὶ τὴν σκυτο- 1
δεψικὴν περιβάλλουσι. πλὴν οὐχ ὁμοίως καὶ τῆς μυῤῥί-
νης, ἀλλ' ἧττον. αἱ δ' ὑγραὶ καὶ σαρκώδεις οὐ δέονται τῆς ἀνα-
στομώσεως καὶ λείξεως. ὅλως δ' αἱ μεταβολαὶ τῶν δένδρων
διὰ τὰς θεραπείας. ὥστε ἐξ ὀξέων καὶ πικρῶν γλυκέα γίνε-
σθαι. καθάπερ αἵ τε ῥοαὶ καὶ αἱ ἀμυγδαλαῖ, καὶ εἴ τι ἄλλο
τὰς ῥίζας ἀλλοιοῦσθαι μεταβάλλουσιν, οὕτω τὴν γῆν καὶ τὴν
τροφήν. αὕτη μὲν γὰρ ἐνιαυσία ἢ τέτταρα ἔτη γίνεται. ἐπὶ τοσοῦ-
τον γὰρ ἡ θεραπεία. ῥόαι δὲ ῥίζαι διαμένουσι καὶ τὸν πλείω 2
χρόνον. μεταβολὴ δ' εὐλόγως τῶν καρπῶν ἐκπεπτομένης μᾶλ-
λον τῆς τροφῆς. ἐκπέττεται δὲ τῷ τοιούτῳ ποιάν τινα τὴν ῥί-
ζαν εἶναι. τὸ δ' ὅλον ὥσπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη περὶ τῶν
σπερμάτων, κινουμένης καὶ μεταβαλλούσης τῆς ἀρχῆς,
συμμεταβάλλει καὶ τἆλλα καὶ ἡ ὅλη φύσις. αἱ τροφαὶ δὲ
κινοῦσι καὶ ἐξαλλοιοῦσιν, ἐὰν πλείω γίνωνται χρόνον. ἐ-
πεὶ δὲ καὶ ὅσα τοῖς θερμοῖς ἀρδευόμενα βελτίω, καθά-
περ ἥ τε μηλέα δοκεῖ ἡ ἠρινὴ καὶ ὁ μυῤῥίνος. καὶ δ' οὗτος ἀ-
πύρηνος ὥς φασι γίνεται. καὶ ἐξ ἀρχῆς οὕτω συνώφθη κα- 3
τὰ σύμπτωμα πρὸς λουτρῷ ὄντος μυῤῥίνου καὶ ἐξημελημέ-
νου. τούτου δ' ἀπυρήνου γινομένου, λαμβάνοντες ἐφύτευον.
ὅθεν τὸ γένος Ἀθήνησι γέγονεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔχοντά τινα,
πρὸς πίστιν εἴρηται τῶν ἐξ ἀρχῆς. ἡ δ' ἁλικότης τῶν ὑδάτων,
ὅτι καὶ τῶν λαχανωδῶν τινά τισιν ἁρμόττει. καὶ διότι τῷ λου-
τρῷ χρῶνται πρὸς ἔνια, πρότερον εἴρηται· διὸ καὶ τοῦθ' ὡς ἐοι-
κὸς οἰκεῖον παραληπτέον. ἀπὸ γὰρ τούτων δηλονότι καὶ τῆς
τροφῆς καὶ τούτων ἡ γλυκύτης. ἀλλὰ τοῖς μὲν, ἡ πικρότης τοῖς 4

ἐν τοῖς χυλοῖς σύμφυτος. τῷ δὲ φοίνικι στρυφνότης, ἣν ἐξαι-
ροῦσιν εὐθὺς οἱ ἅλες ἐκ τῆς πρώτης ἀρχῆς. περὶ μὲν οὖν
τῶν ἁλῶν ἱκανῶς εἰρήσθω. τὸ δὲ μὴ ἐπιμένειν ἐπὶ τῷ θήλει φοί-
νικι τὸν καρπόν, ἂν μὴ τὸ τοῦ ἄρρενος ἄνθος κατασείωσιν ἅ-
μα τῷ κονιορτῷ. κατ' αὐτοὺς (καὶ γὰρ τοῦτο λέγουσί τινες) ἴ-
διον μὲν παρὰ τὰ ἄλλα. παρόμοιον δὲ τῷ ἐρινασμῷ τῶν συκῶν,
ἐξ ὧν καὶ τὸ τελειογονεῖν, μὴ δι' αὔταρκες εἶναι τὸ θῆλυ καὶ
1 μάλιστα αὐτὸ ἐπαγάγῃ. πλὴν ἔχει γε τοῦτο μὴ ἐφ' ἑνὸς ἢ δυ-
οῖν, ἀλλ' ἐπὶ πάντων ἢ τῶν πλείστων εἶναι. τὴν γὰρ φύσιν οὕτω
κρίνομεν τοῦ γένους. ἀτοπώτατον δὲ καὶ ἐπ' αὐτῶν τούτων τὸ
τοῦ φοίνικος. ὁ γὰρ ἐρινασμὸς δοκεῖ φανερὰν ἔχειν τὴν αἰτίαν.
ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἅλις. ἡ δὲ τῶν ἄλλων ἰδιότης ὅσον ἐστί,
συμφανεστέρας ἔχει τὰς αἰτίας. ἔτι ὡς τὴν ἀμυγδαλῆν, ὅταν
ἄρχηται καρποφορεῖν, οὔτε ὑδρεύουσιν, οὔτε κοπρίζουσιν,
οὔτε διακαθαίρουσιν εἰ μὴ τὰ αὖα μόνον. οὐδ' ἄλλο τῶν τοιού-
2 των οὐδὲν δρῶσι. πάντα γὰρ ἀφαιροῦσιν, ὅπως μὴ ὑπερισχύ-
σασα ἀποβάλλῃ τοὺς καρποὺς ἐν τῷ ἄνθει. διὸ καὶ χώραν οὐκ
ἀγαθὴν ζητοῦσιν. ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα ἀκαρπῇ, τάς τε ῥίζας γυ-
μνώσαντες παραδιδόασι τῷ χειμῶνι, καὶ τὰς ἄλλας κολούσεις
προσφέρουσι τὰς εἰρημένας. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσων οἱ φλοιοὶ περι-
αιροῦνται. καθάπερ ἀμπέλου. κέδρου. φιλύρας καὶ ὅλως
τῶν φλοιορραγῶν. αὕτη γὰρ ἡ φύσις ἐνταῦθα ἔοικεν ἐπιδεί-
κνυσθαι τὸ συμφέρον, ἀφισταμένη καὶ ἀλλότριον ποιοῦσα. τὸ δ'
3 ἀλλότριον ἅπαν, βλαβερόν. ὥσπερ καὶ τὸ αὖον. καὶ τὸ ἐπὶ τῶν
ἁλῶν δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅπου τις ἰδιότης οἰκεία πρὸς τὴν
φύσιν. καὶ περὶ μὲν δένδρων, ἐκ τούτων θεωρητέον. ἔχει δὲ ὁ-
μοίως καὶ ἐπὶ τῶν στεφανωματικῶν, καὶ ὅλως τῶν φρυγανι-
κῶν. σχεδὸν δὲ καὶ τῶν λαχανικῶν. τὰ μὲν γὰρ ἐστι κοινὰ πᾶσιν
ἐπὶ ὕδρευσις. κόπρωσις, ἡ τοῦ ὕδατος ἐργασία. τὰ δὲ ἴδια καθ' ἕ-
καστον γένος. ἔτι ἡ διακάθαρσις τοῖς φρυγανικοῖς, ὁμοίως ἐν
στεφανώμασι καὶ λαχάνοις. καὶ ἔτι ὁ ἕρπυλος αὐξάνεται καὶ
4 μὴ διακαθαιρόμενος. καὶ τὸ σισύμβριον, καὶ τἄλλα. τὰς δὲ δὴ

ῥοδωνίας οὐ καυλικὰ ποιοῦσι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὠθικίουσιν. αὐαν
θεῖς γὰρ γίνονται καὶ ἐκλαχμευῦται, μὴ τοιοῦτο πάσχουσαι, δι'
εὐτροφίαν καὶ ἡ ῥάφανος δὲ καὶ τὸ πήγανον ἀποσκληρύνον-
ται καὶ ἀποξηραίνονται. κολουσθέντα δὲ καὶ πολυβλαστῆ γινό-
μενα, μείζω καὶ καλλίω καὶ ἀχυλότερα. διὰ γὰρ καὶ τῶν χυ-
λῶν καὶ τῶν ὀσμῶν ἀφαιρεῖσθαι τὸ ἄγαν δριμύ. τῇ γὰρ με-
σότητι τὸ ἡδὺ καὶ τὸ σύμμετρον. ἐν δὲ τοῖς λαχάνοις ἀφαίρε
σις μὲν οὐκ ἔστι, πλὴν ὅσα κειρόμενα καλλίω. καθάπερ τὸ πρά 1
σον ἤ τι τῶν πολυβλάστων. ἡ δὲ τῶν παραφυομένων ἐξαίρε-
σις, καὶ ἡ αὐτῶν τῶν ὁμογενῶν ὅταν ᾖ πυκνά. καθάπερ ἡ δια-
κάθαρσις γίνεται, τροφὴν πλείω ποιοῦσα καὶ αὔξησιν τοῖς
λοιποῖς. ἔχει δὲ καὶ ἰδιότητας ἔνια, καθάπερ ἐπὶ τοῦ πηγάνου
πρότερον ἐλέχθη. καὶ ἐπ' ἄλλων ἐστίν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ἐλάττω
» καὶ σχεδὸν φανερά. λοιπὸν δὲ καὶ ὥσπερ ἀντικείμενα τοῖς πε-
» ρὶ τὰ δένδρα, τὰ περὶ τὴν ψιλὴν γεωργίαν ἐστίν. ἐνταῦθα
» δὲ ἥ τε τῆς γῆς κατεργασία, καὶ ἡ τῶν σπόρων ὥρα. καὶ μετὰ ταῦ 2
τα σπαρέντων κατεργασία. πρότερον δ' ἔτι τούτων ἢ καὶ ἅμα
τὴν οἰκείαν ἑκάστῳ σπέρματι ἰδεῖν, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων.
ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὰς ἐργασίας τὸ οἰκεῖον οἱονεὶ, τοῦ μὲν θέρους
μᾶλλον, τοῦ δὲ χειμῶνος ἐάν ἢ σκάπτῃ ἤ τι τοιοῦτον ἕτερον. ἅ-
περ ἐπιχειροῦσί τινες διαιρεῖν. δεῖ γάρ φασι τὴν μὲν ἔπομ-
βρον καὶ στερεὰν καὶ βαρεῖαν καὶ τὴν πίειραν, θέρους ἐργάζεσθαι,
καὶ τοῖς ἀρότοις καὶ τῇ σκαπάνῃ. τὴν δὲ ξηρὰν καὶ μανὴν καὶ
τὴν λεπτὴν καὶ κούφην καὶ τοῦ χειμῶνος. δύναται γὰρ ἡ μὲν, 3
ξηραίνειν, καὶ λεπτύνειν. ἡ δὲ χειμερινὴ παχύνειν καὶ ὑγραίνειν. ἑκά
τερα δὲ τούτων δεῖται πρὸς τὸ ἐνδεὲς τῆς φύσεως. καὶ κοπρί-
ζειν πλεῖον μὲν τὴν λυπρὰν, ἔλαττον δὲ τὴν ἀγαθήν. καὶ διὰ τὴν
ἀρετὴν τῆς γῆς καὶ διὰ τὸ τὴν κόπρον πλείω λαμβάνειν τροφὴν
λεχέος πίπτει. μίσγειν δὲ καὶ τὴν γῆν τὴν ἐναντίαν. οἷον τῇ βαρείᾳ
τὴν κούφην. καὶ τῇ κούφῃ τὴν βαρεῖαν. καὶ τῇ λεπτῇ τὴν πίειραν·
ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐρυθρὰν καὶ τὴν λευκὴν, καὶ εἴ τις ἄλλη ἐναν
τιότης. οὐ γὰρ μόνον ἡ μίξις ἀποδίδωσι τὸ ἐλλεῖπον. ἀλλὰ καὶ 4

ὅλως σφοδροτέραν ποιεῖ καὶ ἐὰν τυχοῦσα ᾖ μίξις. δεῖ δ' ἐὰν τὴν
ἀπυρηνίαν καὶ μὴ δυναμένην φέρειν ἑτέρας μίξεως, πάλιν φέ-
ρει καθάπερ κενεὶ καινὴ γεγενημένη. καὶ ἡ καθ' αὑτὴν οὐ φέ-
ρουσα, καθάπερ ἡ ἄργιλος, ὅταν μιχθῇ, ποιεῖ φορόν. ὥσ-
περ γὰρ κόπρος ἡ ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ γίνεται. διὸ ταῦτα ποιοῦ-
σι μεγαρεῖς. καὶ δι' ἐτῶν πέντε ἢ ἓξ σκάπτοντες βαθεῖαν, ἀνα-
βάλλουσι τὴν κάτωθεν ἐφ' ὅσον διϊκνεῖται τὸ ὕδωρ, ἵνα και-
1 νὴν ποιῶσιν. ἡ γὰρ φόριμος ἀεὶ καταῤῥεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος.
σπείρειν δὲ κελεύουσι τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θέρμην τῶν ὑδάτων.
ὅπως λαμβάνουσα πλῆθος ὕδατος ἐκτρέφειν δύνηται· καὶ
τὴν ἐπομβρείαν δ' ὡσαύτως. ἵνα τὰ σπέρματα λαμβάνωσι.
καὶ βλαστοῦντα καὶ αὐξηθέντα θέρμῃ τῇ γῇ δυνατώτερα δέ-
χηται τὸν ὄμβρον. ἐὰν δὲ μὴ ἐν ξηρᾷ, προσεργασάμενος τὴν
γῆν, ὀψὲ ποιεῖσθαι τὸν σπόρον. σπείρειν δὲ δεῖ τὸν μὲν πρωϊ-
νὸν μανόν, τὸν δὲ ὄψιον πυκνόν. ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἔχει ῥίζωσιν.
2 ὁ δ' ἔχει καὶ γίνεται πολυσχιδής. ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοι-
αῦτα, πλείω γὰρ ἐστι, διακριβοῖ εἴ τις ἐθέλει τὰς ἐργασίας
μᾶλλον, ὧν ἕκαστα δεῖ σκοπεῖν πρὸς τὴν χώραν. ἔνια
γὰρ οὐ δέχονται τὰς ἀκριβείας. ἀλλὰ διαμάρτοι ἂν ὁ-
ποιῶν· ὅπερ ἔπαθέ τις ἀνελθὼν εἰς συρακούσας ἐκ κορίν-
θου τὴν ἐργασίαν τὴν ἐντεῦθεν μεταφέρων· καὶ ὡς τὸ
χωρίον τὸ δοκοῦν ἀγαθὸν ἐκλιθολογήσας διέφθειρεν. ὑπε-
πίγνωτο γοῦν ὁ σῖτος, οὐκ ἔχων οὐδεμίαν περιβολήν, ὑφαι-
3 ρεθέντων τῶν λίθων· καὶ ὡς ἐν συρίᾳ κατὰ βάθος ἀρόσαν-
τες ἐξήραναν. ὑπὸ γὰρ τοῦ θέρους διακαιομένη, ὅτι πλεῖον ὑ-
πόπετρος οὖσα διέκαιε. καὶ μικροῖς ἀρότροις οἱ σύροι χρῶν-
ται. διὸ ταῦτα μὲν πειρατέον ἐπικρίνειν· ὡς δὲ κοινῇ καὶ καθό-
λου φασὶν εἰπεῖν, μέτριον μὲν καὶ πρῶτον, εἰ τὴν περὶ τὴν χώ-
ραν κατείργασται καλῶς. εἰς διειργασμένην γὰρ καλῶς
πεσὸν τὸ σπέρμα, ἐκφύεται διημβρωθείσης τῆς γῆς. εἶθ' ἡ κό-
πρισις ἤδη καὶ ἄλλη θεραπεία μετὰ ταῦτα διαβεβληκότων.
4 οἷον σκάλισις· καὶ ποασμός. ἡ δὲ κατεργασία ἐν τῷ νεῷ

κατ' ἀμφοτέρας τὰς ὥρας καὶ θέρους καὶ χειμῶνος, ὅπως χει-
μασθῇ καὶ ἡλιωθῇ ἡ γῆ. καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς φυτείας ἐ-
λέχθη. πολλάκις γὰρ μεταβληθεῖσα, μανὴ καὶ κούφη καὶ κα-
θαρὰ γίνεται τῆς ὕλης. ὥστε ῥᾳδίως ἐκτρέφειν. καὶ διὰ τοῦτο
κελεύουσιν οὐδὲ τὰ χειρόποτα συμβάλλειν εἰς τὰς νέας, ἐὰν μή
τι σφόδρα πρώϊον, ὅπως μὴ κωλύσωσι τὴν θερινὴν νέασιν.
ἀγαθὴν δὲ οἴονται τὴν χιόνα ταῖς χειμεριναῖς νέαις καὶ οὐχὶ
τὴν πάχνην εἶναι. διαδύειν γὰρ καὶ μανοῦν τὴν γῆν. καὶ ὅταν 1
μετὰ τοὺς πρώτους ἀρότους νεάσωσι, πάλιν τοῦ ἦρος μεταβάλ-
λουσιν, ὅπως τὴν ἀναφυομένην πόαν ἀπολέσωσιν. εἶτα θέρους
ἀροῦσι. καὶ πάλιν ὅταν μέλλωσι σπείρειν, ὑπηροτοῦσιν, ὡς δέον
καθάπερ ἐλέχθη προκατεργάσασθαι, καὶ περὶ τοῦτον μάλι-
στα σπουδάσαι. διὸ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς δικέλλης ἐργασίαν μᾶλλον
ἐπαινοῦσιν, ἢ τὴν διὰ τοῦ ἀρότρου. δοκεῖ γὰρ πολλὰ παραποιεῖν.
θετταλοὶ δ' ἰσχυρότερον ἔτι δικέλλης ὄργανον ἔχουσιν, ὃ κα-
λοῦσι μάχον. ὃ μᾶλλον εἰς βάθος κατιόν, πλείω γῆν περιτρέ- 2
πειν καὶ κατωτέρωθεν. αὕτη μὲν οὖν τῆς χώρας ἡ κατεργα-
σία. συμβαίνει τοῖς εἰς ταῦτα πονήσασιν, ἧττον ἐν τοῖς ἄλλοις
κακοπαθεῖν. ὅσοι δ' αὖ μαλακωτέρως, ἀναγκάζονται πολλά-
κις καὶ σκάλλειν καὶ βοτανίζειν, ἅτε πολλῆς πόας ἐκφυομένης·
οὔτε γὰρ ἀπόλλυται τὰ σπέρματα. προτερεῖ δὲ τοῦ σίτου, διά-
τε τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ προϋπάρχειν· ἐπεὶ πρότερον αὐξηθέντος
τοῦ σίτου, πολλὰ καταπνίγεται καὶ ἀπόλλυται. καὶ τὸ ὅλον
» οὐχ ὁμοίως βλάπτει τὰ σπέρματα. τὰ δ' οἰκεῖα τῇ μὲν ἐπόμ- 3
» βρῳ καὶ ψυχρᾷ, τὰ ἀνασομωτάτα πρὸς τὴν σιτοποιίαν. ὁμοί-
» ως καὶ πυρῶν καὶ κριθῶν καὶ τῶν ἄλλων· ἀραιὰ γὰρ ταῦτα·
τὰ δ' ἄλλα, πλείονος ὄμβρου δεῖται. καὶ τὰ μέλανα δὲ λευ-
κῶν. ἐὰν δὲ ξηρὰ καὶ ἐρυθρὰ καὶ ἐν ψυχροῖς τόποις, παλίνο-
στα. καὶ τὰ λευκὰ μᾶλλον τῶν μελαίνων ὅπως ἁδρύνηται πρὸ
τῆς ἀπολήψεως τῶν ὑδάτων. αὔξεταί τε καὶ φθίνει τὰ λευκὰ
μᾶλλον τῶν μελαίνων. ἐν δὲ ταῖς εὐκρασίαις τὰ ἀνὰ μέσον. οἱ
μὲν οὖν οὕτω διαιροῦσιν· οἱ δ' ἄλλως. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, ἡ 4

μὲν λεπτὴ κριθοφόρος ἀμείνων. ἡ δὲ πίειρα, πυροφόρος· αἱ μὲν
γὰρ ἐλάττονος καὶ κουφοτέρας δέονται τροφῆς. αἱ δὲ, πλείο-
νος καὶ σωματωδεστέρας. τῶν δὲ πυρῶν ὁ μὲν σίμιμος ἐν τοῖς
λεπτογείοις καλλίων. σύμμετρος γὰρ ἡ τροφὴ κούφη κούφοις. ὁ
δὲ λυβικὸς. καὶ ὁ δρακοντίας, καὶ ὁ στραγγίας, καὶ ὁ σελη-
νούσιος ἐν ἀγαθῇ. πολύτροφοι γάρ. σημεῖον δ' ὅτι καλάμους ἔ-
χουσι παχύν. ἁπλῶς δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος τοιοῦτος. εἰ δέ τις πο-
1 λυχίτων, ὥσπερ ὁ θράκιος ἐν ταῖς χειμεριναῖς. ἀπαθὴς γὰρ
ἀπὸ τοῦ ψύχους. ὁ δὲ χαῦνος καὶ μανὸς, ὥσπερ ὁ καγχρυ-
δρίας, ἐν τοῖς ἐπόμβροις. τροφῆς γὰρ πολλῆς καὶ οὗτος δεῖται·
διὸ καὶ παχυκάλαμος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν χεδροπῶν. ἡ
μὲν γὰρ γλίσχρα καὶ μελάγγεως, ἐρέβινθον. ἡ δὲ κούφη, κύαμον
φέρει καλλίω. σύμμετρα γὰρ ἑκατέρω τὰ τῆς. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἀεὶ πρὸς τὰ τῆς τροφῆς ἐναντίον, συμ-
παραλαμβάνοντα καὶ τὰς τοῦ ἀέρος. ἡ γὰρ εὔηλος, καὶ ἁπλῶς
2 ἡ εὐδιεινὴ, τὰ ἀσθενέστερα συμφέρει μᾶλλον. ἡ δ' ἐναντία τὰ ἰ-
σχυρά. καὶ ἡ εὔψαμμος δὲ καὶ πηλώδης, τὰ ὀλιγότροφα καὶ
ξηρά. καθάπερ τὴν ἀχιλλίδα. καὶ γὰρ λευκαίνει μᾶλλον ἐκ-
πέττουσα τὰς τροφάς. καὶ φέρει δὲ καὶ τεράμονα τὰ ξηρὰ καὶ
τὰ πρόσηλα. πέττει γὰρ ὁ ἥλιος μᾶλλον. ἐν δὲ τοῖς εὐγείοις καὶ
πίοσιν οὐχ ὁμοίως. πυρὸς δὲ κριθῆς ἐν τοῖς ὀμβρώδεσιν εὐ-
σθενεῖ μᾶλλον. καὶ τὸ ὅλον δὲ πρὸς τὰς ἐπομβρίας ἰσχυρότα-
τος. φέρει δὲ καὶ ἐν τοῖς ἀκόπροις μᾶλλον. αἴτιον δὲ ὅτι θερ-
3 μὸς ὤν, ἐκπέττειν δύναται μᾶλλον. καὶ κόπρον οὐχ ὁμοίως ἐ-
πιζητεῖ, ἀλλὰ τὸ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ ὃ ἔδει ἐκ τῆς κόπρου γίνεσθαι. καὶ
τὸ ὅλον ἰσχυρότερός ἐστι, καὶ πρωϊσπορεῖται. καὶ ἐν τοῖς ψυ-
χροῖς καταβάλλεται μᾶλλον. ἡ δὲ ἰσχὺς θερμοτάτη καὶ τῷ
μᾶλλον πολυχίτωνα εἶναι. διὸ καὶ ἡ διὰ χρόνου γεωργουμένη
γῆ, πυροὺς φέρει μᾶλλον καὶ κριθάς. κατακρατεῖ γὰρ τῆς
τροφῆς ἰσχυροτέρας οὔσης ὁ πυρὸς μᾶλλον ἐπέχει δ' οὔ. ὁμοί-
ως ἐθέλει φέρειν μὴ ἐμπλησθείσης τῆς ὕλης. οὕτως δ' ὥσπερ
4 μανοῦται καὶ κοπρίζεται. ὡς δὲ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐν πάσαις τρό-

ταῖς μεγίσταις καὶ κοινοτάταις ἐπὶ διαφοραῖς. ἐν τῇ τῆς χώ-
ρας φύσει· τῇ τῶν σπερμάτων ἰσχύϊ καὶ ἀσθενείᾳ· καὶ ἐν τῇ
τοῦ ἀέρος κράσει. διὸ σκεπτέον ταῦτα. χειμῶνες δὲ ἐπιγινόμε-
νοι, πανταχοῦ μὲν χρήσιμοι. ῥιζοῦνται γὰρ καὶ καρκινοῦνται μᾶλ
λον. ὥστ' εἰς τὸ ἔαρ σύμμετρον ἀποδίδοται μέγεθος. μάλιστα δ'
ἐν ταῖς ἀγαθαῖς χώραις. τὰ γὰρ νότια, καὶ ὅταν εὐδία, ταχὺ
ἀναδίδωσι καὶ ποιοῦσι λοχαίαν καὶ τὸ πρὸς ἐρυσιβώδη. τὰ
δὲ πυκνόσπορα, πρότερον ἄρχεται τῶν μανοσπόρων. ὅτι τὰ 1
μὲν, ῥιζοῦται καὶ εἰς τὰ κάτω σχίζεται διὰ τὸ ἔχειν τόπον. τὸ δ'
» εὐθὺς εἰς τὸ ἄνω τρέχει. χρὴ δὲ καὶ τὰ οἰκεῖα σπέρματα πρὸς
» εὐφορίαν καὶ τὰ νοσήματα τὰ συμβαίνοντα λαμβάνειν οἷον,
» ἐρυσίβας. ἐπεὶ ἐν τοῖς κοίλοις καὶ ἀπνόοις γίνεται τὰ μὴ ἐρυ
σιβούμενα. τοιαῦτα δὲ τὰ ἐπικλινῆ τῷ στάχυϊ καὶ μὴ ὀρθά. διὰ
τοῦτο δὲ καὶ τὸ ἐπικύπτειν συμφέρει τὸν στάχυν. ὅπως ἀπορ-
ρέῃ καὶ μὴ ἐμμένῃ τὸ ὕδωρ καὶ ὑδρόσος. ἀποκλίνουσι δὲ οἱ μα
κροὶ στάχυες μᾶλλον. οἱ δὲ πλατεῖς καὶ βραχεῖς ὀρθότεροι· 2
διὸ καὶ ἐρυσιβοῦνται. ταῦτα δὲ χρήσιμα. καὶ ὧν ὁ στάχυς ἀπήρ
τηται πολὺ τῶν φύλλων. ἐν γὰρ τοῖς φύλλοις ἐμμένει μᾶλ-
λον ἡ ὑγρότης. ὥστε πλησίον μὲν ὄντες εὐθὺς ἅπτεται. πόρ-
ρω δ' οὐχ ὁμοίως. διὸ καὶ ἡ μὲν ἀχιλλαῖς κριθὴ καὶ λευκὴ καὶ
μέλαινα, ἐρυσιβώδης. ὀρθοὶ γὰρ οἱ στάχυες. ἡ δ' ἑτεόκριθος ἀ-
σφαλής· ἀπονεύει γάρ. τὰ δὲ προσήνεμα τῶν χωρίων ἧττον ἐρυ
σιβοῦται. διὰ γὰρ τὴν κίνησιν ἀποσείεται καὶ ἀποπίπτει τὸ ὑ-
γρόν. ἐπεὶ καὶ ὅταν ὕοντος πνεῦμα ἐπιγένηται, καὶ πάλιν ἐ- 3
πιλαμβάνῃ νύξ, ἧττον. τὸ μὲν γὰρ διέσεισεν, ὁ δ' ἥλιος εὐθὺς
ἐπιγινόμενος, οὐκ ἐποίησε σῆψιν. ἀλλ' ἀνεξήρανε πρότερον. ἡ
δ' ἐρυσίβη, σαπρότης τίς. οὐδὲν δὲ σαπρὸν ἄνευ θερμότητος
ἀλλοτρίας. μάλιστα δὲ ἐρυσιβοῦται περὶ τὰς πανσελήνους.
διὸ καὶ τὴν σελήνην τῇ θερμότητι σήπειν τῆς νυκτός. ἀσθε-
» νέστατα δὲ καὶ ἐπικηρότατα πάνθ' ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, τὰ λευκὰ
τῶν μελάνων, καὶ ἐπὶ τῶν φυτῶν ἐστι καὶ ἐπὶ τῶν ζώων. ὅτι μὲν
οὖν οἰκεῖα τὰ σπέρματα ταῖς χώραις ληπτέον, φανερὸν ἐκ 4

πολλῶν. νοσήματα δὲ γίνεται πᾶσι τοῖς σπέρμασιν ὡς ἁπλῶς εἰ-
πεῖν διὰ τὴν ἀσυμμετρίαν τῆς τροφῆς τε καὶ τοῦ περιέχοντος ἀέ-
ρος. ὅταν, ἡ μὲν, πλείων. ἡ δὲ ἐλάττων, ὁ δὲ, κάτομβρος ἢ κατά-
ξηρος ἄγαν, εἰ καὶ μὴ τὸν καιρὸν ἀνυγραινόμενος τύχῃ. τότε
γὰρ καὶ οἱ σκώληκες ἐγγίνονται τοῖς ὤχροις, καὶ τοῖς λαθύροις,
καὶ τοῖς πισοῖς. καὶ αἱ κάμπαι τοῖς ἐρεβίνθοις. ὅταν οἱ μὲν ἀναξη-
ρανθῶσι, καὶ μεταξὺ ἐγγίνωνται θερμημερίαι. τῶν δ᾽ ἐρεβίν-
1 θων, ὅταν ἡ ἅλμη κατακλυσθῇ καὶ ἀναγλυκανθῶσι. παντα-
χοῦ δὲ ἡ φύσις ζωογονεῖ, μιξαμένη πως τῇ ὑγρότητι τὸ θερ-
μὸν, καθάπερ ὕλην οὖσαν τὴν ὑγρότητα τῷ θερμῷ πρὸς
τὴν πέψιν. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν πυρῶν συμβαίνει κατὰ τοὺς σκώληκας. γί-
νονται δὲ ἐν ταῖς ῥίζαις, ὅταν νότια πλείω μετὰ τοὺς πόρους ἐπιγέ-
νηται. τότε δὲ ἀνυγραινομένης τῆς ῥίζης, καὶ τοῦ ἀέρος ὄντος θερμοῦ,
ζωοποιεῖ πως ἡ θερμότης συσσήπουσα τὴν ῥίζαν. ὁ δὲ, γενόμε-
νος εὐθὺς κατεσθίει. πέφυκε δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἑκάστοις ἡ γένεσις καὶ
2 ἡ τροφή. ἄτοπος δ᾽ ὅταν ἐπιχυθῆναι διὰ τὸν αὐχμὸν μὴ δύνηται,
τὸ ἐγκατακλειόμενον ὑγρὸν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ, σήψεως γινομένης
ἐζωοποίησεν. εἶθ᾽ ὁμοίως ἡ τροφὴ διὰ τὸ αὐτό. ταῦτα δ᾽ ἔοικε, καὶ
ἐπὶ τῶν μηλέων καὶ ὅλως ἐπὶ τῶν δένδρων συμβαίνειν, ὅσα σκωληκοῦ-
ται διψήσαντα. διὰ δὲ τὸ ὀλίγον εἶναι τὸ ὕδωρ καὶ μένειν ἐν τῷ δένδρῳ,
σῆψιν ἐποίησεν ἐξ ὧν ὁ σκώληξ, ὅταν ἄφθονος ἡ τροφὴ γίνηται.
τότε γὰρ καὶ ἡ ἐπιρροὴ πρὸς τὰ ἄνω διαδίδοται καὶ πλείων οὖσα
κατακρατεῖ καὶ οὐ σήπεται. παραπλήσιον δὲ τὸ συμβαῖνόν ἐστι καὶ
3 τῇ ἀμπέλῳ· καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ τοῖς νοτίοις οἱ ἶπες γίνονται μᾶλλον
ἅτε διυγραινομένης, καὶ τοῦ ἀέρος γονεύοντος, εἶτ᾽ εὐθὺς ἐξεσθίου-
σι τὸ ὁμογενές. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐλαιῶν αἱ κάμπαι. καὶ ἐφ᾽
ὧν ἄλλα ἐγγίνεται ζῷα περὶ τὴν βλάστησιν ἢ τὴν αὔξησιν ἢ καὶ
ὕστερον. πάντα δὲ ἐκ παραπλησίας αἰτίας συνιστάμενα. τῇ δ᾽ ἀμπέλῳ
μάλιστα τοῦτο συμβαίνει. διότι φύσει ὑγρόν ἐστι. καὶ ἡ ὑγρότης
αὐτῆς, ἄχυλος καὶ ὑδατώδης. εὐπαθεστάτη δὲ ἡ τοιαύτη. ἐνια-
χοῦ δὲ οὐ γίνονται τὸ ὅλον ἶπες, ὅταν εὔπνους τε καὶ μὴ ἔνυγρος
4 μὴ δ᾽ εὔτροφος ὁ τόπος ὑπάρχῃ. καὶ περὶ μὲν νοσημάτων ἐν τοῖς

» ὕδρον ἐπὶ πλεῖον ῥιπτέον. ἐπιῤῥεῖν δὲ κελεύουσιν οἱ μὲν, πλεια-
» δος. ξηρὰν γὰρ αἴικμόν τε οὐκ ἂν διαφυλάττειν τὸ σπέρμα τὴν
» γῆν. οἱ δ᾽ ἅμα πλειάσι δυομέναις. ὥσπερ καὶ Κλείδημος. ἐπι-
γίνεσθαι γὰρ ὕδατα καὶ πολλὰ τῇ ἑβδόμῃ μετὰ τὴν δύσιν. ἄρι-
στον δὲ ἴσως καὶ ἀσφαλέστατον εἰς ὀργῶσαν. ἐπειδὰν ἐμβληθῇ δι-
αβλαστούμενον. ὅπως μήτ᾽ ἐμβληθῇ πηλῷ, μήθ᾽ ἡμιβρεχῆ
καὶ ἢ μᾶλλον, ἣν δὴ καλοῦσί τινες ἀμφίβροχον. ἡ μὲν γὰρ
ὑγρὰ καὶ πηλώδης, διαχεῖ καὶ ἐκγαλακτοῖ. καὶ ἐὰν ξηρανθῇ, 1
συναλείφει καὶ οὐ διαδίδωσιν. ἡ δὲ ἡμιβραχὴς, κατασπεῖ. το-
σοῦτον γὰρ ἔχει τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρὸν, ὥστε κινῆσαι μὲν, μὴ
ἐκβιάσασθαι δὲ, μὴ δ᾽ ἐκβλαστεῖν, εἰ καὶ χείριστος οὗτος τῶν σπό-
ρων. ὁ τ᾽ ἐν ξηρᾷ σπορᾷ γινόμενος, καθ᾽ ὥραν ἔνιοι οὐκ ἀπόλ-
λυσι τὸ σπέρμα. τοὺς δὲ περὶ τροπὰς σπόρους, Κλείδημός φη-
σιν ἐπισφαλεῖς εἶναι. διερὰν γὰρ οὖσαν καὶ βαρεῖαν τὴν γῆν,
ἀτμιδώδη γίνεσθαι, καὶ ἐοικέναι σιτίοις κακῶς ἑψημένοις ἔτι
δ᾽ οὐ δύνασθαι τὰς ἀτμίδας ἕλκειν οὐδὲ διαπέμπειν, ἅτε 2
θερμὸν οὐκ ἐχούσας ἱκανὸν, καὶ ἐπαλειφθὲν ἔλαττον. ἀλλὰ τὰ
ὄψια δεῖ σπείρειν ἀπὸ τροπάς. συμφέρει δὲ σπειρομένοις καὶ
σπαρεῖσιν, εὐδίας ἐπιγίνεσθαι πλείους ἡμέρας, ὅπως δια-
βλαστῶσι, μετὰ δὲ ταῦτα ψύχη βόρεια καὶ μάλιστα λεπτὰ χειμῶ-
νος, ἰσχυρῶς ἐῤῥιζωμένων ἤδη καὶ καταῤῥουμένων αὔξουσι γὰρ
μᾶλλον. ἐπεὶ πιλούμενά γε βελτίω καὶ ἐγκαρπότερα. τῆς
γὰρ ῥίζης ἰσχυούσης, ἥ τε τροφὴ πλείων, καὶ ἡ αὔξησις μετὰ ταῦ-
τα θάττων. τὰ γὰρ εὐθὺς ἀνατρέχοντα, λεπτὰ καὶ ἀσθενῆ γίνε- 3
ται. καὶ ἅμα πρὸ τῆς ὥρας κυϊσκόμενα καὶ ἀρχόμενα φθεί-
ρεται. τὸ γὰρ ὅλον ἡ πάρωρος εὐτροφία, σφαλερά. διὸ καὶ ἐπιτέ-
μνουσιν. οἱ δὲ, κείρουσιν. ἀγαθὸν δὲ καὶ ἡ χιὼν, ὅταν ζυμοῖ καὶ
» μανοῖ τὴν γῆν, τροφήν τε παρέχει. καὶ ἐγκατακλείουσα τὸ θερ-
» μὸν, αὔξειν τε καὶ ἰσχύειν ποιεῖ τὴν ῥίζαν. ἢ καὶ τὸ ἀπορούμε-
» νον οὐκ ἀφανές. διὰ τί αἱ ψυχραὶ χῶραι καὶ αἱ θερμαὶ σιτο-
φόροι, καθάπερ ἡ θρᾴκη. καὶ ὁ πόντος καὶ ἡ λιβύη καὶ ἡ αἴγυ-
πτος, πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ποιεῖ ὁ χειμών τι καὶ τὰ καύματα, 4

καθάπερ ἐν ταῖς κατεργασίαις ἐλέχθη τῆς γῆς. οὐδὲν δ' ἔλατ-
τον. ἀλλὰ πάντων μέγιστος ὁ περιέχων αὐτὰς πρὸς εὐκαι-
ρίας ὑδάτων, καὶ βίας χειμώνων καὶ πνευμάτων. ὁποῖα γὰρ
ἂν ᾖ ταῦτα, καὶ τὰ σπέρματα οὕτως ἐκτελεῖται. ὃ καὶ ἡ παροι-
» μία καλῶς, ἔτος φέρει, οὐχὶ ἄρουρα. μέγα δὲ καὶ ἡ θέσις τῆς
χώρας, ἡ πρὸς τὰ πνεύματα καὶ τὸν ἥλιον. ὥσπερ ἐπὶ τῶν
δένδρων ἐλέχθη. πολλαὶ γὰρ οὖσαι λεπταὶ καὶ φαῦλοι, τελε-
1 σφόροι γίνονται, διὰ τὸ πρὸς ταῦτα κεῖσθαι καλῶς. ὡς δ' ἁ-
πλῶς εἰπεῖν, ἡ ἀγαθὴ χώρα, καὶ χειμώνων δεῖται πολλῶν.
ἂν γὰρ εὐδίαι καὶ τὰ νότια ἐνισχύωσι. λεχαίους ποιοῦσιν ὡς ἐ-
πὶ τὸ πολὺ καὶ βρισιβώδεις. ὁ δὲ χειμὼν πιλώσας καὶ καρκινώ-
σας ταῖς ῥίζαις, σύμμετρον εἰς τὸ ἔαρ ποιεῖ τὸ μέγεθος. ὅλως
δὲ καὶ τὴν χώραν ἂν εἰργασμένην λάβῃ, μανοῖ. διὰ ταύτην δὲ
τὴν αἰτίαν καὶ εἰς τὸ ἔαρ αἱ αὐξήσεις ταχεῖαι γίνονται καὶ
ἐκφύσεις καὶ τελειώσεις. ὥστε δοκεῖν μὴ κατὰ λόγον ἐπιλεί-
2 πεσθαι τῶν ἐν ταῖς ἀλεειναῖς, ἀλλὰ καὶ προτερεῖν ὥσπερ καὶ
τὰ παραλείποντα, ἰσχυρᾶς τῆς ὁρμῆς γενομένης, διὰ τὸν ἀ-
θροισμὸν καὶ τοῦ ἀέρος ὑπηρετοῦντος, ταχεῖαι καὶ αἱ ἐπιδόσεις
καὶ αἱ τελειώσεις γίνονται. ταῦτα μὲν οὖν ἐν ταῖς τῆς χώρας
διαφοραῖς ἐστι. τὰ δὲ σπέρματα καθάπερ ἐπὶ τῶν πυρῶν ἐκ
τῶν ὁμοίων καὶ τῶν χειρόνων ληπτέον, ὅπως δὴ μηδεμία μετα-
βολὴ ἐπὶ τὸ βέλτιον γίνηται. καί τοι φασὶν ἐκ τῆς ἀγαθῆς ἰσχυ-
ρότερα εἶναι. διὸ καὶ ἐπὶ δύο ἔτη διαμένειν τὴν δύναμιν. εἰ δὲ
3 τοῦτο ἀληθὲς, ὅμοιον ἂν εἴη καὶ τὸ ἐπὶ τῶν φυτευμάτων, τὸ
» τὰ κάλλιστα καὶ ἰσχυρότατα λαμβάνειν. ὥστ' ἀμφοτέρως ἂν
» ἔχοι λόγον. χρὴ δὲ καὶ ταῖς τοῦ ἀέρος ἀνωμαλίαις περιέχειν.
» οὔτε γὰρ τὰ ἐκ τῶν εὐηλίων καὶ πρωΐων εἰς τοὺς ὀψίους καὶ δυ-
» σχειμέρους, οὔτε τὰ ἐκ τούτων εἰς ἐκείνους ἁρμόττειν. τὰ μὲν
γὰρ προτερεῖν δοκεῖ· τὰ δ' ἀπ' αὐχμῶν ἀπόλλυται καὶ ἀνυ-
δρίας· ὄψιμα γὰρ ὄντα, βραδέως τε κυΐσκεται καὶ ἀποτίκτει.
διὸ καὶ ὑστερεῖ. ταὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν σπερμά-
4 των. ὅσα γὰρ εὐβλαστῆ, καὶ ταχὺ παραγίνεται. καθάπερ τὰ ἐκ-

μηνιαῖα σπειρόμενα πρώϊα, προτερεῖ καιρόν. εἰ μὴ τοῦτό ἐστιν
ὃ προλαβεῖν τοῦ χειμῶνος πρὸς τὴν ῥίζωσιν. ὥσπερ καὶ τὸν
κύαμον διὰ τοῦτο πρωϊσποροῦσι. καὶ ἅμα διὰ τὸ φιλεῖν ἀνθοῦν-
τα βρέχεσθαι καὶ ἀνανθεῖν, πολὺν χρόνον. ὀψὲ γὰρ σπειρόμε-
νος οὐκ ἂν βρέχοιτο. τὸ δὲ ὕδωρ ἐν αὐτῷ θεῖν, τούτῳ μὲν συμ-
φέρει διὰ τὴν μανότητα. τῷ σίτῳ δὲ ἀσύμφορον διὰ τὴν λε-
χθεῖσαν πρότερον αἰτίαν. τοῖς δ' ἄλλοις χεδροποῖς ἀβλαβές,
πλὴν ἐρεβίνθῳ· τοῦτον δὲ ἀπολύει. καταπλυθείσης δὲ τῆς ἅλ- 1
μης, ὥσπερ συμφύτου τινὸς στερόμενος, σφακελίζεται καὶ ὑπὸ
καμπῶν κατεσθίεται. ζωογονεῖται γὰρ ὥσπερ εἴρηται, βραχέν-
τος δὲ οἴνῳ τοῦ σπέρματος, ἧττον δοκεῖ νοσεῖν. ὅπερ οὐκ ἄλο-
γον ἔχοντά τινα δριμύτητα. διατηροῦσι γὰρ αὗται, τὸ δ' ὅλον
ἐάν τις ἀλλοιώσας καταβάλλῃ τὸ σπέρμα, καθάπερ πρό-
τερον ἐλέχθη, μεταβάλλειν καὶ φυτὰ καὶ τοὺς καρποὺς οὐκ
ἄλογον. οἷα γὰρ ἡ ἀρχή, τοιαῦτα καὶ τὰ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. ἔτι
δ' ὁρῶμεν ὅτι καὶ ταῖς τροφαῖς ἀλλοιούμενα μεταβάλλειν καὶ 2
ὅλα γένη τῶν δένδρων ὥσπερ ἐξ ἀγρίων ἥμερα γινόμενα, καὶ
ἐκ μελάνων λευκά. καὶ κατὰ τοὺς καρποὺς ὁμοίως, ὥς τε καὶ
πρὶν αὐτὸ ποιόν τι γινόμενον, οὐκ ἄτοπον ἀλλοιοῦν καὶ τὴν ῥί-
ζαν εὐθὺς καὶ τὸν καυλὸν καὶ ἔσχατον τὸν καρπόν. ἀπηνθηκὸς
δ' οὐ συμφέρει κατὰ μικρὸν ἐκφύειν, οὐδ' ἡλίους ἐπιλαμ-
βάνειν. ἀλλὰ ψύχη γίνεσθαι καὶ ἐπινέφειν. ὅπως μὴ ἐπι-
καθήμενον τὸ ὕδωρ, ἐπιλαβὼν ὁ ἥλιος ἐρυσι-
βώσῃ, ψιλὴν ποιήσας. διὸ καὶ αἱ δροσο- 3
βόλοι χῶραι καὶ ἔγκοιλοι καὶ ἀ-
πνεύματοι, μάλιστα ἐ-
ρυσιβώδεις.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ

ΑἸΤΙΩ͂Ν ΤῸ Δ΄.

πεὶ δὲ πλείους αἱ γενέσεις τῶν φυτῶν,
τούτων δὲ κοινοτάτη πᾶσιν ἡ ἀπὸ σπέρ-
ματος, ἢ ὅσα ἔχει σπέρμα καὶ καρπόν,
1 E ἀπορήσειεν ἄν τις, διατί ποτε οὐκ ἀνά-
λογον ἡ ἰσχὺς ἑκάστῃ ἐστὶ τῶν σπερμάτων,
ἀλλ' ἀσθενέστερα τῶν ἰσχυροτέρων· οἷον, τὰ
τῶν δένδρων, τῶν ἐπετείων. ἀμφοτέρως
γὰρ φαίνεται τὸ ὁμολογούμενον. καὶ εἰ ἀπὸ τῶν ἀσθενεστέρων
σπερμάτων ἰσχυρότερα γινόμενα. τὰ γὰρ σπέρματα γεννᾷ τὰ
δένδρα· τῆς δὲ ἀσθενείας καὶ τῆς ἰσχύος ἐκεῖνα σημεῖα. τὰ μὲν
γὰρ ἐπέτεια ὅταν σπαρῇ, διαμένει τὰ αὐτὰ καὶ ὁμοιοῖ τοὺς
2 καρπούς. τὰ δὲ τῶν δένδρων μεταβάλλει καὶ χείρω ποιεῖ. καὶ
τὰ μὲν ταχεῖαν ἀποδίδωσι τὴν τελείωσιν· τὰ δὲ χρόνιον καὶ
βραδεῖαν. καὶ ἀνάπαλιν καὶ λαμβανομένων. ἰσχυρότερα γὰρ
ὄντα τὰ δένδρα, βραδύτερον ἐκπέττει τοὺς καρπούς. ἔτι δὲ τὰ
μὲν, ἐγκελύφεσι δερματικοῖς καὶ ξυλώδεσιν· οἷον, τὸ τῆς ἐ-
λαίας. καὶ τὸ τῆς κοκκυμηλέας. καὶ τὰ τῆς ἀπίου. καὶ ἀμ-
πέλου. καὶ μηλέας. ἔνια δὲ ἐν ξυλώδεσι· τὰ δ' αὐτὰ πάλιν
ἐν περικαρπίοις σαρκώδεσι. καὶ ὅλως ὅσα κάρυον ἐντὸς ἔχει
3 τῆς σαρκός. τὰ δὲ τοῦ σίτου γυμνά. καὶ μάλιστα τοῦ πυροῦ καὶ
τῆς κριθῆς. εἰ δὲ μή, χιτῶσί γε περιέχεται λεπτοῖς. ἀεὶ δὲ τὸ
ἀσθενέστερον ἡ φύσις εἰς πλείω τίθεται φυλακήν. αἱ μὲν οὖν
ἀπορίαι σχεδὸν αἱ αὗται· δεῖ δὲ λαβεῖν πρὸς αὐτὰς ἀρχὴν
τήνδε. τὸ σπέρμα μὴ μόνον ἔχειν δύναμιν τοῦ ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ
πάσχειν. ὅπερ καὶ κατὰ πάντων τῶν τῆς φύσεως, ἀληθές. καὶ
κατ' αὐτὴν δὲ τὴν γένεσιν ἀμφοῖν εἶναι τὴν ἐνέργειαν. καὶ τρό-
πον τινὰ οὐχ ἧττον τῷ πάσχειν. τότε γὰρ καὶ ἡ ἐν τοῖς σπέρμασι
4 κινεῖται δύναμις, οἷον διαθερμαινομένων. διὸ καὶ οὐ πάντα

βλαστάνει κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. ἀλλ' ὅταν ἡ αἰτία τοῦ ἀέρος κατατύχῃ κρᾶσις. ὑποκειμένου δὲ τούτου, φανερὸν ὡς οὐκ ἰσχύος, ἀλλ' ἀσθενείας μᾶλλον ἡ ταχυβλαστία. τὸ γὰρ ἀσθενὲς εὐπαθέστερον εἰς τὸ παθεῖν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τῆς τελειώσεως. τὰ ἀσθενέστερα ῥᾷον ἐκτελεώσασθαι καὶ τῷ περιέχοντι καὶ ταῖς ἐν αὐταῖς ἀρχαῖς. ὃ καὶ περὶ ζῴων ἐστίν. αἰεὶ γὰρ τὰ ἰσχυρότερα χρονιώτερα ὡς ἐπίπαν ποιεῖται καὶ τὰς κυήσεις καὶ τὰς τροφάς. ἅμα δ' ὥσπερ, ἐὰν τὰ μὲν, αὐτοῦ τοῦ 1
χειμῶνος σπέρματος γεννητικὰ σώματα οὐ δὲ μικρὸν ὑπόκειται. τὰ δὲ ἐν ὄγκοις μείζοσιν· οἱ καταναλίσκουσι καὶ ἀντισπῶσιν εἰς ἑαυτὰ τὰς τροφάς. ὥσπερ τὰ μὲν, ὀλιγόκαρπα, τὰ δὲ, ὅλως ἄκαρπα ποιεῖν, ὡς ἐπὶ τῶν ζῴων συμβαίνει τῶν ἐκ παχυνομένων καὶ εὐτροφουμένων. τοῦ μὲν οὖν θᾶττον ἐκτελειοῦν, οὐχ ἡ ἰσχὺς. ἀλλὰ ταῦτα τὰ αἴτια. διὸ καὶ πολυγονώτερα. καίτοι τάχ' ἂν τις ἀντείποι περὶ τοῦ πλήθους, φάσκων πλείω τὰ ἀπὸ τῶν δένδρων εἶναι. πολλὰ γὰρ ἕκαστον ἔχει τῶν περι- 2
καρπίων. τὸ δὲ δένδρον ἀφ' ἑνὸς γεγενῆσθαι σπέρματος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τὰ ἐλαφρότερα καὶ οὐκ ἀπηρτημένα ἂν φανείη. τὸ δὲ μὴ δύνασθαι τηρεῖν τὰ γένη μὴ δ' ἐξομοιοῦν ἐπ' ἀμφοῖν ἂν ἔχοι τὸ αἴτιον. καὶ τῷ πλείω χρόνῳ τὰ τῆς γῆς μᾶλλον κατακρατεῖσθαι. καὶ τῷ τοὺς σωματικοὺς ὄγκους ἀπ' αὐτῶν ὃ γὰρ καὶ τῆς ἀκαρπίας αἴτιον, καὶ τῆς κακοκαρπίας εὐλόγως. φανερουμένης δὲ τῆς ὑγρότητος καὶ τῆς εὐτροφίας, μεταβάλλουσι. τὰ δ' ἐπίτεια βραχύν τινα χρόνον ἐν τῇ γῇ γίνεται. καὶ 3
ὀλίγην ἕλκει τροφήν· διὸ καὶ οὐκ ἐξίσταται μιᾷ σπορᾷ τῶν γενῶν. ἀλλὰ τὴν τρίτην. τό τε γὰρ ποιεῖται τὰς μεταβολάς. ὥσθ' ὅπερ ἐκείνοις διὰ τὸ πλῆθος τῆς τροφῆς, εὐθὺς τοῦτο τοῖς σπέρμασι χρονισθεῖσι κατὰ λόγον. πλὴν ὅτι τὰ μὲν εἰς τὸ χεῖρον αἰεὶ μεταβάλλει. τὰ δὲ, καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον, ἐὰν ἡ χώρα τοιάδε καὶ ὁ ἀήρ. ἀλλὰ δὴ τοῦτο μὲν ἕτερον. εἰς ἄλλο δ' ὅλως ἐξίσταται γένος τὰ μάλιστα τῶν σπερμάτων καὶ ἰσχυρότερα. καθάπερ ὁ πυρὸς καὶ ἡ κριθή. μόνα γὰρ ἐξαιροῦνται. μᾶλλον δ' 4

ὁ πυρὸς ἰσχυρότερον ὤν. ὥστε καὶ τοῦτο ὁμολογούμενον τὸ
πλείω τροφὴν ἕλκειν. ὁ γὰρ θέρμος ὥσπερ ἀπεπτοῦντι τὸ ὅ-
λον. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν βλάστησιν, ἐν τούτοις ἂν εἴη. περὶ
δὲ τὴν ἔξω διαμονὴν φυτευομένων, ἄλλοις μὲν ἄλλως συμ-
» βαίνει κατὰ τοὺς χρόνους. οὐ μὴν, ἀλλ' οὐδ' ἄλογον ἔνια προ-
» τερεῖν τῶν δενδρικῶν εἰς τὴν φθοράν. οἷον ὅσα ἐν περικαρ-
» πίοις ἐστὶ σαρκώδεσιν. οἷον, ὅταν χωρισθῇ ἢ σαπῇ· γυμνὸν γὰρ
1 ἀναξηραίνεται καὶ θνήσκει. τὰ δὲ ἐν δερματικοῖς καὶ μὴ χω-
ριζόμενα. καὶ γὰρ ὑγρότερα. καὶ παρεισδέχεται τὸν ἀέρα. μά-
λιστα δὲ διαμένει τὰ ἐν ξυλώδεσι, καὶ τούτων ὅσα πυκνόν τι
τὸ κέλυφος ἔχει, καὶ αὐτὰ λιπαρά. καθάπερ τὰ κάρυα τὰ
ἡρακλεωτικά. πλὴν ἐκπικροῦται. τὰ δ' ἀμύγδαλα ἐλάττω
χρόνον ἐλάχιστον δὲ τὰ βασιλικὰ μόνον. μανώτατον γὰρ τὸ
πέριξ, καὶ ἥκιστα συμφυές. διαμένει δὲ καὶ τὸ τῆς ἐλαίας,
καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτο. τῶν δ' ἐν σαρκώδεσι περικαρπίοις,
2 χρονιώτατον τὸ τοῦ φοίνικος, ἅτε ξηρότατον ὂν καὶ πυκνόν. τὰ
μὲν οὖν τῶν δένδρων, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας, τὰ μὲν μᾶλλον,
τὰ δ' ἧττον διαμένει· σχεδὸν δὲ καὶ τὰ τῶν σιτωδῶν διὰ παρα-
πλησίας αἰτίας. ἢ γὰρ τῷ περιέχεσθαι πλείοσι χιτῶσιν ἡ
διαμονή, καθάπερ ὁ κέγχρος· ἢ τῷ λίπος ἔχειν. ὥσπερ τὸ
σήσαμον. ἢ τῷ δριμύτητά τινα καὶ πικρότητα χυλοῦ. κα-
θάπερ ὁ θέρμος καὶ ὁ ἐρέβινθος· ἀλλ' ὅ γε ἐρέβινθος μέγας
γίνεται διαφθειρόμενος. ὁ δὲ πυρὸς, μᾶλλον τῆς κριθῆς καὶ
3 τῶν χεδροπῶν, διὰ τὸ θερμότερον εἶναι καὶ χιτῶνας ἔχειν
πλείους. ἡ γὰρ αὖ κριθὴ καθάπερ γυμνόν. τὰ δὲ χεδρο-
πά, παχέα μὲν τοῖς κελύφεσιν· ἀλλὰ μανὰ γλυκύτητά τι-
να ἔχοντα φαίνεται. οὐχ ἧττον δ' αἴτια ταῦτα τῆς φθορᾶς.
διὸ καὶ ὁ κύαμος καὶ ὁ ὦχρος τάχιστα κόπτεται. τάχα δ' ἀ-
ληθέστατον εἰπεῖν ὡς κατὰ τὰς χώρας. ἐν ἀπολλωνίᾳ γοῦν τῇ
περὶ τὸν ἰόνιον πολλά φασιν ἔτη διαμένειν τοὺς κυάμους. πολ-
λὰ δὲ καὶ περὶ κύζικον. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τούτων διαμο-
4 νῆς καὶ τοῦ ὅλου τῆς φύσεως, τάχ' ἂν ἐν τοῖς ὕστερον ἐπὶ πλέον

ἐρήθη. πρὸς δὲ τὰ τῶν δένδρων συγκρινόμενα, ταύτας ἔχει
» τὰς διαφοράς. ἐν δὲ τοῖς τῶν λαχανωδῶν, τὰ μὲν ἄλλα τὴν ἐ-
» ξομοίωσιν ἀποδίδωσι. ῥάφανος γὰρ καὶ ἄλλ' ἅττα. δοκεῖ γὰρ
» ἄλλα τινὰ καὶ δενδρικώτερα. τὰς δ' ἐκ φύσεως πλέον ἀλλή-
» λων, ὅτι ταῦτα παραλλάττειν τῶν σιτηρῶν μὲν γὰρ ἐν τριταῖα δια
βλαστάνει. καθάπερ ὤκιμον. σίκυος. κολοκύντη. τὰ δὲ, πεμ-
πταῖα, ἢ ἑκταῖα· τὰ δὲ πεντεκαιδεκαταῖα. καθάπερ πράσον.
τὸ δὲ σέλινον τεσσαρακοσταῖον ἐνιαχοῦ δὲ πεντηκοσταῖον. δυ- 1
σφυέστατον γὰρ τοῦτο πάντων. δυσφυὲς δὲ καὶ τὸ ῥιανόν. οὐ
γὰρ βλαστάνει μὴ βρεχθέν. αἰτία δ' ἡ σκληρότης. ὥσπερ γὰρ
ξυλώδεις εἶναι τὸ περιέχον. ἡ δὲ τῶν τευτλίων ἀνωμαλία, τῷ
τὰ μὲν ὕστερον μηνός, ἐπιβλαστάνειν, τὰ δὲ, δυοῖν, τὰ δὲ, πλείο
σι. τὰ δὲ καὶ ἐνιαυτῷ. σημαίνειν δὲ ἔοικε τῶν σπερμάτων αὐ-
τῶν ἀτεραμνότητά τινα πρὸς τὴν βλάστησιν. τὰ δὲ θερινὰ
σπειρόμενα, δῆλον ὡς δι' ἀσθένειαν, διὸ ταχύ τε παραγίνεται,
καὶ ταύτην τὴν ὥραν φύεται, φέρειν οὐ δυνάμενα τὸν χειμῶ 2
να τὰ μὴ ὄντα ξηρά, καθάπερ καὶ τὸ ὤκιμον. τὰ δ' ὑγρὰ καὶ
ψυχρά, καθάπερ ὁ σίκυος καὶ ἡ ἀνδράχνη. θαυμαστὸν δ' ἂν δό
ξειε τὸ τοῦ ἀβροτόνου μάλιστα διότι θερμὸν ὂν τὴν ἀλέαν διώ
κει. αἰτία δὲ ἡ ἀσθένεια. πρὸς ἄμφω γὰρ ἀσθενεῖ. καὶ πρὸς τοὺς
χειμῶνας καὶ πρὸς τὰ καύματα. τὸ δ' ὅλον οὐκ ἔοικεν ἡ θερ
μότης μάλιστα εὐβλαστεῖν. ἐπεὶ περ θερμὰ τὰ δριμέα. καὶ γὰρ
τὸ πράσον. καὶ τὸ γήτειον καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ θύμβρα, καὶ ἡ
ὀρίγανος, δυσβλαστῆ. δεῖ γὰρ ἔχειν τινὰ ὑγρότητα, καὶ οὐχ ἧτ- 3
τον ἀλλὰ μᾶλλον ἴσως εὐκρασίαν τὸ εὐβλαστές, πρὸς τὸ
ποιεῖν καὶ πάσχειν. ὅλως δ' ὡς ἐν γένει λαβεῖν ξηρότητα τῶν
σπερμάτων τὰ στεφανωτικὰ καὶ τὰ τῶν λαχάνων. ὅθεν καὶ
τάχιστα τὰς ἰκμάδας ἕλκει. διὸ καὶ κρεμαννύουσιν αὐτά. καὶ
οὐ ῥαίνουσι τὰ οἰκήματα. οὐδ' ὕδωρ εἰσφέρουσιν ἁπλῶς. ἡ
δὲ διαμονὴ θησαυριζομένη, πρός τε τοὺς σπόρους καὶ πρὸς τὰς
ἄλλας χρείας. παραπλήσια καὶ τοῖς σιτηροῖς γόνιμα μὲν
εἰς τριετίαν μάλιστα. χρήσιμα δὲ πρὸς τἄλλα πλείω χρό- 4

νον, ὥσπερ ὁ σῖτος εἰς τροφήν. καὶ τρόπον δὲ κατὰ λόγον, ὥσπερ
καὶ τοῖς ζώοις πρῶτον ἀπολιπεῖν τὴν τῆς γονῆς. καὶ γὰρ
ἐν τούτοις ἡ ἀρχὴ τοῦ γεννᾶν. ὅπερ αὖ τις ὡς πέρας θείη. τὸ
δὲ λοιπὸν ὡς τροφὴν καὶ ὕλην προσηρτημένην. ἀλλὰ τὸ ὅ-
λον καλεῖται σπέρμα. διὸ καὶ ζῆν αὐτά φασι καὶ μὴ ζῆν. ὅ-
ταν διαμένῃ ταύτῃ ἢ φθαρείη, καθάπερ καὶ τὰ ἴα· συμβαίνει
δὲ τρόπον καὶ τοῖς βαλανώδεσι καὶ τοῖς ἄλλοις. εἰς βλάστησιν
1 δὲ τὰ ἐκ τῶν νέων οὐκ ἄλογον εἶναι βελτίω, ξυνεστηκότα τε
καὶ οἷον αὐτὰ αὐτῶν ὄντα μᾶλλον. πρόσεστι γὰρ ἴσως καὶ του
των τελείως ἀποπνεύσαντος τοῦ ἀλλοτρίου. χρονιζομένου δὲ,
πάλιν γῆρας καὶ φθίσις. περὶ δὲ τοῦ ἐκκαυλεῖν, τάχιστα
μὲν τὰ ἀπὸ τῶν ἀκμαζόντων ὡς ἰσχυροτάτων. τελείωσις γὰρ
τις ἡ ἐκκαύλησις. εἴπερ ὁ καρπὸς τέλος, οὐκ ἄλογον. δεύ-
τερα δὲ ἡ ἐκ τῶν παλαιοτέρων, καὶ γὰρ ἐκ τούτων οἷον κα-
θαρωτέρα τις καὶ πλείων ἡ δύναμις. ἐν δὲ τοῖς νέοις ἀνα-
2 μεμιγμένη. καὶ τὸ πλέον εἰς τὴν τροφὴν ἄγουσα καθάπερ
ἐν τοῖς ἄλλοις. ἀεὶ γὰρ ὀψιαίτερα τὰ πολύτροφα. διὸ καὶ
εἰ μὴ τὰ ἀπὸ τῶν ἀκμαζόντων ἐκκαυλεῖ πρῶτα, ἀλλὰ τὰ
ἀπὸ τῶν παλαιοτέρων, οὐκ ἄλογον. περὶ οὗ δὴ καὶ ἀντι-
λέγουσί τινες. ἐκκαυλεῖν γάρ φασι τὰ ἀσθενέστερα μᾶλ-
λον ὥσπερ ἐπὶ τῶν λαχάνων. αἴτιον δὲ ὅτι εὐπαθέστερά τε καὶ
ἐλάττω τροφὴν ἔχοντα τελειοῖ, τὸ δὲ ἐκκαυλεῖν ὥσπερ τε-
λείωσιν. διὸ κἀκ τῶν δένδρων τὰ πρεσβύτερα θᾶττον πέτ-
3 τει καὶ μᾶλλον τοὺς καρπούς. τὰ δὲ ἐν ἀκμῇ πλείους μὲν
καὶ καλλίους ἔχει. βραδύτερον δέ. φαίνεται δ᾽ οὖν εἰ τοῦ-
το ἀληθὲς ὅτι ταχυγονώτερα τὰ παλαιότερα. μεμίχθαι
γάρ τι ἐν τοῖς σπέρμασι δοκεῖ, οἷον ὕλη καὶ τροφὴ ταῖς ἀρ-
χαῖς. ἣν δεῖ προκατεργάσασθαι πρότερον ἢ εἰς τὴν βλά-
στησιν ἐλθεῖν. εἴη δ᾽ ἂν κἀκεῖνα λέγειν πρός γε τὸ καυλεῖν
ὡς ἧττον ῥιζουμένων τῶν παλαιῶν. εἰς δὲ τὸ ἀνώμα-
λον φερόμενον, ταχεῖαν ποιεῖ τὴν τελείωσιν. ὥσπερ σχε-
4 δὸν, καὶ ἐπὶ τῶν ὀλιγοχρονίων πάντων ἐστί. καθάπερ καὶ

Z 4 IIII

ἐπὶ τῶν ζημιῶν λέγεται. τοὺς δὲ χρόνους δῆλον ὅτι καὶ τὰς
ἀκμὰς, κατὰ τὰς φύσεις ἑκάστων ληπτέον· ἀλλὰ γὰρ ταῦτα
μὲν, ὁμοιότητά τινα ἔχει. τὰ δ' ἴδια καθ' ἕκαστον γένος αὐτὰ
καθ' αὑτὰ λέγουσιν ἐπὶ πλέον ῥητέον δὲ τοῖς τῶν δένδρων καὶ
» πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ ἄλλα θεωροῦσιν. ἄτοπον δ' ἂν δό=
» ξειε καὶ ἅμα θαυμαστὸν, εἰ ἀπὸ τῶν ἁπλῶν ἔνια γεννᾷ· καὶ
» ταῦτα δένδρων φύσεις μεγάλας οὕτως. οἷον, ἰτέας καὶ πτε=
» λέας. ἀτελὲς γὰρ τὸ ὠμόν. ἆρ' οὖν εἴπερ τοῦτ' ἀληθὲς, διαι= 1
ρετέον τὴν τελειότητα τήν τε πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς τὴν γένεσιν.
ἡ μὲν γὰρ πρὸς τροφὴν, ἡ δὲ, πρὸς δύναμιν τοῦ γεννᾶν. ἔνια
δὲ ἄτροφα. γεννητικὰ δέ· τὰ δ' ἴσως ἀνάπαλιν. τάχα δ' ἐκεί-
νη· πρὸς δὲ τὰ νῦν ἡ διαίρεσις. ὅτι τὴν πέψιν τιθέμεθα χρώ-
μασι καὶ χυλοῖς καὶ πυκνότητι καὶ τοῖς τοιούτοις. ἐπεί τό γ' ἐ-
δώδιμον ὑπάρχει καὶ τοῖς τῆς παλαιᾶς καὶ ἄλλοις. ἀλλ' οὐ
τοῦτο κύριον· ἀλλὰ τὸ γεννᾶν. ἕκαστον γὰρ τὸ ἔργον κρίνεται.
» καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς ὑπόθεσιν. ἐκεῖνο δὲ ἀτοπώτατον, εἰ τε 2
» λειούμενα γένους τινὸς, ἄγονα γίνεται τὸ ὅλον. καί τι ἀπὸ
» σπέρματος γινομένου τοῦ δένδρου. καθάπερ ἐπὶ τῆς κυπαρίτ-
του. τὸ γὰρ ἄρρεν γένος ὅλως, ἄγονον. πολλὰ δὲ καὶ τῶν θη=
λειῶν. ἐπεί τό γε μὴ καρποφορεῖν ἔνια τῶν ὁμογενῶν ἧττον ἄ=
τοπον. καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν σπερμάτων αὐτὸ πηρωθὲν ἄγονον.
ἀλλ' ἴσως τοῦτό γε καὶ ἀναγκαῖον. τὸ δὲ μηδὲν ὅλως γόνιμον
ὥσπερ ἐλέγχει τὴν φύσιν. ὅτι καὶ μάτην. ὃ καὶ ἡμῖν ὑπε-
ναντίον πρὸς τὰ πρότερον· καὶ τὰ μὲν τῆς πτελέας ἀμφι- 3
σβητούμενα καὶ τῆς ἰτέας. ὁ δ' ἐρινεὸς ὁμολογουμένως γεν-
νᾷ. καὶ ἄπεπτον εἰς τὴν ἡμετέραν τροφήν. γεννᾷ δὲ καὶ τὸ
τοῦ θύμου ἄνθος καὶ ἄλλων, ἃ πρὸς τὴν ἡμετέραν αἴσθη-
σιν ἀφανῆ. τὸ δ' ἄνθος μόνον φανερόν. ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν
δένδρων ἢ τινῶν τε, καὶ ἄλλας ἴσως ἀπορίας ἔχει. καὶ
γὰρ τὸ περὶ τοὺς φοίνικας ἄτοπον καὶ λόγου δεόμενον.
καὶ τὸ οὕτως ἀμενηνὰ τινῶν εἶναι τὰ σπέρματα, καθάπερ
καὶ τῆς κυπαρίττου. τὰ γὰρ τοιαῦτα δίδωσί τινα ἔννοιαν 4

καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ ἔχειν ἔνια τροφὴν πρὸς ἑαυτοῖς. πλὴν ἴσως
ἄλλοις ἄλλα καὶ ὕλη καὶ τροφή. καὶ ἱκανόν τισιν ἂν ἔχῃ τὸ δια-
τηρῆσον. ὑπὲρ δὲ τῶν σιτηρῶν καὶ ὅλως τῶν ἐπετείων, αἱ μὲν
τοιαῦται διαφοραὶ ῥᾴους. ἔτι, αἱ κατὰ τὰς βλαστήσεις καὶ τε-
» λειώσεις καὶ τὰ λοιπὰ πάθη τὰ συμβαίνοντα τοῖς τοιούτοις·
» περὶ δὲ τῆς ἐξαλλαγῆς εἰς ἕτερον γένος, ὥσπερ ἐκ πυρῶν εἰς
» αἴρας. καὶ εἰ δὴ πάλιν τῶν αἰρῶν, εἰς πυρούς, καὶ τῶν ζειῶν εἰς
1 βρόμον, ἄτοπον αὐτῷ τε τῷ συμβαίνοντι καὶ τῷ ἰδίῳ. μόνα γὰρ
δὴ ταῦτα μεταβάλλει τῶν σπερμάτων φύσις. ὁ γὰρ ἐκ τῆς τί-
φης καὶ τῆς ζειᾶς πυρὸς παρασκευῇ πως καὶ τέχνῃ. καθάπερ
οἱ τὰ σπέρματα περιβρέχοντες εἰς τὴν γλύκανσιν. ἄτοπον δὲ
πρὸς τὰ μόνα καὶ ὅτι ἰσχυρότερα δοκοῦντα τῶν χεδροπῶν
εἶναι. τὸ γὰρ ἀσθενὲς, εὐφθαρτότερον. φθορὰ δέ τις ἡ ἔκστασις,
καὶ μᾶλλον πυρὸς ἢ κριθὴ ἰσχυρότερον. ἔτι δὲ τὰ μὲν ἰσχυρότε-
ρα, εἰς τὸ ἀσθενέστερον μεταβάλλει. ἡ δὲ αἶρα, καὶ πυροῦ καὶ κρι-
2 θῆς ἰσχυρότερον. ὥσθ' ἅμα συμβαίνει καὶ τὸ παρὰ φύσιν τοῦ κα-
τὰ φύσιν ἰσχυρότερον. ἡ δὲ διαφθορὰ καὶ ἡ μεταβολὴ δυοῖν θά-
τερον. ἢ ἐν τοῖς σπέρμασιν ἢ ἐν τῇ χλόῃ. σπέρματος μὲν οὖν
γαλάκτωσις· σῆψις. ὅλως διάχυσις. ὧν οὐδὲν φύσει. μόνη δὲ
χλόη ῥιζωθέντων ἤδη. τὰς δὲ ῥίζας μεταβάλλειν ἄτοπον. ὅ-
θεν δὴ τοῖς τοιούτοις πεπεισμένοι τινὲς ὡς ἀλόγοις, ὅ-
λως οὐδὲ γίνεσθαί φασι τὴν ἔκστασιν, ἀλλ' ὑπὸ ὀμβρείας φύε-
σθαι καὶ συνίστασθαι τὴν αἶραν, ὃ καὶ καθ' αὑτὴν φαίνεται ποιοῦ-
3 σα. μὴ παρόντων πυρῶν ἢ κριθῶν ἐν ταῖς ἐπομβροτάταις χώ-
ραις. αἱ μὲν οὖν ἐναντιώσεις αὗται δοκοῦσιν ἐλέγχεσθαι τοῖς
ἔργοις. πολλοὶ γὰρ ὥς φασι σπείροντες πυροὺς ἢ κριθὰς, ἐθέ-
ρισαν αἴρας. τὴν δὲ ἐξέτασιν καὶ τὴν μεταβολὴν, θεῖν μὲν ἂν
ἀμφοτέρως γίνεσθαι. καὶ τοῦ σπέρματος ἀλλοιουμένου καὶ τῶν
ῥιζῶν. ἡ γὰρ ἐν τῇ χλόῃ μεταβολὴ, δι' ἐκείνας. συμφυεῖς δ' οὔ-
σας, οὐκ ἄλογον συμπάσχειν. ἐπεὶ τό γε σπέρμα διαφθαρὲν,
οὐ φύσιμον ὅλως ἦν. τοῦτο μὲν κοινόν. οὐδὲ γὰρ ῥίζαι φθαρεῖ-
4 σαι τρέφοιεν ἄν. τὴν δὲ τοῦ σπέρματος φθορὰν, οὐδὲ μίαν τῶν

εἰρημένων ἀπόλλυσι πλέον σῆψιν ἢ γαλάκτωσιν, ἀλλ' ἑτέραν. ἢ γί
νεται διὰ πλῆθος τῆς τροφῆς ἐκ τημελίων αὕτη δὲ τὸ μὲν ὅλον,
οὐκ ἀπόλλυσι. μεθίστησι δὲ εἰς ἕτερον ἐπικρατοῦσα πως τῆς
ἀρχῆς. τὸ δὲ συμβαῖνον ὅμοιον, τρόπον τινὰ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων,
ὡς κατ' ἀναλογίαν ἢ τὸ θῆλυ κρατήσῃ τοῦ ἄρρενος, ἢ ἔτι μεί
ζων ἐναλλαγὴ γίνηται πρὸς τὴν παρὰ φύσιν. δεῖ γὰρ δὴ τὴν
γῆν ὥσπερ τὸ θῆλυ νοῆσαι, καὶ τὸ ἀνάλογον οὕτω λαμβάνειν.
ὅταν οὖν ἐκ ταύτης ἡ τροφὴ πλείων γίνηται διὰ τὰς ἐπομβρείας, 1
τότε τὴν ἔκστασιν συμβαίνειν. οὐ φθείρουσαν μὲν ὅλως τὴν γε
νικὴν δύναμιν, δ' ἐξαλλοιοῦσαν εἰς ἑτέραν. εὐζώου δὲ τῆς φύ
σεως οὔσης (εὐζωότερα γὰρ πολὺ τὰ τῶν ζώων) εὔλογον καὶ
διαμένειν μᾶλλον ταύτην. ἐπεὶ καὶ ἄνευ σπερματικῆς ἀρχῆς
αὐτόματα πολλὰ συνίσταται, καὶ ἐκ τῶν ἐλαττόνων καὶ τῶν μει
ζόνων φυτῶν. ὅθεν καὶ τοῦτο ἂν εἴη φανερόν, εἴ τις ἀκολουθή=
σει τῇ ἀναλογίᾳ, διότι τῇ τῶν σπερμάτων ἀλλοιώσει καὶ οὐ
τῇ τῆς χλόης μεταβολῇ. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν ζώων οὕτω γίνεται, 2
καὶ ἅμα δὴ τότε ἀσθενέστατον, ὅταν ἐν μεταβολῇ τυγχάνῃ
τῇ κατὰ τὴν βλάστησιν. ἤδη δ' ἐκβεβλαστηκὸς καὶ ἐρριζωμέ=
νον ὥσπερ γέγονε· τούτου δὲ καὶ μείωσις εἰς αὔξησιν καὶ τρο-
φὴν ἢ καὶ τὴν ὅλην φθοράν, οὐκ εἰς μεταβολήν. ἔτι δὲ καί φα
σιν οἱ ἔμπειροι φανερὸν εὐθὺς εἶναι τὸ φύλλον ἀνατέλλον τῆς
αἴρας λιπαρώτερον ὂν καὶ ποωδέστερον καὶ στενώτερον, καὶ
οὐχ ὕστερον τοιοῦτο γινόμενον· ἐκ μὲν οὖν τούτων δόξειεν ἂν
τοῖς σπέρμασιν. οὐ μήν, οὐδὲ θάτερον ἀδύνατον οὐδ' ἄλογον. 3
ὥστε ἐν τῇ χλόῃ μεταβάλλειν ἀλλοιουμένων τῶν ῥιζῶν· τοῦ=
το γὰρ ἀνάγκη συμβαίνειν. ὥσπερ τῶν δένδρων ὅσα μεταβάλ=
λει ταῖς θεραπείαις τοὺς καρποὺς ἐξ ὀξέων καὶ πικρῶν εἰς
γλυκεῖς καὶ ἐντίμους, ἢ ἐκ πολυπυρήνων ἀπυρήνους. ἡ δ' αἰ
τία τῆς μεταβολῆς ὁμοίως καὶ ταύτης πλῆθος τροφῆς, ὅταν ἐ-
πομβρείαι γίνωνται, καὶ ὥς γε δή τινές φασι μάλιστα τοῦ ἦρος.
ἐὰν ἥλιοι συνεπιλάμψωσιν, ὡς ἐξ ἀμφοῖν γινομένης τῆς με=
ταστάσεως. ἐνιαχοῦ γὰρ ἐν ἐνίοις τόποις ἐλώδεσιν ὅλως τοῦτο 4

συμβαίνει. καὶ τότε φύλλον μεταβάλλει. ὥστε πᾶσιν εἶναι
φανερόν. ἐὰν δὲ τὰ ἐαρινὰ μὴ γένηται, πολὺ γίνεσθαι πυρῶν
πλῆθος. ὥστε τοῦτο μὲν οὐδετέρως ἄλογον. εἰ δὲ καὶ ἀμφο-
τέροις συμβαίνει, τάχ' ἂν οὐδ' ἄτοπον εἴη διαφορὰν δέ τινα
εἶναι, ὡς αἶραι δεῖν καὶ τὴν ἐπαφῶν καὶ τοῦ ἀέρος. ἐπεὶ καὶ
σπαρέντων εὐθὺς μεγάλη βλάβη πολυυδρίαν ἐπιγίνεσθαι.
συμβαίνει γὰρ ἀσθενεστέρας εἶναι τὰς ῥίζας. τὸ δ' ἀσθενὲς, ἀπα-
1 θέστερον ἡ μὲν οὖν ἐξαλλαγὴ, διὰ τοῦτ' ἂν εἴη. τὸ δὲ μόνα ταῦτα
πάσχειν, ἔτι δ' ἰσχυρότατα δοκοῦντ' εἶναι (καὶ γὰρ ἡ ζειὰ ἰσχυ-
ρὸν) μιᾷ τινι λύοιτ' ἂν αἰτίᾳ καὶ τοιαύτῃ. διὰ γὰρ τὸ πολυρρι-
ζότατα καὶ ἰσχυρότατα εἶναι, πλείστην ἔχοντα ὑπομένει. τὰ δ'
ἄλλα, φθείρεται τελέως. ἔτι δ' ἡ ὥρα καθ' ἣν ὁ σπόρος, ἐπομ-
βροτέρα καὶ πλείω χρόνον ἐν τῇ γῇ γίνεται· τὰ δὲ πρὸς τὸ
ἔαρ καὶ διαγελῶντος ἤδη τοῦ ἀέρος, ἐν εὐκρασίᾳ μᾶλλον,
καὶ εὐθὺς εἰς τὴν βλάστησιν ἡ ἀναδρομή. διὸ καὶ οὐδέτερον
2 οὐδὲν ἐκ τῆς διαφορᾶς αὐτῆς ἄν ποτε διαφθαρὴ γίνεται.
» τὸ μὲν γὰρ καὶ τὴν αἶραν ἀξιοῦν, ἄτοπον. εἰς γὰρ τὸ σύ-
νεγγυς καὶ ὁμογενὲς πως αἱ μεταβολαί. τὸ δὲ μὴ δὲ εἰς ἕτε-
ρον μὴ δ' εἰς ἀσθένειαν ἀκτέον ὡς ὅλως φθειρομένων, ἀλλὰ
τοῖς ὁμοιοπύροις ἂν εἴη καὶ ὁμοιοκρίθοις μᾶλλον εἰς στεῖραν·
τούτων δὲ τὰ μὲν ὅλως οὐχ ὑπομένει διὰ τὴν ἀσθένειαν,
ὥσπερ ἡ τίφη. τὰ δὲ εἰς τὸ συγγενὲς μᾶλλον μεταβάλλει.
καθάπερ ἡ ζειὰ πρὸς τὸν βρόμον. ὁ δὲ πυρὸς, εἰς τίφην οὐ με-
3 ταβάλλει καὶ ζειαὶ ἐξαμβλούμενος. ὅτι πλείων ἡ τροφὴ καὶ
ἰσχυροτέρα δι' ἣν συμβαίνει. τοιαύτη δ' οὖσα, οὐκ ἂν ἐκ θη-
λύνσεως, οὐ δὲ εἰς τὸ σφοδρότερον ἀγάγοι, καὶ ὅλως ἐκστήσειε
τοῦ γένους. ἐπεὶ μᾶλλον ἄν τις εὐλόγως θαυμάσειεν. ὅτι οὐκ
εἰς τὸν ἄγριον πυρόν. ὥσπερ καὶ ἄλλα τυγχάνει δὲ καὶ τούτου
παραπλησία τις ἡ αἰτία. μετακινεῖ γὰρ ἁπλῶς ἡ φύσις. ἄ-
τοπον δὲ καὶ λόγου δεόμενον. εἰ καὶ τὸ λινὸν ἐξαιροῦται· μεγά-
λη γὰρ ἡ διάστασις, εἰ μὴ ἄρα καὶ τοῦτο τῆς τροφῆς ὁλκόν. φι-
4 λεῖ γοῦν χώραν ἀγαθήν. ὥστ' ἐκ τοῦ ὑπερβολῆς ἡ διάστασις. ὁ δὲ

θέρμης, ἰσχυρὸς ὢν καὶ πρώϊος ἐξαιρούμενος, οὐδὲ εἰς τὴν με-
ταβάλλει διὰ τὴν ἄγαν ἰσχύν. ἐπικρατεῖ γάρ. δεῖ δὲ τὸ μέλλον
» μεταβάλλειν μὴ ἀπαθὲς εἶναι. μήτε ἄγαν εὐπαθές. τὸ μὲν γὰρ
οὐ μετακινεῖται· τὸ δ' ὅλον ὡς αὐτὸν φθείρεται καθάπερ ἐλέ-
χθη. σκεπτέον δὲ καὶ εἴ τι τῶν ἄλλων σπερμάτων ἢ τῶν ἀγρίων
ἢ τῶν ἡμέρων δέχεται τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν· καὶ περὶ μὲν αἰ-
ρῶν, ἀρκείτω τὰ εἰρημένα. τὰς γὰρ ἐν αὐτοῖς τοῖς γένεσι τῶν
πυρῶν μεταβολὰς, ὅτι ἐκ ποιῶν δὲ τοιοίδε γίνονται, καὶ κριθαὶ καὶ 1
τἄλλα ὡσαύτως οὐκ ἔστι. ζητεῖ μὲν ὅπως εἰ τοῦτ' ἔχει τὸ θαυμα-
στόν· ἡ γὰρ ὥρα καὶ αἱ τροφαὶ καὶ ὁ ἀὴρ καθάπερ εἴρηται ποιοῦ-
σι τὰς ἀλλοιώσεις, ὁμοίως ζώων καὶ φυτῶν. ἢ καὶ πρὸς τὴν ἔκ-
στασιν ὅλως τοῦ γένους χρὴν αἱ φαμὲν μετινεγκεῖν. ποίαν τινὰ
καὶ πόσην τηρήσαντες τὴν τροφήν. ἐπεὶ καὶ τῶν δένδρων καὶ
ὅλως τῶν φυτῶν αἱ ἐν ταῖς ἱστορίαις εἰρημέναι μεταβολαὶ,
διὰ ταύτας γίνονται τὰς αἰτίας. ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον ἐ-
λέχθη, τῶν μὲν εὐτροφούντων ἐν ταῖς οἰκείαις τροφαῖς καὶ θε- 2
ραπείαις: ὥσπερ τὸ σισύμβριον ὅταν εἰς μίνθαν. ἀπόλλυται
γὰρ τὸ δριμὺ τῆς ὀσμῆς καὶ ὅτι ἀπαμβλύνεται. διὰ τὴν τροφὴν
δὲ καὶ ἀργίαν ἡ ἀπαγρίωσις. ἔνια δ' ὅλως καὶ ἀπόλλυσιν, ὥς-
περ τὴν μίνθαν καταπνιγομένων τῶν ῥιζῶν ὑφ' αὐτῶν. ἡ δὲ
λεύκη, τὸ μὲν ὅλον οὐ πόρρω τῆς αἰγείρου καὶ τῇ ὅλῃ μορφῇ
καὶ τοῖς φύλλοις. ἀπογηράσκουσα δὲ ἐξομοιοῦται, τῷ κατα-
ξηραίνεσθαι καὶ μᾶλλον ἀτροφεῖν, οὐκ ἄλογον. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, ἐν ἄλλοις διὰ πλειόνων εἴρηται. καὶ ὅτι δὲ καὶ τὰ πε- 3
ρὶ τὰ ζῶα κατὰ μὲν τὰς γενέσεις τοιοῦτό τι συμβαίνει. τὰ λε-
θέσων δὲ τῶν νοσσιῶν οὐκέτι, πλὴν εἴ τις τὰς κατὰ τὸν ὄρνι-
θας ἀλλοιώσεις, ἅμα τοῖς γινομένοις ὁρᾶν λέγοι. φαίνονται δ'
αὗταί γε πάθεσι μᾶλλον ὅμοιαι σωματικοῖς ἢ μεταβολαῖς.
τῶν δὲ ἄλλων τῶν περὶ τὰ σπέρματα μάλιστα πόρρω, εἴπερ
ἀληθὲς τὸ παρὰ μέρος καὶ μὴ ἅμα γίνεσθαι ἔνια. καθάπερ ἐπί
τε τοῦ αἰγίλωπος λέγεται καὶ τοῦ λωτοῦ καὶ τοῦ βολβοῦ. τοῦτο
δ' οἱ μὲν φασὶν εἶναι ψεῦδος. ἀλλ' ἀπὸ τῆς ῥίζης βλαστανόντων 4

τῶν ὕστερον ἔτι ἀρχὴν τῶν σπερμάτων ἀναλαμβανόντων. οἱ δ᾽ ὡς ἀληθῶς διάκεινται σημεῖα φέροντες, ἀλλά γε καὶ οἱ ἀχλυώ-τες τὸν αἰγίλωπα, διετῆ εἰς τὸν ἀγρὸν προιοῦσιν. ὅπως ἀμφότερα τὰ σπέρματα ἐκβλαστήσῃ ὠθινεμηθῇ τε καὶ ἐκθηριωθῇ. τὸ ὅλον ὁ καρπός. ἔχει δέ τινα καὶ ἄλλως ἀχρείαν ἡ παρ᾽ ἔτος βλάστησις. καὶ εἴπερ συνεχὲς ὂν καὶ δίκρουν ὥσπερ φαίνεται καὶ ἅμα πίπτον, τὸ μὲν, ἀλλοιοῦται καὶ διαβλαστάνει. τὸ δ᾽ ἀπα-
1 θὲς διαμένει πάντα τὸν ἐνιαυτόν· ὅσῳ γὰρ ἀσθενέστερον τ᾽ ἔλαττον, ὃ δή φασι διαμένειν, τοσούτῳ καὶ εὐπαθέστερον ἔχρην εἶναι καὶ εἰς τὴν διαβλάστησιν καὶ εἰς τὴν ὅλην φθοράν. ἀνάγκη δὲ δηλονότι καὶ ὅταν ἐκβλαστήσῃ θάτερον χωρίζεσθαι· μὴ γὰρ χωρισθὲν, καὶ εἰ μὴ γίνεται συμπαθὲς· ἀλλ᾽ ἐξαιρουμένων γε τῶν ῥιζῶν, συναίροι τ᾽ ἄν, πολλάκις δὲ τοῦτο δρῶσι οἱ γεωργοί. καὶ οὔ φασι φθείρειν. τὸ δὲ διαρκεῖν ἀπαθὲς ἐν τῇ γῇ, μέχρι μὲν τῆς οἰκείας ὥρας εἰς τὴν ἔκφυσιν, εὔλογόν τε καὶ ἐπὶ πολλῶν γι-
2 νόμενον. τὸ δ᾽ ὅλον ἐνιαυτὸν ἀντέχειν, ἤδη θαυμαστότερον. ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ μὲν, τέλειον. τὸ δὲ ἀτελὲς αὐτῶν εἶναι. τελειοῦσθαι δὲ παρ᾽ ἐνιαυτὸν, ἄλογον. οὔτε γὰρ ἀσθενὲς, ἀλλ᾽ ἰσχυρὸν ὁ αἰγίλωψ. ὥστε ἐκτελεοῦν δύνασθαι πλείω καὶ ἅμα δὴ καὶ τὸ ἀσθενέστερον τοῦτο δρᾷ. ἥτε αὖ τελείωσις ἡ κατὰ φύσιν οἰκειοτάτη. τάχα δὲ καὶ μόνη τροφὴν γὰρ τότε λαμβάνει τὴν αὐτοῦ. διὰ δὲ τῆς τροφῆς, ἡ αὔξησις καὶ τὸ τέλειον. χωρισθὲν δὲ, ἤτοι φθείρεται πάμπαν, ἢ ἀναυξὲς καὶ ἀνεπίδοτον. τὸ δ᾽ αὖ πολυχρό-
3 των εἶναι καὶ τῷ βρόμῳ καὶ τῇ ζειᾷ συμβέβηκεν ὥστε χρὴ καὶ ταῦτα διαμένειν, ἀπαθῆ. τὰ μὲν οὖν ἀντιμένοντα, οὐδὲν ταῦτ᾽ ἐστίν. ἀλλὰ μὴν εἰ δεῖ λέγειν τὴν αἰτίαν, ἐκείνην ἄν τις ἴσως μάλιστα εἴποι τὴν φάσκουσαν μὴ τελεοῦν ἄμφω πρὸς τὰ φύσιμα ποιεῖν. ἀλλ᾽ ὅμοιόν τι συμβαίνει καὶ τῶν ᾠοτόκων καὶ τῶν σκληροτάτων τισί. τὰ γὰρ ᾠὰ ἀποτικτόμενα τρέφεται καὶ ἐκτελεοῦται. τὰ μὲν ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῇ θαλάττῃ· τὰ δὲ ἐν τῇ γῇ καὶ τῷ ἀέρι. καὶ ταῦτα δεχόμενα ζωοποιεῖ. τὰ δὲ φύσαντα. καὶ ἐκτε-
4 κόντα, ἐξαδυνατεῖ. φαίνεται δὲ τοῦτό γε καὶ ἄλλως ἀληθὲς,

ὡς οὐκ ἐνδεὺς ἀλεαθέντα τὰ σπέρματα βελτίω τῶν χρονισθέν-
των. οὐδὲ τὰ νέα τῶν ἐνίων ὥσπερ εἴπομεν. ἀλλὰ δεῖ ἵνα λα-
βεῖν ἐν ἑαυτοῖς τήν τε πέψιν καὶ δύναμιν, ἄχρι τινὸς ἔχοντος τοῦ ἀλ-
λοξίου. τί οὖν ἴσως ἄν τις φαίη κωλύει καὶ ἐπὶ τῶν ἀχρου-
μένων τοιοῦτόν τι συμβαίνειν. ἔστι καὶ πλέωσιν λαμβάνειν
καὶ δύναμιν ἐκ τῶν ἑπομένων ἅπως τῇ θερμότητι τῇ τε ἐν ἑαυ-
τοῖς καὶ τῇ περιεχούσῃ. ἢ τοῦτο παράλογον, ὡς μᾶλλον ἐν τῇ
γῇ κατακλειομένῃ ἡ θερμότης ἐκπέττει τὴν τροφὴν ἢ ὑπαιθριά- 1
ζεται, καὶ δι' αὐτὴν τῶν ἐν τῷ ἀέρι καὶ ταῦτα πεφυκότων ἐν αὐ-
τῷ πλεοῦσθαι, καὶ ἅμα λαμβανόντων τροφὴν οὐκ ὠμὴν ἀλ-
λὰ πεπονημένην ἀπὸ τοῦ καυλοῦ καὶ τῶν ῥιζῶν. ἔτι δὲ τῶν μὲν
ᾠῶν μία τις ἡ πέψις καὶ τελείωσις ἁπάντων. εἶθ' ἀπὸ τῶν ἔ-
ξω. συμβαίνει γὰρ ὥσπερ τὸ μὲν, κατὰ φύσιν. τὸ δὲ, παρὰ φύ-
σιν. καὶ ταῦτ' ἰσχύοντος ἔτι τοῦ φυτοῦ καὶ οὐ περιλαμβανομέ-
νου τῇ ὥρᾳ πρὸς τὴν πέψιν πλὴν εἴ τις λέγοι ὅτι προεκπηδᾷ
τὰ σπέρματα πρὶν τελεωθῆναι. διὰ τὸ τὴν φύσιν ἔχειν ἀσθε- 2
νῆ. συμβαίνει μὲν δὴ τοῦτο, καὶ πολὺ πρότερον καὶ τῶν κριθῶν,
ὥστε κοινὸν ἐστάναι τὸν κάλαμον. τοῦτό τε οὖν εἰς τὴν οὐσίαν
ληπτέον. καὶ τὸ συνεκτρέφεσθαι δὲ καὶ τελεοῦσθαι τοῖς πε-
ριέχουσιν, οὐκ ἄλογον. ἐπεὶ, τό γε διαμένειν ἀπαθῆς, ἄλλως τε
καὶ ἐν χιτῶσι τοσούτοις, ἧττον θαυμαστὸν πολλαχοῦ τοῦ φαί-
νεται καθάπερ ἐλέχθη καὶ τῶν ἄλλων. μᾶλλον δὲ πάντα δια-
τηρούμενα πρὸς τὴν οἰκείαν ὥραν. ἐκεῖνο γὰρ ἔτι θαυμασιώ-
τερον ὅπερ εἴρηται περὶ τῶν τευτλίων· ὅτι οὐ μόνον ἐν μηνὶ 3
καὶ δυοῖν καὶ τρισὶν ὕστερον. ἀλλ' ἐνιαυτῷ διαβλαστάνει τινά. καὶ
ταῦτα βρεχομένου καὶ κηπευομένου τοῦ τόπου. ἔτι δὲ καὶ τὸ
τοῦ λωτοῦ σπέρμα τοιοῦτον, ἢ τό γε περιέχον, τὸν καρπὸν, διὰ
τὸ μὴ εὐχώριστον εἶναι μηδ' ὁμοίως ἀποδρύεσθαι. τὸ δὲ τοῦ
βολβοῦ καὶ τῷ μεγέθει διάφορον. σκεπτέον δ' ὑπὲρ αὐτοῦ. εἰ
οὖν οὕτως ἔνια δυσφυῆ δὲ σπερμάτων τε. ὥστε πολλοῖς ὕ-
στερον χρόνοις ἀνατέλλειν, δῆλον ὅτι ταῦτα πέττεται καὶ τελει-
οῦται πρὸς τὴν βλάστησιν ἐν τῇ γῇ. διὸ καὶ αὐτή τις ἂν εἴη συ- 4

νάρχουσα πίστις. ἀντιβαίνει δ' αὐτῇ τὸ καὶ πρότερον λεχθέν,
ὅτι καὶ πλαγιοῦται τινὰ κατὰ τὴν πρόσφυσιν. ἃ καὶ σπειρό-
μενα διαβλαστάνει παραχρῆμα· μεῖζον δ' ἔτι καὶ τὸ παρὰ τὰ
σπέρματα καὶ τοὺς καρποὺς ἀχρηματῶν, οὐχ ὑποπίπτον=
τα δὲ ὑπὸ τὴν αἰτίαν ταύτην, τὸ περὶ τὸ λωτὸν συμβαῖ-
νον. τοῦτο δὲ ἐστὶ δένδρον παρόμοιον ἔχον τὸν καρπὸν τῷ
λωτῷ. καὶ τὸ περὶ τὸν τιθύμαλλον. καὶ τὸ περὶ τὸν
1 μυρτίτην καλούμενον. τοῦτο δ' οὐ δένδρον. ἀλλὰ θά=
μνος ἐπιγειόκαυλος. ἀμφότερα γὰρ ταῦτά φασι πα-
ρὰ μέρος φέρειν ἐξ ἑκατέρων τῶν βλαστῶν. ὥστ' ἀνάγκη
τὸν μερισμὸν τῶν δυνάμεων ἐν ταῖς ῥίζαις ποιεῖν. ἀλλὰ
περὶ μὲν τούτων, ἐπισκεπτέον. τῶν δὲ σιτηρῶν σπερμά-
των, εἴ τινες διαφοραὶ κατὰ τὴν ἔκφυσιν ἢ τοὺς καρποὺς ἢ
τὴν ἄλλην οὐσίαν, δεῖ πειρᾶσθαι λέγειν. οἷον ὅτι πυρὸς
μὲν καὶ κριθὴ καὶ τὰ ὅμοια προρρεῖ. τὰ δὲ χεδροπὰ
2 πρὸς τὸ ἔαρ. πλὴν κυάμου καὶ θέρμου. τοῦτο γὰρ ποι=
οῦσιν, ὅτι τὰ μὲν σιτώδη ῥιζωθῆναι δεῖ, πρὸς τὸ μονόκωλα
γίνεσθαι, τῆς ἀναφορᾶς εὐθὺς ἄνω γινομένης. ῥιζοῦται δὲ κα-
τεχόμενα καὶ πιλούμενα τοῖς χειμῶσιν, ὥστε πολλὰς ἀρ-
χὰς λαμβάνειν τῆς βλάστης. τὰ δὲ χεδροπὰ μονόρριζά τε καὶ
ἰσχυρόρριζα καὶ εὐθὺς τὴν ὁρμὴν ἄνω ποιούμενα, προσφό-
ρως ἔχει τῇ ὥρᾳ. τὸ γὰρ πολὺ τῆς φύσεως ἐν τῷ ἀέρι. τὸν δὲ
κύαμον πρωϊσποροῦσιν ὥσπερ εἴρηται διὰ τὴν ἀσθένειαν, ὅ=
3 πως ῥιζωθεὶς ἐν ταῖς εὐδίαις, ἀντέχῃ τοῖς χειμῶσι. τὸν δ' αὖ θέρ
μον εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ἅλω. διότι μὴ καταβληθεὶς θερμῆς ἔτι οὔ=
σης τῆς γῆς, κακοβλαστὴς γίνεται. τούτου δ' αἴτιον ὅτι ἀτεράμων
φύσει καὶ ὥσπερ ἄπεπτον. δηλοῖ δ' ἡ πικρότης, διότι πολλῆς
δεῖται θερμότητος. ἐὰν μὲν οὖν προσλάβῃ τὴν ἐκ τοῦ χώρας, δύ
ναται κατεργασθῆναι καὶ εὐβλαστεῖν εἰ δὲ μή, κακοβλαστεῖ. καὶ παρό
μοιον τὸ συμβαῖνον, ὥσπερ εἴ τις ὀλίγῳ πυρὶ τὸ ἰσχυρότατον ἐ=
κεῖνο ὅπερ ἂν ἐπιχειροίη διὰ. τοῦτο δ' ἔοικεν οὐ τὴν ἀγαθὴν χώ-
4 ραν φιλεῖν. ἀλλὰ τὴν ὕφαμμον. εὐθερμαντοτέρα γὰρ αὕτη καὶ ἔτι

εὐκατέργαστότερα. καὶ κρύπτεσθαι οὐκ ἐθέλει κατὰ βάθους. ἀλλ' ἐπιπολῆς. ὅπως μᾶλλον ἀπολαύῃ τῆς θερμότητος, καὶ ποτιμώτερος καὶ μετέωρος ὢν ἐκβλαστάνῃ καὶ καθίσῃ τὴν ῥίζαν. καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα σχεδὸν ὥσπερ γεωργικά. τὰ δὲ αὐτῆς φύσεως. δῆλον ὅτι τῶν μὲν χεδροπῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους ἥ τε ῥίζα καὶ ὁ καρπὸς ἐκβλαστάνει. καὶ τὸ μὲν, εὐθὺς ἄνω. τὸ δὲ, κάτω νεύει καὶ ὁρμᾷ. πυροῦ δὲ καὶ κριθῆς καὶ ὅλως τῶν σιτω-
δῶν, ἐξ ἑκατέρων τῶν ἄκρων. ἀπὸ μὲν τοῦ παχέος καὶ πρὸς τῷ 1
σταχυῒ προσαπέφυκεν ἡ ῥίζα. ἀπὸ δὲ τοῦ λεπτοῦ ὅθεν ὁ ἀὴρ, ὁ καυλός. ὡς ἂν ἑκάτερον ἀνάλογον, τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ ἄνω, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ κάτω καὶ γὰρ ἡ ῥίζα καὶ ὁ καυλός. οὕτω καὶ τὴν αἰτίαν εὐθὺς ἐν τῇ φύσει ληπτέον ὅτι τὰ μὲν χεδροπὰ ἄθυρα ὄντα, μίαν τινὰ καὶ τὴν αὐτὴν ἀμφοῖν ἔχει κατὰ τὸ ἄκρον. ὃ καὶ φαίνεται προσαπεφυκός. ὥσπερ ἔξωθεν ὄν. καὶ συνάπτοισι πρὸς τὸ λοβόν. ἅτε γὰρ ἐναγγειόσπερμα ὄντα ταύτην μὲν ἐξ ἀνάγκης
ἔχει. τρέφεσθαι γὰρ ἄλλως οὐκ ἦν· τὴν δὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους 2
οὐ δυνατόν. συνεχῆ τ' ἀλλήλοις ὄντα. καὶ περιεχόμενα τῷ λοβῷ τὸ δ' εἶναι τοιαῦτα, τῆς οὐσίας. ὥστε τοῦτο μὲν εἰκότως ἡ φύσις εἰς ταὐτὸ τὰς ἀρχὰς ἔθηκε. τῶν δὲ σιτωδῶν καθ' αὑτά τε πεφυκότων καὶ περιεχομένων. ἔτι δ' ὥσπερ εὐθέων πως ὄντων τὴν μορφὴν, ἐχώρισε τὴν ἔκφυσιν, ἀπὸ μιᾶς μὲν ἀρχῆς ἀμφοτέρας ποιήσασα. συνεχοῦς δέ τινος οὔσης καὶ διηκούσης ἐφ' ἑκάτερον τῶν ἄκρων, ὥσπερ καὶ κατὰ τὴν βλάστησιν
φανερὰ διατείνουσα καὶ κατὰ τὴν ἐντομήν. τοῦ μὲν οὖν μὴ ὁ- 3
μοίως ἔχειν, ταύτην ἀποληπτέον τὴν αἰτίαν. ἐκεῖνο δ' ὁμοίως ἐν ἀμφοῖν ἐστιν. ὥστε τὴν τῆς ῥίζης φύσιν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν ἐν τῷ σταχυῒ καὶ τῷ λοβῷ γίνεσθαι πρόσφυσιν. ἀφ' ὧν ἀμφότερον αἱ τροφαί. τοῦ μὲν βαλσάμου, καὶ τῆς πρώτης βλάστης ἡ ῥίζα. τῶν καρπῶν ἡ πρόσφυσις ἥ τε πρὸς τὸν λοβὸν καὶ πρὸς τὸν στάχυν. πίπτει δὲ τῶν καρυωδῶν καὶ βαλανωδῶν. καὶ τὰ
» μὲν περὶ τὴν ἔκφυσιν, οὕτως ἄν τις διέλοι. τὴν δὲ ταχυβλα-
» στίαν, τοῖς χεδροποῖς ἀποδοίη τις διὰ τὴν ὥραν. ὅτι μαλακώ- 4

τερα καὶ

τερα καὶ γονιμώτερα τῆς χειμερινῆς. ἀλλ' ἀμφοῖν τούτοιν αἰ-
πάσαι τε τὴν ἀσθένειαν. δι' ἣν καὶ σπείρονται πρὸς τὸ ἔαρ καὶ
διαβλαστάνουσι θᾶττον. τὸ γὰρ ἀσθενέστερον ὥσπερ πολλάκις
ἐλέγομεν, εὐπαθέστερον. τάχα δὲ καὶ τῆς πολυκαρπίας. πο-
λυχουστέρα γὰρ δὴ τὰ χέδροπα τὴν αὐτὴν ἢ παρὰ πλησίαν. καὶ
τῷ θᾶττον δὲ ἐκπλεοῦν καὶ μὴ καρπίζεσθαι τὴν γῆν, ἀλλὰ
νεὸν ποιεῖν. ἅπαντα γὰρ ταῦτα ἢ τὰ τοιαῦτα συμβαίνει σχεδὸν
1 ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν διὰ τὴν ἀσθένειαν. καὶ γὰρ ἐκθρέψαι καὶ τε-
λειῶσαι ῥᾴδιον τὸ ἀσθενέστερον, ὡς ἅμα καὶ πλεῖον καὶ τὴν
γῆν ἧττον καρπίζεσθαι· καὶ τὴν ἔκφυσιν δὲ τὴν πρώτην ῥᾴω καὶ
θᾶττω ποιεῖσθαι. πλὴν ἔτι κωλύεται διὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ περιέ-
χοντος, ὥσπερ ὁ κυάμου αἰτία ἐν τούτῳ τῆς δυσφυΐας ἡ τοῦ
κελύφους παχύτης. ἐὰν δὲ καὶ ἐκφυσήσῃ, σπαρεὶν δυσφυέ-
στερον ἔτι, καθάπερ ἐδαφιζομένης τῆς γῆς. ἐν δὲ τοῖς σιτηροῖς
καὶ ταῦθ' ὁμολογούμενα, πρός τε χρονιότητα τῆς πέψεως,
2 καὶ πρὸς τὸν καρπισμὸν τῆς γῆς δι' ἥ τε πολυῤῥιζία καὶ ἡ γλι-
σχρότης τῶν καρπῶν. βραδέως γὰρ τὰ γλίσχρα καὶ καθαρὰ καὶ
ἐν τοῖς δένδροις πεπαίνεται. διὸ καὶ πυροὶ κριθῶν ὀψιέστεροι
καὶ ὀλιγοχούστεροι. καὶ αἱ ῥίζαι δὲ τῶν σιτηρῶν πολλαὶ κατὰ
βάθους οὖσαι, καρπίζονται μᾶλλον οὐχ ὥσπερ τῶν γε χεδρο-
πῶν ὅ, τε καρπὸς γεωδέστερος, καὶ ἡ ῥίζα μία, καὶ ἐπιπολῆς ἡ
σπορὰ μανή. πάντα δὲ ταῦτα συντρέχει καὶ πρὸς πλῆθος καρ-
ποῦ, καὶ πρὸς κουφότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ ὁμοίως καρπίζεσθαι
3 πρὸς ταχυτῆτα πέψεως. ἅπασα γὰρ ἡ δύναμις ἄνω φερομέ-
νη, καὶ οὐκ ἀντισπώσης τῆς ῥίζης, πλῆθος ἀποδίδωσι. καὶ συ-
νεργοῦντος τοῦ ἀέρος, ἐκπέττει ῥᾳδίως. ἐπεὶ ὧν τε πλείων ἡ ῥί-
ζα καὶ κατὰ βάθους, καὶ οἱ καρποὶ ξυλώδεις. ταχὺ δὲ ἐκκαρπί-
ζεται τὰ ἐδάφη, καθάπερ ὁ ἐρέβινθος. διὸ καὶ μόνον οὐ ποιεῖ
νέον, οὐδ' ἔστι τῆς τυχούσης ὥρας. ἀλλ' ἀγαθῆς. ἄλογον δὲ τὸ
τούτου φαίνεται, τὸ ταχὺ τελειοῦσθαι. εἴπερ ἐν τετταράκον-
τα ἡμέραις ἢ μικρῷ πλείοσι, τέλειος. αἰτίαν δ' αὐτῆς ὑπολά-
4 βοι τὴν ἰσχὺν, δι' ἣν δύναται τῶν τε ἄλλων κρατεῖν, καὶ πρὸς

ἕτερον διαρκεῖν. ἔπειτα καὶ ὕδατος ἐλαχίστου δεῖται πρὸς τὸ δια-
βλαστεῖν μόνον· εἶτα αὐτὸς αὑτὸν ἐκτρέφει, εἰ μὴ ἄρα τι καὶ ἡ
ἅλμη πρὸς τὴν τελείωσιν συμβάλλεται, καταξηραίνουσα τὴν
ὑγρότητα τὴν πλείω τῆς συμμέτρου. φαίνεται δὲ συνεργεῖν
πως τῇ γενέσει καὶ οἰκεῖον εἶναι. σημεῖον δ᾽ ὅτι καὶ οἱ πρὸς τῇ
θαλάττῃ βελτίους γίνονται. καὶ ὅλως καταπλυθείσης τῆς ἅλ-
μης, ἀπόλλυνται καὶ ἐκζωοῦνται. δι᾽ ἣν δὴ αἰτίαν μόνον, ἕτερον
σκεπτέον. εἰ μὴ ἄρα τῆς οὐσίας. ἀλλὰ δὴ τούτων πέρι, τοιαῦ- 1
ται τινὲς αἰτίαι· μόνα δ᾽ ἀπὸ τῶν ῥιζῶν ἀποφύεται τῷ ὑστέρῳ
ἔτει πυρὸς καὶ κριθή. καὶ αὐτοετεῖς δὲ καὶ ἀπὸ τῶν εἰς κρά-
σιν σπαρέντων, ἑτέρου καλάμου παραβλαστάνοντος. αἴτιον δ᾽
ὅτι μόνοις ὑπέστη πλῆθος ῥιζῶν καὶ δύναμις. τὰ χεδροπὰ δὲ
μονόῤῥιζα καὶ ξυλώδη καὶ ἐπιπολῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ
τῶν καταπατουμένων ὑπὸ τῶν στρατοπέδων, ὥστε μηδὲν εἶναι
δῆλον. ἐξ ἁπάντων δὲ οἱ στάχυες μικροὶ καὶ ἀτελεῖς, ἅτε πα-
» λιμβλαστεῖς ὄντες. ὑπὲρ δὲ τοῦ εἶναι βραδύτερα τὰ χεδροπὰ 2
» πρὸς τὰς τροφὰς ἢ τὸν σῖτον ἡμῖν, καὶ περὶ ἐλάττω χρόνον ἐν
» τῇ γῇ γινόμενα. δοκεῖ δὲ καὶ πρὸς κουφότητα διαφέρειν τοῦ-
» το. διὸ καὶ τῶν πυρῶν οἱ τρίμηνοι κουφότατοι, καὶ τῶν κριθῶν
ὁμοίως. ὡς ἐλάττονος ὑπάρχοντος τοῦ γεώδους, διὰ τὴν βρα-
δυτῆτα τοῦ χρόνου. τοῖς δὲ ἄλλοις ζώοις, καὶ προσφιλῆ καὶ ἄ-
λυπα ταῦτ᾽ ἐκείνοις καὶ χαλεπώτατα μᾶλλον· καὶ πάλιν ἃ
ἡμῖν εὐκατέργαστα, ταῦτ᾽ ἐκείνοις χαλεπώτατα. καὶ περὶ ἰσ-
χυροτέροις οὖσι. πολλὰ γοῦν ἀπόλλυται χορτασθέντα πυρῶν· 3
καί τοι τὸ γεῶδες ἐλάχιστον ἔχουσι· πρὸς δὲ ταύτας τὰς ἀπο-
» ρίας, καὶ εἴ τις ἄλλη παραπλησία ταύταις, καθόλου μὲν καὶ
» κοινὴν τήνδε λαβεῖν χρὴ τὴν ἀρχήν. ὡς οὐ πᾶσι ταῦτα πρό-
σφορα κατὰ τὰς τροφάς. ἀλλ᾽ ἑκάστοις κατὰ τὰς ἰδίας φύ-
σεις. ὅπερ ἐν πολλοῖς μὲν φανερὸν, ἐκ πλείστης δ᾽ ἀποφάσεως
ὡς εἰπεῖν τῶν γε γνωρίμων τὰ περὶ τὰς ἐλάφους. αἱ γὰρ ἔ-
χεις ἐσθίουσιν, ὑφ᾽ ὧν τὰ ἄλλα θνήσκουσι, πολὺ μείζω καὶ ἰ-
σχυρότερα τὴν φύσιν ὄντα. καὶ ἐπ᾽ ἄλλων δὲ τό γε τοιοῦτόν ἐστιν, 4

ὥστ' ἀναιρεῖσθαι ταῖς πληγαῖς. ὑφ' ὧν οὐδὲν ἄνθρωποι πάσχουσι. καθάπερ οἱ ὄφεις ὑπὸ τῶν σκορπίων. ὑποκειμένου δ' οὕτω τούτου καὶ τῶν ἄλλων γεωδεστέρᾳ τροφῇ χρωμένων, οὐκ ἄλογον ἐκείνην μᾶλλον αὐτοῖς ἁρμόττειν τὴν ἀλλοτριωτέραν εἶναι καὶ ἀπρόσφορον. καὶ διὰ τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν ἡδονὴν, πλείω προσενεγκαμένων ῥήγνυσθαι. τοῦτο μὲν οὖν καθόλου καὶ κοινόν. ἴδιον δι' ὅτι καὶ συμβαίνει τὰς κοιλίας ἐκ
1 πνευματοῦσθαι, ἢ πᾶσιν, ἢ τοῖς ἔχουσιν ἐχῖνον. φυρώδης γὰρ καὶ οὐκ εὐκατέργαστον ὁ πυρὸς ὠμὸς ὤν. ἔτι δ' ἧττον τὸ ἄχυρον. μέγα δὲ καὶ τὸ ἀσυνήθες εἶναι. τὰ γὰρ ξένα, κἂν ᾖ κοῦφα, διαταράττει πλῆθος λαμβανόντα. διὰ δὲ ταύτας τὰς αἰτίας ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐκ ἀλόγως μὲν ἔχει, δοκεῖ δὲ τῇ παραλλαγῇ. ὡς δὲ ἁπλῶς εἰπεῖν τύπῳ πρὸς βαρύτητα καὶ κουφότητα τροφῆς, καὶ ἡμῖν, καὶ τοῖς ἄλλοις, τοῖς καὶ φύσεως ἑκάστης οἰκείοις, αἱ χῶραι καὶ ὁ ἀὴρ ποιεῖ τὰς διαφοράς. τὰ μὲν
2 γὰρ ἐκ τῶν εὔπλων καὶ εὔπνων καὶ λεπτογείων, κουφότερα. τὰ δ' ἐκ τῶν ψυχρῶν καὶ ἐπόμβρων, βαρύτερα, διὰ τὸ πλείω τροφὴν καὶ ἰσχυροτέραν ἔχειν· καὶ διὰ τοῦτο τοῦ μὲν ἄλλου πυροῦ δοκεῖ τοὺς ἀθήναζε καταπλέοντας, ὁ σικελικὸς ἰσχυρότατος εἶναι. τούτου δ' ἔτι βαρύτερος μᾶλλον ὁ βοιώτιος, ὥσπερ ἐν ταῖς ἱστορίαις εἴρηται. καὶ γὰρ ἡ χώρα πίειρα. καὶ ὁ ἀὴρ ψυχρός. καὶ τὰ ἄλλα δὲ τὰ τῶν καρπῶν παραπλησίως ἔχει τῇ βαρύτητι. ἐν δὲ τοῖς πιεσάσταις ὁ διαρρηγνύων, ὃν εἴπομεν, ὑ-
3 περβάλλων δηλονότι τῇ βαρύτητι. ὁ δὲ ποντικὸς κουφότατος, καὶ σκληρότατος καίπερ ψυχροῦ τοῦ ἀέρος ὄντος, ὅτι καὶ τὰ σπέρματα καὶ τὰ ἐδάφη κουφότερα, καὶ ἡ χιὼν συνεκπέττει μᾶλλον. ὅτι δὲ καὶ τὰ σπέρματα ῥοπὴν οὐ μικρὰν ἔχει, φανερὸν ἐκ τῶν τριμήνων, καὶ εἴ τινες ἐν ἐλάττονι χρόνῳ τελειοῦνται τούτου. οὐ πολὺ γὰρ τοῦ γεώδους ἕλκοντες, ἀλλὰ κουφοτέρᾳ τροφῇ χρώμενοι, κουφοτέραν ποιοῦσι καὶ τὴν προσφοράν. ἔοικε δὲ καὶ ἡ ὥρα τι συμβάλλεσθαι πρὸς τὸ μὴ χρο-
4 νίζειν. δεῖ γὰρ εἰς ὀργῶσαν πίπτειν τὴν γῆν. καὶ παραπλήσιον τὸ

συμβαῖνον, ὥσπερ τὰ ἐπὶ τὸ ζέον ἐμβαλλόμενα τῶν ἑψομέ-
νων. οὐδεμίαν γὰρ οὐδ' ἐκεῖνα λαμβάνει μάλωσιν. εἰ δέ τινες
τῶν ὀλιγοχρονίων τούτων βαρεῖς, ὥσπερ φασὶ τοὺς περὶ Λι-
μίον, ἐνταῦθα τοῦ σπέρματος τὴν φύσιν αὐτοῦ κατὰ λόγον
» αἰτιᾶσθαι. καὶ περὶ μὲν τούτων, ἀρκεῖ τὰ εἰρημένα. τὴν δὲ ἄν-
» θησιν, πολυχρονιωτέραν ποιοῦνται τὰ χεδροπὰ τῶν σιτωδῶν·
» ὅτι τῶν μὲν, σιτῶδες τὸ ἄνθος. εἴρηται δὲ ὅτι τὰ ἀσθενέστερα
» πανταχοῦ, θᾶττον τελεοῦται. διὸ καὶ βρέχεσθαι τὰ μὲν, οὐ δύ- 1
ναται. τὰ δὲ, καὶ ζητεῖ καὶ ὀνίναται. τάχα δὲ τοῦτό τι κατὰ
συμβεβηκός, ὅτι τὸ ὅλον φυτὸν εὐτραφεῖ βρεχόμενον. ὁ δὲ κα-
ρὸς δεῖται βοηθείας πρὸς τὴν τελείωσιν. μάλιστα δ' ὁ κύα-
μος, ὅτι μανώτατον καὶ πολυανθέστατον καὶ πολυκαρπότα-
τον. ὁ δὲ ἐρέβινθος, ἀπόλλυται διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν. ἀλ-
λὰ περὶ μὲν τοῦ σίτου τῆς διαφορᾶς, λεκτέον. αἰτιάσαιτο δ' ἄν
τις μάλιστα τὴν ἀσθένειαν. οὐχ ὑποφέρει γάρ. ἀλλὰ φθείρε-
ται καὶ ἀποπίπτει, καθάπερ καὶ τῶν δένδρων ἐνίων, ὁτὲ μὲν, 2
διαριστιβούμενα, ὁτὲ δ' ὑπερυγραινόμενα λίαν. εὐλόγως δὲ καὶ
ἡ ἄνθησις οὐχ ἅμα πᾶσι τοῖς μέρεσι. κεχώρισται γὰρ ἐκτὸς τῶν
λοβῶν καὶ διὰ τὴν εὐτροφίαν. τὰ μὲν γὰρ ἤδη κύει καὶ ἀνθεῖ. τὰ
δ' ἄνω προσαύξεται. διὸ καὶ τὰ μὲν, αὖα καὶ τέλεια, καίπερ ἐγ-
γυτάτω τῆς τροφῆς ὄντα. τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἄκρων χλωρά. τοῦτο δ'
οὐκ ἴδιον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρων καὶ πλειόνων κοινόν. πολλὰ γὰρ
ἀνθεῖ καὶ πονεῖ κατὰ μέρος. καὶ ἅμα τὴν βλάστην ἀφίησιν εἰς
τὸ ἄνω. διὸ καὶ τὰ μὲν, τέλεα. τὰ δ' ἀτελῆ. τὰ δὲ, μέλλοντα. καὶ 3
οὐκ ἐμποδίζεται τὰ κάτω διὰ τὴν ἐπιρροὴν καὶ τὴν ἀναφορὰν
τὴν εἰς τὸ ἄνω. καθάπερ εἰ ὑποκείμενόν τι πᾶσιν ὁ καυλὸς,
ἐξ οὗ τὴν τροφὴν ἔχουσιν, ὥσπερ ὀχετοῦ τινος. ἡ μὲν οὖν ἄνθη-
σις εὐλόγως, χρόνιός τε καὶ ἀβλαβὴς αὐτοῖς ὑπὸ τῶν ὑδά-
των. ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν ἀπανθήσῃ, σχεδὸν ἐπισινέστερα τοῦ
σίτου διὰ τὴν ἀσθένειαν. καὶ μάλισθ' ὁ κύαμος· ἀσθενέστερον γάρ.
» καὶ περὶ μὲν τῶν πρὸς ἄλληλα διαφορῶν, τοσαῦτα εἰρήσθω.
» περὶ δὲ τῶν ὁμογενῶν, τάχα ἄν τις ἀπορήσειε, τί ποτ' οὐκ ἐν 4

ἴσοις χρόνοις ἅπαντες τελειοῦνται. ἀλλ' οἱ μὲν, τρίμηνοι τῶν πυ-
ρῶν· οἱ δὲ, δίμηνοι. καὶ τῶν κριθῶν ὡσαύτως. εἰ δὲ καὶ ἐν ἐλάττο-
νι τούτων χρόνῳ, πλείων ἡ διαφορὰ πρὸς τοὺς χειμεσπόρους. ὁ-
μοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων μάλιστα δ' ἐπὶ τῶν εἰρημένων. τά-
χα δὲ καὶ μόνων αἱ διαφοραί. καὶ τοῦτ' εὐλόγως. τὰ μὲν γὰρ ὄ-
σπρια παρ' ἐν τῷ χειμῶνος, οὐκ ἂν ὑπομένει διὰ τὴν ἀσθέ-
νειαν. πλὴν εἴ τινων ὀλίγων. ὄροβον γὰρ σπείρουσι καὶ πρώϊον,
1 ὥστε μὴ ὥρα καταλείπεσθαι. ἡ κριθὴ δὲ καὶ ὁ πυρὸς, ἀμφοτέ-
ρως. καὶ ὅσα μηδὲ τὴν ἁπλῆν ἐλάττους καὶ ἀσθενεστέρους φέρει
τοὺς στάχυς. τοῦτο μὲν οὖν ὡς καθόλου τῷ γένει πρὸς τὸ γένος·
τὸ δὲ μὴ ἰσοχρονίους εἶναι, κοινὸν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων. ἔστι γὰρ
ἐν ἑκάστοις τὰ μὲν, πρώϊα. τὰ δ' ὄψια. καθάπερ ἄμπελος. συ-
κῆ. καὶ μηλέα. καὶ ἄπιος. αἴτιον δ' ἐν ἀμφοῖν, ὅτι τῆς ἰδίας
φύσεως ἡ διαφορά. τὸ δ' ὄνομα κοινὸν, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ζώοις
ἐπὶ τῶν κοινῶν. οὐδὲ τὸ ἐκεῖνο τὸ γένος. ἡ δ' αἰτία παραπλη-
2 σια, καὶ διὰ τί τὰ μὲν, πρώϊα. τὰ δ' ὄψια. εἴτε ἡ θερμότης, εἴ-
τε ψυχρότης, εἴθ' ὅ, τι ποτε, καὶ ἐνταῦθ' ὁμοίως τὸ αἴτιον. καὶ
καθόλου μὲν οὕτω. τοῖς δὲ σπέρμασι καὶ ἐμφανέστερον ἐκ τῶν συμ-
βαινόντων τὸ αἴτιον. ὁ μὲν ὁ χειμεσπορούμενος πυρὸς πολ-
λύῤῥιζος ὢν, καὶ ἐνταῦθα πρῶτον ἀθροῦς τὴν δύναμιν, ἀ-
ποδίδωσι πλῆθος καλάμου. καὶ γὰρ πολυκάλαμος. ὁ δὲ τρί-
μηνος, ὀλιγόῤῥιζος καὶ πολυκάλαμος. διὸ, τήν τε ἀναφορὰν
εὐθὺς ἄνω ποιεῖται, καὶ τὴν τελείωσιν ταχεῖαν ῥᾷον ὁ τὸ ἔ-
3 λαττον ἀποτελεῖσθαι. διὸ καὶ ὁ μὲν, πολύχους. ὁ δ' ὀλιγόχους,
καὶ κοῦφος. ὁ δὲ βαρὺς ὥσπερ ἐλέχθη, πλείω τὴν τροφὴν ἕλ-
κων καὶ θολωτέραν. ἡ δ' ἀποδρομὴ, ταχεῖα κατὰ λόγον, ἅτε
καὶ μὴ χρονίζοντος ἐν ταῖς ῥίζαις δι' ὀλιγότητα. μέγα δὲ καὶ
ὥρα συνεργεῖ. καὶ ὁ πολύῤῥιζος σπαρεὶς ἐν ταύτῃ, θᾶττον ἀ-
ναβλαστάνει. καὶ ὀλιγοκαλαμώτερος. καὶ ὁ στάχυς μικρὸς καὶ
ὀλιγόπυρος. ὁ δὲ τρίμηνος πρωϊσπορηθεὶς, οὐκ ἂν ὑπομένοι
τὴν ἀσθένειαν. ἄτοπον δὲ καὶ ὑπεναντίον τὸ συμβαῖνον, εἰ βα-
4 ρεῖς οἱ ὀλιγοχρόνιοι. καθάπερ οἱ περὶ αἶνόν φασι τοὺς ἰσημε-

ρους. λοιπὸν γὰρ αἰτιᾶσθαι τὴν ἰδίαν φύσιν, ἣν ὁρῶμεν ἐν
πλείοσι μεγάλας ἔχουσαν διαφοράς, καὶ κατὰ τὴν ἔμφυσιν
καὶ τελείωσιν, καὶ κατὰ τὰς ἰδίας μορφάς, ἔτι μεγέθους. καὶ
μικρότητος καὶ χρώματος. καὶ τὸ πολυάχυρον εἶναι καὶ μὴ κα-
τωτελῆ δὴ τῷ πρὸς ἡμᾶς, καὶ κατὰ τροφὴν καὶ σίτησιν. τά-
χα δὲ καὶ τὰ γένη ποιοῦσιν αἱ χῶραι, ἤτοι πάντα ἢ ἔνια. συνε-
ξομοιοῦσι γάρ πως ἑαυταῖς, ἢ διάφορα γένη ἐμποιοῦσαι ἢ καὶ
πρὸς τὸ ἀχρήσιμον. ὥσπερ τῷ θρακίῳ πυρῷ τὸ πολύλοπον 1
εἶναι καὶ ὀψιβλαστῆ. διὰ γὰρ τοὺς χειμῶνας ἄμφω συμβαίνει·
καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις, πρωϊσπορούμενος ὁ θράκιος.
ὁτὲ δὲ διαβλαστάνει καὶ πάλιν ὁ παρὰ τῶν ἄλλων βενεισπο-
ρούμενος, ὁτὲ βλαστάνει. γέγονε γὰρ ἔτι φύσις τὸ ἔθος. ἐπεὶ καὶ
ἐν ταῖς ὑπὸ συνάγγαις καλουμέναις τῆς ἀσίας οἱ διαρρηγνύ-
ναι λεγόμενοι. καὶ οἱ τὰ μεγέθη τοῖς πυροῖς ἴσοι, χώρας ἰ-
διότητι καὶ φύσει τὰς δυνάμεις ἔχουσι ταύτας, καὶ οὐ κατή-
ροιεν μετενεχθέντες. ὃ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀμπέλων λέγουσιν, ὡς ὅσα 2
χώρας εἴδη, τοσαῦτα καὶ ἀμπέλων, τοῦτ' ἀληθὲς καθόλου.
καὶ οὐχ ἧττον ἐφ' ἑτέρων, ἐὰν ἅμα τῇ χώρᾳ καὶ τὸν ἀέρα τις
προσθῇ. διὰ τοῦτο γὰρ αἵ τε ἀνωμαλίαι τῶν καρπῶν ἀπὸ τῶν
αὐτῶν φυτευομένων. αἵ θ' ὅλως ἀκαρπίαι μὴ φερούσης τῆς χώ-
ρας. ἐκ δυοῖν γὰρ ἢ καὶ πλειόνων ὅταν γένηταί τι δύναμιν ἐ-
χόντων, ἀνάγκη κατὰ τὰς τούτων διαφορὰς καὶ τὸ ὅλον διαφέ-
ρειν. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων συμβαίνει. καὶ γὰρ καὶ τῷ ἄρρενι καὶ τῷ
θήλει καὶ τῇ χώρᾳ καὶ τῷ ἀέρι καὶ ἁπλῶς ταῖς τροφαῖς λαμ- 3
βάνουσι διαφοράς. ὅθεν καὶ γενῶν ἰδιότητες γίνονται. καὶ
πολλάκις τὸ παρὰ φύσιν ἐγένετο κατὰ φύσιν, ὅταν χρονισθῇ
καὶ λάβῃ πλῆθος. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν καθόλου καὶ κοινόν.
αἱ δὲ τῶν σπερμάτων διαφοραί, γίνονται διὰ τὰς εἰρημένας
αἰτίας. ἐπεὶ καὶ τοῦ θᾶττον τελειοῦσθαι παρά τισιν ὥσπερ ἐν
αἰγύπτῳ φασί, μηνὶ πρότερον ἢ ἐν τῇ ἑλλάδι, τὸν ἀέρα τις
ἂν αἰτιάσαιτο, μαλακὸν ὄντα καὶ εὐτραφῆ. τὸ δ' ὅλον, ἐν δυοῖν
θετέον ταῖς αἰτίαις ὥσπερ εἴρηται, ἀέρι καὶ ἐδάφει. τὸ γὰρ αὐ- 4

παρὰ μᾶλλον συμβαῖνον τῆς πλειώσεως, ὥστε τὸν ὕσταον σπεί-
ρουσι θερίζειν ἅμα τοῖς πρώτοις, ἐπὶ τὴν χώραν ἀνοιστέον ὡς
εὔτροφον. ὁ γὰρ ἀὴρ παραπλήσιον. τὸ γὰρ μὴ ἰσοχρονεῖν τὰ
σπέρματα καθάπερ καὶ τὰ ζῷα παρὰ πᾶσιν, ὁ ποιᾶς οὔ-
σης τῆς χώρας, οὐδὲν ἄτοπον. ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἐν ἑαυτοῖς ἔχει
τὰς ἀρχὰς κυριωτάτας. τὸ δὲ σπέρμα καὶ ὅλως ἐν τῷ ἀέρι
μᾶλλον. εἰ δὲ μή, τάς γε πρὸς βλάστησιν καὶ ὅλως γένεσιν καὶ
1 διαφοράν. διόπερ οἶμαι ἡ τὸ ἔτος, ἀκολουθεῖ καὶ τὰ τῶν καρ-
πῶν, ἔν τε τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐν τῇ πρωϊότητι καὶ ὀψιότητι. σύμ-
φωνον δὲ τρόπον τινὰ καὶ οὐ πόρρω τούτων, καὶ τὸ μὴ κινεῖ-
σθαι πρότερον, μήτε σπέρμα μηδέν, μήτε φυτόν. ἀλλὰ κα-
τὰ τὴν οἰκείαν χώραν. ὃ καὶ θαυμάζεται περὶ τῶν σπερμά-
των, ὅτι διαμένει πρὸς τὸ θέρος ἔνια. καὶ οὐ διαφθείρεται πολ-
λῶν ὑδάτων καὶ δι' ὁδῶν γινομένων. ἐπεί τό γε μὴ διαβλαστά-
νειν, ἧττον ἄλογον μὴ ἔχοντα τὴν οἰκείαν κρᾶσιν. αἴτιον δὲ τοῦ-
2 τό πως ὑπολειπτέον, ἐς ἀσφαλὲς τῆς φύσεως πρὸς ἄμφω τε-
θεμένης, ἐν τῇ τῶν περιεχόντων ἰσχύι· φαίνεται γὰρ τὰ μὲν ξυ-
λώδη. καθάπερ τὰ αἰθικά. τὰ δέ, πολυχίτωνα· τὰ δ' ἄλ-
λας τοιαύτας ἔχοντα φυλακάς. καὶ ταῦτα μὲν δὴ κοινά πως
» τῆς φύσεως. ὑπὲρ δὲ τῶν σπερμάτων πῶς ποτε τὰ τεράμο-
» να καὶ ἀτεράμονα γίνεται, πότερα διὰ τὴν χώραν, ἢ διὰ τὸν
» ἀέρα, καὶ τὰς ἰδίας κράσεις, καὶ διαθέσεις ἢ δι' ἄλλο τι πά-
» θος, ἢ πάντα, ἢ ἔνια. δοκεῖ γὰρ δὴ καὶ μάλιστα περὶ τῶν κυάμων
3 καὶ φακῶν. συμβαίνει δὲ πολλάκις καὶ τὸ χωρίον, ὁτὲ μέν, τε-
ράμονα φέρειν, ὁτὲ δὲ ἀτεράμονα τῆς αὐτῆς ἐργασίας τυγ-
χάνον. καὶ τῶν συνεχῶν αὔλακος μόνον διειργούσης, τὸ μὲν ἀ-
τεράμονα, τὸ δέ, τεράμονα· καὶ τῶν σπερμάτων ὁτὲ μέν, ἐκ
τῶν ἀτεραμόνων τεράμονα γίνεσθαι, ὁτὲ δ' ἐκ τεραμόνων ἀ-
τεράμονα. κατὰ δὲ τὴν ἔκφυσιν καὶ βλάστησιν καὶ τὴν ἁδρό-
τητα καὶ εὐκαρπίαν, οὐδὲν διαφέρει τὸ ἀτεράμονος αὔτι
νενοσηκός. ὑπὲρ δὴ τούτων καὶ εἴ τι ἄλλο συνάπτει πρὸς τὴν
4 ἀρχὴν ταύτην, πρῶτον ἐκεῖνο λεκτέον. ὅτι τὸ τεράμον

καὶ ἀτεράμον, πρὸς τὴν πύρωσιν λέγεται καὶ διάχυσιν. καὶ
ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν πρὸς τὴν τροφὴν τὴν ἡμετέραν. τὸ μὲν γὰρ
εὐδιάχυτον, καὶ τῇ ἑψήσει ταχὺ ἀλλοιούμενον, τεράμον. τὸ δ'
ἀδιάχυτον ἢ ἀναλλοίωτον ἢ βραδέως ἀλλοιούμενον ἀτεράμον.
τοιοῦτο δὲ ἑκάτερον, εἰ τὸ μὲν, μανὸν εἴη καὶ μαλακὸν, τὸ δὲ,
πυκνὸν καὶ σκληρόν. οὕτως γὰρ τὸ μὲν, δέχοιτο τὴν θερμότητα
καὶ ὑγρότητα δι' ὧν ἡ διάχυσις. τὸ δ' οὐ δέχοιτο. ἀλλ' ἀπείργοι
τῇ πυκνότητι καὶ σκληρότητι. διῃρημένου δ' οὕτω τοῦ τεράμο- 1
νος καὶ ἀτεράμονος, σκεπτέον περὶ τίνας καὶ ποίας τινὰς αἰ-
τίας ταῦτα συμβαίνει. τὸ μὲν οὖν ἁπλοῦν ἐκεῖνο καὶ ἀληθὲς ὂν,
καὶ ἐπὶ τῆς πρότερον εἴρηται. διότι περὶ τὴν τροφὴν τὰ τοιαῦ-
τα γίνεται πάντα, τῷ ποιάν τε καὶ πόσην εἶναι. μεθίστησι γὰρ
αὕτη συμβαίνουσα, τὰ μὲν ἐν τοῖς ἀλεεινοῖς καὶ διακόπροις καὶ
λεπτογείοις καὶ ἡλιοβόλοις, κούφην τε τὴν τροφὴν καὶ εὐ-
κατέργαστον ἔχει. ὥστε καὶ τὰ ἐξανιστάμενα μανὰ καὶ μαλακὰ γί-
νεσθαι. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὰ λήμνια τεράμονα, διότι τοιαῦτα τὰ ἐ- 2
δάφη. οὐ γὰρ ὅλην τὴν γῆν τεράμονά τινες καλοῦσι τὴν τοιαύτην.
ἐν δὲ τῇ τεράμονί φασι γίνεσθαι. τεράμονα δὲ καὶ τὰ ἐν αἰγύπτῳ.
διά τε τὸ ἔδαφος, καὶ διὰ τὸν ἀέρα. οὐ γὰρ θερμὸν, οἰκεῖον τῇ τεραμό-
τητι καὶ ὅλως τῇ πέψει. διὸ καὶ τὰ κομιζόμενα πρότερον φα-
σι τῶν ἀκοπρίστων σχεδὸν εἴκοσιν ἡμέραις. τὰ μὲν οὖν ἐν τῇ ἀλεει-
νῇ καὶ κούφῃ, διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας τεράμονα. τὰ δ' ἐν τῇ ψυ-
χρᾷ, καὶ πικρὰ καὶ γλίσχρα καὶ ὥσπερ κεράμια. καὶ ἔτι δὴ τῇ λει-
μωνίᾳ καὶ ἐφύδρῳ καὶ ἑλώδει. πάντα τεράμονα. διά τε τὸ πλῆ- 3
θος καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς τροφῆς πυκνά τε καὶ σκληρὰ, τοῦ γεώδους τε
πολλοῦ καὶ τοῦ ψυχροῦ καταμιγνυμένων. ἡ γὰρ δὴ πῆξις καὶ ἡ πύκνω-
σις ἐκ τούτων, ἐξ ὧν περ καὶ ἡ σκληρότης. ἐν δὲ τοῖς ἑλώδεσι καὶ
ἐφύδροις ἀχρεῖα τὸ ὅλον. οὐ γὰρ ἐνδιδοῖ βρεχόμενα. διὸ καὶ κατα-
χρῶνται πρὸς τὰς ὗς. αἱ μὲν οὖν ἐκ τῶν ἐδάφων αἰτίαι, σχεδὸν αὗται. ἐ-
πεὶ δὲ καὶ τὰ ὕδατα τὰ οὐράνια καὶ ὁ ἀὴρ συνεργεῖ ταῖς τροφαῖς,
διὰ τοῦτο ταῖς γε ἐπομβρίαις ἀτεράμονα μᾶλλον γίνεται. πλεί-
ονος οὔσης καὶ ἀπεπτοτέρας τῆς τροφῆς. σχεδὸν γὰρ τοῦτο συμ- 4

βαίνει, καὶ εἰ ἐκ τῆς τοιαύτης γῆς, καὶ ἡ τοιαύτη τοῦ ἀέρος ἢ ψυ-
χρότης, ὥστε ἔνυδρός τις εἶναι καὶ μὴ πνευματική. πῆξιν δ' οὔπω
πιήσει καὶ πύκνωσιν· διῃρημένων δὲ εἰς ταῦτα τῶν αἰτιῶν, οὐδὲν
κωλύει καὶ τὸ αὐτὸ χωρίον, ὁτὲ μὲν τεράμονα φέρειν, ὁτὲ δὲ
ἀτεράμονα, μὴ ὁμοίων ἀλλ' ἐναντίων γινομένων τῶν ἐκτός. καὶ
τῶν διειργασμένων αὔλακι, τὰ μέν, τεράμονα, τὰ δέ, ἀτερά-
μονα γίνεσθαι, εἴπερ τοῦ μέν, τοιόνδε, τοῦ δὲ τοιόνδε τὸ ἔδαφος.
1 ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς μετάλλοις ῥάβδους, οὕτω κἀν τοῖς ἐργασί-
μοις ὑπολαβεῖν χρὴ διατετάσθαι, τὴν μὲν τοιάνδε, τὴν δέ,
τοιάνδε παραλλήλους· ὥστε τῶν αὐτῶν ἐκ τοῦ ἀέρος γινομένων,
ταῖς ἰδίαις δυνάμεσι, ποιεῖν τὰς διαφοράς· ὁτὲ δὲ καὶ τοῦ αὐτοῦ
χωρίου μικρόν τι μέρος εἶναι τοιοῦτον. ὡσαύτως δὲ καὶ εἴ πως ἀέρος
ἢ πνεύματος περιστάσει τοιαύτη ψυχρότης, ὥστε ποιῆσαι πῆ-
ξιν ἢ καθ' ὅλον ἢ κατὰ τὸ μέρος. ὃ καὶ κατὰ τὴν φθορὰν συμβαί-
νει, τῷ τὰ μέν, παραλλάττειν, τὰ δ' ἐπιβαίνειν. καὶ εἴ τις ἐν αὐτοῖς
2 τοῖς σπέρμασιν ἀνομοία διάθεσις ὑπάρχει. τὰ γὰρ ἀσθενέστερα
δῆλον εὐπαθέστερα. τὸ δ' ἀσθενές, φύσει γένοιτο, τῷ λαμβάνειν
» τινὰ μεταβολὴν ἐν ἑαυτῷ. διὸ καὶ τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ καυλοῦ
» κυάμων, οὐδὲν κωλύει, τῶν μέν, ἀτεράμονα τὸν λοβὸν εἶναι, καὶ
» ἐν τῷ αὐτῷ λοβῷ καθάπερ τινές φασιν, εἴπερ λέγουσιν ἀλη-
θῆ. τὸν μὲν δ' ἀσθενέστερον εἶναι, τὸν δὲ ἰσχυρότερον ἐνδέχεται. τῆς
δ' ἀσθενείας τοῦ κυάμου, κἀκεῖνο σημεῖον αὐτὶς λάβοι. μόνος δὲ
δοκεῖ μεταβάλλειν τὴν χρόαν ἐκ λευκοῦ μέλας. ὅτι δὲ πῆξις
3 τις καὶ πύκνωσίς ἐστιν ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ, δι' ἣν ἀτεράμονα γίνε-
ται, μαρτυρεῖ καὶ τὸ περὶ Φιλίππους συμβαῖνον περὶ τοὺς κυά-
μους. ἔστι γὰρ σφόδρα ψυχρόν· καὶ ἀτεράμονες τινὲς γίνονται.
ἐὰν δ' ἐν τοῖς ἀχύροις ἀπηθαλωμένοις ἐν τῇ ἅλῳ καὶ καθα-
ροῖς οὖσιν, οὐ μεταβάλλουσιν ἀλλ' ἀτεράμονες. ὁτὲ μὲν γὰρ ὑ-
πὸ τῶν ἀχύρων, ὁτὲ δ' ὑπὸ τῆς πρὸς ἀλλήλους συναφῆς σκε-
πάζονται. καὶ ἅμα τῇ τῆς γῆς θερμότητι. ὅταν δὲ μετέωροι λει-
φθῶσι, τό, τε πνεῦμα μᾶλλον ἰσχύει καὶ οὐδαμόθεν ἐχόντων
4 σκέπην εἰσδύεται καὶ πήγνυσιν. ἅμα δὲ καὶ ἀσθενέστατοι τότε γί-

νονται γυμνούμενοι πρὸς τὸν τῶν ἀχύρων καὶ τῆς θερμότητος τῆς πε
ριεχούσης. αἱ δὲ μεγάλαι μεταβολαὶ μάλιστα κινοῦσιν. ἐθιζο
μένου δὲ χρόνου, καὶ ὥσπερ ἤδη συνεστηκότων, ἐὰν διϊκμῶνται πά
λιν, μηδὲν πάσχειν ὑπὸ τοῦ πνεύματος. ἰσχυρότερόν τε γὰρ ἤδη
καὶ τὸ κέλυφος τὸ περιέχον. τὸ δὲ πλείω χρόνον ἐᾶν ἐλκεσμένους
ὑπαιθρίους, ποιεῖν ἀτεράμονα, ὥσπερ τινές φασιν, οὐκ ἄλογον.
ἀποψύχονται γὰρ δηλονότι μᾶλλον τοῦ συμμέτρου καὶ ἅμα κατα
σκληρύνονται. ἀκόλουθον δέ πως τούτῳ, καὶ ὅτι τὸ μετὰ τὴν σπο 1
ρὰν εὐθὺς ἐπιγινόμενον ὕδωρ, ἀτεράμονας ποιεῖ. ἀσθενῆ γὰρ
αὐτὸν λαβὸν ἐν τῷ διαβλαστάνειν ὄντα, κατέψυξεν, ὃ πρὸς μὲν
τὴν φύσιν οὐκ ἔβλαψε. πρὸς δὲ τὴν ἕψησιν. ἐν ἑτέροις δὲ καὶ δι'
ἄλλα τῆς δυνάμεως οὔσης, οὐκ ἄλογον τὸ μὲν, ὑπάρχειν, τὸ δὲ μή.
τό, τε γὰρ ἀβλαστὲς καὶ ἄγονον ἢ καὶ δυσαυξὲς ὅταν καυθῇ πρὸς
τὴν γέννησιν, οὐκ ἄλογον οὐ δ' ἐξ ἀτεραμόνων ἀτεράμονα γί-
νεσθαι σπαρέντα πάλιν. ὑπὸ δὲ τῆς αὐτῆς ἐναντίως δὴ τιθεμέν
ὥσπερ εἴπομεν, οὐκ ἄλογος ἡ τεραμότης. ὥστ' εἰ ὁ ἀὴρ καὶ τὰ ὕ 2
δατα καὶ τὰ ἐδάφη τοιαῦτα, τί κωλύει καὶ τὰ σπέρματα μετα-
βάλλειν. εἰ δὲ συμβαίνει τὰ μὲν τεράμονα μᾶλλον ἐνδεδωκέναι
τὰ δὲ ἀτεράμονα περιτετάσθαι τῷ κελύφει, καθάπερ τινές φα
σι, καὶ κατακεχασμωμένων τὰ μὲν, μεταβάλλει τὴν χρόαν. τὰ δὲ
μή. καὶ τὰ ἐκλυτώτερα θεριζόμενα τεραμονέστερα γίνεσθαι. καὶ
γὰρ τοῦτο λέγουσιν, οὐθὲν ἄτοπον. ἥ τε γὰρ περίστασις σκληρό-
τητος καὶ πήξεως καὶ ἁδρύνσεως. οὐθὲν δὲ τούτων ἀλλότριον τοῖς
ἀτεράμοσι. τό, τε μὴ ἀλλοιοῦσθαι καταπνεόμενα, σημαίνει 3
σκληρότητά τινα καὶ ἀπάθειαν. θάτερον δὲ τοὐναντίον καὶ τὸ μὴ
ἔκλυτα θερίζεσθαι, σκληρότητα πλείω καὶ πῆξιν. τὸ δὲ ἄγαν σκλη
ρὸν, οὐκ εὐδιάχυτον. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ἅλω φασί τινες ἂν συμβῇ γίνε
σθαι τεράμονα, οὐκ ἄγαν τοῦτό γε λέγοντες πιθανόν. ἡ δ' ἀπὸ
τοῦ ἡλίου ξηρότης, ἀχυλότερα μὲν ποιεῖ καὶ ἧττον ἡδέα, εὐεψητό-
τερα δὲ οὐδὲν ἧττον, ἀλλὰ μᾶλλον. τὰ γοῦν ἐρήγματα διηλιω
θέντα, θᾶττον διαχεῖσθαι. εἰ δ' ἄρα καὶ τοῦτ' ἀληθὲς, οὐκ ἐναντιοῦ
ται τοῖς πρότερον. οὐδ' εἰ παλαιούμενα γίνεται μᾶλλον ἀτερά 4

μονα. καὶ οὕτω ξηρότερα συμβαίνει γίνεσθαι, διά τε τὸ περιέχον-
τος, καὶ ὑπὸ τῆς διεκπνοῆς τοῦ θερμοῦ. ὃ ξυνεξάγει καὶ τὸ ὑγρόν. εὔ-
λογον δὲ, καὶ θᾶττον καὶ μᾶλλον κόπτεσθαι τὰ τεράμονα καὶ τὰ γλυ
κύτερα ταῦτα μᾶλλον ζωοποιεῖ, καὶ πεπεμμένα. μεταβολὴ δὲ καὶ
τούτων θάττων. καὶ ταῦτα μὲν ἂν ἔχοι τὰς εἰρημένας αἰτίας. τὸ δὲ μό
να τῶν ἀσπρίων ἢ καὶ τοῦ παντὸς σίτου κύαμον καὶ φακὸν ἀτεράμο
να γίνεσθαι, ψεῦδος ὑπολειπτέον. ἀλλὰ μάλιστα διαπειρώμενοι
1 τούτων διὰ τὴν χρείαν, ταῦτα μόνα φαμὲν, ὅτι τοῖς μὲν ἀλήθον-
τες χρώμεθα. τοῖς δ᾽ ὅλοις. αὕτη δ᾽ οὐ σμικρὰ διαφορά. καὶ γὰρ
ἐπ᾽ ἐκείνων εἰ λεπτύνοντες οὐκ ἂν ὁμοίως εὔδηλον ἦν. ἐκφαίνεται
γοῦν καὶ ἐπὶ τῶν ἐρεβίνθων καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἑψομένων ὅλως τὸ ἀτερά
μον. εἰ δ᾽ ἀτέραμον ἐν τούτοις, οὐδὲ ἄτοπον ἄλογον ἀσθενέστερα, γὰρ
ὡς εἰπεῖν. τὸ δ᾽ ἀσθενὲς, παθητικώτερον. ὃ δὲ λέγουσιν οἱ πολλοί,
διά τι τὸ κερασβόλον ἀτέραμον γίνεται, μήποτ᾽ ἄγαν εὔηθες ᾖ.
σκληρότερος γὰρ ὁ λίθος, πρὸς ὃν πολλάκις προσπίπτει τὰ σπέρ
2 ματα. κἂν μὴ προσκόψῃ μὴ δὲ βάσιν ἀρουρᾶ τις, οὐδὲν ἧττον ἀ-
τέραμον γίνεται. περὶ μὲν οὖν τούτου ἱκανῶς εἰρήσθω. ὅσα δὲ τῶν ὁμο
γενῶν μὴ ἅμα διαβλαστάνει τοῖς ἄλλοις, ἀλλ᾽ ὕστερον πολλῷ, κα
θάπερ ἐλέχθη περὶ τοῦ τευτλίου, παραπλησία τις ἡ αἰτία ταύτῃ
καθάπερ εἴπομεν ἐστίν. ὥσπερ γὰρ πρὸς ἕψησιν καὶ ὅλως πύρωσιν
ἀτεράμονα καὶ πρὸς ἔφισιν, οὕτω καὶ πρὸς βλάστησιν. ἡ γὰρ τοιαύ
τη ἀτέλειά τις τοῦ σπέρματος. ὁμοίως δ᾽ ἐπὶ πάντων ὧν τοῦτο συμβαί
νει. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπισκεπτέον. περὶ δὲ τοῦ ἰσχυρότερα καὶ
3 εὐχυλότερα γίνεσθαι καὶ νοσιμώτερα. ἢ ἀνοστότερα καὶ πρὸς
τὴν σίτησιν βελτίω ἢ χείρω τὰ μὲν, τοῖς τόποις διαφέρει, κα-
θάπερ εἴρηται, τῷ ξηρότερα ποιεῖν καὶ πυκνότερα καὶ συνεκτι-
κώτερα μᾶλλον. διὸ τὰ ὀρεινὰ τῶν πεδινῶν. καὶ ἔτι μᾶλλον τῶν
ἐπόμβρων. εὐπνούστερά τε γὰρ καὶ ἐν τροφῇ συμμετρότερα. νοσιμώ
τερα δ᾽ ἐκ τοῦ αὐτοῦ παρὰ τὴν τοῦ ἀέρος κρᾶσιν. οὐ γὰρ πάντως ὅταν
πλεῖστος καὶ ἁδρότατος γένηται, καὶ νοσιμώτατος. ἀλλ᾽ ἑτέραν δεῖ
διάθεσιν ἔχειν· δοκεῖ δὲ μεγάλα συμβάλλεσθαι καὶ ἡ σκάλσις πρὸς
4 τὸ νοσιμώτερον ποιεῖν, καὶ τὸ ἐγγύτερα θερίζειν. ἐξαναλωθεὶς

γὰρ παντὸς τοῦ ὑγροῦ, καὶ χείρω πρὸς τὴν σίτησιν καὶ ἐλάττω.
τὰ δ' ὄσπρια ῥιζοῦσιν ἐγχυλότερα καὶ πρὸς τὸ δύνασθαι συλ-
λέγειν. ξηρανθέντα γὰρ καταῤῥεῖν. τὸν δὲ θέρμον ἤδη λήγοντος
τοῦ ἀέρος ἀνυγραινομένου κατὰ τὸ ἑωθινόν. ἂν γὰρ πρότερον
θίγῃ τις, ἐκπίπτει καὶ οὐκ ἔστι λαβεῖν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς γεωρ-
γικά. τὰ δὲ τῆς φύσεως, ὅτι τὸ ἀδρύνειν τὰ πνεύματα. καὶ τὸ βό-
ρειον μᾶλλον. καὶ ὅλως οἷς ἕκαστα ψυχρά. καὶ τἀναντία δὲ φθεί-
ρειν καὶ ὅσα δὴ τοῖς ὕδασιν ἢ τοῖς πνεύμασιν ἀπόλλυται τοῖς 1
πρώροις. ὥσπερ ἐλέχθη περὶ ἐρεβίνθων τῶν αἰθούντων. ὁ δὲ
κύαμος, ἐὰν πνεῦμα ἐπιγίνηται λαμπρόν. καὶ ὁ πυρὸς καὶ ἡ κρι-
θή. καὶ ἀπηνθηκότα ὑγρὰ δέ τινα λειφθῇ. διαπνεῖται γάρ καὶ κο-
πτόμενα πρὸς ἄλληλα κενοῦται. κενουμένων δὲ, ἐπιπινόμενον
ὕδωρ ἐναντίως, τὴν μὲν κριθὴν βλάπτει. τὸν δὲ πυρὸν ὠφελεῖ
μᾶλλον καὶ γυμνοῖ. καὶ τὸ ὅλον ἀσθενής. ὁ δὲ, καὶ ἐν χιτῶσι. καὶ πυ-
κνότερον καὶ ἰσχυρότερον. ὥστε τὴν μὲν, ὀλίγης δεῖσθαι τροφῆς,
καὶ σχεδὸν ἀπὸ τοῦ ἀέρος μόνης· τὸν δὲ, πλείονος. ὅτι δὲ ἰσχυρό- 2
τερος ὢν καὶ κατακρατεῖ καὶ συμπέττει μᾶλλον. καὶ τὸ ὅλον οὐ-
δὲ πολλὴν δέχεται διὰ τὴν πυκνότητα καὶ τοὺς χειμῶνας. ἡ δὲ,
πλείω τε ἕλκει μανὴ τὴν φύσιν οὖσα, καὶ ταύτην οὐ καταπέτ-
τει δι' ἀσθένειαν καὶ ὑγρᾶς γινομένης. ὁ ἥλιος ἅμα τῇ ἐπιγινομέ-
νῃ συνεξάγει, τὴν οἰκείαν ὑγρότητα συνεφελκομένη. καὶ τὰ
πνεύματα δὲ κόπτοντα φθείρει μᾶλλον διὰ τὴν ἀσθένειαν. ἀπο-
» ρεῖται δὲ διά τι ἀδροῦ ὄντος τοῦ σίτου καὶ σχεδὸν ὥσπερ ξηροῦ,
» ἐκφισὶς οὐχ ὅτι βελτίων, ἀλλὰ καὶ χείρων γίνεται. ἐὰν δὲ θε- 3
» ρισθεὶς εἰς θεσμοὺς συντεθῇ, ἀδρότερος καὶ βελτίων. ἔνιοι
δὲ καὶ ῥαίνουσιν. αἴτιον δ' ὅτι τὸ μὲν, ἀνυγραίνεται. καὶ ὁ ἥλιος
ὅταν ἀναλάμψῃ, συνεξάγει τὴν οἰκείαν ὑγρότητα καὶ ἰσχναίνει. ὅ-
ταν δὲ εἰς θεσμοὺς συντεθῇ συνακμάζεταί τε, καὶ ἡ ἀναγο-
μένη ἀτμὶς λεπτὴ καὶ πνευματώδης οὖσα, παραδύεται καὶ ἀ-
δρύνει τοὺς ὄγκους. ταὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνει. καὶ ὅταν εἰς τὰ
οἰκεῖα τεθῇ χύδην· διὸ καὶ τὸ ἐπίμετρον ποιεῖ. τὸν γ' ἀτμὸν τὸν
ἀνιόντα λεπτὸν ὄντα δέχεται. καὶ διὰ τοῦτο εἰς βάθος κατα- 4

βάλλουσιν, ὅπως πλέον ἐνείη. πάντα δὲ ταῦτα διασημαίνει.
καὶ ἔτι πρὸς τούτοις ἡ ἐμβαλλομένη γῆ, καὶ ἄκρον που περιέχουσα
καὶ ἀνοιδίσκουσα. καὶ ὅτι δύναταί τινα δι' αὑτῶν ἕλκειν τροφὴν
αὐτῶν τῶν ῥιζῶν. ὅθεν καὶ ἀπὸ τῶν πνευμάτων καὶ τοῦ ἀέρος οὐκ ἀ-
λόγως. τὰ δὲ τῆς ἐρυσίβης κοινὸν οὐχ ἧττον, ἀλλὰ μᾶλλον ἅ-
πτεται τῶν σιτωδῶν. κριθῆς δὲ μᾶλλον καὶ πυροῦ. διά τε τὸ γυ-
μνότερα εἶναι. τὰ δὲ, χιτῶσι πλείοσι· καὶ διὰ τὸ ἐγγυτέρω τοῦ
1 στάχυος ἔχειν τὸ φύλλον. ὅθεν ἡ ἀπόχυσις ἐν τῷ μένει καὶ ἡ ὑγρό-
της. ὥστε σαπεῖσα μᾶλλον ἅπτεται. καὶ ἄκρον στάχυν ὀρθὸν ἔ-
καὶ πυκνότερον. ἀπορρεῖ δ' ἧττον. διὸ καὶ ἐπικύπτειν ξυμφέρει. καὶ
ἀπολύει τὸ συνεχὲς θᾶττον. ἐν δὲ τῷ ἄνω πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ
διεκπίπτει ἡ ὑγρότης. ἡ αὐτὴ δ' αἰτία καὶ τῇ λευκῇ πρὸς τὰς ἀλ-
λας· ἅπαντα γὰρ μάλιστα ἔχει τῶν ἄλλων. τῶν δ' ὀσπρίων μά-
λιστα ἐρυσιβᾷ, κύαμος, καὶ διὰ τὸ πολύφυλλος εἶναι πολλαχό-
θεν. καὶ διὰ τὸ πυκνοσπορεῖσθαι· καὶ διὰ τὸ τὴν ὑγρότητα μάλιστ'
2 ἕλκειν εἰς ἑαυτὸν διὰ τὴν μάνωσιν. καὶ ἔτι διὰ τὸ πρὸς τῇ γῇ μά-
λιστα τὸν καρπὸν ἔχειν. σήπεται γὰρ μάλιστα τὰ κάτω διὰ τὴν
ἄπνοιαν. καὶ ὅλως δὲ τῶν χεδροπῶν τὰ τοιαῦτα ἐρυσίβη δὲ,
σῆψίς τις ἐπὶ τοῦ ἐφισταμένου ὑγροῦ. διὸ πολὺ μὲν ὕοντος, οὐ γί-
νεται. κατακλύζεται γάρ. ἐὰν δὲ ψεκάδες ἢ καὶ δρόσοι πλείους γέ-
νωνται, καὶ ὁ ἥλιος ἐπιλάβῃ καὶ ἄπνοια, τότε σήπεται. διὸ καὶ
ἐν τοῖς εὐπνόοις καὶ μετεώροις ἧττον. ἐν δὲ τοῖς κοίλοις καὶ δρο-
σοβόλοις μᾶλλον. καὶ πανσελήνοις δὲ μᾶλλον. ὅτι συνεργεῖ
3 καὶ ἡ τῆς σελήνης θερμότης. καὶ ὅλως ὁ ἀὴρ ὑγρότερος. πάν-
των δ' ἐπικηρότατον ὁ πισός· πρὸς μὲν τὰς ἐρυσίβας, ὅτι πολύ-
φυλλον καὶ χαμαιζηλὲς καὶ ἀϊξές. συμπληροῖ γὰρ τὸν τόπον,
κἂν ἀραιὸς ᾖ. πρὸς δὲ τὰ ψύχη καὶ τοὺς πάγους, ὅτι ἀσθενόρ-
ριζον· σκωληκοῦται δὲ μάλιστα μόνα, πυρὸς καὶ ἐρέβινθος· οὐκ
ἐν τοῖς αὐτοῖς δὲ ἑκάτερος. ἀλλ' ὁ μὲν, ἐν τῷ καρπῷ. ὁ δὲ ἐν
ταῖς ῥίζαις. ἄμφω δὲ διὰ γλυκύτητα· ὁ μὲν ἐρέβινθος, ἔστ' ἂν
ἡ ἅλμη περιπλυθῇ, καθάπερ εἴρηται. ὁ δὲ πυρὸς, ὅταν ἡ ῥί-
4 ζα ὑγρανθῇ. ζωοποιεῖ δὲ πυρὸς ἑπόμενα τὰ γλυκέα. γλυκύ-

τερον γὰρ, ὁ πυρὸς κειδῆς. διὸ καὶ τὸ ἄχυρον ἴδιον. ὁ δὲ σκώληξ
γινόμενος, ὅταν ἐξαναλώσῃ τὴν ἐν τῷ καλάμῳ τροφὴν αὐτὸς
ἢ, ὥστε ὅλον ἐξαπολλύναι τὸν στάχυν, ἢ κατὰ θάτερον μέρος.
ταῦτα μὲν οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα καθάπερ νοσήματος ἔχει χώ-
ραν. ὑπὲρ ὧν οὐ χαλεπὸν τὰς αἰτίας ἰδεῖν. περὶ δὲ τῶν θερι-
» νῶν σπερμάτων, οἷον σησάμου, ἐρυσίμου, κέγχρου, ἐλύμων, καὶ
» τοσοῦτον μὲν εἰπεῖν, ὅτι παντὶ πρόχειρον, ὅτι δι᾽ ἀσθένειαν ταύ
» την τὴν ὥραν ἀπείρεται καὶ τὰ τὸ ταχὺ τελεοῦν. ἡ δὲ φύσις 1
αὐτῶν ποία τις ἂν εἴη, σκεπτέον. οὐ δὲ γὰρ γεώδης ὥσπερ τῶν
ὀσπρίων, οὔτε πάντη κούφη. τὸ γὰρ σήσαμον λιπαρὸν καὶ δεό-
μενον πέψεως. καὶ ἔτι μὲν μονόρριζον. ὁ δὲ κέγχρος καὶ πο
λύρριζος, καὶ βαθύρριζος καὶ πολυκάλαμος, ὥστ᾽ εἰς ἀμφότε
ρα μεριζομένης τῆς τροφῆς καὶ τῆς δυνάμεως, χρονιώτερον ἔ-
χειν. τὸ γὰρ σήσαμον ἐπεὶ μονόρριζον καὶ βαθύρριζον, ἄνω πά
ντων ἀφίησι τὴν δύναμιν. ἀλλ᾽ αἰτιᾶται τούτῳ τὸ λιπαρόν. τὰ
γὰρ αὖ γλίσχρα πλείονος πέψεως δεῖται. ταῦτα δ᾽ ὥσπερ εἴρη 2
ται πάντα πολύκαρπα. περὶ μὲν οὖν τούτων, σκεπτέον. ἐπεὶ
δ᾽ ὅλως εἰπεῖν τὰ μικρόκαρπα, πολυκαρπότερα καθάπερ
τά τε νῦν εἰρημένα, καὶ οἱ φακοὶ δὴ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, καὶ ἔτι πά-
σι τὰ πολυχουστατα λεγόμενα, κύμινόν τε καὶ μήκων, καὶ ὅ-
λως δὴ τὰ λαχανώδη πάντα καὶ τὰ ἐναγγειόσπερμα πολύ-
χοα πῶς ἂν οὖν αἰτία τούτων εἴη· πότερον ὅτι τὰ μικρὰ ῥᾷον
ποιῆσαι. καὶ ζῶα φαμὲν ἔνια τοιαῦτα. καὶ μάλιστα δὴ τὰ ᾠο-
τόκα καὶ σκωληκοτόκα. ἢ αὕτη μὲν ἔξωθεν. ἄλλην δὲ τινὰ οἰκειο 3
τέραν ζητητέον. ἐπεὶ καὶ τῇδε διαφέρει τῶν περὶ τὰ ζῶα. τῶν
μὲν γὰρ ἐκτρέφει τὰ ᾠὰ καὶ τελειοῖ, καὶ ὅλως ζωογονεῖ τὸ περι
έχον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς πρότερον εἴρηται. τῶν δὲ καρπῶν ἐν
αὐτοῖς τοῖς φυτοῖς ἡ ἐκτροφὴ καὶ τελείωσις. ὥστε πλείονος ἀεὶ
δυνάμεως. πρὸς δὲ θησαυρισμὸν ἄριστα μὲν κέγχρος καὶ ἔ-
λυμος καὶ σήσαμον καὶ θέρμος καὶ ἐρέβινθος, τὰ μὲν, ὅτι πο-
λυχίτωνα καὶ ξηρά· τὰ δ᾽ ὅτι λιπαρά. ὁ δὲ θέρμος καὶ ὁ ἐρέβινθος,
πικρότητά τινα ἔχουσι καὶ δριμύτητα. καὶ διατηροῦσι δι᾽ αὐτὰ 4

τὸ ἀπαθὲς ὥσπερ εἴρηται. ὅθεν καὶ διαφθειρόμενα τῶν σιτωδῶν
οὐ ζωοῦται. καθάπερ οὐδὲ τὰ τῶν λαγχάνων καὶ ἐν ταύτῃ ἄζωα.
ἢ ὅσα δὴ τῇ ξηρότητι ἢ τῇ δριμύτητι. συμβαίνει γὰρ ὥσπερ ἀνά-
μιξίν τινα γίνεσθαι τοῦ ἔξωθεν· σκεπόμενον δὲ ἕκαστον, ἰδίαν τινὰ
ποιεῖται τροφὴν ἐκ τῆς οἰκείας ὑγρότητος. διὸ οἱ μὲν πυροὶ καὶ αἱ
κριθαὶ, τοὺς κίας. ὁ δὲ κύαμος, τὸν ὑπό τινων καλούμενον μίδαν.
ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ φακοί. καὶ αἱ ἀφάκαι, καὶ πισοί. καὶ ἄλλα.
1 τὸ δὲ αἴτιον, κοινὸν πλειόνων· οὐ γὰρ μόνον ἐν τοῖς καρποῖς. ἀλλὰ
καὶ ἐν τοῖς δένδροις, καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς ξύλοις. καὶ ὅλως ὅ-
σα τῶν ἀψύχων ζωογονεῖται, διαφόρους ποιεῖ πάσας τὰς μορφάς,
» ὡς ἂν ἐξ ἑτέρας ὕλης. ὁ δὲ κονιορτώδης σῖτος. θᾶττον σήπεται.
» καὶ ὁ ἐν τοῖς κονιατοῖς ἢ κονιάτοις οἰκήμασι. διὰ τὸ πλείω θερ-
» μότητα ἔχειν. καὶ γὰρ ὁ κονιορτὸς θερμὸς ἅτε ξηρὸς ὤν, καὶ τὸ
κονίαμα ὅταν ἀναδέξηται, τηρεῖ τὴν θερμότητα. ἔτι δὲ καὶ ἀθρόος
καὶ κατὰ βάθους ὤν· πλείων γὰρ ἡ θερμότης. θᾶττον δὲ πολὺ
2 κόπτεται κριθὴ πυροῦ. διὰ τὸ μανότερον εἶναι καὶ γυμνότερον. τά-
χιστα δ' ὁ κύαμος. θερισθεὶς γὰρ εὐθὺς καὶ συντεθεὶς ἐνιαχοῦ
καθάπερ ἐν Θετταλίᾳ. φαίνεται δὲ κατὰ τοὺς τόπους. περὶ ἐνίοις
γὰρ ἀσηπτότατος, ὥσπερ ἐν ταῖς ἱστορίαις εἴρηται, περὶ ἀπολ-
λωνίαν, περὶ τάραντα. καὶ ἀναπληροῦσθαι δέ φασι κοπέντα. τοῦ-
το μὲν οὖν σκεπτέον. ἀκόπως δὲ ἔχει τάδε. θέρμος. κέγχρος. αἱ γί-
λωψ. αἶρα. σήσαμον. ἐρέβινθος. καὶ ὅλως τὰ δριμέα. ὁ μὲν οὖν αἰ-
γίλωψ, πολυχίτων. ἡ δ' αἶρα, γυμνή. διὸ καὶ ἄλλῃ τινὶ δυνάμει. τὸ
3 δ' ὅλον, ἄκοπα. τὰ μὲν ξηρότητι. διὸ καὶ ἡ κέγχρος, χρονιώτε-
ρον. τὰ δὲ ἀμιξίᾳ καὶ καθαρότητι. καθάπερ ὁ χόνδρος· τὰ
μὲν χυμῶν φύσει καὶ δυνάμει φυσικῇ, καθάπερ ἐρέβινθος.
θέρμος. σήσαμον. τὰ δὲ, τῷ, πολὺ τὸ ἀχρεῖον ἔχειν. ὥσπερ ὁ
ὦχρος. ἅμα δὲ τοῦτό γε καὶ ξηρὸν καὶ θερμὸν τῷ ἀσίτῳ κοπέν-
τι βοήθεια ταχίστη, τὸ εἰς τὴν ἅλω φέροντας ἀπικμῆσαι. καὶ
τούτων μὲν σχεδὸν ἐνταῦθά που τὸ αἴτιον. ὃ δὲ περί τινων ζη-
τεῖται, διὰ τί ποτε ὁ κεκομμένος σῖτος καὶ παλαιὸς, ὕδατος
4 μὲν ἐπιτυχόμενος θερμοῦ, διαβλαστάνει. ταύτῃ γὰρ δὴ διάπει-
ραν λαμβάνουσιν εἰ φύσιμος, ὅταν ἐμβάλλοντες εἰς σκαφίον

ὠθίζωσι· σηπόμενος δ' οὐ διαβλαστάνει. καίτοι καὶ ἡ σηπεδὼν ὑπὸ θερμοῦ καὶ ἀνυγραίνεται, κἂν μικρὸν δόξειεν ἂν παρομοίαν εἶναι. δια-
» φέρει γάρ, ἥ τε φθαρτικὴ καὶ ἡ γόνιμος θερμότης· καὶ ἡ ὑγρότης ὡσαύτως. ἔστι δ' ἡ μὲν σηπεδὼν ἀλλοτρία καὶ φθαρτική. ἡ δὲ τοῦ ὕδατος τοῦ θερμοῦ, συμμετρίαν τινὰ ἔχουσα. δεῖται γὰρ τοιαύτης πρὸς τὴν βλάστησιν. ἐπεὶ ἕτερον τινὰ παρόμοιον, καὶ εἴ τις ἀποροίη. διὰ τί ἡ θερμότης καὶ ἡ ὑγρότης καὶ ὑγίειαν ἐν τοῖς σώμασι ποιοῦσα καὶ νόσον· δῆλον οὐχ ὡς αἱ αὐταί, ἀλλ' 1
ὡς ἕτεραι καὶ ἐναντίαι. θερμὸν δ' ὠθίζουσι διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν σπερμάτων, ὅπως μὴ καθάπερ ἐκπάγῃ, διὰ τὸ θᾶττον ἀποδηλοῦν. ἐπεὶ οἵ γε μὴ παντελῶς διεφθαρμένοι, καὶ ψυχρῷ διαβλαστάνουσι. συμβαίνει δὲ καὶ κόπτεσθαι καὶ σήπεσθαι δι' ἀλλοτρίας θερ-
μότητος. 2

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡῚ ΦΥΤΩ͂Ν

ΑἸΤΙΩ͂Ν ΤῸ Ε.

ῶν ἐν τοῖς δένδροις καὶ φυτοῖς τὰ μὲν,
αὐτόματα γίνεται, τὰ δ' ἐκ παρασκευῆς
καὶ θεραπείας. ἑκάτερα δὲ αὐτῶν ἔ-
1 χει διαίρεσιν. τῶν γὰρ αὐτομάτων, τὰ
μὲν ἐστι φύσει. τὰ δὲ παρὰ φύσιν. καὶ ἔστ'
ἐν τοῖς φυτοῖς ὑπάρχει τι τοιοῦτον, ὥσ
περ καὶ ἐν τοῖς ζώοις. ὅτι ἐάν τι μὴ τὸν
οἰκεῖον ἐνέγκῃ βλαστὸν, ἢ καρπὸν ἢ μὴ κατὰ τὴν τεταγμένην
ὥραν, ἢ μὴ ἐκ τῶν εἰωθότων μερῶν. ἢ τι τοιοῦτον ἕτερον ἅπαν
τα γὰρ ταῦτα παρὰ φύσιν· τῶν δ' ἐκ τέχνης καὶ θεραπείας, τὰ
μὲν ἐστι συνεργοῦν τῇ φύσει πρὸς εὐκαρπίαν καὶ πλῆθος· τὸ
2 δὲ, εἰς ἰδιότητα καὶ τὸ περιττὸν τῶν καρπῶν. ὅτι, τὸ ποιῆσαι
βότρυν ἀγίγαρτον. ἢ ἐκ τοῦ αὐτοῦ κλήματος μέλανα καὶ λευ
κὸν φέρειν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ βότρυϊ. καὶ ὅσα δὴ τοιαῦθ' ἕτερα
ποιοῦσι· πλείω γάρ ἐστι. περὶ μὲν οὖν τῶν κατὰ φύσιν καὶ τῶν
συνεργούντων τῇ φύσει, πρότερον εἴρηται. περὶ δὲ τῶν παρὰ
φύσιν καὶ ὅσα πρὸς τὸ περιττὸν ἥκει, νῦν λεκτέον. καὶ πρῶ-
τον ὑπὲρ τῶν παρὰ φύσιν ἢ ὄντων ἢ δοκούντων. καὶ γὰρ τού-
των ἐστί τις αἰτία, καθάπερ ἐν τοῖς πρώτοις. ὅτι ὅσαι παρώ-
3 ροι καρποτοκίαι καὶ μὴ ἐκ τῶν αὐτῶν γίνονται. λέγω δ' ὅτι, ἐά-
ν ποτε κατὰ χειμῶνα τοῦ ἦρος ὑποφαίνοντος ἐνέγκῃ καρπὸν,
καὶ ῥόα καὶ ἄμπελος ἐκ τῶν ἀκρεμόνων καὶ ἐκ τοῦ στελέχους,
καὶ εἴ δή τι παραπλήσιον τούτοισι. πρὸς δὲ ταῦτα λαβεῖν, πρῶ
τον μὲν ὅτι συμβαίνει τὰ τοιαῦτα τοῖς πολυκάρποις καὶ ὑ-
γροῖς. ὅτι ἀμέλει καὶ τοῖς εἰρημένοις. ἅπαντα γὰρ τὰ ὑγρὰ
ταῦτα καὶ πολύκαρπα. ξηρῷ δ' οὐδενὶ καὶ ὀλιγοκάρπῳ. δεύ-
τερον δὲ, πρός τι τὰς βλαστήσεις καὶ καρποτοκίας τὰς παρώ-
4 ρους. ὅτι πάντων ἔχουσι τινὰς ἀρχὰς ἐν αὐτοῖς βλαστητικάς,

ἢ κλῶνας, ἢ πρόρθοι, ἢ ἀκρέμονας, ἢ ὅτι χρὴ καλεῖν τὰ ἐσχα-
τεύοντα τῶν δένδρων. οὐδὲν γὰρ ἐστὶ πᾶσι κοινὸν, ἀλλ' ἔνια προ-
σηγορίας τινὰς ἔχει. καθάπερ θαλλία. κραδή. κλῆμα. καλοῦ-
σι δὲ τινὰς καὶ κλῶνας· ὅτι δὲ ἔχουσιν ἀρχάς τινας τοῦ βλα-
στάνειν, φανερὸν ἐκ τῶν καταπηγνυμένων. ἃ πολλάκις ἀῤῥιζώ-
των ὄντων τῶν κάτω, μεθίησι βλαστόν. οἷον, κλήματα καὶ κλά-
δοι καὶ ἐλαίας. χάρακας ἐνίοτε δὲ καὶ μὴ καταπαγέντα,
ἀλλ' ἀφῃρημένα. καθάπερ τά τε κλήματα καὶ τὰ τῆς ἐλαίας 1
ξύλα. ἐτῶν δέ τι συμβαίνει, τὴν πάρωρον βλάστησιν γίνεσθαι
χειμώνων μαλακῶν ἢ νοτίων γινομένων. ἐκ τούτων γὰρ οὐκ ἂν
δόξειεν ἄλογον εἶναι τὸ συμβαῖνον, ἠθροισμένης τῆς γονίμου
δυνάμεως καὶ ὑγρότητος ὁτὲ μὲν καθ' αὑτὴν, ὁτὲ δὲ, λειπο-
μένης τῆς ἔμπροσθεν ἀφ' ἧς ὁ καρπὸς ἦλθεν. ὥσπερ συμβαί-
νει καὶ ἐπὶ τῆς συκῆς. ὑπολειπομένης γὰρ πλείονος τῆς τοιαύ-
της ὑγρότητος, ὅταν ἀὴρ ἐπιγένηται μαλακὸς καὶ ὑγρὸς καὶ
θερμὸς, ἐξεκαλέσατο τὴν βλάστησιν· ὁτὲ δὲ τοῦτο συμβαίνει 2
φανερόν. ὅτι ἐκ τούτου τοῦ μέρους ὁ καρπὸς αὔξεται, ὅθεν καὶ οἱ
πρόδρομοι. τάχα δὲ καὶ οἱ πρόδρομοι διὰ τὴν μαλακότητα
τοῦ ἀέρος, οὐ προτηροῦσί τε καὶ πέττονται μᾶλλον. εἰ δ' ἄρα
μὴ τοῦτο, ἀλλὰ τ' ἄλλα γε πάντα διὰ τὰς αὐτὰς καὶ παραπλη-
σίας αἰτίας ἐστὶν, ἤτοι γινομένων τινῶν ὑπολειμμάτων, ἢ καὶ
τούτων συνισταμένων ἀμφοῖν. οὐκ ἄλογον δ' οὐδ' ἑτέρως. προϋ-
πάρχει γὰρ ἡ τοῦ δένδρου πρὸς ἄμφω φύσιν, ὑγρά τις οὖσα καὶ
προβλαστής· ὥστ' αὖ διδίαι πλείω χρόνον ἐπιγίνωνται, καὶ τοῦ 3
χρώματος ποιεῖν τὴν μεταβολήν. ἐπεὶ τόν τε χυλὸν οὐ δύνα-
ται πέττειν οὐδαμῶς. ἀλλ' ἡ φαντασία σχεδὸν γίνεται κατὰ τὴν
χρόαν. οἱ δ' ὄλυνθοι, συνεργούσης ἤδη τῆς ὥρας, πεπαίνον-
ται μέχρι τινός. ἔτι δ' οὐ τοί γε κατὰ φύσιν πῶς εἰσιν. αἰεὶ γὰρ
γίνονται τὴν αὐτὴν καὶ τεταγμένην ὥραν. ὥσπερ καὶ ὁ τῶν
διαφόρων συκῶν λεγόμενος καρπός. ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ὅ-
μοιον ληπτέον. ὅτι παραπλησία τις ἡ αἰτία πάντων, ἐκ τοῦ συ-
νίστασθαι τὴν τοιαύτην ὑγρότητα καὶ δύναμιν. διὸ καὶ ὅτι- 4

θεν τῶν φύλλων πάντα ταῦτα γίνεται. καὶ οὐχ ὥσπερ τὸ σῦ
κον ἔμπροσθεν. ἀλλ' αἱ μὲν φύουσι τοὺς προδρόμους, ἀσθενέ-
στεραι τυγχάνουσιν. ὥστε οὐδ' ἐπιμένειν δύνανται τῆς βλαστή
σεως γινομένης ἐκεῖσε. ὅλως δὲ πολυειδές τι τὸ τῶν συκῶν ἐστιν.
αἱ μὲν γὰρ, ὀλυνθοφόροι μόνον, σῦκα δ' οὐ φέρουσιν· ἔνιαι, αἱ δὲ
λευκοὺς ὀλύνθους φέρουσι τοὺς ἐδωδίμους. ἕτεραι δὲ φέρου
σι καὶ σῦκα καὶ ὀλύνθους μέλανας, ἀέρωσις ἢ καὶ ἐδωδί-
1 μους· φέρουσι δὲ τὸν ὄλυνθον ὄπισθεν τοῦ θερίου. γίνονται δ' ἐν
αὐταῖς καὶ ἔνιαι αἳ ὅλως οὐ φέρουσιν ὀλύνθους. πάλιν δὲ
τοὺς προδρόμους αἱ μὲν φέρουσιν. ἔνιαι, ἥ τε λακωνικὴ καὶ λευ-
κομφάλιος καὶ ἕτεραι πλείους. αἱ δ' οὐ φέρουσι. τῶν δὲ φερου
σῶν οὐ συνεχὴς, ἀλλὰ παραλλάττουσα ἡ διαφορὰ κατὰ τὴν διά
θεσιν. ὅτε μὲν γὰρ εὐετήκαι, ὅτε δ' οὐκ εὐετήκαι. ἐὰν δὲ κακῶς. οὐκ
εὐετήκαι. φέρουσι δὲ οὐ παρ' αὐτὸ τὸ θεῖον μόνον ἀλλὰ καὶ κα
τωτέρω πολύ. καὶ ἔνιαί γε ἐκ τῶν παχέων σφόδρα. συμβαίνει
2 δ' ἐνίους καὶ ἐκπίπτειν τινὰς τῶν ὕστερον. οὐ γὰρ ἅμα πάντας. ἀλ-
λὰ τοὺς μὲν, πρότερον φέρουσι, τοὺς δὲ, μικρῷ πρὸ τῆς ἐρινάδος.
ἐπιγίνονται δὲ ἄχρι τοῦ βλαστοῦ καὶ τῶν συκῶν. ἀποπίπτουσι δ' ἐκεῖ-
νοι πρότερον, καὶ ἧττον ἐκπίπτονται. τὰ μὲν οὖν συμβαίνοντα
ταῦτ' ἐστίν. οὐκ ἀλόγως δ' ἂν δόξειεν οὐδέν. τὸ γὰρ μὴ πάσας φέ
ρειν, ἀλλ' ὅσαι ὑγρότεραι καὶ ἰσχὺν ἔχουσι εἰς τὴν ἐπίτασιν
εὔλογον. ἐκ γὰρ τῆς ἀπολύτου τροφῆς ἐβλάστησεν ἡ σύστασις.
ἐφελκυσαμένη δὲ πλέον, οὐκ ἄλογον τὸ μὴ πάσας καταπέ-
3 ψαι τότε, τὸ μὴ ἐντελεχὲς αὐτῶν τῶν τύπων, διὰ τὸ μὴ ὁμοίας εἶ-
ναι ταῖς διαθέσεις. ἀσθενεστέρως γὰρ ἔχουσα καὶ χεῖρον θεραπευθεῖσα,
δῆλον ὡς ἐλάττω λήψεται τὴν ὑγρότητα. μὴ λαβοῦσα δὲ πλῆ
θος, οὐδ' ὑπόλειμμα ποιήσαι. ἐπεὶ γεωργηθεῖσα ὁμοίως, καὶ
τῶν ἐκ τοῦ ἀέρος συνεργησάντων, ἀποδώσει καὶ τὸ ὕστερον. ἐνίοτε δὲ
κἀκεῖνο συμβαίνει, μὴ τυχούσης θεραπείας. ὥστε τοὺς μὲν προ
δρόμους ἐνεγκεῖν. τὸν δὲ καρπὸν μὴ δύνασθαι. τοῦτο δ' ὅτι οὐ μὲν
ὑπῆρχε προκατειργασμένον· θάτερον δ' ὥσπερ ἱκανῆς ἔδει
4 ποιεῖν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὸ ἐκπίπτειν τοὺς ἐκ τῶν παχέων, ἀλλὰ τοὺς αὐτῶ

μᾶλλον. ἡ τροφὴ γὰρ ἅμα καὶ ἡ θερμότης ἄνω φέρεται. καὶ ὅλως ἡ τοῦ δένδρου ὁρμὴ πρὸς τὴν βλάστησιν. ὥσθ' ἅμα συναναφερομένου καὶ τοῦ θερμοῦ δι' ἀμφοτέρων ἡ ὑπόλειψις. διὸ καὶ αἱ κατὰ μέρος αὐξήσεις καὶ αἱ καρποτοκίαι τῶν αὐθῶν ὕστερον. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς εἰρήσθω. παραπλή-
» σιον δὲ καὶ τὸ συμβαῖνον, καὶ περὶ τὰς ἀμπέλους ἐστί. καὶ γὰρ
» αὗται προβλαστάνουσιν ἐνίοτε συνηθροισμένης τῆς γονίμου
» καὶ βλαστικῆς ἀρχῆς. ὁ δὲ τόπος ὡρισμένος αὐταῖς. ἐπὶ τῶν ὀ- 1
φθαλμῶν γὰρ ἡ βλάστησις. ὁποῖα δ' αὖ καὶ τὰ τῆς ἀέρος ἐπιγίνεται καὶ περὶ πόσον χρόνον, οὕτω καὶ τὰ τῆς αὐξήσεως ἀκολουθεῖ. σχεδὸν δὲ καὶ ὅσα πρωιβλαστῆ καὶ πρωιανθῆ φύσει, ταυτὸ τοῦτο πάσχει. κυισκούμενα γὰρ ἐν ὥρᾳ προκαλουμένων τῶν εὐδιῶν, πολλάκις ἀποτίκτει πρὸ τῶν καιρῶν, καὶ προάγει, μέχρις οὗ αὖ ὁ ἀὴρ ὁμαλίζῃ. τὰς μὲν οὖν πρώρους βλαστήσεις ἐν ταύταις ὑποληπτέον ταῖς αἰτίαις εἶναι. τὰς δὲ μὴ ἐκ τῶν οἰκείων μερῶν, ἀλλ' ἐκ ἀκρεμόνων καὶ στελέχους ἐν πέρ- 2
ρῳ ταύταις. ὅταν ἀθροισμὸς εἰς ταῦτα γίνηται τῆς γονίμου δυνάμεως. ἀρχῆς γὰρ ἀποστάσης ἡ περιρροὴ τῆς τροφῆς ὁμοιοῦται τῷ ἀποκομμένῳ. καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις. ἡ δὲ σύστασις οὐκ ἀνάλογος εἰ τοιαύτην τινὰ κατὰ μόριον ἔλαβε κρᾶσιν. ἀλλ' εὐλογωτέρα πολλῷ τῆς ἐν ζώοις γινομένης οἱονεὶ κέρατος ἐκ τοῦ στήθους ἢ τοιούτου ἑτέρου. αὕτη γὰρ μείζων ἡ παραλλαγὴ τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς, ὅσῳ μᾶλλον ὁμοιομερῆ τὰ φυτὰ τῶν ζώων. ἐὰν
δὲ δὴ καὶ προβλάστημά τι γίνηται τῶν βλαστῶν, ἔλαττον ἐπὶ τὸ 3
ἄτοπον. ἐνίοτε γὰρ καὶ φύεται κλῆμα ἐκ τοῦ στελέχους. ἰσχύοντα δὲ καρπολογῆσαι ταῦτ' οὐκ ἄλογον. ἀλλ' ὅταν αὐτὸς ὁ καρπὸς ἐκ τοῦ ἀκρέμονος ἢ τοῦ στελέχους, ἀτοπώτερον. ὥσπερ ἐπὶ τῶν ῥοῶν. αἰτίαν δὲ τὴν εἰρημένην ὑποληπτέον. αἱ δὲ τοιαῦται παραλλαγαὶ τῶν τόπων ἐλάττους εἰσίν, ὅτι εἴ ποτε συνή τις ἐνέγκοι ἐκ τοῦ ὄπισθεν τοῦ θείου τὸν καρπόν. μικρὰ γὰρ ἡ μεταβολή. καὶ ὁ τόπος ὅλως οὐκ ἀλλότριος τοῦ συμβαίνοντος.
αἴτιον δ' ὅτι τὴν μὲν περιβλάστησιν, ἀσθενῆ τὴν δ' ἐνταῦθα συρ- 4

ῥοιὰν, ἰσχυροτέραν ἔχειν. ὥστ᾽ ὁμαιοτέρας γινομένης τῆς περι-
δρόμων, ἐπεὶ μέτι καὶ ὑπερέπεμψε· φαίνεται δὲ καὶ τόδε ἧτ-
τον ἄτοπον. ὅτι γένος τί φασιν εἶναι τοιοῦτον δὴ ὃ καλοῦσιν ὀ-
πισθοκάρπιον. εἰ γὰρ ὅλως τι πέφυκεν οὕτω καρποτοκεῖν τῶν
ὁμογενῶν, οὐκ ἄτοπον συμβῆναί ποτε καὶ τοῖς μὴ πεφυκό-
σι, τῆς ὁμοίας διαθέσεως γινομένης. ἐπεὶ καὶ ἐκ τῶν ἀκρεμό-
νων ἐνεγκεῖν, τινὰ ὁμοιότητα ἔχει τῇ ἐν αἰγύπτῳ συκαμίνῳ.
1 φέρει γὰρ δὴ κἀκείνη τὸν καρπὸν ἐκ τοῦ στελέχους οὐκ ἐκ τῶν
ἀκρεμόνων. δυσβλαστής τις οὖσα καὶ δύστονος ὡς ἔοικε πρὸς καρ-
ποτοκίαν. σημαίνει δὲ τὸ πλεονάκις ἀπὸ τῆς αὐτῆς φέρειν ἀ-
φαιρουμένων. οὐ πεπαίνει δὲ καλῶς μὴ ἐπικνισθέντων καὶ πε-
ριλειφθέντων ἐλαίῳ. καθάπερ ἐλέχθη. διὰ τὴν δυστροφίαν καὶ
τὸ πλῆθος τῆς ἐπιρροῆς. ἀφαίρεσίς τε γὰρ γίνεται τῇ ἐπικνί-
σει. καὶ τὸ ἔλαιον ἅμα διαθερμαῖνον καὶ ὁ ἥλιος ἀνεωγμέ-
νων ταχεῖαν ποιεῖται τὴν πέψιν. ἔοικε δὲ παραπλησίως τρό-
2 πον τινὰ τὸ συμβαῖνον τοῖς κατὰ μέρος ἀνθοῦσιν, ἀπὸ τῶν κά-
τωθεν ἀρχομένοις. ἐκείνων τε γὰρ τὰ μὲν ἰσχύοντα καὶ οἷον τε-
τελειωμένα, καὶ ἀνθεῖ καὶ καρπογονεῖ. τὰ δὲ ἀσθενέστερα καὶ ἐ-
πάνω προσαύξεται καὶ βλαστάνει. καὶ ἀεὶ τὸ τελειούμενον ἀνθεῖ.
τὴν δὲ τῆς τροφῆς ἐπιρροὴν, ἕκαστον εἰς τὴν αὑτοῦ φύσιν κα-
ταμερίζεται καὶ δύναμιν. καὶ τούτων ὁμοίως μὲν εἰς τὴν βλά-
στησιν φέρεται τῆς τροφῆς. εἰ δ᾽ εἰς τὸ ἰσχυρὸν ἤδη καρπογονοῦν.
ἐκεῖνο δὲ οὔπω δύναται διὰ τὴν ὑγρότητα καὶ τὴν ἀτέλειαν.
3 καὶ περὶ μὲν τούτων, ἀρκείτω τὰ εἰρημένα. τὰς δὲ μεταβο-
λὰς τῶν καρπῶν, ἀεί τινας εἰ ἐκ λευκῶν μέλανας, ἢ ἐκ γλυ-
κέων ὀξεῖς, ἢ ἀνάπαλιν, καθάπερ φασὶν ἐπί τε συκῆς καὶ ἀμ-
πέλου καὶ ῥόας τοῦτο συμβαίνειν. ἐνιαχοῦ μὲν οὐδὲν θαυμα-
στὸν, οὐδ᾽ ὅλως ἄτοπον φαίνεται τῷ τὴν φύσιν ὁτὲ μὲν, οὕτως.
ὁτὲ δὲ, ἐκείνως. καὶ τοῖς μέρεσιν ἀνομοίως φέρειν. οἷον, τὴν κα-
πνέων ἄμπελον καλουμένην. αὕτη γὰρ δοκεῖ τοὺς μὲν, λευ-
κοὺς ἐνίοτε. τοὺς δὲ μέλανας. καὶ ὁτὲ μὲν πάντας τοιούτους. ὁ-
4 τὲ δὲ τοιούτους φέρειν. διὸ καὶ οὐδ᾽ οἱ μάντεις εἰώθασι τοῦ-

» τὸ κρίνειν ὡς τέρας. τὸ γὰρ εἰωθὸς, οὐ τέρας. αἴτιον δὲ τῆς
παραλλαγῆς, ὅτι τὸ χρῶμα τούτων τῶν βοτρύων οὔτε μέλαν
οὔτε λευκὸν ἔχει, ἀλλὰ καπνῶδες, ὅθεν καὶ τὴν προσηγο-
ρίαν ἔχειν. ἐὰν οὖν μικρά τις ἐναλλαγὴ γίνηται, δοκεῖ μετα-
βεβληκέναι τὴν χρόαν. οὐδ' ἕτερον δ' εἰλικρινὲς οὔτε τὸ μέ-
λαν οὔτε τὸ λευκὸν ἔχει· διὸ καὶ ἔνιοί τε τῶν βοτρύων ἑτερόχροοί
τινες· οἱ μὲν, εἰς τὸ λευκὸν, οἱ δ' εἰς τὸ μέλαν μᾶλλον ἀποκλί-
νοντες. αἰτία δ' ἡ τροφὴ καὶ ἡ διάθεσις αὐτῆς τῆς ἀμπέλου. τοῦ- 1
το μὲν οὖν ὥσπερ ἐλέχθη συγχωρεῖται τῷ μὴ θαυμαστῷ. τὸ δ'
ἐπὶ τῶν ῥοῶν, εἰ μὲν ὅλων τῶν δένδρων γίνονται μεταβολαί,
παρόμοιον αἴτιον τὸ συμβαῖνον ἦν, τοῖς περὶ κιλικίαν καὶ αἴγυ-
πτον. εἴπερ αὐτόματος ἡ μεταβολή. τῆς γὰρ χώρας, τὸ πάθος
καὶ ἡ δύναμις. εἰ δὲ μὴ ὅλον, ἀλλά ποτε τοῦτο συνέβη, τῇ τρο-
φῇ καὶ τῇ διαθέσει τὴν αἰτίαν ἀπολογητέον. ὡς ἐκ τοιαύτης
γινομένη καὶ κρατηθείσῃ ὅτι αὖ ἐθίσῃ. εἰ δ' ἀνώμαλον, ὥσπερ ἔοι-
κε, ταῖς ῥίζαις ἡ αἰτία καὶ ἐπί τι μέρος ἄλλο κύριον, τῷ τὰ μὲν, 2
τοιαύτην, τὰ δὲ, τοιαύτην λαβεῖν, ἢ καὶ ποιῆσαι καὶ ἀναδοῦ-
ναι τὴν τροφήν. ἅμα δὲ καὶ τὸν ἀέρα συνεργεῖν τι. καὶ γὰρ ἀπὸ
τούτων γίνονται διαφοραί. δόξειε δ' ἂν ἀτοπώτατον ἐνταῦθα
εἶναι, τὸ μερίζεσθαι τὰς ῥίζας. ἔνιοι γὰρ ἑκατέρου μέρους
οὐκ ἔχει τὸ δένδρον ἢ ἐλάττους. ὁ δὲ καρπὸς ὁμοίως ἀναμιγνυ-
μένης δηλονότι πανταχοῦ τῆς τροφῆς. οὐ μὴν, ἀλλ' ἴσως ἐὰν
μὲν ἐκλείπωσί τινες ἀπὸ τῶν δένδρων, ἡ τροφὴ πᾶσιν· ἐὰν δὲ
πανταχόθεν ἔχῃ. τὸ καθ' αὑτὴν ἑκάστη. οὐ κατὰ λόγον ὡς ἀ- 3
πο φθάσειεν, εὐθυπορούντων πως τῶν πόρων. ἔνια γὰρ συμ-
βαίνει καὶ ζῇ τῶν φυτῶν ἑκατέρου μέρους. αὐξανόμενα γὰρ
συνεκπληροῦν πως τὸ ὅλον. τὰ μὲν ἐκ περιλαμβάνοντα· τῶν
δὲ, καὶ ἀποπιπτόντων διὰ τὸ αὖον. εἰ δέ τις καὶ αὕτη πίστις ἐστὶν
ἐκ τῶν συντιθεμένων κλημάτων μὴ ὁμογενῶν, ὅτι μία μὲν ἡ
ἄμπελος, φέρει δ' ἑκατέρων τῶν μερῶν τὸν οἰκεῖον καρπόν.
ὡς οὐ μιγνυμένης, ἀλλ' εὐθυπορούσης τῆς τροφῆς, εἴη δ' ἂν καὶ
ταύτῃ χρῆσθαι. τοῦτο μὲν ἥκιστα γινόμενον, καὶ ἥκιστα πίστιν ἔχον 4

εἰσὶν αἱ δ' ἄλλαι μεταβολαί, μάλιστα ταῖς εἰρημέναις αἳ ἔχοιεν αἰτίας ὁμοίως ἐπὶ πάντων· εἴτε κράμμασιν, εἴτε χυλοῖς, εἴτε ἄλλῳ τινὶ μεταβάλλουσιν. αἱ γὰρ τροφαί, διαθέσεις ἀλλοιοῦσι καὶ μεθίστασιν, ὁτὲ μέν, κρατούμεναι. ὁτὲ δέ, κρατοῦσαι. καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ἀπὸ τῶν σπερμάτων φυομένοις. πλὴν ἐνταῦθα ἡ ἔκστασις ἀεὶ πρὸς τὸ χεῖρον. ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐξεργασμένων καὶ ἡμερωμένων ἔχει τὴν ὁμοίωσιν ἁπλῶς δ' ὥσπερ
1 ἐλέχθη, μικραί τινα χρὴ νομίζειν ἐν τούτοις εἶναι τὴν μεταβολήν, ὅπου μὴ ἡ χώρα μεταβάλλῃ. τὰ δὲ τοιαῦτα χρόνῳ γίνεται καὶ οὐκ ἐπέτεια. καθάπερ οὐδὲ τὰ ἡμερούμενα καὶ ἀγριούμενα. μέγα δ' οὖν πρὸς πίστιν τῆς μεταβολῆς, τὰ περὶ τὰς χώρας. καὶ ὅτι θεραπεῖαί τινες τῶν ῥιζῶν καὶ τῆς τροφῆς ποιοῦσι μεταβολάς. ἀλλὰ τὰ οὕτως ἐν βραχεῖ χρόνῳ καὶ ταχέως, ἄπιστον. εἰ μή τις ἄμφω ταῦτα συνθήσει. καὶ τὸν χρόνον λανθάνειν, καὶ τὴν μεταβολὴν εἶναι βραχεῖαν· ἐπεὶ ἔν γε τοῖς
2 ἐπετείοις, οὐκ ἄλογον· οὐδ' ὁμοίως ἐφ' ὧν συμβαίνει θαυμαστόν, εἴπερ ἄρα συμβαίνει. καθάπερ ὅταν ἐκ πυρῶν αἶρα γίνηται, διά τε τὸ πολλάκις γίνεσθαι, καὶ διὰ τὸ τὴν αἰτίαν οἴεσθαί πως. αἵ τε ὑπερομβρίαι ποιοῦσιν. εἰ δὲ καὶ ἐκ τῶν αἰρῶν εἰς πυροὺς πάλιν ἀποκαθίσταται, τοῦτο θαυμασιώτερον· εἴη δ' ἂν ὥσπερ ἀσθένειά τις ἢ νόσος γεγενημένη τοῦ σπέρματος, ἥτις ἀπολύεται μεθισταμένων ἄρα τῶν περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὴν τροφήν. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μέν, ἐπὶ πλέον εἴρηται, συμπεριλαμ-
3 βάνοντα πρὸς τὴν τῆς αἰτίας πίστιν τὰ ὁμολογούμενα. τὸ
» δ' ἐνεγκεῖν ἄμπελόν ποτε ἄνευ φύλλων, ὡς μὲν ὅλως εἰπεῖν
» οὐ πιθανόν· ὡς δὲ μικρᾶς τινος γινομένης βλαστήσεως καὶ ταύτης διὰ τὴν ἀσθένειαν ἀπορρυείσης, μᾶλλον πιθανὸν ὡς ἐνταῦθα πλείονος καὶ σφοδροτέρας τῆς ὁρμῆς γινομένης. ὅπερ ἐπί τινων δένδρων καὶ συμβαίνει σχεδὸν ὅταν εὐκαρπήσωσιν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀμυγδαλῆς. διὰ γὰρ τὸ πλῆθος οὐδὲ φαίνεται τὰ φύλλα. καὶ ἄλλα μικρὰ καὶ ἀσθενῆ
4 γίνεται, τῆς φύσεως ἐνταῦθα ὡρμηκυίας. ὥσπερ καὶ ἐν τῷ

ἀνθεῖν ἡ ἄμπελος, ὅταν ὀψίσῃ καὶ διατηρῇ τὸν καρπὸν αὐτὴ
τῶν οἰναρῶν. ὥσπερ καὶ ἡ συκῆ τῶν θρίων. ἰσχυρότεροι γὰρ· ὅ-
ταν ἅπαξ γίνωνται τῶν φύλλων. οἱ μὲν, διὰ τὴν σμίχον καὶ τὴν
προσάρτησιν. οἱ δὲ διὰ τὸ πιλοῦσθαι τῷ ψύχει. τῶν μὲν γὰρ
φύλλων, ἐξαιρεῖται τὴν ὑγρότητα καὶ τὸν ὀπόν. τῶν δὲ καρ-
πῶν, διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μᾶλλον ἔχειν θερμότητα, τοῦτο
μὲν οὐ δύναται συμπυκνοῦσθαι καὶ πιλεῖσθαι. παραπλήσιον δὲ
τούτῳ, καὶ εἴποτέ τις ἐλαία, τὰ μὲν φύλλα, ἀπέβαλε. τὸν δὲ 1
καρπὸν, ἐξήνεγκεν. ἀσθενέστερον γὰρ ὄν, μᾶλλον ὑπήκουσε τοῦ
ψύχους. ἢ εἴ τι πάθος εἴη ἕτερον. πεπανθεὶς μὲν γὰρ ὁ καρπὸς,
αὐτόματος ἀπορρεῖ, πρὸ δὲ τοῦ πεπανθῆναι, μᾶλλον ἰσχύει καὶ
προσήρτηται. διὸ καὶ ῥαβδίζουσι τὰς ἐλαίας. ταῦτα μὲν οὖν
καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα φυσικὰς ἔχουσι ἀρχὰς τὰ μὲν ἐξ αὐ-
τῶν. τὰ δ᾽ ἐκ τοῦ περιέχοντος ἔχει. ἐπεὶ καὶ τὰ αὐτόματα δια
βλαστάνοντα ξύλα, καθάπερ τὰ ἐλάϊνα καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦ-
τον. ἅπερ εἰς τέρατα καὶ σημεῖα ἀνάγουσιν, οὐκ ἔστιν ἄλογον. 2
φύσει τε γὰρ εὔζωα καὶ βλαστικὰ διὰ πυκνότητα καὶ τὸ ἔγχυ-
μον. καὶ ὅταν ἔξωθεν ἰκμάδα τινὰ λάβῃ, ταχὺ δίδωσιν. ὡς δ᾽
ἤδη τὸ πολὺ κατορυττόμενα καὶ ἐν ὑγρῷ τόπῳ βλαστάνει,
πλὴν εἴ τι κοπὲν ὕστερον μικρῷ διεβλάστησεν ἔχον ἐν ἑαυτῷ συ-
νηθροισμένην τὴν γόνιμον ὑγρότητα. ἅμα δὲ καὶ τῆς ὥρας ὑ-
πουργοὺς τῆς βλαστητικῆς οὔσης. τούτῳ δὲ ὁμοιότροπόν τι καὶ ἤδη
τῆς σκίλλης καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκβλαστανόντων. ὡσαύτως
δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ξύλων ἐκφυόμενα καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἐλα- 3
τίνων, ἃ καλοῦσιν οἱ μάντεις εἰλυθύας. αἰειμένου τε ὄντος καὶ
μαλακοῦ τοῦ ἀέρος, ἐκφύεται μάλιστα, ὁπότε ἡ ἐνυπάρχου-
σα ὑγρότης συῤῥυεῖσα, καὶ ἡ ἔξωθεν προσαπίπτουσα συνεπά-
γη, καὶ ἐποίησεν οἷον σφαιροειδές. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσα διὰ τῶν ξύ-
λων. καὶ γὰρ ταῦτα νοτίου καὶ ὑγροῦ τοῦ ἀέρος ὄντος, τοῦτο πά-
σχει καὶ οὐ πάντα. ἀλλ᾽ ἐν οἷς ἐστι λεπτή. οἷον, κέδρου. κυπαρίτ-
του ἐλαίας, ἃ δὴ καὶ σημεῖα καὶ τέρατα νομίζουσιν, ὅσα δὲ
ἄλλα συμβαίνει καὶ προφέρεται τῶν τοιούτων. οἷον ὥς ποτε 4

φασὶν ἐν πλατάνῳ φῦναι δάφνην. ἢ ἁπλῶς περὶ τὰς ἐμ-
βλαστήσεις τὰς ἐν ἀλλήλοις, ἐκ λανθανούσης ἀρχῆς ὑπολη-
πτέον γίνεσθαι σῆψιν ἢ ἀλλοίωσιν. ἄλλως τε καὶ πολὺ διεστώ-
σης, οὐκ εὔλογον. οἱ δὲ τρόποι τοιοῦτοι. λέγω δὲ λανθανούσης,
εἰ ἐμπέσοι σπέρμα καὶ ἔμβρυον γένοιτο σῆψιν ἔχοντος κοιλώδη
τινὰ τοῦ δένδρου. βλαστοίη γὰρ ἂν οὕτως ἕτερον ἐν ἑτέρῳ, ἀλ
λ' ἡ τοιαύτη βλάστησις ὁμοία τῇ τῶν ἰξῶν. ἢ ὡς διὰ πλείονος
1 ἐπὶ τῇ πλατάνῳ ἐκ τοῦ χαλκοῦ τρίποδος. μᾶλλον δ' ἀμφότε-
ραι τῇ ἐκ τῆς γῆς. οὐ γὰρ οἷόν τε φῦναι μὴ κοιλώδους τινὸς ἐνυ-
πάρχοντος, ὥσπερ οὐκ ἐκ τῶν τοίχων τῶν λιθίνων, ἐὰν μὴ τοι-
αύτη τις συῤῥοὴ γένηται καὶ σῆψις. ἐξ ἧς πέφυκε βλαστάνειν.
ἔτι δ' ὕστερον ὑπερροήν τινα λαμβάνειν τῆς τροφῆς. οὕτω γὰρ αὐ-
τῶν ἡ αὔξησις· ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα καὶ αὐτομάτως ἢ πάντα
ἢ ἔνια γίνεται. τάχα δὲ καὶ σπερμάτων τινῶν κατεῤῥυέντων
ἅμα τῇ σήψει, καὶ συστάσει. δάφνη δὲ καὶ ἔτι τοιοῦτον ἕτερον
2 ἀπὸ τῶν καρπῶν. εἰ δ' ἄρα καὶ οὕτω ἀπὸ σήψεώς τινος, οὐδὲν
διαφέρει πρὸς τὴν αἰτίαν. εἰ δέ ποτε δένδρον ἐκπεσὸν ὑπὸ
χειμῶνος, ἤδη πάλιν αὐτόματον, ὥσπερ ἐν Φιλίπποις μὲν ἔ-
τι δένδρῳ πλάτανος καὶ τῆς μὲν, οὐκ ἐναφῃρέθη, πλὴν ὅτι
τῶν ἀκρεμόνων κατεκλάσθησαν ἐν τῇ πτώσει τῆς πλατάνου δὲ
ἀφῃρέθη. καίτοι περιεπελεκήθη. τὴν δ' αἰτίαν ὑπελάμβανον, ὅ-
τι πεσοῦσα ἐπὶ θάτερον μέρος ἀνέσπασε πολλὴν γῆν. ὑπεργενο-
μένου δ' εἰς νύκτα τότε πνεύματος ἐναντίου καὶ μεγάλου κι-
3 νήσαντος αὐτὸ, διὰ τὸ ἐμπίπτειν τοῖς ἀκρέμοσι, ῥοπὴν ἐποίη-
σεν ἐγκείμενον τὸ μέρος. καὶ κατασπάσαν ὤρθωσεν. οὕτω γὰρ
συνέβη τῷ ἐν Φιλίπποις. τὸ δ' ἕτερον ἐκινήθη μὲν ὁμοίως, καὶ
τὴν ἀνάσπασιν εἶχε τῆς γῆς. διὰ δὲ τὴν περικοπὴν, ἀνέστη ῥᾶ-
ον. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ἴσως ἔξω φυσικῆς αἰτίας ἐστίν. ὥσπερ δὲ
τῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς φυτοῖς ἐκ τῶν εἰρημένων πειρατέον μετιέναι
» καὶ θεωρεῖν. ἑπόμενα δέ πως ἐστὶ τούτοις εἰπεῖν, ὅτι διὰ τέχνης
» καὶ παρασκευῆς γίνεται τῶν περιττῶν. ὥσπερ ὧν φανερωτέ-
4 ρας αὐτῆς ὑπολάβοι τὰς αἰτίας εἶναι καθάπερ καὶ εἰσίν.

ἀγριοκάρποις μὲν γὰρ ποιοῦσι τοὺς βότρυς ἐξαιροῦντες τὴν μή-
τραν ἀφ' ἧς γίνεται τὸ γίγαρτον· ἐκ τοῦ αὐτοῦ δὲ κλήματος φέ-
ρειν λευκὸν καὶ μέλανα βότρυν. ἢ ἐν αὐτῷ τῷ βότρυϊ τὰς τοιαύ-
τας. τὰς δὲ τοιαύτας ὅταν συνέχοντες συνθλάσωσιν ἑκατέρου
τὸ ἥμισυ, πλὴν τὴν τοῦ κάτω μέρους, καὶ συνδήσαντες κατα-
πήξωσι· σύμφυτοι γὰρ ἀλλήλοις. σύμφυτον μὲν γὰρ ἅπαν τὸ
ζῶν τῷ ζῶντι, καὶ μάλιστα τὸ ὁμογενές. ὅταν ἀφελκωθῇ καὶ
γίνηται μία τις φύσις· ἑκάτερος δὲ καθ' αὑτὸν καὶ τὴν τρο- 1
φὴν δίεισιν· ὥστε οὐκ ἐπιμιγνυμένως ἀποδιδόναι τὸν οἰκεῖον
καρπόν. ὅπερ καὶ οἱ ποταμοὶ ποιοῦσιν οἱ συμβάλλοντες ἀλ-
λήλοις, ὥσπερ, ὅ τε Κηφισὸς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ καὶ ὁ Μέλας. ἑ-
κάτερος γὰρ εἰς τὸν αὐτοῦ πόρον. ἐνταῦθα δ' οὐδὲν συμ-
βάλλουσιν. ἀλλὰ παρ' ἀλλήλας ὀχετεύονται καὶ ῥέουσιν αἱ
τροφαί. ταὐτὸ δὲ καὶ παραπλήσιον τούτῳ, καὶ ὅταν τὸ αὐτὸ
δένδρον παντοδαπὰς φέρῃ ῥοὰς, ἢ μῆλα. τῇ σφύρᾳ γὰρ δὴ
μαλάξαντες τὰς ῥάβδους ἵνα συμφύωσιν, ἢ διὰ τὴν ἀφέλκω- 2
σιν συνδήσαντες, ἐφύτευσαν· εἶτα γίνεται τὸ μὲν δένδρον ἐν τῇ
συμφύσει. διατηρεῖ δ' ἕκαστον τὸ γένος ἕλκων κατ' αὐτὸ καὶ
πέττον τὴν τροφήν. οὐδὲν δὲ ἄλλο ἢ τῆς συμφύσεως κοινω-
θείσης. σχεδὸν δὲ καὶ παρόμοιον τούτῳ καὶ ἐπὶ τῶν μειζόνων γί-
νεται, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἀγρίων τῇ φύσει, περιπλακεῖσα
γὰρ συκῆ καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτόν ἐστι, συμφύεταί τε, καὶ ἓν
ποιεῖ τὸ στέλεχος. καὶ τούτων τὰ μὲν, ἐξεπίτηδες ποιοῦσιν.
ἔνια δὲ καὶ αὐτομάτως λαμβάνει τοιαύτην σύμφυσιν. ὅσα 3
προσφιλῆ τε καὶ μὴ ἐναντία ἀλλήλοις. ὅταν γὰρ ἅπαξ συμ-
πλακῇ καὶ δέξηται, καθάπερ φύσις τις αὕτη μία γίνεται,
διὸ κἂν ἀφαιρῇ κἂν λυπῇς αὐαίνονται. καθάπερ καὶ τῶν μὴ
ὁμογενῶν τὰ ὁμοβλαστῆ καὶ συντροφαγενόμενα ἀλλήλοις,
ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἀναδενδράδος ἐλέχθη καὶ τῆς συκῆς. ἐπεὶ
ὅσα γε βλάπτει, περιφυόμενα καὶ ἐμφυόμενα. καθάπερ
ὁ κιττός. ἐκ τούτων γὰρ οὐ γίνεται μία φύσις. αὐαίνεται γὰρ
θάτερον. πολυφορεῖν μὲν οὖν ἔστι διὰ ταύτας ἀπολη- 4

πλέον ταῖς αἰτίαις· ὅμοια γὰρ τρόπον τινὰ καὶ ὥσπερ εἴ τις ἐνο=
φθαλμίσειε δένδρον ἓν ἀπὸ πλειόνων καὶ διαφόρων ἀρχάς
γὰρ πεποίηκε, καὶ φύσεις πλείους ἀπὸ μιᾶς οὐσίας. ἐκεῖ-
νο δὲ ἐξ ἀρχῶν πλειόνων μίαν οὐσίαν τῇ φύσει. τὰ δὲ τῶν καρ
πῶν μεγέθη τῶν κατορυττομένων ἐν ταῖς χύτραις. ὅταν κατα
ρυῶσι τοὺς ἀκρέμονας, οἷον ῥοῶν καὶ μήλων, εὐλόγως γίνεται.
τότε γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος ἀφαιρούμενον, ἡ χύτρα
1 κωλύει ἀποστέγουσα, καὶ ἅμα τὴν ἐκ τῆς γῆς ἕλκει νοτίδα δι'
ἧς τρέφεται. τὴν γὰρ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐπιῤῥοὴν οὐκ εὔλογον
γίνεσθαι, πάρωρον οὖσαν, ἢ βραχεῖαν τινα πάμπαν. διὸ καὶ
ὁ μὲν κόκκος οὐδὲν μείζων τῆς ῥόας γίνεται. τὸ δὲ σίδιον πα=
χύτερον, ὡς οὐ διϊκνουμένης εἰς ἐκεῖνον τῆς τροφῆς. ἔοικε γὰρ
ὁ οἰκεῖος χυλὸς τῇ φυσικῇ δυνάμει πάντων γίνεσθαι καὶ πε=
παίνεσθαι. διὸ καὶ τὰ μῆλα χείρω καὶ ἀχυλότερα γίνεται. τὸ
δὲ σίδιον καὶ ἐκ τῶν ἔξωθεν λαμβάνει αὔξησιν· ὡς ἀλλοτριώτε-
2 ρον τῆς φύσεως· ἡ δι' ὅλης τῆς νοτίδος. ἐξ ἧς ἡ τροφὴ καὶ ἐπίδο-
σις, οὐκ ἄλογος, ὥσπερ τοῦ ἀέρος καὶ ἑτέρων, ὥσπερ καὶ πρό-
τερον εἴπομεν. ὁμοίως δὲ τούτῳ συμβαίνει καὶ ἐν τοῖς λαχάνοις·
ἐφ' ὧν παχύνουσι τὰς ῥίζας, τῶν μὲν ἀφαιροῦντες τὰ φύλλα.
καθάπερ τῆς ῥαφανίδος, ὅταν μάλιστα ἐκμάξωσι τοῦ χει=
μῶνος. καὶ κατασάττοντες τὴν γῆν. ὥστε καὶ τὸ ὕδωρ ἀπο-
» στέγειν. ἐν γὰρ τῷ θέρει γίνονται θαυμασταὶ τῷ πάχει. τοῦ δὲ
» σελίνου περιορύξαντες κάτω μέχρι τῶν ῥιζῶν, καὶ χύλιον
3 περιλαμβάνοντες, καὶ ἄνωθεν τὴν γῆν· αἴτιον δὲ, ὅτι τὴν
τροφὴν ἅπασαν αὗται λαμβάνουσι. καὶ οὐ διδόασιν εἰς τοὺς
βλαστούς. μειζομένης δὲ, πλείων ἡ αὔξησις. ὅσα μὲν οὖν
παραβλαστητικά. οἷον κρόμμυα. ῥίζας ἑτέρας ἀφίησι. καὶ
ἄλλα δὲ τῶν ἀγρίων. ἡ δὲ ῥαφανὶς μὴ οὖσα παραβλαστητι-
κὴ, τροφὴν δὲ λαμβάνουσα καὶ οὐ διαπέμπουσα εἰς τὸ ἄ=
νω, παχύνεται καὶ μείζων γίνεται. τοῦ δὲ μὴ συμβαίνειν
φθορὰν καὶ σῆψιν· ἡ ἐπίσαξις αἰτία τῆς γῆς· ἀποστέγου-
4 σα τὸ ὕδωρ καὶ ὅλως πᾶν τὸ ἀλλότριον. τοῖς δὲ σελίνοις τὸ

καχρύλιον θερμὸν καὶ πυκνὸν ὄν, συνανέλκει μὲν τῇ πυκνότη-
τι τὴν τροφήν. κατέχει δὲ καὶ οὐ διαδίδωσιν εἰς τὸ ἄνω. καὶ ἅ-
μα τῇ θερμότητι πέττει. πολλῆς οὖν τροφῆς γινομένης καὶ πετ-
τομένης, πολλὴ καὶ αὔξησις. παραπλήσια δὲ τούτοις καὶ τὰ πε-
ρὶ τοὺς σικύους ἐστὶ καὶ τὰς κολοκύντας γινόμενα, κατά τε τὴν
ἁπαλότητα, καὶ τὴν αὔξησιν. διὸ ἐὰν αὐτὰς μικρὰς οὔσας κρύ-
ψῃ καὶ μικρούς. οὐδὲν γὰρ ἀφαιρεῖται τῆς τροφῆς. ὁ δ᾽ ἥλιος
καὶ τὰ πνεύματα ἀναξηραίνει. καὶ τοὺς ὄγκους ἐλάττους ποιεῖ. 1
ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν ἐν τοῖς προσηνέμοις καὶ εὐηλίοις.
ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς αἰ   οις τιθέμενοι. καθάπερ ἐν
νάρθηκι καὶ καπήρεσιν. ἡ μὲν γὰρ τροφὴ πλείων, διὰ τὸ μήτ᾽
ἀποπνεῖσθαι μήτ᾽ ἀποξηραίνεσθαι μηδέν· ἡ δ᾽ αὔξησις εἰς μῆ-
κος. καὶ διὰ τὸ εὑρεῖν τὴν τροφὴν εὐθυποροῦσαν, καὶ διὰ τὸ
μηδὲν ἀντισπᾶν μηδ᾽ ἀντιπίπτειν. ὁμοία δ᾽ αἰτία καὶ τοῦ διαμέ-
νειν χλωρούς, ἐάν τις φυτεύσας περὶ φρέαρ, ὅταν ὦσιν ὡ-
ραῖοι, καθεὶς ἀπεργάσῃ. ἡ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ πνεύ- 2
ματος οὐ γίνεται ξηρότης. ἅμα δὲ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀτμὶς
δι᾽ ὃ θάλλον τά τε παρέχει, καὶ κωλύει ξηραίνεσθαι· τροφὴν δὲ
λαμβάνοντα διαμένουσι σωζομένων τῶν ῥιζῶν. ἔμβιοι δὲ γίνον-
ται καὶ θεραπευόμεναι πλείω χρόνον. διὸ καὶ ἄν τις περιτε-
μὼν τὴν βλάστησιν, ὅταν καρποτοκήσωσι, περισάξῃ τὰς ῥίζας
εὖ μάλα τῇ γῇ καὶ καταπατήσῃ, γίνονται πάλιν ἐκ τῶν ῥιζῶν
σίκυοι καὶ πρωϊαίτεροι πολὺ τῶν σπειρομένων. ὅτι προϋπάρχει
τὸ τῶν ῥιζῶν. ὅτι δ᾽ ἡ περίσαξις ἀλέαν παρέχουσα, θᾶττον ἀνι- 3
έναι ποιεῖ βλαστόν. μέγα γὰρ καὶ ἡ ἀλέα πρὸς τὸ πρωϊβλα-
στεῖν. σημεῖον δὲ καὶ τούτου φανερόν. ἐὰν γάρ τις χειμῶνος ἐν
ταλάροις φυτεύσῃ σικύου σπέρματα, καὶ ἄρδῃ τε θερμῷ
καὶ πρὸς τὸν ἥλιον ἐκφέρῃ καὶ πρὸς τὸ πῦρ τιθῇ, καὶ ὅταν ἡ
ὥρα τοῦ σπείρειν καθήκῃ σὺν αὐτοῖς τοῖς ταλάροις φυτεύῃ,
πρώϊοι σφόδρα γίνονται. ταῦτα μὲν οὖν διὰ τὰς εἰρημένας αἰ-
τίας συμβαίνει. τῷ δὲ σχήματί τι καὶ τῇ μορφῇ μεταβάλλει τὸ
σέλινον· ἐὰν σπαρὲν καταπατηθῇ καὶ ἐπικυλινδρωθῇ. γίνεται 4

γὰρ ὅλον δεῖ τὸ μὴ διϊέναι τὴν βλάστησιν, ἀλλὰ ἐξομοιοῦ-
σθαι. ἐξομοιοῦται γὰρ ἐν ᾧ ἂν τεθῇ ἀγγείῳ. αἴτιον δ' ὅτι ἡ τροφὴ
κωλυομένη καὶ ἀπειργομένη τῷ πέριξ, φέρεται πρὸς τὸ ἐφελ-
κόμενον καὶ εὐοδοῦν· ἔστι γὰρ ὀχετεία τις αὕτη. ὥστε λαμβάνει
τὴν ὁμοιότητα τῷ περιέχοντι. συμβαίνει δὲ τρόπον τινὰ καὶ ἐπὶ
τῶν ζώων τοῦτο, κατά τε μικρότητα καὶ μέγεθος, βραχύτητα καὶ
μῆκος. μεμορφωμένα γὰρ εὐθὺς ἐκεῖνα. ταῦτα δ' ἅμα τῇ γε-
1 νέσει μορφοῦται. διὸ καὶ τὸ σέλινον ὅταν μεταφυτεύηται, κε-
λεύουσιν ὁπόσον ἄν τις βούληται ποιῆσαι, τηλικοῦτον πάττα-
λον κατορύττειν. ὥστε καὶ πληροῦν πάντα τὸν τόπον τὴν ῥί-
ζαν. ὅμοιον δὲ τρόπον τινὰ τούτῳ καὶ ἡ τῶν ῥιζῶν αὔξησις ἐν
τοῖς ἡμιβρώμασιν. εὐοδοῦσαι γὰρ καὶ ἔχουσαι τροφήν, αὔξον-
ται μᾶλλον καὶ εἰς μῆκος καὶ εἰς πάχος· ποιεῖ δὲ μεγάλας
καὶ τὰς ῥίζας καὶ τὰς βλάστας. καὶ ἐὰν πλείω τις εἰς ταὐτὸ
σπέρματα ξυνδήσας εἰς ὀθόνιον φυτεύσῃ. διὸ καὶ ἐπί τινων τοῦ-
2 το ποιοῦσι. καθάπερ ἐπὶ τοῦ πράσου. σελίνου. καὶ ἑτέρων. ἰσχύει
γὰρ τὰ πλείω δηλονότι μᾶλλον καὶ ἐξ ἁπάντων γίνεται μία
τις φύσις. ἔνια δὲ κατὰ τὴν τῆς σπορᾶς ὥραν λαμβάνει μορ-
φὴν ἀλλοίαν, ὥσπερ ἡ γογγυλὶς ἂν εὐθύς τις ἀπὸ τῆς ἅλω φυ-
τεύσῃ, πλατεῖα γίνεται. αἴτιον δὲ, ὅτι ῥιζοῦται καὶ διευρύνεται
μᾶλλον. ὅσα δὲ ἐν χοίνῳ φυτεύουσιν ἢ σκίλλῃ, πάντα τῆς εὐ-
βλαστίας ἕνεκα καὶ εὐτροφίας φυτεύουσιν. ἔχει γάρ τινα ἄμ-
φω θερμότητα καὶ ὑγρότητα. καὶ γίνεται καθάπερ ἐμφυ-
3 τεία τις. ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τι ἕτερον ἑτέρῳ, καθάπερ τὸ πήγα-
νον ἐν συκῇ· δοκεῖ γὰρ δὴ κάλλιστον γίνεσθαι. φυτεύεται δὲ πα-
ρὰ τὸν φλοιὸν περιαπηγνύμενον, καὶ τῇ γῇ κατακρύπτεται. καὶ
ξυμβαίνει δὲ τὸν ὀπὸν ἅμα τῇ τροφῇ διὰ θερμότητα καὶ βοη-
θεῖν τινα ἔχειν εὔκαιρον. ὥσπερ καὶ τὴν τέφραν παττομένην,
εἴτ' οὖν πρὸς τὸ μὴ σκωληκοῦσθαι τὰς ῥίζας, εἴτε καὶ πρὸς
τὸ τρέφεσθαι ἅλμη· ἔχει γάρ τιν' ὁμοίαν θερμότητα. μέγεθος
γὰρ γίνεται φακῶν καὶ ἐρεβίνθων. τῶν μὲν, κἂν ἐμβολητῷ φυ-
4 τεύηται, εἰς σπέρμα· συνεκτρέχει γὰρ τῇ θερμότητι καὶ ξηρό-

τὴν τῶν ἐρεβίνθων. ἐὰν μετὰ τῶν κελυφῶν βρεχθέντες. ἐλατ-
τον γὰρ τὸ ἀποσηπόμενον. καὶ ἡ τροφὴ πλείων ἡ πρώτη. πρώ-
ϊοι δὲ αὖ ἅμα τοῖς ἄλλοις παρῶσι, καὶ ταῦτα μὲν δὴ τὸ θαυ-
μαστὸν ἔχει· καὶ ἔνια δοκεῖ γε παρὰ φύσιν. αἱ δὲ τοιαῦται με-
ταβολαὶ καὶ αὐτόματοι γίνονται καὶ τέχνῃ παρὰ τὴν φύσιν· ἔτι
τῆς τίφης καὶ ζειᾶς περιπλαττομένοις πυροῖς ὥσπερ ὅτε καὶ τῶν
σπερμάτων ἢ ἐν λίτρῳ προβρεχόμενα τεραμονέστερα ἢ ἐν μέ-
λιτι καὶ γάλακτι, γλυκύτερα γίνεται. πέφυκε γὰρ ἔτι αὖ σπα- 1
ρῆ, τοιοῦτον καὶ γεννᾶν. σπείρεται δὲ διαλλοιωμένον, καὶ με-
ταβεβηκός. ἐν ἀμφοῖν δέ πως ἢ ἐν ἅπασι συμβαίνει μετακινεῖ-
σθαι τὴν ἀρχὴν, ἔνθα μὲν κατὰ τὸ πριόν. ἔνθα δὲ καθάπερ
ταῖς τίφαις καὶ ζειαῖς, καὶ τῶν μορίων τι μὴ ἔχειν. ὅπερ δὴ ἐξ ἀρ-
χῆς μὲν περιαιρεθὲν οὐκ ἀδυνατεῖ γεννᾶν. πλεονάκις δὲ τοῦ-
το παθοῦσα καὶ ὥσπερ τελέως γυμνωθεῖσα καὶ παθητικω-
τέρα γινομένη τῷ τε ποιῷ μεταβάλλει. καὶ τὸ πλῆθος οὐκ ἴσχει
τοῦ ἀχύρου· συμβαίνει δὲ καὶ ἐν ἄλλοις μορίων τινῶν ἀφαιρου- 2
μένων ποιεῖν τινα διαφοράν, ὥσπερ ταῖς ἀμπέλοις. ὅταν ἡ μή-
τρα τοῦ κλήματος ξυσθῇ, τοὺς βότρυς ἀγιγάρτους εἶναι. καὶ πίστιν
» ταῦτα παρέχοι τ' ἂν ἴσως, τοῖς ἀφ' ἑκάστου τῶν μερῶν λέγου-
σιν ἀπιέναι σπέρμα. λύσις δ' ἥπερ εἴρηται καὶ ἐπὶ τῶν ζώων· αἱ
» μὲν οὖν τούτων μεταβολαὶ διὰ τὰς εἰρημένας αἰτίας. ἡ δὲ τοῦ σι-
» συμβρίου εἰς μίνθαν. ὥσπερ ἐναντία δι' ἀργίαν γινομένη. συμ-
» βαίνει γὰρ ὅταν μηδεὶς ἐξεργάζηται μηδ' ἀποδιδῷ τὴν οἰκείαν
» θεραπείαν, ῥιζοῦσθαι μᾶλλον εἰς τὸ κάτω. ῥιζούμενον δὲ καὶ 3
τὴν δύναμιν ἐκεῖσε τρέπον πᾶσαν, ἀσθενέστερον εἴωθε γίνεσθαι. καὶ
τὴν δριμύτητα ἀποβάλλειν τῆς ὀσμῆς, ὥσπερ ἐξ ἀμφοτέρων
ἡ ὁμοιότης τῆς τε βλάστης καὶ τῆς ὀσμῆς· τῆς γὰρ δριμύτητος ἀφαι-
ρουμένης, ἡ καταλοιπος ὀσμὴ μαλακή τις οὖσα καὶ ἀνειμένη προ-
σεμφερὴς τῇ μίνθῃ γίνεται. διὸ καὶ μεταφυτεύειν κελεύουσι πολ-
λάκις ὅπως τοῦτο μὴ συμβαίνῃ. καὶ τὸ μὲν σισυμβρίου τοιαύτην
τὴν αἰτίαν ὑπολιπεῖ. τὸ δ' ὤκιμον τὸ ἐν τῷ ἡλίῳ πολλάκις κεί-
μενον ἀφερπυλλοῦται· διὰ τὸ καταξηραίνεσθαι μᾶλλον. καὶ γὰρ τὸ 4

φύλλον ἔλαττον γίνεται, καὶ ἡ ὀσμὴ δριμυτέρα τῶν ξηρῶν. ἐλάττων τε καὶ ἡ τροφή. δεῖ δὲ τὰς μεταβολὰς ταύτας ὑπολαμβάνειν, ὅσαι ὁμοιότητά τινα ἐχούσας. οὐχ ὥς τι λείας· ἡ δὲ λεύκη πλατυφυλλότερόν τε τῆς αἰγείρου καὶ λειοφλοιότερον καὶ τὸ ὅλον εὐτροφώτερον· ἀπογηράσκουσαν δὲ καὶ ἐλάττονι τροφῇ χρωμένην, οὐκ ἄλογον καὶ τὸ φύλλον στενότερον καὶ τὸν φλοιὸν τραχύτερον ἔχειν, καὶ εἴ τι ἄλλο συνακολουθεῖ τοῖς μὴ ὁμοίως εὐτρόφοις
1 τὸ δ' ὅλον οὐκ ἄγαν ἴσως τὸ συμβαῖνον θαυμαστόν, τό, τε εἰς τὸ σύνεγγυς καὶ εἰς τὸ ὅμοιόν πως μεταβάλλειν καὶ ἀπὸ τοῦ ὁρμᾶν, καὶ ἐπί γε τῶν ζώων γινομένας τοιαύτας τινὰς μεταβολάς, τὰς μὲν, κατὰ τὴν γένεσιν. ἔτι ἐπ' ἄλλων καὶ ἀπὸ τῶν καλουμένων ψυχῶν. ἐκ κάμπης γὰρ χρυσαλλὶς εἶτα ἐκ ταύτης ἡ ψυχή. τοῦτο τε ἐπὶ τῶν ψυχῶν οὐδενὸς συμβαίνει. τῶν δέ, καὶ τελειωμένων ἤδη καὶ τὰ πάθη καὶ τὰς διαθέσεις τοῦ σώματος. αἳ γίνονται διὰ τὰς ἐπετείους ὥρας, ὥσπερ ταῖς ὄρνισιν. ἐπὶ τούτων γὰρ μάλιστα καὶ λέγε-
2 ται, καὶ ἔνδηλος ἡ τῶν χρωμάτων μεταβολὴ καὶ τῶν ὅλων σωμάτων, ὥστε δοκεῖν ἑτέρους εἶναι. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ εἴρηται φυσικῶς ὑποληπτέον. τὰ δ' ἐξ ἀρχῆς λεγόμενα μᾶλλον
» κατὰ φύσιν. ἀκόλουθον δέ πως τοῖς εἰρημένοις καὶ ὥσπερ ἐχά-
» της θεωρίας, περὶ νοσημάτων καὶ φθορᾶς εἰπεῖν. ἀμφοτέ-
» ρων δὲ μετέχονται καὶ τῆς κατὰ φύσιν καὶ τῆς παρὰ φύσιν. φθοραὶ μὲν γὰρ εὐθὺς αἱ μέν, οὕτως· αἱ δ' ἐκείνως λέγονται. νόσοι δέ, τῇ μὲν ὅλας δόξειεν ἂν εἶναι παρὰ φύσιν. ἔκβασις γάρ τις
3 ἀεὶ καὶ σύγχυσις τοῦ κατὰ φύσιν ἡ νόσος. τὸ δ' εἰωθέναι καὶ πολλάκις συμβαίνειν, κατὰ φύσιν λέγομεν. ὁμοίως ἔν τε ζώοις καὶ φυτοῖς αὐτὰ ταῦτα διαιροῦντες τὰ βίαια πάθη, καὶ φανερῶν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν αἰτιῶν, ἔτι τραυμάτων καὶ πληγῶν. τὰ γὰρ ὑπὸ ψύχους ἢ καύματος ἤ τινος ἑτέρου συμβαίνοντα τῶν ἐν τῷ ἀέρι παθημάτων, οὐ λέγομεν παρὰ φύσιν. καί τοι βίαιά γέ πως καὶ ταῦτα καὶ ἀπὸ τῆς ἔξωθέν ἐστιν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο μέν, οὔτ' ἴδιόν ἐστιν ἐπὶ τῶν φυτῶν ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων, οὔτε διάφο-
4 ρον πρὸς ὃ νῦν ζητοῦμεν. τῶν δὲ νόσων ἀρχαὶ καθάπερ τοῖς ζώοις

ἢ ἀπ' αὐτῆς, ἢ ἀπὸ τῆς ἔξωθεν. καὶ ἡ φθορά, ἢ ὅλως ἢ εἰς καρ-
πογονίαν. ἀπ' αὐτῆς μὲν, ὅταν ἢ πλῆθος ἢ ἔνδεια τῆς τροφῆς
ἢ ποιότητος. ἀπὸ δὲ τῆς ἔξωθεν. ὅταν ἢ χειμῶνες ὑπερβάλ-
λοντες, ἢ καύματα ἢ ἐπομβρίαι. ἢ αὐχμοὶ ἢ ἄλλη τις δυσκρα-
σία τοῦ ἀέρος. ἔτι δὲ ὅσα πληγὴν ἢ ἕλκωσιν ἢ σκαπάνην, ἧς ἡ
τομή· ἢ διὰ καθάρσεως ἢ ἐξαλλαγῆς ἢ τοιαύτης αἰτίας. ὥς γ'
ἔνιαι καὶ ἀπὸ τοῦ δαίμονος συμβαίνουσι. καθάπερ ἡ χαλαζο-
κοπία. εἰ δὲ καὶ ἡ ἔνδεια καὶ ὑπερβολὴ τῆς τροφῆς τῆς ἔξω- 1
θεν ὥς τινές φασιν, οὐδὲν διαφέρει· πάντα δὲ ἰσχύει μᾶλλον τὰ
ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἐν τοῖς ἀσθενῶς διακειμένοις. τὰς γὰρ ὑπερβο-
λὰς ἧττον δύνανται φέρειν. ἀσθενεστάτη δὲ διάθεσις μελλόν-
των τε καὶ ἀρχομένων βλαστάνειν. καὶ πάλιν μετὰ τὴν καρπο-
κίαν ὥσπερ ἐξηραμμένων· τότε γὰρ ἐν μεγίστῃ μεταβολῇ. διὸ
καὶ τὰ ἄγρια μάλιστα πονεῖ περὶ τῆς βλαστήσεως ἢ ὑπ' αὐτὴν
τὴν βλάστησιν ὅταν χαλαζοκοπηθῇ ἢ πνεύματ' ἐπιγένηται ψυ-
χρὰ σφόδρα ἢ θερμά· κρατεῖται γὰρ ταῖς ὑπερβολαῖς. οἱ δ' 2
ὡραῖοι χειμῶνες, ὠφελοῦσι καὶ τὰ ἄγρια καὶ τὰ ἥμερα. καὶ
γὰρ ἰσχὺν ἐμποιοῦσι καὶ τῇ πιλώσει καὶ πυκνώσει καὶ εὐβλα-
» στίαν. ταῦτα μὲν οὖν ἀμφοῖν κοινά. νοσήματα δὲ τῶν ἀγρίων οὐ
» λέγεται. τῶν δ' ἡμέρων λέγεται πλείω. τάχα δὲ καὶ ἔστι διὰ τὴν
» ἀσθένειαν. ὧν τὰ μὲν, ἀνώνυμα τὰ δ' ὠνομασμένα. καθάπερ ἡ
σφώρα καὶ ὁ σφακελισμὸς, καὶ ἀστρόβλητα καὶ σκωληκόβρω-
τα γίνεσθαι. ἀστρόβλητα μὲν οὖν μάλιστα γίνεται τὰ φυτὰ καὶ
οἱ μίσχοι, διὰ τὴν ἀσθένειαν· συμβαίνει δὲ τὸ πάθος, ὅταν ἡ γῆ 3
ξηρανθῇ. καὶ μὴ ἔχωσιν ἕλκειν ὑγρότητα. διὸ καὶ ὑπὸ ἄστρον
πλεῖστα. τὰ δὲ πρεσβύτερα διὰ τὴν ἰσχὺν ἀντέχει τε μᾶλλον
καὶ ἕλκει πόῤῥωθεν. ἔτι δ' ὑγρότης ἡ οἰκεία ποιοτέρα τε καὶ
λιπαρωτέρα καὶ πρωϊκαρποτέρα τῶν νέων. καὶ ὅσα ἂν περι-
λείξωσι, πάντ' ἐκφέρουσιν. ὅλως δὲ πάντων μεταβολὴν ἧττον
δύνανται τὰ ἀσθενέστερα φέρειν. ὑπὸ δὲ τὸ ἄστρον καὶ διϋγραί-
νεται πως μᾶλλον τὰ δένδρα. καθάπερ πρότερον ἐλέχθη.
διὸ καὶ ἡ ἐπιβλάστησις. ἡ μὲν οὖν ἀστροβολία διὰ ταῦτα συμ- 4
βαίνει, καὶ

βαίνει, καὶ ἔτι διὰ τὰς πληγὰς τὰς ἔξωθεν καὶ τὰς ἑλκώσεις. ἀ-
σθενέστερα γὰρ καὶ ταῦτα γίνεται. καὶ ἤδη πλέον αὐτῶν αἱ δυ-
νάμεις διϊκνοῦνται. σκωληκοῦται δὲ μᾶλλον τὰ πρεσβύτερα.
συμβαίνειν δὲ δοκεῖ καὶ τοῦτο τὸ πάθος, ἢ διὰ τὰς ἑλκώσεις τῶν
περισκαπτομένων, ἢ ὅταν ἐκδιψήσῃ διὰ τοὺς αὐχμούς. ἐκ μὲν γὰρ
τῆς πληγῆς, σήπεται. διελκούμενα δὲ τῇ σήψει ζωογονεῖ. καθά-
περ καὶ τὰ ἄλλα. ἐκ δὲ τοῦ διψῆσαι, διὰ τὸ ἔλαττον ἔχειν τοῦ
1 συμμέτρου τὸ ὑγρόν. δεῖ γὰρ ἔκστασις γίνεται τῆς ἐκφύσεως ἐν
δὲ τῇ ἐκστάσει, μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις. ἐν δὲ τῇ μεταβολῇ,
διὰ τὴν σῆψιν ἡ ζωογονία. συμβαίνει δὲ καὶ τοῦτο καὶ ἐν ταῖς
ἀφαυαινομέναις. ἐν ἰσχύει γὰρ τότε τὸ θερμόν. σκωληκοῦ-
ται δὲ μάλιστα αἱ μηλέαι. διὸ κἂν τοῖ ἐμπύροις, φαῦλαι. τα-
» χὺ γὰρ αἱ ῥίζαι ξηραίνονται. κοινότατα δὲ φαίνεται τῶν νοση-
» μάτων εἶναι τοῦτό τε καὶ ἡ ἀστροβολησία. πάντα γὰρ ὡς εἰπεῖν
» σκώληκας ἴσχει. πλὴν τὰ μὲν, πλείους καὶ θᾶττον ἀπόλ-
2 λυται. καθάπερ μηλέα. συκῆ. ἄπιος, τὰ δ' ἐλάττους καὶ βρα-
δύτερον· ἥκιστα δὲ σκωληκοῦται τὰ δριμέα. οὐχ ὅτι ἄσηπτα
μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ δριμύτης κωλύει ζωογονεῖν. σημεῖον δὲ
τὸ τῆς δάφνης. αὕτη μὲν γὰρ σήπεται ταχέως. σκωληκοῦται
δ' οὐχ ὁμοίως. ἐπεὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐρινεὸς ὁμοίως τῇ συκῇ δρι-
μύτερος γὰρ ὁ ὀπός. ὅπως γὰρ τὰ γλυκέα σήπεται θᾶττον
εὐμετάβλητος γὰρ ὁ χυμὸς ἀσθενέστερος ὤν. διὸ καὶ αἱ μηλέαι
καὶ αἱ ῥόαι μᾶλλον αἱ γλυκεῖαι τῶν ὀξέων. πάντων δὲ αἱ ἠρι-
3 ναὶ μᾶλλον διὰ τὴν ἀσθένειαν, τοῦ τε χυλοῦ καὶ τῆς ὅλης φύ-
σεως. ἐν ἀγρῷ δὲ φυτευόμενα. πάνθ' ἧττον σκωληκόβρωτα. διά
τε τὴν θερμότητα καὶ τὴν ὀσμήν. ταῦτα μὲν οὖν τὰ νοσήμα-
τα συμβαίνει διὰ τὰς ῥηθείσας αἰτίας. οἴονται δέ τινες καὶ τὸν
σφακελισμὸν ἀπὸ τῶν πληγῶν καὶ τῶν ἔξωθεν γίνεσθαι τραυ-
μάτων. καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ζώων. μετενεχθῆναι γὰρ τοὔνο-
μα καὶ τὴν ὁμοιότητα τοῦ πάθους. οὐ μὴν ἔοικεν ἀληθὲς, οὐ δὲ
τοῦτ' ἤδη πάντων, εἴπερ ὁ ἐρέβινθος ἀπόλλυται σφακελίσας.
4 ὅταν αἰθοῦσιν ὕδωρ ἐπιγινόμενον ἐπικλύσῃ τὴν ἅλμην. τὸ

γὰρ ἔφαλμα δή σφακελίζειν ἐστί. φαίνεται δὲ καὶ ἄλλα καὶ χω
εἰς πληγῆς πάσχειν τοῦτο τὸ πάθος. ἔνιοι δὲ καὶ τὸ ἀστροβο
λεῖσθαι, σφακελίζειν καλοῦσι. τοῦτο μὲν οὖν τάχα ὀνόματος ἂν
εἴη διαφορά. δι' ὑπερβολὴν γὰρ καὶ ἔνδειαν τροφῆς, οὕτως
ἀπόλλυται τὰ δένδρα· τάχα δὲ μᾶλλον δι' ἀπεψίαν καὶ διὰ
τὴν τῆς ἔξωθεν δύναμιν, δή ὅταν μετὰ τὴν ὑπερπονίαν λεπτῆς
οὔσης ἔτι τῆς ὑγρότητος διὰ τὴν ἀσθένειαν ἐπιγίνηται πάγος ἰ-
σχυρός. ἀποθνήσκει γὰρ κατεψυχόμενα· τὸ γὰρ ὀρρῶδες λεπτὸν 1
ψυχρόν. τὸ δὲ παχὺ καὶ ὥσπερ πῖον, θερμόν. αὕτη μὲν οὖν εἴ-
» τε διὰ πλῆθος εἴτε δι' ἀπεψίαν εἴτε δι' ἄμφω καὶ ἔτι ἀσθένειαν
» ἡ φθορά. δι' ἔνδειαν δὲ κατ' ἄλλον τρόπον. καὶ ὅταν αἱ ῥίζαι με
» τέωροι γίνωνται καὶ ἐπιφανεῖς. οὐ γὰρ δύνανται περιέχειν ἰκ-
» μάδα διὰ τὸν ἥλιον. ὥστε συγκάεται καὶ παχύνεται μᾶλλον
τοῦ δέοντος ὁ ὀπός. ἐκ τούτου δὲ νόσος καὶ φθορά. παραπλή-
σιον δὲ τὸ συμβαῖνον, καὶ ὅταν ἐξαυχμώσῃ δι' ἀνυδρίαν. οἱ
δὲ γε τότε διαδιδόασι βοήθεια δὲ καὶ φυλακὴ πρὸς τὰς ἐνδείας, 2
τὸ κινεῖν ἀεὶ καὶ ὁμαλίζειν τὴν γῆν. οὕτω γὰρ τοῦ θέρους ἕλξει τι
νὰ ἰκμάδα. καὶ τοῦ χειμῶνος ἐνπαρέχει μᾶλλον τὸ θερμόν. ὃ δια
δίδωσι τὴν τροφὴν ἐξ ὑπερβολῆς διὰ τὴν ἐπομβρείαν· τότε
γὰρ διὰ τὴν ἀτροφίαν, ἀτροφεῖ γὰρ τὸ μὴ κρατοῦν μὴ δὲ πέτ-
τον. ἐκλευκαίνεται γὰρ καὶ ἀπόλλυται τὰ δένδρα καθάπερ καὶ
ὁ σῖτος. ἐνίοτε δὲ οὐκ ἀπόλλυται μέν, εἰς δὲ τὴν ὑπεργονίαν νο
σοῦσιν ἀκαρπεῖ γὰρ τὸ μὴ πέττον μηδὲ κρατοῦν. τῇ δὲ συκῇ καὶ νό
σημά τι συμβαίνει περὶ τὰς ῥίζας, ὃ καλοῦσι λοπάς. τοῦτο δ' 3
δή μάλιστά τις ἐστὶ τῶν ῥιζῶν καὶ μικρὸν ἐπάνω διὰ τὴν πολυϋ-
δρίαν. ἐξ ὑπερβολῆς δὲ καὶ τὸ ῥαγᾶν τῆς ἀμπέλου. καὶ ὅσοις ἄλ-
λοις ἀκαρπεῖν συμβαίνει διὰ τὴν εὐλασίαν. οὐ δύνανται γὰρ οὐ
δὲ ταῦτα ἐκπέττειν ἀλλ' εἰς τὴν βλάστησιν ἡ ὁρμὴ τρέπεται, καθά
περ ἐπισπωμένη διὰ τὸ πλῆθος· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δ' ἐκ τῶν ῥιού-
των συμβαίνει, συκῇ μὲν ψωριᾶν. ἐλαίᾳ δὲ λειχηνιᾶν. ἀμπέ-
λῳ δὲ ῥεῖν. ὥσπερ καὶ Κλείδημός φησι. λεπτὸς γὰρ ὁ καρπὸς ἄπε
πτος ὢν καὶ ῥοώδης. ἡ βοήθεια δ' ἐν δυοῖν, ἔν τε τῷ παραιρεῖσθαι 4

τὴν εὐτροφίαν, ὥσπερ καὶ τὰς ἀμυγδαλᾶς καὶ τὰς ῥόας τινὲς κο-
λάζουσι, καὶ ἐν ᾧ τὴν δύναμίν τινα περιστιθέναι τῷ δένδρῳ καὶ
ἰσχύν. τοῦτο γὰρ αἴτε διακόψεις ποιοῦσι τῆς συκῆς, ὅταν ἄρχηται
βλαστάνειν. ὅπως μὴ παλίσκιος οὐδὲ παχύνῃ τὸν ὀπὸν, καὶ αἱ ἀ-
ποφυλλώσεις τῶν ἀμπέλων, καὶ ἀποκνίσεις τῶν οἰνάρων τῶν με-
γίστων παρ' ὅλον τὸ θέρος. ὥς τινες κελεύουσι. καὶ αἱ περικαθάρ-
σεις δὲ τῶν ἀνωτάτω ῥιζῶν, καὶ τὰ κλήματα ἐπιβαλλόμενα καὶ
1 ὑποκατορυχα κατατιθέμενα καὶ ἡ σκαπάνη βοήθεια γινομένη, καὶ
γυμνοῦσα τὰς ῥίζας, ὅπως ἐπιθιγῶσι πνεύματι καὶ ψύχει καθά-
περ ἔνιοι κελεύουσι πάτταγον εὐλαβουμένους καὶ μετὰ ταῦτα
δὲ τὴν κατεργασίαν ἀποδιδόναι. πάντα γὰρ ταῦτα τῆς τροφῆς ἀ-
φαιρεῖ καὶ συναύξει τὴν δύναμιν. ἐναντίως δὲ τοῖς ἐξασθενηκό-
σι, διὰ τὴν ἔνδειαν ἡ κατεργασία καὶ ἡ ἄλλη θεραπεία, τήν τε
» δύναμιν ἅμα καὶ τὴν εὐτροφίαν ἀποδίδωσι. τὴν ψῶραν οἴον-
» ταί τινες γίνεσθαι καὶ ἄλλως, δή, ὅταν ὕδωρ ἐπὶ πλειάδι γέ-
2 νηται μὴ πολύ. τότε γὰρ ἀναζυμοῦται καὶ ἀναθερμαινόμε-
» να, δίδωσιν ἔξω. καθάπερ τὰ ἐξανθήματα. ἐὰν δὲ πολὺ γίνη-
ται, ἀποκλύζεται τὰ αἴτια. τάχα δὲ καὶ διαδίδωσιν εἰς τὰ ἐν
τὸς καὶ παύει. συμβαίνει δὲ τότε καὶ τὰ ἐρινὰ καὶ τοὺς ὀλύν-
θους ἀπορρεῖν. διικνεῖται γὰρ εἰς ταῦτα ἡ ὑγρότης. τῆς μὲν
οὖν ψώρας, ταῦτ' αἴτια τῇ συκῇ λέγουσι. τῇ δὲ ἀμπέλῳ τὸ
ῥυγᾶν, ὅταν ἢ ἀπὸ πνεύματος βλαστοκοπηθῇ. ἢ ὅταν τῇ ἐρ-
γασίᾳ συντμηθῇ. ἢ ἔτι ὅταν ὕπτια τμηθῇ. συμβαίνει γὰρ
3 πλείω τὸν ἀθροισμὸν γινόμενον, μᾶλλον εἰς τὴν βλάστησιν
σφοδροτέρως ὁρμᾶν, ὥστε μὴ δύνασθαι καρπογονεῖν. τὸ δὲ
ῥοιάδα ἐπιγίνεσθαι δύο, αἰτίαι· ἢ ὅταν ἐπινίφῃ κατὰ τὴν
ἀπάνθησιν. ἢ ὅταν κρειττωθῇ· τοῦτο δ' εἰ ἀληθές, ἔοικε κα-
τὰ μὲν τὴν ἀπάνθησιν ὑγρότερος ὢν ὁ ἀὴρ, ὥσπερ ἀπερυ-
σιβοῦν· ἡ δὲ κρείττωσις, οἷον κατέχειν καὶ μεθιστάναι τὴν
τροφήν. ὥστε ἐξ ἀμφοτέρων εὔλογον ἀπορρεῖν τὰς ῥαγά-
δας, καὶ τὰς ἐπιμενούσας ὡς μικρὸν εἶναι· ἡ δ' ἄμβλωσις τῶν
4 ὀφθαλμῶν ὅταν ῥιγῶσι, ταὐτὸν καὶ παρὰ πλησίον ἐστίν. ὅπερ

ἤδη τῶν ἀγρίων προβλαστάνειν ἀρχομένων, ἐὰν ἐπιγένηται χει-
μών. πάσχει δὲ τοῦτο καὶ ἡ πρὸ ὥρας αὔξησις ἐπ᾽ ἀσθενείᾳ τε
πνεύσας ἄνεμος ψυχρὸς ἀπέκλυσε. ταῦτα μὲν οὖν τῶν δέν-
δρων αὐτῶν ἐστὶν νοσήματα καὶ πάθη. τὰ δὲ τῶν καρπῶν, οἷον
τῶν μὲν βοτρύων ὁ καλούμενος κράμβος. τοῦτο δ᾽ ὅμοιον τῇ ἐ-
ρυσίβῃ. γίνεται γὰρ ὅταν ὑπούσης ὑγρότητος μετὰ τὰς ψεκά-
δας, ἐπικαύσῃ σφοδρότερον ὁ ἥλιος. ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ
τῶν οἰναρῶν. μηλέαις δὲ καὶ ἐλαίαις καὶ συκῆς καὶ σκωλη- 1
κοῦνται οἱ καρποί· καὶ τὰς μὲν μηλέας καὶ συκᾶς ἀεὶ διαφθεί-
ρουσιν οἱ σκώληκες. τὰς δ᾽ ἐλαίας ἐὰν μὲν ὑπὸ τὸ δέρμα γί-
νονται διαφθείρουσιν. ἐξεσθίουσι γάρ. ἐὰν δὲ τὸν ὑπὸ τὸν πυ-
ρῆνα διαφύγωσιν, ὠφελοῦσιν. ἐντὸς γὰρ ὄντες, οὐχ ἅπτον-
ται τῆς σαρκός· κωλύονται δ᾽ ὑπὸ τῶν πνευμάτων εἶναι ὕδα-
τος ἐπ᾽ ἀρκτούρῳ γινομένων· κατεψυγμένοι γὰρ φθείρουσι.
νοσεῖ δὲ πολλάκις καὶ τὰ σῦκα καὶ οἱ ἄλλοι καρποί. τὸ δ᾽ αἴ-
τιον ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἐν δυοῖν. ἢ γὰρ ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ δένδρου καὶ 2
τῆς τούτου διαθέσεως. ὥσπερ ὅταν ἐν ταῖς ἀμυγδαλαῖς ἡ ὑγρό-
της κομμιώδης ἀπογένηται, ἢ ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν ἀέρα συμ-
βαινόντων. τῇ δ᾽ οὖν ἐλαίᾳ καὶ τὸ ἀράχνιον ἐμφύεται δι᾽ ὑ-
γρασίαν τινὰ τοῦ ἀέρος τοῦ περὶ αὐτάς. ὃ καὶ διαφθείρει τὸν
καρπόν. ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἔνου βλάστησις, ὑδάτων ἐπιγινομένων γίνε-
ται, δι᾽ ἣν ἀποβάλλει τὸν καρπόν, ἐνταῦθα τῆς τροφῆς γε οὔ-
σης, ἅτε καὶ ἰσχύοντος τοῦ καρποῦ. τῆς δ᾽ ὑγρότητος ἠθροισμέ-
» νης τῆς βλαστήσεως. χείριστον δὲ ἂν ἀνθούσαις ἐμφύσῃ καὶ ἐ- 3
» λαίαις καὶ ἀμπέλοις καὶ τοῖς ἄλλοις. ἀπορρεῖν τὰ ἄνθη καὶ
» οἱ καρποὶ δι᾽ ἀσθένειαν. ἐνιαχοῦ δὲ ἴδια πάθη συμβαίνει. κα-
» θάπερ ἐν Μιλήτῳ καὶ Τάραντι περὶ τὰς ἐλαίας. ἐν Μιλή-
τῳ μὲν γὰρ ὅταν περὶ τὸ ἀνθεῖν ὦσι, νοτίου ἀέρος ὄντος καὶ
εὐδιεινοῦ, κάμπαι γινόμεναι κατεσθίουσιν, αἱ μὲν τὰ φύλλα,
αἱ δὲ τὰ ἄνθη, ἕτεραι πρὸς τῷ γένει. βοηθεῖ δὲ πρὸς ταῦτα, ἐὰν
ἐπιγένηται καῦμα· διαρρήγνυνται γάρ. ἐν Τάραντι δὲ περὶ τὴν
ἄνθησιν, ὁτὲ μὲν ἀπερισιβοῦνται διὰ τὴν ἄπνοιαν. ὁτὲ δὲ πνεύ- 4

μά τι πνέον ἐκ τῆς θαλάττης ὁμιχλῶδες καὶ παχὺ προσίζον ἐν τοῖς ἄνθεσιν, ἀπόλλυσι τὰ ἄνθη τῇ ὀσμῇ. διὰ τοῦτο καὶ πλεί-στων ὄντων καὶ μεγίστων τῶν δένδρων, ἐλάχιστος παρ' αὐτοῖς ὁ καρπός. ὅλως δ' ἕκαστοι τῶν τόπων ἰδίας ἔχουσι κῆρας, οἱ μὲν, ἐκ τοῦ ἐδάφους, οἱ δ' ἐκ τοῦ ἀέρος, οἱ δ' ἐξ ἀμφοῖν. ἐκείνη δὲ αἰτία κοινὴ πᾶσιν ἡ ἀπὸ τῶν πνευμάτων κατὰ χώρας ἑκάστας ὅσα περ μὰ τοῦ θέρους πνεῖ καὶ τοῦ ἦρος ψυχρὰ σφόδρα, τῶν δένδρων ἄρτι

1 βλαστανόντων καὶ ὑπὸ τὴν ἄνθησιν. τὸ γὰρ ὅλον ἀληθὲς καὶ ἐπὶ τούτων. ὅτι δ' ὑπερβολὴν καὶ ἔνδειαν τροφῆς καὶ καύ-ματος καὶ ψύχους νοσοῦσιν. ἔτι δ' ἂν μὴ κατὰ καιρὸν τὰ πνεύ-ματα καὶ τὰ ὕδατα τὰ οὐράνια γίνηται. συμβαίνει γὰρ ὅτε μὲν ἀποβάλλειν λεγομένων μὴ γινομένων ὑδάτων, ὥσπερ τὰς συκᾶς. ὅτε δὲ χείρους γίνεσθαι σηπομένους καὶ καταπνιγομέ-νους ἢ πάλιν ἀποξηραινομένους παρὰ τὸ δέον. ἐκκαίει καὶ καύ-ματα ἔνια καὶ βότρυν καὶ ἐλαίαν ἀποκάει καὶ ἄλλους καρ-

2 ποὺς. τῶν δὲ σκωλήκων πολλοὶ διαφέρουσι μὲν καὶ μορφαῖς. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείνη μείζων ἡ διαφορὰ, τὸ μὴ δύνασθαι τὰ ἐξ ἑ-τέρου δένδρου καὶ καρποῦ μετατεθέντα ἐν ἑτέρῳ γένει σώ-

» ζεσθαι. τοῦτο δ' εὔλογον· ἑκάστῳ γὰρ ἐκ τῆς οἰκείας ὕλης ἡ τρο-φή· πλὴν ἴδιον τὸ περὶ τὸν κεράστην καλούμενον ξυμβαῖνον. τοῦτον γάρ φασι καὶ ἐν τῇ ἐλαίᾳ γίνεσθαι, καὶ εἰς τὴν συκῆν ἐντίκτειν. ἔχει δὲ ἡ συκῆ καὶ ἐξ ἑαυτῆς σκώληκας, καὶ τοὺς ἐντι-κτομένους τρέφει. πάντες δ' εἰς κεράστην ἀποκαθίστανται. καὶ φθέγ-

3 γονται δὴ τετριγμόν· περὶ μὲν οὖν νοσημάτων, ἱκανῶς εἰρήσθω.

» περὶ δὲ φθορᾶς ἁπλῶς τῶν δένδρων, ἐκεῖνο πρῶτον δεῖ διελ-

» θεῖν, ὅτι εἰσὶν, αἱ μὲν κατὰ φύσιν, αἱ γηραιαὶ καὶ δι' ἀσθένειαν

» ἀναλύσεις, ὥσπερ ἀποπνεόντων καὶ ἀπομαραινομένων αὐτο-μάτων. παρὰ φύσιν δὲ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν. τούτων δ' αἱ μὲν, βιαιό-τεραι φαίνονται, καθάπερ ἐὰν κοπὲν ἢ πληγέν· αἱ δ' ἧττον διὰ χειμῶνας ἢ πνεύματα. πασῶν δὲ ἥκιστα διὰ νόσον ὥσπερ ἐπὶ τῶν ζώων. ἐγχρονίζουσι γὰρ αὗται μάλιστα. διὸ καὶ οὐδὲ φαί-

4 νονται παρὰ φύσιν ὁμοίως ἔν τε ζώοις καὶ φυτοῖς. εἴπερ ἐκεῖνο

τῆς φύσεως ἡ ἔκλειψις. εἰσὶ δ' ἔτι καὶ ἕτεραι παρὰ ταύτας αἱ διὰ τὴν
ἀκαρπίαν καὶ πολυκαρπίαν. τούτων μὲν οὖν ὥσπερ ἐλέχθη φύσει
βραχύβιον ἐξαναλισκομένης ἐνταῦθα τῆς οὐσίας, ὅθεν τὰ πολυκαρ-
πήσαντα ἀφαυαίνεται καθάπερ ἐλέχθη. συμβαίνει γὰρ τοῦτο
πλείοσιν. ἐπεὶ καὶ ἐλᾶαι αἱ νέαι δηλοῦσι φθείρεσθαι δι' εὐκαρ-
πίαν. ὅτι οὔπω τετελεσμέναι, τὴν τῆς αὐξήσεως τροφὴν ἐξαναλί-
σκουσιν εἰς τοὺς καρπούς. ταύτην δ' οὐ τὴν κατὰ φύσιν αὐτὶς θείη
τὴν φθοράν, οὐδ' ὡς ἀπὸ τῶν ἔξωθεν καὶ βιαίως, ἀλλ' ὡς ἀπ' αὐτῶν. 1
διὰ τὴν ἐπὶ πλέον ὁρμὴν τοῦ συμμέτρου πρὸς τὸν καρπόν. ἡ συναί-
τιός πως καὶ ὁ ἀὴρ καὶ ἡ τοῦ ὅλου κατάστασις. εὐκαρπία γὰρ γίνεται τοι-
αύτη διὰ τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν. ταύτην μὲν οὖν εἴτε κατὰ φύ-
σιν εἴτε καὶ μέσην τινὰ χρὴ λέγειν, οὐδὲν διαφέρει. τάχα δὲ καὶ
γίνεται τινὶ δένδρων ἔνια κατὰ φύσιν. αὐτομάτως τε γινόμενα,
καὶ οὐ κακουμένης ἀλλ' εὐσθενούσης ἔτι τῆς πυκνώσεως, ὅταν αἱ ῥίζαι
δασυνθῶσι. πάσχουσι μὲν γὰρ τοῦτο δι' εὐτροφίαν καὶ δι' ὑπερβο-
λήν. ἅμα δὲ τῇ δασύνσει τὴν τροφὴν οὐ διεῖσαι, φθείρονται. καὶ ἔοι- 2
κε παραπλήσιον τοῦτο συμβαῖνον εἶναι καὶ ἐπὶ τῶν ζώων, ὅταν ὑπερπα-
χυνθῶσιν. οὐ δυνάμενα γὰρ ἕλκειν τὴν πνοήν, οὐδ' ὅλως τῷ πνεύ-
ματι χρῆσθαι, διὰ τὴν σύμφραξιν καὶ τὴν πύκνωσιν, ἐκεῖνά τε ἀπο-
πνίγονται καὶ αἱ πεῦκαι. διὸ καὶ οὐ κακῶς οἱ ὀρθότητι περὶ τοὔ-
νομα τίθενται. φασὶ γὰρ ἀποπνίγεσθαι τὴν πεύκην διὰ τὴν πιό-
τητα. πάντα γὰρ ὡς ἔοικε δεῖται πνεύματός τινος ἢ μανώσεως
ἢ πόρων. τὰς μὲν οὖν τοιαύτας μᾶλλον αὐτὶς θείη φυσικάς. ἐκεί-
νας δὲ ὁποτέρως δεῖ προσαγορεύειν, μηδὲν διαφερέτω καθά- 3
» περ ἐλέχθη. περὶ δὲ τῶν κατὰ φύσιν λεκτέον. ἐπεὶ καὶ αἱ κατὰ
» φύσιν ἁπλαῖ τινές εἰσι καὶ φανεραί. τούτων δὲ σχεδὸν ἐν δυοῖν αἰ-
» τίαιν τῶν κατὰ τὸν ἀέρα γινομένων ὑπερβολῇ ψύχους τε καὶ
» καύματος. αἱ γὰρ δι' ἔνδειαν τροφῆς, ἤτοι λειψυδρίαν ἢ χώρας
κακίας, ἕτερον εἶδος ἔχουσι καὶ φανεραὶ τῶν εἰρημένων. αἱ μὲν
ὑπὸ καύματος, ἐλάττους. αἱ μέντοι αὐχμὸς ὑπερβάλλων γέ-
νηται. καὶ οὗτος δὲ μᾶλλον τ' ἄλλ' ἀπόλλυσιν ἢ τὰ δένδρα. ταῦ-
τα δ' ἂν συνεχὴς γένηται, καὶ πλείω χρόνον. ἀλλοῖα δὲ τὰ ἐ- 4
πέτεια καύματα γίνεται καὶ κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρὸν ἤτοι ὑπὸ

κνίᾳ. μόνα δὲ ἀπόλλυται τὰ φυτὰ ἀστροβολούμενα. καὶ ἐὰν
ἄρα τι τύχῃ πεπηρωμένον ἢ ἀσθενές. οὐ δὲ γὰρ ταῦθ' ὑπομέ-
νει. ὑπὸ δὲ τοῦ χειμῶνος πλείω καὶ κατὰ πλείω τρόπους. ὁτὲ μὲν
γὰρ αἱ ὄρθαι καὶ πάντων σφοδρότητες ἐμπηγνῦσιν. ὁτὲ δ' ἄνεμοι
ψυχροὶ πνεύματος ἐπέκαυσαν. ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπνοίας οὔσης, ἢ με-
τρίας πνοῆς, οὐ καθαροῦ δὲ τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ θολεροῦ καὶ ἐπιφα-
νοῦς. καὶ σχεδὸν οὕτως ἥγε τῶν δένδρων γίνεται πῆξις. ἐάν τε αἴθριος
1 ἐάν τε μὴ αἴθριος ὁ τόπος. γίνεται δὲ περὶ μὲν ἀρκαδίαν καὶ εὔ-
βοιαν, αἰθρίας καὶ πνεύματος μᾶλλον. περὶ δὲ θετταλίαν καὶ τοὺς
τοιούτους τόπους ἀπνοίας καὶ ἐπινεφοῦς. οὐ μὴν ἀλλὰ πνευμάτων
ὄντων συμβαίνει τὸ πάθος. ὅταν γὰρ τὰ ὄρη λάβῃ χιόνα τὰ περικεί-
μενα καθ' ἑκάστους τόπους. ἀφ' ἑκάστου γὰρ αἱ ἀπόπνοιαι καὶ τὸ ψύ-
χος τὸ ἀποκαῖον. ὁτὲ δὲ καὶ νηνεμίας οὔσης εἰσδυόμενος ὁ ἀήρ. ὃ δὲ
λέγουσιν ὡς ἧττον γίνεται περὶ εὔβοιαν καὶ τὴν βοιωτίαν ὅταν ἡ ὀρ-
χομενία λίμνη πληρωθῇ, τάχ' ἄν τις ἀμφοτέρως λάβοι. καὶ ὡς
2 κατὰ συμβεβηκός, ὅτι ἐπομβρία συμβαίνει τότε μᾶλλον ἐστὶ τὰ ἔ-
τη καὶ χιόνα μὴ πίπτειν καὶ ὡς ὑδρωδεστέραν τὴν ἀναθυμίασιν γι-
νομένην, διὰ τὸ ἀπὸ πλείονος. ἡ τοιαύτη δ' ἧττον ψυχρὰ καὶ κακο-
ποιός. καὶ φανερὸν ἐν τισι τόποις γέγονεν. ἀλεεινότεροι γὰρ γεγένηνται,
λιμνωθέντων τῶν πλησίον. πνεῖ δὲ τὰ πνεύματα, ἀποκαίοντα πε-
ρί τε τοὺς κατὰ τὴν ἑλλάδα τόπους ἀπὸ δυσμῶν. ὥσπερ ὁ ὀ-
λυμπίας ὁ περιὼν ἄλλοθί τε καὶ ἐν χαλκίδι τὸν καλούμενον κλαυ-
θμόν. ἐν θετταλίᾳ δὲ ἀμφοτέρωθεν πνέοντες ἐμπηγνῦσιν. ἡ
3 δ' ὥρα τῆς πνοῆς μάλιστά πως περὶ τροπὰς ὑπὸ τὰς τεσσαρά-
κοντα. τότε γὰρ καὶ ὁ ἀὴρ ὅλως ψυχρότατος. τὰ μὲν οὖν γινόμενα,
ταῦτ' ἐστίν. ἡ δ' αἰτία σχεδὸν ὡς καθόλου τε εἰπεῖν φανερά. τὸ γὰρ
θερμὸν ἐξελαυνόμενον ὑπὸ τοῦ ψύχους, συνεξάγει καὶ τὸ ὑγρὸν
ὥστε διαπνεῖσθαι. συμβαίνει δὲ τοῦθ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἐν τοῖς ὑπὲρ
γῆν. τὰ δὲ κατωτάτω περὶ τὰς ῥίζας ἀπαθῆ. πολλάκις δὲ καὶ αὐτοῦ
τι τοῦ στελέχους. οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίοτε διϊκνεῖσθαι καὶ πρὸς τὰς ῥίζας, ὥσ-
θ' ὅλον ἐξαυαίνειν δένδρον ἁπλῶς γὰρ ἄνωθεν ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ παρείσ-
4 δυσις τοῦ ψύχους. ἔτ' ἀπὸ τούτων ὥσπερ ὀχετῶν τινων καταβαίνει

πρὸς τὰ κάτω. διὸ καὶ παρ' οἷς συμβαίνει τὸ πάθος, κατακρύ-
πτουσι ταῖς ἀμπέλοις. καὶ ταῖς συκαῖς θημωνιὰς ποιοῦσιν. οὐδὲν δὲ
δεῖ πολλῆς γῆς, ἀλλὰ μετρία τις ἐπιοῦσα δύναται διατηρεῖν.
ἔνιοι δὲ μόνον περὶ ἀκράτων κλημάτων καὶ ταῖς κράδας αὐ-
τάς. καθάπερ ἐν τῷ πόντῳ καὶ περὶ ἡράκλειαν, οἵ τ' ἐμφράτ-
τοντες ταῖς ἀρχάς. ἐὰν γὰρ ταῦτα συγκλεισθῇ καθάπερ ἀλλ' ἄτ-
τα γυμνά, οὐδὲν πάσχουσι διὰ τὸ μὴ ἔχειν εἴσοδον· διϊκνεῖται
γὰρ ἀπὸ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ ταῖς ῥίζαις. ἡ δ' ἰδιότης ἰ- 1
σχυρὰ καθάπερ ὑφ' ἡλίου καὶ χρόνου πολλοῦ, διὰ τὴν σφο-
δρότητα καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ ψύχους. ἐξάγει γὰρ μᾶλλον καὶ ἀ-
θροώτερον τὸ ὑγρὸν ἅμα τῷ θερμῷ. τὸ δὲ πονεῖν μάλιστα
τῶν τόπων, ὅσοι κοῖλοι καὶ αὐλωνοειδεῖς εἰσι, καὶ ὅσοι περὶ τοὺς
ποταμοὺς, καὶ ὅλως τοὺς ἀπνευστοτάτους, οὐκ ἄλογον. ἵστα-
ται γὰρ μάλιστα ἐνταῦθα φερόμενον πνεῦμα καὶ πλεῖστον
διακατέχει χρόνον. ὥστε καὶ μάλιστ' ἀπεργάζεται. καὶ γὰρ ὅ-
που μὴ διαπνεύματα τὸ πάθος ἀλλὰ διὰ παρουσίαν καὶ στά- 2
σιν τινὰ τοῦ ἀέρος γίνεται. καθάπερ ἐν μακεδονίᾳ τε καὶ
θετταλίᾳ, ἐνιαχοῦ καὶ περὶ φιλίππους, ἐνταῦθ' οἱ κοῖλοι
τόποι μάλιστα πονοῦσιν. ἐφεστηκὼς γὰρ ὁ ἀὴρ, πήγνυται.
καὶ πήγνυσι τὸ ὅλον πλείω χρόνον καὶ ἐργάζεται. κατὰ τοὺς
ὑπτίους δὲ οὐδὲ γίνεται πῆξις ὅλως. ὥσπερ ἡ τοῦ ὕδατος ἢ
» πνεύματος. κωλύει γὰρ ἡ κίνησις. ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν,
» καὶ λόγου δεόμενον, ὅτι οὐ τὰ ἀσθενέστατα πονεῖν εἴωθεν,
» ἀλλ' ἐνίοτε τὰ ἰσχυρὰ μᾶλλον. ἐλαίαν γὰρ καὶ συκῆν οὐδὲν 3
» ἄλογον ἀποκαυθῆναι. τῆς μὲν γὰρ, μετέωροι. τῆς δὲ καὶ
μαναὶ αἱ ῥίζαι. ὥστε καὶ ἄνωθεν τὸ ψῦχος διϊκνεῖσθαι. καὶ
ἡ ἄμπελος δὲ ἔχει τινὰ αἰτίαν ἐκ τῆς φύσεως, καὶ ἐκ τῆς ἐλ-
κώσεως τῆς περὶ τὴν τομήν. ἀλλὰ τὸ τὸν κότινον μᾶλλον
πονῆσαι τῆς ἐλαίας, ἄτοπον. καὶ τὸ τὴν ῥόαν μηδὲν παθεῖν,
ἀσθενῆ πρὸς τοὺς χειμῶνας οὖσαν· ἐμπήγνυσθαι γὰρ τά-
χιστα δοκεῖ. καὶ γὰρ εἰ διαφέρουσιν αἱ ἐκπήξεις αἱ ἀπὸ τῶν
πάγων καὶ τῶν πνευμάτων, ὅλως οὐκ ἄλογον, ἀμφοτέρων 4

τὰ ἀσθενέστατα μάλιστα ὑπακούειν· εἰ μὴ ἄρα τὸ αὐτὸ γίνε-
ται καὶ ἐνταῦθα τῷ πρότερον εἰρημένῳ. μᾶλλον γὰρ καὶ ἐφί-
σταται καὶ ἐμμένει τοῖς πυκνοῖς ἢ τοῖς μανοῖς. τὰ δὲ μανὰ, διίησιν.
ὃ καὶ τοῦ μὴ ἐκπήγνυσθαι τὰς μηλέας αἴτιον ἦν. ἧττον δ᾽ ἑτέ-
ρων ἀσθενεῖς οὔσας, ὥσπερ καὶ περὶ θετταλίαν· τῇ γὰρ μανότη-
τι διίησι καὶ οὐκ ἀθροίζει. τὸ δὲ μὴ χρονιζόμενον μηδὲ ἀθρό-
ον, οὐδ᾽ ἐργαστικόν. ὥσπερ οὐδ᾽ ἐν τοῖς κεραυνοῖς. δεῖ δὲ δυεῖν
1 θάτερον. ἢ μὴ δέχεσθαι καθάπερ τὰ πυκνὰ καὶ ἰσχυρά (τοιοῦ-
τον γὰρ ἡ ἄπιος, καὶ τὰ ἄγρια δὲ καὶ τὰ ἄκαρπα εἰσὶ μᾶλλον.
ἔτι τελέα. ὀστρύα) ἢ δεξάμενον διιέναι καὶ μὴ κατέχειν. ὥσπερ
μὲν οὖν τούτων ἐνταῦθά που τὸ αἴτιον. ἡ δὲ τοῦ πνεύματος
φθορὰ, καθ᾽ ὃν ἂν γένηται τόπον ἐπέκλυσεν, οἷον ποταμός τις
ῥυείς. ὥσπερ ἐν τοῖς λοιμοῖς. διὸ καὶ τὰ σύνεγγυς ἀπόλλυσι πολ-
λάκις. ἐνίοτε δ᾽ οὕτως εἰς ἀκριβὲς διῆλθεν ὥσπερ τῶν ἐπὶ τοῦ
αὐτοῦ κλήματος ὀφθαλμῶν, οἱ μὲν, ὑγιεῖς, οἱ δὲ, πεπηγότες
2 εἰσί. πολλάκις δὲ κεκρυμμένης ὑπὸ χιόνος ὅλης τῆς ἀμπέλου
(γίνεται γὰρ τοῦτο ἐν τοῖς ψυχροῖς τόποις) ἐὰν λάβῃ γυμνὰ
τὰ ἄκρα κλήματα, ταῦτα ἀπέκαυσε, καὶ ἀπὸ τούτων διαδίδω-
σι πρὸς τὰς ῥίζας· ὥστ᾽ ἐνίοτε ζῆν. ἐπὶ δὲ τὸν πόντον, ὑπὸ τῶν
πνευμάτων ἔκπηξις γίνεται, ὅταν αἰθρίας οὔσης καταφέρων-
ται. ταῦτα δὲ ἔστι πλατέα. ἄττα φερόμενα μὲν φανερά. πεσόντα
δ᾽ οὐδὲν διαμένει. δῆλον δὲ ὅτι πῆξίς τις τῆς ὑγρότητος ἐν τῷ
ἀέρι, καθάπερ τῆς πάχνης. ὅταν οὖν τοιοῦτος ὁ ἀὴρ περὶ τό-
3 πων ὑπὸ τοῦ πνεύματος ᾖ, καὶ ταῦτα συγκαταφέρηται, κατὰ
λόγον ἡ ἔκπηξις γίνεται. τὰ δὲ πνεύματα, τοῖς μὲν ψυχροῖς
φύσει τῶν τόπων, ὅπως ἐγχωρεῖ ἅπαντ᾽ ἂν εἴη. καθάπερ ἐν τῷ πόν-
τῳ καὶ τῇ θρᾴκῃ. τοῖς δ᾽ ἀλεεινοτέροις ἐκ τῶν ἔξωθεν ἡ ἐπιφο-
ρά. καθάπερ ἐν εὐβοίᾳ. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ φύσις ὡς αὐτόθεν οὐκ
ἐκστασίμου τινὸς καὶ ὅλου πνεύματος. ἀλλ᾽ ἢ ἂν τοῦτο τύχῃ
ῥυέν. οὐδὲ γὰρ ἂν ἦν ἀκέραια τὰ πλησίον. τῶν μὲν οὖν πνευ-
D μάτων καὶ αὕτη τις ἰδιότης. ὁ δὲ τῆς γῆς πάγος χαλεπώτατος,
4 ὅταν περιβεβοθρωμένα καὶ γυμνὰ λάβῃ τὰ δένδρα. μάλιστα

» δὲ ἐὰν καὶ ὕδωρ ἐνεστηκός. ἐὰν γὰρ διαμένῃ πλείω χρόνον, ἐξέπη
» ξε, εἰς ἀσθενεῖς τε καὶ γυμνὰς τὰς ῥίζας εἰσδυόμενος. ἐπεὶ καὶ ὅλως
ἂν διεργασμένην λάβῃ τὴν γῆν, χαλεπώτερος. μανῆς δ᾽ οὔσης
ἐνικνεῖται μᾶλλον. ἀπαθέστεραι δὲ, ἐὰν κεκοπρισμένη τύχῃ. θερ
μὴ δ᾽ ἡ κόπρος οὖσα βοηθεῖ. εὐλόγως καὶ χιόνος πεσούσης, καὶ ἐὰν
ἀναξυμωμένης τῆς γῆς ἐπιγένηται (ψύχη δ᾽ καὶ πάχνη καὶ πάγος
ἐκπηγνύουσιν) διαλύεται διὰ τὴν μανότητα καὶ αὐτὴν τὴν πή
γνυσιν. ὁ δὲ τῆς γῆς πάγος ὀλεθριώτερος τοῖς δένδροις. ἅπτεται 1
γὰρ μᾶλλον τῶν ῥιζῶν· ὁ δὲ τοῦ ὕδατος καὶ ἧττον. χαλεπώτερος δὲ καὶ
οὗτος κἀκεῖνος, ὅταν ἀνίῃ καὶ πάλιν ἐπιπηγνύηται, καὶ τοῦτο ποιῇ
πολλάκις. ἐξαιρεῖται γὰρ τὴν δύναμιν. ὁ δὲ συνεχὴς ἐγκαταλεί
σας τὸ θερμὸν, οὐχ ὁμοίως. πλὴν ἐὰν ὑπερβάλῃ τῷ χρόνῳ καὶ
χαλεπώτερος δ᾽ ὅλως ὁ κάτωθεν πάγος ταῖς μὴ εὐγείοις μηδὲ
πυκναῖς μηδ᾽ ἐνίκμοις. οὐδὲ γὰρ ὁμοίως ὑπερμένει. καὶ διαλύε
ται δὲ πορρωτέρω καὶ ἅπτεται τῆς ῥίζης. συμβαίνει δὲ ταῖς μὲν τῶν
βλαστῶν ἐκπήξεις καὶ ἁπλῶς τῶν ἄνω πολλάκις γίνεσθαι. ταῖς 2
δὲ τῶν ῥιζῶν καὶ ὅλως τῶν δένδρων, ὀλιγάκις καὶ παρ᾽ ὀλίγοις.
αἴτιον δὲ τὸ ἔχειν περιβολὴν καὶ οἷον ἀποστέγασμα τοῦ ψύχους τὴν
γῆν. εἴσω δὲ καὶ συνελαύνεται τὸ θερμόν. ἐνίοτε δ᾽ οὐκ ἀπόλλυται
οὐδὲ τὰ ἄνω ἀλλὰ μᾶλλον ἐπικαίεται. καὶ τοῦτ᾽ οὐκ εὐθὺς ἀφαι
ρεῖν δεῖ. πολλάκις δ᾽ ἅμα τῇ ὥρᾳ διεβλάστησε. καὶ αὐτὰ τὰ φύλ
λα δοκοῦντα αὖα εἶναι, πάλιν ὑγράνθη καὶ ἐγένετο χλωρά. διὸ
καὶ οὐκ ἄτοπον εἴ τι που συνέβη τοιοῦτον, ὥστε ἐλαίας ἀνανθεί
σης καὶ αὐτῆς καὶ τῶν φύλλων, πάλιν ἀναβλαστῆσαι· οὐ δ᾽ ἦν αὔαν 3
σις, ἀλλὰ φαινομένη τις ξηρότητι καὶ τῇ ἄλλῃ χρόᾳ. πρὸς δὲ τὴν
ἀρχὴν οὔτε τὴν τῶν φύλλων δίηκεν. ἔτι δὲ ἧττον τῶν βλαστῶν καὶ τῶν
ἀκρεμόνων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπ᾽ ἄλλων τινῶν τοῦτο ξυμβαίνει. μά
λιστα δ᾽ εἰκὸς ὧν τὸ φύλλον σαρκῶδες καὶ αὐτὰ τῇ φύσει θερ-
μά. τὰ δ᾽ ἀσθενῆ καὶ λεπτὰ, τοῦτο πάσχει, καθάπερ τὰ τῶν μυρρίνων
ἀλλὰ καὶ τάχιστα ἐπικαίεται. λεπτὰ γὰρ καὶ αὐτὰ τὰ κλωνία καὶ
ἁπαλὰ τῇ φύσει· καὶ ὅλον τὸ δένδρον οὐ θερμόν. διὸ καὶ πήγνυται
τάχιστα. ἡ γὰρ αὖ δάφνη καίπερ οὖσα μανὴ, καὶ διαμένει διὰ τὸ 4

θερμόν. ἡ δὲ ῥόα καὶ ἡ συκῆ, μανά τε καὶ ὑγρὰ καὶ οὐχ ὁμοίως θερ-
μά. ταχεῖα δὲ ἡ ἐκ τῶν ἐκ πηγνυμένων ἅμα βλάστησις. ὅτι συμ-
βαίνει τὴν ῥίζαν ἰσχυρὰν γίνεσθαι καὶ πλήρη. συναθροισμένης τῆς
αὐτῆς τροφῆς, ἣν οὐ διέδωκεν ἔτι δὲ τὴν πρότερον ἐπὶ πολλὴν καὶ ἰ-
σχυρὰν διανενεμημένην, τότ' εἰς βλαστὸν ἀναλίσκεσθαι. ὥστ' εὐλόγως
καὶ ἡ αὔξησις ταχεῖα καὶ ἡ καρποτοκία. ταῦτα μὲν οὖν ὁμολογουμέ-
νως γίνεται παρὰ πᾶσιν. ὃ δέ τινες θαυμάζουσιν, ὅτι ἡ μὲν χιὼν οὐκ
1 ἐκπήγνυσιν. ἡ δὲ πάχνη, μετριωτέρα τῆς χιόνος οὔσης, οὐδὲν ἄτο-
πον. πρῶτον μὲν ὅτι ἡ μὲν, οὐκ ἐπιμένει. ἀλλ' ἀποτήκεται ἀπὸ τῶν
κλημάτων καὶ τῶν βλαστῶν. ἡ δὲ πάχνη, ταῦτ' ἀποκαίει. ἔπειτα καὶ ἡ
διάθεσις αὐτὴ τοῦ κλήματος. ἡ μὲν γὰρ ἀβλαστοῦς. ἡ δὲ, διεβλαστη-
κότος ἄρτι πίπτει ὅτε ἀσθενέστατον. ἐνίοτε δὲ ἀνοιδοῦντος πρὸς
τὴν βλάστησιν, ὅτε οὐχ ἧττον ὡς εἰπεῖν ἐπίκηρον. ἔτι πᾶσι δὲ διϋ-
γραινόμενον ἤδη καὶ μανούμενον ἔτι καὶ λεπτοτέρα τῆς χιόνος. ὥστε
δι' ἄμφω σφοδροτέραν τὴν πῆξιν εἶναι. ἡ δὲ χιὼν ὅλως οὐδ' ἂν ἐπι-
2 μένειν ἔτι τοῖς κλήμασι, μὴ κατακρυπτομένης ὅλης. ὅταν δὲ τοῦτο
πάθη, σκεπάζει ἐπιμένουσα καὶ ἐγκατακλείουσα τὴν θερμότητα, καὶ
ἀποστεγάζουσα τὴν ἔξω καθάπερ καὶ τὴν γῆν δι' ὅλου, καὶ τμητι-
κωτέρα δοκεῖ ἡ πάχνη τῆς χιόνος εἶναι. διὸ καὶ τοὺς νέους οἴονταί τινες
βελτίους ταύτην ποιεῖν. διαχεῖν γὰρ τὰς βώλους διαλυομένην καὶ
δοκοῦσαν ἧττον συνεστάναι μᾶλλον. λεπτοτέρα δ' ἐστὶ τῆς χιόνος, ὅτι
ἡ μὲν, ἐκ νέφους, καὶ οἷον ἀφρός τις ἐμπεριειληφυῖα πνεῦμα. ἡ δ'
αὐτὴ καθ' αὑτὴν συνεστηκυῖα καὶ ἐκ λεπτοτέρου τινὸς ἀέρος καὶ ὑ-
3 γροῦ. τούτων μὲν οὖν ταύτας ὑποληπτέον τὰς αἰτίας. αἱ δ' ἐκπήξεις
ὅλως, πότερον διὰ τὴν παχύτητα τοῦ ἀέρος, ἢ διὰ τὴν λεπτότητα
γίνονται. καὶ εἰ δι' ἄμφω, διὰ πότερον μᾶλλον, ἀπορήσειεν ἄν τις. εἰ
μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ἀέρος γίνεται πῆξις, ὅταν μὴ αἴθριος ὁ ἀὴρ, μὴ δ' ἂν
τοῦ ἀέρος δόξειεν. ὁ δὲ αἴθριος λεπτότερος. ἅμα δὲ καὶ διαλυτικώτε-
ρος μᾶλλον ὁ λεπτός. ἡ δ' ἔκπηξις, εἰσδυομένου τοῦ τέμνοντος. ἔτι
δ' ὁ ψυχρότερος καὶ ἀπαθέστερος ὅλως ὁ λεπτός. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὰ
ὕδατα προθερμανθέντα ψύχεται καὶ πήγνυται θᾶττον, ὅτι λεπτύνεται
4 τῇ θερμότητι. συνεπιμαρτυρεῖν δὲ καὶ οἱ τόποι δοκοῦσιν, οἱ γὰρ αἴθριοι

λεγόμενοι. πλείω γὰρ ἐκπήγνυται, καὶ πολλάκις ἐν τούτοις,
ἐνιαχοῦ μὲν, καὶ μικρὰ δὲ πάνυ διεχόντων ὥσπερ ἐν κορίνθῳ
τὸ κράνιον καὶ τὸ ὀλύμπιον. σκληραὶ γὰρ αἱ αἴθριαι σφόδρα
περὶ τὸ κράνιον, ὥστε καὶ τοῖς φυτοῖς καὶ τῇ αἰσθήσει δῆλον
εἶναι. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἐπὶ πλείονι διαστήματι, καὶ ὅλως οἱ πρώ-
τως οὐκ ἐκπηγνύντες τόποι παχέος ὄντος τοῦ ἀέρος, νῦν ἐκπη-
γνύουσι. καθάπερ οἱ περὶ λάρισαν τὴν ἐν θετταλίᾳ. τότε
μὲν γὰρ ἐνεστηκότος ὕδατος πολλοῦ καὶ λελιμνωμένου τοῦ πε- 1
δίου, παχὺς ὁ ἀὴρ ἦν, καὶ ἡ χώρα θερμοτέρα· τούτου δ' ἐξαυ-
χμισθέντος καὶ ἐνίστασθαι κωλυθέντος, ἥ τε χώρα ψυχροτέρα γέ-
γονε, καὶ ἐκπλήξεις πλείους. σημεῖον δὲ λέγουσιν ὅτι τότε μὲν ἦ-
σαν ἐλαῖαι καὶ ἄλλοθι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἄστει μεγάλαι καὶ καλαί. νῦν
δὲ οὐδαμοῦ. καὶ αἱ ἄμπελοι, τότε μὲν οὐκ ἐξεπήγνυντο νῦν δὲ πολ-
λάκις. ὅτι δὲ τὸ ὕδωρ οὐκ ἀεὶ ψυχροτέρας ποιεῖ, ἀλλ' ἅπερ
καὶ πρότερον ἐλέχθη, σημεῖον τὸ περιγινόμενον· αὕτη γὰρ
ἐλεεινοτέρα δοκεῖ. νῦν δὲ γέγονε πλησιαιτέρου ὄντος τοῦ ἕβρου. 2
ταύτῃ μὲν οὖν δόξειεν ἂν ὁ λεπτὸς ἀὴρ πηκτικώτερος εἶναι. τῇ δὲ,
πάλιν ὁ παχύτερος· ἀκινητότερος γάρ. ὁ δ' ἀκίνητος εὐπηκτό-
τερος. ὅτι δὲ καὶ αἱ σύγγου ἐν τοῖς τοιούτοις γίνονται τόποις,
αὗται μάλιστα εἰσδύονται εἰς τὰ σώματα· φυλάξασθαι γὰρ
οὐκ ἔστιν οὐδ' ἐν τοῖς στρώμασι κατακείμενον· ἐπιβεβαιοῖ δὲ καὶ
τὸ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἧττον, ἢ ἐν τοῖς πεδίοις ἔκπληξιν γίνεσθαι. λε-
πτότερος γὰρ ὁ ἀὴρ καὶ εὐκινητότερος. οἱ δὲ καθ' ἕκαστα τόποι καὶ
αὐτοὶ τούτων πίστιν ἔχουσι. τῆς τε γὰρ θετταλίας περὶ κίθρον μά- 3
λισθ' ὡς εἰπεῖν, ἔκπηξίς ἐστιν· ὁ δὲ τόπος κοῖλος καὶ ἔφυδρος.
ἔν τε φιλίπποις πρότερον μὲν μᾶλλον ἐξεπήγνυντο. νῦν δ' ἐ-
πεὶ κατὰ ποθεὶς ἐξήρανται τὸ πλεῖστον, ἥ τε χώρα πᾶσα κατέρ-
γος γέγονεν, ἧττον πολύ. καί τοι λεπτότερος ὁ ἀὴρ δι' ἄμφω. καὶ
διὰ τὸ κατειργάσθαι τὴν χώραν (ἡ γὰρ ἀργὸς, ψυχροτέρα)
καὶ παχύτερον ἔχει τὸν ἀέρα, διὰ τὸ ὕλης εἶναι, καὶ μήτε τὸν ἥ-
λιον ὁμοίως διϊκνεῖσθαι, μήτε τὰ πνεύματα διαπνεῖν· ἅμα δὲ
καὶ αὐτὴν ἔχειν ὑδάτων συῤῥοὰς καὶ συστάσεις πλείους. ὃ καὶ 4

περὶ τὰς κρηνίδας ἢ τῆς θράκης κατοικούντων. ἅπαν γὰρ τὸ
πεδίον δένδρων πλῆρες ἦν καὶ ὑδάτων. ὁπότε νῦν μᾶλλον
πρότερον ἐκ πήγνυσιν ἐξηραμμένων τῶν ὑδάτων, οὐ τὴν λεπτό
τητα τοῦ ἀέρος αἰτιατέον, ὥς τινές φασιν. αἱ μὲν οὖν αἰτίαι
ὑπὲρ ἑκατέρων, τοιαῦταί τινες. ἴσως δ' ἀμφοτέρων γινομέ-
νων ἐκ πήξεων (τοῦτο γὰρ φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων) διαφέρει
καὶ τόπος τόπου καὶ τῷ μᾶλλον παχύνεσθαι καὶ λεπτύνεσθαι.
1 ὁ γὰρ ὑδατώδης καὶ θαλερός, οὐχ ὁμοίως ἐργατικός. οὐδ' αὖ
πάλιν ὁ λεπτὸς καὶ εὐκίνητος καὶ οὐ κεκρυμμένος. ἡ πῆξις δὲ
εἰς χρόνους. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐπιγινόμενα δεῖ περὶ ἄττα εἶναι, καὶ
τὴν ὅλην κατάστασιν, καὶ ἔτι ἄλλο τῶν ἔξωθεν. εἰ γὰρ μεταβο
λαὶ παχεῖαι πρὸς τὰς αὐξήσεις, κωλύοιεν τ' ἂν αἱ πήξεις ὡς δ'
ἁπλῶς εἰπεῖν εὐπαθέστερος μὲν εἰς τὸ πάσχειν ὁ λεπτός. ὅταν
μὲν οὖν καταψυχθῇ ὁ παχύτερος, ψυχρότερος ὥσπερ καὶ θερ-
μότερος. ἔμμονος γὰρ μᾶλλον ἡ θερμότης καὶ ἡ ψυχρότης,
2 ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς σωματωδεστέροις. διὸ καὶ εἴπου
μὴ ὑδατώδης, ἀλλ' ἅμα τῷ πάχει ξηρός, οὐκ ἄλογον εἰ μᾶλ-
» λον ἐκπηκτικός. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ἱκανῶς εἰρήσθω. ἡ δὲ
» τοῦ καύματος ὑπερβολή, τὰ μὲν φυτὰ καὶ παντελῶς νέα φθεί
» ρει διὰ τὴν ἀσθένειαν. ὥσπερ καὶ τὰ ἐπέτεια. τὰ δ' ἐρριζωμένα
» καὶ ἔχοντα μέγεθος, οὐ φθείρει, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι διαφύε-
σθαι, μὴ δὲ ὁμοίως θιγγάνειν τῆς ἀρχῆς. ἀλλ' εἴπερ τοὺς βλα-
στοὺς καὶ τοὺς καρποὺς ἐπικαίειν. καὶ τὸ ὅλον ἴσως ἀλλοτριώ-
3 τερον τῇ φύσει τῶν ψυχρῶν ἐπεὶ ὥς γ' ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐπὶ πάν
» των γίνεται ἡ φθορὰ ταῖς ὑπερβολαῖς, ὅτε συνεργεῖ πρὸς τὸ
ξηρόν. καὶ γὰρ χώρα τις ἄφορος, ἡ μὲν, διὰ λιπαρότητα. ἡ δὲ, διὰ
λυπρότητα· ἡ δὲ διὰ λεπτότητα. καὶ ἀὴρ κωλύει περισκελὴς
ὢν ἐφ' ἑκάτερα καὶ ὕδατος ἔνδεια καὶ πλῆθος. φθείρει δὲ καὶ
τὸ στάσιμον ἐὰν ὑπερβαίνῃ τὸ μέγεθος τοῦ δένδρου, καθάπερ
ἐν ταῖς ἐπομβρίαις καὶ τοῖς λιμνώδεσι τόποις· ὃ καὶ περὶ Φε-
νεὸν συνέβαινεν. ὅπου δὲ ἀπορροὴ γίνεται κἂν ἔχῃ βάθος, δια
4 φέρουσι μᾶλλον. βοηθεῖ γὰρ ἡ κίνησις, καὶ τὸ ἱκανὸν ἀεὶ πρὸς τὸ

πίπτειν. ταῦτα μὲν οὖν, ταύτας ὑποληπτέον τὰς αἰτίας. λοιπὸν
» δὲ εἰπεῖν, περί τε τῶν βιαίων παθῶν, καὶ εἴ τις ἄλλη μὴ ἀπὸ τοῦ
» ἀέρος καὶ τῆς φύσεως ἀλλ' ὑφ' ἡμῶν γίνεται. καθάπερ ἥ τε διὰ τὸν
περιφλοισμὸν καὶ διὰ τὴν ἕλκωσιν τοῦ φυτοῦ· καὶ ὅσα παραβαλλόμε-
να παρὰ τὰς ῥίζας αὐαίνει. καθάπερ τὰ τῶν κυάμων κελύφη, καὶ
εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον ἕτερον. καὶ πρῶτον ὑπὲρ τῶν κυάμων λέγω
μεν. φθείρει γὰρ τὰ τῶν κυάμων κελύφη, περιβαλλόμενα ταῖς ῥί
ζαις καὶ τοῖς βλαστοῖς, οὐ πάντα ἀλλὰ τὰ ἄρτι ἀναφυόμενα. 1
ταῦτα γὰρ ἀσθενέστερα· φθείρει δ' ὅτι τῇ σκληρότητι ἀφαιρεῖται
τὴν τροφὴν, τὴν μὲν ἕλκοντα αὐτά, τὴν δ' ἐξείργοντα· μὴ τρε-
φόμενα γὰρ φθείρεται. καὶ ταῦτα μὲν καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἕτερον, ὥσ
περ ἐναντία πρὸς τὴν βλάστησιν ὄντα, φθείρει. ἔνια δὲ καὶ τῶν οἰκεί
ων καὶ συνεργούντων, ἐὰν πλείω συνενεχθῇ τῶν συμμέτρων. ἢ ἰσχυρό
τερα ἢ μὴ κατὰ καιρόν. ἔτι δ' ἡ κόπρος, ἢ συνεχῶς ἢ ἰσχυροτέρα
παραβαλλομένη· καθάπερ ἡ σκυτοδεψική· πάντα γὰρ ὡς εἰπεῖν,
αὕτη δοκεῖ φθείρειν, ἄκρατος οὖσα, καὶ μὴ καλῶς κρατηθεῖσα. 2
καὶ ὅσαι δὲ θερμαὶ καὶ ξηραὶ καὶ ἰσχυραὶ τὸ ὅλον, καὶ μὴ οἰκεῖαι πρὸς
ἕκαστον. εἰσὶ γὰρ ὥσπερ εἴπομεν αἱ πρὸς τὰς φυτείας ἁρμόττου
σαι. καὶ οὐχ ὥσπερ τὸ ὕδωρ πᾶσι κοινόν. ἀλλὰ τοῦτο ἐνίοτε πλή-
θει διαφθείρει, σῆπον τὰς ῥίζας καὶ λίαν ἐκμεθύσκον. ἐὰν δὲ δὴ
νέα τύχῃ καὶ μὴ ἄγαν ὄντα φίλυδρα, καθάπερ ἡ πρείκιττος καὶ
τ' ἄλλα τὰ ξηρά. καὶ μᾶλλον ἐὰν δή τις μὴ κατὰ καιρὸν ἢ τοὺς
ἢ τῇ διακαθάρσει ἢ τῇ σκαπάνῃ χρήσηται. πάντα γὰρ συναίτια γίνε
ται φθορᾶς· ὁ δὲ καιρὸς καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ πρὸς τὰ ἐπιγινόμενα 3
» παρὰ τοῦ ἔτους κατὰ τὰς ὥρας. αὗται μὲν ἐν τοῖς οἰκείοις αἱ φθο
» ραί, δι' ὑπερβολὴν ἢ δι' ἔλλειψιν τροφῆς ἢ ἀκαιρίας γίνονται. αἱ δ' ἀ
» πὸ τῶν φυτευομένων ἢ παραβλαστανόντων αὐτομάτων, ὡς ἀφαιρεῖσθαι
» τὰς τροφάς θᾶττον δ' ἐὰν ἰσχυρότερα καὶ πλείω, καθάπερ τὰ ἄ
γρια. καὶ ὅσα δὴ πολύρριζα καὶ πολύτροφα καὶ ἐπιρριζίζοντα, καὶ
περιπλεκόμενα. καὶ καταπνίγοντα καὶ ἐμφυόμενα καθάπερ
ὁ κιττός. ἐπεὶ καὶ ἡ ἰξία δοκεῖ καὶ ὅλως τὰ ἐμβλαστάνοντα φθεί
ρειν. ὁ δὲ κιττὸς καὶ τὸ ἅλιμον, τῇ τε πολυτροφίᾳ καὶ τῇ ἁλμυρί- 4

διὰ τὸ περὶ αὐτά. ἰσχυρότερόν τε τὸ ἅλιμον διὰ τὸ πλείω ἔχειν· φθοραὶ δὲ καὶ ἄλλοις, ὑπ᾽ ἀλλήλων εἰσὶν ἴδιαι, καθάπερ ἐν τοῖς ἐλάττοσι. καὶ γὰρ ἡ ὀροβάγχη καλουμένη τὸν ὄροβον τῷ περιπλέκεσθαι καὶ καταλαμβάνειν. καὶ τὸ λειμόδωρον τὰ βούκερας εὐθὺς τῇ ῥίζῃ παραφυόμενον, καὶ ἄλλα δ᾽ ἄλλων. καὶ ὅ γε δὴ γεννᾶται καθ᾽ ἕκαστον σπέρμα ἴδιον, αἶρα καὶ αἰγίλωψ καὶ πυροῖς καὶ κριθαῖς. καὶ ἡ ἀπαρίνη φακοῖς. καὶ ἕτερα δ᾽ ἑτέροις. ἅπαντα δὲ τὰς τροφὰς
1 ἀφαιρεῖσθαι, τάς τε ἐκ τῆς γῆς καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀέρος. καὶ τούτων μὲν σχεδὸν φανεραί τινες αἱ αἰτίαι. ἡ δ᾽ ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς πίτυος καὶ τοῦ στέατος. καὶ γὰρ καὶ ταῦτα φθείρει. καὶ μάλιστα τὰ φυτὰ τὰ νέα. καὶ οὐκ ἐῶσιν ἅπτεσθαι καὶ περιπλέκεσθαι ἐν ἐκείναις οὕτως ταῖς αἰτίαις. ὅτι θερμὰ καὶ λεπτὰ τὴν φύσιν ὄντα, διαδύεταί τε πόρρω καὶ πυκνοῖ καὶ ἐπικάει τὸ φλοιόν. σημεῖον δ᾽ ὅτι καὶ σκληρύνεται καὶ ἀφίσταται· πονήσαντος δὲ καὶ ἀποσκληρυνθέντος οὐ δύναται διιέναι ἡ τροφή. τὸ δ᾽ ἐπικά-
2 ειν διαδύεσθαι πόρρω κἀκεῖνο σημεῖον· οἱ γὰρ ἡμεροῦντες τοῦ θέρους ὅσα τὰ ὑπολείμματα τῶν ῥιζῶν, ἔλαιον ἢ πίτταν ἐπιχέουσιν, ἢ τῷ στέατι ἀλείφουσιν, ἅπερ ὅλως ξηραίνουσι. καὶ μάλιστα ἡ πίττα, διὰ τὸ ἰσχυροτάτη εἶναι. λοιπαὶ δὲ τῶν φθορῶν ὥσπερ βίαιοι λεγόμεναι. αὗται δὲ γίνονται πληγῇ ἢ περιαιρέσει τινῶν ἢ κολούσει ἢ τῇ ὅλου ἀφαιρέσει. ἔνια μὲν γὰρ ἑλκούμενα βαθύτερον, ἀπόλλυται διὰ τὴν ξηρότητα καὶ ἀσθένειαν. ὁ δὲ φοῖνιξ, ἂν τρωσκόμενος εἰς τὸν ἐγκέφαλον. ἐν τούτῳ γὰρ ἡ ζωὴ καὶ ἡ βλάστησις. ὅταν
3 οὖν ἀναξηρανθῇ ἢ τὸ ὅλον ἀλλοιωθῇ, παρεμπεσόντος ἀέρος τε καὶ ἀλλοτρίου θερμοῦ, διαφθείρεται. δι᾽ ὃ καὶ φθειρόμενος, δίδωσιν εἰς τὰ κάτω. τούτου μὲν οὖν καὶ ἰδία τις ἡ φύσις, ὥστε καὶ ἐμφανὲς εἶναι τὸ κύριον τῆς ζωῆς. ἔνια δ᾽ οὐ πρὸς πληγὴν ἀπαθῆ μόνον, ἀλλὰ καὶ ξύλων ἐξαιρουμένων ἐκ τοῦ στελέχους. ἔτι ὅσα φύσει καὶ εὐβλαστῆ καὶ ὑγρά. καθάπερ πτελέα, πλάτανος, τὰ πολλὰ τῶν παρύδρων. ἡ δὲ πεύκη, καὶ δᾳδουργουμένη σώζεται· μέγα δὲ ταύτῃ καὶ ἡ λιπαρότης. ἅπαντα δὲ ταῦτα καὶ τἆλλα μέγεθος ἔχοντα ὑπομένει. διὸ καὶ
4 τὰ ἐκσηπόμενα σώζεται καὶ ζῇ. ἐπεὶ καὶ τὴν πεύκην φασὶν ἐὰν δαδουργῶσιν. ἀλλ᾽ ὅταν ἐν ἀκμῇ καὶ πορρωτέρω γίνηται. νέα γὰρ

οὐκ ἔχει. διὰ δὲ τὸ μὴ πίττειν μηδὲ συναθροίζειν τὸ ὑγρὸν, ἀλ-
λ' εἰς τὴν βλάστησιν καὶ τὸ μῆκος καταναλίσκειν. ἅμα γὰρ τῇ
εἰς βάθος αὔξῃ καὶ ἡ τοιαύτη διάθεσις καὶ δύναμις ἔοικεν ἀ-
κολουθεῖν. ὅσα δὲ καὶ τετρωμένα καὶ κολαζόμενα βελτίω γίνε-
ται καὶ καρπιμώτερα, δῆλον ὡς ταῦθ' ὑπομένει. πληγὴν μὲν
οὖν καὶ διαίρεσιν καὶ τὰ τοιαῦτα δέχεται, σχίσιν τε τοῦ στελέ-
χους πρὸς τούτοις, ἄμπελος καὶ συκῆ καὶ ῥόα καὶ μηλέα· τὰ
δ' ἄλλα ἀπόλλυται ὅσα τ' αὖ πληγέντα καὶ σχισθέντα συμμύει 1
πάλιν καὶ συμφύεται, ταῦθ' ὥσπερ ὑγιασθέντα ζῇ· καὶ οὐχ ὥσ-
περ ἐκεῖνα διεσχισμένα· τῆς δ' ὑπομονῆς, αἴτιον ἡ ὑγρότης καὶ
ἡ φύσει μανότης. τροφήν τε τ' ἱκανὴν λαμβάνουσι, καὶ οὐκ ἀ-
ναξηραίνεται. διὰ τὴν σχίσιν δ' ὑπὸ τοῦ ψύχους οὐδὲν πάσχουσιν.
εἰ δ' οὕτω δεῖ λαβεῖν τὴν σχίσιν, ὥστε ἀνέχεσθαι μὲν, ἃ μόνα
δοκεῖ τῶν ἡμέρων τοῦτο δύνασθαι. συκῆ· ἄμπελος. ἐλαία. ἀμυγ-
δαλῆ. διὰ τὸ συμμύειν τάχιστα. διὸ καὶ δύσχιστα τῷ κολλώδη
τὴν ὑπόστασιν ἔχειν. καὶ γὰρ ὁ ὀπὸς καὶ τὸ τῆς ἐλαίας τοιοῦτο 2
καὶ πᾶν λιπαρόν. τὸ δὲ τῆς ἀμπέλου ξύλον αὐτὸ τοιοῦτον. ση-
μεῖον δὲ ὅτι καὶ σχιζόμενα τὰ κλήματα, καὶ τῆς ἐντεριώνης ἐξ-
αιρουμένης, ταχὺ συμφύεται ἢ τούτου γε μᾶλλον ὁ κάλαμος.
καὶ γὰρ συνέρχεται αὐτόματος. φασὶ δὲ καὶ τὴν ἄπιον σχίζε-
» σθαι. περὶ μὲν οὖν τούτων, σκεπτέον. ἡ δὲ τοῦ φλοιοῦ περιαίρε-
» σις, κοινὴ πάντων ἢ τῶν πλείστων ἐστὶ φθορά. περὶ ἧς εἴρηται
» πρότερον. εἴτε γὰρ ἐν τοῖς κυρίοις ἐστὶ τὸ ζῆν, εὐλόγως ἂν γίνοι-
» το. καθάπερ τινές φασιν. εἴτε καὶ ἀπὸ τούτων πυκνουμένων διϊ- 3
κνεῖται πρὸς τὸ ὅλον, εὔλογον οὕτω. ἡ δὲ μικρὰ, μέχρι μέν τι-
νος ἐξαιρουμένη οὐ φθείρει. δι' ὅλου δὲ, φθείρει. καθάπερ οἱ περὶ
ἀρκαδίαν φασὶ καὶ πεύκην καὶ ἐλάτην καὶ ἄλλ' ὅ, τι ἄν· οὐκ
ἄλογος δ' οὐδὲ ταύτης ἡ αἰτία· καὶ ταῦτ' εἴη τῶν εἰρημένων. ὑ-
γρότατον τε δοκεῖ καὶ ὥσπερ μάλιστα εἶναι ζωτικόν. σημεῖον δ'
ὅτι καὶ τὰ ξύλα καὶ τὰ ἔμμετρα διαστρέφεται κατειργασμένα
ἤδη μέχρις οὗ ἂν τελέως ἀναξηρανθῇ· διὸ καὶ ἥκιστα καὶ οὐκ
ἔμμετρα ποιοῦσι τὰ τῆς ἐλάτης καὶ τῆς πεύκης. ταύτης δὲ, 4

μέχρι μὲν τινὸς ἐξαιρουμένης, οὐκ ἄτοπον διαμένειν τὸ δένδρον,
ὥσπερ καὶ τοῦ φλοιοῦ μέχρι τινὸς ἀφαιρουμένου. τελέως δ' ἐξαι-
ρεθείσης, αὐαίνεσθαι, καθάπερ ἀρχῆς τινος ἢ καὶ οἰκείας ὑ-
γρότητος συμφύτου στερουμένης. περὶ δὲ τῆς ἐπικοπῆς καὶ
τῆς κολούσεως, ἐν ὀλίγοις ἡ σκέψις. ὀλίγα γὰρ τὰ φθειρόμε-
να. κατὰ μὲν τὴν ἐπικοπὴν, ἐλάτη. πεύκη, πίτυς, φοίνιξ· ἔνιοι
δὲ καὶ κέδρον καὶ κυπάριττόν φασι. καλοῦσι δ' ἐπικοπὴν, ὅ-
1 ταν ἀφαιρεθείσης τῆς κόμης ἐπικοπῇ τις τὸ ἄκρον. οὐκ ἀλό-
γως δ' ἂν δόξειε φθείρεσθαι ξηρὰ τῇ φύσει, καὶ εὐθυπορώτα-
τα μὲν μονόρριζα δ' ὄντα. καὶ γὰρ αἱ ἑλκώσεις πόνον παρέχου-
σι. καὶ εὐπαθέστερα ποιοῦσιν, εἰς τὸ διικνεῖσθαι καὶ τὸ καῦμα
καὶ τὸ ψῦχος. ἄλλως τε καὶ πανταχόθεν οὖσαι, καὶ διὰ τὴν
ὀρθότητα καὶ διὰ τὴν εὐθυπορίαν, ταχὺ διικνεῖται καὶ πρὸς
ταῖς ῥίζαις. ὥστε πολλαχόθεν ἡ φθορά· φύσει δὲ ἀπαράβλαστα
πάντα, καὶ διὰ τὴν ξηρότητα τῶν ῥιζῶν, καὶ διὰ τὴν εἰς τὸ ἄ-
2 νω φοράν. καὶ ἔτι τὸ μονόρριζα καὶ ἔτι τὸ βάθος ἐνίας ἔχειν.
οὐδαμοῦ γὰρ οὐδὲν περιττὸν, οὐδὲ παροχετευόμενον ἐκπίπτει
τῆς τροφῆς, ὥστε μὴ εἶναι βλαστήσεως ἀρχήν. ὅταν οὖν πάντα
ταῦθ' ὑπάρχῃ πᾶσι σχεδὸν ἀναγκαίαν τὴν φορὰν εἶναι τελείαν.
αἱ δὲ κολούσεις φθείρουσιν ὅλως ὀλίγα. μόνον γὰρ μάλιστα
τὸ τῆς ἀμπέλου φυτὸν ἀπόλλυται, καὶ εἴ τι ἕτερον ἁπαλὸν
καὶ ἀσθενὲς καὶ εὐθύπορον. ταῦτα γὰρ αἴτια τοῖς τοιούτοις τῆς
φθορᾶς. χείρω δὲ ποιοῦσι πλείω. καὶ γὰρ ἡ ἀμυγδαλῆ πικρὰ
3 γίνεται· καὶ ἡ ῥόα σκληροτέρα καὶ ἕτερ' ἄττα μεταβάλλει. τὸ
» δ' αἴτιον εἴρηται πρότερον· ὅτι τῆς ἀρχῆς ἀλλοιουμένης συ-
» ναλλοιοῦται καὶ τὸ τέλος. χαλεπαὶ δὲ καὶ ἐπιβοσκήσεις, ὅτι
» συνεπικάουσιν ἅμα τῇ τομῇ καὶ ἀφαιρέσει. διὸ καὶ ὁ πόνος
» πλείων. ἴδια δὲ τὰ περὶ τὸν φοίνικα καὶ τὴν πίτυν· ὅταν
» γάρ τι κολουθῇ, ταῦτ' οὐκ ἀπόλλυται μὲν, ἄκαρπα δὲ γίνεται.
τὴν δ' αἰτίαν παραπλησίαν ὑπολειπτέον εἶναι τῷ πρότερον.
ὅτι τῆς ἀρχῆς ἀλλοιουμένης καὶ ἀσθενεστέρας γινομένης, ἀφαι-
4 ρεῖται τῆς δυνάμεως καὶ μάλιστα τὸ ἔσχατον ὁ καρπός. ἅμα

δὲ καὶ ἡ μὲν βλάστησις ὑπάρχει, καὶ ὥσπερ ἤδη γέγονεν. ἐκεῖ-
νο δὲ δεῖ γίνεσθαι· τὸ δὲ γενέσθαι καὶ μελλήσειν, τοῦ ὄντος ἀ-
σθενέστερον· ἐπὶ τούτων δὲ μάλιστα μόνων, ὅτι ὀλιγόκαρπα καὶ
βραδύκαρπα κατά γε τὴν παρ' ἡμῖν φυτείαν. ἐν δὲ ταῖς οἰ-
κείαις χώραις ἴσως οὐκ ἀκαρπία· οὐδὲ θαυμαστὸν εἰ μὴ ἀ-
καρπεῖ ταῦτα, ἐκεῖνο κωλυόμενον· τὰ δὲ τῆς ἀρχῆς ὅτι μεγά-
λα, πολλαχόθεν μὲν φανερόν· εἰ δὲ μή, καὶ ἐκ τῶν βλαστήσεων,
ὅταν κακωθῶσιν, ἐν ἄλλοις τε καὶ οὐχ ἥκιστα ἐν τῇ ἀμπέ- 1
λῳ. κατεσθίεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν σκνιπῶν καὶ οὐκέτι δύναται βλα-
στάνειν. ἀλλ' αὐτὴ ἡ τῆς βλαστήσεως ἀφορμὴ παύεται καὶ ἀπο-
σβέννυται, ὃ φαίνεται ὥσπερ τυφλουμένη καὶ πηρουμένη πως.
ἰσχυρὸν δὲ καὶ ἅπασιν ἡ ἀρχὴ καὶ ἀσθενές. οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρό-
πον. ἐπεὶ ὅτι βλαστητικὸν ἡ ἄμπελος καὶ αἱ εἰς τὸν ὕστερον χρό-
νον ἐπιβλαστήσεις μηνύουσι. φθοραὶ δὲ καὶ τῶν σπερμάτων εἰ-
σί τινες τῶν μὴ κατὰ φύσιν σπειρομένων ὁμοίως τῶν τε δεν-
δρικῶν καὶ τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν ἄλλων. ὧν καὶ χρόνοι τινές 2
» εἰσιν ὡρισμένοι. πάντα γὰρ ζῇ μέχρι τινός, εἶτ' ἀπομύει. ζωὴν
δὲ λέγω δυνάμει φθείρονται δὲ φυσικῶς ἀποξηραινόμενα, καὶ
ὥσπερ διαπνεούσης ἅμα τῆς θερμότητος καὶ ὑγρότητος. αἱ
δὲ ἄλλαι πᾶσαι παρὰ φύσιν. ἔτι ὅσα διεροῦται καὶ ἀνυγραίνε-
ται καὶ ἄλλως πως ὀξίζεται διὸ καὶ τὰ μὲν πολύλοπα, καὶ
πολυχίτωνα, καὶ λιπαρὰ καὶ δριμέα, καὶ πικρὰ, καὶ ὀστώδη,
καὶ ξηρά. πάντα πολυχρόνια· ταχὺ γὰρ ὀξίζεται. τὰ μὲν γὰρ
ὑπ' ἀλλήλων θερμαινόμενα, καθάπερ ὁ σῖτος. καὶ τὰ χεδρο- 3
πά. τὰ δ' ὑπὸ τοῦ ἀέρος καὶ τῶν ἔξωθεν ὑγραινόμενα. καθά-
περ τὰ τῶν λαχάνων καὶ τῶν στεφανωμάτων. ἔτι γὰρ μαδᾷ,
καὶ εἰς διαβλάστησιν οὐ μαδᾷ· ζωοῦται δὲ θᾶττον καὶ φθεί-
ρεται· τῶν δὲ χεδροπῶν τὰ τεράμονα. γλυκύτερα γάρ. ἐν τού-
τῳ δὲ ἡ ζωοποιΐα. καὶ ἅμα θᾶττον ὀξίζεται, δι' ἀσθένειάν τε
καὶ διὰ τὸ ὥσπερ ἐν πέρατι εἶναι. καὶ τοῦ σίτου δ' ὡσαύτως ὁ
γλυκύτερος. μέγα δ' οἱ τόποι διαφέρουσιν εἰς φυλακήν, ἐὰν
ὦσι ξηροὶ καὶ ψυχροί. διαμένουσι γὰρ πλείω χρόνον. ὥσπερ ἐν 4

τε μηδίᾳ καὶ παφλαγονίᾳ. καὶ τούτων ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις
χωρίοις. ὡσαύτως δὲ καὶ εἴ που ἄλλοθι τοιούτων. ἀμφότερα
γὰρ ὑξείργονται, τὰ φθείροντα τό, τε θερμὸν καὶ ὑγρόν· ἐπεὶ
καὶ ἡ διαπατουμένη γῆ τοῦτο ποιεῖ. ξηραίνει τε γὰρ καὶ ψύχει.
τῶν δὲ δενδρικῶν ὅσα μὲν μαλακὰ καὶ σαρκώδη, καθάπερ ἡ
ἀμυγδαλῆ, καὶ τὸ κάρυον, καὶ ἡ βάλανος, τοῖς περιέχουσι σώ
ζεται. τὰ δὲ ξηρὰ καὶ ξυλώδη, καθάπερ τὸ γίγαρτον καὶ τὰ
1 τοιαῦτα, καὶ ἑαυτοῖς. ὡς δ᾽ ἁπλῶς εἰπεῖν πάντα πολυχρονιώ
τερα διὰ τὸ περιέχον. ἐπεὶ καὶ τὸ γίγαρτον καὶ ἡ κεγχραμὶς
καὶ τ᾽ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, πολλῷ μᾶλλον ἀποξηραίνεται γυ-
μνούμενα. μάλιστα δὲ διαμένει τῶν τοιούτων, ὅσα πυρῆσι πε-
ριέχεται. καθάπερ τὸ τῆς ἐλαίας, καὶ εἴτι ὑλῶδες, ἢ ὀστῶ-
δες τυγχάνει καθάπερ τὸ τοῦ φοίνικος, καὶ ὀκνίκος, καὶ
τ᾽ ἄλλα τὰ κνικώδη. πυκνὰ γὰρ πάντα, καὶ περι=
βολὴν ἔχοντα. τὸ δὲ σπέρμα τὸ ἐντός, ὁ
2 τὲ μὲν κεχωρισμένον τι καὶ φανε=
ρὸν ὁτὲ δὲ ἀχώριστον καὶ ἀφα
νές, ὥσπερ τὸ τῶν
φοινίκων.

ΤΕ΄ΛΟΣ.

ΑἸΤΙΩ͂Ν ΤΟ` Ζ.

Ερὶ δὲ χυλῶν καὶ ὀσμῶν, ἐπειδὴ καὶ ταῦτα τῆς φύσεως οἰκεῖα, πειρατέον ὁμοίως ἀποδοῦναι τοῖς πρότερον, τά τε συμβαίνοντα περὶ ἕκαστον εἶδος, καὶ 1
διὰ τίνας αἰτίας. ἡ μὲν οὖν φύσις, τίνα τις ἑκατέρα τῶν γενῶν ἐν ἄλλοις ἀφώρισται. καὶ ὅτι μικτά πως ἄμφω κατὰ λόγον ἐστί· χυλὸς μὲν ἡ τοῦ ξηροῦ καὶ γεώδους τῷ ὑγρῷ ἐναπόμορξις. ἢ ἡ τοῦ ξηροῦ διὰ τοῦ ὑγροῦ διήθησις ὑπὸ θερμοῦ. διαφέρει δ' ἴσως, οὐδέν. ὀσμὴ δὲ τοῦ ἐν χυλῷ ξηροῦ τῷ ἀφανεῖ. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἀέρος καὶ ὕδατος. καὶ σχεδὸν τὸ αὐτὸ πάθος ἐστὶ
χυλοῦ τε καὶ ὀσμῆς. οὐκ ἐν τοῖς αὐτοῖς δὲ ἑκάτερον. ταῦτα 2
μὲν οὖν οὕτω κείσθω κατὰ τὸν εἰρημένον ἀφορισμόν. τὰ δ' εἴδη τῶν χυλῶν, ὡς μὲν ἰσάριθμον ἀποδοῦναι ῥᾷον. ἔστι, γλυκύς. λιπαρός. αὐστηρός. στρυφνὸς δριμύς. ἁλμυρός. πικρός. ὀξύς. ὡς δὲ κατὰ τὴν οὐσίαν ἑκάστου, χαλεπώτερον. αὐτὸ γὰρ τοῦτο πρῶτον ἔχει τινὰ σκέψιν. πότερον τοῖς πάθεσι τοῖς κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἀποδοτέον, ἢ ὥσπερ Δημόκριτος τοῖς σχήμασιν, ἐξ ὧν ἕκαστοι. εἰ μὴ ἄρα καὶ ταῦτα συνάπτει πως εἰς
τὰς δυνάμεις, κἀκείνων λέγεται χάριν· εἰ καὶ ἔστι ἄλλος τρό- 3
πος ἐστὶ περὶ τούτων. λέγω δὲ τοῖς πάθεσι τοῖς κατὰ τὰς αἰσθήσεις. οἷον εἴ τις ἀποδοίη, γλυκὺν μὲν, τὸν διακριτικὸν τῆς ἐν γλώττῃ συμφύτου ὑγρότητος. ἢ χυμὸν λεαντικόν, ἢ λεπτόν. ἢ λεῖον· στρυφνὸν δὲ, τὸν ξηραντικὸν ἢ πηκτικὸν ἠρέμα, ταύτης. δριμὺν δὲ, τὸν τμητικὸν ἢ τακτικὸν ἢ ἐκκριτικὸν τῆς ἐν τῇ συμφύτῳ ὑγρότητι θερμότητος εἰς τὸν ἄνω τόπον. ἢ ἁπλῶς χυμὸν καυστικὸν ἢ θερμαντικόν. ἁλμυρὸν δὲ, τὸν δηκτικὸν καὶ ξηραντικόν.
πικρὸν δὲ, τὸν φθαρτικὸν τῆς ὑγρότητος, ἢ πηκτικόν. ἢ δηκτι- 4

κὸν, ἢ ἁπλῶς παχὺν, ἢ μάλιστα παχύν. αὐστηρὸν, τὸν ῥυπτικὸν
τῆς αἰσθήσεως ἢ τῆς ὑγρότητος τῆς ἐν αὐτῇ. ἢ τῆς ἐπιπολῆς
ὑγρότητος δηκτικὸν, ἢ τηκτικὸν, ἢ ξηραντικόν. ἢ ἁπλῶς στρυ
φνότητά τινα ἠρεμαίαν καὶ μαλακήν. ἢ πάλιν ὡς Πλάτων
καθόλου τὰς διαφορὰς τῶν δυνάμεων ἀποδίδωσι τῷ συγκρί=
νειν καὶ διακρίνειν, κεχρημένας παχύτητι καὶ λειότητι. καθ'
ἑκάστας δὲ διαιρεῖ τοῖς εἴδεσιν. ὅσα μὲν οὖν κατὰ τὰ φλεβία καὶ
1 ἀποξηραίνει παχύνοντα, στρυφνὰ καὶ αὐστηρὰ γὰρ τὰ τούτων ῥυ=
πτικώτερα. καὶ πᾶν τὸ περὶ τὴν γλῶτταν ἀποπλύνοντα. ὅ-
σα δὲ ῥύπτει, πλέον μὲν τοῦ μετρίου. ὥστε καὶ ἀποτίκτειν αὐ-
τῆς τι τῆς φύσεως, οἷον ἡ τῶν νίτρων δύναμις, πικρά. τὰ δὲ ὑ-
ποδεέστερα τούτων καὶ ἐπὶ τὸ μέτριον τῇ ῥύψει χρώμενα, ἁλυκά,
ἄνευ πικρότητος τραχείας, καὶ φίλα μᾶλλον ἡμῖν. τὰ δὲ τῇ
τοῦ στόματος θερμότητι κοινωνήσαντα, καὶ λεαινόμενα καὶ συ
νεκπυρούμενα καὶ πάλιν ἀντικάοντα, φερόμενα δ' ὑπὸ κου=
2 φότητος ἄνω πρὸς τὰς τῆς κεφαλῆς αἰσθήσεις καὶ τέμνον=
τα, δριμέα. τὰ δὲ προλελεπτυσμένα ὑπὸ σηπεδόνος. εἰς δὲ
τὰς στενὰς φλέβας εἰσδυόμενα καὶ ἀνακυκῶντα καὶ ἀναζυ=
μοῦντα καὶ ἀφρίζειν ποιοῦντα καὶ ἕλκειν, ὀξέα. τὸ δὲ σύμπα
σι τοῖς περὶ ταῦτα πάθος ἐναντίον, οἰκεῖόν ἐστι τῆς γλυκύτη-
τος, ὅταν λεαίνῃ ἐπαλεῖφον τὰ τραχυνθέντα. καθίστασι γὰρ καὶ συ
νάγει τὰ παρὰ φύσιν κεχυμένα. τὰ δ' αὖ συνεστῶτα διαχαλᾷ·
καὶ ἁπλῶς ὅτι μάλιστα δριμὺ εἶναι κατὰ φύσιν γλυκύ. οὕ-
3 τος μὲν οὖν ὁ τρόπος ταῖς δυνάμεσιν ἀφορίζει. Δημόκριτος
» δὲ σχῆμα περιτιθεὶς ἑκάστῳ, γλυκὺν μὲν τὸν στρογγύλον καὶ εὐ=
» μεγέθη ποιεῖ. στρυφνὸν δὲ, τὸν μεγαλόσχημον. τραχὺν δὲ, τὸν
» πολυγώνιον καὶ ἀπεριφερῆ. ὀξὺν δὲ κατὰ τοὔνομα, τὸν ὀξὺν
τὸ ὄγκῳ καὶ γωνοειδῆ καὶ καμπύλον καὶ λεπτὸν καὶ ἀπεριφε=
ρῆ. δριμὺν δὲ, τὸν περιφερῆ καὶ λεπτὸν καὶ γωνοειδῆ καὶ καμ
πύλον. ἁλμυρὸν δὲ, τὸν γωνοειδῆ καὶ σκολιὸν καὶ ἰσοκελῆ. πι
κρὸν δὲ, τὸν περιφερῆ καὶ λεῖον ἔχοντα σκολιότητα. μέγε-
4 θος δὲ μικρόν. λιπαρὸν δὲ, τὸν λεπτὸν καὶ στρογγύλον καὶ μι-

κρόν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι, τοσοῦτον διαφέρουσι. τάχα δ' ἂν δό-
ξειεν ὥσπερ ἐλέχθη καὶ οὕτως ἐκείνων εἶναι χρῆναι. αὐτὰς γὰρ
τῶν δυνάμεων οὕτως ἀποδιδοὺς, οἴεται τὰς αἰτίας ἀποδιδό-
ναι. δι' ἃς ὁ μὲν, στύφει καὶ ξηραίνει καὶ πήγνυσιν. ὁ δὲ λεαίνει καὶ
ὁ μαλύνει καὶ καθίστησιν· ὁ δὲ, ἐκκρίνει καὶ διαχεῖ. καὶ ἄλλό
τι τοιοῦτον. πλὴν ἴσως ἐκεῖνα ἄν τις ἐπιζητήσειε παρὰ τούτων,
ὥστε καὶ ὑποκείμενον ἀποδιδόναι ποῖόν τι. δεῖ γὰρ εἶναι μὴ μό-
νον τὸ ποιοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸ πάσχον. ἄλλως τ' εἰ καὶ μὴ πᾶσιν ὁ 1
αὐτὸς ὁμοίως φαίνεται καθάπερ φησιν. οὐθὲν γὰρ κωλύει τὸν
ἡμῖν γλυκὺν ἑτέροις τισὶ τῶν ζώων εἶναι πικρόν. καὶ ἐπὶ τῶν
ἄλλων δὲ ὁμοίως. δῆλον γὰρ ὡς ἐν τῷ αἰσθητηρίῳ τίς ἐστιν ἑτέ-
ρα διάθεσις. ἐπεὶ τό, τε τοῦ χυμοῦ σχῆμα ταυτό. καὶ ἐν ἄλλω
ἔοικεν οὐ ταυτὸ δύναται πανταχοῦ ποιεῖν. εἰ δὲ τοῦτο ἀληθὲς,
αἰτίαν ὁμοιότητος εἶναι τῶν ὑποκειμένως. διὸ δὴ καὶ λεκτέον
ὑπὲρ αὐτῶν. ἅμα δὲ κἀκεῖνο φανερὸς ὡς οὐ μία τις δύναμις
τοῦ αὐτοῦ σχήματος· εἰς δὲ τἀναντία πέφυκε ποιεῖν ἐν ἄλλῳ καὶ 2
ἄλλῳ. τὸ μὲν γὰρ μὴ πάντα πρὸς τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἄγειν, οὐχ
ὁμοίως ἄτοπον. ὥσπερ οὐδὲ τὸ πῦρ κάειν. εἰ δὲ καὶ ἐναντίως
ἔνια διατιθέναι, τοῦτο πλείονος λόγου δεῖται· καίτοι κἀκείνου
δεῖ τινα λέγειν αἰτίαν. τοῦ γοῦν τοῦ πυρὸς ὅταν μὴ δύνηται κάειν
ἢ τὸ ὕδωρ ὑγραίνειν, ἔστι τις αἰτία καὶ λόγος· εἰ δὲ καὶ τοὐναν-
τίον ἐποίει, μᾶλλον ἂν ἐδεῖτο καὶ πλειόνων. τούτοις μὲν οὖν
ὑπὲρ ἁπάντων τούτων λεκτέον. τοῖς δὲ κατὰ τὰς δυνάμεις, ἐ-
κεῖνο μόνον ἀναγκαῖον ποῖόν τι τῶν αἰσθητηρίων ἕκαστον. ἀεὶ γὰρ 3
εἰδέναι καὶ τὴν τούτων φύσιν καὶ διάθεσιν. ἐπείπερ οὐχ ὁ πᾶν
μόριον αἰσθητικόν. ἴσως δὲ καὶ ὅταν ἐκ πλειόνων ἐντυγχάνη, τὴν
ἑκατέρου δύναμιν καὶ οὐσίαν οὐ δεῖ λανθάνειν. ἄτοπον δὲ κἀ-
κεῖνο τοῖς τὰ σχήματα λέγουσιν ἡ τῶν ὁμοίων διαφορὰ κατὰ μι-
κρότητα καὶ μέγεθος. εἰ τῷ μὴ τὴν αὐτὴν ἔχειν δύναμιν. οὐ
γὰρ ἔτι τῆς μορφῆς. ἀλλὰ τῶν ὄγκων δυνάμεις ἃς ἴσμεν τὸ δια-
βιάσασθαι, καὶ ἁπλῶς τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τάχ' ἂν τις
ἀποδέδωκεν. εἰς δὲ τὸ μὴ αὐτὸ δύνασθαι μὴ δὲ τὸ ποιεῖν, οὐκ 4

εὔλογον. ἐπεὶ ἐν τοῖς σχήμασιν αἱ δυνάμεις. εἰ δ' ὁμοιοσχήμονα,
ταὐτὸν ἂν εἴη τὸ ὑπάρχον. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις. τὸ γὰρ
τρίγωνον, τὸ ποδιαῖον, καὶ τὸ μυριόπουν, ὁμοίως δυσὶν ὀρθαῖς,
καὶ τὸ μυριάγωνον τέτταρσιν ὀρθαῖς καὶ τὸ τετράγωνον τέττα-
σι. καὶ ταῦτα μὲν καὶ κατὰ τὸ ποσὸν διάφορα. τὰ δὲ λόγῳ μὲν
ὄντα τὰ αὐτά, οἷον ἡ ἀσυμμετρία τῆς διαμέτρου. τὸ δὲ ποσὸν διά-
φορον ὥστ' ἐπεὶ ἐκ τούτων ἢ ἀπὸ τούτων ἐγίνετο, τὸ μὲν πο-
1 σὸν διάφορον ἂν ἦν, τῷ δ' εἴδει ἀδιάφορον. ἀλλὰ γὰρ αἱ μὲν
» κατὰ σχήματα καὶ τὰς μορφὰς δυνάμεις πλείω καὶ περὶ
» πλειόνων ἔχουσιν ἀπορίαν. ὅτι δ' ἐν ἀπομίξει πως ὁ χυλὸς καὶ
» ἡ ὀσμή, καὶ ἐκ τῶνδε φανερόν. οὐδὲν γὰρ φαίνεται τῶν ἁπλῶν
» ἔχειν χυλὸν οὐδ' ὀσμήν, ἐὰν μὴ λάβῃ μίξιν. οἷον, ὁ ἀὴρ ἢ πῦρ, ἢ
ὕδωρ. ἄχυλον γὰρ καὶ τὸ ὕδωρ καθ' αὑτό. διὸ καὶ οἱ παλαιοί
φασι δ' οἵαν ἂν γῆς ῥέῃ, τοιοῦτο καὶ εἶναι, καὶ ἡ θάλαττα δὲ
καὶ τὰ νιτρώδη καὶ σαπρὰ καὶ ὀξέα τῶν ὑδάτων ἔχει τινὰ μί-
2 ξιν ὧν ἐνίους καὶ ἡ ὀσμὴ μάλιστα τῇ θαλάττῃ συνακολουθεῖ.
γῆ δὲ καὶ λίθος, ἄχυλα πλὴν ἐάν τινα τοιαύτην λάβῃ μίξιν. καί-
τοι φαίνεταί γε ταῦτα μᾶλλον ἔχειν. οἷον ὅσαι θαλαμώδεις.
καὶ ὅσαι καὶ ὡς τέφρα πικραὶ καὶ ἔνιαι δοκοῦσιν εἶναι, κα-
θάπερ καὶ ἡ ἄργιλος· ἅμα δὲ καὶ οὐκ ἄλογον, εἴπερ τῇ τοῦ
γεώδους ἐν ἀπομίξει γίνεται χυλός· τὰ δὲ δὴ μεταλλευό-
μενα καὶ λίθων ἔνια γένη καὶ ὀσμὰς ἔχει πρὸς τοῖς χυλοῖς.
ἅπαντα δ' οὖν ταῦτα μίξει τινὶ καὶ ἀλλοιώσει καὶ ἔγχυλα
3 φαίνεται καὶ ὀσμώδη. καὶ γὰρ ἡ τέφρα διὰ τὴν κατάκαυσιν
ἐξαλλοιουμένη καὶ ὅσα πυροῦται, λαμβάνει τινὰ χυλόν, τὰ μὲν
ἁπλᾶ, τὰ δὲ καὶ μιγνύμενα τοῖς ὑγροῖς. ἡ μὲν οὖν φύσις, ὅ-
τι τοιαύτη, καὶ πρότερον εἴρηται καὶ νῦν. ἐπεὶ δ' ἐν πλείοσιν οἱ χυ-
μοί, φυτοῖς τε γὰρ καὶ ζώοις εἰσί τινες καὶ ὀσμαὶ καὶ χυμοὶ
κατὰ τὰς κράσεις, ἔτι δ' ἐν τοῖς κατὰ τέχνης παρασκευήν τι-
να μιγνυμένοις, ἢ καὶ αὐτομάτως ἀλλοιουμένοις. ὁτὲ μὲν αὐθὶ
τὸ βέλτιον, ὁτὲ δ' αὐθὶ τὸ χεῖρον, ὥσπερ τῶν σηπομένων. τὸ μὲν
4 ὑπὲρ ἁπάντων τούτων εἰπεῖν, κοινότερόν τε καὶ καθόλου

» μᾶλλόν ἐστιν. περὶ δὲ τῶν φυσικῶν πρῶτον λεκτέον. ἀρχὴ γὰρ
ἅπασιν ἡ φύσις. καὶ τούτων ὅσοι κατά τε τὰ ἄλλα φαίνον-
ται καὶ ὅλως τὰ ἄψυχα, καὶ ὅσοι κατὰ τὰ φυτὰ καὶ τοὺς
καρπούς. καὶ γὰρ ταῦτα πρότερ' ἄν τις τιθεῖτο τῶν ζώων. ἅ-
μα δὲ καὶ ἡ μὲν ἡ σκέψις περὶ τούτων δὴ συνεχὴς οὖσα τοῖς
πρότερον. οἱ μὲν οὖν ἐν τῇ γῇ ξυνιστάμενοι χυμοὶ τῶν ὑγρῶν.
οὗτοι γὰρ ἐμφανέστατοι. λέγω δ' οἷον ὀξεῖς, καὶ γινόμενοι δῆ-
λοι· ὅτι τὰς αὐτάς πως ἢ παραπλησίας ἀνάγκας. δι' ἃς 1
καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς. οὐ μὴν οὔτε ἴσοι τὸ πλῆθος· οὐδ' ὅμοιοι
τούτοι. ἀλλὰ θολερώτεροι. διὰ τὸ μὴ τὴν αὐτὴν πέψιν μη
δ' ὁμοίαν ἔχειν. τὸ δὲ πλῆθος οὐ συμβλητοί. πολλοὶ γὰρ οἱ
τῶν καρπῶν καὶ ἀνόμοιοι χυμοὶ καὶ οὐδαμῶς ἔνιοί γε ἐμφαι
νόμενοι τοῖς ἐκ τῆς γῆς. οἷον, ὁ αὐστηρὸς, καὶ δριμὺς, καὶ ἄλ=
λοι δὲ πλείους. εἰ μή τις λέγοι τῇ μίξει καὶ τῇ κράσει τῶν ἄλλων
γίνεσθαι τούτοις. τοῖς δὲ γένεσιν εἶναι τοὺς αὐτοὺς· οὕτω δ' ἂν εἴη
σαν ἄπειροι. ἄπειροι γὰρ οἱ λόγοι τῶν μίξεων· καὶ ἔτι δὲ κατὰ 2
μᾶλλον καὶ ἧττον αἱ διαφοραί. διὸ καὶ οἱ ὁμογενεῖς πλεί-
ους, οἷον αὐστηροί· λιπαροί, πικροί. γλυκεῖς. ὅθεν καὶ οἱ πα=
λαιοὶ τῶν φυσιολόγων, ἀπείρους ἐτίθεντο τοὺς χυλοὺς ὥσπερ
καὶ μικτῶν ὁποία γὰρ ἄν τις ἡ μίξις καὶ ἡ σῆψις γίνηται τοῦ
ὑγροῦ φυτοῦ, τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸν χυλόν. οὐ μὴν ἀλλὰ βέλ=
τιόν γε οἱ ὡρισμένους λέγοντες, ἐκ τούτων δ' ἤδη κατὰ τὰς
μίξεις ποιοῦνται τὰς διαφοράς. ἴδιος γοῦν τῶν ἐκ τῆς γῆς ὁ ἁλ
μυρός. οὐδενὸς γὰρ καρποῦ καὶ κελύφους. ἀλλὰ περὶ μὲν 3
» τούτου, τὴν αἰτίαν ὕστερον λεκτέον. αἱ δὲ ἰδέαι τῶν χυλῶν, ἑπτὰ
» δοκοῦσιν εἶναι. καθάπερ καὶ ὀσμῶν καὶ τῶν χρωμάτων. τοῦ-
» το δ' ἐάν τις τὸν ἁλμυρὸν οὐχ ἕτερον τιθῇ τοῦ πικροῦ, καθά
» περ καὶ τὸ φαιὸν τοῦ μέλανος. ἐὰν δὲ χωρίζῃ, συμβαίνει τοῦ-
» τον ὄγδοον εἶναι. γλυκὺς γὰρ καὶ λιπαρὸς καὶ πικρὸς καὶ αὐ
στηρός. καὶ δριμὺς καὶ ὀξὺς, καὶ στρυφνὸς ἀριθμοῦνται. προσ=
τίθενται δὲ καὶ ὁ ἁλμυρὸς ὄγδοος. οἴονται δέ τινες καὶ τὸν οἰ=
νώδη δεῖν. ἔντε γὰρ τοῖς καρποῖς ὑπάρχει πλείοσι. καὶ ἐκ τῆς 4

γῆς ἀνακποδύεταί πως ἐνιαχοῦ τοιοῦτος χυμός. ἔτι δ' οὐδ' ὡς ὁ γα-
λακτώδης εἰς τὸν γλυκὺν ἂν τεθείη, καὶ γὰρ ὡς οὗτος ἐν ἐνί-
οις ὡς εἶδος ἂν τεθείη τοῦ γλυκέος, οὕτω τὸν οἰνώδη τῶν ἄλ-
λων τινὶ προσνεῖμαι ῥᾴδιον· ἀλλ' ἰδία τις ἡ φύσις καθ' αὑτὴν
ἐπιδεχομένη καὶ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ στρυφνὸν καὶ αὐστηρόν. ἀλλὰ
γὰρ τοῦτο μὲν οὐδὲν ἴσως διαφέρει πρὸς τὴν τῶν ἄλλων θεωρα-
πείαν. ὁ δὲ ἀριθμὸς ὁ τῶν ἑπτὰ, καιριώτατος καὶ φυσικώτα-
1 τος. πότερον δὲ τοὺς μὲν, ὥσπερ ἀρχὰς, τοὺς δὲ, ὡς στερήσεις δεῖ
λέγειν· οἷον, τὸν μὲν γλυκὺν καὶ λιπαρὸν καὶ ὅσοι σύστοιχοι τούτοις,
ἀρχὰς· ἐκ τούτων γὰρ αἱ γενέσεις καὶ αἱ τροφαί. τοὺς δ' ἄλλους
στερήσεις, ἢ πάντας φυσικούς· ἔοικε γὰρ εἰ μὲν εἰς τὸ ἄριστον δεῖ
τάττειν τὴν φύσιν, ἐν τούτοις εἶναι μόνοις. ἅμα δὲ καὶ τὸ τῆς
τροφῆς καὶ γενέσεως ἀληθινόν· οὐδὲν γὰρ ὡς εἰπεῖν οὔτε τρέ-
φεσθαι δοκεῖ διὰ τῶν ἑτέρων, οὔτε γίνεσθαι. οὐδ' εἰς τὸ πλεῖον
αἰδεῖν αὐτῆς ἐκεῖνό γε μᾶλλον ἢ οὐχ ἧττον κατὰ φύσιν, ὀλί-
2 γοι γὰρ ἐν τούτῳ τῷ μέρει. σχεδὸν δέ τι παρόμοιόν ἐστι τὸ ζητού-
μενον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων πρὸς τὸν ἄνθρωπον. πότερον
κατὰ φύσιν ἢ κατὰ στέρησιν τ' ἄλλα. καθάπερ γὰρ καὶ τούτων
ἴδιαί τινες αἱ οὐσίαι, καὶ τῶν φυτῶν ὁμοίως. εἰ οὖν ἡ μὲν στέρη-
σις ἐν ἀτελείᾳ τινὶ καὶ ἐνδείᾳ, ταῦτα δὲ γεννᾷ καὶ ἐκτρέφει
τὰ ὅμοια καὶ ἰσχυρότερα πολὺ τῶν ἑτέρων οὐκ ἂν εἴη κατὰ
στέρησιν. ἔτι ἔν γε τοῖς φυτοῖς ἅμα συμβαίνει μὴ πλεοκαρπεῖν,
καὶ ἧττον εἶναι πικρὰ τὰ ἐν τούτῳ τῷ γένει. καθάπερ ἐπὶ τοῦ
3 κενταυρείου. καὶ ἀψινθίου καὶ τῶν τοιούτων. ὡς ἐκεῖσε τῆς φύ-
σεως φερομένης καὶ τὴν γλυκύτητα καθάπερ ἀπεψίαν τινὰ
οὖσαν ἢ ἔλλειψιν πέψεως· ἀεὶ γὰρ ἡ φύσις ἐξομοιοῦν ἐθέλει τῷ
ἐναποκειμένῳ καὶ ἐν τοῖς ζώοις καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς. τρέφεται
γὰρ καὶ τροφὴ γίνεται πᾶσιν, ὅταν κρατῇ τὸ λαμβανόμενον.
εἰ δὲ δὴ καὶ ἔνια τρέφεται διαθερμαινομένοις τισίν. ὥσπερ καὶ
τῶν ζώων, ὧν καὶ ἡ γένεσις ἐκ τούτων, οὐδ' ἂν ἡ τῆς τροφῆς ἱκα-
νὴ πίστις εἴη πρὸς τὸ κατὰ φύσιν, οὐδ' ἂν πρώτη σύστασις. ἀλ-
4 λ' ἑκάστοις μεμερισμένη κατὰ τὰς μίξεις. ἐπεὶ οὐδ' οἱ γλυ-

κεῖς χυμοὶ τρόφιμοι πάντες ἡμῖν. ἀλλ' οἱ μὲν ἐκστατικοὶ καθάπερ ἡ ὁμοία τῷ σκολύμῳ ῥίζα, καὶ ἄλλαι τινές. οἱ δ' ὑπνωτικοί. πλείους δὲ διδόμενοι, καὶ θανατηφόροι, καθάπερ ὁ μανδραγόρας. ἔνιοι δὲ ὁμολογουμένως ἐπιθανάτιοι· πολλοὶ γὰρ ἤδη καὶ πολλαχοῦ ῥίζας φαγόντες ἃς ἠγνόουν, γλυκείας τε τῇ γεύσει καὶ ἡδείας, ἀπέθανον. καὶ ἄλλα τοιαῦτα πλείω τυγχάνει. τὰ μὲν, βλάπτοντα. τὰ δὲ καὶ ὅλως ἀναιροῦντα τῶν κατὰ τὴν προσφορὰν ἡδέων ἢ ἀλύπων. ἔνια δὲ πάλιν ὠφελοῦντα 1
ἀηδῶν καὶ πικρῶν, οἷον καὶ τὰ ἄρτι λεχθέντα. κενταύρειον καὶ ἀψίνθιον. καὶ ὅσα δὲ φαρμακωδεστέρους ἔτι τοὺς χυμοὺς ἔχει· πολλὰ γὰρ καὶ τούτων ὀνίνησι. τοῦ δὲ, καὶ ὅλως ὁ χυλὸς ἄτροφος ὢν ὥσπερεὶ ἥδυσμα τῆς τροφῆς ἐστιν. οἷον, ἁλμυρὸς καὶ ὀξύς. οὐ δὲ γὰρ δυνάμεθα κρατεῖν ἀκράτου· καθάπερ οὐδὲ τῶν ἄλλων, ἔνια ζώων· διὸ καὶ τούτοις παρέχομεν τοὺς ἄλλους. ἔνια δὲ καὶ αὐτὰ ἑαυτοῖς εὑρίσκει τὰ πρόσφορα πρὸς τὴν τοιαύτην ἐπικουρείαν. ὥσπερ καὶ οἱ ὄρνιθες ἤδη. καὶ φανερὸν ἂν δόξειεν ὡς οὐκ ἔστιν 2
ἁπλῶς μεμερισμένα. τὸ μὲν ὥσπερ φυσικὸν τὸ δ' ὡς ἐν στερήσει καὶ παρὰ φύσιν ἀλλὰ καὶ τὸ ἡμῖν ἄτροφον, ἄλλοις τρόφιμον. τὸ δ' ἑτέροις τρόφιμον, ἄλλοις ἄτροφον. ὡς γὰρ αὖ αἱ φύσεις ἔχουσι κατὰ τὰς κράσεις, οὕτω καὶ αἱ τροφαὶ καθ' ἕκαστον ἁρμόττουσιν. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ λῦπαι καὶ αἱ βοήθειαι πρὸς τὰ πάθη καὶ τὰς διαθέσεις, ὃ καὶ φανερὰ ποιοῦντα πολλὰ τῶν ζώων ἐστίν. οὐ πρὸς τὰ συμβαίνοντα πάθη μόνον αὐτομάτως, ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ἐδωδάς. ὅταν ἄλλο φάγωσιν ἕ- 3
τερον ἐπεσθίοντα. καθάπερ οἱ ἔχεις τὸ πήγανον, ὅταν τὸ σκόροδον. ἔχει δὲ καὶ κατὰ ταύτας ὁμοίως. ἄλλαι γὰρ ἄλλοις ἐναντίαι καὶ οὐ πρόσφοροι. καὶ οὐ μόνον εἰς τὸ μὴ ἀλειφθῇ, μὴ δὲ ζητεῖν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἡδίστων ἡμῖν ἀναιρεῖσθαι· καθάπερ οἱ γῦπες ἀπὸ τῶν μύρων· καὶ οἱ κάνθαροι ἀπὸ τῶν ῥόδων. πολεμοῦσι δὲ δὴ σφόδρα καὶ αἱ μέλιτται τοῖς μεμυρισμένοις. ὅλως μὲν γὰρ ἢ οὐδὲν ἢ
» βραχύ τι πάμπαν ἐστὶν ἐν τοῖς ἄλλοις ζώοις τὸ τὴν εὐωδίαν διώ-
» κον αὐτῆς χάριν· ἀλλ' εἴπερ κατὰ συμβεβηκός, ὧν ἡ τροφὴ τοι 4

» αὕτη. πρὸς ταύτην γὰρ ἦν ἡ ἐπιθυμία, καὶ ταύτης. εἰ δ' ἄρα καὶ
τοιοῦτόν ἐστιν, ἡμῖν γε οὐ σαφές. ἐπεὶ καὶ τὴν πάρδαλιν τοῖς
μὲν ἄλλοις, ἡδὺ φασι δοκεῖν αὐτήν. διὸ καὶ θηρεύειν αὐτὴν ὅ-
ταν κατανάγῃ ἡ ταύτην προσαγομένη. ἡμῖν δ' οὐδὲ μίαν εὐω-
δίαν ἐμφαίνει εἰ μὴ κἀκεῖνο ἀληθὲς ὥσπερ ἐστὶν ἀληθές. ὅτι χει-
» ρίστην ἔχομεν πάντων τὴν ὄσφρησιν. καὶ διὰ τοῦτο ὡς εἰπεῖν πολ-
λαὶ λανθάνοιεν ἂν ἡμᾶς ὀσμαί, καὶ τὰ ἡδέα καὶ τὰ λυπηρὰ
1 τὰ κατὰ ταύτας. ὃ δ' ἄν τι δόξειεν ἂν ἄτοπον εἶναι, τὸ τ' ἄλλα ζῷα
σαφέστερον ἔχοντα μὴ δ' αἰσθάνεσθαι, μὴ δ' ἐκκρίνειν τὰς εὐωδίας
οὐκ ἔστιν ἄτοπον. τάχα μὲν γὰρ καὶ αἰσθάνονται. πρὸς δὲ τὴν φύ-
σιν αὐτῶν οὐχ ἁρμόττουσιν. ἀλλὰ καὶ ἐναντίαι, καθάπερ ἐπὶ
τῶν γυπῶν ἐλέχθη καὶ ὡς τὰ ἔντομα πάντα ὑπὸ τοῦ ἐλαίου
βαρύνεται. φεύγει γὰρ αὐτὰ τὴν ὀσμήν. ἕτερα δ' ὑφ' ἑτέρας ὀσ-
τινὸς ἴσως. ἄλογον δ' ἐνταῦθα δόξειεν ἂν συμβαίνειν πρὸς ἐ-
κείνην τὴν ὑπόθεσιν ὁ λιπαρὸς τοῦ γλυκέος χυλός. ἔνια γὰρ προσφι-
2 λέστατα τῷ γλυκεῖ. καθάπερ οἱ κνῖπες. οὐδὲν γὰρ τῶν οἰκείων φθαρ-
τικόν, εἰ μὴ ταῖς ὑπερβολαῖς. ἀλλὰ τούτου μὲν τὴν αἰτίαν, ἐν
τῇ δριμύτητι ληπτέον, ὥσπερ καὶ τοῦ ὀριγάνου καὶ τῶν τοιούτων. ἅπαν-
τα γὰρ φεύγει. τὸ δὲ μὴ αἰσθάνεσθαι καθάπερ λέγουσιν, οὐ σαφὲς
ἡμῖν. εἰ μὴ ἄρα καὶ τοὺς πόρους ἐνταῦθα αἰτιάσαιτο, καθά-
περ ἔνιοι τῶν φυσικῶν. τῷ μὴ ἁρμόττειν ἢ μή. διὸ καὶ διαιροῦσι τοῖς
μεγέθεσι τὰ μὲν μικρὰ φάσκοντες τῶν ζῴων δεῖν αἰσθάνεσθαι. τὰ δὲ
μείζω τῶν τριῶν δὲ μᾶλλον. οὐχ ἱκανὴν δ' οὐδ' οἰκείαν ἴσως διαίρε-
3 σιν διαιροῦντες. οὐ γὰρ ἐν τοῖς πόροις ἡ αἴσθησις. ἀλλὰ μᾶλλον
πρὸς τὴν διάθεσιν αὐτῆς καὶ τὴν κρᾶσιν, τό, τε πάθος ἀκολουθοίη
καὶ τὴν ἀπάθειαν. ἐν οἷς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ λυπηρόν. ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ
τῶν ζῴων. οὐ γὰρ πᾶσιν αἱ αὐταὶ προσφιλεῖς. ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τοῖς
κακώδεσι καὶ βαρείαις, ὧν ἔνιαί γε κοιναὶ πᾶσιν. ἔτι δ' αἱ ἐκ τῶν ἐκ
πνεόντων χασμάτων καὶ ἄντρων, θανατηφόροι τοῖς προσπελάζουσιν. εἰ
δ' ἄρα καὶ αὐταὶ τοῖς ἀναπνευστικοῖς μόνοις, ἀλλὰ τοῦτό γε φανε-
ρόν. ὥσπερ ἐπὶ τῶν χυλῶν, ὅτι καὶ ὀσμαί τινες ἑκάστοις εἰσὶν οἰκεῖαι. καὶ
4 ὅτι οὐδ' εὐώδεις οὐ μὴ κατὰ τὴν τροφήν, ὀλίγοις ἢ οὐδέσι προσφιλεῖς

εἰ δὲ δή τινι καὶ σύμφορον, ἀδηλότερόν ἐστιν ἀλλὰ γὰρ ταῦτα
μὲν ἴσως ἐπὶ πλέον εἴρηται τῶν ὑποκειμένων· ὅθεν δ' ὁ λόγος,
» ἐκεῖσε ἐπανιτέον. ἑκάστου τῶν χυλῶν ὀσμῶν ἐστί τις φύσις. ὥσ-
» περ καὶ τῶν ζώων ἣ πρὸς ἑκάστην διάθεσιν ἁρμόττει καὶ κρᾶ-
» σιν. οὐ μὴν ἀλλ' ὥς γε καθόλου καὶ κοινῶς εἰπεῖν, οἱ γλυκεῖς
» καὶ οἱ κατ' αὐτὴν τὴν συστοιχίαν τροφιμώτεροι καὶ μᾶλλόν
εἰσι κατὰ φύσιν ἐναντίωμα δέ τι. τάχα δ' οὐκ ἀκόλουθον ἔ-
σται τὸ ἀνάλογον. ὅτι χυλὸς μὲν ἅπασι προσφιλὴς ὁ γλυκύς. 1
ὀσμὴν δὲ οὐκ ἔστιν οὕτω λαβεῖν οὕτω τῷ γένει λανθάνοντας,
εἰ μήτις ἄρα λανθάνει διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν τῆς αἰσθή-
σεως. ἴσως δ' οὐδὲ τὸ περὶ γλυκέος εἰρημένον ἁπλῶς ἀληθές.
ὑπὲρ μὲν οὖν τούτων ἀρκείτω τὰ εἰρημένα· τῶν δὲ φυτῶν μᾶλ-
λον δὲ πάντων ἐν οἷς οἱ χυλοί, διὰ τί μὲν ἕκαστα τοῦτο ἔχει.
λέγω δ' οἷον πικροὺς ἢ γλυκεῖς ἢ λιπαρούς· τὴν πρώτην αἰτια-
τέον σύστασιν, ὑπὲρ ἧς οἱ μὲν τοῖς σχήμασι διορίζοντες, ὥσπερ
Δημόκριτος οἴονται λέγειν τινὰς αἰτίας· ὁμοίως δὲ καὶ εἴ τις 2
κατ' αὐτὴν ἔχει τὸν ἴδιον ἀποδοῦναι περὶ ἑκάστου λόγον. οἱ δὲ
κατὰ τάξιν καὶ ἀταξίαν διαιροῦντες τὰ γλυκέα καὶ τὰ πι-
κρὰ καὶ τὰ ἄλλα, τάχ' ἂν δόξειεν κωλύειν τὰ μικρῷ πρότε-
ρον ἡμῖν εἰρημένα. τάξει γὰρ προτέρον τινὶ φαίνεται πάντ' ἐξο-
μοιοῦσθαι καὶ τοῖς φυτοῖς καὶ τοῖς ζώοις. ἀλλὰ τούτοις ὁμοί-
ως λεκτέον. ὅτι καὶ οἱ γλυκεῖς καὶ οἱ ἁπλῶς τρόφιμοι χυλοὶ καὶ
ὀσμαὶ αἱ εὐώδεις, τάξει τινὶ γίνονται καὶ κατεργασίᾳ. καὶ ὅτι
μᾶλλον ὡς τῷ γένει λαβεῖν πεπεμμένα τῶν ἑτέρων. δηλοῖ δὲ 3
καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ὁμογενῶν. καὶ γὰρ εὐχυλότερα καὶ εὐο-
σμότερα τὰ πεπεμμένα τῶν ἀπέπτων. ἑκατέρων πεπτομέ-
» νων κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν. ὑπὲρ μὲν οὖν τούτων, ἐν τοῖς
» ἑπομένοις ἔσται φανερώτερον. τῶν δ' ἄλλων ἐκεῖνο δεῖ λαβεῖν
» πρῶτον ὃ κοινόν ἐστι τῆς τῶν φυτῶν οὐσίας. πάντα γὰρ ἐν τῇ γε-
» νέσει τῶν χυλῶν μεταβάλλει μετὰ τὴν τάξιν ἐξ ἄλλων εἰς ἄλ-
λους χυμούς. ὡς μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν ἐκ τῶν στερητικῶν εἰς τοὺς
κατ' εἶδος. οἷον ἐκ πικρῶν καὶ στρυφνῶν εἰς γλυκεῖς καὶ λιπα- 4

ρους καὶ εἶτα ἄλλος ὁ μέσπιλος, ὡς δὲ καθ' ἕκαστον ὡς ἂν ἡ διά-
κρισις ἔχῃ τῆς φύσεως. καὶ τὰ μὲν εἰς πλείους, τὰ δ' εἰς ἐ-
λάττους. τὰ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ πικροῦ, καθάπερ ἐλαία συνεμ-
φαίνουσα πρὸς τὸν στρυφνόν. τὰ δ' ἐκ τοῦ στρυφνοῦ, κα-
θάπερ ἄπιοι καὶ τἄλλα. καὶ γὰρ τὰ ὀξέα πρότερον
στρυφνά. τὰ δ' ἐκ τοῦ στρυφνοῦ, πρῶτον εἰς τὸν ὀξύν. εἶτ' ἐκ τοῦ
ὀξέος εἰς τὸν γλυκύν, ὥσπερ βότρυς. ὡς γὰρ ὅλως εἰπεῖν πλεί-
1 στας ἀλλοιώσεις οὕτω λαμβάνει. καὶ ὅλως οἰνώδεις οἱ χυλοί,
τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ὥσπερ ὑδατώδης γίνεται· μετὰ δὲ ταῦτα
στρυφνός. εἶτ' ὀξύς. εἶτ' ἔσχατον γλυκύς. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ συ-
κάμινον. ἐκ στρυφνοῦ γὰρ ὀξύ. καὶ ἐξ ὀξέος γλυκύ· καὶ ἐπ' ἄλ-
λων δὲ ταὐτὸ συμβαίνει τῆς οἰνώδους γλυκύτητος, ἐγγυτάτω
κεῖται τὸ ὀξύ. διὸ καὶ οἱ ἀγνοοῦντες, ὅτι τὸ συκάμινον ἐρυθρὸν
ὄν, ὀξύτερόν ἐστιν ἢ λευκὸν ἐγγυτέρω τῆς ὄψεως ὄν, οὐκ ὀρθῶς
ἀγνοοῦσι. τότε γὰρ ἤδη γένεσις αὐτοῦ τοῦ οἰκείου χυμοῦ. λευκοῦ
2 δ' ὄντος, ἡ στρυφνότης πλεῖον ἀπηρτημένη καὶ κοινοτέρα. διὸ
ταὐτὸ γὰρ καὶ ἐνταῦθα ὅταν ᾖ, ξηρότερόν ἐστιν. ἐρυθραινόμε-
νον δὲ ἐξυγραίνεται, καθάπερ ἔγχυλον γινόμενον. ὅλως γὰρ
πᾶν τὸ περικάρπιον, ξηρὸν τὸ πρῶτον ἀνυγραίνεται. καὶ ἔστι
γένεσις αὕτη τῶν χυλῶν· ἐπιρρέοντος καὶ ὥσπερ διηθρωμένου
πλείονος ἀεὶ τοῦ ὑγροῦ καὶ ἀεὶ συναύξοντος· ᾗ καὶ στρυφνὰ τὰ
πολλὰ κατ' ἀρχὰς οὐκ ἀλόγως. ἅτε καὶ ξηρὰ ὄντα, ξηρότατά
τε δοκεῖ τῶν ὑγρῶν ὧν ὀπώδης ἡ ὑγρότης. ὥσπερ τῆς συκῆς
3 κατὰ τὸ πάχος. τούτοις μὲν οὖν ὥσπερ ὑλικοί τινες εἰσὶ κα-
τὰ τὰς στερήσεις. ἐξ ὧν ἡ μετάβασις εἰς τὴν πέψιν. τοῖς δ' ἤδη οὐ-
σία ταῦτα καὶ τέλη. πολλοὶ γὰρ καὶ ψυχροὶ καὶ στρυφνοὶ κα-
τὰ φύσιν καὶ ὀξεῖς· ὧν ἐξ ἀρχῆς ἧττον ἔγχυλος ἡ ὑγρότης.
» ἅπαντα δέ πως ἐμφαίνουσιν οἱ καρποὶ καὶ τὸν τοῦ φυτοῦ χυ-
» λόν, ὅπερ ἴσως ἀναγκαῖον ἐξ ἐκείνου ἰόντας. ὠμοὶ μὲν ὄντες
» μᾶλλον πεπαινόμενοι δ' ἧττον, ἅτε καὶ τῆς ἐκκρίσεως ἀεὶ κα-
θαρωτέρας γινομένης. καὶ τῆς μὲν, τοιαύτης σύστασις. ἐνίων
4 δὲ ὥσπερ ἄχυλος ἡ πρώτη καὶ ὑδατώδης. ἤδη τῶν σιτωδῶν·

ὥσπερ πυροῦ καὶ κριθῆς καὶ τῶν ὁμοίων, ὧν δὲ καὶ τελείωσις εὐ-
θὺς ἐκ ταύτης. οὐ λαμβάνουσαι πλείους μεταβολάς. οὐ γὰρ οὐδ'
ἡ γλυκύτης πόῤῥω ταύτης, ὥστε μὴ δεῖσθαι πλειόνων. διὸ καὶ φαί-
νεται διττή τις ἡ γένεσις εἶναι τῶν χυλῶν, ἑκατέρα κατὰ τὰς συγκει-
μένας φύσεις. ἡ μὲν γὰρ ἐξ ἀπέπτων καὶ πλειόνων μεταβάλλουσα
πρὸς τὴν τελείωσιν. ἡ δὲ, ὥσπερ ἄχυλος, καὶ ἀηδὴς ἐν ἁπλῇ τι-
νι γενέσει καὶ ἀλλοιώσει, διὰ τὴν ὑποκειμένην φύσιν. ὧν ἑκάτε-
ρον ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, τὸ μὲν ἐν τοῖς ἐπετείοις μᾶλλον. τὸ δ' ἐν 1
τοῖς δένδροις ἐστὶν, ὡς πλείονος δεομένων πέψεως· τάχα δ'
ἀληθέστερον ἐκείνως ἀποδοῦναι. καὶ μὴ ἐπετείοις καὶ δένδροις
ἀλλ' ὅλως τῇ κράσει διορίζοντας. ὁποία γὰρ αὕτη τυγχά-
νῃ, αἱ μὲν μεταβολαὶ συνακολουθήσουσι κατὰ λόγον. ἐπεὶ καὶ ἡ
ἀμυγδάλη τὸ πρῶτον ὑδατώδης, ἕως ἂν ᾖ χλωρά. ξηραινομέ-
νη δὲ, λίπος λαμβάνει· καὶ ἄλλα δέ τινα τῶν κυρσιωδῶν. ὧν καὶ τὰ
κελύφη, στρυφνά. τὰ δὲ, καὶ ὀξέα. καθάπερ τῶν ἀμυγδάλων ὡς ἐν
ταῦθα παντὸς ἐκκρινομένου τοῦ περιττωματικοῦ καὶ γεώδους. 2
ἡ δ' οὖν φύσις ἔοικεν, ὥσπερ ἐκ μεμιγμένων τινῶν χυλῶν ἐκκρί-
νειν τῇ πέψει τὸν ἁπλοῦν· ἢ καὶ δόξειεν ἂν ἐναντίως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων. ἐν μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἐκ μίξεως ἡ γένεσις· ἐνταῦθα δ'
ὥσπερ ἐξ ἀφαιρέσεως καὶ χωρισμοῦ. καὶ ἔνθα μὲν ἐκ τῶν ἀρχῶν, ἔν-
θα δ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς. ἀρχὴ γὰρ τὸ γλυκύ. τούτου δ' ἡ πέψις ὡς ἁ-
πλῶς εἰπεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἄλλην τινὰ ἔχει θεωρίαν. ἔπει-
τα κἀκεῖνο ἄτοπον, εἰ οἱ χυλοὶ πάντες ἐκ τοῦ πικροῦ καὶ γλυ-
κέος, μιγνυμένων ὥσπερ ἐκ τῶν στοιχείων τὰ σώματα. πάλιν δ' αὖ 3
θ' ἕτερον, εἰ ἐκ μὲν τούτων μηδὲν, ταῦτα δὲ ἐκ τῶν ἄλλων. οὐ γὰρ ἀρ-
χῶν ἡ τοιαύτη φύσις. εἰ μὴ ἄρα πλεοναχῶς αἱ ἀρχαὶ, καὶ κα-
τὰ πλείους τρόπους ὅπερ ἔοικεν ὥσπερ κατὰ συστοιχίαν ἐνίων
» λεγομένων. ἀλλ' οὖν δὴ τούτων μὲν πέρι, λόγος ἕτερος. αἱ δὲ γενέ-
» σεις τῶν χυλῶν, ἐν τοῖς εἰρημένοις τρόποις ἢ ἐκ τοῦ εἴδους εἰς εἶ-
» δος, ἢ ἐκ τῶν ἐναντίων εἰς τοὺς ἐναντίους ἀλλοιουμένων. κοινὴ δ' ἡ
ὕλη πάντων τὸ ὑγρόν. ἀλλοιοῖ δὲ καὶ ποιεῖ τὸ θερμὸν τὸ ἐν αὐτῷ καὶ τὸ
τοῦ ἡλίου. τὸ γὰρ ὥσπερ εἴρηται μάλιστα τῶν φυτῶν οἰκεῖον. οὐχ ὥσπερ 4

σχεδὸν οὐκ ἐν αὐτοῖς. ἐπεὶ μεταβολαί καὶ ἀλλοιώσεις καὶ ἐν ἐκεί-
νοις εἰσὶ τῶν χυλῶν. Δημοκείτω μὲν γε πῶς ποτε ἐξ ἀλλήλων ἡ
γένεσις, ἀπορήσειεν ἄν τις. ἀνάγκη γὰρ ἢ τὰ σχήματα μεταρρυ-
θμίζεσθαι καὶ ἐκ σκαληνῶν καὶ ὀξυγωνίων, περιφερῆ γίνεσθαι πάντων
ἐνυπαρχόντων. διὸ τῶν τε τοῦ στρυφνοῦ καὶ ὀξέος καὶ γλυκέος, ἢ ἐκκρίνε-
σθαι τὰ τῶν πρότερον ἀεί. θάτερα δ' ὑπομένειν. ἢ ἔχειν τὰ μὲν ἐξι-
έναι τὰ δ' ἐπεισιέναι. ἐπεὶ δ' ἀδύνατον μετασχηματίζεσθαι (τὸ
1 γὰρ ἄτοπον ἀπαθὲς) λοιπὸν τὰ μὲν εἰσιέναι, τὰ δ' ἐξιέναι. ἀμ-
φω δὲ καὶ ταῦτα ἄλογα. περιαποδοῦναι γὰρ δεῖ, καὶ τί τὸ ἐργαζό-
μενον ταῦτα καὶ ποιοῦν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο μὲν ὑπὲρ πλειόνων ἴσως ὁ
λόγος. ἁπάντων γὰρ οὕτως ποιεῖ τὰς γενέσεις. διὸ οὐσίας πάθους.
ποιότητος. τῶν δ' ἄλλων ὑπὸ τοῦ θερμοῦ πεττομένων, τὰ μὲν, ἐκ-
κρίνει καὶ διατμίζει, τὰ δὲ παχύνει καὶ συνίστησι. τὰ δὲ λεπτύνει, τὰ
δ' ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἀλλοιοῖ. καθάπερ καὶ ἐν τοῖς πυρουμένοις. ὅ-
λως δὲ τοῦτο ληπτέον ὅτι πάντες ἐνυπάρχουσιν οἱ χυμοὶ δυνάμει
2 περὶ δὲ τὴν μεταβολὴν οὐ δὲ γίνεσθαι καὶ τὴν κατ' ἐνέργειαν. πεφθέντων
δ' οἱ μὲν εὐθὺς φανεροὶ τῇ αἰσθήσει. καθάπερ ὁ γλυκὺς καὶ ὁ λι-
παρός. καὶ ἀποπιεζόμενος οὗτος τε ἐξ ἐνίων ῥεῖ, καὶ χωρισμὸς ἔκ τε
τῶν πλείστων οὕτως αὐτοῦ. οἱ δ' οὐχ ὁμοίως ἔνδηλοι. καθάπερ ὁ οἰ-
νώδης ἐν τῷ μύρτῳ. ἔτι δ' ἧττον ὁ λιπαρός· ἔχει γὰρ καὶ τοιοῦτον
ὃς ἐφίσταται τῷ οἴνῳ σακκιζομένῳ καὶ ἀφαιροῦσιν αὐτὸν καὶ κάουσιν
ἐπὶ τῶν λύχνων. ἀκρατέστεροι δὲ πάντες γίνονται χωρισθέντες τῶν τε
περικαρπίων. καὶ ὅσοι δὲ χρονίζονται μᾶλλον. τότε γὰρ ἥ τε τοῦ ὑ-
3 δατώδους ἀναπνοή, καὶ ἡ τοῦ γεώδους ὑπόστασις καὶ τὸ ὅλον ἡ τοῦ
θερμοῦ τοῦ ἐν αὐτῷ δύναμις. ἐπεὶ καὶ ἀφαιρεθέντων τῶν καρπῶν,
ἐν αὐτοῖς τούτοις ἀλλοιοῦνται, καὶ τά γε κάρυα, καὶ ὅσα γε τούτων
τῶν τρόπον ἐλαιώδη χρονιζόμενα μᾶλλον ἐξελαιοῦται διὰ τὰς
εἰρημένας αἰτίας. ἢ καὶ φανερὸν ὥσπερ ἐλέχθη, διότι δυνάμει
πάντες ἐνυπάρχουσι. τὰς δ' ἐνεργείας, αἱ ἀλλοιώσεις ποιοῦσιν.
εἰσὶ δ' ὥσπερ ἐν αὐτοῖς τοῖς περικαρπίοις ὡρισμέναι μεταβο-
λαὶ χωρισθέντων ὁμοίως ἔστι τῶν κατὰ τὰς φθοράς. μάλι-
4 στα δὲ τοῦτ' ἔνδηλον ἐπὶ τοῦ οἴνου. καὶ ὁ περιιστάμενος καὶ ἐξιστάμενος καὶ διὰ

» γηράσκων ἐν ὡρισμένοις τισὶ μεταβάλλει χυλοῖς. ἀλλοιωθεὶς
» γὰρ, εἰ μὲν ὥσπερ κατὰ φύσιν ὅταν παλαιούμενος ἐκ πεπί-
» κρωται, τοῦτό γε συμβαίνει, διότι τὸ πότιμον ὁ ἀὴρ ἐξάγει καὶ
τὸ περιέχον ἀπιόντος γὰρ τούτου, καταλείπεται τὸ γεῶδες
καὶ πικρόν· ὁ δ᾽ ὥσπερ βίᾳ καὶ παρὰ φύσιν εἰς τὸ ὀξύ. τοῦτο
γὰρ ἐναντίον ἔχει δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παραπλησίως συμβαί-
νει τῷ οἴνῳ τὴν ἐκστατικὴν ταύτην γίνεσθαι φθορὰν, ἐξ οὗ περ
καὶ ἡ φυσικὴ γένεσις. ἐκ γὰρ τοῦ ὀξέος καὶ εἰς τὸ ὀξὺ καθάπερ 1
εἰς τὴν ὕλην ἀναλλοιούμενον. μεταβάλλειν δὲ καὶ ἀποκαθί-
στασθαι πάλιν συμβαίνει μὲν ὡσαύτως σπανίως· καὶ μάλιστ᾽
ὅταν ἢ θαλαττωθῇ ἢ ἐπὶ τῆς τοῦ ἄστρου ἐπιτολῆς παρακινήσῃ.
καὶ γὰρ τότε παραπλήσιον τὸ πάθος ὂν, οὐ γίνεται σφοδρόν.
ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τῶν τοιούτων, ἐν τοῖς ἑπομένοις οἰκειότερον ἐ-
πελθεῖν. ἡ δὲ φθορὰ καὶ ἡ ἀλλοίωσις ἐν τεταγμένοις πάθεσιν.
ἐπεὶ καὶ τὸ μὲν διαφθειρόμενον ἐξυγραίνεται. πολλάκις δὲ ἐξο-
ξύνεται. γηράσκον δὲ καὶ χρονιζόμενον, ἀποξηραίνεται. καταλει- 2
πομένου καὶ ἐνταῦθα τοῦ γεώδους ὅλως δ᾽ αἱ φθοραὶ πάν-
των ἢ καταμίξει τοῦ ἀλλοτρίου, ἢ ἐκλείψει τοῦ οἰκείου διὰ χρό-
νον. αἱ δὲ καταμίξεις, ὅτε μὲν, τῶν ἔξω τινῶν μιχθέντων, ὅτε δὲ
τῶν αὐτοῦ νοσήσαντός τινος καὶ πλεονάσαντος. τάχα δ᾽ ἀληθέ-
στερον εἰπεῖν. ὅτι κινηθέντος τινὸς καὶ διαφθαρέντος· οὕτω γὰρ
ἡ τῶν περικαρπίων φθορὰ καὶ αὐτῶν τῶν ὑγρῶν. οἷον οἴνου. γά-
λακτος. οὐδὲν δ᾽ ἧττον τεταγμένη καὶ ὑπὸ τούτων ἡ μετάβα-
σις· ἐναντία γὰρ πᾶσι τούτων· αἱ δὲ ἐναντιότητες. πλείους. 3
ὥστε τοῦτο μὲν φανερόν. ἡ δὲ πέψις πάντων τῶν καρπῶν, γίνε-
ται μὲν ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καθάπερ εἴρηται. δοκεῖ δὲ τῶν ὀψι-
κάρπων ὑπὸ τοῦ ψύχους διὰ τὴν ὥραν. πέττει γὰρ ὥσπερ ἀεὶ
» λέγομεν τὸ θερμὸν ἀντιπεριϊστάμενον. ἴδιον δ᾽ ἐστὶ τῆς ἐλαίας
» τὸ συμβαῖνον. εἴπερ ἀληθές· λέγουσι γὰρ ὡς οὐδὲν πλέον ἴ-
» σχει τοῦ ἐλαίου μετ᾽ ἀρκτοῦρον· ἢ ὅσον λαμβάνει τοῦ θέρους. ἅ-
μα δὲ καὶ ὁ πυρὴν τότε γίνεται σκληρὸς μεθ᾽ ὃν οὐκέτι δύναν-
ται τὸ ὑγρὸν ἐξελαιοῦν. ὥστ᾽ εἰ μὲν τῷ φυσικῷ πάθει δεῖ καὶ τῷ 4

συμπτώματι τὸν ὅρον λαμβάνειν, τῷ πυρὶ ληπτέον. εἰ δὲ τῇ ὥ-
ρᾳ, τῇ τοῦ ἄστρου δύσει. τάχα δ' ἄμφω συμβαίνει διὰ τὴν αὐτὴν
αἰτίαν τοῦ μὲν ἤδη πεπτομένου. διαμφισβητοῦσι δέ πως τινὲς τῷ
εἰκότι προσάγοντες· ὡς ἄτοπον τὸ μηδὲν πληθύνεσθαι τῆς τρο-
φῆς καὶ ὑδάτων ἐπιγινομένων. καὶ τῇ αἰσθήσει φανερὸν γὰρ
εἶναι καὶ τῇ πείρᾳ· λευκὰς τὰς θλιβομένας ἔλαττον ἀφιέναι. πα-
σῶν δὲ ἄριστα ῥεῖν τὰς ἐσχάτας συλλεγομένας. διὰ μὲν τὴν τε-
1 λείωσιν, διὰ τὸ κεχειμάσθαι τοῦ ὑδατώδους ἀφῃρημένου, τὸ λοι-
πὸν ἐκπέττεσθαι μᾶλλον. ὁ μὲν οὖν λόγος ἀντιλεγόμενος, οὕ-
τως. ἐνδέχεσθαι δὲ δοκεῖ καὶ φαίνεσθαι πλεῖον, διὰ τὸ ὑδατῶ-
δες καὶ τὴν ἀμόργην. ἐπεὶ ὅτι γ' ἔχουσι τὸ ἔλαιον πρὶν τοῦ με-
λανθῆναι, φανερόν. καὶ ὅτι καθαρώτερον καὶ λευκότερον.
ἐκ γὰρ τῶν φαυλίων, ὡμὸν τὸ λευκόν· τὸ δ' ἐμφαίνειν τινὰ πι-
κρότητα τῶν λευκῶν θλιβομένων, οὐδὲν ἄτοπον, ἢ εἰ ὕστερον ἐκ
πεφθεῖσι παύεται. τοῦτο γὰρ οὐκ ὀλιγότητος καὶ πλήθους ση-
2 μεῖον. ἀλλ' ὅτι συναπόλλυσί τι καὶ πέριξ ὁ χυλὸς ὥσπερ καὶ
τῶν ἀστείων. ὅτι δὲ οὐκ ἀναμένει τὴν τοῦ περικαρπίου πέψιν, φα-
νερόν· ῥεῖ γὰρ ἐκ τῶν λευκῶν. ὥστε οὐ δὲ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ
διαιρεῖν ἐστιν. ὅτι τὴν ὕλην ἐξ ἧς μέλλει περαίτερον ἔχει. τίς οὖν
ἡ αἰτία, καὶ τίς ὁ τρόπος εἴπερ ἀληθὲς ἢ ἁπλῶς. ἢ ὡς βραχεῖ
τινι πλεῖον. ἀμφότερα γὰρ ἄλογα. μεῖζον δὲ θάτερον. ἢ πρῶ-
τον μὲν οὐχ ἡ αὐτὴ πέψις τοῦ τε χυλοῦ καὶ τοῦ περικαρπίου
πρὸς ἐδωδήν· τοῦτο γὰρ δεῖ προσφιλὲς εἶναι τῇ γεύσει. τοῦτο
3 δ' ἐν ἀλλοιώσει τοῦ γεώδους· ὡς δ' ἔνιοί φασι σήψει. καὶ τὰ ὕδρυ-
πεπῆς ἐν σήψει. τὸ δ' ἔλαιον αὐτῇ τῇ τοῦ χυλοῦ μεταβολῇ.
τοῦτο δ' ὅσῳ χαλεπώτερον, οὐκ ἄλογον ὑπὸ τοῦ πλείονος θερ-
μοῦ δημιουργεῖσθαι, καὶ εὐθὺς ἀναπομίκτῳ χυλῷ τῷ γεώ-
δει καὶ ὑδατώδει. πρὸς ἀρκτοῦρον μὲν οὖν ἄμφω ταῦτ' ἐστί,
καὶ ἡ ὥρα θερμοτέρα καὶ ὁ χυλὸς ἀμιγέστερος. μετ' ἀρκτοῦ-
ρον δ' ἐναντίως. αὔξεται γὰρ ἡ σὰρξ τότε καὶ τελεοῦται, ὅτι δ'
οὐκ ἐν πλήθει τροφῆς, οὐδ' ἐν εὐσαρκίᾳ τῶν ἐλαῶν τὸ τοῦ ἐλαίου
4 πλῆθος, ἐκ πολλῶν φανερόν. αἵ τε γὰρ ἐπομβρίαι ποιοῦσιν

ἔλαττον. αἵ τ' ἀρδόμεναι, χεῖρον ῥέουσιν. ὧν δὲ ἡ σὰρξ πολλή, ὁ
δὲ πυρὴν μικρός, ὀλιγοελαιοῖ καθάπερ αἱ φαυλίαι ὡς ἐν
ταῦθα τῆς φύσεως κεκμηκυίας. οὐ δὲ δὴ ἐν τοῖς ψυχροῖς ἰ-
» σχύουσιν, ἀλλὰ σάρκα πολλήν. ὃ καὶ ἀποροῦσιν. διὰ τί ἡ μὲν
» ἄμπελος ἐν τοῖς χειμεριωτάτοις χυλὸν. ἡ ἐλαία δ' οὔ. αἴτιον
» δὲ τὸ, τι νῦν εἰρημένον ὅτι εἰς τὴν σάρκα ἡ δύναμις. τοῦ βότρυος
» δ' ὁ χυλὸς ἐν αὐτῇ τῇ σαρκί, καὶ ἔτι πεπτότερον ἴσως καὶ κυριώ-
τερον, ὅτι ἡ θερμότης ἡ ποιοῦσα τὸ ἔλαιον, ἀσθενής. ἧ εἰ μὲν τι 1
οὐ γίνεται. τὸ δὲ θέρος οὐ καλὸν, ἀλλὰ τὸ μετόπωρον οὐκέτι
δύναται ἐν τούτῳ κατακρατεῖν ὁ ἥλιος. ὃ καὶ σημεῖον αὔτις
λάβοι διὰ τί τοῦ θέρους γίνεται. τὸν μὲν γὰρ οἰνώδη καὶ ὑδατώ
δη χυλὸν δύναται τὸ ψῦχος ἐκπέττειν, τὸν ἐλαιώδη δ' ἀδύ=
νατον. τὰ ὕδατα δὲ τὰ ἐκ διὸς γινόμενα καὶ τὰ ἐκ τῶν ὀχετῶν
ἄρδοντα τὴν σάρκα, πληθύει καθάπερ εἴρηται τὸ δ' ἔλαιον
ἄμικτον ὥσπερ καὶ ὅταν τοῦ περικαρπίου χωρισθῇ. ἐν αἰγύ=
πτῳ δὲ τὸ μὲν τῶν αἰγυπτίων καλουμένων ἐλαῶν γένος, τῶν 2
πολυσάρκων τε καὶ μεγάλων, ἔλαιον ὀλί. θάτερον δ' ἐλαιώ=
δες. πολλὰ γάρ εἰσιν ὥσπερ ἐν ταῖς ἱστορίαις εἴρηται. περὶ μὲν
οὖν τῆς τῆς ἐλαίας γενέσεως, τοιαύτην τιν' ἀπολειπτέον τὴν αἰ
τίαν. ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων τῶν λίπος ἐχόντων ὥσπερ αὗται. συμ
φωνοῖ τ' ἂν ἐκ πάντων. εἰ δ' ἔνια κατ' ἄλλην ὥραν, διαιρετέον
ἢ ταῖς φύσεις ἑκάστων, ἢ ποῖόν τι τὸ λιπαρὸν, ἢ τὸν τρόπον τῆς γε
νέσεως, πλὴν χρονιζόμενα καθάπερ τὰ καρυώδη. ταῦτα γὰρ
δύναμιν μὲν ἔχει καθάπερ ἐλέχθη. τὴν δ' ἐνέργειαν ὁ χρόνος 3
ἀποδίδωσι. τοῦ μὲν ὑδατώδους ἀπογινομένου, τοῦ λιπαροῦ δὲ ξυ
νισταμένου καὶ πεττομένου. τῶν δὲ καὶ κομιδῇ ξηρά πως ἡ λιπα
ρότης εἰ μὴ ἄρα καὶ αὐτὴ περιϊσταμένου τὸ θερμὸν ἔν τισιν ἐν
δέχεται ταὐτὸ τοῦτο ποιεῖν. ἁπάντων δ' ὅσα χυλὸν ἔχει, τὰ μὲν
εὐθὺς καὶ ὀσμώδη τυγχάνει. τὰ δὲ πολλὰ συνεμφαίνει τινὰ
γενομένοις ὀσμήν. ἔνια δὲ καὶ θλιβόμενα μόνον καὶ κινούμενα. καὶ
πάλιν τὰ ὀσμώδη διαμασσωμένοις καὶ γευομένοις χυλὸν ποιεῖ
συνεγγὺς τῶν αἰσθήσεων κειμένων. ἀλλὰ τρόπον τινὰ καὶ τῶν αἰσθη= 4

τοῦ, ἢ καὶ οὐ κακῶς ἂν δόξειε λέγεσθαι τὸ κατὰ τοὺς χυλοὺς τε-
λεῖν τὰς ὀσμάς. αὕτη γὰρ εἰς ἐκείνην φέρει τὴν δόξαν. ὡς ἐχόν-
των τινὰ συγγένειαν καὶ ἀπὸ ταὐτοῦ πως γινομένων. ἃ δὴ καὶ δεῖ
» διελεῖν εἴτε ἑκάτερον. ἢ πῶς ταὐτὸ διαφέρειν. οὐ μὴν ἴσως κα-
» τά γε τὰς προσηγορίας ἀποδοθήσονται πᾶσαι. πικρὰς γὰρ ὀδ-
» μὴν καὶ ἁλμυρὰν καὶ λιπαρὰν καὶ στρυφνὴν οὐκ ἐθέλει λέγειν·
» οὐδὲ γὰρ οἱ χυλοὶ πάντες κατὰ τὰς ὀσμάς. ὡς οὐδὲν ἧττον ἐστὶ
1 πως κατὰ μῆλα καὶ συνακολουθεῖ καὶ θατέρῳ θάτερον. ἑκά-
στου δὲ τῶν χυλῶν ἰδέαι πλείους. οἷον γλυκέος, πικροῦ, τῶν ἄλλων. καὶ
γὰρ μελιτώδης, καὶ οἰνώδης, καὶ γαλακτώδης. καὶ ὑδατώδης ἐστί.
τάχα δὲ καὶ τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον διαφέρουσι κυριωτάτως δὲ τῇ
κατὰ μίξιν τῶν ὑποκειμένων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. ταῦτα
μὲν οὖν σχεδὸν συμφωνοῦσι πάντες. ἡ δὲ τῇ γεύσει τῶν ὀσμῶν αἴ-
σθησις, οὐκ ἄλογος. ἡ περὶ μάλιστα ἔνδηλος, ἐπὶ τῶν εὐστόμων λε-
γομένων. τῶν τε λαχανηρῶν, ὥσπερ ἀνήθου, μαράθου, μυρείδος.
2 ἐνίων δ' οὐκ ἐχόντων ὅλως ὀσμὴν καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τῶν ξηρῶν,
ἀόσμων δὲ τελέως. οἷον φακοῦ. κνίκου. τῶν τοιούτων. διαθραυόμενα γὰρ
ἅμα τῇ μασήσει καὶ διαθερμαινόμενα, ποιεῖ τινα ἀτμὸν ὃς ἀνα-
πέμπεται λεπτὸς ὢν διὰ τῶν πόρων εἰς τὴν ὄσφρησιν. ἐμφαίνεται δὲ
καὶ ἐκ διαμασωμένων χυλός. ὡς ἐπίπαν δὲ τά γ' εὔοσμα πάντα
πικρά. ταύτου μὲν οὖν αἰτίαν, ὕστερον λεκτέον. ἔοικε δὲ δυοῖν ὄν-
τοιν ἐναντίων, οἷον, τοῦ τε γλυκέος καὶ πικροῦ, τὸ μὲν οἷον εὐχυλίας
ἀρχὴν, τὸ δ' εὐοσμίας εἶναι, καὶ τρόπον τινὰ μᾶλλον τὸ πικρὸν τῆς
3 εὐοσμίας, εὔοσμον μὲν γὰρ, ἔργον λαβεῖν μὴ πικρόν. εὔχυλα δὲ,
πολλὰ καὶ μὴ γλυκέα. σχεδὸν δὲ ταῦτα καὶ ὀσμώδη κατὰ τὴν γεῦ-
σιν καὶ τὴν προσφοράν. ἡ δὲ γλυκύτης σπανίως καὶ ἥκιστα εὔοσμον
» καίτοι ἄμφω γε διὰ πέψεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, ὕστερον. ἐπεὶ
» δ' οἱ χυλοὶ πλείους. ἀπορήσειεν ἄν τις, διὰ τί ποθ' οἱ μὲν ἄλλοι
πάντες ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ καρποῖς γίνονται καὶ γὰρ πικρὸς καὶ ὀξὺς καὶ
δριμύς. ὁ δὲ ἁλμυρὸς οὐκέτι. οὐδὲν γὰρ τῶν φυομένων ἁλυκόν. ὥστε
καὶ ἐνίαυθα τοιοῦτον ἔχειν τὸν χυλόν, ἀλλ' ἐν τοῖς περὶ τὰ ἔξω γίνε-
4 ταί τις ἁλμυρός, οἷον καὶ τοῖς ἐρεβίνθοις. αὐτοὶ δὲ γλυκεῖς. αἴτιον

διότι ἄτροφον καὶ ὥσπερ ἀγόνιμον τὸ ἁλμηρόν. σημεῖον δ᾽ ὅτι
οὐδὲ φύεται οὐδὲν ὡς εἰπεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις χώραις. διαιρεῖ
γὰρ καὶ ἐξαιρεῖται τὰς δυνάμεις, ὥστε κωλύειν τὴν σύστασιν.
ὃ δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τούτου αἴτιον, εὔλογον μὴ δὲ καθ᾽ αὐτὸ
γεννᾶν. ἐπεὶ καὶ τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ φυόμενα, γλυκύτητί τινι
καὶ ἑτέροις χυλοῖς φύεται καὶ συνίσταται· καθάπερ ἰχθῦς καὶ
τ᾽ ἄλλα ζῷα τὰ ἐν αὐτῇ. καθόλου μὲν οὖν τοιαύτη τις ἡ αἰτία.
δεῖ γὰρ ἐξ οὗ τι μέλλει γίνεσθαι μεταβλητικὸν εἶναι. τὸ δ᾽ ἁλμυ 1
ρὸν ἀπαθὲς καὶ ἀμετάβλητον. διόπερ οὔτε φύεται οὐδὲν ἐξ
αὐτοῦ, οὔτε αὐτοτελὲς οὐδέν. ὅλως δὲ ἐν τοῖς καθ᾽ ἕκαστα καὶ
ἐν τοῖς παρακολουθοῦσι, καὶ τὰ τοιαῦτα δόξειεν ἂν συμφω-
νεῖν δὴ ὅτι ὁ ἥλιος καὶ τὸ ἐν ἑκάστῳ θερμὸν ἕλκει τὸ κουφό-
τατον καὶ τὸ τροφιμώτατον. τὸ δ᾽ ἁλμυρὸν, βαρὺ φύσει καὶ ἄτρο-
φον. ἔπειτα ἀσαπὲς καὶ ἀναλλοίωτον. καταλειπόμενον οὖν
καὶ οὐ συνελκόμενον ὑπὸ τῶν ῥιζῶν, οὐκ ἀναμίγνυται τοῖς φυ
τοῖς. ἔτι δ᾽ ἐπείπερ ἀπερίττωτον τὸν φυτὸν οὐδὲν ἀθροῖσθαι 2
καὶ ἕλκειν εἰκὸς τὸ ἄτροφον. ἔτι δέ γε καὶ ἔγχρισίν τινα γίνε-
σθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἥκιστά τε ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἀνάγεσθαι καὶ ἐπι-
πολάζειν. πανταχοῦ γὰρ πλατέα καὶ μεγάλα τοῖς ὑγροῖς ἐ-
πιφέρεσθαι, ἀσύμπλεκτα δὲ καὶ ἄκολλα. διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν
σκαληνές. ἀλλὰ γωνιοειδῆ τε εἶναι καὶ πολυεδρῆ. ταῦτα μὲν
εἰ κωλύει πρὸς τὴν τοῦ φυτοῦ κατάμιξιν, ἔξεστι σκοπεῖν. πρὸς
δὲ τὰ πρότερον εἰρημένα, ζητήσειεν ἄν τις περὶ τὰ καθόλου
λεχθέντα. διὰ τί ποτε ἐνίοις ἐγγίνεται ἢ ἐπιγίνεταί γε. καὶ πό 3
θεν ἡ ἁλμυρίς. εἰ μὲν γὰρ ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει, δῆλον ὡς οἰκεῖον
αἴτι τῆς τροφῆς εἴη καὶ τῆς φύσεως. εἰ δ᾽ ἔξωθεν ἐπιγίνεται, καὶ
τοῦτο μὲν ἧττον. ἐκεῖνο δ᾽ ἄν τις ὁμοίως ἀπορήσειε, πόθεν καὶ ὑ-
πό τινος. ἀνάγκη γὰρ ἐκ τοῦ ἀέρος ἢ ἐκ τῆς ἀτμίδος ἄνω φερο
μένης ἢ κατὰ τὰς ῥίζας ἑλκυσθὲν, ἐξανθεῖν δὴ περίττωμά τι.
φαίνεται δ᾽ ἡ ἅλμη καὶ ὅλως ἐπιπολάζειν. εἰ μὲν οὖν οὕτω,
φανερὸν ὅτι ἕλκοιεν ἄν. εἰ δ᾽ ἐκείνως, ἄτοπον. διὰ τί μόνοις ἐπι-
καθίζει τούτοις δὴ περὶ ὀρεβίνθων καταλαμβάνει καὶ τοῖς 4

τοιούτοις· ὅσα γὰρ ἁλμώδη νοσηματικῶς ὥσπερ ἡ ῥοδωνιὰ καὶ
ἄλλ' ἄττα, περὶ τούτων ἕτερος λόγος. τῷ δ' ἐρεβίνθῳ οἰκεῖον
φαίνεται καὶ χρήσιμον. ἀφαιρεθέντων γοῦν ὅταν ἀνθῶσιν, ἐκ
φύσει καὶ ἄρτι συνισταμένοις, ἀπόλλυνται καὶ διαφθείρονται
σφακελίζοντες. ὥστε πρὸς σωτηρίαν ἡ φύσις ἐπάγοιτ' ἂν τὰ
τοιαῦτα συγγενῆ. φαίνονται δὲ καὶ ὅλως τινὰ ἔχειν τοιοῦτον
χυλὸν ἐν τοῖς φύλλοις καὶ κλωσὶν, ὃς καὶ ἀποπλυθέντων ὅ-
1 λως, ἔνδηλός ἐστι κατὰ τὴν γεῦσιν, οὐ μόνον ἐν τούτοις ἀλλὰ
καὶ ἐν αὐτῷ τῷ καρπῷ. δῆλον δὲ τοῦτο ἐν τῇ γεύσει γίνεται,
ἐάν τις ἐπὶ τὴν γλῶτταν ἐπιθῇ, διαμασησάμενος ὅλως. ἐν τῷ
κελύφει γὰρ, ἡ ἁλμυρίς. οὐκ ἐν τῷ ἐντὸς, ἣ καὶ συνδιατηρεῖ
πρὸς τὸ ἄσηπτον εἶναι. καὶ φαίνεται τὴν αὐτὴν ἔχειν τάξιν, εἴ-
περ καὶ πεφυκότος· καὶ γὰρ ἐν ἀμφοῖν ἔξω καὶ ὥσπερ φυλα-
κῆς χάριν. χλωροῦ μὲν οὖν ὄντος, ἐν τῷ καυλῷ καὶ λοβῷ κα-
θάπερ εἴρηται· ξηραινομένου δὲ, καὶ τὸ κέλυφος λαμβάνει τοιοῦ-
2 τον χυλόν· ὥσπερ ἐκκρινόμενον, ἀπὸ τοῦ ἐντός. ἔξω δ' ἀφίστασθαι
τὰ τοιαῦτα εὔλογον ὥσ' ἂν ἀλλότρια. καθάπερ καὶ ἐν τοῖς
συκίοις ἡ ἐν τῷ χροῒ πικρότης. καὶ ὡς ἐν καρύᾳ φασὶν ἄτοπόν
τιν' ἔχειν χυλὸν ἀνιώδη θαυμαστῶς. ὥστε ἂν μὴ ἀποπλυνῇ τις.
μὴ δύνασθαι ἐσθίειν· οὐδὲν δ' ἄτοπον οὐδ' εἰ πλείω τοιαῦτ' ἐστίν.
ἐπεὶ οὐδὲ τοῦτο πόρρω τῶν εἰρημένων ἐστὶ τὸ ταῖς βαλάνοις ἐπὶ
τῷ ἄκρῳ τὴν πικρίαν εἶναι τοῖς βολβοῖς ἐν τῇ καλουμένῃ κο-
ρυφῇ· καὶ τοῖς σκορόδοις τὴν δριμύτητα ἐν τῷ διήκοντι τῆς
3 γελγίδος. πλὴν ταῦτα μὲν ὡς καθ' ὁμοιότητά τινα εἰρήσθω. ὅ-
τι δὲ φαίνεται φυσικόν τι καὶ συγγενὲς, ἐκεῖθεν δῆλον. ὅπου γὰρ
ἂν σπαρῇ καὶ φυῇ, πανταχοῦ λαμβάνει τὴν ἁλμυρίδα, κἂν
μὴ τὸ ἔδαφος ᾖ τοιοῦτον. ἐπεὶ καὶ τά γ' ἐν τοῖς ἁλμώδεσι φυό-
μενα, τῷ ἔχειν ἁλμυρίδα τινὰ, οὐκ ἄλογον, ὥσπερ ἄλλα τε καὶ
τὸ ἄλιμον. ἔνια καὶ εὐχυλότερα καὶ βελτίω γίνεσθαι. καθά-
περ τὴν ῥάφανον. ἐξαιρεῖ γὰρ αὕτη τὴν δριμύτητα καὶ τὴν
πικρότητα τὴν ὑπάρχουσαν. ἅμα δὲ καὶ ἀμέειστόν τινα ποιεῖ
4 παραιρουμένη τὴν ὑγρότητα τὴν πλείω. δεινοὶ γὰρ οἱ ἄλλοι

ἀφελεῖν, ἐμφανὲς δὲ ὥσπερ ὠμῆς οὔσης. πίπτουσα γὰρ ἐπὶ τὴν
γῆν ἔνια θραύεσθαί φασιν. ὅταν οὖν τοιαύτη καὶ οὕτως ἔχουσα
παραδοθῇ τῷ πυρὶ, κατὰ λόγον ἤδη τοῦ χυλοῦ. εἰ καὶ γλυκεῖαν
καὶ ἁπαλήν. ἐπεὶ καὶ οἱ τὸν λίθον ἐμβάλλοντες, ὥσπερ βού-
λονται ποιεῖν. ἀλλ' ἐξ ὀλίγου ποιοῦσιν. ἡ δὲ φύσις ἐκ πολλοῦ
καὶ κατὰ μικρὸν ποιήσασα, τοιαύτην ἐπέδωκεν. ὅθεν οὐ δὲ τοῦ-
το ἄλογον, τὸ περὶ τροπὰς καὶ περὶ ἄστρον, ἐνιαχοῦ καὶ ὅλως
τοῦ θέρους βελτίω καθάπερ ἐν βρεττίᾳ. τό τε γὰρ μᾶλλον ἡ ἁλ- 1
μυρὶς ἐργάζεται καὶ κρατεῖ. αὐτὴ μὲν οὖσα πλείων. τὸ δ' ὑγρό-
τητος ἐλάττονος γινομένης ἐν ἐκείνῃ. κατ' ὀλίγον δὲ καὶ τὸ ἐν
αἰγύπτῳ καὶ τὸ ἐν ἅπασι τοῖς τοιούτοις τόποις εἶναι χρηστήν. ἀλ-
λὰ γὰρ ταῦτα μὲν ἴσως ἐπὶ πλέον εἴρηται. ἡ δ' ἁλμυρὶς εἴθ' ὑ-
πὸ τῶν ῥιζῶν ἕλκεται, εἴθ' ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος ἀνα-
φέρεται, κατ' ἀμφοτέρους τόπους οὐκ ἂν ἀκίνητος ἀπὸ τῆς
γῆς εἴη, περὶ οὗ ἦν ὁ ἐξ ἀρχῆς λόγος. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων
» ἅλις. ἐκεῖνο δ' ὡς οἰκεῖον τῶν χυλῶν πειρᾶσθαι δεῖ διαιρεῖν. διότι 2
» ποῖον μᾶλλον καθ' ἕκαστον γένος, ἢ τὸ ξηρὸν ἢ τὸ ὑγρὸν, ὥσπερ
» ὁ ὀξὺς ὑγροῦ δοκεῖ μᾶλλον καὶ ὁ αὐστηρός. ὁ δὲ δριμὺς ξηροῦ
» καὶ ὁ γλυκύς· παχυνόμενα δ' οὖν τὰ ὑγρὰ γλυκύτερα. ὁ δὲ πι-
κρὸς τάχα οὐθὲν ἂν τούτων διαφέροι. γινομένων δὲ πάντων
ἐξ ἀμφοῖν, εἰ μὴ ἄρα τῶν τούτων θάτερον μᾶλλον ὑλικὸν, οὕ-
τω δὲ πάντες ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, καὶ εἰσὶν ὥσπερ ἐλέχθη πάντες
ἐν ξηροῖς. ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀποχωρίζωμεν αὐτῶν, καθάπερ καὶ τοὺς
βότρυας καὶ τὰς ἐλαίας. ὥσπερ δὲ οὐ πρὸς τὴν χρείαν ὁρῶν- 3
τες ἐνίους δὲ καὶ ὕδωρ ἐπιχέοντες λαμβάνουσιν ὥσπερ τοὺς
ἐπὶ τῶν ἀκροδρύων καὶ συκῶν. τοὺς δὲ καὶ ἐξιστάντες τῆς φύσεως
καὶ ἀποσήποντες, εἰς χυλοὺς ἄγουσι ποτίμους. ἔτι, ὡς οἱ τοὺς
οἴνους ποιοῦντες ἐκ τῶν κριθῶν καὶ τῶν πυρῶν. καὶ τὸ ἐν αἰγύ-
πτῳ καλούμενον ζῆθος. ἁπάντων δὲ τούτων αἱ μὲν ἀρχαὶ καὶ
δυνάμεις, φυσικαί. τὰ δὲ γινόμενα, τέχνης μᾶλλον καὶ συνέ-
σεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἀπὸ διανοίας καὶ τέχνης γινομένων
αὐτὰ καθ' αὑτὰ δεῖ θεωρεῖν. τῶν δὲ φυσικῶν χυλῶν τὰ πάθη 4

καὶ ταῖς γενέσεσιν, ἐκ τῶν εἰρημένων θεωρητέον. ὑποκειμένων δὲ
οὖν καὶ διειλεγμένων τούτων, ἀπορήσειεν ἄν τις, διὰ τί ποτ' οὐκ
ἐν τοῖς αὐτοῖς μέρεσιν ἡ εὐχυλία καὶ ἡ εὐοσμία γίνεται πᾶσιν.
ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐν τοῖς ἄνω. τοῖς δὲ, ἐν τοῖς κάτω καὶ περὶ τὰς
ῥίζας· καὶ οὐδὲ τῶν ἄνω πάντων ἐν αὐτοῖς. ἀλλὰ τοῖς μὲν, ἐν
τοῖς περικαρπίοις. τῶν δὲ, ἐν τοῖς φύλλοις. τῶν δὲ, ἐν τοῖς ἄνθε
σι καὶ τοῖς κλωσὶ καὶ μᾶλλον αἱ ὀσμαὶ τῶν χυλῶν. ἐπεὶ καὶ
1 ἐν τοῖς φλοιοῖς ἐνίων. ἐπὶ δὲ τῶν εὐόσμων ὅλως ἥκισθ' ὡς εἰπεῖν
εὔοσμα τὰ ἄνθη, καθάπερ ἑρπύλου. σισυμβρίου, ἑλενίου. καὶ
τοι κατὰ λόγον ἦν ὃ καὶ τοῖς ἄλλοις εὐοσμότατον ἀόσμοις οὖσι,
τοῦτο καὶ ἐν τοῖς εὐόσμοις εὐωδέστατον εἶναι. θαυμαστὸν δὲ καὶ τοῦτ',
ἐνίων τοῦ μὲν ἄνθος, ἥδιστον ὄζειν. τῶν δ' ἄλλων μορίων ὅλως μη
δὲν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἴων καὶ τῶν ῥόδων. ἔχει δὲ καὶ τὸ πρότερον λε
χθὲν ἀπορίαν, ὅσων ἐν ταῖς ῥίζαις ἡ εὐχυλία καὶ ἡ εὐοσμία τυγ
χάνει. ἄμφω μὲν γὰρ ταῦτα πέττει γίνεται. τοῦ δὲ πλεῖστον ἔχον καὶ ἀεὶ
2 καινὴν τροφὴν ἀφ' οὗ τοῖς ἄλλοις ἡ διάδοσις ἥκιστ' εὔλογον εἰς πέ
ψιν ἥκειν ἢ εὐχυλίας ἢ εὐοσμίας. ὡς οὖν ἐπὶ τῶν ζώων κοιλίαι. περὶ
δὲ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἀρχὴ χρωμένους τῇ πολλάκις εἰρημένῃ διό
τι πέττει τινὶ ταῦτα γίνεται, τὸ μετὰ τοῦτο δεῖ λαβεῖν ἐπὶ τῶν
πλείου λεχθέντων πρῶτον ὅτι αἱ ῥίζαι κοιλίαι τοῖς φυτοῖς εἰσι
πάντως. εἶτα καὶ τοῦτό τις θείη. διὰ τὸ τὴν τροφὴν ἀλλοιοῦσθαί
πως ἐν αὐταῖς. ἀλλ' ἐκεῖνό γε φανερῶς οὐκ ἔχουσιν εἰς τὸ πέττειν.
τοιαύτας δ' οὔσας οὐδὲν κωλύει εὐχυλίαν καὶ εὐοσμίαν ἔχειν,
3 ὅταν κρᾶσιν εἰλήφασι τοιαύτην. ἐπεὶ καὶ ἐν ταῖς τῶν ζώων κοι
λίαις περιττώματα ἐχούσαις, ὅμως ὕπεστιν ὑγρότης εὐχυ-
λία τις οὖσα καὶ πέψις, ὡς μάλιστα τοιαύτης ἀλλοιώσεως ἐν
ταῦθα γινομένης. καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων ἔστιν ἃ τυγχάνει καθά-
περ πεύκη. πᾶσα γὰρ ἔνδαδος ταῖς ῥίζαις, ὥσπερ ἐλέχθη πρό
τερον. αἴτιον δ' ὅπερ ἐπὶ τῶν ζώων. ἔτι τὸ διαθερμαινόμενον
ἀεὶ πεττόμενον καθαρώτατον ὄν, προσίζει· καὶ ἀθροιζόμενον
καὶ πυκνωθὲν ἐποίησέ τινα ποιότητος. τὸ δὲ ἴδιον εἰς τὰ
4 ἄνω μέρη τροφὴ γίνεται τοῖς ὑπὲρ γῆς. οὐ διὰ τῆς ποιό-

τητος ταύτης. ἀλλ' ἔχον τινὰς ἐτόρους τρόπους. ἐπεὶ πάντων γε
διαδωθέντων, ἀπόλλυται τὰ δένδρα, καθάπερ ἐλέχθη συμ-
πνιγόμενα καὶ οὐδεμίαν ἔχοντα δίοδον τῷ πνεύματι. τοῦτο δὲ
συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ὅσα διαπιαίνεται. ξυμφράττονται γὰρ
οἱ πόροι διὰ τὴν πυκνότητα τῆς πιμελῆς, ὥστε μὴ διϊέναι εἰς
τέλος τὴν πνοήν. οἷς μὲν οὖν μὴ ἔνεστιν ὅλως λιπαρότης καὶ
πιότης ἢ αὕτη μὴ πολλὴ μὴ δὲ σωματώδης, τούτοις οὐ γίνε-
ται τοιαύτη πάχυνσις. οἷς δ' ἔνεστι, γίνεται κατισχυούσης τῆς θερ 1
» μότητος. παρόμοιον δὲ τούτῳ καὶ τὸ περὶ τὴν οὐλότητα τῶν
» ξύλων ἐστίν. οὐλότερα γὰρ ἀεὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς στελέχεσιν τοῖς ἄ-
» νω, τούτων δὲ αὐτῶν τὰ ἄνω καθάπερ καὶ παχύτατα καὶ πυ-
» κνότατα. συμβαίνει δὲ τοῦτο, διὰ τὸ μᾶλλον ἀπολύειν καὶ ξυ
νίστασθαι τὴν τροφήν. ὅπερ ὅλως καὶ ἡ εἰς βάθος αὔξησις εἰς
τὸ ἄνω διϊοῦσα πρὸς τὴν βλάστησιν καὶ τὸ μῆκός ἐστιν. ἐφιστα-
μένης οὖν καὶ ὥσπερ εἰλουμένης ἐνταῦθα καὶ ἡ πυκνότης καὶ
ἡ οὐλότης γίνεται τῶν ξύλων. ἐκείνη δὲ ἀεὶ διίεται πρὸς τὸ 2
πόρρω. διὸ καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς νέοις οὐλότης, ἅτε καὶ ἐπ' αὔ-
ξησιν ὡρμηκότων. ἀλλ' ὅταν στῇ τὰ τοῦ μήκους ὥσπερ ἐπὶ τῶν
ζώων. ἡ αὐτὴ δὲ καὶ συνέσεως αἰτία, καὶ διὰ τί δᾷδα καὶ πίτ-
ταν καὶ ῥητίνην ὅλως οὐκ ἔχει τὰ νέα. καταναλίσκεται γὰρ ἡ
τροφὴ πᾶσα πρὸς τὴν αὔξησιν καὶ καρπογονίαν. ὕστερον γὰρ ἐκ
διαδοῦται, καὶ ὅλως τὴν τοιαύτην ὑγρότητα τῆς καρπογο-
νίας λαμβάνουσιν, ὥστε γε καὶ πλῆθος εἰπεῖν τό, τε γὰρ οἷον
περίττωμα γίνεται τοῦτο φυσικόν, ἀφῃρημένης μὲν τῆς εἰς τὸ μῆ 3
κος ὁρμῆς, ἰσχυόντων δὲ μᾶλλον τῶν ῥιζῶν καὶ τοῦ ὅλου δέν-
δρου. ταῦτα μὲν οὖν διὰ τὸ συγγενὲς τῆς αἰτίας, ἔλαβε τὴν
χώραν ταύτην. ἡ δ' εὐχυμία καὶ ἡ γλυκύτης καὶ ἡ εὐοσμία
ἐνίων ῥιζῶν, αὐτῶν τῶν ἄλλων μερῶν διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν
γίνεται. φανερὸν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἐλαττόνων ἔτι, οἷον ποωδῶν καὶ
λαχανωδῶν καὶ ἐνίων ὑληματικῶν. ὧν αἱ μὲν ῥίζαι γλυκεῖαι·
τὰ δὲ ὑπὲρ γῆς οὐχ ὅμοια. λέγω δ' οἷον ἀγρώστιδος. κυπείρου.
τευτλίου. σελίνου. ἱπποσελίνου. τῶν ἐν ταῖς λίμναις καὶ τῶν 4

ἐν τοῖς ποταμοῖς τούτων φυομένων ἐδωδίμων. αἱ μὲν γὰρ ῥίζαι
γλυκεῖαι πολλαὶ καὶ ἐδώδιμοι καὶ οἱ καυλοί. τὰ φύλλα δ᾽ οὔ.
τὸ δ᾽ αἴτιον ἐστὶ πάντων τῶν τοιούτων, ἔνδοσιν. ἡ γὰρ ὑγροτέρα
καὶ ὑδατωδεστέρα, καθάπερ ἐπὶ τοῦ τευτλίου καὶ τῶν λιμναί-
ων. ἅμα γὰρ ὑδατώδη καὶ λεπτὰ καὶ οὐχὶ πέψιν μὴ ἔχοντα οὐ-
δὲ χυλὸν ἔνδηλον εἰς ἡδονήν. ἡ δὲ ῥίζα καὶ ὁ καυλὸς ἔχουσιν. ἢ
πάλιν διὰ ξηρότητα τῶν ἄνω. καθάπερ ἡ ἄγρωστις καὶ ἁπλῶς
1 πάντα τὰ καλαμώδη. ξηρὰ γὰρ τὰ ἐπάνω. τὰ κάτω δ᾽ ἔνυ-
γρα. χυλὸς δὲ οὔτε ἐν ξηρότητι γίνεται, οὔτε ἐν ὑγρότητος
πλήθει. διὸ καὶ τῆς ἀγρώστιδος καὶ τοῦ σισυριγχίου καὶ τῶν
ἄλλων τῶν τοιούτων, αἱ μὲν ῥίζαι γλυκεῖαι. τὰ δ᾽ ἄνω, ξηρὰ καὶ
οὐχ ἡδέα καθάπερ ἄχυλα. ταὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν σελίνων καὶ
ἱπποσελίνων. αἱ μὲν γὰρ ῥίζαι σαρκώδεις καὶ εὔστομοι· τὰ δὲ
φύλλα ξηρότερα καὶ ὥσπερ δριμύτερα. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων
ὁμοίως. ἅπαντα δ᾽ ὡς εἰπεῖν ἐν ταύταις ταῖς αἰτίαις ἐστί· διὸ καὶ
2 ὅπου πλείων εὐτροφία, καὶ τὰ ἄνω τῶν φύσει ξηρῶν ἐδώδιμα.
καθάπερ ἐν αἰγύπτῳ τοῦ καλάμου τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσιν. ἔχει μὲν
γάρ τινα γλυκύτητα καὶ ἄλλως ἐπὶ τῶν ἄκρων. ἀλλ᾽ ἐπὶ βρα-
δὺ πάντων. ἐκεῖνος δὲ διὰ τὴν ἀτροφίαν ἁπαλός γ᾽ ἐστὶ πλεῖόν
ἐστι καὶ γλυκύς. ἔχουσι δὲ καὶ αἱ ῥίζαι τὴν γλυκύτητα μέχρις
οὗ ἂν ξηρανθῶσιν. ἀναξηρανθεῖσαι δὲ οὐκέτι. τὸ γὰρ ξηρόν, οὔτ᾽
» ἐδώδιμον, οὔτ᾽ ἔγχυλον. διὸ καὶ τῶν καυλῶν ἀκμή τις· ἡ δ᾽ ὀ-
» σμὴ σχεδὸν ἀνάπαλιν ἐπί γε τούτων. χλωραὶ μὲν γὰρ ἢ οὐχ ὁ-
3 μοίως. ἀποξηρανθεῖσαι δ᾽ ὄζουσιν. ὥσπερ καὶ ἡ τῆς ἴριδος. καὶ
ἡ τῶν καλάμων δὲ καὶ σχοίνων καὶ ἁπλῶς τῶν ἐνύγρων. ἐ-
πεὶ καὶ τὸ κύπειρον, καίπερ ὀσμῶδες ὂν καὶ ξηρόν, ἧττον ὄζει
πρόσφατον. ἀκμὴ δέ τις καὶ τούτων. ὥστ᾽ ἀπομαραινόμενα
μᾶλλον ἀοσμότερα γίνεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥσπερ σύμφω-
νον. οἱ δὲ χυλοὶ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὁμοίως ἔχουσι ταῖς δυνάμεις.
ἐνίων γὰρ ἐν ταῖς ῥίζαις μάλιστά εἰσι. καθάπερ τῶν δριμέων.
οἷον, σκορόδων. κρομμύων. ῥαφανίδων. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν φαρ-
4 μάκων. ἅπασαι δὲ καὶ αὗται σαρκώδεις. οὐ μὴν, ἀλλὰ διαμέ-

νουσιν αἱ δυνάμεις τῶν φαρμακωδῶν ἀποξηραινομένων μέχρι
τινός. εἶτ᾽ ἀκμάζουσιν. ἔπειθ᾽ ὅλον ἰσχυρότεραι ξηρανθεῖσαι, διὰ
τὸ ἀφῃρῆσθαι τὸ ὑδατῶδες. οὕτω γὰρ οἱ τόποι πάντες χρήσι-
μοι καὶ σωματωθέντες. ἡ δὲ σωμάτωσις ἐκκρινομένου τοῦ ὑδα-
τώδους. διὸ καὶ παρασκευάζουσιν αὐτοὶ, τὰ μὲν, ἐγχυλίζοντες
καὶ ξηραίνοντες, τὰ δ᾽ ἐντέμνοντες. ὅπως ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ
πήξῃ, καθάπερ τὰς ῥητίνας καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. καὶ τὸν λίβα-
νωτὸν, καὶ τὴν σμύρναν, καὶ τὸν ὀπὸν τοῦ σιλφίου. ἔστι δὲ καὶ τῶν μὲν 1
ἄνω καὶ ἐν ταῖς ῥίζαις ἡ ἐντομή. καθάπερ φαρμακωδῶν τέ τι-
νων καὶ τοῦ σιλφίου. καὶ γὰρ ἡ ῥίζα καὶ ὁ καυλὸς ἐντέμνεται. καὶ
ἑκατέρωθεν ὁ ὀπός. τῶν δὲ μεμερισμένων, τῶν μὲν, ἐν ταῖς ῥίζαις
τῶν δὲ, ἐν τοῖς καυλοῖς. ὡς ἂν ἔχωσιν ἑκατέρας φύσεως. ἐὰν
μὲν τὰς ῥίζας εὐχυλοτέρας, ταύτας. ἐὰν δὲ τὰ ἄνω τοὺς καυ-
λούς. ἐπεὶ ὧν γε ξυραὶ καὶ ξυλώδεις, οὐ κοπρίζουσιν· ὁμοίως δὲ
τῶν αὐτομάτως ἀποπηγνυμένων δακρύων· οἷον ἐπί τε τῆς πίτυος
καὶ ἀκάνθαις τισί. καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων διαδίδωσιν. ὥσπερ ἀ- 2
μυγδαλῆ. καὶ ὁ ἄρρίω, ἐλάτη, καὶ τέρμινθος. τούτων δὲ καὶ
τὰ μὲν, καὶ εὔστομα καὶ εὐώδη, τὰ δ᾽ ἄχυλα καὶ ἄοσμα. καθά-
περ τὸ κόμμι τὸ τῆς ἀκάνθης τῆς ἐν Αἰγύπτῳ. καλοῦσι δὲ τὰ
μὲν, ὀπούς, τὰ δὲ, δάκρυα. κοινότερον δὲ ὁ ὀπός. διαφέρει δὲ
ἴσως οὐδέν. ἐπεὶ τό γε κοινότατον ἀνωνύμως λεγόμενον, ἡ ὑ-
γρότητος οἰκεία καθ᾽ ἕκαστον πέψιν ἔχουσα. διὰ δὲ τὸ σωματω-
δέστερα εἶναι καὶ γλισχρὰ, τὰ δ᾽ ὑδατώδεις, ἀγλίσχρους,
τῶν μὲν γίνεται πῆξις, τῶν δ᾽ οὔ. πρὸς ἔνια δὲ καὶ παρεμβάλ-
λουσί τι τοῦ πῆξαι καὶ συλλέγειν. ὅτι δὲ τὰ μὲν, ἐν ταῖς, ῥί-
» ζαις, τὰ δ᾽ ἐν τοῖς καυλοῖς τὰς δυνάμεις ἔχει ταύτας, ἐκείνην
» χρὴ τὴν αἰτίαν ὑπολαβεῖν τὴν μικρῷ πρότερον λεχθεῖσαν.
» ὧν ἡ φύσις ἑκατέρων σύμμετρος εἰς τὴν δύναμιν, ἔνθα μὲν
ὑγρὸν ἱκανὸν, ἔνθα δὲ ἔλαττον ἔχουσα καὶ ξηρὸν ὡσαύ-
τως· ἔτι δ᾽ ὧν ἡ οὐσία μᾶλλον ἐφ᾽ ἑκάτερα ῥέπει. καὶ γὰρ
ἐνδεῖ τῆς αὐξήσεως καὶ τοῦ μεγέθους. τοῦτ᾽ ἐστὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς
ἄνω, τὰ δὲ ἐν ταῖς ῥίζαις ἔχει μᾶλλον· οἱ μὲν γὰρ σίκυοι καὶ

κολοκύνται καὶ ἄλλ' ἄττα πλείω, τὰ ἄνω μείζω, ῥίζαν δὲ μι=
κρὰν ἔχουσι. σκίλλα δὲ καὶ βολβὸς καὶ ἁπλῶς τὰ κεφαλό
ρριζα, τὰ μὲν ἄνω λεπτὰ καὶ ἀσθενῆ, τὰς δὲ ῥίζας μεγάλας
καὶ σαρκώδεις. ὅπου γὰρ ἐνυπάρχει δριμύτης ἤ καὶ ἄλλη-
τις τοιαύτη δύναμις. ἐν ταῖς ῥίζαις γίνεται μᾶλλον· ὥσπερ
τοῖς κρομύοις καὶ τοῖς σκορόδοις καὶ ταῖς σκίλλαις. τοῦτο δ'
εὐλόγως ἐνταῦθα τῆς φύσεως ὡρμηκυίας μᾶλλον. ἀκολου-
1 θοῦσι γὰρ ταύτῃ καὶ αἱ δυνάμεις. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν φαρμά-
κων ἐστὶ σχεδὸν τῶν πλείστων. αἱ γὰρ ῥίζαι φαρμακωδέστεραι
καὶ μᾶλλον ἔχουσι τὴν δύναμιν. ἡ δ' αἰτία δυοῖν ἐκείνοιν νῦν
τηρεῖται. τῷ τε μὴ κάθυγρα καὶ τῷ μὴ κατάξηρα γίνε-
σθαι. τὰ μὲν γὰρ, οὐκ ἔχει πέψιν διὰ τὸ πλῆθος. τὰ δ'
οἷον ὕλην εἰς τὴν πέψιν διὰ ξηρότητα. πέψις δὲ ἑκάστων ἐστὶν
ὥσπερ εἴρηται πρὸς τὴν οἰκείαν φύσιν καὶ δύναμιν. ὅτι
μὲν οὖν ὥσπερ ἐναντίως, τῶν μὲν ἄνω, τῶν δὲ, κάτω
2 συμβαίνει τοὺς χυλοὺς καὶ τὰς ὀσμὰς καὶ ἁπλῶς τὰς
τοιαύτας δυνάμεις, ἐκ τῶν εἰρημένων δεῖ θεωρεῖν. ὅτι δ'
οὐκ ἐν αὐτοῖς ἄνω πᾶσιν, οὔθ' οἱ χυλοὶ τυγχάνουσιν οὔ=
θ' αἱ ὀσμαὶ, σχεδὸν οὐ πόρρω τῶν εἰρημένων, εἴ τινες εἰσιν·
ὡς μὲν γὰρ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἔχει τὴν ὁμοιότητα καὶ κα-
τὰ τοὺς χυλοὺς, καὶ κατὰ τὰς ὀσμὰς ἕκαστον τῶν με-
ρῶν. διαφέρει δὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. ἐμφανὲς δὲ τοῦ-
το μάλιστα ἐπὶ τῶν ἀκρατεστέρων ταῖς ὀσμαῖς καὶ τοῖς
3 χυλοῖς. οἷον, ἐλάτης. πεύκης. κυπαρίττου. πίτυος. ἔ=
τι δὲ τῶν εἰρημένων, συκῆς. ἐν ταῖς ὑδαρεστέροις δὲ οὐχ
ὁμοίως. ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ διαφέρουσιν. ὥστε τὰ μὲν ἔγχυ=
λα. τὰ δὲ, ἄχυλα, καὶ εὔχυλα καὶ εὔοσμα, τὰ δὲ ἄοσμα γίνον
ται. καὶ διαφέροντα δὲ ταῖς ὀσμαῖς καὶ τοῖς χυλοῖς· ὥσπερ
τῆς ἀμπέλου τό, τε οἴναρον καὶ ὁ βότρυς. καὶ ἁπλῶς δὲ πάντων
καὶ τῶν φύλλων καὶ τῶν καρπῶν. αἴτιον δ' ὅτι τὸ μὲν ἄπεπτον. τὸ
δὲ πεπεμμένον. τάχα δὲ μᾶλλον ὅτι οὐδὲ ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης
4 ἑκάτερον ἀλλὰ τὸ μὲν, ὥσπερ ἐκκαθαρᾶς τινος καὶ εἰλικρινοῦς,

τὰ δ' ἐκ περιττωματικῆς. εἰσὶ δ' ἐκβλασυροτέραι καὶ σωμα-
τωδέστεραι οἱ βλαστοὶ καὶ ἀκρέμονες καὶ ὁ ὅλος ὄγκος, ὥστ'
ἀνομοίων οὐσῶν, ἀνόμοιον καὶ τὸ τέλος ἑκάστου πρὸς τὴν ἰδί-
αν φύσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ζώοις. ἴσως δ' ἀνάπαλιν. ἐπεὶ καὶ τὸ
τέλος ἑκάστου ἴδιον, καὶ ἡ ὕλη διάφορος. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν
πάντων πρὸς τὴν ὑποκειμένην φύσιν· ἐπεὶ δ' αὗται διάφο-
ροι καὶ κατὰ χυλοὺς καὶ ὀσμὰς καὶ ἀοσμίας, ἡ δ' ἀναφορὰ
πρὸς τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν, ἐν ταύτῃ παραλλαγὴ γίνεται τῶν 1
μερῶν. οὐδὲν γὰρ κωλύει τὴν μὲν ἐν τοῖς φύλλοις κρᾶσιν ἐνί-
οτε σύμμετρον εἶναι τῇ γεύσει. τὴν δ' ἐν τοῖς καρποῖς, ἀσύμ-
μετρον καὶ σφοδροτέραν ἢ κατὰ στρυφνότητα. καὶ αὐστηρίαν
ἢ κατὰ πικρότητα καὶ ἄλλην τινὰ διάθεσιν. ὅπερ φανερὸν καὶ
ἐπὶ τῶν λαχάνων ἐστί. τὰ μὲν γάρ, σύμμετρα καὶ προσφιλῆ. τὰ
δὲ σπέρματα δριμέα καὶ πικρότερα, καὶ τὸ ὅλον ἰσχυρότερα πρὸς
τὴν αἴσθησιν. ὥστε σχεδὸν ἀνάπαλιν ἔχειν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ
σίτου. τῶν μὲν γάρ, οἱ καρποὶ χρήσιμοι. τὰ δὲ φύλλα ἀχρεῖα, τῶν δέ, 2
ταῦτα μόνον χρήσιμα, τὰ δ' ἄλλως ἂν ἐπὶ φαρμάκου λόγον. ὅ-
περ ἐπὶ τῶν φυτῶν, οὐδὲν κωλύει καὶ ἐπὶ τῆς φιλύρας καὶ
ἐπ' ἄλλων δένδρων τινῶν, ὁ μὲν καρπὸς ἄβρωτος. τὸ δὲ φύλ-
λον γλυκὺ καὶ βρωτόν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἄκρατον ἔχει καὶ καθα-
ρὸν τῆς φύσεως. εἴτε γὰρ ξηρὸς ἄγαν καὶ ξυλώδης, εἴτ' αὐστηρὸς
καὶ πικρός, ἢ κακώδης καὶ ἄλλην τινὰ ἔχων δυσχέρειαν, ἄ-
βρωτος γίνεται· τὸ δὲ φύλλον, ὑγρότερον ὂν καὶ ἅμα κρεμά-
μενον, ἔχει τινὰ συμμετρίαν. ὃ καὶ ἐπὶ τοῦ σιλφίου καὶ ἄλλων 3
δριμέων ἐστίν. ἡδὺ γὰρ τὸ φύλλον αὐτοῦ καὶ ὁ καρπὸς ἁπα-
λὸς ὢν διὰ τὴν ὑγρότητα τὴν ὑπάρχουσαν. σύμμετρος γὰρ ἡ
δριμύτης γίνεται κραθεῖσα τῷ ὑδατώδει. καὶ ποιεῖ τινα χυ-
λόν. ἀποξηραινομένου δέ, σφοδρότερον καὶ ἡ τοῦ σπέρματος
διέστη μᾶλλον. ὅλως δ' ἐν πολλοῖς τοῦτ' ἔστιν. ὥστε χλωρὰ μὲν
» ὄντα βρωτὰ γίνεσθαι καὶ ἔχειν τινὰ χυλὸν διὰ τὸ ἀναμεμί-
» χθαι τῷ ὑδατώδει. καταξηρόμενα δὲ καὶ λυομένης τῆς βρώ-
» σεως, ἄβρωτα. καὶ γὰρ οἱ τῆς ἀμπέλου βλαστοὶ καὶ οἱ τῶν ἀκρε- 4

μένων, ἔτι δὲ ἄλλων τινῶν ἀκανθωδῶν, καὶ τῶν χεδροπῶν δ'
ἐνίων, οἷον ὤχρων. κυάμων. καὶ ἁπλῶς ὅσα γλυκύτητά τινα ἔ-
χει. σχεδὸν δ' ἐστὶ κοινὸν τοῦτο ἐπὶ πάντων, ὧν στρυφνότεροι καὶ
πικρότεροι καθ' αὑτοὺς οἱ χυλοί· κεραννύμενοι δ' ἀπὸ τῆς φύ-
σεως τῷ ὑδατώδει, βελτίους καὶ γλυκυτέρους ποιοῦσι τοὺς χυ-
λούς. ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν μύρτων γίνεται καὶ τῶν ῥοῶν. εἰ δέ τι τῶν
δένδρων καὶ ὅλως τῶν ὑλημάτων τοιαύτη φύσις ἐστὶν, ὥστε
1 τοὺς μὲν καρποὺς ἀμίκτους ποιεῖν ἔχοντας τὴν οἰκείαν δύνα-
μιν καθαράν, τὰ δὲ φύλλα καὶ ἄλλο τι τῶν μορίων μικρά,
τούτων οὐδὲν κωλύει καθάπερ εἴρηται, τὰ μὲν φύλλα βρω-
τά, τὸν δὲ καρπὸν ἄβρωτον εἶναι. παραπλήσιον δέ τι τούτοις καὶ
ἐπὶ τῶν ῥιζῶν τῶν ἐδωδίμων ἐστίν· ὧν τὰ μὲν φύλλα σχεδὸν ἄβρω-
τα, διὰ τὸ ξηρὰ εἶναι καὶ ἀκανθώδη. οἱ δὲ καυλοὶ ἐδώδιμοι. αὐ-
ταὶ δὲ αἱ ῥίζαι καὶ ἰδιαίτατα ἀνάπαλιν. τὰ μὲν ἄλλα βρώμα-
τα καὶ ἔχοντα τὴν ἡδονήν. αἱ ῥίζαι δὲ ἄβρωτοι διὰ τὸ ξυλώδεις
2 καὶ πικρὸν ἢ ὅλως δύσχυλον ἢ ἄχυλον. διαφορὰ δὲ οὐ μικρὰ
καὶ διὰ τὰς φύσεις τῶν ζώων. τὰ μὲν γὰρ ἡμῖν ἄχυλα, τοῖς ἄλ-
λοις ἔγχυλα φαίνεται, διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν κατεργασίαν.
ἄλλοις κἀκεῖνα προσφιλῆ καὶ κατὰ τοὺς χυλοὺς καὶ κατὰ
τὰς διαθέσεις. χαίρει γὰρ τὰ μὲν, τοῖς ἁπαλοῖς, τὰ δὲ τοῖς ξη-
ροῖς μᾶλλον. ἔνια δὲ καὶ ἀνάπαλιν. ἁπαλὰ μὲν ὄντα, καὶ ἄ-
βρωτα. ξηραινόμενα δὲ, ἐδώδιμα. διὰ τὸ συνεκπέττεσθαι καὶ ἐκ-
κρίνεσθαι τὸ πικρὸν ἀπὸ τοῦ ἡλίου. καθάπερ τὸ σήσαμον, καὶ
3 τὸ ἐρύσιμον· τούτων γὰρ χλορῶν ὄντων οὐδὲν ἅπτεσθαι δοκεῖ
ζῶον, διὰ τὴν πικρότητα καὶ δυσχυλίαν. ξηρανθέντων δὲ μᾶλ-
λον. οἱ δὲ καρποὶ καὶ ἡ δεῖς. ἀλλὰ δὴ τούτων μὲν, τοιαῦταί τι-
νες αἰτίαι. περὶ δὲ τῶν καρπῶν τῶν βρωσίμων δηλονότι, ῥάων
ὁ λόγος. οὗτοι γὰρ καθαροὶ καὶ εἰλικρινεῖς, οἷον ἐξῃθημένοι
» πως ἀπὸ τῆς φύσεως ὥστε πλείοσι καὶ μᾶλλον ἁρμόττειν·
» ἀλλ' ἐπὶ τῶν φαρμακωδῶν καὶ ὅλως κατὰ τὰς δυνάμεις θεω-
» ρητέον. καὶ γὰρ ἐν τούτοις οὔθ' αἱ αὐταὶ δυνάμεις, οὔτ' ἴσαι πάν-
4 των εὐθὺς ἀπὸ τῶν ῥιζῶν ἀρχομένοις. οὐδὲ δὴ τοῖς ἄνω πᾶσιν,

οἷον φύλλοις καὶ κλωσὶ καὶ καρποῖς. καὶ τὸ μὲν τῷ μᾶλλον
καὶ ἧττον διάφορον, ἔχει τὴν εὐλογίαν. τὸ δ᾽ ὅλως ἔνια μὴ δὲ δύ-
νασθαι ποιεῖν ὥσπερ τὰ τῶν ῥιζῶν σπέρματα καὶ τοὺς καυλοὺς,
ἢ πάλιν τὰ τῶν φύλλων τοὺς καρποὺς καὶ τὰς ῥίζας, μᾶλλόν
τις θαυμάσειε· τὰς δ᾽ αἰτίας καὶ ἐν τοῖς εἰρημένοις ἀνασκε-
πτέον. ἑκάστου γὰρ ἰδία κρᾶσις οὖσα καὶ φύσις, διαφόρους ποιεῖ
καὶ τὰς δυνάμεις ὥστε τὰ μὲν, συντήκειν καὶ διακρίνειν, τὰ δὲ
μή. καὶ τὰ μὲν, μᾶλλον, τὰ δ᾽ ἧττον. καὶ θερμαίνειν τε καὶ πέτ- 1
τειν. καὶ ψύχειν καὶ ξηραίνειν, καὶ τ᾽ ἄλλα ὡσαύτως. τὸ δὲ δὴ
μάλιστα τοὺς καρποὺς εἶναι τοιούτους, οὐκ ἄλογον. εἴπερ μὴ δ᾽ ἡ
ὅλη φύσις ὁμοία ῥίζης τε καὶ καρποῦ καὶ τῶν ἄλλων μορίων·
ἀλλὰ τὰ μὲν, ὅλως ἄπεπτα, τὰ δὲ, πεπεμμένα καὶ ὅλως ἐκ πλειό-
νων σύνθετα. διὸ καὶ τοῖς χυλοῖς καὶ ταῖς δυνάμεσιν ἕτερα.
τοῦτο γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγρίων καὶ τῶν ἡμέρων ὁρῶμεν, ὧν αἱ ῥί-
ζαι πικραὶ καὶ ὀπώδεις, τούτων τοὺς καρποὺς γλυκεῖς, ὡς ἂν
ἐξ ἀπέπτου τινὸς πεττομένους ὄντας. ταὐτὸν δὲ καὶ ἐν ταῖς τῶν 2
φαρμάκων δυνάμεσιν ὑποληπτέον συμβαίνειν. ὥστ᾽ οὐκ ἄ-
λογον εἰς ἔνια μὲν τὰς ῥίζας ἰσχύειν μᾶλλον, εἰς ἔνια δὲ τὰ λοι-
πῶν τι μερῶν. ἐπεὶ καὶ ῥίζαι ῥιζῶν ἐν τοῖς ὁμογενέσι, καὶ σπέρ-
ματα σπερμάτων, καὶ τ᾽ ἄλλα μέρη πολὺ διαφέρουσιν ἰσχύϊ,
διὰ τὸν ἀέρα ἑκάστης χώρας· ὥσπερ καὶ ὁ σῖτος καὶ οἱ ἄλλοι
καρποὶ τῇ βαρύτητι καὶ κουφότητι. διὰ τοῦτο φάρμακα φαρ-
μάκων ἀμείνω, κατὰ τοὺς τόπους οὐ μακρὰν ἀπέχοντας. οἷον ὁ
ἐκ τῆς οἴτης ἐλλέβορος τοῦ ἐν τῷ παρνασῷ. δοκεῖ γὰρ ἰσχυρότε- 3
ρος εἶναι οὗτος, καὶ οὐχ ἁρμόττειν εἰς τὴν χρείαν. ἡ δὲ ἰ-
σχὺς ἐκ παραπλησίας τινὸς αἰτίας γίνεται, καὶ ἐπὶ τῶν καρ-
πῶν. καὶ γὰρ ἐνταῦθα σκληρότητί τε τοῦ ἀέρος καὶ πλή-
θει τῆς τροφῆς βαρεῖς γίνονται. διὰ τὸ πολὺ τὸ γεῶδες ἔ-
χειν. ὥσπερ οἱ ἐν τῇ βοιωτίᾳ. κἀκεῖ διὰ τὰς ὁμοίας αἰτίας.
ἄλλην δὲ πρὸς ἄλλην δύναμιν οἰκεία χώρα καθάπερ ἐπὶ τῶν
καρπῶν. ἔνια γὰρ οὐδὲ ἐκπέττουσιν ὅλως τὰς φαρμακώ-
δεις. ἐπεὶ πολλαχοῦ καὶ μέλας ἐλλέβορός ἐστι, καὶ ἀλ- 4

λαι τῶν ῥιζῶν. ἀλλὰ μελεῖαι καὶ δυνατώτεραι. ἢ καὶ δό-
ξειεν ἂν ψυχροῦ τινος ἀέρος ἅμα καὶ εὔπνου δεῖσθαι, καὶ ἔ=
τι τροφῆς συμμέτρου. φαίνεται δ' οὖν ἐν τοῖς ὄρεσι πλεῖστα
φάρμακα γίνεσθαι καὶ ἐν τοῖς ὑψηλοτάτοις καὶ μεγίστοις
μάλιστα. καὶ περὶ μὲν τούτων, ἱκανῶς εἰρήσθω. περὶ δὲ τῶν
» ὀσμῶν, ἐπειδὴ καὶ αὗται κατὰ μέρη γίνονται, τὰς αὐτὰς καὶ
» παραπλησίας αἰτίας ὑποληπτέον. ἡ γὰρ πέψις τοῖς μὲν,
1 ἐν τῷ ἄνθει μᾶλλον, τοῖς δὲ. καὶ ἐν τῷ καρπῷ· τοῖς δὲ καὶ
ἐν τοῖς φύλλοις καὶ ἐν τοῖς κλωσὶ γίνεται. τοῖς μὲν ἐν τοῖς
ὑδαρέσι καὶ ὥσπερ ἐν τοῖς ἀχύλοις ἢ δριμέσιν, ἐν τοῖς ἄν=
θεσιν, οἷον ῥόδῳ κρόκῳ καὶ τοῖς ῥιούρις. ὅσα δὲ αὐτῶν μὴ
εὔχυλα, καὶ ἐν ταῖς ὀσμαῖς ἐμφαίνει γέ τινα βαρύτητα κα-
θάπερ τὸ κρίνον καὶ τὸ λείριον καὶ τὰ παραπλήσια τούτοις.
ἔνια δ' ὅλως οὐδ' εὐοσμίαν, ἀλλὰ βαρύτητα ἔχει κατὰ τὴν
ὄσφρησιν. καὶ φανερὸν ὡς ἀπὸ τοῦ χυλοῦ πως γίνεται, καὶ οὐκ
2 ἔστιν ἀπηρτημένον τὸ τῆς ὀσμῆς. ὅσα γὰρ ὑδαρῆ ἄχυλα καὶ
ἄοσμα ὡς ἐπίπαν. ἐνδοῦσι γὰρ τούτοις ὡς εἰπεῖν ἡ ἀοσμία, τῷ
τε τὸν χυλὸν ὑδαρῆ τινὰ ἔχειν φύσιν, καὶ τῷ πολὺ τὸ ὑδα=
τῶδες. τὸ μὲν γὰρ, ὥσπερ ἄμικτον. τὸ δ' ὑπὸ τοῦ πλή-
θους ἀφανίζεται. διὸ τρόπον τινὰ καὶ τοῦθ' ὥσπερ ἄμικτον· ἐν
μίξει δέ τινι καὶ τὸ τῆς ὀσμῆς. ὅσα δὲ ἐν τροφῇ πλείονι
βλοσυρότερα, καθάπερ τὰ λιμναῖα, ταῦτα καὶ τὰς ὀσμὰς
ἔχει παραπλησίας, βαρείας τινὰς καὶ θολεράς. ἐπεὶ
3 οὖν τῶν μὲν, ἐν ταῖς ῥίζαις ἡ τοιαύτη μίξις καὶ συμμετρία,
τῶν δ' ἐν τοῖς κλωσὶ καὶ τοῖς φύλλοις, τῶν δ' ἐν τοῖς καρ=
ποῖς, πλεῖστον δ' ἐν τοῖς ἄνθεσιν, εὐλόγως εὔοσμα ταῦθ'
ἑκάστων. καὶ διὰ τοῦτ' ἐν τοῖς δένδροις τὰ ἐλάττω τῶν ἀν=
θῶν εὔοσμα, καὶ ἧττον ἐν τοῖς ἄλλοις. ὅτι γεωδέστερον πλέ=
ον καὶ ἡ ὑγρότης. εἰ δὲ μὴ, ζητητέον αἰτίαν. ἴσως μὲν οὖν
καθόλου καὶ ἁπλῶς εἴρηται. ὡς δὲ καθ' ἕκαστον δεῖ σκοπεῖν
τὰς εἰρημένας συμμετρίας, οὐκ ἂν δόξαιεν ἀλόγως ἐν
4 τῷ ἄνθει τοῖς πλείστοις. ἐνταῦθα γὰρ οἷον πρώτη καὶ

ἐλαφροτάτη πέψις, ἀποξηραινομένου θ' ἅμα καὶ μεταβαλλον-
τος. ὅταν δὲ εἰς τόνδε τὸν καρπὸν ἔλθῃ πλείονος τῆς ὑγρότη-
τος οὔσης, οὐκέτι διαμένει τὸ τῆς ὀσμῆς, ἐφ' ὧν μὴ φύσει τοι-
οῦτος ὁ χυλός. οἷς δ' ἐστὶν οὐ πάνυ ἔντε τῶν ἡδονῶν τισι καρπῶν
ἡ εὐοσμία. τοιοῦτο γὰρ καὶ τὸ μῆλον. καὶ τὸ ἄπιον. καὶ τὸ μέ-
σπιλον. καὶ τῶν εὐόσμων δὲ δριμύτητά τινά ἔχει, κεδρίδος τε
καὶ τερμίνθου καὶ τῶν τοιούτων. καὶ τῶν λιπαρῶν ὥσπερ ὅ, τε
» τῆς ἐλάτης καὶ τῆς πεύκης καὶ τῆς πίτυος καὶ τῆς δάφνης. 1
» τῶν δὲ γλυκέων οὐδεὶς ὡς εἰπεῖν ἢ ἐστὶ μικρόν. ἐπεὶ καὶ τὰ μῆ-
» λα τὰ γλυκέα πάντων ἥκιστα εὔοσμα καί. ὅσῳ ἂν γλυκύτε-
» ρα, ἧττον. ἅμα δὲ καὶ ταῦτ' ἔχει πως οἰνώδη τὸν χυλόν. αἴτιον
δ' ὅτι παχύτερος καὶ γεωδέστερος ὁ γλυκὺς χυλός. ἄλλως τε
καὶ ἐν τῷ περικαρπίῳ μεμιγμένος· ἡ δὲ ὀσμὴ λεπτοτέρου καὶ
ξηροτέρου καὶ διαπνεομένου μᾶλλόν ἐστιν. ὑπὲρ ὧν καὶ ὕστερον
διασαφητέον· ἀλλ' ὡς ἐπὶ κεφαλαίων, ἐν τούτοις τοῖς γένεσιν ἡ
εὐοσμία. τῶν δὲ φύλλων καὶ κλάδων. καὶ ὅλως τῶν δένδρων 2
καὶ ὑλημάτων. ἐν οἷς καὶ δριμύτης τις ὑπάρχει καὶ λιπαρό-
της· ὧν ἅπερ ἀμέλει οἱ προειρημένοι καρποί. καὶ ἐπὶ τῶν οἰνω-
δῶν καὶ ἐνίων. ὁ γὰρ τοῦ μυρρίνου καρπὸς εὐώδης. εὔοσμος
δὲ καὶ αὐτή, καὶ εἴ τις ἄλλη τοιαύτην ἔχει δριμύτητα, εἴτε λι-
παροῦ τινος, εἴτ' οἰνώδους, εἴτε καὶ ἄλλου χυλοῦ κατὰ τοὺς καρ-
πούς. ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν στεφανωμάτων, οἷον ἑρπύλου· σισυμ-
βρίου. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. οἷον, πηγάνου. σελίνου. μίνθης. τό, τε ξη-
ρὸν καὶ δριμύ, καὶ στυπτικόν πως ἔνδηλον. οὐκ ἐστὶ τοῖς καρ- 3
ποῖς οὐδ' ἐν τοῖς ἄλλοις ἐχόντων τὴν ὑγρότητα τοιαύτην. ἐν
ἅπασι δ' ἐνυπάρχει καὶ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις οὐ κατὰ τὸν
διορισμὸν τοῖς εὐώδεσιν. ὥστε τὸ ἔγχυλον ξηρῷ ἀναμιγνύ-
μενον ἐμφαίνειν τινὰ δύναμιν. εὐοσμότερα δὲ καὶ ἡδίω καὶ ὅλα
κατὰ μέρος ἐν τοῖς εὐπνόοις καὶ ξηροῖς τόποις, ἀφῃρημένου τοῦ
ὑδατώδους καὶ τοῦ καταλοίπου πεπεμμένου μᾶλλον. ὡς γὰρ
ἁπλῶς εἰπεῖν ἡ ξηρότης οἰκειοτέρα ταῖς ὀσμαῖς, καὶ μᾶλλον
ἐνταῦθ' ἀποκλίνει πάντα. σημεῖον δὲ καὶ τὸ ἐν ταῖς θερμοτέ- 4
ραις χώραις

ραις χώραις πλείω γίνεσθαι, καὶ μᾶλλον τὰ εὔοσμα. πεπεμ-
μένα γὰρ, δηλονότι μᾶλλον καὶ ἔνια ξηραινόμενα ὄζει. χλω-
ρὰ δ' οὐκ ὄζει. καθάπερ ὁ κάλαμος καὶ ὁ σχῖνος· τὰ δὲ, καὶ
μᾶλλον ὄζει ξηρανθέντα. καθάπερ ἶρις καὶ ὁ μελίλωτος.
οὕτω δὲ καὶ οἰνοραίθης εὐοσμότερος. οὐ μὴν πάνθ' οὕτως. ἀλ
λ' ἔνια καὶ ἀνάπαλιν ἃ δεῖ διαιρεῖν. ἁπλῆ δέ τις ἡ διαίρεσις.
τῶν μὲν γὰρ ἀσθενεῖς αἱ ὀσμαί. τοιαῦται δὲ ὡς ἐπίπαν τὰ ἄν=
1 θη μάλιστα, τὰ μὲν εὐοσμότερα χλωρὰ καὶ πρόσφατα· χρο-
νιζόμενα δὲ ἀμβλύνεται διὰ τὴν ἀποπνοήν. ὧν δ' ἰσχυρότεραι.
τοιαῦται δ' ὅσα γεωδέστερα, καὶ οὗ γεωδεστέροις. καὶ οὗ μεθί-
κταί τις ὑδατώδης δύναμις ταῦτ' ἀποξηραινόμενα καὶ πα=
λαιούμενα μέχρι τινός. ὧν καὶ τὰ μῆλα τὰ κυδώνια. καὶ ὅσα
τῶν τε στεφανωματικῶν δριμείας ἔχει τὰς ὀσμάς. οἷον, τὸ ἀβρό
τονον μάλιστα καὶ τὸ ἀμάρακον καὶ ὁ κρόκος. ἅμα γὰρ ἀπο-
πνεῖ ταῦτα τῷ ὑδατώδει, καὶ ἡ τῆς στροφῆς ὠθιῤῥοὴ παύεται
2 καὶ ὥσπερ πέψιν ἐν ἑαυτοῖς ἔνιά γε λαμβάνει. διὸ καὶ ἀφαι-
ρεθέντα ἀπὸ τῶν φυτῶν εὐωδέστερα. καθάπερ τὰ μῆλα. καὶ ἄλ-
λ' ἄττα. συμβαίνει δὲ καὶ τῶν ὀπωρῶν ἔνια, χλωρὰ μὲν ὄντα μὴ
ὄζειν διὰ τὴν ὑγρότητα. ξηρανθέντα δὲ, καθάπερ ἄλλα τε καὶ
τὸ βούκερας. ἐπεὶ καὶ ὁ οἶνος τότε μάλιστα παρίσταται, καὶ
» ὀσμὴν λαμβάνει, ὅταν ἀποκριθῇ ὑδατῶδες αὐτοῦ. τὰ μὲν οὖν
» τοιαῦτα πάντα, παλαιούμενα εὐοσμότερα. τὰ δ' ἀσθενῆ, τα-
» χὺ διαπνεῖται καθάπερ τὰ ἴα. καὶ τά γε λευκὰ, πικρὰ καὶ κα-
3 κώδη παλαιούμενα. καὶ οὐχ ὥσπερ τὰ ῥόδα διατηρεῖ τὴν
» εὐοσμίαν ἀποξηραινόμενα· μέχρις οὗ ἂν ἐκλείπῃ· πλὴν τὰ
μὲν χλωρὰ καὶ πόῤῥωθεν ὄζει. ταῦτ' οὐδὲ τὸ αἴτιον, ὅτι καὶ
κατεσκληκέτως, ἐκλελοιπότος τοῦ οἰκείου θερμοῦ, καὶ οὐ δί-
δωσιν ἀποπνοήν. ἐπεὶ πρός τε τὰς χρείας οἱ μυρεψοὶ καὶ ταῦ-
τα ἀποξηραίνουσι μέχρι τινὸς, ὅπως ἄκρατον καταλίπωσι
τὴν ὀσμήν. ὁ δὲ μελίλωτος καὶ εἰς πλείω χρόνον εὔοσμος δια-
μένει. οὐ μὴν ἀλλ' ἔνιά γε τῶν εὐωδῶν ἄγαν καταξηραινόμενα,
4 χείρους ἴσχει τὰς ὀσμὰς, τῷ δριμυτέρας εἶναι καὶ σκληρο-

τέρας. ἔστι γάρ τις ὥσπερ καὶ οἴνου καὶ ἁπλῶς χυλοῦ σκληρό-
της καὶ ἰσχύς, οὕτω καὶ ὀσμῆς, ᾧ καὶ τῶν ἀγρίων ἔνια ὅμοια δοκεῖ
πρὸς τὰ ἥμερα πεπονθέναι. καθάπερ ἕρπυλλος. καὶ τὸ σισύμ-
βριον. καὶ τῶν λαχανωδῶν μάλιστα τὸ πήγανον. σκληραὶ γὰρ αἱ
ὀσμαὶ καὶ ἀγλυκεῖς. αἱ δὲ τῶν ἡμέρων, ἔχουσί τινα ἅμα τῷ ὑφει-
μένῳ γλυκύτητα καὶ εὐμένειαν. ἔστι γὰρ ὥσπερ ἐν χυλοῖς καὶ ὀ-
σμαῖς γλυκύτης. σχεδὸν δὲ καὶ ἄλλαι προσηγορίαι τῶν εἰδῶν, ὡς οὐ
πόῤῥω τῆς φύσεως ἑκατέρας οὔσης. ἀλλὰ τὸ ποῖαι μέν τινες ὀ- 1
σμαὶ χρόνιαι, καὶ ποῖαι ξηραινομένων εὐοσμότεραι, καὶ τἄλλα
τὰ τούτοις ὅμοια, διὰ τῶν εἰρημένων θεωρείσθω καὶ ὅσα μὴ εἴρηται,
ῥᾴδιον ἐκ τούτων συνιδεῖν. ὅσα δὲ μὴ κατὰ μέρος εὔοσμα,
ἀλλ' ὅλα τυγχάνει, περὶ τούτων ἀπορήσειεν ἄν τις, ὃ καὶ πρό-
τερον ἐλέχθη, διὰ τί τὸ ἄνθος οὐκ εὔοσμον αὐτῶν, ἢ οὐ κατὰ
λόγον. ἐνδεῖ γὰρ καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ οὖσιν εὐόσμοις, τούτοις
μάλιστα διὰ τὸ προϋπάρχειν τὴν φύσιν. αἴτιον δὲ φαίνεται, διό-
τι πέψις τίς ἡ ἄνθησις· τὸ δὲ πεπτόμενον ἐν μεταβολῇ τῶν ὑπάρ- 2
χοντος. ὅσα μὲν οὖν αὐτὰ μὴ ὀσμώδη, τούτων πεπτομένων τῶν χυ-
λῶν. ὅσα δὲ εὔοσμα τούτων διὰ τὴν μεταβολὴν, λαμβάνει τι-
νὰ τὸ ἄνθος εὐοσμίαν. ἐπείπερ ἡ πέψις ἐν μεταβολῇ ἀναγ-
καῖον ἐξαλλάττειν τὴν ὀσμήν. ὀσμωδῶν δὲ ὄντων, ἧττον εὔοσμον
ἔσται τὸ ἄνθος. αὕτη γὰρ ἐξαλλαγὴ ἔοικεν ὥσπερ ἐξάνθησίς
τις εἶναι τῆς προϋπαρχούσης ὀσμῆς καὶ δυνάμεως. διὸ καὶ
αὐτά φασιν ὄζειν τότε. τοῦτο μὲν οὖν εἰ γίνεται σκεπτέον. φέρει
γάρ τινα πίστιν. φαίνεται δὲ παρόμοιον συμβαίνειν, ὥσπερ 3
ἐπὶ τῶν χυλῶν τῶν τοιούτων καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ πεπεμμένων
πρὸς τοὺς ἀπέπτους, ὅταν πυρῶνται καὶ ἡλιῶνται. μεταβολῆς
γὰρ γινομένης, οἱ μὲν εἰς τὸ βέλτιον, οἱ δὲ εἰς τὸ χεῖρον μετα-
βάλλουσι. τοὺς μὲν γὰρ πέττει. τῶν δ' οἷον ἐξίστησι τὸ θερμόν.
ἀνάγκη γὰρ ὅταν ἐν τῷ τέλει γίνηται, τὴν μεταβολὴν εἶ-
ναι πρὸς τὸ χεῖρον. ὃ δὴ καὶ ἐνταῦθα φαίνεται συμβαῖνον,
μαλακωτέρας τῆς ὀσμῆς γινομένης. οἷον γὰρ ἄνεσίς τις
γίνεται ἀκράτου· ἅμα δὲ καὶ διυγραίνεσθαι συμβαίνει, 4

ξηρὸν ὂν φύσει κατὰ τὴν αἴσθησιν. ὧν γένεσις ἐκ αὐτῶν τούτων,
κἂν ταύτῃ γίνοιτό τις αὔξησις. εἰ δὲ μὴ ὑγρότης, ἀλλ' ἡ γλυκύ-
της ἐπιδεῖται πρὸς τὴν τοῦ καρποῦ γένεσιν· ἅπαντα γὰρ ἐκ γλυ-
κέος γεννᾶται. διὸ καὶ τὰ πολλὰ τῶν ἀνθῶν ἐστὶ γλυκέα. καὶ
τοῦτο κατὰ λόγον, ἐκλελυμένην τε καὶ θηλυτέραν οὖσαν τὴν
ὀσμὴν ἤδη γλυκαίνουσαν, ἀφῃρημένης τῆς ἀκράτου δριμύ-
» τητος. τούτων μὲν οὖν ταύτην τινὰ αἰτίαν ὑποληπτέον. διὰ
1 τί δ' οἱ ἄγριοι καρποὶ τῶν ἡμέρων εὐοσμότεροι τῶν ὁμογενῶν,
» οἷον μηλέα τε, καὶ ἀχράδες, καὶ οὖα, καὶ μέσπιλα καὶ τἄλλα.
καὶ αὐτῶν δὲ τῶν μήλων, ἔτι τοῖς ἀγρίοις τὰ στρυφνώτατα
καὶ τοῖς ἡμέροις εὐοσμότατα, καίτοι διαπέπτου γινομένης
τῆς ὀσμῆς, προσῆκεν εὐοσμεῖν τὰ μάλιστα πεπεμμένα. περὶ
δὴ τούτων, ἔστι μὲν ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅτι τὰ ἄγρια ὡς σκληρό=
τερα. καθάπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἔτι δὲ καὶ οἰκειοτέρως, ἔτι δύ-
ναιντο διελθεῖν τὰς πέψεις, τήν τε τοῦ χυλοῦ καὶ τὴν τῆς ὀσμῆς
2 ἐν τίνι ἑκατέρα γίνεται. φαίνεται γάρ τινα ἔχειν διαφορὰν, ἑ=
θ' ἑτέρων ὄντων, ἔτι τοῦ αὐτοῦ μεταβάλλοντος. τοῦτο μὲν οὖν
καθόλου διαίρεσιν ἔχει. πρὸς δὲ τὸ νῦν, ἱκανὸν τοσοῦτον ὅτιπερ
καὶ φανερόν ὅτι ἡ μὲν γλυκύτης καὶ ὅλως ἡ εὐοσμία, πάχει
γίνεται τῶν χυλῶν διὸ καὶ γηράσκοντες οἱ καρποὶ καὶ ἡλιού=
μενοι, πάντες γλυκύτεροι. παχύνονται γὰρ ἀφαιρουμένου
τοῦ ὑδατώδους. ἡ δὲ τῶν ὀσμῶν ἐν προτέρᾳ τινὶ καὶ ἀτελε-
στέρᾳ πέψει. σημεῖον δὲ καὶ ὅτι αὐτὰ τὰ εὐώδη καθάπερ ἄ-
3 πιοι καὶ μηλέαι καὶ τὰ ἄλλα μᾶλλον εὔοσμα γίνεται μὴ τε-
λέως ἐκπεπανθέντα. καί τοι τότε τοῦ χυλοῦ μάλιστα ἡ πέψις.
καὶ ἔοικεν ἐν ταῖς προτέραις μεταβολαῖς τῶν χυλῶν. πλείους
δ' εὐοσμίαι γίνονται, καθάπερ ἅμα πνευματική τις οὖσα, καὶ
ὅπως τοῦ χυλοῦ τὴν οἰκείαν ἔχοντος φύσιν, ὅταν εἰς ταύτην
ἐπέλθῃ, παχυνθεὶς καὶ πεφθεὶς, τὰ μὲν τῆς τροφῆς ἐλάττω, τὴν
δὲ γλυκύτητα τὴν οἰκείαν καὶ ὅλως τὴν τῇ αἰσθήσει πρόσφορον
λαμβάνει. τὰ μὲν οὖν ἄγρια, μέχρι τῆς προτέρας προϊόντα, καὶ
4 τὴν εὐωδίαν ἔχει κατὰ λόγον. τὰ δὲ ἥμερα τελεούμενα τῇ πέψει

καὶ ἀτροφοῦντα, διὰ τὴν κατεργασίαν μεταβάλλει τοὺς χυ-
λοὺς εἰς γλυκύτητα καὶ εὐοσμίαν. ἅμα δὲ καὶ τὴν ὑγρότη-
τα, καὶ τὴν ξηρότητα, καὶ τὴν πολυτροφίαν καὶ ὀλιγοτροφίαν,
καὶ τὴν εὔπνοιαν, εἰκός τι συμβάλλεσθαι πρὸς τὰς ὀσμάς. εἴ-
περ ὅλως καὶ τὰ ξηρὰ καὶ ἐν ξηροῖς καὶ ὀλιγοτροφίᾳ καὶ ἐν
εὐπνόοις εὐοσμότερα. μιγνυμένη γὰρ ἡ πλείων ὑγρότης, ἀμ-
βλύνει τὴν ὀσμήν. διὸ καὶ ἐν τοῖς παλισκίοις καὶ ἐφύδροις,
οὐκ εὔοσμα. καὶ μάλιστα δὲ τῇ παχύνσει καθάπερ εἴρηται λαμ- 1
βάνει τὴν μεταβολήν. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν καὶ ξηρότερα καὶ
ἄγρια καὶ ὀλιγοτροφώτερα καὶ εὔπνοα μᾶλλον καὶ ἐν ἡλιώ-
σει, καὶ ἔτι λεπτοχυλώτερα καὶ οὐχ ὁμοίως τὸν χυλὸν ἔχον-
τα ἀναμεμιγμένον τῇ σαρκὶ τοῖς ἡμέροις. ἅπαντα δὴ ταῦτα
συμβάλλεται πρὸς εὐοσμίαν. ἰδεῖν δὲ τοῦτ' ἔστι καὶ ἐπὶ τῶν οἴ-
νων· οἱ μὲν γὰρ γλυκεῖς ὅλως εὔοσμοι καὶ οἱ μαλακοί. τῶν δὲ
ἄλλων οἱ λεπτοὶ μᾶλλον εὐώδεις καὶ θᾶττον τῶν πιόνων πα-
ριστάμενοι καὶ παχέων. ἔτι δὲ ἅμα τῇ εὐοσμίᾳ συμβαίνει κα- 2
θάπερ χωρισμόν τινα γίνεσθαι τοῦ ὑγροῦ καὶ τοῦ γεώδους, ὑ-
φισταμένης τῆς τρυγὸς καὶ πρὸς τούτοις ἀναπνοὴν τοῦ ὑδατώ-
δους· ὥστε διὰ πάντων εἶναι τὴν εὐωδίαν, λεπτότητός τε καὶ
χωρισμοῦ καὶ διαπνοῆς. ἐπεὶ καὶ αὐτοῦ τοῦ κεραμίου τὸ πρὸς
τῇ τρυγὶ ἧττον εὔοσμον. ἡ αὐτὴ δ' αἰτία, καὶ τοῦ θᾶττον παρί-
στασθαι τοὺς ἠθικοὺς τῶν οἴνων. λεπτότεροι γὰρ καὶ ὥσπερ εὐ-
θὺς ἄμικτοι· συνεπιμαρτυρεῖ δὲ καὶ ἐκ τῶν λεπτοτέρων καὶ
εὐχύλων καὶ εὐπνόων εὐωδεστέρους γίνεσθαι, καὶ ἐκ τῶν πρε- 3
σβυτέρων ἢ νεωτέρων. ἔτι δ' ὡς πολύοσμοι καὶ ἰσχυροὶ ταῖς
ὀσμαῖς· οὐκ ἔχουσιν δὲ τῇ γεύσει τὸ μαλακόν, ὡς οὐκ οὔσης
ἅμα τῆς τε κατὰ τὸν χυλὸν εὐοσμίας καὶ πολυοσμίας καὶ
ἰσχύος. ὅπερ ἐπὶ τῶν μύρων, καὶ ἐπὶ τῶν θυμιαμάτων, καὶ ἐπὶ
τῶν στεφανωμάτων, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν εὐοσμωδῶν συμ-
βαίνει· πάντα γὰρ πικρὰ καὶ δύσχυλα τὰ τοιαῦτα. καθάπερ
αἱ ἀμυγδάλαι. καὶ οἱ ὀρφνοὶ δὲ τῶν οἴνων, ὀσμὴν μὲν ἔχουσιν
ἔνιοι. σκληροὶ δὲ καὶ οὐκ εὔχυλοι. ἐξ ἁπάντων οὖν δῆλον, ὡς 4

ἕτερον τὸ τὴν εὐοσμίαν ποιοῦν, ἢν συμμεμιγμένην τινὰ λάβῃ τῆς
κράσεως· ἥδιστον δὲ τὸ ἐξ ἀμφοῖν. ἄλλως τε καὶ ὧν ἐν αὐταῖς
ἀγρίων τινὰς ἔφαμεν λυπεῖν τὸ δριμὺ καὶ ἄκρατον. ὥσπερ
ἑρπύλλου καὶ ἀβροτόνου καὶ πηγάνου. μιχθείσης δὲ ὑγρότη-
τος συμφύτου, μᾶλλον εὔκρατα γίνεσθαι καὶ ἡδίους. μίγνυν
ται γὰρ καὶ εὐχυλοτέρων γινομένων. ἐὰν δὲ ὑπεραίρῃ θάτε
ρον, ὑπερέχει τὸ μὲν τὸ ἐλλεῖπον. ἅμα γάρ πως ἡ ἀπόλαυσις ἐν
1 τοῖς τοιούτοις τῶν γευστῶν ὀσμῶν καὶ χυλῶν. χρὴ δὲ πειρᾶσθαι
καθόλου διαιρεῖν ὥσπερ εἴπομεν. ἐν τῷ χυλῷ μὲν ἡ εὐστομία
καὶ ἡ γλυκύτης. ἀπὸ τοῦ χυλοῦ δὲ ἡ ὀσμή. ποῖος ἑκάτερος καὶ
πῶς ἔχων. ἐκεῖνο δ' οὖν φανερὸν ἐκ τῶν εἰρημένων ὅπερ ἐξ ἀρ
χῆς ἠπορήθη· διὰ τί οἱ ἄγριοι τῶν καρπῶν εὐοσμότεροι. φαίνε
ται δὲ κἀκεῖνο συμβαίνειν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἀτελέσι καὶ τοῖς στερη
τικοῖς χυλοῖς μᾶλλον εἶναι τὴν εὐοσμίαν. εἴτε τὰ μὲν, πικρά.
τὰ δὲ δριμέα. τὰ δ' ἀσθενῆ. τὰ δὲ, στρυφνά. τὰ δ' ἄλλην ἔχοντα
2 δυσχέρειαν. οὐκ ἀλόγως δ' ἴσως. ἡ πνοὴ γάρ τις μᾶλλον ἀπὸ τού
των. ὥστ' ἐὰν μὲν εὔκρατα λάβῃ, σύμμετρον εἶναι πρὸς τὴν ὄσφρη
σιν. ἐὰν δὲ ὑπερβάλλοντα, δυσχερῆ καὶ βαρεῖαν ἤδη· καὶ οὐκ
ἂν δόξειεν ἐν στερήσει τοιοῦτον εἶναι γένος. ἀλλ' ἑτέραν τινὰ φύ-
σιν ἔχει. εἴτε ἐναντία ποιητικὰ τῶν ἄκρων. ἡ μὲν οὖν ἀοσμία, διὰ
τοῦτο ἐν τοῖς γλυκέσι καὶ δυσχύλοις μᾶλλον ὡς δ' εἰπεῖν, τῶν
ὀσμῶν, ἡ μὲν ἰσχὺς ἑκάστων, δῆλον ὅτι κατὰ τὴν ὑποκειμένην
» φύσιν, οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίας γε τῶν αἰθίων ἐξ ὑποστάσεως, ἢ πλη-
3 σίον ἐλθοῦσιν, εὐοσμότερα. καθάπερ καὶ τὰ ἴα δοκεῖ. τὸ δ' αἴ-
» τιον, ὅτι πρὸς μὲν τὰ πόρρω, καθαρὰ φέρεται καὶ ἀμιγὴς ἡ
ὀσμή. πλησίον δ' ὄντων, ὅτι συναποῤῥεῖ τι καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων
μορίων ἅπερ οὐ διικνεῖται πρὸς τὰ πόρρω, διὰ τὸ γεωδέστερα
καὶ παχύτερα εἶναι. καθόλου δὲ ταῖς μὲν ἀσθενέσι τῶν ὀσμῶν,
ἡ ἀμιξία. τῶν δ' ἰσχυροτέρων ἐνίαις, αἱ μίξεις αἱ οἰκεῖαι χρησι
μώτεροι καθάπερ τοῖς χυλοῖς. διὸ, καὶ τὴν μυρρίνην δοκεῖ τῷ ἀ-
μίκτῳ θυμιᾶσθαι. καταβραχεῖσα μελικράτῳ ἢ γλυκεῖ. μα
λακωτέρα γὰρ ὀσμὴ κεραννυμένη καὶ γλυκυτέρα γίνεται.

ταὐτὸ δὲ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν χυλῶν. ἔνιοι γὰρ δέον-
ται μίξεως πρὸς εὐστομίαν. ὡς δ᾽ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἕως αἱ καὶ
ὀσμαὶ πλεῖσται καὶ ἀκρατέσταται. προϊούσης δὲ τῆς μεσημ=
βρίας, ἧττον. παρελθούσης δὲ τῆς μεσημβρίας, ἥκιστα. διὰ τὸ
ἀναξηραίνειν τὸν ἥλιον. ὡς δ᾽ ἐν ταῖς τῆς ἡμέρας ὥραις, ὁμοίως
καὶ ἐν ταῖς τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ λόγον. ἐπεὶ ἐνίων ὀσμαὶ καὶ
πεπάνσεις τοῦ ἀέρος σύμμετροι πρὸς τὰς ὀσμάς, ὥσπερ καὶ κα-
θ᾽ ἡμέραν ἐστὶν ἐπὶ τῆς ἑσπερίδος καλουμένης. αὕτη γὰρ τῆς 1
νυκτὸς ὄζει μᾶλλον. κατὰ δὲ τὰς ἡλικίας, οὐκ ἐν ταῖς ἄκραις
ἀλλ᾽ ἐν ταῖς ἀκμαῖς εὐοσμότατα, μικρόν γε παρεκλίνοντα
τὴν ἀκμήν. οὐ γὰρ ἴσως ἡ αὐτοῦ χυλοῦ καὶ ὀσμῆς πέψις. τὸ
μὲν γὰρ νέον, ἅτε ἡλίῳ τροφὴν ἐπισπώμενον, οὐ πέττει. τὸ δὲ
γεγηρακὸς, ἐξασθενεῖ δι᾽ ἔνδειαν θερμότητος. οὐ μὴν ἀλλὰ που
τά γε εὐοσμότερα τῶν νέων. ἐλάττων γὰρ ἡ ὑγρότης. ὥστ᾽ ἐπικρα-
τεῖ μᾶλλον ὥσπερ καὶ τὰ ἐν ταῖς χώραις ταῖς λεπτογείοις. ὡς
δ᾽ ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ ἐν ἀκμῇ, καὶ πρὸς εὐχυλίαν ἄριστα καὶ πρὸς 2
εὐοσμίαν. ὧν ἑκατέροις ἐνταῦθα τὸ τέλος. ἐν δὲ τοῖς ψύχε=
σι καὶ πάγοις, ἀμβλύτεροι καὶ οἱ χυλοὶ καὶ αἱ ὀσμαὶ διὰ τὴν
πῆξιν. πεπηγότα γὰρ οὐ διαδίδωσιν. ἅμα δὲ καὶ ἀφανίζεταί
πως ὑπὸ τοῦ ψύχους κρατοῦντος μᾶλλον κἀκεῖνα καὶ ἡ αἴσθη-
σις. ἀμφότερα γὰρ ἐξίστησιν. ἐκεῖνα δὲ μᾶλλον. ἐπεὶ καὶ τῶν καρ=
πῶν ἐξαιρεῖται τὴν γλυκύτητα, διατμίζον τῇ πήξει καὶ ἐξαί=
ρον. ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ τῶν καυμάτων ὑπερβολὴ τοὺς χυλοὺς
λυμαίνεται. τὰ μὲν γὰρ κατακάει. τὰ δὲ, οὐ πέττει. τὰ δ᾽ ὥσπερ 3
σήπει καὶ διϋγραίνει καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν σικύων ἐλέχθη. τὰς
δ᾽ ὀσμὰς ἴσως ἐνίων μᾶλλον διατηρεῖ. τάχα δὲ καὶ ποιεῖ τάς
γε ἐν τοῖς ξηροῖς γινομένας. ἄκρατοι γὰρ αὗται. πολλὰς δὲ καὶ
φθείρει. τὰς δ᾽ ἐν τοῖς καρποῖς ἐγχυλοτέρας καὶ μεμιγμέ-
νας τινὰς εἶναι. μὴ πεπαινομένων δὲ καλῶς, οὐ γίνεται. τὸ δ᾽
ὅλον ἐν συμμετρίᾳ τινὶ τὴν μίξιν ὑπάρχειν, καὶ ἐμφαίνεσθαί
πως τὴν τοῦ ξηροῦ φύσιν ἐν ταῖς ὀσμαῖς. τοῦτο γὰρ τὸ τὰς ὀ-
σμὰς ποιοῦν, ἢ πάντων ἢ ἐνίων. ὅπερ φανερὸν εὐθὺς καὶ ἐπὶ 4

τῆς γῆς ἐστὶν ἐν τοῖς τοιούτοις ὑετοῖς. διακεκαυμένης γὰρ ἐν τῷ θέρει, τὸ θερμόν πως τὸ ὕδωρ ποιεῖ τὴν εὐοδίαν. ταῦτα δὲ ποιεῖ καὶ ἐν ἄλλοις. καὶ γὰρ τὸ περὶ τὴν ἶριν λεγόμενον, ὥστε ὅπου ἂν κατάσχῃ ποιεῖ τὰ δένδρα καὶ τὸν τόπον εὐώδη, τοιοῦτόν ἐστι. ποιεῖ γὰρ οὐ πάντως. ἀλλ' ἐὰν ὕλη τις ᾖ νεόκαυτος. οὐ δ' ἴσως καθ' αὑτὴν, ἀλλὰ τρόπον τινὰ κατὰ συμβεβηκός. ἔφυη δ' ὅπου ἂν ἐφιστῇ. πεπυρωμένης δὲ τῆς ὕλης ἡ κατὰ μίξις ποιεῖ τινα ἀτμίδα καὶ εὐωδίαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ γίνεται πλῆθος ὕ-
1 δατος ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ψεκάς. ὥστε συμμυξίαι εἶναι πρὸς τὴν θερμότητα καὶ ξηρότητα. δεῖ δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ὕλην τοιαύτην τινα πρὸς ὑπάρχειν. οὐ γὰρ ἐν πᾶσι καὶ πάντως. ὅλως δὲ καὶ ἐν ἄλλοις ἥ τε πύρωσις καὶ ἡ κατὰ μίξις τῶν πεπυρωμένων ποιεῖ τινας εὐωδίας καὶ τὸ ὅλον ὀσμὰς, ἐὰν ἔχῃ τὸ σύμμετρον. ἐπεὶ καὶ τὰ θυμιάματα ταῦτα, πυρώδεις ταύτας εὐωδίας·
» μαλακῆ δὲ καὶ οὐ κατακαιούσης. τὸ δὲ σύμμετρον οὕτω πρὸς
2 ὀσμήν. ἐκείνως γὰρ φθορά· πάρεστι δὲ καὶ τὸ ταὐτό πως τούτῳ.
» καὶ τῶν μὲν τῶν δένδρων καὶ ὅλως τῶν ὑλημάτων, εὔοσμα πολλά.
» ζῶον δ' οὐδὲν, εἰ μὴ τὴν πάρδαλίν φασι καθάπερ ἐλέχθη τοῖς θηρίοις. τὰ μὲν δὲ θερμὰ καὶ ξηρὰ τὴν φύσιν ὥς γ' ὑπόπτερα, καὶ καθαρώτερα τις ἡ αὐτῶν ἀναπνοή. τὰ δ' ἐν ὑγρότητι πλεῖον καὶ μηλωδέστερα. διὸ καὶ ἡ ἀναπνοὴ τοιαύτη. καὶ ὅλως ἡ τροφὴ τῶν μὲν ἁπλῆ καὶ ἀπείρατος. τῶν δὲ, ποικίλη καὶ περιττωματική. συμβάλλεται δέ τι καὶ τοῦτο πρὸς εὐοσμίαν, ὅταν ἡ φύσις ἅμα πρὸς ὑ-
3 πάρχῃ τοιάτις. ἀρχὴ δὲ αὕτη καὶ πρῶτον. ἐπεὶ οὐδὲ τὰ δένδρα πάντα εὐώδη, διὰ τὸ μὴ τὰς ὁμοίας ἔχειν κράσεις. τάχα δὲ καὶ ἡμῖν οὐκ ἔνδηλον ἐκ τῶν ζώων τὸ εὔοσμον. διὰ τὸ χειρίστην εἶναι τὴν ὄσφρησιν ἐπεὶ τά γ' ἄλλα καὶ πόρρωθεν αἰσθάνεται καὶ τὰ συνέγγυς ἀκριβέστερον. ἢ καὶ τὰ μὲν ἴσως αὐτοῖς εὐώδη, τὰ δὲ, καὶ ἀηδῆ πάντα φαίνεται καθάπερ καὶ ἡμῖν ἑτέρων ἕτερα μᾶλλον. ἔνια δὲ καὶ ὅλως φεύγομεν. ἀλλ' ἐκεῖνο ἄτοπον ὃ καὶ πρότερον εἴπομεν. εἰ τὸ ἡμῖν κακῶδες καὶ ἄοσμον, ἐκείνοις εὔοσμον γίνεται. τάχα δ' οὐκ
4 ἄτοπον. ὁρῶμεν δ' οὖν τοῦτο καὶ ἐφ' ἑτέροις συμβαῖνον ἐν ἑαυτοῖς

εὐθὺς ταῖς τροφαῖς. ᾧ μάλιστ' ἄν τις αἰτιάσαιτο τὰς κράσεις
ἀνωμαλεῖς γε οὔσας. ἐπεὶ τά γε σχήματα Δημοκρίτου καθά-
περ ἐλέχθη τεταγμένας ἔχοντα τὰς μορφάς, τεταγμένα καὶ
τὰ πάθη. καίτοι γε οὐκ ἐχρῆν ποιεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτω λε
κτέον· ὃ δὲ καὶ μικρῷ πρότερον ἐλέχθη, καὶ νῦν πάλιν εἴπω-
μεν. ὅτι καὶ εὐοσμία καὶ ἡ εὐχυλία ζητεῖ τινα καὶ χώρας καὶ
ἀέρος ποιότητα καὶ τροφῆς. δεῖ γὰρ μήτε ὑπερβάλλειν, μήτ' ἐλ
λείπειν μήτε ἀλλοτρίαν εἶναι τοῖς ὑποκειμένοις τὴν τροφήν. 1
ὡς τὸ μὲν πλῆθος κωλύει τὴν πέψιν. τὸ δ' ἐνδεὲς ὅτι ὕλην
οὐκ ἔχει. τὸ δὲ μὴ οἰκεῖον οὐ ποιεῖ τὸ τῆς φύσεως. ἔοικε δὲ μά-
λιστα ἐν τῷ τοιόνδε τι ποιεῖν τὸ ἔδαφος εἶναι καὶ τὸν ἀέρα καὶ
τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου. ταῦτα γάρ ἐστι τὰ τὰς τροφὰς καὶ τὰς
πέψεις οἵας δὴ ποιοῦντα. πρὸς ἑτέρους δὲ καρποὺς καὶ χυ-
λοὺς ἑτέρα καὶ διάφορος. ὅτι δὲ ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ἐκ πολ
λῶν φανερόν. ἄλλα γὰρ ἐν ἄλλῃ χώρᾳ καὶ εὔοσμα καὶ εὔχυ-
λα, καὶ κάρπιμα καὶ ἄκαρπα, καὶ βλαστητικὰ καὶ ἀβλαστῆ· 2
καὶ γὰρ ἐνταῦθ' ὑπὸ τὴν αἰτίαν αὐτὴν περιπίπτει. ὑπὲρ
ὧν οὐδὲν ἕτερόν τις αἰτιάσαιτο παρὰ τὴν ἐκ τοῦ ἀέρος κρᾶσιν καὶ
τὴν ἐκ τοῦ ἐδάφους τροφήν. καὶ γὰρ τὰ κωλύοντα καὶ αὔξον-
τα, ταῦτα. καὶ τὰ τὴν πέψιν ποιοῦντα καὶ εὐχυλίαν. ἐπεὶ δὲ
καὶ αἱ ὀσμαὶ καὶ οἱ χυλοὶ πολυειδεῖς, διὰ τοῦτο οὐ μία κρᾶ-
σις οὐδὲ μία τροφὴ πᾶσι πρόσφορος. ἀλλ' ἑκάστοις ἡ πρὸς τὴν
» ἰδίαν φύσιν ὅθεν καὶ ταύτης τῆς ἀπορίας λύσις, διὰ τί πο-
» τε μᾶλλον ὄντων εὐόσμων τῶν θερμῶν τόπων, οὐχ ἁπάν- 3
» τα ἐν ἅπασι τοῖς θερμοῖς τὰ εὔοσμα. ἔτι μᾶλλον διὰ τί πο-
τε τὰ μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἄοσμα, παρὰ τούτοις εὔοσμα, κα-
θάπερ κάλαμος καὶ σχοῖνος ἐν Συρίᾳ. τὰ δὲ παρὰ τοῖς ἄλ-
λοις εὔοσμα, παρ' ἐκείνοις οὐδὲν μᾶλλον, ὡς δέ τινές φασι καὶ
ἧττον. καίτοι κατὰ λόγον καὶ ταῦτα μᾶλλον. ἀπὸ γὰρ τῶν λε
χθεισῶν αἰτιῶν ἅπαντα ταῦτ' ἐστίν. ἡ γὰρ ἀνωμαλία τοῦ ἀέρος
καὶ τῆς τροφῆς ἑτέρων ὄντων καὶ τῶν εἰδῶν ἄλλη πρὸς ἄλλους
4 ἁρμόττει. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ αὐτῆς τῆς Συρίας βραχύς τις τό- 4

πος καὶ τοῦ καλάμου καὶ τοῦ σχοίνου. καὶ πάλιν τὸ ἀπερβαλλό-
μενον καὶ τῶν ἄλλων ταῖς εὐοσμίαις τριούντων, πρὸς μὲν τὴν οἰ-
κείαν. πρὸς δὲ τὰ περὶ τοῖς ἄλλοις εὐώδη παραπλησίαν ἢ χεί-
ρω κρᾶσιν ἔχει. καθάπερ συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν καρπῶν. οὐ γὰρ
ἴσης πάντα δεῖται θερμότητος οὐδὲ μιᾶς ἀλλὰ τὰ μὲν, πλεί-
ονος. τὰ δὲ ἐλάττονος καὶ μαλακωτέρας. ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἑψο-
μένων καὶ ὅλως τῶν κατὰ τὰς τέχνας γινομένων. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ
1 τοῖς καθ' ἕκαστα εὔδηλον. ἐν Αἰγύπτῳ γὰρ χείριστα τὰ ἄνθη καὶ
τὰ στεφανώματ' ὡς εἰπεῖν, ὅτι ὁ ἀὴρ ὁμιχλώδης καὶ δροσοβό-
λος. ἐν δὲ ταῖς τοιαύταις χώραις οὐ γίνεται τὸ ὅλον εὐωδία, διὰ
τὸ μὴ γίνεσθαι πέψιν ἀλλὰ μᾶλλον ἐν ταῖς καταξήροις. ἐν ταύ-
ταις δ' ἐκπέττουσιν. ἐπεὶ τὰ περὶ Κυρήνην διὰ ταῦτα εὔοσμα. τὰ
δ' ἄλλα καὶ μάλιστα τὸ ῥόδον καὶ ὁ κρόκος. ἡ δὲ χώρα λεπτὴ καὶ ξη-
ρὰ καὶ οὐκ ἄγαν θερμή. καθαρῷ τε γὰρ τῷ ἀέρι καὶ ἀνύδρω.
πρὸς εὐωδίαν δὲ αἱ τοιαῦται τροφαὶ συμμετροῦνται. τὸ δὲ ῥό-
2 δον καὶ ὁ κρόκος ὀλιγότροφα. διὸ καὶ τῶν ἄλλων εὐοσμότερα.
θαυμασιώτερον δ' ἐν Αἰγύπτῳ τὸ περὶ τὰς μυρρίνας, ὅτι τῶν
ἄλλων ὄντων ἀόσμων ὑπερβάλλουσιν αὗται τῇ εὐοσμίᾳ. καὶ
γὰρ ἡ ξηρότης καὶ ἡ θερμότης οὐχ ἧττον ἀλλὰ μᾶλλον ἐνίοισιν
ὑπάρχει τῶν λοιπῶν. καὶ τὰ ἄλλα δὲ σχεδὸν τὰ κατὰ τὴν αἴσθη-
σιν. ἔστι μὲν δὴ καὶ τὶ γένος ἴσως, ὃ μεταφυτευόμενον εἰς ἑτέρας
χώρας, οἷον Κύπρον. ῥόδον. Κνίδον, ἐμφαίνει τι τῆς δυνάμεως. οὐ
θὲν μέντοι τῶν αὐτῶν ἀλλὰ καὶ πλατυφυλλότερα γίνεται. λε-
3 πτὴ γὰρ ἐκείνη καὶ τὴν εὐωδίαν οὐκ ἐγγὺς πρὸς ἐκείνην ὅμην ἀλ
λά τόγε πλεῖστον τῇ χώρᾳ τὸ αἴτιον, καὶ τὴν ἰδιότητα ποιεῖν
πρὸς τὰ ἄλλα τὴν θαυμαζομένην. τὸ δ' αὖ πάλιν μήτε καρ
πὸν ἔχειν μήτε λευκὴν ἀλλὰ μέλαιναν, οὐχ ὑπεναντίον πρὸς
τὴν εὐωδίαν. ἄμφω γὰρ ξηρότης. αἰτιῶνται δὲ ὡς μικρόμυρ-
τον, διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι τὸ οὐράνιον ὕδωρ ὡς ἐπιζητοῦντα τὸν καρ-
πόν. ταῖς δὲ δρόσοις οὐ βοηθεῖν. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἔτι τοιοῦτον ἕτε-
ρον, ὃ συμβαίνει δυνάμεις ἰδίας ἔχειν παρὰ τὰ ἄλλα κατὰ τό-
4 πους ἐνίους, ἰδιωτέρων δεῖται λόγων. ὁ γὰρ κοινὸς ὅτι πολλὰς

ἀνωμαλίαν αἱ χῶραι φέρουσιν, ἀληθὲς μέν, προσαπαιτεῖ δὲ καὶ τὰς οἰκείας δυνάμεις καὶ διαφοράς. ἔοικεν οὖν ὁμοίως καὶ τὸ ἐν Λυκίᾳ περὶ τὰς ῥόας συμβαῖνον. ὡς γὰρ ἐκεῖ περὶ τὸν χυλόν, ἐνταῦθα περὶ τὴν ὀσμὴν ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰδιότης. ἐκεῖ μὲν οὖν αἰτιάσαιτ' ἄν τις τὴν τοῦ ποταμοῦ γειτνίασίν τε καὶ φύσιν. ἡ γὰρ ῥόα, φίλυδρον. καὶ μεταβάλλει φασὶν ἐξ ὀξέος εἰς γλυκύ, ἐὰν ἔχῃ πολυϋδρίαν·
ὥστ' εἰ διαῤῥέων ὁ ποταμὸς ἅμα τῷ πλήθει καὶ τῇ ποιότητι 1
ποιεῖ τοιαύτην μεταβολήν, οὐδὲν ἄτοπον. ἐνταῦθα δὲ πειρᾶσθαι γέ τινα δεῖ ζητεῖν ἰδίαν, ἥτις οἰκεία πρὸς τὴν εὐοσμίαν. ἔοικε δὲ μάλιστα τοιαύτη τις εἶναι, συντιθεμένων εἰς ταὐτὰ πάντων, οἷον τοῦ τε κοινοῦ καὶ τοῦ ἰδίου γένους τῆς μυρρίνης καὶ τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἀέρος. αὐτὸ δὲ τὸ φυτὸν ὅλως ξηρόν καὶ τὸ γένος τοῦτο μᾶλλον τῶν ἄλλων. δηλοῖ δὲ ἡ στενοφυλλία, καὶ ἡ μικροκαρπία, καὶ ἡ χρόα τοῦ καρ-
ποῦ· πάντα γὰρ ταῦτα ξηρότητος. τὸ δὲ ξηρόν, ὀλίγον ὑγρὸς 2
ἔχει. τὸ δ' ὀλίγον εὔπεπτον. ἡ εὐωδία δ' ἐν πέψει τῇ πρὸς ὄσφρησιν. αὕτη δὲ ἄγλυκυς καὶ οὐκ εὔχυλος. ἀπὸ μὲν οὖν τοῦ φυτοῦ ταῦτα προϋπάρχοντα. ἀπὸ δὲ τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ ἀέρος, ὅτι τὸ μέν, ξηρόν, ὁ δ' ἀὴρ μαλακός. ἄμφω δὲ ταῦτα εἰς πέψιν. ὁ μέν, τῷ συνέψειν. ὁ δὲ τῷ καθυγραίνειν. ἐπεὶ καὶ ἐνταῦθα αἱ ἄγριαί τε τῶν ἡμέρων εὐοσμότεραι. καὶ αἱ ἐν προσηλίοις τῶν ἐν παλισκίοις, καὶ μάλισθ' αἱ πρὸς με-
σημβρίαν. ἅπασαι δ' αὗται τροφὴν ἐλάττω καὶ τὸ πέττειν 3
πλέον ἔχουσιν. διὸ καὶ οὐδ' εὐαυξεῖς εἰς μῆκος ἀλλὰ θαμνωδέστεραι. καὶ γὰρ πάχος λαμβάνουσι καὶ σχίζονται μᾶλλον, διὰ τὸ πολλὰς λαμβάνειν ἀρχὰς πέττοντος τοῦ θερμοῦ. καὶ μερίζονται πανταχῇ· τὸ δ' ἐν τοῖς παλισκίοις εἰς ἓν μόνον ἡ ὁρμή. διὸ καὶ μήκη μὲν αἱ ῥάβδοι μᾶλλον λαμβάνουσι, πάχη δ' οὔ. καὶ ἐκ τούτων αἱ βακτηρίαι καθάπερ ἄλλοθί τε καὶ ἐνκιασῷ. κοινὸν δὲ τοῦτο ἴσως ἐπὶ
πάντων τῶν δένδρων ἐστί. λοιπὸν δ' οὖν εἰπεῖν, διὰ τί ταῦ- 4

τὰ οὐκ εὐώδη. τούτων δ' αἰτιατέον ἀμφοῖν τὴν πρόσηλον·
αὐτὴ δὲ πολλὴ πίπτουσα καθυγραίνεται, τὰ μὲν ἄνθη καὶ
ὑγρότερα τὴν φύσιν ὄντα, μᾶλλον· τὰ δὲ ἄμικτα καὶ ξη-
ρὰ ἐλάττω καὶ ἀσθενέστερα. διὸ καὶ κρατεῖται μᾶλλον ἀπὸ τῆς
αὐτῆς ὑγρότητος. ὁ δὲ μυρρίνος. σημεῖον δὲ καὶ τὸ εἰρημένον
ὑπὲρ αὐτοῦ. μικρόκαρπος γὰρ εἶναι δοκεῖ, διὰ τὸ μὴ λαμ-
βάνειν τὸ κατὰ κεφαλῆς ὕδωρ ἱκανόν. ὥστε τοῦ μὲν μυρρί-
1 νου, διὰ τούτων πειρατέον ἀναζητεῖν τὰς αἰτίας. τῶν δ' ἐν
» ταῖς ψυχροῖς εὐόσμων, τὴν θερμότητα τὴν ἐν τῇ γῇ νομι-
» στέον εἶναι. πανταχοῦ γὰρ θερμὸν τὸ πέττον· ἄλλοτε μὲν
» εὐθὺς περιπίπτον. ὁτὲ δὲ κατακλειόμενον. ὥσπερ καὶ
» ἐν τῇ τῆς ὀπώρας πεπάνσει. παραπλήσιον γὰρ τὸ συμβαί-
νον. αὕτη περιϊσταμένη γὰρ ἡ θερμότης εἰς τὴν γῆν καὶ συνε-
λαυνομένη, πέττει· δεῖ δὲ καὶ τὴν γῆν, μήτε πηλώδη, μή-
τε πίειραν εἶναι, μήτε γλίσχραν. καὶ διὰ τὴν ὑγρότητα οὐχ
2 ὁμοίως ἐργάσεται τὸ θερμόν. ἀλλὰ μὴ τοιαύτην. ὥστε μή-
τε τὸ ἐκ τοῦ ἀέρος δέχεσθαι ψυχρόν, τό, τε ἐν αὐτῇ θερμὸν,
ἀρκεῖν καὶ τηρεῖν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐν τῇ ἰλλυρίδι βελ-
τίων ἡ ἶρις ἢ ἐν μακεδονίᾳ. ἐν δὲ τῇ θράκῃ καὶ τοῖς ἔπι ψυ-
χροτέροις ἅμα καὶ ἀπεπτοτέροις ἄλλως ἄοσμος. καὶ
γὰρ ἡ γῆ πίειρα. καὶ ἡ ὑγρότης πολλή. καὶ ὁ χειμὼν ἔκ-
τοπος. ἐν δὲ ταῖς ἀλεειναῖς λεπταῖς διὰ τὴν μαλακότη-
τα τοῦ ἀέρος ἄοσμος. οὐκ ἴση γὰρ ἡ ἀντιπερίστασις. ἐξ
3 ἀμφοῖν δὲ ζητητέον, ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ γῆς εὐόσμοις
καὶ ἐκ τοῦ ἐδάφους καὶ ἐκ τοῦ ἀέρος, τὰς δυνάμεις τὰς
εἰς τὴν πέψιν συνεργούσας. ὑπὲρ μὲν οὖν τούτων, ἱ-
κανῶς εἰρήσθω. τὰς δ' ὀσμὰς ἤδη δὲ τὰς ἀπ' ἀλλήλων οἱ
καρποὶ μὲν οὐχ ἕλκουσιν. οὐδ' ὅλως οὐδὲν τῶν ἐν τοῖς
φυτοῖς μορίων, ὥστε γε καὶ ποιεῖν τι δῆλον. ὥστε καὶ πα-
ραφυτευόμεν' ἔνια τῶν δριμέων, οἷον κρόμμυα καὶ σκό-
ροδα, τοῖς στεφανώμασι. φασὶ γὰρ ὠφελεῖν εἰς εὐωδίαν. τοῦ-
4 το δ' εἴπερ ἀληθὲς, δυοῖν θάτερον αἰτιάσαιτ' ἄν τις. ἢ ὡς τὸ

» κακωδοῦς ἀφαιρουμένων· ἕκαστος γὰρ δὴ τρέφεται τῷ οἰκείῳ,
καὶ ἕλκει τὸ συγγενές. ἀφαιρεθέντος δὲ τοῦ ἀλλοτρίου, καθα-
ρώτερον καὶ εὐωδέστερον τὸ λοιπόν. ἢ ὡς καταξηραινόντων
τὸν τόπον διὰ τὴν θερμότητα καὶ πολυτροφίαν. ἐν δὲ τοῖς ξη-
ροῖς, ἅπαντα εὐοσμότερα. τοῦτο μὲν οὖν ὡς ἂν καθ' ὑπόθε-
σιν εἰρήσθω. οἱ δὲ χυλοὶ χωρισθέντες ἕλκουσι. καὶ μάλιστα
τό, τ' ἔλαιον καὶ οἶνος. ὃ δὴ καὶ ἄλογον φαίνεται, τί δήποτε,
τὸ μὲν ὕδωρ καὶ λεπτομερὲς ὂν τοῦτο καὶ ἄοσμον καὶ ἄχυ- 1
λον, καὶ ὅλως οὖν διειδές, οὐ δέχεται. τὰ δέ, καὶ ἔγχυλα
καὶ ὀσμώδη καὶ παχύτερα. δέχεται δὲ ὁ οἶνος καὶ μὴ ἐμβαλ-
λομένων ἀλλὰ πλησίον ὄντων. ἕλκει γὰρ τῷ ἔχειν τινὰ θερ-
μότητα ἐν ἑαυτῷ. τοῦτο γὰρ ἕλκον. τὸ δ' ὕδωρ ἥκιστα ἔχει. φύ-
σει γὰρ ψυχρόν. τὸ δὲ δὴ δεξάμενόν τε ἅμα καὶ διατηρῆσον, μὴ
οὕτω στεγνὸν ὡς λεπτόν τι καὶ φυλακτικὸν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ δί-
εισιν, ὥσπερ ἠθμὸς οὐκ ἔχον ᾧ στέγει. τὸ δὲ σωματωδέστερον
καὶ πυκνότερον εἴς τε τὸ δέξασθαι καὶ τηρεῖν εὐφυές, πρὸς 2
ἄμφω συμμετρίαν ἔχον. ἅπερ ἀμφότερα τῷ οἴνῳ καὶ τῷ ἐλαίῳ
συμβέβηκε. καὶ οἱ μυρεψοὶ δὲ τὰς ὀσμὰς εἰς τὸ ἔλαιον τίθεν-
ται. καὶ γὰρ ἄλλως ἁρμόττον πρὸς τὴν χρείαν, καὶ ἅμα δύ-
ναται μάλιστα θησαυρίζειν διὰ τὴν ἀμεταβλησίαν. τὸ δ' ὕδωρ
εὐθὺς διαπνεῖ καὶ ὥσπερ ἐκπλύνει καὶ διΐστησιν. ἡ δὲ λε-
πτότης ὥσπερ εἴπομεν ἀχρήσιμος. ἐπεὶ οὐδ' ὁ ἀὴρ δύναται
» κατέχειν, ἀλλὰ διαπέμψαι μόνον. τῶν δὲ ξηρῶν, μάλιστα μὲν
» ὅσα μανὰ καὶ ἄοσμα καὶ ἄχυλα. καθάπερ ἔρια καὶ τὰ ἱ- 3
» μάτια, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα χυ-
» λοὺς ἔχει καὶ ὀσμάς, ὥσπερ καὶ τὸ μῆλον. καὶ γὰρ τοῦ-
το δέχεται καὶ ἕλκει τὰς ἐκ τῶν χυλῶν ὀσμάς. ἐγχυλεῖ γὰρ
αὐτὰ μᾶλλον· χρὴ γὰρ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, μήτε κατάξηρον
εἶναι τὸ δεξάμενον, ὥσπερ τέφραν ἢ ἄμμον, μήτε κάθυγρον.
τὸ μὲν γὰρ διϊὸν οὐχ ἅπτεται. ἐν δὲ τῷ, διαχεῖται καὶ ἐκκλύ-
ζεται. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὰ ἴχνη τῶν λαγῶν εὐοσμότερα, ψε-
καθέντα μαλακῶς ὑπ' αὐτὴν τὴν κυνηγίαν. ἐμμελεῖ γὰρ 4

μᾶλλον διὰ τὸ σφοδρῶς ἀπερείδεσθαι καὶ εἰς βάθος, καὶ
οὐχ ὥσπερ ξηρᾶς οὔσης ἐπιπολῆς, οὐδ' αὖ πηλώδους, ὥσ-
περ ἐφ' ὕδατι καὶ νότῳ. ἐναντία γὰρ καὶ τὰ πνεύματα καὶ
τὰ ὕδατα. καὶ ἀπόλλυσιν ἄμφω τὰς ὀσμάς. ἀλλὰ δεῖ κα-
θάπερ ἀπομάγματα τῶν δακτυλίων μέσην τινὰ ἔχειν κρᾶ-
σιν. καὶ περὶ μὲν τούτων, ἅλις. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν, ἥμερα.
τὰ δ' ἄγρια τῶν εὐόσμων, οὐκ ἀκολουθεῖ κατὰ τὸ γένος ὅλως
1 τὸ εὐοσμότερον, καθάπερ τὸ ῥόδον. ἔνθα δὲ τὸ ἄγριον·
ὥσπερ τὸ ἴον τὸ μέλαν καὶ ὁ κρόκος. ὁ δ' ἕρπυλλος καὶ τὸ
ἑλένιον δριμύτερα. καθάπερ καὶ τῶν λαχανωδῶν τὸ πή-
γανον. αἴτιον δὲ ὡς μὲν εἰπεῖν καθόλου, τὸ καὶ πρότερον
λεχθέν. ὅτι τὴν συμμετρίαν ἑκάτερα λαμβάνει δι' ἑκατέρου
τῆς ὑγρότητος καὶ ξηρότητος ἐξ ὧν αἱ ὀσμαί. ὡς δὲ καθ' ἕκα-
στα, φανερὸν ἐπισκοποῦσι. τὸ μὲν γὰρ ἴον τὸ μέλαν, καὶ ὁ κρό-
κος, οὔτε πολλῆς δεῖται τροφῆς, ἐξ αὑτῶν θ' ἱκανήν. κεφα-
2 λόρριζα γάρ. ὥστ' ἐν τοῖς ἡμέροις ἡ πλείων ἀπεπτοτέρα.
διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τῶν μὲν, τέφραν περιβάλλουσι, τὰ δὲ,
πατοῦσι. τὸ δὲ ῥόδον καὶ ὁ ἕρπυλλος. καὶ ὅσα ὅμοια τούτοις,
ἄγρια μὲν ὄντα ξηρότερα τοῦ συμμέτρου γίνεται. διὸ τὸ μὲν ῥό-
δον ἀσθενές, οἷον τὸ ἄοδμον ἄνικμον ὄν. οὐδὲ γὰρ τὸ ἴον τὸ
λευκὸν ἐν ταῖς ἄγαν ξηραῖς καὶ λεπταῖς εὔοσμον οὐδ' ὅπου θερ-
μὸς σφόδρα καὶ ἔμπυρος ὁ ἀήρ. ἀναξηραίνει γάρ. ὁ δ' ἕρπυ-
λος καὶ τὸ ἑλένιον καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα διὰ τὴν ξηρότητα
3 δριμείας τ' ἴσχει καὶ σκληρὰς τὰς ὀδμάς· ἡμερούμενα δὲ,
μαλακωτέρας. ἡ δὲ συμμετρία, διότι καὶ τέρψιν ποιεῖ καὶ
εὐοσμίαν, φανερόν. ἐπεὶ καὶ τῶν εὐωδῶν, ὀσμαί, πρὸς τὴν
κατὰ φύσιν καὶ τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν ἀπαιτοῦσιν, ὥστ' ἀ-
ναμίγνυσθαι μήτε κωλύεσθαι μὴ δ' ὑφ' ἑνός. ἔοικε γὰρ τοιοῦ-
τόν τι συμβαίνειν καὶ περὶ τὰ ἴχνη τῶν λαγωῶν ὡς ἀρτίως ἐ-
μνήσθη μέν. οὔτε γὰρ θέρους εὔοσμα, οὔτε χειμῶνος, οὔτε
4 ἦρος. ἀλλὰ μάλιστα τοῦ φθινοπώρου. χειμῶνος μὲν γὰρ ὑγρά.

ξηρανθέντα. διὸ καὶ μεσημβρίας χείριστα. τοῦ δ' ἦρος αἱ τῶν ἀνθῶν ὀσμαὶ παρενοχλοῦσι. τὸ δὲ μετόπωρον σύμμετρον ἔχει πρὸς ἅπαντα τὴν ὄρασιν. περὶ μὲν οὖν ὀσμῶν καὶ χυλῶν τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ καρποῖς, ἐκ τούτων θεωρητέον. ὅσα δ' ἤδη κατὰ τὰς μίξεις καὶ τὰ πάθη πρὸς ἄλληλα καὶ τὰς δυνάμεις, ταῦτα καθ' αὑτὰ λεκτέον.

ΤΕΛΟΣ.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΠΥΡΟΣ.

Τοῦ πυρὸς φύσις ἰδίας ταύτας ἔχει δυ-
νάμεις τῶν ἁπλῶν· ἀὴρ μὲν γὰρ καὶ ὕ-
δωρ καὶ γῆ, τὰς εἰς ἄλληλα μόνον ποιεῖ-
ται μεταβολὰς φυσικάς, αὐτὸ δὲ αὑ-
τοῦ γεννητικὸν οὐδέν· τὸ δὲ πῦρ γεννᾶν
1 καὶ φθείρειν πέφυκεν αὐτό. γεννᾷ μὲν τὸ
ἔλαττον τὸ πλεῖον. φθείρειν δὲ τὸ πλέον τὸ
ἔλαττον. ἔτι δὲ αἱ γενέσεις αὐτοῦ αἱ πλεῖσται καὶ οἷον μετὰ βίας. καὶ
γὰρ ἡ πληγὴ τῶν στερεῶν ὥσπερ λίθων, καὶ θλίψει καὶ πλή-
σει καθάπερ τῶν πυρείων ὅσα ἔχει φοράς. ὥσπερ τῶν πυρουμέ-
νων καὶ τηκομένων· ἐκ δ᾽ αὐτοῦ ἀέρος καὶ τοῖς νέφεσι συστροφαὶ
καὶ θλίψεις βίαιοι τε δὴ αἱ φοραί. δι᾽ ὧν δὴ οἱ πρηστῆρες καὶ κεραυ-
νοὶ γίνονται καὶ ὅσους δὴ τρόπους ἄλλους τεθεωρήκαμεν. εἴθ᾽ ὑ-
2 πὲρ γῆς γινομένων εἴτ᾽ ἐπὶ γῆς εἴτ᾽ ἀπὸ γῆς. αἱ γὰρ πολλαὶ δό-
ξαιεν ἂν αὐτῶν μετὰ βίας. εἰ δ᾽ ἄρα μὴ τοῦτ᾽ ἀλλ᾽ ἐκεῖνό γε φα-
νερόν, ὅτι πλείστας ἔχει γενέσεις. ὧν οὐδὲ μία τοῖς ἄλλοις ὑπάρ-
χει, οὐδὲ ὅλως ὁ τρόπος οἰκεῖος. ἀλλὰ πάντων ὥσπερ ἐλέχθη
φυσική τις μεταβολὴ καὶ γένεσις. διὸ κἀκείνων μέν, οὐθὲν ἐφ᾽
ἡμῖν ποιεῖν. οὐ δὲ γὰρ ὅταν τὸ ὕδωρ ὀρύττωμεν, αὐτὸ ποιοῦμεν·
ἀλλ᾽ εἰς ἐμφάνειαν ἄγομεν, τὸ κατὰ μέρος μεμερισμένον, ἀ-
θροιζόμενοι. τὸ αὐτὸ δὲ φαίνεται οὐ καθ᾽ ἕνα τρόπον ἀλλὰ κατὰ
3 πλείους. μεγίστη δὲ αὕτη διαφορὰ δόξειεν ἂν εἶναι. τὰ μὲν γὰρ
καθ᾽ αὑτὰ καὶ οὐδὲν ἐν ὑποκειμένῳ πλὴν ὅ γε τῇ περὶ ἡμᾶς
αἰσθήσει φανερόν, εἴτ᾽ ἀριθμητέον, εἴτε μὴ ἀριθμητόν γε εἰς αὐ-
τὸ φῶς. εἰ μὲν γὰρ καὶ τὸ φῶς, φανερὸν ὡς ἐν ἀέρι τε ὄντι καὶ
ὕδατι, εἰ δὲ μὴ πῦρ, τό γε τῆς φλογὸς καὶ τοῦ ἄνθρακος ὑποκείμε-
νον· ἡ μὲν τε καπνὸς καιόμενον, ὁ δὲ γεῶδες τὸ στερεόν. ὁμοίως δὲ καὶ
τὰ ἐν τοῖς μεταρσίοις ἐκπυρούμενα καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ· πάντα τε ἢ ἀέ-
ρος τινὸς ὄντος πύρωσις, ἢ ἀέρος ἅμα καὶ ὑγροῦ καὶ γεώδους. ἢ πάντων, ἢ
4 τοῖν δυοῖν. ἁπλῶς δ᾽ ἀεὶ καὶ πᾶν καιόμενόν τι, καὶ ὥσπερ ἐν γενέσει

καθάπερ ἡ κίνησις ἴδιον, καὶ γινόμενον φθείρεταί πως καὶ ἅ-
μα τῷ ὑπολιπεῖν τὸ καυστὸν καὶ αὐτὸ συναπόλλυται. διόπερ
γὰρ ἦν καὶ τὸ παρὰ τῶν παλαιῶν λεγόμενον, ὅτι τροφὴν ἀεὶ
ζητεῖ τὸ πῦρ, ὡς οὐκ ἐνδεχόμενον αὐτὸ διαμένειν ἄνευ τῆς ὕ-
λης. ὃ καὶ ἄτοπον φαίνεται πρῶτον αὐτὸ λέγειν. καὶ ἔτι ἀρχὴν
μὴ οἷόν τ' εἶναι χωρὶς ὕλης. οὔτε γὰρ ἁπλοῦν οὕτω γε, οὔτε
πρότερον τοῦ ὑποκειμένου καὶ τῆς ὕλης, εἰ μή τις ἐν αὐτῇ τῇ
πρώτῃ σφαίρᾳ τοιαύτη φύσις. ὥστε ἄμικτον εἶναι θερμότη- 1
τα καὶ καθαράν. οὕτω δὲ, οὐκ ἂν ἔτι καίοι. πυρὸς δ' αὕτη φύ-
σις, πλὴν εἰ ἄρα γε πλείους καὶ διάφοροι, καὶ ἡ μὲν πρώτη
καθαρὰ καὶ ἄμικτος. ἡ δὲ περὶ τὴν τῆς γῆς σφαῖραν, μεμιγ-
μένη καὶ ἀεὶ κατὰ γένεσιν. εἰ δ' ἀρχὴ πρότερον ἀπεικάζεις αὐ-
τῷ τῆς γενέσεως, ἢ ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων. ὅταν ἐν κινήσει ποιᾷ
δὲ καὶ διαθέσει πρὸς ἄλληλα γίνωνται, καθάπερ ἀρτίως ἐ-
λέγομεν ἐπ' ἀμφοῖν. καὶ γὰρ ἡ κίνησις ἡ τοιάδε καὶ ἀλλοίωσις
εἰς τὴν τοῦ θερμοῦ πῶς ἀνάγεται φύσιν. ὅ τε ἥλιος ὁ ταῦτα πάν- 2
τα δημιουργῶν. πάλιν ἡ τοῦ ὅτι φύσις, ἡ μὲν τοῦ πυρός τις ἰδία.
πλείστην αὖ καὶ μεγίστην ἔχει διαφορὰς ἀρχή τις οὖσα πρὸς
ἅπαντα ἥκουσα. καὶ γὰρ φῶς ἀπὸ τούτου καὶ ἡ γόνιμος ἐν
τοῖς ζώοις καὶ φυτοῖς θερμότης. ἔτι δὲ ἡ τοῦ γεώδους καὶ καιο-
μένου τούτου πυρὸς δυνατὴ διὰ τούτου γίνεσθαι. πολλοὶ γοῦν
καὶ ὑξάπτοντες ὑπολαμβάνουσιν εἶναι τὴν αὐγὴν ἀπὸ τοῦ ἡ-
λίου. εἰ δὲ μὴ ἔστι πῦρ, μηδὲ πυρὸς φῶς. αὐτὸ μὲν τοῦτο θαυμα-
στὸν καὶ λόγου δεῖται. εἰ δὲ μήθ' ὑπὸ τούτου καὶ διὰ τοῦτον ἡ 3
θερμότης. ἐκεῖνο δὲ φανερὸν, ὡς ἐν ὑποκειμένῳ τινὶ καὶ τὸ
πῦρ καὶ ὅτι θερμὸν καὶ ἡ τούτου δύναμις, ἀρχή. ἄτοπον δὲ
καὶ τοῦτο πάλιν. εἰ ἀρχὴ καὶ τὸ πρῶτον ἐν ὑποκειμένῳ· τὸ
γὰρ θερμὸν καὶ ἡ τούτου δύναμις ἀρχή. κοινότερον τε τοῦτο
καὶ ἐπὶ πλείω διήκει. καὶ κυριώτερον ἀλλοιώσεως καὶ φυσι-
κῆς γενέσεως. τὸ δὲ πῦρ ὡς εἴρηται, γεννητικὸν μὲν αὑτοῦ, φθαρ-
» τικὸν δὲ ὡς ἐπίπαν ἄλλων. ὅθεν καὶ δῆλον, ὡς ἑτέρα τις ἡ φύ-
» σις πυρὸς καὶ θερμοῦ. νῦν δὲ λέγομεν ὅταν ἐν τῷ γεώδει καὶ 4
ἀερώδει

ἀθροίζει τῆς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως καυστικὴ γίνεται θερμότης.
ἣν ὥσπερ οὐχ οἷόν τ᾽ ἐν τοῖς ὑγροῖς ὑπάρχειν· πλὴν ὥσπερ σάρ-
κα λέγομεν καίειν. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα ἔοικεν εἰς μείζω τινὰ σκέ-
ψιν ἐκφέρειν ἡμᾶς τῶν ἀπορουμένων. ἢ ζητεῖ τὰς πρώτας αἰ-
τίας. φαίνεται γὰρ οὕτω λαμβάνουσι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυ-
χρὸν ὥσπερ πάθη τινῶν εἶναι, καὶ οὐκ ἀρχαὶ καὶ δυνάμεις.
» ἅμα δὲ καὶ ἡ τῶν ἁπλῶν λεγομένων φύσις μικτή τις καὶ ὑ-
1 πάρχουσα ἀλλήλοις. ὥσπερ γὰρ οὐδὲ τὸ πλεῖν ἄνευ ἀέ-
ρος, ἢ ὑγροῦ τινος καὶ γεώδους εἶναι δυνατὸν, οὕτως οὐδὲ τὸ
ὑγρὸν ἄνευ πυρὸς, οὐδὲ τὴν γῆν ἄνευ ὑγροῦ. σημεῖον δὲ, τὸ
μὲν γὰρ πήγνυται διὰ τὴν ἔκθλιψιν. ἡ δ᾽ οὐκ ἂν συμμένειεν ἀπο-
» λείποντος πάντη καὶ πάντως τοῦ ὑγροῦ. διὸ πάντα φαίνεται
» κοινὰ καὶ δεόμενα διορισμοῦ, πῶς ποτε χρὴ τὰ ἁπλᾶ λέγειν.
» τὰ δὲ τούτων πρότερα μιχθέντα μείζους ἔχει ζητήσεις ὥσ-
περ εἴπομεν. ἐκεῖνο δ᾽ οὖν ἐξ ἁπάντων φανερόν. ὡς ἡ τοῦ πυρὸς φύ-
2 σις, ἰδίας ταύτας ἔχει καὶ πλείστας δυνάμεις, καθάπερ ἐν ἀρ-
χῇ τῶν λόγων ἐλέχθη. καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ πολυειδὲς αὐτοῦ καὶ
διειλημμένον ἐν ἅπασι τοῖς τόποις ἰδιότητα μηνύει τῆς φύ-
σεως. οὐδὲν γὰρ δὴ τῶν ἄλλων οὔθ᾽ οὕτω πολυειδὲς, οὔτ᾽ ἀνώ-
μαλον ταῖς δυνάμεσιν, οὐδ᾽ αὐτῇ τῇ φύσει διάφορον. οὔτε
» δίηκον εἰς πάντας καὶ καταμεμερισμένον τοὺς τόπους. ἀφέν-
» τας οὖν τὰ μείζω καὶ τὰ πρότερον, πειρατέον ὑπὲρ τῶν ἐ-
λαττόνων λέγειν ἀρξαμένους ἀπὸ τῆς γενέσεως αὐτοῦ καὶ φθο-
3 ρᾶς, ἣν ὑφ᾽ αὑτοῦ ποιεῖται· ληπτέον δὲ εἰς ταῦτα τὸ μικρῷ
πρότερον εἰρημένον. ὃ καὶ τῇ αἰσθήσει φανερὸν, ὡς ἐν ἀπορουμέ-
νῳ πως ἡ φύσις αὐτοῦ καὶ τὸ ὅλον ἀλλοιουμένῳ καὶ πάσχον-
τι. τούτου δὲ τεθέντος, εὔλογος ἤδη καὶ ἡ γένεσις καὶ ἡ φθο-
ρά. γεννᾷ μὲν γὰρ τῷ [illegible] πλεῖον ἀεὶ προϊέναι καὶ οἷον καὶ ἐξομοιού-
μενον. συμβαίνει δὲ καὶ ἀπόληψιν αὐτοῦ γίνεσθαι τινὰ, κατα-
ναλισκομένης αὐτοῦ τῆς ὑγρότητος τῶν προτέρων πυρουμέ-
νων. φθείρει δ᾽ ὅταν πλησίον τεθῇ τῷ πλείονι τὸ ἔλαττον, εἴτε
4 τὴν τροφὴν ἀφαιρούμενον, εἴτ᾽ ἐξαιροῦν τὴν ἀρχὴν, καὶ κα-

καταμαραῖνον τῷ περιέχειν. οὔτε γὰρ αὐτὸ ὑγρότητα οὐ-
δὲν καυστόν, οὔτε ταύτης ἐνυπαρχούσης. ἐναντίαν ἔχει δύ-
ναμιν τὴν ἐργασομένην. ὁμοίως δὲ καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ πνίγεσθαι
σβέσις. καὶ γὰρ ἐνταῦθα συναθροισθὲν τὸ τῷ ἀπείργειν θερ-
μὸν ἐκμαραίνει καὶ ξηραίνει τὴν ἀρχήν, ὥσπερ ἂν θλῖψιν τινὰ
ποιοῦσα καὶ ἀποπίεσιν· διὸ καὶ οὐκ ἀπαθῶς τοὔνομα τὸ κα-
ταπνίγεσθαι τὸ πῦρ. καὶ γὰρ ὅλος ὁ ἀὴρ πυκνωθεὶς δύναιτ'
ἂν τοῦτο δρᾶν, καὶ πυρωθεὶς ἔτι μᾶλλον καὶ θᾶττον. διὰ ταῖς 1
αὐταῖς δὲ καὶ παραπλησίους αἰτίας καὶ ἐν τῷ ἡλίῳ τὸ πῦρ
ἧττον καίεται, ἢ ἐν τῇ σκιᾷ. καὶ οἱ λύχνοι φαίνουσιν ἧττον καιο-
μένου πυρὸς καὶ ἀποσβέννυται ὅλως ἐὰν ὑπὲρ τῆς φλογὸς
τεθῇ. καὶ γὰρ ἐνταῦθα καταμαραίνεται καὶ καλύπτει τὴν ἀρ-
χὴν τὸ πλέον. ἀντικειμένως δὲ τούτῳ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν,
καὶ παρόμοιον τὰ καιόμενα θᾶττον κατακαίεται χειμῶνος ἢ
θέρους. ἀσθενέστερον γὰρ ποιεῖ τὸ πῦρ τὸ θέρος ὥσπερ καὶ ὁ ἥ-
λιος καὶ αὐτὸ τὸ πῦρ, τὸ φῶς· ὁ δὲ χειμὼν καὶ τὸ περὶξ καὶ 2
» τὸ τοῦ ἀέρος ψυχρὸν ἀθροίζει, συνηθροισμένον δὲ πᾶν ἰσχυ-
» ρόν· διὸ καὶ ἐν τοῖς λαμπτῆρσι φῶς ἤδη πλεῖον φαίνεται. ὅ-
» λως δὲ συνεστηκυῖα καὶ ἀθρόως ἡ δύναμις ἰσχυροτέρα καθά-
» περ τοῦ βάρους· ὥσπερ γὰρ μεῖζον γίνεται. πολλὰ δὲ τοιαῦτα
ἀπὸ τοῦ θερμοῦ λαβεῖν ἐστιν, ὅτι καὶ τὰ βλεπτήρια καὶ τὰ βα-
λανεῖα θερμότερα χειμῶνος ἢ θέρους. καὶ βορείοις ἢ νοτίοις·
συνεστάλθαι δὲ ἐν τῷ χειμῶνι καὶ συγκατακεκλεῖσθαι τὸ θερ-
μὸν ὑπὸ τοῦ περὶξ ἀέρος καὶ τὰ σώματα πέττει τὰς τροφὰς 3
μᾶλλον. καὶ ὅλως ἰσχυρότερα τοῖς χειμῶσιν ἐστὶν ὅτι συνη-
θρῆσθαι καὶ ἐν τι περιέστηκε τῷ θερμῷ. ἐκ ταύτης δὲ τῆς αἰτίας
» καὶ τὸ ψυχρὸν ἐνιαχοῦ δοκεῖ τὸ αὐτὸ ποιεῖν τῷ θερμῷ καὶ
» ἁπλῶς καὶ ταῖς ὑπερβολαῖς. πέττειν τε γάρ φασι τοὺς καρ-
ποὺς τὰ ψύχη, καὶ ἀποκαίειν καὶ τὸ καῦμα καὶ τὸ ψῦχος
οὐκ ἀληθῆ λέγοντες. ἀποκαίει γὰρ οὕτω καὶ πέττει τὸ ψῦ-
χος, οὐ προηγουμένως ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός, ὅτι συστέλλει
καὶ συνάγει τὸ θερμὸν ἤδη τὸ ἐργαζόμενον ἐκεῖνο, πλεῖον δὲ 4

ὃν καὶ ἰσχυρὸν μᾶλλον. ἡ αὐτὴ δ' αἰτία, καὶ ὅτι τοῖς λειποψυ-
χοῦσι ψυχρὸν ὕδωρ περιχέουσιν ψυχροῦ τοῦ πάθους ὄντος.
συνέχει τε καὶ ἐξιέναι κωλύει τὸ θερμὸν ἐμφράττον τοὺς πό-
ρους καὶ καταψῦχον τὸ πέριξ. ἀθροῖσαι γὰρ τοῦτο δεῖ καὶ ἀ-
νακαλέσασθαι. διὸ καὶ κατέχειν τινὲς κελεύουσι τὸ πνεῦμα
τοῖς ἐλκυομένοις. ἅμα γὰρ διαθερμαίνεται καὶ τὸ ἐντός. καὶ ὁ
ἱδρὼς ἐμπίπτων λύει τὴν λειποθυμίαν. ψύχει δὲ καὶ θερ-
1 μαίνει τὸ ἐν τῇ σκιᾷ ἢ τῷ ἡλίῳ διὰ τὸ ψυχρότερον εἶναι τὸ πε-
ριεστηκός. ἐκθλίβεται γὰρ μᾶλλον τὸ θερμὸν, καὶ τὰ ἐκ τῆς γῆς
δὲ θερμότερα τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ θέρους διὰ τὴν αὐτὴν αἰτί-
αν. ἔνια τε καὶ ἀνάζει μᾶλλον. τὸ δὲ θερμαινόμενον ὕδωρ οὐχ
ὁμοίως ὑποβράζει, καὶ τοῦ θέρους μᾶλλον θερμαινόμενον ὡς εἰ-
πεῖν. ὅτι τὸ ὑποβράζειν ἐστὶν, ἐν ἀναβολῇ τῶν πομφολύγων. αὗ-
ται δ' οὐχ ὁμοίως αἴρεσθαι δύναται διὰ τὴν ψυχρότητα τοῦ πε-
ριέχοντος ἀέρος. θλίβει γὰρ οὗτος καὶ ὥσπερ ὠθεῖ κάτω· διὸ καὶ
2 ταχὺ συμπίπτουσιν ἅμα, τῷ τε πλήθει καὶ τοῖς ὄγκοις ἐλάττους
γίνονται· τοῦ δὲ θέρους ἀνάπαλιν. ὅτι δὲ ἰσχυρὸν εἰς τὸ ἀναγαγεῖν
καὶ συναθροῖζαι τὸ θερμὸν, σημεῖον καὶ τὰ τηκόμενα καὶ τὰ
ῥηγνύμενα τῶν ἐλατῶν καὶ χυτῶν, κασσίτερον ἢ μόλιβδον ἢ δὴ
τακῆναι ἐν τῷ πόντῳ, πάγου καὶ χειμῶνος ὄντος νεανικοῦ·
χαλκὸν δὲ ῥαγῆναι. τοῦτο δὲ δῆλον ὡς διὰ τὸ ἐμπνευματωθῆ-
ναι τὴν θερμότητα συνειλλομένου καὶ συνιόντος τοῦ θερμοῦ,
τὸ γὰρ πνεῦμα διεκπῖπτον ποιεῖ τὴν ῥῆξιν. καὶ ὑπὸ χιόνος δὲ
3 τῆς γῆς ἀναζύμωσις, καὶ γένεσις ἐν αὐτῇ τῇ χιόνι ζώων ἐ-
νίων, ἁπλῶς δὲ καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν ἐν τῇ γῇ πάντων ἀπ' αὐ-
τῶν ἀρξαμένοις τῶν ὑδάτων. ἐπεὶ καὶ ἡ ἀναθυμίασις καὶ ὁ
ἀτμὸς πλείων οὐ μόνον διὰ τὸν ἀθροισμὸν τοῦ θερμοῦ, καὶ διὰ
» τὴν ἀντιπερίστασιν ἅμα καθυγραινομένης. τοῦτο μὲν οὖν φα-
» νερὸν ἐκ πολλῶν, ὅτι καὶ ἰσχύει μᾶλλον ἠθροισμένον καὶ ἀσθε-
» νέστερον γίνεται διακεχυμένον. ἓν δέ τι τῶν ὑπὸ τοῦτο καὶ τὸ δια-
μένειν ἐστὶ τὸ πῦρ ἐγκρυφθέν. περιστέγει γὰρ ἡ τέφρα καὶ κω-
4 λύει τὸν ἀέρα τὸν ἔξωθεν προσπίπτοντα σβεννύναι, σβεννύει

γὰρ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὴν ἀπόῤῥοιαν μὴ γίγνεσθαι τὴν τοῦ πυ-
ρός. καὶ γὰρ οὕτως ἐκμαραίνεται καταναλισκομένου τοῦ ὑγροῦ
μὴ δ' αὐγὴν οἵ τις ἄρ' ὅτι συναθροίζεσθαι καθάπερ πρὸς τοὺς
πνιγεῖς, ἀλλ' ἔχειν δίοδον ἱκανήν. τὸ δὲ δοκοῦν ὑπεναντίον εἶ-
ναι τούτῳ, διότι μὴ ἐκκοφθὲν θᾶττον φθείρεται, μὴ ἀφαι-
ρούντων τὴν τέφραν ἢ ὑφαιρούντων, οὐκ ἔστιν ὑπεναντίον. διὰ
γὰρ τὴν ὀλιγότητα τὴν αὐτῆς οὔτε κωλύειν δύναται τὸν ἀέ-
ρα προσπίπτειν. οὔτε πάλιν εἰς τὴν ἀπόῤῥοιαν ἰέναι τοσαύ- 1
την, ὥστε μίγνυσθαι καὶ κρατεῖν τοῦ προσπίπτοντος. ὅπερ εἰ-
γμένον ἦν ἐποίει ἂν μᾶλλον, ὥστ' εὐλόγως καταναλίσκεται
θᾶττον. φθοραὶ γὰρ πυρὸς πλείους. ἡ μὲν ὥσπερ φυσική τις ἐ-
ξαναλισκομένου τοῦ ὑγροῦ καὶ ἁπλῶς τοῦ καυστοῦ· τό τε γὰρ
ὥσπερ φθίνει καὶ μαραίνεται. αἱ δ' ἐκ τῶν ἔξωθεν ὧν αἱ μέν τι
γένος αἱ ἀπὸ τῶν ὁμογενῶν, ἃς ὀλίγῳ πρότερον εἴπομεν· ἄλ
λαι δὲ ἀπὸ ψυχροῦ οἰκεῖαι μᾶλλον δόξασαι τῷ ἀπὸ τοῦ ὁ-
μογενοῦς. τὰ γὰρ ἐναντία φθαρτικὰ φύσει τῶν ἐναντίων 2
διὸ δὴ καὶ ἡ προσπίπτουσα ψυχρότης εἰς τὸ τε τρεφόμενον
πῦρ σβέννυσιν, ἤδη πώς τις καὶ θερμὴ καὶ ψυχρὰ οὖσα διαδο
τικὴ καὶ καταφθείρει τὴν ἀρχήν, ἐπεὶ καὶ ἡ φύσις καυστὴ κα-
θάπερ ἤδη περὶ πλειόνων προῤῥέουσα τῆς ἱκανῆς ἐκ τοῦ
τε φλογώδους καὶ ἀπὸ πνεύματος μεγέθους. καὶ γὰρ οὕτω
σβέννυται φθειρομένης καὶ οὐχ ὥσπερ κατεχομένης τῇ μεί
ζονι κινήσει, ἀλλὰ τρόπον τινὰ καταφθειρομένης, καὶ ἐνταῦθα
τῆς ἀρχῆς. διὸ καὶ ὅταν ὤθι τεθῇ ἐν τοῖς λύχνοις ἧττον σβέν- 3
νυνται, καὶ οὕς γε νῦν ποιοῦσι τοὺς χαλκοῦς, οἷς ἐπὶ τῶν λαμ-
πτήρων τὸ ὅλον, οὐ δὲ σβέννυνται, πλὴν ἐὰν ἔκτοπόν τι γί-
νηται πνεῦμα. ὑγρὰν ἔχοντες οὐδαμῇ πρόδυσιν οὐχ ἅπτον-
ται τῆς ἀρχῆς. ὡς δ' ἂν αὕτη μένῃ καθάπερ ὕδατος πηγὴ
μένει καὶ ἐὰν μὴ δὲ μίαν ἀναπνοὴν διδῷ. διὸ καὶ ἐν τῇ τέ-
φρᾳ ἐγκρύπτουσι τὸ πῦρ εὐλαβούμενοι. κωλυόμενον γὰρ ἀποῤ-
ῥεῖν αὐτὸ ἑαυτῷ θλίβεται. καὶ ἐάν τις καταθλίβῃ τὰς δᾶδας
ἢ τοὺς ἄνθρακας, ὥσπερ καὶ τοὺς λύχνους ἀποσβεννύουσιν. 4

ἐπεὶ καὶ ὁ ἐν τοῖς μεγάλοις λύχνοις διὰ τοιαύτην αἰτίαν
σβέννυται, παχὺς γὰρ ὢν ὁ ἀὴρ καὶ ἀκίνητος οἷον καταπιέ-
ζει καὶ θλίβει. καθάπερ εἴτι στερεὸν οὐ δύναται διαβιάσα-
σθαι τὸ πῦρ, κενὸν δὴ ζητεῖ πρὸς ὃ καὶ ἐν ᾧ ἡ φορά. διὰ τοῦτο
δὲ καὶ τὸν πνιγμὸν ποιεῖ τοῖς ἐργαζομένοις ὁ ἀὴρ ὅτι παχύς
τε καὶ ἠρεμεῖ, οὐ γὰρ διαδίδωσι τῇ ἐκπνοῇ. διὸ καὶ τὰ ψυχα-
γωγεῖα ποιοῦσιν, ὅπως λεπτύνηται τῇ κινήσει, καὶ ἅμα μετα-
1 βάλλων διδῷ χώραν, ὅτι δὲ ὁ παχὺς δύσπνους φανερὸν μὲν
καὶ ἁπλῶς λεχθέν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ μιχλώδη καὶ θολε-
ρώδη διαμαρτυροῦσι, καὶ τούτων μὲν ταύτας αὐτὰς ὑπο-
λάβοι τὰς αἰτίας. ὅτι δ' ἡ ἀρχὴ φθειρομένη κυριωτάτη πρὸς
τὴν σχέσιν, κἀκεῖθεν φανερόν. τὴν γὰρ πίτταν καιομένην τὸ
μὲν ὕδωρ οὐ σβέννυσι. τὸ δὲ ἔλαιον σβέννυσιν, ὅτι διαλύεται·
λεπτότερον ὂν πρὸς τὴν ἀρχήν, καί τοι μάλιστα εὔκαυστον.
ἀλλ' ὅτι ἐν ἀρχῇ λάβῃ καὶ θλίψῃ, ταύτῃ ἔσβεσεν ὥσπερ καὶ
2 τοὺς λύχνους ἐπιρρυέν, πάλιν δὲ τὸ ὄξος σβεστικώτερον τοῦ
ὕδατος διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν θερμότατον ὂν τῶν λοιπῶν. εἰσ-
δύεται γὰρ μάλιστα καὶ πλεῖστον, ὥστε θιγγάνειν τῆς ἀρ-
χῆς. οὐ γὰρ ἡ ψυχρὸν σβέννυσι πάντως τὸ ψυχρόν. τοῦτο δὲ
δῆλον, ὅτι καὶ τὸ ζέον ὕδωρ. ἀλλ' ἡ τὴν ἀρχὴν ἐπικλείει καὶ
καταλαμβάνει. συντεθέντα μὲν οὖν ἄμφω τό θ' ὑγρὸν καὶ
» τὸ ψυχρὸν μᾶλλον φθείρει. γίνεται γὰρ τοῖς ἐναντίοις ὑπὸ
» τῶν ἐναντίων ἡ φθορά. τὸ γὰρ πῦρ θερμὸν καὶ ξηρόν. οὐ μὴν
3 ἀλλὰ καὶ χωριζόμενον ἑκάτερον φθαρτικόν. ὁ μὲν γὰρ ἀὴρ ἢ
ψυχρὸς σβέννυσι. τὸ δ' ὕδωρ ἢ ὑγρόν. καὶ αὗται μὲν ἐοίκασιν
ὥσπερ φυσικαῖς τισι ταῖς ἐναντίαις ὑπὸ τῶν ἐναντίων γινο-
μέναι. ἡ δὲ ἐφ' ἑαυτοῦ καθάπερ ἡ παρὰ φύσιν. οὐκ ἔστι δὲ παρὰ
» φύσιν, τὸ τὴν ἐλάττω κρατεῖσθαι δύναμιν ὑπὸ τῆς μείζο-
» νος. φθείρει δὲ καὶ τὰ οἰκείως φθαρτικὰ ταῖς ὑπερβολαῖς.
ἐπεὶ μέχρι γε τούτου καὶ συναύξει, λαμβάνοντος συμμετρίαν.
οἷον τὸ μὲν ὑγρὸν αὐτὸ καιόμενον. τὸ δὲ ψυχρὸν συνθλίβον ἰ-
4 σχυρότερον ποιεῖ. τὸ δὲ πνεῦμα τῇ κινήσει συνεκκαίει καὶ ζω-

πυρεῖ. διὸ καὶ οἱ λύχνοι πλεῖον ἔλαιον ἀναλίσκουσιν ἐν τοῖς
πνεύμασι. καὶ τὰ ξύλα θᾶττον κατακαίεται σφοδροτέρας
καὶ πλείονος τῆς κινήσεως γινομένης, ἡ δὲ μείζων καὶ ἀσύμμε-
τρος ἀποσβέσει. καὶ διὰ τοῦτο μὲν λύχνος ἀποσβέννυται φυ-
σώμενος· τὰ δὲ ξύλα καὶ οἱ ἄνθρακες ἐκκαίονται. τὸ μὲν γὰρ
οὐκ ἔτι σύμμετρον πνεῦμα λαβεῖν, ἅμα δὲ καὶ εὔκαυστον ἔχον τὸ
πυρούμενον οὐ δεῖται τῆς ἔξωθεν πνοῆς. τό τε γὰρ ἐλλύχνιον
ἅτε μανὸν καὶ ξηρὸν ἐφέλκεται τὴν ὑγρότητα, καὶ τὸ ἔλαιον 1
αὐτὸ καιόμενον. ὁ δ' ἄνθραξ καὶ τὸ ξύλον οὐ δύναται καίε-
σθαι μὴ φυσώμενα, διὰ τὸ γεῶδες καὶ στερεόν· οἱ γὰρ πόροι
πυκνοὶ τῶν τοιούτων πάντων, οὓς διοίγει καὶ ποιεῖ τῷ πυρὶ τὸ
πνεῦμα. καὶ ὅσῳ ἂν πλείω καὶ ἐλάττω μεμερισμένα προσ-
πίπτει μᾶλλον. διὰ τοῦτο καταμιγνύντες τοὺς ἄνθρακας ἐνίο-
τε καὶ προσάγοντες ἀλλήλοις φυσῶσιν. ἐκ μικρῶν γὰρ συ-
νιόντων ὥσπερ ναματίων καὶ ἡ φλὸξ γίνεται καὶ τὰ πυρεῖα
τῇ τρίψει. τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖ καὶ τοῖς ξύλοις ὑπεκκαύματα 2
λεπτὰ λαμβάνοντες φυσῶσι τοὺς ἄνθρακας. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ
ἄνθραξ φυσώμενος μᾶλλον καὶ θᾶττον ἐκκαίεται καθάπερ
ἐν τοῖς χαλκείοις. τοῦτο μὲν οὖν οὐκ ἂν ἀλόγως δόξειε συνερ-
γεῖ πνεύματι. καὶ γὰρ τὸ πῦρ οἷον πνεύματός τις φύσις.
ἐπεὶ δὲ πλείω καὶ ἀεὶ διαφέροντα τὰ καυστὰ καὶ πυρωτά,
διὰ τοῦτο καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν θάτεροι· καὶ οὐχ ἅπαν θά-
τερον δύναται καὶ θάτερον ποιεῖν. οἷον ὁ ἄνθραξ οὐ φωτίζει
ὥσπερ ἡ φλόξ· οὐδ' αὕτη καὶ ὁ λύχνος ὁμοίως, οὐδ' αὖ οὗ- 3
τος τ' ἐκκαίων, καὶ αὔων. ἀλλ' ὅσῳ δὴ καθαρωτέρα, τοσού-
τῳ μᾶλλον οὐκ ἔχουσα γεῶδες, οὐδὲ ὑδατῶδες, οὐδὲ ἐν αὐ-
τῇ τὸ ἀντιφράττον ἐξ ὧν ὁ καπνὸς καὶ ἡ ἀναθυμίασις. διὰ
τοῦτο γὰρ καὶ ἡ τῶν χλωρῶν ἐρυθροτέρα φλόξ, ἢ τῶν ξηρῶν,
ὅτι πλεῖον ἔχει τὸ τοιοῦτον. δι' οὗ διαφαινομένη λαμβάνει
τὴν χροιάν, ὥσπερ καὶ ὁ ἥλιος ὅταν ἦ παχὺς ὁ ἀήρ· ὁ δ' ἄν-
θραξ οὐδὲ ποιεῖ φλόγα πλὴν ὀλίγην διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὴν ἐ-
ξαιρουμένην πολλὴν ὑγρότητα, πυρουμένη γὰρ αὕτη ἡ 4

φλόξ· οὔσης δὲ τῆς εἰρημένης ἀνωμαλίας εὔλογον ἤδη καὶ
τὸ θερμαίνειν ἔνια μᾶλλον καὶ θᾶττον ὄντα θερμὰ καθά-
περ ἡ τοῦ καλάμου φλὸξ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τοὺς ἄνθρακας τοὺς
ἀπὸ τῶν ξύλων· καὶ τὸ θερμότατόν γε πῦρ ὅλως τὸ ἀπὸ
τῶν στερεωμάτων. ὁ δ' ἄνθραξ ἥκιστα θερμαίνει στερεώτατος ὤν.
καὶ τὴν μὲν τοῦ ἡλίου θερμότητα μελαίνειν τὰ σώματα.
τὴν δὲ τοῦ πυρὸς μή. πάντων δὲ τούτων καὶ τῶν τοιούτων αἰ-
1 τιάσαιτ' ἄν τις τὴν λεπτότητα καὶ τὴν παχύτητα. θερμαί-
νει τε γὰρ τὴν σάρκα καὶ τὸ ὕδωρ ἡ τῶν καλάμων τάχιστα,
διὰ τὴν λεπτότητα καὶ πυκνότητα. λεπτὴ μὲν γὰρ, ὅτι κοῦ-
φος συνεχὴς δὲ, ὅτι πυκνή. τὸ δὲ λεπτὸν διαδοτικὸν, καὶ τὸ
θερμαίνεσθαι διὰ τὴν συναφὴν καὶ κατάμιξιν. ἥτε φλὸξ
ὅλων τῶν ἀνθράκων μᾶλλον διὰ τοῦτο, καὶ ἅμα πλείων ἡ ἀ-
πόῤῥοια, ἀθροωτέρα. τὸ δ' ὅλον οὐ διὰ τῶν αὐτῶν ἴσον ἑκά-
τερον θερμαντικόν. εἰ δὲ μὴ ὡς οὐχ ὡσαύτως γ' ἔχων, οὐδὲ
2 ὁμοίως ἑκάτερον ἀλλ' ἄνθραξ μὲν ὁ στερεώτατος. φλὸξ δ' ἡ λε-
πτοτάτη καὶ πυκνοτάτη. θερμαίνει μὲν γὰρ ἡ φλὸξ, διὰ ταῦ-
τα μᾶλλον ἔνια. κατακαίει δὲ πάλιν οὐχ ὁμοίως, ὅτι λεπτο-
τέρα καὶ ἀσθενεστέρα. τὸ γὰρ ἐν τῷ γκώδει καὶ στερεὸν πῦρ θερ-
μότατον. ὅτ' ὀρθὸν ὁμοίως ἀλλ' ἀποστεγόμενον ὑπὸ τῆς θερ-
μότητος ἔχον τι τὸ καυστὸν σῶμα. τὸ δὲ στερεὸν διὰ τὴν πυκνό-
τητα καὶ σκληρότητα τὰ πυρωθέντα. καθάπερ σίδηρος, χαλ-
κὸς, λίθος, ὅσπερ ἃ τῇ φύσει σχεδὸν ψυχρότατα. στέγει γὰρ
3 ἐν αὐτοῖς μάλιστα καὶ τηρεῖ καὶ τὸ θερμόν. ὥστ' εὐλόγως
καυστικώτατα τῆς σαρκός· ἅμα δὲ καὶ ἡ τῆς φλογὸς φορὰ
ποιεῖ τινὰ παραλλαγήν. διὸ καὶ οἱ κινοῦντες ἐν τῇ φλογὶ τὰς
χεῖρας ὀξέως οὐ κατακαίονται. θᾶττον γὰρ ἡ κίνησις τῆς
χειρὸς οὖσα, καὶ ἅμα μεταλλάττουσα τὰ μέρη κωλύει
τὴν κατάκαυσιν. οὐ γὰρ καίει μὴ ἐπιμεῖναι τὸν αὐτὸν
χρόνον. διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐν τῷ ἡλίῳ βαδίζοντες ἧττον καί-
ονται τῶν καθημένων, καὶ οἱ φέχοντες ἐπὶ τούτων. ἅ-
4 μα δ' ἴσως τούτοις δὲ καὶ ἡ ἀπὸ τῆς κινήσεως τοῦ ἀέρος

γινομένη ποιεῖ τινὰ κατάψυξιν. ἔχει δὲ καὶ πρὸς τὰς τήξεις
καὶ πρὸς τὰς ἑψήσεις καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα μεγάλας ἑ-
κάστα πρὸς τὰ ὑποκείμενα διαφοράς. οἷον ὅπως μαλακῆς ἢ
θερμοτάτης ἢ μὴ σκληρᾶς, ἢ πάλιν ὀξείας καὶ σφοδροτέ-
ρας καὶ ἀθροωτέρας. ἀπὸ μὲν μαλακῶν καὶ μανῶν μαλα-
κώτερον τὸ θερμόν. ἀπὸ δὲ τῶν σκληρῶν καὶ πυκνῶν σφοδρό-
τερον. διὸ καὶ οἱ ἰατροὶ τοὺς ἥλους καίουσι τῷ χρυσῷ μαλα-
κωτάτη γὰρ ἡ ἀπὸ τούτου θερμότης. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν ταῖς 1
πυριάσεσι καὶ τοῖς ἀλείμμασιν. ἀπὸ τοιούτων γὰρ ζητοῦσι
τὰς θερμότητας σχεδόν. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι κα-
τὰ λόγον. αἷς μὲν ὥσπερ μάλαξις, ἢ σῆψις ἢ καὶ διάλυσίς
τις, κατὰ μικρὸν τὴν λεπτὴν δοκοῦσι καὶ μαλακήν, αἷς μὲν
ὥσπερ βιαιοτέρα τις χρῆσις, ὥσπερ τῇ χαλκευτικῇ, τὴν
σφοδροτάτην. διὸ καὶ τοὺς ἄνθρακας τοὺς γεωδεστάτους καὶ
πυκνοτάτους λαμβάνουσι. καὶ ἐνίους γε σιπούς ποιοῦσιν ἕ-
νεκα τῆς ἰσχύος. καὶ ἐπὶ ταῖς φύσαις χρῶνται. σφοδροτέρα 2
γὰρ οὕτως ἡ θερμότης καὶ ἀθροωτέρα συνεκκαίοντος τοῦ
πνεύματος. ἐν τούτῳ δ' ὄντι τῷ γένει καὶ ἐκεῖνο τὸ ἀπορού-
» μενον. ὅτι ὁ μὲν ἥλιος μελαίνει τὴν σάρκα, τὸ δὲ πῦρ οὔ. συμ-
» βαίνει γὰρ τὴν μὲν τοῦ ἡλίου θερμότητα λεπτὴν οὖσαν καὶ
μαλακὴν εἰσάγεσθαι κατὰ μικρὸν εἰς τοὺς πόρους, καὶ ὥσ-
περ ἀναθυμιᾶν καὶ ὑποκαίειν τὰ ὑποπολῆς, διὸ καὶ ἀλύ-
πως ὥστε ὑπομένειν. τὴν δὲ τοῦ πυρὸς παχυτέραν καὶ σφο-
δροτέραν οὖσαν διαθερμαίνουσαν μᾶλλον. τὸ γὰρ χρῶμα 3
μὲν ἀνιόντος τοῦ αἵματος ποιεῖν εὔχροιαν, ὑπὲρ ὧν οὐ δια-
μένειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐάν γε τούτῳ σφοδροτέρῳ χρήσηται
» καὶ κατακαύσει, μελαίνει· μέλανα γὰρ τὰ πυρίκαυστα,
» καὶ ὅλως τὰ κατακαιόμενα. διὸ καὶ αἱ φλυκτίδες ἔχου-
σιν ἐνιαχοῦ τοιαύτην τινὰ χρόαν, ὥσπερ ἀποσβεννυμέ-
νου τοῦ πυρὸς καθάπερ ἐν τοῖς ἄνθραξιν. οὐδὲν γὰρ μέ-
λαν ἄνευ ὑγρότητος. ἀλλ' ὅτι ἐκκαυθῆ πάντα λευκά,
καὶ τεφρώδη, καθάπερ καὶ τὰ ὀστᾶ. τὸ δ' ὑπὸ τοῦ κεράμου 4

λεγόμενον, ὅτι μελαίνει τὸ πῦρ τὴν σάρκα μὴ μελαῖνον, ἢ οὐ.
κἀληθές, ἢ οὐχ ὅμοιον. μίξει γάρ τινι μελαίνει τὸν ἄσβολον
καὶ τὸν καπνὸν ἀναφέρων, ὥσπερ καὶ τὰ ξύλα καὶ τὸν κέρα-
μον καὶ τοὺς τοίχους. ἐπεὶ καὶ τοὺς ἄνθρακας τρόπον τινὰ πα-
ραπλησίως· ἐγκαταδύεται γὰρ ὁ καπνὸς ἀναφέρων πολὺ γεώ-
δης. ἅμα δὲ καὶ ἡ ὑγρότης οὐ πᾶσα ἐκκαίεται διὰ τὸ μὴ ἰοῦ-
σθαι· καὶ διὰ τοῦτο βαρύτεροι τῶν ἄλλων εἰσίν. ἀναφερομένης
1 γὰρ τῆς τοιαύτης ἀναθυμιάσεως ἕλκεται τῇ πνοῇ καὶ εἰσδύε-
ται πόῤῥω. διὸ καὶ βαρύνει τὰς κεφαλὰς καὶ ὅλα τὰ σώμα-
τα. τούτων μὲν οὖν ταύτας τὰς αἰτίας ὑπολειπτέον. ἐὰν δὲ
ὅλως ἐν ἑτέροις γένεσι τεθῇ τὸ θερμὸν οἷον ὑγρῷ καὶ ξηρῷ,
πλείων ἔτι γίνεται διαφορά, πολλὰ γὰρ οὐ δύναται ποιεῖν ἑ-
κάτερον, ὧν θάτερον οὐκ ἀσθενέστερον ἔχειν δοκεῖ τὸ θερμόν·
ἐπεὶ τὸ ὕδωρ ζέον θερμότερον ὂν κατὰ τὴν ἀφὴν οὐχ ἧττον τοῦ
φλογός, οὐ τήκει ταχὺ καὶ πάλιν τὸ πῦρ οὐ δύναται κατὰ
2 μικρὸν ἐξάγειν τὸ ὑγρόν, οὐδὲ συνιέναι καὶ παχύνειν, ἀλλὰ
διὰ τὴν ξηρότητα πυκνοῖ τοὺς ἔξω πόρους δείκνυσιν ὥσπερ τὰ
ὠά. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐάν τι ἄλλο δέῃ μαλακῇ θερμότη-
τι πέττειν ἢ παχύνειν, ἡ δὲ ὑγρότης ὥσπερ μαλάττει πηγνύ-
μενα. διὰ τοῦτο καὶ ὅταν περίξηρος ὁ ἀὴρ ᾖ, κατακαίει τὰ ὀπω-
ρινά. καὶ ὅπου φύσει τοιοῦτος, ἀεὶ τοῦτο συμβαίνει πλεῖον.
ἐὰν δὲ τὸ ἔδαφος βοηθῇ διαῤῥέων, καὶ τὴν ἰκμάδα παρέχον,
ἢ δρόσοι πίπτουσιν οὕτως ἅμα τροφήν τε λαμβάνειν καὶ πέ-
3 ψιν. εἰσ μὲν οὖν τὰ τοιαῦτα χρήσιμον πλὴν ἐν ὑγρότητι καὶ
μεθ᾽ ὑγρότητος τὸ θερμόν. εἰς δὲ τὰς τήξεις τὸ ὑγρὸν ἀχρεῖον.
αἴτιον δ᾽, ὅτι τὸ τηκτὸν ὕδατος ὄν, φύσει ξηρᾶς δεῖται θερμό-
» τητος εἰς τὴν διάχυσιν. τὸ γὰρ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου ἀπαθές.
» ἅμα δὲ καὶ ἡ ἀσυμμετρία τῶν πόρων ἐναντιοῦται πρὸς τὸ μὴ
δέξασθαι· μεγαλομερὲς γάρ. οὐχ οἷόν τε ᾖ αὐτοῦ τοῦ ὑγροῦ χω-
ρισθὲν εἰσιέναι τὸ θερμόν, ἔτι δὲ ἀσθενέστερον ὥστε διοῖξαι τοὺς
πόρους πυκνοὺς καὶ συνεχῶν ὄντων τῶν ἔξωθεν. διὰ δὴ τοῦθ᾽ ἡ ξη-
4 ρὰ θερμότης ἁρμόττει πρὸς τὰς τήξεις, καὶ αὕτη λαμβάνουσα

τὴν συμμετρίαν· εἰ γὰρ πλεῖον, ἐκκαίει, τὰ δὲ καὶ ὅλως καυστα=
καί·, πρὶν εἰς διάλυσιν ἀγαγεῖν. ἔνια δὲ τοσαύτης δεῖται θερ
μότητος, ἣ ἐλλειπεστέρα γίνεται τοῦ ὕδατος, ὥσπερ τὰ λί-
να, καὶ οἱ σησάμινοι οἱ ἑψημένοι· τῷ γὰρ ἀτμῷ ταῦτα διαθερ-
μαινόμενα λαμβάνει τὴν ἕψησιν ἐγκαταμιγνυμένης ἅμα τῆς
ἰκμάδος, ὃ καὶ χρήσιμον πρὸς ἰσχύν. ἔνια δὲ τῶν βρωτῶν οὕ-
τως ἑψεῖται διαφθείρειν βουλομένων τῶν ὑγρῶν. ὅθεν οὐ κα=
κῶς κεῖται τοὔνομα τὸ πνίγειν. ἐγκατακλείουσι γὰρ περιπω- 1
μάζοντες καὶ πλάττοντες τὸν ἀτμόν, ὥστε εἴη τις ἀπόστα-
σις ἀπὸ τοῦ πρώτου αὕτη καὶ γένεσις. τὸ μὲν γὰρ ὑγρὸν ἀπὸ
τοῦ ξηροῦ γίνεται θερμόν. τοῦτο δὲ ἀπὸ τοῦ ὑγροῦ. πλὴν ἐκεῖ-
νο μὲν μιγνυμένου πως τοῦ πυρός. τοῦτο δ' ἴδιον ἐκκρινομένου
καὶ ἀπιόντος. ἡ δὲ τοῖς ἐμψύχοις σώμασιν ἐνυπάρχουσα θερ=
μότης πλείοσι μιγνυμένη, καὶ τρόπον ἰδιώτερον. οἷον ἡ ζῶσα
καὶ γόνιμος ἤδη γίνεται τῶν ὁμοίων. ἔτι δὲ περιττοτέρα ταύτης ἡ
ἀπὸ τοῦ ἡλίου. καὶ γὰρ αὕτη γόνιμος καὶ ζώων καὶ φυτῶν, οὐκ 2
ἄμικτος οὖσα τῷ ἀέρι, μᾶλλον δ' ἐν αὐτῷ τούτῳ γινομέ=
νη, συμμετρίαν δέ τιν' ἔχουσα τῇ μαλακότητι καὶ λεπτότητι
πρὸς τὸ γεννᾶν, οὐχ' ὥσπερ ἡ τοῦ πυρὸς σκληρὰ καὶ περικαής.
διὸ καὶ σπέρματα πυρωθέντα μὲν ἀβλαστεῖ, θερμαινόμενα
δ' ὑπὸ τοῦ ἡλίου καθ' ὑπερβολήν. ἔνιοι γάρ φασι περὶ βα
βυλῶνα καὶ ἔτι τοὺς θερμοτέρους τόπους καὶ πηδᾶν ἐπὶ τῆς
ἅλω, καθάπερ τὰ φρυγόμενα, γεννᾷ. καὶ βλαστάνει. τὸ μὲν
οὖν πῦρ τῷ θερμῷ τηλικαύτας ἢ τοιαύτας ἔχει διαφοράς. καὶ 3
οὔτε καθ' αὑτὰ καὶ μετ' ἄλλων καὶ ἐν ἄλλοις μιγνυμένων, ἐκ
ταύτης δέ πως τῆς αἰτίας καὶ ἐκεῖνο λύεται τὸ ποτε ἡ μὲν ἀ=
πόρημα, διὰ τί ποτε ἡ μὲν κοιλία τήκει τὰ νομίσματα, τὸ δὲ
ὕδωρ ζέον θερμότερον ὂν οὐ τήκει. καὶ γὰρ ὅλως τὸ ὑγρὸν ὥς-
περ ἐλέχθη κωλυτικὸν τήξεως, καὶ ἅμα διὰ τὴν μαλακότητα
καὶ μεγαλομέρειαν οὐ δύναται τέμνειν, οὐ δὲ διοίγειν τοὺς πό
ρους. ἡ δ' ἐν τῇ κοιλίᾳ θερμότης ξηροτέρα καὶ γεωδεστέρα διακρι
νομένου καὶ ἀπονοστοῦντος ἀεὶ τοῦ ὑγροῦ πρὸς τὴν κύστιν. καὶ πά 4

λιν διὰ τί τὸ μὲν ἐν πυρὶ κατακαιόμενον ξηρὸν γίνεταί τι λείψα-
νον, ὁ δὲ ἐν κύκλῳ λίθος ἐξ οὗ τοὺς σωροὺς ποιοῦσι, καὶ ὅπου ἄλ-
λοθι τοιοῦτος ἀφανίζει πάντα καὶ ἐν ἑαυτῷ τέφραν ποιεῖ. δια-
φέρει γὰρ καὶ ἐν τούτῳ ἡ θερμότης· ὅτι μὲν γὰρ ὁ λίθος ἐργάζεται τῇ
θερμότητι καὶ τῇ φύσει θερμὸς ὤν, σημεῖον τὸ γίνεσθαι κονίαν ἐξ
αὐτοῦ. τῷ δὲ θερμότερον * τὸ διαιρεῖν ταχύ τε καὶ εἰς λεπτά. τα-
χὺ μὲν γὰρ τὸ θερμότερον καὶ κινητικώτερον οἷον ἡ φλόξ εἰς δὲ
1 μικρὰ τὸ λεπτομερέστερον, διὰ τὸ πάντῃ παραδύεσθαι. τοιοῦτον
δὲ τὸ ἐν τῷ λίθῳ θερμόν ἐπεὶ ποιεῖ γε τοῦτο καὶ ὁ ἀὴρ ὁ ἐγ-
κατακλειόμενος ἐν ταῖς θήκαις καὶ διαλύει πάντα εἰς τέφραν,
ἀλλὰ χρονιώτερος θερμανθείς. ἡ δ' ἐν τῷ λίθῳ θερμότης τῆς
μὲν τοῦ πυρὸς ἀσθενεστέρα, λεπτοτέρα δέ, τῆς τοῦ ἀέρος τοῦ συγ-
κλειομένου θερμοτέρα, λεπτὴ δ' ἧττον· ὥστε τοῦ μὲν θᾶττον,
τοῦ δὲ λεπτοτέρα διαιρεῖν χρονιώτερον· ἐπεὶ δὲ τὸ σωματω-
δέστερον καὶ πυκνότερον πυρωθὲν θερμότερον, διὰ τοῦ τόπου
2 παχὺς καὶ θολερώτερος ὁ ἀὴρ, πάγοι καὶ καύματα μᾶλλον.
ὥστ' ἔνιοι ψυχρότατοι καὶ καυματωδέστατοι. πυρωθεὶς γὰρ ὁ ἀὴρ
κατέχων ἐν ἑαυτῷ διὰ τὴν παχύτητα τὸ θερμόν, ἐκ πυρὸς τὸν τό-
πον. ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δ' οἱ τοιοῦτοι καπνοί. ἐὰν δὲ καὶ ἐπιπίπτῃ πνεῦ-
μα θερμὸν ὄντα τὸν ἀέρα προσφερὸν καίεται. διὰ τὴν αὐτὴν
δ' αἰτίαν καὶ τῶν ἑψομένων τὰ παχύτερα θερμότερα, καθά-
περ τὸ γάλα, καὶ ὅλως τὰ ῥοφήματα τοῦ ὕδατος. καὶ ἐὰν ἐπι-
βάλῃ τι ἐπὶ τὸ ὕδωρ θερμαίνεται θᾶττον ἢ ψιλόν. οἷον γὰρ ἀντιφράτ-
3 τει καὶ κωλύει διατμίζειν ἔξω τὸ θερμὸν ὥσπερ τὰ ἐπιπωματι-
ζόμενα καὶ ἅμα δὴ θερμανθέντα θερμαίνει. πᾶν γὰρ ἔχον πυκνό-
τητα δύναται ποιεῖν τοῦτο διὰ τὸ κατέχειν. ὅλως γὰρ ὁ πολλά-
κις γίνεται, τὸ μὲν ἐν λεπτῷ καὶ ῥέον αὐτὸ καὶ μὴ μένον, ἔτι δὲ μικρο-
μερὲς ὂν οὐχ ὁμοίως καίει. τὸ δ' ἐναντίως ἔχον τούτῳ διὰ τὸν
ἀθροισμὸν καίει μᾶλλον καὶ ἰσχυρότερον γίνεται καὶ χρονιώτερον.
τῆς δὲ φλογὸς λευκότατον ἀεὶ καὶ καθαρώτατον τὸ μέσον. τὸ δὲ κά-
τω καὶ τὸ ἔσχατον ἐρυθρὰ καὶ μελαινοῦται μᾶλλον. ἐμφαίνεσθαι
4 δὲ τοῦτο μάλιστα ἐπὶ τῶν λύχνων, ὅτι ἀμιγέστατον τοῦτο τῇ

ἀναθυμιάσει. ὁ μὲν γὰρ πρὸς αὐτῇ μίξει καὶ τοῖς λύχνοις ἅ-
τε ἐπὶ τοῦτο φερομένης τῆς ἀναθυμιάσεως εὐλόγως μελαίνει
μᾶλλον. εἰς δὲ τὸ ἄκρον ἐπεὶ συρροὴ γίνεται καταλήγοντος ἤδη
καὶ ἅμα προσεπιλαμβάνοντος τοῦ μέρους ἄνω γὰρ ἡ ἰσχὺς πᾶ-
σα καὶ ἡ φορὰ τῆς φλογός· διὸ καὶ ὁ καπνὸς ταύτῃ μάλιστα
φέρεται. τάχα δὲ κἀκεῖνο οὐ κακῶς, εἰ μὴ ἄρα καὶ ἀληθέστε-
ρον ὡς οὔτε μὴ γίνεται οὔπω ἐστίν, οὔτε εἰ φθείρεται ὅμοιον. ἔστι
δὲ κάτωθεν μὲν γίνεται. ἄνωθεν δὲ φθείρεται ὑπὸ τοῦ ἀέρος. 1
τὸ. δὲ μέσον οἷον καθαρὸν καὶ εἰλικρινές. διὸ καὶ ταύτῃ μὲν οὐ
διορᾶται· τὰ δ' ἄνω κωλύει διά τε τὸ εἰς ὀξὺ συνήκειν καὶ διὰ
τὴν κίνησιν. ἀπορεῖται δὲ τοῦτο, διατί ποτε τῆς φλογὸς τὸ σχῆ-
μα πυραμοειδές ἐστι, καὶ φησὶ Δημόκριτος μὲν περιψυχομένων
αὐτοῦ τῶν ἄκρων εἰς μικρὸν συνάγεσθαι καὶ τέλος ἀποξύνε-
σθαι. ἕτεροι δέ τινες τῶν παλαιῶν ὑπὸ τῆς τοῦ περιπίπτον-
τος πνεύματος κινήσεως περιάγεσθαι. τότε γὰρ ἐπάνω τῆς φλο-
γὸς ἀσθενέστερον εἶναι καὶ ἐν πλείστῃ κινήσει ἄλλως περιψύχειν. 2
καὶ διὰ τὴν τοῦ περιπίπτοντος πνεύματος κίνησιν· εἰ γὰρ τὸ
περιψύχειν ἱστάναι δεῖν ὡσαύτως γίνεσθαι, ὃ δ' οὐ δ' ἑτέρου τῶν
δύο, καὶ μᾶλλον ὑπὸ τῆς κινήσεως ἢ περιψύξεως ἀποξύνε-
σθαι. γελοῖα δὲ ὅλως καὶ τούτοις ἡ τοῦ περιπίπτοντος ἀέρος κί-
νησις. ὑφ' αὐτοῦ γὰρ κινεῖται τὸ πῦρ καὶ μᾶλλον κινεῖ τὸν ἀέρα,
ἢ ὑπ' ἐκείνου κινεῖται τῷ διωθεῖν, ἐπεὶ καὶ εὐδίας οὔσης οὐδὲν
ἧττον ἡ ὀξύτης τῆς φλογός. ἔτι δ' ἄτοπος ὁ περισυρμὸς ὥσ-
περ κούφων τινῶν καὶ ἐπιπολαίων ὄντων. χρὴ τὰ τούτων παν- 3
ταχόθεν ὁμοίως συμβαίνειν καὶ πνεύματος ὄντος μείζονος μᾶλ-
λον. νῦν δ' ἐν ταῖς ἀπνοίαις ἀποκορυφοῦται μάλιστα ἡ φλόξ·
ἅτε καὶ οὐ κωλυομένη τῷ πνεύματι ἀπὸ διακωλύει τὴν εἰς ὀρ-
θὴν φορὰν, ἀλλὰ περικλᾶν καὶ μεταρρίπτειν. τοῦτο μὲν οὖν
πρὸς τὸ μὴ ἀληθὲς, οὐδ' ἄγαν συνετόν. εἰ δ' ἐν φορᾷ τινι καὶ
ῥύσει τὸ πῦρ. ἀεὶ δὲ τῶν ῥεόντων εἰς ἔλαττον ἡ ἀποτελεύτησις·
μὴ γινομένης ἄλλοθεν ἐπιρροῆς ἀναγκαῖον εἰς τὸν πλείω τό-
πον διατεινόμενον καὶ τὸ συνεχὲς διατηροῦν ἀποστενοῦσθαι 4

μᾶλλον. ὥστε τοῦτο ἂν εἴη, καὶ τῆς φλογὸς αἴτιον εἰς τὸν σχη-
ματισμόν. ἡ γὰρ ἀρχὴ κάτωθεν ἰσχυροτάτη καὶ πλείστη. μετὰ δὲ
ταῦτα ἐλάττων ἀεὶ καὶ ἀπολήγουσα ἀσθενεστέρα· διασώζουσα δὲ
τὸ συνεχές· ὅθεν καὶ ἐπὶ τῶν ὑδάτων γίνεται. καὶ γίνοιτ' ἂν εἰ
» μὴ περιεμπίπτοιεν ἔξωθεν ἕτερα ῥεῖθρα πολλῆς δ' οὔσης καὶ ἀ-
» θρόας τῆς πηγῆς τὸ ἐγγύτατον πλεῖστον. εἶτα ἐλάττω ἀεὶ καὶ
ἔλαττον. τελευτῶν δ' ὑπολείπειν, ἐὰν μὴ που τόπος ἔγκοιλος
1 ὢν ἢ καὶ ἄλλως ἀνωμαλὴς ἀθροισμὸν ἢ διάχυσιν εἰς πλείω
ποιήσει. τοῦτο δ' ἐπὶ τοῦ ἀέρος, καὶ τῆς φλογὸς οὐκ ἔστιν. ὁ μὲν
γὰρ ὁμαλής. ἡ δὲ φλὸξ οὐ τὴν αὐτὴν φέρεται, ἀλλὰ διὰ τὴν
τῶν τόπων ἔγκλισιν. ὅμοιον δὲ καὶ οὐχ ἧττον ἴσως οἰκεῖον τῷ
ἐπὶ τῶν φυτῶν· καὶ γὰρ τούτων ἡ αὔξησις εἰς λεπτὸν ἀνήκει καὶ
εἰς ὀξὺ ἡ τοῦ θερμοῦ φορὰ γινομένη μέχρι ὅταν ἀρχὰς ἑτέρας
ἐν αὐτῇ λαμβάνοντα ποιήσηται τὴν ὄζων καὶ κλάδων ἔκφυ-
σιν εἰ δ' ἄρα καὶ τὸ περιέχον κωλύει τι καὶ ἀφαιρεῖται καθά-
2 περ εἰκός, οὐχ ἡ κινούμενον ἀλλ' ἢ ψυχρὸν τοῦτο δρᾷ. πλείω
δ' ἀφαιρεῖται καὶ μᾶλλον ἀνισχύει, δῆλον ὅτι τοῦ ἀσθενεστέρου καὶ
πορρωτέρω διατεινομένου. καὶ περὶ μὲν τοῦ σχήματος ἱκανῶς εἴ-
» ρηται. φθοραὶ δὲ γίνονται πλείους τοῦ πυρός· πειρατέον δ' εἰς ἕ-
καστην τούτων ἀνάγειν κατὰ μέρος, οἷα καὶ τὰ τοιάδε. διατί τὴν
σάρκα καίοντα τὴν κοιλίαν οὐ καίει, οὐδὲ τὰ στόματα ὁμοίως.
διατὶ δὲ τοὺς λύχνους τινὲς εἰς τὰ στόματα λαμβάνοντες ἀπο-
σβεννύουσι καὶ οὐ καίονται. διὰ τί δὲ τοὺς διαπύρους ὀβελίσκους
3 σφοδροτέρως πιάσαντες ἧττον οὐ καίονται. διὸ καὶ διὰ τοὺς πό-
ρους βαδίζοντας πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς παρασκευάζονται καὶ τοῦ-
τό φασι δρᾶν. καὶ διατὶ τὰ κατακαύματα τῷ θερμῷ καθίστα-
ται καὶ κωλύει φλυκταίνας ῥεῖσθαι. πάντα γὰρ ταῦτα καὶ εἴ τι
τούτοις ὅμοιον εἰς ἐκείνας τι πίπτει τὰς αἰτίας. εἴς τε τὴν τὸ ἔ-
λαττον ἀπὸ τοῦ πλείονος φθείρεσθαι καὶ μαραίνεσθαι, καὶ εἰς τὸ
συνθλίβειν τε καὶ καταπνίγειν τὴν ἀρχήν. τοῦτο γὰρ ποιεῖ καὶ
τὰ στόματα καὶ ἡ κοιλία καὶ ἡ πίεσις. οὐκ ἐᾷ δ' ἀπορρεῖν. μὴ ἀ-
4 πορρέον δὲ ἧττον καίει. τούτων δ' ἡ δύναμις. ἐπεὶ καὶ θλίβοντες

οὗτοι καὶ μεταβάλλοντες τοὺς ἄνθρακας τοὺς ἀρτιέσει σβεν-
νύουσιν. αἱ δὲ τῶν ὑγρῶν δυνάμεις αἱ σβεστικώτεραι τῷ πα-
ρεισδύεσθαι μάλιστα εἰς τὴν ἀρχὴν ὥσπερ ἐλέχθη περὶ τοῦ
ὄξους. ἐὰν δ' ἅμα καὶ γλισχρότης τις μιχθῇ, μᾶλλον. διότι τὸ
μὲν γὰρ διαδῦναι δύναται, τὸ δ' αὖ διοδεύειν. τὸ δ' ὥσπερ ἐπαλεί-
φει καὶ ἐπιπωματίζει. διὰ τί τοῦτο σβεστικώτατον εἶναί φασιν
ἐάν τις μίξῃ τὸ ὄξος ὠοῦ τῷ λευκῷ. τὸ μὲν γὰρ γλίσχρον, τὸ δὲ
διαδυτικόν. καὶ πρὸς τὰς ποιήσεις τῶν μηχανημάτων τοῦτο 1
μάλιστα βοηθεῖν. ἐὰν δ' ἅμα τῇ ὑγρότητι τῇ τοιαύτῃ καὶ ὃ ψυ-
χρὸν προσῇ φύσει καὶ τοῦτο συνεργεῖν εἰς τὴν σβέσιν ὥσπερ
οἱ καὶ περὶ τὴν σαλαμάνδραν εἶναι ψυχρὸν γὰρ τῇ φύσει τὸ
ζῶον, καὶ ἡ ἀπορρέουσα ὑγρότης γλίσχρα καὶ ἅμα χυλόν τιν'
ἔχουσα τὸν αὐτόν, ὥστε διικνεῖσθαι πορρωτέρω. σημεῖον δὲ καὶ
τὰ ὕδατα ὀλέθρια γίνεσθαι τοὺς καρπούς, ἐὰν καταμιχθῇ καὶ
μᾶλλον τεθνεώσης. ἔτι δὲ καὶ τὸ νωθὲς τῆς πορείας συνερ-
γεῖ. πλείω γὰρ χρόνον ἐπιμένον μᾶλλον σβεννύουσιν ἡ δὲ σβέ- 2
σις οὐκ ἐᾷ ὁποσονοῦν εἶναι πῦρ. ἀλλ' ἐὰν σύμμετρον πρὸς τὴν
φύσιν καὶ τὴν δύναμιν. καὶ εἰς ὃ ἐὰν μὴ ἐπιχρονίσῃ πάλιν ἀ-
νάζω πυρεῖται. σύμφωνον δὲ τούτῳ καὶ τὸ τὰ ἰξιούμενα μὴ καί-
εσθαι. διὸ καὶ ἔνιοι πρὸς τὸ μὴ πάσχειν ἀλείφουσι. ψυχρὸν γὰρ
δὴ καὶ γλίσχρον ὁ ἰξός, ὥστε μὴ διὰ τὴν πυκνότητα δέχεσθαι,
καὶ διὰ τὸ ψυχρὸν σβέννυται. τούτων μὲν οὖν αὗται αἱ αἰτίαι.
τοῦ δὲ μὴ ἐπαίρεσθαι τὰ κατακαύματα καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἕτερον,
ἡ πλείων θερμότης κρατοῦσα τῆς ἐλάττονος καὶ ἀναξηραίνου- 3
σα τὴν γινομένην σύντηξιν, ἀφ' ἧς αἱ φλυκταῖναι ὥσπερ ἐλέ-
χθη, καὶ καταμαραίνουσα καὶ συμφρύγουσα τὴν ἀρχήν, καὶ τὰς
μὲν καθέκαστα σβέσεις ἐκ τούτων θεωρητέον. διατί δ' ἐκ μὲν ξύ-
λων γίγνεται πυρεῖα, καίπερ οὐκ ἐκπηδῶντος ἧττον γίνεται·
τοῦτο δὲ οὐκ ἔστιν ἀληθές, ἐκ πολλῶν γίνεται μᾶλλον καὶ θᾶτ-
τον. οὐ μὴν ἀλλ' εἴπερ ἐκεῖνο ἀποληπτέον τὴν αἰτίαν, ὅτι τὸ
μὲν ξύλον εὐθὺς ὑπεκκαῦον ἔχει συγγενῶν ἐνόντων τῷ πυρί.
κἂν μή τι πρὸς ὅθεν θᾶττον πυροῦται διὰ ἀσθένειαν. ὁ δὲ λίθος 4

ἔχει κατὰ ξηρὸς ὤν. διὸ καὶ τὸ ἐκ πηδῶν εὐθὺ πεπυρωμένον προ-
σάγουσιν. ἀπεξηραμένα βέλτιον δ' ἐν βορείοις ἢ νοτίοις τὰ πυρεῖα,
διότι ξηρότερα ὄντα θᾶττον καὶ δι' ἐλάττονος τρίψεως ἐκθερ-
μαίνεται· διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ τῶν τυχόντων ξύλων ἀλλ' ὑξωει-
σμένων ἱκανῶν γίνεται. δεῖ γὰρ ἔχειν τινὰ συμμετρίαν. ἄριστα δ'
οἱ μὲν ἐκ κιττοῦ φασιν, οἱ δὲ ἐκ τῆς καλουμένης ἀνδράχνης τὴν
ἐσχάραν. τὸ δὲ τρύπανον δάφνης, οὐ γὰρ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ποιοῦν καὶ
1 πάσχον. ἀλλ' ἕτερον εὐθὺ κατὰ φύσιν. ἀγαθὰ δὲ καὶ ἐκ ῥάμνου
καὶ μᾶλλον εἰς τὴν ἐσχάραν. πρὸς δὲ τῷ ξηρᾷ καὶ χυμὸν εἶναι καὶ
μανότητά τιν' ἔχει. δεῖται τοῦθ' ὑπάρχειν, ἵν' ἡ τρίψις ἰσχύει. τὸ δὲ
τρύπανον ἀσθενέστερον εἶναι. διὸ τῆς δάφνης ἄριστον ἅμα τε ἀπα-
» θὲς ὂν ἐργάζεται τῇ δριμύτητι ἐπεὶ γὰρ αὐτοῦ ὑγρότητος ἢ ἀναθυ-
» μιάσεως τινὸς οὐκ ἔστι θερμότης, διὰ τοῦθ' ἡ κονία, καὶ ἡ μᾶλ-
λον ἢ καὶ ἁπλῶς ὕδατος ἐπιχεομένου. ἔστι τε ὕλη τὸ ἐγκατα-
λελειμμένον πῦρ, ὥσπερ οἱ λύχνοι· καὶ οὔθ' ἡ παλαιὰ σφόδρα,
2 οὔθ' ἡ νέα, ἀλλ' ἡ ἀρτίκαυστος καὶ βωλοειδής. τῆς μὲν τε ὁ χρό-
νος ἐξήρηται διὰ τὴν ἀναπνοήν. ἡ δὲ μικρομερὴς ἄγαν ὀλίγον
ἔχει. μικρὸν δὲ ὂν τὸ πῦρ ἀσθενές. ἔοικε δὲ καὶ τὸ περὶ τὴν γύ-
ψον τὴν φοινικικὴν τοιοῦτον εἶναι. φασὶ γὰρ καὶ ἐκείνην ἀνα-
φυσωμένην καίειν. οὐδὲν γὰρ διαφέρειν σύμφυτον καὶ ἐπα-
κτὴν ἔξωθεν ἔχειν τὸ θερμόν. ἐμφαίνει δέ πως καὶ τὸ νίτρον τὸ κε-
καυμένον ἐν τῷ ὀρύττεσθαι τὴν τοιαύτην δύναμιν. ὅταν γὰρ ὕ-
δωρ θερμὸν ἐπιχυθῇ διαθερμαίνει καὶ αἴσθησιν ἐμποιεῖ κατὰ
3 τὴν ἁφήν, ἀεὶ δεῖ συμμετρίας τινὸς εἰς ἅπαντα τὰ τοιαῦτα
πρὸς τὸ κρατεῖσθαι. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ οἶνος ἐγχεόμενος ἐπὶ
τὴν φλόγα, καθάπερ τοῖς σπένδουσιν ἐκλάμπει. καὶ ἡ θά-
λαττα ὅταν σβεννύουσιν ἐὰν δ' ἔλαττον ἢ καὶ τὸ ὕδωρ συστελλό-
μενον τε καὶ ἀθροισθὲν ἰσχυρότερον. ἐν δὲ τῇ πιττοκαιομένῃ μᾶλ-
λον, ὅτι σφοδροτέρα καὶ πλείων ἡ φλόξ ὥστε καὶ ἐκ πηδᾶν, καὶ
κατακαίειν τὰς οἰκίας. διακρίνεται γὰρ τὸ ἐμπῖπτον κρατηθὲν
καὶ ἐκφλογοῦται· ψόφος δὲ γίνεται πυρουμένου, διὰ τὸ μάχε-
4 σθαι τὸ θερμὸν καὶ τὸ ὑγρόν· ὅπερ συμβαίνει κατὰ τὴν σβέσιν.

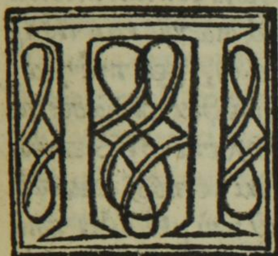
ἀὴρ γάρ τις ὁ ψοφῶν κατὰ τὴν ἐναπόληψιν καὶ ἐνταῦθα κά-
κεῖ. ταῦτα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λύχνων ἔστιν ὁρᾶν, ὅταν ὕδωρ ἐξέχῃ τὸ
ἔλαιον. τὸ γὰρ ὕδωρ σβεννύσι. καὶ τὰ φύλλα δὲ τὰ τῆς δάφνης
καὶ τοῦ κιττοῦ καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα, πηδᾷ διὰ πυκνότητα,
καὶ διὰ τὸ ἔχειν πολὺ τὸ ὑγρόν. ἐξαφροῦται γὰρ πολὺ καὶ οὐ δί-
εισι τῇ πυκνότητι. διὸ καὶ ὁ ψόφος· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ξύλα τὰ
καόμενα. τὰ μὲν ῥήγνυται καὶ πηδᾷ. τὰ δὲ συνεχῆ ποιεῖ τινα
ψόφον. καλοῦσι δὲ οἱ μὲν γελᾶν τὸν ἥφαιστον, οἱ δ᾽ ἀπειλεῖν. 1
ἀεὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα διαιρουμένου τοῦ ὑγροῦ καὶ ἀθρόου φερο
μένου μετὰ βίας, ὁτὲ μὲν ῥῆξις γίνεται καὶ πήδησις· ὅταν δὲ συ
νεχὴς ψόφος καὶ φλόγωσις. ὃ καὶ αὐτὸ ποιεῖ τρόπον τινὰ τὸ πῦρ
ἐν φρέατι πνεύματος ὄντος, ἅτε πυρουμένου. ὁ δὲ καπνὸς ἧττον
λυπεῖ ὅταν ἐν τῷ αὐτῷ πυρί. διὸ καὶ οἱ ἐν τοῖς σπηλαίοις πο
λιορκούμενοι τῷ καπνῷ πῦρ ἐὰν ἔχωσιν, οὐδὲν πάσχουσιν. σβεν-
νυσι γὰρ τὸ ἐν τῷ καπνῷ θερμὸν τὸ πῦρ. ἐπεὶ πέφυκε τὸ πλέ-
ον τὸ ἔλαττον μαραίνειν. σβεννυμένου δὲ φθείρεται καὶ ὁ καπνός. 2
διὸ καὶ ὁ ἥλιος ὥσπερ τὸ πῦρ βοηθεῖ πρὸς τὸ μὴ καπνίζεσθαι.
τὸν δὲ νεφείκτῳ καὶ προσπίπτοντα ἐκ πυροῖ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐγ
γὺς τοῦ πυρὸς, ἧττον ἐνοχλεῖται. καὶ γὰρ τοῦτο ποιεῖ καὶ ἀναφέ
ρει καὶ ἀνωθεῖ πρὸς τὰ ἄνω. διὰ τὸ αὐτὸ δὲ καὶ τὸ πολὺ πῦρ ἄ-
καπνον ὅτι φλογοῦται καὶ κατισχύεται πολλοῦ τοῦ πυρὸς ὄντος.
ὅτι δ᾽ ἂν πλέον τὸ καιόμενον ἔλαττον τὸ καπνίζον, ἐξαφθέντος
ἢ θυμιωμένου. καὶ ἐπὶ τῶν ξηρῶν ξύλων πυκνῶν συντιθεμένων
ἄνωθεν οἱ ἄνθρακες ἐπιβαλλόμενοι ποιοῦσιν ἀκαπνότερον. ὅ- 3
τι ἐκφλογοῦται πᾶς ὁ καπνὸς ἐμπίπτων εὐθὺς εἰς τὸ πῦρ, καὶ
τῇ πυκνότητι καταδυόμενος. δύσκαπνα δὲ τῶν ξύλων τά τε χλω
ρὰ καὶ τὰ σκολιὰ, καὶ τὰ γλινώδη, καθάπερ ὁ φοῖνιξ. εὔινον δ᾽
ἀεὶ καὶ εὐδιαίρετον εἶναι τῇ φλογί. διὸ καὶ τὰ ἐσχισμένα τῶν ἀ-
σχίστων εὐκαυστότερα. κωλύει δ᾽ ὁ φλοιός. καὶ ἐάν τις κινῇ καὶ με
ταπιθῇ καιόμενα, καπνωδέστερα. ὅτι συμβαίνει τὰ μὲν μετα-
στραφέντα συνίεσθαι, τὰ δὲ μὴ καίεσθαι προσπίπτοντος ἄρ-
τι τοῦ πυρὸς. ἀλλ᾽ ὅσα καπνιεῖν. ἔνια δὲ καὶ τῶν ἀκαύστων πρι- 4

θλασθέντα

θλασθέντα πολυκαυστότερα γίνεσθαι, καθάπερ τὰ ἐλάϊνα. διὸ
καὶ οὐ πολὺν χρόνον φασὶ δεῖν φυσᾶν, ἐὰν μὴ πλῆθος ᾖ ξύ-
λων. ἡ δὲ δριμύτης τοῦ καπνοῦ κατὰ τὴν ὑγρότητα τὴν ἑκά-
στου· διὸ καὶ ἀπὸ τῶν σικύων δριμύς. ὀπωδέστατος γάρ. ὁ δὲ τῆς
δαδὸς καὶ πεύκης οὐ δηκτικός, ὅτι πλείων καὶ ἐλαιώδης, ὥσ-
» περ ὁ καπνὸς οὐκ ἔχων οὐδὲν τραχὺ καὶ γεῶδες. ὅτι δ' ἀπὸ μὲν
» τοῦ ἡλίου φῶς ἅπτουσι τῇ ἀνακλάσει ἀπὸ τῶν λείων, τί τὸ ἄ-
1 πορον. συμμήγνυσι δὲ τὸ ὑπέκκαυμα. ἀπὸ δὲ τοῦ πυρὸς οὐχ ἅ-
πτουσιν. ὅμοιον δ' ἥ τε λεπτομέρεια. καὶ ὅτι συνεχὲς γίνεται
μᾶλλον ἀνακλώμενον. τὸ δὲ ἀδυνατεῖ διὰ τὴν ἀνομοιότητα
γίνεσθαι. ὥστε τὰ μὲν τῷ ἀθροισμῷ καὶ τῇ λεπτότητι διαδυό-
μενον εἰς τὸ ἔκκαυμα δύναται καίειν, τὰ δ' οὐδ' ἕτερον ἔχον-
τα οὐ δύναται. ἐξάπτεται δὲ ἀπό τε τῆς ὑέλου καὶ ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ,
καὶ τοῦ ἀργύρου τρόπον τινὰ ἐργασθέντων. οὐχ ὥσπερ Γοργίας
φησί. καὶ ἄλλοι δέ τινες οἴονται, διὰ τὸ ἀπιέναι τὸ πῦρ διὰ τῶν
2 πόρων· οἱ δ' ἐρριγωκότες κατὰ μικρὸν διαθερμαίνονται. καὶ οἱ
λουόμενοι χλιαρῷ καταχέονται πρῶτον, ὅπως εἰς δυόμενον
διαχέῃ. τὸ γὰρ ἄγαν θερμὸν ἀθρόον συνέκλεισε τοὺς πόρους. ὅ-
τι μὲν αὐτὴ περιθείησαν καὶ συνθλίψαν φώρασιν ἐπρίησεν, ὅτε
ἐκώλυσεν ἐξελθεῖν. ὥστε μὴ πεπαῦσθαι τὸ ῥῖγος, ἀλλὰ τὸ
μὲν περικεκαῦσθαι, τὸ δὲ κατεψῦχθαι. καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν
κακῶς ὀπτωμένων. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸ μὲν ἔξω καίεται, τὰ
δ' ἐντὸς ὠμὰ πυκνούμενα καὶ οὐ διϊόντων τῶν πόρων. διὸ καὶ
3 μαλακότητα καὶ συμμετρίαν τινὰ ζητοῦσι πρὸς τὴν ὄπτησιν.
» καὶ ἐργωδέστερον φασὶ τὸ καλῶς ὀπτῆσαι, καὶ μᾶλλον τέχνης
» ἢ τὸ ἑψῆσαι. οἱ δ' ἄνθρακες γίνονται μὲν μέλανες, ὅτι ἐγκα-
τακλείεται ὁ καπνὸς ἐν αὐτοῖς μέλας ὢν φύσει καθάπερ
βάπτει. διὸ μελάντατοι οἱ σκευαστοί· καίουσι γὰρ οὕτως, ὥστε
ἀποσβέννυσθαι θυμιῶντες καὶ κατὰ μικρὸν διαδόντες ἀνα-
πνοήν· ἐὰν γὰρ φλογωθῇ, κατακαίει καὶ διαλάπτει εἰς τέφραν.
ὁ δὲ καπνὸς ὁ μέλας, ὅτι σύγκειται ἐξ ὑγροῦ διαλυομένου εἰς
4 πνεῦμα καὶ γῆν, καὶ τοῦ πνεύματος ὄντος μέλανος, ὁ γὰρ ἀὴρ

» φύσει μέλανος. ἕως μὲν οὖν αὐτὰ ἔχωσι πῦρ, ἐρυθροὶ φαίνονται.
» διὰ γὰρ τοῦ μέλανος τὸ λευκὸν φαίνεται φοινικοῦν. ὥσπερ ὁ
ἥλιος διὰ καπνοῦ καὶ ἀχλύος. διὸ καὶ ὁ ἄνθραξ τῆς φλογὸς
ἐρυθρότερος. λεπτότερος γὰρ ὁ ἀποκρινόμενος καπνὸς τοῦ ἐ-
νυπάρχοντος ἐπὶ γεώδεις τῷ χυλῷ. διὸ καὶ ἧττον οὗτος εὐδιό-
πτος. ἐπεὶ καὶ αὐτῆς τῆς φλογὸς ἡ μᾶλλον καπνώδης καὶ τῆς
χλωρῶν ἐρυθρὰ ξύλων. ὅταν δ' ἀποσβεσθῶσι πνίξει, συγκατα-
κλειομένου καὶ ἐναποσβεννυμένου τοῦ καπνοῦ, μέλανες γί-
νονται διὰ τὴν λεχθεῖσαν αἰτίαν. τὰ δὲ κρύμματα μάλιστα
διαμένει, ὅτι ἐναπολαμβάνεται τὸ πνεῦμα τοῦ πυρός·
πνευματῶδες γὰρ μάλιστα τὸ πῦρ· ἀλλὰ περὶ
μὲν τούτων ἱκανῶς εἴρηται μέχρι γε τοῦ
νῦν. ἀκριβέστερον δὲ πάλιν ἐν
ἄλλοις ἐροῦμεν περὶ
αὐτῶν.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΣΘΗΣΕΩΝ.

ΠΕρὶ αἰσθήσεως αἱ μὲν πολλαὶ καὶ καθό-
λου δόξαι, δύ' εἰσιν. οἱ μὲν γὰρ τῷ ὁμοίῳ
ποιοῦσιν. οἱ δὲ τῷ ἐναντίων. παρμενί-
1 δης μὲν καὶ ἐμπεδοκλῆς καὶ πλάτων
τῷ ὁμοίῳ. οἱ δὲ περὶ ἀναξαγόραν καὶ
ἡράκλειτον τῷ ἐναντίῳ. τὸ δὲ πιθανὸν
ἔλαβον, οἱ μὲν ὅτι τῶν ἄλλων τε τὰ
πλεῖστα. τῇ ὁμοιότητι θεωρεῖται, καὶ ὅτι συμφυτόν ἐστι πᾶσι
τοῖς αἰσθητοῖς τὰ συγγενῆ γνωρίζειν. ἔτι δ' ὡς τὸ μὲν αἰσθάνε-
σθαι τῇ ἀπορροίᾳ γίνεται. τὸ δ' ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον.
οἱ δὲ τὴν αἴσθησιν ὑπολαμβάνοντες ἐν ἀλλοιώσει γίνεσθαι,
2 τῇ ἀπορροίᾳ γίνεται. τὸ δ' ὅμοιον φέρεται πρὸς τὸ ὅμοιον, ἅ-
παντες ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. τὸ δ' ἐναντίον παθητικόν, τούτῳ προ-
σέθεντο τὴν γνώμην. ἐπιμαρτυροῦν οἴονται, καὶ τὸ περὶ τὴν
ἁφὴν συμβαῖνον. τὸ γὰρ ὁμοίως τῇ σαρκὶ θερμὸν, ἢ ψυχρὸν,
ποιεῖ αἴσθησιν. καθόλου μὲν οὖν περὶ αἰσθήσεως αὗται παρα-
δίδονται δόξαι. περὶ ἑκάστης δὲ τῶν κατὰ μέρος, οἱ μὲν ἄλλοι,
σχεδὸν ἀπολείπουσιν. ἐμπεδοκλῆς δὲ πειρᾶται καὶ ταύτας ἀ-
νάγειν εἰς τὴν ὁμοιότητα παρμενίδου. παρμενίδης μὲν γ' ὅλως,
3 οὐδὲν ἀφώρικεν. ἀλλὰ μόνον ὅτι δυοῖν ὄντοιν στοιχείοιν, κατὰ
τὸ ὑπερβάλλον ἐστὶν ἡ γνῶσις. ἐὰν γὰρ ὑπεραίρῃ τὸ θερμὸν
ἢ τὸ ψυχρὸν, ἄλλην γίνεσθαι τὴν διάνοιαν. βελτίω δὲ καὶ κα-
θαρωτέραν, τὴν διὰ τὸ θερμόν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταύτην δεῖ-
σθαί τινος συμμετρίας. ὡς γὰρ ἑκάστῳ φησὶν ἔχειν κρᾶσιν με-
λέων πολυπλάγκτως νόος ἀνθρώποισι παρέστηκε. τὸ γὰρ αὐτό ἐστιν
ὅπερ φρονέει μελέων φύσιν ἀνθρώποισι. καὶ πᾶσι, καὶ παν-
τι. τὸ γὰρ πλέον ἐστὶ νόημα. τὸ γὰρ αἰσθάνεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν,
4 ὡς ταυτὸ λέγει. διὸ καὶ τὴν μνήμην καὶ τὸν λήθην ἀπὸ τούτων

γίνεσθαι διὰ τῆς κράσεως, ἂν ἰσάζωσι τῇ μίξει, πότερον ἔσται
φρονεῖν, ἢ οὔ, καὶ τίς ἡ διάθεσις, οὐδὲν ἔτι διώρικεν. ὅτι δὲ καὶ
τῷ ἐναντίῳ καθ' αὑτὸ ποιεῖ τὴν αἴσθησιν, φανερὸν ἐν οἷς φησὶ
τὸν νεκρόν. φωτὸς μὲν καὶ θερμοῦ καὶ φωνῆς οὐκ αἰσθάνεσθαι
διὰ τὴν ἔκλειψιν τοῦ πυρός. ψυχροῦ δὲ καὶ σιωπῆς καὶ τῶν ἐ-
ναντίων, αἰσθάνεσθαι. καὶ ὅλως δὲ πᾶν τὸ ὄν, ἔχειν τινὰ γνῶ-
σιν. οὕτως μὲν οὖν αὐτὸς ἔοικεν ἀποτέμνεσθαι τῇ φάσει τὰ
συμβαίνοντα δυσχερῆ, διὰ τὴν ὑπόληψιν. Πλάτων δὲ ἐπὶ πλέον 1
μὲν ἧπται τοῖς κατὰ μέρος, οὐ μὴν εἴρηκέ γε περὶ ἁπασῶν.
ἀλλὰ μόνον περὶ ἀκοῆς καὶ ὄψεως. καὶ τὴν μὲν ὄψιν ποιεῖ
πυρός. διὸ καὶ τὸ χρῶμα, φλόγα τὴν ἀπὸ τῶν σωμάτων, σύμ
μετρα μόρια τῇ ὄψει ἔχουσαν, ὡς ἀπορροῆς τε γινομένης. καὶ
δέον οὖν ἐναρμόττειν ἀλλήλοις ἐξιοῦσαν μέχρι τινός, συμφύε-
σθαι τῇ ἀπορροῇ καὶ οὕτως ὁρᾶν ἡμᾶς, ὥσπερ ἂν εἰς τὸ μέ
σον τεθεῖο τὴν ἑαυτοῦ δόξαν, τῶν τε φασκόντων προσπίπτειν
τὴν ὄψιν, καὶ τῶν φέρεσθαι πρὸς αὐτὴν ἀπὸ τῶν ὁρατῶν. ἀ- 2
κοὴν δὲ διὰ τῆς φωνῆς ὁρίζεται. φωνὴν γὰρ εἶναι πληγὴν ὑ-
π' ἀέρος, ἐγκεφάλου καὶ αἵματος δι' ὤτων, μέχρι ψυχῆς.
τὴν δ' ἀπὸ ταύτης κίνησιν, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ἥπατος ἀκοήν.
περὶ δὲ ὀσφρήσεως καὶ γεύσεως καὶ ἁφῆς ὅλως οὐδὲν εἴρη-
κεν οὐδὲ εἰ παρὰ ταύτας, ἀλλὰ τινές εἰσιν. ἀλλὰ μᾶλλον ἀ-
κριβολογεῖται περὶ τῶν αἰσθητῶν. Ἐμπεδοκλῆς δὲ περὶ ἁπα-
σῶν ὁμοίως, λέγει. καὶ φησὶ τῷ ἐναρμόττειν εἰς τοὺς πόρους
τοὺς ἑκάστου αἰσθάνεσθαι. διὸ καὶ οὐ δύνασθαι τὰ ἀλλήλων 3
κρίνειν, ὅτι τῶν μὲν εὐρύτεροι, τῶν δὲ στενώτεροι τυγχά
νουσιν οἱ πόροι πρὸς τὸ αἰσθητόν. ὡς τὰ μὲν οὐχ ἁπτόμενα
διευτονεῖν. τὰ δ' ὅλως εἰσελθεῖν, οὐ δύνασθαι. πειρᾶται δὲ καὶ
τὴν ὄψιν λέγειν ποία τίς ἐστι. καί φησι τὸ μὲν ἐντὸς αὐτῆς,
εἶναι πῦρ. τὸ δὲ περὶ αὐτό, γῆν καὶ ἀέρα. δι' ὧν διιὸν λεπτὸν
ὄν, καθάπερ τὸ ἐν τοῖς λαμπτῆρσι φῶς. τοὺς δὲ πόρους ἐναλ
λὰξ κεῖσθαι, τοῦ τε πυρὸς καὶ τοῦ ὕδατος. ὧν τοῖς μὲν τοῦ πυ-
ρός, τὰ λευκά. τοῖς δὲ τοῦ ὕδατος, τὰ μέλανα γνωρίζειν. ἐ- 4

ναρμόττειν τὰ ἑκατέραις, ἑκάτερα. φέρεσθαι δὲ τὰ χρώμα-
τα πρὸς τὴν ὄψιν, διὰ τὴν ἀπορροήν. συγκεῖσθαι δ' οὐχ ὁ-
μοίως τοὺς δ' ἐκ τῶν ἀντικειμένων. καὶ τοῖς μὲν ἐν μέσῳ, τοῖς
δ' ἐκτὸς εἶναι τὸ πῦρ. διὸ καὶ τῶν ζώων τὰ μὲν ἡμέρα, τὰ δὲ
νύκτωρ μᾶλλον ὀξυωπεῖν. ὅσα καὶ πυρὸς ἔλατον ἔχει μεθ'
ἡμέραν. ἐπανισοῦσθαι γὰρ αὐτῷ τὸ ἐντὸς φῶς, ὑπὸ τοῦ
ἐκτός. ὅσα δὲ τοῦ ἐναντίου, νύκτωρ. ἐπαναπληροῦσθαι γὰρ καὶ
1 τούτοις τὸ ἐνδεὲς ἐν δὲ τοῖς ἐναντίοις, ἑκάτερον. ἀμβλυω-
πεῖν μὲν γὰρ καὶ οἷς ὑπερέχει τὸ πῦρ ἐπαυξηθὲν ἔτι μεθ' ἡ-
μέραν, ἐπι ώπτειν καὶ καταλαμβάνειν, τοὺς τοῦ ὕδατος
πόρους. ὧν δὲ τὸ ὕδωρ ταυτὸ τοῦτο γίνεσθαι κατα-
λαμβάνεσθαι γὰρ τὸ πῦρ ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἕως ἂν τοῖς μὲν
ὑπὸ τοῦ ἔξωθεν φωτὸς ἀποκριθῇ τὸ ὕδωρ. τοῖς δ' ὑπὸ τοῦ
ἀέρος, τὸ πῦρ. ἑκατέρων γὰρ ἴασιν εἶναι, τὸ ἐναντίον. ἄριστα
δὲ κεκρᾶσθαι καὶ βελτίστην εἶναι τὴν ἐξ ἀμφοῖν ἴσων συγκει-
2 μένην. καὶ περὶ μὲν ὄψεως σχεδὸν ταῦτα λέγει. τὴν δ' ἀκοήν,
ἀπὸ τῶν ἔξωθεν γίνεσθαι ψόφων. ὅταν γὰρ ὑπὸ τῆς φωνῆς
κινηθῇ, ἠχεῖν ἐντός. ὥσπερ γὰρ εἶναι κώδωνα τῶν ἴσων ἤχων
τὴν ἀκοήν, ἣν προσαγορεύει σάρκινον ὄζον. κινουμένην δὲ
παίειν τὸν ἀέρα πρὸς τὰ στερεά, καὶ ποιεῖν ἦχον. ὄσφρησιν δὲ
γίνεσθαι τῇ ἀναπνοῇ. διὸ καὶ μάλιστα ὀσφραίνεσθαι τούτους,
οἷς σφοδροτάτη τοῦ ἄσθματος ἡ κίνησις. ὀσμὴν δὲ πλείστην ἀ-
πὸ τῶν λεπτῶν καὶ τῶν κούφων ἀπορρεῖν. περὶ δὲ γεύσεως
3 καὶ ἁφῆς οὐ διορίζεται καθ' ἑκατέραν, οὔτε πῶς, οὔτε δι' ἃ γί-
γνονται, πλὴν τὸ κοινόν. ὅτι τὸ συναρμόττειν τοῖς πόροις, αἴ-
σθησίς ἐστι. ἥδεσθαι δὲ τοῖς ὁμοίοις κατά τε μόρια καὶ τὴν κρᾶ-
σιν. λυπεῖσθαι δὲ τοῖς ἐναντίοις. ὡσαύτως δὲ λέγει καὶ περὶ
φρονήσεως καὶ ἀγνοίας. τὸ μὲν γὰρ φρονεῖν, εἶναι τοῖς ὁμοίοις.
τὸ δ' ἀγνοεῖν, τοῖς ἀνομοίοις. ὡς ἢ ταυτὸν ἢ παραπλήσιον ὂν τῇ
αἰσθήσει τὴν φρόνησιν. διαριθμησάμενος γὰρ ὡς ἕκαστον ἑκά-
στῳ γνωρίζομεν, ἐπὶ τέλει προσέθηκεν, ὡς ἐκ τούτων. πάντα
4 πεπήγασιν ἁρμοσθέντα. καὶ τούτοις φρονοῦσι καὶ ἥδονται

καὶ ἀνιᾶσθαι. διὸ καὶ τῷ αἵματι μάλιστα φρονεῖν. ἐν τούτῳ
γὰρ μάλιστα κεκρᾶσθαί ἐστι τὰ στοιχεῖα τῶν μερῶν. ὅσοις μὲν
οὖν ἴσα καὶ παραπλήσια μέμικται, καὶ μὴ διὰ πολλοῦ, μὴ δ'
αὖ μικρά, μὴ δ' ὑπερβάλλοντα τῷ μεγέθει, τούτους φρονι-
μωτάτους εἶναι. καὶ κατὰ τὰς αἰσθήσεις ἀκριβεστάτους. κα-
τὰ λόγον δὲ καὶ τοὺς ἐγγυτάτω τούτων. ὅσοις δ' ἐναντίως,
ἀφρονεστάτους. καὶ ὧν μὲν μανὰ καὶ ἀραιὰ κεῖται τὰ στοι-
χεῖα, νωθροὺς καὶ ἐπιπόνους. ὧν δὲ πυκνὰ καὶ κατὰ μικρὰ 1
τεθραυσμένα, τοὺς δὲ τοιούτους ὀξεῖς καὶ φερομένους καὶ
πολλὰ ἐπιβαλλομένους ὀλίγα ἐπιτελεῖν, διὰ τὴν ὀξύτητα
τῆς τοῦ αἵματος φορᾶς. οἷς δὲ καθ' ἕν τι μόριον ἡ μέση κρᾶσις
ἐστί, ταύτῃ σοφοὺς ἑκάστους εἶν. διὸ τοὺς μὲν ῥήτορας ἀγαθούς,
» τοὺς δὲ τεχνίτας. ὡς τοῖς μὲν ἐν ταῖς χερσί, τοῖς δὲ ἐν τῇ γλώσ-
σῃ τὴν κρᾶσιν οὖσαν. ὁμοίως δ' ἔχειν καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δυ-
νάμεις, ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν οὕτως οἴεται καὶ τὴν αἴσθησιν γί-
νεσθαι καὶ τὸ φρονεῖν. ἀπορήσειε δ' ἄν τις ἐξ ὧν λέγει πρῶτον 2
μὲν τί διοίσει τὰ ἔμψυχα πρὸς τὸ αἰσθάνεσθαι, τῶν ἄλλων. ἐ-
ναρμόττει γὰρ καὶ τοῖς τῶν ἀψύχων πόροις. ὅλως γὰρ ποιεῖ τὴν
μίξιν τῇ συμμετρίᾳ τῶν πόρων. διόπερ ἔλαιον μὲν καὶ ὕδωρ οὐ
μίγνυσθαι, τὰ δὲ ἄλλα ὑγρά. καὶ περὶ ὅσων δὴ καταριθμεῖ-
ται τὰς ἰδίας κράσεις. ὥστε πάντα τε αἰσθήσεται, καὶ ταὐτὸ
ἔσται μίξις καὶ αἴσθησις καὶ αὔξησις. πάρ' ὧ γὰρ ποιεῖ τῇ συμ-
μετρίᾳ τῶν πόρων, ἐὰν μὴ προσθῇ τινα διαφοράν. ἔπειτα ἐν αὐ-
τοῖς τοῖς ἐμψύχοις τί μᾶλλον αἰσθήσεται τὸ ἐν ζώῳ πῦρ ἢ τὸ 3
ἐκτὸς εἴπερ ἐναρμόττουσιν ἀλλήλοις. ὑπάρχει γὰρ καὶ ἡ συμ-
μετρία καὶ τὸ ὅμοιον. ἔτι δὲ καὶ ἀνάγκη διαφοράν τινὰ ἔχειν.
εἴπερ αὐτὸ μὲν δύναται συμπληροῦν τοὺς πόρους. τὸ δ' ἔξωθεν
ἐπιὸν, ὥστ' εἰ ὅμοιον ἦν πάντῃ καὶ πάντως, οὐκ ἂν ἦν αἴ-
σθησις. ἔτι δὲ πότερον οἱ πόροι κενοὶ ἢ πλήρεις. εἰ μὲν γὰρ κε-
νοί, συμβαίνει διαφωνεῖν * φησὶ γὰρ ὅλως οὐκ εἶναι κε-
νόν. εἰ δὲ πλήρεις, ἀεὶ ἂν αἰσθάνοιτο τὰ ζῷα. δῆλον γάρ, ὡς
ἐναρμόττει καθάπερ φησί, τὸ ὅμοιον. καί τι κἂν αὐτὸ τοῦτο' 4

τις διακρίσειεν, εἰ δυνατόν ἐστι τηλικαῦτα μεγέθη γίνεσθαι τῆς ἑτερογενείας, ὥστ' ἐν ἁρμόττειν. ἄλλως τε καὶ συμβαίνει καθάπερ φασὶ ταῖς ὄψεσιν ὧν ἡ σύμμετρος, ὅτε μὲν ἀπὸ τοῦ πυρός, ὅτε δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος ἐμπλαττομένων τῶν πόρων, ἀμαυροῦσθαι. εἰ δ' οὖν ἐστι καὶ τούτων συμμετρία καὶ πλήρεις οἱ πόροι, τῶν μὲν συγγενῶν πῶς ὅταν αἰσθάνηται. καὶ ποῦ ταῦτα ὑπεξέρχεται. δεῖ γάρ τινα ἀποδοῦναι μεταβολήν. ὥς

1 τε πάντως ἔχειν δυσκολίαν. ἢ γὰρ κενὸν ἀνάγκη ποιεῖν, ἢ ἀεὶ τὰ ζῶα αἰσθάνεσθαι πάντων. ἢ τὸ μὴ συγγενὲς ἁρμόττειν οὐ ποιοῦν αἴσθησιν, οὐδ' ἔχον μεταβολὴν οἰκείαν τοῖς ἐμποιοῦσιν. ἔτι δὲ εἰ καὶ μὴ ἐναρμόττει τὸ ὅμοιον. ἀλλὰ μόνον ἅπτοιτο καθ' ὁτιοῦν, εὔλογον αἴσθησιν γίνεσθαι. δυοῖν γὰρ τούτοιν ἀποδίδωσι τὴν γνῶσιν, τῷ τε ὁμοίῳ, καὶ τῇ ἁφῇ. διὸ καὶ τὸ ἁρμόττειν εἴρηκεν. ὥστ' εἰ τὸ ἔλαττον ἅπτοιτο τῶν μειζόνων, εἴη αἴσθησις. ὅλως τε κατά γε ἐκεῖνον ἀφαιρεῖται καὶ τὸ ὅμοιον.

2 ἀλλὰ ἡ συμμετρία μόνον, ἱκανόν. διὰ τοῦτο γὰρ οὐκ αἰσθάνεσθαί φησιν ἀλλήλων, ὅτι τοὺς πόρους ἀσυμμέτρους ἔχουσιν. εἰ δ' ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον τὸ ἀπορρέον, οὐδὲν ἔτι προσαφώρισεν. ὥστε ἢ οὐ τῷ ὁμοίῳ ἡ αἴσθησις, ἢ οὐ διά τινα ἀσυμμετρίαν οὐ κρίνουσιν. ἁπάσας ἀνάγκη τὰς αἰσθήσεις καὶ πάντα τὰ αἰσθητὰ τὴν αὐτὴν ἔχειν φύσιν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τὴν ἡδονὴν καὶ λύπην ὁμολογουμένως ἀποδίδωσιν, ἥδεσθαι μὲν ποιῶν τοῖς ὁμοίοις, λυπεῖσθαι δὲ τοῖς ἐναντίοις. ἐχθρὰ γὰρ εἶναι. διὸ

3 πλεῖστον ἀπ' ἀλλήλων διέχουσι γένει τε καὶ κράσει καὶ ἄδισιν ἐκμακτοῖσιν. αἰσθήσει γάρ τινος ἢ μετ' αἰσθήσεως ποιοῦσι τὴν ἡδονὴν καὶ τὴν λύπην. ὥστε οὐχ ἅπασι γίνεται τοῖς ὁμοίοις. ἔτι εἰ τὰ συγγενῆ μάλιστα ποιεῖ τὴν ἡδονὴν ἐν τῇ ἁφῇ, καθάπερ φησί. τὰ σύμφυτα μάλιστ' ἂν ἥδοιτο καὶ ὅλως αἰσθάνοιτο. διὰ τὴν αὐτὴν γὰρ ποιεῖ τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν ἡδονήν. καίτοι πολλάκις αἰσθανόμενοι λυπούμεθα κατ' αὐ-

» τὴν τὴν αἴσθησιν, ὡς ἀναξαγόρας φησὶν ἀεί. πᾶσαν γὰρ

4 αἴσθησιν εἶναι μετὰ λύπου. ἔτι δ' ἂν τοῖς κατὰ μέγεθος.

συμβαίνει γὰρ τῷ ὁμοίῳ γίνεσθαι τὴν γνῶσιν. τὴν γὰρ ὄψιν ὅ-
ταν ἐκ πυρὸς καὶ τοῦ ἐναντίου συστήσῃ, τὸ μὲν λευκὸν καὶ τὸ
μέλαν, δύναιτ' ἂν τοῖς ὁμοίοις γνωρίζειν. τὸ δὲ φαιὸν καὶ τ'-
ἄλλα χρώματα τὰ μικτά, πῶς; οὔτε γὰρ τοῖς τοῦ πυρὸς οὔτε
τοῖς τοῦ ὕδατος πόροις, οὔτ' ἄλλοις ποιεῖ κοινοὺς ἐξ ἀμφοῖν.
ὁρῶμεν δ' οὐδὲν ἧττον ταῦτα τῶν ἁπλῶν. ἀτόπως δέ, καὶ ὅτι
τὰ μὲν ἡμέρας, τὰ δὲ νύκτωρ μᾶλλον ὁρῶμεν. τὸ γὰρ ἔλατ-
τον πῦρ ὑπὸ τοῦ πλείονος φθείρεται. διὸ καὶ πρὸς τὸν ἥλιον 1
καὶ ὅλον τὸ καθαρὸν οὐ δυνάμεθ' ἀντιβλέπειν. ὥστε ὅσοις ἐν-
δεέστερον τὸ φῶς, ἧττον ἐχρῆν ὁρᾶν μεθ' ἡμέραν. ἢ εἴπερ τὸ ὅμοιον
συναύξει καθάπερ φησί. τὸ δὲ ἐναντίον, φθείρει καὶ κωλύει. τὰ
μὲν λευκὰ μᾶλλον ἐχρῆν ὁρᾶν ἅπαντας μεθ' ἡμέραν, καὶ ὅσοις
ἔλαττον καὶ ὅσοις πλεῖον τὸ φῶς. τὰ δὲ μέλανα, νύκτωρ. νῦν δὲ πάν-
τες ἅπαντα μεθ' ἡμέραν μᾶλλον ὁρῶσι, πλὴν ὀλίγων ζώων.
τούτοις δ' εὔλογον τοῦτ' ἰσχύειν τὸ οἰκεῖον πῦρ, ὥσπερ ἔνια καὶ τῇ
χρόᾳ διαλάμπειν μᾶλλον τῆς νυκτός. ἔτι δ' οἷς ἡ κρᾶσις ἐξ ἴ- 2
σων ἀνάγκη συναύξεσθαι κατὰ μέρος ἑκάτερον. ὥστ' εἰ πλεονά-
ζων κωλύει θάτερον ὁρᾶν, ἁπάντων ἂν εἴη παραπλησία πως
ἡ διάθεσις. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ὄψεως πάθη, χαλεπώτερον ἐ-
στι διελεῖν. τὰ δὲ περὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις, πῶς κρινοῦμεν
τῷ ὁμοίῳ. τὸ γὰρ ὅμοιον ἀόριστον. οὔτε γὰρ ψόφῳ τὸν ψόφον.
οὔτ' ὀσμῇ τὴν ὀσμήν. οὔτε τοῖς ἄλλοις τοῖς ὁμογενέσιν, ἀλλὰ
μᾶλλον ὡς εἰπεῖν τοῖς ἐναντίοις. ἀπαθῆ γὰρ δεῖ τὴν αἴσθησιν
προσάγειν. ἤχου δὲ ἐν ὠσὶν ἢ χυλῶν ἐν γεύσει, καὶ ὀσμῆς ἐν ὀ- 3
σφρήσει, κωφότεραι πᾶσαι γίνονται μᾶλλον, ὅσῳ ἂν πλήρεις
ὦσι τῶν ὁμοίων, εἰ μήτις λεχθείη περὶ τούτων διορισμός. ἔτι
δὲ τὸ περὶ τὴν ἀπορροὴν καίπερ οὐχ ἱκανῶς λεγόμενον,
περὶ μὲν τὰς ἄλλας ὅμως ἐστί πως ἀπολαβεῖν. περὶ δὲ τὴν
ἀφὴν καὶ γεῦσιν οὐ ῥᾴδιον. πῶς γὰρ τῇ ἀπορροῇ κρινοῦμεν. ἢ πῶς
ἐναρμόττειν τοῖς πόροις, τὸ τραχὺ καὶ τὸ λεῖον. μόνου καὶ δοκεῖ
τῶν στοιχείων τοῦ πυρὸς ἀπορρεῖν, τῶν δὲ ἄλλων οὐδενός. ἔ-
τι δ' εἰ ἡ φθίσις διὰ τὴν ἀπορροήν, ᾧπερ χρῆται κοινοτάτῳ 4

σημείῳ, συμβαίνειν, καὶ τὰς ὀσμὰς ἀπορροὴν γίνεσθαι. τὰ πλεί-
στην ἔχοντα ὀσμὴν τάχιστ᾽ ἐχρῆν φθείρεσθαι. νῦν δὲ σχεδὸν ἀναντί-
ως ἔχει. τὰ γὰρ ὀσμωδέστατα τῶν φυτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐστὶ χρο-
νιώτατα. συμβαίνει δὲ καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας ὅλως μὴ εἶναι αἴ-
σθησιν, ἢ ἧττον, διὰ τὸ συγκρίνεσθαι τότε καὶ μὴ ἀπορρεῖν. ἀλ-
λὰ περὶ μὲν τὴν ἀκοὴν ὅταν ἀποδῷ τοῖς ἔσωθεν γίνεσθαι ψό-
φοις, ἄτοπον τὸ οἴεσθαι δῆλον εἶναι, πῶς ἀκούουσιν ἔνδον ἠχή-
1 σαντα ψόφον ὥσπερ κώδωνος. τῶν μὲν τ᾽ ἔξω, δι᾽ ἐκεῖνα ἀκού-
ομεν. ἐκείνου δὲ ψοφοῦντος διὰ τί. τὸ γὰρ αὐτὸ λείπεται ζητεῖν.
ἀτόπως δὲ καὶ τὸ περὶ τὴν ὄσφρησιν εἴρηκε. πρῶτον μὲν γὰρ,
οὐ κοινὴν αἰτίαν ἀπέδωκεν. ἔνια μὲν γὰρ ὅλως οὐδ᾽ ἀναπνέει
τῶν ὀσφραινομένων. ἔπειτα δὲ μάλιστα ὀσφραίνεσθαι τοὺς πλεῖστον
ἐπισπωμένου, εὔηθες. οὐδὲν γὰρ ὄφελος μὴ ὑγιαινούσει ἢ μὴ
ἀνεῳγμένης πως τῆς αἰσθήσεως. πολλοῖς δὲ συμβαίνει πε-
πηρῶσθαι, καὶ ὅλως μηδὲν αἰσθάνεσθαι. πρὸς δὲ τούτοις, οἱ
2 δύσπνοοι καὶ οἱ πονοῦντες καὶ οἱ καθεύδοντες ὀσμῷεν ἂν πλεῖ-
στον. γὰρ ἕλκουσιν ἀέρα. νῦν δὲ συμβαίνει τοὐναντίον. οὐ γὰρ ἴσως
καθ᾽ αὑτὸ τὸ ἀναπνεῖν αἴτιον τῆς ὀσφρήσεως, ἀλλὰ κατὰ συμ-
βεβηκός. ὡς ἔν τε τῶν ἄλλων ζῴων μαρτυρεῖται, καὶ διὰ τῶν εἰ-
ρημένων παθῶν. ὁ δ᾽ ὡς ταύτης οὔσης τῆς αἰτίας καὶ ἐπὶ τέ-
λει πάλιν εἴρηκεν, ὥσπερ ἐπισημαινόμενος. ὧδε μὲν οὖν πρὸς
τὸ λελόγχασιν πάντα, καὶ ὀσμῶν οὐκ ἀληθές ἐστιν. οὐ δὲ τὸ μά-
λιστα ὀσφραίνεσθαι τῶν κούφων. ἀλλὰ δὲ καὶ ὀσμὴν ἐνυπάρ-
3 χειν, ὅτ᾽ ἀὴρ καὶ τὸ πῦρ κουφότατα μέν. οὐ ποιοῦσι δὲ αἴσθη-
σιν ὀσμῆς. ὁσαύτως δ᾽ ἄν τις καὶ περὶ τὴν φρόνησιν ἀπορήσειεν
εἰ γὰρ τῶν αὐτῶν ποιεῖ καὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ γὰρ ἅπαντα μετέ-
ξει τοῦ φρονεῖν. καὶ ἅμα πῶς ἐνδέχεται, καὶ ἐν ἀλλοιώσει καὶ ὑπὸ τοῦ
ὁμοίου γίνεσθαι τὸ φρονεῖν. τὸ γὰρ ὅμοιον οὐκ ἀλλοιοῦται τῷ ὁ-
μοίῳ. τὸ δὲ δὴ τῷ αἵματι φρονεῖν, καὶ παντελῶς ἄτοπον. πολ-
λὰ γὰρ τῶν ζῴων ἄναιμα. τῶν δὲ ἐναίμων τὰ περὶ τὰς αἰσθή-
σεις, ἀναιμότατα τῶν μορίων. ἔτι καὶ ὀστοῦν καὶ θρὶξ αἰσθάνοιτ᾽
4 ἄν. ἐπεὶ ὅλως ἐξ ἁπάντων ἐστὶ τῶν στοιχείων, καὶ συμβαίνει τὸ φρο-

εἶναι τὸ φρονεῖν καὶ αἰσθάνεσθαι καὶ ἥδεσθαι καὶ λυπεῖσθαι καὶ τὸ ἀγνοεῖν. ἄμφω γὰρ ποιεῖ τοῖς ἀνομοίοις. ὥστ' ἅμα τῷ μὲν ἀγνοεῖν εἶδει γίνεσθαι λύπην. τῷ δὲ φρονεῖν, ἡδονήν. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τὰς δυνάμεις ἑκάστοις ἐγγίνεσθαι διὰ τὴν ἐν τοῖς μορίοις τοῦ αἵματος σύγκρασιν, ὡς ἢ τὴν γλῶτταν αἰτίαν τοῦ εὖ λέγειν. τὰς χεῖρας τοῦ δημιουργεῖν. ἀλλ' οὐκ ὀργάνου τάξιν ἔχοντα. διὸ καὶ μᾶλλον αὐτῆς ἀποδοίη τῇ μορφῇ τὴν αἰτίαν ἢ τῇ κράσει τοῦ αἵματος, ἃ χωρὶς διανοίας ἐστίν, 1
οὕτως γὰρ ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων. ἐμπεδοκλῆς μὲν οὖν ἔοικεν ἐκ πολλοῦ διαμαρτάνειν. τῶν δὲ μὴ τῷ ὁμοίῳ ποιούντων τὴν αἴσθησιν, ἀλκμαίων μὲν πρῶτον ἀφορίζει, τὴν πρὸς τὰ ζῷα διαφοράν. ἄνθρωπον γάρ φησι τῶν ἄλλων διαφέρειν, ὅτι μόνον ξυνίησι, τὰ δ' ἄλλα αἰσθάνεται μὲν, οὐ ξυνίησι δέ. ὡς ἕτερον ὂν τὸ φρονεῖν καὶ αἰσθάνεσθαι. οὐ καθάπερ ἐμπεδοκλῆς, ταυτόν. ἔπειτα περὶ ἑκάστης λέγει. ἀκούειν μὲν οὖν φησι τοῖς ὠσὶ διότι κενὸν ἐν αὐτοῖς ἐνυπάρχει. τοῦτο γὰρ ἠχεῖν 2
φθέγγεσθαι δὲ τῷ κοίλῳ. τὸν ἀέρα δ' ἀντηχεῖν. ὀσφραίνεσθαι δὲ ῥισὶν ἅμα τῷ ἀναπνεῖν, ἀνάγοντα τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν ἐγκέφαλον. γλώττῃ δὲ τοὺς χυμοὺς κρίνειν. χλιαρὰν γὰρ οὖσαν καὶ μαλακὴν τήκειν τῇ θερμότητι. δέχεσθαι δὲ καὶ διαδιδόναι διὰ τὴν μανότητα τῆς ἁπαλότητος. ὀφθαλμοὺς δὲ ὁρᾶν. διὰ τοῦ πέριξ ὕδατος. ὅτι δ' ἔχει πῦρ, δῆλον εἶναι. πληγέντος γὰρ, ἐκλάμπειν. ὁρᾶν δὲ τῷ στίλβοντι καὶ τῷ διαφανεῖ, ὅταν ἀντιφαίνῃ. καὶ ὅσον ἂν καθαρώτερον καὶ μᾶλλον. ἁπά- 3
σας δὲ τὰς αἰσθήσεις συνηρτῆσθαί πως πρὸς τὸν ἐγκέφαλον. διὸ καὶ πηροῦσθαι κινουμένου καὶ μεταλλάττοντος τὴν χώραν. ἐπιλαμβάνειν γὰρ τοὺς πόρους, δι' ὧν αἱ αἰσθήσεις. περὶ δὲ ἁφῆς οὐκ εἴρηκεν, οὔτε πῶς, οὔτε τίνι γίνεται. ἀλλ' ἀλκμαίων μὲν οὖν ἐπὶ τοσοῦτον ἀφώρικεν. ἀναξαγόρας δὲ γίνεσθαι μὲν τοῖς ἐναντίοις. τὸ γὰρ ὅμοιον ἀπαθὲς ὑπὸ τοῦ ὁμοίου, καθ' ἑκάστην δὲ διαπειρᾶται διαριθμεῖν. ὁρᾶν μὲν γὰρ τῇ ἐμφάσει τῆς κόρης. οὐκ ἐμφαίνεσθαι δὲ εἰς τὸ ὁμόχρουν, ἀλλ' εἰς τὸ διάφορον. καὶ 4

τοῖς μὲν πολλοῖς μεθ' ἡμέραν· ἐνίοις δὲ νύκτωρ εἶναι τὸ ἀλλό-
χροουν· διοξυωπεῖν δέ. ἁπλῶς δὲ, τὴν νύκτα μᾶλλον ὁμό-
χροουν εἶναι τοῖς ὀφθαλμοῖς. ἐμφαίνεσθαι δὲ μεθ' ἡμέραν, ὅτι
τὸ φῶς συναίτιον τῆς ἐμφάσεως, τὴν δὲ χρόαν τὴν κρατοῦ-
σαν μᾶλλον εἰς τὴν ἑτέραν ἐμφαίνεσθαι. εἰς τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον
καὶ τὴν ἁφὴν καὶ τὴν γεῦσιν κρίνειν. τὸ γὰρ ὁμοίως θερ-
μὸν καὶ ψυχρὸν οὔτε θερμαίνειν, οὔτε ψύχειν, πλησιάζον.
1 οὐδὲ δεῖ τὸ γλυκὺ καὶ τὸ ὀξὺ δι' αὐτῶν γνωρίζειν. ἀλλὰ τῷ
μὲν θερμῷ, τὸ ψυχρόν. τῷ δ' ἁλμυρῷ, τὸ πότιμον. τῷ δ' ὀ-
ξεῖ, τὸ γλυκὺ, κατὰ τὴν ἔλλειψιν τὴν ἑκάστου. πάντα γὰρ
ἐνυπάρχειν φησὶν ἐν ἡμῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὀσφραίνεσθαι καὶ
ἀκούειν. τὸ μὲν ἅμα τῇ ἀναπνοῇ. τὸ δὲ τῷ διϊκνεῖσθαι τὸν ψό-
φον ἄχρι τοῦ ἐγκεφάλου. τὸ γὰρ περιέχον ὀστοῦν εἶναι κοῖ-
λον, εἰς ὃ ἐμπίπτειν τὸν ψόφον. ἅπασαν δ' αἴσθησιν μετὰ λύ-
πης, ὅπερ ἂν δόξειεν ἀκόλουθον εἶναι τῇ ὑποθέσει. πᾶν γὰρ
2 τὸ ἀνόμοιον εἰχόμενον πόνον παρέχει. φανερὸν δὲ τοῦτο, τῷ
τε τοῦ ὕπνου πλήθει, καὶ τῇ τῶν αἰσθητῶν ὑπερβολῇ. τά τε
γὰρ λαμπρὰ χρώματα καὶ τοὺς ὑπερβάλλοντας ψόφους, λύ-
πην ἐμποιεῖν, καὶ οὐ πολὺν χρόνον δύνασθαι τοῖς αὐτοῖς ἐπι-
μένειν. αἰσθητικώτερα δὲ τὰ μείζω ζῶα. καὶ ἁπλῶς εἶναι κα-
τὰ τὸ μέγεθος τὴν αἴσθησιν. ὅσα μὲν γὰρ μεγάλους καὶ κα-
θαροὺς καὶ λαμπροὺς ὀφθαλμοὺς ἔχει. μεγάλα τε καὶ πόῤ-
ῥωθεν ἀκούειν. τὰ δ' ἐλάττω, λανθάνειν. τὰ δὲ μικρὰ, τῶν μι-
3 κρῶν καὶ τῶν ἐγγύς. καὶ ἐπὶ τῆς ὀσφρήσεως ὁμοίως ὄζειν μὲν τι, μᾶλλον
τὸν λεπτὸν ἀέρα, θερμαινόμενον μὲν γὰρ καὶ μανούμενον, ὄζειν.
ἀναπνέον δὲ τὸ μὲν μέγα ζῷον ἅμα τῷ μανῷ, καὶ τὸ πυκνὸν
ἕλκειν. τὸ δὲ μικρὸν, αὐτὸ τὸ μανόν. διὸ καὶ τὰ μεγάλα μᾶλ-
λον αἰσθάνεσθαι. καὶ γὰρ τὴν ὀσμὴν ἐγγὺς εἶναι μᾶλλον ἢ πόῤ-
ῥω, διὰ τὸ πυκνοτέραν εἶναι. σκεδαννυμένην δὲ ἀσθενῆ, σχε-
δὸν δὲ ὡς εἰπεῖν οὐκ αἰσθάνεσθαι. τὰ μὲν μεγάλα, τῆς λεπτῆς
ἀέρος. τὰ δὲ μικρὰ, τῆς πυκνῆς. τὸ μὲν οὖν τοῖς ἐναντίοις
4 ποιεῖν τὴν αἴσθησιν ἔχει τινὰ λόγον, ὥσπερ ἐλέχθη. δοκεῖ γὰρ

ἡ ἀλλοίωσις οὐχ ὑπὸ τῶν ὁμοίων, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐναντίων
εἶναι. καί τι καὶ τοῦτο δεῖται πίστεως ἡ ἀλλοίωσις καὶ αἴσθησις.
οὔτε τὸ ἐναντίον τοῦ ἐναντίου κριτικόν. τὸ δὲ μετὰ λύπης ἅ-
παντα εἶναι, ψεῦδος. οὔτε ἐκ τῆς χρήσεως ὁμολογεῖται. τὰ μὲν
μεθ' ἡδονῆς, τὰ δὲ πλεῖστα οὐδὲ λύπης ἐστίν. οὔτ' ἐκ τῶν λό-
» γων. ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις, κατὰ φύσιν. οὐδὲν δὲ τῇ φύσει βίᾳ καὶ
» μετὰ λύπης, ἀλλὰ μᾶλλον μεθ' ἡδονῆς. ὅπερ καὶ φαίνεται καὶ
συμβαῖνον. τὰ γὰρ πλείω, καὶ πλεονάκις ἡδόμεθα. καὶ αὐτοὶ 1
δὲ τὸ αἰσθάνεσθαι χωρὶς τῆς περὶ ἕκαστον ἐπιθυμίας διώκο-
» μεν. ἔτι δ' ἐπεὶ καὶ ἡδονὴ καὶ λύπη γίνεται διὰ τῆς αἰσθήσεως.
» ἅπαν δὲ φύσει πρὸς τὸ βέλτιόν ἐστι, καθάπερ ἡ ἐπιστήμη μᾶλ-
λον ἂν εἴη μεθ' ἡδονῆς, ἢ μετὰ λύπης. ἁπλῶς δ' εἴπερ μὴ δεῖ τὸ
διανοεῖσθαι μετὰ λύπης, οὐδὲ τὸ αἰσθάνεσθαι. τὸν αὐτὸν γ' ἔχει
λόγον ἑκάτερον, πρὸς τὴν αὐτὴν χρείαν. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ αἱ
τῶν αἰσθάνεσθαι. τὸν αὐτὸν γὰρ ἔχει λόγον πλῆθος. οὐδὲ ἓν ση-
μεῖον ὡς μετὰ λύπης. ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐν συμμετρίᾳ τινὶ καὶ 2
πράξει πρὸς τὸ αἰσθητὸν ἡ αἴσθησις. δι' ὅπερ ἴσως τὸ μὲν ἐλλεῖ-
» πον ἀναίσθητον. τὸ δ' ὑπερβάλλον, λύπην τε ποιεῖ καὶ φθείρει.
» συμβαίνει τοίνυν τὸ κατὰ φύσιν ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν σκοπεῖν. ἡ
» γὰρ ὑπερβολή, παρὰ φύσιν. ἐπεὶ τό γ' ἀπ' ἐνίων καὶ ἐνίοτε
λυπεῖσθαι, καθάπερ καὶ ἥδεσθαι φανερὸν καὶ ὁμολογούμενον..
ὥστ' οὐδὲν μᾶλλον διά τε τοῦτο, μετὰ λύπης ἢ μεθ' ἡδονῆς ἐστὶ
ἀλλ' ἴσως μετ' οὐδετέρου, κατά γε τὸ ἀληθές. οὐ δὲ γὰρ ἂν δύ-
ναιτο κρίνειν. ὥσπερ οὐδὲ ἡ διάνοια συνεχῶς οὕτω μετὰ λύπης 3
ἢ ἡδονῆς. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀπὸ μικρᾶς ἀρχῆς ἐφ' ὅλην μετή-
νεγκε τὴν αἴσθησιν. ὅταν δὲ λέγῃ τὰ μείζω μᾶλλον αἰσθάνεσθαι,
καὶ ἁπλῶς κατὰ τὸ μέγεθος τῶν αἰσθητηρίων εἶναι τὴν αἴ-
σθησιν, τὸ μὲν αὐτῶν ἔχει τινὰ ἀπορίαν. δεῖ πότερον τὰ μικρὰ
μᾶλλον ἢ τὰ μεγάλα τῶν ζώων αἰσθητικά. δόξει γὰρ ἂν ἀκρι-
βεστέρας αἰσθήσεως εἶναι τὰ μικρὰ μὴ λανθάνειν, καὶ ἅμα δὲ
τῷ ἐλάττω δυνάμενον. καὶ τὰ μείζω κρίνειν οὐκ ἄλογον. ἅμα
δὲ καὶ δοκεῖ περὶ ἔνια αἱ αἰσθήσεις βέλτιον ἔχειν, τὰ μικρὰ τῶν 4

μεγάλων. ὥστε ταύτῃ μὲν χείρων ἡ τῶν μειζόνων αἴσθησις. εἰ δ'
αὖ φαίνεται καὶ πολλὰ λανθάνειν τὰ μικρὰ τῶν μειζόνων. ὅτι
οἱ ψόφοι, χρώματα, βελτίων ἡ τῶν μειζόνων. ἅμα δὲ καὶ ἄλο-
γον ὥσπερ καὶ τὴν ὅλην τοῦ σώματος κρᾶσιν, ὁμοίως ἔχειν καὶ
τὰ περὶ τὰς αἰσθήσεις. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ ἐλέγχθη, διαπο-
ρήσειεν αὐτός, εἰ ἄρα δεῖ λέγειν οὕτως. οὐ γὰρ ἐν τοῖς ὁμοίοις
γένεσιν ἀφώρισται κατὰ τὸ μέγεθος. ἀλλὰ κυριώτατα ἴσως ἡ
1 τοῦ σώματος διάθεσίς τε καὶ κρᾶσις. τὸ δὲ πρὸς τὰ μεγέθη
τὴν συμμετρίαν ἀποδιδόναι τῶν αἰσθητῶν, ἔοικεν ὁμοίως λέγειν
ἐμπεδοκλεῖ. τὸ γὰρ ἐναρμόττειν τοῖς πόροις ποιεῖ τὴν αἴσθη-
σιν. πλὴν ἐπὶ τῆς ὀσφρήσεως ἴδιον συμβαίνει δυσχερές. ὄζειν μὲν
γάρ φησι τὸν λεπτὸν ἀέρα μᾶλλον, ὀσφραίνεσθαι δὲ ἀκριβέ-
στερον, ὅσα τὸν πυκνὸν ἢ τὸν μικτὸν ἕλκει. περὶ δὲ τῆς ἐμφάσεως
κοινή πως ἐστὶν ἡ δόξα. σχεδὸν γὰρ οἱ πολλοὶ τὸ ὁρᾶν οὕτως ἀπο-
λαμβάνουσι τὰ ὁρώμενα τοῖς ἐμφαινομένοις. οὔτε ἐμφαίνεσθαι
2 πολλὰ ἅμα καὶ τ' ἀναντία, δυνατόν. ἐπεὶ δὲ κίνησις καὶ διά-
στημα καὶ μέγεθος ὁρατὰ μέν, ἔμφασιν δὲ οὐ ποιοῦσιν. ἐνίοις
δὲ τῶν ζώων, οὐδὲν φαίνεται καθάπερ τοῖς σκληροφθάλμοις
καὶ τοῖς ἐνύδροις. ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀψύχων διά γε τοῦτο, πολλὰ
ἂν ὁρῷμεν. καὶ γὰρ ἐν ὕδατι καὶ χαλκῷ καὶ ἑτέροις πολλοῖς ἐ-
στιν ἀνάκλασις. φησὶ καὶ αὐτὸς ἐμφαίνεσθαι μὲν εἰς ἄλληλα
χρώματα. μᾶλλον δὲ τοῖς ἰσχυρὸν εἰς τὸ ἀσθενές. ὥστε ἑκάτε-
ρον μὲν ἔχειν ὁρᾶν, μᾶλλον δὲ μέλαν, καὶ ὅλως ἀσθενέστερον.
4 διὸ καὶ τὴν ὄψιν ὁ μέχρων ποιεῖ τῇ νυκτί. καὶ τὸ φῶς, αἴτιον τῆς
ἐμφάσεως. καίτοι πρῶτον μὲν τὸ φῶς ὁρῶμεν αὐτό, δι' οὗ δὲ
μᾶς ἐμφάσεως. ἔπειτα οὐδὲν ἧττον τὰ μέλανα τῶν λευκῶν
οὐκ ἔχει φῶς, ἔτι δέ γ' ἐν τοῖς ἄλλοις ἀεὶ τὴν ἔμφασιν ὁρῶμεν
εἰς τὸ λαμπρότερον καὶ καθαρώτερον γινομένην. ὥσπερ καὶ
αὐτὸς λέγει τοὺς ὑμένας τῶν ὀμμάτων, λεπτοὺς εἶναι καὶ λαμ-
προύς. ἰδέασι δὲ καὶ τὴν ὄψιν αὐτὴν οἱ πολλοί, πυρὸς ταύτης
τῆς χρόας μετεχούσας μᾶλλον. ἀναξαγόρας μὲν οὖν ὥσ-
4 περ ἐλέχθη, κοινήν τινα ταύτην καὶ παλαιὰν δόξαν ἀναφέρει.

πλὴν ἴδιον ἐπὶ πάντας λέγει τὰς αἰσθήσεσι καὶ μάλιστα ἐπὶ
τῇ ὄψει, διότι τὸ μὲν αἰσθανόμενόν ἐστιν. οὐ δηλοῖ δὲ τὰς σωμα
τικωτάτας αἰσθήσεις. κλείδημος δὲ μόνος ἰδίως εἴρηκε περὶ
τῆς ὄψεως. αἰσθάνεσθαι γάρ φησι τοῖς ὀφθαλμοῖς μόνον, ὅτι
διαφανής. ταῖς ἀκοαῖς, ὅτι ἐμπίπτων ὁ ἀὴρ κινεῖ. ταῖς δὲ ῥισὶν
ἐφελκόμενος τὸν ἀέρα. τοῦτον γὰρ ἀναμίγνυσθαι. τῇ δὲ γλώσ
σῃ, τοὺς χυμοὺς καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν, διὰ τὸ σομφὴν
εἶναι. τῷ δὲ ἄλλῳ σώματι παρὰ μὲν ταῦτ' οὐθέν, αὐτῶν δὲ τού 1
των καὶ τὸ θερμὸν καὶ τὰ ὑγρὰ καὶ τὰ ἐναντία. μόνον δὲ τὰς
ἀκοάς, αὐτὰς μὲν οὐδὲν κρίνειν, εἰς δὲ τὸν νοῦν διαπέμπειν.
οὐχ ὥσπερ ἀναξαγόρας ἀρχὴν ποιεῖ πάντων τὸν νοῦν. διο
γένης δ' ὥσπερ τὸ ζῆν καὶ τὸ φρονεῖν τῷ ἀέρι, καὶ τὰς αἰσθήσεις
ἀνάπτει. διὸ καὶ δόξειεν ἂν τῷ ὁμοίῳ ποιεῖν οὐδὲ γὰρ τὸ ποι-
εῖν εἶναι καὶ πάσχειν, εἰ μὴ πάντα ἦν ἐξ ἑνός. τὴν μὲν ὄσφρη-
σιν τῷ περὶ τὸν ἐγκέφαλον ἀέρι, τοῦτον γὰρ ἀθρόον εἶναι, καὶ
σύμμετρον τῇ ἀκοῇ. τὸν γὰρ ἐγκέφαλον αὐτὸν μόνον, καὶ 2
φλεβία λεπτότατα. ἐν οἷς δὲ ἡ θέσις ἀσύμμετρος, καὶ οὐ μί-
γνυσθαι ταῖς ὀσμαῖς. ὡς εἴ τις εἴη τῇ κράσει σύμμετρος, δῆ-
λον ὡς αἰσθανόμενον ἄν. τὴν δ' ἀκοήν, ὅταν ὁ ἐν τοῖς ὠσὶν
ἀὴρ κινηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἔξω διαδίδωσι πρὸς τὸν ἐγκέφαλον. τὴν
δὲ ὄψιν ὁρᾶν ἐμφαινομένην εἰς τὴν κόρην. ταύτην δὲ μιγνυ-
μένην τῷ ἐντὸς ἀέρι ποιεῖν αἴσθησιν. σημεῖον δ'· ἐὰν γὰρ φλεγ-
μασία γένηται τῶν φλεβῶν, οὐ μίγνυσθαι τῷ ἐντός, οὐχ ὁρᾶν ὁ-
μοίου τῆς ἐμφάσεως οὔσης. τὴν δὲ γεῦσιν τῇ γλώττῃ διὰ τὸ μα 3
νὸν καὶ ἁπαλόν. περὶ δὲ ἀφῆς οὐδὲν ἀφώρισεν. οὔτε πῶς,
οὔτε τίνων ἐστίν. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα πειρᾶται λέγειν, διατί συμ-
βαίνει τὰς αἰσθήσεις ἀκριβεστέρας εἶναι καὶ τῶν ποίων. ὄσφρη-
σιν μὲν οὖν ὀξυτάτην, ἧς ἐλάχιστος ἀὴρ ἐν τῇ κεφαλῇ ἥκιστα γὰρ
μίγνυσθαι. καὶ πρὸς τούτοις ἐὰν ἕλκῃ διὰ μακροτέρου καὶ
στενοτέρου. θᾶττον γὰρ οὕτω κρίνασθαι διόπερ ἔνια τῶν ζώ-
ων ὀσφραντικώτερα τῶν ἀνθρώπων εἶναι. οὐ μὴν ἀλλὰ συμ-
μέτρου γ' οὔσης τῆς ὀσμῆς τῷ ἀέρι πρὸς τὴν κρᾶσιν μάλιστα 4

ἣν αἰσθάνεσθαι τὸν ἄνθρωπον, ἀκούειν δ' ὀξύτατα, ὧν αἱ φλέ-
βες λεπταὶ καθάπερ αἰσθήσει, καὶ τῇ ἀκοῇ τέτρηνται, βραχὺ, καὶ
λεπτὸν, καὶ ἰθὺ, καὶ πρὸς τούτοις ὃ οἷς. ✠ ὀρθὸν ἔχει καὶ μέ-
γα. κινούμενον γὰρ τὸν ἐν τοῖς ὠσὶν ἀέρα, κινεῖν τὸν ἐντός. ἐ-
ὰν δὲ εὐρύτερα ᾖ κινουμένου τοῦ ἀέρος, ἦχον εἶναι καὶ τὸν ψό-
φον ἄναρθρον, διὰ τὸ μὴ προσπίπτειν πρὸς ἠρεμοῦν. ὁρᾶν δ'
ὀξύτατα, ὅσα τε τὸν ἀέρα καὶ τὰς φλέβας ἔχει λεπτὰς ὥσ-
1 περ ἐπὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅσα τῶν ὀφθαλμῶν λαμπρότατον.
μάλιστα δ' ἐμφαίνεσθαι τὸ ἐναντίον χρῶμα. διὸ τοὺς μελανο-
φθάλμους μεθ' ἡμέραν, καὶ λαμπρὰ μᾶλλον ὁρᾶν. τοὺς δ' ἐναν-
τίους νυκτωρ. ὅτι δὲ ὁ ἐντὸς ἀὴρ αἰσθάνεται μικρὸν ὂν μόριον
τοῦ θεοῦ, σημεῖον εἶναι. διότι πολλάκι, πρὸς ἄλλα τὸν νοῦν ἔχον-
τες, οὔθ' ὁρῶμεν, οὔτ' ἀκούομεν. ἡδονὴν δὲ καὶ λύπην γίνεσθαι
τόνδε τὸν τρόπον. ὅταν μὲν πολὺς ὁ ἀὴρ μίσγηται τῷ αἵ-
ματι, καὶ κουφίζει κατὰ φύσιν ὢν καὶ κατὰ πᾶν τὸ σῶμα
2 διεξιὼν, ἡδονήν. ὅταν δὲ παρὰ φύσιν, καὶ μὴ μίσγηται συν-
ιζάνοντος τοῦ αἵματος, καὶ ἀσθενεστέρου καὶ πυκνοτέρου γι-
νομένου, λύπην. ὁμοίως καὶ θάρσος καὶ ὑγίειαν καὶ τ' ἀναν-
τία. κριτικώτατον δὲ ἡδονῆς τὴν γλῶτταν. ἁπαλώτατον γὰρ
εἶναι καὶ μανὸν καὶ τὰς φλέβας ἁπάσας ἀνήκειν εἰς αὐτήν.
διὸ σημεῖά τε πλεῖστα τοῖς κάμνουσιν, ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, καὶ τῶν
ἄλλων ζώων τὰ χρώματα μηνύειν. ὁπόσα γὰρ ἂν ᾖ καὶ ὁποῖα
τοσαῦτα ἐμφαίνεσθαι. τὴν μὲν οὖν αἴσθησιν, οὕτω καὶ διὰ τοῦ-
3 το γίνεσθαι. φρονεῖν δ' ὥσπερ ἐλέχθη, τῷ ἀέρι καθαρῷ καὶ ξη-
ρῷ. κωλύειν γὰρ τὴν ἰκμάδα τὸν νοῦν. διὸ καὶ ἐν τοῖς ὕπνοις
καὶ ἐν ταῖς μέθαις καὶ ἐν ταῖς πλησμοναῖς, ἧττον φρονεῖν. ἔ-
τι δὲ ἡ ὑγρότης ἀφαιρεῖται τὸν νοῦν. σημεῖον δ', ὅτι τὰ ἄλλα
ζῶα χείρω τὴν διάνοιαν. ἀναπνεῖν τε γὰρ τὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀέρα,
καὶ τροφὴν ὑγροτέραν προσφέρεσθαι. τοὺς δὲ ὄρνιθας, ἀνα-
πνεῖν μὲν καθαρὸν, φύσιν δὲ ὁμοίαν ἔχειν τοῖς ἰχθύσι. καὶ
γὰρ τὴν σάρκα στερεὰν, καὶ τὸ πνεῦμα οὐ διιέναι διὰ
4 παντὸς, ἀλλὰ ἱστάναι περὶ τὴν κοιλίαν. διὸ τὴν μὲν τροφὴν,

ταχὺ πέττειν, αὐτὸ δ' ἄφρον εἶναι. συμβάλλεσθαι δ' ἔνια πρὸς τῇ τροφῇ καὶ τὸ στόμα καὶ τὴν γλῶτταν. οὐ γὰρ δύνασθαι συνιέναι ἀλλήλων. τὰ δὲ φυτὰ διὰ τὸ μὴ εἶναι κοῖλα, μὴ δὲ ἀναδέχεσθαι τὸν ἀέρα, παντελῶς ἀναιρεῖσθαι τὸ φρονεῖν. ταυτὸν δ' αἴτιον εἶναι, καὶ ὅτι τὰ παιδία ἄφρονα. πολὺ γὰρ ἔχει τὸ ὑγρόν, ὥστε μὴ δύνασθαι διαπαντὸς διιέναι τοῦ σώματος, ἀλλὰ ἐκκρίνεσθαι περὶ τὰ στήθη. διὸ νωθῆ τε εἶναι καὶ ἄφρονα. ὀργίλα δὲ καὶ ὅλως ἀξύρροπα καὶ εὐμετάπτωτα, διὰ τὸ ἐκ μικρῶν κινεῖ- 1
σθαι τὸν ἀέρα πολύν, ὅπερ καὶ τῆς λήθης αἴτιον εἶναι. διὰ γὰρ τὸ μὴ ἰέναι διαπαντὸς τοῦ σώματος, οὐ δύνασθαι καὶ συνεῖναι. σημεῖον δὲ, καὶ γὰρ τοῖς ἀναμιμνησκομένοις τὴν ἀχθείαν εἶναι περὶ τὸ στῆθος. ὅταν δὲ εὕρωσι, διασκιδνάσθαι καὶ ἀνακουφίζεσθαι τῆς λύπης. Διογένης μὲν οὖν πάντα βουλόμενος ἀνάπτειν τῷ ἀέρι, πολλῶν ἀπολείπεται πρὸς πίστιν. οὔτε γὰρ τὴν αἴσθησιν, οὔτε τὴν φρόνησιν ἰδιοποιεῖ τῶν ὄψεων. ἴσως
γὰρ καὶ ἀέρα τοιοῦτον καὶ κρᾶσιν καὶ συμμετρίαν ἐνδέχεται 2
πανταχοῦ καὶ πᾶσιν ὑπάρχειν. εἰ δὲ μὴ τοῦτο αὐτὸ λεκτέον ἔτι δὲ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς διαφόροις αἰσθήσεσιν. ὥστε ἐνδέχεσθαι τὰ τῆς ὄψεως, τὴν ἀκοὴν κρίνειν. καὶ ὥσπερ ἡμεῖς τῇ ὀσφρήσει, ταῦτα ἄλλο τι ζῷον ἕτερα διὰ τὸ τὴν αὐτὴν ἔχειν κρᾶσιν. ὥστε καὶ τὸ περὶ τὸν θώρακα ἀναπνοῇ κρίνειν τότε τὰς ὀσμάς. ἐνδέχεται γὰρ ἐνίοτε σύμμετρον εἶναι ταύταις. εὐήθη δὲ καὶ τὰ περὶ τὴν ὄψιν, ὡς τῷ ἀέρι τῷ ἐντὸς ὁρῶμεν, ἀλλὰ ἐ-
λεγχόμενοί πως τοῖς τὴν ἔμφασιν ποιοῦντας. οὐ μὴν αὐτός λέ- 3
γει τὴν αἰτίαν. ἔπειτα τὸ μὴν αἰσθάνεσθαι καὶ ἥδεσθαι καὶ φρονεῖν. ἔτι δὲ ἀναπνοῇ καὶ τῇ μείξει τοῦ αἵματος ἀποδίδωσι. πολλὰ δὲ τῶν ζῴων, τὰ μὲν ἄναιμα, τὰ δὲ ὅλως οὐκ ἀναπνεῖ. καὶ δεῖ διὰ παντὸς τοῦ σώματος διιέναι τὴν ἀναπνοήν. ἀλλὰ μορίων τινῶν μικροῦ γὰρ ἕνεκα τοῦτ' ἐστίν. οὐδὲν ἂν κωλύει διάγε τοῦτο καὶ τὰ φυτὰ καὶ μεμνῆσθαι καὶ φρονεῖν. ἔτι δὲ εἰ καὶ τοῦτο συνέβαινεν, οὐκ ἂν ἦν ἐμποδών. οὐ γὰρ ἐν ἅπασι τοῖς
μέρεσιν ὁ νοῦς ἐστὶν ἐν τοῖς σκέλεσι καὶ τοῖς ποσὶν, ἀλλὰ ἐν ὡρι- 4

σμένοις δι' ὧν

σμένοις. δι' ὧν καὶ οἱ ἐν ἡλικίᾳ καὶ μέμνηνται καὶ φρονοῦσιν.
εὐήθες δὲ τὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφέρειν τὸ καθαρώτερον
ἀναπνεῖν, ἀλλ' οὐ τὴν φύσιν. καθάπερ καὶ τὰ ἔμψυχα τῶν ἀ-
ψύχων. ἐχρῆν γὰρ εὐθὺς μεταλλάξαντα τόπον διαφέρειν τοῦ
φρονεῖν. καὶ τῶν ἀνθρώπων δὲ τοὺς ἐν τοῖς ὑψηλοῖς ἐμφανεστέ-
ρους εἶναι. τῶν πάντων δὲ μάλιστα, τοὺς ὄρνιθας. οὐ γὰρ τοσοῦ-
τον ἡ τῆς σαρκὸς διαφέρει φύσις, ὅσον τοῦ ἀέρος καθαριότης.
1 ἔτι δὲ τὰ φυτὰ μὴ φρονεῖν, διὰ τὸ μὴ ἔχειν κενόν. οἷς δ' ἐνυπάρ-
χει, ταῦτα πάντα φρονεῖν. διογένης μὲν οὖν ὥσπερ εἴπομεν, ἅ-
παντα προθυμούμενος ἀνάγειν εἰς τὴν ἀρχήν, πολλὰ διαμαρ-
τάνει τοῦ εὐλόγου. δημόκριτος δὲ περὶ μὲν αἰσθήσεως οὐ διο-
ρίζει, πότερα τοῖς ἐναντίοις ἢ τοῖς ὁμοίοις ἐστί. εἰ μὲν γὰρ τῷ
ἀλλοιοῦσθαι ποιεῖ τὸ αἰσθάνεσθαι, δόξειεν ἂν τοῖς διαφόροις.
οὐ γὰρ ἀλλοιοῦται τὸ ὅμοιον ὑπὸ τοῦ ὁμοίου. πάλιν δὲ τὸ μὲν
αἰσθάνεσθαι καὶ ἁπλῶς ἀλλοιοῦσθαι πάσχειν. ἀδύνατον δὲ
2 φησὶ τὸ μὴ ταὐτὰ πάσχειν, ἀλλὰ καὶ ἕτερα ὄντα ποιεῖν οὐχ
ἕτερα. ἀλλ' ᾗ ταυτόν τι πάσχει τοῖς ὁμοίοις. διὸ περὶ μὲν τού-
των ἀμφοτέρως ἐστὶν ὑπολαβεῖν. περὶ ἑκάστης δ' ἤδη τῶν ἐν
μέρει πειρᾶται λέγειν. ὁρᾶν μὲν οὖν ποιεῖ τῇ ἐμφάσει. ταύτην
δὲ ἰδίως λέγει. τὴν γὰρ ἔμφασιν οὐκ εὐθὺς ἐν τῇ κόρῃ γίνε-
σθαι. ἀλλὰ τὸν ἀέρα τὸν μεταξὺ τῆς ὄψεως καὶ τοῦ ὁρωμένου
τυποῦσθαι, συστελλόμενον ὑπὸ τοῦ ὁρωμένου καὶ τοῦ ὁρῶν-
τος. ἁπάντων γὰρ ἀεὶ γίνεσθαί τινα ἀπορροήν. ἔπειτα τοῦτον στε-
3 ρεὸν ὄντα καὶ ἀλλόχρων ἐμφαίνεσθαι τοῖς ὄμμασιν ὑγροῖς. καὶ
τὸ μὲν πυκνὸν οὐ δέχεσθαι, τὸ δὲ ὑγρὸν διιέναι. διὸ καὶ τοὺς ὑ-
γροὺς τῶν σκληρῶν ὀφθαλμῶν ἀμείνους εἶναι πρὸς τὸ ὁρᾶν.
εἰ ὁ μὲν ἔξω χιτὼν ὡς λεπτότατος καὶ πυκνότατος εἴη, τὰ δ' ἐν-
τὸς ὡς μάλιστα σομφὰ καὶ κενὰ πυκνῆς καὶ ἰσχυρᾶς σαρκός. ἔ-
τι δὲ ἰκμάδος παχείας τε καὶ λιπαρᾶς, καὶ αἱ φλέβες κατὰ
τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐθεῖαι καὶ ἄνικμοι καὶ μὴ εὐσχημονεῖν τοῖς
ἀποτυπουμένοις. τὰ γὰρ ὁμόφυλα μάλιστα ἕκαστον γνωρίζειν.
4 πρῶτον μὲν οὖν ἄτοπος ἡ ἀποτύπωσις ἡ ἐν τῷ ἀέρι. δεῖ γὰρ

ἔχειν πυκνότατα καὶ μὴ θρύπτεσθαι τὸ πυκνούμενον. ὥσπερ καὶ
αὐτὸς λέγει παραβάλλων τοιαύτην εἶναι τὴν ἐντύπωσιν, οἷον
εἰ ἐκμάξειας εἰς σκληρόν. ἔπειτα μᾶλλον ἐν ὕδατι τυποῦ-
σθαι δυνατόν, ὅσῳ πυκνότερον. ἧττον δὲ ὁρᾶσθαι, καίτοι προσ-
ῆκε μᾶλλον. ὅλως δὲ ἀπορροὴν ποιοῦντα τῆς μορφῆς, ὥσ-
περ ἐν τοῖς περὶ τῶν εἰδῶν; τί δεῖ τὴν ἀποτύπωσιν ποιεῖν. αὐ-
τῷ γὰρ ἐμφαίνεται τῷ τὰ εἴδωλα. εἰ δὲ δὴ τοῦτο συμβαίνει, καὶ
ὁ ἀὴρ ἀπομάττεται, καθάπερ κηρὸς ὠθούμενος καὶ πυκνούμε- 1
νος, πῶς καὶ ποία τις ἡ ἔμφασις γίνεται. δῆλον γὰρ, ὡς ἐπὶ
προσώπου τύπος ἔσται τῷ ὁρωμένῳ καθάπερ αὐτοῖς ἄλλοις.
τοιούτου δ' ὄντος, ἀδύνατον ἐξ ἐναντίας ἔμφασιν γίνεσθαι
μὴ στραφέντος τοῦ τύπου. τοῦτο δ' ὑπὸ τίνος ἔσται καὶ πῶς,
δεικτέον. οὐχ οἷόν τε γὰρ ἄλλως γίνεσθαι τὸ ὁρᾶν. ἔπειτα ὅ-
ταν ὁρᾶται πλείονα κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον, πῶς ἐν τῷ αὐτῷ
ἀέρι πλείους ἔσονται τύποι. καὶ πάλιν πῶς ἀλλήλους ὁρᾶν
ἐνδέχεται τοὺς γὰρ τύπους, ἀνάγκη συμβάλλειν ἑαυτοῖς ἑκά- 2
τερον ἀντιπρόσωπον ὄντας, ἀφ' ὧν ἐστιν. ὥστε τοῦτο ζήτησιν ἔ-
χει. καὶ πρὸς τούτῳ διατί ποτε ἕκαστος αὐτὸς αὑτὸν οὐχ ὁ-
ρᾷ; καθάπερ γὰρ τοῖς τῶν πέλας ὄμμασιν οἱ τύποι, καίτοι
γε αὐτῶν ἐμφαίνοιτ' ἄν. ἄλλως τε εἰ καὶ αἱ ἀντιπρόσωποι κεῖν-
ται, καὶ ταὐτὸ συμβαίνει πάντως ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἠχοῦς. ἀνα-
κλᾶσθαι γάρ φησι καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν φθεγξάμενον τὴν φω-
νήν. ὅλως δὲ ἄτοπος ἡ τοῦ ἀέρος τύπωσις. ἀνάγκη γὰρ ἐξ ὧν λέ-
γει πάντα ἐναποτυποῦσθαι τὰ σώματα καὶ πολλὰ ἐναλ- 3
λάττειν, ὃ καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐμπόδιον ἂν εἴη, καὶ ἄλλως οὐκ
εὔλογον. ἔτι δὲ εἴπερ ἡ τύπωσις διαμένει καὶ μὴ φανερῶν ὄν-
των, μὴ δὲ πλησίον ὄντων τῶν σωμάτων, ἐχρῆν ὁρᾶν ἢ καὶ μὴ
νύκτωρ, ἀλλὰ μεθ' ἡμέραν. καίτοι τούς γε τύπους οὐχ ἧττον
εἰκὸς διαμένειν νυκτὸς, ὅσῳ ἐμψυχότερος ὁ ἀήρ. ἀλλ' ἴσως τὴν
ἔμφασιν ὁ ἥλιος ποιεῖ τὸ φῶς ὥσπερ ἐπιφέρων ἐπὶ τὴν ὄψιν,
καθάπερ ἔοικε βούλεσθαι λέγειν. ἐπεὶ τό γε τὸν ἀπωθοῦντα ἀφ'
ἑαυτοῦ καὶ ἀποπλαττόμενον πυκνοῦν τὸν ἀέρα καθάπερ φη- 4

σιν ἄτοπον. διακρίνειν γὰρ πέφυκε μᾶλλον. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ μὴ μόνον τοῖς ὄμμασι, ἀλλὰ καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι μεταδιδόναι τῆς αἰσθήσεως. φησὶ γὰρ διὰ τοῦτο κενότητα καὶ ὑγρότητα ἔχειν δεῖν τὸν ὀφθαλμὸν, ἵν᾽ ἐπὶ πλέον δέχηται, καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι παραδιδῷ. ἄλογον δὲ καὶ τὸ μάλιστα μὲν ὁρᾶν φάναι τὰ ὁμόφυλα, τὴν δὲ ἔμφασιν ποιεῖν, τοῖς δ᾽ ἀλλόχρωσιν ὡς οὐκ ἐμφαινομένων τῶν ὁμοίως. τὰ δὲ μεγέθη καὶ τὰ διαστή-
1 ματα πῶς φαίνεται, καίπερ ἐπιχειρήσας λέγειν, πῶς ἀποδίδωσι. περὶ μὲν οὖν ὄψεως ἰδίως ἔνια βουλόμενος λέγειν, πλείω παραδίδωσι ζήτησιν, τὴν δ᾽ ἀκοὴν, παραπλησίως ποιεῖ τοῖς ἄλλοις. εἰς γὰρ τὸ κενὸν ἐμπίπτοντα τὸν ἀέρα κίνησιν ἐμποιεῖν. πλὴν μὲν ὅτι κατὰ πᾶν μὲν ὁμοίως τὸ σῶμα εἰσιέναι, μάλιστα δὲ καὶ πλεῖστον διὰ τῶν ὤτων. ὅτι διαπλείστου τε κενοῦ διέρχεται, καὶ ἥκιστα διαμένει. διὸ καὶ κατὰ μὲν τὸ ἄλλο σῶμα οὐκ αἰσθάνεσθαι, ταύτῃ δὲ μόνον. ὅταν δὲ ἐντὸς γένηται, σκίδνασθαι
2 διὰ τὸ τάχος. τὴν γὰρ φωνὴν εἶναι, πυκνουμένου τοῦ ἀέρος καὶ μετὰ βίας εἰσιόντος. ὥσπερ οὖν ἐκτὸς ποιεῖ τῇ ἁφῇ τὴν αἴσθησιν, οὕτω καὶ ἐντὸς. ὀξύτατον δ᾽ ἀκούειν, εἰ ὁ μὲν ἔξω χιτὼν εἴη πυκνός. τὰ δὲ φλεβία κενὰ καὶ ὡς μάλιστα ἄνικμα καὶ εὔτρητα. κατά δὲ τὸ ἄλλο σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς ἀκοάς. ἔτι δὲ τὰ ὀστᾶ πυκνὰ καὶ ὁ ἐγκέφαλος εὔκρατος, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν ὡς ξηρότατον. ἀθρόον γὰρ οὕτως εἰσιέναι τὴν φωνὴν, ἅτε διὰ πολλοῦ κενοῦ καὶ ἀνίκμου καὶ εὐτρήτου εἰσιοῦσαν. καὶ
3 ταχὺ σκίδνασθαι καὶ ὁμαλῶς κατὰ τὸ σῶμα. καὶ οὐ διεκπίπτειν ἔξω. τὸ μὲν οὖν σαφῶς ἀφορίζειν, ὁμοίως ἔχει τοῖς ἄλλοις. ἄτοπον δὲ καὶ δι᾽ ὧν κατὰ πᾶν τὸ σῶμα τὸν ψόφον εἰσιέναι, καὶ ὅταν εἰσέλθῃ διὰ τῆς ἀκοῆς, διαχεῖσθαι κατὰ πᾶν, ὥσπερ οὐ ταῖς ἀκοαῖς ἀλλ᾽ ὅλῳ τῷ σώματι τὴν αἴσθησιν οὖσαν. εἰ γὰρ καὶ συμπάσχει τῇ ἀκοῇ, διὰ τοῦτο καὶ αἰσθάνεσθαι πάντως τοῦτό γε ὁμοίως ποιεῖ. καὶ οὐ μόνον ταῖς αἰσθήσεσιν ἀλλὰ καὶ τῇ ψυχῇ. καὶ περὶ μὲν ὄψεως καὶ ἀκοῆς, οὕτως ἀποδίδωσι. τὰς
4 δὲ ἄλλας αἰσθήσεις σχεδὸν ὁμοίως ποιεῖ τοῖς πλείστοις. περὶ δὲ

τοῦ φρονεῖν ἐπὶ τοσοῦτον εἴρηκεν, ὅτι γίνεται συμμέτρως ἐχού-
σης τῆς ψυχῆς μετὰ τὴν κίνησιν. ἐὰν δὲ περίθερμός τις ἢ πε-
ρίψυχρος γένηται, μεταλλάττειν φησί. διό τι καὶ τοὺς παλαιοὺς
καλῶς τοῦθ' ὑπολαβεῖν, ὅτι ἐστὶν ἀλλοφρονεῖν. ὥστε φανερόν,
ὅτι τῇ κράσει τοῦ σώματος ποιεῖ τὸ φρονεῖν, ὅπερ ἴσως αὐτῷ
καὶ κατὰ λόγον ἐστὶ σῶμα ποιοῦντι τὴν ψυχήν. αἱ μὲν οὖν πε-
ρὶ αἰσθήσεως καὶ τοῦ φρονεῖν δόξαι, σχεδὸν αὗται καὶ τοσαῦται
τυγχάνουσιν οὖσαι παρὰ τῶν πρότερον. περὶ δὲ τῶν αἰσθητῶν 1
τίς ἡ φύσις καὶ ποῖον ἕκαστόν ἐστιν, οἱ μὲν ἄλλοι παραλείπουσι.
τῶν μὲν γὰρ ὑπὸ τὴν ἁφὴν περὶ βαρέος καὶ κούφου καὶ
θερμοῦ καὶ ψυχροῦ, λέγουσιν. οἷον ὅτι τὸ μὲν μανὸν καὶ λεπτὸν
θερμόν. τὸ δὲ πυκνὸν καὶ παχύ, ψυχρόν, ὥσπερ ἀναξαγόρας,
διαιρεῖ τὸν ἀέρα καὶ τὸν αἰθέρα. σχεδὸν δὲ καὶ τὸ βαρὺ καὶ τὸ
κοῦφον τοῖς αὐτοῖς καὶ ἔτι ταῖς ἄνω καὶ κάτω φοραῖς. καὶ πρὸς
τούτοις περί τε φωνῆς, ὅτι κίνησις τοῦ ἀέρος. ~~καὶ περὶ~~ ὀσμῆς,
ὅτι ἀπόρροή τις. ἐμπεδοκλῆς δὲ καὶ περὶ τῶν χρωμάτων, καὶ 2
ὅτι τὸ μὲν λευκόν, τοῦ πυρός. τὸ δὲ μέλαν, τοῦ ὕδατος. οἱ δὲ ἄλ-
λοι τοσοῦτον μόνον, ὅτι τό τε λευκὸν καὶ τὸ μέλαν ἀρχαί. τὰ
δ' ἄλλα, μιγνυμένων γίνεται τούτων. καὶ γὰρ ἀναξαγόρας ἁ-
πλῶς εἴρηκε περὶ αὐτῶν. δημόκριτος δὲ καὶ πλάτων, ἐπὶ
πλεῖστον εἰσὶν οἱ ἡμμένοι. καθ' ἕκαστον γὰρ ἀφορίζουσι. πλὴν
ὁ μὲν οὐκ ἀποστερῶν τῶν αἰσθητῶν τὴν φύσιν. δημόκριτος δὲ
πάντα πάθη τῆς αἰσθήσεως ποιῶν. πότερος μὲν οὖν ἔχει
τἀληθές, οὐκ ἂν εἴη λόγος. ἐφ' ὅσον δὲ ἑκάτερος ἧπται, καὶ 3
πῶς ἀφώρικε, πειραθῶμεν ἀποδοῦναι, πρότερον εἰπόντες
τὴν ὅλην ἔφοδον ἑκατέρου. δημόκριτος μὲν οὖν οὐχ ὁμοίως
λέγει περὶ πάντων. ἀλλὰ τὰ μὲν τοῖς μεγέθεσι. τὰ δὲ τοῖς
σχήμασιν. ἔνια δὲ τάξει καὶ θέσει διορίζει. πλάτων δὲ σχεδὸν ἅ-
παντα. πρὸς τὰ πάθη καὶ τὴν αἴσθησιν ἀποδίδωσιν. ὥστε δό-
ξειεν ἂν ἑκάτερος, ἐναντίως τῇ ὑποθέσει λέγων. ὁ μὲν γὰρ
πάθη ποιῶν τῆς αἰσθήσεως καθ' αὑτά, διορίζει τὴν φύσιν. ὁ δὲ
καθ' αὑτὸ ποιῶν ταῖς οὐσίαις πρὸς τὰ πάθη τῆς αἰσθήσεως 4

ἀποδίδωσι. βαρὺ μὲν οὖν καὶ κοῦφον τῷ μεγέθει διαιρεῖν, δη-
μόκριτος. εἰ γὰρ διακριθῆ καθ' ἓν ἕκαστον, εἰ καὶ κατὰ σχῆμα
διαφέροι, διαφέρει σταθμὸν ἂν ἐπὶ μεγέθει τὴν φύσιν ἔχειν. οὐ
μὴν ἀλλ' ἔν γε τοῖς μικτοῖς, κουφότερον ἂν εἶναι τὸ πλέον ἔ-
χον κενόν. βαρύτερον δὲ τὸ ἔλαττον. ἐν ἐνίοις μὲν οὕτως εἴ-
ρηκεν, ἐν ἄλλοις δὲ κοῦφον εἶναι φησὶν, ἁπλῶς τὸ λεπτόν. πα-
ραπλησίως δὲ καὶ περὶ σκληροῦ καὶ μαλακοῦ. σκληρὸν μὲν
1 γὰρ εἶναι, τὸ πυκνόν. μαλακὸν δὲ, τὸ μανόν. καὶ τὸ μᾶλλον
δὲ καὶ ἧττον καὶ μάλιστα, κατὰ λόγον. διαφέρειν δέ τι τὴν θέ-
σιν καὶ τὴν ἐναπόληψιν τῶν κενῶν τοῦ σκληροῦ, καὶ μαλα-
κοῦ, καὶ βαρέως, καὶ κούφου. διὸ σκληρότερον μὲν εἶναι σί-
δηρον. βαρύτερον δὲ μόλυβδον. τὸν μὲν γὰρ σίδηρον ἀνω-
μάλως συγκεῖσθαι καὶ τὸ κενὸν ἔχειν, πολλαχῆ καὶ κατὰ με-
γάλα πεπυκνῶσθαι καὶ κατὰ ἔνια, ἁπλῶς δὲ πλέον ἔχειν
κενόν. τὸν δὲ μόλυβδον ἔλαττον ἔχοντα κενὸν, ὁμαλῶς συγ-
2 κεῖσθαι κατὰ πᾶν ὁμοίως. διὸ βαρύτερον μὲν, μαλακώτε-
ρον δ' εἶναι τοῦ σιδήρου. περὶ μὲν βαρέος καὶ κούφου καὶ
σκληροῦ καὶ μαλακοῦ, ἐν τούτοις ἀφορίζει. τῶν δὲ ἄλλων
αἰσθητῶν οὐδενὸς εἶναι φύσιν, ἀλλὰ πάντα πάθη τῆς αἰσθή-
σεως ἀλλοιουμένης, ἐξ ἧς γίνεσθαι τὴν φαντασίαν. οὐδὲ γὰρ
τοῦ ψυχροῦ καὶ τοῦ θερμοῦ φύσιν ὑπάρχειν, ἀλλὰ τὸ σχῆ-
μα μεταπῖπτον ἐργάζεσθαι καὶ τὴν ἡμετέραν ἀλλοίωσιν.
ὅτι γὰρ ἂν ἀθροῦν ᾖ, τοῦτ' ἐνισχύειν ἑκάστῳ. τὸ δ' εἰς μακρὰ δια-
3 νενεμημένον ἀναίσθητον εἶναι. σημεῖον δ' ὡς οὐκ εἰσὶ φύσει,
τὸ μὴ ταὐτὰ, πᾶσι φαίνεσθαι τοῖς ζώοις. ἀλλ' ὃ ἡμῖν γλυ-
κὺ, τοῦτ' ἄλλοις πικρόν. καὶ ἑτέροις, ὀξύ. καὶ ἄλλοις δρι-
μύ; τοῖς δὲ στρυφνόν. καὶ τὰ ἄλλα δ' ὡσαύτως. ἔτι δ' αὐ-
τοὺς μεταβάλλειν τῇ κρίσει, καὶ τὰ πάθη καὶ ταῖς ἡλικίαις.
ἣ καὶ φανερὸν, ὡς ἡ διάθεσις αἰτία τῆς φαντασίας. ἁπλῶς
μὲν οὖν περὶ τῶν αἰσθητῶν οὕτως δεῖν ὑπολαμβάνειν. οὐ
μὴν ἀλλ' ὥσπερ καὶ τ' ἄλλα, καὶ ταῦτα ἀνατίθησι τοῖς σχή-
4 μασι, πλὴν οὐκ ἁπάντων ἀποδίδωσι τὰς μορφὰς, ἀλλὰ

μᾶλλον τῶν χυλῶν καὶ τῶν χρωμάτων. καὶ τούτων ἀκρι-
βέστερον διορίζει τὰ περὶ τοὺς χυλοὺς, ἀναφέρων τὴν φαν-
τασίαν πρὸς ἄνθρωπον. τὸν μὲν οὖν ὀξὺν εἶναι τῷ ὄμματι,
γωνιοειδῆ τε καὶ πολυκαμπῆ. καὶ μικρόν. καὶ λεπτόν. διὰ
γὰρ τὴν δριμύτητα, ταχὺ καὶ πάντῃ διαδύεσθαι. τραχὺν
δ' ὄντα καὶ γωνιοειδῆ, συνάγειν καὶ συσπᾶν. διὸ καὶ θερμαί-
νειν τὸ σῶμα, κενότητας ἐμποιοῦντα. μάλιστα γὰρ θερμαί-
νεσθαι, τὸ πλεῖστον ἔχειν κενόν. τὸν δὲ γλυκὺν ἐκ περιφερῶν 1
συγκεῖσθαι σχημάτων, οὐκ ἄγαν μικρῶν. διὸ καὶ διαχεῖν ὅ-
λως τὸ ὄμμα καὶ οὐ βιαίως καὶ οὐ ταχὺ πάντα περαίνειν,
τοὺς ἄλλους ταράττειν. ὅτι διαδύων πλανᾷ τὰ ἄλλα καὶ
ὑγραίνει. ὑγραινόμενα δὲ καὶ ἐκ τῆς τάξεως κινούμενα,
συρρεῖν εἰς τὴν κοιλίαν. ταύτην γὰρ εὐπορώτατον εἶναι, δια-
τοῦτο πλεῖστον εἶναι κενόν. τὸν δὲ στρυφνὸν, ἐκ μεγάλων σχη-
μάτων καὶ πολυγωνίων, καὶ περιφερὲς ἥκιστ' ἐχόντων. ταῦ-
τα γὰρ ὅταν εἰς τὰ σώματα ἔλθῃ ἤδη τῇ φλουμένα ἐμ- 2
πλάττουσα τὰ φλεβία καὶ κωλύειν συρρεῖν. διὸ καὶ τὰς κοι-
λίας ἱστάναι * ἐκ μικρῶν καὶ λείων καὶ
περιφερῶν. ἀλλ' ἐπινίων μὲν σκαλιωδῶν, διὸ οὐδὲ πολυ-
κάμπτων. βούλεται δὲ σκαλιωὰ λέγειν, ἅπερ περιπλάξιν
ἔχει πρὸς ἄλληλα καὶ συμπλοκήν. μεγάλων μὲν ὅτι ἡ ἅλ-
μυρὶς ἐπιπολάζει. μικρὰ γὰρ ὄντα καὶ τυπτόμενα τοῖς πε-
ριέχουσι, μίγνυσθαι ἂν τῷ παντί. οὐ περιφερῶν δ' ὅτι τὸ μὲν
ἁλμυρὸν, τραχύ. τὸ δὲ περιφερὲς, λεῖον οὐ σκαλιωδὸν, τὸ 3
μὴ περιπλάττεσθαι. διὸ ψαφαρὸν εἶναι. τὸν δὲ δριμὺν, μι-
κρὸν, καὶ περιφερῆ, γωνιοειδῆ. καὶ γὰρ τὸ γωνιοειδὲς εἶναι
τοιοῦτον. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἑκάστου δυνάμεις ἀπο-
δίδωσιν, ἀνάγων εἰς τὰ σχήματα. ἁπάντων δὲ τῶν σχημάτων,
οὐδὲν ἀκέραιον εἶναι καὶ ἀμιγές. ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ πολλοὺς
εἶναι. καὶ τὸν αὐτὸν ἔχειν λείου καὶ τραχέος. καὶ περιφε-
ροῦς καὶ ὀξέως καὶ τῶν λοιπῶν ὧδ' ἂν ἐνῇ πλεῖστον, τοῦτο
μάλιστα ἐνισχύειν πρός τε τὴν αἴσθησιν καὶ τὴν δύναμιν. ἔ- 4

τί δὲ εἰς ὁποίαν ἕξιν ἂν εἰσέλθῃ. διαφέρειν γὰρ οὐκ ὀλίγον
καὶ τοῦτο, διὰ τὸ αὐτὸ τἀναντία. καὶ τἀναντία, τὸ αὐτὸ
πάθος ποιεῖν ἐνίοτε. καὶ περὶ μὲν τῶν χυλῶν, οὕτως ἀφώ-
ρικεν. ἄτοπον δ' ἂν φανείη πρῶτον μὲν τὸ μὴ πάντων ὁμοίως
ἀποδοῦναι τὰς αἰτίας. ἀλλὰ βαρὺ μὲν, καὶ κοῦφον.
καὶ μαλακὸν καὶ σκληρόν. καὶ μεγέθει καὶ σκληρότητι. καὶ
τῷ μανῷ καὶ πυκνῷ. θερμὸν δὲ καὶ ψυχρὸν, καὶ τὰ ἄλλα
1 τοῖς σχήμασιν. ἔπειτα βαρέος μὲν καὶ κούφου καὶ σκληροῦ
καὶ μαλακοῦ καθ' αὑτὰ ποιεῖν φύσεις. μέγεθος μὲν γὰρ
καὶ σμικρότης καὶ τὸ πυκνὸν καὶ τὸ μανὸν οὐ πρὸς ἕτερόν
ἐστι. θερμοῦ δὲ καὶ ψυχροῦ καὶ τῶν ἄλλων πρὸς τὴν αἴ-
σθησιν. καὶ ταῦτα πολλάκις λέγοντα, διότι τοῦ χυμοῦ τὸ
σχῆμα, σφαιροειδές. ὅλως δὲ μέγιστον ἐναντίωμα καὶ κοι-
νὸν ἐπὶ πάντων ἅμα μὲν πάθη ποιεῖν τῆς αἰσθήσεως, ἅμα
δὲ τοῖς σχήμασι διορίζειν καὶ τὸ αὐτὸ φαίνεσθαι. τοῖς μὲν
2 πικρὸν. τοῖς δὲ γλυκύ. τοῖς δ' ἄλλοις. οἷον οὔτε γὰρ
τὸ σχῆμα πάθος εἶναι, οὔτε ταὐτὸν τοῖς μὲν σφαιροειδὲς,
τοῖς δὲ ἄλλοις, ἀνάγκη δ' εἴπερ ἴσως εἶπε τοῖς μὲν γλυκὺ,
τοῖς δὲ πικρόν. οὐ δὲ κατὰ τὰς ἡμετέρας ἕξεις μεταβάλ-
λειν τὰς μορφάς. ἁπλῶς δὲ τὸ μὲν σχῆμα καθ' αὑτό ἐστι.
τὸ δὲ γλυκὺ καὶ ὅλως τὸ αἰσθητὸν πρὸς ἄλλο καὶ ἐν ἄλ-
λοις, ὥς φησιν. ἁπλῶς δὲ καὶ τὸ πᾶσιν ἀξιοῦν ταὐτὸ φαί-
νεσθαι τῶν αὐτῶν αἰσθανομένοις, καὶ τούτων τὴν ἀλήθειαν
3 ἐλέγχειν. καὶ ταῦτα εἰρηκότα πρότερον τοῖς ἀνομοίοις δια
κειμένοις. ὅμοια φαίνεται καὶ πάλιν τῷ μηθὲν μᾶλλον ἕ-
τερον ἑτέρου τυγχάνειν τῆς ἀληθείας. εἰκὸς γὰρ τὸ βέλτιον
τοῦ χείρονος, καὶ τὸ κάμνον τοῦ κάμνοντος, κατὰ φύσιν γὰρ
μᾶλλον. ἔτι δὲ εἴπερ μὴ ἔστι φύσις τῶν αἰσθητῶν διὰ τὸ μὴ ταὐ-
τὰ πᾶσι φαίνεσθαι, δῆλον ὡς οὐ δὲ τῶν ζώων οὐ δὲ τῶν ἄλ-
λων σωμάτων. οὐ δὲ γὰρ περὶ τούτων ὁμοδοξοῦσι καὶ ποιεῖ
μὴ καὶ αὐτῶν γίνεται. πᾶσι τὸ γλυκὺ καὶ τὸ
4 πικρόν. ἀλλ' ἡ φύσις τοῦ πικροῦ καὶ τοῦ γλυκέος, ἡ αὐτὴ

φαίνεται πᾶσιν. ὅπερ καὶ αὐτὸς ἂν δόξειεν ἐπιμαρτυρεῖν.
ἂν τὸ ἡμῖν πικρὸν ἄλλοις ᾖ γλυκὺ καὶ στρυφνόν, εἰ μή
τις ἦν ὡρισμένη φύσις αὐτῶν. ἔτι δὲ ποιεῖ σαφέστερον, ἐν οἷς φη-
σὶ γίνεσθαι μὲν ἕκαστον, καὶ εἶναι κατ' ἀλήθειαν. ἰδίως δ' ἐπὶ πικροῦ,
μοῖραν ἔχειν συνέσεως. ὥστε διά τε τούτων ἐναντίον ἂν φαίνοιτο τῷ μὴ
ποιεῖν φύσιν τινὰ τῶν αἰσθητῶν. καὶ πρὸς τούτοις ὅπερ ἐλέχθη καὶ
πρότερον, ὅταν σχῆμα μὲν ἀποδιδῷ τῆς οὐσίας, ὥσπερ καὶ τῶν ἀλ-
λων. μὴ εἶναι δὲ λέγει φύσιν. ἢ γὰρ οὐδενὸς ὅλως, ἢ καὶ τούτων ἔσται 1
τῆς αὐτῆς τε ὑπαρχούσης αἰτίας. ἔτι δὲ τὸ θερμόν τε καὶ ψυχρὸν
ἅπερ ἀρχὰς τιθέασιν, εἰκὸς ἔχειν τινὰ φύσιν. εἰ δὲ ταῦτα καὶ τὰ
ἄλλα. νῦν δὲ σκληροῦ μὲν καὶ μαλακοῦ καὶ βαρέος καὶ κούφου,
ποιεῖ τὴν οὐσίαν. ὅπερ, οὐχ ἧττον ἔδοξε λέγεσθαι πρὸς ἡμᾶς.
θερμοῦ δὲ καὶ ψυχροῦ καὶ τῶν ἄλλων οὐδενός. καίτοι τό γε βα-
ρὺ καὶ κοῦφον, ὅταν διορίζῃ τοῖς μεγέθεσιν, ἀνάγκη τὰ ἁπλᾶ
πάντα τὴν αὐτὴν ἔχειν ὁρμὴν τῆς φορᾶς. ὥστε μιᾶς τινὸς ἂν ὕ-
λης εἴη, καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἔοικε συνη- 2
κολουθηκέναι τοῖς ποιοῦσιν ὅλως τὸ φρονεῖν κατὰ τὴν ἀλλοί-
ωσιν, ἥπερ ἐστὶ ἀρχαιοτάτη δόξα. πάντες γὰρ οἱ παλαιοὶ καὶ οἱ
ποιηταὶ καὶ σοφοί, κατὰ τὴν διάθεσιν ἀποδιδόασι περὶ φρονεῖν.
τῶν δὲ χυλῶν ἑκάστῳ τὸ σχῆμα ἀποδιδόασι, πρὸς τὴν δύναμιν
ἀφομοιοῦνται τοῖς ἐν τοῖς πάθεσιν. ὅπερ οὐ μόνον ἐξ ἐκείνων,
ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν αἰσθητηρίων ἔδει συμβαίνειν. ἄλλως τε καὶ εἰ πά-
θη τούτων ἐστί. οὐ γὰρ πᾶν τὸ σφαιροειδὲς, οὐδὲ τὰ ἄλλα σχήματα
τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν. ὥστε καὶ τὸ κάτω κείμενον, ἔδει διο- 3
ρίζειν πότερον ἐξ ὁμοίων ἢ ἀμφοῖν ἐστί. καὶ πῶς τῶν αἰσθήσεων
ἀλλοιώσεις γίνεται. καὶ πρὸς τούτοις, ὁμοίως τῶν πάντων ἀπο-
δοῦναι τῶν διὰ τῆς ἁφῆς. καὶ μὴ μόνον τὰ περὶ γεῦσιν, ἀλλὰ
καὶ ταῦτα μὲν ἤτοι διαφοράς τινας ἔχει πρὸς τοὺς χυλοὺς ἃς ἔδει
διελθεῖν ἢ καὶ παρεῖται δυνατὸν ὂν ὁμοίως εἰπεῖν. τῶν δὲ χρω-
μάτων ἁπλᾶ μὲν λέγει, τέτταρα. λευκὸν μὲν οὖν εἶναι, τὸ λεῖον.
ὃ γὰρ ἂν μὴ τραχὺ, μηδ' ἀποσκιάζῃ, μηδὲ δυσδιόδον ᾖ, τοιοῦ-
τον πᾶν, λαμπρὸν εἶναι. ὅθεν καὶ εὐρύτρυπα καὶ διαυγῆ τὰ λαμπρὰ 4

εἶναι. τὰ μὲν οὖν σκληρά, τὸ λευκόν, ἐκ τοιούτων σχημάτων
συγκεῖσθαι, οἷον ἡ ἐντὸς πλὰξ τῶν κογχυλίων. οὕτω γὰρ ἂν ἄσκια
καὶ εὐαγῆ καὶ εὐθύπορα εἶναι. τὰ ψαθυρὰ καὶ εὔθρυπτα ἐκ πε-
ριφερῶν μέν, λοξῶν δὲ τῇ θέσει πρὸς ἄλληλα, καὶ τὰ δύο συ-
ζεύξεις τὴν δ' ὅλην τάξιν ἔχειν ὅτι μάλιστα. ὁμοίαν τοιούτην
δ' ὄντα ψαθυρὰ μὲν εἶναι, διότι κατὰ μικρὸν ἡ σύναψις. εὔθρυ-
πτα δ', ὅτι ὁμοίως κεῖνται. ἄσκια δέ, διότι λεῖα καὶ πλατέα. λευ-
1 κότερα δ' ἀλλήλοις τῷ τὰ σχήματα τὰ εἰρημένα, καὶ ἀκριβέστερα
καὶ ἀμιγέστερα εἶναι. καὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν θέσιν ἔχειν μᾶλλον τὴν
εἰρημένην. τὸ μὲν οὖν λευκόν, ἐκ τοιούτων εἶναι σχημάτων. τὸ δὲ
μέλαν, ἐκ τῶν ἐναντίων ἐκ τραχέων καὶ σκαληνῶν καὶ ἀνομοίων.
οὕτω γὰρ ἂν σκιάζειν, καὶ οὐκ εὐθεῖς εἶναι τοὺς πόρους. οὐδ' εὐδιό-
δους. ἔτι δὲ τὰς ἀπορροίας, νωθεῖς καὶ ταραχώδεις. διαφέρειν
γάρ τι καὶ τὴν ἀπορροήν, τῷ ποιὰν εἶναι πρὸς τὴν φαντασίαν,
ἣν γίνεσθαι διὰ τὴν ἐναπόληψιν τοῦ ἀέρος ἀλλοίαν. ἐρυθρὸν δ',
2 ἐξ οἵων περ τὸ θερμόν. πλὴν ἐκ μειζόνων. ἐὰν γὰρ αἱ συγκρί-
σεις ὦσι μείζους ὁμοίων ὄντων τῶν σχημάτων, μᾶλλον ἐρυθρὸν
εἶναι. σημεῖον δ' ὅτι ἐκ τοιούτων τὸ ἐρυθρὸν ἡμᾶς τε γὰρ θερμαι-
νομένους, ἐρυθραίνεσθαι καὶ τὰ ἄλλα τὰ πυρούμενα, μέχρις ἂν
οὗ ἔχῃ τὸ τοῦ πυροειδοῦς. ἐρυθρότερα δὲ τὰ ἐκ μεγάλων ὄντα
σχημάτων. οἷον τὴν φλόγα, καὶ τὸν ἄνθρακα τῶν χλωρῶν ξύλων.
ἢ τῶν αὔ * καὶ τὸν σίδηρον δὲ καὶ τὰ ἄλλα τὰ πυρούμενα,
λαμπρότατα μὲν γὰρ εἶναι, τὰ πλεῖστον ἔχοντα καὶ λεπτότα-
3 τον πῦρ, ἐρυθρότερα θερμὸν γάρ, τὸ λεπτόν. τὸ δὲ χλωρὸν ἐκ
τοῦ στερεοῦ καὶ τοῦ κενοῦ συνεστάναι μεγάλων ἐξ ἀμφοῖν. τῇ θέ-
σει δὲ καὶ τάξει αὐτῶν τὴν χρόαν. τὰ μὲν οὖν ἁπλᾶ χρώμα-
τα, τούτοις κεχρῆσθαι τοῖς σχήμασιν. ἕκαστον δὲ καθαρώτερον,
ὅσῳ ἂν ἐξ ἀμιγεστέρων ᾖ. τὰ δὲ ἄλλα, κατὰ τὴν τούτων μίξιν.
οἷον τὸ μέν, χρυσοειδὲς καὶ τὸ τοῦ χαλκοῦ καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον, ἐκ τοῦ
λευκοῦ καὶ τοῦ ἐρυθροῦ τὸ μὲν γὰρ λαμπρὸν ἔχειν ἐκ τοῦ λευκοῦ.
τὸ δὲ ὑπέρυθρον, ἀπὸ τοῦ ἐρυθροῦ. πίπτειν δ' εἰς τὰ κενὰ τοῦ λευκοῦ
4 τῇ μίξει, τὸ ἐρυθρόν, ἐὰν δὲ προστεθῇ τούτοις τὸ χλωρὸν

γίνεσθαι τὸ κάλλιστον χρῶμα. δεῖ δὲ μικρὰς τοῦ χλωροῦ
τὰς συγκρίσεις εἶναι. μεγάλα γὰρ οὐχ οἷόν τε συγκειμένων οὕ-
τω τοῦ λευκοῦ καὶ τοῦ ἐρυθροῦ. διαφορὰς δὲ ἔσεσθαι τὰς
χρόας, τῷ πλεῖον καὶ ἔλαττον λαμβάνειν. τὸ δὲ πορφυροῦν,
ἐκ λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ ἐρυθροῦ. πλείστην μὲν μοῖραν ἔ-
χοντος τοῦ ἐρυθροῦ, μικρὰν δὲ τοῦ μέλανος, μέσον δὲ τοῦ λευ-
κοῦ. διὸ καὶ ἡδὺ φαίνεσθαι πρὸς τὴν αἴσθησιν. ὅτι μὲν οὖν τὸ
μέλαν καὶ τὸ ἐρυθρὸν αὐτῷ ἐν ὑπάρχει, φανερὸν εἶναι τῇ ὄ- 1
ψει. διότι δὲ τὸ λευκόν, τὸ λαμπρὸν καὶ διαυγὲς σημαίνειν,
ταῦτα γὰρ ποιεῖν τὸ λευκόν. τὴν δ' ἴσατιν ἐκ μέλανος σφόδρα
καὶ χλωροῦ, πλείω δὲ μοῖραν ἔχειν τοῦ μέλανος. τὸ δὲ πρά-
σινον, ἐκ πορφυροῦ καὶ τῆς ἰσάτιδος. ἢ ἐκ χλωροῦ καὶ πορφυ-
ροειδοῦς. τὸ γὰρ θεῖον εἶναι τοιοῦτον, καὶ μετέχειν τοῦ λαμπροῦ.
τὸ δὲ κυανοῦν, ἐξ ἰσάτιδος καὶ πυρώδους, σχημάτων δὲ περι-
φερῶν καὶ βελονοειδῶν. ὅπως τὸ στίλβον τῷ μέλανι ἐνῇ. τὸ
δὲ καρύϊνον, ἐκ χλωροῦ καὶ κυανοειδοῦς. ἐὰν δὲ χλωρὸν μι- 2
χθῇ, φλογοειδὲς γίνεσθαι. τὸ γὰρ ἄσκιον καὶ μελανόχρων
ἐξείργεσθαι. σχεδὸν δὲ καὶ τὸ ἐρυθρὸν τῷ λευκῷ μιχθέν, χλω-
ρὸν ποιεῖν εὐαγὲς καὶ οὐ μέλαν. διὸ καὶ τὰ φυόμενα, χλω-
ρὰ τὸ πρῶτον εἶναι, πρὸ τοῦ θερμανθῆναι καὶ διαχεῖσθαι. καὶ
πλήθει μὲν τοσούτων ἐπιμέμνηται χρωμάτων. ἄπειρα δὲ εἶ-
ναι καὶ τὰ χρώματα καὶ τοὺς χυλοὺς κατὰ τὰς μίξεις, ἐάν τις
τὰ μὲν ἀφαιρῇ, τὰ δὲ προστιθῇ. καὶ τῶν μὲν ἔλαττον μίσ-
γειν, τῶν δὲ πλεῖον. οὐθὲν γὰρ ὅμοιον ἔσεσθαι θάτερον. πρῶ- 3
τον μὲν οὖν, τὸ πλείους ἀποδοῦναι τὰς ἀρχάς, ἔχει τινὰ ἀπο-
ρίαν. οἱ γὰρ ἄλλοι, τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, ὡς τούτων ἁπλῶν
ὄντων μόνον. ἔπειτα τὸ μὲν πᾶσι τοῖς λευκοῖς μίαν ποιῆσαι
τὴν μορφήν. ἀλλ' ἑτέραν τοῖς σκληροῖς καὶ τοῖς ψαθυροῖς.
οὐ γὰρ εἰκὸς ἄλλην αἰτίαν εἶναι τοῖς διαφόροις κατὰ τὴν ἁ-
φήν. οὐδ' ἂν ἔτι τὸ σχῆμα αἴτιον εἴη τῆς φορᾶς, ἀλλὰ μᾶλλον
ἡ θέσις· ἐνδέχεται γὰρ καὶ τὰ περιφερῆ καὶ ἁπλῶς πάντα ἐπι-
σκιάζειν ἑαυτοῖς. σημεῖον δὲ καὶ γὰρ αὐτὸς ταύτην φέρει τὴν 4

πίστιν ὅσα τῶν λείων μέλανα φαίνεται. διὰ γὰρ τὴν σύμφυσιν
καὶ τὴν τάξιν ὡς τὴν αὐτὴν ἔχοντα, τῷ μέλανι φαίνεσθαι τοι-
αῦτα. καὶ πάλιν ὅσα λευκὰ τῶν τραχέων. ἐκ μεγάλων γὰρ εἶναι
ταῦτα καὶ τὰς συνδέσεις, οὐ περιφερεῖς, ἀλλὰ περικόσας. καὶ
τῶν σχημάτων τὰς μορφὰς μιγνυμένας, ὥσπερ ἡ ἀνάβασις,
καὶ τὰ περὶ τῶν τειχῶν ἔχει σώματα· τοιοῦτον γὰρ ὂν ἄσκιον εἶ-
ναι, καὶ οὐ κωλύεσθαι τοῦ λαμπροῦ. πρὸς δὲ τούτοις πῶς
1 λέγει καὶ ζώων τὸ λευκὸν ἐνίων γίνεσθαι μέλαν. εἴ τι θείη-
ται οὕτως, ὥστ' ἐπισκιάζειν. ὅλως δὲ τοῦ διαφανοῦς καὶ τοῦ
λαμπροῦ μᾶλλον ἔοικε τὴν φύσιν, ἢ τοῦ λευκοῦ λέγειν. τὸ
γὰρ εὐδίοπτον εἶναι καὶ μὴ ἐπαλλάττειν τοὺς πόρους, τοῦ δια-
φανοῦς. πόσα δὲ λευκὰ τοῦ διαφανοῦς. ἔτι δὲ τὸ μὲν
εὐθεῖς κεκτῆσθαι τοὺς πόρους, τῶν δὲ μελάνων ἐπαλλάττειν.
ὡς εἰσιούσης τῆς φύσεως ὑπολαμβάνειν φασὶ διὰ τὴν ἀπόρ-
ῥοιαν καὶ τὴν ἔμφασιν τὴν εἰς τὴν ὄψιν. εἰ δὲ τοῦτο ἐστι, τί δι-
2 οίσει ὁμοίους κεῖσθαι κατάλληλους, ἢ ἐπαλλάττειν. οἱ δὲ τὴν
ἀπόρροιαν ἀπὸ τοῦ κενοῦ περιγίνεσθαι ῥάδιον ὑπολαβεῖν. ὥσ-
τε λεκτέον ταύτου τὴν αἰτίαν. ἔοικε γὰρ ἀπὸ τοῦ φωτὸς ἢ
ἀπ' ἄλλου τινὸς ποιεῖν τὸ λευκόν. διὸ καὶ τὴν παχύτητα τοῦ
ἀέρος αἰτιᾶσθαι πρὸς τὸ φαίνεσθαι μέλαν. ἔτι δὲ ὡς τὸ μέ-
λαν ἀποδίδωσιν, οὐ ῥάδιον καταμαθεῖν. ἡ σκιὰ γάρ, μέ-
λαν τι καὶ ἐπιπρόσθησίς ἐστι τοῦ λευκοῦ. διὸ πρῶτον τὸ λευ-
κὸν τὴν φύσιν. ἅμα δὲ οὐ μόνον τὸ ἐπισκιάζειν, ἀλλὰ καὶ
3 τὴν παχύτητα τοῦ ἀέρος, καὶ τῆς εἰσιούσης ἀπορροῆς αἰτιᾶ-
ται, καὶ τὴν ταραχὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ. πότερον δὲ ταῦτα
συμβαίνει διὰ τὸ μὴ εὐδίοπτον. ἢ καὶ ἄλλως γίνοιτ' ἂν καὶ
ποίων μέλαν, οὐ διασαφεῖ. ἄτοπον δὲ καὶ τό, χλωρὸν μὴ ἀ-
ποδιδόναι μορφήν, ἀλλὰ μόνον ἐκ τοῦ στερεοῦ καὶ τοῦ κε-
νοῦ ποιεῖν. κοινὰ γὰρ ταῦτά γε πάντων, καὶ ὀξοποιωνοῦν ἐ-
σαι σχημάτων. χρὴ δ' ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἴδιόν τι ποι-
ῆσαι. καὶ εἰ μὲν ἐναντίον τῷ ἐρυθρῷ, καθάπερ τὸ μέλαν τῷ
4 λευκῷ, τὴν ἐναντίαν ἔχει μορφήν. εἰ δ' ἢ μὴ ἐναντίον, αὐτὸ τοῦτο

τ' αὐτὸς θαυμάσειεν, ὅτι τὰς ἀρχὰς οὐκ ἐναντία ποιεῖ. δοκεῖ
γὰρ ἐν πᾶσιν, οὕτως. μάλιστα δ' ἐχρῆν τοῦτο διακριβοῦν,
ποῖα τῶν χρωμάτων ἁπλᾶ. καὶ διατί τὰ μὲν σύνθετα, τὰ
δὲ ἀσύνθετα. πλείστη γὰρ ἀπορία περὶ τῶν ἀρχῶν. ἀλλὰ
τοῦτο μὲν ὅσως χαλεπόν. ἐπεὶ καὶ τῶν χυμῶν εἴ τις δύναιτο
τοὺς ἁπλοῦς ἀποδοῦναι, μᾶλλον ἂν ὧδε λέγει. περὶ δὲ ὀσμῆς
προσαφορίζειν εἴρηκε, πλὴν τοσοῦτον. ὅτι τὸ λεπτὸν ἀπο-
ρέον ἀπὸ τῶν βαρέων, ποιεῖ τὴν ὀδμήν. ποῖον δέ τι τὴν φύ- 1
σιν ὂν ὑπὸ τίνος πάσχει. οὐκ ἔτι προσέθηκεν, ὥσπερ ἴσως ἦν
κυριώτατον. Δημόκριτος μὲν οὖν ὅπως ἔνια παραλείπει.
πλάτων δὲ, θερμὸν μὲν εἶναί φησι τὸ διακρῖνον δι' ὀξύτητα
τῶν γωνιῶν. ψυχρὸν δὲ ὅταν δι' ὑγρότητα ἐκκρίνοντα ἐλάτ=
τω. καὶ μὴ δυνάμενα εἰσιέναι τὰ μείζω κύκλῳ, περιωθῇ.
τῇ γὰρ μάχῃ τρόμον. καὶ τῷ πάχει ῥῖγος εἶναι ὄνομα σκλη-
ρὸν, ᾧ ἂν ἡ σὰρξ ὑπείκῃ. μαλακὸν δὲ, ὃ ἂν τῇ σαρκὶ καὶ πρὸς
ἄλληλα ὁμοίως. ὑπείκειν δὲ, τὸ μικρὰν ἔχον βάσιν. βαρὺ 2
δὲ καὶ κοῦφον τῷ μὲν ἄνω καὶ κάτω, διορίζειν οὐδέν. οὐ
γὰρ εἶναι τοιούτων φύσιν. ἀλλὰ κοῦφον μὲν εἶναι, τὸ εἰς τὸν
παρὰ φύσιν τόπον ῥᾳδίως ἑλκόμενον. βαρὺ δὲ, τὸ χαλεπῶς.
τραχὺ δὲ καὶ λεῖον ὡς ἱκανῶς ὄντα φανερὰ, παραλείπει καὶ
οὐ λέγει. ἡ δὲ καὶ αὐστηρὸν, τὸ μὲν εἰς φύσιν, ἀθρόον πάθος.
τὸ δὲ παρὰ φύσιν καὶ βίᾳ λυπηρόν. τὰ δὲ μέγα καὶ ἀναίσθη-
τα, ἀνάλογον. διὸ καὶ κατὰ τὸ ὁρᾶν οὐκ εἶναι λύπην οὐθ' ἡ=
δονὴν, τῇ διακρίσει καὶ συγκρίσει. περὶ δὲ χυμῶν ἐν μὲν 3
τοῖς περὶ ὕδατος, τέτταρα λέγει ὕδατος εἴδη. ἐν χυλοῖς
μὲν, οἶνον, ὀπὸν, ἔλαιον, μέλι ἐν δὲ τοῖς πάθεσι τὸν κώ-
δη χυμόν. καὶ διὰ ταῦτα συνάγοντα τοὺς χυμοὺς καὶ συγκρί=
νοντα. τὰ μὲν τραχύτερα, στυφνὰ εἶναι. τὰ δὲ ἧττον, αὐστη-
ράς. τὸ δὲ ῥυπτικὸν τῶν πόρων καὶ ἀποκαθαρτικὸν, ἁλμυ-
ρόν. τὸ δὲ σφόδρα ῥυπτικὸν ὥστε καὶ ἐκτήκειν, πικρόν. τὰ
δὲ θερμαινόμενα καὶ ἀναφερόμενα καὶ διακρίνοντα δριμέα.
τὰ δὲ οὐκ ὄντα, ὀξέα. τὰ δὲ σὺν τῇ ὑγρότητι τῇ ἐν τῇ γλώσ= 4

στὴ, καὶ διαχυτικὰ καὶ συστατικὰ εἰς τὴν φύσιν, γλυκέα. τὰς
δὲ ὀσμὰς εἴδη μὲν οὐκ ἔχειν, ἀλλὰ τῷ λυπηρῷ καὶ ἡδεῖ διαφέ-
ρειν. εἶναι δὲ τὴν ὀσμὴν ὕδατος μὲν λεπτοτέραν, ἀέρος δὲ πα-
χυτέραν. σημεῖον δὲ, ὅτι ὅταν ἐπιφράξαντις ἀνασπῶσιν ἄνευ
ὀσμῆς τὸ πνεῦμα, εἰσέρχεται. διὸ καθάπερ καπνὸν καὶ ὁμί-
χλην εἶναι τῶν σωμάτων ἀόρατον. εἶναι δὲ καπνὸν μὲν μεταβο-
λὴν ἐξ ὕδατος εἰς ἀέρα. ὁμίχλην δὲ, τὸ ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ. φω-
1 νὴν δὲ εἶναι, πληγὴν ὑπὸ ἀέρος ἐγκεφάλου καὶ αἵματος δι'
ὤτων μέχρι ψυχῆς. ὀξεῖαν δὲ καὶ βαρεῖαν, τὴν ταχεῖαν καὶ
βραδεῖαν. συμφωνεῖν δ' ὅταν ἡ ἀρχὴ τῆς βραδείας ὁμοία καὶ
τῇ τελευτῇ τῆς ταχείας. τὸ δὲ χρῶμα φλόγα εἶναι ἀπὸ τῶν
σωμάτων, σύμμετρα μόρια ἔχουσαν τῇ ὄψει. λευκὸν μὲν, τὸ δια-
κριτικόν. μέλαν δὲ, τὸ συγκριτικόν. ἀνάλογον δὲ τοῖς περὶ
τὴν σάρκα θερμοῖς καὶ ψυχροῖς. καὶ τοῖς περὶ τὴν γλῶσ-
σαν στρυφνοῖς καὶ δριμέσι. λαμπρὸν δὲ τὸ ἀστράπτον λευκόν. τὰ
2 δὲ ἄλλα ἐκ τούτων. ἐν οἷς δὲ λόγοις οὐδὲ τίς εἰδείη, χρῆναι
λέγειν φησὶν, ὧν οὐκ ἔχομεν εἰκότα λόγον ἢ ἀναγκαῖον, οὐδ'
εἰ πειρωμένῳ, μὴ γίγνοιτο οὐθὲν ἄτοπον, ἀλλὰ τὸν θεὸν δύνα-
σθαι τοῦτο δρᾶν. ἃ μὲν οὖν εἴρηκε, καὶ πῶς ἀφώρικε, σχεδὸν ταῦ-
τά ἐστιν. ἄτοπον δὲ καὶ τοῦτο. * πρῶτον μὲν, τὸ μὴ πάντα ὁ-
μοίως ἀποδοῦναι. μὴ δὲ ὅσα τοῦ αὐτοῦ γένους. ὁρίσας γὰρ τὸ
θερμὸν σχήματι τὸ δὲ ψυχρὸν οὐχ ὡσαύτως ἀπέδωκεν. ἐπεί-
τι μαλακὸν τὸ ὑπεῖκον φανερὸν, ὅτι τὸ ὕδωρ καὶ ὁ ἀὴρ καὶ τὸ
3 πῦρ ἐστι μαλακά. φησὶ γὰρ ὑπείκειν τὸ μικρὰν ἔχον βάσιν. ὥστε
τὸ πῦρ ἂν εἴη μαλακώτατον. δοκεῖ δὲ τούτων οὐθὲν οὐθ' ὅλως,
τὸ μὴ ἀντιμεθιστάμενον εἶναι μαλακόν. ἀλλὰ τὸ εἰς τὸ βάθος
ὑπεῖκον ἄνευ μεταστάσεως. ἔστι δὲ τὸ βαρὺ καὶ κοῦφον οὐχ
ἁπλῶς, ἀλλ' ἐπεὶ τῶν χωρῶν ἀφώρικε. τούτων γὰρ δοκεῖ τὸ
μὲν βαρὺ χαλεπῶς. τὸ δὲ κοῦφον, ῥᾷον ἄγεσθαι πρὸς τὸν ἀλ-
λότριον τόπον. τὸ δὲ πῦρ καὶ ὁ ἀὴρ ταῖς εἰς τοὺς οἰκείους τόπους
φοραῖς, κοῦφα καὶ ἐστὶ καὶ δοκεῖ. διάπερ οὐκ ἔσται τὸ μὲν ἔλατ-
4 τον τῶν ὁμογενῶν ἔχον βαρύ. τὸ δὲ πλεῖον κοῦφον. τὸ μὲν γὰρ

πῦρ ὅσον αὐτῆ πλησίον, κουφότερον. ἀλλ᾽ αὐτῶ μὲν τιθεμέ-
νου τοῦ πυρὸς, ἐφαρμόσσουσιν οἱ λόγοι. καὶ οὗτος κἀκεῖνος.
ἐνταῦθα δ᾽ οὐδέτερος. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. αὐτό-
θεν γὰρ δεῦρο, θᾶττον οἰσθήσεται τὸ πλέον. ὥστε οὐχ ἁ-
πλῶς ἡ γῆ. καὶ τὸ πῦρ ἐστί. τὸ μὲν βαρὺ τὸ δὲ κοῦφον. ἀλλ᾽ ἑκά-
τερον πρὸς τὸν τόπον. οὐ δ᾽ ὁμοίως ἐνταῦθα καὶ τὸ γεῶδες.
ἀλλ᾽ ἀνάπαλιν. ἐνταῦθα μὲν τὸ ἔλαττον. ἐκεῖ δὲ τὸ πλέον ἔ-
χον τῶν ὁμογενῶν κουφότερον. ταῦτα δὲ πάντα συμπεραίνει 1
διὰ τὸ μὴ ἁπλῶς, περὶ κούφου καὶ βαρέος, ἀλλὰ περὶ τοῦ γε-
ώδους ἀφορίζειν. τῶν δὲ χυλῶν τὰς μὲν φύσεις οὐ λέγει τίς ἕ-
καστος. εἰ ἄρα τέσσαρες αἱ πᾶσαι διαφοραί. τὰ δὲ πάθη τὰ
συμβαίνοντα ἀπ᾽ αὐτῶν. δηλοῖ γὰρ συνάγειν καὶ τοὺς πόρους,
τὸ στρυφνὸν ἢ στυπτικόν. καὶ καθαίρειν τὸ ἁλμυρὸν, ὅπερ πάθος
ἐστὶν ἡμέτερον. ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἄλλα. ζητοῦμεν δὲ τὴν οὐσίαν
μᾶλλον, καὶ διατί ταῦτα δρῶσιν, ἐπεὶ τάγε πάθη θεωροῦ-
μεν. ἀπορήσειε δ᾽ ἄν τις καὶ περὶ τῆς ὀσμῆς, εἰ ἔστιν εἴδη. καὶ 2
γὰρ τοῖς πάθεσι καὶ ταῖς ἡδοναῖς διαφέρουσιν, ὥσπερ οἱ χυ-
λοί. καὶ ἅμα δόξειεν ἂν ὁμοίως ἔχειν ἐπὶ πάντων. περὶ δὲ τῆς
ὀσμῆς, ὅτι μὲν ἀπορροή τις καὶ ἀναπναστὴ τοῦ ἀέρος, σχεδὸν ὁ-
μολογεῖται. τὸ δὲ ἀφομοιοῦν καπνῷ καὶ ὁμίχλῃ, ταῦτα δὲ
λέγειν, οὐκ ἀληθές. οὐδὲ γὰρ αὐτὸς φαίνεται ποιεῖν. τὸ μὲν γὰρ
ἐξ ὕδατος, εἰς ἀέρα, τὴν δ᾽ ὁμίχλην ἐξ ἀέρος εἰς ὕδωρ, λέγει
μεταβάλλειν. καί τοι δοκεῖν ἀνάπαλιν ἔχειν ἐπὶ τῆς ὁμίχλης.
διὸ καὶ πάναται τὰ ὕδατα, γινομένης ὁμίχλης. ἐνδεεστέρως 3
καὶ ὁ τῆς φωνῆς εἴρηται λόγος. οὔτε γὰρ κοινῶς ἅπασι τοῖς
ζώοις ἐστίν. οὔτε τὴν αἰτίαν λέγει τῆς αἰσθήσεως βουλόμε-
νος. ἔτι δὲ οὐ τὸν ψόφον καὶ τὴν φωνὴν, ἀλλὰ τὴν ἡμε-
τέραν αἴσθησιν ἔοικεν ἀφορίζειν. περὶ δὲ χρωμάτων σχεδὸν
ὁμοίως ἐμπεδοκλεῖ λέγει. τὸ γὰρ σύμμετρα ἔχειν μόρια
τῇ ὄψει, τῷ τοῖς πόροις ἐναρμόττειν ἐστίν. ἄτοπον δὲ τὸ μό-
νην ταύτην ἀποδιδόναι τῶν αἰσθήσεων. ἔτι δὲ τὸ ἁπλῶς τὸ
χρῶμα φλόγα λέγειν. τὸ μὲν γὰρ λευκὸν ἔχει τινὰ ὁμοιό- 4

τητα. τὸ δὲ μέλαν ἐναντίον αὖ φραγείη. τὴν δὲ τῶν ἄλλων μῖξιν, τὸ ἀφωρεῖν ὅλως οὐκ ἐνδέχεται ἀποδοῦναι τὰς αἰτίας. δεῖται δέ τινος λόγου καὶ πίστεος.

ΤΈΛΟΣ ΠΕΡῚ ΑἸΣΘΗ΄ΣΕΩΝ ΘΕΟΦΡΆΣΤΟΥ.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΝΕΜΩΝ.

τῶν ἀνέμων φύσις, ἐκ τίνων μὲν καὶ πῶς καὶ διὰ τίνας αἰτίας γίνεται, τεθεώρηται πρότερον. ὅτι δὲ ἑκάστοις αἱ δυνάμεις, καὶ ὅλως τὰ παρακολουθοῦντα κατὰ λόγον ἀκολουθεῖ, πειρᾶσθαι χρὴ λέγειν οἷς περὶ σχεδὸν διαφέρουσιν ἀλλήλων 1
αἱ γὰρ διαφοραὶ περὶ ταῦτα καὶ ἐν τούτοις. οἷον μέγεθος καὶ μικρότης. ψυχρότης. θερμότης. ἁπλῶς ἢ χειμερινὸν ἢ εὐδιεινόν. καὶ ὑέτιον ἢ αἴθριον. ἔτι δὲ ἢ πολλάκις ἢ ὀλιγάκις καθ᾽ ὥραν ἢ τὸ μὴ ἀεὶ πνεῖν καὶ συνεχεῖς καὶ ὁμαλεῖς, ἢ διαλείποντας καὶ ἀνωμαλεῖς. Καὶ ὅλως ὅσα συμβαίνει περὶ τὸν οὐρανὸν ἢ περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν διὰ τὴν πνοήν· ὡς γὰρ αἱ ἁπλῶς εἰπεῖν ἐν τούτοις καὶ περὶ ταῦτα τυγχάνουσιν αἱ ζητήσεις· ἐν οἷς καὶ τὰ περὶ τῆς ζώ 2
ων καὶ φυτῶν ἐμπεριλαμβάνεται ἐπεὶ δὲ ἑκάστου τόπος ἴδιος ὑπόκειται. καὶ τοῦθ᾽ ὥσπερ τῆς οὐσίας ἀπὸ τούτων οἷς ἁπλῶς εἰπεῖν καὶ αἱ διαφοραὶ καὶ αἱ δυνάμεις καὶ ἕκαστον εἰπεῖν· οἷον πρῶτον ἡ τοῦ μεγέθους καὶ σμικρότητος καὶ ψυχρότητος καὶ θερμότητος καὶ πλήθους καὶ ὀλιγότητος καὶ τῶν ἄλλων τῶν πλείστων. ὑπάρχει δὲ ταῦτα. τὰ δ᾽ ἐναντία τοῖς ἐναντίοις· ἀμφότερα δ᾽ εὐλόγως· οἷον τῷ βορέᾳ καὶ τῷ νότῳ. μεγάλοι μὲν γὰρ
ἄμφω καὶ πλεῖστον χρόνον πνέουσι διὰ τὸ συνωθεῖσθαι πλεῖστον 3
ἀέρα πρὸς ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν πλαγίων ὄντων πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου φορὰν τὴν ἀπ᾽ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς· συνωθεῖσθαι γὰρ ἐνταῦθα τῇ τοῦ ἡλίου δυνάμει διὸ καὶ πυκνότερος καὶ συνεφέστερος ὁ ἀήρ, ἀθροιζομένου δ᾽ ἐφ᾽ ἑκάτερα πολλοῦ, καὶ πλείων ἡ ῥύσις καὶ συνεχεστέρα γίνεται πλεονάκις. ἐφ᾽ ὧν τά τε μεγέθη καὶ ἡ συνέχεια καὶ τὸ πλῆθος αὐτῶν καὶ ἄλλο τοιοῦτόν ἐστιν. ἡ δὲ ψυχρότης καὶ θερμότης ἐμφανέστατα δόξειεν ἂν
εἶναι. διὰ τοὺς τόπους γινόμεναι. ψυχρὰ γὰρ τὰ πρὸς ἄρκτον. 4

τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν ἀλεεινά. τὸ δ' ἐφ' ἑκάτερον ῥέον, ὅ-
μοιον· ἅμα γὰρ καὶ ἧττον ἀναπεπταμέναι τῷ συνέσει, καὶ ἀ-
πεπταμένη φορᾷ. τὸ δὲ διὰ στενοῦ καὶ σφοδροτέρως φερόμε-
νον ψυχρότερα. εἴσ τι τὸ πόρρω διακεκαυμένον μᾶλλον καὶ
αὐαμένον. διὸ καὶ ὁ νότος ἐκεῖ ψυχρότερος ἢ παρ' ἡμῖν. ὡς δέ
τινές φασι καὶ μᾶλλον ἢ βορέας. ποιεῖ δέ τι καὶ ἡ μεταβολὴ
πρὸς φαντασίαν. ἀλλ' εἰ προϋπάρχοντος τοῦ τόπου. καὶ τοῦτο
1 μὲν κοινὸν ὡς εἰπεῖν πᾶσι. τὸ δὲ ὑέτιον καὶ αἴθριον, ἑκάτερον
καὶ τὸ κυματῶδες καὶ ἄκυμον καὶ πυκνόν. καὶ συνεχὲς καὶ ἀνω-
μαλὲς καὶ ὁμαλόν. ἔτι δὲ τὸ μέγεθος τοῦ μὲν ἀρχομένου, τοῦ
δὲ λήγοντος πρὸς τὴν ἐπίστασιν τῶν τόπων ἀκολουθεῖ μᾶλλον.
ὅθεν μὲν γὰρ ἕκαστος πνεῖ, παρ' ἐκείνοις αἴθριος. ὅπου δ' ἀπα-
θεῖς τὸν ἀέρα παρ' ἐκείνοις δ' ἐπινεφὴς καὶ ὑέτιος. διόπερ ὁ μὲν
βορέας, καὶ μᾶλλον οἱ ἐτησίαι τοῖς πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἀ-
νατολὴν οἰκοῦσιν ὑέτιοι. ὁ δὲ νότος πῶς εἰπεῖν ἢ οἱ ἐξ ἐκείνου
2 τοῦ τόπου πνέοντες τοῖς πρὸς ἄρκτον· οὐ μικρὰ
δ' ἐνταῦθα, ἀλλὰ μεγίστη ῥοπὴ τὸ τῆς χώρας ὕψος ἔχειν ὅ-
που ἂν προσκόψῃ τὰ νέφη καὶ λάβῃ στάσιν ἐνταῦθα καὶ ὕδα-
τος γένεσις. διὸ καὶ τῶν σύνεγγυς τόπων, ἄλλοι παρ' ἄλλοις ὑέ-
τιοι τῶν ἀνέμων. ἀλλὰ περὶ μὲν ὑδάτων ἐν ἑτέροις εἴρηται
διὰ πλειόνων ἐκ τῆς αὐτῆς δ' αἰτίας, καὶ ὁ μὲν βορέας εὐ-
θὺς ἀρχόμενος μέγας. ὁ δὲ νότος λήγων ὅθεν καὶ ἡ παροιμία
συμβουλεύει τὰ περὶ τοὺς πλοῦς. ὁ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐπίκει-
3 ται τοῖς περὶ ἄρκτον οἰκοῦσιν. ὁ δὲ μακρὰν ἀφέστηκε. χρονιω-
τέρα δὴ τῶν ἄπωθεν ἀπορροή. καὶ ὅταν ἀθροισθῇ πλῆθος· τοῖς
γὰρ περὶ αἴγυπτον καὶ τοὺς τόπους ἐκείνους ἀνάπαλιν ὁ νότος
ἀρχόμενος, μέγας. ὅθεν καὶ τὴν παροιμίαν ἐναντίως λέγου-
σιν. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πυκνὸν καὶ ἄκυμον καὶ συνεχὲς καὶ ὁ-
μαλὲς ἐκείνοις ὁ νότος ποιεῖ μᾶλλον. ἀεὶ γὰρ τοῖς ἐγγὺς ἕκα-
στος τοιοῦτος δὲ τὰ πόρρω καὶ ἀνώμαλος καὶ διε-
σπασμένος, τούτων μὲν οὖν τὰς εἰρημένας αἰτίας ἀπολη-
4 πτέον. αἵπερ ἐκφανεῖς καὶ κατ' ἄλλους τρόπους εἰσίν. ἐλάτ-

βιος καὶ ἔλαττον ἀπέχοντας ἀλλήλων. τοῦτο δ᾽ οὖν καὶ δόξει ἀνά-
λογον εἶναι. ὁ μὲν γὰρ νότος ἀεὶ τοῖς ἑαυτοῦ τόποις αἴθριος. ὁ δὲ
βορέας ὅταν ᾖ χειμὼν μέγας ἐν μὲν τοῖς πλησίον συννεφής,
ἔξω δ᾽ αἴθριος. αἴτιον δ᾽ ὅτι διὰ μὲν τὸ μέγεθος πολὺ ἀθρόα κι-
νεῖ. τοῦτο δὲ φθάνει καὶ πήγνυσι πρὶν ἀπῶσαι· παγέντα δὲ μέ-
νει τὰ νέφη διὰ βάρος εἰς τὰ ἔξω καὶ πορρωτέρω τοῦ μεγέθους
μᾶλλον ἡ ψυχρότης διαδίδοται καὶ τοῦτο ἐργαζομένη. ὁ δὲ νό-
τος ἧττόν τι ἔχων ὕλην καὶ ταύτην οὐ πηγνὺς ἀλλ᾽ ἀπωθῶν, 1
αἰθρίαν ἄγει τοῖς πλησίον· ὑετιώτερος δ᾽ ἀεὶ τοῖς πόρρω μέ-
γας πνέων. καὶ λήγων μᾶλλον ἢ ἀρχόμενος. ὅτι ἀρχόμενος μὲν
ὀλίγον ἀθρόα ἀπωθεῖται. προϊὼν δὲ πλείω. καὶ οὕτως ἀθροι-
ζόμενος ἐκνεφοῦταί τε καὶ πυκνωθεὶς ὑδάτινος γίνεται. τὸ δὲ
καὶ τὸ ἀπ᾽ ἐλάττονος ἢ μείζονος ἀρχῆς ἄρχεσθαι διαφέρει.
μικρᾶς μὲν γὰρ οὔσης, αἴθριος· μεγάλης δ᾽ ἐπινεφὴς καὶ ὑέ-
τιος, διὰ τὸ πλείω συνωθεῖν ἀθρόα. τὸ δὲ μὴ πνεῖν κατὰ ταύ-
την τὴν αἴγυπτον εἰς θάλατταν τὸν νότον ὥς τινές φασι μὴ 2
δ᾽ ὁδὸν ἡμέρας ἀπέχοντα καὶ νυκτὸς δρόμον, ἀλλὰ τὰ ὑπὲρ
μέμφιδος λαμπρόν. ὁμοίως δὲ καὶ ἐὰν ἀπέχῃ τοσοῦτον, οὐκ
ἀληθὲς μὲν εἶναί φασιν, ἀλλὰ ψεῦδος. οὐ μὴν ἴσως γε, ἀλλ᾽ ἔ-
λαττον πνεῖ. τὸ δ᾽ αἴτιον ὅτι κοίλη τὰ κάτω ἡ αἴγυπτος. ὥσθ᾽
ὑπερπίπτειν αὐτῆς. τὰ δ᾽ ἄνω ὑψηλότερα. ἐπεὶ τόγε συνεγ-
γὺς ἀπαιτεῖ τὸ μέγεθος. τὰ γὰρ τοιαῦτα μάλιστ᾽ ἐκ τῶν τό-
πων ἀποδοτέον. ἅπερ καὶ φύσιν ἔχειν, διαμένει δὲ ἐπινεφῆ καὶ
αἴθρια τὰ πνεύματα ταῦθ᾽ ὁμοίως ὥσπερ ἀρτίως ἐλέχθη. 3
τὸ δὲ τὸν βορέαν ἐπιπνεῖν τῷ νότῳ, τὸν δὲ νότον μὴ τῷ βορέᾳ,
πρὸς ἐκείνην τὴν αἰτίαν ἀνακτέον. ἣν μειζοῦται ἑκάτερα
κατὰ τοὺς τόπους. παρ᾽ ἡμῖν γὰρ τοῦτο συμβαίνει. καὶ ὅλως
τοῖς ὑπὸ τὴν ἄρκτον οἰκοῦσιν. τοῖς δ᾽ ἦρος πρὸς μεσημβρίαν
ἀνάπαλιν. αἴτιον δ᾽ ἀμφοῖν τὸ αὐτό. τοῖς μὲν γὰρ ὁ βορέας,
τοῖς δ᾽ ὁ νότος πλησίον. ὥστ᾽ εὐθὺς ἀρχόμενοι ποιοῦσιν αἴ-
σθησιν. εἰς δὲ τὰ πόρρω βραδέως ἀφικνοῦνται. πλείστων δὲ ὄν-
των ὥσπερ εἴρηται βορείων καὶ νοτίων, ἑκατέρας οἷον τάξεις 4

ἐν οἷς χρόνοις μάλιστα πνέουσι κατὰ λόγον μέχρι τοῦ λήγειν. τοῖς δὲ νοτίοις κατὰ χειμῶνά τε καὶ ἀρχομένου καὶ μετοπώρου λήγοντος. οὔτε γὰρ αἵ τε τοῦ ἡλίου φοραὶ συνδρομοῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις γίνεται καθάπερ παλιρροοῦντος τοῦ ἀέρος. ὁ γὰρ ἀπωσθεὶς κατὰ χειμῶνα, πλείους γὰρ ὡς ἐπίπαν βόρειοι πλέουσι καὶ ἔτι πρότερον τοῦ θέρους ὑπὸ τῶν ἐτησίων καὶ τῶν ἐπὶ τούτοις ἀνταποδίδωσι πάλιν τοῦ ἦ-
1 ρος εἰς τοὺς δὲ τοὺς τόπους, καὶ λήγοντος μετοπώρου καὶ περὶ πλειάδος δύσιν ἀνάλογον. ὅθεν καὶ τὸ θαυμαζόμενον ὡς οὐκ ὄν. διότι βορέαι μὲν ἐτησίαι γίνονται, νότοι δ' οὐ γίνονται, φαίνεται πῶς συμβαίνειν. οἱ γὰρ ἠρινοὶ νότοι καθάπερ ἐτήσιοι τινές εἰσιν. οὓς καλοῦσι λευκονότους. αἴθριοι γὰρ καὶ ἀσυνεφεῖς ὡς ἐπίπαν. ἅμα δὲ καὶ τὸ μακρὰν ἡμῶν ἀπηρτῆσθαι λαμβάνουσιν. ὁ δὲ βορέας εὐθὺς ἐν ἡμῖν. ἡ δὲ τῶν ἐτησίων φύσις· διότι δὲ ταύτην τὴν ὥραν καὶ πῶς οὕτως πνέουσι, καὶ διὰ
2 τί λήγουσι τῆς ἡμέρας ληγούσης καὶ νύκτωρ πνέουσι, σχεδὸν ἐν ταύταις λέγεται ταῖς αἰτίαις. ὡς ἄρα ἡ μὲν πνοὴ γίνεται διὰ τὴν τῆς χιόνος τῆξιν· ὅταν μὲν οὖν ὁ ἥλιος ἄρξηται λύειν τὸν πάγον καὶ κρατεῖν, οἱ πρόδρομοι. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ ἐτησίαι. τὸ δὲ ἅμα τῇ καταφορᾷ τοῦ ἡλίου λήγειν καὶ νύκτωρ μὴ πνεῖν, αἴτιον τὸ τὴν χιόνα τηκομένην παύεσθαι δυομένου, καὶ νύκτωρ μὴ τήκεσθαι δεδυκότος. οὐ μὴν ἀλλ' ἐνίοτε πνέουσιν ὅταν πλείων ἡ τῆξις γίνηται. καὶ γὰρ τῆς ἀνωμαλίας αἴτιον τοῦ
3 ληπτέον μὲν γὰρ μεγάλοι καὶ συνεχεῖς, ὅτε δ' ἐλάττους καὶ διαλείποντες πνέουσι, διὰ τὸ τὰς τήξεις ἀνωμαλεῖς γίνεσθαι. κατὰ δὲ τὴν ὕλην ἡ φορά. ταύτην δὲ τὴν ἀνωμαλίαν ἐνδέχεται καὶ τοῖς τόποις καὶ τῷ σύνεγγυς ἢ πόρρω, καὶ ἄλλαις τοιαύταις διαφοραῖς συμβαίνειν. εἰ δ' οὖν ἀληθὲς ὃ λέγουσιν ἄλλοι καὶ οἱ περὶ Κρήτην, ὡς ἄρα νῦν μείζονες οἱ χειμῶνες, καὶ χιὼν πλείων πίπτει· τεκμήρια φέροντες. ὡς τό τε μὲν ᾤκητο τὰ
4 ὄρη, καὶ ἔφερε καρπόν, καὶ τὸν σίδηρον. καὶ τὸν δενδρίτην

πεφυτευμένης καὶ διειργασμένης τῆς χώρας· ἔστι γὰρ πεδία
ἐν τοῖς Ἴδης ὄρεσιν εὐμεγέθη καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, ὧν νῦν οὐδ' ὁ-
πουνγεωργοῦσι, διὰ τὸ μὴ φέρειν. τότε δ' ὥσπερ εἴρηται καὶ
ἐπάνω. ὅθεν καὶ ἡ νῆσος πλήρης ἦν ἀνθρώπων. ὄμβρων μὲν
γινομένων κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, πολλῶν χρόνων δὲ, καὶ χει-
μώνων μὴ γινομένων. εἰ δ' ἔστιν ἀληθῆ ταῦτα καθάπερ λέγο-
μεν, ἀναγκαῖον καὶ τοὺς ἐτησίας εἶναι πλείους. εἰ δέ ποτ' ἐξέλι-
πον καὶ Ἀρισταῖος αὐτοὺς ἀνεκαλέσατο θύσας τοῖς ἐν Κέῳ 1
θυσίας τῷ Διὶ καθάπερ μυθολογοῦσι, κἂν ὕμβρεα ἂν εἴη τὰ
ἐπιχειμέρια οὐχ ὁμοίως οὐδὲ χιονώδη, ταῦτα δεῖ τινὰ ἔχειν
διαλλαγήν. εἴτε τεταγμένην, εἴτ' ἄτακτον, εἴη ἂν καὶ τῶν πνευ-
μάτων παῦλα καὶ μεταλλαγὴ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. ἄ-
τοπον δ' ἂν δόξειεν, εἰ μὴ καὶ τοῖς πρὸς μεσημβρίαν τὴν τοιαύ-
την ἐπιχειρεία κατὰ τὸ ἦθος. πολλῷ γὰρ ἐκπυρώτερος ὁ τό-
πος ἐκεῖνος, δῆλον ὅτι τοῦτο πλὴν εἰς μεσημ=
τὸν καρπόν, οἱ δὲ περιττοῦσιν οἱ δ' ἀπαθεῖς εἰσι· περὶ μὲν τού- 2
των σκεπτέον· εἰ δὲ πάντων τῶν πνευμάτων ἡ αὐτὴ καὶ ἀπὸ
τῶν αὐτῶν γένεσις. τὸ τε παραλαβεῖν ἥλιος ἄνω ποιῶν εἶν, τά-
χα δ' οὐκ ἀληθὲς καθόλου εἰπεῖν ἀλλ' ὡς ἡ ἀναθυμίασις. οὕ-
τως δ' ὡς συνεργῶν. ἀλλ' ὁ ἥλιος δοκεῖ καὶ κινεῖν ἀνατέλλων καὶ
καταπαύειν τὰ πνεύματα. διὰ καὶ ἐπαυξάνεται καὶ ἐμπίπτει
πολλάκις. οὐ καθόλου δὲ τοῦτ' ἀληθές. ἀλλ' ἐφ' ὧν τε συμβαί-
νει ταύτην ἀπολιπέον τὴν αἰτίαν· ὅταν μὲν γὰρ ἔλαττον ᾖ τὸ
ἀνηγμένον ὑγρόν, τοῦτου κατακρατῶν ἐξανήλωκε καὶ κατέ= 3
παυσεν ὁ ἥλιος. ὅταν δὲ πλέον συμπτῶ ὥρμησε, καὶ σφοδροτέ-
ραν ἐποίησε τὴν κίνησιν. ἐνίοτε δὲ καὶ ἅμα τῇ δύσει κατέπαυ=
σεν. ἀφελόμενος τὴν ἀπ' αὐτοῦ κίνησιν ἣν ἔδωκεν· ταύτην δὲ
δῆλον ὡς ἔχειν τινὰ δεῖ συμμετρίαν ὥστε μὴ ἐξαναλίσκεσθαι.
μήτ' ἐξ αὐτῆς δύνασθαι κινεῖσθαι πλείω χρόνον. ἔνια δὲ καὶ δύ-
νοντος τοῦ ἡλίου ὑπνεῖν οὐδὲν κωλύει μᾶλλον δι' ὅσα κατέχεται
τῇ θερμότητι, καὶ ὥσπερ ἐξαναξηραίνεται καὶ ἐκκαίεται· διὰ τοῦ-
το γὰρ καὶ ἐν μεσημβρίᾳ μάλιστα πνεύματα. περικλίναντος δὲ 4

τοῦ ἡλίου πνευματωδέστεραι. ποιεῖ δὲ καὶ ἡ σελήνη ταῦτα. πλὴν
οὐχ ὁμοίως. οἷον γὰρ ἀσθενὴς ἥλιός ἐστιν. διὸ καὶ νύκτωρ λειότε=
ραι   καὶ αἱ σύνοδοι τῶν μηνῶν χειμερινώτεραι. συμβαί
νει δ' οὖν ὁτὲ μὲν ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου τὰ πνεύματα ἐπαίρε=
σθαι ὁτὲ δὲ λήγειν. καὶ περὶ τῆς δύσεως ὁμοίως, ὁτὲ μὲν γὰρ κατέ-
παυσεν, ὁτὲ δ' ὥσπερ ἀφῆκεν. εἰ δέ ποτε καὶ κατὰ σύμπτωμα γί
νοιτο ταῦτα καθάπερ καὶ τὰ περὶ τῶν ἄστρων ἀνατολαῖς καὶ δύσε=
1 σιν, ὡδὶ σκεπτέον. ταὐτὸ δὲ καὶ περὶ τῆς πῶς αἰτίας, καὶ διὰ μέσων
νυκτῶν καὶ μεσημβρείας ἄπνοιαι γίνονται καὶ μάλιστα. συμβαίνει
γὰρ, ποτὲ μὲν κρατεῖν, ποτὲ δὲ κρατεῖσθαι τὸν ἀέρα τὸν τοιοῦ
τον ἀπὸ τῶν   μέσων μὲν νυκτῶν κρατεῖν· πορρωτάτω
γὰρ ὁ ἥλιος τότε μεσημβρείας, κρατεῖ δὲ καὶ κρατούμενος ἕ=
στηκεν. ἡ δὲ στάσις, νηνεμία, συμβαίνει δὲ καὶ τὰς κατὰ παύσεις
γίνεσθαι τῶν πνευμάτων κατὰ λόγον. ἄρχεται γὰρ ἡ θερμὴ πε-
ρὶ δυσμάς. λήγει δὲ τὰ ἕωθεν, ὅταν κρατηθῇ. κρατεῖται δὲ κα
2 τὰ μεσημβρείαν· καὶ ἀπὸ δυσμῶν, ὅταν παύσηται κρατῶν. τοῦ-
το δὲ γίνεται μέσων νυκτῶν. εἰ δέ τινες θαυμάζουσιν ὡς ἄλογον,
ὅτι τὰ πνεύματα ψυχρά ἐστιν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου κινήσεως. καὶ ἁ-
πλῶς τοῦ θερμοῦ γινόμενα, ψεῦδος τὸ φαινόμενον αὐτοῖς ἄ-
λογον. οὔτε γὰρ ἁπλῶς ἀλλ' ὡς συναιτίῳ προσχρηστέον, οὔτε
πάντως ἡ ἀπὸ τοῦ θερμοῦ κίνησις θερμὴ καὶ πυρώδης. ἀλλ'
ἐὰν τρόπον τινὰ γίνεται. ἀθρόως μὲν γὰρ ἐκπίπτουσα, καὶ ἡ συνε-
χὴς αὐτῷ τῷ ἀφιέντι θερμή· κατὰ μικρὸν δὲ καὶ διὰ στενοῦ τι
3 νος αὕτη μὲν θερμὴ, ὁ δ' ἀπὸ ταύτης κινούμενος αὐτὸς ὁ ποῖος
ἂν πρότερον τυγχάνῃ πρόσω ὑπάρχων, τοιαύτην δὲ τὴν κίνησιν ἀ-
ποδίδωσιν. παράδειγμα δ' ἱκανὸν τὸ ἐκ τῶν στομάτων ἀφιέμε=
νον, ὅ φασιν εἶναι θερμὸν καὶ ψυχρὸν, οὐκ ἀληθῆ λέγοντες. ἀλ
λ' ἀεὶ μὲν θερμόν ἐστι. διαφέρει δὲ τῇ προέσει καὶ ἐκπτώσει·
χαινόντων μὲν γὰρ καὶ ἀθρόον ἀφιέντων θερμόν. ἐὰν δὲ διὰ στε
νοῦ σφοδρότερον φερόμενον ὠθῇ τὸν πλησίον ἀέρα, κἀκεῖνος
τὸν ἐχόμενον ψυχρῶν ὄντων καὶ ἡ πνοὴ καὶ ἡ κίνησις γίνεται
4 ψυχρά. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν πνευμάτων συμβαίνει. διαστ αὐχ

γὰρ οὔσης τῆς πρώτης κινήσεως αὐτὸ μὲν τὸ πρῶτον οὐ ψυ-
χρόν. τὸ δ' ἀπὸ τούτου κινούμενον ὡς ἂν ἔχειν τυγχάνῃ πρὸς
θερμότητα καὶ ψυχρότητα. ψυχροῦ μὲν γὰρ ὄντος, ψυχρόν.
θερμοῦ δὲ θερμόν. καὶ διὰ τοῦτο θέρους μὲν θερμά. χει-
μῶνος δὲ ψυχρὰ πνεύματα. καθ' ἑκατέραν γὰρ τὴν ὥραν
τοιοῦτος ὁ ἀήρ· φανερὸν δ' ὅπου διὰ τὴν
ἐκπεπυρωμένον οἷόν τι τύχηκεν. ἐὰν γὰρ ὅπου πνεῦ-
μα καὶ ὁ τόπος θερμὸν εἴτε ψυχρὸν ὅμως 1
διάφορα τοῦ ἀέρος ἂν ἡ τοιοῦτος φαίνεται καὶ ἐν αὐτοῖς μὲν
τοῖς τόποις τοῖς συνεχέσιν ἔμπυρος ἡ πνοὴ
γίνεται. πορρωτέρω δὲ προϊοῦσιν οὐχ ὁμοίως. ἐνίοτε δὲ καὶ
τὸ ἄλλοθεν ἐπιὸν ἐὰν ἐξ ἐμπύρων ᾖ τόπων καὶ ἐχόντων ἀέρα
παχὺν καὶ διακείμενον καὶ ὑπερβάλλον φαίνεται τῇ θερμό-
τητι. διὸ καὶ οἱ ὁδοιπόροι μὲν καὶ θερισταὶ πολλάκις ἀποθνή-
σκουσιν ὑπὸ τῶν τοιούτων πνευμάτων, ἐν τοῖς πεδίοις καὶ ἐν
τοῖς πνιγηροῖς τόποις. τὰ μὲν αὐτοῦ συνεργαζομένου τοῦ συνυ- 2
πάρχοντος ἀέρος, τὰ δὲ τοῦ διαφόρου διὰ τὴν πνοὴν καὶ τὴν
πρόσπτωσιν. ὅπου δ' ὑπ' αὐτοῦ μόνος κινούμενος ὁ ἀὴρ ὁ ὑπὸ
τοῦ θερμοῦ κρατούμενος, ταύτην φαίρεται τὴν φοράν. κἀκεῖ-
θεν; δῆλον. εἰ μὲν γὰρ διὰ τὸ ψύχος φύσει καὶ ἀτμιδώδης κά-
τω ἂν ἐφέρετο εἶθ' ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ἄνω. τὸ γὰρ πῦρ ὡς κατὰ
φύσιν αὕτη ἡ φορά. νῦν δ' ὥσπερ ἐξ ἀμφοῖν μικτή, διὰ τὸ μὴ
δ' ἕτερον κρατεῖν. τοῦτο μὲν οὖν καθόλου τὸ κοινότερον ὅτι ὁ-
ποῖος ἂν ὁ ἀὴρ ἢ ἀναθυμίασις καθ' ἑκάστους ᾖ τόπους. οὕτως 3
ἕξει καὶ τὰ πνεύματα τῇ ψυχρότητι. καὶ τὰ δὲ συμμαρτυρεῖ·
ὅσα γὰρ ἀπὸ ποταμῶν ἢ λιμνῶν πάντα ψυχρὰ διὰ τὴν ὑγρό-
τητα τοῦ ἀέρος. ἀποψύχεται μὲν γὰρ ἀπολείποντος τοῦ ἡλίου.
καὶ ἅμα παχύτερος ὁ ἀτμός. καὶ ἔτι δ' ἡ συνέχεια. ὥσθ' ὅταν
προσπίπτει συμβαίνει καθάπερ ῥᾶσιν τινὰ γίνεσθαι τοῖς σώμα-
σι. καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις ἔγκοιλοι καὶ εὐσκεπεῖς τινὲς ὄντες τό-
ποι τῶν ἔξω πνευμάτων ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων εἰσὶ ψυχροί. τὸ δὲ
κίαχθαι ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μένειν οὔτε πεφυκὸς οὔτε δυνάμε- 4

τον, φέρεται καὶ ποιεῖ πολὺ ὕδωρ. αἵ τε ἀπὸ τῶν ποταμῶν καὶ λι-
μνῶν αὖραι, καὶ ὅλως αἱ ἀπόγειαι πνέουσιν ἕωθεν ἀποψυχο-
μένης τῆς ἀτμίδος διὰ τὴν ἀπόλειψιν τοῦ θερμοῦ. τὴν γὰρ
θύραν ταύτην αὐτὴν γίνεσθαι κατ' ὀλίγον ἐστὶ διά τε τἄλλα
καὶ διὰ τὴν οὐσίαν. καὶ ὅταν ψεκάδια καὶ ὑετοὶ μέτριοι γίνων-
ται, μᾶλλον πνέουσιν. περιγίνεται γὰρ ὅλως τότε πανταχοῦ
καὶ μᾶλλον αἱ ἀπόγειαι γίνονται μετὰ ταῦτα. ἀπὸ μόνου δὲ τοῦ
1 νείλου δοκοῦσιν οὐκ ἀποπνεῖν αὖραι, ἢ ἐλάχισται διότι θερ-
μὸς ὁ τόπος καὶ ἐξ οὗ καὶ εἰς ὃν ῥεῖ. αἱ δ' αὖραι πυκνουμένου
τοῦ ὑγροῦ εἰσι. διὸ καὶ οὐδ' ἀπὸ τῶν ἐν λυβίῃ ποταμῶν, οὐδ'
ἀφ' ἑνὸς αὖρας οὐδαμῶς. ἅπαντες γὰρ θερμοί. τοῦτο δὲ δῆ-
λον ὅτι οὐδ' ἀπὸ τῶν περὶ βαβυλῶνα, καὶ σοῦσα, καὶ ὅλως
πρὸς τοὺς ἐμπύρους τόπους. καίτοι φασί γε θαυμαστῶς κατα-
ψύχεσθαι τὸν ἀέρα πρὸς τὴν ἕω. τοῦτο μὲν οὖν ἐπισκεπτέον.
τάχα γὰρ ἀποψύχεται μέν, οὐ δύναται δὲ πόρρω τέρω προϊέ-
2 ναι καὶ ποιεῖν αὔρας εὐπόρων εὐθὺ τῶν ὑποδεχομένων ὄντων
τόπων. ἀπὸ γοῦν τῆς ἀπογαίας καὶ τῆς τοιαύτης αὔρας καὶ
αἱ τροπαὶ γίνονται συναθροισθέντος τοῦ ὑγροῦ ἀέρος. ἡ γὰρ τρο-
πὴ καθάπερ πάλιν περὶ τῶν τροπῶν καλουμένων πνοή τίς
ἐστι πνεύματος ὥσπερ ἐν τοῖς εὐρίποις τῶν ὑγρῶν. ὅταν γὰρ
ἀθροισθῇ καὶ πλῆθος λάβῃ μεταβάλλει πάλιν, εἰς τὸ ἐναν-
τίον. μάλιστα δ' ἐν τοῖς κοίλοις ταῦτα γίνεται καὶ ὅπως πνέου-
σιν αἱ ἀπόγειαι. τούτων δ' ἑκάτερον εὐλόγως. ἐν μὲν γὰρ τοῖς
3 κοίλοις ὡς συναθροισθήσεται περιστίπτον. ἐν γὰρ τοῖς ἀναπε-
πταμένοις διαχεῖται. τῶν δ' ἀπογείων πνευμάτων ἀσθενὴς ἡ
φύσις. ὥστ' οὐ δύνασθαι βιάζεσθαι πόρρω. συμβαίνει δὲ καὶ
ἡ ἀνταπόδοσις ἀνάλογον τοῦ τε πλήθους καὶ τοῦ μεγέθους.
ὡς ἂν αἱ ἀπόγειαι πνεύσωσι. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὰς ὥρας
οἷον τὸ ὀψιαίτερον, ἢ τὸ πρωϊαίτερον ἐμβαλεῖν αὐτάς. γίνεται
δὲ καὶ ἀνάκλασίς τις τῶν ἀνέμων ὥστ' ἀντιπνεῖν αὐτοῖς ὅταν
ὑψηλοτέροις τόποις προσπνεύσαντες ὑπεράραι μὴ δύνων-
4 ται. διὸ ἐνιαχοῦ τὰ νέφη τοῖς πνεύμασιν ὑπεναντία φέρεται.

καθάπερ καὶ περὶ Αἰγγιὰς τῆς μακεδονίας βορέου πνέοντος
πρὸς τὸν βορέαν. αἴτιον δ' ὅτι τῶν ὀρῶν ὄντων ὑψηλῶν τῶν τε
περὶ τὸν ὄλυμπον καὶ τὴν ὄσσαν τὰ πνεύματα προσπίπτον-
τα, καὶ οὐχ ὑπεραίροντα τοῦτον ἀνακλᾶται πρὸς τοὐναντίον
ὥστε καὶ τὰ νέφη κατωτέρω ὄντα φέρουσιν ἐναντίως. συμβαί-
νει δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο παρ' ἄλλοις. ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ὑπ' αὐτοὺς τοὺς
ἐτησίας ἀντίπνοιαι γίνονται τῷ βορέᾳ διὰ τὴν περίκλασιν ὥσ-
τε καὶ ἀντιδρομεῖν τὰ πλοῖα, καθάπερ καὶ περὶ τὸν πέῤῥον 1
τὸν ἐκ χαλκίδος εἰς ὀρωπὸν οὓς δὴ καλοῦσιν πάλιν βορέας. γί-
νεται δὲ τοῦτο σχεδὸν ὅταν ὦσι λαμπρότατα. τότε γὰρ μάλι-
στα δύναται ὡς πορρωτάτω διατείνειν, ὅταν πλῆθος ᾖ τοῦ αἰτί-
κου πρίν. ἐνιαχοῦ δὲ διὰ τὸ προσκόπτειν σχίζειν συνέβαινε τὸν ἄ-
νεμον, ὥστε τὸ μὲν ἐκεῖσε. τὸ δὲ δεῦρο ὁρεῖν καθάπερ καὶ τὸ
ὕδωρ, ἀπὸ μιᾶς πηγῆς καὶ τῆς αὐτῆς ῥέον. ἁπλῶς δὲ οἱ τό-
ποι πολλὰς ποιοῦσι τῶν πνευμάτων μεταβολάς. ἄλλως τε καὶ
τὸ σφοδρότερα καὶ ἠρεμέστερα γίνεσθαι καθάπερ ἔκ τε διὰ στενοῦ 2
καὶ ἀχανοῦς πνεῖν. σφοδρότερον γὰρ ἀεὶ καὶ λαμπρότερον τὸ
διὰ τοῦ στενοῦ καθάπερ ὕδατος ῥεῖθρον ἐκβιάζεται γὰρ καὶ διω-
θεῖ μᾶλλον ἀθρόον. διὸ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἀπνοίας οὔσης ἐν
τοῖς στενοῖς ἀεὶ πνεῦμα. μένειν τε ὁ ἀὴρ οὐ δύναται διὰ τὸ πλῆ-
θος. ἡ δὲ τούτου κίνησις ἄνεμος. ὅθεν καὶ ἐν τοῖς στενωποῖς ὅταν
κατακλεισθῶσι καὶ συμπέσωσι λαμπροὶ πνέουσι καὶ ἐν ταῖς πύ-
λαις καὶ αἱ θυρίδες ἕλκουσι ἀεὶ καὶ πνοὴν ἔχουσιν. πάν-
των γὰρ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἡ αὐτὴ καὶ μία τις ἡ εἰρημένη 3
αἰτία. πάλιν δ' ἔνιοι τόποι διὰ τὴν κοιλότητα καὶ διὰ τὸ πε-
ριέχεσθαι μείζοσιν ἐγγὺς ὄντως γε ἢ ἐγγυτέρω, ἑτέρον ταῖς
ἀρχαῖς. ὅλως ἀπνόως τυγχάνουσιν. οἱ δὲ ποῤῥωτέρω πνευ-
ματώδεις. ὥσπερ καὶ περὶ τὴν ἰταλίαν καὶ μακεδονίαν συμ-
βαίνει κατὰ τοὺς ἐτησίας. οὐ γὰρ πνέουσι παρ' αὐτοῖς ὡς εἰ-
πεῖν. ἐν δὲ ταῖς νήσοις λαμπροὶ ταῖς μακρὰν ἀπηρτημέναις·
αἴτιον δὲ τὸ τὰς χώρας κοίλας καὶ ἀποσκεπεῖς εἶναι. ταῖς
δὲ νήσοις οὐδ' ἐπιπροσθεῖν. ἡ φορά. 4

καλύονται δὲ καὶ οὗτοι καὶ ὅλως πῶς ἄνεμος πνεῖν, ἢ διὰ τὴν
ἀπόστασιν. οὐ γὰρ δύνανται διατείνειν εἰς τὸ πόρρω τόπῳ διὰ τὸ
μῆκος, ἢ δι᾽ ἐπιπρόσθεσιν τινῶν, ἢ εἴπερ εἰ τὸ πνεῦμα ἐγχώριον
αὐτὸ πνεῖ καὶ κρατεῖ. ὅτι δὲ συμβαίνει κατὰ τὴν ὥραν τοὺς ἐτη
σίας ἐπαίρεσθαι καὶ τὴν τροπαίαν πνεῖν περὶ μακεδονίαν. ὡς
περ σύμπτωμα θετέον. πανταχοῦ γὰρ τῆς μεσημβρίας ἀπο-
λήγει τὰ πνεύματα διὰ τὸν ἥλιον ἅμα δὲ τῇ δείλῃ πάλιν αἴρε
1 ται. συμβαίνει δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τήν τε τροπαίαν πρὸς
ταῖς ἀρχαίαις αὔραις καὶ τοὺς ἐτησίας ἐπαίρεσθαι πάλιν. οὐ
δὲ γὰρ τὴν ἀνάκλασιν τῆς ἀπὸ τοῦ ὀλύμπου καὶ τῆς ὄσσης τῶν
ἐτησίων αἰτιατέον, ἣν μὴ ἑρμηνεύουσιν οἱ μέλλοι παντελῶς.
τὰ μὲν οὖν συμπτώματα πειρατέον ἅπασι διαιρεῖν. ἐκεῖνο δ᾽
ἂν δόξειεν ἄτοπον καὶ παράλογον εἶναι, διὰ τί τῶν ὑψηλῶν τό=
πων τὰ μὲν πρόσηνεμα πάντα ἀπνεύματα τυγχάνει. τὰ δὲ ἐ=
πισκοπῆ πνευματώδη καὶ οὐ μετρίως ἀλλὰ σφοδρῶς. οἷον ἐν
2 πλαταιαῖς τῆς βοιωτίας κειμένης πρὸς τὸν βορέαν. ὁ μὲν βορέας
εὐδιεινός. ὁ δὲ νότος μέγας καὶ χειμερινός. καὶ ὑπὸ πρὸς θοῦ=
ρος τοῦ κιθαιρῶνος. καὶ πάλιν παρὰ μὲν τὰ κοῖλα τῆς εὐβοίας
ἀπὸ τῆς ἐτησίας τρόπαια παραθέουσιν, εἰκαείσω δὲ τηλι=
κοῦτοι πνέουσιν. ὥστε ἰσχαίστον εἶναι μέγεθος, ἔτι δὲ τῆς κου=
ριάδος ἐν τῷ καλουμένῳ φαι   κειμένῳ πρὸς
νότον ὑψηλὸν καὶ ἀπότομον θαυμαστόν τι κῦμα μὲν εἰς τὶ πίπτει.
πνεῦμα δ᾽ οὐκ ἔστιν· ἀλλὰ καὶ τὰ πλοῖα προσορμίζονται τοῖς λι-
3 μέσιν ὡς τοῖς ἀλιμένων πλήσια καὶ τὰ συμβαίνοντα θεωρεῖν ἔστιν, αἴ-
τιον δὲ τοῦ μὲν μὴ δικνεῖσθαι τὸ πνεῦμα πρὸς τὴν γῆν τῷ μὴ ὑ-
πάγειν τὸν ἀέρα, μὴ δέρειν ὅπερ συμβαίνει διὰ τὸ ὕψος πρὸς
κα   οὐχ ὑπεραίρων. ὅτι δ᾽ ὑπεξάγειν ἀεὶ
δεῖ καὶ μὴ ἵστασθαι τὸν ἀέρα φανερόν· ἐν γὰρ τοῖς οἰκήμασιν
οὔτις ἂν κατακλείσῃ ταῖς θύραις ἧττον διὰ θυρίδων ἡ πνοὴ φέ
ρεται. πλῆρες γὰρ ὂν καὶ μὴ ὑπεξάγον οὐκ εἰσδέχεται τὸν ἔξω-
θεν ἀέρα. πρὸς γὰρ τὸ κενὸν ἡ φορά· διὸ καὶ τὸ ἕλκειν οὐ κα-
4 λῶς λέγεται· τὰ δὲ πρὸς βορρᾶν καὶ ὅλως κατήνεμα ἐπισκεπῆ.

διὰ τὸ τὸ πνεῦμα καὶ δίεσθαι· διὸ συμβαίνει συναθροιζόμενον ἐπὶ
τὸ ὕψος οἷον ἀπερχεῖσθαι τὸ πνεῦμα καὶ ἐμπίπτειν ἀθρόον
ἢ γὰρ ἂν ἐπικινείσῃ, ταύτῃ καταρρά-
ξεν ἀληθῶς ἀθρόον. γίνονται δὲ καὶ αἱ καταιγίδες ἐν τοῖς τοι-
ούτοις· συστροφὴ ἐνταῦθα καὶ ἀθροισμὸς πνεύματος. ὥσθ' ὅ-
ταν ἐν ῥαγῇ καθάπερ πληγὴν ἐποίησεν. ἰσχυρὸν γὰρ τὸ ἀ-
θρόον καὶ συνεχές, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν τυφώνων. ἃ μὲν οὖν
διὰ τοὺς τόπους συμβαίνει, ταῦτα καὶ τοιαῦτα τυγχάνει. πολ- 1
λὰ δ' ἔστι καὶ πολλαχοῦ, περὶ ὧν ἑκάστου, τῆς ἱστορίας λέγειν.
τὰ δὲ τοιάδε κοινὰ πάντων τῶν ἀνέμων. διὸ ὅτε σημειώδη καθ'
ἕκαστον ἐν τῷ μέλλειν. ὁ γὰρ ἀὴρ ἀλλοιούμενος κατὰ πυκνότη-
τα καὶ μανότητα. ἢ κατὰ θερμότητα καὶ ψύξιν, ἢ κατ' ἄλ-
λην τινὰ τοιαύτην διάθεσιν, ἐξεδήλωσεν ἀεὶ τὴν ἐπιοῦσαν πνο-
ήν. ὁμοιοπαθῆ γὰρ τὰ κατὰ τὸν ἀέρα καὶ παρατηρεῖ τὸν ἀνε-
μον εἰς τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς θα-
λάττης καὶ τῶν ὑδάτων, ἔστι ταὐτὰ σημεῖα λαβεῖν· ἐπεὶ 2
καὶ τὰ κύματα περιανιστάμενα καὶ περιεκπίπτοντα σημαίνει
τὸν ἄνεμον. περιωθεῖται   δὲ συνεχῶς
ἀλλὰ κατὰ μικρόν. τὸ πρὸ δὲ περιωθεῖ ἀλλ' ὃ περιέωσε καὶ πά-
λιν   ἄλλης πνοῆς ἐκινήθη μαρανθείσης
τῆς πρώτης. εἶθ' οὕτως ἀεὶ περιωθουμένης περιέρχεται. παρόν-
τος δὲ τοῦ κινουμένου, φανερὸν ὅτι καὶ τὸ κινοῦν ἥξει· συμβαί-
νει δὴ καὶ ὑστερεῖν τὰ κύματα τῶν πνευμάτων. ὕστερον δὲ δια-
λύονται καὶ παρακμάζουσι διὰ τὸ δυσκινητότατον καὶ δυσκατα- 3
παυστότερον. κοινὰ δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπλ φόνων διὰ ἀστέρων. πά-
λις   σκε ἄλλων καὶ ἀπὸ ἡλίου φά-
σεις καὶ ἀπομαράνσεις, ἢ ῥῆξις, καὶ ἐπί τοι οὐθέτερον. πρότερον
γὰρ ὁ ἀὴρ ἄνω ὢν πάσχειν ἀποδηλοῖ τὴν τῶν πνευμάτων φύσιν.
ἔστι δὲ ὁ ἐπὶ πλεῖ μεγίστοις ἐστί. καὶ γὰρ τούτοις κενὸν πλείοσιν.
ὅταν γὰρ ἀθρόον ἐμπνεύσωσιν μικρὸν γίνεται τὸ λοιπόν· τὰ
μὲν οὖν τοιαῦτα καθάπερ εἴρηται κοινά πως τῆς οὐσίας. ἔστι
δὲ τὰ καθ' ἕκαστον ἴδια κατὰ τὴν ἑκάστου φύσιν. καὶ θέσιν, ὧν τά. 4

μὲν τοῖς τόποις μερίζεται, καθ' οὓς καὶ πρὸς οὓς αἱ πνοαί. τὰ
δὲ ταῖς ἀρχαῖς ὑφ' ὧν. τὰ δ' ἄλλοις τισὶ τούτοις ἴδια. ταῦτα δ' οὕτως
ὡς εἰπεῖν τὰ περὶ τὸν ἀπαρκτίαν καὶ τὰ περὶ τὸν ζέφυρόν ἐστιν·
ὁ μὲν γὰρ ἀπαρκτίας μόνος ἐφ' αὑτὸν ἄγει τὰ νέφη καθάπερ
καὶ ἡ παροιμία λέγει ἕλκων ἐφ' αὑτὸν ὥσπερ καικίας νέφη. ὁ
δὲ ζέφυρος λειότατος τῶν ἀνέμων, καὶ πνεῖ δειλινὸς καὶ πρὸς τὴν
γῆν καὶ ψυχρὸς τῶν ἐνιαυσίων ἐν δυσὶν μόνον ὥραις ἐαρινῇ καὶ
1 μετοπώρου. πνεῖ δὲ ἐνιαχοῦ μὲν χειμέριος, ὅθεν καὶ ὁ ποιητὴς
δυσαῆ προσηγόρευσεν· ἐνιαχοῦ δὲ μετρίως καὶ μαλακῶς. διὸ
καὶ Φιλόξενος ἡδεῖαν αὐτοῦ πεποίηκε τὴν πνοήν. τοῖς μὲν ἐκτρέ-
φει τοῖς δ' ἀχρειλεῖ καὶ διαφθείρει πλείως. αἴτιον δὲ τῷ μὲν και-
κίᾳ διότι πέφυκε κυκλοτερεῖ φέρεσθαι γραμμῇ. ἧς τὸ κοῖλον
πρὸς τὸν οὐρανόν. καὶ οὐ περὶ τὴν γῆν ἐστιν ὥσπερ τῶν ἄλλων, διὰ
τὸ κάτωθεν πνεῖν. πνέων δὲ πρὸς τὴν ἀρχὴν οὗτος δὲ
ἐφ' αὑτὸν ἄγει τὰ νέφη. πρὸς ὃ γὰρ ἡ πνοή, καὶ τῶν νεφῶν ἐντεῦθεν
2 φορά. ὁ δὲ ζέφυρος, ψυχρὸς μὲν διὰ τὸ πνεῖν ἀφ' ἑσπέρας ἀπὸ
θαλάττης καὶ πεδίων ἀναπεπταμένων. καὶ ἔτι μετὰ χειμῶνα τοῦ ἦ-
ρος. ἄρτι τοῦ ἡλίου κρατοῦντος. καὶ μετοπώρου πάλιν, ὅτ' οὐκ ἔτι
κρατεῖ τοῦ βορέου ἧττον ψυχρός, διὰ τὸ ἀφ' ὕδατος πνευματουμέ-
νου καὶ μὴ χιόνος πνεῖν· οὐ συνεχὴς δὲ διὰ τὸ μὴ κρατεῖσθαι τὸ πνεόμε-
νον πνεῦμα. οὐ γὰρ ὥσπερ ἐν γῇ. ἀλλὰ πλανᾶται διὰ τὸ ἐφ' ὑγροῦ
βεβηκέναι καὶ ἐφ' ὁμαλῆς. διὰ τοῦτο ἐστι. περὶ διαῤῥέ-
ων δι' αὑτὴν μὲν γὰρ πρὸς βορέαν καὶ νότον πρὸς ἑσπέραν δ' οὐχ
3 ἕτερος οὐδέ τίς ἐστι. ἀλλὰ τὸ ἀτλαντικὸν πέλαγος ὡς πρὸς τῆς γῆς
φέρεται· τῆς δείλης ἡ πνοὴ διὰ τὸν τόπον. πάντα γὰρ μετὰ τοῦ ἡλίου
διαχέοντος τὸ ὑγρὸν ἢ ἀτμίζοντος, γίνεται, ἢ συνεργοῦντος εἰς
τὴν ἀρχήν. ὅταν οὖν εἰς τὸν τόπον ἀφίκηται. καὶ ἡ πνοὴ καὶ τῆς νυκτὸς
παύεται διὰ τὸ ἐκλείπειν τὴν τοῦ ἡλίου κίνησιν ἄγει δὲ καὶ νεφέ-
λας μεγίστας ὅτ' ἐκ πελάγους πνεῖ. καὶ καθόλου ἔλαττον ὥστε
ἐκ προπολλοῦ συνάγειν. χειμέριος δὲ καὶ δυσαής. διόπερ τὰ
πρότερα εἰρημένα· μετὰ δὲ τὸν χειμῶνα πνεῖν ψυχρὸν ἔτι τοῦ ἀέρος
4 ῥέοντος· ἔπειθ' ὁ μετοπωρινὸς οὐ τοιοῦτος, εἰ μὴ τῷ μεγέθει

λαμβαίνοντες τὸ χειμέριον. εἰ γὰρ τοῖς συνεχέσι τόποις μέγας πνεῖ, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ληπτέον ἴσως. ὃ ὡς τὸ χειμέριον, ὡς οὐ πᾶσι ἡ δι' ὃ μαλακότης καὶ λειότης. ὅταν ᾖ ποιεῖ τινα χάριν κατὰ τὴν κίνησιν καὶ φορὰν, ὥσθ' ὅπου ποιοῦτος ἐνταῦθα καὶ ἡδὺς εἰς μὴ ἄγαν καὶ παραλάττων ἐστίν. ἐμποιοῦνται τὴν προσηγορίαν. τὸν κἰον ζέφυρον καλοῦντες. χειμέριος γὰρ οὗτος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπισκεπτέον· ὅτι δὲ τοὺς καρποὺς οὓς μὲν
1 φθείρει, οὓς δὲ τρέφει. καθόλου μὲν ἐκεῖνο ἀληθὲς εἰπεῖν. ὃ καὶ κατὰ τῶν ἄλλων κοινὸν ὅτι τρέφει μὲν ὅπου ψυχρὸς πνεῖ τοῦ θέρους ἀπόλλυσι δὲ ὅπου θερμός. καὶ πάλιν τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ ἦρος ὁμοίως, ὅπου μὲν ψυχρὸς ἀπόλλυσι, ὅπου δὲ θερμὸς τρέφει. καὶ σώζει ἐναντίως ταῖς ὥραις τὴν πνοὴν ἔχειν. τοῦτο δ' ἐστὶν ὅταν ἐκ θαλάττης ᾖ. θερμὴ γὰρ αὕτη χειμῶνος. θέρους δὲ ψυχρά. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ νότος ἐνιαχοῦ ποιοῦτος, ὥσπερ καὶ ἐν ἄργει καὶ ὁ βορέας δὲ παρ' ἄλλοις. τὸ μὲν οὖν ἁπλοῦν καὶ
2 κοινὸν ὥσπερ ἐλέχθη τοῦτο. τὰ δὲ καθ' ἑκάστους τόπους ἐκ τῆς θέσεως δεῖ καὶ τῶν ἄλλων τῶν συμβαινόντων ἀνασκέπτειν, καὶ θεωρεῖν. εὑρήσεις γὰρ σχεδὸν ἐν ταύταις ταῖς αἰτίαις τὴν διαφορὰν οἷον τῆς ἰταλίας. ἡ μὲν κριίς. καὶ ἡ ταύτῃ συνεχὴς ἀνθεῖ τῷ ζεφύρῳ διὰ τὸ ἐκ θαλάττης προσπίπτειν· ἄλλη δέ τις, οὐχ ὁμοίως, ἔνιαι δὲ καὶ βλάπτονται. καὶ πάλιν τῆς κρήτης. ἡ μὲν γόρτυνα τρέφεται, κεῖται γὰρ ἀναπεπταμένη, καὶ προσβάλλει τὴν ἐκ τοῦ πελάγους. ἑτέρα δέ τις πόλυττα, πρὸς τὴν ἐκ τῆς γῆς
3 καὶ ὀρῶν ἰνωδὴν προσπίπτει φθείρεται καὶ ἐν ᾧ μὴ κοῖλα πως πάντα καὶ τὰ ἐφέτια, καὶ τὰ τῶν δένδρων τὰ τῆς θετταλίας περὶ τὸν κίδριον, ἀμφοτέρων δὲ τῶν τόπων ἡ αὐτὴ φύσις καὶ τὰ περιέχοντα ὅμοια κεῖνται μὲν γὰρ ἄμφω πρὸς ἀνατολὴν περιέχονται δ' ὄρεσιν ὑψηλοῖς ὁ μὲν τῇ οἴτῃ καὶ τοῖς συνεχέσι ὁ δὲ πνέων ζέφυρος ἀπὸ δυσμῆς ἰσημερινῆς, τὴν ὑπὸ τοῦ ἡλίου θερμότητα προσπίπτουσαν τοῖς ὄρεσιν, ἀνακλωμένην καὶ τὴν

εὐθὺς εἰς πεδίον καὶ ἀπέκαυσεν. ὁμοίως δὲ

4 δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις οἷς ἔτι ποιοῦτον ἢ παραπλήσιον, τοῦτο

συμβαῖνόν ἐστι καὶ τοῖς ἐναντίοις ἀνάπαλιν, ὅλως γὰρ ὃ πολ-
λάκις λέγεται τοῦτ' ἀληθὲς ὅτι μέγα συμβάλλεται. διὸ ὧν ἀνα-
πνεῖ καὶ ὅθεν ἐστὶ τἄλλα, καὶ εἰς θερμότητα καὶ εἰς ψυχρό-
τητα. διὸ ὥσπερ γὰρ καὶ ὁ νότος ψυχρὸς οὐχ ἧττον τοῦ βορείου
κατὰ τὴν παροιμίαν, ὅτι   ἀέρα κατεψυγμέ-
νον. ἔτι καὶ ὑγρὸν ἀπὸ τοῦ χειμῶνος τοιαύτην ἀνάγκην τὴν γαῖαν
πνοὴν περιάπτειν. οἷος αὖ ὁ ἀὴρ ἦν καὶ βορέας. ὁ ὠθεῖ τὸν πη-
1 λὸν τῶν ὄντων ὅν φησι πάλιν ἡ παροιμία χειμῶνα ποιεῖν, διὰ τὴν
αὐτὴν αἰτίαν ποιεῖ. βρεχθεὶς γὰρ ὁ ἀὴρ, ψυχρός. ὡσαύτως δὲ
καὶ ἀπὸ τῶν ποταμῶν αὖραι, ὥσπερ ἐλέχθη πρότερον. ἡ μὲν
τούτων ἰδιότης ἔχει τινὰ εὔλογον, ὅτι δὲ τὰ πνεύματα τοῦ μὲν
χειμῶνος καὶ τὸ ἑωθινὸν ἀπὸ τῆς ἕω πνεῖ. τοῦ δὲ θέρους, καὶ τὸ
δείλης ἀπὸ τῆς ἑσπέρας, ἐκείνην τὴν αἰτίαν ἀποληπτέον.
ὅταν ὁ ἥλιος ἕλκων μηκέτι κρατεῖν ποτ' ἐφιέμενος ὁ ἀὴρ εἰς
δυόμενος συγκαλύπτει ἀφ' οὗ τὰ ζεφύρεια καὶ ὅσον ἀνάγει τοῖς
2 ἐν τῷ ἡμισφαιρίῳ κατακινοῦσιν   πνεῦμα γί-
νεται κατεναντίον. δι' ὅταν δύηται ἐν τῷ κάτω μορίζεται, θέρους
μὲν ἐκείνοις ποιήσει τὸ δ' ἐντεῦθεν ἑωθινὸν πνεῦμα ἀπὸ τοῦ συ-
νεπομένου ἀέρος. αὐτῷ τούτῳ καὶ ἐὰν λάβῃ πνέοντα ἄλλον
ἄνεμον ὡς μὲν οὐ μείζω γίνεται διότι προσέθηκεν ὥσπερ ὁ ζέ-
φυρος ἀεὶ καὶ πόρρω πνεῖ τοῖς ἑσπερίοις, οὕτω τοῖς κάτω πρὸς
τὴν ἡμετέραν ἕω. ἐκείνων δ' ἑσπέριαι ἀλλὰ πνεύματα. ταῦτα
μὲν οὖν παρὰ τὴν ὁμοιότητα περὶ ἑκατέροις, ἤτε τοῖς ἄκροις
3 ἑκάστων πνοὴ γίνεται μὲν ὥσπερ καὶ τὰ ὕδατα, καὶ τὰ ἄλλα
κατὰ συμβεβηκός. οὐ μήν γε ἀκρίβειαν ἄλλως ὠθεῖ τὸ πᾶν. ἕω-
θεν δ' ὥσπερ ἄλλοτε τῆς τεταγμένης καὶ ὠθίνης νῦν ὅτε πνεῖν,
αἴτιον δὲ ὅτι θερμὰ τὰ κάτω τοῦ ἡλίου πόρρω ὄντος, ὥστε γίνε-
ται πολλὴ ἀτμίς ἔπνεον δ' ἂν πολλοὶ μὴ κωλυόμενοι τοῖς ἐ-
τησίαις νῦν δ' οὗτοι διακωλύουσιν. οἱ δὲ νυκτερινοὶ βορέαι ἐτ-
ταῦτοι πίπτουσιν ὅθεν ἡ παροιμία λέγεται, ὡς οὔποτε νυκτερινὸς
βορέας. ἔστι δὲ καὶ τὸ φέγγος, διότι ἀσθενῆ τὰ πνεύματα γίνεται
4 τὰ ἀπὸ τῆς ἀρκτικοῦ νύκτωρ ἀρξάμενα. φανερὰ γὰρ ὡς πολὺς

ὁ κινηθεὶς ἀὴρ, ὅταν τηνικαῦτα πνέῃ τῆς θερμότητος ὀλίγης οὔσης. ὀλίγον γὰρ ὀλίγη κινεῖ. τελευτᾷ δὲ πάντα ἐν πλείοσι, καὶ τὰ ἐλάχιστα δ' ἐν τῇ πρώτῃ πλειάδι. ὅτι δ' οὐκ αὐτοῦ τούτου συμβαίνει καὶ ἐπὶ τοῦ νότου νυκτερινοῦ πνεύσαντος αἴτιον ὅτι ἐγγὺς ὁ ἥλιος ἐστὶ τῆς πρὸς νότον χώρας καὶ ἀλεεινότεραι αἱ νύκτες ἐκεῖ πρὸς ἄρκτον δὲ ἡμέραι ὁ κινούμενος ἀὴρ· καὶ οὐδὲν ἐλάττων ἢ μεθ' ἡμέραν. ἀλλ' ὅσῳ θερμότεραι αἱ ἡμέραι κωλύουσι πνεῖν ξηραίνουσαι τὰς ὑγρότητας. τάχα δὲ κἀκείνου τοῦ βορέου 1
ὅτι ἀθρόως ἡ ἔγχυσις ὥσπερ τῶν ἐκ νεφῶν ταχεῖα δ' ἡ παῦλα τῶν ἀθρόων ἀσθενοῦς ἀρχῆς τὸ μέγεθος. ἀεὶ δ' ὡς ἐπίπαν λαῦρος, μετὰ δὲ χιόνα καὶ πάχνην ὅθεν καὶ ἡ παροιμία φιλεῖ δὲ νότος μετὰ πάχνην. ὅτι πέψεως τινὸς γινομένης καὶ ἀποκαθάρσεως ἑκάτερόν τι ἐπιπνεῖ· μετὰ δὲ τὴν πέψιν καὶ τὴν ἀποκάθαρσιν εἰς τοὐναντίον ἡ μεταβολή· βορέᾳ δὲ ἐναντίος ὁ νότος, τὸ αὐτὸ τοῦτο ὅτι μετὰ τὸν ὑετὸν καὶ τὴν χάλαζαν καὶ τὰς τοιαύτας τινάς, ὡς εἰπεῖν τὸ ταχὺ ἐπιπνεῖ τὰ πνεύματα· πάν- 2
τα γὰρ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πέψεις καὶ ἀποκαθάρσεις τινές εἰσιν ἐπεὶ δὲ πρὸς τὰς χώρας ἑκάστοις καὶ τοὺς τόπους ἐπινεφῆ καὶ αἴθριαι, διὰ τοῦτο καὶ τῶν ἐν παροιμίᾳ λεγομένων πρός τινὰς τόπους εἰσὶν, ὥσπερ τοῦ ἀργέστου καὶ λιβός· αἰσχρὸν δὲ μάλιστα περὶ κνίδον καὶ ῥόδον λὶψ ἄνεμος. ταχὺ δὲ νεφέλας. ταχὺ δ' αἰθρίας ποιεῖ. ἀργέστῃ δ' ἀνέμῳ πᾶσα ἕπεται νεφέλη. περὶ γὰρ τοὺς τόπους τούτους. ὅτε λὶψ ἀμφότερα ταχέως ποιεῖ πνέων ἀπὸ τοιαύτης ἀρχῆς, ὅτ' ἀργέστης ταχὺ δασύνει τὸν 3
οὐρανόν. ἐνιαχοῦ δὲ καθάπερ τάξις τίς ἐστι τῶν πνευμάτων. ὥστε θάτερον μετὰ θάτερον πνεῖν ἐν μέρει τινὰ χρόνον. τάχα δ' οὐδὲ τὸ ὅλον ἄτοπον τό γε τοιοῦτον, εἴπερ ἡ περίστασις ἀεὶ τῶν ἀνέμων εἰς τοὺς ἐφεξῆς πάλιν μεταβολὴν εἰς τοὺς ἐναντίους. δύο γὰρ οὗτοι τρόποι μετ' ἀλλαγῆς εἴπερ ἱσταμένων ἢ ἐκπνευσάντων τελέως. ὧν ἡ μὲν κατὰ τὴν περίστασιν οὖρος εἰς τοὺς ἐφεξῆς (ἐγγυτάτω γὰρ αὕτη μετάβασις ἐστὶ) ἡ καὶ ἀντιστρέφει πολλάκις ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὅταν περὶ χειμῶνος ὁ ἀρκτίας 4

λῶν) ἡ δὲ κατὰ τὴν μεταβολὴν εἰς τοὺς ἐναντίους, καὶ ὅλως
οὕτω πέφυκεν ἐπὶ πάντων καὶ τούτων ἡ ἀνταπόδοσις, καὶ
ἔστιν ἡ ἀντίρροια κατὰ λόγον. ὅπερ ταῖς ἀρκτῴαις ὑπάρχειν
πρὸς τὰς τροπαίας. αὕτη δὲ πολλαχοῦ καθάπερ ἐφήμερος
ἐστὶ τάξις τῆς μεταβολῆς, ἐνιαχοῦ δ' οὐ τροπαία τὸ ἀντιπνέον.
ἀλλ' ἕτερόν τι πνεῦμα πλάγιον ὥσπερ καὶ περὶ τὸν Παμφυ
λικὸν κόλπον ἕωθεν μὲν γὰρ δύεις καλούμενος ἀπὸ τοῦ ποτα
1 μοῦ τοῦ ἰδύρου πνεῖ μέγας καὶ πολύς· ἐπιπνεῖ δὲ αὐτῷ νότος
καὶ εὖρος ὅταν δ' ἀντικόψωσιν ἀλλήλοις κυμάτων τε μέγεθος
αἴρεται συνωθουμένης τῆς θαλάττης, καὶ πρηστῆρες πολλοὶ
πίπτουσιν ὑφ' ὧν καὶ τὰ πλοῖα ἀπόλλυται· τὸ γὰρ ὅλον ὅ-
που τοιαύτη σύγκρουσις γίνεται τῶν ἀνέμων, καὶ κυμάτων
μέγεθος αἴρεται καὶ χειμὼν γίνεται πολύς. ὥσπερ ὅταν ἀν-
τιπνεόντων ἀλλήλοις μάχεσθαι φασὶ τοὺς ἀνέμους. ἐπεὶ κἀ-
κεῖνο κατὰ λόγον ἐστὶν ὅταν ἐπιπέσωσιν ἀλλήλοις μή πω τελέ
2 ως ἐκπεπαυκόσι τὸν χειμῶνα ποιεῖν, οἷον γὰρ ὕλην παρέθη
κε θάτερος, θατέρῳ δὲ μᾶλλον τοῦτο ἐμφανὲς ἐπὶ τοῦ βο-
ρέου, χειμεριώτερος γὰρ οὗτος καὶ εὐθὺ τὴν προσενεχθεῖσαν
πῆξιν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ νότος ἐξύγρανε καὶ ὑδατώδη ἐποίησεν. ἐ-
νιαχοῦ δὲ καὶ τοὺς νιφετοὺς δοκεῖ ποιεῖν· ὥσπερ καὶ περὶ τὸν Πόντον
καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ὅταν ὁ βορέας οὔπω γίνηται ψυχρός, ὥσ
τε πῆξαι κατέχειν. οὐ μὴν ἀλλά γε τὸ πλοῖον διέπηξεν ἢ εἰς ὕ
δωρ διέλυσεν. καὶ αὗται μὲν ἔστι χειμεριναὶ πνευμάτων ἐπίπνοιαι, καὶ
3 ἀντικόψεις ἤδη ἐπ' ὠρίωνος ἀνατολῇ καὶ δύσει τῶν πνευμά-
των ἀκρασίαι συμβαίνουσιν. ἔτ' ἐν μεταβολαῖς ἀεὶ πάντα μά
λιστα πέφυκεν ἀοριστεῖν. ὁ δ' ὠρίων ἀνατέλλει μὲν ἐν ἀρχῇ ὀ-
πώρας, δύνει δὲ ἐν ἀρχῇ χειμῶνος· ὥστε διὰ τὸ μήπω καθε-
στάναι, ἐν δὲ μίαν ὥραν τῆς μὲν γινομένης, τῆς δὲ παυομένης. ἀ-
νάγκη καὶ τὰ πνεύματα ἀκατάστατα καὶ ἄκριτα εἶναι διατα-
ρίζειν   οἷα καὶ αὐτὸ ὅθεν δὴ χαλεπὸν γίνεται, καὶ δύνων
καὶ ἀνατέλλων εἶναι διὰ τὴν ἀοριστίαν τῆς ὥρας. ἀνάγκη γὰρ
4 ταραχώδη καὶ ἀνώμαλη εἶναι, ἢ ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὅσα ἄλλα

τοιαῦτα περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὸν ὅλον οὐρανόν, συμβαίνει τὰ δὲ εἰς τὰς ἡμετέρας διαθέσεις διὰ ἕτερον ἐν τοῖς νοτείοις ἔχουσιν ἀνθρώπων καὶ ἀδυνατώτερον, αἴτιον δ' ὅτι ἐξ πολὺ ὑγρὸν γίνεται καὶ ἡ πνεύματος ὑγρότης, βορέα αἰτὶ κούφου. ἔτι δ' ἡ μὲν ἰσχὺς καὶ δύναμις ἐν τοῖς ἀθρόοις ἐστί. ἔπειτα μέντοι κινεῖ. λίαν δ' ὑγρὰ καὶ μένειν συντίθεσθαι. τὰ δὲ μέσα ποιεῖ τινὰ συμμετρίαν ὥστε καὶ ἰσχὺν καὶ συντείνεσθαι· καὶ πάλιν ξηροί. καὶ μὴν ὑδατώδεις ὄντες τόποι πυρετώ- 1
δεις ὑγρότητα τε ἐνίοις, τοῖς σώμασι θερμὴν ἀλλοτρίαν. ἔσται θερμοὶ φύσει καὶ ὑγροὶ ὄντες. ἡ δὲ τοιαύτη διάθεσις πυρετώδης· ὁ γὰρ πυρετὸς ἐξ ἀμφοῖν τούτοις ὑπερβολῆς ἐστιν. ὅταν ὑδά τινα πιέωσι τὸ ὕδωρ καταψύχει τὴν ἕξιν. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ὅσα ἄλλα τῶν σωμάτων περὶ ταῦτα ἐξῆς καθ' ἑκάτερον συμβαίνει γίνεσθαι. πλείω γάρ ἐστι τοιαῦτα καὶ ἐν πλείοσιν. ὧν ἁπάντων αἱ αὐταὶ καὶ παραπλήσιαί τινες αἰτίαι· καὶ
τῶν καρπῶν δὴ καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ὁμοίως. ἅπαντα τε 2
εἰς τὴν ὑγρότητα καὶ διάλυσιν καὶ τὴν πυκνότητα καὶ σύστασιν, καὶ ὅσα ἄλλα τῆς συστοιχίας ἑκατέρας ἀναχθήσεται. καὶ ἐπὶ τῶν ἀψύχων δ' ὡσαύτως. διὸ αἵ τε ῥηγνύμεναι χορδαὶ καὶ οἱ ψόφοι τῶν κεκολλημένων, καὶ ὅσα ἄλλα συμβαίνει διυγραινομένων καὶ ἀνιεμένων, περὶ τὴν τοῦ σιδήρου κατεργασίαν. πλείω γάρ φασιν ἐξελαύνειν τοῖς νοτίοις ἢ βορείοις. αἴτιον δ' ὅτι τὰ μὲν βόρεια ξηραίνει, καὶ σκληρύνει· τὰ δὲ νότεια ἀνυγραίνει καὶ διανθεῖ, πᾶν δὲ ἀργότερον διακεχυμένον καὶ ὑπεσκληρυμένον. 3
ἅμα δὲ καὶ μᾶλλον ἴσχουσι καὶ συντονωτέρως τοῖς βορείοις. ἁπλῶς δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα σχεδὸν ἐμφανεῖς ἔχει τὰς αἰτίας· διὰ ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς ἀνάλογον ἔχοντα τὸ ἐφεξῆς. ἐκεῖνο δὲ ἡ ἀπορία. καὶ ζητήσει μᾶλλον γίνεται καθ' ἑκάτερον ὄν. διὸ εἰ μὴ σκληρότης, μὴ δὲ ξηρότης. μὴ δὲ πυκνότης τοῖς βορείοις. ἀλλὰ τὰ ἐναντία. καὶ τοῦ νότου δ' ὡσαύτως. ἔστι τε παράλογον αἰτίαν ἐπιζητεῖν ἔστι δ' εὔλογον καὶ ταύτας αἰτίας. συγχωροῦσι δὲ καὶ αὐτοί. δεινοί τε πεισθῆναι ἔτι ἐλπίς. ὅτι δὲ ψυχροὶ ὄντες οἱ ἄνε- 4
μοι, ξηραίνου=

μοι, ξηραίνουσιν· καὶ θᾶττον ὁ ἥλιος θερμὸς ὤν, καὶ μάλιστα οἱ ψυχρότατοι, ταύτην ἀπολειπτέον τὴν αἰτίαν. ὅτι ἀτμίδα ποιοῦσι καὶ ταύτην ἀπάγουσι καὶ οἱ ψυχρότεροι μᾶλλον. ὁ δ' ἥλιος κατὰ   διατί ποτε λέγεται μή ποτ' ἀπ' ἠπεί-
» ρου δείσῃς νέφος, ὡς ἀπὸ πόντου χειμῶνος· θέρεος δ' ἀπ' ἠπεί-
» ροιο μελαίνης. ἢ διότι τοῦ μὲν χειμῶνος ἡ θάλαττα θερμοτέρα, ὡς ἐπεὶ συνέστηκεν ἰσχυράς. ἐλύθη γὰρ ἂν τῷ ἀέρι διὰ τὸ
1 ἀλεεινὸν εἶναι τὸν τόπον. τοῦ τε θέρους ἡ μὲν θάλαττα ψυχρὰ καὶ τὰ πόντια πνεύματα. ἡ δὲ γῆ θερμή· ὥστε δὴ ἀπὸ τῆς γῆς συνέστη. διελύθη τ' ἂν εἰς ἀσθένειαν. τὸ δὲ μὴ πνεῖν νότου λαμπροῦ ἐν αἰγύπτῳ, μὴ δ' ἡμέρας δρόμον ἀπέχοντι καὶ νυκτός, ψεῦδος. δασύνειν δὲ τὸν οὐρανὸν μάλιστα βορέαν καὶ ἀργέστην. τὸν δὲ νότον περιφέρειν. αἱ δ' ἕωθεν ἐπινήφειν καὶ δασύνειν, ἄχρις ἂν ὁ ἥλιος ἀνίσχει. οὐχ ὕειν δὲ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ὅπου προσκαθίστηται τὰ νέφη. νότον δὲ καὶ εὖρον καὶ ὅσα ἀπὸ
2 μεσημβρείας, ἄρχεσθαι μὲν ἀπ' ἀνατολῶν, συμπεριχωρεῖν δὲ τῷ ἡλίῳ. βορέαν δὲ καὶ ἀργέστην ἀνάπαλιν, ἀπὸ δυσμῶν, ἐπ' ἀνατολάς. ἐν σικελίᾳ καικίαν δ' οὐ καλοῦσιν ἀλλ' ἀπηλιώτην. δοκεῖ δ' οὐχ ὁ αὐτὸς εἶναί τισιν. ἀλλὰ διαφέρειν. ὅτι ὁ μὲν δασύνει τὸν οὐρανὸν ὁ δ' οὐ   πάρεγγυς δὲ

οἱ μὲν οὖν ὀλυμπίαν, οἱ δὲ σκίρωνα καλοῦσιν οἱ περὶ

σικελίαν. δερκίαν. τὸν ἀπηλιώτην δὲ ἑλλη-

σποντίαν, κάρβαν δὲ φοίνικες βέ-

3 ρει   δὲ ἐν

τῷ πόντῳ.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΙΧΘΥΩΝ.

ΗΣ τῶν ἰχθύων ἐν τῷ ξηρῷ διαμονῆς,
δοκεῖ δὴ γὰρ παρὰ φύσιν τῷ ἀέρι κατα-
ψύχεσθαι, τὰ μὲν δεχόμενα τὸν ἀέρα.
μᾶλλον ὅσα δέχεται τὸ ὑγρὸν καὶ διὰ
τούτου σώζεται. θαυμασιώτατον δ' εἴπερ
ἀληθὲς τὸ τοῦ ἐξωκείτου καλουμένου. 1
τοῦτον γάρ φασιν ὀσημέραι ποιεῖσθαι
τὴν κοίτην ἐν τῇ γῇ· διὸ καὶ τοὔνομα εἰληφέναι φαίνεται δ' οὖν
εἴπερ δύναται δρᾶν, ἐπαμφοτερίζειν, οὐ τῇ τροφῇ καὶ τῇ ἀ-
ναπνοῇ, καθάπερ ἡ φώκη καὶ ὁ μῦς καὶ ἕτερα ἄττα. καὶ τῶν ὀρ-
νίθων δὲ πολλοί. ἀλλὰ καὶ τῷ δέχεσθαι καὶ τὸν ἀέρα καὶ τὴν
θάλατταν, οὐχ οὕτως ὥσπερ ὁ δελφὶς καὶ ἕτερα ἄττα. φύσει
μὲν οὖν ὄντα ἀναπνευστικά, καὶ τὴν θάλατταν δεχόμενα καὶ
ἀναφυσῶντα πρὸς τὴν χρείαν. ἀλλ' ἀμφότερα πρὸς τὴν τοῦ 2
ζῆν διαμονήν. ἄτοπον δ' αὐτοῖς ἡ φύσις καὶ ἡ δύναμις εἴη. τὰ
δ' ἐν ἰνδοῖς ἰχθύδια τὰ ἐκ τῶν ποταμῶν εἰς τὴν γῆν ἐξιόντα καὶ
πηδῶντα καὶ πάλιν εἰς τὸ ὕδωρ ἀπιόντα καθάπερ οἱ βάτρα-
χοι θαυμαστὰ μὲν οὖν. οὐχ ὁμοίως δὲ τούτοις, ὅσῳ τὸ ὀλίγον
χρόνον ἢ πολύν, καὶ πλεῖον ἢ ἧττον θαυμαστόν. ἡ δ' ὄψις ὁ-
μοία κύπων τοῖς μαξίνοις καλουμένοις. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ βα-
βυλῶνά τινες οὕς φασι διαμένειν ἐν ταῖς στρογγύλαις ταῖς ἐ-
χούσαις ὑγρότητα ξηραινομένου τοῦ ποταμοῦ. τούτους δ' ἐξιόν- 3
τας νέμεσθαι, καὶ βαδίζειν ἐπὶ τῶν πτερυγίων. καὶ ἅμα κινεῖν τὴν
οὐράν. καὶ ὅταν διώκωνται, φεύγειν. καὶ εἰς δύντας, ἀντιπρό-
σωπον ἵστασθαι. πολλάκις γὰρ προσιέναι τινὰς καὶ ἐρεθί-
ζειν. ἔχουσι δὲ τὴν μὲν κεφαλὴν ὁμοίαν βατράχῳ θαλαττίῳ.
τὸ δ' ἄλλο σῶμα κωβιῷ· βράγχια δ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἰχθύες.
ὅτι δὲ οὐ πόδας ἔχουσιν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν πτερυγίων βαδίζουσιν, τε-
θεώρηται. ἐλάμβανον γὰρ πολλοὺς οἱ διώκοντες. τὰ δὲ πτε-
ρύγια εὐμεγέθη. τὸ δ' ἐκ τῆς γῆς τὴν τροφὴν λαμβάνειν οὐκ ἄ- 4

τόπον. ἔνιοι γὰρ καὶ ἐν τῷ ὑγρῷ ὄντες, πηλὸν ἐσθίουσι καὶ φῦ-
κος καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ ὅλως δὲ εἴπερ ἐν τῷ ἀέρι διαγίνον-
ται καὶ τὸ τῆς τροφῆς οὐκ ἄλογον· ἐπεὶ καὶ ὁ πολύπους ὄζιων
λαμβάνει. καὶ ἡ μύραινα καὶ ἄλλοι δ᾽ ὥς φασι. καὶ τὸ ὅλον
οὐκ ἄλογον, ὥσπερ τῶν πεζῶν καὶ πτηνῶν, ἔνια ταῖς ἐνύ-
δροις χρῆται. καὶ τὰ ἔνυδρα ταῖς ἐν τῇ γῇ, καὶ τὴν φύσιν ὁ-
μοίως ἀνταποδιδόναι τὸ ἀνάλογον. φαίνεται δὲ καὶ ὁ ἵππος
1 ὁ ποτάμιος τοιοῦτον. ἀλλ᾽ ἐκεῖνο θαυμαστὸν ὥσπερ εἴπομεν,
ἔτι δύναται τοῖς αὐτοῖς μορίοις ὡς ὀργανικοῖς. ὅτε μὲν ἀνα-
σπᾶσθαι τὸν ἀέρα καὶ ἕλκειν, ὅτε δὲ τὸ ὑγρὸν δέχεσθαι. τά-
χα δὲ τούτου μᾶλλον. ἢ ὅτε μὲν ὁ ἀὴρ σύμμετρος πρὸς τὴν κα-
τάψυξιν, ἢ ὅτι δή ποτέ ἐστιν ἐκ τῆς ἀναπνοῆς γινόμενον. ὅτε δὲ
τὸ ὑγρόν. οὐ γὰρ ἅμα γ᾽ ἄμφω. τὸ δὲ τῶν πολυπόδων ἧττον
θαυμαστόν. οὐ γὰρ δέχονται τὴν θάλατταν
καὶ οἱ κάραβοι καὶ οἱ ἀστακοὶ καὶ οἱ καρκῖνοι, καὶ τἆλλα
2 τὰ τοιαῦτα   ὥστε μὴ μεγάλης ἄγαν τῆς με-
ταβολῆς οὔσης ῥᾷον ὑπομένειν. ὃ καὶ περὶ τὰς ἐγχέλεις φαί-
νεται συμβαίνειν. πολὺν γὰρ χρόνον δύνανται ζῆν ἔξω τοῦ ὑγροῦ
διὰ τὸ μικρὰ τὰ βράγχια ἔχειν καὶ ὀλίγον δέχεσθαι τὸ ὑγρόν.
καὶ τὴν μύραιναν, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον. ἢ καὶ τὸ ὅλον ὀφιώ-
δες ἥκιστα ἄτοπον. εὔλογον δὲ καὶ ἐν τῷ ὕδατι μᾶλλον μὴ δύ-
νασθαι διαμένειν ὅσῳ λεπτότερον ὂν τῆς θαλάσσης ἐγγυτέρω
τοῦ ἀέρος ἐστί. καὶ τὸ φύσει γε ψυχρότερόν ἐστι. διὸ καὶ πολύ-
3 πους φεύγει. καὶ διὰ τοῦτο περὶ Ἑλλήσποντον καὶ τὸν πόντον
οὐκ ἔστιν. οἱ δ᾽ ἰχθύες τίκτουσιν ἀναπλέοντες εἰς τοὺς ποταμοὺς
καὶ τὰς λίμνας, ὅτι εὔδια μᾶλλον κυμάτων καὶ πνευμά-
των, καὶ τὰ θηρία ἐλάττω. καὶ οἱ κατεσθίοντες ὅλως καὶ δια-
φθείροντες ἰχθῦς. ἡ δὲ τῆς θαλάττης θερμότης ἐξ ἐκείνου φα-
νερά. τῷ μὴ διαμένειν δύνασθαι ἐν ταύτῃ τὰ ἐκ τῶν ποταμῶν.
ἀλλὰ μᾶλλον τὰ ἐκ τῆς θαλάττης ἐν τοῖς ποταμοῖς. καὶ ταῖς
λίμναις. ἴσως δ᾽ αὐτὸ τοῦτο πρότερον σκεπτέον. πότερον θερ-
4 μότερον ὁ ἀήρ, ἢ τὸ ὑγρόν. εἰ γὰρ ὁ ἀὴρ ὥσπερ ἂν δόξειεν,

ἐνυπάρχωσι τοῦ πυρός, ἧττω ἀεὶ θερμὰ τὰ τοιαῦτα κατεχό-
μενα. ἔοικε δὲ εἰ μὴ καὶ πρὸς τὰ νῦν ὑπεναντίον. ἀλλὰ πρὸς ἐ-
κείνην τὴν δόξαν τὴν λεγομένην. ὅτι θερμότατα πάντων τὰ
ἔναιμα καὶ ζωοτόκα. περὶ μὲν οὖν τούτων ἐπισκεπτέον. οἱ δ'
ὀρυκτοὶ τῶν ἰχθύων. εἰσὶ γὰρ ἐνιαχοῦ καὶ τοιοῦτοι, καθάπερ
τῶν περὶ ἡράκλειαν καὶ ἄλλοθι τῶν ἐν τῷ πόντῳ, γίνονται
μὲν καὶ παρὰ τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ ἔνυδρα χωρία. συμβαί-
νει δ' ἀναξηραινομένων τούτων ἐγκαταλειπομένους κατὰ μι- 1
κρὸν συστέλλεσθαι, καὶ διώκοντας τὴν ὑγρότητα δύεσθαι κα-
τὰ τῆς γῆς. εἶτα καταξηραινομένης διαμένειν ἐν τῇ ἰκμάδι,
καθάπερ αὖ ἐνταριχευομένους ἐν τῷ ξηρῷ. ἢ καὶ τοὺς ἐν ταῖς
φωλείαις διακαρηῶντας. ὅταν δὲ ἀνασκάπτωνται τότε κινεῖ-
σθαι. παραπλήσιον δ' ἐστὶ τούτῳ καὶ τὸ ἐπὶ τῶν ἐκπηγνυμένων ἐν
τῷ πόντῳ. ὅθεν περιλαμβάνονται τῷ κρυστάλλῳ καὶ οὐ πρό-
τερον αἰσθάνονται καὶ κινοῦνται, πρὶν εἰς τὰς λοπάδας ἐμβλη-
θῆναι καὶ ἕψεσθαι. πάντων δὲ μάλιστα δοκεῖ πάσχειν τοῦτο 2
ὁ κωβιός. ὅλως δ' οἱ ὀρυκτοὶ γίνονται ἰχθύες, διὰ τὸ ὑπερβάλ-
λοντας τοὺς ποταμούς, ὅταν πάλιν εἰς τὸ ἀρχαῖον καθιστῶν-
ται ῥεῖθρον, ἐγκαταλείπειν ἐν τοῖς ἀναξηραινομένοις ἔνθα μὲν
ᾠά. ἔνθα δὲ τοιαύτας ἀρχὰς ἐξ ὧν ἡ γένεσις. ἔνια γὰρ οὐκ ἐκ
ζώων ὥσπερ ἡ ἔγχελυς. δοκεῖ δ' αὕτη γίνεσθαι καὶ ὁ καλού-
μενος κεντρίσκος ὥσπερ καὶ ἐν ἡρακλείᾳ περὶ τὸν λύκον πο-
ταμόν. ἐγκαταλειφθέντα δὲ ἀπομορφοῦνται καὶ διαμένει. τὴν
διαμονὴν δὲ οὐκ ἄτοπον εἶναι. τροφῆς γὰρ ὀλίγης δέονται πολλὰ 3
τῶν τοιούτων. ὥσπερ καὶ οἱ ὄφεις καὶ τὰ φωλεύοντα. συμβαί-
νει δὲ καὶ ταύτην ἱκανὴν ἔχειν ὡσὰν τὴν πρώτην. καὶ μετὰ ταῦ-
τα τὴν ἐκ τῆς γῆς ἰκμάδα διαδεχομένην. οὐ μὴν μέγεθός τε τὰ
τοιαῦτα λαμβάνειν, οὔτ' εἰκὸς οὔτε φασί. διὰ τὸ μήτε χώραν
ἔχειν μήτε τροφὴν δαψιλῆ. δεῖ δὲ ἄμφω ταῦτα πρὸς τὴν αὔ-
ξησιν. τὸ δ' ἐν τῷ ἀέρι δύνασθαι διαμένειν, τούτοις μὲν ὁ παν-
τελῶς ὑπάρχειν. τοῖς δ' ἐξιοῦσιν ἐκ τῶν τόπων καὶ νεμομένοις.
αὐτοὶ δὲ μικρᾶς εἰώθασι δέεσθαι καταψύξεως. ὥστε σύμμε- 4

τὸν αὐτοῖς εἶναι τὴν ἀπὸ τοῦ ἀέρος. δηλοῖ δὲ καὶ ἡ τῶν βραγ-
χίων στενότης. ὡς οὐ πολλῆς δεομένων. διὸ καὶ ἄγχουσιν ἐν τῷ
ἀέρι πολὺν χρόνον ζῆν. καὶ ἐν τοῖς θολεροῖς ὕδασι τάχιστα ἀ-
ποπνίγεται. καὶ ἅμα ἐν τοῖς γε ὀρυκτοῖς καὶ ἡ ἀπὸ τῆς γῆς ἀ-
πόμιξις, ἐκ τῆς περιοχῆς. ἱκανὴν ποιεῖ τὴν βοήθειαν. ἴδιον δὲ
τὸ περὶ ταῦτα καὶ λόγου δεόμενον. τὸ περὶ τοὺς ἐν παφλαγο-
νίᾳ ὀρυκτοὺς ἰχθῦς. ὀρύττεσθαι γάρ φασιν ἐκεῖ κατὰ βάθος
1 πλείονος ἀγαθοὺς καὶ πολλούς. τὸν δὲ τόπον, οὔτ' ἐπίκλυσιν
ποταμοῦ λαμβάνειν, οὔθ' ὕδατος σύστασιν. ἀφ' ὧν δὴ φαμὲν ἐγ-
καταλείπεσθαι τὰ ᾠά. καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς γενέσεως. λοιπὸν
εἰ δὴ αὐτομάτοις φύεσθαι καὶ ἔτι συνεχῶς. ἀδύνατος γὰρ
ἡ πρὸς ἀλλήλους μίξις. εἴτε δὴ ἔτι, θετέον ὥσπερ ἐν γῇ
τινὸς τῆς χώρας οὔσης. καὶ τὸ ὅλον γονίμου τῆς τοιούτων
διὰ τὸ συμμεμίχθαι τινὰ ἔχειν τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ. συμβαί-
νει γὰρ δὴ γίγνεσθαι καὶ ἑτέρους τινὰς αὐτομάτους ἰχθῦς, εἴτε
2 διαιοῦν ἐκείνων τόπων ὑγρότητας, ἐν συνεπιφέρουσι τὰς
γεννώσας ἀρχάς. ὁ δὲ τόπος εὐφυής. διὸ καὶ δέχεται καὶ ἐκ-
τρέφει. σχεδὸν γὰρ οὐκ ἂν ἔτι περαιτέρω τούτων. ἐκεῖνο δὲ αὐ-
τοῖς σκεπτέον περὶ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν. τῶν τε ἐν τῷ ξηρῷ
καὶ τῶν ὀρυκτῶν. ἆρά γε εἰς ὕδωρ ἀφιέμενον ζῶσιν ἢ τὴν οἰκείαν
ζητεῖ χώραν. καὶ ἔτι αὐτοῖς ὥσπερ φύσεως, καθάπερ καὶ τοῖς
ἐν θαλάττῃ καὶ τοῖς ποταμοῖς. οὐδὲ εἰ ταῦτα δέχεται τὰς με-
ταβολάς, πλὴν ὀλίγων. ἐπεὶ ὅσα γε διὰ τὴν ἀναξηρασίαν κα-
3 ταδύονται καὶ ὅσοι περιλαμβάνονται τοῖς πάγοις, φανερὸν
ὡς τούτοις γε οἰκεῖον τὸ ὑγρόν. εἰκὸς δὲ μᾶλλον καὶ
τοῖς ὀρυκτοῖς καὶ τοῖς ἑτέροις. τοῖς μὲν ἄλλοις
τοῖς δ' ὡς ἀμφιβίοις κατὰ Δημόκρι-
τον. ὃ καὶ ἐπ' ἄλλων συμβαίνει.
χρῆται γὰρ ἔνια τῷ ἀέρι
καθάπερ ἐρρέθη
πρότερον.

4 ΤΈΛΟΣ ΤΟΥ̃ ΠΕΡῚ ἸΧΘΎΩΝ.

ΘΕΟΦΡΑ΄ΣΤΟΥ ΠΕΡΙ` Ι΄ΛΙ΄ΓΓΩΝ.

Ἴλιγγοι γίνονται ὅταν ἢ πνεῦμα ἀλλό-
τριον περὶ τὴν κεφαλὴν ἔλθῃ, ἢ ὑγρό-
της περιττωματικὴ ἢ ἀπὸ τροφῆς
ἐνίας, διὸ ἢ τοῦ οἴνου ἢ καὶ ἄλλου τινὸς χυ-
λοῦ. ἢ ἔστιν ὅταν κινῇ τι κύκλῳ τὴν κε-
φαλήν. ὁ γὰρ τόπος ὁ περὶ τὸν ἐγκέ- 1
φαλον, φύσει μὲν ὑγρός ἐστιν. ὅταν δ' ἔλ-
θῃ τι πνεῦμα ἀλλότριον, βιάζεται διαδυόμενον καὶ πρὸς τὰς
φλέβας ὠθεῖ κύκλῳ τὸ ὑπάρχον ὑγρόν. ὥστε τρόπον τινὰ τὸ
αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐπί τινων περιαιρέσει κύκλῳ κινῇ τὴν κεφα-
λήν. οὐθὲν γὰρ διαφέρει ἔξωθεν ἢ ἔσωθεν εἶναι τὸ κινοῦν, οὔσης δὲ
δίνης τινὸς τῆς φορᾶς τοῦ ὑγροῦ μὴ συνεχοῦς ὁμοίως. ἀλλ' ἐν τῇ
κινήσει τοῦ μὲν ὑστεροῦντος, τοῦ δὲ προτεροῦντος τὸ ὑφιστάμενον
ἀντικροῦον ἵστησι. τὸ δ' ἱστάμενον διὰ τὸ μὴ ἰσορροπεῖν ὁμοίως ἐν 2
τῇ ἢ ἐν ἑτέρῃ ταύτῃ φέρεται καὶ τὸν ἴλιγγον ποιεῖ καὶ κατὰ

πολλάκις αἴτιον δὲ τοῦ μὴ δύνασθαι τὰ ὑγρὰ ῥᾳδίως στρέ-
φεσθαι καὶ δινεῖσθαι διὰ τὴν λεχθεῖσαν αἰτίαν. ὅτι οὐ συνεχῆ. παρα-
πλήσιον γὰρ τὸ συμβαῖνον ὥσπερ ἐν τοῖς ὠοῖς τοῖς ὁμοίοις. οὐδὲ
ἐν ταῦτα δύναται δινεῖσθαι διὰ τὴν ὑγρότητα. τὰ δ' ἑφθὰ δύνα-
ται διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸ σφάλλον ὑφιστάμενον, ἑνὸς ὄντος καὶ συ-
νεχοῦς. αἱ μὲν οὖν αἰτίαι σχεδὸν αὗται, καὶ τοιαῦται τοῦ πάθους.
ἀφ' ὧν δὲ συμβαίνει γίνεσθαι τοῖς καθ' ἕκαστα περὶ ὧν ἀπορούσι, 3
πρὸς ταῦτα ἀνάγειν πειρατέον. διὸ διότι κύκλῳ περιπατοῦν-
τες ἰλιγγιῶσι. καὶ ἔτι μᾶλλον καὶ ὅσῳ ἂν ἐλάττω κύκλον καὶ
θᾶττον θέωσι σφοδρότερον, κἂν μετὰ πολλῶν ἢ μόνον. καὶ ἐπ'
ἀριστερὰ θέοντες μᾶλλον. καὶ οἱ μακρότατοι δὲ μάλιστα, πάν-
των γὰρ τούτων καὶ ἔτι ἄλλο τοιοῦτον, ἐν τοῖς πρότερον εἰρη-
μένοις αἰτιᾶται. ἔτι περ δ' ὁ ἴλιγγος γίνεται ἐὰν ἐν τῷ αὐτῷ στρέ-
φοιτο τάχιστ' ἂν καὶ μάλιστα τῶν λοιπῶν ἰλιγγιῴη ὁ ἐγγυτά-
τω ἢ ὁ ἐν ἐλάττονι κύκλῳ στρέφων. καὶ ὅσῳ ἂν θᾶττον μαλ- 4

λον. διὸ καὶ οἱ θέοντες τῶν περιπατούντων, καὶ οἱ ταχέως τῶν
βραδέως. θέουσι δ' οἱ   πρὸς τὸ κέντρον. ὡς ὅταν κατ'
εὐθὺ τὰ μήκη αὐτῆς ἐκπίπτῃ πρὸς μίαν κορυφὴν συνάπτειν,
καὶ γίνεσθαι κῶνον βάσιν δ' ἔχοντα τὸν κύκλον. διὸ συμβαίνει καθά-
περ ἐν τῷ αὐτῷ στρέφειν τὴν κεφαλήν. καὶ ὅσῳ αἱ ἐλάττω κύ
κλων μᾶλλον ὀξύτερος γὰρ ὁ κῶνος. καὶ ἔχει θᾶττον πλεονά
κις ἐν τούτῳ γίνεσθαι κατὰ τὸν ἴσον χρόνον. καὶ τοῖς μακρο-
1 τέροις δὲ μᾶλλον. ὅσῳ ἐπιλείπουσιν. ἐλάττω γὰρ ἔχειν τὴν κε-
φαλήν. ὁ μείζων τῆς τοῦ κώνου κορυφῆς. διὸ σχεδὸν ὥσπερ ἐν τῷ
αὐτῷ συμβαίνει ἴσην ἔχοντα τὴν κεφαλήν. οὕτω δὲ μάλιστα
ὁ ἴλιγγος καὶ οἱ εἰς τὰ ἀριστερὰ θέοντες. ἔτι μᾶλλον ἴσως νεύουσι.
καὶ ὀξυτέραν ποιοῦσι γωνίαν πρὸς τὸν κύκλον. ἐμβριθέστερα δ' ὄν
τα τὰ δεξιὰ προσαποβιάζεται μᾶλλον αὐτοῖς διὰ τὴν ἀσθένειαν
τῶν ἀριστερῶν. καὶ ἐὰν μὴ μετὰ πολλῶν θέωσι μᾶλλον. καὶ θᾶτ-
τον ἢ μόνοι πρὸς γὰρ τῇ κύκλῳ περιφορείᾳ, καὶ ἡ ὄψις αὐτῆ
2 προσβάλλουσα τοῖς θέουσι καὶ συνεχὴς οὖσα τῷ ἐγκεφάλῳ,
ποιεῖ τινα κίνησιν ἑτέραν καὶ ταραχήν. ἀρχὴ δὲ τοῦ ἔξω διαδίδοται
καὶ πρὸς τὰ ἐντός. ὥστ' ἐπεὶ καὶ ἑκάτερον ποιεῖ τὴν ἴλιγγον. ὅταν
ἥ τε κύκλῳ κίνησις τῆς κεφαλῆς, καὶ ἡ ὄψις συνεχῶς βλέπουσα τὸ
τὸ κύκλῳ κινούμενον. ἐξ ἀμφοτέρων, εὔλογον θᾶττον καὶ μᾶλ-
λον γίνεσθαι τὸ πάθος. ὅτι δὲ διὰ τὴν τῆς ὄψεως κίνησιν ἰλιγγιᾶν,
συμβαίνει, φανερὸν ἐκ πολλῶν οἵ τε γὰρ πλέοντες θᾶττον καὶ
μᾶλλον ἰλιγγιῶσιν ὅταν ἐμβλέπωσι τοῖς κύμασι καὶ τῇ τῶν ὅλων
3 ἄστρων κινήσει. διὸ καὶ ἐπικαλύπτονται τὰ τ' εὐλαβούμενοι. καὶ οἱ τὰς
αἰώρας καὶ τοὺς τροχοὺς θεωροῦντες, ἢ καὶ συμπεριφέροντες
τὴν ὄψιν, ταχὺ σκοτοῦνται συμβαίνει δὲ κινουμένην κύκλῳ τὴν
ὄψιν, κινεῖν τὰ ἐντὸς καὶ ταράττειν ἀνωμάλως τῆς ἰλιγγιῶν ἢ, καὶ
οἱ τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ μεγάλα καὶ ἀπότομα ἀποβλέποντες διὰ
τὸ συμβαίνειν μακρὰ ἀποτεινομένην σείεσθαι καὶ κραδαί-
νεσθαι τὴν ὄψιν σειομένην δ' οὕτως καὶ κινουμένην. ταράτ-
τει καὶ κινεῖ τὰ ἐντός. ἀναβλέπουσι δὲ οὐ συμβαίνει τοῦτο,
4 διὰ τὸ μὴ ὡς ἀποτείνειν μακράν. ἀλλ' ἀποτέμνεσθαι ἐν τῷ

φωτὶ γίνεται δ᾽ ἴλιγγος. καὶ ὅταν εἰς τοῦτο βλέπωσι συνεχῶς καὶ
ἐπατενίζωσι. ὃ καὶ ἐπαπορεῖται, διατί ποτε κινουμένης κύκλῳ
τῆς ὄψεως καὶ ἠρεμούσης συμβαίνει τὸ πάθος. ἄτοπον γὰρ τὸ ἀπὸ
τῶν ἐναντίων αἴτιον δὲ, τοῦ μὲν ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ τὸ εἰρημένον.
τοῦ δὲ ἐν τῇ ἐπιστάσει καὶ τῷ ἀτενισμῷ διότι τὰ ἐν τῷ κινεῖσθαι συν-
ιζόμενα διΐστησι καὶ ἡ στάσις τῆς ὄψεως διάστασις ἑνὸς μορίου.
καὶ τἆλλα τὰ συνεχῆ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ συνίστασθαι. διϊστάμενα
δὲ καὶ χωριζόμενα τὰ βαρέα, καταβαρύνει καὶ ποιεῖ τὸν ἴ- 1
λιγγον. τὰ γὰρ πεφυκότα κινεῖσθαι τὴν δὲ τὴν κίνησιν ἄλλο τε
καὶ συμμένει διὰ ταύτην. εἰ δὲ μὴ καθάπερ Ἡράκλειτός φησι
καὶ ὁ κυκεὼν διΐσταται κινούμενος. εἴη δ᾽ ἂν καὶ τῇ κυκλοφο-
ρίᾳ τὸ αὐτὸ τοῦτ᾽ αἴτιον διδόναι διΐσταται γὰρ ἡ δίνη. τὰ δὲ βαρέα καὶ
κοῦφα δίον ἅμα εἶναι τὰ μὲν εἰς τὸ μέσον ἄγουσα, τὰ δ᾽ εἰς τὸ ἔ-
σχατον, ποιεῖ δὲ καὶ τὸ κύπτειν ἰλίγγους διὰ τοῦτο, χωρίζεται γὰρ
τὰ βαρέα καὶ ἐλαφρά. τὰ μὲν ἄνω τὰ δὲ κάτω. δεῖ δὲ ἅμα εἶναι.
καθάπερ ἐλέχθη. ποιεῖ δὲ καὶ ἄλλη τις ἐναντίωσιν ὡς δοκεῖ 2
οἷον ἡ τῆς ἐνδείας καὶ τῆς πληρώσεως. ἡ μὲν γὰρ
ἔνδεια συντήξειν. ἡ δὲ πλησμονὴ περίττωσιν ἐποίησεν. ὥστε πλη-
ρεῖς γίνεσθαι τοὺς πόρους. κινοῦσα γὰρ ταῦτα καταβαίνει καὶ δι-
ίστησι τοῖς παροδίοις. ὅπερ ἐστὶν ὁ ἴλιγγος. ἐπεὶ καὶ αἱ μέθαι καὶ
αἱ φαρμακεῖαι καὶ ὅσαι ἄλλαι τοιαῦται περὶ τὰ πλήσια, διὰ τοῦ-
το ποιεῖ τοὺς ἰλίγγους. ὅθεν καὶ τὸ σημεῖον τινὲς ἐπ᾽ ἀμφοῖν κοι-
νὸν λαμβάνουσιν ὅταν γὰρ μὴ δύνωνταί τις τοὺς φωτῆρας ἢ δο-
κοὺς ἀριθμεῖν τῶν μὲν οὔπω καὶ τασθαι τὸν δὲ 3
μεθύειν ἡ ἐλαφρότης ἡ ἀλλοτρία γὰρ ἐμπεπτωκυῖα, ποιεῖ τὴν τα-
ραχήν. διὸ καὶ ἐφ᾽ ὅσων ἄλλων συμβαίνει πνεύματος ἢ ὑγρότη-
τος γίνεσθαι πα ἢ καὶ τῶν ὑπερχούντων διάστασις
ἀπὸ πάντων συμβαίνει τοῦτο τὸ πάθος, ἀνιστάμενοι δὲ μᾶλλον
οἱ καθίζοντες ἰλιγγιῶσιν. ὅτι ἠρεμούντων συνίσταται τὸ ὑγρὸν
ἐν τῇ κεφαλῇ πλέον. ὅταν δὲ κινῶνται σφαλερὸν γίνεσθαι, καὶ
εἰς ἓν μόνον ἀθρόον ἄγον ποιεῖ τὸν ἴλιγγον.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙ ΙΛΙΓΓΩΝ. 4

Ν τίνι ποθ' ὁ κόπος ἐστὶν ὥσπερ τυπώ-
τερον ὡς ἐπὶ γον ὑπέλαβε. φλεψὶ καὶ νεύ-
ρῳ, ἢ μόνον ἐν νεύρῳ. ἔοικε γὰρ καὶ ἡ κί-
Ἐ
νησις ἢ ὑπερβολὴ συντήξεως διακίνη.
καὶ ἁπλῶς πόνον, οὗπερ αὐτὴ καὶ ὁ κό-
1 πος. διὸ καὶ ἀεὶ βαρύνεται ὁ κοπιῶν. εἰ
δέον τὸ νεῦρον μὴ δεκτικὸν ὑγρότητος,
οὐκ ἂν ἐνταῦθα ὁ κόπος εἶναι κατὰ φύσιν. ὁ δὲ κόπος ἐξαλ-
λαγή τις, ἄτοπον τοῦ μὴ δι' ὧν ἡ κίνησις καὶ ὁ πόνος ἐν τούτοις καὶ
ὁ κόπος. ἀλλ' ἐκ τῆς κινήσεως ἐπιῤῥοὴ τῆς συντήξεως εἰς αὐτὰ
ταῦτα καὶ τὰς καμπὰς ἅπερ μάλιστα βαρύνονται καὶ κοπιῶ-
σι. λέγουσι δὲ καὶ τὰς σάρκας καὶ ὅλον τὸ σῶμα κοπιᾶν. ὅθεν
καὶ τὸν ὀστεοκόπον ὀστάγραν καλοῦσιν. εἰ δ' ἐν ὀστοῖς ὁ κόπος
2 πότερον, ὡς κινοῦσιν ἢ κινουμένοις, ἢ ὡς ἐπιῤῥοὴν δεχομένοις
ἢ οὐδὲν κωλύει τρόπον τινὰ ὡς ἄμφω καὶ γὰρ κινούμενά πως
καὶ δεχόμενα κατὰ τὴν ἐπιῤῥοήν. ὅταν γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς διίκη-
ται διὰ πλῆθος τοῦ πόνου τότ' ἐν τοῖς ὀστοῖς κόπου. ἐπεὶ καὶ
ἐν τῇ σαρκὶ καὶ ἐν ὅλοις τοῖς σώμασιν. ὃ δὴ καλοῦσι συγκεκό-
φθαι. ὁ διαθέντος συμβαίνει τοῦ πόνου πρὸς ἅπαντα τὰ μέρη.
καὶ μάλιστ' οἷς ἄν τις ἐν ὀργῇ καθάπερ τοῖς ἄνω καὶ κάτω. καὶ
αὐτῶν τούτοις μηρίοις ποσὶ ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς σκληροκοιτίαις.
3 ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν ἐν τοῖς καλυπτομένοις μέρεσι μάλιστα
καὶ νευρωδεστάτοις. ὅταν τις σύντηξις ἐπὶ τὰ νεῦρα καὶ τὰς καμ-
πὰς ἔλθῃ, καὶ ἡ βαρύτης ἀπὸ ταύτης. διὸ καὶ οὐδεὶς πώποτε
τὴν γαστέρα ἐκοπίασεν. οὐδὲ τὴν κεφαλήν. ἆρα δ' ὅταν καὶ ἄλ-
λως πως ἡ ὑγρότης ἐπιῤῥυῇ πάντως κόπος. οὐ γὰρ ἂν ἔτι διὰ
τὴν κίνησιν. ἢ τοῦτο μὲν οὐκ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ μᾶλλον πόνος
τις ἀκολουθεῖ. καὶ γὰρ καθήμενοι καὶ ἑστῶτες καὶ κατακείμε-
νοί φασι κοπιᾶν. καὶ ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι. καὶ ἡ πίεσις ἐπίπο-
4 νον. ἔστι γὰρ θλίψις καὶ πάγη τις. ἀλλ' ἐνίοτε δὴ καὶ ἀπὸ πλησμο-

νῆς καὶ ἀγρυπνίας καὶ ἀπὸ καταῤῥόου φασὶ κοπιᾶν. ἅπαν-
τα δέ πως ταῦτα καὶ πλῆθος ὑγρότητος. ἥτε γὰρ πλησμονὴ κρα-
τῦρος τοῦ σώματος, ἥτε ἀγρυπνία κωλύει τὴν πέψιν. ὅτε κα-
ταῤῥους, φανερά τις σύντηξις ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν ὑγρότης. πό-
τερον οὖν κόπος ταῦτα. ἢ ὠμότης ἡ διάθεσις; ὥσπερ καὶ ἐκ τῶν
ὕπνων συμβαίνει. βαρύνονται γὰρ διὰ τὴν σύντηξιν, ἢ οὐδὲν κω-
λύει διὰ πλείους αἰτίας γίνεσθαι τὸν κόπον. ἐπεὶ ἐνίοτε καὶ κα-
τεξηραμμένου τοῦ σώματος, καὶ οὐδεμιᾶς ὑγρότητος ὑπαρχού- 1
σης, οὐδαμῶς κοπιῶσι. καὶ μάλιστα γ' ὡς εἰπεῖν οὗτοι, πλὴν
εἴ τις ἐν τούτοις τοῖς μέρεσι λέγει τὴν σύντηξιν ὑπάρχειν. ἐπεὶ
ὅταν γ' ἁπλῶς ὑγρότητος ἐπιῤῥοὴ γίνηταί τις οὐ πάντως κό-
πος. ὥσπερ τοῖς ὑδρωπιῶσι τῶν ἀπὸ καθέδρας. ὧν τὰ γό-
νατα καὶ οἱ πόδες οἰδοῦσιν. οὐδὲ γὰρ ὅλως ὅταν ὑγρανθῇ καὶ
βαρυνθῇ τὸ σῶμα. σχεδὸν γὰρ πᾶσι τοῦτο συμβαίνει ἐν τοῖς νο-
τίοις. ταῦτα μὲν οὖν ἄγαν διορίσαι χαλεπόν. αἱ δὲ θεραπεῖαι
δόξαιεν ἐναντίαι πως εἶναι καὶ τῶν παθῶν καὶ ἑαυταῖς. οἱ μὲν ἤ- 2
τε καθυγραίνοντες καὶ λουτροῖς καὶ πότοις. εἴπερ ἐν ὑγρότη-
τι καὶ συντήξει τὸ πάθος. καὶ τῷ κόπῳ λύουσι τὸν κόπον κατὰ
τὴν παροιμίαν. οὐκ εἰσὶ δ' ἐναντίαι. καὶ γὰρ μάλ' ὀξέως δεῖται τὸ κα-
τάξηρον καὶ συντετηγμένον. καὶ πλείω τόπον, ἔκκρισιν ἐποίησε
τοῦ λυποῦντος. καὶ κατὰ σάρκα καὶ κατὰ κύστιν. ἥτε κίνησις καὶ
ὁ πόνος ἅπαν ἐξήρανε τὸ σύντηγμα καὶ ἐξέπεψε. οὐχ ἅπα-
σιν οὐδὲ πάντως αἱ τοιαῦται τῶν παθῶν. ἀλλ' οἷς μὲν μεγάλαι.
μὴ δ' ἀπὸ μεγάλων αἱ ἀρχαί. τὰ δ' ἀντίτυπα καὶ σκληρὰ μᾶλ- 3
λον ποιεῖ κόπον. καὶ ἐν πορείᾳ καὶ ἐν δρόμῳ καὶ ἐν κατακλί-
σει καὶ ἐν καθέδρᾳ, διὰ τὸ μᾶλλον ποιεῖν πληγὴν καὶ ἐπίθε-
σιν. τάχα δ' ἴσως καὶ τὴν συντομίαν πλείω. κοπηρότερον δὲ
τὸ τοιοῦτο καὶ δόξειεν. ἀλλ' ἔν γε ταῖς καθέδραις καὶ ταῖς κα-
τακλίσεσι τὸ ὑπεῖκον καὶ ἐνδιδὸν ὅταν ἅπαξ λάβῃ τὸ βάρος
οὐκ ἔτι ὑπείκει. ὥστε καὶ ταῦτα ἔχειν ὁμοίως ἀντιπίεξιν. οὐκ
ἔστι δὲ τοῦτ' ἀληθές. ἀεὶ γὰρ ἔχει πως τὰ τοιαῦτα ἐνδόσιν ὡς
ἀπίεστα τῇ φύσει. καὶ ἐπεὶ δῆλον ἐν τῷ πλείονι χρόνῳ ποιεῖν 4

ἀποκείμενον. ὅτι τοιοῦτον. ἔνια δὲ πιεστά, καὶ μηδὲν ἐνδιδόντα
τῇ θλίψει ποιεῖ τὸν κόπον. ἔτι κατὰ τὴν κίνησιν καὶ τὴν στροφὴν
τἆλλ' ἐνδίδωσι καὶ ποιεῖ τινὰ μεταβολὴν τάδε. οὐ δὴ ταῦτα
δήπως καὶ τὰ ἐπίπεδα τῶν κοίλων κοπιαρώτερα. καὶ κατά-
κυρτα τῶν ἐπιπέδων. ἡ γὰρ θλίψις, σφοδρότερον ποιεῖ καὶ μεί-
ζω τὸν πόνον. ἐφ' ἕνα τόπον ἀθροιζομένου τοῦ βάρους. τὸ μὲν
οὖν κυρτὸν τοῦ εὐθέος. τούτου δὲ μᾶλλον τὸ κοῖλον. διότι δὲ
1 τοὺς μηροὺς καὶ τὰς κνήμας μᾶλλον κοπιῶσιν, ὅτι μάλιστα ὁ
πόνος τις τοῦ συνεχοῦς διάστασις. συνεχεστέρως δὲ καὶ συμ-
φυεστέρως ὁ μηρός. ἅμα δὲ καὶ ἡ τῶν νεύρων διάστασις. καὶ ἐν
τούτῳ καὶ ἐνδοτέρῳ τοῦ τόπου τοῦ ἔχοντος τὸ περίττωμα. διό-
περ ἂν ὑπερβάλλῃ τῇ ὑγρότητι διὰ τὴν κίνησιν τε μᾶλλον
καὶ πλεῖον. ὅτι δὲ ἡ ἀνάρτησις ποιεῖ συμπάθειαν τῶν νεύ-
ρων καὶ φλεβῶν. καὶ ἐκ τῶν βουβώνων, δῆλον. πληγέν-
των γὰρ τῶν κάτωθεν ἐνταῦθα βουβώνων. διότι δὲ κατα-
2 βαίνοντες μὲν κάταντες τοὺς μηροὺς μάλιστα πονοῦσιν ἀνα-
βαίνοντες δὲ τὰς κνήμας ὅτι κατὰ μὲν τὴν ἀνάβασιν ὁ πόνος
τῷ αἴρειν τὸ σῶμα. φορτίον γὰρ γίνεται. ἱκανὸν οὖν ἅπαν ἐ-
πικεῖται τὸ βάρος. καὶ ὁρώμενον τοῦτο μάλιστα ὁ πόνος. ἡ
δὲ κνήμη τοιοῦτον. ἔσχατον γὰρ ἔχον μῆκος καὶ οὐχ ὥσπερ
ὁ ποὺς πλάτος. διόπερ σαλεύεται καθάπερ οὖν ὑπὸ τοῦ
βάρους τῶν ὤμων μάλιστα πονοῦσιν. ὥστε ἐπὶ τούτῳ ἔ-
χουσι τὸ βάρος. ὁμοίως καὶ τὰς κνήμας. ἐν δὲ τῷ κατα-
3 βαίνειν ὁ πόνος τῷ ἐπιπίπτειν τὸ σῶμα καὶ παρωθεῖν πέρα φύ-
σιν. ὥστε καὶ ὁ μηρὸς ἐπιπίπτει καὶ σαλεύει τοῦτο μάλι-
στα καὶ ποιεῖ τὸν πόνον. ὡς οὖν ἡ κνήμη ἐν τῷ ἀναβαίνειν κα-
κοπαθεῖ, οὕτως ὁ μηρὸς ἐν τῷ καταβαίνειν ἐξαίρων τὸ σῶμα
ὅλον. ἁπλῶς τὰ βαρὺ κάτω φέρεται. ὥστε χαλεπώτερον
τὸ ἀναβαίνειν τοῦ καταβαίνειν. χαλεπώτεροι δ' οἱ περὶ τὸν θώ-
ρακα τόποι τῶν κάτω. διότι ἐγγυτέρω τοῦ πνευματικοῦ τό-
που. συμβαίνει οὖν ταχὺ συνεκφλεγμαίνειν. τοῦτο δ' ὁ πυρετός.
4 ἡ δ' ἀρχὴ τῶν σπλάγχνων φλεγμονὴ πόρρω. διὰ τὸ ἀπομαραίνεσθαι

θᾶττον. τῷ δὲ βραχίονι κοπιαρώτερον Διογένης ῥίπτειν λίθον, ἢ
ἄλλο τι βάρος, ἐστι σπασμωδέστερον, καὶ καματωδέστερον. οὐ γὰρ
ἐπερείδεται καθάπερ ὁ βάλλων πρὸς τὸν ἐν τῇ χειρὶ ὄγκον.
ὥσπερ ὁ πένταθλος πρὸς τοὺς ἀλτῆρας καὶ τοὺς καρπούς. διὸ
ὁ μὲν μεῖζον ἅλλεται ἢ μὴ ἔχων. ὁ δὲ θᾶττον θεῖ μὴ προσσείων.
ὁ δὲ ἧττον σπᾶται προπιπτῶς διὰ τὸ βάρος. εἰ δὲ βραχεῖς πε-
ρίπατοι κοπιαρώτεροι τῶν μακρῶν καὶ οἱ ὁμαλοὶ τῶν ἀνω-
μάλων. ὅτι πολλάκις ἴσασθαι συμβαίνει. τῷ δ' ἐν τῷ αὐτῷ σχή- 1
ματι χαλεπὸν καὶ κοπῶδες, οὐδὲν οὐδ' ἐκεῖνο ὑπεναντίον. ὡς
κοπιῶσι τε μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς ὁμαλοῖσι χωρίοις, καὶ θᾶττον βα
δίζουσιν ἢ ἐν τοῖς ἀνωμάλοις κοπιαρότερον μὲν γὰρ τὸ ἐν αὐ
τῷ σχήματι. θᾶττον δ' ἡ βάδισις ἡ ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ ἐλάττω τὴν
ἀναφορὰν ἔχουσα. τοιαύτη δ' ἡ ἐν τῷ ὁμαλῷ. τὸ δὲ περὶ ἑκάστην
πορείαν γινόμενον, γίνεται παρὰ τὰ πολλά. διότι δὲ μακροὶ
μὲν ὄντες οἱ περίπατοι ἐν τοῖς ὁμαλοῖσι κοπιαρώτεροι τῶν
ἀνωμάλων. οἱ δὲ βραχεῖς ἀκοπώτεροι. ἢ ὅτι ἡ τε πολλὴ κίνη- 2
σις ποιεῖ κόπον. καὶ ἰσχυρὰ τοιαύτη σπασματώδης. πολλὴ δ' ἡ
συνεχὴς καὶ μία ἐν μὲν οὖν τοῖς ἀνάντεσιν αἳ ἔχωσι μῆκος
αἱ μεταβολαὶ ποιοῦσιν ἀνάπαυσιν ἐν δὲ τοῖς ὁμαλέσιν ἡ ὁ-
μοιότης τοῦ σχήματος οὐ διαλαμβάνει, ἀλλὰ συνεργάζεται πρὸς
τὸ συνεχῆ τὴν κίνησιν εἶναι. ὅταν δ' ἡ βραχεῖα, διὰ μὲν τὸ πλῆ-
θος τῆς κινήσεως, οὐ γίνεται κόπος. διὰ δὲ τὸ μεταβολὴν ἰσχυ-
ρὰν εἶναι. καὶ ἐναντίαν τῆς κάτω καὶ ἄνω ποιεῖ κόπον. τοιαύ-
τη δ' ἡ ἐν τοῖς ἀνάντεσιν. ἐν δὲ τοῖς παιδίοις τοῦθ' ὅτι θερμά 3
τε καὶ κάθυγρα τὰ σώματα διὰ τὴν σύντηξιν. ἡ δὲ τοιαύτη
διάθεσις σπερματική. κατάκεινται δ' ὕπτιοι διὰ τὴν ἔκλισιν. ἐν
τούτῳ γὰρ τῷ σχήματι μάλιστ' ἄνισον, καὶ πρὸς τὸν ἐξονειρω-
γμὸν συνεργεῖ. συμβαίνει δ' αὐτοῖς καθεύδειν μὲν μᾶλλον.
τὴν δ' ἴσην τροφὴν ἧττον πέττειν. καίτοι ὁ ὕπνος πεπτικὸν ὅτι ἅ-
μα τῇ τροφῇ περιττώματος ἔχουσι πλῆθος, ὃ καὶ αὐτὸ μέ-
τριον ὄν, συμπεπτώτερόν ἐστι πολλῆς τροφῆς. διὸ καὶ ἀναμιγνύ
μενον κωλύει πέττεσθαι τὴν τροφήν. ὁ δὲ ὕπνος μᾶλλον γίνε- 4

ται ἀπὸ τοῦ πλείονος ὑγροῦ καὶ θερμοῦ. καθάπερ τοῖς μεθύουσι. κελεύουσι δ' ἔνιοι, τοὺς μὲν χειμερινοὺς, ἀλείμματι, τοὺς δὲ θερινοὺς, λουτρῷ θεραπεύειν. τοὺς μὲν διὰ τὰς μεταβολὰς καὶ φρίκας. τοὺς δὲ διὰ τὴν ξηρότητα τῆς ὥρας καθυγραίνειν. διὸ καὶ τοῖς πρώτοις τοῦ θέρους μᾶλλον ἡδονὴ σιτία. κοινὸν μὲν, οἰκειότερον δὲ τῷ θέρει. διὰ γὰρ τὴν ὥραν ἀπὸ τῶν σιτίων θερμαίνεται. διότι δὲ ὑγρὰ σώματα κοπιαρώτερα τῶν μὴ ὑγρῶν.

1 ἀσθενέστερα γάρ. τὸ δ' ἰσχυρότερον μὲν, ἀπαθέστερον δὲ, οὐ πρὸς ἅπασαν ἀπάθειαν τὸ σκληρὸν, ἀλλὰ πρὸς θραῦσιν, ἢ κάταξιν, ἢ θλάσιν. ἢ διάσπασιν. ἀλλὰ γλισχρότερα. ὧν ἔνια μαλακὰ καὶ ὑγρὰ τὴν φύσιν. ὁ δὲ κόπος. ἐκσπαστικῆς καὶ ἐκ πολυκινῆς κινήσεως, ἐν μὲν γὰρ τῇ μεταβολῇ τῆς πορείας πάντ' ἔχει καὶ τὴν συνέχειαν πρὸς τὰ

μέρη. ἐν δὲ τῇ θέσει τῶν μερῶν, τύπτει διὰ τὰ ὑγρὰ τῶν

σωμάτων, καὶ γάρ τι   μᾶλ-

2 λον καὶ τύπτεται ἧττον διὰ   τὰ δὲ σκληρὰ

τοῦ   τιον.

ΤΕ´ΛΟΣ ΤΟΥ͂ ΠΕΡΙ` ΚΟ´ΠΩΝ.

Ι ὀσμαί, τὸ μὲν ὅλον ἐκ μίξεώς εἰσι καθάπερ οἱ χυλοί. τὸ γὰρ ἄμικτον ἅπαν ἄοσμον, ὥσπερ ἄχυλον. διὸ καὶ τὰ ἁπλᾶ. ἄοσμα. οἷον ὕδωρ. ἀήρ. πῦρ. ἡ δὲ γῆ μάλιστα μόνη ὀσμὴν ἔχει. διὸ μάλιστα
μικτή. τῶν δ᾽ ὀσμῶν. αἱ μὲν ὥσπερ ἀη- 1
δεῖς καὶ ὑδαρεῖς καθάπερ ἐπὶ τῶν χυλῶν. αἱ δὲ ἔχουσαί τινας ἰδέας. αἱ δ᾽ ἰδέαι, δοκοῦσι μὲν ἀκολουθεῖν ταῖς τῶν χυλῶν. οὐ μὴν ἔχουσί γε πάσαις ταῖς αὐταῖς προσηγορίας, ὥσπερ ἐν τοῖς πρότερον εἴπομεν. οὐδ᾽ ὅλως οὕτω διωρισμέναι τοῖς εἴδεσιν, ὥσπερ οἱ χυλοί. ἀλλ᾽ ὡς αὐτοῖς λέγειν. ὅτι τὰ μὲν εὔοσμα. τὰ δὲ κάκοσμα. τῆς δὲ εὐοσμίας καὶ κακωδίας, ἑκάτερα τὰ εἴδη κατωνόμασται καίπερ ἔχοντα διαφο-
ρὰς μεγάλας. ἐπεὶ γὰρ τῶν γλυκέων καὶ πικρῶν μᾶλλον, ἀλ- 2
λα δριμέα λέγεται καὶ ἰσχυρὰ, καὶ μαλακὴ καὶ γλυκεῖα καὶ βαρεῖα ὀσμή. κοιναὶ δ᾽ ἔνιαι τούτων, καὶ τῶν κακωδῶν. ἡ δὲ καθόλου καὶ ὥσπερ ἐπὶ πᾶσι τοῖς διαφθειρομένοις, σαπρότης. ἅπαν δὲ τὸ σηπόμενον κακῶδες εἰ μή τις τὴν ὀξύτητα λέγει, τὴν οἷον σαπρότητα, τῇ ὁμοιότητι τῆς φθορᾶς. ἐν ἅπασι δ᾽ ἐστὶν ἡ τοῦ σαπροῦ κακωδία, καὶ ἐν φυτοῖς. καὶ ἐν ζῴοις, καὶ τοῖς ἀψύχοις. ἐν ἅπασι δὲ διαφθειρομένοις, ὧν μὴ ἡ σύστασις
εὐθὺς ἐκ τοιαύτης ὕλης. ἔχει γὰρ ἔνια καὶ τὴν τῆς ὕλης ὀσμήν. 3
οὐ μὴν ἐπὶ πάντων γε τοῦτ᾽ ἀκολουθεῖ. πολλὰ γὰρ οὐ κακώδη τὰ ἐκ τῶν σαπρῶν, ὡς οὐδ᾽ οἱ μύκητες οἱ ἐκ τῆς κόπρου φυόμενοι. τὰ δὲ ἐκ σήψεως φυόμενα καὶ συνιστάμενα κακώδη. εὔοσμα μὲν οὖν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν τὰ πεπεμμένα λεπτὰ καὶ ἥκιστα γεώδη. τὶ δ᾽ ἐ τῆς ὀσμῆς ἐν ἀναπνοῇ. κακώδη δὲ δηλονότι τ᾽ ἀναντία. πολλὰ δ᾽ ὥσπερ τῶν γλυκέων ἐμφαίνει τινὰ πικρότητα, καὶ τῶν εὐωδῶν βαρύτητα ταῖς ὀσμαῖς. ἔχει δ᾽ ἕκαστον ὀσμὴν ἰδί-
αν καὶ ζῴων καὶ φυτῶν καὶ τῶν ἀψύχων ὅσα ὀσμώδη. πολλὰ δ᾽ ἤ μὴν 4

οὐ φαίνεται. διὰ τὸ χειρίστην ἔχειν τὴν αἴσθησιν ταύτην ὡς εἰπεῖν.
ἐπεὶ τοῖς γε ἄλλοις καὶ τὰ παντελῶς ἄοσμα φαινόμενα διδῶ-
σι τινὰ ὀσμήν. ὥσπερ αἱ κριθαὶ τοῖς ὑποζυγίοις αἱ ἐκ τῆς κε-
δροπόλιος. ἃς οὐκ ἐσθίουσι διὰ τὴν κακωδίαν. ἡμᾶς δὲ καὶ αἱ τῶν
ζώων λανθάνουσι τῶν ὀσμωδῶν δοκούντων. εὐωδία μὲν οὖν οὐθενὶ
φαίνεται καθ' αὑτὸ χαίρειν ὡς εἰπεῖν. ἀλλ' ὅσα πρὸς τὴν τροφὴν
καὶ τὴν ἀπόλαυσιν. πονεῖν δ' ἔνια φαίνεται ταῖς ὀσμαῖς καὶ ταῖς
1 εὐωδίαις, εἴπερ ἀληθὲς τὸ ἐπὶ τῶν γυπῶν καὶ τῶν κανθάρων. τοῦτο
δὲ ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν δῆλον τῶν διὰ ἐναντίωσιν τῆς ἐναντίας
φύσεως. ὡς δὲ καθ' ἕκαστον ἅμα δεῖ τήν, τε κρᾶσιν τὴν ἑκάστου
καὶ τὴν τῆς ὀσμῆς λαμβάνειν δύναμιν. εἰσὶ μὲν ἔνιαι τῶν εὐό-
σμων καὶ ἐν ταῖς τροφαῖς. οἷον αἱ τῶν ἀκροδρύων καὶ ἀπίων, καὶ μή-
λων. αὗται γὰρ αἴτιαι τῆς προσφορᾶς ἢ ἀξίαι. καὶ μᾶλλον ὡς εἰ-
πεῖν. οὐ μὴν ἀλλ' ὥς γ' ἁπλῶς διελεῖν. αἱ μέν εἰσι καθ' αὑτάς,
αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός. αἱ μὲν τῶν χυλῶν καὶ τῆς τροφῆς κα-
2 τὰ συμβεβηκός. αἱ δ' ὥσπερ τῆς ἀναπνοῆς καθ' αὑτάς. ὡς γὰρ
ἐπίπαν τὰ εὔοσμα, καθάπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη, δύσχυλα
καὶ στρυφνὰ. καὶ ὑπόπικρα. ἔνια δὲ τῶν εὐχύλων καὶ κακώδη.
καθάπερ καὶ τὸ αἰγύπτιον καλούμενον σῦκον γλυκὺ ὄν. καὶ
εἰ μὴ πανταχοῦ, ἀλλ' ἐνιαχοῦ. καὶ ἡ ἀρκευθὸς ἐμφαίνει τινὰ τῇ
μασήσει κακωδίαν γλυκεῖα οὖσα. τὸ δ' οὖρον ποιεῖ εὐῶδες.
ἐπεὶ δὲ τῶν ὀσμῶν, αἱ μὲν ἐν φυτοῖς καὶ τοῖς τούτων μορίοις,
οἷον κλωσί. φύλλοις. φλοιοῖς. καρποῖς. δακρύοις. αἱ δὲ ὥσπερ
3 διείλομεν ἐν ζώοις καὶ φυτοῖς, καὶ τοῖς ἀψύχοις. αὗται μὲν
φανερὸν ὅτι πέψιν ἕκασται λαμβάνουσιν ἐν τοῖς οἰκείοις. αἷς
καὶ τὸ εὐῶδες καὶ κακῶδες ἀκολουθεῖ κατὰ τὰς οἰκείας φύ-
σεις. ἡ δὲ πέψις τῷ οἰκείῳ θερμῷ. ἐν δὲ τοῖς ἀψύχοις ταῖς τῶν
ἁπλῶν δυνάμεσι. καὶ γίνονται καὶ μεθίστανται καθάπερ οἱ χυ-
λοί. ὅσαι δὲ δὴ κατὰ τέχνην καὶ ἐπίνοιαν γίνονται, περὶ τούτων
πειρατέον εἰπεῖν, ὥσπερ καὶ περὶ τῶν χυλῶν. ἐν ἀμφοῖν δὲ δῆ-
λον. ὡς ἀεὶ πρὸς τὸ βέλτιον ἢ ἥδιον τὴν ἡμῖν ἡ διαφορά. πᾶσα
4 γὰρ τέχνη στοχάζεται τούτων. εἰσὶ μὲν οὖν καὶ τοῖς ἀμίκτοις

ὀσμαί τινες. πρὸς ἃς συνεργεῖν πειρῶνται καὶ ταῖς περὶ

ταῖς τῶν χυλῶν εὐστο οὐ μὴν

ἀλλ' ὥστε ἁπλῶς εἰπεῖν ἐν μίξει τὸ πλεῖον, καὶ οὕτως αἱ

δυοῖν μὲν ὡς

τῷ γένει λαβεῖν ὑγροῦ καὶ ξηροῦ. διχῶς δέ γε

ὅταν ἢ ὁμογενὲς ὁμογενεῖ, ἢ πρὸς ἀλλάττον τῷ αἴτε

ἢ ὑγρῷ ὑγρόν ἢ ξηρῷ ξηρόν. ἐν 1

δυοῖν γὰρ τούτων καὶ ἡ τῶν χυλῶν, καὶ τῶν ὀσμῶν γένεσις. ὡς μὲν οἱ τὰ ἀρώματα καὶ τὰ διαπάσματα συντιθέντες ξηροῖς πρὸς ξηρά. ὡς δ' οἱ τὰ μύρα κεραννῦντες, ἢ τῷ οἴνῳ ἐπιχέοντες ὑγροῖς πρὸς ὑγρά. τὸ δὲ τρίτον ὃ καὶ πλεῖστόν ἐστιν, ὡς οἱ μυρεψοί, ξηροῖς πρὸς ὑγρά. παντὸς γὰρ μύρου καὶ χρίσματος ἡ σύνθεσις αὕτη. δεῖ δ' εἰδέναι. ποῖαι ποίοις εὔμικτοι καὶ ποῖαι ποίοις συνεργοῦσιν εἰς τὸ ποιεῖν μίαν. ὥσπερ ἐπὶ τῶν χυλῶν.

2 καὶ γὰρ ἐκεῖ ταυτὸ τοῦτο ζητοῦσιν οἱ μιγνύντες, καὶ ἔτι ἀρτύοντες. ταῦτα μὲν οὖν ἐν οἷς καὶ δι' ὧν αἱ τέχναι ποιοῦνται. τὰ τέλη, μίγνυνται δὲ τὰ μὲν αὐτῆς τῆς ὀσμῆς ἕνεκα, καὶ πρὸς ταύτην τὴν αἴσθησιν. τὰ δ' ὥσπερ ἡδύνειν βουλόμενα τὴν γεῦσιν. ἔτι ὥσ οἱ τὰ μύρα τοῖς οἴνοις ἐπιχέοντες. οἱ τὰ ἀρώματα ἐμβάλλοντες αἱ γὰρ αἰσθήσεις σύνεγγυς οὖσαι ποιοῦσί τινα ἀπόλαυσιν ἀλλήλων. ὅθεν καὶ αὐτοῖς τοῖς γευστοῖς ζητοῦσι τὰς εὐοσμίας. Ἀπορήσειε δ' ἄν τις ἴσως διατί πρὸς τε μύρον. καὶ τ'

3 ἄλλα εὔοσμα τοὺς μὲν οἴνους ἡδύνει, τῶν δὲ βρωμάτων οὐδὲν ἀλλὰ πάντα λυμαίνεται καὶ ἄπυρα καὶ πεπυρωμένα. τὸ δ' αἴτιον ὑποληπτέον, ὅτι συμβαίνει τῶν μὲν ξηρῶν ἀφαιρεῖσθαί τε τὸν οἰκεῖον χυλὸν διὰ τὴν ἰσχύν. καὶ ἅμα συνεπιφαίνειν τὸν αὑτῶν ὄντα στρυφνὸν καὶ ὑπόπικρον. ἅπαν γὰρ τὸ εὔοσμον τοιοῦτον. διαμασωμένοις δὲ μᾶλλον ἐμφανές. διά τε τὴν θλίψιν καὶ τομὴν καὶ ἔτι τὸ χρονίζεσθαι. τὸν δ' οἶνον οὐδέτερον ποιεῖ. καὶ γὰρ ὁ χυλὸς ἰσχυρότατος καὶ πλείων εἰς τὸ μὴ κρατεῖσθαι. καὶ οὐδένα τῇ γεύσει χρόνον ἐπιδιατρίβων, ἀλλ' ὅσον ἀπ- 4

θιγγάνων.

θιγγάνω. ὥστε τὸ μὲν ἡδὺ, ἐνδιδόναι τῇ αἰσθήσει. τὸ δὲ πικρὸν καὶ δύσκολον τῇ γεύσει μὴ ἐμφαίνων. ἀλλὰ συμβαίνει τὸ ὅντι καθάπερ ἥδυσμα γίνεσθαι τῷ πόματι τὴν ὀσμήν. τὸ μὲν γὰρ γλυκὺ καὶ μάλιστα δεομένου διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν. τοῖς δ' ἄλλοις ὥσπερ μιᾶς ἐξ ἀμφοῖν γινομένοις διὰ τὴν μίξιν. ὁ γὰρ οἶνος ὥσπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη, δεινὸς δέξασθαι τὰς ὀσμάς. ἔχει δ' ἀπόρησιν καὶ τόδε. διό τι τὰ μὲν ἄνθη καὶ τὰ στεφανώ-
1 ματα ἀσθενέστερα ὄντα ταῖς ὀσμαῖς καὶ πόρρωθεν ὄζει. ἡ δ' ἶρις καὶ τὸ νάρδον καὶ τὰ ἄλλα τὰ εὔοσμα τῶν ξηρῶν, ἰσχυρότερα ἐγγύθεν καὶ ἔνιά γε προσενηνεγμένοις, ἔνια δὲ καὶ τρίψεως προσδεῖται καὶ διαιρέσεως. τὰ δὲ καὶ πυρώσεως, ὥσπερ ἡ σμύρνα καὶ ὁ λιβανωτὸς, καὶ πᾶν τὸ θυμιατόν. αἴτιον δ' ὅτι τῶν μὲν ἀνθῶν ἐπιπολῆς τὸ ποιοῦν τὴν ὀσμὴν ἅτε μανῶν ὄντων, καὶ οὐκ ἐχόντων βάθος τῶν δὲ ῥιζῶν καὶ πάντων τῶν στερεῶν, ἐν βάθει τὰ δ' ἔξωθεν ἀπεξηραμμένα καὶ πεπυκνω-
2 μένα. διὸ καὶ ἀφιᾶσι πόρρω τὰς ἀποπνοίας. τὰ δ' ἔτι ἀνοίξεως δέονται τῶν πόρων ὅθεν καὶ αἰρούμενα καὶ κοπτόμενα, πάντ' εὐωδέστερα. τὰ δ' ἄνθη κακωδέστερα τριβόμενα. τὰ μὲν γὰρ ἐκφαίνει τὸ οἰκεῖον. τὰ δὲ προσλαμβάνει τὸ ἀλλότριον. ὁ δὲ λιβανωτὸς καὶ ἡ σμύρνα πυκνότερον ἔτι τὴν φύσιν ἔχοντα προσδέονται πυρώσεως μαλακῆς. ἡ κατὰ μικρὸν ἐκθερμαίνουσα ποιήσει τὴν ἀναθυμίασιν. ἐὰν γὰρ κόπτῃ τις ἢ τρίβῃ ταῦτα, προσοίσονται μὲν ὀσμήν. οὐχ ὁμοίως δὲ ἡδεῖαν οὐδ' εὐταμίευτον.
1 τούτων μὲν οὖν τοιαῦται τινὲς αἱ αἰτίαι. τῶν δὲ μύρων ἡ σύνθεσις καὶ ἡ κατασκευὴ τὸ ὅλον. ἔτι εἰς θησαυρισμόν ἐστι τῶν ὀσμῶν διόπερ εἰς οὔλαιον τίθενται. τοῦτο γὰρ χρονιώτατον καὶ ἅμα πρὸς τὴν χρείαν μάλιστ' ἁρμόττον, ἐπεὶ φύσει ἥκιστα δεκτικὸν ὀσμῆς διὰ τὴν πυκνότητα καὶ τὸ λίπος. αὐτῶν δὲ τούτων τὸ λιπαρώτατον ἔτι τὸ ἀμυγδάλινον. τὸ δὲ σισάμινον καὶ τὸ ἐκ τῶν ἐλαιῶν μάλιστα. χρῶνται δὲ μάλιστα τῷ ἐκ τῆς βαλάνου τῆς αἰγυπτίας καὶ συρίας. ἥκιστα γὰρ λιπαρόν. ἐπεὶ καὶ τῷ
4 ἐκ τῶν ἐλαιῶν μάλιστα χρῶνται τῷ ὠμοτριβεῖ τῆς φαυλίου.

δοκεῖ γὰρ ἀλιπέστατον ἔχειν καὶ λεπτότατον. καὶ τούτων νέῳ καὶ
μὴ παλαιῷ. τὸ γὰρ ὑπὲρ ἐνιαυτὸν, ἀχρεῖον. παχύτερον καὶ λι
παρώτερον γινόμενον. ἔλαιον μὲν οὖν τὸ τοιοῦτον, οἰκειότατον.
ἀνοδέστατον γάρ. φασὶ δέ τινες καὶ ἐν τῷ χρώματι τὸ ἐκ τῶν
πικρῶν ἀμυγδάλων. πολλὰ δὲ γίνεται περὶ κιλικίαν καὶ ποιοῦ
σιν ἐξ αὐτῶν χρῖσμα. φασὶ δὲ καὶ εἰς τὰ σπουδαῖα τῶν μύρων
ἁρμόττειν ὥσπερ καὶ τὸ ἐκ τῆς βαλάνου καὶ τοῦτο. ποιεῖ δὲ
κελυφηνῶν τῶν εὔοσμα εἰς τὸ ἔλαιον ἐμβαλλόμενα. ἐπεὶ καὶ 1
τὰ τῶν πικρῶν. ἰδεῖν δέ πως οὐκ ἐναντίον. ἅμα μὲν τὸ ἁρ-
μόττον ζητεῖν ὥσπερ καὶ τὸ ὁμοειδὲς ἐκ τῶν φαυλίων. ἅ-
μα δ᾽ ἐν τούτοις ποιεῖν. δριμύτητα γὰρ ἔχει τὰ τῶν ἀμυγδά-
λων, εἰ μὴ ἄρ᾽ ὅτι τὸ ἔλαιο ἑψόμενον κακῶδες. ταῦτα μὲν οὖν
ἐπισκεπτέον. χρῶνται δὲ πρὸς πάντα τοῖς ἀρώμασι. τοῖς μὲν
ἀποστύφοντες τὸ ἔλαιον. τοῖς δὲ καὶ τὴν ὀσμὴν ἐκ τούτων ἐμ
ποιοῦντες. ἀποστύφουσι γὰρ πᾶν εἰς τὸ δέξασθαι μᾶλλον τὴν
ὀσμὴν ὥσπερ τὰ ἔρια τὴν βαφήν. ἀποστύφεται δὲ τοῖς ἀσθε- 2
νεστέροις τῶν ἀρωμάτων. εἶθ᾽ ὕστερον ἐμβάλλουσιν. ἀφ᾽ οὗ ἂν βού
λωνται τὴν ὀσμὴν λαβεῖν. ἐπικρατεῖ γὰρ εἰς τὸ ἔσχατον ἐμ-
βαλλόμενον καὶ ἂν ἔλαττον ᾖ. δῆλον ἐὰν εἰς κοτύλην σμύρνης ἐμ-
βληθῇ μνᾶ. καὶ ὕστερον ἐμβληθῶσι κινναμώμου δύο δραχμαί.
θαυμάσειε δ᾽ ἄν τις ἴσως οὖν τότε καὶ διατί ποτε τὰ ἀρώμα
τα προσεμβαλλόμενα δεκτικώτερον ποιεῖ τοὔλαιον ὀσμὴν
ἔχοντα. δεῖ γὰρ εὐῶδες εἶναι τὸ δεξόμενον. τὸ δὲ κατειλημμέ-
νον ἐφ᾽ ἑτέρου οὐκ εὐῶδες. ὥσθ᾽ ἧττον ἐχρῆν εἶναι δεκτικόν. αἴ- 3
τιον δ᾽ ἀμφοτέρων ἢ πάντων τὸ αὐτό. ξηρὰ γὰρ ὄντα, τὸ λίπος
ἕλκει πρὸς ἑαυτὰ καὶ ἀναδέχεται. διὸ καὶ τὴν συνέχειαν ἐξαι
ρεῖ. μανὸν δὲ γινόμενον καὶ τοῦ λίπους ἀφαιρεθέντος, ἐν ᾧ καὶ
ἡ οἰκεία μάλιστα ὀσμὴ, δεκτικώτερον ἐγένετ᾽ αὐτοῦ ἐπεμβαλ
λομένου διὰ τὸ μὴ ἀντιστατεῖν. ἡ δὲ ἀπὸ τῶν ἀρωμάτων ὀσ-
μὴ καὶ ἀσθενής. ἅτε εἰς τὸ λιπαρὸν ἀνηλωμένη, καὶ ἔτι κατέχε-
ται τούτῳ διὰ τὸ πληρῶσαι τοὺς πόρους. ὥστε κατὰ λόγον. κἂν
ἔλαττον ᾖ τὸ ἐμβαλλόμενον ἐπικρατεῖν τὴν τούτου ὀσμήν. 4

εἰς ἀσθενέστατον γὰρ ἐμπίπτει καὶ δεκτικώτερον. κάλλιστον δ' ἔ-
χει καὶ ἡ πολυχρονιότης ἡ ἐν ἑκάστῳ, καὶ ἡ πρὸς τὴν πύρω-
σιν ἀσθένεια καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα. τὸ γὰρ δεκτικώτατον ὂν τὸ
τῆς βαλάνου, καὶ χρονιώτατον καὶ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν μά-
λιστα γὰρ ὥσπερ ἓν γίνεται καὶ συμφυὲς τὸ μάλιστα δεχό-
μενον. ἀεὶ γὰρ τὸ τοιοῦτον διαμονώτατον. διὸ καὶ πυρούμε-
νον μάλιστα ἀπαθές. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων τὸ στησάμε-
1 νον. τοῦτο γὰρ δεκτικώτατον. τὸ δ' ἀμυγδάλινον παρακμάζει
ταχύ. καὶ ὀλιγοχρονιώτατον διὰ τὴν ἐναντίαν αἰτίαν. τὸ
γὰρ ἥκιστα δεξάμενον τάχιστα μεθίησι. τοῦ ῥοδίνου δὲ μάλι-
στα δεκτικὸν τὸ στησάμενον διὰ τὴν λιπαρότητα. πυρούμενον δὲ
ὄζει στησάμενον καθάπερ ἀναλούμενον. αἱ μὲν οὖν τῶν ἐλαιῶν
φύσεις καὶ δυνάμεις, τοιαῦται. τὰ ἀρώματα δὲ πάντα,
σχεδὸν καὶ εὔοσμα πλὴν τῶν ἀνθῶν, ξηρὰ καὶ θερμὰ καὶ στη-
πτικὰ καὶ δηκτικά. τὰ δὲ καὶ ἔχοντά τινα πικρότητα καθά-
2 περ καὶ ἐν τοῖς πρότερον εἴπομεν, ὥσπερ ἶρις. σμύρνα. λι-
βανωτός. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν καὶ τὰ μύρα. κοινότατον δὲ τῶν
δυνάμεων τότε στιπτικὸν καὶ τὸ θερμαντικόν. αἳ δὴ καὶ ὀρ-
γάζονται. ἀποσύφονται μὲν οὖν πάντα πυρούμενα. τὰς δ' ὀ-
σμὰς τὰς κυρίας ἀντιλαμβάνει ψυχρὰ καὶ ἀπύρωτος. καὶ
ἔοικεν ὥσπερ τῶν ἀνθῶν. τὰ μὲν ψυχροκαφῆ. τὰ δὲ θερ-
μοκαφῆ. παραπλησίως ἔχειν καὶ ὧδε τῶν ὀσμῶν. πάντων
δὲ ἡ ἕψησις καὶ ἔστι ὑπόστυψιν καὶ τὰς κυρίας ὀσμὰς ἐ-
3 νισταμένων, ἡ τῶν ἀγγείων ἐν ὕδατι γίνεται, καὶ οὐκ αὐτῶν
τῷ πυρὶ χρωμένων. τοῦτο δ' ὅτι μαλακὸν εἶναι δεῖ τὴν θερ-
μότητα, καὶ ἀχρυσία πολλοὶ γίνοιτ' ἂν τῇ φλογὶ χρωμέ-
νων. ἔτι καύστησιν ὄζει. ποιεῖ δ' ἐλάττω τὴν ἀχρυσίαν ὅ-
σα πυρούμενα λαμβάνει τὰς κυρίας ὀσμὰς μᾶλλον. ἢ ὅ-
σα ψυχρὰ διὰ τὸ προσφυρᾶσθαι τὰ πυρούμενα. τὰ μὲν οἴ-
νῳ εὐώδει. τὰ δ' ὕδατι. ἧττον γὰρ ἀναπίνει. τὰ δὲ ψυχρὰ
ξηρὰ ὄντα μᾶλλον καθάπερ ἶρις κοπεῖσα. λαμβάνον-
4 τες γὰρ τοῦ ἀμφορέως ξηρὰς ἴρεως κεκομμένης μέδιμνον

καὶ δύο ἡμίεκτα πολλὴν ποιεῖν φασιν ἀχρυσίαν. ἐὰν δὲ με-
τρίῳ φυράσῃ λείπειν ὅσον δύο χοᾶς τοὺς δὲ πολλοὺς ἔλαττον. γί-
νεται δὲ τὸ βέλτιον τὸ ἴρινον ἐὰν ἡ ξηρὰ καὶ ἀπύρωτος ἡ ἶρις.
ἀκρατεστέρα γὰρ ἡ δύναμις. ἢ ἐὰν φυραθεῖσα καὶ πυρουμένη.
συμβαίνει δ' ὥσπερ καὶ ἐκθλίβεσθαι μᾶλλον ἐκ τῶν περιπεφυσω-
μένων διὰ τὸ ἧττον ἀναδέχεσθαι καὶ ἕλκειν εἰς αὑτό. περιστύ-
φοντες δ' οὐ πολὺν χρόνον ἐῶσι τὰ ἀρώματα. ἀλλ' ἐξαιροῦ-
σιν ὅπως μὴ πολὺ ἐκπίνωσι. πρὸς ἕκαστον δὲ τῶν μύρων ἐμβάλ 1
λουσι τὰ πρόσφορα τῶν ἀρωμάτων. οἷον εἰς μὲν τὴν κύπρον
καρδάμωμον ἀσπάλαθον ἀναφυράζοντες τῷ εὐώδει εἰς δὲ τὸ
ῥόδινον. σχοῖνον. ἀσπάλαθον. κάλαμον· ἡ δ' ἀναφύρασις ὁ-
μοίως, καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ δεῖ τὰ ἁρμόττοντα. τῷ ῥοδίνῳ δ' ἐμ
βάλλονται. καὶ ἅλες πολλοὶ καὶ τοῦτ' ἴδιον παρὰ τ' ἄλλα. διὸ
καὶ πλείστη ἀχρυσία γίνεται μίγνυται γὰρ εἰς τὸν ἀμφορέα δύο
μέδιμνοι. τῆς δὲ κύπρου, ἡ μὲν ἐργασία παραπλησία τῇ τῆς
ῥοδίνου, πλὴν ἐάν τις μὴ ταχέως ἐξαίρῃ καὶ ἀποθλίβῃ, σῆψις 2
ἐπιγινομένη φθείρει τὰ μύρα διὰ τὴν δυσωδίαν. ποιεῖ γὰρ σῆψιν
ἀνυγραινομένη. παραπλησία δ' ἡ ἐργασία καὶ τοῦ μηλίνου περι-
στυφοῦντες γὰρ ἐλαίου καὶ τὰ μῆλα ἐμβάλλουσιν εἰς ψυχρόν.
εἶτ' ἐξαίρουσι πάλιν πρὸ τοῦ μελαίνεσθαι κατὰ πάσας τὰς ἐμ
βολάς. μελαινομένων γάρ, σῆψις διὰ τὸ ἀνυγραίνεσθαι καθά-
περ καὶ ἐπὶ τῆς κύπρου. ἅπαντα δὲ συντίθενται τὰ μύρα.
τὰ μὲν ἀπ' ἀνθῶν, τὰ δὲ ἀπὸ φύλλων. τὰ δὲ ἀπὸ κλωνός. τὰ
δὲ ἀπὸ ῥίζης. τὰ δ' ἀπὸ ξύλων. τὰ δ' ἀπὸ καρποῦ. τὰ δ' ἀπὸ δα 3
κρύων. μικτὰ δὲ πάνθ' ὡς εἰπεῖν. ἀπ' ἀνθῶν μέν, οἷον τὸ ῥόδι-
νον, καὶ τὸ λευκόϊον. καὶ τὸ σούσινον. καὶ γὰρ τοῦτο ἐκ τῶν κρί
νων. ἔτι δὲ τὸ σισύμβρινον. καὶ τὸ ἑρπύλλινον. καὶ ἡ κύπρος. καὶ
πρὸς τούτοις τὸ κρόκινον. βέλτιστος δ' ἐν αἰγίνῃ καὶ κιλικίᾳ.
ἀπὸ δὲ τῶν φύλλων, οἷον τό τε μύρτινον καὶ τὸ οἰνάνθινον. αὕτη
δ' ἐν κύπρῳ φύεται ὀρεινὴ καὶ πολύοδμος. ἀπὸ δὲ τῆς ἐν τῇ
ἑλλάδι, οὐ γίνεται διὰ τὸ ἄοδμον ἀπὸ ῥιζῶν δέ, τό, τε ἴρινον
καὶ τὸ νάρδινον, καὶ τὸ ἀμαράκινον ἐκ τοῦ κόστου. τοῦτο γὰρ ὀνο- 4

μάζουσι τὴν ῥίζαν. τὸ δὲ χρήσμα τὸ βρενθικὸν, ἐκ τοῦ κυπείρου.
νομίζεται δὲ ἀπὸ τῆς κυκλάδων τὸ κύπειρον. ἀπὸ ξύλου δὲ ὁ
φοῖνιξ καλούμενος. ἐμβάλλουσι γὰρ τὴν ὀνομαζομένην σπά-
θην ξηράναντες. ἀπὸ καρπῶν δὲ τό τε μήλινον, καὶ τὸ μύρτι-
νον. καὶ τὸ δάφνινον τὸ δ' αἰγύπτιον ἐκ πλειόνων ἔκ τε τοῦ κινα-
μώμου καὶ ἐκ σμύρνης, καὶ ἐξ ἄλλων. ἔτι δὲ ἐκ πλειόνων τοῦ-
του τὸ μεγαλεῖον. καὶ γὰρ ἐκ κιναμώμου καὶ τῆς ἐκ σμύρνης κε-
1 κομμένης, ἔλαιον ἐστί. στακτὴ δὲ καλεῖται διὰ τὸ μικρὸν στάζειν.
ὃ δὴ μόνον τινές φασιν ἁπλοῦν εἶναι. καὶ ἀσύνθετον τῶν μύ-
ρων. τὰ δ' ἄλλα πάντα σύνθετα. πλὴν τὰ μὲν ἐκ πλειόνων.
τὰ δὲ ἐξ ἐλαττόνων ἐξ ἐλαχίστων δὲ τὸ ἴρινον. οἱ μὲν οὖν οὕτω
λέγουσιν. οἱ δὲ τὴν ἐργασίαν τῆς στακτῆς εἶναι τοιάνδε. τὴν σμύρ-
ναν, ὅταν κόψωσι καὶ διατήξωσιν ἐν ἐλαίῳ βαλανίνῳ πυρὶ μα-
λακῷ, ὕδωρ ἐπιχεῖν θερμὸν, συνίστασιν εἰς βυθὸν τὴν σμύρ-
ναν, καὶ τοὔλαιον καθάπερ ὕλην. ὅταν δὲ τοῦτο συμβῇ, τὸ μὲν
2 ὕδωρ ἀπηθεῖν, τὴν δ' ἀπόστασιν ἀποθλίβειν ὀργάνοις. τὸ δὲ με-
γαλεῖον ἐκ ῥητίνης κεκλυμένης συντίθεσθαι καὶ ἐλαίου βα-
λανίνου. μίγνυσι δὲ κασίαν. κινάμωμον σμύρναν. πλείστην δὲ
πραγματείαν περὶ τὸ μεγαλεῖον. καὶ τὸ αἰγύπτιον εἶναι πλεί-
στων γὰρ μίξιν καὶ πολυτελεστάτων. τῷ δὲ μεγαλείῳ καὶ τὸ ἔ-
λαιον, ἕψεσθαι δέχ' ἡμέρας καὶ δέκα νύκτας. εἶτα οὕτως, τὴν
ῥητίνην ἐμβάλλεσθαι καὶ τἄλλα. δεκτικώτερον γὰρ ἀφεψη-
θέν. τὸ δ' ἀμαράκινον τὸ χρηστὸν ἐκ τῶν βελτίστων ἀρωμάτων
3 συντίθεσθαι χωρὶς ἀμαράκου. τούτῳ δ' οὐ χρῆσθαι μόνῳ τῶν
ἀρωμάτων τοὺς μυρεψοὺς οὐδ' εἰς ἓν μύρον, ἀλλὰ ψευδωνι-
μός τις ἡ ἐπίκλησις. ποιοῦσι δὲ καὶ τὰ μὲν ἀχρωμάτιστα. τὰ
δὲ κεχρωματισμένα. χρωματίζουσι δὲ, ἀμαράκινον. ῥόδινον.
μεγαλεῖον ἀχρωμάτιστα δὲ τῶν μὲν πολυτελῶν, αἰγύπτιον. μή-
λινον. κύπρος. τὰ δὲ εὐτελῆ πάντα. ταῦτα δ' ἀχρωμάτιστα.
διότι τὸ μὲν αἰγύπτιον καὶ τὴν κύπρον, λευκὰ εἶναι βούλονται.
τὸ δὲ μήλινον τὴν τῶν μήλων χρόαν. τοῖς δ' εὐτελέσιν οὐ λυσι-
4 τελεῖ τὸ χρῶμα περιτιθέναι. χρωματίζουσι δὲ τὰ μὲν ἐρυθρὰ

τῇ ἀγχούσῃ. τὸ δ' ἀμαράκινον, τῷ καλουμένῳ χρώματι. τοῦτο
δ' ἐστὶ ῥίζιον ὃ ἄγουσιν ἐκ συρίας. συνεργεῖν δὲ δοκοῦσι πρὸς τὰς
χρήσεις οὐχ αἱ ὀσμαὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἱ δριμύτητες. καὶ
αἱ θερμότητες ἐνίων. διὸ καὶ τῶν μυρίων εἰσὶ τὰ τοιαῦτα μι-
γνύντες ὥσπερ κέντρον ἐμποιοῦσιν. ἔστι δ' ἡ μὲν σμύρνα θερμὴ
καὶ δηκτικὴ μετὰ στύψεως. ἔχει δὲ καὶ πικρίαν. τὸ δὲ κινάμω-
μον δριμύτητά τινα μετρίαν μετὰ θερμότητος. παραπλησίως
δὲ καὶ τὸ κόστον. ἡ δὲ κασία τούτων ὑπερβάλλει θερμότητι 1
καὶ δριμύτητι καὶ στύψει. θερμὴ δὲ καὶ στυπτικὴ καὶ ἡ ἶρις. κα-
θ' ὑπερβολὴν δὲ καὶ πικρὰ νέα οὖσα καὶ τὸν χρῶτα τῶν ἐρ-
γαζομένων αὐτὴν, ἀφέλκουσι. δηκτικὸν δὲ καὶ τὸ καρδάμωμον
μετὰ θερμότητος, τοῦ δὲ βαλσάμου ὁ μὲν ὀπὸς καὶ τὸ καρπίον
ἀνδρειότερα πρὸς ἀμφότερα ταῦτα. τὸ δὲ ξύλον ἀσθενέστερον
παραπλησίαν δ' ἔχει τούτῳ δύναμιν καὶ τὸ κινάμωμον. ὁ δὲ
σχοῖνος, δηκτικώτερον μὲν τοῦ καλάμου καὶ θερμότερον. στυ-
πτικὰ δὲ ὁμοίως ἄμφω. τούτων δὲ στυπτικώτερον τὸ κύπει- 2
ρον στύπτει δὲ ἡ ἀσπάλαθος, ἢ αὔδης. ἡ δὲ νάρδος, δηκτικὴ
μετὰ θερμότητος. τὸ δὲ μάρον, καὶ τὸ χρῶμα τὸ εἰς τὸ ἀμα-
ράκινον ἐμμιγνύμενον θερμαντικά. συνεργεῖ δὲ καὶ τῆς ἀγ-
χούσης τὸ ῥίζιον εἰς τὴν χρόαν τοῦ ῥοδίνου καὶ τῆς ἴριδος. νέα
μὲν οὖν ὄντα τῶν ἀρωμάτων, ἔνια δυνάμεις μὲν εὐθὺς ἔχει
βαρείας καὶ δριμείας, παλαιούμενα δὲ μέχρι τῆς ἀκμῆς
γλυκαίνεται εἶτα ἀναλύεται πάλιν. δ' ἡ ἶρις, εἰς μὲν τὴν ἐρ-
γασίαν ἀκμάζει μετὰ τὴν συλλογὴν τρία ἔτη. καὶ διαμένει δὲ 3
πλεῖστον χρόνον ἓξ ἔτη. τὸ δὲ μύρον, ἔτη δύο. ἡ δὲ σμύρνα, δέ-
κα ἔτη διαμένει βελτίων γινομένη. παραπλησίως δὲ ταύταις, ἡ
τῆς ἀκμῆς διαμονὴ καὶ τοῦ κιναμώμου. καὶ τοῦ κόστου. καὶ τῆς
κασίας, σχοῖνος δὲ καὶ κάλαμος, παρακμάζει ταχύ. τῶν δ' ἀν-
θῶν, τὰ μὲν εὐθὺς χλωρὰ ὄντα, τὰς δυνάμεις ἔχει καθάπερ
τὸ ῥόδον. τὰ δὲ ξηρανθέντα καθάπερ ὁ κρόκος καὶ ὁ μελί-
λωτος χλωρὰ γὰρ ὑγρότερα. τὰς μὲν οὖν φύσεις καὶ δυνά-
μεις τῶν ἀρωμάτων ἐκ τούτων θεωρητέον. δοκεῖ δὲ τὸ μεγα- 4

λεῖον ἀφλέγμαντον εἶναι παντὸς τραύματος. τὸ δὲ ῥόδινον ἀεὶ
ἄριστον πρὸς τὰ ὦτα, ταῦτα δ' οὐκ ἀλόγως. τοῦ μὲν γὰρ ἡ σύνθε-
σις ἐκ ῥητίνης κεκαυμένης ὥσπερ ἐλέχθη καὶ κασίας καὶ κι-
ναμώμου καὶ σμύρνης. ἅπαντα δὲ ταῦτα στυπτικὰ καὶ ξηραν-
τικά. τὸ δὲ ῥόδινον τοῖς ὠσὶν ἀγαθόν, ὅτι ἁλσὶν ἡ πρίησις. ἀνα-
ξηραίνει γὰρ καὶ ἐκθερμαίνει, διὰ τοὺς ἅλας. διὸ καὶ ἁλοσά-
χνη ἀγαθόν. ἀλλὰ τὸ τῆς στραγγουρίας λόγου δεῖται. καὶ γὰρ
1 ταύτῃ λέγουσι μάλιστα βοηθεῖν. αἴτιον δ' ἂν εἴη διότι πᾶν τὸ
μᾶλλον ἀναλῦσαι δεῖ πρότερον τὸ ὑπαχθησόμενον. ὥσπερ δ'
οἱ ἄλλοι ποιοῦσιν. ἡ δ' εὐοδία τὴν ὀσμὴν ἀπέδωκε. διότι γὰρ τὸ
ἴρινον εὔοσμον μέν, οὐ ποιεῖ δὲ τὴν ὁρμήν. ἢ διότι στυπτικὸν καὶ
συνάγει τοὺς πόρους, ὥστε συγκλείσει κωλύειν τὴν δίοδον, ἀλ-
λὰ καὶ κοιλίας λυτική, διά τε τὴν θερμότητα, καὶ διὰ τὸ ἀ-
ποστύφειν τοὺς ἐπὶ τὴν κύστιν πόρους. ἀποκλειομένων γὰρ τούτων
εἰς τὴν κοιλίαν ἡ συρροή. τὸ δ' ὅλον φαρμακῶδες καὶ τὸ ἴρι-
2 νον καὶ ἄλλα τῶν μύρων. ἡ δ' αἰτία πάντων ὡς καθόλου εἰ-
πεῖν ἐν ταῖς δυνάμεσι ταῖς εἰρημέναις, ὅτι στυπτικὰ καὶ θερ-
μαντικά. τὰ ἀρώματα δὲ τὰ τοιαῦτα φαρμακώδη ταῦτα μὲν
οὖν ἔξω τῆς τέχνης. κρᾶσις δὲ καὶ μῖξις οὐκ ἔστιν ὡρισμένη τῶν ἀρω-
μάτων. ὥστ' ἐκ τῶν αὐτῶν ἀεὶ χρηστὰ καὶ ὅμοια γίνεσθαι. ἀεὶ δὲ
συμβαίνει διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῶν δυνάμεων τῶν ἐν τοῖς ἀρώ-
μασι. τῆς δ' ἀνωμαλίας αἰτίαι πλείους. μία μὲν ὥσπερ καὶ τοῖς
ἄλλοις καρποῖς, ἡ τοῦ ἔτους κατάστασις. αὕτη δὲ πολυχουστέρας,
3 ὁτὲ δ' ἀσθενεστέρας τὰς δυνάμεις. ἑτέρα δὲ ἐν τῇ συλλογῇ τῷ
προτερῆσαι τῆς ἀκμῆς ἢ ὑστερῆσαι. καὶ γὰρ τοῦτο οὐ μικρὸν
διαφέρει. τρίτη δ' ἡ μετὰ τὴν συλλογήν, ὅσα χρόνου δεῖται πρὸς
τὴν ἀκμὴν ὥσπερ ἐλέχθη. καὶ γὰρ ἐνταῦθα ἔστι τὸ προτερεῖν
καὶ ὑστερεῖν. τούτων δὲ τὸ μὲν τῶν ἐτῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πλὴν εἰς
τὸ εἰδέναι τὰ ποῖα σφοδροτέρας καὶ ἀσθενεστέρας ἔχει τὰς
δυνάμεις. τὰ δὲ κατὰ τὰς ἀκμὰς τῆς τε συλλογῆς καὶ μετὰ
τὴν συλλογὴν ἐφ' ἡμῖν ἐστιν, τῷ εἰδότι μᾶλλον τὸ ἐπιτυγχά-
4 νειν. ἡ μὲν οὖν γένεσις καὶ σύνθεσις τῶν μύρων ἐκ τούτων.

πολυχρονιώτατον δ' ἐστὶ τότ' αἰγύπτιον καὶ τὸ ἴρινον καὶ τὸ ἀ-
μαράκινον, καὶ τὸ νάρδινον. πάντων δὲ μάλιστα ἡ στακτή. διαμέ-
νει γὰρ ὁποσονοῦν χρόνον. μυροπώλης δέ τις ἔφη παρ' αὐτῷ με-
μενηκέναι, αἰγύπτιον μὲν ὀκτὼ ἔτη. ἴρινον δὲ εἴκοσι, καὶ ἔτι δια
μένειν βέλτιον ὂν τῶν ἀκμαζόντων. ἡ μὲν οὖν χρονιότης ἐν τού-
τοις. τὰ δ' ἄνθινα πάντα ἀσθενῆ. συμβαίνει δὲ τοῖς ἀνθίνοις,
ἀκμάζειν μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν μετὰ δίμηνον. μεταβάλλειν δ' ἐπὶ τὸ
χεῖρον ἐνιαυτοῦ περιελθόντος καὶ πάλιν καταλαβούσης τῆς ὥ- 1
ρας ἐν ᾗ τὴν ἀκμὴν λαμβάνει τὸ ἄνθος. ἀνάλογον δὲ τῇ ἀ-
σθενείᾳ, καὶ τὸ εὐέκπνευστα εἶναι καὶ ὅλως οὐ διαπνευστά. τὰ δὲ
ἐκ τῶν ῥιζῶν καὶ τῶν λοιπῶν χρονιώτερα. πλείω γὰρ ἡ ὀσμὴ
καὶ ἰσχυροτέρα, καὶ σωματωδεστέρα. διαφθείρει δὲ τὰ μύρα καὶ
ὥρα θερμὴ καὶ τόπος, καὶ ὁ ἥλιος ἄν τι θῶσι. διὸ καὶ οἱ μυ-
ροπῶλαι ζητοῦσιν τὰς οἰκείας ὑπερῴους καὶ μὴ προσηλίους.
ἀλλ' ὅτι μάλιστα παλισκίους. ἀφαιρεῖται γὰρ τὰς ὀσμὰς ὁ ἥ-
λιος καὶ τὸ θερμόν. καὶ ὅλως ἐξίστησι τῆς φύσεως μᾶλλον τοῦ 2
ψυχροῦ. τὸ δὲ ψυχρὸν καὶ ὁ πάγος εἰ καὶ ἀοσμότερον, ποιεῖ
διὰ τὸ συστέλλειν ἀλλ' οὐκ ἀφαιρεῖταί γε τὴν δύναμιν τελέως.
ἡ πονηρὰ γὰρ φθορὰ καθάπερ τῶν οἴνων καὶ τῶν ἄλλων χυλῶν
ὑπὸ τοῦ οἰκείου θερμοῦ. διὸ καὶ εἰς ἀγγεῖα μολυβδᾶ ἐγχέουσι, καὶ
τοὺς ἀλαβάστρους ζητοῦσι τοιούτου λίθου. ψυχρὸν γὰρ καὶ πυκνὸν
καὶ ὁ μόλυβδος καὶ ὁ λίθος ὁ τοιοῦτος καὶ ἄριστος τοῖς μύροις ὁ μά
λιστα τοιοῦτος. ὥστε δι' ἄμφω τηροῦσι, καὶ ὑπὸ ψυχρῷ καὶ τῷ πυ
κνῷ. μήτε διιέντες ἔξω τὴν ὀσμήν. μήθ' ὅλως ἀναδεχόμενοι μη 3
δέν. καὶ γὰρ ἡ ἀναπνοὴ φθείρει καὶ τὸ ἔξωθεν ἐπεισιὸν καὶ ἀλλότριον.
ἐπεὶ καὶ τὰ πνεύματα φθείρει καὶ καταναλίσκει καθάπερ ἐλέ
χθη τὰς ὀσμάς. ἄλλως τε καὶ τὰς μὴ φυσικάς. κεφαλαλγεῖ δὲ τῶν
μὲν πολυτελῶν, τὸ ἀμαράκινον καὶ τὸ νάρδινον καὶ τὸ μεγαλεῖον.
τῶν δὲ εὐτελῶν, ὅλως μὲν τὰ πλεῖστα. μάλιστα δὲ τὸ δάφνινον.
ἐλαφρότατα δὲ τὸ ῥόδινον καὶ ἡ κύπρος, ἃ καὶ τοῖς ἀνδράσι μά
λιστα ἁρμόττειν δοκεῖ. καὶ πρὸς τούτοις τὸ κρίνον. ταῖς δὲ γυναι
ξὶν ἡ στακτὴ καὶ τὸ μεγαλεῖον, καὶ τὸ αἰγύπτιον, καὶ τὸ ἀμαράκινον 4

καὶ τὸ νάρδινον. διὰ γὰρ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ πάχος, οὐκ εὐηκέπνοα.
οὐ διαφθείρεται ζητοῦσι τὰ χρόνια. ἐπεὶ δὲ τὰ μὲν ἀσθενῆ, τὰ δ'
ἰσχυρὰ, καὶ ἰσχυρότερα τὰ ἀπὸ τῶν ῥιζῶν καὶ τὰ ἄλλα τὰ προειρη-
μένα. διὰ τοῦτο τὰ μὲν αὐτίκα μὴ τριβόμενα εὐοσμότερα. τὰ δ'
ἀπὸ τῶν ῥιζῶν καὶ τὰ λοιπὰ τριβόμενα. τὰ μὲν γὰρ διαπνεῖταί τε καὶ
ἅμα διαθερμαινόμενα διὰ τὴν τρίψιν, ὄζεσται καὶ ἀλλοιοῦται
τὰ δὲ διὰ τὴν ἰσχύν. ὥσπερ ἀνοιγομένων τινῶν πόρων ἐκ τῆς τρί-
1 ψεως ἐμφανεστέραν ποιεῖ τὴν ὀσμὴν, ὃ καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ῥιζῶν
καὶ ὅλως τῶν στερεῶν συμβαίνει καθάπερ ἐλέχθη. κατὰ δὲ τὰς αὐ-
τῶν ἐναντίως τε ἠκολούθηκεν ἑκατέρα τῇ ἀρχῇ. τὰ δ' ἐκ τῆς
σμύρνης εὐλογώτατα δι' ἄμφω. καὶ γὰρ μίγνυται μᾶλλον. καὶ θερ-
μότης ἡ τῆς τρίψεως οὐκ ἀλλοτρία μαλακή τις οὖσα καὶ γὰρ σμύρ-
να ζητεῖ τινα πύρωσιν. ἁπλῶς δὲ πᾶν τὸ πλυνόμενον, εἴτ' εὐώ-
δες εἴτε κακῶδες. εἴτε δριμὺ εἴτ' ὀξὺ, εἴθ' ὁποιονοῦν τυγχά-
νη, κινούμενον ἐμφανέστερον. τότε γὰρ ὥσπερ ἐνεργείᾳ ἀναμί-
2 γνυται μᾶλλον τῷ ἀέρι. τῶν δὲ μύρων τὸ αἰγύπτιον, καὶ ἡ στακτή.
καὶ ἔτι ἄλλο πλυνόμενον. καὶ μιγνύμενα τῷ οἴνῳ τῷ εὐώδει ἥ-
διω. περιαιρεῖται γὰρ ἡ βαρύτης αὐτῶν ἐπεὶ καὶ ἡ σμύρνα αὐτὴ
πρὸς τὴν ἀναθυμίασιν βρεχθεῖσα ἐν τῷ γλυκεῖ. καθάπερ ἐν
τοῖς πρότερον ἐλέχθη. πρὸς δὲ τὰς δυνάμεις σκοπουμένοις δό-
ξειεν ἂν ἄτοπον εἶναι τὸ συμβαῖνον ἐπὶ τοῦ ῥοδίνου. κουφότατον γὰρ
ὂν καὶ ἀσθενέστατον, ἀφανίζει τὰς τῶν ἄλλων ὀσμὰς, ὅταν προσμυ-
ρισθῶσι. διὸ καὶ οἱ μυροπῶλαι τοὺς ἐπιδιστάζοντας καὶ μὴ ὠνου-
3 μένους περὶ αὐτῶν ἀναμυρίζουσι τούτῳ πρὸς τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι
τὰ περὶ ἄλλων. αἴτιον δ' ὅτι λεπτότατον ὂν καὶ προσφιλὲς τῇ
αἰσθήσει διὰ τὴν κουφότητα, μάλιστα διικνεῖται καὶ συμπληροῖ
τοὺς πόρους. ὡς τῇ αἰσθήσει κατειλημμένῃ, καὶ πλήρης οὖσα κρί-
νειν ἀδυνατεῖ. δύο γάρ εἰσι τρόποι. τάχα δὲ τρεῖς οἱ κωλύοντες
τὴν κρίσιν. εἷς μὲν ὁ νῦν εἰρημένος. ἄλλος δ' ὁ ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν
ὥσπερ μεθύσκων τὴν αἴσθησιν καὶ καρηβαρεῖν ποιῶν. τρίτος
δ' ὅταν προκαταληφθῇ τῷ βελτίονι. τὸ γὰρ ἐπεισάγειν τὸ χεῖρον
4 οὐ ῥᾴδιον. οὐ δέχεται γὰρ ἡ αἴσθησις. ὥσπερ δ' οὐδ' ἐπὶ τῶν χυλῶν.

καὶ ὅλως τῆς κατὰ τὴν ὀσφὺν. κατ' αἰσχύνην δὲ δοκεῖ τὸ ῥόδον
καὶ τὴν σύνθετον ὀσμήν. ὅταν γὰρ ἀκμάζῃ τὸ ἄνθος ῥοδίζου
σι τὰς συνθέσεις. ἀνοιγόμεναι δ' ὄζουσι τούτου μόνου καὶ μά
λιστα, παύεται δὲ ταχὺ καὶ λήγει διὰ τὴν ἀσθένειαν καὶ λεπτό
τητα δι' ἣν καὶ ὄζει τῶν ἄλλων. λεπτὴ γὰρ οὖσα ἡ ἀναπνοὴ καὶ
ἀθροισμένη τῇ κατακλίσει προτερεῖται τῶν λοιπῶν καὶ δια-
δίδοται πανταχοῦ. διὰ ταυτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἀπολήγει ταχὺ καὶ
κατακρατεῖ πάλιν. ἀσθενεῖ γὰρ τὸ λεπτὸν καὶ μαλακόν. ποιοῦ 1
σι δέ τινες τοῦτο καὶ τῶν οἴνων. ὥστε προποθέντας ἀπατμίζειν
τὴν τῶν ὅλων ἡδονήν. ἔνιοι δ' ὥστε μὴ ἐπιδέχεσθαι ῥᾳδίως τοὺς
ἄλλους ὥσπερ ἐρυθραῖος ἁλικός τις ὢν καὶ μαλακὸς τὴν αἰ-
τίαν πειρατέον ἐκ τῶν ὁμοίως λαμβάνειν. ἔχει δὲ τοῦτ' ἴδιον τὸ
ῥόδινον ὥσπερ σχεδὸν καὶ μικρῷ πρότερον εἴρηται. τὰ μὲν γὰρ
ἄλλα. πάντα τὰ πλεῖστα κεφαλαλγεῖ. τοῦτο δ' ὥσπερ ἐλέχθη
λυτικὸν καὶ βάρους καὶ ἀλγηδόνος, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν μύρων ἡ
δ' αἰτία φανερὰ διὰ τῶν προειρημένων. εἴπερ ἐπικρατεῖ καὶ δια 2
λύεται πανταχοῦ. τὰ μὲν τ' ἄλλ' ὅσα κεφαλαλγεῖ βαρέα διὰ
τὸ ἐκ τοιούτων συγκεῖσθαι, τὰ μὲν ῥιζῶν. τὰ δ' ὀπῶν. τοῦτο δὲ καὶ
τῇ ὀσμῇ ἐλαφρὸν καὶ τῇ θερμότητι σύμμετρον, εἰς τὸ συμπέ-
ψαι καὶ διανοῖξαι τοὺς πόρους. οἵ τε δὴ πόνοι τῆς κεφαλῆς ἢ κα-
θυγραινομένης. ἢ πνευματουμένης τῷ ἐναπολαμβάνεσθαι. ὥστε
τὸ μὲν ἐκκενῶσαι δεῖ. τοῦ δὲ πέψαι ἢ ἀφελεῖν. πρὸς ἅπαντα δ' ἡ
θερμότης χρήσιμον καὶ εἰς ἀφαίρεσιν. καὶ ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ
πέττειν καὶ διανοίγειν τοὺς πόρους. εἰς ἃ συμβάλλεται καὶ τὸ ἐν 3
τῷ ἁλὶ τετρῖφθαι. καὶ τε ἀναστομοῦσι καὶ διαθερμαίνουσιν
οἱ ἅλες. ἡ δ' εὐοσμία καὶ ὁρμήν τινα ποιεῖ πρὸς τὴν κίνησιν. ἀγα
θὸν δὲ καὶ δοκεῖ πρὸς τοὺς κόπους εἶναι, τῇ θερμότητι σύμμετρον
ὂν καὶ τῇ κουφότητι καὶ τῇ διαλύσει πρὸς τοὺς ἐντὸς πόρους.
ὡς δέ τινές φασιν οὐχ ἧττον ἡ κύπρος ἔτι τούτου. μαλακὴ γὰρ
ἡ ὀσμὴ καὶ προσφιλὴς τῷ χρώματι καὶ ἡ ταύτης. καὶ ταῦτα μὲν
καὶ τὰ ὅμοια τούτοις ὥσπερ ἴδιον ἂν εἴη. τοῦ ῥοδίνου δὲ αἱ μίξεις
καὶ ἐν ταῖς ὀσμαῖς καὶ ἐν τοῖς χυμοῖς, ἐὰν ἡρμοσμέναι τυγ- 4

χάνωσιν, ἔχουσι δέ τινα χρείαν. αἱ μὲν ἀφαιροῦσαι τὴν βαρύτη-
τα καὶ τὴν ἰσχύν. οἱ δὲ διολμίαν τινα. οἱ δὲ γλυκύτητα ἐμποι-
οῦντες καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν οἴνων. καὶ γὰρ ὁ ἐν Θάσῳ ὁ ἐν πρυ-
τανείῳ διδόμενος. θαυμαστός τις ὡς ἔοικε τὴν ἡδονήν, ἠρτυμέ-
νος ἐστίν. ἐμβάλλουσι γὰρ εἰς τὸν κέραμον
σταῖς μέλιτι φυράσαντες. ὥστε τὴν μὲν ὀσμὴν ἀπ' αὐτοῦ. τὴν
δὲ γλυκύτητα ἀπὸ τοῦ σταιτὸς λαμβάνειν τὸν οἶνον. συμβαίνει
1 δὲ ὥσπερ καὶ κατὰ τὰς τῶν οἴνων μίξεις. οἷον ἐάν τις κεράσῃ εἰς σκλη-
ρὸν καὶ εὔοσμον μαλακῷ καὶ ἀόσμῳ καθάπερ τὸν ἡρακλεώτην
καὶ τὸν ἐρυθραῖον. τοῦ μὲν τὴν μαλακότητα. τοῦ δὲ τὴν εὐοσμίαν
παρεχομένου. συμπίπτει γὰρ ἅμα καὶ τὰ κακὰ ἀλλήλων ἀφανί-
ζειν τῇ μαλακότητι θατέρου. πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας οἱ ἔμπει-
ροι λέγουσι καὶ ἴσασι κράσεις. ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ὀσμῶν εὔλογον
συμβαίνειν καὶ ἐπὶ τῶν χρωμάτων ἄν τις λαμβάνῃ τὰς ἁρμοτ-
τούσας μίξεις. ὥσπερ μὲν οὖν ἴδιον τοῦ ῥοδίνου. τόδε κοινὸν ἐστὶ
2 πάντων ἀπόρημα. τί δή ποτε ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς ἥδιστα
φαίνεται. διὸ καὶ οἱ μυροπῶλαι ὥσπερ μυρίζουσι τὸ μέρος. τὴν
δ' αἰτίαν ἐκ τοῦ ἐναντίου ληπτέον. ὅτι τὸ θερμὸν ἐξίστησιν. οὔτ'
ἀλλοιοῖ. ταχεῖα δ' ἤδη ἡ αἴσθησις τοῖς μύροις ἀναμιγνυμένοις
τῷ χρώματι. Ἀπορεῖται δὲ διότι οἱ μὲν εἰωθότες μυρίζεσθαι
μᾶλλον ὄζουσι τῶν νουνεχῶς μυριζομένων. εἴη μὲν οὖν ἂν λέ-
γειν καὶ ὅτι φαντασίαι. καὶ οὐκ ἀλήθειαι διὰ τὸ μὴ εἰωθός. εἰ δ'
οὖν καὶ ἀληθὲς ἔοικε τὸ μὲν οἷον συναναμίγνυσθαι πλείοσιν ὀ-
3 σμαῖς ἑτέραις ὑφ' ὧν ἀμαυροῦται συγκαταμιγνυμένου καὶ τοῦ
χρώματος. καὶ τὸ ὥσπερ ἀκέραιον δέχεσθαι τὸ μανὸν καὶ ἐκφαί-
νειν τῇ αἰσθήσει χρονιζόμενον. εἴη δ' ἂν καὶ ἐναντίως λαβεῖν. ὡς
ἧττον δεχομένου διὰ τὸ συνηθές. βραδύτερον δ' ἀναμιγνύμενα,
πλείω χρόνον ὄζειν. καὶ ὥσπερ μὲν ἔλαττον καὶ οὐ φανερῶς ὁμο-
λογούμενον. ἅπτεται δὲ μάλιστα τοῦ χρωτὸς καὶ κεφαλῆς καὶ τῶν ἄλ-
λων. καὶ πλεῖστον χρόνον ἐμμένει ταῖς ἰσχυροτάταις ὀσμαῖς, οἷον
μεγαλεῖον αἰγύπτιον ἀμαράκινον. τὰ δ' ἀσθενῆ καὶ πολύοσμα
4 κούφην ἔχοντα τὴν ἀναπνοὴν καὶ ταχεῖαν ποιεῖ καὶ τὴν

ἀπόλυψιν. ὥστε τό, τε ῥόδινον καὶ ἡ κύπρος. ἔνια δὲ καὶ εἰς τὴν
ὑστέραν οὐ χεί   ξειν. διαπεπτωκυίας εἴ τις ἦν βαρύτης. τὰ
δὲ καὶ ὅλως ἔμμονα μᾶλλον ὥσπερ ἡ νάρδος καὶ τὸ ἴρινον. πάν
των δὲ μάλιστα ἰσχυρότατα. καὶ τὰ μὲν ἔν τε τοῖς λουτροῖς καὶ τῇ
αἰνέσει διατηρεῖ πως τὴν ὀσμὴν ἢ οὐ συγκακίνει. τὰ δὲ κακινό
μενα, πλείω ποιεῖ δυσωδίαν αὐτῶν τῶν ἱδρώτων ὡς ἂν σήψεως
τινος ἢ διαφθορᾶς γινομένης, καὶ τὰ μὲν περὶ τε καὶ τῶν μύρων
κινήσεώς τε καὶ δυνάμεως, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. τὰ δὲ περὶ 1
τὴν τῶν ξηρῶν μίξιν ἐξ ὧν διαπάσματα καὶ αἱ συνθέσεις οὐκ ἔ-
τι ζητεῖ μίξιν. τῶν δέ τινων ὡρισμένως, ἀλλ' ὅσῳ ἄν τις πλείω
καὶ ποικιλώτερα μίξῃ, τοσούτῳ καὶ ἡ ὀσμὴ λαμπροτέρα καὶ
ἡδίων. ὥσπερ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀρωμάτων τῶν προχείρων. εἰς
ταὐτὸ γὰρ μιγνύντες ἅπαντα χρῶνται ζητοῦσι δὲ τοῦτο καὶ
ἐπιδιδόασιν. ὥστε μὴ ἑνὸς ἀλλὰ πάντων κοινήν τινα τὴν ὀσμὴν
εἶναι. διὸ καὶ ἀνοίγοντες διὰ τινων ἡμερῶν ἐξόζον ἐξαιροῦσιν ἀεὶ καὶ
τῶν ἰσχυρῶν ἐλάττω μιγνύουσιν ὥσπερ   τοῦ δ' ὅλως 2
οὐ μιγνύουσιν ὥσπερ τὸ ἐρυσίσκηπτρον. ὑπὲρ οὗ καὶ ἀρτίως ἐ-
λέχθη. βρέχουσι δὲ συντιθέντες τῷ οἴνῳ τῷ εὐώδει. ἔοικε δ' οὖν
χρήσιμον εἶναι πρὸς τὰς εὐοσμίας. ἐπεὶ καὶ οἱ μυρεψοὶ χρῶνται
μένουσι δὲ πολὺν χρόνον αἱ συνθέσεις ἡ δὲ χρῆσις τούτων μὲν
εἰς τὴν τῶν ἱματίων ὀσμήν. τῶν δὲ διαπλασμάτων εἰς τὴν στρω
μνήν, ὅπως πρὸς τὸν χρῶτα προσαπίπτῃ. καὶ γὰρ ἅπτεται μᾶλ-
λον καὶ ἐμμονώτερον   νεώτερον ἐστί, καὶ ὥσπερ ἀντ' ἐκείνου
τοιοῦτο ποιοῦσιν. οἱ μὲν πρότερον ἐνέβαλον οἴνῳ καταβρέχοντες 3
εὐώδει πρὸς τὸ περιαιρεῖσθαι τὴν ὀσμήν. ἔνιοι δὲ καὶ μελικράτῳ.
τὸ δ' ὅλον ἄμφω ταῦτα συνεργεῖ πρὸς εὐοσμίαν. διαμένουσι δὲ
αἱ συνθέσεις. φανερὸν δ' ἐκ τούτων ὅπερ καὶ πρότερον ἐλέχθη.
διότι τὰ ξηρὰ καὶ εὐοσμότερα πρὸς ἄλληλα ταῖς ὀσμαῖς. αἱ
δὲ τῶν ζῴων ὀσμαί, κατὰ τὰς ἰδίας γίνονται φύσεις. ἑκάστῳ γάρ
ἐστί τις οἰκεία κατὰ τὴν κρᾶσιν αὗται δὴ λεῖαι μὲν καὶ καθαραὶ
καὶ κατὰ τὰς ἀκμάς. καὶ ὅταν εὖ ἔχωσιν ἑαυτῶν. ἔτι δ' ἡδίους ἀ-
παλῶν καὶ νέων ὄντων. πλεῖσται δὲ καὶ κακωδέσταται περὶ τὰς 4

ὀχείας. καὶ ὅλως συντηκομένων καὶ καμνόντων σωμάτων. διὸ
καὶ οἱ τράγοι καὶ οἱ ἔλαφοι καὶ λαγοὶ καὶ τἄλλα. τότε μάλι-
στα ὄζει. θαυμαστὸν δὲ φαίνεται καὶ ἴδιον τὸ συμπάσχειν τὰς φα-
γείας ὅταν ἡ ὥρα καθήκει τῆς ὀσμῆς. αἴτιον δὲ δηλονότι, τὸ ὑ-
πολείπεσθαί τινα ἐν τῷ δέρματι δύναμιν ἢ ὑγρότητα τοιαύ-
την, ἀφ᾽ ἧς ἡ ὀσμὴ γίνεται καὶ ζώντων. κινουμένης οὖν καὶ διαθερ-
μαινομένης ταύτης ἀπὸ τοῦ ἀέρος, εὔλογον καὶ τὰ δέρματα καθ᾽
1 ὅσον ἐπιβάλλει. διὸ καὶ ὡς προσῆν αἴτιον ἡ διάθεσις. τότε δὲ
καὶ οἱ μὴ ὀχεύοντες ἔξουσι καὶ οἱ ἄγονοι, καὶ αἱ αἶγες ὅλως.
ἡ δ᾽ ὀχεία τότε μὲν μεγάλην μερίδα συμβάλλεται, καθ᾽ αὐ-
τὴν δ᾽ αἰτία γίνεται τῆς διαθέσεως. εὐλόγως δὲ τὰ μύρα φαρ-
μακώδη, διὰ τὴν τῶν ἀρωμάτων δύναμιν. καὶ γὰρ τὰ ἀρώματα
τοιαῦτα δηλοῖ ἢ τά, τε καταπλάσματα, καὶ ἃ δή τινες μαλά-
γματα καλοῦσιν ἐπεὶ ἀποδείκνυνται δυνάμεις. τά τε φύματα καὶ
τὰ ἀποστήματα διαχέοντα. καὶ ἄλλα πλείω τῶν κατὰ τὸ σῶμα
2 διαλλοιοῦντα ἐπιπολῆς μέν. ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν βάθει ἐπεὶ αὔτις
καταπλαγῇ, τὰ ὑποχόνδρια καὶ τὸ στῆθος εὐθὺς σὺν τοῖς ἐρυ-
γμοῖς ἀποδιδόασιν εὐώδεις τὰς ὀσμάς. ἔνια δὲ καὶ εἰς οὔρησιν
ἀλγεῖ συνεξόζειν ποιοῦν ἑαυτά. ὃ δὲ τούτου μεῖζον, ὅτι καὶ ἀπὸ
τῆς κεφαλῆς αὔτις καταπλάσῃ, διδοῦσι τὴν ὀσμὴν εἰς τὰ οὖ-
ρα τὴν ἀπὸ τῶν ἀρωμάτων ἐπεί γε κοιλίαν κινεῖ καὶ ἡ ἶρις ὥσ-
περ ἐλέχθη. πάντα δὲ ταῦτα ποιεῖ καθάπερ πολλάκις εἴρηται,
διὰ τὸ φύσει στρυφνὰ καὶ ὑπόπικρα θερμαντικὰ καὶ εὐδίοδα
3 πρὸς τοὺς πόρους εἶναι. τμητικὰ γὰρ ὄντα καὶ θερμαντικά, καὶ
στύφειν ἅμα καὶ θερμαίνειν δυνάμενα καὶ ἐξάγειν καὶ ἐκπέτ-
τειν δύναται, καὶ τὸ ὅλον ἀλλοιοῦν καὶ μεταβάλλειν. συμβαί-
νει δὲ τρόπον τινὰ καὶ ἐν ἄλλοις ἡ τοιαύτη συμπάθεια. καὶ γὰρ
οἶνος ἅμα τῇ σταφυλῇ δοκεῖ συνα- καὶ τὰ σκόροδα καὶ
τὰ κρόμμυα. τὸ δὲ δριμύτατον ὄζειν ὅταν ἐν τῇ γῇ βλαστάνῃ
πλὴν τούτοις δ᾽ ἅμα συμβαίνει, καὶ αὐτοῖς βλαστάνειν. ὅλως δὲ
πάντα κινεῖται τὰ φλοιά, ῥίζα μὴ ἀπεξηρασμένα κατὰ τὰς βλα-
4 στικὰς ὥρας. ἡ γὰρ ἐνυπάρχουσα δύναμις ἐν αὐτοῖς κινεῖται,

θαυμασιώτατον δὲ τὸ τοιούτων τὸ ἐπὶ τοῦ στέατος τοῦ ἀρκτῴου συμ-
βαῖνον. αὐτὸ γὰρ ἅμα ταῖς φωλίαις ἐπαίρεται καὶ ἐκπληροῖ τὰ
ἀγγεῖα. τί δή ποτε Δημόκριτος τοὺς μὲν χυλοὺς πρὸς [illegible] γεῦ-
σιν ἀποδίδωσι. τὰς δ' ὀσμὰς καὶ τὰς χρόας οὐχ ὁμοί[illegible]ς πρὸς
τὰς ὑποκειμένας αἰσθήσεις. ἔδει γὰρ ἐκ τῶν σχημάτων. ἢ τοῦτό
γε πρὸς ἅπαντα κοινόν. ἅπαντες γὰρ, οἱ μὲν μόνης, οἱ δὲ μάλι-
στα ταύτης τὰ πάθη λέγουσι καὶ τὰς διαφοράς. ὡς ἐν χρόμασι
λευκὸν καὶ μέλαν. καὶ ἐν χυλοῖς. γλυκὺ καὶ πικρὸν, οὕτως ἐν 1
ὀσμαῖς. οὐ γὰρ δὴ τοῦτο εὔοσμον καὶ κάκοσμον. ἔτι δὲ τὰ μὲν μι-
κτὰ, τὰ δ' ἀνάμικτα. οὐ δ' ἐν ἁπτοῖς. πλείω γὰρ εὐθὺ τὰ ὑπο-
κείμενα. σκληρόν. μαλακόν. τραχύ. λεῖον. ἀλλὰ μᾶλλον ἐν φω-
ναῖς, ὀξὺ καὶ βαρύ. ἄμικτοι χυλοί. οἱ μὲν ὥστε μὴ καταμείξεσθαι
ὥστ' ἐξ ἀμφοῖν, οἷον, ὕδωρ. ἔλαιον. φλέγμα. αἷμα. ὅλως πᾶν τὸ
ἐπίνεον ἢ τὸ διαιροῦν. ὥσπερ τὸ ὄξος καὶ τὸ γάλα. τὸ γὰρ τῇ πιέ-
σει καὶ θλίψει μιγνύμενον, ἕτερον εἶδος ἄλλον δὲ τρόπον οἱ μὴ εὔ-
μικτοι πρὸς τὴν χρείαν. οἱ καὶ λυμαινόμενοι ἀλλήλοις. οἷον ἡ 2
θάλαττα καὶ τὰ ἰώδη καὶ πικρὰ ὕδατα τοὺς οἴνους καὶ τὰ πό-
τιμα ἐὰν μὴ εὐθὺς χρῆταί τις. ὀσμαὶ δὲ, αἱ μὲν οὕτως ἄμικτοι
πλείους. καὶ ὥστε καθόλου λαβεῖν καὶ κακώδεις ταῖς κακώ-
δεσιν. ὡς δὲ μὴ ἔν τι τὸ ἐξ ἀμφοῖν. ἔργον εὑρεῖν μὴ ἀδύνατον.
εἰς τὴν τοιαύτην δὲ δύναμιν ἅπαν ὡς εἰπεῖν πανεύοσμον. ἀλλ'
ἔνθα μὲν ἴσως χεῖρω ποιεῖν. ἔνθα δὲ βελτίων, καθάπερ ἐπὶ τῶν
μύρων. τὰ μὲν γὰρ ἀφαιρεῖται τὸ εὔκρατον, καὶ σκληρόν. τὰ δ'
ἀποθηλύνει, καὶ ὥσπερ ἐξυδατεῖ τὰς ὀσμάς. ἐν δὲ τοῖς ξηροῖς, 3
ἅπασαι πάσαις μικτοί. τὰ γὰρ διαπάσματα ὅσῳ ἂν ᾖ πλειό-
νων, ἀμείνω. ποιεῖ δὲ καὶ ἡ τοῦ οἴνου κατάμιξις, καὶ μυρεία ἔνια.
καὶ θυμιατὰ εὐοσμότερα, καθάπερ τὴν σμύρναν. δοκεῖ δὲ καὶ
τὸ μύρον, ἡδύνειν τοὺς οἴνους. διὸ καὶ οἱ μὲν ἐν τῇ οἰνεπίᾳ μιγνύ-
ουσιν. οἱ δὲ οὕτως ἐπιχεόμενον πίνουσιν. οὐκ ἄλογον δὲ συνεγ-
γυς τὰς αἰσθήσεις οὔσας καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὑποκειμένοις ἔχειν
τινα ἐπικοινωνίαν. ὡς γὰρ ἐπὶ τὸ πᾶν οὐδεὶς οὔτε χυλὸς ἄοσμος,
οὔτε ὀσμὴ ἄχυλος. τοῦτο δ' ὅτι οὐδεμία ἐκ μὴ ἔχοντος χυλόν. 4

συμβαίνει δὲ καὶ μεταβάλλειν τὰς ὀσμὰς ἅμα τοῖς χυλοῖς ὥσ-
περ ἐπί τε τοῦ οἴνου καὶ ὠθικαρπῶν τινῶν. ἐνίων δὲ καὶ ἐν τῷ αὐ-
θεῖ πρότερον. ὥσπερ τῶν βοτρύων. ἡ δὲ τῶν μύρων εἰς ἀκμὴν μό-
νον, καὶ ὅτι φθίσιν. μετακινοῦνται δ' ἐν ταῖς ἐτησίαις ὥραις πάνθ'
ὡς εἰπεῖν. μάλιστα δὲ τὰ ἀσθενέστατα. τὰ δ' ἀνθινὰ καθ' ἣν ὥραν
ἀνθεῖ τὸ ἄνθος τὰς συνθέσεις ποιοῦσιν ἐκ τῶν ἀρωμάτων θραύ-
σαντες πολλὰ καὶ μίξαντες εἰς ταυτὸ, κλίνουσιν εἰς κιβώτιον.
1 εἶθ' ἀνοίγοντες διά τινων ἡμερῶν ὅταν μάλιστα ὄζειν δοκῇ, τότ'
αἴρουσι. καὶ πάλιν δὲ καὶ πάλιν διαδύοντες χρόνον ὅπως ἂν
μηδενὸς ἐνόζῃ, θαυμαστὴν δὲ ὀσμὴν λαμβάνειν τὰ ἱμάτια εἰς
ταῦτα τιθέμενα. τὸ δὲ πλατάνου τῆς αἰγυπτίας μύρον, αὐτὸ μὲν
οὐκ ἄγαν ἀναπνεῖ. μιγνύμενον δὲ ποιεῖ τἄλλα βελτίω, μάλι-
στα δὲ τὴν ἴριν. ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ διακοπτομένων τῶν λίθων
ἔνδον ἐμπεφυκότα φαίνεται ἰχθύδια καὶ καρίδες, καὶ ἄλ-
λ' ἄττα ζῷα ἐπικλη   ἀθήνησι λέ-
2 γειν εἰς πάντα χαλκὸν κοῖλον ἐμβάλλεσθαι
σίδηρον ὁμοίως ἐρυθρὸν καὶ λευκόν. ἔστιν
δέ τινα λόγον πρὸς τὸν καττί-
τερον ἐμβάλλεσθαι δ' οὐ
μεγέθους χάριν,
ἀλλὰ τῆς πι-
κρότη-
τος.

ΤΈΛΟΣ ΤΟΥ͂ ΠΕΡῚ ὈΣΜΩ͂Ν.

Ἱδρὼς πότερον μεθ' ὑγρότητος εὐθὺς
ἐκκρινομένης γίνεται, ἢ πνεύματος, ὡς
τούτου διιόντος διὰ τῆς σαρκός. εἶτ' ἔξω
πήγνυται καὶ συνίσταται καταψυχόμε-
νος. ἕτερος ἔστω ἐν ἄλλοις λόγος. διότι δ'
ἁλμυρός, ἢ ὀξὺς ἢ κακώδης ἢ τὰς ἄλ- 1
λας ἔχων διαφορὰς νῦν πειρατέον θεω-
ρεῖν. ἁλμυρὸς μὲν οὖν γίνεται, διότι τὸ ἀλλότριον ἐκκρίνεται
πρὸς φύσιν τῆς σαρκός. ἐξαναλωμένου τοῦ γλυκυτάτου καὶ
κουφοτάτου· τὸ γὰρ τοιοῦτον, ἐν μὲν τῇ ἀποστάσει τῇ κατὰ τὴν
κύστιν, οὖρον. ἐν δὲ τῇ σαρκί, ἱδρὼς καλεῖται. πλὴν ὅτι συμβαί-
νει τὸ μὲν αὐτομάτως, καὶ ὅτι αὐτῆς τῆς φύσεως ἐργαζομένης
ὑφίσταται. τὸν ἱδρῶτα δ' ἐκκρίνεσθαι διὰ τὴν κίνησιν ἢ πόνον.
ἢ ἁπλῶς τὴν τοῦ θερμοῦ καὶ πνεύματος δύναμιν. διὸ καὶ τὸ 2
μὲν ἀεί. τὸ δ' οὐκ ἀεὶ συνεχές, ἧττον ἡ τοῦ πνεύματος ἔκκρισις. ἄ-
φατος δὲ τῇ αἰσθήσει καθάπερ ἀθροιζόντος ἀεὶ τοῦ σώματος.
ἄπεπτον τὸ δὲ πεπεμμένον γλυκύ, τὸ δ' ἐπιπο-
λῆς ὑδατῶδες ὥσπερ τὸ φλέγμα καὶ δάκρυον. τάχα δὲ ταῦ-
τα μὲν εὐλόγως. τὸ μὲν ὅτι ἀπὸ τῆς τροφῆς. τὸ δ' ὅτι ἀπὸ τῆς
περὶ τὸν ἐγκέφαλον. ὁ δ' ἱδρὼς καθάπερ ἐκ σαρκὸς καὶ φλε-
βός. ἐν οἷς ἤδη μεταβολὴ τῆς τροφῆς καὶ τύπῳ τοιαύτῃ. καὶ
οὕτως ὥστε κατὰ τὸν ἐγκέφαλον, ἐπεὶ καὶ ἐν ταῦθ' ὅταν ἐκ 3
συντήξεως ἄλλου τινὸς πάθους. ἁλμυρὸν τὸ πτύελον καὶ τὸ δά-
κρυον. ἢ τούτῳ μὲν καὶ τυρεῖ τῷ λόγῳ τὸ πρότερον. ὅ, τι ἱ-
δρὼς πᾶς ἁλμυρός. εἰ δὲ πορρωτέρωθεν, ἁλυκώτερος. οὗτος
δὲ μᾶλλον τῇ προσφύσει δόξειεν οὐκ αὐτοῦ ἁλυσίου ἡ ἔκκρισις
εἴη. τὸ δ' ἁλμυρὸν πάλιν ἀλλότριον. ὑπὲρ μὲν οὖν τούτων σκε-
πτέον. ἔοικε γὰρ ὁ μέν τις τοιοῦτος. ὁ δ' οὐ τοιοῦτος εἶναι τῶν ἱδρώ-
των. ἢ τό γε μᾶλλον καὶ ἧττον φανερῶς. ἀκόλουθον δέ πως τού-
των αἰτίας εἶναι καὶ σχεδὸν τῆς αὐτῆς. καὶ ὅτι ὁ μὲν κακώδης. 4
ὁ δ' εὔοσμος.

ὁ δ' ἄνοσμος. ἐνίοις δὲ ὀξὺς τῇ ὀσμῇ. καὶ ἄλλοι δὲ τρόποι τῆς
κακωδίας ἅπτονται. καὶ γὰρ ταῦτα ὡς γένη λαβεῖν, ἄπεψις.
τῆς δ' ἀπεψίας, ὁτὲ μὲν ἀκαθαρσία τῆς κοιλίας. ὁτὲ δ' ὅ-
λως καχεξία τις αἰτία. πολλάκις δὲ καὶ βρωμάτων τινὲς προ-
σφοραί. καὶ γὰρ ταῦτα ποιεῖ τινας δυσωδίας, ὥσπερ καὶ
τὸ πήγανόν φασι. τάχα δὴ ταῦτα μὲν ὡς συμβαλλόμενα θε-
τέον. τὴν δ' αἰτίαν τοῖς προτέροις ἀποδοτέον, καὶ τί αὖ τῇ ὅλῃ
1 τοῦ σώματος κράσει. πολλοὶ γὰρ τῶν γυμναζομένων καὶ δο-
κούντων εὖ ἔχειν, βαρεῖς καὶ κακώδεις τοῖς ἱδρῶσιν. ἐπεὶ
ὅτι γε τῇ καχεξίᾳ πολλαχόθεν φανερόν. ἔκ τε τῶν καμνόν-
των καὶ ἐκ τῶν ἀφροδισιαζόντων πλείω ἔξιν ἐχόντων ἤδη καὶ
τῶν θεραπευτῶν ἤδη ὅλως. ἄτοπον δ' ἂν δόξειε τούτοις εἶναι,
καὶ ἐναντίωσιν τιν' ἔχον πρὸς ταῦτα καὶ πρὸς τὸ καθόλου λε-
χθέν. ὅτι οἱ περὶ ἥβην μάλιστα κακώδεις τοῖς ἱδρῶσι. προϊού-
σης δὲ τῆς ἡλικίας ἧττον. καὶ οἱ γέροντες οὐδαμῶς. ἀλλ' ἡ βα-
2 ρύτης τοῦ χρώματος. καὶ ἥ τε πεπτικωτάτη ἡ ἡλικία τῶν ἐν ἥ-
βῃ. σημεῖον δὲ τὸ τῆς αὐξήσεως. ἡ δὲ τῶν πρεσβυτέρων ἧττον.
τῶν δ' ἤδη γερόντων, παντελῶς. αἴτιον δ' ὅτι πρὸς τὰ ἀφρο-
δίσια μάλιστ' ἐνορμῇ τῶν ἐν ἥβῃ καὶ τῶν πόρων ἄνοιξις καὶ με-
ταβολή. πάντα δὲ ταῦτα συνεργὰ πρὸς κακωδίαν. ἡ δὲ τῶν
πρεσβυτέρων οἷά τις ἕξις ἤδη καὶ
μένουσα. ἡ δὲ τῶν γερόντων διὰ μανότητα καὶ εὔπνοιαν. διὸ
καὶ οὔτε περίττωμα ἐνικμή. ἅμα δὲ καὶ ὕπνουν
3 ἀπείπτωτον καὶ οὐδ' εἶναι
τοιοῦτον ἀφ' οὗ γίγνοιτ' ἂν τὸ κακῶδες. ἐπεὶ καὶ διὰ τοῦτο
καὶ ἐκ τῆς κεφαλῆς λογισμός, ἢ ἧττόν γε τά τε ἐκ τοῦ σώ-
ματος, ὅτι εὔπνους ἡ κεφαλή. δηλοῖ δ' ἡ διὰ τῶν τριχῶν ἔκ-
φυσις τὴν μανότητα. δυσώδης δὲ τόπος
καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, ὡς ἂν μὴ εὔπνοια. σήπεται γάρ. ἡ δὲ κακω-
δία σῆψίς τις. διὸ ὁ ἐκ τῶν μασχάλων ἱδρὼς, καὶ ὅλως ὁ ἐκ
τῶν κοιλῶν κακωδέστατος. καὶ οἱ μανοί γε οἱ τόποι. ἀλλ' ἡ κα-
4 τάπνιξις καὶ ποικιλία ποιεῖ τὴν κακωδίαν. τοῦτο δὲ πέπον-

θεν. ὁ τόπος. ὁ τοιοῦτος, καὶ ὅλως τὸ σῶμα πρὸς τὴν κα-
κωδίαν. ἀπεψία γὰρ κἀκεῖ γίνεται τὴν δὲ διὰ τὸ πήγανον
κακωδίαν καὶ ὑπὸ μυείων ἐνίων, ὅταν ἀναδιδῶσιν. καὶ γὰρ
τοῦτο συμβαίνει. λεκτέον ὑπὲρ ὧν. γίνεται δὲ καὶ ὁ μὲν
θερμός. ὁ δὲ ψυχρὸς ἱδρώς. ὁ μὲν, ὥσπερ πεπεμμένος.
ὁ δ' ἄπεπτος. ἡ δ' ἀπεψία διαφέρει τῆς εἰς τὴν κακωδίαν.
αὕτη μὲν γὰρ ἔοικε κακεργασίᾳ. τινὶ καὶ μεταβολῇ οἷα τῆς
ὑγρότητος. ἐκεῖνο δὲ μεταβολῇ μέν τινι καὶ ἀλλοιώσει. οὐ φυ- 1
σικῇ δὲ, οὐδὲ κατακεκρατημένη. καθάπερ οὐδὲ τὰ τῆς κοι-
λίας περιττώματα δυσώδη. Διότιμος δ' ἔλεγεν ὁ γυμνα-
στὴς ὅτι τρεῖς τινὲς διαφοραὶ τῶν ἱδρώτων εἰσίν. ἀρχομένων
τε καὶ μεσούντων, καὶ ληγόντων. αὗται μὲν οὖν αἱ διαφο-
ραὶ γίγνονται, τῇ τε τῶν πόνων ἐπιτάσει καὶ τῇ τοῦ σώμα-
τος ἀλλοιώσει. δῆλον γὰρ ὡς ἀπὸ τῆς ἀνομοίας διαθέσεως,
ἀνόμοιον, καὶ τὸ αἴτιον. ἐπεὶ καὶ λεπτότης τις καὶ παχύ-
της ἐστὶν ἐν τοῖς ἱδρῶσιν. ὁ μὲν γὰρ ἐπιπόλαιος καὶ πρῶ- 2
τος ὑδατώδης τις καὶ λεπτός. ὁ δ' ἐκ βάθους, μᾶλλον βα-
ρύτερος, ὥσπερ συντηκομένης τῆς σαρκός. ἤδη δέ τινές φα-
σι καὶ αἵματι εἰκάζεται. καθάπερ Μονᾶς ἔλεγεν ὁ ἰατρός. δῆ-
λος ὡς ἐπισπασθεὶς καὶ πλείονος ὑγρότητος ἐκ τῶν φλεβῶν.
ἀπέπτου δὲ, ὥσπερ ἀνακεχρωσμένης ταύτης. ἐνίοτε γὰρ
καὶ αὐτὸ ἅμα γίνεται ἄπεπτον. ἁπλῶς δὲ τοῦτό γε ὥσπερ
πολλάκις εἴρηται. καὶ ἐπὶ πάντων ἐστὶν ἀληθές. ὅτι κατὰ τὰς
ἕξεις τῶν σωμάτων ἡ ἔκκρισις ἀεὶ τῶν περιττωμάτων γίνε- 3
ται. ἐπεὶ διὰ τοῦτο ἔνιοι ὅταν πλείω πονήσωσιν, ἕλκη ἔχου-
σι. διὰ γὰρ τὴν ἀκαθαρσίαν τοῦ σώματος, ἡ κίνησις πέσ-
σουσα καὶ θερμαίνουσα, συνεξικμάζει τὰ περιττώματα
μετὰ ἱδρῶτος ὑπέρου. ὅτε δὲ παχέα ὄντα καὶ χυμοὺς ἔχον-
τα μοχθηρούς, οἷον ἕξεις καὶ ἁλμυροὺς καὶ πικρούς, ἐκ-
κρίνεσθαι μέν. οὐ δύνασθαι δὲ διὰ τὸ πλῆθος. ἐξαιρεῖται δὲ
καὶ ἐξέλκει τὴν σάρκα διὰ τὴν πικρότητα τοῦ χυμοῦ. πα-
ραπλήσιον δὲ τρόπον τινὰ τούτῳ καὶ τὸ περὶ τὴν ψώραν. 4

καὶ τοὺς λειχῆνας. καὶ λέπραν. καὶ ὅλως ὅσα ἐκφύμα-
τα γίγνεται. καὶ γὰρ ἐν τούτοις ἀπέπτου τινὸς χυμοῦ καὶ πε-
ριττώματος ἔκκρισις. τὸ ὧδε πολλῆς ἐστιν. ὧν πειρῶνται, καὶ
δεῖν κατ' ἄλλον τόπον ἀντισπῶντας καὶ ἀνθιστάντας παῦ-
λάν τινα ποιεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων καὶ πόσα καὶ ποῖα
τὶ διαφέροντα [illegible] καθ' αὑτὰ χρὴ θεωρεῖν. ὅτι δὲ διὰ
καχεξίαν τινὰ καὶ ἡ τῆς τοιούτων ἔκκρισις φανερὸν ἐκ τῶν
1 εἰρημένων. οὐ γὰρ ὅτι ταῦτα πόνου προσδεῖται καὶ τῆς ἔξω-
θεν κινήσεως. ἀλλὰ τὰ δι' αὑτῶν διωθεῖται ὑπὸ τῶν κρα-
τούντων. συμβαίνει γὰρ, τὰ μὲν τῇ ὥρᾳ κρινόμενα. τὰ δ' ἐν
κινήσει καὶ τῇ ἐκ ταύτης θερμότητι ποιεῖσθαι τὴν ἔκκρισιν.
τὰ δ' ἤδη διὰ πλῆθος ἀεὶ αὐτῶν. ἢ τοῦ αἰτίου γέ τι χυλοῦ κα-
θ' ἕκαστον. ὅτι δὲ κινήσεις καὶ οἱ πόνοι ποιοῦσιν ἐνίοις τὰ τοι-
αῦτα, φανερὸν καὶ ἐκ τῶν ἐνοδίων καλουμένων. ἃ γίνεται
πολλοῖς, ὅταν εἰς ὁδὸν ἐμπέσωσι. μάλιστα μὲν ὧδε τοὺς μει
2 ὅτε δὲ καὶ ὧδε πλεῖον. ἔστι δ' αἷς καὶ αἱ κνῆ-
μαι προσεμπίμπρανται. πρὸς ἅπαντα δὲ τοιαῦτα δὲ συμφέ-
ρει τὸ μὴ ἐρεθίζειν τὸ δὲ κινεῖν ἀλλ' ἐᾶν ἀποκαθιστῆναι. συ-
νεγκαλεῖσθαι γὰρ ἐστὶ κινοῦντα τὴν ὁρμήν. ὅπερ καὶ πρὸς
τὰ ἐξαιρούμενα συμβαίνει. πολλάκις γὰρ διὰ τὴν ἁλμυρίδα
τὴν ἀπὸ τοῦ ἱδρῶτος γινομένην μὲν
τινὶ κνισμώδεις καὶ ἐπάρσεις τινὲς ἰονθώδεις γίνονται πρὸς
ἃς οὐ συμφέρει τοῦ κινεῖν. οὔτε ταύτῃ ποιούμενον τὴν ἔκ-
3 κρισιν. οὔτε δριμύτητι χυλῶν. οἷον ὀξεῖ καὶ στρυφνῷ καὶ
ἁλικῷ κατέχειν πειρώμενον. οὐδὲ θερμολουσίαις ἢ ψυχρο-
λουσίαις χρώμενον. ἀλλὰ περικαύσει χλιαρᾷ μὴ πολ-
λῇ. καθίστησι γὰρ αὕτη μάλιστα. τἄλλα δὲ ἐρεθίζει καὶ
κινεῖ. ταῦτα μὲν οὖν ὥσπερ εἴρηται διὰ καχεξίαν καὶ δι' ὑ-
περβολὴν ἐνίοτε πόνων γίνεται. καὶ γὰρ ἐνταῦθα συμ-
μετρία τίς ἐστι τῆς ἐκκρίσεως. ὥσπερ καὶ κατὰ τοὺς ἀλ-
λοιοὺς πόρους. οἱ δ' ἄγαν ἐνδιδόντες ἑαυτοὺς ὥσπερ σωτικο-
4 τοῖσι [illegible] ποιοῦσιν, ἃς Ἀντιφάνης ὁ δήλιος καὶ Ὑεια-

δας. διὰ τί δ' οἱ παῖδες δυσίδρωτες τῶν ἀνδρῶν μᾶλλον, καὶ
μάλιστα δὴ τὰ παιδία. καθάπερ τὸ δέρμα τὴν φύσιν ὄντα καὶ
ὑγρά. καὶ τοῦ ἱδρῶτος ἐκ τούτου πως γινομένου, τὴν δὲ τὴν
αἰτίαν ἀποληπτέον, ὅτι πυκνὸς ὁ χρὼς τῶν παιδίων. πυκνό-
τατος δ' ὁ τῶν παίδων. ὥσπερ νῦν ἐγκεκλειμένους ἔχον τοὺς πό-
ρους. ἔτι δ' ἡ θερμότης ἐπικρατοῦσα πιέζει διὰ τὴν αὔξησι-
σιν. ἐὰν δὲ τι καὶ γίνηται περίττωμα τοῦτο ἐκκρίνεται κατὰ τὴν
κοιλίαν. εὔροα γὰρ καὶ ὡς ἐπίπαν ὑγρότερα τῶν παιδίων. οἱ 1
δὲ γέροντες. μανόχροοι μέν. ἀλλὰ ξηροί. δεῖ δὲ τῷ ἱδρῶτι
καθάπερ ὕλην τινὰ ὑπάρχειν. ἅμα δὲ καὶ αὐτὸ τοῦτο εὔ-
πνουν καὶ μανὸν, ἱκανὴν ποιεῖ τὴν ἔκκρισιν. ἀεί τε συνεχὲς
ὂν καὶ μὴ πολλῶν συνυπαρχόντων. ὥστε πλειόνων ἡ ξηρότης
καὶ τὸ μὴ εὔιδρον. ἡ γὰρ κατ' ἄλλον τόπον ἀπέρασις. ἡ κα-
τὰ τὸν αὐτὸν ἑκατέρα κωλύει τοὺς ἱδρῶτας διὰ τοῦτο. καὶ
γὰρ ὧν αἱ κοιλίαι ὑγραί. καὶ εἰς κύστιν ἡ ἐπίῤῥοια πλείω δ' οἱ
ἱδρῶτες, ὅτι πᾶν τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθ' ὥρμηκεν. οἷς δὲ πάλιν ἐ- 2
πὶ τὰ σιτία τῆς κοιλίας καὶ κύστεως. οὗτοι δὲ εὐίδρωτες
μᾶλλον. ἡ γὰρ ἐν τούτῳ μεριζομένη περίττωσις, ἀναφέρε-
ται πρὸς τὰς σάρκας καὶ εἰς τοὺς ἄνω τόπους. ἐπεὶ καὶ ἀπέ-
πτων τῶν σιτίων ὄντων. καὶ ἀγρυπνήσαντες, εὐίδρωτες μᾶλ-
λον ὅτι συμβαίνει τὴν πέψιν διαμερίζειν τὴν ὑγρότητα καὶ
τὸν ὕπνον ἐκπέμπειν. ἐκ ξηροῦ δ' οὐκ ἔστιν ἱδρώς. ἄτοπον δ' ἂν
ἐκεῖνο δόξειε, καὶ ὥσπερ ὑπεναντίον, ἢ οἱ γυμναζόμενοι καὶ
συνέχοντες ἱδρῶτες. καὶ πάλιν οἱ ἀγύμναστοι κακῶς, καὶ πε 3
πεμμένην δὲ καὶ ἄπεπτον ἔχοντες τὴν τροφήν. οὐκ ἔστι δ' ἄ-
τοπον   γεγυμνασμένοι
τῶν ἀνὰ τὰ σώματα καὶ ἀνεῳγμένους ἔχοντες πόρους. ἔχει
δὲ   τοὺς ἱδρῶτας. διὰ τοῦτο γὰρ
καὶ οἱ μὲν χρονίως ποιούμενοι τὰς ἀφιδρώσεις εὐ
                    ἔτι τῶν μὲν ἀνεῳγμένοι.
τῶν δὲ συμμεμυκότες οἱ πόροι διὰ τὸ μὴ χρῆσθαι συμβαίνει
δὲ τούτοις κατὰ πεπεμμένης τῆς τροφῆς διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. 4

οἱ δὲ κακῶς ἔχοντες, καὶ μὴ πεπεμμένην τὴν τροφὴν τῷ πλή-
θει τῆς ὑγρότητος εὐΐδρωτες. διότι οὔτ' ἀπὸ τῆς αὐτῆς, οὔθ'
ὡσαύτως. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν μετὰ πόνου καὶ ἀεὶ τὸ σύμμετρον
ἀφαιροῦντες. οὗτοι δὲ καὶ αὐτομάτως, καὶ ὡς ἂν τύχῃ
καὶ τὸ ὅλον ἀεὶ περιττώματος ἔχοντες πλῆθος, δοκοῦσι δὲ
τινὲς καὶ ἐν τῷ χειμῶνι μᾶλλον εὐΐδρωτες ἢ ἐν τῷ θέρει εἶ-
ναι, μὴ τὰς ὑπερβολὰς ἑκατέρου λαμβανόντων οἷον ψύ-
1 χους τε καὶ καύματος. οἱ μὲν γὰρ οἷον ῥῖγος ἂν ποιήσειεν. ἡ
δὲ τοῦ καύματος σύντηξις. ἀλλὰ τὸ μέσον ἐν ἑκατέρῳ. τὴν
δ' αἰτίαν ταύτην ὑποληπτέον εἴπερ ἀληθὲς, ὅτι ἡ μὲν ξηρὰ
τῶν ὑγρῶν. ἡ δὲ ὑγρὰ εἶναι περίστασίν τινα τοῦ θερμοῦ, καὶ
κατάστασιν. ὁ δὲ ἱδρὼς ἐξ ἀμφοῖν. τοῦ μὲν ὡς εἰ ποιοῦντος τοῦ
δὲ ὡς πάσχοντος. ἔτι δὲ τοῦ θέρους καὶ διαιτήσονται τὸ πολὺ
τοῦ ὑγροῦ. διότι δὲ καὶ ἀνώμαλον ἱδροῦσι τρόπον τινὰ φα-
νερόν. καὶ γὰρ τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ θερμὸν ἐν
2 ταῦθα μᾶλλον, ἐξ ὧν καὶ δι' ὧν ὁ ἱδρώς. καὶ οὐ δι' οἱ πονοῦν-
τες, ἀλλ' ὅταν παύσωνται μᾶλλον ἱδροῦσιν, οὐδὲ συγγεγο-
νότες. οὐδὲ κατέχοντες τὸ πνεῦμα. ἀλλ' ὅταν ὦσιν ἐν τού-
τοις ἡ αἰτία. πάντων μὲν γὰρ ὑπὸ πνεύματος αἱ φλέβες
ἐμφυσώμεναι συμμύειν ποιοῦσι τοὺς πόρους. παυσαμένων
δὲ συνίζουσιν. ὥστε δι' εὐρυτέρων καθάπερ ἀνεῳγμένων
μᾶλλον ἐξέρχεται τὸ ὑγρόν. καὶ ἡ καχεξία δὲ τοῦ πνεύμα-
τος πληροῖ τὰς φλέβας. ὥστε κωλύει διιέναι καθάπερ τὸ
3 ὕδωρ τὸ ἐκ τῆς κλεψύδρας. ὅταν γε πλή   δύσις τις
ἐπιλάβῃ. ὅταν δ' ἀναισθητῇ τότ' ἐξέρχεται μηδενὸς ἐμφράτ-
τοντος. τάχα δὲ καὶ ἡ ἀπόκρισις ἡ ὑπὸ τῆς θερμότητος γινο-
μένη διὰ τῶν πόρων ἐκ τοῦ ὑγροῦ πνεύματος, ἣ καὶ ἄγει πρὸς
τὸ ἐπιπολῆς. ὅταν δ' ἐπαύσηται πόνων, ἥτε θερμότης ἅπα-
σα διίει καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος ἀποψυχομένου γίνεται ὑγρό-
της ὁ καλούμενος ἱδρώς. ὥστε καὶ πλεῖον καὶ ῥᾷον ἐκπί-
πτειν. μετὰ δὲ τοὺς δρόμους καὶ πόνους ἐν τῇ σκιᾷ μᾶλλον
4 ἱδροῦσιν ἢ ἐν τῷ ἡλίῳ διὰ τὸ τὸν ἥλιον ἀναξηραίνειν καὶ [τὴν

κνοῦν τοὺς πόρους. ὅλως γὰρ, οὔτε πολὺ τὸ θερμὸν ἄγαν,
οὔτε ὀλίγον διὰ τὸ ἐκτὸς εἶναι. τὸ μὲν γὰρ οὐ κινεῖ. τὸ δ' ἀ-
ναξηραίνει. διὸ καὶ εἴ τις ἄγαν ἐγγὺς ἵσταται τοῦ πυρός. ἧτ-
τον ἂν ἱδρώσειεν. καὶ ἐν τοῖς ἀλειπτηρίοις. ἐὰν μὲν εὐθὺς
ποιήσῃ τις πολὺ ὕδωρ, ἧττον ἱδρώσειεν. ἐὰν δὲ ὕστερον ἐ-
πεισενέγκῃ, μᾶλλον. προοδοποιουμένου μὲν γὰρ καὶ πα-
ρορμῶντος τοῦ σήμματος συνεργεῖ, καὶ τὸ ἐπεισελθόν. ἐκεῖ-
νο δὲ οὐ δύναται τὸ πλεῖον δι' ἀσθένειαν. ταυτὸ δὲ πῶς τοῖς 1
διηρημένοις καὶ ὅτι φέχοντες ἧττον ἱδροῦσιν ἢ παυσάμενοι.
τὸ μὲν γὰρ ἥτε τοῦ πνεύματος κάθεξις καὶ ἡ τοῦ ἀέρος κί-
νησις κωλύει. τὰ δ' ὑπὸ τοῦ ὕδατος κάτω φερόμενα μέ-
ρη τοῦ σώματος οὐ διϊδροῦσιν. ὅτι κωλύει τὸ ὕδωρ τὴν τῆ-
ξιν. ὁ δὲ ἱδρὼς τῆξίς τίς ἐστιν. οἷον τῶν κακῶς προσῳκοδο-
μημένων ταῖς σαρξὶν, ὅταν ἐκκρίνεται διὰ τὸ θερμόν. οἱ δὲ
γυμναζόμενοι διαπαλαίοντες τῷ φέχειν ἢ παλαίειν μᾶλ-
λον ἱδροῦσιν. ἢ ἐὰν συνεχῶς συναθροίζεται, καὶ διαπαυό- 2
μενον ἡ ὑγρότης. εἶτα ταύτην ἐξάγει ὕστερον, ἢ πάλιν καὶ ὁ
δρόμος. ἡ δὲ συνεχής. ἀναξηραίνει καθάπερ ὁ ἥλιος καὶ
τὰ πνεύματα διότι μᾶλλον ἱδροῦσι τὰ ὄπισθεν τῶν ἔμπρο-
σθεν. καὶ ἡ θερμότης. καὶ ἡ πρὸς τῆς πλείων ἐν τοῖς ἔμ-
προσθεν. ὅτι διά τε τὴν πάλην καὶ τὴν ῥίψιν ἧττον κωλύε-
ται. καὶ ἡ διάστασις ἐκ τῶν ἀνωμάλων. ὅπου δὲ πόνος ἐν- 3
ταῦθα καὶ ἱδρώς. ἅμα δὲ καὶ ἡ διάστασις τοῦ πνεύματος
ἐξωθεῖ μᾶλλον ὥσθ' ὅταν ἀνεθῇ πλεῖον καὶ ἀθροωτέρως ἐ-
κεῖθεν. τὸ δὲ πρόσωπον μάλιστα ἱδροῦσιν ἀσαρκώτερον ὂν
καὶ ἥκιστα πονοῦν. ὅτι καὶ ἡ κεφαλὴ ὑγρὰ κόμ

δὲ πνευμονότητος. ἀλλά τε πολ-
λὰ σημεῖα καὶ ὁ ἐγκέφαλος καὶ ἡ τριχῶν ἔκφυσις. ὁ μὲν τὸ
ὑγρὸν αἱ δὲ τὸ μανὸν ἀποδηλοῦσι. διὸ καὶ πρῶτον καὶ
μάλιστ' ἱδροῦσι τὸ μέτωπον. ἐστι γὰρ ὑπὸ τὸν ἐγκέφα-
λον. ἔτι δ' ἡ τοῦ πνεύματος κάθεξις διατείνεταί πως εἰς
τὴν κεφαλήν. ὅτι δὲ τὰς χεῖρας τρίβοντες μάλιστ' ἱδροῦ- 4

σιν, ἂν τἄλλα ὁμοιοσχημονῶσιν κατὰ συμβεβηκός πως τὴν
αἰτίαν ληπτέον. ἰσχύουσι γὰρ μάλιστα τῷ τόπῳ. τὸ γὰρ
πνεῦμα οὕτω κατέχουσι τῷ ἐγγυτάτω ἰσχύοντος. πονοῦν-
τος δὲ μᾶλλον ἱδροῦσιν τοῦ ἔχοντος μάλιστα τὸ πνεῦμα
μάλιστα κατέχουσιν. εἶτα καὶ χεῖρε θλιβομένων, συμπονού-
μενοι ἄλλων ὅταν ἄλλο τι μέρος θλιβώμεθα. τῇ γὰρ καθέ-
ξει τοῦ πνεύματος καὶ γυμναζόμεθα, καὶ θλίβοντες μᾶλ-
1 λον ἱδροῦμεν, καὶ ὅταν τοὺς πόδας καὶ τὰς κνήμας ἴν' ἐν
τῷ ὕδατι ἔχωσιν, ἢ ὅταν τὸ ἄλλο σχῆμα διάγει τὰ προειρη-
μένα. κωλύει γὰρ τὸ ὕδωρ τὸν ἱδρῶτα. καὶ ὅτι διαθερ-
μαινομένων τούτων καὶ τὸ ἄνω συνθερμαίνεται οἱ δ' ἱδρῶ-
τες ὅπου θερμὸν καὶ ὑγρόν. ἄτοπον δ' ὅτι οἱ ἀγωνιῶντες τοὺς
πόδας ἱδρῶσι τὸ δὲ πρόσωπον οὔ. καί τι μᾶλλον εὔλογον
τὸ μάλιστ' ἱδρωτικὸν καὶ τὸ μὴ ἥκιστα. τὸ δ' αἴτιον, ὅτι ἡ ἀ-
γωνία ἐστὶν οὐ μετάστασις θερμότητος ὥσπερ ἐν τοῖς φόβοις,
2 ἀλλὰ μᾶλλον αὔξησις. καθάπερ ἐν τῷ θυμῷ. καὶ γὰρ ὁ
θυμὸς, ζέσις τοῦ περὶ καρδίαν θερμοῦ. καὶ ἀγωνιῶντες δ'
οὐ διὰ φόβον τοῦτο πάσχουσιν, ἀλλὰ τὸ μὲν οὐ διὰ τὸ, τὸ μὲν
πρὸς τὸ μᾶλλον θερμαίνεσθαι. ξηραίνει γὰρ ἡ θερμότης ἐ-
πιπολάζουσα. τὸ δὲ ἐν τοῖς ποσὶ συντήκει. διὰ τὸ ἐλάττω μὲν
εἶναι, ὥστε ξηρᾶναι, πλείω δὲ συμφύτου καὶ προϋπαρχούσης.
ἔνιοι δ' ἱδροῦσιν ἂν ψυχρῶσιν, ἢ πνεύματι, ἢ ὕδατι. συμβαί-
νει γὰρ ναυτιᾶν οὐκ ἀλόγως, καὶ ὅτι τὸ ὑγρὸν ψυχρὸν ἀθρόον
3 ἐστί. πότερον οὐχὶ ῥιγοῦν, καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἴδιον καὶ
ἔξω γινόμενον περιττὸν τῷ ἀναπνευστικῷ τόπῳ ποιεῖ τὴν
ναυτίαν. οἱ δ' ἡματιοδρόμοι καὶ ἱδρῶτες. καὶ
ψεις εἰς ἱμάτιον ἀθρόους
ποιοῦσι. διότι ἡ εὔχροια γίνεται δι' εὔπνοιαν. ἡ δ' ἄχροια διὰ
τὴν κατάπνιξιν. συνθερμαινόμενον γὰρ καὶ μὴ διαψυχόμε-
νον τὸ ἐπιπολῆς ὑγρὸν ἄχροιαν ποιεῖ. τοῦτο δὲ συμβαίνει,
4 καὶ ἐκ τῶν δρόμων καὶ ἐκ τῆς ἀπολήψεως. οἱ δὲ γυμνοὶ

δρόμοι διὰ τοὐναντίον. ὑγροῖσι γὰρ καὶ καταψύχει ὁ ἀὴρ τὰς συνισταμένας ἐκκρίσεις. καὶ διαπνέοντας. εἰ δὲ τοῖς ὕπνοις οἱ ἱδρῶτες μᾶλλον. ἢ ἐγρηγορόσιν, ὅτι ὑγρότατα καὶ θερμότατα πάντα διὰ τὴν κύπτ πείσασιν. ἐξ ἀμφοῖν δὲ τούτοιν ἱδρὼς ὥσπερ εἴρηται πολλάκις.

ΤΕ΄ΛΟΣ ΤΟΥ͂ ΠΕΡΙ` ΙΔΡΩ΄ΤΩΝ ΘΕΟΦΡΑ΄ΣΤΟΥ.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΛΙΘΩΝ.

Τῶν ἐν τῇ γῇ, συνισταμένων. τὰ μὲν ἐστὶν
ὕδατος. τὰ δὲ γῆς. ὕδατος μὲν, τὰ με-
ταλλευόμενα καθάπερ ἄργυρος καὶ
χρυσὸς, καὶ τἆλλα· γῆς δὲ λίθος τε
καὶ ὅσα λίθων εἴδη περιττότερα. καὶ
1 εἴ τινες δὴ τῆς γῆς αὐτῆς ἰδιώτεραι φύ
σεις εἰσὶν, ἢ χρώμασιν, ἢ λειότησιν, ἢ πυ
κνότησιν, ἢ καὶ ἄλλῃ τινὶ δυνάμει. περὶ μὲν οὖν τῶν μεταλλευο-
μένων ἐν ἄλλοις τεθεώρηται. περὶ δὲ τούτων νῦν λέγωμεν. ἅ-
παντα δὴ ταῦτα χρὴ νομίζειν ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἐκ καθαρᾶς
τινος συνεστάναι καὶ ὁμαλῆς ὕλης. εἴτε ῥοῆς, εἴτε διηθήσεως
διά τινος γινομένης, εἴτε ὡς ἀνωτέρω εἴρηται καὶ κατ' ἄλλον
τρόπον ἐκκεκριμένης. τάχα γὰρ ἐνδέχεται, τὰ μὲν οὕτως τὰ δ'
2 ἐκείνως τὰ δ' ἄλλως. ἀφ' ὧν δὴ καὶ τὸ λεῖον καὶ τὸ πυκνὸν καὶ
τὸ στιλπνὸν. καὶ διαφανὲς, καὶ τἆλλα τὰ τοιαῦτα ἔχουσι. καὶ
ὅσῳ ἂν καὶ ὁμαλέστερον καὶ καθαρώτερον ἕκαστον ᾖ, τοσούτῳ
καὶ ταῦτα μᾶλλον ὑπάρχει. τὸ γὰρ ὅλον ὡς ἂν ἀκριβείας ἔχῃ
τι κατὰ τὴν σύστασιν ἢ πῆξιν, οὕτως ἀκολουθεῖ καὶ τὰ ἀπ' ἐ-
κείνων. ἡ δὲ πῆξις, τοῖς μὲν ἀπὸ θερμοῦ. τοῖς δ' ἀπὸ ψυχροῦ
γίνεται. κωλύει γὰρ ἴσως οὐδὲν ἔνια γένη λίθων ὑφ' ἑκατέρων
συνίστασθαι τούτων· ἐπεὶ τά τε τῆς γῆς ἅπαντα δόξειεν ὑπὸ πυ
3 ρὸς, ἐπείπερ ἂν τοῖς ἐναντίοις ἑκάστων ἡ πῆξις καὶ ἡ τῆξις. ἰ-
διότητες δὲ πλείους εἰσὶν ἐν τοῖς λίθοις. ἐν γὰρ τῇ γῇ χρώμασί
τε καὶ γλισχρότητι καὶ λειότητι, καὶ πυκνότητι, καὶ τοῖς τοιού-
τοις αἱ πολλαὶ διάφοροι. κατὰ δὲ τὰ ἄλλα σπάνιοι. τοῖς δὲ λί-
θοις ἅπτεται. καὶ πρὸς ταύταις ἑαυταῖς αἱ κατὰ τὰς δυνάμεις. οὔ
τε ποιεῖν. ἢ πάσχειν. ἢ τῷ μὴ πάσχειν τηκτοὶ γάρ. οἱ δ' ἄτηκτοι. καὶ
καυστοὶ οἱ δ' ἄκαυστοι, καὶ ἄλλα τούτοις ὅμοια. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ
καύσει καὶ πυρώσει πλείους ἔχοντες διαφοράς. ἔνιοι δὲ τοῖς
4 χρώμασιν ἐξομοιοῦνται δυνάμενοι τὸ ὕδωρ. ὥσπερ ἡ σμαράγ-

γδος. οἱ δ' ὅλως ἀπολιθοῦσι τὰ ἐντιθέμενα εἰς ἑαυτούς. ἕτεροι δὲ ὁλκήν τινὰ ποιεῖν. οἱ δὲ βασανίζειν τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον, ὥσπερ ἥ τε καλουμένη λίθος ἡρακλεία, καὶ ἡ λυδή. θαυμασιωτάτη δὲ καὶ μεγίστη δύναμις. εἴπερ ἀληθὴς ἡ τῶν τικτόντων. γνωριμωτέρα δὲ τῶν καὶ ἐν πλείοσι κατὰ τὰς ἐργασίας. γλυπτοὶ γάρ ἔνιοι καὶ τορνευτοί, καὶ πριστοί. τῶν δὲ οὐδὲ ὅλως ἅπτεται σιδήριον· ἐνίων δὲ κακῶς καὶ μόλις. εἰσὶ δὲ πλείους καὶ ἄλλαι κατὰ ταύτας

αἱ μὲν οὖν κατὰ τὰ χρώματα καὶ τὰς σκληρότητας καὶ μαλακότητας καὶ λειότητας. καὶ τ' ἄλλα τὰ τοιαῦτα. διὸ τὸ περιττὸν πλείοσιν ὑπάρχουσιν· καὶ ἐνίοις γε κατὰ τόπον ὅλον, ἐξ ὧν δὴ καὶ διωνομασμέναι λιθοτομίαι. παρίων τε καὶ πεντελικῶν. καὶ χίων τε καὶ θηβαικῶν. καὶ ὡς ὁ περὶ αἴγυπτον ἐν θήβαις ἀλαβαστρίτης. καὶ γὰρ οὗτος μέγας τέμνεται· καὶ ὁ τῷ ἐλέφαντι μόνος ὁ χερνίτης καλούμενος. ἐν ᾗ πέπλω φασὶ καὶ δαρεῖον κεῖσθαι, καὶ ὁ πόρος ὅμοιος τῷ χρώματι καὶ τῇ πυκνότητι τῷ παρίῳ. τὴν δὲ κουφότητα μόνον ἔχων τοῦ πόρου· διὸ καὶ ἐν τοῖς σπουδαζομένοις οἰκήμασιν, ὥσπερ διάζωματι θέασιν αὐτὸν οἱ αἰγύπτιοι 2

μέλας δ' αὖ τόθι διαφανὴς ὁμοίως τῷ χίῳ, καὶ παρ' ἄλλοις δὲ ἕτεροι πλει

αἱ μὲν οὖν τοιαῦται διαφοραὶ καθάπερ ἐλέχθη, κοινότεραι πλείοσιν. αἱ δὲ κατὰ τὰς δυνάμεις τὰς προειρημένας, οὐκ ἔτι τοῖς ὅλοις ὑπάρχουσιν. οὐδὲ συνεχέσι λίθων, οὐδὲ μεγέθεσιν. ἔνιοι δὲ καὶ 3
σπάνιοι πάμπαν εἰσὶ καὶ σμικροί, καθάπερ ἥ τε σμάραγδος. καὶ τὸ σάρδιον, καὶ ὁ ἄνθραξ, καὶ ἡ σάπφειρος καὶ σχεδὸν

λόγον εἰς τὰ σφραγίδια γλυπτῶν· οἱ δὲ καὶ ἐν ἑτέροις εὑρίσκονται διακοπτομένοις. ὀλίγοι δὲ καὶ οἱ περὶ τὴν πύρωσιν καὶ καῦσιν. περὶ ὧν δὴ καὶ πρῶτον ἴσως λεκτέον τίνας καὶ πόσας ἔχουσι διαφοράς κατὰ δὴ τὴν πύρωσιν οἱ μὲν τήκονται καὶ ῥέουσιν, ὥσπερ οἱ μεταλλευτοί. ῥεῖ γὰρ ἅμα τῷ ἀργύρῳ καὶ τῷ χαλκῷ καὶ σιδήρῳ, καὶ ἡ λίθος ἡ 4

ἐκ τούτων· εἰ γίνεσθαι διὰ τὴν ὑγρότητα τῶν ὑπαρχόντων. ἔτι
καὶ δι' αὐτὰς ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ πυρομάχοι καὶ οἱ μυλίαι ῥέ-
ουσιν οἷς ἐπιτιθέασιν οἱ καίοντες. οἱ δὲ καὶ ὅλως λέγουσι πάν-
τας τήκεσθαι πλὴν τῆς μαρμάρου. ταύτην δὲ κατακαίεσθαι,
καὶ κονίαν ἐξ αὐτῆς γίνεσθαι. δόξειε δ' ἂν οὕτως ὅλως ἐπὶ πλεῖ-
ον εἰρῆσθαι. πολλοὶ γὰρ οἱ ῥηγνύμενοι καὶ διαπηδῶντες ὡσ οὐ
μαχόμενοι τὴν πύρωσιν, ὥσπερ οὐδ' ὁ κέραμος. ὃ καὶ κατὰ
1 λόγον ἐστίν. οἵ τινες ἐξυγρασμένοι τυγχάνουσιν. τὸ γὰρ τη-
κτὸν, ἔνικμον εἶναι δεῖ. καὶ ὑγρότητ' ἔχειν πλείω. φασὶ δὲ
καὶ τῶν ἡλιουμένων, τοὺς μὲν ἀναξηραίνεσθαι τελέως. ὥστ'
ἀχρείους εἶναι μὴ καταβρεχθέντας πάλιν καὶ συνικμασθέν-
τας. τοὺς δὲ καὶ μαλακωτέρους καὶ διαθραύστους μᾶλλον. φα-
νερὸν δ' ὡς ἀμφοτέρων μὲν ἐξαιρεῖται τὴν ὑγρότητα. συμ-
βαίνει δὲ τοὺς μὲν πυκνοὺς ἀποξηραινομένους, σκληρύνεσθαι. τοὺς
δὲ μανοὺς καὶ ὧν ἡ σύμφυσις τοιαύτη. θραυστοὺς εἶναι καὶ
2 τηκτούς· ἔνιοι δὲ τῶν θραυστῶν ἀνθρακοῦνται, τῇ θραύσει, καὶ
διαμένουσι πλείω χρόνον. ὥσπερ οἱ περὶ βίνας ἐν τῷ με-
τάλλῳ. οὓς ὁ ποταμὸς καταφέρει. καίονται γὰρ ὅταν ἄν-
θρακες ἐπιτεθῶσι, καὶ μέχρι τούτου χρὴ ἂν φυσᾷ τις. εἶ-
τ' ἀπομαραίνονται καὶ πάλιν καίονται. διὸ καὶ πολὺν χρό-
νον ἡ χρῆσις. ἡ δ' ὀσμὴ βαρεῖα σφόδρα καὶ δυσχερής. ὃν κα-
λοῦσι σπίνον ὃς ἦν ἐν τοῖς μετάλλοις. τοῦτος διακοπεὶς καὶ
συντεθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ἐν τῷ ἡλίῳ τιθέμενος καίεται. καὶ
3 μᾶλλον ἐὰν ἐπιψεκάσῃ καὶ περιρράνῃ τις. ὁ δὲ λιπαραῖος ἐκ-
φοροῦταί τε τῇ καύσει. καὶ γίνεται κισηροειδής. ὥσθ' ἅ-
μα τήν τε χρόαν μεταβάλλειν καὶ τὴν πυκνότητα. μέλας
τε γὰρ καὶ λεῖος ἐστί. καὶ πυκνὸς ἄκαυστος ὤν. γίνεται δ'
οὗτος ἐν τῇ κισήρει διειλημμένος ἄλλοθι καὶ ἄλλοθι κα-
θάπερ ἐν κυθεισμῷ. καὶ οὐ συνεχὴς ὥσπερ καὶ ἐν μή-
λῳ φασὶ τὴν κίσηριν ἐν ἄλλῳ τινὶ λίθῳ γίνεσθαι. καὶ εἰ
μὲν τοῦτο, ὥσπερ ἀντιπεπονθώς· πλὴν ὁ λίθος οὗτος· οὐ-
4 χ' ὅμοιος τῷ λιπαραίῳ. ἐκφοροῦται δὲ καὶ ὁ ἐν τετράσι τῆς

σικελίας πνόμενος· τοῦτο δὲ τὸ χωρίον ἐστὶ κατὰ λιπάραν. ὁ
δὲ λίθος ἐν τῇ ἄκρᾳ τῇ ἐρινεάδι καλουμένῃ πολύς. ὁμοίως
ταῖς κίναις καιόμενος, ὀσμὴν ἀφίησιν ἀσφάλτου. τὸ δ' ἐκ τῆς
κατακαύσεως ὅμοιον γίνεται τῇ κεκαυμένῃ. οὓς δὲ καλοῦσιν εὐ-
θὺς ἄνθρακας τῶν θραυομένων διὰ τὴν χρείαν, εἰσὶ γεώδεις.
ἐκκαίονται δὲ καὶ πυροῦνται καθάπερ οἱ ἄνθρακες. εἰσὶ δὲ πε-
ρί τε τὴν λυγιστικὴν ὅπου καὶ τὸ ἤλεκτρον καὶ ἐν τῇ ἰλίᾳ βα-
διζόντων ὀλυμπίαζε τὴν δι' ὄρους. οἷς καὶ οἱ χαλκεῖς χρῶνται. 1
εὑρέθη δέ ποτε ἐγκαπτησύλης με-
τάλλοις. λίθος ὃς τῇ μὲν ὄψει παρόμοιος ὢν ξύλῳ σαπρῷ. ὅτε
δ' ἐπιχέοι τις ἔλαιον, καίεται. καὶ ὅτ' ἐκκαυθείη, τότε παύε-
ται καὶ αὐτὸς ὥσπερ ἀπαθὴς ἦν. τῶν μὲν οὖν καιομένων σχε-
δὸν αὗται διαφοραί. ἄλλο δέ τι γένος ἐστὶ λίθων ὥσπερ ἐξ ἐναν-
τίων πεφυκὸς ἄκαυστον ὅλως ἄνθραξ καλούμενος. ἐξ οὗ καὶ
τὰ σφραγίδια γλύφουσιν. ἐρυθρὸν μὲν τῷ χρώματι πρὸς δὲ
τὸν ἥλιον τιθέμενον ἄνθρακος καιομένου ποιεῖ χρόαν. τιμιώ- 2
τατον δ' ὡς εἰπεῖν. μικρὸν γὰρ σφόδρον τετταράκοντα χρυ-
σῶν ἄγεται δ' οὗτος ἐκ καρχηδόνος καὶ μασσαλίας· οὐ καίε-
ται δὲ ὁ περὶ μίλητον γωνιοειδὴς ὤν. ἐν ᾧ περ καὶ τὰ ἑξάγωνα.
καλοῦσι δ' ἄνθρακα καὶ τοῦτον, ὃ καὶ θαυμαστόν ἐστιν. ὅμοιον
γὰρ τρόπον τινὰ καὶ τὸ τοῦ ἀδάμαντος. οὐ γὰρ οὐδ' ὥσπερ ἡ κίτ-
τηρις καὶ τέφρα, δόξειε δ' ἂν διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὑγρόν. ταῦτα
γὰρ ἄκαυστα καὶ ἀπύρωτα διὰ τὸ ἐξῃρῆσθαι τὸ ὑγρόν. ἐπεὶ καὶ
τὸ ὅλον ἡ κίσσηρις ἐκ κατακαύσεως δοκεῖ τισι γίνεσθαι. πλὴν 3
τῆς ἐκ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης συνισταμένης. λαμβάνουσι δὲ
τὴν πίστιν διὰ τῆς αἰσθήσεως. ἔκ τε τῶν περὶ τοὺς κρατῆρας γι-
νομένων. καὶ ἐκ τῆς διαβάρου λίθου τῆς φλογουμένης οὐ κισ-
σηροῦται. μαρτυρεῖν δὲ καὶ οἱ τόποι δοκοῦσιν ἐν οἷς ἡ γένεσις.
καὶ γὰρ ἐν τούτοις μάλιστα καὶ ἡ κίσσηρις. τάχα δ' ἡ μὲν οὕτως αἱ
δ' ἄλλως. καὶ πλείους τρόποι τῆς γενέσεως. ἡ γὰρ ἐν νισύρῳ κα-
θάπερ ἐξ ἄμμου τινὸς ἔοικε συγκεῖσθαι. σημεῖον δὲ λαμβάνου-
σιν. ὅτι τῶν εὑρισκομένων ἔνιαι διαθρύπτονται ἐν ταῖς χερσίν.

ὥσπερ εἰς ἄμμον. διὰ τὸ μήπω συνεστάναι· μὴ δὲ συμπεπηγέ-
ναι. εὑρίσκουσι δ' ἀθρόας κατὰ μικρὰ χειροπληθιαίας ὅσον
πολλὰς ἢ μικρῷ μείζους, ὅταν ἀπαμείβωνται τἄνω. ἐλαφρὰ
δὲ σφόδρα καὶ ἡ ἄμμος, ἡ δ' αὖ καὶ ἐν μήλῳ πάχει μέν. ἐνία
δ' αὖ ἐν λίθῳ τινὶ ἑτέρα γίνεται καθάπερ ἐλέχθη πρότερον.
διαφορὰς δ' ἔχουσι πρὸς ἀλλήλας. καὶ χρώματι καὶ πυκνό-
τητι καὶ βάρει χρώματι μὲν ὅτι μέλαινα ἡ ἐκ τοῦ ῥύακος τοῦ ἐν
1 σικελίᾳ. πυκνότητί τε καὶ βάρει, αὕτη τε καὶ μαλώδης. γίνε-
ται γάρ τις καὶ τοιαύτη κίσσηρις καὶ βάρος ἔχει καὶ πυκνό-
τητα καὶ ἐν τῇ χρήσει πολυτιμοτέρον τῆς ἑτέρας. τμητικὴ
δὲ καὶ ἡ ἐκ τοῦ ῥικὸς μᾶλλον τῆς κορυφῆς καὶ λεύκης. τμητι-
κωτάτη δ' ἐκ τῆς θαλάσσης αὐτοῦ καὶ περὶ μὲν τῆς κισσηρί-
δος ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω· περὶ δὲ τῶν πυρουμένων, καὶ τῶν ἀπυ-
ρώτων λίθων ἀφ' ὧν καὶ εἰς τοῦτο ἐξέβημεν, ἐν ἄλλοις θεωρη-
τέον τὰς αἰτίας. τῶν δὲ λίθων καὶ ἄλλαι
2 τυγχάνουσιν. ἐξ ὧν καὶ τὰ σφραγίδια γλύ-
φουσιν. αἱ μὲν τῇ ὄψει μόνον οἷον τὸ σάρδιον καὶ ἴασπις, καὶ ἡ
σάπφειρος. αὕτη δ' ἐστὶν ὥσπερ χρυσόπαστος. ἡ δὲ σμάραγδος
καὶ δυνάμεις τινὰς ἔχει· τοῦ τε ὕδατος ὥσπερ εἴπομεν ἐξο-
μοιοῦται τὴν χρόαν ἑαυτῇ μετρία μὲν οὖσα ἐλάττονος· ἡ δὲ
μεγίστη πάντως. ἡ δὲ χειρίστη, τοῦ καθ' αὑτὴν μόνον. καὶ πρὸς
τὰ ὄμματα ἀγαθή. διὸ καὶ τὰ σφραγίδια φοροῦσιν ἐξ αὐτῆς
ὥστε βλέπειν. ἔστι δὲ σπανία, καὶ τὸ μέγεθος οὐ μεγάλη. πλὴν
3 εἰ πιστεύειν ταῖς ἀναγραφαῖς δεῖ ὑπὲρ τῶν βασιλέων τῶν αἰ-
γυπτίων νοις γὰρ φασι κομισθῆναί πο-
τ' ἐν δώροις παρὰ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως μῆκος μὲν τετρά-
πηχυν, πλάτος δὲ τρίπηχυν. ἀνακεῖσθαι δὲ καὶ ἐν τῷ τοῦ διὸς
ὀβελίσκῳ σμαράγδους τέτταρας, μῆκος μὲν τετταράκοντα
πηχῶν εὖρος δὲ τῇ, μὲν τέτταρας, τῇ δὲ δύο. ταῦτα μὲν οὖν
ὅτι κατὰ τὴν ἐκείνων γραφήν. τῶν δὲ ἀνακειμένων ἀπὸ πολλῶν,
ἡ ἐν τύρῳ μεγίστη· στήλη γάρ ἐστιν εὐμεγέ-
4 θης ἐν τῷ τοῦ ἡρακλέους ἱερῷ. εἰ μὴ ἄρα ψευδὴς σμάραγδος.

καὶ γὰρ τοιαύτη γίνεταί τις φύσις. γίνεται δὲ ἐν τοῖς ἐν ἐφικτῷ
καὶ γνωρίμοις τόποις, διτταχοῦ μάλιστα περί τε κύπρον ἐν
τοῖς χαλκωρυχείοις, καὶ ἐν τῇ νήσῳ τῇ ἐπικειμένῃ καρχηδό-
νι· καὶ ἰδιωτέρους εὑρίσκουσιν ἐν ταύτῃ. μεταλλεύεται γὰρ ὥς
περ τ' ἄλλα καὶ ἡ φύσις· καὶ τὰ ῥάβδια ποιοῦσιν ἐν κύπρῳ
αὐτὴν καθ' αὑτὴν πολλάς. εὑρίσκονται δὲ σπάνιαι μέγεθος
ἔχουσαι σφραγῖδος. ἀλλ' ἐλάττους αἱ πολλαί. διὸ καὶ πρὸς
τὴν κόλλησιν αὐτῇ χρῶνται τοῦ χρυσίου κολλᾷ γὰρ ὥσπερ ἡ 1
χρυσοκόλλα. καὶ ἔνιοί γε δὴ καὶ ὑπολαμβάνουσι τὴν αὐ-
τὴν φύσιν εἶναι. καὶ γὰρ τὴν χρόαν παρόμοια τυγχάνου-
σιν. ἀλλ' ἡ μὲν χρυσοκόλλα δαψιλὴς καὶ ἐν τοῖς χρυσείοις.
καὶ ἔτι μᾶλλον ἐν τοῖς χαλκωρυχείοις ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ τοὺς
τόποις. ἡ δὲ σμάραγδος σπανία καθάπερ εἴρηται. δοκεῖ γὰρ
ἐκ τῆς ἰάσπιδος γίνεσθαι. φασὶ γὰρ εὑρεθῆναί ποτε ἐν κύπρῳ
λίθον, ἧς τὸ μὲν ἥμισυ σμάραγδος ἦν. τὸ ἥμισυ δὲ ἴασπις. ὡς
οὔπω μεταβεβληκυίας ἀπὸ τοῦ ὕδατος. ἔστι δέ τις ἐργα- 2
σία πρὸς τὸ λαμπρόν. ἀρχῇ γὰρ οὖσα οὐ λαμπρά. αὕτη τε
δὴ περιττὴ τῇ δυνάμει καὶ τὸ λυγγούριον, καὶ γὰρ ἐκ τούτου
γλύφεται τὰ σφραγίδια, καὶ ἔστι στερεωτάτη καθάπερ λίθος.
ἕλκει γὰρ ὥσπερ τὸ ἤλεκτρον. οἱ δέ φασιν οὐ μόνον κάρφη καὶ
ξύλον. ἀλλὰ καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον ἐὰν ᾖ λεπτός· ὥσπερ καὶ
διοκλῆς ἔλεγεν. ἔστι διαφανής τε σφόδρα καὶ ψυχρά. βέλτιον
δὲ τὰ τῶν ἀγρίων. ἢ τὰ τῶν ἡμέρων. καὶ τὰ τῶν ἀρρένων. ἢ τὰ
τῶν θηλειῶν. ὡς καὶ τῆς τροφῆς διαφερούσης, καὶ τοῦ πονεῖν ἢ 3
μὴ πονεῖν. τὸ δ' ὑγρότερον εὑρίσκουσι διορύττοντες οἱ ἔμπει
ροι. κατακρύπτεται γὰρ καὶ ἐπαμᾶται γῆν ὅταν οὐρήσῃ. γίνε-
ται δὲ καὶ κατεργασία τις αὐτοῦ πλείων. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ ἤλε-
κτρον λίθος. τὸ γὰρ ὀρυκτὸν ὃ περὶ λυγγιστικήν. καὶ τούτῳ ἂν ἡ τοῦ
ἕλκειν δύναμις ἀκολουθείη. μάλιστα δ' ὅτι δῆλον καὶ φανερώ
τατα τὸν σίδηρον ἄγουσι. γίνεται δὲ καὶ αὕτη σπανία καὶ ὀλι
γαχοῦ. καὶ αὕτη μὲν δὴ συναριθμείσθω τὴν δύναμιν ὁμοίαν
ἔχειν. ἐξ ὧν δὲ τὰ σφραγίδια ποιεῖται. καὶ ἄλλαι πλείους εἰσίν. 4

ἔτι ἥθ' ὑαλοειδής, ἣ καὶ ἔμφασιν ποιεῖ καὶ διάφασιν. Καὶ τὸ
ἀνθράκιον. καὶ ἡ ὄμφαξ· ἔτι δὲ καὶ ἡ κρύσταλλος καὶ τὸ ἀμέ-
θυστον. ἄμφω δὲ διαφανῆ. εὑρίσκονται δὲ καὶ αὗται καὶ τὸ σάρ
διον. διακοπτομένων τινῶν πετρῶν. Καὶ ἄλλαι δ' ὡς προεί-
ρηται πρότερον διαφορὰς ἔχουσαι καὶ συνώνυμοι πρὸς ἀλ-
λήλας. τοῦ γὰρ σαρδίου, τὸ μὲν διαφανὲς, ἐρυθρότερον δὲ, κα-
λεῖται θῆλυ. τὸ δὲ διαφανὲς μὲν, μελάντερον δὲ, καὶ ἄρ-
1 σεν. καὶ τὰ λυγγούρια δ' ὡσαύτως. ὧν τὸ θῆλυ διαφανέ-
στερον καὶ ξανθότερον. καλεῖται δὲ καὶ κυανὸς ὁ μὲν ἄρρεν.
ὁ δὲ θῆλυ. μελάντερος δὲ ὁ ἄρρεν. τὸ δ' ὀνύχιον μικτὴ λευ-
κῷ καὶ φαιῷ παράλληλα. τὸ δ' ἀμέθυστον, οἰνωπὸν τῇ χρόᾳ.
καλὸς δὲ λίθος καὶ ὁ ἀχάτης, ὁ ἀπὸ τοῦ ἀχάτου ποταμοῦ τοῦ
ἐν σικελίᾳ. καὶ πωλεῖται τίμιος. ἐν λαμψάκῳ δέ ποτ' ἐν τοῖς
χρυσίοις εὑρέθη θαυμαστὴ λίθος ἐξ ἧς ἀνενεχθείσης πρὸς τι-
ρὰν σφραγίδιον γλυφθὲν ἀνεπέμφθη βασιλεῖ διὰ τὸ περιτ-
2 τόν. καὶ αὗται μὲν ἅμα τῷ καλῷ καὶ τὸ σπάνιον ἔχουσιν. αἱ δὲ
δὴ ἐκ τῆς ἑλλάδος, εὐτελέστεραι. οἷον τὸ ἀνθράκιον τὸ ἐξ ὀρχόμε-
νου τῆς ἀρκαδίας ἔστι δ' οὗτος μελάντερος τοῦ χίου καθὸ ἐξ
αὐτοῦ ποιοῦσι, καὶ ὁ τροιζήνιος. οὗτος δὲ ποικίλος. τὰ μὲν φοι
νικοῖς. τὰ δὲ λευκοῖς χρώμασι. ποικίλος δὲ καὶ ὁ κορίνθιος
τοῖς αὐτοῖς χρώμασι· πλὴν τὸ χλωροειδέστερον
τὸ δ' ὅλον πολλοὶ τυγχάνουσιν οἱ τοιοῦτοι. ἀλλ' οἱ περιττοὶ
σπάνιοι καὶ ἐξ ὀλίγων τόπων. οἷον ἔκ τε καρχηδόνος καὶ ἐκ τῶν πε-
3 ρὶ μασσαλίαν, καὶ ἐξ αἰγύπτου. καὶ τῶν καταδούπων τόπων· καὶ συήνη
πρὸς ἐλεφαντίνη πόλει· καὶ ἐκ τῆς ψεφὼ καλουμένης χώρας.
καὶ ἐν κύπρῳ ἥ τε σμάραγδος καὶ ἡ ἴασπις· οἷς δὲ εἰς τὰ λιθόκολ
λα χρῶνται ἐκ τῆς βακτριανῆς εἰσὶ πρὸς τῇ ἐρήμῳ· συλλέγουσι
δ' αὐτοὺς ὑπὸ ἐτησίας ἱππεῖς ἐξιόντες· τότε γὰρ ἐμφανεῖς γίνονται
κινουμένης τῆς ἄμμου. διὰ τὸ μέγεθος τῶν πνευμάτων. εἰσὶ δὲ μι-
κροὶ καὶ οὐ μεγάλοι. τῶν σπουδαζομένων δὲ λίθων ἐστὶ καὶ ὁ μαργαρεί-
της καλούμενος. διαφανὴς μὲν τῇ φύσει. ποιοῦσι δ' ἐξ αὐτοῦ τοὺς
4 πολυτελεῖς ὅρμους. γίνεται δὲ ἐν ὀστρείῳ τινὶ παραπλησίῳ ταῖς

πίνναις· φέρει δ᾽ ἥ τε ἰνδικὴ χώρα καὶ νῆσοί τινες τῶν ἐν τῇ ἐρυ
θρᾷ· τὸ μὲν οὖν πολυτελὲς σχεδὸν ἐν αὐταῖς. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τι
νές, οἷον ὅ τε ἐλέφας ὁ ὀρυκτός. ποικίλος μέλανι καὶ λευκῷ, καὶ ἣν κα=
λοῦσι σάπφειρον. αὕτη γὰρ μέλαινα οὐκ ἄγαν πόρρω τοῦ κυ-
ανοῦ τοῦ ἄρρενος, καὶ πρασῖτις αὕτη δὲ ἰώδης τῇ χρόᾳ. πυ-
κνὴ δὲ καὶ αἱματῖτις. αὕτη δ᾽ αὐχμώδης ἢ κατὰ τοὔνομα. ὡς
αἵματος ξηροῦ πεπηγότος. ἄλλη δὴ καλουμένη οὐ ξανθὴ μὲν
τὴν χρόαν, ἔκλευκος δ᾽ ὃ μᾶλλον καλοῦσι χρῶμα οἱ δωριεῖς 1
ξανθόν. τὸ γὰρ κοράλλιον καὶ γὰρ τοῦθ᾽ ὥσπερ λίθος τῇ χρόᾳ μὲν
ἐρυθρόν, περιφερὲς δ᾽ ὡς ἂν ῥίζα. φύεται δὲ ἐν τῇ θαλάττῃ,
τρόπον δέ τινα. οὐ πόρρω τούτου τῇ φύσει καὶ ὁ ἰνδικὸς κάλα-
μος ἀπολελιθωμένος. ταῦτα μὲν οὖν ἄλλης σκέψεως. τῶν δὲ
λίθων πολλαί τινες αἱ φύσεις καὶ τῶν μεταλλευομένων. ἔνια
γὰρ ἅμα χρυσὸν ἔχουσι καὶ ἄργυρον ἐπιφανῆ δὲ μόνον ἄρ=
γυρον. βαρύτεραι δ᾽ αὗται πολὺ καὶ τῇ ῥοπῇ καὶ τῇ ὀσμῇ.
καὶ κυανὸς αὐτοφυὴς ἔχων ἐν ἑαυτῷ χρυσοκόλλαν. ἄλ- 2
λη δὲ λίθος ὁμοία τὴν χρόαν τοῖς ἄνθραξι. βάρος δ᾽ ἔχουσι τὸ
ὅλον ἐν τοῖς μετάλλοις, πλεῖσται καὶ ἰδιώταται φύσεις εὑ=
ρίσκονται τῶν τοιούτων· ὧν τὰ μέν εἰσι γῆς καθάπερ ὦχρα καὶ
μίλτος. τὸ δ᾽ οἷον ἄμμου καθάπερ χρυσοκόλλα καὶ κυανός. τὰ
δὲ κονίας. οἷον σανδαράκη καὶ ἀρρενικόν, καὶ ὅσα ὅμοια τούτοις
καὶ τῶν μὲν τοιούτων πλείους ἄν τις λάβοι τὰς ἰδιότητας. ἔνιαι
δὲ λίθοι καὶ τὰς τοιαύτας ἔχουσι δυνάμεις, εἰς τὸ μὴ πάσχειν
ὥσπερ εἴπομεν· οἷον τὸ μὴ γλύφεσθαι σιδηρείοις ἀλλὰ λίθοις ἑ= 3
τέροις. ὅλως μὲν ἡ κατὰ τὰς ἐργασίας καὶ τῶν μειζόνων λί-
θων πολλὴ διαφορά περίεστιν. οἱ δὲ γλυπτοί, καθάπερ ἐλέ=
χθη, καὶ τορνευτοὶ τυγχάνουσι καθάπερ καὶ ἡ μαγνῆτις αὕτη
λίθος, ἣ καὶ ὄψει περιττὸν ἔχουσα· καὶ ὥς γε δή τινες θαυμά
ζουσι τὴν ὁμοίωσιν τῷ ἀργύρῳ μηδαμῶς οὖσαν συγγενῆ. πλεί
ους δ᾽ εἰσὶν οἱ δεχόμενοι πάσας τὰς ἐργασίας. ἐπεὶ καὶ ἐν σίφνῳ
τοιοῦτός τίς ἐστιν ὀρυκτός. ὡς τρία στάδια ἀπὸ θαλάττης στρογ-
γύλος καὶ βόλασσος. καὶ τορνεύεται καὶ γλύφεται διὰ τὸ μα= 4
λακόν, ὅταν

λακόν, ὅταν πυρωθῇ τῷ ἐλαίῳ· μέλας τε σφόδρα γίνεται καὶ σκληρός. ποιοῦσι δ' ἐξ αὐτοῦ σκεύη τὰ ἐπιτράπεζα. οἱ μὲν οὖν τοιοῦτοι πάντες προσδέχονται τὴν τοῦ σιδήρου δύναμιν. ἔνιοι δὲ λίθοις ἄλλοις γλύφονται, σιδήροις δ' οὐ δύνανται, καθάπερ εἴπομεν. οἱ δὲ σιδήροις. μὲν ἀμ   δὲ καί εἰσιν

παραπλησίως δὲ κάτω τὰ   μὴ τέμνεσθαι   σιδήρῳ καί τι καὶ στερεὸν ἔτι.   ἰσχυ-

1 ρότερα τέμνει καὶ σίδηρος λίθοις σκληρότερος ὤν. ἄτοπον δὲ κἀκεῖνο φαίνεται. διότι ἡ μὲν ἀκόνη κατεσθίει τὸν σίδηρον ὁ δὲ σίδηρος ταύτην μὲν δύναται διαιρεῖν καὶ ῥυθμίζειν. ἐξ ἧς δ' αἱ σφραγῖδες, οὐ. καὶ πάλιν ὁ λίθος ᾧ γλύφουσι τὰς σφραγῖδας. ἐκ τούτου ἐστὶν ἐξ οὗπερ αἱ ἀκόναι ἢ ἐξ ὁμοίου τούτῳ. ἄγεται δὲ ἡ ἐξ Ἀρμενίας. θαυμαστὴ δὲ φύσις καὶ τῆς βασανιζούσης τὸν χρυσόν. δοκεῖ γὰρ δὴ τὴν τοιαύτην ἔχειν τῷ πυρὶ δύναμιν. καὶ γὰρ ἐκεῖνο δοκιμάζει. διὸ καὶ ἀποροῦσί τινες οὐκ ἄγαν οἰ-

2 κείως ἀποροῦντες. οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν τρόπον δοκιμάζει. ἀλλὰ τὸ μὲν πῦρ τῷ τὰ χρώματα μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιοῦν· ὁ δὲ λίθος, τῇ παρατρίψει. δύναται γὰρ ὡς ἔοικεν ἐκλαμβάνειν τὴν ἑκάστου φύσιν, εὑρῆσθαι δέ φασιν νῦν ἀμείνω πολὺ τῆς πρότερον. ὥστε μὴ μόνον τὸν ἐκ τῆς καθάρσεως ἀλλὰ καὶ τὸν χαλκὸν κατὰ χρυσὸν καὶ ἄργυρον γνωρίζειν. καὶ πόσον εἰς τὸν στατῆρα μέμικται. σημεῖα δ' ἐστὶν αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἐλαχίστου. ἐλάχιστον δὲ γίνεται κριθὴν εἶτα κόλλυβον, εἶτα τεταρτημόριον ἢ ἡμιόλιον

3 ὀβολόν. ἐξ ὧν γνωρίζουσι τὸ καθῆκον. εὑρίσκονται δὲ τοιαῦται πᾶσαι ἐν τῷ ποταμῷ Τμώλῳ. λεία δ' ἡ φύσις αὐτῶν καὶ ψηφοειδής, πλατεῖα οὐ στρογγύλη. μέγεθος δὲ ὅσον διπλασία τῆς μεγίστης ψήφου· διαφέρει δ' αὐτῆς πρὸς τὴν δοκιμασίαν τὰ ἄνω πρὸς τὸν ἥλιον, ἢ τὰ κάτω, καὶ βέλτιον δοκιμάζει τὰ ἄνω τοῦτο δίον. ὅτι ξηρότερα τὰ ἄνω κωλύει γὰρ ἡ ὑγρότης εἰς τὸ ἐκλαμβάνειν. ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς καύμασιν τοῦ δοκιμάζειν χεῖρον. ἀνίησι γάρ τινα νοτίδα ἐξ αὐτῆς· δι' ἣν ἀπολισθαίνει·

4 συμβαίνει δὲ τοῦτο καὶ ἄλλοις τῶν λίθων. καὶ ἐξ ὧν τὰ ἀγάλ-

ματα ποιοῦσιν. ὃ καὶ σημεῖον ὑπολαμβάνουσιν ὡς ἴδιον τὸ τῶν εἰ-
δοις, αἱ μὲν οὖν τῶν λίθων διαφοραὶ καὶ δυνάμεις σχεδὸν εἰ-
σὶν ἐν τούτοις. αἱ δὲ τῆς γῆς. ἐλάττονας μὲν, ἰδιώτεραι δὲ, τὸ
μὲν γὰρ τήκεσθαι καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ πάλιν ἀποσκληρύνε-
σθαι, καὶ ταύτῃ συμβαίνει. τήκεται μὲν γὰρ τοῖς χυτοῖς καὶ ὀρυ-
κτοῖς. ὥσπερ καὶ ὁ λίθος μαλάττεται δὲ, λίθοις τε ποιοῦσιν.
ὧν τάς τε ποικίλας καὶ τὰς ἄλλας τὰς συντιθεμένας. ἅπά-
σας γὰρ πυροῦντές τε καὶ μαλάττοντές τε ποιοῦσιν. εἰ δὲ καὶ ὁ ὕε- 1
λος ἐκ τῆς ὑελίδος ὥς τινές φασι, καὶ αὕτη πυκνώσει γίνεται.
ἰδιωτάτη δ' ἡ τῷ χαλκῷ μιγνυμένη. πρὸς γὰρ τὸ τήκεσθαι καὶ
μίγνυσθαι, καὶ δύναμιν ἔχειν περιττὴν, ὥστε τῷ κάλλει τῆς
χρόας ποιεῖν διαφοράν, περὶ δὲ κιλικίαν ἔστι τις ἣ ἕψεται γῆ
καὶ γίνεται γλίσχρα. ταύτῃ δ' ἀλείφουσι τὰς ἀμπέλους ἀντὶ ἰ-
ξοῦ πρὸς τοὺς ἴπας. ἦ δ' ἂν λαμβάνειν καὶ ταύτας τὰς διαφο-
ρὰς ὅσαι πρὸς τὴν ἀπολίθωσιν εὐφυεῖς. ἐπεὶ αἵγε τῶν του-
των ποιοῦσαι χυμοὺς διαφόρους ἀλλήλων τινὰ ἔχουσαι φύ- 2
σιν. ὥσπερ καὶ αἱ τῶν φυτῶν. ἀλλὰ μᾶλλον αὗται τὰς τοῖς
χρώμασι διαιρεθήσεις. οἷσπερ καὶ οἱ γραφεῖς χρῶνται. καὶ
γὰρ ἡ γένεσις τούτων ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς εἴπομεν ἤτοι συρροῆς
τινος ἢ διηθήσεως γινομένης. καὶ ἔνιά γε δὴ φαίνεται πεπυρω-
μένα καὶ ὥσπερ κατακεκαυμένα, ὥσπερ καὶ ἡ σανδαράκη καὶ τὸ ἀρρε-
νικόν, καὶ τὰ ἄλλα τὰ τοιαῦτα. πάντα δ' ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἀ-
πὸ τῆς ἀναθυμιάσεως ταῦτα τῆς ξηρᾶς καὶ καπνώδους. εὑρί-
σκεται δὴ πάντα ἐν τοῖς μετάλλοις τοῖς ἀργυρείοις καὶ χρυ- 3
σείοις. ἔνια δὲ, καὶ ἐν τοῖς χαλκωρυχείοις. οἷον ἀρρενικὸν, σανδα-
ράκη, χρυσοκόλλα. μίλτος. ὤχρα. κυανός. ἐλάχιστος δὲ οὗτος
καὶ κατ' ἐλάχιστα. τῶν δ' ἄλλων τῶν μὲν εἰσὶ ῥάβδοι. τὴν δ' ὤ-
χραν ἀθρόαν πως φαντασίαν εἶναι μίλτον δὲ παντοδαπήν. ὥς
τε εἰς τὰ ἀνδρείκελα χρῆσθαι τοὺς βαφεῖς. καὶ ὤχραν ἀντ' ἀρ-
ρενικοῦ διὰ τὸ μηδὲν τῇ χρόᾳ διαφέρειν δοκεῖν ἢ τἄλλα μίλ-
του τε καὶ ὤχρας ἐστὶν ἐνιαχοῦ μέταλλα. ἢ καὶ κατὰ ταῦτα κα-
θάπερ ἐν καππαδοκίᾳ καὶ ὀρύττεται πολλή. χαλεπὸν δὲ τοῖς 4

μετάλλοις φασὶν εἶναι τὸ πήγνυσθαι. ταχὺ γὰρ καὶ ἐν ὀλίγῳ συμ-
πιεῖν. βελτίστη δὲ ποιεῖ μίλτος ἡ κεία ἐστί. γίνονται γὰρ πλείους. ἡ
μὲν οὖν ἐκ τῶν μετάλλων, ἐπειδὴ καὶ τὰ σιδήρεια ἔχει μίλτον·
ἀλλὰ καὶ ἡ λημνία, ἣν καλοῦσιν ὠπικήν. αὕτη δ' ἐστὶν ἡ καπ-
παδοκική. κατάγεται δ' εἰς σινώπην. ἐν δὲ τῷ μικρῷ μεταλ-
λεύεται καθ' αὑτήν, ἔστι δὲ αὐτῆς γένη τρία. ἡ μὲν ἐρυθρὰ σφό-
δρα. ἡ δ' ἔκλευκος. ἡ δὲ μέση. ταύτην αὐτάρκη καλοῦμεν, διὰ τὸ
1 μὴ μίγνυσθαι. ταῖς δ' ἑτέραις μιγνύουσι. γίνεται δὲ ἐκ τῆς ὤχρας
κατακαομένης. ἀλλὰ χείρων. τὸ δ' εὕρημα κυδίου, συνεῖδε γὰρ
ἐκεῖνος ὥς φασι κατακαυθέντος τινὸς παντωλίου, τὴν ὤχραν
ἰδὼν ἡμίκαυστον καὶ πεφοινιγμένην. τιθέασι δ' εἰς τὰς καμίνους
χύτρας καινὰς περιπλάσαντες πηλῷ. ὀπτῶσι γὰρ διάπυροι γι-
νόμεναι. ὅσῳ δ' ἂν μᾶλλον πυρωθῶσι, τοσούτῳ μᾶλλον με-
λαντέραν καὶ ἀνθρακωδεστέραν ποιοῦσι. μαρτυρεῖ δ' ἂν ἡ γένε-
σις αὐτῆς δόξειεν τὸ ὑπὸ πυρὸς ἅπαντα ταῦτα μεταβάλλειν.
2 εἴπερ ὁμοίαν ἢ παραπλησίαν δεῖ τὴν ἐνταῦθα τῇ φυσικῇ νο-
μίζειν. ἔστι δ' ὥσπερ καὶ μίλτος. ἡ μὲν αὐτόματος· ἡ δὲ τεχνι-
κή. καὶ κυανός, ὁ μὲν αὐτοφυὴς ὁ δὲ σκευαστὸς ὥσπερ ἐν αἰγύ-
πτῳ. γένη δὲ κυανοῦ τρία. ὁ αἰγύπτιος καὶ σκύθης. καὶ τρίτος ὁ κύ-
πριος. βέλτιστος δ' ὁ αἰγύπτιος εἰς τὰ ἄκρατα λειώματα. ὁ δὲ
σκύθης εἰς τὰ ὑδαρέστερα. σκευαστὸς δ' ὁ αἰγύπτιος. καὶ οἱ γρά-
φοντες τὰ περὶ τοὺς βασιλεῖς. καὶ τοῦτο, γράφουσι τίς πρῶτος
βασιλεὺς ἐποίησε χυτὸν κυανὸν μιμησάμενος τὸν αὐτοφυῆ. δῶ-
3 ρά τε πέμπεσθαι παρ' ἄλλων τε καὶ ἐκ φοινίκης φόρου κυανοῦ· τοῦ
μὲν ἀπύρου, τοῦ δὲ πεπυρωμένου· φασὶ δ' οἱ τὰ φάρμακα τρίβον-
τες τὸν μὲν κυανὸν ἐξ ἑαυτοῦ ποιεῖν χρώματα τέτταρα· τὸ μὲν
πρῶτον ἐκ τῶν λεπτοτάτων λεπτότατον, τὸ δὲ δεύτερον ἐκ τῶν πα-
χυτάτων μελάντατον. ταῦτά τε δὴ τέχνῃ γίνεται. καὶ ἔτι τὸ ψιμύ-
θιον. τίθεται γὰρ μόλιβδος ὑπὲρ ὄξους ἐν πίθοις. ὅταν δὲ λάβῃ
πάχος ἡλίκον πλῆθος (λαμβάνει δὲ μάλιστα ἐν ἡμέραις δέκα)
τότ' ἀνοίγουσιν· εἶτ' ἀποξύουσιν ὥσπερ εὐρῶτα τινὰ ἀπ' αὐτοῦ. καὶ
4 πάλιν ἕως ἂν καταναλώσωσι. τὸ δ' ἀποξυόμενον, ἐν τριπτῆρι

τρίβουσι, καὶ ἐφθοῦσιν ἀεί. τὸ δ' ἔσχατον ὑφιστάμενόν ἐστι τὸ ψιμύ-
θιον. παραπλησίως δὲ καὶ ὁ ἰὸς γίνεται. χαλκὸς γὰρ ἐρυθρός.
ὑπὲρ τρυγὸς τίθεται. καὶ ἀποξύεται τὸ ἐπιγινόμενον. ὅτε ἐ-
πιφαίνεται τιθέμενος. γίνεται δὲ καὶ κιννάβαρι. τὸ μὲν αὐτο-
φυές. τὸ δὲ κατ' ἐργασίαν. αὐτοφυὲς μὲν τὸ περὶ ἰβηρίαν σκλη
ρὸν σφόδρα καὶ λιθῶδες. καὶ τὸ ἐν κόλχοις. τοῦτο δέ φασιν
εἶναι κρημνῶν. ὃ καταβάλλουσι τοξεύοντες. τὸ δὲ κατ' ἐργα-
σίαν ὑπὲρ ἐφέσου μικρὸν ἐξ ἑνὸς τόπου. μόνον δ' ἐστὶν ἄμ- 1
μος, ἣν συλλέγουσι λαμπυρίζουσαν καθάπερ, ὁ κόκκος. ταύ-
την δὲ τρίψαντες ὅλως ἐν ἀγγείοις λιθίνοις λειοτάτην πλύ-
νουσιν ἐν χαλκοῖς μικρὸν ἐν καλοῖς. τὸ δ' ὑφιστάμενον πάλιν
λαβόντες, πλύνουσι καὶ τρίβουσιν, ἐν ᾧ περ ἐστὶ τὸ τῆς τέχνης. οἱ
μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἴσου πολὺ περιποιοῦσιν. οἱ δὲ ὀλίγον ἢ οὐθέν. ἀλλὰ
πλύσματι ἐπάνω χρῶνται ἐν πρὸς ἐν ἀλείφοντες. γίνεται δὲ τὸ
μὲν ὑφιστάμενον κάτω, κιννάβαρι. τὸ δ' ἐπ' αὐτῷ καὶ πλεῖον πλύ
σμα. καταδεῖξαι δέ φασι καὶ εὑρεῖν τὴν ἐργασίαν, Καλλίαν τι- 2
νὰ ἀθηναῖον ἐκ τῶν ἀργυρείων. ὃς οἰόμενος ἔχειν τὴν ἄμμον
χρυσίον διὰ τὸ λαμπυρίζειν ἐπραγματεύετο καὶ συνέλεγεν.
ἐπεὶ δὲ ᾔσθετο ὅτι οὐκ ἔχει, τὸ δὲ τῆς ἄμμου κάλλος ἐθαύμαζε
διὰ τὴν χρόαν, οὕτως ἐπὶ τὴν ἐργασίαν ἦλθε ταύτην. οὐ πα-
λαιὸν δ' ἐστίν. ἀλλὰ περὶ ἔτη μάλιστ' ἐνενήκοντα εἰς ἄρχοντα
Πραξίβουλον ἀθήνησι. φανερὸν δ' ἐκ τούτων. ὅτι μιμεῖται τὴν
φύσιν ἡ τέχνη τὰ δ' ἴδια ποιεῖ. καὶ τούτων τὰ μὲν χρήσεως χά-
ριν. τὰ δὲ μόνον φαντασίας ὥσπερ τὰς ἄλπεις. ἔνια δ' ἴσως 3
ἀμφοῖν. ὥσπερ χυτὸν ἄργυρον. ἔστι γάρ τις χρόα καὶ τούτου.
ποιεῖται δ' ὅταν τί   τριφθῇ μετ' ὄξους ἐν ἀγγείῳ
χαλκῷ καὶ δοίδυκι χαλκῷ. τὰ μὲν οὖν τοιαῦτα τάχ' ἄν τις λά-
βοι πλείω. τῶν δὲ μεταλλευτῶν τὰ ἐν τοῖς γεωφανέσιν ἔτι λοι-
πὰ περὶ ὧν ἡ γένεσις ὥσπερ ἐλέχθη κατ' ἀρχὰς ἐκ συῤῥοῆς
τινος καὶ ἐκκρίσεως γίνεται καθαρωτέρας καὶ ὁμαλωτέρας
τῶν ἄλλων. χρώματα δὲ παντοῖα λαμβάνουσι. καὶ διὰ τὴν τῶν
ὑποκειμένων   διὰ τὴν τῶν 4

ὄντων διαφοραί, ἐξ ὧν τὰς μὲν μελαντῶντες τὰς δὲ τήκοντες
καὶ εἴροντες συντιθέασι τὰς λίθους τὰς ἐκ τῆς ἀσίας ταύτας
ἀγομένας. αἱ δ' αὐτοφυεῖς καὶ ἅμα τῷ περιττῷ τὸ χρήσιμον
ἔχουσαι, σχεδὸν τρεῖς εἰσιν ἢ τέτταρες. ἥ τε μηλιὰς, καὶ ἡ κιμω-
λία, καὶ ἡ σαμία, καὶ ἡ συμφαϊκή· καὶ τετάρτη παρὰ ταύτας
ἡ γύψος. χρῶνται δὲ οἱ γραφεῖς τῇ μηλίᾳ διὰ μόνον τῆς μιᾶς
δ' οὔ. καὶ περὶ οὖσῃ καλῇ διὰ τὸ λίπος ἔχειν καὶ πυκνότητα· καὶ
1 λειότητα, τὸ γὰρ ἤρεμον καὶ   δες καὶ ἀλιπὲς ἐπὶ τῆς
γραφῆς ἁρμόττει μᾶλλον. ὅπερ ἡ μηλιὰς ἔχει τῷ φαιδρῷ. εἰσὶ
καὶ ἐν τῇ μήλῳ καὶ ἐν τῇ σάμῳ διαφοραὶ τῆς γῆς πλείους. ὀ-
ρύττοντα μὲν οὖν οὐκ ἔστιν ὀρθὸν στῆναι ἐν τοῖς ἐν σάμῳ. ἀλλ' ἀ-
ναγκαῖον ἢ ὕπτιον, ἢ πλάγιον. ἡ δὲ φλὲψ, ἐπὶ πολὺ διατείνει. τὸ
μὲν ὕψος ἡλίκην δίπλους. τὸ δὲ βάθος πολλῷ μείζων. ἐφ' ἑ-
κάτερα δ' αὐτὴν λίθοι περιέχουσιν ἐξ ὧν ἐξαιρεῖται διαφυὴν
ἔχει διὰ μέσου καὶ ἡ διαφυή. βέλτιον ἐστὶν τῆς ἔξω, καὶ πάλιν
2 ἑτέραν αὐτῇ καὶ ἑτέραν   τὰ χρὴ τεττάρων
ἐστὶν ἡ ἐσχάτη καλεῖται ἀστήρ. χρῶνται δὲ τῇ γῇ πρὸς τὰ ἱμάτια
μάλιστα ἢ μόνον· χρῶνται δὲ τῇ τυφαϊκῇ πρὸς τὰ ἱμάτια καὶ κα-
λοῦσι γύψον. οἱ περὶ θεάτρων δὲ καὶ τοὺς τόπους ἐκείνους. ἡ δὲ
γύψος γίνεται πλείστη μὲν ἐν κύπρῳ καὶ περιφανεστάτη. μι-
κρὸν γὰρ ἀφαιροῦσι τῆς γῆς ὀρύττοντες. ἐν φοινίκῃ δὲ καὶ ἐν συ-
ρίᾳ καίοντες τοὺς λίθους ποιοῦσιν· ἔπειτα δ' ἐν θουρίοις. καὶ γὰρ
ἐκεῖ γίνεται πολλή. τρίτη δ' ἡ περὶ τύμφεται καὶ περὶ περαι-
3 βίαν καὶ κατ' ἄλλους τόπους. ἡ δὲ φύσις αὐτῆς ἰδία. λιθωδε-
στέρα γὰρ μᾶλλόν ἐστιν ἢ γεώδης. ὁ δὲ λίθος ἐμφερὴς τῷ ἀλαβα-
στρίτῃ μέγας δ' οὐ τέμνεται ἀλλὰ χαλικώδης. ἡ δὲ γλισχρότης
καὶ θερμότης ὅταν βρεχθῇ θαυμαστή· χρῶνται γὰρ πρός τε τὰ
οἰκοδομήματα τὸν λίθον περιχέοντες. κἄν τι ἄλλο βού-
λωνται τοιοῦτο κολλῆσαι. κόψαντες δὲ καὶ ὕδωρ ἐπιχέοντες,
ταράττουσι ξύλοις. τῇ χειρὶ γὰρ οὐ δύνανται διὰ τὴν θερμότη-
τα. βρέχουσι δὲ παραχρῆμα πρὸς τὴν χρείαν ἐὰν μικρὸν πρό-
4 τερον ταχὺ πήγνυται. καὶ οὐκ ἔστι διελεῖν θαῦμα. ἐστὶ δὲ καὶ

ἰσχύος. ὅτι τε οἱ λίθοι ῥήγνυνται καὶ διαφθείρονται ἡ δὲ μος ἀνίησι πολλάκις δὲ καὶ τὰ μὲν πέπτωκε καὶ ὑφ' ἧς ἤρηνται τὰ σιἄνω κρεμάμενα καὶ συνεχόμενα τῇ κολλήσει, συνάγονται δὲ καὶ ὑφαιρουμένης πάλιν καὶ πα ὀπτᾶσθαι καὶ γίνεσθαι χρήσιμη. περὶ μὲν οὖν Κύπρον καὶ Φοινίκην εἰς ταῦτα μάλιστα. περὶ δὲ Ἰταλίαν καὶ εἰς τὸν οἶνον. καὶ οἱ γραφεῖς ἔνια τῶν κατὰ τὴν τέχνην. ἔτι δ' οἱ κναφεῖς ἐμπάττοντες εἰς τὰ ἱμάτια, διαφέρειν δὲ δοκεῖ καὶ πρὸς τὰ ἀπομάγματα πολὺ τῶν ἄλλων. 1
εἰς ὃ καὶ χρῶνται μᾶλλον, καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὴν Ἑλλάδα γλισχρότητι καὶ λειότητι. ἡ μὲν δύναμις ἐν τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις. ἡ δὲ φύσις ἔοικεν ἀμφότερα πως ἔχειν καὶ κατὰ τῆς κονίας, καὶ τὰ τῆς γῆς θερμότητα καὶ γλισχρότητα μᾶλλον ἢ ἑκατέρας ὑπερέχουσας, θερμοτέρα γὰρ τῆς κονίας. γλισχροτέρα δὲ πολὺ τῆς γῆς. ὅτι δ' ἔμπυρος κἀκεῖθεν φανερόν, ἤδη γάρ τις ναῦς ἱματηγὸς βρεχθέντων ἱματίων ὡς ἐπυρώθη συγκατεκαύθη καὶ αὐτή. καίουσι δὲ καὶ ἐν Φοινίκῃ καὶ ἐν 2
Συρίᾳ καμινεύοντες αὐτὴν καὶ καίοντες. καίουσι δὲ μάλιστα τοὺς μαρμάρους καὶ ἁπλουστέρους. στερεωτάτοις μὲν περιτιθέντες τὰ τοῦ θᾶττον καίεσθαι καὶ
μᾶλλον· δοκεῖ γὰρ θερμότατον εἶναι πυρωθὲν, καὶ
πλεῖστον χρόνον διαμένει. ὀπτήσαντες δὲ κό-
πτουσιν ὥσπερ τὴν κονίαν. ἐκ τούτου 3
δ' ἂν δόξειεν εἶναι φανερὸν ὅτι
τὸ πυρῶδες τίς ἡ γένε-
σις αὐτῆς τὸ ὅ-
λον ἐστίν.

ΤΕ΄ΛΟΣ.

ΠΕΡῚ ΣΗΜΕΙ͂ΩΝ ὙΔΑ͂ΤΩΝ ΚΑῚ ΠΝΕΥΜΑ͂ΤΩΝ.

ΗΜΕΙ͂Α ὑδάτων καὶ πνευμάτων,
καὶ χειμώνων καὶ εὐδιῶν, ὧδε ἐγρά-
1 ψαμεν καθόσον ἦν ἐφικτόν. ἃ μὲν αὐ-
τὰ προσκοπήσαντες, ἃ δὲ παρ' ἑτέρων
οὐκ ἀδοκίμων λαβόντες. τὰ μὲν οὖν
ἀπὸ τοῖς ἄστροις δυομένοις, καὶ ἀνατέλλου-
σιν, ἐκ τῶν ἀστρονομικῶν δεῖ λαμβάνειν.
εἰσὶ δὲ δύσεις διτταί· ἔτι γὰρ καὶ ἀφανισμοὶ δύσεις εἰσί. τούτων δὲ
ἔστιν ὅταν ἅμα συνδύνῃ τῷ ἡλίῳ τὸ ἄστρον καὶ ὅταν ἀνατέλ-
λοντι δύνῃ. ὁμοίως δὲ καὶ ἀναβολαὶ διτταί. αἱ μὲν ἑῷοι, ὅταν
2 προανατέλλῃ τοῦ ἡλίου τὸ ἄστρον· αἱ δὲ ἀκρόνυχοι, ὅταν ἅμα
δυομένῳ, ἀνατέλλῃ. αἱ μὲν οὖν τοῦ ἀρκτούρου λεγόμεναι ἀ-
νατολαὶ ἀμφοτέρως συμβαίνουσιν. ἡ μὲν γὰρ τοῦ χειμῶ-
νος ἀκρόνυχός ἐστιν. ἡ δὲ μετοπωρινή, ἑῴα. τῶν δὲ ἄλλων αἱ
πλεῖσται τῶν ὀνομαζομένων ἑῷαι, οἷον πλειάδος καὶ ὠρίω-
νος. καὶ κυνός. τῶν δὲ λοιπῶν σημείων ἔνια μὲν ἴδια κατὰ
πάσας χώρας ἐστίν, ἐν ὅσαις ὄρη ὑψηλὰ καὶ αὐλῶνές εἰσι.
μάλιστα δὲ ὅσα πρὸς θάλασσαν, καθήκει τῶν ὑψηλῶν. τῶν
3 τε γὰρ πνευμάτων ἀρχομένων, τὰ νέφη προσπίπτει πρὸς
τοὺς τοιούτους τόπους. καὶ μεθισταμένων εἰς τοὐναντίον
αἰζμοθίζονται, καὶ ὑγρότερα γινόμενα, διὰ βάρος εἰς τὰ
κοῖλα συγκαθίζει. διὸ δεῖ προσέχειν, οὗ ἄν τις ἱδρυμένος
ᾖ. ἔστι γὰρ ἀεί τινα λαβεῖν τοιοῦτον γνώμονα. καὶ ἔστι σα-
φέστατα σημεῖα τὰ ἀπὸ τούτων. διὸ καὶ ἀγαθοὶ γεγένην-
ται, κατὰ τόπους τινὰς ἀστρονόμοι ἔνιοι. οἷον Ματρικέ-
τας ἐν Μηθύμνῃ ἀπὸ τοῦ λεπετύμνου. καὶ Κλεόστρατος
4 ἐν Τενέδῳ ἀπὸ τῆς ἴδης· καὶ Φαεινὸς Ἀθήνησιν ἀπὸ τοῦ

λυκάβηττον τὰ περὶ τὰς τροπὰς συνεῖδε. παρ' οὗ Μέτων ἀκού-
σας τὸν τοῦ ἑνὸς δέοντα εἴκοσιν ἐνιαυτὸν συνέταξεν. ἦν δὲ ὁ
μὲν Φαεινὸς, μέτοικος ἀθήνησιν. ὁ δὲ Μέτων ἀθηναῖος. καὶ
ἄλλοι δὲ ἕτεροι τὸν τρόπον ἠστρολόγησαν. ἄλλα δέ ἐστι σημεῖα,
ἃ λαμβάνεται ἀπό τε ζώων καὶ τῶν κατ' οἰκίαν ἑτέρων τινῶν
τόπων καὶ παθημάτων. μάλιστα δὲ κυριώτατα ἀπὸ τοῦ ἡλίου
καὶ τῆς σελήνης· ἡ γὰρ σελήνη νυκτὸς, οἷον ἥλιός ἐστι. διὸ καὶ αἱ
συνόδοι τῶν μηνῶν, χειμέριοί εἰσιν. ὅτι ἀπολείπει τὸ φῶς 1
τῆς σελήνης. ἀπὸ τετράδος φθίνοντος. μέχρι τετράδος ἱσταμέ-
νου· ὥσπερ οὖν ἡλίου ἀπόλειψις γίνεται, κατὰ τὸν ὅμοιον
τρόπον καὶ τῆς σελήνης ἔκλειψις. δεῖ οὖν προσέχειν μάλιστα
ταῖς ἀνατολαῖς ταῖς τούτων καὶ ταῖς δύσεσιν. ὁποίας ἂν ποιῶν-
ται τὸν βουλόμενον προγινώσκειν. πρῶτον μὲν οὖν ληπτέον
ὅτι αἱ διχοτομίαι, διορίζουσι τὰς ὥρας. ὥστε ἐπὶ τούτων δεῖ
ἀθρεῖν, καὶ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνα καὶ ἡμέραν. διχοτομεῖ δὲ τὸν
μὲν ἐνιαυτὸν πλειάς τε δυομένη καὶ ἀνατέλλουσα. ἀπὸ γὰρ 2
δύσεως μέχρι ἀνατολῆς, τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐστιν· ὥστε δίχα
τέμνεται ὁ πᾶς χρόνος. ὁμοίως δὲ καὶ αἱ τροπαὶ καὶ ἰσημερίαι
ποιοῦσιν. οἷά τις ἂν ἡ κατάστασις πλειάδος δυομένης, οὕτω ἔ-
χει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μέχρι τροπῶν, κἂν μεταβάλλῃ, μετὰ τρο-
πάς. ἐὰν δὲ μὴ μεταβάλλῃ, δεῖ ἔχειν ἕως ἰσημερίας. κἀκεῖθεν
ὡσαύτως μέχρι πλειάδος. καὶ ἀπὸ ταύτης μέχρι τροπῶν θερι- 3
νῶν. καὶ ἐντεῦθεν μέχρι ἰσημερίας καὶ ἀπὸ ἰσημερίας μέ-
χρι πλειάδος δύσεως. ὡς δ' αὕτως ἔχει καὶ περὶ τὸν μῆνα ἕ-
καστον. διχοτομοῦσι γὰρ αἵ τε πανσέληνοι, καὶ αἱ ὀγδόαι. καὶ
αἱ τετράδες. ὥστε ἀπὸ νουμηνίας ὡς ἀπ' ἀρχῆς δεῖ σκοπεῖν.
μεταβάλλει γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ γῆ τετράδι. ἐὰν δὲ μὴ,
ἐν τῇ ὀγδόῃ. εἰ δὲ μὴ, πανσελήνῳ. ἀπὸ δὲ πανσελήνου, εἰς ὀγ-
δόην φθίνοντος. καὶ ἀπὸ ταύτης εἰς τετράδα. ἀπὸ δὲ τετράδος.
εἰς τὴν νουμηνίαν. ὡς δ' αὕτως καὶ ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἔχουσι
αἱ μεταβολαὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. ἀνατολὴ γὰρ καὶ πρωῒ καὶ με-
σημβρία, καὶ δείλη. καὶ δύσις. καὶ τὰ τῆς νυκτὸς μέρη τὰ ἀνά- 4

λογα, ταὐτὸ ποιεῖ τοῖς εἰρημένοις. περὶ πνευμάτων καὶ χει-
μῶνος καὶ εὐδίας. μάλιστα γὰρ ἐὰν μέλλῃ μεταβάλλειν ἐν
ταῖς διχομηνίαις μεταβάλλει. καθόλου μὲν οὖν ταῖς ὥραις οὕ-
τω δεῖ παρατηρεῖν. καθ' ἕκαστα δὲ τῶν σημείων, κατὰ τὸν ἀπο-
γεγραμμένον τρόπον. ὕδατος μὲν οὖν σημεῖα τὰ τοιαῦτα δο-
κεῖ εἶναι. ἐναργέστατον μὲν οὖν τὸ ἑωθινὸν, ὅταν περὶ ἡλίου
ἀνατολῆς, φαίνοιτο ὑπερφοίνικτον σημεῖον. ἢ γὰρ αὐθημερινὸν
1 ὑποσημαίνει, ἢ εἰς τρεῖς ἡμέρας ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. δηλοῖ δὲ καὶ τὰ
ἄλλα σημεῖα. ἐὰν γὰρ δὴ περὶ τοῦτον ᾖ ταῦτα, μάλιστα σημαίνει τὸ
ὑπερφοίνικτον καὶ δύνοντος. ἧττον δὲ ἢ τὸ ἑωθινοῦ. καὶ ἐὰν δύων ἢ
χειμῶνος ἢ ἄδρος εἰς νεφέλιον, εἰς τρεῖς ἡμέρας ὡς τὰ πολλὰ ἐ-
πισημαίνει. καὶ ἐὰν ῥάβδοι νοτόθεν, ταυτὰ δὲ ταῦτα βορρά-
θεν γινόμενα, ἀσθενέστερα. καὶ ἐὰν ἀνίσχων μέλαν σημεῖον ἴσχῃ.
καὶ ἐὰν ἐκνεφελῶν ἔχῃ ὑδατικῶν καὶ ἐὰν ἀκτῖνες ἀνίσχοντος,
ἀνατείνωσι πρὶν ἀνατεῖλαι, κοινὸν ὕδατος σημεῖον καὶ ἀνέμου.
2 καὶ ἐὰν καταφερομένου τοῦ ἡλίου ὑφίστηται νέφος, ὑφ' οὗ ἐὰν
σχίζωνται αἱ ἀκτῖνες, χειμερινὸν τὸ σημεῖον. καὶ ὅταν καυμα-
τίας δύνηται καὶ ἀνατέλλῃ, ἐὰν μὴ ἄνεμος γίνηται ὕδατος τὸ
σημεῖον. τὰ αὐτὰ δὲ σημαίνει καὶ σελήνη πανσέληνος ἀνίσχου-
σα. ἀσθενέστερα δὲ ὁμοῖς. ἐὰν μὲν ἡ γυρώδης σημαίνει τὸν μῆνα·
ἐὰν δὲ ζοφώδης, ὑδατώδη. σημαίνει δὲ, ὅτι ἂν σημαίνει εἰταῦ-
ος ὢν ὁμεῖς, ἀστέρες πολλοὶ διάττοντες, ὕδατος, ἢ πνεύματος,
καὶ ὅθεν ἂν διάττωσιν, ἐντεῦθεν τὸ πνεῦμα ἢ τὸ ὕδωρ. καὶ ἐὰν
3 ἀκτῖνες ἀθρόαι ἀνίσχωσιν, ἀνιόντος ἢ σημεῖον, δύνοντος καὶ ὅ-
ταν ἀνίσχοντος τοῦ ἡλίου αἱ αὐγαὶ οἷον ἐκλείποντος χρῶμα ἴσχω-
σιν, ὕδατος σημεῖον. καὶ ὅταν νεφέλαι πόκοις ἐρίων ὅμοιαι εἰ-
σιν, ὕδωρ σημαίνει. ὑετοῦ δὲ σημεῖα πομφόλυγες ἀνιστάμεναι
πλείους ἐπὶ τῶν ποταμῶν, ὕδωρ σημαίνουσι πολὺ ὡς δ' ἐπὶ τὸ
πολὺ ἴρεις περὶ λύχνον ἢ διὰ λύχνου διαφαινομένη, νότια ση-
μαίνει ὕδατα. καὶ οἱ μύκητες ἐὰν νότια ἢ ὕδωρ σημαίνουσι·
σημαίνουσι δὲ καὶ ἄνεμον κατὰ λόγον, ἧς ἐὰν ἔχωσι πλήθους
4 καὶ μεγέθους σμικροὶ καὶ κεγχρώδεις καὶ λαμπροὶ ὕδωρ καὶ

ἀνέμων. καὶ ὅταν χειμῶνος τὴν φλόγα ἀπωθῇ διαλιπὼν οἷον
πομφόλυγας ὕδατος σημεῖον. καὶ ἐὰν πηδῶσιν αἱ ἀκτῖνες,
ἐπ' αὐτόν. καὶ ἐὰν ζεῖς νύκτωρ ἐπιγλίωνται ὄρνιθες λουόμενοι
μὴ ἐν ὕδατι βιοῦντες, ὕδωρ ἢ χειμῶνας σημαίνουσι. καὶ φρύ-
νη λουομένη καὶ βάτραχοι μᾶλλον ᾄδοντες, σημαίνουσιν ὕ-
δωρ. καὶ ἡ σαύρα φαινομένη, ἣν καλοῦσι σαλαμάνδραν. ἔτι
δὲ καὶ χλωροῖς βάτραχος ἐπὶ δένδρου ᾄδων, ὕδωρ σημαίνει.
χελιδόνες τῇ γαστρὶ τύπτουσαι τὰς λίμνας, ὕδωρ σημαίνου- 1
σι. βοῦς τὴν προσθίαν ὁπλὴν λείξας, χειμῶνα ἢ ὕδωρ ση-
μαίνει. ἐὰν δὲ εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνακύπτων ὀσφραίνηται, ὕδωρ
σημαίνει. κορώνη ἐπὶ πέτρας κορυσσομένη, ἣν κῦμα κατακλύ-
ζει, ὕδωρ σημαίνει. καὶ κολυμβῶσα πολλάκις καὶ περιπετ-
τομένη, ὕδωρ σημαίνει. κόραξ πολλὰς μεταβάλλειν εἰωθὼς
φωνὰς τούτων ἐὰν ταχὺ δὶς φθέγξηται, καὶ ἐπιρροιζήσῃ καὶ τι-
νάξῃ, ὕδωρ σημαίνει. καὶ ἐὰν ὑετοῦ ὄντων πολλὰς μεταβάλ-
λῃ φωνάς, καὶ ἐὰν φθέγξηται ἐπ' ἐλαίας. καὶ ἐάν τε εὐδίας. 2
ἐάν τε ὕδατος ὄντος μιμῆται τῇ φωνῇ οἷον σταλαγμούς, ὕδωρ
σημαίνει. ἐάν τε κόρακες ἐάν τε κολοιοί, ἄνω πέτωνται καὶ ἱε-
ρακίζουσιν, ὕδωρ σημαίνουσι. καὶ ἐὰν κόραξ εὐδίας, μὴ τὴν
εἰωθυῖαν φωνὴν ἵῃ καὶ ἐπιρροιβδῇ, ὕδωρ σημαίνει. ἐὰν ἱέραξ ἐπὶ
δένδρου καθεζόμενος, καὶ εἴσω εἰσπετόμενος φθέγξηται, ὕ-
δωρ σημαίνει. καὶ θέρους ὅταν πολλοὶ ἀθρόοι φαίνωσιν ὄρνι-
θες, οἳ βιοτεύουσιν ἐν νήσῳ, ὕδωρ σημαίνουσιν. ἐὰν δὲ μέ-
τριοι, ἀγαθὸν αἰξὶ καὶ βοτοῖς. ἐὰν δὲ πολλοὶ ὑπερβολῇ, αὐ- 3
χμὸν ἰσχυρόν. ὅλως δὲ ὄρνιθες καὶ ἀλεκτρυόνες φθειριζόμε-
νοι, ὑδατικὸν σημεῖον. καὶ ὅταν μιμῶνται ὕδωρ ὡς ὗον, καὶ
ἡ νῆττα ἡμέρας ὑπιοῦσα ὑπὸ τὰ γεῖσα ἀποπτερυγίζηται, ὕ-
δωρ σημαίνει. ὁμοίως δὲ καὶ κολιοὶ καὶ ἀλεκτρυόνες. ἐάν τε
ἐπὶ λίμνῃ ἢ θαλάττῃ ἀποπτερυγίζωνται ὡς νῆττα, ὕδωρ ση-
μαίνει. καὶ ἐρωδιὸς ὄρθριον φθεγγόμενος, ὕδωρ ἢ πνεῦμα
σημαίνει. καὶ ἐὰν ἐπὶ θάλατταν πετόμενος βοᾷ μᾶλλον ὕ-
δατος σημεῖον, ἢ πνεύματος. καὶ ὅλως βοῶν, ἀνεμώδης. καὶ 4

ὁ πηλὸς, ἐν οἰκίᾳ οἰκουμένῃ ἐὰν φθέγξηται ἔσωθεν, ὕδωρ ση-
μαίνει, ἢ χειμῶνα. καὶ χύτρα σπινθηρίζουσα ὅτε πυρὸς σαποδίστα ἐ-
ως, ὕδατος σημεῖον. καὶ ἴουλοι πολλοὶ πρὸς τοῖχον ἕρποντες,
ὑδατικόν. δελφὶς πρὸς γῆν κολυμβῶν καὶ ἀναδυόμενος πυ-
κνὰ, ὕδωρ ἢ χειμῶνα σημαίνει. ὑμηττὸς ἐλάττων ἄνυδρος κα-
λούμενος, ἐὰν τῷ κοίλῳ νεφέλιον ἔχῃ, ὕδατος σημεῖον. καὶ
ἐὰν ὁ μέγας ὑμηττὸς τοῦ θέρους λευκὰς ἔχῃ νεφέλας, ἄνω
1 θεν καὶ ἐκ πλαγίου, ὕδατος σημεῖον. καὶ ἐὰν ὁ ἄνυδρος ὑμητ-
τὸς λευκὰς ἔχῃ ἄνωθεν καὶ ἐκ πλαγίου. καὶ ἐὰν περὶ ἰση-
μερίαν λὶψ πνεύσῃ, ὕδωρ σημαίνει. αἱ δὲ βρονταὶ αἱ μὲν
χειμεριναὶ καὶ ἑωθιναὶ μᾶλλον ὕδωρ σημαίνουσιν. αἱ δὲ θε-
ριναὶ μεσημβρίας καὶ ἑσπεριναὶ βρονταὶ, ὑδατικὸν σημεῖον.
ἀστραπαὶ δὲ ἐάν γε πανταχόθεν γίνωνται, ὕδατος ἂν ἢ ἀνέμου
σημεῖον καὶ ἑσπεριναὶ ὡσαύτως. καὶ ἐὰν ἀκρορείας νότου
πνέοντος, νοτόθεν ἀστράψῃ, ὕδωρ σημαίνει ἢ ἄνεμον. καὶ
2 ζέφυρος ἀστράπτων πρὸς βορέαν, ἢ χειμῶνα ἢ ὕδωρ σημαί-
νει. καὶ θέρους αἱ ἑσπέριαι ἀστραπαὶ, ὕδωρ αὐτίκα σημαί-
νουσιν ἢ τριῶν ἡμερῶν. καὶ ὁ πώρχος βορράθεν ἀστράπτων, ὑ-
δατικὸν σημεῖον. ἡ εὔβοια ὅταν διαχωσθῇ μέση, ὕδωρ διὰ τα-
χέων. καὶ ἐὰν ἐπὶ τὸ πήλιον νεφέλη προσίζῃ, ὅθεν ἂν προσίζῃ,
ἐντεῦθεν ὕδωρ ἢ ἄνεμον σημαίνει. ὅταν ἴρεις γίνηται, ἐπιση-
μαίνει. ἐάν τε πολλαὶ ἴριδες γίνωνται, σημαίνει ὕδωρ ἐπὶ πο-
λύ. ἀλλὰ πολλάκις καὶ οἱ ὀξεῖς ἥλιοι ὅταν ἐκ νεφέλης. μύρ-
3 μηκες ἐν κοίλῳ χωρίῳ ἐὰν τὰ ᾠὰ ἐκφέρωσιν ἐκ τῆς μυρμη-
κίας ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν χωρίον, ὕδωρ σημαίνουσιν. ἐὰν δὲ κατα-
φέρωσιν, εὐδίαν. ἐὰν παρήλιοι δύο γίνωνται καὶ ὁ μὲν νο-
τόθεν. ὁ δὲ βορράθεν. καὶ ἅλως ἅμα, ὕδωρ διὰ ταχέων ση-
μαίνουσι. καὶ ἅλως αἱ μέλαιναι, ὑδατικόν. καὶ μᾶλλον αἱ
δείλης. ἐν τῷ καρκίνῳ δύο ἀστέρες εἰσὶν οἱ καλούμενοι ὄνοι.
ὧν τὸ μεταξὺ τὸ νεφέλιον οὐ φάτνη καλουμένη. τοῦτο δὲ
ἐὰν ζοφῶδες γίνηται ὑδατικόν, ἐὰν μὴ ἐπὶ καινῇ ὕσῃ ἢ ἐπὶ ἀρ-
4 κτούρῳ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρὸς ἰσημερίαν. ὕδωρ ἢ ἄνεμος καὶ

τὸ δημόσιον τὸ περὶ τὰς μυίας λεγόμενον ἀληθές. ὅταν γὰρ δάκνωσι σφόδρα, ὕδατος σημεῖον. σπῖνος φθεγγόμενος ἕωθεν μὲν, ὕδωρ σημαίνει ἢ χειμῶνα μέλλοντα δὲ, ὕδωρ. τῆς δὲ νυκτὸς ὅταν τὸν ὑμηττὸν κατωθεν τῶν ἄκρων νεφελῶν διαζώζῃ λευκὴ καὶ μακρά, ὕδωρ γίνεται ὡς τὰ πολλὰ μετ᾽ ὀλίγων ἡμερῶν. καὶ ἐὰν ἐν αἰγίνῃ καὶ ἐπὶ τοῦ διὸς τοῦ ἑλλανίου νεφέλη καθίζηται, ὡς τὰ πολλὰ ὕδωρ γίνεται. ἐὰν ὕδατα πολλὰ γίνηται χειμερινά, τὸ ἔαρ ὡς τὰ πολλὰ γίνεται αὐχμηρόν. ἐὰν δὲ αὐχμη- 1
ρὸς ὁ χειμὼν, τὸ ἔαρ ὑδατῶδες. ὅταν χιόνες πολλαὶ γίνωνται, ὡς τὰ πολλὰ εὐετηρία γίνεται. φασὶ δέ τινες καὶ εἰ ἐν ἄστρασι λαμπρὰ χάλαζα ἐπιφαίνηται, χάλαζαν προσημαίνει ὡς τὰ πολλά· ἐὰν δὲ ὥσπερ κέγχροι μικροὶ, λαμπροὶ πολλοὶ, ἀνέμου μὲν ὄντος εὐδίαν. μὴ ἀνέμου δὲ ὕδωρ ἢ ἄνεμον. ἔστι δὲ ἄμεινον πρότερον γίνεσθαι βόρειον ὕδωρ νοτίου, καὶ τοῖς φυομένοις καὶ τοῖς ζώοις. δεῖ δὲ γλυκὺ εἶναι καὶ μὴ ἁλμυρὸν τοῖς γινομένοις. καὶ ὅλως, ἔστι βέλτιον 2
νοτίου βόρειον καὶ ὑγιεινότερον. καὶ ὅταν ὀχεύωσι πρόβατα, ἢ αἶγας χειμῶνος μακροῦ σημεῖον.

Δατος μὲν οὖν ταῦτα λέγεται σημεῖα· ἀ-
νέμου δὲ καὶ πνευμάτων, τάδε· ἀνατέλ-
λων ὁ ἥλιος καυματίας κἂν μὴ ἀπο-
υ στίλβῃ, ἀνεμώδους τὸ σημεῖον· καὶ ἐὰν κοῖ
λος φαίνηται ὁ ἥλιος ἀνέμου ἢ ὕδατος
τὸ σημεῖον. καὶ ἐὰν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας
καυματίας, αὐχμοὺς καὶ ἀνέμους πο
λυχρονίους σημαίνει. ἐὰν αἱ ἀκτῖνες, αἱ μὲν πρὸς βορρᾶν, αἱ δὲ
πρὸς νότον σχίζωνται, τούτου μέσου ὄντος κατ' ὄρθρον, κοινὸν ὕ
δατος καὶ ἀνέμου σημεῖόν ἐστιν. ἔτι δὲ σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελή-
νῃ. τὰ μὲν μέλανα, ὕδατος. τὰ δὲ ἐρυθρὰ, πνεύματος· ἐὰν δὲ ὁ-
μεὶς βορείου ὄντος ὀρθὸς εἱστήκῃ, ζέφυροι εἰώθασιν ἐπιπνεῖν καὶ
ὁ μὴν χειμερινὸς διατελεῖ ὅταν μὲν ἡ κεραία τοῦ μηνὸς ἐπικυ-
2 πτῃ βόρειος ὁ μεὶς. ὅταν δὲ ἡ κάτωθεν, νότιος· ἐὰν δ' ὀρθὸς καὶ μὴ
καλῶς ἐγκεκλιμένος, μέχρι τετράδος καὶ εὔκυκλος, εἴωθε
χειμάζειν μέχρι διχομηνίας, σημαίνει ζοφώδης μὲν ὢν ὕδωρ.
πυρώδης δὲ πνεῦμα. αἴθυιαι καὶ νῆτται πτερυγίζουσαι, καὶ ἄγριαι
καὶ τιθασαί. ὕδωρ μὲν σημαίνουσι δυόμεναι. πτερυγίζουσαι
δὲ, ἄνεμον. οἱ κέπφοι εὐδίας οὔσης ὅποι ἂν πέτωνται ἄνεμον
προσημαίνουσι· στρουθοὶ χειμῶνος ἀφ' ἑσπέρας θορυβοῦντες, ἢ
ἀνέμου μεταβολὴν σημαίνουσιν ἢ ὕδωρ. ὑέτιον ἐρωδιὸς ἀπὸ θα
3 λάσσης πετόμενος καὶ βοῶν πνεύματος σημεῖόν ἐστι. καὶ ὅ-
λως βοῶν μέγα ἀνεμώδης. κύων κυλινδούμενος χαμαὶ μέγε
θος ἀνέμου σημαίνει. ὁ ἄμπωτις βόρειον πνεῦμα σημαίνει.
πλήμμυρα δὲ, νότιον. ἀράχνια πολλὰ φερόμενα πνεῦμα ἢ χει
μῶνα σημαίνει. θάλασσα. οἰδοῦσα καὶ ἀκταὶ βοῶσαι, καὶ αἰ-
γιαλὸς ἠχῶν ἀνεμώδης. ἐὰν μὲν γὰρ ἐκ βορείων πλήμμυρα ἥ-
κῃ, εἰς νότιον μεταβάλλει. ἐὰν δὲ ἐκ νοτίων ἄμπωτις γίνηται, εἰς
βόρειον μεταβάλλει· καὶ ὁ μὲν βόρειος λήγων ἐλάττων, ὁ δὲ νό
4 τος ἀρχόμενος· παρήλιος ὁπόθεν ἂν ᾖ, ὕδωρ ἢ ἄνεμον σημαίνει

ἡ πέμπτη καὶ δεκάτη ἀπὸ τροπῶν τῶν χειμερινῶν ὡς τὰ πολλὰ νό-
τιος· βορείων δὲ γινομένων ξηραίνει πάντα· νοτίων δὲ ὑγραίνει·
ἐὰν δὲ νοτίων ὄντων ψοφῇ τὰ κεκολλημένα, εἰς τὰ νότια σημαίνει
τὴν μεταβολήν, ἐὰν δὲ πόδες οἰδῶσι νοτία ἡ μεταβολή, τοῦτο δὲ,
αὐτὸ σημεῖον καὶ ἐκνεφίου καὶ ὀδαξῶν τὸ δεξιὸν ἐχῖνος ὁ χερσαῖος ση-
μαντικόν. ποιεῖται δὲ δύο ὀπὰς ὅπου ἂν οἰκῇ· τὴν μὲν πρὸς βορ-
ρᾶς τὴν δὲ νοτόθεν ὁποτέραν δ᾽ ἂν ἀποφράττῃ. ἐντεῦθεν πνεῦ-
μα σημαίνει. ἐὰν δὲ ἀμφοτέρας. ἀνέμου μέγεθος. ἐὰν ὄρος πρὸς 1
βορρᾶ ἄνεμον προσημαίνει. ἐὰν ἐν θαλάττῃ ἐξαίφνης πνεύμα-
τος γαλήνη γίνεται, μεταβολὴν πνεύματος ἢ ἐπίδοσιν. ἐὰν ἄ-
κραι μετέωροι φαίνονται, ἢ αἱ νῆσοι ἐκ μιᾶς πλείους νοτίαν με-
ταβολὴν σημαίνει γῆ τε μέλαινα βορέου ἀποφαινομένη. λευ-
κὴ δὲ νότου αἱ ἅλωνες περὶ τὴν σελήνην πνευματώδεις μᾶλ-
λον ἢ περὶ ἥλιον σημαίνουσι δὲ πνεῦμα. ῥαγεῖσαι περὶ ἄμφω
καὶ ᾗ ἂν ῥαγῇ ταύτῃ πνεῦμα, τῶν νεφελῶν. ὅθεν ἂν ἀνατέλληται ἐν-
τεῦθεν ἄνεμος αἱ κηλάδες νεφέλαι θέρους, ἄνεμον σημαίνουσιν 2
ἐὰν ἀστραπὴ πανταχόθεν γίνηται. ὕδωρ σημαίνει. καὶ ὅθεν ἂν αἱ
ἀστραπαὶ πυκναὶ γίνωνται. ἐντεῦθεν πνεύματα γίνεται θέρους ὅ-
ταν ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ γίνωνται ἐντεῦθεν πνεύματα γίνεται ἰ-
σχυρά· ἐὰν μὲν σφόδρα καὶ ἰσχυρὸν ἀστράπτῃ, θᾶττον καὶ σφοδρό-
τερον πνεύσεται· ἐὰν δὲ ἠρέμα καὶ μανῶς, κατ᾽ ὀλίγον τοῦ δὲ χειμῶ-
νος καὶ φθινοπώρου, τοὐναντίον. παύουσι δὲ τὰ πνεύματα αἱ ἀ-
στραπαί καὶ ὅσῳ ἂν ἰσχυρότεραι γίνωνται ἀστραπαὶ καὶ βρονταί, το-
σούτῳ μᾶλλον παύονται τοῦ δὲ ἔαρος ἧττον ἂν ταῦτα σημεῖα λέ- 3
γω, ὥσπερ καὶ χειμῶνος. ἐὰν νότου πνέοντος, βορρᾶθεν ἀστράπτῃ,
παύεται. ἐὰν ἕωθεν ἀστραπαῖος, εἴωθε παύεσθαι τριταῖος. οἱ δὲ ἄλ-
λοι πεμπταῖοι ἑβδομαῖοι. ἐνναταῖοι. οἱ δὲ δειλινοί, ταχὺ παύ-
ονται· οἱ βορέαι παύονται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἐν περιτταῖς. οἱ δὲ νό-
τιοι ἐν ἀρτίαις. ἄνεμοι αἴρονται ἅμ᾽ ἡλίῳ ἀνατέλλοντι καὶ σελή-
νῃ. ἐὰν ἀνατέλλων ὁ ἥλιος καὶ σελήνη παύωσιν, ἐπιτείνει τὰ
πνεύματα. χρονιώτερα δὲ καὶ ἰσχυρότερα τὰ πνεύματα γίνεται.
τὰ ἡμέρας ἢ νυκτὸς ἀρχόμενα. ἐὰν ἐτησίαι πολὺν χρόνον πνεύ- 4

σῶσι καὶ μετόπωρον γένηται ἀνεμῶδες, ὁ χειμὼν νήνεμος γίνεται·
ἐὰν δὲ ἐναντίως, καὶ ὁ χειμὼν ἐναντίος. πρὸς κορυφῆς ὄρους ὁ-
πόθεν ἂν νεφέλη μηκύνηται, ταύτῃ ἄνεμος πνευσεῖται. αἱ νεφέ-
λαι ἐκ τοῦ ὄπισθεν προσίζουσαι, καὶ ὄπισθεν πνευσοῦνται.
μέσος διεζευγμένος νότιος. καὶ ὅλως τὰ ὄρη διεζωσμένα νότια
ὡς τὰ πολλά. οἱ κομῆται ἀστέρες ὡς τὰ πολλά, πνεύματα σημαί-
νουσιν. ἐὰν δὲ πολλοί, καὶ αὐχμόν. μετὰ χιόνα νότος. μετὰ πάχνην
1 βορέαι εἰώθασι πνεῖν. μύκητες τοῦ λύχνου, νότιον πνεῦμα, ἢ ὕ-
δωρ σημαίνουσιν. αἱ δὲ στάσεις τῶν πνευμάτων, οὕτως ἔχουσιν, ὡς ἐν
τῷ γράμματι διώρισται. τῶν δὲ ἀνέμων ἔπι πνεύσουσι τοῖς ἄλλοις
ἐπιπίπτουσι μάλιστα, ἀπαρκτίας. θρακίας. ἀργέστην. ὅταν δὲ μὴ
ὑπὸ ἀλλήλων διαλύωνται τὰ πνεύματα, ἀλλὰ αὐτὰ καταμαραν-
θῶσιν μεταβάλλουσιν εἰς τοὺς ἐχομένους τοῦ δεξιά. ὥσπερ
ἡ τοῦ ἡλίου ἔχει φορά. ὁ νότος ἀρχόμενος, ξηρός. τελευτῶν δέ, ὑ-
γρός. καὶ ὁ εὖρος. ὁ δὲ ἀπηλιώτης, ἀπὸ ἀνατολῆς ἰσημερινῆς ὑδα-
2 τώδης διὰ λεπτῶν δὲ ἄγει τὰ ὕδατα. ὑγροὶ δὲ μάλιστα ὅ, τε καυ-
κίας καὶ λίψ. χαλαζώδης δὲ ἀπαρκτίας. καὶ θρακίας καὶ ἀργέστης
νιφετώδης δὲ ὅτε μέσης. ἢ βορέας καὶ ἀπαρκτίας. καυματώδης
δέ, νότος καὶ ζέφυρος καὶ εὖρος. οἱ μέν, οἷς ἂν ἐκ πελάγους προσ-
πίπτουσιν. οἱ δὲ οἷς ἐὰν διὰ γῆς. δασύνουσι δ' οὐρανὸν νέφεσι·
καὶ καλύπτουσι καικίας μάλιστα· εἶτα λίψ. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἄνε-
μοι ἀφ' ἑαυτῶν τὰ νέφη ὠθῶσι. καικίας δὲ μόνον πνέων εἰς ἑ-
αυτόν. αἴθριοι δὲ μάλιστα θρακίας καὶ ἀργέστης. καὶ τῶν λοιπῶν
3 ἀπαρκτίας. ἐκνεφίαι δὲ μάλιστα, ὅ, τε ἀπαρκτίας καὶ ὁ θρακίας
καὶ ὁ ἀργέστης. γίνονται δὲ ἐκνεφίαι. ὅταν εἰς ἀλλήλους ἐμπί-
πτωσι πνέοντες, μάλιστα μὲν μετοπώρου. τῶν δὲ λοιπῶν ἔαρος.
ἀστραπαῖοι δὲ θρακίας καὶ ἀργέστης καὶ ἀπαρκτίας καὶ μέ-
σης. ἐὰν ἐν τῇ θαλάσσῃ πάπποι φέρωνται πολλοί, οἱ γινόμενοι
ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν, ἄνεμον σημαίνουσιν ἔσεσθαι. μέγαν· ὅθεν
ἂν ἀστέρες διάττωσι πολλοί, ἄνεμον ἐντεῦθεν. ἐὰν δὲ πανταχό-
θεν, ὁμοίως πολλὰ πνεύματα σημαίνουσι· πνευμάτων μὲν
4 οὖν σημεῖα ταῦτα.

Χειμῶνος δὲ, τάδε. ἥλιος δυόμενος εἰς μὴ
καθαρὸν καὶ ὡς ἂν μολιωθῆ δυόμενος, οὕ=
τως αἱ ἡμέραι ἐπιτελοῦνται. ἔτι εἰ τὸ λοι=
πὸν μέρος ἀπολειφθῇ, ἢ τὸ ἥμισυ σελή=
νιον ἐὰν ὀρθὸν ᾖ, μέχρι τετράδος, καὶ εἰ
σύγκυκλον, χειμάσει μέχρι διχοτόμου. γε 1
ρανοὶ ἐὰν πρωῒ πέτωνται καὶ ἀθρόοι,
πρωῒ χειμάσει. ἐὰν δὲ ὀψὲ καὶ πολὺν χρόνον, ὀψὲ χειμάσει. καὶ
ἐὰν ἀποστραφῶσι πετόμενοι, χειμῶνα σημαίνουσι. χῆνες βοῶν
τες μᾶλλον ἢ περὶ σίτου μαχόμενοι, χειμέριον. σπῖνος. στρου=
θος, σπίζων ἔωθεν χειμέριον. ὄρχιλος ὡς εἰσιὼν καὶ εἰσδυό=
μενος εἰς ὀπὰς χειμῶνα σημαίνουσι, καὶ ἐριθεὺς ὡσαύτως. κο
ρώνη ἐὰν ταχὺ δὶς κρώζῃ καὶ ἐπίτον χειμερία. καὶ κορώνη, καὶ
κόραξ καὶ κολοιὸς ὀψὲ ᾄδοντες, χειμέριοι. στροῦθος ἐὰν λευ- 2
κὸς, ἢ χελιδὼν ἢ ἄλλό τι τῶν μὴ εἰωθότων λευκῶν, χειμῶνα
μέγαν σημαίνουσιν ὥσπερ καὶ μέλανες ἐὰν πολλοὶ φανῶσιν
ὕδωρ. καὶ ἐὰν ἐκπελάγιοι ὄρνιθες φύγωσι, χειμῶνα σημαί=
νουσι. καὶ σπῖνος, ἐὰν οἰκία οἰκουμένη φθεγγόμενος, χειμέριον.
ὅταν ὕδωρ σημαίνῃ, χειμῶνα ἄγει ἐὰν μὴ ὕδωρ χιόνα καὶ χει=
μῶνα. κόραξ φωνὰς πολλὰς μεταβάλλων, χειμῶνος, χειμέρι-
ον. κολοιοὶ ἐκ τοῦ νότου πετόμενοι, καὶ πυθίδες, χειμέριαι.
φωνὴ ἐν λιμένι ἀποψοφοῦσα καὶ πολύποδον ἔχουσα, χειμέ= 3
ριον. καὶ οἱ πνεύμονες οἱ θαλάττιοι ἐὰν πολλοὶ φαίνωνται ἐν
τῷ πελάγει χειμερινοῦ ἔτους σημεῖον. πρόβατα ἐὰν πρωῒ ὀ-
χεύηται πρώϊον χειμῶνα σημαίνουσι. μετοπώρῳ ἐὰν πρόβατα
ἢ βόες ὀρύττωσι, καὶ κοιμῶνται ἀθρόοι πρὸς ἀλλήλων ἔχον=
τες τὰς κεφαλὰς, τὸν χειμῶνα χειμέριον σημαίνει. ἐν δὲ τῷ
πόντῳ φασὶν ὅταν ἀρκτοῦρος ἀνατέλλῃ θᾶττον ἐναντίους τῷ
βορρᾷ νέμεσθαι. βόες μᾶλλον ἐσθίοντες τοῦ εἰωθότος, καὶ ἐπὶ
τὸ δεξιὸν κατακλινόμενοι, χειμέριον. καὶ ὦτα κρούων ὄνος, 4
χειμέριον.

χειμέριον. καὶ μαχόμενα πρόβατα καὶ ὄρνιθες περὶ σίτου πα-
ρὰ τὸ ἔθος. περιπτερασκιάζονται γάρ. καὶ μῦς τρίζοντες καὶ
ὀρχούμενοι, χειμέριον. καὶ κύων τοῖς πολλοῖς ὀρύττουσα καὶ
ὀλολύζων ἄδουσα μόνη ἀκρωρείας, χειμέριον. γῆς ἔντερα
πολλὰ φαινόμενα, χειμῶνα σημαίνει. καὶ ἐὰν πυρῶν μὴ θέλῃ
σκέπτεσθαι, χειμέριον. καὶ ἐὰν λύχνος ἅπτεσθαι μὴ ἐθέλῃ, χει-
μῶνα σημαίνει. καὶ τέφρα πηγνυμένη νιφετόν. λυχνίας, ὁδίας
1 ἢ συχαῖος καιόμενος, χειμῶνα σημαίνει. καὶ ἐὰν χειμῶνος ὄν-
τος μύκαι μέλαιναι ἐπιγίνονται, χειμῶνα σημαίνει· καὶ ἐὰν
ὥσπερ κέγχροις πολλοῖς κατάπλεως ᾖ, χειμερίσει. καὶ ἐὰν
κύκλῳ περὶ τὸ λαμπρὸν ὦσιν εὐδίας οὔσης χιονικόν ἢ τοῦ
ὄνου φάτνη εἰ συνίσταται καὶ ζοφερὰ γίνεται, χειμῶνα σημαί-
νει. καὶ ἐὰν ἀστραπὴ λαμπρὰ μὴ ἐν τῷ αὐτῷ μένῃ, χειμέριον.
ἐπὶ πλειάδι δυομένῃ ἐὰν λάμψῃ πάρνηθα, καὶ βειλήττον, καὶ
ὑμηττόν, ἐὰν μὲν ἅπαντα καταλήψῃ, μέγαν χειμῶνα σημαί-
2 νει. ἐὰν δὲ τὰ δύο, ἐλάττω· ἐὰν δὲ πάρνηθα μόνον, εὐδιεινόν.
καὶ ἐὰν χειμῶνος ὄντος νεφέλη μακρὰ, ἐπὶ τὸν ὑμηττὸν ᾖ χει-
μῶνος ἐπίτασιν σημαίνει. ἄθως καὶ ὄλυμπος, καὶ ὅλως ὀρέων
κορυφαὶ κατεχόμεναι ὑπὸ νεφελῶν, χειμέριον. ἐὰν εὐδίας
γινομένης νεφέλιον φαίνηται ἐν τῷ ἀέρι παρατεταμένον καὶ
πιλούμενον. οὔπω παύεται ὁ χειμών. ἐὰν τὸ μετόπωρον εὐ-
διεινὸν παρὰ τὸ εἰκὸς γένηται, τὸ ἔαρ γίνεται ψυχρὸν ὡς τὰ-
πολλά. ἐὰν πρωῒ χειμάζειν ἄρξηται, πρωῒ παύεται καὶ ἔαρ
1 καλόν ἐὰν δὲ τοὐναντίον, καὶ ἔαρ οὐ γίνεται. ἐὰν χειμὼν ὑέ-
τιος, τὸ ἔαρ αὐχμηρόν. ἐὰν δὲ αὐχμηρὸς ὁ χειμὼν, τὸ ἔαρ κα-
λόν. ἐὰν ἡ σκωρεία γίνεται ἐπιεικὴς τὰ πολλὰ γίνεται τοῖς προ-
βάτοις λιμὸς ἐὰν τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος ψυχρὰ γίνηται ἤ τε ὀ-
πώρα γίνεται, καὶ μετόπωρον πνιγηρὸν καὶ οὐκ ἀνεμῶδες. οἱ
πρῖνοι ἐὰν εὐκαρπῶσι, χειμῶνες πολλοὶ σφόδρα γίνονται. ἐὰν
ἐπὶ κορυφῆς ὄρους νέφος ὀρθὸν στῇ, χειμῶνα σημαίνει. ὅθεν καὶ
» καὶ Ἀρχίλοχος ἐποίησε, γλαῦχ' ὅρα. βαθὺς γὰρ ἤδη κυμα-
4 σι ταράσσεται πόντος, ἀμφὶ δ' ἄκρας ὀρθὸν ἵσταται νέφος. ὅ ἐστι

σημεῖον χειμῶνος. ἐὰν ὁ πόντος χρῶς ᾖ ὑμένι λευκῷ χειμέ-
ριον. ὅταν ἑστώτων νεφῶν ἕτερα ἀντιφέρηται· τὰ δὲ ἠρεμῇ χει-
μέρια. ἐὰν χειμῶνος διαλάμψας πάλιν ἀποκρυ-
φθῇ. καὶ τοῦτο ποιήσῃ δὶς, ἢ τρὶς, ἡμέρα χειμέρειος δίεισιν. ὁ τοῦ
ἑρμοῦ ἀστὴρ χειμῶνος μὲν φαινόμενος, ψύχη σημαίνει. θέρους
δὲ καῦμα, ὅταν μέλιτται μὴ ἀποπέτωνται μακρὰν ἀλλ' αὐ-
τοῦ ἐν τῇ εὐδίᾳ πέτωνται, χειμῶνα ἐσόμενον σημαίνει. λύκος
ὠρυόμενος, χειμῶνα σημαίνει. λύκος τριῶν ἡμερῶν ὅταν πρὸς 1
τὰ ἔργα ὁρμᾷ ἢ εἴσω, χειμῶνος ὥρα ἢ χειμῶνα σημαίνει εὐ-
θύς. ἔστι δὲ σημεῖον χειμώνων μεγάλων, καὶ ὄμβρων. καὶ ὅταν
γίνωνται ἐν τῷ μετοπώρῳ πολλοὶ σφῆκες. καὶ ὅταν ὄρνιθες
λευκοὶ πρὸς τὰ ἐργάσιμα πλησιάζωσι, καὶ ὅλως τὰ ἄγρια
θηρία. ἐὰν πρὸς τὰ ἐργάσιμα, βόρειον καὶ χειμῶνος μέγεθος
σημαίνει. τῆς πάρνηθος, ἐὰν τὰ πρὸς ζέφυρον ἄνεμον καὶ τὰ
πρὸς φυλῆς φρίττηται νέφεσι βορείων ὄντων, χειμέριον τὸ ση-
μεῖον. ὅταν πνίγη γίνηται τὰ πολλὰ ἰσχυρῶς. αὐταποδίδωσι καὶ 2
γίνεται χειμὼν ἰσχυρός. ἐὰν ὕδατα ἐαρινὰ πολλὰ γίνηται, καύ-
ματα ἰσχυρὰ ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ κοίλοις γίνεται. δεῖ οὖν τὴν
ἀρχὴν ὁρᾶν. ἐὰν τὸ μετόπωρον εὐδιεινὸν γίνηται σφόδρα, ἔαρ
ὡς τὰ πολλὰ γίνεται ψυχρόν. ἐὰν δὲ τὸ ἔαρ ὄψιον γίνηται καὶ
ψυχρὸν, ἡ ὀπώρα ὀψία γίνεται καὶ μετόπωρον ὡς τὰ πολλὰ
πνιγηρὸν, οἱ πυρῖνοι ὅταν εὐκαρπῶσι σφόδρα ὡς μὲν τὰ πολλὰ
χειμῶνα ἰσχυρὸν σημαίνουσιν. ἐνίοτε δὲ καὶ αὐχμούς φασι γί-
νεσθαι. καὶ ἐάν τις σπάνια λαβὼν ὑποπάσας ἄργιλον 3
εἰς πιθάκνην θῇ, σημαίνει ταῖς φωναῖς, αἷς ἀφίη-
σιν ἄνεμον, καὶ εὐδίαν. καὶ τὸ πανταχοῦ
δὲ λεγόμενον σημεῖον δημόσιον χει-
μέριον, ὅταν μύες περὶ φο-
ρυτοῦ μάχωνται. καὶ
φορῶσιν.

ΠΕΡΙ ΕΥΔΙΑΣ ΣΗΜΕΙΩΝ.

Ε

ὐδίας δὲ σημεῖα τάδε. ἥλιος μὲν ἀνίσχων
λαμπρὸς καὶ μὴ καυματίας καὶ μὴ
ἔχων σημεῖον μηδὲν ἐν ἑαυτῷ, εὐδίαν ση
μαίνει. ὡσαύτως σελήνη πανσελή
νῳ. καὶ δυόμενος ἥλιος χειμῶνος εἰς κα=
1 θαρὸν εὐδεινός, ἐὰν μὴ ταῖς προτέραις
ἡμέραις εἰς μὴ καθαρὸν δεδυκὼς ᾖ ἐξ
εὐδιῶν. οὔπω δὲ ἄδηλον, καὶ ἐὰν χειμάζοντος ἡ δύσις γένηται
καθαρὸν εὐδεινόν. καὶ ἐὰν δύνων χειμῶνος ὠχρὸς ᾖ ἐν εὐδία
σημαίνει. καὶ ὁ μεὶς ἐὰν τέταρτος ὢν λαμπρὸς ᾖ εὐδεινόν. καὶ
ἡ τοῦ ὄνου φάτνη. ὅτι ἂν καθαρὰ καὶ λαμπρὰ φαίνεται, εὐδει
νόν. ἄλως δὲ ἐὰν ὁ μαλλὸς παγῇ καὶ μαρανθῇ, εὐδίαν σημαίνει.
αἱ κοιλάδες νεφέλαι χειμῶνος εὐδειναί. ὄλυμπος δὲ καὶ ἄ-
2 θως, καὶ ὅλως τὰ ὄρη τὰ σημαντικά. ὅταν τὰς κορυφὰς καθα
ρὰς ἔχωσιν, εὐδίαν σημαίνει. καὶ ὅταν τὰ νέφη πρὸς τὴν θάλασ
σαν αὐτὴν παραζωννύῃ, εὐδεινόν. καὶ ὅταν ὕοντος πρὸς δυσμὰς
χαλκώδες τὰ νέφη χρῶμα ἔχῃ εὐδία ἔσται ὡς τὰ πολλὰ τῇ ὑστε
ραίᾳ. ὅταν δὲ ὁμίχλη γίνηται ὕδωρ οὐ γίνεται ἢ ἔλαττον. ὅταν γέ
ρανοι πέτωνται καὶ μὴ ἀνακάμπτωσιν, εὐδίαν σημαίνει. οὐ γὰρ πέτονται
πρὶν ἢ ἂν πετόμεναι καθαρὰ ἴδωσι. γλαὺξ ἡ συχαῖον φθεγγο
μένη ἐν χειμῶνι εὐδίαν προσημαίνει. καὶ νύκτωρ χειμῶνος ἡ συ
3 χαῖον ἄδουσα. θαλαττία δὲ γλαὺξ ἄδουσα χειμῶνος μὲν εὐδί=
αν σημαίνει. εὐδίας δὲ, χειμῶνα. καὶ κόραξ δὲ μόνος μὲν ἡ συχαῖον
κράζων. καὶ ἐὰν τρὶς κράξας μετὰ τοῦτο πολλάκις κράξῃ, εὐδεινός. καὶ
κορώνη ὅθεν εὐθὺς ἐὰν κράξῃ τρὶς, εὐδίαν σημαίνει καὶ ἑσπέρας χει
μῶνος ἡ συχαῖον ἄδουσα. καὶ ὄρχιλος ἐξ ὀπῆς ἐκπετόμενος καὶ
ἐξ ὀρκίων καὶ ἐξ οἰκείας ἔξωθεν, εὐδίαν σημαίνει. καὶ ἐὰν χειμῶνος
βορεύοντος, βόρραθεν ὑπόληψις γένηται λευκὴ νότοθεν. νότοθεν δὲ
ἐὰν πεφραγμένη ᾖ νεφέλη ὀγκώδης ὡς ἐπὶ τοπολὺ εἰς εὐδίαν
4 σημαίνει μεταβολήν. καὶ ὅταν βορέας νεφέλας πολλὰς κινῇ ἐκ

πρίων μέγας, εὐδίαν σημαίνει. πρόβατα ὀψὲ ὀχευόμενα, εὐ-
δινὸν ἀποτελοῦσι τὸ σημεῖον. καὶ βοῦς ἐπὶ τὸ ἀριστερὸν ἰσχίον
κατακλινόμενος, εὐδίαν σημαίνει. καὶ κύων ὡσαύτως. ἐπὶ δεξιὸν
δὲ χειμῶνα. τέττιγες πολλοὶ γινόμενοι, νοσῶδες τὸ ἔτος ση-
μαίνουσι. λύχνος χειμῶνος καιόμενος ἡσυχαῖος εὐδίαν ση-
μαίνει. καὶ ἐὰν ἐπ' ἄκρον οἷον κέγχρους ἔχῃ λαμπράς. καὶ ἐὰν
ἐν κύκλῳ τὴν μύξαν περιγράφῃ λαμπρὰ γραμμή. ὁ τῆς σχοί-
νου καρπὸς, σημαίνει τοὺς ἀρότους. ἔχει δὲ τρία μέρη. καὶ ἔστιν 1
ὁ πρῶτος τοῦ πρώτου ἀρότου σημεῖον ὁ β' τοῦ β'. ὁ, γ' τοῦ γ'. καὶ
ὡς ἂν τούτων κλίνῃ, κάλλιστα καὶ γίνηται ἁδρότατος, οὕτως
ἕξει καὶ ὁ κατὰ τοῦτον ἄροτος. λέγεται δὲ καὶ τοιάδε σημεῖα,
ὅλων τε τῶν ἐνιαυτῶν γίνεσθαι καὶ τῶν μορίων. ἐὰν ἀρχομέ-
νου τοῦ χειμῶνος ζόφος ᾖ, καὶ καύματα γίνηται καὶ τὰ αὐλ-
δακες ὑπ' ἀνέμων διαλυθῇ, πρὸς τὸ ἔαρ σημαίνει χάλαζαν
ἐσομένην. καὶ ἐὰν μετὰ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν ὁμίχλαι πί-
πτωσι, πνεύματα καὶ ἀνέμους σημαίνουσιν εἰς ἑβδόμην μῆ- 2
να ἀμφοτέρων ἀριθμουμένων ὅταν μὲν ἅμα μηνοειδεῖ τῇ σε-
λήνῃ πίπτουσιν. αὗται μὲν πνεύματα σημαίνουσιν εἰς ἐκεῖ-
νον τὸν χρόνον. ὅταν δὲ ἀμφικύρτου οὔσης τῆς σελήνης, ὕδα-
τα. καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ σχήματι ὁμίχλαι πί-
πτωσι, μᾶλλον τὰ εἰρημένα σημαίνει. σημαίνει δὲ καὶ τὰ πνεύ-
ματα ἅμα ταῖς ὁμίχλαις ἐπιπιπτούσαις γινόμενα, καὶ ἐὰν μὲν
ἀπ' ἠοῦς καὶ μεσημβρίας γίνηται τὰ πνεύματα, ὕδατα σημαί-
νει. ἐὰν δὲ ἀφ' ἑσπέρας καὶ ἀπὸ τῆς ἄρκτου, πνεύματα καὶ 3
ψύχη. οὓς δὲ κομήτας αἰγύπτιοι λέγουσιν, οὐ μόνον τὰ
προειρημένα σημεῖα ὅταν φαίνωνται ἀλλὰ καὶ ψύ-
χη. τοῖς δὲ ἄστροις εἴωθεν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ση-
μαίνειν. καὶ ταῖς ἰσημερίαις, καὶ τρο-
παῖς οὐκ ἐπ' αὐταῖς, ἀλλ' ἢ
πρὸ αὐτῶν ἢ ὕστερον
μικρόν.

4

ἈΝΈΜΩΝ ΘΈΣΕΙΣ ΚΑῚ ΠΡΟ-ΣΗΓΟΡΊΑΙ ἘΚ ΤΩ͂Ν ἈΡΙΣΤΟ-ΤΈΛΟΥΣ. ΠΕΡῚ ΣΗΜΕΙΏΝ.

ορρᾶς. οὗτος ἐν μὲν Μάλλῳ, Παγρεύς.
πνεῖ γὰρ ἀπὸ κρημνῶν μεγάλων καὶ ὀ-
1 ρῶν διπλῶν περὶ Μῆλα κειμένων. ἃ κα-
λεῖται Παγρικά. ἐν δὲ Καύνῳ, μέσης. ἐν
δὲ Ῥόδῳ, Καυνίας. πνεῖ γὰρ ἀπὸ Καύ-
νου ἐνοχλῶν τὸν λιμένα αὐτῆς τὸν ἀκα-
νίαν. ἐν δὲ Ὀλβίᾳ τῇ κατὰ Μύγαλον τῆς
Παμφυλίας Γαυρεύς. πνεῖ γὰρ ἀπὸ νήσου, ἣ καλεῖται Γαυρείς.
τινὲς δὲ αὐτὸν βορρᾶν οἴονται εἶναι ἐν οἷς καὶ Λυρνακεῖς οἱ
κατὰ Φασηλίδα. Καικίας. οὗτος ἐν μὲν Λέσβῳ καλεῖται,
2 Θηβαίνας. πνεῖ γὰρ ἀπὸ Θήβης πεδίου τοῦ ὑπὸ τὸν Ἐλαιατι-
κὸν κόλπον τῆς Μυσίας. ἐνοχλεῖ δὲ τὸν Μυτιληναίων λιμέ-
να. μάλιστα δὲ τὸν Μαλόεντα. παρὰ δὲ Αἰκαυνίας, ὃν ἄλλοι
βορρᾶν οἴονται εἶναι. Ἀπηλιώτης, οὗτος ἐν μὲν Τριπόλει τῆς
Φοινίκης, Ποταμεὺς καλεῖται. πνεῖ ἐκ πεδίου ὁμοίου ἅλωνι με-
γάλῃ περιεχομένου ὑπό τε τοῦ Λιβαίου καὶ τοῦ Βαπύρου ὄρους.
παρὸ καὶ Ποταμεὺς καλεῖται. ἐνοχλεῖ δὲ καὶ Ποσειδώνιον. ἐν δὲ
τῷ Ἰσσικῷ κόλπῳ, καὶ περὶ Ῥωσσὸν Συριάνδος. πνεῖ δὲ ἀπὸ τῶν
3 Συρίων πυλῶν. ἃς διέστηκεν ὅ, τε Ταῦρος καὶ Ταυρόσια ὄρη. ἐν δὲ
τῷ Τριπολιτικῷ κόλπῳ ὁ Μαρσεὺς ἀπὸ Μαρσουκώμης. ἐν δὲ
Πελοποννήσῳ, καὶ ἐν Τήῳ καὶ ἐν Κρήτῃ, καὶ Εὐβοίᾳ, καὶ Κυρήνῃ,
Ἑλλησποντίας. μάλιστα δὲ ἐνοχλεῖ τόν τε τῆς Εὐβοίας Καφη-
ρέα. καὶ τὸν Κυρηναῖον λιμένα. καλούμενον δὲ Ἀπολλωνίαν.
πνεῖ δὲ ἀφ' Ἑλλησπόντου. ἐν δὲ Σινώπῃ Βορεκυπτίας, ἀπὸ τῆς κα-
τὰ Φρυγίαν τόπων πνέων. ἐν δὲ Σικελίᾳ, Καταπορθμίας
πνέων ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ. τινὲς δὲ αὐτὸν, καικίαν οἴονται εἶναι.
4 Θηβαίου προσαγορεύοντες. Εὖρος. οὗτος ἐν μὲν Αἰγαῖς

τοῖς κατὰ συρίαν, σκοπελεὺς καλεῖται ἀπὸ τῶν ῥωσίων σκοπέ-
λων. ἐν δὲ κυρήνῃ, κάρβας. ἀπὸ τῶν καρβανῶν τῶν κατὰ φοι-
νίκων. διὸ καὶ τὸν αὐτὸν φοινικίαν καλοῦσί τινες. εἰσὶ δὲ οἳ
καὶ ἀπηλιώτην νομίζουσιν εἶναι· ὀρθόνοτον ἕτερον οἱ μὲν, δῶ-
ρον. οἱ δὲ ἀμνεία περιστέλλουσι. νότος δὲ ὁμοίως παρὰ πᾶ-
σι καλεῖται. τὸ δὲ ὄνομα διὰ τὸ νοσώδη εἶναι. ἔξω δὲ κάτομ-
βρον. κατ᾽ ἀμφότερα δὲ νότον λευκόνοτος. τὸ δὲ ὄνομα ἀ-
πὸ τοῦ συμβαίνοντος. λευκαίνεται γάρ. 1
Λὶψ καὶ οὗτος τὸ ὄνομα ἀπὸ λιβύης, ὅθεν πνεῖ. Ζέφυρος·
καὶ οὗτος τόδε τὸ ὄνομα διὰ τὸ ἀφ᾽ ἑσπέρας πνεῖν. ἡ δὲ ἑσπέ-
ρα ἰάπυξ οὗτος ἐν τάραντι. Σκυτηλῖνος ἀπὸ χωρίου σκυ-
λαντίμου. κατὰ δὲ ἡρακλέον τῆς φρυγίας. ὑπὸ δέ τινων· φαραγ-
γίτης. πνεῖ γὰρ ἔκ τινος φάραγγος τῶν κατὰ τὸ πήγαιον. πα-
ρὰ πολλοῖς δὲ ἀργέστης. Θρακίας κατὰ μὲν θράκην, στρυ-
μονίας. πνεῖ γὰρ ἀπὸ τοῦ στρυμόνος ποταμοῦ. κατὰ δὲ τὴν με-
γαρικὴν σκίρρων ἀπὸ τῶν σκιρρωνίδων πετρῶν. ἐν δὲ ἰταλίᾳ καὶ 2
σικελίᾳ κίρκας. διὰ τὸ πνεῖν ἀπὸ τοῦ κιρκαίου. ἐν δὲ εὐβοίᾳ καὶ
λέσμῳ ὀλυμβίας. τὸ δὲ ὄνομα ἀπὸ τοῦ περικειμένου ὀλύμ-
που. ὀχλεῖ δὲ πυραίους. ὑπογέγραφα δέ σοι καὶ
τὰς θέσεις αὐτῶν, ὡς κεῖνται, καὶ πνέουσιν.
ὑπογράψας τὸν τῆς γῆς κύκλον.
ἵνα καὶ περὶ ὀφθαλμῶν
σοι τεθῶσι.

ΤΕΛΟΣ ΤΩΝ ἈΝΕΜΩΝ ΠΡΟΣΗΓΟΡΙΩΝ. 3

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΤΩ͂Ν ΜΕΤᾺ ΤᾺ ΦΥΣΙΚΆ.

Σ ἀφορίσαι δεῖ. καὶ ποίοις τὴν ὑπὲρ
τῶν πρώτων θεωρίαν. ἡ γὰρ δὴ τῆς φύσεως
πολυχουστέρα, ἢ ὥς γε δή τινές φα-
σιν ἀτακτοτέρα μεταβολὰς ἔχουσα
1 παντοίας. ἡ δὲ τῶν πρώτων, ὡρισμένη
καὶ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτά. διὸ δὴ καὶ ἐν νοητοῖς
οὐκ αἰσθητοῖς αὐτὴν τιθέασιν. ὡς ἀκινή-
τοις καὶ ἀμεταβλήτοις. καὶ τὸ ὅλον δὲ σεμνοτέραν, καὶ μείζω νο
μίζουσιν αὐτήν. ἀρχὴ δὲ πότερα συναφή τις καὶ οἷον κοινωνία πρὸς
ἄλληλα τοῖς τε νοητοῖς καὶ τοῖς τῆς φύσεως. ἢ οὐδεμία. ἀλλ' ὥσ-
περ ἑκάτερα κεχωρισμένα, συνεργοῦντα δέ πως εἰς τὴν πᾶ-
σαν οὐσίαν. εὐλογώτερον οὖν εἶναί τινα συναφὴν καὶ μὴ ἐπεισο
2 διῶδες τὸ πᾶν. ἀλλ' οἷον τὰ μὲν πρότερα, τὰ δὲ ὕστερα καὶ ἀρχάς.
τὰ δ' ὑπὸ τὰς ἀρχάς, ὥσπερ καὶ τὰ ἀΐδια τοῖς φθαρτοῖς. εἰ δ'
οὖν οὕτω, τίς ἡ φύσις αὐτῶν, καὶ ἐν ποίοις. εἰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς μαθη
ματικοῖς μόνοις τὰ νοητὰ καθάπερ τινές φασιν, οὔτ' ἄγαν εὔ-
σημος ἡ συναφὴ τοῖς αἰσθητοῖς. οὔθ' ὅλως ἀξιόχρεα φαίνεται παν
τός. οἷον γὰρ μεμηχανημένα. δοκεῖ δι' ἡμῶν εἶναι σχήματά τε καὶ μορ
φὰς καὶ λόγους περιτιθέντων. αὐτὰ δὲ δι' αὑτῶν οὐδεμίαν ἔχει
φύσιν. εἰ δὲ μή, οὐχ ὥστε συνάπτειν τοῖς τῆς φύσεως. ὥστ' ἐμποιῆ
3 σαι καθάπερ ζωὴν καὶ κίνησιν αὐτοῖς. οὐδὲ γὰρ αὐτὸς ὁ ἀριθμός, ὅν
περ δὴ πρῶτον καὶ κυριώτατόν τινες τιθέασιν. εἰ δ' ἑτέρα, τίς οὐ
σία προτέρα καὶ κρείττων ἐστί, ταύτην πειρατέον λέγειν. πότερον
μία τις κατ' ἀριθμόν, ἢ κατ' εἶδος ἢ κατὰ γένος. εὐλογώτερον
δ' οὖν ἀρχῆς φύσιν ἔχουσαν ἐν ὀλίγοις εἶναι καὶ περιττοῖς. εἰ μὴ
ἄρα καὶ πρώτοις καὶ ἐν τῷ πρώτῳ. τίς δ' οὖν αὕτη, καὶ τίνες
οἱ πλείους πειρατέον ἐμφαίνειν, ἁμῶς γέ πως εἴτε κατ' ἀναλο
γίαν, εἴτε κατ' ἄλλην ὁμοίωσιν. ἀνάγκη δ' ἴσως δυνάμει τινὶ καὶ
4 ὑπεροχῇ τῶν ἄλλων λαμβάνειν ὥσπερ ἂν εἰ τὸν θεόν. θεία γὰρ πάντων

ἀρχὴ δι' ἧς ἅπαντα καὶ ἔστι, καὶ διαμένει. τάχα μὲν οὖν ῥᾴδιον
τὸ οὕτως ἀποδοῦναι. χαλεπὸν δὲ σαφεστέρως, ἢ πιστικωτέρως.
τοιαύτης δ' οὔσης τῆς ἀρχῆς, ἐπείπερ συνάπτει τοῖς αἰσθη-
τοῖς. ἡ δὲ φύσις ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἐν κινήσει, καὶ τοῦτ' αὐτῆς τὸ
ἴδιον, δῆλον ὡς αἰτίαν θετέον ταύτην τῆς κινήσεως. ἐπεὶ δ' ἀκί-
νητος καθ' αὑτήν, φανερὸν ὡς οὐκ ἂν εἴη τῷ κινεῖσθαι τοῖς τῆς
φύσεως αἰτία. ἀλλὰ λοιπὸν, ἄλλῃ τινὶ δυνάμει κρείττονι καὶ
προτέρᾳ. τοιαύτη δ' ἡ τοῦ ὀρεκτοῦ φύσις, ἀφ' ἧς ἡ κυκλικὴ, ἡ συ- 1
νεχὴς καὶ ἄπαυστος. ὥστε κατ' ἐκεῖνο λύοιτο ἂν τὸ μὴ εἶναι κι-
νήσεως ἀρχήν. ἢ εἰ κινούμενον κινήσει. μέχρι μὲν δὴ τούτων, εὐ
ἄρτιος ὁ λόγος. ἀρχήν τε ποιῶν μίαν πάντων καὶ τὴν ἐνέρ-
γειαν, καὶ τὴν οὐσίαν ἀποδιδούς. ἔτι δὲ μήτε διαιρετὸν μήτε
ποσόν τι λέγων. ἀλλ' ἁπλῶς ἐξαίρων εἰς κρείττω τινὰ μερίδα
καὶ θειοτέραν. οὕτω γὰρ μᾶλλον ἀποδοτέον, ἢ τὸ διαιρετὸν καὶ
μεριστὸν ἀφαιρετέον. ἅμα γὰρ ἐν ὑψηλοτέρῳ καὶ ἀληθινωτέ-
ρῳ λόγῳ τοῖς λέγουσιν ἡ ἀπόφασις. τὸ δὲ μετὰ ταῦτ' ἤδη λό- 2
γου δεῖται πλείονος περὶ τῆς ἐφέσεως, ποία καὶ τίνων. ἐπεὶ
δὴ πλείω τὰ κυκλικὰ καὶ καὶ αἱ φοραὶ τρόπον τινὰ ὑπεναν-
τίων, καὶ τὸ ἀνήνυτον καὶ οὗ χάριν ἀφανές. εἴτε γὰρ ἓν τὸ κι-
νοῦν· ἄτοπον τὸ μὴ πάντα τὴν αὐτήν. εἴτε καθ' ἕκαστον ἕτερον
αἵ τ' ἀρχαὶ πλείους. ὥστε σύμφωνον αὐτῶν εἰς ὄρεξιν ἰόντων
τὴν ἀρίστην, οὐδαμῶς φανερόν. τὸ δὲ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν σφαι-
ρῶν τῆς αἰτίας μείζονα ζητεῖ λόγον. οὐ γὰρ ὅ γε τῶν ἀστρολό-
γων· ἄπορον δὲ καὶ πῶς ποτε φυσικὴν ἕξιν ἐχόντων, οὐ τὴν ἠρε- 3
μίαν διώκουσιν. ἀλλὰ τὴν κίνησιν. τί οὖν ἅμα τῇ μιμήσει φασὶν
ἐκεῖνο ὁμοίως. ὅσοι τε τὸ ἕν. καὶ ὅσοι τοὺς ἀριθμοὺς λέγουσιν καὶ
γὰρ αὐτοὶ τοὺς ἀριθμοὺς φασὶ τὸ ἕν ἤδη ἔφεσις· ἄλλως τε καὶ τοῦ
ἀορίστου μετὰ ψυχῆς. εἰ μή τις λέγοι καθ' ὁμοιότητα καὶ διαφο-
ρὰν ἔμψυχ' ἂν εἴη τὰ κινούμενα. ψυχῇ δ' ἅμα δοκεῖ καὶ κίνησις
ὑπάρχειν. ζωὴ μὲν τοῖς ἔχουσιν, ἀφ' ἧς καὶ αἱ ὀρέξεις πρὸς ἕκαστον
ὥσπερ ἐν τῷ πάσχειν οὐ ταῦτα δι' ἑτέρων. ὅμως ἔμψυχοι γίνονται.
εἰ δ' οὖν τῆς κυκλικῆς αἴτιον τὸ πρῶτον οὐ τῆς ἀρίστης ἂν εἴη. κρείτ- 4

των γὰρ ἡ τῆς ψυχῆς καὶ πρώτη δὲ καὶ μάλιστα ἡ τῆς διανοίας, ἀφ'
ἧς καὶ ἡ ὄρεξις. τάχα δὲ καὶ τὸ τοιαύτης ἂν ἐπιζητήσειε. διὰ τί τὰ κυκλι
κὰ μόνον ἐφετικά. τὰ δὲ περὶ τὸ μέσον οὐθὲν, καίπερ κινητὰ ὄν
των. πότερον ὡς ἀδύνατα, ἢ ὡς οὐ διϊκνουμένου τοῦ πρώτου. ἀλ
λὰ τοῦτό γ' ἄτοπον, εἰ δι' ἀσθένειαν. ἰσχυρότερον γὰρ αὐτὸ ἀξιώ-
» σειε τις τοῦ Ὁμήρου Διός, ὅς φησιν, αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαιμ' αὐτῇ τε
» θαλάσσῃ. ἀλλὰ λοιπὸν ὥσπερ ἄδεκτόν τι καὶ ἀσυνάφετον εἶναι. τά
1 χα δὲ πρότερον ζητήσειεν ἄν τις, πῶς ἔχει. πότερα μέρη ταῦτα,
ἢ οὐ μέρη τοῦ ἀνθρώπου. καὶ εἰ μέρη πῶς μέρη, νῦν γὰρ ὅτι ἀπε-
ωσμένα τὰ τιμιώτατα. οὐ μόνον κατὰ τὰς χώρας ἀλλὰ καὶ
κατὰ τὴν ἐνέργειαν. ἐπείπερ ἡ κυκλικὴ τοιαύτη. συμβαίνει γὰρ
ὅτι κατὰ συμβεβηκὸς ἀπὸ τῆς κυκλικῆς περιφορᾶς καὶ εἰς τοὺς
τόπους. καὶ εἰς ἄλληλα τὰς μεταβολάς. εἰ δὲ καὶ τὸ ἄριστον ἀ-
πὸ τοῦ ἀρίστου, κάλλιον αὐτὴ παρὰ τοῦ πρώτου δέοι τῆς κυκλο-
φορίας. εἰ μὴ ἄρ' ἐκώλυεν μὴ δύνασθαι δέχεσθαι. τὸ γὰρ δὴ
2 πρῶτον καὶ θειότατον πάντα τὰ ἄριστα βουλόμενον. τάχα δὲ τοῦ
το μὲν ὅτι ὑπέρβατόν τε καὶ ἄζήτητον. ἀξιοῖ γὰρ ὁ τοῦτο λέγων
ἅπανθ' ὅμοια, καὶ ἐν τοῖς ἀρίστοις μικρὰν εἶναί τινα ἢ μηδεμί-
αν διαφοράν. τόδε δ' ἄν τις ἴσως ἀπορήσειε πρὸς αὐτὸν τὸν πρῶ
τον οὐρανὸν ἀναφέρων. πότερον ἡ περιφορὰ τῆς οὐσίας ἐστὶ
αὐτοῦ. καὶ ἅμα τῷ πεπαῦσθαι φθείροιτ' ἄν, ἢ εἴπερ ἐφέσει
τινὶ καὶ ὀρέξει κατὰ συμβεβηκὸς. εἰ μὴ ἄρα σύμφυτον αὐτῷ τὸ
ὀρέγεσθαι. καὶ οὐδὲν κωλύει τοιαῦτ' ἄττα τῶν ὄντων ὑπάρχειν.
3 ἴσως δ' ἂν εἴη καὶ ἀφελόντα τὴν ὄρεξιν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς κινή-
σεως ἀπορεῖν, εἰ ἀφαιρεθεῖσα φθείροιτο ἂν τὸν οὐρανόν. καὶ τοῦ
το μὲν ὥσπερ ἑτέρων λόγων. ἀπὸ δ' οὖν ταύτης ἢ τούτων τῶν
ἀρχῶν, ἀξιώσειεν ἄν τις τάχα δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄρα αὐτὶς
ἀρχῶν, ἀξιώσειεν ἄν τις τάχα δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἄρ' ἄν τις
τιθέντα τὰς ἐφεξῆς εὐθὺς ἀποδιδόναι. καὶ μὴ μέχρι τοῦ προ-
ελθόντος παύεσθαι. τοῦτο γὰρ τελέου καὶ φρονοῦντος ὅπερ Ἀρ
χύτας ποτ' ἔφη ποιεῖν Εὔρυτον διατιθέντα τινὰς ψήφους. λέ-
γειν γὰρ ὡς ὅδε μὲν ἀνθρώπου ὁ ἀριθμός. ὅδε δ' ἄλλου τινὸς τυγ
4 χάνει. νῦν δ' οὐκ ὀλίγοι μέχρι τινὸς ἐλθόντες καταπαύονται

καθάπερ καὶ οἱ ἐν καὶ τὴν ἀόριστον δυάδα ποιοῦντες. τοὺς γὰρ
ἀριθμοὺς γεννήσαντες καὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ τὰ σώματα, σχεδὸν τ'
ἄλλα παραλείπουσι, πλὴν ὅσον ἐφαπτόμενοι. καὶ τοσοῦτο μόνον
δηλοῦντες, ὅτι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ἀορίστου δυάδος, οἷον τόπος καὶ κε
νὸν καὶ ἄπειρον· τὰ δ', ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν καὶ τοῦ ἑνός. οἷον ψυχὴ καὶ
ἄλλα ἄττα. χρόνον δ' ἅμα καὶ οὐρανόν, καὶ ἕτερα δὴ πλεῖω. τοῦ δ'
οὐρανοῦ πέρι, καὶ τῶν λοιπῶν, οὐδεμίαν ἔτι ποιοῦνται μνείαν· ὡ
σαύτως δ' οἱ περὶ Σπεύσιππον. οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐθείς, πλὴν Ξενο- 1
κράτης· οὗτος γὰρ ἅπαντά πως περιτίθησι περὶ τὸν κόσμον ὁμοί
ως αἰσθητὰ καὶ νοητὰ καὶ μαθηματικά. καὶ ἔτι δὲ τὰ θεῖα. πει-
ρᾶται δὲ καὶ Ἑστιαῖος μέχρι τινός. οὐχ ὥσπερ εἴρηται περὶ τῶν πρώτων
μόνον. Πλάτων μὲν οὖν ἐν τῷ ἀνάγειν εἰς τὰς ἀρχάς, δόξειεν ἂν ἅ-
πτεσθαι τῶν ἄλλων εἰς τὰς ἰδέας ἀνάπτων. ταύτας δ' εἰς τοὺς ἀριθ-
μούς. ἐκ δὲ τούτων, εἰς τὰς ἀρχάς. εἶτα κατὰ τὴν γένεσιν μέχρι τῶν
εἰρημένων. οἱ δὲ τῶν ἀρχῶν μόνον. ἔνιοι δὲ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐν τούτοις.
τὰ γὰρ ὄντα μόνον περὶ τὰς ἀρχάς. συμβαίνει δὲ τοὐναντίον ἢ 2
ἐν ταῖς ἄλλαις μεθόδοις. ἐν ἐκείνοις γὰρ τὰ μετὰ τὰς ἀρχὰς ἰσχυ
ρότερα, καὶ οἷον τελεώτερα τῶν ὑποκειμένων. τάχα δὲ καὶ εὐλόγως. ἔνθα
μὲν γὰρ τῶν ἀρχῶν· ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἡ ζήτησις.
πῶς δέ ποτε χρὴ καὶ ὁποίας τὰς ἀρχὰς ὑποθέσθαι, τάχ' ἂν ἀ-
πορήσειέ τις. πότερον ἀμόρφους, καὶ οἷον δυναμικὰς ὥσπερ ὅσοι
πῦρ καὶ γῆν. ἢ μεμορφωμένας. ὡς μάλιστα δέον ταύτας ὡρίσθαι.
καθάπερ ἐν τῷ Τιμαίῳ φησίν. τοῖς γὰρ τιμιωτάτοις οἰκειότατον ἡ
τάξις καὶ τὸ ὡρίσθαι. φαίνεται δὲ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς σχεδὸν ἔχειν οὕ 3
τω. καθάπερ ἡ γραμματικὴ καὶ μουσική, καὶ ταῖς μαθηματικαῖς.
συνακολουθεῖ δὲ καὶ τὰ μετὰ τὰς ἀρχάς. ἔτι δὲ καὶ κατὰ τέχνας ὁμοί
ως, αἵπερ τὴν φύσιν μιμοῦνται. καὶ τὰ ὄργανα καὶ τὰ ἄλλα, κατὰ
τὰς ἀρχάς· οἱ μὲν οὖν ἐμμόρφους πάσας. οἱ δέ, μόνον τὰς ὑλικάς.
οἱ δ' ἄμφω, τάς τε ἀμόρφους, καὶ τὰς τῆς ὕλης. ὡς ἐν ἀμφοῖν τὸ τέ-
λεον. οἷον γὰρ ἐξ ἀντικειμένων τὴν ἅπασαν οὐσίαν. ἄλογον δ' ἂν κἀκεί
νοις δόξειεν ἄν, εἰ ὁ μὲν ὅλος οὐρανὸς καὶ ἕκαστα τῶν μερῶν, ἅπαντά
τ' ἐν τάξει καὶ λόγῳ καὶ μορφαῖς καὶ δυνάμεσι καὶ περιόδοις. ἐν 4

δὲ ταῖς ἀρχαῖς μηθὲν ὁμοιοῦσθαι. ἀλλ' ὥσπερ σὰρξ εἰκῆ κεχυμένων
ὁ κάλλιστος φησὶν Ἡράκλειτος, ὁ κόσμος, καὶ κατὰ τὰ τῶν ἐλα-
χίστων δ' ὡς εἰπεῖν λαμβάνουσιν, ὁμοίως ἐν ἀψύχοις καὶ ἐμψύ-
χοις ὡρισμέναι δ' ἑκάστων αἱ φύσεις ὡς εἰπεῖν, καίπερ αὐτομά-
τως γινομένων. τὰς δ' ἀρχὰς ἀορίστους εἶναι. χαλεπὸν δὲ πάλιν αὖ
τοὺς λόγους ἑκάστοις προσθεῖναι, περὶ τοῦ ἕνεκά του συνάγοντας
ἐν ἅπασι, καὶ ἐν ζώοις καὶ φυτοῖς. καὶ ἐν αὐτῇ πομφόλυγι. πλὴν
1 εἰ συμβαίνει τῇ ἑτέρων τάξει καὶ μεταβολῇ μορφὰς παντοίας
καὶ ποικιλίας γίνεσθαι τῶν περὶ τὸν ἀέρα καὶ τὴν γῆν. ὧν τὸ μέγιστόν
τινες παράδειγμα ποιοῦνται τὰ περὶ τὰς ὥρας τὰς ἐτείους. ἐν αἷς
καὶ ζώων καὶ φυτῶν καὶ καρπῶν γενέσεις, ὡς ἂν γεννῶντος τοῦ ἡλίου.
καὶ ταῦτα μὲν ἐνταῦθα ζητεῖ του τὴν σκέψιν ἀφορισμὸν ἁπάν-
των μέχρι πόσου τὸ τεταγμένον. καὶ διὰ τί πλέον ἀδύνατον
ἢ εἰς τὸ χεῖρον μετάβασις. ἐν δὲ ταῖς ἀρχαῖς ὅθεν δὴ καὶ ὁ πρῶ-
τος λόγος, εἰκότως αἴτιος καὶ τὸ περὶ τῆς ἠρεμίας ἀπορήσειεν. εἰ
2 μὲν γὰρ ὡς βέλτιον ἀνάψει ἐν ταῖς ἀρχαῖς. εἰ δ' ὡς ἀργία καὶ
στέρησις τῆς κινήσεως οὐκ ἀνάψει. ἀλλ' εἴπερ τὴν ἐνέργειαν ἀν-
τιμεταλλακτέον ὡς προτέραν, καὶ τιμιωτέραν. τὴν δὲ κίνη-
σιν, ἐν τοῖς αἰσθητοῖς. ἐπεί τό γε διὰ τοῦτ' ἠρεμεῖν ὡς ἀδύνατον
ἀεὶ κινοῦν εἶναι τὸ κινοῦν. οὐ γὰρ ἂν εἴη κίνδυνος πρῶτον, μὴ λογο-
δίς. καὶ ἄλλως οὐκ ἀξιόπιστον. ἀλλὰ μείζω τινὰ αἰτίαν ζητεῖ.
δοκεῖ δὲ καὶ ἡ αἴσθησις πρότερόν τινα συναυδᾶν ὡς ἐνδεχόμε-
νον· μὴ δὴ τὸ κινοῦν ἕτερον εἶναι καὶ ὃ κινεῖ διὰ τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν.
3 ἔτι δὲ αὖτις ἐπ' αὐτῶν ἄγει τοῦ νοῦ τὸν θεόν. ἄτοπον δὲ καὶ τὸ ἕτερον
λεχθὲν ὡς οὐ μιμοῦνται τὰ ὀρεγόμενα τοῦ ἠρεμοῦντος. εἰ δ' αὐ-
τοῖς οὖσιν ἀκολουθεῖν τῶν ἄλλων. πλὴν ἴσως οὐχ ὁμοίως ληπτέον
ὡς εἰς τὸ ἀμερὲς ἄγοντας. ἀλλ' ὅπως ὅτι μάλιστα σύμφωνον ἑ-
αυτῷ, καὶ ἀπηρτισμένον ὡς ἂν πόλις ἢ ζῶον ἢ καὶ ἄλλ' ὅτι τῶν
μεριστῶν ἢ καὶ ὅλως οὐρανός. ὃν δή φασιν εἶναι τελειότατον. ἐπιζητεῖ
δέ τινα καὶ τὰ τοιάδε λόγον. πῶς ποτε τῶν ὄντων ὁ μερισμὸς εἰς ὕλην
καὶ μορφήν· πότερον ὡς τὸ μὲν, ὄν, τὸ δὲ, μὴ ὄν. δυνάμει δ' ὂν καὶ ἀγό-
4 μενον εἰς ἐνέργειαν, ἢ ὂν μὲν, ἀόριστον δὲ ὄν, καθάπερ ἐν ταῖς τέ-
χναις. ἡ δὲ γένεσις ἡ οὐσία γε αὐτῶν, τὸ μορφοῦσθαι κατὰ τοὺς λόγους

μὲν τὸ βέλτιον τάχα ἂν ἡ μετάβασις εἴη. τὸ δ' εἶναι οὐθὲν ἂν ἧτ-
τον ἀληθὲς ὑπάρχειν καθ' αὑτήν. οὐ γὰρ ἂν οὐδὲ γένοιτο μὴ ὑπαρ-
χούσης. ἀλλὰ τὸ μήτε τόδε, μήτε ποιὸν, μήτε ποσὸν, ὡς ἀόριστον
τοῖς εἴδεσι δύναμιν δέ τιν' ἔχειν. ὅλως δὲ κατ' ἀναλογίαν ληπτέ-
ον ἐπὶ τὰς τέχνας, καὶ εἴ τις ὁμοιότης ἄλλη. δόξειε δ' ἂν καὶ τοῦτ' ἔχειν
ἀπορίαν, εἰ μὴ ἄρα περιεργίαν τοῦ ζητεῖν. τί δήποτε ἡ φύσις,
καὶ ἡ ὅλη δ' οὐσία τοῦ παντὸς ἐν ἐναντίοις ἐστί. καὶ σχεδὸν ἰσομοιρεῖ τὸ
χεῖρον τῷ βελτίονι. μᾶλλον δὲ καὶ πολὺ πλέον ἐστίν. ὥστε δοκεῖν καὶ 1
Εὐριπίδην καθόλου λέγειν, ὡς οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλά. ὁ
δὲ τοιοῦτος λόγος, ἐγγὺς τοῦ ζητεῖν ὅτι οὐ πάντ' ἀγαθά. οὐδὲ
πάντα ὅμοια καὶ ὅτι κατὰ πάντων μὲν τὸ εἶναι λέγομεν· οὐδὲν δὲ ὅ-
μοιον ἀλλήλοις. καθάπερ τὰ λευκὰ καὶ τὰ μέλανα ἐν αὐτοῖς
ἔτι δὲ καὶ τὸ δοκοῦν παραδοξότερον, ὡς οὐχ οἷόν τε τὸ ὂν ἄνευ τῶν
ἐναντίων. οἳ δ' ἔτι πλέον τῷ παραδόξῳ χρώμενοι καὶ τὸ μὴ ὂν μὴ
δὲ γεγονὸς μὴ δὲ μέλλον προσκαταριθμοῦσιν εἰς τὴν τοῦ παν-
τὸς φύσιν. ἀλλ' ἥδε μὲν οὖν ὑπερβατική τις σοφία. τὸ δ' οὖν ὅτι πολ- 2
λαχῶς φανερόν. ἡ γὰρ αἴσθησις καὶ τὰς διαφορὰς θεωρεῖ, καὶ τὰς
αἰτίας ζητεῖ. τάχα δ' ἀληθέστερον εἰπεῖν ὡς ὑπερβάλλοντα τῇ
διανοίᾳ. τὰ μὲν ἁπλῶς ζητοῦσα, τὰ δ' ἀπορίαν ἐργαζομένη δι'
ἧς κἂν μὴ δύνηται περαίνειν, ὅμως ἐμφαίνεταί τι φῶς ἐν τῷ
μὴ φωτὶ ζητούντων ἐπὶ πλέον. τὸ ἐπίστασθαι ἄρα οὐκ ἄνευ δια-
φορᾶς τινος. εἴτε γὰρ ἕτερα ἀλλήλων, διαφορά τις. ἔν τε τοῖς κα-
θόλου πλειόνων ὄντων τῶν ὑπὸ τὰ καθόλου διαφέρειν ἀνάγκη.
καὶ ταῦτα ἐάν τε γένη τὰ καθόλου, ἐάν τε εἴδη. σχεδὸν δὲ καὶ ἐπι- 3
στήμη πᾶσα τῶν ἰδίων. ἥτε γὰρ οὐσία καὶ τὸ τί ἦν εἶναι καθέκαστον ἴδιον
τάτε θεωρούμενα καθ' ἑαυτὰ καὶ οὐ κατὰ συμβεβηκὸς ἢ ἄλλη
κατά τινος. ὅλως δὲ τὸ ἐν πλείοσι τὸ αὐτὸ συνιδεῖν, ἐπιστήμης
ἐστι κοινῇ καὶ καθόλου λέγομεν. ἢ ἰδία πως καθ' ἕκαστον, οἷον ἀρι-
θμοῦ, γραμμαῖς, ζώοις, φυτοῖς. τέλος δὲ ἐξ ἀμφοῖν. ἔστι δ' ἐνίων
τὸ μὲν καθόλου τέλος, ἐν τούτῳ γὰρ τὸ αἴτιον. τῶν δὲ τὸ ἐν μέρει
καθ' ὅσα διαίρεσις εἰς τὰ ἄτομα, καθάπερ ἐν τοῖς πρακτοῖς καὶ
ποιητοῖς. οὕτως γὰρ αὐτῶν ἡ ἐνέργεια. ποίῳ τῷ δ' ἐφιστάμεθα καὶ 4

οὐσίᾳ καὶ ἀριθμῷ καὶ εἴδει, καὶ γένει καὶ ἀναλογίᾳ. καὶ εἰ ἄρα πα-
ρὰ ταύτας διαιρέσεις, διὰ πλείστου δὲ τὸ κατ' ἀναλογίαν ὡς ἂν ἀ-
πέχοντας πλεῖστον· τὰ μὲν δὴ ἡμᾶς αὐτούς. τὰ δὲ διὰ τὸ ὑπο-
κείμενον· τὰ δὲ διὰ τὸ ἄμφω. πλεοναχῶς δ' ὄντος τοῦ ἐπίστασθαι,
πῶς ἕκαστον μεταδιωκτέον, ἀρχὴ καὶ μέγιστον ὁ οἰκεῖος τρόπος.
οἷον τὰ πρῶτα καὶ νοητὰ καὶ τὰ κινητὰ καὶ ὑπὸ τὴν φύσιν. αὐ-
τῆς τε τούτου τὰ ἐν ἀρχῇ καὶ ἑπόμενα μέχρι ζώων καὶ φυτῶν
1 καὶ ἐσχάτων τῶν ἀψύχων. ἔστι γάρ τι καθ' ἕκαστον γένος ἴδιον. ὥσπερ
καὶ ἐν τοῖς μαθηματικοῖς· ἔχει δὲ καὶ αὐτὰ τὰ μαθήματα δια-
φοράν, καίπερ ὁμοιογενῆ πως ὄντα. διῄρηται δ' ἱκανῶς. εἰ δὲ καὶ
ἔνια γνωστὰ τῷ ἄγνωστα εἶναι, καθάπερ τινές φασιν, ἴδιος ἂν ὁ τρό-
πος εἴη. διαιρέσεως δέ τινος δεῖται. τάχα δ' ἐφ' ὧν ἐνδέχεται κα-
τ' ἀναλογίαν οἰκειότερον λέγειν, ἢ αὐτῷ τῷ ἀγνώστῳ καθάπερ
εἴ τις τῷ ἀοράτῳ τὸ ἀόρατον. πόσοι δ' οὖν τρόποι καὶ ποσαχῶς τὸ
εἰδέναι πειρατέον διελεῖν. ἡ δ' ἀρχὴ πρὸς αὐτὰ ταῦτα. καὶ
2 πρῶτον τὸ ἀφορίσαι τὸ ἐπίστασθαι. χαλεπώτερον δ' ἂν δόξειεν.
οὐ γὰρ οἷόν τε καθόλου καὶ κοινόν τι λαβεῖν ἐν τοῖς πλεοναχῶς
λεγομένοις ἢ καὶ τοῦτο ἄπορον. ἢ οὐ ῥᾴδιόν τε εἰπεῖν μέχρι πό-
σου. καὶ τίνων ζητητέον αἰτίας, ὁμοίως ἔν τε τοῖς αἰσθητοῖς καὶ
νοητοῖς. ἡ γὰρ εἰς τὸ ἄπειρον ὁδὸς ἐν ἀμφοῖν ἀλλοτρία, καὶ ἀναι-
ροῦσα τὸ φρονεῖν. ἀρχαὶ δὲ τρόπον τινὰ ἄμφω. τάχα δ' ἡ μέν, ἡμῖν
ἡ δ' ἁπλῶς, ἢ τὸ μὲν τέλος. ἡ δ' ἡμετέρα τις ἀρχή. μέχρι μὲν
οὖν τινος δυνάμεθα δι' αἰτίου θεωρεῖν ἀρχάς. ἀπὸ τῶν αἰσθή-
3 σεων λαμβάνοντας. ὅταν δὲ ἐπ' αὐτὰ τὰ ἄκρα καὶ πρῶτα με-
ταβαίνωμεν, οὐκ ἔτι δυνάμεθα. εἴτε διὰ τὸ μὴ ἔχειν αἰτίαν. εἴ-
τε διὰ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν ὥσπερ πρὸς τὰ φωτεινότατα
βλέπειν. τάχα δ' ἐκεῖνο ἀληθέστερον ὡς αὐτῷ τῷ νῷ ἡ θεωρία
θίγοντι καὶ οἷον ἁψαμένῳ. διὸ καὶ οὐκ ἔστιν ἀπάτη περὶ αὐτά. χα-
λεπὴ δὲ καὶ εἰς αὐτὰ ταῦθ' ἡ σύνεσις, καὶ ἡ πίστις. ἐπεὶ καὶ ἄλλως
μέγα καὶ πρὸς τὰς καθέκαστα πραγματείας ἀναγκαῖον. καὶ
μάλιστα τὰς μεγίστας ἔτι ποιητέον τὸν ὅρον, περί τε τῆς φύσεως
4 καὶ περὶ τὰς ἔτι προτέρας. οἱ γὰρ ἁπάντων ζητοῦντες λόγον

ἀναιροῦσι λόγον, ἅμα δὲ τὸ εἰδέναι, μᾶλλον δ' ἀληθέστερον εἰ-
πεῖν ὅτι ζητοῦσιν ὧν οὐκ ἔστιν οὐδὲ πέφυκεν ὅσοι τὸν οὐρανὸν ἀΐδι-
ον ὑπολαμβάνουσιν. ἔστι δὲ τὰ κατὰ τὰς φορὰς καὶ τὰ μεγέ-
θη καὶ τὰ σχήματα, καὶ τὰς ἀποστάσεις. καὶ ὅσα ἄλλα ἀστρολο-
γία δείκνυσι τούτοις κατὰ λοιπὰ, αὐτὰ δὲ τὰ πρῶτα κινοῦντα
καὶ οὗ τίνος ἕνεκα λέγειν. καὶ τίς ἡ φύσις ἑκάστου. καὶ ἡ πρὸς ἄλ-
ληλα θέσις καὶ ἡ τοῦ σύμπαντος οὐσία. καὶ ὑποβαίνοντι δὴ πρὸς
τὰ ἄλλα καθ' ἕκαστον τῶν εἰδῶν, ἡ μέρους ἄχρι ζώων καὶ φυτῶν. εἰ οὖν 1
ἀστρολόγος συνεργεῖ μὲν, οὐκ ἐν τοῖς πρώτοις δὲ τῆς φύσεως. ἕ-
τερα δὲ κυριώτατα ἂν εἴη καὶ πρότερα. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ τρόπος
ὡς οἴονταί τινες, οὐ φυσικὸς ἢ οὐ πᾶς. καίτοι τό γε κινεῖσθαι καὶ
ἁπλῶς τῆς φύσεως οἰκεῖον, καὶ μάλιστα τοῦ οὐρανοῦ. διὸ καὶ ἡ ἐνέρ-
γεια τῆς οὐσίας ἑκάστου, καὶ οὐ καθ' ἕκαστον· ὅταν ἐνεργῇ καὶ κινῆ-
ται, καθάπερ ἐν τοῖς ζώοις καὶ φυτοῖς. εἰ δὲ μὴ ὁμώνυμα· δῆλο-
ν ὅτι καὶ ὁ οὐρανὸς ἐν τῇ περιφορᾷ κατὰ τὴν οὐσίαν εἴη· χωριζό-
μενος δὲ καὶ ἠρεμῶν, ὁμώνυμος· οἷον γὰρ ζωή τις ἡ περιφορὰ τοῦ 2
παντός. ἆρ' οὖν εἴπερ μὴ δ' ἐν τοῖς ζώοις τὴν ζωὴν ἢ ᾗ δεῖ ζητητέ-
ον. οὐδ' ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τοῖς οὐρανίοις τὴν φορὰν. ἢ τρόπον τινὰ ἀ-
φωρισμένον. συνάπτει δέ πως ἡ νῦν ἀπορία, καὶ πρὸς τὴν ἀπὸ
τοῦ ἀκινήτου κίνησιν· ὑπὲρ δὲ τοῦ πάνθ' ἕνεκά του καὶ μηδὲν μάτην
ἀλλ' ὡς ὁ ἀφορισμὸς, οὐ ῥάδιος καθάπερ πλεονάκις λέγεται.
πόθεν δὲ ἄρξασθαι χρή. καὶ εἰς ποῖα τελευτᾶν. καὶ δὴ ἔνια τῷ μὴ
δοκεῖν ἔχειν οὕτως, ἀλλὰ τὰ μὲν συμπτωματικῶς. τὰ δ' ἀνάγκη
τινὶ καθάπερ ἔν τε τοῖς οὐρανίοις. καὶ ἐν τοῖς περὶ τὴν γῆν πλεί- 3
οσι. τίνος γὰρ αἱ ἔφοδοι ἕνεκα, καὶ ἀνάρροιαι θαλάττης, ἢ τί-
νος αἱ περιχωρήσεις. ἢ ἀναξηράνσεις καὶ ὑγρότητες, καὶ ὅλως
πρὸς ἄλλο τ' ἄλλο μεταβολαὶ καὶ φθοραὶ καὶ γενέσεις. ἢ αἱ
μὲν ἐν αὐτῇ τῇ γῇ ἀλλοιώσεις, καὶ μεταβολαὶ γίγνονται πρὸς
ἄλλο τ' ἄλλο μεθισταμένων. καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα παρόμοια τού-
τοις. ἔτι δ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ζώοις, τὰ μὲν ὥσπερ μάταια καθά-
περ τοῖς ἄρρεσιν οἱ μαστοὶ, καὶ τοῖς θήλεσιν ἡ πρόεσις. εἴπερ
μὴ συμβάλλεται, καὶ πώγωνος δ' ἐνίοις ἢ ὅλως τριχῶν ἔκφυσις 4
ἔν τισι τόποις. ἔτι δὲ καὶ κεράτων μεγέθη καθάπερ τῶν ἐλάφων.

τοῖς δὲ καὶ λελωβημένοις κινήσεί τε καὶ προαιρέσει, καὶ ὥσ-
περ θέσει τῶν ὀμμάτων καὶ ὡς ἔνια δὴ βίᾳ, ἢ παρὰ φύσιν ὥσπερ ὁ
ἀφροδισιὸς ὀχεύει καὶ τὸ ἡμερόβιον ζῇ. καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα λάβοι
τις ἂν τοιαῦτα. καὶ τὸ μέγιστον δὴ καὶ μάλιστα δοκοῦν περὶ τὰς
τροφὰς καὶ γενέσεις τῶν ζώων. οὐδενὸς γὰρ ταῦθ᾽ ἕνεκα, ἀλλὰ συμ-
πτώματα, καὶ δι᾽ ἑτέρας ἀνάγκας. ἔδει γὰρ εἴπερ τούτου χάριν ἀεὶ
κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως. ἔτι δὲ ἐν τοῖς φυτοῖς καὶ μᾶλλον
1 τοῖς ἀψύχοις, ὡρισμένην τιν᾽ ἔχουσι φύσιν ὥσπερ δοκοῦσι καὶ
μορφαῖς καὶ εἴδεσι καὶ δυνάμεσι. τίνος γ᾽ ἕνεκα ταῦτα ζητήσειεν
ἄν τις. αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἄπορον τὸ μὴ ἔχειν λόγον. καὶ ταῦτ᾽ ἐν ἑτέ-
ροις μὴ ποιοῦσι περιττέρως καὶ τιμιωτέροις. ἢ καὶ ἔοικεν ὁ λό-
γος ἔχειν τι πιστόν. ὡς ἄρα ἀπὸ αὐτομάτου ταῦτα, καὶ τῇ τοῦ ὅλου
περιφορᾷ λαμβάνει τινὰς ἰδέας ἢ πρὸς ἄλληλα διαφοράς. εἰ
δὲ μὴ τοῦ θ᾽ ἕνεκά του, καὶ εἰς τὸ ἄριστον ληπτέον τινὰς ὅρους, οὐκ ἔστι
πάντων ἁπλῶς θετέον. ἐπεὶ καὶ τὰ τοιάδε ἔχει τινὰ δισταγμόν, καὶ
2 ἁπλῶς λεγόμενα καὶ καθ᾽ ἕκαστον. ἁπλῶς μὲν ὅτι τὴν φύσιν
ἐν ἅπασιν ὀρέγεσθαι τοῦ ἀρίστου καὶ ἐφ᾽ ὧν ἐνδέχεται μεταδιδόναι τοῦ
ἀεὶ καὶ τοῦ τεταγμένου. ὡς δ᾽ αὔτως καὶ ἐπὶ τῶν ζώων ὁμοίως. ὅπου γὰρ
οἷόν τε τὸ βέλτιον, ἐνταῦθα οὐδαμοῦ παραλείπει. οἷον τὸ ἔμπροσ-
θεν τὴν φάρυγγα τοῦ οἰσοφάγου. τιμιώτερον γὰρ καὶ ἐν τῇ μέ-
σῃ κοιλίᾳ τῆς καρδίας τὴν κρᾶσιν ἀρίστην. ὅτι τὸ μέσον τιμιώτα-
τον. ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα κόσμου χάριν. εἰ γὰρ καὶ ἡ ὄρεξις οὕτως, ἀλ-
λ᾽ ἐκεῖνό γε ἐμφαίνεται· διότι πολὺ τὸ οὐχ ὑπακοῦον, οὐδὲ δεχόμε-
3 νον τὸ εὖ. μᾶλλον δὲ πολλῷ πλεῖον. ὀλίγον γάρ τι τὸ ἔμψυχον. ἄ-
πειρον δὲ τὸ ἄψυχον. καὶ αὐτῶν τῶν ἐμψύχων ἀκαριαῖον καὶ βέλτιον
τὸ εἶναι. τὸ δ᾽ ὅλον σπάνιόν τι, καὶ ἐν ὀλίγοις τὸ ἀγαθόν· πολὺ δὲ πλῆθος
τὸ εἶναι τὸ κακόν. οὐκ εἰ ἀοριστία δὲ μόνον. καὶ οἷον ὕλης εἴδη, καθάπερ τὰ τῆς
φύσεως ἀμαθέστατου. εἰ καὶ γὰρ οἱ περὶ τῆς ὅλης οὐσίας λέγον-
τες ὥσπερ Σπεύσιππος σπάνιόν τι τὸ τίμιον ποιεῖ τὸ περὶ τὴν
τοῦ μέσου χώραν. τὰ δ᾽ ἄκρα καὶ ἑκατέρω. τὰ μὲν οὖν ὄντα,
καλῶς ἔτυχεν ὄντα. Πλάτων δὲ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, μα-
4 κρὰν τὴν ἀπόστασιν ἐπιμιμεῖσθαι γε θέλειν ἅπαντα. καίτοι
καθάπερ ἀντίθεσίν τινα ποιοῦσι τῆς ἀορίστου δυάδος καὶ τοῦ

ἐνός. ἐν ᾗ καὶ τὸ ἄπειρον καὶ τὸ ἄτακτον, καὶ πᾶσα ὡς εἰπεῖν ἀ-
μορφία καθ' αὑτήν. ὅλως δὲ οὐχ' οἷόν τε ἄνευ ταύτης τὴν τοῦ ὅ-
λου φύσιν, ἀλλ' ἐπεὶ ἰσομοιρεῖν ἢ καὶ ὑπερέχειν τῆς ἑτέρας, καὶ
τὰς ἀρχὰς ἐναντίας. διὸ καὶ οὐδὲ τὸν θεὸν ὅσοι τῷ θεῷ τὴν αἰ-
τίαν ἀνάπτουσι, δύνασθαι πάντα εἰς τὸ ἄριστον ἄγειν. ἀλλ' εἴπερ
ἐφ' ὅσον ἐνδέχεται. τάχα δ' οὐδ' ἂν προέλοιτ' εἴπερ ἀναιρεῖ-
σθαι συμβήσεται τὴν ὅλην οὐσίαν, ἐξ ἐναντίων γε καὶ ἐν ἐναντί-
οις οὖσαν. φαίνεται δὲ καὶ ἐν τοῖς πρώτοις ἐπιθεωρούμενα πολ 1
λὰ καὶ ὡς ἔτυχεν. ἐπεὶ τὰ περὶ τὴν γῆς λεχθέντα μεταβολάς·
οὔτε γὰρ τὸ βέλτιον, οὔτε τὸ τίνος χάριν. ἀλλ' εἴπερ ἀνάγκῃ τινὶ κα
τακολουθεῖν· πολλὰ δὲ καὶ ἐν τῷ ἀέρι τοιαῦτα καὶ ἐν ἄλλοις μά
λιστα δ' ἂν δόξειεν ἔχειν τὴν τάξιν τῶν μὲν αἰσθητῶν, τὰ οὐράνια.
τῶν δ' ἄλλων εἰ μὴ ἄρα καὶ πρότερα τούτων τὰ μαθηματικά. εἰ
γὰρ καὶ μὴ πᾶν, ἀλλ' ἐν τούτοις πλέον τὸ τεταγμένον· πλὴν εἴ
τις τοιαύτας λαμβάνει τὰς μορφὰς οἵας Δημόκριτος ὑποτί
θεται τῶν ἀτόμων. ἀλλὰ δὴ τούτων μὲν πέρι, σκεπτέον. ὃ δ' ἐξ 2
ἀρχῆς ἐλέχθη, πειρατέον τινὰ λαμβάνειν ὅρον. καὶ ἐν
τῇ φύσει, καὶ ἐν τῇ τοῦ σύμπαντος οὐσίᾳ καὶ τοῦ
ἕνεκά του, καὶ τῆς εἰς τὸ βέλτιον ὁρμῆς. αὕ
τη γὰρ ἀρχὴ τῆς τοῦ σύμπαντος θε-
ωρίας ἐν τίσι τὰ ὄντα, καὶ
πῶς ἔχει πρὸς ἄλ-
ληλα.

3

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ.

1

Ἤδη μὲν καὶ πρότερον πολλάκις ἐπιστή-
σας τὴν διάνοιαν, ἐθαύμασα. ἴσως δὲ,
οὐδὲ παύσομαι θαυμάζων. τί γὰρ δή-
ποτε τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀέρα
κειμένης, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ὁ-
μοίως παιδευομένων, συμβέβηκεν ἡ-
μῖν. οὐ τὴν αὐτὴν τάξιν τῶν τρόπων ἔ-
2 χειν. ἐγὼ γὰρ ὦ Πολύκλεις συνθεωρήσας ἐκ πολλοῦ χρόνου
τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ βεβιωκὼς ἔτη ἐννενήκοντα ἐννέα.
ἔτι δὲ ὡμιληκὼς πολλαῖς τε καὶ παντοδαπαῖς φύσεσι. καὶ
παρατεθεαμένος ἐξ ἀκριβείας πολλῆς. τούς τε ἀγαθοὺς τῶν
ἀνθρώπων καὶ τοὺς φαύλους, ὑπέλαβον δεῖν συγγράψαι. ἃ ἑ-
κάτεροι αὐτῶν ἐπιτηδεύουσιν ἐν τῷ βίῳ. ἐκθήσω δέ σοι κατὰ
γένος ὅσα τε τυγχάνει γένη τρόπων τούτοις προσκείμενα, καὶ
ὃν τρόπον τῇ οἰκονομίᾳ χρῶνται. ὑπολαμβάνω γὰρ ὦ Πολύ-
3 κλεις, τοὺς υἱεῖς ἡμῶν βελτίους ἔσεσθαι καταλειφθέντων αὐ-
τοῖς ὑπομνημάτων τοιούτων. οἷς παραδείγμασι χρώμενοι.
αἱρήσονται τοῖς εὐσχημονεστάτοις συνεῖναί τε καὶ ὁμιλεῖν, ὅ-
πως μὴ καταδεέστεροι ὦσιν αὐτῶν. τρέψομαι δὲ ἤδη ἐπὶ τὸν λό
γον. σὸν δὲ παρακολουθῆσαί τε καὶ εἰδῆσαι εἰ ὀρθῶς λέγω.
πρῶτον μὲν οὖν ποιήσομαι τὸν λόγον. ἀπὸ τὸν τὴν εἰρωνείαν
ἐζηλωκότων ἀφεὶς τὸ προοιμιάζεσθαι, καὶ πολλὰ περὶ τοῦ
πράγματος λέγειν. καὶ ἄρξομαι πρῶτον ἀπὸ τῆς εἰρωνείας
4 καὶ ὁριοῦμαι αὐτὴν εἶθ' οὕτω, τὸν εἴρωνα διέξειμι, ποῖός τις

ἐστί. καὶ εἴς τινα τρόπον κατανενόηκεν. καὶ τὰ ἄλλα δὴ τῶν πα-
θημάτων ὥσπερ ὑπεθέμην, πειράσομαι κατὰ γένος φανερὰ
καταστῆσαι.

Περὶ εἰρωνείας.

Ἡ μὲν οὖν εἰρωνεία. δόξειεν ἂν εἶναι ὡς τύπῳ λαβεῖν, προσ-
ποίησις ἐπὶ χεῖρον πράξεων καὶ λόγων. ὁ δὲ εἴρων τοιοῦτός τις,
ἐστὶ οἷος προσελθὼν τοῖς ἐχθροῖς ἐθέλειν λαλεῖν οὐ μισεῖν καὶ
ἐπαινεῖν παρόντας. οἷς ἐπέθετο λάθρα. καὶ τούτοις συλλυπεῖ- 1
σθαι ἡττωμένοις. καὶ συγγνώμην δὲ ἔχειν, τοῖς αὐτὸν κακῶς
λέγουσι. καὶ ἐπὶ τοῖς καθ' ἑαυτοῦ λεγομένοις. καὶ πρὸς τοὺς ἀδι-
κουμένοις καὶ ἀγανακτοῦντας. πράως διαλέγεσθαι. καὶ τοῖς
ἐντυγχάνειν κατὰ σπουδὴν βουλομένοις, προστάξαι ἐπα-
νελθεῖν. καὶ μηδὲν ὧν πράττει ὁμολογῆσαι. ἀλλὰ φῆσαι βου-
λεύεσθαι. καὶ προσποιήσασθαι ἄρτι παραγεγονέναι καὶ ὀ-
ψὲ γενέσθαι αὐτὸν καὶ μαλακισθῆναι, καὶ πρὸς τοὺς δανειζομέ-
νους καὶ ἐρανίζοντας, ὡς οὐ πωλεῖ. καὶ μὴ πωλῶν φήσει πω- 2
λεῖν καὶ ἀκούσας τι, δόξει μὴ προσποιεῖσθαι, καὶ ἰδών, φήσει
μὴ ἑωρακέναι. καὶ ὁμολογήσας, μὴ μεμνῆσθαι. καὶ τὰ μὲν ἐ-
σκέψθαι φάσκειν. τὰ δὲ οὐκ εἰδέναι. τὰ δέ, θαυμάζειν. τὰ δ' ἤδη
ποτὲ καὶ αὐτὸς οὕτω διαλογίσασθαι. καὶ τὸ ὅλον δεινὸς τῷ
τοιούτῳ τρόπῳ τοῦ λόγου χρῆσθαι. οὐ πιστεύω. οὐχ ὑπολαμ-
βάνω, ἐκπλήττομαι. καὶ λέγει ἑαυτὸν ἕτερον γεγονέναι. καὶ
μὴν οὐ ταῦτα πρὸς ἐμὲ διεξῄει. παράδοξόν μοι τὸ πρᾶγμα. ἄλ-
λῳ τινὶ λέγε. ὅπως δέ σοι ἀπιστήσω ἢ ἐκείνου καταγνῶ, ἀπο- 3
ροῦμαι. ἀλλ' ὅρα μὴ σὺ θᾶττον πιστεύῃς. τοιαύτας φωνὰς καὶ
πλοκὰς καὶ παλιλλογίας. οὐ χεῖρον εὑρεῖν ἐστιν οὐδέν. τὰ δὴ
τῶν ἠθῶν μὴ ἁπλᾶ ἀλλ' ἐπίβουλα φυλάττεσθαι μᾶλλον οὐ
δεῖ, ἢ τοὺς ἔχεις.

Περὶ κολακείας.

Τὴν δὲ κολακείαν ὑπολάβοι ἄν τις, ὁμιλίαν αἰσχρὰν εἶ-
ναι. συμφέρουσαν δὲ τῷ κολακεύοντι. τὸν δὲ κόλακα τοιοῦ-
τόν τινα, ὥστε ἅμα πορευόμενον εἰπεῖν. ἐνθυμῇ ὡς ἀποβλέ- 4

ποιοῦσι πρὸς σὲ οἱ ἄνθρωποι, τοῦτο οὐθενὶ τῶν ἐν τῇ πόλει γίνε-
ται πλὴν σοί. εὐδοκίμεις χθὲς ἐν τῇ στοᾷ. πλειόνων γὰρ ἢ τριά-
κοντα ἀνθρώπων καθημένων, καὶ ἐμπεσόντος λόγου τίς εἴη
βέλτιστος. ἀπ' αὐτοῦ ἀρξαμένους πάντας ἐπὶ τοὔνομα αὐτοῦ
κατενεχθῆναι. καὶ ἄλλα τοιαῦτα λέγειν, ἀπὸ τοῦ ἱματίου. ἀ-
φελεῖν κροκίδα. καὶ ἐάν τι πρὸς τὸ τρίχωμα τῆς κεφαλῆς προ-
σενέχθη ἄχυρον, καρφολογῆσαι. καὶ ἐπιγελάσας δὲ εἰπεῖν. ὁ-
1 ρᾷς ὅτι δυεῖν σοι ἡμερῶν οὐκ ἐντετύχηκα. πολιῶν ἔσχηκας τὸν
πώγωνα μεστόν. καίπερ εἴ τις καὶ ἄλλος ἔχεις πρὸς τὰ ἔτη με-
λαιναν τὴν τρίχα, καὶ λέγοντος δὲ αὐτοῦ τι, τοὺς ἄλλους σιω-
πᾶν κελεῦσαι. καὶ ἐπαινέσαι δὲ ἀκούοντος. καὶ ἐπισημήνασθαι δ'
ἐπὰν παύσηται, ὀρθῶς. καὶ σκώψαντι ψυχρῶς ἐπιγελάσαι. τό,
τε ἱμάτιον ὦσαι εἰς τὸ στόμα, ὡς δὴ οὐ δυνάμενος κατασχεῖν
τὸν γέλωτα. καὶ τοὺς ἀπαντῶντας ἐπιστῆναι κελεῦσαι. ἕως ἂν
αὐτὸς παρέλθῃ. καὶ τοῖς παιδίοις μῆλα καὶ ἀπίους πριάμε-
2 νος, εἰσενέγκας δοῦναι ὁρῶντος αὐτοῦ. καὶ φιλῆσαι δὲ εἰ-
πεῖν, χρηστοῦ πατρὸς νεόττια. καὶ συνωνούμενος ἐπικρηπῖ-
δας, τὸν πόδα φῆσαι εἶναι εὐρυθμότερον, τοῦ ὑποδήματος.
καὶ πορευομένου πρός τινα τῶν φίλων, προδραμὼν εἰπεῖν,
ὅτι πρὸς σὲ ἔρχεται, καὶ ἀναστρέψας ὅτι προσήγγελκα. ἀ-
μέλει δὲ καὶ τὰ ἐκ γυναικείας ἀγορᾶς διακονῆσαι δυνατὸς ἀ-
πνευστί. καὶ τῶν ἑστιωμένων πρῶτος ἐπαινέσαι τὸν οἶνον. καὶ πα-
ραμένων εἰπεῖν, ὡς μαλακῶς ἐσθίεις καὶ ἄρας τι τῶν ἀπὸ τῆς
3 τραπέζης φῆσαι, τουτὶ ἄρα ὡς χρηστόν ἐστι. καὶ ἐρωτῆσαι. μὴ
ῥιγοῖ. καὶ εἰ ἐπιβαλέσθαι βούλεται καὶ ἔτι περιστεῖλαι αὐτόν,
καὶ μὴν ταῦτα λέγων, εἰς τὸ οὖς προσκύπτων ψιθυρίζειν. καὶ
εἰς ἐκεῖνον ἀποβλέπων, τοῖς ἄλλοις λαλεῖν. καὶ τοῦ παιδὸς ἐν
τῷ θεάτρῳ ἀφελόμενος τὰ προσκεφάλαια, αὐτὸς ὑποστρῶ-
σαι. καὶ τὴν οἰκίαν φῆσαι εὖ ἠρχιτεκτονῆσθαι. καὶ τὸν ἀγρὸν
εὖ πεφυτεῦσθαι. καὶ τὴν εἰκόνα ὁμοίαν εἶναι. καὶ τὸ κεφά-
λαιον, τὸν κόλακα ἔστι θεάσασθαι πάντα λέγοντα καὶ πράτ-
4 τοντα, οἷς χαριεῖσθαι ὑπολαμβάνει.

Περὶ Ἀδολεσχίας.

Ἡ δὲ ἀδολεσχία, ἐστὶ μὲν διήγησις λόγων μακρῶν καὶ ἀπερ-
βουλεύτων. ὁ δὲ ἀδολέσχης, τοιοῦτός ἐστιν, οἷος ὃν μὴ γινώσκει.
τούτῳ παρακαθεζόμενος πλησίον, πρῶτον μὲν τῆς ἑαυτοῦ γυ-
ναικὸς εἰπεῖν ἐγκώμιον εἶτα ὃ τῆς νυκτὸς εἶδεν ἐνύπνιον, τοῦτο
διηγήσασθαι. εἶθ' ὧν εἶχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ τὰ καθέκαστα διεξελ-
θεῖν. εἶτα δὴ προχωροῦντος τοῦ πράγματος λέγειν, ὡς πολὺ
πονηρότεροί εἰσιν οἱ νῦν ἄνθρωποι τῶν ἀρχαίων καὶ ὡς ἄξιοι 1
γεγόνασιν οἱ πυροὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ. καὶ ὡς πολλοὶ ἐπιδημοῦσι ξέ-
νοι. καὶ τὴν θάλατταν ἐκ διονυσίων πλώϊμον εἶναι. καὶ εἰ ποιή-
σειεν ὁ Ζεὺς ὕδωρ τὰ ἐν τῇ γῇ βελτίω ἔσεσθαι. καὶ ὁ ἀγρὸς
εἰς νέωτα γεωργήσει. καὶ ὡς χαλεπόν ἐστι τὸ ζῆν. καὶ ὡς Δά-
μιππος μυστηρίοις μεγίστην δᾷδα ἔστησε. καὶ πόσοι εἰσὶ κίονες
τοῦ ᾠδείου. καὶ χθὲς ἤμεσα. καὶ τίς ἐστιν ἡμέρα σήμερον. κἂν
ὑπομένῃ τις αὐτὸν μὴ ἀφίστασθαι. καὶ ὡς βοηδρομιῶνος μὲν
ἐστι τὰ μυστήρια πυανεψιῶνος δὲ ἀπατούρια. ποσειδεῶνος δὲ 2
κατ' ἀγρούς, διονύσια παρασείζοντα. δεῖ δὴ τοὺς τοιούτους τῶν
ἀνθρώπων καὶ διαράμενον ἀπαλλάττεσθαι ὅστις ἀπύρεκτος
βούλεται εἶναι. ἔργον γὰρ συναρκεῖσθαι τοῖς μήτε σχολὴν μή-
τε σπουδὴν διαγινώσκουσιν.

Περὶ Ἀγροικίας.

Ἡ δὲ ἀγροικία, δόξειεν ἂν εἶναι ἀμαθία ἀσχήμων. ὁ δὲ ἄ-
γροικος, τοιοῦτός τις. οἷος κυκεῶν ἀπιὼν, εἰς ἐκκλησίαν πο-
ρεύεσθαι. καὶ τὸ μύρον φάσκειν, οὐδὲν τοῦ θύμου ἥδιον ὄζειν. 3
καὶ μείζω τοῦ ποδὸς τὰ ὑποδήματα φορεῖν. καὶ μεγάλῃ τῇ
φωνῇ λαλεῖν. καὶ τοῖς μὲν φίλοις καὶ οἰκείοις ἀπιστεῖν. πρὸς
δὲ τοὺς αὐτοῦ οἰκέτας ἀνακοινοῦσθαι περὶ τῶν μεγίστων. καὶ
τοῖς παρ' αὐτῷ ἐργαζομένοις μισθωτοῖς ἐν ἀγρῷ, πάντα τὰ
ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας διηγεῖσθαι. καὶ ἀναβεβλημένος ἄνω τοῦ
γόνατος καθίζάνειν, ὥστε τὰ γυμνὰ αὐτοῦ φαίνεσθαι. καὶ ἐ-
π' ἄλλῳ μηδενὶ θαυμάζειν μήτε ἐκπλήττεσθαι, ὅταν δέ τι ἐκ
τοῦ ταμείου δεινῶς φαγεῖν, καὶ ζωρότερον πιεῖν. καὶ τὴν σι- 4

τὸ ποιὸν πειρᾶν λαβεῖν, κατ' ἀλέσας μεθ' αὐτῆς, τοῖς ἔνδον
πᾶσι καὶ αὐτὰ τὰ ἐπιτήδεια. καὶ ἀριστῶν δὲ ἅμα τοῖς ὑπο-
ζυγίοις ἐμπεριβαλεῖν τὴν θύραν. καὶ κόψαντος τὴν θύραν,
ὑπακοῦσαι αὐτὸς, καὶ τὸν κύνα προσκαλεσάμενος καὶ ἐπιλα-
βόμενος τοῦ ῥύγχους, εἰπεῖν. οὗτος φυλάττει τὸ χωρίον καὶ τὴν
οἰκίαν, καὶ τὸ ἀργύριον δὲ παρά του λαβὼν, ἀποδοκιμάζειν.
λίαν μὲν λυπρὸν εἶναι, καὶ ἕτερον ἅμα ἀλλάττεσθαι. καὶ ὃ
1 ἄροτρον ἔχρησε ἢ κόφινον. ἢ δρέπανον. ἢ θύλακον. ταῦτα τῆς
νυκτὸς κατὰ ἀγρυπνίαν ἀναμιμνησκόμενος. καὶ εἰς ἄστυ κα-
ταβαίνων ἐρωτῆσαι τὸν ἀπαντῶντα, πόσου ἦσαν αἱ διφθέ-
ραι. καὶ τὸ τάριχος. καὶ εἰ σήμερον ὁ ἀγὼν νουμηνίαν ἄγει.
καὶ εἰπεῖν εὐθὺς ὅτι βούλεται καταβὰς ἀποκείρασθαι. καὶ
ἐν βαλανείῳ δὲ ᾆσαι. καὶ εἰς τὰ ὑποδήματα δὲ ἥλους ἐγ-
κροῦσαι. καὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παριὼν, κομίσασθαι παρ' Ἀρ-
χίου τοῦ ταρίχους.

2 Περὶ Ἀρεσκείας.

Ἡ δὲ ἀρεσκεία, ἔστι μὲν ὡς ὅρῳ περιλαβεῖν, ἔντευξις οὐκ
ἐπὶ τῷ βελτίστῳ. ἡδονῆς παρασκευαστική. ὁ δὲ ἄρεσκος, ἀμέλει
τοιοῦτός τις, οἷος πόρρωθεν προσαγορεύσας, καὶ ἄνδρα κράτι-
στον εἰπών. καὶ θαυμάσας ἱκανῶς, ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ
μὴ ἀφιέναι. καὶ μικρὸν προπέμψας καὶ ἐρωτήσας πότε αὐ-
τὸν ὄψεται, ἔτι ἐπαινῶν ἀπαλλάττεσθαι. καὶ παρακληθεὶς δὲ
πρὸς δίαιταν, μὴ μόνον ᾧ πάρεστι βούλεσθαι ἀρέσκειν, ἀλλὰ
3 καὶ τῷ ἀντιδίκῳ, ἵνα κοινὸς εἶναι δοκῇ. καὶ τοὺς ξένους δὲ εἰπεῖν.
ὡς δικαιότερα λέγουσι τῶν πολιτῶν. καὶ κεκλημένος δὲ ἐπὶ δεῖ-
πνον. κελεῦσαι καλέσαι τὰ παιδία τὸν ἑστιῶντα. καὶ εἰσιόντα
φῆσαι. σύκου ὁμοιότερα εἶναι τῷ πατρὶ καὶ προσαγόμενος
φιλῆσαι· καὶ παρ' αὑτὸν καθίσαι. καὶ τοῖς μὲν συμπαίζειν αὐ-
τὸς λέγων. ἀσκός. πέλεκυς. τὰ δὲ ἐπὶ τῆς γαστρὸς ἐᾶν καθεύ-
δειν ἅμα θλιβόμενος. καὶ πλειστάκις δὲ ἀποκείρασθαι. καὶ χρίσ
ματι ἀλείφεσθαι. καὶ τῆς μὲν ἀγορᾶς πρὸς τὰς τραπέζας προσ-
φοιτᾶν. τῶν δὲ θεάτρων καθῆσθαι ὅταν ᾖ θέα πλησίον τῶν

στρατηγῶν, καὶ ἀγγεράζειν αὐτὸν μὲν μηδέν. ξένοις δὲ εἰς βυ=ζάντιον ἐπιστάλματα καὶ λακωνικὰς κύνας εἰς κύζικον. καὶ μέλι ὑμήττιον εἰς ῥόδον. καὶ ταῦτα ποιῶν, τοῖς ἐν τῇ πόλει διη=γεῖσθαι. ἀμέλει δὲ καὶ πίθηκον θρέψαι δεινός. καὶ τίτυρον ἡ=τήσασθαι. καὶ σικελικὰς περιστεράς. καὶ δορκαδείους ἀστρα-γάλους. καὶ θηριακὰς τῶν στρογγύλων ληκύθους. καὶ βακτη=ρίας τῶν σκολιῶν ἐκ λακεδαίμονος. καὶ αὐλαίαν ἔχουσαν πέρσας ἐνυφασμένους. καὶ αὐλίδιον παλαιστρικὸν, κόνιν ἔ= E
χον καὶ σφαιριστήριον, καὶ τοῦτο περιϊὼν, χρᾶν ἀεὶ τοῖς φιλο-σόφοις. τοῖς σοφισταῖς. τοῖς ὁπλομάχοις. τοῖς ἁρμονικοῖς ἐπι-δείκνυσθαι. καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιδείξεσιν ὕστερον εἰπεῖν τῶν θεωμένων πρὸς ἕτερον, ὅτι τούτου ἐστὶν ἡ παλαίστρα.

Περὶ Ἀπονοίας.

Ἡ δὲ ἀπόνοιά ἐστιν, ὑπομονὴ αἰσχρῶν ἔργων δικαιολόγων. ὁ δὲ ἀπονενοημένος. τοιοῦτός τις, οἷος ὀμόσαι ταχὺ κακῶς ἀ=
κοῦσαι. λοιδορηθῆναι δυνάμενος, τῷ ἤθει ἀγοραῖός τις καὶ 2
ἀνασεσυρμένος. καὶ παντοποιὸς, ἀμέλει δυνατὸς καὶ ὀρχεῖσθαι νή=φων, τὸν κόρδακα. καὶ πρόσωπεῖον ἔχων ἐν κωμικῷ χορῷ. καὶ ἐν θαύμασι δὲ τοὺς χαλκοῦς ἐκλέγειν καθ᾽ ἕκαστον περιϊών. καὶ μάχεσθαι τοῖς, τὸ σύμβολον φέρουσι, καὶ προῖκα θεω-ρεῖν ἀξιοῦσι. δεινὸς δὲ καὶ πανδοκεῦσαι. καὶ πορνοβοσκῆσαι. καὶ τελωνῆσαι, καὶ μηδεμίαν αἰσχρὰν ἐργασίαν ἀποδοκι-μάσαι, ἀλλὰ κηρύττειν, μαγειρεύειν, κυβεύειν. τὴν μητέρα μὴ
τρέφειν, ἀπάγεσθαι κλοπῆς. τὸ δεσμωτήριον πλεῖον χρόνον οἰ= 3
κεῖν ἢ τὴν αὑτοῦ οἰκίαν, καὶ τοῦτο δ᾽ ἂν εἶναι δόξειεν, τῶν περι-ϊσταμένων τοὺς ὄχλους καὶ προσκαλοῦντων μεγάλῃ τῇ φωνῇ. καὶ πεπερρογυΐα λοιδορουμένων καὶ διαλεγομένων πρὸς αὐ-τοὺς. καὶ μεταξὺ οἱ μὲν προσίασιν οἱ δὲ, ἀπίασι πρὶν ἀκοῦσαι αὐτοῦ. ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀρχήν. τοῖς δὲ, συλλαβήν. τοῖς δὲ, μέ-ρος τοῦ πράγματος λέγειν. οὐκ ἄλλως θεωρεῖσθαι ἀξιῶν τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ. ἢ ὅταν ᾖ πανήγυρις. ἱκανὸς δὲ καὶ δίκας, τὰς
μὲν φεύγειν τὰς δὲ διώκειν. τὰς δὲ ἐξόμνυσθαι. τὰς δὲ παρεῖ= 4

ναι. ἔχων ἔχινον ἐν τῷ προκολπίῳ. καὶ ὁρμαθοὺς γραμματιδίων ἐν ταῖς χερσὶν οὐκ ἀποδοκιμάζων δὲ οὐδ' ἅμα πολλῶν ἀγοραίων στρατηγεῖν. καὶ εὐθὺς, τούτοις δανείζειν. καὶ τῆς δραχμῆς τόκον τρία ἡμιωβόλια τῆς ἡμέρας πράττεσθαι. καὶ ἐφοδεύειν τὰ μαγειρεῖα. τὰ ἰχθυοπώλια καὶ τοὺς τόκους ἀπὸ τοῦ ἐμπολήματος, εἰς τὴν γνάθον ἐκλέγειν. ἐργώδεις δὲ εἰσι. τὸ στόμα εὔλυτον ἔχοντες πρὸς λοιδορίαν. καὶ φθεγ-
1 γόμενοι μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ὡς συνηχεῖν αὐτοῖς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ ἐργαστήρια.

Περὶ λαλιᾶς.

Ζ΄ Ἡ δὲ λαλιὰ εἴ τις αὐτὴν ὁρίζεσθαι βούλοιτο, εἶναι ἂν δόξειεν ἀκρασία τοῦ λόγου. ὁ δὲ λάλος τοιοῦτός τις, οἷος τῷ ἐντυγχάνοντι εἰπεῖν ἂν ὁτιοῦν πρὸς αὐτὸν φθέγξηται, ὅτι οὐθὲν λέγει. καὶ ὅτι αὐτὸς πάντα οἶδε. καὶ ἂν ἀκούῃ αὐτοῦ μαθήσεται. καὶ μεταξὺ δὲ ἀποκρινομένῳ ὑποβάλλειν εἴπας σύ. μὴ ἐπι
2 λάθῃ ὃ μέλλεις λέγειν. καὶ εὖγε ὅτι με ὑπέμνησας καὶ τὸ λαλεῖν ὡς χρήσιμόν που. καὶ ὃ παρέλιπον. καὶ ταχύ γε συνῆκας τὸ πρᾶγμα καὶ πάλαι σε παρετήρουν, εἰ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐμοὶ κατενεχθήσῃ. καὶ ἑτέρας ἀφορμὰς τοιαύτας πορίζεσθαι, ὥστε μὴ δὲ ἀναπνεῦσαι τὸν ἐντυγχάνοντα. καὶ ὅταν γε τοὺς καθ' ἕνα ἀποκναίσῃ δεινὸς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀθρόους καὶ συνεστηκότας πορευθῆναι. καὶ φυγεῖν ποιῆσαι μεταξὺ χρηματίζοντας. καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα δὲ καὶ εἰς τὰς παλαίστρας εἰσιὼν, κωλύει τοὺς
3 παῖδας προμανθάνειν τοσαῦτα. καὶ προσλαλεῖν τοῖς παιδοτρίβαις καὶ διδασκάλοις. καὶ τοὺς ἀπιέναι φάσκοντας δεινὸς προπέμψαι καὶ ἀποκαταστῆσαι εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ πυθόμενος τὰς ἐκκλησίας, ἀπαγγέλλειν, προσδιηγήσασθαι δὲ καὶ τὴν ἐπ' ἀριστοφῶντος ποτὲ γενομένην τοῦ ῥήτορος μάχην. καὶ τὴν τῶν λακεδαιμονίων ὑπὸ λυσάνδρου καὶ οὕς ποτε λόγους αὐτὸς εἶπεν εὖ δημηγορήσας ἐν τῷ δήμῳ. καὶ κατὰ τῶν πληθῶν γε ἅμα διηγούμενος κατηγορίαν παρεμβαλεῖν ὥστε τοὺς ἀκούοντας ἤτοι ἐπι-
4 λαθέσθαι ἢ νυστάξαι. ἢ μεταξὺ καταλιπόντας ἀπαλλάττεσθαι.

καὶ συνδικάζων δὲ κωλῦσαι κρῖναι. καὶ συνθεωρῶν θεάσασθαι. καὶ συνδειπνῶν, φαγεῖν. λέγων ὅτι χαλεπὸν τῷ λάλῳ ἐστὶ σιωπᾶν. καὶ ὡς ἐν ὑγρῷ ἐστὶν ἡ γλῶττα. καὶ ὅτι οὐκ ἂν σιωπήσειεν, οὐδ' εἰ τῶν χελιδόνων δόξειεν εἶναι λαλίστερος. καὶ σκωπτόμενος, ὑπομεῖναι. καὶ ὑπὸ τῶν αὐτοῦ παιδίων ὅταν αὐτὸν ἤδη καθεύδειν βουλόμενα κελεύῃ λέγοντα ταῦτα. λαλεῖν τι ἡμῖν ὅπως ἂν ἡμᾶς ὕπνος λάβῃ.

Περὶ λογοποιίας. 1

Ἡ δὲ λογοποιΐα ἐστὶ, σύνθεσις ψευδῶν λόγων καὶ πράξεων
ὧν βούλεται ὁ λογοποιῶν. ὁ δὲ λογοποιὸς, τοιοῦτός τις. οἷος
ὑπαντήσας τῷ φίλῳ εὐθὺς καταβαλὼν τὸ ἦθος καὶ μειδιά-
σας, ἐρωτῆσαι πόθεν σύ. καὶ λέγεις τι. καὶ ἔχεις περὶ τοῦδε
εἰπεῖν καινόν. καὶ ἐπιβαλὼν, ἐρωτᾶν, μὴ λέγεταί τι καινότε-
ρον; καὶ μὴν ἀγαθά γε ἐστὶ τὰ λεγόμενα. καὶ οὐκ ἐάσας ἀποκρί-
νασθαι. εἰπεῖν τί λέγεις οὐθὲν ἀκήκοας. δοκῶ μοι σὲ εὐωχή-
σειν καινῶν λόγων. καὶ ἔστιν αὐτῷ ἢ στρατιώτης ἢ παῖς Ἀστείου 2
τοῦ αὐλητοῦ. ἢ Λύκων ὁ ἐργολάβος παραγεγονὼς ἐξ αὐτῆς τῆς
μάχης, οὗ φασιν ἀκηκοέναι. αἱ μὲν οὖν ἀναφοραὶ τῶν λόγων
τοιαῦταί εἰσιν αὐτοῦ. ὧν οὐθεὶς ἂν ἔχοι ἐπιλαβέσθαι. διηγεῖ-
ται δὲ τούτους φάσκων λέγειν. ὡς Πολυσπέρχων καὶ ὁ βασιλεὺς
μάχῃ νενίκηκε. καὶ Κάσσανδρος ἐζώγρηται. κἂν εἴπῃ τις αὐτῷ σὺ
δὲ ταῦτα πιστεύεις; φύσει τὸ πρᾶγμα βοᾶσθαι γὰρ ἐν τῇ πόλει.
καὶ τὸν λόγον ἐπεντείνειν. καὶ πάντα συμφωνεῖν. ταῦτα γὰρ λέγειν
περὶ τῆς μάχης. καὶ πολὺν τὸν ζωμὸν γεγονέναι. εἶναι δ' αὐτῷ καὶ ση- 3
μεῖον, τὰ πρόσωπα τῶν ἐν τοῖς πράγμασιν. ὁρᾶν γὰρ αὐτῶν πάντων
μεταβεβληκότα. λέγει δ' ὡς καὶ παρακήκοε παρὰ τούτοις κρυ-
πτόμενόν τινα ἐν οἰκίᾳ ἤδη πέμπτην ἡμέραν ἥκοντα ἐκ Μακε-
δονίας ὃς πάντα ταῦτα οἶδε καὶ πάντα διεξιὼν πῶς οἴεσθε. πιθα-
νῶς σχετλιάζει λέγων. δυστυχὴς Κάσσανδρος. ὢ ταλαίπωρος.
ἐνθυμῇ τὸ τῆς τύχης; ἀλλ' οὖν ἰσχυρὸς γενόμενος. καὶ δεῖ δ' αὐτόν σε
μόνον εἰδέναι. πᾶσι δὲ τοῖς ἐν τῇ πόλει προσδεδράμηκε λέγων.
τῶν τοιούτων ἀνθρώπων τεθαύμακα τί ποτε βούλονται λογοποιοῦντες. 4

οὐ γὰρ μόνον ψεύδονται ἀλλὰ καὶ ἀλυσιτελῶς ἀπαλλάττουσι. πολλάκις γὰρ αὐτῶν οἱ μὲν ἐν τοῖς βαλανείοις περιστάσεις ποιούμενοι. τὰ ἱμάτια ἀποβεβλήκασιν οἱ δ' ἐν τῇ στοᾷ πεζομαχίᾳ καὶ ναυμαχίᾳ νικῶντες ἐρήμους δίκας ὠφλήκασιν. εἰσὶ δ' οἳ καὶ πλεῖστοι λόγῳ κατὰ κράτος αἱροῦντες. παρεδειπνήθησαν. πάνυ δὴ ταλαίπωρον αὐτῶν ἐστι τὸ ἐπιτήδευμα. ποία γὰρ οὐ στοά. ποῖον δὲ ἐργαστήριον ποίῳ δὲ μέρει τῆς ἀγορᾶς
1 οὐ διημερεύουσιν ἀπαυδᾶν ποιοῦντες τοὺς ἀκούοντας· οὕτω καὶ καταπονοῦντες ταῖς ψευδολογίαις.

Περὶ ἀναισχυντίας.

Ἡ δὲ ἀναισχυντία, ἔστι μὲν ὡς ὅρῳ λαβεῖν καταφρόνησις δόξης αἰσχροῦ ἕνεκα κέρδους. ὁ δὲ ἀναίσχυντος τοιοῦτος οἷος πρῶτον μὲν ὃν ἀποστερεῖ, πρὸς τοῦτον ἀπελθὼν δανείζεσθαι εἶτα θύσας τοῖς θεοῖς, αὐτὸς μὲν δειπνεῖν παρ' ἑτέρῳ τὰ δὲ κρέα ἀποθεῖναι ἁλσὶ πάσας. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ἀκόλου-
2 θον δοῦναι ἀπὸ τῆς τραπέζης ἄρας κρέας καὶ ἄρτον. καὶ εἰπεῖν ἀκουόντων πάντων εὐωχοῦ τίμιε, καὶ ὀψωνῶν δὲ ὑπομιμνήσκειν τὸν κρεωπώλην, εἴ τι χρήσιμον αὐτῷ γέγονε. καὶ ἑστηκὼς πρὸς τῷ σταθμῷ μάλιστα μὲν κρέας. εἰ δὲ μή, ἁρπάσας ἀπὸ τῆς τραπέζης χολίκιον, ἅμα γελῶν ἀπαλλάττεσθαι. καὶ ξένοις δὲ αὐτοῦ τι ἀναγοράσας μὴ δοὺς τὸ μέρος θεωρεῖν. ἄγειν δὲ καὶ τοὺς υἱεῖς εἰς τὴν ὑστεραίαν καὶ τὸν παιδαγωγόν. καὶ ὅσα ἐωνημένος ἄξιά τις φέρει μεταδοῦναι κελεῦσαι καὶ αὐτῷ καὶ
3 ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν οἰκίαν ἐλθὼν, δανείζεσθαι κριθάς. ποτὲ δὲ ἄχυρον. καὶ ταῦτα χρήσαντας ἀναγκάσαι ἀποφέρειν πρὸς αὐτόν. δεινὸς δὲ καὶ πρὸς τὰ χαλκεῖα τὰ ἐν τῷ βαλανείῳ προσελθὼν, καὶ βάψας ἀρύταιναν βοῶντος τοῦ βαλανέως αὐτὸς αὐτοῦ καταχέεσθαι. καὶ εἰπεῖν ὅτι λέλουται ἀπιὼν κἀκεῖ οὐδεμία σοι χάρις.

Περὶ μικρολογίας.

Ἡ δὲ μικρολογία, ἐστὶ φειδωλία τοῦ διαφόρου ὑπὲρ τὸν
4 καιρόν. ὁ δὲ μικρολόγος, τοιοῦτός τις, οἷος ἐν τῷ μηνὶ ἡμι-

βόλιον ἀπαιτεῖν ἐπὶ τὴν οἰκίαν καὶ συσιτῶν ἀριθμεῖν πόσας κύλικας ἕκαστος πέπωκεν. καὶ ἀπάρχεσθαι ἐλάχιστον τῇ ἀρτέμιδι τῶν συνδειπνούντων. καὶ ὅσα μικροῦ τις πριάμενος λογίζεται πάντα φάσκων εἶναι. καὶ οἰκέτου χύτραν ἢ λοπάδα κατάξαντος, εἰσπράξαι ἀπὸ τῶν ἐπιτηδείων. καὶ τῆς γυναικὸς ἐκβαλούσης τρίχαλκον. οἷος μεταφέρειν τὰ σκεύη καὶ τὰς κλίνας καὶ τὰς κιβωτοὺς. καὶ διφᾶν τὰ καλύμματα. καὶ ἐάν τι πωλῇ, τοσούτου ἀποδό- 1
σθαι. ὥστε μὴ λυσιτελεῖν τῷ πριαμένῳ. καὶ οὐκ ἂν ἐάσας οὔτε συκοφαγῆσαι ἐκ τοῦ αὐτοῦ κήπου. οὔτε διὰ τοῦ αὐτοῦ ἀγροῦ πορευθῆναι· οὔτε ἐλαίαν ἢ φοίνικα τῶν χαμαὶ πεπτωκότων ἀνελέσθαι. καὶ τοὺς ὅρους δ' ἐπισκοπεῖσθαι ὁσημέραι εἰ διαμένουσιν οἱ αὐτοί. δεινὸς δὲ καὶ ὑπερημερίαν πρᾶξαι. καὶ τόκον τόκου. καὶ ἑστιῶν δημότας, μικρὰ τὰ κρέα κόψας, παραθεῖναι. καὶ ὀψωνῶν μηθὲν πριάμενος, εἰσελθεῖν. καὶ ἀπαγορεῦσαι τῇ γυναικὶ μήτε ἐλ- 2
λύχνιον. μήτε κύμινον, μήτε ὀρίγανον μήτε οὐλὰς, μήτε στέμματα. μήτε θυλήματα. ἀλλὰ λέγειν ὅτι τὰ μικρὰ ταῦτα πολλά ἐστι τοῦ ἐνιαυτοῦ. καὶ τὸ ὅλον δὲ τῶν μικρολόγων, καὶ τὰς ἀργυροθήκας ἔστιν ἰδεῖν εὐρωτιώσας. καὶ κλεῖς ἰωμένας, καὶ αὐτοὺς δὲ φοροῦντας τῶν μικρῶν τὰ ἱμάτια, καὶ ἐκ ληκυθίων μικρῶν πάνυ ἀλειφομένοις. καὶ πρὸς τοὺς γναφεῖς διατεινομένους. καὶ ἐν χρῷ κειρομένους, καὶ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ὑπολυομένους. καὶ πρὸς τοὺς γναφεῖς 3
διατεινομένους, ὅπως τὸ ἱμάτιον αὐτοῖς ἔχῃ πολλὴν γῆν ἵνα μὴ ῥυπαίνηται ταχύ.

περὶ βδελυρίας.

Οὐ χαλεπὸν δὲ ἐστι τὴν βδελυρίαν διορίσασθαι, ἔστι γὰρ παιδιὰ ἐπιφανὴς καὶ ἐπονείδιστος. ὁ δὲ βδελυρὸς τοιοῦτος, οἷος ὑπαντήσας γυναιξὶν ἐλευθέραις, ἀνασυράμενος δεῖξαι τὸ αἰδοῖον. καὶ ἐν θεάτρῳ κροτεῖν, ὅταν οἱ ἄλλοι παύωνται. καὶ συρίττειν ὧν ἡδέως θεωροῦσιν οἱ λοιποί. καὶ ὅταν 4

σιωπήσῃ τὸ διάφορον, ἀναισχύντως βρύχειν, ἵνα τοὺς καθη-
μένους πείσῃ μεταστραφῆναι. καὶ πληθούσης τῆς ἀγο-
ρᾶς προσελθὼν πρὸς τὰ κάρυα, ἢ τὰ μῆλα ἢ τὰ ἀκρό-
δρυα, ἑστηκὼς τραγηματίζεσθαι, ἅμα τῷ πωλοῦντι προσ-
λαλῶν. καὶ καλέσαι δὲ τῶν παριόντων ὀνομαστὶ τινὰ ᾧ
μὴ συνήθης ἐστί. καὶ σπεύδοντα δέ που ὁρῶν περιμεῖναι
κελεῦσαι. καὶ ἡττωμένῳ δὲ μεγάλην δίκην ἀπιόντι ἀπὸ
1 τοῦ δικαστηρίου προσελθεῖν καὶ συνησθῆναι. καὶ ὀψωνεῖν
ἑαυτὸν καὶ αὐλητρίδας μισθοῦσθαι. καὶ δεικνύειν δὲ τοῖς
ἀπαντῶσι τὰ ὀψωνημένα, καὶ παρακαλεῖν ἐπὶ ταῦτα. καὶ
διηγεῖσθαι πρὸς τοὺς πρὸς τὸ κουρεῖον ἢ μυροπώλιον, ὅτι
θύσκεσθαι μέλλει. καὶ οἰνοπωλῶν κεκραμένον τὸν οἶνον
τῷ φίλῳ ἀποδόσθαι καὶ ἐπὶ θέαν, ἡνίκ' ἂν δὲ ἦ πορεύεσθαι.
ἀπιὼν τοῖς υἱεῖς ἡνίκα προῖκα ἀφιᾶσιν οἱ θεατρῶναι. καὶ
ἀποδημῶν δημοσίᾳ τὸ μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐφόδιον, οἴκοι
2 καταλιπεῖν. παρὰ δὲ τῶν συμπρεσβευτῶν δανείζεσθαι.
καὶ τῷ ἀκολούθῳ ἐπιθεῖναι, μεῖζον φορτίον ἢ δύναται φέ-
ρειν. καὶ ἐλάχιστα ἐπιτήδεια τῶν ἱκανῶν καὶ ἀπὸ τῶν ξε-
νίων τὸ μέρος τὸ αὐτοῦ ἀπαιτήσας ἀποδόσθαι. καὶ ἀλει-
φόμενος ἐν τῷ βαλανείῳ καὶ εἰπὼν σαπρόν γε τὸ ἔλαιον
ἐπρίω τῷ παιδαρίῳ, τῷ ἀλλοτρίῳ ἀλείφεσθαι. καὶ τῶν
εὑρισκομένων χαλκῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπὸ τῶν οἰκετῶν, δει-
νὸς ἀπαιτῆσαι τὸ μέρος. κοινὸν εἶναι φήσας τὸν ἑρμῆν. τὰ δὲ
3 δὴ πριοῦντα φειδωνίῳ μέτρῳ τὸν πύνδακα ἐγκεκρουμένῳ, με-
τρεῖν αὐτὸς τοῖς ἔνδον, τὰ ἐπιτήδεια σφόδρα ἀποψῶν. ὑπο-
πριᾶσθαι φίλου ἐπιλαβὼν ἀποδόσθαι. ἀμέλει δὲ καὶ χρέος ἀ-
ποδιδοὺς μὴ ἄκοντα μνῶν, ἔλαττον τέτρασι δραχμαῖς ἀπο-
διδόναι. καὶ φράτορας ἑστιῶν, αἰτεῖν τοῖς αὑτοῦ παισὶν, ἐκ
τοῦ κοινοῦ ὄψου. τὰ δὲ καταλειπόμενα ἀπὸ τῆς τραπέζης ἡμί-
ση τῶν ῥαφανίδων ἀπογράφεσθαι. ἵν' οἱ διακονοῦντες παῖ-
4 δες μὴ λάβωσιν.

Περὶ ἀκαιρίας.

Ἡ μὲν οὖν ἀκαιρία, ἐστὶν ἐπίτευξις λυποῦσα τοὺς ἐντυγ-
χάνοντας. ὁ δὲ ἄκαιρος. τοιοῦτός τις, οἷος ἀσχολουμένῳ προ-
σελθὼν ἀνακοινοῦσθαι, καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐρωμένην, κω-
μάζειν πυρέττουσαν. καὶ δίκην ὠφληκότα ἐγγύης, προσελθὼν,
κελεῦσαι αὐτὸν ἀναδέξασθαι. καὶ μαρτυρήσων παρεῖναι, τοῦ πρά-
γματος ἤδη κεκριμένου. καὶ κεκλημένος εἰς γάμους τοῦ γυναι-
κείου γένους κατηγορεῖν. καὶ ἐκ μακρᾶς ὁδοῦ ἥκοντας ἄρτι πα- 1
ρακαλεῖν εἰς περίπατον. δεινὸς δὲ καὶ προσάγειν ὠνητὴν πλείω
διδόντα ἤδη πεπρακότι. καὶ ἀκηκοότας καὶ μεμαθηκότας ἀ-
νίστασθαι ἐξ ἀρχῆς διδάσκων. καὶ πρόθυμος δὲ ἐπιμεληθῆ-
ναι. ἃ μὴ βούλεταί τις γενέσθαι, αἰσχύνεται δὲ ἀπείπασθαι.
καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας ἥκων τόκον ἀπαιτήσων. καὶ
μαστιγουμένου οἰκέτου παρεστὼς διηγεῖσθαι. ὅτι καὶ αὐτοῦ ποτε
παῖς οὕτω πληγὰς λαβὼν ἀπήγξατο. καὶ παρὼν διαίτῃ συγ-
κρούειν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι. καὶ ὀρχησά- 2
μενος. ἅψασθαι ἑτέρου μηδέπω μεθύοντος.

Περὶ περιεργίας.

Ἀμέλει περιεργία δόξει εἶναι, προσποίησίς τις λόγων καὶ
πράξεων μετ' εὐνοίας. ὁ δὲ περίεργος τοιοῦτός τις, οἷος ἐπαγ-
γέλλεσθαι ἀναστὰς, ἃ μὴ δυνήσεται. καὶ ὁμολογουμένου τοῦ
πράγματος δικαίου εἶναι. ἐντείνας ἐλεγχθῆναι. καὶ πλείω δὲ
ἐπαναγκάσαι τὸν παῖδα κεράσαι, ἢ ὅσα δύνανται οἱ παρόντες
ἐκπιεῖν. καὶ διεγείρειν τοὺς μαχομένους καὶ οὓς οὐ γινώσκει ἀτρα- 3
ποῦ ἡγήσασθαι. εἶτα μὴ δύνασθαι εὑρεῖν οὗ πορεύεται. καὶ τὸν
στρατηγὸν προσελθὼν ἐρωτῆσαι, πότε μέλλει παρατάττεσθαι
καὶ τί μετὰ τὴν αὔριον παραγγέλλει. καὶ προσελθὼν τῷ πατρὶ
εἰπεῖν ὅτι ἡ μήτηρ ἤδη καθεύδει ἐν τῷ δωματίῳ. καὶ ἀπαγο-
ρεύοντος τοῦ ἰατροῦ ὅπως μὴ δώσει οἶνον τῷ καλλωπιζομένῳ,
φήσας βούλεσθαι διάπειραν λαμβάνειν εὐτρεπίσαι τὸν κακῶς
ἔχοντα. καὶ γυναικὸς δὲ τελευτησάσης, ἐπιγράψαι ἐπὶ τὸ μνῆ-
μα τοῦ, τε ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, καὶ 4

αὐτῆς τῆς γυναικὸς τοὔνομα. καὶ ποδαπή ἐστι. καὶ προσεπι-
γράψαι ὅτι οὗτοι πάντες χρηστοὶ ἦσαν, καὶ ὀμνύναι μέλλων, εἰ-
πεῖν πρὸς τοὺς περιεστηκότας, ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις ὀ-
μώμοκα.

Περὶ ἀναισθησίας.

Ἔστι καὶ ἡ ἀναισθησία ὡς ὅρῳ εἰπεῖν, βραδύτης ψυχῆς, ἐν λό-
γοις καὶ πράξεσιν. ὁ δὲ ἀναίσθητος, τοιοῦτός τις οἷος λογισά-
1 μενος τοῖς ψήφοις. καὶ κεφάλαιον ποιήσας, ἐρωτᾶν τὸν πα-
ρακαθήμενον, τί γίνεται. καὶ δίκην φεύγων καὶ ταύτην εἰσιέναι
μέλλων, ἐπιλαθόμενος εἰς ἀγρὸν πορεύεσθαι. καὶ θεωρῶν ἐν
τῷ θεάτρῳ μόνος καταλείπεσθαι καθεύδων. καὶ πολλὰ φαγὼν
τῆς νυκτὸς καὶ ἐπὶ θᾶκον ἀνιστάμενος, ὑπὸ κυνὸς τῆς τοῦ γείτο-
νος δηχθῆναι. καὶ λαβὼν καὶ ἀποθεὶς αὐτός. τοῦτο ζητεῖν. καὶ
μὴ δύνασθαι εὑρεῖν καὶ ἀπαγγέλλοντός τινος αὐτῷ ὅτι τε-
τελεύτηκέ τις αὐτοῦ τῶν φίλων ἵνα παραγένηται, σκυθρωπάσας
2 καὶ δακρύσας, εἰπεῖν. ἀγαθῇ τύχῃ. δεινὸς δὲ καὶ ἀπολαμβά-
νων ἀργύριον ὀφειλόμενον μάρτυρας παραλαβεῖν. καὶ χει-
μῶνος ὄντος μάχεσθαι τῷ παιδὶ ὅτι συκίους οὐκ ἠγόρασε, καὶ
τὰ παιδία ἑαυτοῦ παλαίειν ἀναγκάζων. καὶ τροχάζειν, καὶ εἰς
κόπους ἐμβάλλειν, καὶ ἐν ἀγρῷ αὐτοῖς φακῆν ἕψων, δὶς ἅ-
λας εἰς τὴν χύτραν ἐμβαλὼν, ἄβρωτον ποιῆσαι. καὶ ὕοντος τοῦ
διὸς εἰπεῖν. ἡδύ γε τῶν ἄστρων νομίζει. ὅτι δὴ καὶ οἱ ἄλλοι λέ-
γουσι πίσσης. καὶ λέγοντός τινος πόσους οἴει κατὰ τὰς ἱερὰς
3 πύλας ἐξενηνέχθαι νεκρούς, πρὸς τοῦτον εἰπεῖν, ὅσοι ἐμοὶ
καὶ σοὶ γένοιντο.

Περὶ αὐθαδείας.

Ἡ δὲ αὐθάδειά ἐστιν, ἀπήνεια ὁμιλίας ἐν λόγοις. ὁ δὲ αὐ-
θάδης, τοιοῦτός τις οἷος ἐρωτηθεὶς ὁ δεῖνα ποῦ ἐστιν, εἰπεῖν,
πράγματά μοι μὴ πάρεχε. καὶ προσαγορευθεὶς, μὴ ἀντιπρο-
σειπεῖν· καὶ πωλῶν τι μὴ λέγειν τοῖς ὠνουμένοις πόσου ἂν ἀ-
ποδοῖτο. ἀλλ' ἐρωτᾶν τί εὑρίσκει καὶ τοῖς τιμῶσι καὶ πέμπου-
4 σιν εἰς τὰς ἑορτὰς, εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἂν γένοιτο διδόμενα καὶ οὐκ

ἔχων συγγνώμην οὔτε τῷ ἀπώσαντι αὐτὸν ἀκουσίως, οὔτε τῷ ὤσαντι οὔτε τῷ ἐμβαίνοντι. καὶ φίλῳ δὲ ἔρανον κελεύσαντι εἰσενεγκεῖν. εἰπὼν ὅτι οὐκ ἂν δοίην ὕστερον ἥκειν φέρων. καὶ λέγειν ὅτι ἀπόλλυσι καὶ τὸ ἀργύριον, καὶ προσπταίσας ἐν τῇ ὁδῷ, δεινὸν καταράσασθαι τῷ λίθῳ. καὶ ἀναμεῖναι οὐκ ἂν ὑπομεῖναι πολὺν χρόνον. καὶ οὔτε ᾆσαι οὔτε ῥῆσιν εἰπεῖν. οὔτε ὀρχήσασθαι ἂν θελῆσαι. δεινὸς δὲ καὶ τοῖς θεοῖς μὴ ἐπεύχεσθαι.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΘΕΟΦΡΑ΄ΣΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗ΄ΡΩΝ, ΜΕ΄ΡΟΣ.

Περὶ Δεισιδαιμονίας.

Μέλει ἡ δεισιδαιμονεία, δόξειεν εἶναι δει-
λία πρὸς τὸ δαιμόνιον. ὁ δὲ δεισιδαί-
1 μων τοιοῦτός τις. οἷος ἀπονιψάμενος τὰς
χεῖρας καὶ περιρανάμενος ἀπὸ ἱεροῦ
δάφνης εἰς τὸ στόμα λαβὼν οὕτω τὴν ἡ-
μέραν περιπατεῖν. καὶ τὴν ὁδὸν ἐὰν πε-
ριδράμῃ γαλῆ, μὴ πρότερον πορευθῆ-
ναι, ἕως διεξέλθῃ τις ἢ λίθους τρεῖς ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ διαλάβῃ. καὶ
ἐὰν ἴδῃ ὄφιν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἱερὸν ἐνταῦθα ἱδρύσασθαι. καὶ τῶν λι-
παρῶν λίθων τῶν ἐν τοῖς τριόδοις παριὼν ἐκ τῆς ληκύθου ἔλαιον
2 καταχεῖν. καὶ ἐπὶ γόνατα πεσὼν καὶ προσκυνήσας ἀπαλλάττε-
σθαι. καὶ ἐὰν μῦς θύλακον ἀλφίτων διαφάγῃ, πρὸς τὸν ἐξηγη-
τὴν ἐλθὼν ἐρωτᾶν τί χρὴ ποιεῖν, καὶ ἐὰν ἀποκρίνηται αὐτῷ ἐκ-
δοῦναι τῷ σκυτοδέψῃ ἀπορράψαι, μὴ προσέχων τούτοις, ἀλλ'
ἀποτραπεὶς ἐκλύσασθαι. καὶ πυκνὰ δὲ τὴν οἰκίαν καθαρίζειν. καὶ
οὔτε ἐπιβῆναι μνήματι, οὔτ' ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν. οὔτ' ἐπὶ λέχει.
καὶ ὅταν ἐνύπνιον ἴδῃ, πορεύεσθαι πρὸς τοὺς ὀνειροκρίτας πρὸς
τοὺς μάντεις, πρὸς τοὺς ὀρνιθοσκόπους ἐρωτήσων, τινὶ θεῶν ἢ
3 θεᾷ προσεύχεσθαι δεῖ, καὶ τελεσθησόμενος πρὸς τοὺς ὀρφεοτε-
λεστὰς κατὰ μῆνα πορεύεσθαι μετὰ τῆς γυναικός. ἐὰν δὲ μὴ σχο-
λάζῃ γυνή, μετὰ τῆς τίτθης καὶ τῶν παιδίων, καὶ ἐπὶ τοῖς τριόδοις
ἀπελθὼν, κατὰ κεφαλῆς λούσασθαι. καὶ ἱερείας καλέσας,
σκίλλῃ ἢ σκύλακι κελεύσειν αὐτὸν περικαθᾶραι. μαινόμενόν
τε ἰδὼν ἢ ἐπίληπτον, φρίξας εἰς κόλπον πτύσαι.

Περὶ μεμψιμοιρείας.

Ἔστι δὲ ἡ μεμψιμοιρεία, ἐπιτίμησις παρὰ τὸ προσῆκον δεδομέ-
4 νη. ὁ δὲ μεμψίμοιρος, τοιόσδε τις, οἷος ἀποστέλλαντος μερίδα τοῦ

φιλίππου εἰπεῖν πρὸς τὸν φέροντα, ἐφθόνησάς μοι τοῦ ζωμοῦ καὶ τοῦ οἰναρίου. οὐκ ἐπὶ δεῖπνον καλέσας καὶ ὑπὸ τῆς ἑταίρας φιλούμενος, εἰπεῖν. θαυμάζω εἰ σὺ καὶ ἀπὸ ψυχῆς με φιλεῖς, καὶ τῷ διὶ ἀγανακτεῖν οὐ διότι ὕει, ἀλλὰ διότι ὕστερον καὶ ἐν τῇ ὁδῷ βαλάντιον εἰπεῖν, ἀλλ' οὐ θησαυρὸν εὕρηκα οὐδέποτε. καὶ πριάμενος ἀνδράποδον ἄξιον καὶ πολλὰ δεηθεὶς τοῦ πωλοῦντος, θαυμάζω εἰπεῖν ὅτι ὑγιὲς οὕτω ἄξιον ἐώνημαι. καὶ
πρὸς τὸν εὐαγγελιζόμενον ὅτι υἱός σοι γέγονεν, εἰπεῖν ὅτι ἂν 1
πρὸς τῆς καὶ τῆς οὐσίας τὸ ἥμισυ ἄπεστιν, ἀληθῆ ἐρεῖς, καὶ νίκην νικήσας καὶ λαβὼν πάσας τὰς ψήφους, ἐγκαλεῖ τῷ γράψαντι τὸν λόγον ὡς πολλὰ παραλελοιπότι τῶν δικαίων, καὶ ἐρανίου εἰσενεχθέντος παρὰ τῶν φίλων καὶ φήσαντός τινος ἱλαρὸς ἴσθι, καὶ πῶς, εἰπεῖν ὅτι δεῖ τὸ ἀργύριον ἀποδοῦναι ἑκάστῳ καὶ χωρὶς τούτων χάριν ὀφείλειν ὡς εὐηργετημένον.

Περὶ ἀπιστίας.

Ἔστιν ἀμέλει ἀπιστεία ὑπόληψις ἀδικίας κατὰ πάντων, ὁ 2
δὲ ἄπιστος τοιοῦτός τις, οἷος ἀποστείλας τὸν παῖδα ὀψωνήσοντα, ἕτερον παῖδα πέμπειν πευσόμενον, πόσου ἐπρίατο. καὶ φέρων αὐτὸς τὸ ἀργύριον καὶ κατὰ στάδιον ἀριθμεῖν πόσον ἐστί, καὶ τὴν γυναῖκα τὴν αὐτοῦ ἐρωτᾶν κατακείμενος, εἰ κέκλεικε τὴν κιβωτόν. καὶ εἰ σεσήμανται τὸ κυλιούχιον, καὶ εἰ ὁ μοχλὸς εἰς τὴν θύραν τὴν αὐλείαν ἐμβέβληται, καὶ ἐὰν ἐκείνη φῇ, μηδὲν ἧττον αὐτὸς ἀναστὰς γυμνὸς ἐκ τῶν στρωμάτων καὶ
ἀνυπόδητος τὸν λύχνον ἅψας, ταῦτα πάντα περιδραμὼν ἐ- 3
πισκέψασθαι, καὶ οὕτω μόλις ὕπνου τυγχάνειν, καὶ τοὺς ὀφείλοντας αὐτῷ ἀργύριον, μετὰ μαρτύρων ἀπαιτεῖν τοὺς τόκους. ὅπως μὴ δύναιντο ἔξαρνοι γενέσθαι. καὶ τὸ ἱμάτιον δὲ ἐκδῦναι δεινὸς οὐχ ὡς βέλτιστα ἐργάζεται, ἀλλ' ὅταν ᾖ ἄξιος ἐγγυητὴς τοῦ κναφέως, καὶ ὅταν ἥκῃ τις αἰτησόμενος, ἐκπώματα μάλιστα μὲν μὴ δοῦναι. καὶ τὸν παῖδα δὲ ἀκολουθοῦντα, κελεύειν αὐτοῦ ὄπισθεν μὴ βαδίζειν. ἀλλ' ἔμπροσθεν ἵνα φυλάττηται αὐτῷ μὴ ἐν τῇ ὁδῷ ἀποδράσῃ. καὶ τοῖς εἰληφόσι τί 4

περὶ αὐτοῦ καὶ λέγουσι πόσον κατέθου, ὅτι σχολάζω πέμπειν.

Περὶ δυσχερείας.

Ἔστι δὲ ἡ δυσχέρεια ἀθεραπευσία σώματος, λύπης παρα-
σκευαστική. ὁ δὲ δυσχερὴς, τοιοῦτός τις. οἷος λέπραν ἔχων καὶ
τοὺς ὄνυχας μεγάλους περιπατεῖν. καὶ φῆσαι ταῦτα εἶναι αὐ-
τῷ συγγενῆ ἀρρωστήματα καὶ τὸν πατέρα ἔχειν καὶ τὸν πάπ-
πον. ἀμέλει δεινὸς καὶ ἕλκη ἔχειν ἐν τοῖς ἀντικνημίοις. καὶ
1 προσπταίσματα ἐν τοῖς δακτύλοις. καὶ ταῦτα μὴ θεραπεῦ-
σαι. ἀλλ' ἐθηριωθῆναι, καὶ τὰς μασχάλας θηριώδεις καὶ δα-
σείας ἔχειν ἄχρι ἐπὶ πολὺ τῶν πλευρῶν. καὶ τοὺς ὀδόντας μέ-
λανας ἐσθιομένους ὥστε δυσέντευκτος εἶναι καὶ ἀηδής. καὶ
τὰ τοιαῦτα, ἐσθίων ἀπομύττεσθαι, θύειν ἀρξάμενος προσλα-
λεῖν καὶ ἀπορρίπτειν ἀπὸ τοῦ στόματος. ἅμα πιὼν προσερυγγά-
νειν. ἐλαίῳ σαπρῷ ἐν βαλανείῳ χρῆσθαι ἱμάτιον κηλίδων με-
στὸν ἀναβαλλόμενος, εἰς ἀγορὰν ἐξελθεῖν, καὶ εἰς ὀρνιθοσκό-
2 που τῆς μητρὸς ἐξελθούσης βλασφημῆσαι. καὶ εὐχομένων καὶ
ἀσπενδόντων ἐμβαλεῖν τὸ ποτήριον. καὶ γελάσαι ὥσπερ ἀστεῖόν τι
πεποιηκώς. καὶ αὐλούμενος δὲ κροτῆσαι ταῖς χερσὶ μόνος τῶν
ἄλλων, καὶ συντερετίζειν καὶ ἐπιτιμᾶν τῇ αὐλητρίδι μὴ ταχὺ
παυσαμένῃ. καὶ ἀποπτύσαι δὲ βουλόμενος ὑπὲρ τῆς τραπέ-
ζης, προσπτύσαι τῷ οἰνοχόῳ.

Περὶ ἀηδείας.

Ἔστι δὲ ἀηδία ὡς ὅρῳ περιλαβεῖν. ἔντευξις λύπης ποιητι-
3 κὴ ἄνευ βλάβης. ὁ δὲ ἀηδὴς τοιοῦτός τις, οἷος ἐγείρειν ἄρτι κα-
θεύδοντα εἰσελθὼν ἵνα αὐτῷ λαλῇ. καὶ ἀνάγεσθαι δὴ μέλλον-
τας κωλύειν. καὶ προσελθὼν δεῖσθαι ἐπισχεῖν ἕως ἂν περιπα-
τήσῃ. καὶ τὸ παιδὶ τῆς τίτθης ἀφελόμενος μασώμενον. σιτί-
ζειν αὐτὸς καὶ ὑποκορίζεσθαι ποππύζων. καὶ ἐσθίων δὲ ἅμα
διηγεῖσθαι, ὡς ἐλλέβορον πιὼν, ἄνω καὶ κάτω καθαρθείη καὶ
ζωμοῦ τοῦ παρακειμένου ἐν τοῖς ὑπο   αὐτῷ με-
λαντέρα ἡ χολή. καὶ ἐρωτῆσαι δὲ δεινὸς ἐναντίον τῶν οἰκείων
4 ὡς ποία ἡμέρα με ἔτικτε. καὶ ὅτι ψυχρὸν ὕδωρ ἐστὶ παρὰ

αὐτῷ λακαῖον. καὶ ὡς κῆπος λάχανα πολλὰ ἔχων καὶ ἁπα-
λά. καὶ ὅτι ἡ οἰκία αὐτοῦ. πανδοχεῖον ἐστί. καὶ ξενίζων δὲ δεῖ-
ξαι τὸν παράσιτον αὐτοῦ ποῖός τις. καὶ παρακαλῶν δὲ ἐπὶ τοῦ
ποτηρίου ὅτι τέρψων τοὺς παρόντας.

Περὶ μικροφιλοτιμίας.

Ἡ δὲ μικροφιλοτιμία, δόξειεν εἶναι ὄρεξις τιμῆς ἀνελεύ-
θερος. ὁ δὲ μικροφιλότιμος, τοιοῦτός τις, οἷος σπουδάσαι
ἐπὶ δεῖπνον κληθεὶς παρ᾽ αὐτὸν τὸν καλέσαντα κατακείμενος 1
δειπνῆσαι. καὶ τὸν υἱὸν ἀποκείρασθαι ἀπαγαγὼν εἰς δελφούς. καὶ
ἐπιμεληθῆναι δὲ ὅπως αὐτῷ ὁ ἀκόλουθος αἰθίοψ ἔσται. καὶ
καὶ ἀποδοὺς μνᾶν ἀργυρείου, καινὸν ποιῆσαι ἀποδοῦναι. καὶ
βοῦν θύσας. τὸ προμετωπίδιον ἀπαντικρὺ τῆς εἰσόδου προσ-
καταλεῦσαι στέμμασι μεγάλοις περιδήσας. ὅπως οἱ εἰσιόν-
τες ἴδωσιν ὅτι βοῦν ἔθυσε. καὶ πομπεύσας δὲ μετὰ τῶν ἱπ-
πέων, τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἀποδοῦναι τῷ παιδὶ ἀπενεγκεῖν οἴ-
καδε ἀναβαλλόμενος δὲ θοιμάτιον ἐς τὴν ἀγορὰν περιπατεῖν, 2
καὶ κυναρίου δὲ τελευτήσαντος αὐτῷ μνῆμα ποιῆσαι, καὶ στη-
λίδιον ποιήσας, ἐπιγράψαι κλάδος μελιταῖος. καὶ ἀναθεὶς
δακτύλιον χαλκοῦν ἐν τῷ ἀσκληπιῷ. τοῦτον ἐκτρίβειν, στεφα-
νοῦντα ἀλείφεσθαι ὁσημέραι. ἀμέλει δὲ καὶ συνδιοικήσασθαι
παρὰ τῶν πρυτανέων, ὅπως ἀπαγγείλῃ τῷ δήμῳ τὰ ἱερὰ καὶ
παρασκευασάμενος λαμπρὸν ἱμάτιον καὶ ἐστεφανωμένος.
παρελθὼν εἰπεῖν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι. ἐθύομεν πρυτά-
νεις τὰ ἱερὰ τῇ μητρὶ τῶν θεῶν ἄξια καὶ καλά. καὶ ὑμεῖς 3
δέχεσθαι τὰ ἀγαθά. καὶ ταῦτα ἀπαγγείλας ἀπιὼν διη-
γήσασθαι οἴκαδε τῇ ἑαυτοῦ γυναικί, ὡς καθ᾽ ὑπερβολὴν
εὐημερεῖν.

Περὶ Ἀνελευθερίας.

Ἡ δὲ ἀνελευθερία, ἐστὶ περιουσία τις ἀπὸ φιλοτιμίας δα-
πάνην ἔχουσα. ὁ δὲ ἀνελεύθερος τοιοῦτός τις, οἷος νικήσαι
τραγῳδοὺς, ταινίαν ἀναθεῖναι ξυλίνην τῷ διονύσῳ ἐπιγρά-
ψας αὐτοῦ τὸ ὄνομα, καὶ ἐπιδόσεων γινομένων ἐκ τοῦ δήμου, 4

ἀνάστας, σιωπᾷ ἢ ἐκ τοῦ μέσου ἀπελθὼν καὶ ἐκδιδοὺς αὐτῷ
θυγατέρα. τοῦ μὲν ἱερείου πλὴν τῶν ἱερέων τὰ κρέα ἀποδί-
δοσθαι. τοὺς δὲ διακονοῦντας ἐν τοῖς γάμοις εἰκοσίτους, μι-
σθώσασθαι. καὶ τριηραρχῶν, τὰ τοῦ κυβερνήτου στρώματα ὑ-
πὸ τοῦ καταστρώματος ὑποστρώννυσθαι. τὰ δὲ αὐτοῦ ἀ-
ποτιθέναι. καὶ ἐξ ἀγορᾶς δὲ ὀψωνήσας, τὰ κρέα αὐτὸς φέ-
ρει καὶ τὰ λάχανα ἐν τῷ προκολπίῳ καὶ ἔνδον μένειν, ὅταν
1 ἐκδῷ θοιμάτιον ἐκπλῦναι. καὶ φίλου ἔρανον συλλέγον-
τος, προειδόμενος ἀποκάμψας ἐκ τῆς ὁδοῦ οἴκαδε περιελ-
θεῖν. καὶ μὴ πρίασθαι θεράπαιναν. ἀλλὰ μισθοῦσθαι
εἰς τὰς ἐξόδους. καὶ ἀνάστας, τὴν οἰκίαν καλλῦναι. καὶ τὰς κλί-
νας ἐκκρούσαι. καὶ καθιζόμενος παραστρέψαι τὸν τρίβωνα, ὃν
αὐτὸς φορεῖ.

Περὶ Ἀλαζονείας.

Ἀμέλει δὲ ἡ ἀλαζονεία, δόξειεν εἶναι προσδοκία τινῶν ἀ-
2 γαθῶν οὐκ ὄντων ὁ δὲ ἀλαζὼν τοιοῦτός τις, οἷος ἐν τῷ διαζεύ-
γματι ἑστηκὼς διηγεῖσθαι ξένοις ὡς πολλὰ χρήματα αὐτοῖς
ἐστιν ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ περὶ τῆς ἐργασίας τῆς δανειστικῆς διε-
ξιέναι ἡλίκη. καὶ αὐτὸς ὅσα εἴληφε. καὶ συνοδοιπόρου ἀπο-
λαύσας ἐν τῇ ὁδῷ, λέγειν ὡς μετ' Ἀλεξάνδρου ἐστρατεύσατο.
καὶ ὅσα λιθοκόλλητα ποτήρια ἐκόμισε. καὶ περὶ τῶν τεχνι-
τῶν τῶν ἐν τῇ ἀσίᾳ, ὅτι βελτίους εἰσὶ τῶν ἐν τῇ εὐρώπῃ ἀμφι-
σβητῆσαι. καὶ γράμματα εἰπεῖν ὡς πάρεστι παρ' Ἀντιπάτρου.
3 τρίτον δὴ λέγοντα παραγενέσθαι αὐτὸν εἰς μακεδονίαν καὶ δι-
δομένης αὐτῷ ἐξαγωγῆς ξύλων ἀτελοῦς εἰπεῖν ὅτι ἀπείρηται
ὅπως μηδ' ὑφ' ἑνὸς συκοφαντηθῇ. καὶ ἐν τῇ σιτοδείᾳ, ὡς πλείω
ἢ πέντε τάλαντα γένοιτο αὐτῷ τὰ ἀναλώματα διδόντι τοῖς
ἀπόροις τῶν πολιτῶν, καὶ ἀγνώστων δὲ παρακαθημένων, κελεῦ-
σαι θεῖναι τὰς ψήφους καὶ ποσῶν αὐτὰς καθ' ἑξακοσίους κα-
τὰ μίαν. καὶ προστιθεὶς πιθανὰ ἑκάστοις τούτων ὀνόματα καὶ
ποιῆσαι δέκα τάλαντα. καὶ τοῦτο φήσας, εἰσενηνοχέναι εἰς
4 ἐράνους αὐτῷ. καὶ τὰς τριηραρχίας εἰπεῖν. ὅτι οὐ τίθησιν. οὐδὲ τὰς

λειτουργίας ὅσας λελειτούργηκε. καὶ προσελθὼν δ' εἰς τοὺς
ἵππους τοὺς ἀγαθοὺς τοῖς πωλοῦσι, προσποιήσασθαι, ὠνητιᾶν καὶ
ἐπὶ τὰς κλίνας ἐλθὼν, ἱματισμὸν ζητῆσαι εἰς δύο τάλαντα
καὶ τῷ παιδὶ μάχεσθαι, οὐκ ἔχων χρυσὸν αὐτῷ ἀκολου-
θεῖν, καὶ ἐν μισθῷ τὴν οἰκίαν οἰκῶν, φήσας ταύ-
την εἶναι τὴν πατρῴαν πρὸς τὸν μὴ εἰδότα,
διότι μέλλει πωλεῖν αὐτὴν, διὰ τὸ
ἐλάττω εἶναι πρὸς τὰς I
ξενοδοχίας.

ΦΙΛΩΝΟΣ ΠΕΡΙ ΚΟΣΜΟΥ.

υδὲν τῶν ὄντων, ἰσότιμον ὑφέστηκε θεῷ·
ἀλλ' ἔστιν εἷς ἄρχων καὶ ἡγεμὼν καὶ βα-
σιλεύς, ᾧ πρυτανεύειν καὶ διοικεῖν μό-
νῳ θέμις τὰ σύμπαντα. τὸ γὰρ οὐκ ἀ-
γαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔ-
1 στω, εἷς βασιλεύς, οὐκ ἐπὶ πόλεων καὶ ἀν-
θρώπων λέγοιτ' ἂν ἐν δίκῃ μᾶλλον, ἢ
ἐπὶ κόσμου καὶ θεοῦ· ἕνα γὰρ ἕνα ποιητήν τε καὶ δεσπότην
ἀναγκαῖον εἶναι. τούτου δὴ προομολογηθέντος, ἀκόλουθον
ἂν εἴη συνυφαίνειν τὰ ἁρμόζοντα. τίνα οὖν ἐστι, σκοπῶμεν. εἷς
ὢν ὁ θεός, δύο τὰς ἀνωτάτω δυνάμεις ἔχει. διὰ τούτων τῶν δυ-
νάμεων, ὁ ἀσώματος καὶ νοητὸς ἐπάγη κόσμος, τὸ τοῦ φαινο-
μένου τοῦδε ἀρχέτυπον, ἰδέαις ἀοράτοις συσταθείς, ὥσπερ οὗ-
2 τος ὄμμασιν ὁρατός. καταπλαγέντες οὖν τινες τὴν ἑκατέρου
τῶν κόσμων φύσιν, οὐ μόνον ὅλους ἐξεθείωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ
κάλλιστα τῶν ἐν αὐτοῖς μερῶν, ἥλιον λέγω καὶ σελήνην, καὶ
τὸν σύμπαντα οὐρανόν. ἅπερ οὐδὲν αἰδεσθέντες θεοὺς ἐκά-
λεσαν. ὧν τὴν ἐπίνοιαν καταδὼν Μωυσῆς φησί· κύριε κύριε βα-
σιλεῦ τῶν θεῶν, εἰς ἔνδειξιν τῆς παρ' ὑπηκόους ἄρχοντος διαφο-
ρᾶς. καὶ ὁ τοῦ ἰουδαίων ἔθνους πρεσβύτατος, γένει μὲν ἦν Χαλ-
δαῖος. πατρὸς δὲ ἀστρονομικοῦ τῶν περὶ τὰ μαθήματα δια-
3 τριβόντων, οἳ τοὺς ἀστέρας θεοὺς νομίζουσι, καὶ τὸν σύμπαντα
οὐρανόν τε καὶ κόσμον. παρ' οὓς τό τε εὖ, καὶ τὸ χεῖρον φασὶν
ἀποβαίνειν, οὐδὲν ἔξω τῶν αἰσθητῶν αἴτιον ὑπολαμβάνοντες
εἶναι. τούτου δέ, τί κἂν εἴη χαλεπώτερον, ἢ μᾶλλον ἀπελέγξαι
τὴν ἐν τῇ ψυχῇ δυσγένειαν, δυνάμενον δι' ἐπιστήμης τῶν πολ-
λῶν καὶ δευτέρων καὶ γενητῶν, εἰς ἀνεπιστημοσύνην ἰούσης
τοῦ ἑνὸς καὶ πρεσβυτάτου καὶ ἀγενήτου καὶ ποιητοῦ τῶν ὅ-
λων, καὶ διά τε ταῦτα ἀρίστου, καὶ μυρία ἄλλα, ἃ διὰ μέγε-
4 θος, ἀνθρώπινος λογισμὸς οὐ χωρεῖ· ὃν ἐννοῷ λαβὼν καὶ ἐπι-

θεάσας, καταλείπει μὲν πατρίδα καὶ γένος καὶ πατρῷον οἶκον,
εἰδὼς, ὅτι μένοντος μὲν, αἱ τῆς πολυθέου δόξης ἐγκαταμένουσαι
ἀπάται, ἄνοιαν αὔξουσαι κατασκευάζουσιν εἰς τὴν τοῦ ἑνὸς εὕρε-
σιν· ὅς ἐστιν ἀΐδιος μόνος, καὶ τῶν ἄλλων πατὴρ νοητῶν τε καὶ
αἰσθητῶν. εἰ δὲ μετανασταίη, μεταναστῆναί τε καὶ τῆς διανοίας
τὴν ἀπάτην. μεθαρμοσάμενος τὴν ψευδῆ δόξαν, εἰς ἀλή-
θειαν. ἅμα δὲ καὶ τὸν πόθον ὃν ἐπόθει γνῶναι τὸ ὂν προσανε=
ρίπισε λόγια, τὰ χρησθέντα. ὃς ποδηγετούμενος, ἐπὶ τὴν τοῦ ἑ- 1
νὸς ἀοκνοτάτην σπουδήν. καὶ ζήτησιν, ᾔει καὶ οὐ πρότερον ἀ-
νῆκεν, ἢ τρανοτέρας λαβεῖν φαντασίας οὐχὶ τῆς οὐσίας.
τοῦτο γὰρ ἀμήχανον ἀλλὰ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. καὶ τῆς προ-
νοίας. διὸ καὶ πιστεῦσαι λέγεται τῷ θεῷ πρῶτος ἐπειδὴ καὶ
πρῶτος ἀκριβῆ καὶ βεβαίαν ἔσχεν ὑπόληψιν, ὡς ἔστιν ἓν αἴτιον
ἀνώτατον τὸ προνοοῦν τοῦ τε κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἐπειδὴ
δὲ τὴν οὐσίαν ἄτακτον συγκεχυμένην οὖσαν εἰς τάξιν ἐξ ἀτα=
ξίας, καὶ ἐκ συγχύσεως εἰς διάκρισιν ἄγων ὁ κοσμοπλάστης, κο- 2
σμεῖν ἤρξατο, γῆν μὲν καὶ ὕδωρ, ὤθει τὸ μέσον ἐρρίζου. τὰ δ' ἀέ-
ρος καὶ πυρὸς δένδρα, πρὸς τὴν μετάρσιον ἀνεῖλκεν ἀπὸ τοῦ
μέσου χώραν. τὸν δὲ αἰθέριον ἐν κύκλῳ τόπον ὠχυροῦτο. τῶν
ἐντὸς ὅρον τε καὶ φυλακτήριον αὐτὸν τιθείς. ἀφ' οὗ καὶ οὐρανὸς
ὠνομάσθαι δοκεῖ. καὶ ταῦτα μὲν τὰ τέλεια τοῦ παντὸς ἦν μο-
σχεύματα. τὸ δὲ παμμεγεθὲς καὶ παμφορώτατον ἔρνος, ὁ κό-
σμος οὗτος· οὗ παραφυάδες οἱ εἰρημένοι βλαστοί. ὅπου ποτ' οὖν
ἄρα τὰς ῥίζας καθῆκε, καὶ τίς ἐστιν αὐτῷ βάσις. ἐφ' ἧς ὥσπερ 3
ἀνδριὰς ἐρήρεισται σκεπτέον· σῶμα μὲν οὐδὲν ἀπολειφθὲν εἰ=
κὸς ἔξω πλανᾶσθαι, τὴν δι' ὅλων ὕλην ἐργασαμένου καὶ διακο-
σμήσαντος θεοῦ. τελειότατον γὰρ ἥρμοττε τὸ μέγιστον τῶν ἔρ-
γων, τῷ μεγίστῳ δημιουργῷ διαπλάττεσθαι. τελειότατον δ' οὐκ ἂν
ἦν· εἰ μὴ τελείοις συνεπληροῦτο μέρεσιν. ὥστε εἰ τῆς ἁπάσης
ὕλης μηδὲν ἔξω μὴ δὲ τῆς βραχυτάτης καταλειφθείσης συ-
νέστη ὅδε ὁ κόσμος, ἀνάγκη τοίνυν ἐκτὸς, ἢ κενὸν ἢ μηδὲν εἶναι. εἰ
μὲν δὴ κενὸν, πῶς τὸν πλήρη καὶ ναστὸν καὶ τῶν ὄντων βαρυ= 4

τατον εὑρεθῇ ταλαντεῦον, στερεοῦ μηδενὸς ἐπερείδοντος. ἐξ οὗ
φάσματι ἂν ἐοικέναι δόξαι. ζητούσης ἀεὶ τῆς διανοίας βάσιν
σωματικὴν πᾶν ἔχειν εἰκὸς, ἐάν γε κινούμενον τυγχάνῃ. τὸν δὲ
δὴ κόσμον διαφερόντως. ὅτι τὸ μέγιστον σωμάτων ἐστὶ καὶ πλῆ-
θος ἄλλων σωμάτων ὡς οἰκεῖα ἐγκεκόλπισται μέρη. ταῖς δυσω-
πίαις οὖν εἴ τις ἀποδιδράσκειν βούλοιτο ταῖς ἐν τοῖς διαπορηθεῖσι,
λεγέτω μετὰ παρρησίας, ὅτι οὐδὲν τῆς ὕλης κραταιὸν οὕτως
1 ὡς τὸν κόσμον. ἀχθοφορεῖν ἰσχύσαι· νόμος δ' ὁ ἀΐδιος θεοῦ αἰω-
νίου, τὸ ὀχυρώτατον καὶ βεβαιότατον ἔρεισμα τῶν ὅλων ἐστὶν, οὗ-
τος ἀπὸ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ πέρατα, καὶ ἀπὸ τῶν ἄκρων εἰς τὰ
μέσα ταθεὶς, δολιχεύει τὸν τῆς φύσεως δρόμον ἀήττητον. συνά-
γων πάντα τὰ μέρη καὶ σφίγγων. δεσμὸν γὰρ ἄρρηκτον τοῦ παντὸς
ὁ γεννήσας ἐποίει πατήρ. εἰκότως οὖν, οὐδὲ γῆ πᾶσα διαλυ-
θήσεται πρὸς ὕδατος. ὅσον αὐτῆς οἱ κόλποι κεχωρήκασιν, οὐδ'
ὑπ' ἀέρος σβεσθήσεται πῦρ. οὐδ' ἔμπαλιν ὑπὸ πυρὸς ἀὴρ
2 ἀναφλεχθήσεται. τοῦ θείου νόμου μεθορίου τάττοντος αὐτῶν.
οὔπω μὲν δὴ τὸ παμφορώτατον φυτὸν ἐρριζοῦτο, καὶ ῥιζω-
θὲν, ἐκρατεῖτο. τῶν δὲ ἐν μέρει καὶ βραχυτέρων φυτῶν, τὰ
μὲν μεταβατικῶς κινητά. τὰ δὲ ἄνευ μεταβάσεως. ὡς ἂν ἑστῶ-
τα κατὰ τὸν αὐτὸν τόπον ἐδημιουργεῖτο. τὰ μὲν οὖν μετα-
βατικῇ κινήσει χρώμενα ἃ δὴ φαμὲν ἡμεῖς ζῷα εἶναι ταῖς τοῦ
παντὸς ὁλοσχερεστέραις προσένειμε μοίραις. γῇ μὲν τὰ χερ-
σαῖα, πλωτὰ δὲ τῷ ὕδατι. τὰ πτηνὰ δὲ ἀέρι τοὺς ἀστέ-
3 ρας δὲ ἐν οὐρανῷ. διττὰ δὲ ἔν τε γῇ καὶ ὕδατι καὶ ἀέρι γέ-
νη, ὁ ποιῶν ἐποίει. ἀέρι μὲν τὰ πτηνά. καὶ δυνάμεις ἄλ-
λας. αἰσθήσει οὐδαμῇ οὐδαμῶς καταλαμβανομένας. ψυ-
χῶν ὁ θίασος οὗτος ἀσωμάτων ἐστί. διακεκοσμημένων οὐ-
σῶν αὐταῖς ἐν τάξεσι. τὰς μὲν γὰρ εἰσκρίνεσθαι, λόγος ἔ-
χει σώμασι θνητοῖς. καὶ κατά τινας ὡρισμένας περιό-
δους ἀπαλλάττεσθαι πάλιν. ταῖς δὲ, θειοτέρας κατασκευῆς
λαχούσαις ἅπαντος ἀλογεῖν τοῦ τῆς γῆς χωρίου. ἀνωτά-
4 τω δ' εἶναι πρὸς αὐτῷ τῷ αἰθέρι τὰς καθαρωτάτας. ἃς οἱ

μὲν παρ' Ἕλλησι φιλοσοφήσαντες, ἥρωας καλοῦσι καὶ δαί-
μονας. Μωυσῆς δὲ εὐθυβόλῳ χρώμενος ὀνόματι, ἀγγέλους
προσαγορεύει. πρεσβευομένας καὶ διαγγελλούσας τά τε πα-
ρὰ τοῦ ἡγεμόνος τοῖς ὑπηκόοις ἀγαθὰ, καὶ τῷ βασιλεῖ ὧν εἰ-
σιν ὑπήκοοι χρεῖοι. ἐκεῖναι δὲ ὥσπερ εἰς ποταμὸν τὸ σῶμα κα-
ταβᾶσαι, ποτὲ μὲν ὑπὸ συρμοῦ δίνης βιαιοτάτης ἁρπασθεῖ-
σαι κατεπόθησαν ποτὲ δὲ πρὸς τὴν φορὰν ἀντισχεῖν δυνη-
θεῖσαι τὸ μὲν πρῶτον ἀνενήξαντο. εἶτα ὅθεν ὥρμησαν, ἐκεῖ- 1
σε πάλιν ἀνέπτησαν αὗται μὲν οὖν εἰσι ψυχαὶ τῶν ἄνωθεν οὐκ
ἀσθενῶς φιλοσοφούντων ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους μελετῶσαι
τὸν μετὰ σωμάτων ἀποθνήσκειν βίον. ἵνα τῆς ἀσωμάτου καὶ ἀ-
φθάρτου παρὰ τῷ ἀγενήτῳ καὶ ἀφθάρτῳ ζωῆς μεταλάχω-
σιν. αἱ δὲ καταποθεῖσαι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὅσοι σοφίας ἠ-
λόγησαν ἐκδόντες ἀστάτοις καὶ τυχηροῖς πράγμασιν ἑαυτούς.
ὧν οὐδὲν εἰς ψυχὴν ἢ νοῦν ἀναφέρεται. πάντα δὲ ἐπὶ τὸν συμ-
φυᾶ νεκρὸν ἡμῶν τὸ σῶμα, ἢ ἐπὶ τὰ ἀψυχότερα τούτου. δόξαν 2
λέγω καὶ χρήματα, καὶ ἀρχὰς καὶ τιμάς. καὶ ὅσα ἄλλα ὑ-
πὸ τῶν μή τι τεθεαμένων τὰ πρὸς ἀλήθειαν καλὰ, ἀπάτῃ ψευ-
δοῦς δόξης ἀναπλάττεται ἢ ζωγραφεῖται. ψυχὰς οὖν καὶ δαί-
μονας καὶ ἀγγέλους, ὀνόματι μὲν διαφέροντας. ἓν δὲ καὶ
ταὐτὸν ὑποκείμενον διανοηθεὶς, ἄχθος βαρύτατον ἀποθήσεις
δεισιδαιμονίαν. ὥσπερ γὰρ ἀγαθοὺς δαίμονας καὶ κακοὺς
λέγουσιν οἱ πολλοὶ, καὶ ψυχὰς ὁμοίως, οὕτω καὶ ἀγγέλους
τοὺς μὲν τῆς προσρήσεως ἀξίους πρεσβευτάς τινας ἀνθρώπων 3
πρὸς θεὸν, καὶ θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἱεροὺς καὶ ἀσύ-
λους φύλακας διὰ τὴν ἀνυπαίτιον καὶ παγκάλην ταύτην
ὑπηρεσίαν. τοὺς δ' ἔμπαλιν ἀνιέρους καὶ ἀναξίους τῆς προσρή-
σεως καὶ αὐτὸς ὑπολαμβάνων, οὐχ ἁμαρτήσῃ. μαρτυρεῖ
δέ μου τῷ λόγῳ, ὁ ὑμνογράφος οὑτωσί λέγων· ἐξαπέστειλεν
εἰς αὐτοὺς, ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ δι' ἀγγέλων πονηρῶν. ὕδατι δὲ
ζῷα πλωτὰ καὶ ζωόφυτα, τῇ γῇ δ' αὖ, ζῷά τε χερσαῖα καὶ
φυτά. καὶ τὰ μὲν φυτὰ, κατώκαρα εἰργάσατο τὰς κεφαλὰς 4

αὐτῶν. τοῖς βαθέσι τοῖς τῆς γῆς μέρεσι πήξας. ζώων δὲ τῶν
ἀλόγων τὰς κεφαλὰς ἀνελκύσας ἀπὸ γῆς ἐπὶ προμήκους αὐ-
χένος ἄκρας ἥρμοζε τῷ αὐχένι. ὥσπερ ἐπίβασιν τοὺς
ἐμπροσθίους πόδας θείς. ἐξαιρέτου δὲ τῆς κατασκευῆς ἔλα-
χεν ἄνθρωπος. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων τὰς ὄψεις, προσήγαγε κά-
τω κύψας. διὸ νένευκε πρὸς χέρσον. ἀνθρώπου δὲ ἔμπαλιν
ἀνώρθωσεν ἵνα τὸν οὐρανὸν καταθεᾶται· φυτὸν οὐκ ἐπίγει-
1 ον. ἀλλ᾽ οὐράνιον ὡς παλαιὸς λόγος. ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἄλλοι, τῆς
αἰθερίου φύσεως τὸν ἡμέτερον νοῦν μοῖραν εἰπόντες εἶναι συγ-
γένειαν ἀνθρώπῳ πρὸς αἰθέρα συνῆψαν. ὁ δὲ δὴ μέγας
Μωυσῆς οὐδενὶ τῶν γεγονότων τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ εἶδος ὁ-
μοίως ὠνόμασεν. ἀλλ᾽ εἶπεν αὐτὴν τοῦ θείου καὶ ἀοράτου θεοῦ
ἐκείνου εἰκόνα. δόκιμον εἶναι νομίσας ἧς εἴωθε καὶ τυπωθὲν
σφραγῖδα θεοῦ. ἧς ὁ χαρακτήρ ἐστιν, ὁ ἀΐδιος λόγος· ἐνέ-
πνευσε γάρ φησιν ὁ θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, πνοὴν ζω-
2 ῆς, ὥστε ἀνάγκη πρὸς τὸν ἐκπέμποντα τὸν δεχόμενον ἀπεικο-
νίζεσθαι. διὸ καὶ τὸν ἄνθρωπον, κατ᾽ εἰκόνα φασὶ θεοῦ γεγενῆ-
σθαι. οὐ μὴν κατ᾽ εἰκόνα τινὸς τῶν γεγονότων· ἀλλ᾽ ἐπαναλα-
βόντες τὸν λόγον σαφηνείας χάριν εἴπωμεν. ὅτι τῶν σω-
μάτων, τὰ μὲν ἐνεδύσαντο ἕξιν. τὰ δὲ, φύσιν. τὰ δὲ ψυχήν.
τὰ δὲ, λογικὴν ψυχήν. λίθων μὲν οὖν καὶ ξύλων ἃ δὴ τῆς
συμφυΐας ἀπέσπασται, δεσμὸν κραταιότατον, ἕξιν εἰργάσα-
το. ἡ δέ ἐστι, πνεῦμα ἀναστρέφον ἐφ᾽ ἑαυτό. ἄρχεται μὲν γὰρ,
3 ἀπὸ τῶν μέσων ἐπὶ τὰ πέρατα τείνεσθαι. ψαῦσαν δὲ ἄκρας
ἐπιφανείας, ἀνακάμπτει πάλιν ἄχρις ἂν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀφί-
κηται τόπον, ἀφ᾽ οὗ τὸ πρῶτον ὡρμήθη. ἕξεως ὁ συνεχὴς οὗ-
τος δίαυλος. τὴν δὲ φύσιν ἀπένειμε τοῖς φυτοῖς. κερασάμε-
νος αὐτὴν, ἐκ πλείστων δυνάμεων, θρεπτικῆς τε, καὶ γεννη-
τικῆς, ψυχὴν δὲ φύσεως τρισὶ διαλλάττουσαν ὁ ποιῶν ἐποί-
ει. αἰσθήσει. φαντασίᾳ. ὁρμῇ. τὰ μὲν δὴ φυτὰ, τούτων ἀμέ-
τοχα. τῶν δὲ ζώων ἕκαστον, ἀθρόον μετέχει τῶν εἰρημένων. αἴ-
4 σθησις μὲν οὖν ὡς αὐτὸ δήπου δηλοῖ τὸ ὄνομα, εἴσθεσίς τις

οὖσα, τὰ φανέντα ἐπεισφρήσασα τῷ νῷ. φαντασία δὲ, τύπω=
σιν ἐν ψυχῇ. οἱονεὶ φαοστασία τις οὖσα. ἃ γὰρ εἰσήγαγεν ἑκά=
στη τῶν αἰσθήσεων ὥσπερ δακτύλιός τις. ἢ σφραγὶς ἐναπεμάξα
το τὸν οἰκεῖον χαρακτῆρα. ἢ τὸ ἐκμαγεῖον φυλάττει παρ' ἑαυ=
τῇ. μέχρις ἂν ἡ ἀντίπαλος τῇ μνήμῃ, τὸν τύπον λεαίνασα λή=
θη, ἀμυδρὸν ἐργάσηται, ἢ παντελῶς ἀφανίσῃ. τὸ δὲ φα=
νὲν καὶ τυπῶσαν, ἐπὶ μὲν, οἰκείως. ἐπὶ δὲ, ὡς ἑτέρως διέ-
θηκε τὴν ψυχήν. τοῦτο δὲ αὐτῆς τὸ πάθος, ὁρμὴ καλεῖ= 1
ται. ἣν ὁριζόμενοι, πρώτην ἔφησαν ψυχῆς κίνησιν. τοσού-
τοις μὲν ζῶα προέχει φυτῶν. ἴδωμεν δὲ τίνι τῶν ἄλλων
ζώων προβέβηκεν ἄνθρωπος. οὗτος δὴ, ἐξαίρετον, γέ-
ρας ἔλαχε διάνοιαν. ἣ τὰς ἁπάντων φύσεις σωμάτων τε. καὶ
πραγμάτων, εἴωθε καταλαμβάνειν· καθάπερ γὰρ ἐν μὲν
τῷ σώματι τὸ ἡγεμονικώτατον ὄψις ἐστίν. ἐν δὲ τῷ παντὶ ἡ
τοῦ φωτὸς φύσις. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν ἐν ἡμῖν τὸ κρα=
τιστεῦον, ὁ νοῦς. ψυχῆς γὰρ ὄψις οὗτος, ταῖς οἰκείαις περι- 2
λαμπόμενος αὐγαῖς. δι' ὧν ὁ πολὺς καὶ βαθὺς ζόφος ὃν κα=
τέχεεν ἄγνοια τῶν πραγμάτων ἀνασκίδναται. τοῦτο τῆς
ψυχῆς τὸ εἶδος οὐκ ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων ἐξ ὧν τὰ ἄλλα ἀ=
πετελεῖτο διεπλάσθη. καθαρωτέρας δὲ καὶ ἀμείνονος ἔ=
λαχε τῆς οὐσίας ἐξ ἧς αἱ θεῖαι φύσεις ἐδημιουργοῦντο. πα-
ρὸ καὶ μόνον τῶν ἐν ἡμῖν, εἰκότως ἄφθαρτον ἔδοξεν εἶναι διά=
νοια. μόνην γὰρ αὐτὴν ὁ γεννήσας πατὴρ, ἐλευθερίας ἠξίω=
σε. καὶ τὰ τῆς ἀνάγκης ἀνεὶς δεσμὰ, ἄφετον εἴασε. δωρη= 3
σάμενος αὐτῇ τοῦ πρεπωδεστάτου καὶ οἰκείου κτήματος αὐ=
τῷ, τοῦ ἑκουσίου μοῖραν. ἣν ἠδύνατο δέξασθαι. τὰ μὲν
γὰρ ἄλλα ζῶα ὧν ἐν ταῖς ψυχαῖς ὁ ἐξαιρούμενος εἰς ἐλευ=
θερίαν διάνοια οὐκ ἔστι, καταζευχθέντα καὶ χαλινωθέντα
πρὸς ὑπηρεσίαν ἀνθρώποις παραδέδοται· ὥσπερ οἰκέται δε=
σπόταις· ὁ δ' ἄνθρωπος, ἐθελουργοῦ καὶ αὐτοκελεύστου γνώ-
μης λαχὼν, καὶ προαιρετικαῖς χρώμενος ταῖς ἐνεργείαις, εἰ-
κότως ψόγον μὲν ἔχει ἐφ' οἷς ἐκ προνοίας ἀδικεῖ. ἔπαινον δὲ 4

ἐφ' οἷς ἑκὼν κατορθοῖ. παρὰ γὰρ θεοῦ τὴν ἑκούσιον κίνησιν εἰ-
ληφὼς, καὶ κατὰ τοῦτο ὁμοιωθεὶς αὐτῷ, χαλεπῆς καὶ ἀρ-
γαλεωτάτης δεσποίνης τῆς ἀνάγκης ἐλευθερωθεὶς, κατηγο-
ρίας ἂν δεόντως τυγχάνοι. ὅτι τὸν ἐλευθερώσαντα οὐ θερα-
πεύει. τοιγαροῦν τὴν κατ' ἀπελευθέρων ἀχαρίστων ἀπαραίτη-
τον δίκην ὀρθότατα ἀρτίσει. τότε καὶ τὸ σῶμα ἀνεγερθὲν
πρὸς τὴν καθαρωτάτην τοῦ παντὸς μοῖραν οὐρανὸν τὰς ὄψεις
1 ἀνέτεινεν. ἵνα τῷ φανερῷ, τὸ ἀφανὲς ἐκ δήλως καταλαμ-
βάνηται. ἐπειδὴ τοίνυν τὴν πρὸς τὸ ὂν διανοίας ὁλκὴν ἀμή-
χανον ἦν ἰδεῖν, ὅτι μὴ τοὺς ἀχθέντας πρὸς αὐτὸν μόνους. ὃ γὰρ
πέπονθεν ἕκαστος αὐτὸς ἐξαιρέτως οἶδεν, εἴδωλον ἐναργὲς ἀϊ-
δοῦς ὄμματος, τὰ τοῦ σώματος ποιεῖ. δυνάμενα πρὸς αἰθέ-
ρα ἀνυψοῦν. ὁπότε γὰρ οἱ ἐκ φθαρτῆς παγέντες ὕλης ὀφθαλ-
μοί· τοσοῦτον ἐπέβησαν, ὡς ἀπὸ τοῦ τῆς γῆς χωρίου πρὸς τὸν μα-
κρὰν ὄντως ἀφεστῶτα ἀναπέχειν οὐρανόν, καὶ ψαύειν τῶν περά-
2 των αὐτοῦ, πόσον τινὰ χρὴ νομίσαι τὸν δρόμον τῶν τῆς ψυ-
χῆς ὀμμάτων. ἅπερ ὑπὸ πολλοῦ τοῦ τὸ ὂν καθιδεῖν τηλαυ-
γῶς ἱμέρου πτερωθέντα. οὐ μόνον πρὸς τὸν ἔσχατον αἰθέρα τεί-
νεται. ἀλλὰ καὶ τὸ ὅπου λιπὼν παντὸς τοῦ κόσμου τοὺς ὅρους ἐ-
πείγεται πρὸς τὸν ἀγένητον. διεξελθόντες οὖν περὶ τῶν ὁλοσχ-
ερεστέρων ἐν κόσμῳ φυτῶν, ἴδωμεν ὃν τρόπον καὶ τὰ ἐν τῷ ἀνθρώ-
πῳ, τῷ βραχεῖ κόσμῳ δένδρα ὁ πάνσοφος ἐδημιούργει θεός.
αὐτίκα τοίνυν ὥσπερ βαθύγειον χωρίον σῶμα τὸ ἡμέτερον
3 λαβὼν, διεξαμένας αὐτῷ τὰς αἰσθήσεις ἀπειργάζετο· κἄπειθ'
οἷα φυτὸν ἥμερον καὶ ὠφελιμώτατον, ἑκάστην αὐτῇ ἐνετίθει.
ἀκοὴν μὲν, εἰς οὖς. ὄψιν δὲ εἰς ὄμματα, καὶ εἰς μυκτῆρας ὄσφρη-
σιν καὶ ταῖς ἄλλαις, εἰς τὰ οἰκεῖα συγγενῆ χωρία. μαρτυρεῖ δέ μου
τῷ λόγῳ, ὁ θεσπέσιος ἀνὴρ, ἐν ὕμνοις λέγων ὧδε. ὁ φυτεύων
οὖς οὐκ ἀκούει, ὁ πλάσσων ὀφθαλμὸν οὐκ ἐπιβλέπει, καὶ
ταῖς διοικούσας μὲν τοι μέχρι σκελῶν τε καὶ χειρῶν, καὶ τῶν
ἄλλων τοῦ σώματος μερῶν, ὅσα ἐντός τε καὶ ἐκτὸς δυνάμεις ἀ-
4 πάσας εὐγενῆ μοχλεύματα εἶναι συμβέβηκε. τὰ δὲ ἀμείνω καὶ

πλειότερα τῷ μεσαιτάτῳ καὶ καρποφορεῖν δυναμένα δια-
φερόντως ἡγεμόνι προσεοίζου. ταῦτα δ' εἰσὶ, νόησις· κατά-
ληψις. εὐστοχία. μελέται. μνῆμαι· ἕξεις. διαθέσεις. τεχνῶν
ἰδέαι πολύτροποι. βεβαιότης ἐπιστημῶν. τῆς ἀρετῆς ἁπάσης
θεωρημάτων, ἄληστος ἀνάληψις. τούτων οὐδὲν οὐδεὶς ἱκα-
νὸς ἐν τοῖς φυτουργῆσαι· πάντων δὲ ἀθρόον, εἷς ὁ ἀγένητος τε-
χνίτης. οὐ πεποιηκὼς μόνον ἀλλὰ καὶ ποιῶν ἀεὶ, καθ' ἕκαστον
τῶν γινομένων τὰ φυτὰ ταῦτα. τοῖς εἰρημένοις ἐστὶν ἀκόλου- 1
θος, καὶ ἡ τοῦ παραδείσου φυτουργία· λέγεται γὰρ, ἐφύτευ-
σεν ὁ θεὸς παράδεισον ἐν ἐδὲμ κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἔθετο
ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασε. τὸ μὲν οὖν ἀμπέλων. καὶ ἐ-
λαιῶν. ἢ μηλεῶν. ἢ ῥοιῶν. ἢ τῶν παραπλησίων δένδρα οἴε-
σθαι, πολλὴ καὶ δυσθεράπευτος ἡ ἀλήθεια. ἀλλ' ὅπως μη-
δεὶς ὑπολάβῃ τὸν ποιητὴν χεῖρον εἶναί τινος τῶν γεγονότων,
ἀναγκαίως ἐπεβόησε μωυσῆς λέγων. χριστὸς βασιλεύων τῶν
αἰώνων. καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι. ὁ γὰρ δὴ θεός. καὶ πατὴρ 2
καὶ τεχνίτης καὶ ἐπίτροπος τῶν ἐν οὐρανῷ τε καὶ κόσμῳ, πρὸς
ἀλήθειάν ἐστι. καὶ μὴν τά γε μέλλοντα συσκιάζεται ἀπὸ τοῦ
αὖθις χρόνου τότε μὲν, βραχεῖ, τότε δὲ μακρῷ διαστήματι. δη-
μιουργὸς δὲ καὶ χρόνου ὁ θεός. καὶ γὰρ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ,
πατήρ· πατὴρ δὲ κόσμος, χρόνου. τὴν αὐτοῦ κίνησιν, γένεσιν
ἀποφήνας ἐκείνου. ὥστε οὐδὲν παρὰ θεῷ μέλλον τῷ καὶ τὰ
τῶν χρόνων ὑπηγμένῳ πέρατα. καὶ γὰρ οὐ χρόνος. ἀλλὰ τὸ
ἀρχέτυπον τοῦ χρόνου. καὶ παράδειγμα· ἐν αἰῶνι δὲ, οὔτε 3
παρελήλυθεν οὐδὲν, οὔτε μέλλει· ἀλλὰ μόνον ὑφέστηκεν. ἱκα-
νῶς οὖν διαλεχθέντος περὶ τούτων, σκεπτέον ἤδη καὶ περὶ
ἀφθαρσίας αὐτοῦ. τριτταὶ τοίνυν δόξαι παρὰ τοῖς φιλοσό-
φοις περὶ τούτου γεγόνασι. τῶν μὲν, ἀΐδιον φαμένων, ἀγένη-
τόν τε καὶ ἀνώλεθρον· τῶν δὲ, ἐξ ἐναντίας γενητόν τε καὶ
φθαρτόν. εἰσὶ δ' οἳ παρ' ἑκατέρων ἐκλαβόντες, τὸ μὲν γενητὸν,
ἀπὸ τῶν ὑστέρων. παρὰ δὲ τῶν προτέρων τὸ ἄφθαρτον, μικτὴν
δόξαν ἀπέλιπον. γενητὸν καὶ ἄφθαρτον οἰηθέντες αὐτὸν εἶναι 4

Δημόκριτος μὲν οὖν καὶ Ἐπίκουρος. καὶ ὁ πολὺς ὅμιλος τῶν
ἀπὸ τῆς στοᾶς φιλοσόφων, γένεσιν καὶ φθορὰν ἀπολείπουσι
τοῦ κόσμου. πλὴν οὐχ ὁμοίως. οἱ μὲν γὰρ, πολλοὺς κόσμους
ὑπογράφουσιν· ὧν τὴν γένεσιν ἀλληλοτυπίαις καὶ ἐπιπλο-
καῖς ἀτόμων, ἀνατιθέασι· τὴν δὲ φθορὰν, ἀντικοπαῖς καὶ
προσαράξεσι τῶν γεγονότων. οἱ δὲ στωϊκοὶ, κόσμον μὲν ἕνα γε-
νέσεως δ' αὐτοῦ, τὸν θεὸν αἴτιον. φθορᾶς δὲ, μηκέτι θεόν. ἀλ-
1 λὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἐν τοῖς οὖσι πυρὸς ἀκαμάτου δύναμιν
χρόνων μακραῖς περιόδοις ἀναλύουσαν τὰ πάντα εἰς ἑαυ-
τήν. ἐξ ἧς πάλιν, ἀναγέννησιν κόσμου συνίστασθαι προμηθείᾳ
τοῦ τεχνίτου. ἀριστοτέλης δὲ, ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον ἔφη
τὸν κόσμον εἶναι. δεινὴν δὲ ἀθεότητα κατεγίνωσκε τῶν τὰ-
ναντία διεξιόντων, οἳ τῶν χειροκμήτων οὐδὲν ᾠήθησαν διαφέ-
ρειν τὸ τοσοῦτον ἔργον θεοῦ· γενητὸν δὲ καὶ ἄφθαρτον φασὶν
ὑπὸ πλάτωνος ἐν τιμαίῳ δηλοῦσθαι. τινὲς δὲ οἴονται σοφι-
2 ζόμενοι, κατὰ πλάτωνα γενητὸν λέγεσθαι τὸν κόσμον, οὐ τῷ
λαβεῖν γενέσεως ἀρχὴν, ἀλλὰ τῷ εἴπερ ἐγένετο μὴ ἂν ἑτέ-
ρως ἢ τὸν εἰρημένον συστῆναι τρόπον. ἢ διὰ τὸ ἐν γενέσει καὶ με-
ταβολῇ τὰ μέρη θεωρεῖσθαι. βέλτιον δὲ καὶ ἀληθέστερον ὑ-
πονοεῖν τὸ πρότερον. οὐ μόνον ὅτι διαπαντὸς τοῦ συγγράμματος
πατέρα μὲν καὶ ποιητὴν καὶ δημιουργὸν τὸν θεὸν πλάστην ἐκεῖ-
νον, καλλίστον δὲ καὶ ἔγγονον τουτονὶ τὸν κόσμον ἀπ' ἀρχε-
τύπου νοητοῦ παραδείγματος μίμημα αἰσθητὸν, πάνθ' ὅσα ἐκεί-
3 νῳ νοητὰ περιέχοντα αἰσθητὰ ἐν αὐτῷ, τελειότατον πρὸς νοῦ
τελειότητα, ἐκμαγεῖον πρὸς αἴσθησιν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀριστοτέ-
λης ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ πλάτωνος. διὰ τὴν τῆς φιλοσο-
φίας αἰδῶ. μηδὲν ἂν ψευσάμενος· πατέρα δὲ τοῦ πλατωνικοῦ
δόγματος ἔνιοι νομίζουσι τὸν ποιητὴν ἡσίοδον, γενητὸν καὶ ἄ-
φθαρτον οἰόμενοι τὸν κόσμον ὑπ' ἐκείνου λέγεσθαι. γενητὸν
μὲν, ὅτι φησὶν

Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ' αὐτὰρ ἔπειτα.
Γαῖ' εὐρύστερνος πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.

ἄφθαρτον δὲ ὅτι διάλυσιν καὶ φθορὰν οὐ μεμήνυκεν αὐτοῦ.
χάος δὲ ὁ μὲν ἀριστοτέλης τόπον οἴεται. ὅτι τὸ δεξόμενον ἀνάγ-
κη προϋποκεῖσθαι σῶμά τι. τὸ τοίνυν γενητὸν εἶναι τὸν κόσμον
ἐναργέστατα πρὸ ἡσιόδου μεμήνυται· μακροῖς δὲ χρόνοις πρό-
τερον, ὁ τοῦ ἰουδαίων ἔθνους νομοθέτης Μωσῆς γενητὸν καὶ
ἄφθαρτον ἔφη τὸν κόσμον ἐν ἱεραῖς βίβλοις. εἰσὶ δὲ πέντε, ὧν
τὴν πρώτην ἐπέγραψε γένεσιν. ἐν ᾗ ἄρχεται τὸν τρόπον τοῦ-
τον. ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. τοὺς δὲ 1
ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον κατασκευάζοντας λόγους προτέρους
τακτέον· οἰκείαν ἀρχὴν λαβόντας. ἅπασι δὲ τοῖς φθορὰν
ἐνδεχομένοις· αἰτίαι διτταὶ τῆς ἀπωλείας. ἡ μὲν, ἐντὸς. ἡ
δὲ, ἐκτὸς προϋπόκεινται. σίδηρον γοῦν καὶ χαλκὸν. καὶ τὰς
τοιουτοτρόπους οὐσίας, εὕροις ἂν ἀφανιζομένας. ἐξ ἑαυ-
τῶν μὲν, ὅταν ἑρπινώδους νοσήματος τρόπον ἰὸς ἐπιδραμὼν δια-
φάγοι. πρὸς δὲ τῶν ἐκτὸς. ὅταν ἐμπιπραμένης οἰκίας. ἢ πό-
λεως, συναναφλεχθεῖσαι τῇ πυρὸς βιαίῳ ῥοπῇ διαλυθῶσιν. 2
ὁμοιοτρόπως δὲ καὶ ζώοις ἐπιγίνεται τελευτή· νοσήμασι μὲν
ἐξ ἑαυτῶν. ὑπὸ δὲ τῶν ἐκτὸς, σφαττομένοις. ἢ καὶ λευομέ-
νοις· ἢ ἐμπιπραμένοις. ἢ θάνατον οὐ καθαρόν. τὸν δι' ἀγχό-
νης ὑπομένουσιν. εἰ δὲ φθείρεται καὶ ὁ κόσμος ἐξ ἀνάγκης, ἤ-
τοι ὑπό τινος τῶν ἐκτὸς, ἢ πρός τινος τῶν ἐν αὐτῷ διαφθα-
ρήσεται δυνάμεων· ἀμήχανον δ' ἑκάτερον. ἐκτὸς μὲν γὰρ οὐ-
δέν ἐστι τοῦ κόσμου. πάντων εἰς τὴν συμπλήρωσιν αὐτοῦ συνε-
ρανισθέντων. οὕτω γὰρ εἷς τε ἐστι. καὶ ὅλος καὶ ἀγήρως. εἷς 3
μὲν καὶ ὅλος, διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν. ἀγήρως δὲ καὶ
ἄνοσος. ἐπειδὴ τὰ νόσοις καὶ γήρα σώματα ἁλωτὰ, θερμό-
τησι καὶ ψύξεσι καὶ ταῖς ἄλλαις ἐναντιώσεσι, προσεπιπι-
πτούσαις ἔξωθεν ἰσχυρῶς ἀνατρέπεται. ὧν οὐδεμία δύναμις
ἀποδρᾶσα κυκλοῦται καὶ ἐπιτίθεται παθῶν. μηδενὸς ἀποστα-
τοῦντος μέρους ἀλλ' ὁλοκλήρων ἐγκατειλημμένων εἴσω. εἰ δ'
ἄρα τι ἐστιν ἐκτὸς, πάντως ἂν εἴη κενὸν ἢ ἀπαθὴς φύσις, ἣν
ἀδύνατον παθεῖν τι ἢ δρᾶσαι. καὶ μὴν οὐδὲ ὑπό τινος αἰτίας 4

διαλυθήσεται τῶν ἐντὸς αὐτοῦ. πρότερον μὲν, ἐπειδὴ τοῦ ὅ-
λου τὸ μέρος καὶ μεῖζον ἔσται καὶ κραταιότερον ὅπερ ἐστὶν ἀτο-
πώτατον. ὁ γὰρ κόσμος ἀνυπερβλήτῳ κράτει χρώμενος, ἄ-
γει τὰ πάντα μέρη, πρὸς μηδενὸς αὐτῶν ἀγόμενος. ἔπειτα
διότι διττῶν οὐσῶν τῶν φθορᾶς αἰτιῶν, τῆς μὲν, ἐντός. τῆς δὲ,
ἐκτός. ἃ τὴν ἑτέραν οἴεται ὑπομένειν, δεκτικὰ καὶ τῆς ἑτέ-
ρας ἐστὶ πάντως. σημεῖον δὲ βοῦς ἵππος ἄνθρωπος. καὶ τὰ πα-
1 ραπλήσια ζῶα, διότι πέφυκεν ἀναιρεῖσθαι ὑπὸ σιδήρου. καὶ νό-
σῳ τελευτήσει. ἐπειδὴ γοῦν ὑπ' οὐδενὸς τῶν ἐκτὸς φθαρη-
σόμενος ἐλέγχθη ὁ κόσμος τῷ μηδὲν ἔξω καταλελεῖφθαι, πάν-
τως οὐδ' ὑπό τινος τῶν ἐν αὐτῷ διὰ τὴν προειρημένην
ἀπόδειξιν, καθ' ἣν οὐχ ἁλωτὸν τῇ ἑτέρᾳ τῶν αἰτιῶν. καὶ τὴν ἑ-
τέραν ἐπέφυκει δέχεσθαι. μαρτύρια δὲ, καὶ τὰ ἐν Τιμαίῳ
περὶ τοῦ τὸν κόσμον ἄνοσον εἶναι καὶ μὴ φθαρησόμενον, τά-
δε τῶν δὲ δὴ τεττάρων, ἓν ἕκαστον εἴληφεν ὅλον ἡ τοῦ κόσμου
2 σύστασις. ἐκ γὰρ πυρὸς παντὸς, ὕδατός τε καὶ ἀέρος καὶ γῆς
συνέστησεν αὐτὸν ὁ συνιστάς. μέρος οὐδὲν οὐδενὸς, οὐδὲ δύνα-
μιν ἔξωθεν ἀπολιπών· τάδε διανοηθείς· πρῶτον μὲν ἵνα ὅλον
ὅτι μάλιστα ζῶον τέλειον ἐκ τελείων μερῶν εἴη. πρὸς δὲ τού-
τοις ἓν ἅτε οὐχ ὑπολελειμμένων ἐξ ὧν ἄλλο τοιοῦτον γένοι-
τ' ἄν. Ἔτι δὲ, ἵνα ἀγήρω καὶ ἄνοσον ᾖ. κατανοῶν ὡς τῷ
σώματι θερμὰ καὶ ψυχρὰ, καὶ πάνθ' ὅσα δυνάμεις ἔχει ἰσχυ-
ρὰς, καὶ περιϊστάμενα ἔξωθεν, καὶ προσπίπτοντα ἀκαίρως
3 λυπεῖ. καὶ νόσους καὶ γῆρας ἐπάγοντα, φθίνειν ποιεῖ διὰ
τὴν αὐτὴν αἰτίαν. καὶ τὸν λογισμὸν τόνδε, θεὸς ὅλον ἐξ ὅ-
λων ἁπάντων τέλειον καὶ ἀγήρω καὶ ἄνοσον αὐτὸν ἐτεκτή-
νατο. τοῦτο μὲν δὴ παρὰ Πλάτωνος πρὸς τὴν ἀφθαρσίαν τοῦ
κόσμου μαρτύριον εἰλήφθω. τὸ δ' ἀγένητον παρὰ τῆς φυ-
σικῆς ἀληθείας. ἕπεται γὰρ τῷ γενομένῳ διάλυσις. ἀ-
φθαρσία δὲ τῷ ἀγενήτῳ· ἐπεὶ καὶ ὁ τὸ ἡμέτερον ἐκεῖνο
ποιήσας, τοῦτοι γενόμενον κατθανεῖν ὀφείλεται. δοκεῖ μὲν
4 ἀρχοκόπου συνηθείς. ἀλλ' ἀκολουθίαν τῆς φθορᾶς ὧ δ'

ἔχει· ἑτέρῳ δέ ἐστι τοιόνδε· πάνθ' ὅσα τῶν συνθέτων φθείρεται.
διάλυσιν εἰς τὰ ἐξ ὧν συνετέθη λαμβάνει. διάλυσις δὲ, οὐδὲν
ἦν ἄρα, ἢ πρὸς τὴν κατὰ φύσιν ἑκάστων ἐπάνοδος. ὥστε κα-
τὰ τοὐναντίον ἡ σύνθεσις εἰς τὸ παρὰ φύσιν τὰ συνελθόν-
τα βεβίασται...... δῆτα, οὕτως ἔοικεν ἀψευδέστατα ἔχειν. αἰθέρω
ποι γὰρ ἀπὸ τῶν τεσσάρων στοιχείων ἃ δὴ ὅλα τοῦ παντός ἐστιν.
οὐρανοῦ γῆς. ἀέρος τε καὶ πυρὸς, βραχέα μέρη δανεισάμενοι
συνεκράθησαν· τὰ δ' ἀνακραθέντα, τῆς κατὰ φύσιν θέσεως 1
ἐστέρηται. θερμότης μὲν, τῆς ἄνω φοιτοῦ· κάτω δὲ, τῆς γεώδους
καὶ βάρος ἐχούσης οὐσίας ἐπιλαφθείσης, καὶ τὸν ἄνω τό-
πον ἀντιλαβούσης. ὧν τὸ γεωδέστατον τῶν ἐν ἡμῖν, ἐπέχει κε-
φαλή. δεσμὸς δὲ φαυλότατος ὃν ἔσφιγξε βία, βίαιός ἐστι καὶ ὀ-
λιγοχρόνιος. ἐῤῥήγνυται, γὰρ θᾶττον ὑπὸ τῶν δεθέντων. ἅτε ἀ-
παυχενιζόντων διὰ πόθον ὑπὸ τῆς κατὰ φύσιν κινήσεως, πρὸς
» ἣν ἀποδιδόντα μετανίσταται· κατὰ γὰρ τὸν τραγικόν, χωρεῖ δ' ὀ-
» πίσω τὰ μὲν ἐκ γαίας φύντ' ἐς γαῖαν. τὰ δ' ἀπ' αἰθερίου βλα- 2
στάνοντα, εἰς οὐράνιον πόλον ἦλθε πάλιν. θνήσκει δ' οὐδὲν τῶν
γιγνομένων. διακρινόμενον δ' ἄλλο πρὸς ἄλλο, μορφὴν ἰδίαν
ἀπέδειξε. τοῖς μὲν δὴ φθειρομένοις ἅπασι, νόμος ἀναγέγρα-
πται καὶ θεσμὸς οὗτος· ὁπότε μὲν ὑφέστηκε τὰ συνεληλυθό-
τα ἐν τῇ κράσει πρὸς τῆς κατὰ φύσιν τάξεως ἀταξίας ἀντιμε-
τειληφυίας. τὸ πρὸς τοὺς ἐναντίους τόπους μετανίστασθαι. ὡς
τρόπον τινὰ ξενιτεύειν δοκεῖν. ὁπότε δὲ διαλύοιτο, πρὸς τὴν οἰ-
κείαν τῆς φύσεως λῆξιν ἀνακάμπτειν. ὁ δὲ κόσμος ἀμέτοχος τῆς 3
ἐν τοῖς λεχθεῖσιν ἀταξίας ἐστίν· ἐπεὶ φέρε θεασώμεθα. φθει-
ρομένου τὰ μέρη νυνὶ μὲν ἀνάγκη τετάχθαι παρὰ φύσιν ἕκαστα
χώραν. τοῦτο δ' ὑπονοεῖν οὐκ ἀγεννές. ἀρίστην γὰρ θέσιν καὶ τάξιν ἐναρ-
μόνιον τὰ τοῦ κόσμου μέρη εἴληχεν. ὡς ἕκαστον καθάπερ πατρί-
δι φιλοχωροῦν, μὴ ζητεῖν ἀμείνω μεταβολήν. διὰ τοῦτο, γῆ
μὲν, ὁ μεσαίτατος ἀπενεμήθη τόπος. ἐφ' ἣν πάντα τὰ γεώδη.
κἂν ἀναρρίψῃς τι τῶν γεωδῶν, κάτω φέρεται. τὸ δ' ἔστι σημεῖ-
ον χώρας τῆς κατὰ φύσιν. ἔνθα γὰρ μὴ ὑπὸ βίας ὅπου ἐνε- 4

χθὲν ἵσταται

χρὶ ἵσταται καὶ ἠρεμεῖ, τὸν οἰκεῖον ἐλληχε χῶρον. ὕδωρ δὲ ἐπὶ
γῆν ἀνακέχυται δεύτερον. ἀὴρ δὲ καὶ πῦρ, ἄχρι τοῦ μέσου πρὸς
τὸν ἄνω κεχώρηκεν· ἀὴρ μὲν, τὸν μεθόριον ὕδατος καὶ πυρὸς
κληρωσάμενον τόπον. πῦρ δὲ, τὸν ἀνωτάτω. διὸ κἂν ἁψάμε-
νος δᾷδα πρὸς γῆν καταστρέψῃς, ἡ φλὸξ οὐδὲν ἧττον ἀντιβιάσε-
ται. καὶ πρὸς τὴν φυσικὴν τοῦ πυρὸς κίνησιν ἐπικουφίσασα αὐ-
τὴν ἀναδραμεῖται. εἰ δὴ φθορᾶς μὲν αἴτιον ἡ παρὰ φύσιν κα-
1 τὰ τῶν ἄλλων ἔχει ζώων. ἐν δὲ τῷ κόσμῳ κατὰ φύσιν ἕκαστα
τῶν μερῶν διατέτακται τὰς οἰκείας διακληρωσάμενα χώρας,
ἐνδίκως ἂν λέγοιτο ὁ κόσμος ἄφθαρτος. ἔτι τοίνυν ἐκεῖνο παν
τί τῳ δῆλον. ὅτι φύσις ἑκάστη διατηρεῖν καὶ διασώζειν. εἰ δ' οἷόν-
τε ἦν, καὶ ἀθανατίζειν ἕκαστα ὧν φύσις ἐστὶν ἐσπούδακεν. ἡ μὲν
ἐν τοῖς δένδρεσι, τὰ δένδρα. ἡ δ' ἐν τοῖς ζώοις, τῶν ζώων ἕκα-
στον· ὑπεξαδυνατεῖ δὲ τὸ μέρος ἀναγκαίως ἄγειν πρὸς ἀϊδιότητα·
ἡ γὰρ ἔνδεια ἢ φλογμὸς, ἢ κρυμὸς. ἢ μυρία ἄλλα τῶν εἰωθό-
2 των ἐπισυνίστασθαι κατασκήψαντα διέσεισε καὶ διέλυσε τὸν
συνέχοντα δεσμὸν, καὶ τέλος κατέρρηξε. μικρά τε αὖ καὶ με
γάλα ἀγήρω διαφυλάττειν. ἀναγκαῖον οὖν τὴν τοῦ κόσμου φύ
σιν γλίχεσθαι τὴν ὅλου διαμονήν. οὐ γὰρ δὴ τῶν ἐπὶ μέρει,
ἐστὶ χείρων. ὡς ἄχρι διδράσκουσα καὶ λειποτακτοῦσα. νόσον ἀν-
θυγιείας, καὶ φθορὰν ἀντὶ σωτηρίας παντελοῦς ἐπιχειρεῖ
» τεχνάζειν. ἐπειδὴ πασάων ὕπερ ἤδε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα.
» ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται καλαὶ δέ τε πᾶσαι. ἀλλ' εἰ τοῦτ'
3 ἀληθές ἐστι, φθορὰν ὁ κόσμος οὐ δέξεται. διὰ τί; ὅτι ἡ συνέχου
σα φύσις αὐτὸν ἀήττητός ἐστι κατὰ πολλὴν ἰσχύος ῥώμην. τῶν
ἄλλων ὅσα βλάπτειν ἔμελλεν, ἅπαξ ἁπάντων ἐπικρατοῦσα.
διὸ καὶ πλάτων φησὶν, οὐδὲν οὔτε προσῄει αὐτῷ ποθὲν· αὐ-
τὸς γὰρ ἑαυτῷ τροφὴν τὴν ἑαυτοῦ φθίσιν παρέχων, καὶ πάν-
τα ἐν ἑαυτῷ καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ πάσχων καὶ δρῶν, ἐκ τέχνης γέγο-
νεν ἀρίστης. ἡγήσατο αὐτὸ ὁ συνθεὶς αὔταρκες ὂν, ἄμεινον ἔ-
4 σεσθαι μᾶλλον. ἢ προσδεές. ἀχρειωκότας γε μὴν κα-

κεῖνος ὁ λόγος ἐστὶν, ἐφ' ᾧ μειζόνως οἶδα σεμνυνομένους, ὡς
ἠκριβωμένῳ καὶ πάνυ ἀνεξελέγκτῳ. πυνθάνονται γὰρ, τί-
νος ἕνεκα τὸν κόσμον φθείρει ὁ θεός. ἤτοι γὰρ ὑπὲρ τοῦ μη-
κέτι κοσμοποιῆσαι, ἢ ὑπὲρ τοῦ ἕτερον κατασκευάσαι. τὸ
μὲν δὴ πρότερον, ἀλλότριον θεοῦ. πρὸς τάξιν γὰρ ἀταξίαν
μεταβάλλειν δέον, οὐ πρὸς ἀταξίαν τάξιν. εἶτα δ' ὅτι καὶ
μετάνοιαν, πάθος καὶ νόσημα δέξεται ψυχῆς. ἔδει γὰρ μὴ
κοσμοποιῆσαι τὸ παράπαν ἢ κρίνοντα πρέπειν αὐτῷ τὸ ἔρ- 1
γον, χαίροι τῷ γενομένῳ. τὸ δὲ δεύτερον ἄξιον οὐ βραχείας
ἐρευνῆς. εἰ γὰρ ἕτερον ἀντὶ τοῦ νῦν ὄντος κατασκευάσει,
πάντως ὁ γινόμενος, ἢ χείρων ἢ κρείττων. ἢ ὁμοίως ἀπο-
τελεσθήσεται. ὧν ἕκαστον ἐπίληπτον. εἰ μὲν γὰρ χείρων ὁ κό-
σμος, χείρων καὶ ὁ δημιουργός. ἀμώμητα δὲ καὶ ἀνεξέ-
λεγκτα καὶ ἀνεπανόρθωτα τὰ τοῦ θεοῦ. τελειοτάτῃ τέ-
χνῃ καὶ ἐπιστήμῃ δημιουργηθέντα. εὐπρεπὲς δὲ θεῷ. τὰ ἄ-
μορφα μορφοῦν. καὶ τοῖς αἰσχίστοις περιτιθέναι θαυμα- 2
στὰ κάλλη. εἰ δ' ὅμοιος, ὁ τεχνίτης οὐδὲν κομιδῆ νηπίων
παίδων διαφέρων. οἱ πολλάκις παρ' αἰγιαλοῖς ἀθύροντες
ψαμμίους γεωλόφους ἀνιστᾶσι· κἄπειθ' ὑφαιροῦντες ταῖς
χερσί. πάλιν ἐρείπουσιν. πολὺ γὰρ ἄμεινον τοῦ κατασκευά-
ζειν ὅμοιον μηδὲν μήτε ἀφαιροῦντα μήτε προστιθέντα. μή-
τε πρὸς τὸ ἄμεινον ἢ χεῖρον μεταβάλλοντα, τὸν ἐξ ἀρχῆς
γενόμενον ἅπαξ κατὰ χώραν ἐᾶν. εἰ δὲ κρείττονα δημιουρ-
γήσει, γενήσεται τότε κρείττων καὶ ὁ δημιουργός. ὥστ' ἡ- 3
νίκα κατεσκεύαζε, καὶ τὴν τέχνην καὶ τὴν διάνοιαν, ἦν ἀ-
τελέστερος. ὅπερ οὐδὲ θέμις ὑπονοεῖν. πρὸς δὲ τούτοις,
τὰ μὲν τῆς θνητῆς ἔργα χειρῶν, φθαρτὰ δεόντως ἂν γένοι-
το· τὰ δὲ τοῦ ἀθανάτου κατὰ τὸν εἰκότα λόγον, ἄφθαρ-
τα δήπου· τῇ γὰρ φύσει τῶν τεχνιτῶν, εὔλογον τὰ δη-
μιουργηθέντα ἐξομοιοῦσθαι. ἀποδείξεσι δ' οἱ περὶ τὸν Βοη-
θὸν κέχρηνται πιθανωτάταις. ἃς αὐτίκα λέξομεν. φα- 4

σὶ γάρ, εἰ γενητὸς καὶ φθαρτὸς ὁ κόσμος, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τι γενήσεται. ὅπερ καὶ τοῖς στωικοῖς ἀτοπώτατον δοκεῖ εἶναι· διότι οὐδὲ μίαν φθοροποιὸν αἰτίαν εὑρεῖν ἐστιν. οὔτ' ἐκτὸς ἢ τὸν κόσμον ἀνελεῖ. ἐκτὸς μὲν γὰρ οὐδέν ἐστιν, ὅτι μὴ τάχα που κενόν. τῶν στοιχείων ἀπηκριθέντων εἰς αὐτὸν ὁλοκλήρων, ὥστε δ' οὐδὲν νόσημα τοιοῦτον, ὃ γένοιτ' ἂν αἴτιον τῷ τοσούτῳ διαλύσεως. εἰ δ' ἀναιτίως φθείρε-
1 ται δῆλον ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἔσται ἡ γένεσις τῆς φθορᾶς ὅπερ οὐδ' ἡ διάνοια παραδέξεται. καὶ μὴν φασιν ὅτι γενικοὶ φθορᾶς τρόποι εἰσὶ τρεῖς, ὅ τε κατὰ διαίρεσιν, καὶ ὁ κατὰ ἀναίρεσιν τῆς ἐπεχούσης ποιότητος, καὶ ὁ κατὰ σύγχυσιν. τὰ μὲν οὖν ἐκ διεστηκότων αἰπόλια. βουκόλια. στρατεύματα. χοροί. ἢ πάλιν ἐν συναπτομένου σώματος παγέντα διαστάσει καὶ διαιρέσει λύεται. κατὰ δὲ ἀναίρεσιν τῆς ἐπεχούσης ποιότητος ὁ μετασχηματιζόμενος.
2 ἵνα μὴ δὲ ἑτεροειδῆ τινα τύπον παράσχῃ μορφῆς. κατὰ δὲ σύγχυσιν, ὡς ἡ παρὰ ἰατροῖς τετραφάρμακος αἱ δὲ δυνάμεις τῶν συνενεχθέντων, ἠφανίσθησαν εἰς ἐξαιρέτους μιᾶς γένεσιν ἀποτελεσθεῖσαι· ποίῳ δὴ τούτων ἄξιον, τὸν κόσμον φθείρεσθαι φάναι. τῷ κατὰ διαίρεσιν· ἀλλ' οὔτε ἐκ διεστηκότων ἐστὶν ὡς τὰ μέρη σκεδασθῆναι. οὔτε ἐκ συναπτομένων ὡς διαλυθῆναι. οὔτε τὸν αὐτὸν τρόπον τοῖς ἡμετέροις ἑνοῦται σώμασι. τὰ μὲν γὰρ ἐπικήρως τε ἐξ ἑαυ-
3 τῶν ἔχει καὶ δυναστεύεται περὶ μυρίων ἀφ' ὧν βλάπτεται. τοῦ δ' ἀηττήτου ἡ ῥώμη περιττῇ τινι περιουσίᾳ πάντων κατακρατοῦσα. ἀλλ' ἀναιρέσει παντελεῖ τῆς ποιότητος, ἀλλ' ἀμήχανον τοῦτό γε· μένει γὰρ κατὰ τοὺς τἀναντία αἱρουμένους ἡ τῆς διακοσμήσεως ποιότης ἐπ' ἐλάττονος οὐσίας τῇ τοῦ ἰδιοσταλεῖσα κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν. ἀλλὰ τῷ κατὰ σύγχυσιν, ἄπαγε. δεήσει γὰρ πάλιν ὡς τὸ μὴ ὂν γίγνεσθαι τὴν φθορὰν
4 παραδέχεσθαι. τοῦ χάριν; ὅτι εἰ μὲν ἕκαστον ἐν μέρη τῶν στοιχείων.

ἐφθείρετο, μεταβολὴν ἣ δύναται τὴν εἰς ἕτερον δέχεσθαι. πάν-
των συλλήβδην ἀθρόον κατὰ σύγχυσιν ἀναιρουμένων, ἀνάγκη
ὑπονοεῖν τὸ ἀδύνατον. ἐκεῖνο δ' ἄξιον διαπορῆσαι, τίνα τρόπον
ἔσται παλιγγενεσία, πάντων εἰς πῦρ ἀναλυθέντων. ἐξαναλωθεί-
σης γὰρ τῆς οὐσίας ὑπὸ πυρὸς, ἀνάγκη καὶ τὸ πῦρ οὐκ ἔτ'
ἔχον τροφὴν ἀποσβεσθῆναι. μένοντος μὲν οὖν, ὁ σπερματικὸς
ἐσώζετο λόγος τῆς διακοσμήσεως. ἀναλυθέντος δὲ, συναπή-
ρηται. τὸ δ' ἔπν' ἔκθεσμον καὶ ἀσέβημα ἤδη διπλοῦν. μὴ μόνον 1
φθορὰν τοῦ κόσμου κατηγορεῖν, ἀλλὰ καὶ παλιγγενεσίαν ἀναι-
ρεῖν. ὥσπερ ἀκοσμίᾳ καὶ ἀπραξίᾳ καὶ τοῖς πλημμελέσι πᾶσι
χαίροντος θεοῦ. τὸν δὲ λόγον, ἀκριβέστερον ὧδε διερευνητέον.
πυρὸς, τριττὸν εἶδος. τὸ μὲν, ἄνθραξ. τὸ δὲ, φλόξ. τὸ δὲ, αὐ-
γή. ἄνθραξ μὲν οὖν ἐστι, πῦρ ἐν γεώδει. ὃν τρόπον ἕξεως πνευ-
ματικῆς περιφώλευκε καὶ ἐλλοχᾷ δι' ὅλης ἄχρι περάτων τε-
ταμένον. φλὸξ δέ ἐστιν, ὅπερ ἐκ τροφῆς αἴρεται μετεωριζόμε-
νον. αὐγὴ δὲ, τὸ ἀποστελλόμενον ἐκ φλογὸς, συνεργὸν ὀφθαλ- 2
μοῖς. εἰς τὴν τῶν ὁρατῶν ἀντίληψιν. μέσην δὲ χώραν αὐγῆς τε
καὶ ἄνθρακος εἴληχε φλόξ. σβεσθεῖσα μὲν γὰρ, εἰς ἄνθρακα
τελευτᾷ. ζωπυρουμένη δ' ἔχει φέγγος. ὃ τὴν καυστικὴν ἀφῃ-
ρημένον δύναμιν, ἀστράπτει. εἰ κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν οὖν τὸν
κόσμον ἀναλύεσθαι φαμὲν, ἄνθραξ μὲν οὐκ ἂν γένοιτο, διότι
παμπληθὲς ὑπολείψεται τοῦ γεώδους. ὡς τὸ πῦρ ἐγκατει-
λῆφθαι συμβέβηκεν. ἀρέσκει δὲ μηδὲν τότε τῶν ἄλλων ὑφε-
στάναι σωμάτων. ἀλλὰ γῆν καὶ ὕδωρ καὶ ἀέρα, εἰς ἄκρατον 3
πῦρ ἀναλύεσθαι. καὶ μὴν οὐδὲ φλόξ. ἅμμα γὰρ τροφῆς ἐστι.
μηδενὸς δὲ καταλειφθέντος, ἀτροφήσασα αὐτίκα ἀποσβε-
σθήσεται. τούτοις ἕπεται, τὸ μὴ δ' αὐγὴν ἀποτελεῖσθαι. καθ'
ἑαυτὴν γὰρ ὑπόστασιν οὐκ ἔχει. ῥεῖ δ' ἀπὸ τῶν προτέρων ἄν-
θρακος καὶ φλογὸς, ἀφ' οὗ μὲν ἔλαττον, πολὺ δ' ἀπὸ φλογός.
ἐκείνων δ' ὡς ἐδείχθη κατὰ τὴν ἐκπύρωσιν οὐκ ὄντων, οὐδ'
ἂν αὐγὴ γένοιτο. ὥστ' ἀμήχανον παλιγγενεσίαν τὸν κόσμον 4

λαβεῖν, μηδενὸς ἐν τῷ φθειρομένῳ σπερματικοῦ λόγου. ἐξ ὧν ἐστι
δῆλον, ὅτι ἀγένητος καὶ ἄφθαρτος ὢν διατελεῖ. δίχα τοίνυν
τῶν εἰρημένων, κἀκεῖνο χρήσιμον αὐτῆς εἰς πίστιν, ὃ καὶ τοὺς
μὴ παρὰ τοῦ μέτρου φιλονεικεῖν αἱρουμένους ἐπισχήσεται.
τῶν ἐν ταῖς συζυγίαις ἐναντίων ἀμήχανον τὸ μὲν, εἶναι. τὸ δὲ,
μή· λευκοῦ γὰρ ὄντος, ἀνάγκη καὶ μέλαν ὑπάρχειν, καὶ με-
γάλου βραχὺ, καὶ περιττοῦ, ἄρτιον καὶ γλυκέως πικρόν.
1 καὶ ἡμέρας νύκτα, καὶ ὅσα τούτοις ὁμοιότροπα. γινομένης δ'
ἐκπυρώσεως, ἀδύνατόν τι συμβήσεται· τὸ μὲν γὰρ ἕτερον ὑ-
πάρξει τῶν ἐν ταῖς συζυγίαις. τὸ δὲ ἕτερον οὐκ ἔσται· φέρε δ'
οὑτωσὶ θεασώμεθα. πάντων γὰρ εἰς πῦρ ἀναλυθέντων, κοῦ-
φον μὲν ἔσται καὶ μανὸν καὶ θερμόν. ἴδια γὰρ πυρὸς ταῦτα·
βαρὺ δ' οὐδὲν ἢ πυκνὸν, ἢ ψυχρόν. τὰ τοῖς λεχθεῖσιν ἐναντία·
πῶς οὖν αὕτης ἐπιχεῖται μᾶλλον τὴν περιπλεγμένην ἐκ τῆς
ἐκπυρώσεως ἀκοσμίαν ἢ τὰ φύσει συνυπάρχοντα δεικνὺς ἀ-
2 παρτώμενα τῆς συζυγίας. ἡ δ' ἀλλοφρίωσις ἐπὶ τοσοῦτον κε-
χώρηκεν, ὡς τοῖς μὲν ἀϊδιότητα προσομολογεῖν. τοῖς δὲ ἀνυ-
παρκτον. Ἔτι τοίνυν κἀκεῖνό μοι δοκεῖ, μὴ ἀπὸ σκοποῦ τοῖς ἰ-
χνηλατοῦσι τἀληθὲς εἰρῆσθαι. φθειρόμενος ὁ κόσμος, ἤτοι ὑ-
πό τινος φθαρήσεται αἰτίας, ἢ ὑπὸ θεοῦ. ὑπ' ἄλλου δὲ οὐ-
δενὸς τὸ παράπαν δέξεται διάλυσιν. οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ μὴ πε-
ριεχόμενον καὶ κρατούμενον ἀσθενέστερον δήπου τοῦ περιέχον-
τος, ὑφ' οὗ καὶ κατακρατεῖται. ὑπὸ δὲ θεοῦ φθείρεσθαι λέ-
3 γειν αὐτὸν, πάντων ἀνοσιώτατον. ὁ γὰρ θεὸς, οὐκ ἀταξίας,
καὶ ἀκοσμίας, καὶ φθορᾶς. ἀλλὰ τάξεως καὶ εὐκοσμίας καὶ
ζωῆς, καὶ παντὸς αἴτιος ἀγαθοῦ ὡμολόγηται παρὰ τοῖς
τἀληθῆ δοξάζουσι. προσφιλοτεχνοῦντες δέ τινες τῶν ἀΐ-
διον ὑπολαμβανόντων τὸν κόσμον εἶναι, καὶ τοιούτῳ πρὸς
κατασκευὴν λόγῳ χρῶνται. φθορᾶς τέτταρας εἶναι τρό-
πους τὰς ἀνωτάτω συμβέβηκε. πρόσθεσιν, ἀφαίρεσιν, μετά-
4 θεσιν. καὶ ἀλλοίωσιν, δυὰς μὲν οὖν, προσθέσει μονάδος. εἰς

τριάδα φθείρεται· μηκέτι μένουσα δυάς. τριὰς δ' ἀφαιρέσει
μονάδος, εἰς δυάδα· μεταθέσει δὲ, τὸ ε στοιχεῖον εἰς η, ὅταν
αἱ μὲν ἐγκάρσιοι πρόμηλοι πρὸς ὀρθὰς διαναστῶσιν. ἡ δὲ
πρὸς ὀρθὰς ἐπιζευγνυμένη πλαγιασθεῖσα συνάψῃ ταῖς παρ' ἑ-
κάτερα. κατ' ἀλλοίωσιν δὲ, μεταβάλλων οἶνος εἰς ὄξος. τῶν
δὲ κατειλεγμένων τρόπων, οὐδεὶς ἐφάπτεται τοῦ κόσμου τὸ
παράπαν. ἐπεὶ καὶ τί φαμεν, πεφυκέναι τι τῷ κόσμῳ πρὸς
ἀναίρεσιν; ἀλλ' οὐδέν ἐστιν ἐκτὸς, ὃ μὴ μέρος γέγονεν αὐτοῦ ὅ- 1
λου. περιέχεται γὰρ καὶ κατακρατεῖται. ἀλλ' ἀφαιρεῖσθαι;
πρῶτον μὲν τὸ ἀφαιρεθὲν, πάλιν κόσμος ἔσται τοῦ νῦν βρα-
χύτερος. ἔπειτα ἀμήχανον ἔξω τι σῶμα τοῦ ὅλου διαρθρω-
θὲν τῆς συμφυΐας σκεδασθῆναι. ἀλλὰ τὰ μέρη μετατίθε-
σθαι; μένει μὲν οὖν ἐν ὁμοίῳ, τοὺς τόπους οὐκ ἐναλλάττον-
τα. οὐ γὰρ ἐποχηθήσεταί ποτε ἐπὶ ὕδατι πᾶσα ἡ γῆ οὔθ' ὕ-
δωρ ἀέρι. καὶ οὗτος, πυρί. ἀλλὰ τὰ μὲν φύσει βαρέα, ἐν γῇ.
καὶ ὕδωρ τὸν μέσον ὑφέξει τόπον. γῆς μὲν, θεμελίου τρό- 2
πον ὑπερειδούσης· ὕδατος δ' ἐπιπολάζοντος. ἀὴρ δὲ καὶ πῦρ
τὰ φύσει κοῦφα, τὸν ἄνω. καὶ μὴν οὐδὲ κατὰ ἀλλοίωσιν
φθείρεσθαι νομιστέον. ἰσοκρατὴς γὰρ ἡ τῶν στοιχείων μετα-
βολή. τὸ δ' ἰσοκρατὲς, ἀκλινοῦς βεβαιότητος καὶ ἀσαλεύ-
του μονῆς αἴτιον. ἅτε μὴ πλεονεκτούμενον. ὥστε ἡ ἀντίδοσις
καὶ ἡ ἀντέκτισις τῶν δυνάμεων ἀναλογίαις ἐξισουμένη κα-
νόσιν ὑγείας καὶ ἀπελευθέρου σωτηρίας δημιουργός. ἐξ ὧν ἀΐ-
διος ὁ κόσμος ἀποδείκνυται. Θεόφραστος μέντοι φησὶ τοὺς γένε- 3
σιν καὶ φθορὰν τοῦ κόσμου κατηγοροῦντας, ἀπὸ τεττάρων
ἀπατηθῆναι τῶν μεγίστων. γῆς ἀνωμαλίας. θαλάττης ἀναχω-
ρήσεως. ἑκάστου τῶν τοῦ ὅλου μερῶν διαλύσεως. χερσαίων φθορᾶς
κατὰ γένη ζῴων. κατασκευάζει δὲ, τὸ μὲν πρῶτον οὕτως. εἰ μὴ γε-
νέσεως ἀρχὴν ἔλαβεν ἡ γῆ, μέρος ὑπανεστὼς οὐδὲν ἂν ἔτι αὐτῆς
ἑωρᾶτο. χθαμαλὰ δ' ἤδη, τὰ ὄρη πάντα ἐγεγένητο. καὶ οἱ γεώλο-
φοι πάντες, ἰσόπεδοι τῇ πεδιάδι τοσούτων γὰρ καθ' ἕκαστον ἐνιαυ- 4

τὸν ὄμβρων ἐξ αἰδίου φερομένων, εἰκὸς ἦν τὰ διηρμένα εἰς ὕ-
ψος, τὰ μὲν, χειμάρροις ἀπερρῆχθαι. τὰ δ' ὑπονοστήσαντα
κεχαλάσθαι. πάντα δὲ διὰ πάντων ἤδη λελειάνθαι· νυνὶ δὲ,
συνεχεῖς ἀνωμαλίαι. καὶ παμπόλλων ὀρῶν αἱ πρὸς ὕψος ὑ-
περβολαὶ, μήνυμά τ' ἐστὶ, τοῦ τὴν γῆν μὴ ἀΐδιον εἶναι. πάλαι γὰρ
ὡς ἔφην ἐν ἀπείρῳ χρόνῳ ταῖς ἐπομβρίαις ἀπὸ περάτων ἐπὶ
πέρατα πᾶσα λεωφόρος ἐγεγόνει. πέφυκε γὰρ ἡ ὕδατος
1 φύσις καὶ μάλιστα ἀφ' ὑψηλοτάτων καταράττουσα, τὰ μὲν,
ἐξωθεῖν τῇ βίᾳ. τὰ δὲ, τῷ συνεχεῖ τῆς ψεκάδων κλάπτουσα
κοιλαίνειν. ὑπεργάζεσθαί τε τὴν σκληρόγεων καὶ λιθωδε-
στάτην, ὀρυκτήρων οὐκ ἔλαττον. καὶ μὴν ἥ γε θάλασσά φασιν
ἤδη μεμείωται. μάρτυρες δὲ, αἱ νήσων εὐδοκιμώταται.
ῥόδος τε καὶ δῆλος· αὗται γὰρ τὸ μὲν παλαιὸν ἠφανισμέ-
ναι κατὰ τῆς θαλάττης ἐδεδύκεσαν ἐπικλυζόμεναι. χρό-
νῳ δ' ὕστερον ἐλαττουμένης ἠρέμα, κατ' ὀλίγον ἀνίσχουσαι διε-
2 φάνησαν, ὡς αἱ περὶ αὐτῆς γραφεῖσαι μηνύουσιν ἱστορίαι.
πρὸς δὲ τούτοις, μεγάλων πελαγῶν μεγάλους κόλπους καὶ
βαθεῖς ἀναξηρανθέντας, ἠπειρῶσθαι καὶ γεγενῆσθαι τῆς
παρακειμένης χώρας μοίρας οὐ λυπρὰς, σπειρομένους καὶ
φυτευομένους. οἷς σημεῖα, τὰ τῆς παλαιᾶς ἐναπολελεῖ-
φθαι θαλαττώσεως, ψηφῖδάς τε καὶ κόγχας, καὶ ὅσα ὁ-
μοιότροπα πρὸς αἰγιαλοὺς εἴωθεν ἀποβράττεσθαι. εἰ δὲ μει-
οῦται ἡ θάλαττα, μειωθήσεται μὲν ἡ γῆ. μακραῖς δὲ ἐνιαυ-
3 τῶν περιόδοις, καὶ εἰσάπαν ἑκάτερον στοιχεῖον ἀναλυθήσε-
ται, δαπανηθήσεται καὶ ὁ σύμπας ἀὴρ, ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἐ-
λαττούμενος. ἀποκριθήσεται δὲ τὰ πάντα, εἰς μίαν οὐσίαν
τὴν πυρός. πρὸς δὲ τὴν τοῦ τετάρτου κατασκευὴν κεφαλαίου,
χρῶνται λόγῳ τοιῷδε. φθείρεται πάντως ἐκεῖνο, οὗ πάντα τὰ
μέρη φθαρτά ἐστι. τοῦ δὲ κόσμου πάντα τὰ μέρη φθαρτά ἐστι.
φθαρτὸς ἄρα καὶ ὁ κόσμος. ὃ δὲ ὑπερεθέμεθα, νῦν ἐπισκε-
4 πτέον. ποῖον μέρος τῆς γῆς, ἵνα ἀπὸ ταύτης ἀρξώμεθα, μεῖζον

ἢ ἔλαττον, οὐ χρόνῳ διαλυθήσεται. λίθων οἱ κραταιότατοι
ἆρ' οὐ μυδῶσι καὶ σήπονται κατὰ τὴν ἕξεως ἀσθένειαν; (ἡ δ' ἐστὶ πνευ-
ματικὸς τόνος δεσμὸς οὐκ ἄρρηκτος, ἀλλὰ μόνον δυσδιάλυ-
τος) θρυπτόμενοι καὶ ῥέοντες, εἰς λεπτὴν τὸ πρῶτον ἀναλύον-
ται κόνιν, εἶθ' ὕστερον δαπανηθέντες, ἐξαναλύονται; τί δ' εἰ μὴ
πρὸς ἀνέμου ῥιπίζοιτο τὸ ὕδωρ οὐκ ἀκίνητον ἐαθὲν, ὑφ' ἡσυ-
χίας νεκροῦται; μεταβάλλει γοῦν. καὶ δυσωδέστατον γίγνεται,
οἷα ψυχὴν ἀφῃρημένον ζῷον. αἵ γε μὴν ἀέρος φθοραὶ, παντί- 1
τῳ δῆλον· νοσεῖν γὰρ καὶ φθίνειν. καὶ τρόπον τινὰ ἀποθνήσκειν
πέφυκεν, ἐπεὶ, τί ἄν τις μὴ στοχαζόμενος, ὀνομάτων εὐπρε-
πείας, ἀλλὰ τἀληθοῦς, εἴποι λοιμὸν εἶναι, πλὴν ἀέρος θά-
νατον. τὸ οἰκεῖον πάθος ἀναχέοντος ἐπὶ φθορᾷ πάντων, ὅσα ψυ-
χῆς μεμοίραται. τί χρὴ μακρηγορεῖν περὶ πυρός. ἀτροφῆσαν
γὰρ, αὐτίκα σβέννυται· εἰ δὴ τῶν μερῶν ἕκαστον τοῦ κόσμου φθο-
ρὰν ὑπομένει, δηλονότι καὶ ὁ ἐξ αὐτῶν παγεὶς κόσμος ἄφθαρ-
τος οὐκ ἔσται. τὸν δὲ τέταρτον καὶ λοιπὸν λόγον ἀκριβέστερον ὧ 2
δέ φασιν εἰ ὁ κόσμος ἀΐδιος ἦν, ἦν ἂν καὶ τὰ ζῷα ἀΐδια. καὶ πο-
λύ γε μᾶλλον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, ὅσῳ καὶ τῶν ἄλλων
ἄμεινον. ἀλλὰ καὶ ὀψίγονον φανῆναι τοῖς βουλομένοις ἐρευ-
νᾶν τὰς φύσεις. εἰκὸς γὰρ. μᾶλλον δ' ἀναγκαῖον, ἀνθρώποις συ-
νυπάρξαι τὰς τέχνας· ὡς ἂν ἰσήλικας. οὐ μόνον ὅτι λογικῇ
φύσει ἐμμέθοδον τὸ οἰκεῖον, ἀλλὰ καὶ ὅτι ζῆν ἄνευ τούτων. οὐκ
ἔστιν. ἴδωμεν οὖν τοὺς ἑκάστων χρόνους ἀναλογιζόμενοι τῶν ἐπι-
τραγῳδουμένων θεοῖς μύθων. εἰ μὴ ἀΐδιος ἄνθρωπος, οὐδ' ἄλ- 3
λο τι ζῷον. ὥστε, οὐδὲ αἱ δεδεγμέναι ταῦτα χῶραι. γῆ. καὶ ὕ-
δωρ. καὶ ἀὴρ, ἐξ ὧν τὸ φθαρτὸν εἶναι τὸν κόσμον, δῆλόν ἐστιν.
ἀναγκαῖον δὲ πρὸς τὴν τοσαύτην εὑρησιλογίαν ἀπαντῆσαι·
μή τις τῶν ἀπειροτέρων ὑπαχθῇ. καὶ ἀρκτέον γε, τῆς ἀν-
τιρρήσεως, ἀφ' οὗ καὶ τῆς ἀπάτης οἱ σοφισταί. τὰς ἀνωμαλίας,
οὐκ ἔτ' ἐχρῆν εἶναι τῆς γῆς, εἴπερ ἀΐδιος ἦν ὁ κόσμος. δια-
τί ὦ γενναῖε φήσουσι γὰρ ἕτεροι παρελθόντες. ὅτι δένδρων 4

οὐδὲν αἱ φύσεις τῶν ὀρῶν διαφέρουσιν. ἀλλὰ καθάπερ ἐκεῖνα καιροῖς μὲν τισὶ φυλλορροεῖ, καιροῖς δὲ πάλιν ἀνηβᾷ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν ὀρῶν, τὰ μὲν, ἀποθραύεται μέρη, τὰ δὲ, προσφύεται. μακροῖς δὲ χρόνοις ἡ πρόσφυσις καθίσταται γνώριμος. διότι τὰ μὲν δένδρα ὠκυτέρα χρώμενα τῇ φύσει, θᾶττον καταλαμβάνειν ἔχει τὴν ἐπίδοσιν. τὰ δ᾽ ὄρη βραχυτέρα. διὸ καὶ τὰς ἐκφύσεις αὐτῶν αἰσθητὰς ὅτι μὴ χρόνῳ
1 μακρῷ μόλις εἶναι συμβέβηκεν· ἐοίκασί τε τὸν τρόπον τῆς γενέσεως αὐτῶν ἀγνοεῖν. ἐπεὶ κἂν ἴσως αἰδεσθέντες ἡσύχασαν. φθόνος δ᾽ οὐδεὶς ἀναδιδάσκειν. ἔστι δ᾽ οὔτε νέον τὸ λεγόμενον οὔθ᾽ ἡμέτερον ῥῆμα· ἀλλὰ παλαιῶν καὶ σοφῶν ἀνδρῶν. οἷς οὐδὲν ἀδιερεύνητον τῶν εἰς ἐπιστήμην ἀναγκαίων ἀπολέλειπται· ὅταν τὸ κατακεκλεισμένον ἐν τῇ γῇ πυρῶδες, ἄνω τῇ τοῦ πυρὸς ἐλαύνηται φυσικῇ δυνάμει, πρὸς τὸν οἰκεῖον τόπον στείχει. κἂν τινος λάβηται βραχείας ἀναπνοῆς, ἄνω
2 μὲν συναναςπᾷ πολλὴν τῆς γεώδους οὐσίας ὅσον ἂν οἷόν τε ᾖ. ἔξω δ᾽ ἐπιγινόμενον, φέρεσθαι βραχυτέραν. ἣ καὶ μέχρι πολλοῦ συμπαρελθεῖν βιασθεῖσα, πρὸς μήκιστον ἀρθεῖσα ὕψος συστέλλεται κορυφουμένη· καὶ πρὸς ὀξεῖαν ἀποτελευτᾷ κορυφὴν, πυρὸς σχῆμα μιμουμένη. γίνεται γὰρ τοῦ κουφοτάτου καὶ βαρυτάτου τότε τῇ φύσει ἀντιπάλων, ἀναγκαία συρραξάντων διαμάχη, πρὸς τὴν οἰκείαν ἑκατέρου χώραν ἐπειγομένου, καὶ τὸ βιαζόμενον ἀντιτείνοντος. τὸ μὲν
3 δὴ πυρῶδες συνανέλκον γῆν ὑπὸ τοῦ πόθου ἀεὶ τὴν νοστικὴν, βρίθειν ἀναγκάζεται. ἡ δὲ γῆ κατωτάτω ταλαντεύουσα, τῷ τοῦ πυρὸς ἀνωφοίτῳ ἐπελαφρισθεῖσα, μόλις ὑπὸ δυνατωτέρας τῆς ἐπικουφιζούσης ἰσχύος, ἄνω πρὸς τὴν τοῦ πυρὸς ἕδραν ὠθεῖται καὶ ἵσταται. τί οὖν θαυμαστὸν εἰ μὴ τὰ ὄρη ταῖς τῶν ὑετῶν φοραῖς ἐξανήλωται. τῆς συνεχούσης αὐτὰ δυνάμεως ὑφ᾽ ἧς καὶ διανίσταται μάλα παγίως καὶ κρα-
4 ταιῶς ἀνειλημμένης· λυθέντος γὰρ δεσμοῦ τοῦ συνέχοντος,

εἰκὸς ἦν διαλυθῆναι καὶ πρὸς ὕδατα σκεδασθῆναι. δυνάμει
τε σφιγγομένη τῇ τοῦ πυρὸς, στεγανωτέρον πρὸς τὰς τῶν ὑετῶν
φορὰς ἀντέχει. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν λελέχθω περὶ τῆς τὴν ἀ-
νωμαλίαν τῆς γῆς πίστιν οὐκ εἶναι γενέσεως καὶ φθορᾶς κό-
σμου. πρὸς δὲ τὸ ἀπὸ τῆς μειώσεως τῆς θαλάσσης ἐπιχει-
ρηθὲν, ἐκεῖνο δεόντως ἂν λέγοιτο. μὴ τὰς ἀνισχούσας νήσους
αὐτὸ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰ μὴ δ' εἴ τινες ἀπὸ τοῦ μᾶλλον κατακλυζό-
μεναι τοῖς πάλαι χρόνοις, αὖθις ἠπειρώθησαν σκοπεῖν 1
χρή. φυσιολογίας γὰρ ἀντίπαλον φιλονεικία. ὑπόθηκον
ἡγουμένοις ἀλήθειαν ἰχνηλατήσειν. ἀλλὰ πολυπραγμονεῖ-
ται καὶ τοὐναντίον. ὅτι μὲν ἠπείροις οὐ παράλιοι μόνον,
ἀλλὰ καὶ μεσόγειοι μοῖραι κατεπόθησαν. ὅτι δὲ χέρσος
θαλαττωθεῖσα μυριοφόροις ναυσὶν ἐμπλεῖται, ἡ περὶ τὸν
σικελικὸν πορθμὸν ᾀδομένη ἱστορία, ἀγνοεῖται παρ' οὐδενὸς τῶν
ἐλλογίμων. τὸ παλαιὸν ἠπείρῳ ἰταλία σικελίαν προσά-
πτουσα. μεγάλων δὲ τῶν παρ' ἑκάτερα πελαγῶν βιαίοις πνεύ- 2
μασιν ἐξ ἐναντίας ἀντιδραμόντων, ἡ μεθόριος ἐπεκλύσθη
καὶ ἀνερράγη. παρ' ἣν καὶ πόλις ἐπώνυμος τοῦ πάθους ῥή-
γιον κτισθεῖσα ὠνομάσθη. καὶ τοὐναντίον οὗ προσεδόκησεν
αὖτις ἀπέβη. συνεζεύχθη μὲν γὰρ τὰ πρὶν διεστῶτα πε-
λάγη, κατὰ τὴν σύρρευσιν ἑνωθέντα. ἡ δ' ἡνωμένη γῆ, τῷ
μεθορίῳ πορθμῷ διεζεύχθη. παρ' ὃν ἤπειρος οὖσα σικελία
νῆσος ἐβιάσθη γενέσθαι. πολλὰς δὲ καὶ ἄλλας λόγος τῆς
θαλάττης ὑπερχούσης ἠφανίσθαι πόλεις καταποθείσας. 3
ἐπεὶ καὶ κατὰ πελοπόννησον, φασὶ τρεῖς. αἴγειραν. βοῦ-
ράν τε, καὶ ὑψηλὴν ἑλίκην, πολλῇ τοῦ πελάγους ἐπικλυ-
σθῆναι φορᾷ. ἡ δὴ ἀτλαντὶς νῆσος ἅμα λιβύης καὶ ἀσίας
μείζων, ἥ φησιν ἐν τιμαίῳ πλάτων ἡμέρᾳ μιᾷ καὶ νυκτὶ,
σεισμῶν ἐξαισίων καὶ κατακλυσμῶν γενομένων δῦσα κατὰ
τῆς θαλάττης, ἐξαίφνης ἠφανίσθη· γενομένη πέλαγος οὐ-
πλωτόν. ἀλλὰ βαραθρῶδες. οὐδὲν οὖν εἰς τὸ φθείρεσθαι 4

τὸν κόσμον ἡ πλασθεῖσα τῷ λόγῳ μείωσις τῆς θαλάττης συ-
νηγορεῖ. φαίνεται γὰρ ὧν μὲν ἐξαναχωροῦσα, τὰ δ' ἐπικλύ-
ζουσα. ἐχρῆν δὲ, μὴ θάτερον τῶν γινομένων, ἀλλὰ συνάμ-
φω θεωροῦντας ἐπικρίνειν. ἐπεὶ κἂν τοῖς περὶ βίον ἀμφι-
σβητήμασι, ὁ νόμος δικαστὴς, πρὶν παρὰ τῶν ἀντιδίκων ἀκοῦ-
σαι γνώμην οὐκ ἀποφανεῖται. καὶ μὴν ὁ ἕτερος λόγος ἐξ ἑ=
αυτοῦ διελέγχεται. μὴ ὑγιῶς ἐρωτηθεὶς, ἀπὸ τῆς εὐθὺς
1 ἐν ἀρχῇ φάσεως· οὐ γὰρ δήπουθεν οὗ πάντα τὰ μέρη φθεί=
ρεται, φθαρτόν ἐστιν ἐκεῖνο· ἀλλ' οὗ πάντα τὰ μέρη ἅμα καὶ
ἐν ταὐτῷ ἀθρόα κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. ἐπεὶ καὶ ἄκρον
ἀποκοπεὶς τις δάκτυλον, ζῆν οὐ κεκώλυται. εἰ δὲ τὴν κοι-
νωνίαν τῶν μερῶν καὶ μελῶν πάντων, αὐτίκα τε λυτήσει.
τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον, εἰ μὲν συλλήβδην ἅπαξ ἅπαντα τὰ στοι-
χεῖα ὑφ' ἕνα καιρὸν ἠφανίζετο, φάσκειν ἐνδέχεσθαι τὸν κό=
σμον φθορὰν ἦν ἀναγκαῖον. εἰ δ' ἕκαστον ἰδία πρὸς τὴν τοῦ γεί-
2 τονος μεταβάλλει φύσιν, ἀθανατίζεται μᾶλλον ἢ φθείρεται.
παντελὴς γέμειν εὐήθεια, τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τῶν
τεχνῶν ἐξετάζεσθαι. τῇ γὰρ παρὰ τὸν λόγον ἀτοπία τις ἀκο-
λουθήσει, νέον τὸν κόσμον ἀποφανεῖ. κομιδῇ μόλις περὶ χι=
λίων παγέντα ἐνιαυτῶν. ἐπεὶ καὶ οὓς παρειλήφαμεν τῶν ἐ=
πιστημῶν εὑρετὰς τὸν λεχθέντα ἐνιαυτῶν ἀριθμὸν οὐχ ὑπερ=
βάλλουσιν. εἰ δὲ δὴ καὶ λεκτέον ταῖς τέχναις ἰσήλικας ἀν=
θρώπων γένει, μηθ' ἱστορίας φυσικῆς, ἀλλ' οὐκ ἀπερισκέπτως
3 καὶ ῥαθύμως λεκτέον. ἡ δ' ἱστορία τίς. φθοραὶ τῶν κατὰ γῆν
οὐκ ἀθρόων ἁπάντων ἀλλὰ τῶν πλείστων, δυσὶ ταῖς μεγίσταις
αἰτίαις ἀνατίθενται, πυρὸς καὶ ὕδατος ἀλέκτοις φοραῖς.
κατασκήπτειν δ' ἑκατέραν φασὶν ἐν μέρει, ἐν πάνυ μακραῖς
ἐτῶν περιόδοις. ὁτὲ [illegible] οὖν ἐμπρησμοῖς καταλαμβά=
νει, ῥεῦμα αἰθερίου π[illegible]ὸς ἄνωθεν ἐκχεόμενον, πολλα=
χῇ σκεδάννυται μεγάλα κλίματα τῆς οἰκουμένης ἐπιτρέ=
4 χον. ὁτὲ δὲ κατακλυσμὸς, ἅπαντα τὴν ὕδατος κατασύρει

φύσιν αὐθιγενῶν ποταμῶν καὶ χειμαῤῥων οὐ πλημμυρούντων μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καθεστὼς πέρας ὑπερβαλλόντων τῆς ἐπιβάσεως. κατὰ δὴ τοὺς λεχθέντας τρόπους, δίχα μυρίων ἄλλων βραχυτέρων, φθειρομένου τοῦ πλείστου μέρους ἀνθρώπων, ἐπιλιπεῖν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰς τέχνας· δίχα γὰρ τοῦ μεθοδεύοντος, οὐκ εἶναι καθ' αὑτὴν ἰδεῖν ἐπιστήμην. ἐπειδὰν δὲ, αἱ μὲν κοιναὶ νόσοι χαλάσωσιν, ἄρξηται δὲ ἀνηβᾶν καὶ βλαστάνειν τὸ γένος ἐκ τῶν περικαταλειφθέντων τοῖς 1
ἐπιβρείσασι δεινοῖς, ἄρχεσθαι καὶ τὰς τέχνας πάλιν ἀνίστασθαι. οὐ τότε πρῶτον γινομένας. ἀλλὰ τῇ μειώσει τῶν ἐχόντων ἀποσιωπηθείσας, ἃ μὲν οὖν περὶ κόσμου παρειλήφαμεν, εἴρηται κατὰ δύναμιν.

ΤΈΛΟΣ. 2

REGISTRVM.

Aα Bβ Cγ Dδ Eε Fζ Gη Hθ Iι Kκ Lλ Mμ Nν
Oξ Po Qπ Rρ Sσ Tτ Vυ Xφ Yχ Zψ.

AAαα BBββ CCγγ DDδδ EEεε FFζζ GGηη
HHθθ IIιι KKκκ LLλλ MMμμ NNνν
OOξξ PPoo QQππ RRρρ SSσσ.

Omnes ſunt quaterniones.

VENETIIS, APVD ALDI FILIOS.

Expenſis uero Nobilis uiri Domini Federici
de Turriſanis eorum auunculi.
M. D. LII.

ALDI FILII

